

ARTHUR CUTHBERT ESQ.[R]

A. Judson Eaton

H. vander My inv. *F. Bleyswyk sculp.*

DELPHIS et LUGD: BAT: apud ADRIANUM BEMAN / SAMUELEM LUCHTMANS MDCCXXIV.

QUINTI CURTII RUFI

DE

REBUS GESTIS

ALEXANDRI MAGNI,

REGIS MACEDONUM,

Libri Superstites.

Cum omnibus Supplementis, Variantibus Lectionibus, Commentariis ac Notis perpetuis

FR. MODII, V. ACIDALII, T. POPMAE, JOH. FREINSHEMII, JOH. SCHEFFERI, CHRISTOPH. CELLARII, NIC. HEINSII,

Selectis & excerptis

PH. RUBENII, J. RUTGERSII, C. BARTHII, JOH. LOCCENII, M. RADERI, CL. SALMASII, J. FR. GRONOVII, M. TELLIERII, CHRISTOPH. AUG. HEUMANNI, Itemque JAC. PERIZONII Vindiciis, & aliorum OBSERVATIONIBUS, auctioribusque Indicibus.

Curavit & digessit

HENRICUS SNAKENBURG.

Delphis, & *Lugd. Bat.* Apud ADRIANUM BEMAN, SAMUELEM LUCHTMANS, 1724.

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS, ET GRAVISSIMIS

VIRIS,

URBIS LEIDAE
CONSULIBUS,

D. D. WILHELMO PAATS. J.C. PRAESIDI.

D. D. JOHANNI VAN DEN BERG. J. C.

D. D. DANIELI VAN ALPHEN. J. C.

D. D. WILHELMO VAN ZANEN. I. F. J.C.

S. P. D.

HENRICUS SNAKENBURG.

QUum ita visum sit, ut nomen meum in fronte hujus CURTIANAE editionis conspiceretur, & qualiscumque curationis titulum ferret, non putavi ab instituto & vita mea alienum fore, si huic operae nostrae Amplissima nomina Vestra, & insignia Consulum illius Urbis, quae mihi

† 2 *pa-*

patria domicilium ac sedem omnium votorum ac fortunarum mearum constituit, in ipso limine adpingerem, iisque non meas, sed has doctissimorum Virorum in QUINTUM CURTIUM *Lucubrationes inscriberem. Quin immo illa mea confidentia, quae de studiis meis & industria non magnifice sentire aut altum spirare adsueta, tutius fortasse, certe ex voto & sententia mea melius, hac ostentatione abstinuisset, gravissimo Vestro patrocinio se erexit, animumque sustulit; &, quum ego in publicum & hominum ora prodire sustinuerim, hoc officii atque grati memorisque animi testimonio publico carere noluit. Nam quorum quasi sub tutela & auspiciis adolevi, & quibus auctoribus, quidquid aetatis accessit, literarum otium & amorem publico munere temperare, & disciplinas humaniores in rudimentis & tyrociniis adjuvare, & diligentiam meam ita probare mihi licuit, ut nisi intra fortunam manere praetulisset animus meus, ampliore aliquando statione ornatus fuissem, hos debita laudis praefatione, atque id prima statim opportunitate, compellare suadebat ratio, permittebat spectata erga me benignitas, evincebat desiderium meum & voluntas. Atque ita ad Consulum Leidensium consilium hoc animi mei vinculum pertinere profiteor. At vero adplaudebat sibi animus meus,* VIRI AMPLISSIMI, & GRAVISSIMI, *tacitusque laetabatur, cum ita* CURTIANAE *editionis ratio tulit, ut in illud tempus incideret, quo non solum Viri, morum integritate, justitia, aequitate bene de literis meriti, earumque cultoribus propitii fasces tenerent; (nam*

quan-

quando haec, licet rara temporum felicitas, aetate nostra non contigit?) aut qui ipsi natalium splendore, sapientia, doctrina, fama, rebus gestis, summis honoribus inter laudatos cum laude eniterent; sed quibuscum praeter haec tam ampla decora mihi singularis quaedam muneris, officii, consilii, antecedentis vitae intercedebat reverentia, & memoriae necessitas.

Quid enim? Illustrissime PAATSI, *non commemorarem illam, quam nuper solida & prolixa munificentia in nos experti sumus, benevolentiam? qua Scholis Leidensibus constituendis praepositus Curator non modo hilari comitate Docentium alacritatem & studium praeconio Tuo honorifico incitasti, sed id sedulo tum cum maxime operam dedisti, ut Magistratuum omnium in mitigandis illorum laboribus, & acuenda industria aucto stipendio concurreret consensus. Quae licet levia forsan, & respectu ceterorum meritorum tuorum vilia sint, humanitatis tamen & literarum in Te studium, quod nunc unice ago, abunde probant. Dum in veras & altiores me exspatiari virtutes non pateretur illa tua sibi sufficiens amplitudo, neque exiguae chartae verborum honori datae complecteretur spatium, nec pudor meus exigui ingenii sibi conscius, aut animus non fucatae simplicitatis amantissimus adsequeretur.*

Tu quoque, Cordatissime BERGI, *quo nemo magis bonus bonos amavit omnes, qui difficillimis Patriae temporibus, & in gravissimis pro communi Batavorum caussa versatus negotiis, de*

summo imperio & moderamine Belgicarum Civitatium cum ambitiosissimis populis simpliciter agere, Batavamque integriatem & fidem inter tela satis cum periculo, & inde inter inimicos ipsos & invidos tueri, & per universam Europam famam meritis victuram extendere potuisti. Tu, inquam, his districtus curis & occupationibus publicis numquam non me in pulvere umbratili latentem respexisti, & ut auderem aliquando impulisti, neque cessasti admonere famae quaerendae, tuamque operam è publico me adjuvandi saepius obtulisti, exhibuisti, adeo ut Tuo consilio factum esse dicere sustineam, si hoc in literis fecisse periculum in laude ponatur.

Et sane, Prudentissime ALPHENE, qui interioribus & reconditis humaniorum literarum initiatus sacris juris antiqui & patrii scientiam, prudentiamque civilem semper cum rara in tanta dignitate Graecae & Romanae antiquitatis cognitione junxisti, mea maxime interest, ut sciant omnes, quantum illa optata vitae meae tranquillitas, quantum illa à curis gravioribus mihi concessa immunitas, Tibi debeat. Numquam enim animo meo excidet illius temporis recordatio, quum de Moderatore Gymnasio Leidensi sufficiendo ageretur, me Tibi fere unico consilium meum declinandi illius muneris probasse, animumque meum in proposito tanti Viri auctoritate fuisse confirmatum; neque id solum, sed etiam hoc juvat, defectui nostro, qui detrimentum Scholis minari videbatur, subventum esse judicio Vestro, delectu eru-

di-

ditissimi & facundissimi viri ABRAH. TORRENII, *sanguine, studiis & moribus mihi conjunctissimi, qua ratione & bono publico & voto meo consultum, satisfactum & cumulus impositus est; ut non modo judicii mei, quod tum damnabant tantum non omnes, me non poenituerit, sed & benignitatis Vestrae animo meo quotidiana obversetur memoria, dum ex laude Viri dignissimi non affectati muneris, cui impar eram, aliquem certe fructum & veram voluptatem cepisse mihi videor, & gratus agnosco.*

Liceat mihi etiam Tecum, Integerrime ZANENE, *illam frontis serenae gravitatem, animi erecti certissimum indicium, explicare, & pueritiae nostrae ultimam repetere memoriam, qua uno eodemque tempore iisdem disciplinis & praeceptis ad utriusque fortunae cultum excitati adolevimus. ex quo Te enitentem ad summos gradus evocaret natalium splendor, & majorum decus; me ad vitae privatae commodiores usus industriae in studiis collocandae acueret desiderium. Ut nunc quoque summa perfundatur hilaritate animus meus, non arcessita, sed ultro se obferente hac opportunitate, Tibi, cum summa elegantia & dignitate per omnes honorum gradus ad summum in republica fastigium delato, primum hunc Consulatum in officio publico gratulandi, bene ominandi, & Patriae civibusque meis longam felicitatem deprecandi.*

Sed videbitur fortasse, ut nunc est, haec nostra ratio non satis digna tantorum virorum personis; neque ego hoc inficior. Verum ingenua simplicitate colere, suspicere, venerari Viros summos

ad-

DEDICATIO.

adsuetus, ab adulandi artibus imparatus, & vanae ostentationis inanibus blanditiis alienus veras caussas & sua rebus nomina imponere addidici, & privata mea caussa, tenui licet & exigua, praeconii publici partes, quas tamen verbis minime implerem, permiscere erubui. Accessit tamen & altera ratio, quae me impulit, ut Vobis, V. V. A. A. hanc qualemcumque operam in Q. CURTIO publicando inscriberem. Amplissimorum enim Consulum interventu, voluntate, & commendatione per hos annos è Bibliotheca Academiae Lugduno Batavae nactus codices manu exaratos, quorum variantes lectiones cum ceteris editis collatae hanc novam editionem ornarent, nihil aliud nunc aut melius posse mihi videbar, nisi ut idem illud munus, quod illorum beneficio consecutus eram, & sic publici juris factum est, ad Auctores suos referrem, benevolentiamque in promovendis literarum & optimarum disciplinarum studiis praedicarem, & quantum in me est, testatam facerem. ut sic VIRI AMPLISSIMI, quae vestra difficillimis reipublicae temporibus tela inter & hostes apparuit constantia; pacis artibus etiam illustretur voluntas. Et dum in republica avita libertate constituenda & vindicanda praedicatur alacritas & vigor; etiam illi bonae mentis apparatus, quibus ad tantae fortunae [illegible]n successura excitetur aetas, ex antiquorum praeceptis non spreti aut neglecti esse videantur. Valete, VIRI AMPLISSIMI, & in publica pace etiam domestica gloria longum fruimini. Dabam Idibus Julii Ann. MDCCXXIV.

PRAE-

BENEVOLO LECTORI
S. P.
HENRICUS SNAKENBURG.

ETsi nullam partem cujuscumque laudis aut nominis mihi ex hac QUINTI CURTII editione vindico, quum ad ejus procurationem neque sponte neque meditatus accesserim, aut ultro eam mihi depoposcerim; tamen illius verbi invidiam non vereor, neque arrogantiae veniam multis mihi deprecandam arbitror, si hanc omnium editionum, quae vel cum singulorum commentariis aut notis, vel vario adparatu huc usque inchoatae prodierunt, ornatissimam curatissimam, multiplici eruditionis copia comsummatam, atque ita prae reliquis commendabilem praedicavero. Neque ideo tamen me illi hominum generi accenseat quis, velim, qui mercenario obsequio librariis obnoxii qualemcumque oblatam occasionem adjuvandi scilicet literas, & librorum omnium, etiam eorum, quos ante vix oculo festinante inspexerant, curationem temere arripiunt, sine ulla cura aut attentione male habitos Scriptores antiquos typis iterum vitiatos exscribunt, variis Commentariorum pannis & laciniis male consutis, sine ullo judicio congestis, & optima saepe sui parte mutilatis, ut à pueris fere collecta esse dixeris, onerant, & ita in publicum emittunt, securi, si typorum & formae elegantia oculos capiant; ex qualibet studiorum parte pro captu suo quid delibent; & hoc veluti lenocinio undecumque lectores alliciant. qua curatura sua dum quasi corpus quoddam junceum reddunt, & omnibus se placere student, multis specie imponunt, paucis satisfaciunt, nemini prosunt, & omnes eruditos, quotquot sunt humanioris elegantiae, ad summam indignationem concitant.

Ab illo literas tanta festinatione tractandi more licet numquam non animus meus abhorruerit, tamen hoc in loco ita mihi fere evenit, ut in hoc quod damnaveram, malum jocularium inciderim; namque etsi semper inter bonos cultae antiquitatis scriptores mihi versatus fuerit *Curtius*, numquam tamen eum ad praelum instruere animum induxeram. Sed deliberaturis de nova idonei hujus Scriptoris editione diligentissimo *A. Bemanno* & amantissimo mei *S. Luchtmanno* forte interveneram; cumque hi lubenti animo me in consilium admisissent, mecumque id communicassent, miratus illorum propositum non sine indignatione audivi, parari hanc editionem tralatitio more, & uti ad ipsos per manus ex Cl. BLANCARDI adparatu devenerat; nam quum, deficiente meliore, quam habuerant exemplarium copiam facile distraxissent, rem & sibi & publico gratam se facturos putabant, si qualemcumque quam citissime rursus praelo mandarent. Verum quum hoc modo indignissime cum *Q. Curtio* & optimis doctissimorum virorum in eum Commentariis actum iri ipsos edocerem, & de integro aliam ineundam esse rationem admonerem; nempe integras praestantissimorum, vel saltem non decurtatas observationes esse congerendas, & ita omnia concinnanda, ut qui ad *Curtium* legendum accederet, haberet omnia explanata; aut qui paratior eumdem consuleret, conspiceret uno volumine omnia, quae umquam Viri doctissimi

mi ad eum illustrandum emiserant, nec quis desideraret quidquam aliunde petendum, aut anxius haesitaret, numquid alicujus momenti, quod in rem suam faceret, in *Curtium* foret notatum, quin oculis suis subjectum statim adverteret. Proinde novo adparatu, ampliore forma, hanc instruendam editionem, detergendas nugas, phaleras inanes amovendas, & ridicula picturarum commenta, quibus antecedens librarius illuserat, amandanda, vel saltem nulla figurarum blandimenta, nisi quae ex antiquis monumentis desumpta forent, adhibenda. Quumque eam optimam esse rationem facile evicissem, ut ego hanc curationem susciperem urgere non destiterunt. Quid multa: *Luchtmannus* noster, pro illa, qua apud animum meum merito suo plurimum valet, spectata dudum familiaritate invito extorsit, ut meam diligentiam & attentionem, quam unicam exigebat, addicerem. Atque eo etiam minus hanc operam detrectavi, quod tanta optimarum rerum farragine haec auctum iri praevidebam, ut majore cautione opus esset in discernendis iis, quae amittenda essent, quam in cura sollicita, unde nova huic editioni compararetur accessio. In hoc ergo laboravimus, & omnem curam nostram collocandam esse existimavimus, ut textus ipse Q. CURTII ad fidem MSS. Codd. adcuratissime collatus ederetur; neque ullius conjecturae aut emendationes, utcumque probabiles, in eum reciperentur, aut in eo quidquam mutaretur. Ad hoc adhibuimus primam doctissimi J. FREINSHEMII editionem, quam omnium emendatissimam cognoveramus; neque umquam ab ea seduci nos passi sumus, nisi si forte quid in ea, ut in ceteris eam sequentibus, operarum negligentia omissum, aut manifeste vitiosum foret deprehensum. quod tamen & raro factum, & de quo suis locis Lectorem admonuimus. Variantium deinde Lectionum habendam esse rationem censui, quarum Libellum ad finem editionis suae adjecerat diligentissimus *Freinshemius*, eum nunc ipsi textui subjunxi, expertus aliquoties, quantum molestiae creari soleat illi, qui locum, de quo ambigit, cum aliis editionum lectionibus compositurus continuo à capite ad calcem versare librum, & sic taedium geminare cogitur. Ac ne delicatis hujus saeculi expurgati stomachis nauseam moverem, eas separandas à notis reliquis duxi, ut earum studiosus uno conspectu parata haberet, quae vellet; & qui hoc nomine ipsam Criticen damnant, quod multa sibi non profutura legere cogantur, unde percipiant nihil, missa facere haec sine suo incommodo, & aliis relinquere possent.

Multa quidem ex his lectionibus omitti potuissent, ut manifesta ludentis calami, oscitantis librarii, aut negligentium typothetarum σφάλματα, sed in his praeiverat Cl. *Freinshemius*, & ego fidem datam praestare debui: ac proinde in reliquis, quae ipse oculis meis percensui MSS. eadem semita ingrediendum mihi esse duxi, ut meam quoque in minimis diligentiam & attentionem probarem ac testatam facerem. Namque ab Illustrissimis Academiae Lugduno-Batavae CURATORIBUS eorumque Collegis Amplissimis hujus urbis CONSULIBUS mihi potestas facta est inspiciendi & tractandi omnes, quos exhibebat Bibliotheca Publica sive Codices MSS. sive quascumque editiones aut adparatus in hanc editionem utiles, ex quibus unum Codicem quadrata forma antiquissimum, optimae notae, charactere paullum obsolescente, ex Bibliothecae Veteris thesauro; duos alios, quorum prior antiquus sane & minime negligendus, posterior recentiori manu sine indicibus, tum siglis etiam & syllabis contractis aetatem suam non mul-

multum remotam prodebat, ex VOSSIANA accessione nactus sum. Quos Codd. omni cura recognovi, & reliquis variantibus intermiscui his notis: Leid. Voss. 1. & Voss. 2. quae *Leidensem* codicem, *Vossianum primum* & *secundum* designant.

His bene de me meritis Dominis se adjunxit Vir nostro praeconio longe major, & non uno mihi suspiciendus nomine, in adjuvandis vero literarum & humaniorum disciplinarum studiis publico adplausu dignissimus PETRUS BURMANNUS, qui ultro singulari benignitate atque erga nos benevolentia obtulit *Q. Curtii* editionem Venetam minori forma, qua usus erat Nobilissimus NIC. HEINSIUS, ad cujus marginem Vir ille magnus, in hac studiorum parte versatissimus, & vix cum ullo comparandus, adnotaverat praeter duorum Codd. MSS. Collationes, etiam Lectiones & Emendationes subitarias suas, sed ita scriptas, ut facile adpareret privato usui destinatas & memoriae gratia ad attentiorem curam aut largius otium reservatas. Nusquam enim indicavit, unde hauserit eas variantes Lectiones, quum ex adjectis literis Fl. de iis ipsi constaret. Sed ex recensione nostra observavimus ipsum usum etiam fuisse Leidensi Codice nostro, non tamen ad finem usque; forte quia illi ejus copia semper aderat. Alterum fuisse illum praestantissimum Codicem Florentinum Mediceae Bibliothecae haud ambiguis suspicionibus conjectavimus, quoniam literae initiales, quas prae se ferebat manus ejus, sic satis adjuvabant, & in omnibus locis illis, quos tanta laude praedicat cultae ille Latinitatis instaurator J. FR. GRONOVIUS, animadvertimus easdem illas esse, quas ipse ab HEINSIO habuit, Lectiones. Ne tamen vel minimum in his mihi sumpsisse videar, easdem quas ipse sibi servavit literas Fl. adscripsi, & has Lectiones Viro illi summo deberi sciat Lector. Quod attinet ad emendationes, quas ad marginem memoriae caussa adleverat Vir ille perspicacissimus, iis addere aut detrahere religio fuit; loca tantum ex aliis Scriptoribus indicata adscripsimus; quamquam sane videbam nonnulla esse, quae nec ipse agnosceret, nec sic edi vellet. Verum si quis ex hujus aevi βιβλιομανέσι has reliquias tanti viri cum ipsis his lituris ineditis sibi comparasset; quo pretio illas non aestimavisset? nunc autem in publicum editas ita habeat quisque, ut tamquam κειμήλια invito aut inscio subrepta servet, quae ipse si licuisset per otium fuisset inquisiturus, tunc autem è re praesenti memoriae caussa adnotaverat. Male autem erit factum, si quis Virum hunc acutissimum ita plane sensisse credat; aut humanitatis oblitus, si forte rem ipsam non putavit, ideo exagitet quidquam, quasi tanti viri ingenio non satis dignum. sic enim optimo merito illam *Bongarsii* aliorumque caussam agit doctiss. *Freinshemius* ad hunc *Curtium* nostrum l. VII, 6, 11. Proinde Cl. PETR. BURMANNO, qui eas cum republica literaria communicare, & hanc mihi facere copiam amicissime voluit, publico nomine magnas ago gratias, & majores habeo, certus ex hoc munere huic editioni praecipuos ornatus accessisse.

Superesse etiam in *Q. Curtium* adnotata viri summi J. FR. GRONOVII mihi persuadebam, nec defuisset etiam hac in parte doctissimus & humanissimus ABR. GRONOVIUS, in promovendis Avitis & Paternis lucubrationibus paratissimus, si eas à blattis vindicare potuisset; eamque operam mihi benignissime pollicitus nihil aliud se reperisse vestigando testatus est, quam MODII editionem posteriorem, in cujus margine ipsius GRUTERI manu variae Lectiones adnotatae fuerant, quas ex hoc ipso libro doctissimum SCHRAGIUM extraxisse etiam

in fronte libri meminerat, (vide *Freinshemium* in Catal. Exemplarium *Curtianorum*) eas tamen cum editis contulimus, & ex iis nonnullos errores inlapsos correximus, sed libro demum sexto inchoato, quo tempore in manus nostras pervenit liber. Id scire juvit, has variantes Lectiones ad *Modii* editionem fuisse adscriptas, unde correctiones nonnullae ortae, quas aliae habebant editiones omnes, quia plurima immutavit in ipso textu, more illius temporis satis usitato inter doctrinae Epoptas, *Modius*, quod etiam in ipsis variantibus notis aliquando admonuimus.

Neque his adjungere neglexissem ea, quae MERICI CASAUBONI nomine in Bibliothecae Lugduno-Batavae Catalogo laudantur in *Q. Curtio* notata, si in usum nostrum convertere potuissem. Sed quum vix quidquam continerent praeter varias Lectiones reliquarum editionum, sine ulla cujuscumque MS. mentione, aut sparsas hic illic ex aliis scriptoribus Latinae locutionis formulas, quarum plerasque tamen legere aut divinare non poteram, *Freinshemium* haec jam occupasse censens, seposui Bibliothecae potius venerandum, quam in publicum emittendum monumentum.

Id unum aegre tuli me prae manibus, & in tanta omnium fere librorum quotidiana prostitutione non habuisse copiam *Curtianae* editionis ab *Ant. Gryphio* Lugduni anno 1580. procuratae, quam meminerat in notis *M. Raderus*, & laudaverat in *Schediasmate de Libris Anonymis* p. 127. doctissimus HEUMANNUS, ut ex ea varias Lectiones ex vetusto Codice *Benedicti Theocreni* ad marginem adspersas exscriberem, & hic inter variantes exhiberem. Sed librum videre mihi non contigit, ut id unum in his merito desiderari doleam.

Haec ferme sunt à me conquisita, aut aliorum beneficio ad hanc editionem commendandam collata; in reliquis hunc modum adhibui. ERASMI & HUTTENI Flores notarum vices non explebant, atque eos in indicem congestos facile sentiet, si quis eorum cupidus accesserit. HENRICUS GLAREANUS omnium primus videtur CURTII fidem in dubium vocavisse, & acriorem in eo notando censuram exercuisse. Et sane longe plures, quam profecto erant, in eo animadvertit errores; sed quod primis haud raro commentatoribus evenire solet, in plurimis ipse hallucinatus; ideoque maximam partem omisimus, nisi quatenus aut *Modius* aut alii advocarent, aut reprehenderent. Quamquam eum in hoc tamen laudandum potius, quod praeiverit, quam vituperandum, quod humanitus passus sit, judico. Non ita censuit FRANCISCUS MODIUS, qui *Glareanum* sannis atque dicteriis ubique insectatur, & arcessita passim mordendi varietate in illo stylum exercuit, hoc eventu, ut eodem cachinno, quo ille antecedentem sibillabat, à subsequente *Acidalio* fuerit exceptus. Illud mirum videri possit, MODII notas ab omnibus editoribus postea fuisse praetermissas, quum ex eo genere sint, quas merito quaerat bonarum literarum amans lector; quippe breves & ad *Curtianum* contextum fulciendum aut adserendum ex MSS. vel ingenio compositas, tanto quidem fastu & arrogantiae fiducia, ut saepe aeternam animae salutem depaciscatur pro lectione unius loci, in quo tamen ipsum toto aberrare coelo manifestum est. Quod vehementi animi ardori, & studii zelo, aut ingenii acrimoniae largiremur, & boni consuleremus, nisi eum de divinis horrenda sensisse contenderent alii, qui illius caussa scriptam volunt gravem illam *Justi Lipsii* epistolam in Cent. 11. ad Belgas Ep. 26. In eo certe peccavit *Modius*, quod ea, quae ipsi ex Codd. suis, aut conjecturis certa videban-

bantur, in textum ſtatim admiſerit. Sed ita invaluerat mos illius temporis, & hi quaſi bonarum artium Σωτῆρες has aliis leges, hoc ſibi jus praeſcribebant, ut ex ſuo ingenio reſtitutos Scriptores veteres emitterent, & ſic ſexcentis locis emendatos jactarent, quum eoſdem ſaepius depravarint, & viris doctis, ſed prudentioribus, perpetuo moleſtiam crearint: ut infinitis exemplis ex *Pigiana Valerii Maximi* editione in nova, quae nunc ex Clariſſimi JAC. PERIZONII legato ſub praelo ſudat, & brevi longo omnium doctorum deſiderio ſatisfaciet, declarabit vir doctiſſimus, & amantiſſimus Collega meus ABR. TORRENIUS.

CURTIUM ex editione VALENTIS ACIDALII memorant quidam, ſed praeter ANIMADVERSIONES ejus ſeorſum editas, videre mihi non licuit, & vix eſt quod dubitem, quin hae ſolae ſint ab ipſo in lucem emiſſae, neque umquam repetitae, quoniam continui Typographi cum eo queſtus, quaſi operam luſiſſet, quia non ſatis feſtinata aviditate diſtrahebatur libellus, ſatis declarant, eas pulveri potius, quam praelo iterum commiſſas fuiſſe. Doctas tamen has eſſe & ſalis plenas inficiabitur nemo, in quibus MODII vehementia ſaepe retunditur, caſtigatur, retorquetur, ſed in quibus acre ejus ingenium ſaepe plus vidit, quam pateretur *Curtius*; & aliis deſtitutus ſubſidiis vehementi acumine, quo effervebat juvenis, genio indulſit; & ſic tamen *Curtium* multis in locis in integrum reſtituit. Has *Animadverſiones* integras ſubjecimus, quae ſine praemiſſis *Modianis*, quas inſequitur paſſim, minus lucis haberent. Singulis libris ille quidem Epiſtolam Nuncupatoriam ad Patronum quemdam praemiſerat, ſed has omiſimus, ea, quae ad *Curtium* faciebant, teſtimoniis de hoc Auctore noſtro inſeruimus.

TITUS POPMA, *Auſonii* frater, etiam quaſi in uſum *Heſſeli* filii non ſpernendas in Q. CURTIUM edidit notas; quibus JOH. LOCCENIUS breves alias ſubjunxit, quas nos adhibuimus, omiſſis aliis pleriſque, quas ex civili prudentia & exemplis recentioribus deinde auxit *Loccenius*, quae hujus loci non eſſe, quum jam mole laboraremus, videbantur.

Ingens volumen Commentariorum in Q. CURTIUM conſarcinavit MATTHIAS RADERUS, varia quidem doctrinae copia, & quolibet adparatu, ſed ut in talibus fieri ſolet, ex *Lipſio*, *Briſſonio* aliiſque per quamcumque cauſſam, dummodo eruditionem etſi loco alienam praeferant, congeſto: ex quibus ſelegimus ea, quae vel receperat doctiſſimus *Freinshemius*, vel quae ad Latinitatem, & ſingulares loquendi uſus probandum, aut ad alia quaecumque utilia & apta adparebant. *Proluſiones*, in quibus & de CURTIO & de ALEXANDRO MAGNO multis egit, contraxerat idem *Freinshemius*, quae quum ſatisfacere omnibus poſſint, in iis adquievimus.

Colophonem autem addere huic editioni mihi viſi ſunt Commentarii JOH. FREINSHEMII, quo nemo melius de ullo veterum Scriptorum, quam hic de Q. CURTIO meritus eſt, cujus doctiſſimi labores tam varia ex omni eruditione copia inſtructi omnem numerum abſolvunt, adeoque omnibus ſunt probati, ut ſi hos ſolos admiſceremus, non ingratam fore etiam hanc operam exiſtimaremus. Ingentem hic teſtium, qui hos ſuis laudibus extulerunt, numerum advocare poſſem, uno ero contentus, ſed qui optime de iis judicare poterat, & cujus fides nemini humanioribus literis iniato dubia erit, *Tanaq. Fa-*

bro, qui Epistolarum l, 1. ep. 51. sic de illo notat: *Librum commentarium, quem in* Curtium *edidit vir praestantissimus* J. Freinshemius, *legimus; nullam umquam bonarum rerum messem uberiorem videor vidisse; nullam latius patentem omnigenorum librorum lectionem; opus haud dubie ultima posteritate dignum.* Itaque hos, quantum potuimus, integros dedimus. Sed quum per se satis magnum implerent volumen, & tamen aliis posterioribus locus esset dandus, qui diversa ab illo senserunt, quive aliam quamdam partem illustrarunt, aut adverterunt, interdum omittere quaedam, quamquam inviti, debuimus, sed in iis aut nos fefellit judicium nostrum, aut nihil, quod ad *Curtii* intelligentiam faceret, praetermisimus. *Raderi* interdum notas, quas *Freinshemio* suis permiscere visum fuerat, ubi aliter fieri non poterat, abscidimus; aut si ulterius procedendum erat, exempla recentiorum, aut aevi posterioris abesse satius duximus, aut etiam, si quae abunde à doctissimo *B. Brissonio*, in libris *de Persarum regno*, sine quibus hunc Nostrum intelligi non posse credo, quique omnium doctorum manibus teruntur, fuerant exposita. atque ea omnia in limine maxime operis: nam simul atque vidimus spatium permittere, ut plura adderentur, detrahere ei nihil voluimus, etiam ex iis, in quibus eruditionis major laus, quam *Curtio* desiderata adparebat opera.

Quae vero notae in usum Serenissimi Galliarum DELPHINI concinnatae dicuntur, & hoc nomine ambitiosa ostentatione circumferuntur, perraro à Viris vera eruditione imbutis sunt laudatae; quippe quae ita omnium observationes, judicia & sententias commentatorum permiscent & pervertunt, quae tantum non pro suis venditant editores, ut quid cuique debeatur dispicere haud facile possis; ac proinde eruditis, qui suum cuique tribuere satagunt, usui non sunt, tyronibus etiam elumbi ferme interpretatione valdequam nocent, qui relicta puriori Latinitatis elegantia, & culti sermonis venustate, quae *Curtii* non ultima laus, ad ea, quae commodioris sunt intellectus decurrunt; & sic ea, quae primum erant agenda, negligunt. Quidquid tamen horum talium non infimus interpres doctissimus M. TELLIERIUS de se ad CURTIUM largiri visus est, non amandavimus, aut illi invidimus, ut nullus locus in CURTIO, cui quis manum attulisset, medicina sua aut indicio nostro caruisse diceretur.

Etiam in *libro Academicarum Lectionum* in forma, uti vocant, octava Hamburgi impresso anno 1675. J. SCHEFFERUS edidit *Animadversiones in* Q. CURTIUM non indignas, quae his accenserentur, tum quod breves sunt, & de ipsa lectione aut locis controversis ut plurimum agunt, tum quod numquam cum ceteris junctae prodierunt, ut sic quasi novae in hac editione adpareant.

Denique accessit in his literis celebratissimus, & doctissimus CHRISTOPHORUS CELLARIUS, qui in usum scholae suae & studiosae juventutis cum notis suis Q. CURTIUM edidit Lipsiae anno 1691. quas unde hauserit, saepe adparebit ex iis, quibus quasi succenturiatus accedit, in quibus interdum, quum aliorum commenta commode contraxit, eum substituimus, adjuncta admonitione; in paucis, ubi alios de verbo ad verbum expressit, omisimus, ne repetita lectione nimium fatigaremus Lectorem.

De ceteris, qui hanc nobis penum instruxerunt Viris doctissimis nihil est quod hoc loco moneam, quoniam singulis, unde arcessiverim, sua aderit nota, ne quis ea nominatim in hunc Auctorem scripta praesumat.

At vero ne opineris B. L. nos fugisse, quia nusquam in toto hoc opere memorantur,

tur, PHIL. CAROLI ANIMADVERSIONES IN Q. CURTIUM. Non facere eas ad *Curtium* intelligendum putabam; nam ex *Briſſonio* & *Freinshemio* ſimilem doctrinae materiam acervatim colligere copia eſt; & Commentariorum vicem occupare non poterant Diſſertationibus propiores *Diſcurſus*, ideoque illarum hic nullam habere potuimus rationem.

Unius literis ornatiſſimi Viri S. PITISCI nullam factam eſſe mentionem, neque illum in his titulum tuliſſe mirabitur non nemo, & quod ne minimam quidem ſymbolam ex tanto notarum, quas in *Curtium* edidit, adparatu, huic noſtro undique congeſto adſperſerimus. Duplex illius ratio fuit; Nempe iſte apud hujus ſaeculi αἰσχροκερδεῖς librarios invaluit mos, ut ſi quid à viro docto, aut quocumque alio modo acceptum typis exſcribendum ſibi ſumpſerint, in id tantum ſibi juris adſerant, ut ſtatim de injuria expoſtulent, & vindictam minentur, ſi quis alius ex his quidquam etiam in uſum publicum adhibere velit; atque ita illi ipſi, per quos plurimum promoveri deberent literae, iiſdem maximo plerumque ſunt impedimento. Quod hac in parte nobis accidit. ſed commodum evenit, ut iis facillime careremus, quoniam ad ea, quae nos in *Q. Curtio* illuſtrando quaerebamus, parum faciebant; ſiquidem omnem illam doctrinam, quae de vera lectione & ipſo ſcriptoris contextu nimium laborat, eumque ex variarum lectionum comparatione expurgandum, & ſuo loco reſtituendum judicat, non modo negligit & contemnit, ſed faſtidit plane, ſeque ab ea ratione abhorrere in Praefatione ſua teſtatur *Pitiſcus*, id unum agere contentus, ut vernaculis plerumque interpretationibus, & adcitis aliunde formulis juventuti ſcholaſticae conſulat. Quod an recte factum, hoc loco inquirere animus non eſt, nunc tantum cur his intereſſe non potuerint, cauſſam dicimus.

Eadem illa Librariorum μικροψυχία nos coëgit abſtinere manus ab notatis in Q. CURTIUM à viro Clariſſimo & doctiſſimo J. CLERICO; nam ſi licuiſſet, verba ſententiaſque ipſas expoſuiſſemus, quibus ille *Judicium* ſuum de *Q. Curtio* ornavit; nunc autem ad omnem effugiendam controverſiam locum libri, qui omnium manibus tractatur, indicaſſe ſuffecit. Valdequam autem abuſus eſt otio ſuo, quo abundare tamen non videtur Vir in omni ſtudiorum parte & diſciplina occupatiſſimus, eo, quod ad calcem *Artis ſuae Criticae* edidit de *Q. Curtio*, *Judicio*, in quo hunc Scriptorem noſtrum ut omni ingenio, judicio, ſcientia, fide, venuſtate vacuum ac deſtitutum tot & tantorum errorem atque hallucinationum reum peragit, ut ineptos dicas, qui ullum antea in eo legendo tempus collocarint; ſtultos vero & inſanos, qui poſthac de cura ei adhibenda cogitent, quum has *Alexandri* hiſtorias ex illius viri Clariſſimi judicio vix Mileſiis fabulis componendas putes. Quem ſi roges, *cui bono?* ſimpliciter Logicae veritatis ſtudium praeferet, & hoc velamento ambitioſam in quolibet ſtudiorum genere regnandi circumdabit aviditatem. Neque eo dico, ut Virum toto literarum orbe celeberrimum, cujus variam eruditionem, perſpicuitatem, & facilitatem in ſcribendo mirari ſoleo, merita ſua laude fraudari velim; namque Vir ille Cl. ſi uni diſciplinae ſe totum dediſſet, facile omnium adplauſu inter doctiſſimos principem occupaviſſet gradum: nunc cum in omnibus ſubtiliſſima quaeque commoveat, & de remotiſſimis ac difficillimis, quae praeter induſtriam & doctrinam, etiam incoctam poſtulant exercitationem & otium, praeceps ferat judicium, undiquaque doctiſſimos in ſe concitavit homines, qui dum ſinguli ſua vindicant, in pluri-

rimis eum imparatum ab armis necessariis, & solo ingenii acumine ac ratiocinandi methodo nixum sententiam dare è re nata, & ex levissimis velitationibus, raptim confectis, triumphum canere, & sibi tropaeum ponere indigne tulerunt. Sed nos mittimus alios, de Q. CURTIO nostro pauca subjungimus, quem tam indignis excepit modis Vir acutissimus, ut qui hoc ejus *Judicium* eo animo, quo nunc haec talia leguntur, admiserit, cur posthac *Curtium*, nihili scriptorem, inspiciat, operae pretium nullum videat. Neque id eo factum, ut doctos & ad *Curtium* tractandum adcinctos, quasi inscientes admoneat: nam quae ignoravit temporum vitio, vel in quibus Graecos suos auctores secutus Noster erravit, sive in Geographicis confundendo mare Caspium cum Euxino, Paropamisum cum Caucaso, Tanaim cum Jaxarte, unde tum alii nati errores, sive sinum Persicum pro Rubro mari, quod plerique alii ante ipsum fecere (vide la Cerda ad Virg. l. 3. Georg. vs. 356.) sive aliis historiae partibus suo quaeque loco adnotaverunt doctissimi Commentatores, neque eo nomine ei pepercerunt. Sed tantum ut blandae aliorum inscitiae velificatus scriptorem elegantem iis deridendum praebeat, qui bonarum artium ignari, & his aliorum plumis ornati se doctis permiscent gregibus, de scriptoribus, quos numquam fere oculis lustrarunt, sententiam ferunt, atque ita populari jactatione probati, quam non habent mentiuntur eruditionem. Atque haec calliditas, qua res vestutate robustas calumniando pervertere student hi elegantiarum Arbitri, ita hodie invaluit, ut Antiquorum vindiciae ad paedagogos & ludimagistros, inscitos & rusticos homines, amandentur, ablegentur; dum hi homines novi venustiores suos alumnos à teneris unguiculis in horum odium deformant. Qua in parte etiam labor & taedium discendi & tractandi talia illorum disertam reddidit negligentiam. Sed manum de tabula: & de his dabitur forte alias commodior dicendi locus: nam si hunc Scriptorem nostrum in usum studiosae juventutis minori forma cum variantibus tantum lectionibus edere lubeat, Praefationis loco haec vindicari possent, & an à *Curtio* in scholis auspicandum sit, disputari: nunc artiori spatio seclusi ab his CURTIUM liberare non licet. Et sane satisfecit huic argumento vir summus JAC. PERIZONIUS, in *Curtio Vindicato*, qui ab his cavillationibus eum in integrum restituit; cujus argumenta hic exscribere animus non est, dignus est enim libellus, qui varia ad hanc doctrinam pertinentia complectitur, ut omnium manibus versetur. Nos vero omnia, in quibus caussa CURTII agitur, suis locis ex eo adnotavimus, & in eo bene meriti esse de Scriptore nostro, quum horum copiam fecimus, nobis videmur. Reposuit quidem Vir Cl. nonnulla adversus clarissimum *Perizonium* in *Biblioth: Selecta tom.* 3. *art.* 3 Sed quum Gallico sermone ea describere maluerit, nos in Latinum convertere nostri muneris non esse duximus, & illa Gallicanae venustatis studiosis, qulbus placere honesta sc. oratione studuit, largimur, indicavisse contenti. Id unum non nisi iniquo animo ferri posse videatur, quod cum amplissimus ingenio & doctrina maximus JOH. GEORG. GRAEVIUS in eruditissima ad FLORUM Praefatione quaedam orationis & styli μετέωρα in illo Scriptore notaverit, quae deinde insigni & temerario ausu ut optima adseruit Consiliarius Regius & Berolinae Bibliothecae praepositus L. BEGERUS; Vir Cl. quasi pari gradu in *Curtio* incedat, & eamdem sibi de hoc Scriptore laudem adscribat, quam ab omnibus puri & ornati sermonis cultoribus suo merito consecutus

tus est praestantissimus *Graevius*. Ut sic callide & vafre, quasi nihil tale cogitans, omni humanioris doctrinae cultu expolitum PERIZONIUM, si diis placet, cum audaci, & parum exercitato BEGERO componat. Quae si quis mutato nomine retorserit, aequius de his existimasse censebitur. Vide *Biblioth. Antiq. & hodiern. tom.* 18. *part.* 2. *art.* 6. p. 384. & seqq. & Virum hunc Cl. qualibet adfectata occasione sibi plaudentem, ac perpetuo suam laudem alieno praeconio admiscentem uno ex aliis quam plurimis exemplo metire.

Accesserunt etiam his curae doctissimi CHRISTOPH. AUG. HEUMANNI è libello, cui *Parerga Critica* nomen fecit, in quo multa Q. CURTII loca tentavit, restituit, illustravit, quae nos singula suis locis adsignavimus; & ignoscet, spero, Vir literatissimus & humanissimus, si in nonnullis in aliam discesserim sententiam, quum hoc unum studuerim, ut Noster adjuvaretur, & paucissimis absolverem. Namque etiam multa supererant, quae ex variantium lectionum admonitu in utramque partem disputari potuissent, si aut cogitandi aut describendi spatium esset relictum. Sed sic alia insistendum fuisset via; quippe quum ob nimiam molem & copiam Commentariorum inviti quaedam omittere & recidere cogeremur, indignum visum fuit, si nostra jactatione intumesceret volumen, idcoque hac in parte parcissimi, & brevitatis studiosi fuimus, ut nobis gratiam faceret lector de iis, quae hic illic adlevimus, quum nostra cautio fuerit, ne illi à nobis longum crearetur taedium.

Hactenus de notis & Commentariis aliisque suppetiis huic Editioni additis. Quae praemissa sunt, de Aetate, Stylo, Editionibus, Alexandri vita diligentiae FREINSHEMIANAE debentur, quibus sine ostentatione intermiscuimus, quibus ea augeri posse opinabamur.

Ad SUPPLEMENTA librorum deperditorum quod adtinet, sunt, qui eos libros à QUINTIANO STOA suffectos & suppositos scribant. Sed an ille Auctor sit futilium illarum nugarum, quae impressae sunt Venetiis, & de quibus ad cap. 3. Praemiss. de Exemplar. Curt. monuimus, nescio; alios enim exstare typis descriptos non puto. Nunc autem inter omnes satis constat, primum, qui supplementis *Curtium* auxit, fuisse CHRISTOPHORUM BRUNONEM, *juris utriusque licentiatum, ejusque ac bonarum literarum Professorem Monaci, in schola poëtica*, ut ipse de se testatur in Epistola, *Nuncupata Illustrissimo Principi ac domino Alberto Comiti Palatino Rheni, utriusque Bavariae Duci*, quam praemisit editioni suae ex Officina Frobeniana anno 1545. in Folio. Ut mirum sit, exstitisse viros doctos, qui illorum auctorem ignorari scribant apud *Placcium, Theatr. Anonymor.* p. 274. Doctissima autem J. FREINSHEMII *Supplementa* omnium laudem & suffragia abstulerunt, adeo quidem, *ut optabilis propemodum haec Q. Curtii jactura, quam ille tam opportune resarserit fuisse videatur* TELLIERIO. Breviora tamen & ex his contracta suis editionibus praemisit CHRISTOPH. CELLARIUS; nos omnia conjunximus, ut Primo, qui huic damno subvenerat, suus servaretur honor; eruditione *Freinshemii* fruerentur boni; & ut festinantes taedio absolverentur; denique ne quid à quoquam hic desideraretur.

Nunc te dimitterem, B. L., nisi de Figuris hîc admissis verbo monendus esses. Quum novissimus Editor Lugduni in Batavis, emptam sibi Blavianam editionem Amstelod. anni 1684. novo titulo ornaret, ut de integro repetita lucem adspicere videretur, his figuris ita eam transformavit, ut multi eam recens editam credi-

diderint, & scripserit etiam accuratissimus *J. A. Fabricius.* Hanc quum nostri aere suo sibi comparaverant Bibliopolae, haud aequis oculis adspiciebant, eam impensam penitus interituram; illis itaque morem gessi, & ita convenit, ut ablatis iis, quae sine ulla arte aut venustate ex recentiorum commentis efficta, & operarum negligentia depravata vix pueros oblectare possent, hinc ablegarentur; reliqua, quae ex Antiquariorum monumentis compilaverat, quorum pleraque usui esse possint, insererentur; quae unde sint petita hic subjungere placuit. Nam quum ea praetermittere animus esset, nihil de iis in notis admonuimus. *Alexandri* effigies ex nummis Ursini & Thesauro Numism. Palat. Begeri. Ex iisdem sunt nummi, qui *Philippum* referunt. Ex Bellorii imaginibus desumti sunt effigies *Aristotelis* & *Homeri.* Nummi, qui referunt *Marsyam* & *Lycum* fluvios, ex Morelli Specim. Tab. XI. *Midae* facies ex Sponii Miscellaneis p. 130. accesserunt. *Plaustri* & *Jugi* figura ex Columna Trajana Tab. 41. *Thessali equites* ex Thesaur. Palat. Begeri p. 262. & Goltzii Graecia tab. 21. *Cydnus* ex Morell. Spec. Tab. XI. *Bacchi chorus* uterque ex antiquitatibus Romanis Tab. LIV. & LV. de quo tamen peculiari Dissertatione acute & docte nuper tractavit *Christian. Godlib. Schwarzius*, Prof. Pub. in Acad. Alfortina, in Miscell. politioris humanitatis, Norimberg. 1721. editis. *Hercules Tyrius* desumtus est ex Seguino p. 164. *Apollo Tyrius*, ex nummo Caracallae, venit à Vaillantio tom. 2. de Coloniis. *Jovis Ammonis* facies arcessitae sunt ex Patini Thesauro p. 151. & Morelliano Specim: Tab. XVI. tum ex Itinerario Wheleri num. 15. quibus adjecimus effigiem, quam explicuit acutissimus Is. Vossius ad Pomponium Melam l. 1. c. 8. ut eam exhibuit illustrissimus E. Spanhemius de usu & praestantia Numism. Dissert. V. p. 350. in quarto. *Olympiadis* vultus est ex gemma Trajani apud Angelomium. p. 122. & Leon. Augustinum num. 76. *Camelos Dromadas* ex nummis Caracallae & Commodi edidit Thesaur. Patini p. 264. & 364. *Tropaeum Alexandri* exhibet Goltzius in Graeciae Tab. 31. *Rhinocerota* habet nummus ab Erizzo publicatus p. 163. *Seuthen* regem depictum videbis in selectis Seguini nummis p. 31. Quibus omnibus nos adjecimus tabulam exhibentem *rotas Falcatorum curruum*, ut notae adpositae intelligantur, prout eas effinxerunt M. Raderus, J. Schefferus, G. Stewechius ad Vegetium, & denique CL. J. Perizonius. Ex Blancardi autem editione unam sumpsimus Epistolam à viro doctissimo M. Z. BOXHORNIO ad eum datam, ad quam aliquando lectorem remiserunt Viri docti, quam, quod multa, quae ad Persicas voces à *Curtio* adhibitas pertineant, continet, huic Editioni adserere è re literaria fore censuimus. Indicem denique *Freinshemii*, soceri ejus BERNEGGERI opera locupletatum, hic illic implevimus, nec infiniti taedii labor nos deterruit, dum prosumus. Atque ita curatam hanc Editionem usui publico & benevolentiae vestrae commendamus.

PRAE-

PRAEFATIONES DUAE JOAN. FREINSHEMII,

Quarum altera ipſi Curtio, altera vero Supplementis in illum in prima editione fuit praefixa.

AMPLISSIMO VIRO

JOACH. VICOFORTIO
EQUITI
JOAN. FREINSHEMIUS S. P. D.

DEprehenſus ſubitaneo Bibliopolarum noſtrorum ad nundinas Francofur-
tenſes properantium diſceſſu, intercepti, quo Tibi gratias agere conſti-
tueram, ſermonis non aliud ſolatium habeo, quam ut hanc velut invi-
diam temporis viciſſim patientia ulciſcar; & tamquam ex inimico, ſapien-
tium virorum bene conſulta ſequutus, haud poſtremae notae hanc utili-
tatem capiam optimum putare quidquid evenerit, neque bona malave du-
cere, niſi quibus aut peccatum abfuiſſe conſtet, aut rationem. Enim-
vero quando neque diutius exſpectationem eorum morari oportebat, qui
promiſſi dudum Curtii fidem haud injuria exigebant; neque mihi quiſquam
temere retro dierum otioſus abiit: culpae ſuſpicionem amoliri contentus, de fortuna queri
ſupervacuum duco, cujus omne jus tantum in volentes eſſe, neſcio qua face inter illas ſae-
culi tenebras adlucente, jampridem ſeverior philoſophia ſanciit. Neque ſane, ſi bene ratio-
nem puto, nimia jactura, fortaſſis etiam nonnullo commodo, conſtare nobis poterit iſta
feſtinatio. Nam etiam otioſae praefationis haec niſi fallor praecipua futura erant capita: ut
laudata benevolentia Tua, & quibus rebus noſtrum in procudendis Auctoribus ſtudium adju-
vaſſes, pietatem, virtutes, eruditionem, benignitatem, magnificentiam, in rem publicam,
inque literariam merita, denique dignitatem atque opes etiam tuas extollerem: ut deinde meam
gratitudinem adprobarem: poſtremo etiam oſtenderem, quid in hac editione quaeſitum, quid-
que praeſtitum, & quid porro nobis animi ſit, in exſequenda quam ſemel ſuſcepimus, pro-
vincia. Haec inquam ſumma hujus epiſtolae fuerat: neque jam ſuccurrit aliud cum iis quae
dixi computandum: ſi quid enim praeterea acceſſiſſet, ſententiolae puto futurae erant, &
verba quae in ſpeciem & oſtentationem adornata cenſeri potuiſſent: forſan etiam, ut ſumus
homines, otio male uſus, aut tacite in meas laudes, aut ne tacite quidem in aliorum inſe-
ctationem luxuriante ſtylo prorupiſſem. Hoc igitur, quod circumflueret, nullo negotio
poſſumus carere: illa vero non vana neque indigna relatu, ſic quoque intelligentur, ex qua-
licumque quod feci, indicio. Quanquam, ut ad primum revertar, quis eſt, non modo
noſtrae conditionis hominum, ſed omnino regum atque principum, qui te aut propter cla-
ritudinem non noverit, aut propter virtutes non ſuſpiciat, aut propter officia non amet?
Ut ita haec ipſa temporis anguſtia, qua in laudes Tuas ire prohibeor, imputare Tibi poſſe
videatur, quod hominem eruditione facundiaque mediocri averterit, famaeque Tuae auxi-
lio fuerit, ne impari commendatione tantum obſolefieret. Mihi quoque ipſi fortaſſis haud
parum praeſtiterit. fieri enim poteſt, ut nunc amplius atque magnificentius de me ſentiant
homines, putentque ſi per otium licuiſſet, me ex dignitate argumenti omnia exſequuturum
fuiſſe. Frequenter enim accidit, ut ii ipſi quos ſuſceptum negotium ineptiſſimos arguit, ſu-
ſcipiendo maxime idonei haberentur. Igitur & mihi fortaſſe nunc licet, quantum ad iſtud,
ſub invidia praecipitati temporis, imperitiam infantiamque meam ſilentio protegere. Neque
judicio Tuo angor; neque vereor, ut apud Te notam ingratitudinis incurram, quum &
prius faſſus ſim, & nunc publice profitear, ſi quid hac editione Curtii ſtudiis commodatum
eſt, id omne deberi JOACHIMO VICOFORTIO, cujus ope conſilio illam ſuſcepimus: deinde

quod omnibus puto & ſermonibus coram, & epiſtolis abſens, ut debui, ſpopondi, id denuo pollicear, factis pŏtius quam verbis (nam illorum ſemper majorem rationem habendam putavi) me oſtenſurum eſſe quam alte in hoc pectus hujus meriti gratia deſcenderit. Facta quod dixi, nemo ſic interpretetur, quaſi quidquam in poteſtate habere credam, quo Te demereri poſſim: non enim ita ſentio. ſed quia nihil tam firmum eſt, cui periculum non ſit etiam ab invalido (licet enim, opinor, Curtii mei verbis uti) non abſurde creditur, etiam maximis quibuſque interdum à multo inferioribus haud poenitenda beneficia poſſe tribui. Verum in haec talia maximum occaſionis eſt imperium; cui non deero, ſi ejus potiri detur. ſin, feram deſiderium ut potero, ſolaque voluntas etiam Tibi, ut nullus dubito, certe mihi ſufficiet. His ita mecum, ut in tanta feſtinatione diſputatis, inducor ut credam te non nolente quod ſupereſt temporis collocaturum eſſe recenſendis, quae in hac editione procuranda ſcopus noſter, quique ſucceſſus fuerit. Ad ſummam autem de ipſius operis aeſtimatione nihil habeo dicere, ſi non, eſſe, quale comparet in publico. nam & ſi quid praeſtitum eſt excuſatione dignum (nec enim ultra protenditur ambitio mea) per ſe arbitrabuntur qui potecrunt; & ſi peritis diſpliceat, ego illud non fruſtra modo, verum etiam inepte commendavero. Ceterum partium ejus haec eſt ratio. Quum in duo volumina totum opus tributum ſit, hoc quod ordine atque dignitate prius eſt, ipſa Curtianae hiſtoriae fragmenta; deinde lectionum variantium Syllogen; tum Supplementum novum; denique Indicem ad univerſum opus pertinentem complectitur. Commentarius alterum volumen implet, & propria praefatione, quid in eo concinnando conſilii nobis fuerit, exponit. Confectus autem eſt omnium primus, ea mente, ut dum in eo occuparer, ipſe Curtii textus, quae praecipua operis portio cenſeri debet, mihi tanto familiarior redderetur, atque inter quotidianae tractationis uſum facilius ego depraehenderem, ſi quae in ipſo haererent ſordes, quae aut librorum, aut etiam ingenii certa ope, repurgari poſſent. Igitur in eo diligenter fuimus, & niſi valde fallor, multis locis meliorem exhibemus. Excuſus autem eſt eo ornatu, quo ex inſtituto Soceri mei Amantiſſimi, MATTHIAE BERNEGGERI, quem ante hos quadraginta dies rebus humanis DEUS exemit, ceteri quoque Auctores, qui ab alterutro noſtrûm ſunt editi, conſpiciuntur: quoque in recenſendis, quos porro, ſi DEUS adnuat, daturus ſum, uti conſtitui. tanto magis quod non ad uſum modo pleriſque, ſed proxime in accurata Corn. Nepotis editione, etiam ad imitationem placuit Viro Clariſſimo, mihique amiciſſimo, JOH. HENRICO BOECLERO, qui poſt aliquot annos Eloquentiae, nunc etiam Hiſtoriarum Profeſſionem, non citra magnum Argentoratenſis Urbis Academiaeque ornamentum ſuſtinet. Variae Mss. lectiones fide eorum nituntur, quorum beneficio ad nos pervenerunt. Multis ea cura faſtidioſi laboris atque etiam inepti videtur: à quibus haud diſſentiam, niſi non omnino inutilem fuiſſe, nonnulla Curtii loca variarum ope reſtituta teſtabuntur. In Supplemento atque Indice non licuit eamdem diligentiam adhibere. Urgebar enim penuria temporis, & ſubinde incidebant alia, quibus abrumpebatur intentio mea, cujus deinde damnum, non alia quam contraria maxime ratione, feſtinando, penſari poterat. Itaque quum iſtud Supplementum quantum poſſem elaboratiſſimum dare decreviſſem, eo redactus ſum, ut praeclare mecum actum putarem, ſi paulo melius efficerem, quam illud erat, quod vulgo circumferebatur ex Juſtini Diodorique & Arriani diverſis quandoque narrationibus, ſine idoneo delectu atque ordine unum in corpus conflatum. Ut non verear ne quis mihi me blandiri dicat, ſi me quod dixi adſequutum confidam. Quamvis item ſingulas ſententias non ut optaveram expendere, & verbis Curtii non indiligentem lectorem haud dedecentibus exprimere potui: in materia certe conquirenda non ſegnis fui, ſed omnes Auctores, quos nanciſci erat, ex quibus operae pretium ſperabam, percucurri: ſuis quaeque temporibus adſignavi: quae pugnare videbantur, ſi qua poteram conciliavi: in ceteris probatiores auctores antehabui: interdum neminem unum ſequutus ſum, ſed ex omnium collatione, ipſarumque etiam rerum comparatione poſui, quod ſimillimum vero videbatur. Auctores unde petita ſunt, in margine paginarum indicavi, adjectis etiam librorum capitumque numeris. licet enim quibuſdam ſufficiant Auctorum nuda nomina; alii ſcire volent qua fide, quoque judicio in illis verſatus ſim. Ubi res nota & vulgaris tradebatur, unum aut alterum auctorem adduxiſſe ſatis habui. Quandoque autem etiam quos non probarem, adpoſui, ut judicio, non ignorantia eos inſuper habuiſſe conſtaret. v. g. lib. 2. c. 5. num. 8. Diodorum, fidum alias & diligentem hiſtoricum. Plutarcho enim ob inſigne illud γνώσεγμα apophthegmatis ab Alex. inter id negotium prolati, non prima luce ſed ſub veſperam Granicum à Maced. tranſiniſſum credi-

di.

di. praesertim quum Arrianus eadem traderet. Quia vero, ut dictum est, Auctores ex quibus singula deprompsi professus sum, absurde fecisse videri possum, qui sic historiam hanc concepi quasi à Curtio traderetur: quum tamen constet Auctorum istorum plerosque post Curtium vixisse. Verum ut opinor apud aequos rerum aestimatores utique facto sua constabit ratio. Quando enim quod ex Curtii historia deperditum erat, quomodocumque restituere decrevissem, consentaneum putavi, ut ejus personam induerem, cujus mimum susceperam. Ipsam autem historiam unde hausissem, nisi ex monumentis eorum, qui miseratione sortis atque temporum superare potuerunt injurias, quibus ceteri succubuere. Et tamen vetustati rerum gestarum nihil detrahit scriptorum aetas, quos utique necesse est, si quidem cum fide historias tradiderunt, eas à vetustioribus, ut ipsum etiam Curtium, repetivisse. Igitur & ipse de genere, ortu, initiisque Alexandri non absimilia nostris tradere potuisset: nisi quod ille veterum scripta habens in manibus, ex ipsis fontibus omnia hausisset & ut in magna copia elegisset; quae ego ex rivulis, & interdum lacunis, emendicare passimque corradere sum coactus. Indicem Socer meus acerbissimis arthritidis doloribus lecto adfixus, ante hoc biennium, ut erat Vir ille laboris patientissimus, exactissima cura collegit, quem adeo non potui, quod tamen facere constitueram, accurata locorum expositione totum illustrare; ut etiam ultro multa ex ipso Indice omittere sim coactus, non tam ob temporis penuriam, quam ipsius magnitudinem, nam si universum, quo cepi modo, edidissem, justum volumen implevisset. Quae caussa magnopere desiderium Indicis, quem à se collectum Clarissimus, & ut res docet, Humanissimus Joh. Isacius Pontanus, benigne offerebat: cui nihilo secius pro tam proclivi adversus studia nostra favore merito maximas gratias agimus, nec dubitamus observationibus tanti Viri multis in locis admodum juvari nos potuisse. Ne vero quis miretur, quum omissa dico multa utilia, cur quaedam haud magni momenti compareant; sciendum est ista quoque, ut ut levia videantur, non esse nullius usus, quod apertius ostensurus eram, si temporis ratio permisisset; deinde hoc praecipue mihi per otium omnia exacte considerare non potuisse, adeoque prudentem etiam multa praetermisisse, dum occasionem morae praecido.

Haec ferme sunt quae in hoc opere conficiendo actitata memini: quibus si quis veniam negat, consideret utrum ipse pari jure usurus, plura & accuratiora velit exigere, uno anno, ab uno homine, eoque ab aliis curis haud immuni: ingruentibus etiam domesticis calamitatibus, luctuque ex desideratissimi Soceri obitu: impedimentisque aliis quae ex his talibus oriri solent. Quibus rebus effectum est, ut plerumque quae post meridiem scribebam ante vesperam typographeum ingrederentur. sicut haec ipsa nunc scribo, primum relecturus quum à typographo redibunt imprimendarum chartarum specimina. Quod non per levitatem animi facio, neque contemptu doctissimorum hominum, quorum oculis haec qualiscumque scriptio nunc expositum itur; sed necessitate: nam ecce Typographus negat plura capere chartae spatium quod superest. & Bibliopola cras summo mane abiturus colligendas esse sarcinas monet. Vale ergo Amplissime Vicoforti, & ignosce necessariae festinationi. Dabam Argent. A. D. 16. Kal. April. 1640.

JOAN. PREINSHEMII

AMPLISSIMO VIRO

FRID. REICHARDO MOCKELIO,

SACRAE REG. MAJEST. ET CORONAE SUETICAE Consiliario &

Legato per Alsatiam,

JO. FREINSHEMIUS S. P. D.

B*ERNHARDUM è Saxonica domo Vinariensem principem, ad summorum
hujus aetatis Imperatorum gloriam virtute provectum, quum interdum de
Q. Curtii historia mecum loquereris, animo, atque pro ratione temporum etiam
successu Magno Alexandro, non disparem judicare solebas, Amplissime MO-
CKELI. Deinde, postquam in hoc Supplemento regis istius pueritiam, in-
dolem, institutionem, mores, tirocinia militiae regnique non indiligenter ex-
posita considerasses; magis etiam in illa sententia confirmabare: nisi quod No-
ster educationis sanctissimae beneficio haud pauca alterius vitia evitasse; vir-
tutumque complurium, non fallacem, ut ille, speciem, nec fortunae adflatu fugituram, sed fun-
datam, superstructamque pietati possessionem habuisse videretur. Cujus rei fidem non modo per
universum orbem Christianum diffusa fama facit, semper clara, sed post acerbum Illius excessum,
evanescente paullatim invidia, purior; verum etiam, quibus plurimum tribuo, certissima de mo-
ribus Illius animoque testimonia, excepta observataque vulgo quoque, sed maxime ab iis, quos pro-
piori Herois consuetudini vel dignitatis honor, vel officii necessitas admoverat. A quibus saepe con-
spectus est Vir ad armorum munia natus, infelicitati temporum illacrimare, per quae pacis ho-
nestae copia non esset: cujus equidem caussa, nec alia, bellavisse ne hostes quidem negant; nos qui-
dem vel omnium, quae occupavisset, pretio redimere paratum fuisse non dubitabamus. Atque ut
in compendium redigam, quae aliquoties ex Te, quae ex Viro Spectatissimo Michaële Ibonio, qui
Principi, dum viveret, à secretioribus epistolis fuit, quae denique ex Viro Reverendo Daniele
Rückero, Concionatore Aulico, cognovi; quoties Ille saeva miserorum damna, militum effrenem
licentiam, atrocissima flagitiorum atque scelerum in morem versa detestatus, timere dixit, ne si
vel maxime insons esset, contactu saltem commercioque impiorum aeternum in exitium abripere-
tur. Quoties inter brevem morbi postremi moram fassus est? non se tantum poena peccatorum, &
quam sentiret, & quam formidandam haberet, angi; quantum poenitentia: qui DEUM innu-
merabilium beneficiorum munificentissimum largitorem inobsequente ingratoque animo tot modis of-
fendere non dubitavisset. Nam ad poenam quidem quod pertineret, illam praesentem levem esse,
imminenti Christi meritum intervenire; at suae ingratitudinis etsi noxam abolitam sciret, pudo-
re tamen & poenitentia serio indolescere. Ea, inquam, mens fuit Clarissimo Duci; nam facta,
quae Orbis novit, repetere quid attinet? Illud inter omnes constat, necessum esse, ut opinionem
hominum virtute valde vincant, qui efficere volent, ne sequens tempus ostendat, quantum in hoc
uno fuerit.*

*Tu igitur, Vir Amplissime, qui apud Perfectissimum Heroëm inter intimae admissionis amicos
locum haud postremum habuisti, ut qui Supplementum hoc Curtianum, quoddam quasi virtutum
Illius speculum esse primus arbitratus es, id haberes proprium, Tibi dedicandum duxi, qui non
uno merito Musarum nostrarum gratitudinem Tibi pignerasti. Nam & liberalitatis, qua BERN-
HARDUS Magnanimus inter medios bellorum tumultus amantissimi Soceri mei meaque studia
respexit, praecipuus conciliator fuisti: & per Te multis nos beneficiis auctos ornatosque singulari
humanitate complecteris. Nobis contra Tui demerendi quamquam superesset animus, nulla dum
occasio fuit: optamusque ut porro ista Tuarum rerum conditio maneat, ne nostra ope operave quid-
quam indigeas. malumus enim de nostro candore dubitare Te posse, quam Tuis periculis mole-
stiisve habere cognitum. Quisquis enim, ut suam fidem atque constantiam approbet, amico ca-*

la-

lamitatem accidere non aegre fert; dum ingratitudinis suspectus haberi non sustinet, impietatis reatum incurrit. Si qua tamen in moribus meis simplicitas animi non fraudulenti fidem apud Te reperit (effecit enim Tua comitas, ut mores meos tantum non familiariter noris; judicium, quo polles, efficiet, ne in aestimandis illis fallare) hoc mihi crede, me neque ignorares quin quantuscumque à me honor haberi Tibi possit, ampliorem merearis; neque tamen hunc etiam habiturum fuisse, nisi Te dignum eo comperissem. Qua quidem in cognitione meo potius quam alieno judicio uti soleo, neque vulgum auctorem sequor, neque fortunam à virtute non distinguo, si res postulare videatur. Sed ubi conjunctam utramque reperio, & hanc gaudeo fortuna secundante melius explicare vires suas, & illi virtutem comitanti, temeritatis, cujus per homines damnari solet, infamiam decedere: praeterea istorum quoque gloriae faveo, quorum judicio virtus honorata, famae prosperioris exsortes non patitur: denique publicae hominum rei gratulor, quod subinde in tanta temporum iniquitate, tamen divinae providentiae cura, & bonis exemplis affirmatur. Quae si rara esse contendis, nihil abis ab opinione mea. sed eo constantius hanc Tibi Spartam ornandam existima, quo pauciores sunt qui virtuti student, aut ubi studuerint, fortunae vexationem eluctati bonae mentis fructus in publicam utilitatem proferre possint. Nam si tanta virtutis seges esset, quanta vitiorum fertilitas est, quilibet pro se eniteretur; ut conscientiae famaeque consuleret; omnis labor aut errantes in viam revocandi, aut resistendi contumacibus, supervacuus foret; at quoties parvi penditur fides, & in verbo tantum integritas est, neque praeter pretium quidquam habetur in pretio; ibi vero campum habet virtus, ubi exerceatur, theatrum habet, ubi spectetur, arenam habet, ubi non jam rudibus batuat, sed decretoriis decertet armis. Neque tamen haec ita profero, quasi nescientem moneam, aut cessanti stimulos addam; sed publicorum certaminum morem exprimo, in quibus spectatorum oculi vocesque & hortatus non nisi in optimum quemque intenduntur; neque tam ad bene certandum incitamenta, quam honoris jamjam emeriti principium & partes sunt. Hoc itaque genus honorem à me tamquam spectatore Tuorum certaminum haberi Tibi putes; at solidiores a supremis illis brabeutis Tuis exspecta: meritissima inquam virtutum praemia, quantum eorum praesens aetas conferre potest, à SERENISSIMA REGINA Tua & Magnis Regni illius florentissimi proceribus, interque eos ab Heroë incomparabilis prudentiae, cui fidem Tuam etiam coram probasti, OXENSTIERNIO: *quos autem temporaria felicitas non capit, eos multiplices cumulatosque Sanctissimi Numinis aeterna gratia conferet. Cujus ineffabili benignitati nos omnes, & has, velut ex atrocissimo bellorum naufragio depositi imperii tabulas, ardentibus votis suppliciter commendo. Dabam Argentorati A. D. VII. Kal. Nov.* 1639.

EPISTOLA NUNCUPATORIA.

JOACH. VICOFORTIO, EQUITI, INCLUTO SAXONIAE DUCI BERNHARDO A CONSILIIS SECRETIORIBUS,

JOAN. FREINSHEMIUS S. P. D.

POstquam absolutis in Q. Curtium commentariis, nonnulla de operis istius ratione praefari necesse foret, Amplissime VICOFORTI; res ipsa monuit, ut quibus praesidiis, in tanta paupertate temporum, rem haud mediocris impensae moliri potuerimus, reminiscerer. Statim igitur per recordationem hominum, quorum beneficio hactenus studia nostra processerunt; ad omnium bonorum unum summum largitorem, quasi quibusdam scalis, adscendimus. Cui eo nomine apud Te, vel Tecum potius, gratias agi, quae Tua pietas est, imperare magis opinor Te, quam pati.

Per haec enim tempora, quorum tam longa, tamque violenta atrocitas, apud multa mortalium millia, quocumque modo miseram vitam tolerare, summam votorum effecerat; nobis, qui nihilo meliores dignioresve aliis sumus, praeter victum amictumque commodum & honestum, superfuit unde & pauperioribus nonnullis succurreremus, & Musae, noster amor, non sustinerentur modo, verum etiam ornarentur. At enim superioribus annis, agi ferrique res, quae meae viderentur; aedificia incendi, vel dirui; agros situ incultuque squalere; bona hactenus nomina cum ipsa spe perire, aut indies deteriora fieri; alios inopia, alios prava vafricie mala publica in quaestum convertendi, fidem insuper habere: intendi pretia rerum venalium; flagellari annonam, ipsamque ejus caritatem non nemini caram esse; demens, & legum quibus vivamus immemor, tamquam mea damna moerebam. Donec crebra verbi divini auditione, lectione, meditatione cum animo meo reputare coepi, non male mecum transegisse caduca bona; si ab illis destituta spes in unum DEUM tota verteretur. Quem ipsum mei curam haud perfunctorie gerere, magis jam magisque quotidianis experimentis edocebar. Ut tandem omnia recolens fateri cogerer, nihil umquam perinde ex utilitate mea evenisse, quam jacturam earum rerum, quae me potuissent perdere. Longum foret enarrare, quae olim animum verae felicitatis ignarum, aut contemptorem spes atque desideria agitabant; certe ea vitae conditione, qua nunc ut in rebus humanis, unice contentus ago, numquam frui licuisset, nisi alia omnia volventem quodam quasi fraeno, rei familiaris salutare damnum attinuisset. Hoc in hanc urbem perductum adfixit Museo Viri Doctissimi atque Humanissimi, ut juxta mecum omnes praedicant, qui bibliothecam suam, pro modo privati satis instructam, mihi non minus quam sibi patere voluit: & quamquam ipse quoque temporum difficultatem sentiret, meliori subinde conditione, quam ceteros convictorum habuit: aliis necessitatibus meis pro me respondendo, mutuamque pecuniam dando, promptius quam ego per pudorem peterem, subvenit: studiorum meorum auctor, hortator, adjutor fuit. denique sub idem tempus Florum edidi: quum jam etiam de Curtio agitaremus; ad quem Auctorem nonnulla, quum interim in urbe Vangionum morarer, mihi observata, diu ante ad eum miseram. Dum haec aguntur, tacito consensu studia nostra sociare coepimus, & ad multos Auctores illustrandos communi labore materiam parare. Interea veteris desiderii mei partem explevit Gallica peregrinatio, ubi me paullo minus triennio Vir Amplissimus Michaël MARESCOTUS, libellorum supplicum Magister, summa benevolentia comiter atque liberaliter habuit. Unde redux antiquum BERNEGGERI mei, studiorumque nostrorum hospitium repetii, qui etiam haud multo post conlocata mihi pientissima filia, adultam jam tum amicitiam, adfinitatis addito vinculo indissolubilem reddidit. Ex quo tempore vetera studia serio retractavimus. & quamquam Amantissimum Socerum meum gravis aegritudo per biennium fere in lectulo aut circa tenuisset; ne istud quidem tempus omnino vacuum abire passus est, sed interea cum Tacitus ederetur, plurimam ejus rationem habuit; & quum de Curtio jam deliberassemus, ingenti labore diligentissimum Indicem confecit, qui materiam suppeditaret Indici philologico, quem volente DEO proxime daturi sumus: eaque re me plurima molestia, & vero inprimis carissimae rei, temporis, inquam, larga jactura liberavit. Typographicis autem mendis repurgandis, adeo diligentem navavit operam, ut vel ea sola editionibus nostris commendationi esse potuerit.

Juvabamur jam tum unius atque alterius inopina liberalitate; & adfulgebat nobis plerumque ignaris, adeo non eblandientibus, subinde nova spes: & adhuc non satis consederat animi mei perversus tumor. Quippe velut generositate quadem indignabar alienis potius opibus beneficiisque nos obnoxios reddi; quam propriis praesidiis honestissimorum conatuum impensas tolerare. Donec tandem omnino deprehendi, quum unius DEI sint omnia, non magis alienum esse, quod alii; quam meum, quod ego possideo. Et quum ille, nihil mihi debens, omnia supra votum largiretur; parum me pro sano facere, si benignitatem ejus in ordinem cogerem, & velut ex formula imperarem, unde potissimum bene mihi faceret. Sicut enim scelerate ineptus foret, qui in summa necessitate sua, honesti alicujus viri, cujus offensam infinitis modis, benevolentiam, ne uno quidem promeruisset, liberalitate adjutus, in ejusdem pretii numis, certam effigiem morose exigeret: sic ego tum eram, qui malebam DEI pecuniam ab iis potius extorquere, qui debere mihi videbantur; quam ab offerentibus indebitam accipere. In unius DEI familia sumus omnes: quid mea refert, si servo inutili ab actore forte suo, vel atriensi potius, quam à dispensatore dimensum jubet dari? Operas ei debeo; ille mihi alimenta non quidem debet, sed praestat: utrumque, ut confido, non de-

deerit dum vivam: aut si forte alimenta non dabit, aut non ita large dabit: dabit aliquid longe majus, longeque praestabilius, malorum aliquando finem, interim patientiam. Absit à me DEUS mi, ut Tibi velim imperare, quomodo felicem me facias, qui tanto me es melior, tanto sapientior! Unum hoc insatiabiliter à Te postulo, ut quod Tu vis, & ego velim. Erunt forte qui diu nimis in hoc loco versari me incusabunt, fortasse & qui mei animi sententiam, ex suo diverse interpretabuntur: verum omnibus istis judiciis nobis antiquior esse debuit gloria DEI, in commemorandis ejus beneficiis, quae, quum tanta sint, tamque manifesta, si non agnoscimus, stupidi; si non praedicamus, ingrati sumus. Ego quidem etiamnum invitus vos dimitto, ô suavissimae cogitationes, quae unae omnem saeculi molestiam abstergere, certe mitigare potestis!

Sed ad alia nunc praeverti tempus cogit: atque hominum, quorum ministerio beneficia sua DEUS nobis distribuit, quantum praesens institutum postulat, mentionem facere. Quorum, ut seriem temporum persequar, primus Adamus NEUDORFIUS, Vir quantum homini judicare fas est, extra controversiam pius: ut jam inde DEI esse beneficia ista cogitare deberemus, quae iste talis homo procuraret. Is igitur, quum & institutum nostrum cognovisset, & labores intuitus, consilium probavisset; omni ope illud juvandum sibi censuit: donec, quod in Taciti praefatione exposuimus, Virum Nob. & Eruditum Io. Lud. PEYERUM, in Anglia repertum; mox etiam Te, VICOFORTI Amplissime; in Bataviam redux, permovit, ut conatibus nostris, hoc est (audenter dicam) utilitati horum studiorum, vestroque, qui illam promovetis, nomini faveretis. Vix dum prodiverat Tacitus, quum è vicinia nostra Vir Illustris & Amplissimus, Frid. Reichardus MOCKELIUS Suetici Regni per Alsatiam Legatus, nec istis honorum insignibus, quam sua pietate, virtute, prudentia, eruditione notior, exemplum editionis illius, quod veteribus Viri meritis devinctus Socer, cultus, ut solet, amicitiaeque gratia miserat; large remuneratus: ultro studia nostra commendanda sibi duxit ILLUSTRISSIMO SAXONICAE STIRPIS GERMINI, cujus ope consilio Republica fortiter feliciterque gesta, antiquissimae domus gloria admirandis incrementis revirescit. Atque Ille (hortatore etiam, qui Ei tum aderat, Amplissimo Viro Georgio MULLERO, Regni Suetici Secretario (quem & ipsum praeter veterem cum Socero meo amicitiam, propensissimus Ampl. Mockelii favor paris voluntatis impleverat) Musas nostras digna tanto Principe munificentia honoratas provocavit, ut Illius rebus, neque silendis, neque dicendis aliud agentibus, peculiarem curam destinarent. Sunt & alii Viri praeclari, magnique per eruditionem aut dignitates nominis, quorum si beneficia in nos officiaque jam non referimus; haud oblivione, vel per ingratitudinem peccamus, sed temporis chartaeque angustiis inclusi, commodiorem in occasionem reservamus.

Tibi autem, Amplissime VICOFORTI, Curtium Tuum merito reddimus. Tuum enim jure vocamus, qui, ut sic prodiret, Tibi debet. Quippe quum ad editionem hanc sumptibus destitui nos comperisses; primum ultro non levem pecuniae summam submisisti: deinde majorem petentibus numerari promptissime jussisti, nullum aliud pignus praeter fidem nostram sequutus, quum etiam post multos menses chirographum praesenti oblatum, vix tandem obtrudi Tibi potuerit: nec aliter, nisi ut in nostram gratiam rem supervacuam, sic enim appellabas, penes Te esse patereris. Quum interim, ut sunt humani casus, vel vita nos destituere potuisset; vel ut illa maneret, in tanto rerum discrimine, luendi aeris alieni facultas. Tu autem, quamquam in summa rerum omnium adfluentia, in alta pace, in concordi matrimonio, cum Vossio Barlaeoque Tuis, Virisque aliis doctissimis, aut varia rerum experientia instructissimis, jucundissima quiete frui poteras; caussae communis favore, & praesertim quodam philtro Virtutum, quae Principis Incomparabilis nomen BERNHARDUM omnibus tam notum, quam suum est cuique, reddiderunt, illectus; eruditionem, prudentiam, facundiam Tuam, linguarumque & locorum admirandam peritiam, bono Te publico debere putavisti: & varias multasque per loca tam plena periculorum, quam humani prope cultus expertia, legationes suscepisti. in quibus facillime accidere poterat, ut vel Tibi, quod diu absit, humanitus aliquid contingeret; aut certe periret probatio, qua una niti poteras, si nobis diffidendum fuisset. Admonet illa Tua peregrinatio novi meriti, quod in has Musas PEYERUS noster contulit. Quum enim ista, quae dixi, negotia plerumque Te locis remotis, saepe etiam ignoratis detinerent: neque literae nostrae ad Te penetrare possent; atque interim augescente sub manum opere, major quam initio statueramus, pecuniae modus requireretur: ille nobis interea numerari curavit, quantum ad efficiendum praesens

opus

opus desiderabatur. Quum enim ab initio sperassemus, uno partu, totum qualem destinabamus, Curtium protrudi posse, idque proximis nundinis promisissemus (ubi quidem nescio quo casu, ex catalogo edendorum librorum, cui inseri volueramus, in editorum album migravit) tamen res ipsa docuit, spem nostram fuisse nimio liberalem. Quamquam excusare & istam possent, quae postea acciderunt. praeter enim molem operis, quod inter ipsam tractationem ex ingenio aut labore nostro subinde novum incrementum capiebat; etiam interclusa utrimque itinera, per commerciorum moras chartae penuriam fecerant: insuper operae rarae reperiebantur, & quibus nos utebamur nostrae diligentiae pares non erant. Semper enim labore meo multo praevertebam eos; & quamquam interdum alia negotia interpellarent, praesertim praecipiti jam in finem opere; id temporis intertrimentum duorum amicissimorum hominum, Soceri inquam mei, & fratris mei Melchioris opera sarciebatur: qui non modo corrigendorum typographicorum erratorum pleramque molestiam in se receperunt; verum etiam inquirendis Auctorum locis, nonnunquam & enotandis quae apud quemque dicerentur, enixe juverunt. Fatendum tamen est, sic quoque festinandum fuisse; quam quidem rem patrocinio nobis futuram confido, si alicubi forsan hallucinati sumus. Id enim saepius quam velimus accidisse, ex dictis aliisque caussis, non immerito veremur. nec mirum in opere longo & laborioso: in quo una nobis cura fuit, nulli labori neque molestiae parcere, quo lectori minus foret; amplius autem commodi, quam aut ex singulis aliorum editionibus, aut simul ex omnibus. Quod quidem intendisse non diffitemur; an autem adsequuti simus, aliorum est judicare. Dedisse tamen operam scimus, ne quod ab aliis utiliter observatum animadverteram, obmitteretur. Ergo non solum amplissimos Raderi commentarios studiose contulimus; verum etiam Acidalii, Popmae, Loccenii (nam Glareanum non vidimus) penum omnem excussimus: excerpentes quidquid commodum videbatur, adjectis, ut quaeque exscripseramus, religiose auctorum nominibus. Eandem fidem in conjecturis, quas adversariis nostris Sebisius inseruerat, praestiti. Eandem in iis, quas ex Bongarsii manu cum Manuscriptorum ejus variis lectionibus misit nobis ante hoc sexennium Cunradus Schoppius, tum Rhetor Bernatium. Eam supellectilem comparaverat Bongarsius editioni Curtii, quam se moliri ad Justini lib. 11. praefatus est. Deinde cum cetera Viri bibliotheca Bernatium juris facta est, ejusque Nobilissimae Reipublicae permissu descripta, nobis nunc usu fuit. cum variis etiam lectionibus, quas ex Gruterianis Codicibus enotatas Cl. Gronovius, & doctissimus noster Schragius submisere. Quibus rebus adjutus multa Auctoris loca, quaedam & ex ingenio emendavi. Quoties autem meas conjecturas aut observationes ab aliis occupatas cernerem, ipsis cessi: interdum pluribus auctoribus repertis qui eadem traderent, ipsorum testibus adjeci: *nulla quidem necessitate* (ut ait de Arcesilao Plutarch. adversus Colotem cap. 38.) *sed tantum ea viris nobilibus inscribendo confirmans ac commendans.* Quorum prae ceteris Radero hanc quoque gratiam retuli; quod plurimas ipsius notas à typographorum depravationibus vindicavi; ad quam rem saepe non minus quam in ipso auctore, ad Criticam confugiendum fuit: notas confusas, & alienis locis positas, emaculavi, distinxi, in ordinem redegi: ad plures res, mores, historias, sententias, verba denique ac phrases, quae id mereri videbantur, auctores unde petitae videbantur, adposui. citatos inspexi libros, capita, versus, si qui eos habebant, adnotavi. Auctoribus aliena verba quae nonnunquam adscribebantur, ademi; sua reddidi. Ex notis si qua verba pro praesenti instituto abundare videbantur, recidi: rerum etiam alieniores vilioresve neglexi, ne in immensum moles cresceret. Eadem caussa Graecorum Auctorum verba non posui, sed interpretum: ne si vel ista sola adducerentur, ignaris linguae usui non forent; vel si utraque, duplex spatium occuparent. nisi quum in Graecis verbis aut singularis emphasis esset; aut aliquid emendandum, vel aliter expenendum videretur. Ipsos Curtii sensus, quum ut plurimum ab auctore perspicue tradantur, haud temere explicavi: nisi eos alio quam ille vellet, trahi intelligerem. Ubi tamen errores aliorum raro perstringo: tantum veram cujusque loci lectionem paullo diligentius adstruo. Dissentio plerumque libere, nusquam acerbe: plane ut mecum agi velim. Brevitati quantum potuit, studui; ita tamen, ne quae adnotare pretium foret, praetermitterentur. Inter quas angustias saepe recurrebant animo ista D. Augustini ex fine epist. 101. *Laborant homines in discendo, & brevia non valent intelligere; prolixa non amant legere. Laborant itidem in docendo, qui & pauca tardis; & multa pigris frustra ingerunt.* Ceterum commentarios Auctori subjunximus, ut cum eo conlaturis in expedito res esset. Verborum atque phrasium pauciora hic enucleamus; in Indicem velut pro-

priam

priam ſedem pleraque conjecimus. Quem cum ipſo textu Curtiano, Manuſcriptorum ut diximus ope, vel certiſſimis conjecturis, multis locis emendato, cumque novo defectorum locorum ſupplemento, variis etiam lectionibus additis, proximis nundinis exhibebimus: ſiquidem DEUS hanc nobis valetudinem, hocque otium porro concedet; noſque diutius his laboribus invigilare patietur. Nam ut eos omnibus aliis ſaeculi negotiis anteferimus; ita quandocumque ille juſſerit, ipſius gratia confiſi, haud gravate vel differemus, vel etiam abrumpemus. Si quod ex his emolumentum aut haurire poſſint alii, aut ipſe hauriam, quaerere lubet; praeteritis compluribus, unum indico: magis magiſque confirmari opinionem, qua vitam gentium regnorumque primis ab originibus expendenti, ſemper quidem integritas atque prudentia veluti gemini quidam pedes viſi ſunt; quibus publica privataque negotia initerentur. iis enim recte valentibus, omnia feliciter procedunt: alterutro debilitato, claudicare neceſſe habent; ſubductis duobus, & corruere. Verum ego haec Tibi, Tuique ſimilibus expendenda relinquo, qui in luce hominum, atque rerum actibus verſamini. Nobis ſuffecerit tueri veſtrum favorem, neque indignos praeſtare conlatis in nos beneficiis. Quod quidem ſummis viribus connitemur: & quando rationem, quam in editione auctorum ſequuti ſumus, plerisque haud diſplicere intelligimus, ceterorum etiam plerisque ſubinde publicandis, eandem diligentiam adhibebimus. Quod, in quantum in rebus humanis aliquid fidum eſt, eo audacius polliceri poſſumus, quod profectus in his ſtudiis fratris mei, & ſpes ex adfini Tobia Berneggero, etiamſi Socerum meum, aut me, mortalitas occupet, noſtris coeptis perficiendis ſubſidio fore videantur. Sed iſthaec Deo curae erunt. Mihi interim per ſummam feſtinationem hactenus Tecum conloqui licuit, Vir Ampliſſime; reliqua in ipſius Curtii editione volente Deo commodius exſequemur. Vale. Argentorati, ex Muſeo Berneggeriano, A. D. IV. Kal. April. Anno Chriſti MDCXXXIX.

JOANNIS FREINSHEMII COMMENTARII IN LIBROS SUPERSTITES Q. CURTII, DE REBUS GESTIS ALEXANDRI MAGNI.

EXpoſituro Q. Curtii de rebus Alexandri libros ſuperſtites in mentem venit illius judicii, quod ex Gaio ICto in legem primam de Origine Juris Compoſitores Digeſtorum retulerunt: *interpretationem promittentibus inconveniens eſſe, omiſſis initiis, atque origine non repetita, atque illotis, ut ita dixerim, manibus protinus materiam interpretationis tractare: namque*, ut proſequitur, *iſtae praefationes & libentius nos ad lectionem propoſitae materiae producunt; & cum ibi venerimus, evidentiorem praeſtant intellectum.* Itaque viſum eſt prius de ipſo Auctore agere. Cui rei inprimis faciunt teſtimonia doctorum hominum, quae tam ab aliis jam collecta, quam à nobis recens notata, hic ſubjiciemus hoc ordine, ut primum quae ad nomen, conditionem, aetatem ejus attinent, proponamus, deinde quae ad dictionem & hiſtoriam.

CAP. I.

De Curtii nomine, aetate, conditione.

FRanciſus Modius initio Notarum in Curtium. *Quod RUFI cognomen Curtio aſſeruerim; in eo adeo culpam non deprecor, ut etiam laudem deberi mihi contendam, cum ad ſcripto-*

rem non malum, certe in historia, quam memoriae mandavit, unicum, mea opera quasi postliminio cognomen suum rediit. Et facerem profecto flagitium, si, cum eidem hoc perpetuus veterum librorum consensus tribuat, amplius in re manifestaria disputarem. Atque cum hoc bene successit, quod primum erat (neque enim quis fuerit Curtius, qua aetate vixerit, satis sciri potuit, quamdiu ejus praenomen, nomen, cognomen in incerto fuerit) spes est fore, ut etiam aliquando illa, quae modo dixi, Dis secundis eruantur.

II. Christophorus Bruno in Epistola Nuncupatoria ad Albertum Bavariae Ducem. *Porro quo tempore Q. Curtius vixerit, non satis certum est, cum ne haec quidem, quae supersunt ejus scriptoris, integra ad nos pervenerint. Certe Romanum fuisse, satis constat, quod non solum styli ipsius tersissima puritas ad Romanum filum ad amussim sit formata, verum etiam ipse temporum Romani imperii, in quarto, octavo, & decimo libris, non obscure mentionem faciat: ut mihi non immerito mirum videatur, nec à Quintiliano inter scriptores Romanos, propter phrasin vetustioribus simillimam, recenseri, nec à quoquam alio veterum hujus mentionem fieri.*

III. Matthaeus Raderus in Prolusionibus ad historiam Curtii, cap. I. *Curtios ego varios apud veteres auctores, Caesarum primorum aevo potissimum laudatos (nam de his agitur, & quaeritur) lego. Princeps est apud Ciceronem ad Q. Fratrem lib.* III. *epist.* 2. De ambitu, *inquit*, postulati sunt omnes, qui Consulatum petunt; à Memmio Domitius, à Q. Curtio bono & erudito adolescente Memmius. *Alius apud Juvenalem orator, seu caussidicus celebratur Satyra XI.*

—— te consule, dic tibi quis sit
Orator vehemens, an Curtius, an Matho.

Alius Curtius est apud Tranquillum in album clarorum rhetorum relatus. Rursus videtur alius apud Plinium & Tacitum, quem gladiatore genitum affirmant. [Alius & Curtius Salassus apud Euseb. num. MDCCCCLXXVI.] *Videndum nunc, quis ex his omnibus auctor sit historiae de rebus Alexandri Magni. Nam omnino nemo unus mentionem hac de re quisquam habuit eorum, qui de quatuor illis Curtiis aliquid prodidere; nemo, inquam, à Curtio compositas Alexandri res unquam testatus est. Ac primum quidem, Curtium Juvenalis hinc prorsus amandamus; is enim non est Q. Curtius Rufus, uti passim in antiquis chartis editis, ineditis appellatur, sed Curtius Montanus, de quo idem Sat.* IV.

Montani quoque venter adest abdomine tardus. *Plura de hoc Tacitus libr.* IV. *histor. itaque hunc taciti praeterimus.*

IV. F. Angelus Rocha in Bibliotheca Vaticana. *Hunc Aldus Manutius eum esse putat, qui à Cicerone ad Q. Fratrem Epist.* 2. *lib.* III. *nominatur* bonus & pereruditus adolescens. *Scripsisse autem eum sub Augusto, conjicitur ex ejus historia lib.* X. *circa finem.* Idem sentit Wolfius Rer. Memorab. Centur. I.

V. Raderus dicto loco. *Curtium Tullianum, quem primo loco posuimus, existimat historiae de Alexandro M. scriptorem illustris & eruditus vir Jo. Georgius Herwartus, cujus opus chronologicum legitur; sed refutatur à Lipsio, cum omnibus aliis, qui illos Virgilii versus è* I. *Georg. transcriptos de illa Curtii nocte in X. notata interpretantur:*

Ille etiam exstincto miseratus Caesare Romam,
Cum caput obscura nitidum ferrugine texit,
Impiaque aeternam timuerunt saecula noctem.

Nec illam tantum noctem accipit Herwartus, quae mortem Julii secuta est, sed omnino totum illud tempus, quo inter Augustum, & Julium interregnum fuit. Aeternam hanc noctem, defectionem quoque solito longiorem interpretatur, cum toto fere anno maligna solis lux fulsit, nec splendorem suum unquam fere serena fronte explicavit. Plutarchus in Julii vita: ὅλον γὰρ ἐκεῖνον ἐνιαυτὸν ὠχρὸς μὲν ὁ κύκλος, καὶ μαρμαρυγὰς οὐκ ἔχων ἀνέτελλεν. ἀδρανὲς δὲ καὶ λεπτὸν ἀπ' αὐτοῦ κατῄει τὸ θερμόν. Toto namque anni illius spatio pallens globus, & sine splendore oriens, imbecillem ac tenuem ex se calorem emittebat. *De eodem* [Tibullus II, 5.] *Plinius lib.* II. *c.* 30. Fiunt prodigiosi & longiores solis defectus, qualis occiso dictatore Caesare, & Antoniano bello totius paene anni continuo pallore. *Hunc tamen non fuisse auctorem de Alexandri*

M.

M. rebus ostendit Justus Lipsius, uti dixi. qui negat Virgilii versus huc pertinere. Est, *inquit*, &c. verba Lipsii infra n. XV. referemus.

VI. Joannes Jacobus Frisius in Bibliotheca Chronologica sub Octavio Augusto Anno Domini X. *Q. Curtius Augusti temporibus fuit. Milaeus lib. V. historiae de Literatura.*

VII. Raderus d. l. *Jo. Georgius Herwartus, quem paulo ante laudavi, existimat, eum Cicerone adhuc superstite, ante bellum civile Caesaris & Pompeji jam causas egisse, & verba Curtii è X. refert ad mortem Julii Caesaris, ex quo sequitur, illius opinione Curtium Augusto imperante historiam suam composuisse, nec enim ultra Augustum vixisse potuit; nisi aevum illius ultra centesimum propagare velis. Minimum enim octavum decimum, aut etiam vigesimum egit, cum in forum est progressus; dudum ante Octavianum quoque natum oportuit. Sed cum locus Curtii è X. de Julio Caesare accipi non possit, uti recte affirmat Lipsius, eosque nugari doceat, qui id tradidere, missum hunc adolescentem Ciceronis faciamus.*

VIII. Joannes Maria Catanaeus in Commentariis ad Plinii Epistolar. lib. VII. Epist. 27. *Lego in fide digno exemplari, Historiam de gestis Alexandri compositam Q. Curtio Rufo: qui inibi fatetur, se fuisse sub Augusto & Tiberio.*

IX. Raderus dicto loco. *Catanaeus ergo, & Pithoeus sub Augusto & Tiberio vixisse, & scripsisse Curtium arbitrantur: sed non ostendunt, nisi quod Catanaeus narret, se legisse in fide digno exemplari historiam de gestis Alexandri compositam à Q. Curtio Rufo, qui inibi fatetur se fuisse sub Augusto & Tiberio.* Et mox:

X. *Ego tamen alia omnia sentio, censeoque Augusto imperante natum, Tiberio regnante florere coepisse & scribere; illaque Curtii è IV. de Tyro & X. de nocte, & novo sidere accipienda de morte Augusti, & nova Tiberii successione, & deinceps imperio per annos tres & viginti administrato. Nec interim infitias eo potuisse aevum ad Claudium usque propagasse. Primam sententiae nostrae rationem ex elegantissimo, & qui aureum Latinitatis saeculum omnino sapiat, stylo Curtii duco, ut non dubitem illum summis rerum Romanarum scriptoribus Sallustio, Livio, Caesari, Ciceroni admovere: Tacito certe & Suetonio, Floro, & hoc genus jam sequioris saeculi auctoribus sine ulla dubitatione praeponendum omnes, qui paulo emunctioris nasi & delicatioris palati tersarumque aurium erunt, & gustum nobilissimae aetatis verum habent, juxta mecum censebunt. Unicum nostri seculi testem hoc loco, infra mox altero capite, plures adducturi producamus, Puteanum, inquam, regium Lovanii doctorem, & Lipsii successorem, & nostrum amicum, qui ita de Curtio verissime judicavit.* Verba Puteani referentur infra, ubi de stylo Curtii judicia proponuntur. *Vespasiani autem aevo ab illis Tulliano & Juliano calamo desitum est, ut Plinius secundus se reprehensum etiam ab aevi sui scripturientibus ajat, quod Ciceronem volveret & imitaretur, adeo vitioso jam illo aevo vitium erat, vitio carere, id est, Ciceronem sequi & stylo exprimere. Alteram causam subjicio ex Curtii verbis è IV. & X. petitis ad Augusti mortem & Tiberii inaugurationem esse accommodanda, quod ut facilius tibi ipsi persuadeas, adduco simillimum è Vellejo locum, qui mirifice nostrum illustrat & affirmat.* Venitur, *inquit, lib.* II. *c.* 123. ad tempus, in quo plurimum fuit motus (*de morbo & morte Augusti agit*) quid tunc homines timuerint, quae senatus trepidatio &c. *& infra c.* 125. Tulit protinus & voti. &c. *subjicit dein iterum c.* 126. revocata in forum fides &c. *& in fine libri* II. Jupiter Capitoline, & auctor &c. *Professa, inquis, Paterculi est adulatio: non eo negatum, sed eodem sensu Curtius & Valerius Maximus de Tiberio non sine palpo prolocuti.* Et in primis (*inquit in Sejani caede aliquanto post Val. Max.* IX, 11. *f.*) auctor ac tutela nostrae incolumitatis, ne excellentissima merita &c.

XI. Casaubonus in Animadversionibus ad Suetonium in Indice excellentium Rhetorum, ubi nominatur *Q. CURTIUS RUFUS. Hunc illum esse cujus Historia rerum Alexandri elegantissime scripta in Doctorum manibus versatur, poene assentior viris eruditis sic existimantibus. At ille Curtius Rufus, cujus meminit Tacitus Annalium* XI, 20. *cum nostro Rhetore nihil videtur commune habuisse.*

XII. Barnabas Briſſonius de Regno Perſarum lib. I. *Q. CURTIUS RUFUS, ex cujus ſcriptis toties à me auctoritas in his libris ad faciendam fidem petitur, iis temporibus vixit, quibus bonas artes & ſtudia litterarum floruiſſe, nemo infitiari poteſt. Nam niſi me conjectura fallit, hic hiſtoriae Alexandri auctor, Curtius ille Rufus eſt, qui inde à Tiberii temporibus Rempublicam attigit, & cui, dum Africae Proconſuli velut comes & ſectator haereret, ſpectrum muliebri figura ſeſe obtulit, eique provinciae praefuturum eum praedixit. Quod & eventus re ipſa comprobavit. Claudio enim imperante Africam cum imperio obtinuit, triumphaliaque inſignia adeptus, ibi diem obiit; quemadmodum Tacitus Annalium* XI, 20. *& Plinius Epiſt.* 27. *lib.* VII. *memorant. Itaque ad Claudium Imp. pertinet, quod ille lib.* X. *ſcribit, in haec verba*: proinde jure meritoque pop. Rom. &c. *Idemque mecum ſentiet, qui de ejus loci interpretatione Suetonium in Claudio c.* 10. 11. *& Joſephum lib.* XIX. *Antiquitat c.* 2. *&* 3. *conſulet; à quibus diſcet, poſt Caji caedem per biduum, de mutando Reip. ſtatu, adſerendaque communi libertate, haeſitatum. Senatu vero ſegniore in exequendis conatibus, per taedium ac diſſenſionem diverſa cenſentium, & multitudine, quae circumſtabat, Rectorem unum, & nominatim Claudium, expoſcentium, imperium eis ſtabilitum atque firmatum. His & illud addam, Curtium hunc Rufum à Suetonio clarorum Rhetorum albo adſcriptum fuiſſe. Manuſcriptis enim ejus argumenti codicibus, tam eorum quae exſtant, quam quae injuria temporis perierunt, capitum, Catalogum ſeu Indicem brevem reperiri Achilles Statius teſtatur: in quo Porcio Latroni* Q. Curtius Rufus *ſubjungitur.*

XIII. Popma in notis ad Curtium X, 9, 3. *Sunt qui Curtium ſub Auguſto vixiſſe ex hoc loco colligunt; alii ſub Tiberio & Claudio. Janus Rutgerſius lib.* I. *c.* 19. *Variarum Lectionum, ſub Veſpaſiano principe eum floruiſſe contendit; at Barnabas Briſſonius* (de regno Perſarum lib. I.) *haec verba de Claudio Imp. intelligenda eſſe cenſet; ex Suetonio in Claudio c.* 10. *&* 11. *& Joſepho lib.* XIX. *Antiquitat. cap.* 2. *&*. 3. *Q. vero Curtium vixiſſe temporibus Auguſti, vel Tiberii, colligitur ex Indice Rhetorum praefixo Suetonii libello de claris Rhetoribus.* L. Ceſtius Pius, M. Porcius Latro, Q. Curtius Rufus. *Ubi jungitur Curtius Ceſtio & Latroni. At Ceſtius vixit Auguſti anno XXXI. Latro Auguſti anno XL. ut Hieronymus in Chronicis teſtatur. In eodem Indice longo ordine poſt Curtium refertur* M. Fabius Quintilianus; *qui* ſub Veſpaſiano vixit. *Illum autem Curtium Rhetorem hunc eſſe auctorem hiſtoriae Alexandri elegantiſſime ſcriptae docti viri exiſtimant, quibus ego libenter conſentio.* IDEM in epiſtola ad Heſſelum filium. *De parentibus vero Curtii, aut quo tempore vixerit, nihil certi conſtat, praeter quod ex decimi libri verbis eum ſub Auguſto fuiſſe nonnulli colligunt; alii ſub Tiberio & Claudio: certe iis temporibus vixit, quibus bonae artes & ſtudia litterarum floruerunt. Sunt qui hunc cenſent eſſe Curtium illum Rufum (uti Tacitus Annal. lib. XI. Plinius lib.* VII. *Epiſtol.) qui jam inde à Tiberii temporibus Rempublicam attigit; & cui dum Africae proconſuli velut comes & ſectator haereret, in oppido Adrumeto, circa medium diei, in porticu mulieris figura humana grandior pulchriorque ſeſe obtulit, eique provinciae praefuturum eum, & ibi moriturum praedixit. Africam enim cum imperio obtinuit, & triumphalia inſignia adeptus, atque ibi defunctus, fatale praeſagium implevit. Suetonius Curtium Rufum inter claros Rhetoras recenſet: in manuſcriptis enim ejus argumenti codicibus, capitum Catalogus, ſeu Index brevis, reperitur, in quo Porcio Latroni Q. Curtius Rufus ſubjungitur.*

XIV. Raderus dicto loco. *Jam tertio loco è Suetonio, & quarto è Tacito & Plinio petitum, omnes prope hodierni ſcriptores, praeter Herwartum eundem exiſtimant, rhetorem inquam & cauſidicum, declamatorem & oratorem, ſimulque ſcriptorem rerum Alexandri & quaeſtorem, praetorem, conſulem, & demum proconſulem Africae. Joannes Maria Catanaeus Plinii minoris interpres, P. Pithoeus, Briſſonius, Lipſius, Puteanus, alii, quamvis nullum ex omni antiquitate auctorem proferre, aut teſtem excitare poſſint, conjectura tantum è loco lib. IV. & X. ducta nixi.*

XV. Juſtus Lipſius ad Tacitum XI, 20. ubi mentio eſt Curtii Rufi. *Eſt qui hunc cenſeat eſſe illum, qui memoriam ſcripſit rerum Alexandri, pure me Hercules & Latine. Modius certe noſter, cujus cenſurae Curtius non leviter debet, teſtatum reliquit cognomen ei Rufi tribui à libris. Pugnare tamen aetas videatur, ſiquidem ad Auguſtum referenda illa ſunt è libro ejus*

X.

X. Proinde jure meritoque &c. *Sed non sunt: nec quidquam hic de sidere Julio, ut nugantur. Refutant sequentia: quoniam Augustus cum ad Imperium venit, non exstinxit bellorum faces, non gladios condidit, sed accendit, eduxit. Refutat & ille locus è libro IV. de urbe Tyro.* Multis ergo casibus defuncta &c. *Nam ait & agnoscit* longam pacem *in re Romana. An ea sub initia Augusti? imo viginti annorum bella. Itaque priora illa ad Caji Caligulae caedem, & confusionem, quae secuta: Senatu imperium abrogante: milite & plebe stabiliente. Haec sunt illa* sine capite discordia membra; *& Claudius ipse*, novum sidus.

XVI. Raderus dicto loco. *Jam Brissonius, Lipsius, Puteanus, alii, Claudio imperante putant historiam à Curtio conscriptam; & noctem illam, quam extremam imperio imminere existimabant, referendam ad noctem, quae Caligulae caedem est insecuta, & ita in priore etiam Curtii editione sentiebamus.*

XVII. Ex Erycii Puteani in Q. Curtium praefatione. *Iterum vincit orbem Alexander; scribitur, sed à Curtio scribitur, qui, ut optimo atque eruditissimo aevo vixit, aut certe illi proximo, sic praestare potuit, quod postea nemo assecutus est. Volunt enim nonnulli Augusti temporibus eum floruisse, alii Claudii, quod verisimile, imo verum puto. Praeturam quoque scribente Tacito lib. XI. Annalium principis suffragio assecutus est, cum hisce verbis Tiberius dedecus natalium ejus velavisset,* Curtius videtur ex se natus; *& quod dedecus? Tacitus objicit* gladiatore genitum quidam prodidere. *quid igitur? genitum ad magna.*

XVIII. Ex Praefatione ad Lectorem editionis Antonii Candidi, quae prodiit Lugduni 1591. *Caligulae temporibus Curtium vixisse quidam existimant, quod cum ex historiis haud facile colligi possit, in re dubia nihil pronuntiamus.*

XIX. Janus Rutgersius Variar. Lection. lib. I. c. 19. *Scripseram alicubi quendam Curtii locum videri è Lucano expressum esse, cujus eum studiosum fuisse multis argumentis doceri posset. Venit ad me non multo post homo eruditissimus, qui hoc ut immanem* ἀνιστορησίαν *enotarat. Quomodo enim, inquiebat, Curtius Lucanum imitari potuit, cum is Lucano etiamnum puero jam obierit? Curtium certe sub Augusto floruisse, saltem ipse te docere debuerat. ita enim lib. hist. x.* Sed jam fatis admovebantur Macedonum genti bella &c. *In quibus* novum *illud* sidus *quod aliud sit, quam Julium, de quo Horatius, hoc est Augustus; tum ego, quod Curtium sub Augusto floruisse dicis, quam id verum sit, mox viderimus, certe non credidit, cujus tu auctoritati multum tribuis, Justus Lipsius. Is enim ad XI. Annal. Taciti id confutat.* Et post pauca Lipsii quoque conjecturam rejiciens: *Mihi longe secus videtur. Neque enim post Caji caedem Imperium aut à pluribus expetitum, aut civilibus bellis, ut Macedonicum illud, cujus occasione haec de Rom. Rep. inserit, laceratum fuit. Quod tamen necesse sit, si hic locus eo trahendus foret. Sed ipse Lipsius haec incerta sibi esse non negat, & ultro se daturum manus profitetur, si quis vero similiora adferre possit. Quod an nobis successurum sit, quid experiri vetat? Ego Vespasiano Principe Curtium floruisse dico: & haec ipsa verba* (lib. X.) *in ejus gratiae spem decore inserta esse. Sed id ostendendum est. Primum igitur, quod ait,* sine suo capite discordia membra trepidasse; *de Galba, Othone, & Vitellio dici manifestum est. Sub illis enim, dum eorum quisque de principatu contendit, Resp. sine certo capite fuit. Unde Suetonius in Vespasiano eos motus non bella, velut sub legitimo Principe, sed rebellionem vocat. Jam* nox illa, quam Romani paene supremam habuerint, *quaque* novum sidus illuxerit, *obsecro te, quae alia est, quam ea qua Vespasianus Vitellium profligavit? Id enim proelium noctu commissum esse vel è tertio Historiarum Taciti constat. Illae autem* faces, quas eum exstinxisse *dicit, nihil aliud sunt, quam bella civilia.* quae omnia, *ut Plinii verbis utar,* salutaris exortus Vespasiani Principis abolevit. *Jam quod & hic* non solum revirescere imperium, sed etiam florere *dicit, & lib. IV. in excidio Tyri,* longam pacem sub Rom. mansuetudine *agnoscit, de quo melius quam de Vespasiano dici possit? per quem Rom. Resp.* tot Nerones passa, *ut cum Vopisco dicam,* caput extulit. *Is enim est, qui post tot ac tam immanes bellorum furias pacem & tranquillitatem Orbi terrarum reddidit: cujus beneficii monumentum & augustum illud Pacis templum esse voluit, quod eum condidisse scribit Suetonius, & omnis generis numos, quorum aliquot etiam penes me sunt, quibus hodieque PACI. ORBI. TER. inscriptum legitur. Postremo quod de* perpetua, certe diuturna posteritate *ominatur, ad quos nisi ad Vespasianos fratres referendum est? quibus*

superstitibus non poterat non diuturnum esse ejusdem domus imperium. De mansuetudine ejus pleni sunt historicorum libri. Haec ego cum dixissem, non gravate assensus est. Probat hoc judicium Joan. Loccenius in dedicatione Notarum ad Curtium.

XX. Caspar Barthius in epistola ad Joan. Freinshemium. *Memini Curtianam te recensionem polliceri. Ejus scriptoris aetas parum est comperta hactenus doctis, qui longe eam ultra locant ac debebant, quos flos ille affectatus (non sine asperfione spinarum)* [Lipsium, ni fallor, intelligit] *judicii abstulit. Videmur enim belle demonstrare posse, vix antiquiorem esse aevo Theodosiano, idque in dubiorum scriptorum Catalogo jam consignavimus.* Idem Barthius Adversarior. LIV, 7. *Aevum Curtii forte non tam vetus est, quam censent etiam subactissimi judicii homines, & nos alibi prolixius opinaturi sumus.*

Ita cum ex diversissimis opinionibus alii nihil praeter nomen auctoris repererint, ut quem primo loco posuimus; alii nihil praeter gentem, ut quem II. alii putent coaetaneum Ciceronis fuisse, ut IV. V. alii sub Augusto vixisse, ut IV. VI. VII. & Tiberio, ut VIII. IX. X. (quomodo & Puteanus quodam Praefationis suae loco sentire videtur, & sentit Petrus Opmerus in opere Chronographico) qui eundem faciunt cum Rhetore, cujus Suetonius meminerit, ut XI. plerique & cum eo, cujus Tacitus & Plinius, ut XII. XIII. XIV. eoque scripsisse Claudii temporibus, ut praeter dictos XV. XVI. XVII. aut Caligulae, ut XVIII. denique Rutgersius XIX. (Cujus sententiam pluribus tuetur Vossius de Histor. Latin. I. 28.) Vespasiani; & Barthius XX. Theodosianis temporibus adserant, nostrae sententiae loco promemus verba quibus usus est

XXI. Lipsius loco, qui citatus est num. XV. *Incerta haec mihi, fateor: & facile manum dedero, si quis adferat verisimiliora.*

XXII. Raderus dicto loco. *Rogas meam sententiam? ἐπέχω (quamvis in plurium opinationem omnino inclinem) fieri enim potest, nullum ex his omnibus quatuor, esse historiae de Alexandro M. auctorem, sed alium aliquem nobis ignotum, quod veteres omnes de illo tacuerint, nullusque veterum auctoritatem illius unquam de Alexandro praetulerit, aut laudarit.*

XXIII. Raderus dicto loco. *Haec tamen omnia ita à me de Curtio disputata sunt, ut nolim lectori pro oraculis, aut certa ἀποδείξει obtrusa, conjectura nostra & aliorum sententia non justis fortasse columnis nititur, aut infirmo etiam tibicine fulcitur, certis enim & indubitatis antiquitatis testibus destituta est. Quamvis Erycius Puteanus non dubitet, hunc ipsum Q. Curtium Rufum, de quo Tacitus & Plinius scripsere, esse auctorem historiae de Alexandro Magno.* nam de his agi non est, *inquit*, quod amplius dubitemus. *si Tacitus, aut Plinius aliquam historiae hujus mentionem fecisset, certi essemus. Nunc haeremus, & optamus magis esse, quam scimus.*

XXIV. D. H. ad Lectorem editionis Elzevirianae de anno 1633. *Praeter M. Tullium ac Juvenalem, apud quos hoc nomen extat, Tacitus ac Plinius Curtii cujusdam meminerunt. Et uterque Rufi addidit cognomen. Neque aliter Tranquillus, in Catalogo, quo Rhetores praeclari indicantur, qui libello de iisdem mutilo praemittitur in MSS. Esse autem nostrum, cujus tres postremi meminere, inter eruditos fere convenit: nec multum abest, quin plerique omnes rhetorem, causidicum, declamatorem, etiam quaestorem ac praetorem, consulemque, ac Africae proconsulem, eundem cum historico, qui Magni Alexandri res conscripsit, arbitrentur. Quemadmodum vixisse sub Augusto ac Tiberio, sed & scripsisse, quidam & sub Claudio superfuisse, existimant. A quibus nobilissimus Rutgersius seorsim abiit, qui sub Vespasiano floruisse in Variis probavit, quem non temere rejiciendum, & cum cura adeundum censeo. Quanquam, ne de veritate quidem amplius quaerendum videretur, si habendam Catanaeo fidem, omnibus constaret. qui in manu exarato exemplari, ipsam hanc historiam de gestis Alexandri scriptam, Q. Curtio, & quidem Rufo, qui Augusto Caesare ac Tiberio floruerit, inscribi sic testatur.* Verba Catanaei habes n. VIII. *Caetera incerta sunt, & quia caetera, hoc ipsum. Imo & hoc ipsum magis, quia caeteris Vespasianum jungit.* (Id quidem in Catanaeo non reperi.) *Jam, qui potissimum dicendi genus, & purissimam Latinitatem, certum aevi argumentum arbitrantur; ne-*

mi-

minem Latine sub Vespasiano, qui antiquitatem accurate exprimeret, scripsisse, quo modo probabunt? Quam si aevo nostro ac parentum eleganter quidam expresserunt, nondum video, cur à Romanis id removeamus, quod ne nostris quidem, ex felici imitatione hactenus negatum est. Quippe, & hodie aetatem quisque aut scriptorem eligit, quem imitetur, ut cum cura imitetur quem elegit. Ut omittam principem historiae Sallustium, aetate integra à scriptis C. Caesaris, coaevi, abiisse; cum diversum in dicendo, tum qui Graecis suis, tanquam peregrinus, haeret. Ut & maximus scriptorum Tacitus post illum.

XXV. Ut ita ad totum hunc locum claudendum aptissima fere videantur verba Valentis Acidalii Animad. ad lib. IV. Curtii. *De Curtio miror saepe, nonnunquam & indignor, doleo quidem semper, non tam quod ad manus nostras pervenit corruptus sic & vitiatus; haec enim sane cum omnibus: nec quod tam multis locis mutilus, ac lacer; haec cum plerisque: nec quod integris libris, & ipsis adeo primis ceu capite truncatus; haec quoque cum multis communis ipsi fortuna: quam quod nec ortum ejus satis certo, nec aetatem qua vixerit, ac scripserit, scimus ullo modo; quae illi tamen ipsa sors non etiam omnino sic peculiaris, ut parem sociumque habeat neminem. illa autem vix omnino quemquam calamitas extra Curtium afflixit, ut reliquorum scriptorum nemo mentionem ejus usquam, vel uno verbo, certam dico mentionem, & indubitatam faciat, ad unum omnibus tacentibus, quasi de compacto, ut conspirasse videantur ad supprimendum hominis nomen, ad famam prorsus opprimendam. In hoc quis non indoleat? quis non miretur, & indignetur? Dignus ille me hercules scriptor, qui ab omnibus praedicaretur, quem penitus & totum nosceremus. Ac laborarunt eo viri docti sane multum, ut quando indiciis & argumentis certis inveniri nihil potest, conjecturis aliquid sagaciter indagaretur: quorum nos industriam diligentem amamus & laudamus, sed hanc ipsam vanam cum omnibus deploramus. Nec diversas hic diversorum opiniones affero, quia nullam ipse stabilire possum, quod contra possim, si libeat, omnes refutare.*

Hactenus à doctissimo J. Freinshemio de *nomine*, *aetate*, *& conditione Q. Curtii* collecta exhibemus, quibus nos alia Recentiorum, aut aliunde conquisita subjiciemus, ut uno conspectu, vel sub eodem saltem titulo quasi nexa cohaereant.

Raderus in notis ad Curtium l. VII. 8. 11. *Ex hoc quoque loco conjicias, Curtium adprima Caesaris tempora accessisse, quibus maxime ingenia effloruere.*

Idem lib. VI. 6. 31. *Curtius autem cum ceteris, qui supersunt Alexandri scriptoribus, post Christum Crucifixum, diruta jam urbe, scripsit.*

Idem ad lib. V. 2. 16. *Ex Arriano & Plutarcho aevo posterioribus decerpere Curtius non potuit.*

Modius ad lib. VIII. 14. 6. Cornus, cornum *usitatius est scriptoribus, praesertim iis, quorum aetate Curtium vixisse conjectari potest.*

Freinshemius ad l. IX. 3. 24. *Falluntur, qui Curtium sub Augusto scripsisse putant.*

J. Perizonius Curt. Vind. p. 3. *Nullus dubito, quin fuerit ille Rhetor, qui in Catalogo Rhetorum in MStis. Suetoniani libelli,* de Claris Rhetoribus, *hoc nostri Auctoris nomine commemoratus occurrit, quum stylus manifeste prodat Rhetorem, nomen porro* Q. Curtii Rufi *utrumque conveniat, denique & aetas. Etenim Rhetor ille nominatur proxime post eos, qui sub Augusto floruerunt, & longe ante Quinctilianum, ut adeo ad tempora Tiberii videatur omnino referendus. Ad quae tempora etiam hunc scriptorem retulerim, cum propter stylum istis temporibus congruentem, tum maxime propter celeberrima illa verba, quibus jam suam aetatem declaravit* l. X. c. 9. Proinde jure &c. *Hisce designari Augusti mortem, & novum principatum Tiberii, qui filios habebat & nepotes, atque ita spem* diuturnae posteritatis, *prorsus mihi persuadeo, & ideo sequor Popmam & Raderum potius, quam tot alios, diversae tamen & ipsos sententiae, qui ad tempora Claudii, vel Vespasiani, vel etiam Trajani haec referunt. Praecipua erroris caussa est in Doctissimis ceteroqui viris, quod putant intelligendum hic Principem vere egre-*

egregium & merito laudatum; nec cogitant scriptores, si quem memorant vivum tum Principem, eum, qualiscumque sit, laudare tamen semper, & malle dicta quaedam perdere, quam caput & fortunas. Ita hunc ipsum Tiberium extulerunt immodicis laudibus Vellej. Paterculus, & Val. Maximus. Claudium & Neronem Seneca. Domitianum Frontinus. Alii alios. Altera caussa est, quod credunt bellum, aut saltem discordiam civilem jam plane excitatam istic describi; Quum sensus Curtii sit, imperium potuisse tantum sub Uno stare, non à pluribus sustineri, atque ideo cum Tiberius aliquamdiu recusaret Principatum, discordia *reip.* membra sine suo capite jam trepidasse, & *nisi ille eum recepisset, certe exstiturum fuisse bellum civile post mortem Augusti, aeque ac exstiterat post mortem Caesaris, cujus belli gladios certo stringendos ille praeveniens* condiderit, & *ita* lucem caliganti *jam* mundo reddiderit suo ortu, *ceu principatu, quem suscepit.* Nox *videtur intelligenda vel de tempore inter mortem Augusti & principatum Tiberii receptum elapso, vel de nocte, quae intercessit inter mortem Augusti, qui mortuus hora nona diei i. e. circa vesperam, & principatum Tiberii, cujus in verba mox, seu sequente die, jurabatur Romae, & qui licet apud senatum stulta simulatione recusaret Principatum, re ipsa tamen eum receperat. Neque vel minimum huic sententiae adversantur verba Curtii l.* IV. 4. *extr. de Tyro, quae* post excidium renata, nunc longa pace cuncta refovente sub tutela Romanae mansuetudinis acquiescit. *Nec enim istic designatur longa pax in re Romana, ut censet Lipsius, hoc argumento ab aetate Augusti removens Curtium, sed pax Tyriae civitatis, quam illa post mortem Alexandri tandem restituta, & simul* αὐτονομίαν, *sub tutela alieni imperii, Regum Syriae primum, ac dein Romanorum habuit tempore Curtii vel Tiberii plane jam longam. Rhetor ergo iste Suetonii fuit haud dubie hic Curtius, forsan & Consularis ille ac Triumphalis vir sub Tiberio, quem memorat nobis Tacitus Ann.* XI. 20. *quum iterum conveniat plane Nomen, dein Aetas, denique tenuis & humilis Origo. Rhetores ante Blandum, equitem Rom. Senecae ferme aequalem,* libertini *erant, quod tradit Senec. Controv. l.* II. *in Praef. addens,* aliis turpe *habitum* docere, quod honestum erat discere. *Ejus ergo generis probabile est etiam Curtium Rhetorem fuisse; Consularem vero illum Tiberius* ex se natum *dixit. h. e. nihil debere parentibus suis, vilissimis quippe & ignotissimis: eique ideo Tacitus d. l. ut* acre *tribuit* ingenium, *ita &* dedecus natalium. *Nihil ergo obstare videtur, quo minus habeantur iidem, nisi forte, quod Tacitus diserte id non adfirmaverit.*

Lipsii sententiam de Claudio amplexus M. Le Tellier totam caussam ex Josephi l. XIX. Ant. Jud. c. 2 3. explicatius quam à Lipsio factum deduci posse persuasus, *Caeso*, inquit in Præfat. ad Curtium; *Caligula, quum abductus esset à militibus in castra & acclamatus imperator Claudius, totam, quae secuta est, noctem trepidationis ac periculi plenam Romani habuerunt; hinc senatu rem sibi publicam cupiente vindicare; inde populo novum imperatorem deposcente; utrisque militum, praecipue Germanicorum ac infimae plebis remigum seditionem metuentibus, donec orta luce, nequidquam obnitentibus Chaerea cum Sabino ac sociis, non milites modo, sed etiam alter consulum ac senatorum plerique ad Claudium in castra confluxerunt. Ita omnium consensu imperator factus, aliorum ambitioni aditum praeclusit, magnamque cladem avertit.* fuisset *enim inquit Josephus* caedes, quanta vix unquam antea edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de Principatu contendere. *En igitur noctem illam*, quam paene supremam *Romani habuerunt. en illud* sidus, *quod ejus* noctis *tenebras discussit, cujus* ortus non solis, lucem caliganti reddidit mundo, quum sine suo capite discordia membra, *senatus populusque* trepidarent. *Quod aliquanto aptius tum dicitur, quum nullus agnoscebatur imperator, quam ubi inter duos divisa respubica Vitellium ac Vespasianum* biceps *potius quam* sine capite *appellari debuit. At enim auspicante Claudio, nec à pluribus expetitum, nec bellis laceratum erat civilibus Romanum imperium, ut illud Macedonicum fuit, cujus haec occasione à Curtio scripta sunt. Quod expetitum negant fuisse à pluribus, in eo aperte refelluntur à Josepho; quod nondum civile bellum exortum caussantur, non repugno. Nec vero id agebat Curtius, sed hoc modo praedicat, populi Romani salutem suo principi deberi, cujus accessu ad imperium, imminentia mala civilium bellorum depulsa sunt. Sic enim ille* gladios condidit; *sic* exstinxit faces *jam seditionem ac caedem spectantium. sic ingruentem* tempestatem subita serenitate, *post unius noctis moram* discussit. *Ex quibus postremo illud consequitur, si quis* noctis *vocabulum hic non proprie, sed figurate accipiendum persuaderet* de calamitoso reip. statu, *ne id quidem obstare, quo minus haec omnia Claudio melius, quam Vespasiano congruant, qui non* subita serenitate, *sed post diuturnam ab illo sideris exortu tempestatem serenum postliminio reduxerit.*

Rut-

Rutgersii sententiam refellit Tellierius, negans Vespasianum istud *novum sidus* esse, qui quum noctu ad Bebriacum pugnaretur, in Syria tum absens agebat. nec Lunam *adulta nocte surgentem* intelligi posse, quod quae *adulta nocte* surrexerit, haudquaquam *nova*, aut *novum sidus* dici possit. Nec noctem Bebriacensis pugnae à Curtio notari, quod hanc non Pax, sed aeque gravia tum ad Cremonam, tum in ipsa urbe insecuta sint mala. Nisi forte initia salutis & victoriae, quae proelium Bebriacense dedit, quam consummationem maluit Historicus respicere.

Menagius Orig. L. Gall. p. 24. à. *Rufum* celebrem Rhetorem Romanum, ideo quod Viennae Allobrogum natus esset, hoc nomen consecutum, & à Juvenale Sat. VII. *Ciceronem Allobroga* dictum *Q. Curtium Rufum*, de cujus aetate adeo controvertitur, esse sentit. *Dieckmann. Spec. Gloss. MSS. Lat. Theot. p.* 33. Sed eum fuisse Curtium Montanum, ex Prolusionibus Raderus supra n. III. notavit.

Accessit & alia de Q. Curtii aetate sententia, quae eam Trajani temporibus adsignat. Quam pluribus refert & refellit J. Vossius de Hist. Lat. l. I. c. 28. quem locum, quoniam longior est, & liber merito omnium manibus teritur, non exscripsimus. Tantum addimus auctorem ejus, quem *virum praeclari nominis & variae ac rarae eruditionis, sed alibi potius, quia ab eo cogitur dissentire, nominandum* dicit, esse Joan. Jf. Pontanum, ut liquet ex Epistolis ejus, quarum Syllogen publici juris fecit vir Cl. Ant. Matthaeus Epist. 39. 60. 75. 87. 97. quae ipsa videtur, ex qua argumentatur Vossius.

Quod ad Barthii de Theodosiano aevo opinionem attinet, quam ad Claudiani l. I. in Rufin. vs. 275. propugnat, parum illa praesidii ad persuadendum habet. Primum objicit nobilissimus vir *declamatorium acumen ad Panegyristarum affectiones inclinatum*, quasi vero nihil declamatorium sub Vespasiano aut Claudio valuerit, quum principes Rhetorum Quinctilianus & Seneca florerent. Videt etiam, qui Curtii nativum sermonem cum Panegyricis, sub Constantinis aut Theodosio compositis, contulerit, quantum inter utriusque temporis Latinitatem intersit. Deinde Curtii verba ex libr. X. producta, nulli principum potius, quam Theodosio, ut *novo sideri* convenire autumat, cujus domus in duobus filiis *diuturnam posteritatem* pollicita sit. At pace existimationis tanti viri dixerim, omnia secus nobis videri. Nihil enim pacatum in Theodosii imperio, Gothis, Maximo, Eugenio, omnia conturbantibus. Ubi ergo *longa* illa *pax*, quae *cuncta refovebat*, à Curtio l. IV. 4. praedicata? quam sane bella, quibus Theodosius distentus fuit, vix unquam concedent. Neque sine capite membra erant, quum Theodosius rebus praeficeretur, superstitibus Gratiano & minore Valentiniano. At *qua fronte Quintilianus inter Historicos Curtium non recensuit.* Hoc ex Barthianis praesidiis ultimum restat expugnandum. Facile vero & illud superatur, quum de Quintiliano constet, ex l. X. I. defunctos vita laudandos sibi proposuisse, vivos reliquisse posteritati, quae quemque pro meritis aliquando laudatura esset. *Cellar. in Praefat.*

Ex aetate Curtii etiam de vitae conditione judicatur. Tacit. Ann. XI. 21. Curtii Rufi mentionem fecit, qui gladiatore licet genitus à Tiberio Caesare praeturam sit consecutus, ac postea etiam consul factus, & proconsul Africae: de quo & Plinius l. VII. Epist. 27. ad Suram memoravit. Quin hic Historicus credatur minus dubitant ii, quibus *novum sidus* est Caesar Claudius, habent etiam quo idem tueantur, quibus Vespasianus est, *longam* nempe *senectam*, quam & Tacitus post praeturam tribuit. fuit praeterea alius Q. Curtius Rufus, quem in illustrium Rhetorum numero Suetonii membranae ponunt, & eo quidem ordine, ut extremis Tiberii temporibus videatur floruisse, à quibus ad Vespasiani imperium anni sunt 32. quod non tantum intervallum est, ut non possit idem sub Vespasiano jam senex historiam scripsisse. Si quis Rhetoris ejusce, vel Africani etiam proconsulis, filium esse malit, fatetur Vossius non tanti esse, ut propterea vadimonium deserere velit. Rhetore sane illustri, vel Rhetoris filio dignissimam hanc historiam esse, quod usque adeo sit auctor eligens verborum, nec perspicue minus, quam terse scribat, acutus in sententiis, inque orationi-

 bus

bus mire disertus. Immo vel Augustaeo aevo dignam esse dictionem, vel proxime abire. Haec fere ex Vossio *Cellar. in Praefat.*

Freinshemius in Notis ad Lib. III. 9. 1. *Numquam credere potui, Curtium hunc eumdem esse, quem Africa Proconsulem vidit. Eo enim honore sat severis adhuc moribus non putem mactatum fuisse hominem bellicarum rerum adeo rudem. Nisi forte dicamus transscripsisse eum ex aliquo Graeculo, qui hoc modo tradiderit.*

Tellierius ita in Praef. *Huic Africae proconsuli nihil video, cur Alexandri historia adjudicari non possit; nisi stilus ipse floridior, & ad declamatoriam saepe rationem exactus persuaderet ejus esse potius, qui in Rhetorum illustrium catalogo, quorum vitas Suetonius descripsit, Q. Curtius Rufus legatur. Ibi enim illis jungitur, qui sub Tiberio florere coeperunt, & ad Claudii quoque tempora pertinent.*

Curtius, quod nulli forte praeterea contigit, tam multis aetatibus ignotus latuit, ut ante seculum à Christo nato decimum nemo omnium repertus sit, qui vel per transennam Curtii historici, scriptaeve ab illo historiae mentionem injecerit. Quae res, opinor, nonnullos adduxit, ut suspicarentur, non genuinum Curtii ac vetustum, sed suppostitium recentioris cujusdam scriptoris foetum esse; qui post renatas literas, felici veterum imitatione eximiam scribendi facultatem adeptus, opus hoc suum Romano sub nomine prodire voluerit. Quorum conjecturam vel una refellit Gualteri Belgae Alexandreis, jam inde usque à duodecimo aerae Christianae seculo condita, ex unius saepe Curtii vocibus in versum redactis. Adde MSS. Codd. sane veterum multitudinem, mutilationem, depravationem; quae in recentem scriptorem non cadunt. Quod *argumentum à Quintiliani silentio petunt, validum non est. Quasi vero historicorum catalogum Fabius texuerit, qui quatuor admodum ex iis appellavit: superstites autem, in quibus esse potuit Curtius, consulto praetermiserit.* Tellier. Praefat.

Sunt, qui *Q. Curtium* auctorem satis Neotericum censent, putantque eum ad majorem auctoritatem sibi conciliandam *Antiquae Romae Caesaribus* coaevum se dixisse. Haec erat cujusdam ex Dom. *Patini Gymnastis* opinio. *Q. Curtii* nomen suppostitium esse arbitrabatur, & *Historiam*, quae sub hoc nomine circumfertur, *fictam narrationem* esse, quam *Italus* quidam ante trecentos demum annos fabricatus fuerat. Hanc opinionem hisce inter alias rationibus tuebatur. 1. quia *auctorem* hunc *Veteres* nunquam citant. 2. quia de Gange & India & quibusdam aliis regionibus, loquitur, quae ignorabantur, antequam à *Geographo Ptolemaeo* memorarentur. Sed frustra sunt haec omnia. Quamvis validum & mirum quid sit argumentum, desumptum ex iis, quod à Veteribus nunquam citetur. Nemini, qui acri Judicio polleat, *opus* hoc adeo recens esse persuadere quis poterit. Jam supra mille quingentos annos nemo amplius *Latine* scribit, ut *Historicus* ille, quisquis tandem is sit. Quamvis in *Geographicis* aliquando hallucinatus sit, inde non sequitur, eum esse Neotericum. Hoc enim fundamento *T. Livius*, *Herodotus* omnesque veteres historici mustei censerentur. *ex Novell. de Rep. Literar. tom. 3. p. 252. 253. Blount Censur. Libr.* p. 123. desumpta ex Patini literis t. 1. epist. 27. 44. adde Vign. Marville Melang. de Litt. tom. 2. p. 302.

Eandem opinionem nuper alius Clarissimus Vir tueri publice sustinuit, cui eruditam dissertationem Vir itidem Clarissimus Magnus Daniel Omeisius *opposuit, cum quo omnino faciendum putamus, injuriam censentes, de tam nitidi elegantisque scriptoris antiquitate dubitare.* Cellar. Praefat.

Illustriss. Montfaucon Praefatio Palaeolog. Graecae. Erat quidam vir doctus & vetustatis amans, qui putaret Q. Curtii libros decimo quinto seculo, post restauratas videlicet in Europa literas humaniores, ab aliquo viro Latine perito confictos fuisse, qui orbi literato fucum facere studeret. Verum is ipse quam longe à scopo aberrasset, cognovit, quum sciscitatus edidicisset in *Bibliotheca Colbertina Q. Curtii* codicem haberi, qui superaret annos octingentos.

Quid multa? vel soli MSS. libri vetustate sua hanc novam sententiam profligant. Vir magni in-

ingenii & harum rerum imprimis curiosus Joh. Christoph. Wagenseil, *per literas nobis significavit, sibi in Italia peregrinanti obtigisse Lucae Holstenii (at quanti Viri, & quam accurati membranarum censoris!) de quibusdam Codd. MSS. Bibliothecae Ducum magnae Hetruriae, quae Laurentiana vocatur, judicium ad Serenissimum Principem Leopoldum Mediceum, in quo legatur diserte illius Bibliothecae* scamno LXIII. exstare Curtii exemplar, admirandae antiquitatis in parvo quadrato DCC. circiter annorum. *qui solus codex potest esse instar omnium ad testimonium antiquitatis. ut taceamus Laur. Vallam ipsis renascentium literarum temporibus Elegantias suas ex Curtio quoque ut antiquo & probato auctore non semel illuminantur.* Cellar. in Praefat.

Ex Cl. A. Fabricii Biblioth. Lat. Wagenseilius in pera libror. Juvenil. tom. IV. p. 178. *Monstravit mihi olim solidum reip. literariae columen, omnique laude dignus vir A. Magliabechius in Bibliot. Medicea Codicem Curtii antiquissimum, atque Lucae Holstenii, quod simul literis consignatum exhibebat, verissimo quo in talibus pollebat judicio, haud minus annis septingentis annis gravem.*

Pergit Wagenseilius ibid. *Etsi quacunque de caussa non occurrit apud Antiquiores, qui exstant, Curtii mentio, tamen ii, quorum aetas tria saecula longe excedit, ejus meminere, ut sic saltem longe ante illa tempora vixisse illum necesse sit. Joh. nimirum Sarisberiensis, Carnotensis Episcopus, quem anno* 1182. *vita excessisse constat, Curtium allegat in Polycrat. l.* VIII. *c.* 18. *Phil. Gualterus, Episcop. Insulanus.* De Alexandreide autem Phil: Gualteri, saeculi XII. scriptoris aevo Ahenobarbi, jam monuit Tellierius in Praefat. Judicium de eo Modii vide in Notis ad l. III, 2, 2. Raderi l. IV, 4, 12. IV, 11, 16. Loccenii IV, 13, 6. Barthii V, 1, 30.

Ut proinde recte censuerit Tellierius, ante decimum seculum nusquam apud scriptores ullos Curtii esse factam mentionem, quod ad saeculum XV. retulit Abbas de La Roque Journ. des Scavans 18. April. 1678. *Indicante Baylio* & *T. Blount Cens. Libr.*

His ergo opportune subjicimus locum nobis indicio Clarissimi viri Petri Burmanni cognitum.

Legitur autem in Q. Curtio, quod quum Alexander Macedo, totius malleus orbis, contra Darium & Porum de Graecia profectus esset, & acies hominum subsisterent ordinatae, facta est Eclipsis Lunae, quam Alexander pro Graecis contra Persas interpretatus suos animavit, & pugnans contra Darium eum vicit. Verba sunt Jacobi de Vitriaco Histor. Oriental. l. III. p. 1132. in Gest. Dei per Francos, edit. Bongarsii, qui in Praefatione testatur ex Chronico Belgico Pistoriano de obitu hujus Jacobi ad annum MCXL. Adde G. J. Vossium de Hist. Latinis l. II. c. 57.

Hoc mallem non scripsisset Cl. Wagenseilius l. c. *De Alphonso quoque decimo Hispaniae rege, qui Sapientis cognomen meruit, & Anno* 1252. *imperare coepit, Antonius Panormitanus in vita ejus prodidit, eum, cum gravi morbo laboraret, remedia Medicis frustra praescribentibus, coepisse legere Q. Curtii Historiam de Alexandro M. adeoque illius dulcedine captum fuisse, ut ex sola lectione sanitatem recuperaverit.* Insignem hunc errorem ex Hofmanni lexico, in quo eadem exhibentur, contraxisse Doctiss. Wagenseilium dicere non ausim; Alphonsi nomen & forsan *Sapientis* cognomen, cui hoc factum conveniret optime, imposuisse ei credo. Nam revera fuit *Alphonsus Ferdinandi regis filius, qui Arragoniorum regnum apud Neapolitanos condidit*, indicante Gratiano de Casib. Viror. Illustr. p. 20. Namque ipse Antonius Panormita, cujus locus mox cap. 2. proferetur, expressis verbis scribit, non Alphonsum *legisse* Curtium, sed legentem Panormitam *audivisse & delectatum fuisse*. Nec scripsit Antonius vitam Alphonsi cujusdam superioris, sed facetias de dictis & factis memorabilibus Alphonsi regis, cum quo ipse familiarissime vivebat. Aeneas etiam Sylvius, postea Pontifex M. nomine *Pii secundi*, anno 1458. utriusque aequalis, Commentarios in hos Panormitae libros conscripsit, in quibus de Curtio memorans notat quidem, quasi Curtium *legisset* Alphonsus, sed rem ipsam, non vero primum Panormitae cum Curtio ad Alphonsum aditum respicit. Accuratius ergo Baylius, scribit, Tellierium nullum de Curtio citato adduxisse testimonium, quod saeculum XV antecederet.

Testatur insuper vir Celeberrimae doctrinae A. Fabricius in Biblioth. Latin. suppl. l. 11 c. 17. *Vincentium Bellovacensem in Speculo Historiali l.* v. *meminisse Curtii, & ex eo loca protulisse.* Sed is Curtius diversus à nostro visus est Cl. Freinshemio, & *fortasse Julii Valerii Historia Alexandri M. vel incerti cujusdam, qui sub Constantino vixit, cujus in Galliis & alibi exempla.* vide ad cap. 3. de Exemplaribus Curtianis.

Potiora sunt illa, quae adfert Cl. Fabricius Bibl. Lat. Part. alter. *Petrus Blaesensis Epist.* 101. *inter libros in scholis celebres praedicat profuisse sibi* frequenter inspicere Historias Q. Curtii. *Scholas frequentavit Petrus circa* A. C. 1150.

Unde oriundus fuerit Q. Curtius, non constat, Italum *tamen fuisse satis certum est, id enim styli ipsius tersissima puritas ad* Romanum *filum ad amussim formata ostendit.* Quinsted. apud Blount. Censur. Libr.

CAP. II.

EXpositis doctorum virorum de Q. Curtii aetate atque conditione suspicionibus, sequitur ut de stylo ejus & Historia quid senserint, lectoribus exhibeamus. Quod ut commodius fieret, eorum judicia secundum litterarum seriem disposuimus. Notandum autem, neminem adhuc quidquam apud veterem auctorem reperisse ex Curtio citatum.

Eumdem ergo, quem sibi sumpsit & praetulit Doctissimus Freinshemius ordinem secuti, haec illius testimonia ab ipso adducta aliis admixtis interpolare maluimus, quam seriem literarum, qua haec digessit, disturbare.

Valens Acidalius Animad. ad lib. IV. Curtii. *Dignus ille me hercule scriptor, qui ab omnibus praedicaretur, quem penitius & totum nosceremus.*

Franciscus Asulanus in Epistola Aldinae editioni praefixa. *Alexander ille Macedo, cum aliis concinnis scriptoribus, tum facunda, eleganti, candida Curtii historia immortali coelicolarum vescitur ambrosia. vivetque aeternum, dum sole magnus lustrabitur orbis.* & in fine Epistolae. *Hac lege hunc tibi Curtium dicatum volumus, ut omnes facile sciant, te eum unum inter mortaleis esse, cujus innumeris reponendis laudibus Curtio ipso scriptore opus esset.*

Joan. Bernartius. *Caesari comitem do Q. Curtium, quem adeo inter selectos recensere non dubito, ut inter optimos locum illi fidenter tribuam.* Idem ad Stat. 10, 487. *ut ocellus Historicorum Curtius inquit.*

Petrus Bertius de Agger. & Pontib. pag. 38. *Dictio Q. Curtii est pura, simplex, inaffectata. in Aggeris vero descriptione ita insuper florida, ut inter prima eloquentiae Romanae exempla locus iste ponendus sit. Author sim iis, qui ad veram Eloquentiam adspirant, ut totum locum ediscant.*

Petrus Bizarus lib. 11. rer. Pers. *A Q. Curtio inter Latinos arguto, eleganti & nervoso scriptore harum cognitio petenda est.*

Boeclerus de Eloquentia Politici. *sicut posterior* Livio Curtius, *Vespasiani demum temporibus, ut videtur, vixit, ita optimi aevi scriptoribus aequari, & fortasse omnibus Historicis quodammodo anteferri potest. magnificentior* Livii, Salustii *gravior*, Taciti *profundior oratio.* Curtii *his omnibus suavior, tersior, accuratior. Quod in moribus* Livio *tribuit Fabius, multo magis* Curtio *convenit; electissima ejus verba, civiles & aptae sententiae, expositio mirifica, conciones expedita facundia instructae: materiam suam non magis promte implet oratio, ubi opus est, quam & pleno, prout decet, dispensat.* Livius *eloquentiam suam prolixius & liberalius vel amare vel imitari volentibus offert.* Curtius *haud paulo accuratior aequabili politissimi styli temperamentum simul & semel, sed post iteratam saepius attentis demum intentisque commendat.* Livius

vius *magnanimo quodam plenus candore exporrecta suavitate invitat simul & admittit lectorem.* Curtius *per quaedam admissionis mysteria & gradus in familiaritatem adhibet erudita & decora ingenia, obviâ tamen sic quoque & expositâ humanitate statim idoneus amari. Non enim abstrudit gratiarum suarum irritamenta, sed disponit & cum primo aspectu placeat, hoc pretio vult placere, ut aestimetur.* Se.

Olaus Borichius de variis Linguae Latinae aetatibus p. 2. *Curtium* iis adsignat, *qui antiquam gloriam ita sustinuere, ut in illis vel nihil vel parum aut peregrinitatis, aut invisi senii internoscas.* Idem p. 3. *Argenteae aetatis primum locum Curtio adscripsit Scioppius.* Idem ibid. p. 14. *Ex stili diversitate non distinguenda aetas scriptorum inter tempora Augusti, & excessum Trajani, ut voluit fastidiose sedulus Scioppius.*

Barnabas Brissonius de regno Persarum libr. I. *Ne quis à parum idoneo auctore interpretationem sumptam suspicetur, Curtius hic, ex cujus scriptis toties à me auctoritas in his libris ad faciendam fidem petitur, iis temporibus vixit, quibus bonas artes & studia literarum floruisse nemo infitiari possit.*

Christophorus Bruno in Epistola dedicatoria. *Cum autem Q. Curtii quoque rerum gestarum Alexandri Magni historia, olim à me puero, & nunc denuo rursus lecta, mire candida, tersa, ac luculenter pura, utroque tempore mihi visa esset, dici non potest, quantum omnium studiosorum nomine indoluerim, tantum autorem ἀκέφαλον, id est sine capite, duobus nimirum primis libris, cum fine quinti, amputatis, & in decimo libro plurimis in locis mutilatum nobis superesse.*

Ibidem. *Styli ipsius tersissima puritas, ad Romanum filum adamussim formata.*

Guil. Budaeus de asse lib. III. *Verbis ipsius Curtii auctoris tersi & elegantis.*

Ex Praefatione in editionem Curtianam Antonii Candidi, procusam Lugduni 1591. *Q. Curtii Rufi libros qui supersunt, historiae nomine dignos si quis agnoscit, is judicio praeditus equidem videbitur. Proponit enim Curtius exiguo volumine insignia documenta, quae usum vitae communis adjuvant, quae principes viros & infimae sortis homines possunt meliores reddere, seu ad virtutem hortetur, seu vitia, vanae gloriae videlicet, pecuniae, vindictae, libidinis amorem ex animis evellat: nec in vanis & nugacibus rerum gestarum narratiunculis scriptionem consumere studet. Nonnulli existimant non aliter debere describi bella quam latrocinia, breviter, nude, nulla laude addita, sed detestatione potius, ut longum bellum referatur non utique ad commendationem victoris, sed tanquam in exemplum, quid pariant pravi affectus, sive ambitionis, seu irae, sive libidinis: tum ut videant, quam in incerto ac levi momento sitae sint res & fortunae hominum, quibus tantopere alii confidunt. Id quam feliciter Curtius praestiterit, perpetuus historiae contextus ostendet. Primariae autem historiarum legi, quae veritatem commendat, sapienter obsequitur, ex tot veterum scriptorum libris veritatem, ceu in profundam antiquitatis abyssum immersam, eruens. Pro narrationum varietate, prudentia sua usus est, aliam historiae legem diligenter observans. In quibus enim verba spectantur singula, ut in pactionibus, Macedonum edictis, promissis, simplicem profert veritatem. In rerum gestarum commemoratione, dum mores severe informat, aut animos jucunde pascit, summas rerum ita exhibet, ut nihil (quod cognitu necesse sit) relinquat intactum. Addens praeterea, quae doctrinae aculeos mentibus relinquant, quaeque variis affectibus lectorem imbuant, verba scilicet eximia, sententias selectas, miro artificio compositas orationes: reique summam ad veritatis regulas dirigens, nomen retinet verae narrationis. Caeterum non modo corpus ipsum historiae suae veritati consecrat, verum etiam perelegantem colorem & cultum adhibet. Res insigniores persequitur, eas videlicet, quae nos sapientiores efficere queunt. Dum enim alii nimis accurate proelia describunt, quae melius nesciremus, Curtius noster explicat causas, consilia, eventus, & quicquid occultum & arcanum est in negotio: ita tamen, ut acierum descriptiones & variorum certaminum multiplices vultus, graphice depictos, propter Darii & Alexandri nomina Bellonae dicata, minime negligat. Quod si fecisset, quid inanius illa historia, in qua perpetuus armorum strepitus. Non effundit se in laudes Graecorum, aut Persarum vituperationem: nec enim se encomiasten, sed hi-*

ſtoricum agnoſcebat: adulationes & hyperbolas poëticas caute fugiens. A digreſſionibus abſtinet: hiſtoriae filum nectit diligenter & eadem manu. nec de quibuſvis rebus ſermones ſerit: imo leviuſculis omiſſis, cognitu digniſſimas, ad utilitatem & delectationem, ſingulis fere paginis perſequitur. In frequentibus civitatum, regionum, montium, fluminum, deſcriptionibus, quae ad rerum geſtarum intelligentiam magis ac magis amplectendam non parum lucis adferunt, perſpicuus apparet & ſolers. Adhibuit, nonnullis in locis, judicium ſuum: & in gratiam legentium benefacta evehit, malefacta ad execrationem inſectatur. In rebus memorandis, conſilia primum, deinde acta, poſtea eventus expedit, & de conſiliis ſignificat quid probet: ac in re geſta non modo quid actum aut dictum ſit, ſed etiam quibus rationibus, ſincere & breviter aperit. Quoties de negotio aliquo pronuntiat, penetrat in animos: nec affectui, ſed rationi perpetuo favere videtur. A maledicentia potiſſimum abſtinet: adulationem abominatur & longe fugit: denique eum hiſtoricum quem requirit Cicero, ſe praeſtat, magnum videlicet. Verba proponit rebus congrua, de magnis ſplendida & ſonantia, ut orationes nonnullae teſtantur, de parvis humilia, etiam de ſordidis non diſſimilia. Perſpicuitas in eo talis eſt, ut ab omnibus intelligatur, à doctis etiam laudetur. Liberioribus verbis quandoque utitur (modeſtiae tamen, quae in eo maxime elucet, non immemor) ut narrandi taedium levet, puram ubique illuſtremque ſequens brevitatem. De toto autem Curtii ſtylo penes eruditos eſto judicium: nec enim commentarium Grammaticum, ſed praefationem ſcribimus. Poſtquam vero praeclari hiſtorici imaginem lineis rudioribus exhibuimus, eandem praeſtantiore penicillo ſuis coloribus ad vivum, anguſtiore tabula feliciter expreſſam, offerre viſum eſt. Ita igitur doctiſſimus Lipſius in Notis ad I. librum Politicorum. Verba Lipſii relata ſunt infra ſuo loco. Item in fine ejus praefationis. *Supplementa librorum, qui deſiderantur, tenui filo contexta, nec Curtianae majeſtati reſpondentia.*

Caſaub. in Animadverſ. ad Sueton. in Indice excellentium Rhetorum. *Hiſtoria rerum Alexandri elegantiſſime ſcripta.*

Nicolaus Cauſſinus de Adminiculis Eloquentiae l. III. *Q. Curtius medium quoddam iter ſequutus, magnam ſtyli ſalubritatem conſecutus eſt. Nam ita dilucide narrat, ut amnem ſine ſalebris fluere credas, & tantis praeterea veneribus orationem perfundit, ut non mediocriter lectores & amatores ſuos oblectet. Conciones autem habet tam argutas, & ſuaves, ut Herodoto, & Xenophonti nihilo videatur inferior.*

Colerus in Epiſt. de ſtudio Politico: *Arrianus & Q. Curtius floridus uterque, ſed nitidior Curtius, & quovis melle dulcior: lectorem citius defatigatum, quam ſatiatum dimittat: ſententiae paſſim directae & obliquae, quibus mire illuſtretur vita humana.* Blount Cenſur. Libr. p. 12.

David Chythraeus in Chronol. Herod. & Thycid. *Curtius eſt argutus, elegans, & nervoſus ſcriptor.*

Herm. Conringius de Civ. Prudent. c. 14. *Politico homini ipſomet Caeſare tanto commodior Q. Curtius, quanto diffuſior eſt.*

Angelus Decembrius de Politia litteraria libr. I. pag. 36. l. II. pag. 119. l. VI. pag. 487. *De Q. Curtio eadem prope querela eſt, cujus laceratum opus legitur: quanquam Graecorum & Arriani conſtat hiſtoria, ex quorum fontibus hic ſcriptor vel interpres mirae dulcedinis regiaeque profecto magnificentiae par, ab Alexandro non degenerans opus ſuum excudit, cujus ſummae ſunt dignitatis & hiſtoricae ſuavitatis orationes.*

Idem. *Curtius inter hiſtoricos ſane elegantiſſimus.* Idem. *Tantae eſt amoenitatis cum perfectius legitur, ut metricam putes hiſtoriam.* Idem. *Quod majus infortunium apud majores noſtros, pulcherrimorum operum ſtudioſos fuit, & accipere nos decuit, ut tam excellentis hiſtoriae ſuaviſſimaeque orationis, quae velut Amphionis Muſa omnes mulcent auditores, unum omnino extaret exemplar, quod vix à noſtris compertum per incuriam laceratum, ſeu vetuſtate & carie labefactatum excideret.* Idem. *Ceterum hanc ex Graecis hiſtoriam, praecipueque animo conſiderantibus primus tantum liber deficere videtur: nam à ſecundo de Marſyae fontis ortu, eo-*

que

que montis acumine pariter incipitur. Quo constat, Q. Curtium interpretem fuisse, ipso etiam attestante, se plura transscribere quam credere. Est autem is historicus fluidus, ac scatentium fluminum elegantissimus imitator.

D. H. in Epistola Dedicatoria Elzeviriorum. *Q. Curtius, historicorum, ut à tuo Heinsio vocatur, vere Venus. Nam, ut illa, cum ex undis, quod Graecorum habent fabulae, emergeret, simplicitate inprimis formam, quanquam exquisitam, tuebatur; ita scriptor hic, per se disertus si quis alius, communem laudem, propriam ac suam fecit, quia non affectat. In orationibus nimirum, quae, ut brevitate ac acumine in toto corpore eminent, ita hoc in primis admirandum habent, quod cum artis habeant non parum, sponte tamen natae videantur. Ita narrat, ut credatur: ita dicit, ut non verba sed sententias persuadeat, cum dicit: ita judicat de suo Principe, ut, quem merito cum omnibus commendat, non immerito, cum opus est, ac suo quasi jure, reprehendat: ne aut nimium dedisse Regi maximo, aut quicquam sine causa detraxisse videatur. Adeo, ut cum virtutes omnes maximi historici, lectori suo praestet; primam tamen primo loco habeat, ne falsum dicat. Nam qui vitia virtutibus in Principe permixta praetermittunt, ea ipsa pariter ac fidem suam, accusanda gravius posteritati tradunt. Cujus libertati nemo, nisi cum periculo, praescribit. Jam prudentiam quis satis commendare potest? quae nec putide accersitur, nec foris, sed ex ipsis factis ac narratione oritur, & ne desideres occurrit. In locis autem describendis quae amoenitas, quae suavitas, Dii boni! ut naturam non tam pingat, quam cum ea certet, & exhibeat ante oculos, quod tantum scribit, semper aemulus illius. vel quod minimo negotio & quasi sine cura, excidisse videantur, quae narrando exprimit: vel quod feliciter, & tanquam altera natura, situs habitusque ejus repraesentet, quae sine arte placet. Accipe igitur, Vir maxime, purissimum autorem; eleganter, nisi fallimur, ac terse expressum: accipe, historicorum Venerem, doctorum amor. Cui cum certatim eruditi nostri temporis, quos demereris, famam scriptis suis astruant; rogare audemus, ut inprimis nomen tuum jungi iis ac praefigi patiaris, qui jam eam consecuti sunt. Quales antiquissimi scriptores sunt. quibus, ut exemplo esse possint ceteris, aeternitatem suam sola ars conservat, cujus specimen hic damus.* Idem Ibidem. *Politissimum dicendi genus, & purissimam Latinitatem* Curtio tribuit.

Erasmus Roterodamus in Epistola Dedicatoria. *Curtium itineris ac navigationis comitem adjunxi, qui mihi olim puero, mire candidus ac tersus est visus. Nec alius sane visus est ex tanto regustatus intervallo. Dolet Autorem lectu dignissimum ἀκέφαλον nobis superesse, nimirum duobus primoribus libris amputatis, ultimo pluribus in locis trunco mutiloque. Risimus interea Graeculam in historia vanitatem, quam tamen Q. Curtius subinde temperasse videtur.*

Idem in Ciceroniano, sive de optimo genere dicendi. *Habeo, quem non contemnas, Q. Curtium. N. Historicus est. B. Est: sed in Historiis extant aliquot Orationes. N. Caeteris candidior est; sed nihil ajunt, ad Parmenonis suem. Habet multas sermonis formulas à Ciceronianis diversas.*

Jacobus Gordonus Chronologus cap. 20. num. 31. *Inter insigniores, qui Latine scripserunt historiam, merito numerandus Q. Curtius hic lectori inter Latinos ordine primus esse potest. De quo tamen vixdum sciri potest, quo floruerit tempore. scriptor subtilis & clarus, res gestas Alexandri Magni complexus est.*

Joan. Fridericus Gronovius Observationum Criticarum per saturam lib. II. cap. 19. *Q. Curtius, uberrimae & suavitatis & prudentiae historicus.*

Justus Lipsius in Notis ad lib. I. Politicorum c. 9. *Sequuntur scriptores duo, velut proprii Principum, & assidue iis in manu sinuque habendi. Q. CURTIUS: qui, me judice, probus est legitimusque Historicus; si quisquam fuit. Mira in sermone ejus facilitas; in narrationibus lepos. astrictus idem, & profluens; subtilis & clarus; sine cura ulla accuratus. Verus in judiciis, argutus in sententiis, in orationibus supra quam dixerim facundus. Quod si varium magis argumentum habuisset; fallor, aut variae Prudentiae eximium magis specimen praebuisset. Sed Alexander quid nisi bella?*

Idem

Idem in Commentario Corneliano lib. VI. Annal. post recitata verba pluscula ex lib. VII. Curtii. *Delector, (ita me Deus amet!) exscribere candidissime & disertissime dicta.*

Idem ad Tacitum XI, 20. ubi mentio est Curtii Rufi. *Est qui hunc censeat esse illum, qui memoriam scripsit rerum Alexandri, pure me Hercules & Latine.*

Loccenius in Praefatione posterioris editionis. *Auctor lacteus & minime fucatus.*

Aldus Manutius in calce editionis suae. *Clarissima Curtii Historia.*

Ex Bartholomaei Merulae epistola Curtio praefixa. *Cum Alexandri res gestas à Q. Curtio elegantissime conscriptas tibi breviter exposuissem, exarsisti incredibili quadam cupiditate legendi luculentissimi scriptoris historiam.* Et paullo post: *Est enim Q. Curtius in scribendo acutus, vehemens, candidus, ac perquam eloquens: in concionibus enim, quas crebro reperies, quantum ille ingenio & eloquentia valuerit, facile cognosces.*

Franciscus Modius initio Notarum in Curtium. *Ad scriptorem non malum, certe in historia, quam memoriae mandavit, unicum, mea opera quasi postliminio cognomen suum rediit.*

M. de la Monnoye tom. 4. Menagianorum p. 205. *Inter scriptores antiquos, qui terso stylo Latine scripserunt post Ciceronem Q. Curtius praedicandus est, & longe praeferendus Lactantio, in quem tamen magis quam in Quintilianum conveniret, eum conatum fuisse imitari Ciceronem.*

Petrus Opmerus in Opere Chronographico, sub Tiberio, statim post Vellejum Paterculum. *Quintus etiam Curtius res gestas Alexandri Magni pure ac terse conscribens (gnarus adulatores, quo gratificarentur Regi, multa finxisse) veriora secutus est, acute moderatus, quae fidem videbantur excedere.*

Antonius Panormita in facetiis Alphonsi Regis. *Aegrotabat Rex Capuae, & multi multa pro suo quisque ingenio ac studio oblectamenta ac munera aegro regi cum excogitarent, ego quoque ex Cajeta accersitus statim advolavi, deferens & ipse mecum fomenta & medelas meas, h. e. libellos, quos intelligebam illi quam maxime placituros, in quibus Q. Curtium, bonis (ut ajunt) auspiciis exhibendum, exhibui. Ille res gestas Alexandri à disertissimo viro perscriptas ea hilaritate, ea aviditate, ea denique felicitate cepit audire, ut, quod medici obstupescerent.* [Lansii Orat. pro German. pag. 89.] *eodem ipso die, quo legere ceperamus, aegra omni valetudine levatus, ac paene confirmatus evaserit. Itaque posthabitis ceteris recreamentis, quot diebus ternas facere lectiones perreximus, brevique librum absolvimus; ex quo eo die frequenter in medicos Rex jocatus: Avicennam velut parabolanum parvi facere; Curtium laudibus accumulare cepit.* Ex eodem repetit Vossius de arte Histor. p. 30. & Gratianus de Casibus virorum Illustrium p. 24.

Perroniana p. 308. *Q. Curtius in Latinitate Coryphaeus est, adeo limatus, adeo tersus, adeoque mirabilis, ut etiam in argutiis suis planus, perspicuus, & intelligibilis sit. Dom. Tyronius vir praeclarus ad stylos dijudicandos Q. Curtio primas dabat.* è Gall. transtulit T. Blount Censur. libr.

T. Popma in Epistola ad Hesselum filium. *Inter Latinos Q. Curtius historiam Alexandri libris decem complexus est in scribendo candidus, purus, vehemens, & perquam elegans.*

Idem in notis ad Curtium X, 9, 3. *Hunc esse auctorem historiae Alexandri elegantissime scriptae docti viri existimant.* paulo post: *Certe iis temporibus vixit, quibus bonae artes & studia literarum floruerunt.*

Ex

DE Q. CURTII STYLO ET HISTORIA.

Ex Ericii Puteani in Q. Curtium praefatione. *Ut alia desint, sola elocutio lectorem non omnino rudem trahat, eruditum magis etiam inflammet. Quemaamodum cibi aliqui sunt, omnibus omnino mortalibus, illice sapore grati, aliqui his nauseam, illis suavitatem adferunt: ita in scriptoribus ratio styli distinguitur. quae omnibus placeret, Latina quidem, in uno potissimum Curtio inventa est. Livii olim laudem Patavinitas quaedam imminuit, alius velut supinum alibi, aut frigidum, imo & ταυτολόγον accusat. In Sallustio Julius Scaliger reperit, quod & reprehenderet, & damnaret: prolixum fuisse, vel etiam nimium supervacuumque. Caesar ipse, cui satis non fuit res fortiter gerere, nisi narraret, tam stylo promptus quam telo, auctor & simul scriptor, reprehensionem tamen non effugit, ajunt in dictione esse quae culpari possint; prudentiam e verbis non hauriri: Commentarios tantum esse, & nihil polliceri praeter nudam simplicemque narrationem. Tacitum Tullianae aures nequaquam ferunt, scriptorem scilicet durum, asperum, concisum: in Latinitate maculas esse naevosque: alibi sensum brevitate impediri & frangi; plura involvi, quam exprimi: & quod in emaciato corpore videmus, ossa tantum eminere, venustatem nullam esse. Justinus, Florus, Nepos, aliique frustra nominantur; in omnibus curiosa jam censura reperit quod carperet. Unus Curtius noster, noster ille Curtius, tam feliciter, prudenter, venuste historiae vestem contexuit, stylum ubique rebus aptans, ut notam omnem evitaret. elegans est, gravis est, virilis est, & natura sua nunc exsurgens & docens, nunc submittens dictionem & oblectans, ut in summa gravitate Veneres non exuit, ita in remissione ad vilitatem non descendit: quandoque objurganti similis, cum vitia persequitur, quandoque mulcenti, cum virtutibus applaudit, verba nitorem habent, compositio suavitatum, res pretium. tanquam nihil supersit, brevitatem laudes: tanquam nihil desideres, copiam. ipsa brevitate plenus est, copia non molestus. Varium dixeris, nec tamen diversum. Vultum eundem, non colorem servat, & tamen formosus pari ingenio nunc vela sermonis pandit, nunc contrahit: sed eadem felicitate invehitur & incedit alibi celerior, alibi accuratior, ubique placens. Cum nihil coactum sit, vibrari tamen sententias dixeris, non educi. acumina velut tela sunt, lectoremque suavi vulnere feriunt; flammulae sunt & accendunt. Nemo sine voluptate legat Curtium, majorem etiam fructum capiat sic perfusus. Quantum oblectaris, proficis; & cum omnia laudes, mireris tam ingeniose exprimi; cum omnia stupeas, tam facile intelligi. Nam ceteros historiae scriptores, ut puritate & lepore provocat, ita acumine & perspicuitate vincit. Nemo subtilior fuit, & tamen gratior. nemo aeque lectorem instruit, & minus lassat.*

Ex eadem. *Sed ego nunc juventutem alloquor, quae nisi regium hunc assumat animum & historiam aestimet, ad nullam unquam praeclarae vitae maturitatem excrescet, nisi peculiari studio Curtium evolvat, frustra in reliquis curiosum discendi desiderium conabitur explere. cibus alibi, hic vero deliciae sunt: doctrina alibi, hic voluptas jungitur, ut discere & audire unusquisque velit, amoenitate provocatur.*

Ex eadem. *Sed ut concedam tamen, esse in Curtio, quod reprehendi possit, minorem faciam, ut magis etiam laudem. Mutilus & ἀκέφαλος est, ac frustra infeliciterque conatus Alexandrum nobis aeternum facere, qui ipse parte sui deficit. Truncum corporis nemo, aut perfectum aut formosum dixerit: hac autem infelicitate laborat Curtius: ingeniosus, ne placeret tamen, elegans, ut vulnera praeferret; etenim quantum scripsit diurnare ad nos usque non potuit? commune hoc scriptorum pene omnium fatum est,* [Vide Casaub. in Dedic. Polybii.] *& frustra in uno aliquo, inique etiam in Curtio accusamus. Quot historici (ac de Latinis jam loquor) quorum solum nomen, aut ut felices adhuc sint, fragmenta aliquot supersunt? ipse Crispus,*

Primus Romana Crispus in historia,

periit, ubi primus fuit, in Catilina & Jugurtha magnitudinis suae umbram duntaxat ostentans. Livius; cum enim CXL. scripsisset libros, vix trientem sibi operis vindicat. Et Tacitus, tanta olim cura ac gloria bibliothecis omnibus insertus, integer tamen servari non potuit. Frustra ceteros recenseo. Curtius ut omnes vinceret perfectissimus perennavit; & ut antiquitatis fide commendaretur, omnem evitare injuriam temporis non debuit. In octo adhuc libris superstes est, qui decem confecerat: cum totum destruere aetas non posset, parte & exigua imminuit, impetum in primos duos fecit libros, ut servaret reliquos, amplius destruere verita est. & quia ulterius nocere non potuit, praestantissimo operi pepercit.

**** Ex

Ex eadem. *Ad historiam ite, Curtium admittite, ut omnia habeatis. Hic ille, auditores, ingenium cujusque acuet, subtilissimus scriptor est; judicium roborabit, prudentissimus est: linguam expoliet, facundissimus est. Etenim qua verborum sententiarumque solertia inventioni sufficit, ea maturitate momenta rerum ponderat & eloquentia proponit. Quia igitur argutum esse, prudentem esse, disertum esse, omnis doctrinae summa est, quid adjicere ingenio, judicio, linguae oporteat, Curtius inprimis docet.*

Ex eadem. *Illam tamen historiam, quia Sallustium Tacitumque nuper explicui, in Curtio nunc quoque experiar, digno, me hercule, auribus omnium & oculis scriptore, qui an facili sententiarum acumine erudiat suavius, an mellitis eloquii illecebris delectet utilius, jure dubites. Suo & illius ingenio bonus est, quem descripsit, & magnum iterum fecit, quem celebrat. Prorsus Alexandri famam Curtius sustinet: quidquid narrat, quia post alios, stabilivit, ut ceteris crederetur, Callistheni, Aristobulo, Ptolomaeo, unus ille fecit: & fidem Graeci invenerunt, quem idem stylo argumentum Latinus absolvit. ut liberius aliquid dicam, tam elegans prudensque scriptor mendax esse non potuit, & jam credimus, quidquid Arrianus tradidit; Curtium secutus est. imo credimus, Alexandro nihil difficile fuisse; fieri posse Curtius censuit & ad posteros transmisit. Tria sane numina in pulcerrimo historiae opere videtur coluisse: Suadam, Prudentiam, Veritatem; & Suadae quidem lenocinia quem non mulceant abripiantque etiam alieno affectu impeditum? historiae haec Siren est, à qua vinci & abduci etiam Homeri sapiens voluisset. Jam Prudentiae dotes quidni venerer? putes in Sophiae domicilio praecepta omnis vitae Socratem praefigere. Denique Veritatis etiam integritas hic relucet, etenim qui tam à libidine fingendi, quam à necessitate abfuit. fallere noluit, & jam tum aevi sui judicia vereri poterat, si majora veris tradidisset; quippe pronis Romanorum in adulationem, sive Caligulae sive Claudii, sive insequentium animis. Sed non hoc ego, Auditores, ut in solo Curtio putetis esse omnia, quia dicere omnia in solo Alexandro potuit, nec mentiri: laudo unum, ut ametis omnes. & hunc potissimum nunc explicare aggredior, quo libentius omnes perlegatis. Quidquid est historiarum commendo, cum hanc unam explico, & ut in totam curiosi antiquitatem sitis, Alexandrum repraesento. Nam profecto parum esset Curtium scire, si quis reliquos ignoraret: quemadmodum angustis ego limitibus munus meum circumscriberem, si in aliqua duntaxat historiae parte desudarem. Proinde si cui fortassis scriptor iste adhuc ignotus est, qui mille sexcentos propemodum jam annos loquitur, illum ego historiae universae & nomine & officio excito, ut communi utilitate unius praestantiam metiatur.* Ex eadem Puteani praefat. *Ille vero mihi historicus est; ille docendo prudens, narrando elegans, &, ut omnia dicam, Alexandro dignus. auctorem scriptor aequat. alius vincere orbem terrarum non potuit, nec alius ingenii praestantia tantae gloriae suffecit. Omnia in Alexandro magna sunt, & nomen sequuntur; omnia in Curtio mira sunt, & placent omnia. Ille virtute & fortuna cinctus gloriam sequitur; hic suada & prudentia stipatus eandem ducit. Iterum vincit orbem Alexander; scribitur; sed à Curtio scribitur, qui ut optimo atque eruditissimo aevo vixit, aut certe illi proximo, sic praestare potuit, quod postea nemo assecutus est.*

Ex eadem. *Putes hunc unum ad historiam à natura factum, & velut fato destinatum, qui Latine nobis Alexandrum exhiberet, ergo & vitia ejus & virtutes aperit: vitia, ut lectorem absterreat: virtutes, ut inflammet: Aperit vitia, & nihil odio, aut calumniae tribuit: virtutes, & ab adulatione alienus est. hoc toto volumine agit. &, ut tandem in compendium diffusam vitae seriem colligeret, velut in tabella geminum Alexandrum proponit, qua laudari & simul reprehendi potest. Ipsum igitur Curtium audite, id est videte, & sic quem describsit, an depinxit lib.* x. *cap.* 5. *n.* 26. Juste aestimantibus regem liquet &c. *Haec ita breviter: sed in historia universa disquirit singula: caussas rerum, consilia, eventus expendit, judex omnium. Quod fieri posse neges, facit, & ipsam quoque fortunam ad examen deducit. Ergo quaecunque legis, digna stylo sunt, & variae prudentiae specimen referunt: digna lectione & ad formandum judicium cujusque valent. Tota narratio exacta est, lenitate quadam profluens, non exundans, tanquam ripis clausa, garrulitatis autem imbre non corrupta, trahit oculos, & gemmeo eloquii latice recreat. Locorum etiam urbiumque tam accurata ubique descriptio, ut picturam censeas. Nulli colores sermonem aequent: nec legere sed intueri coram videaris, quidquid hic expressum est. Sed quid ego? totum laudare Curtium non possum, nisi totum explicem. ubique summus est;*

est; & quem in partibus admiramur, toto historiae corpore divinum pronuncies. Legere nunquam non volet, quisquis libaverit, & doctrinae, facundiae, prudentiae suavissimos carpet flores, quoties in manus admittet. continuata fertilitas est, quantum demis, nascitur, & cum omnia collegisse te putes, plura relinquis.

Ex eadem. *Sed ne longior sim, unius nunc Lipsii è notis ad politica citabo verba, ut examinem.* Q. Curtius probus est legitimusque historicus, si quisquam fuit, &c. *Plenam censuram dicas, nisi amplius ille exigat, qui laudet. Hic vero condit elogium propemodum, ut destruat, quasi ingeniosum judicium sit, si quid post judicium reprehendas. Tuis te verbis, Lipsi, in sententiam meliorem traham, ut nihil deesse regio scriptori fatearis.* Probus est, *ais*, legitimusque historicus, si quisquam fuit, *quasi huic tribuas, quantum ulli datur. omnino. nam aut Curtius historiae leges implevit, aut nemo. si implevit, quid prudentiae eximium magis specimen desideras? pro argumento perfectus est, & illud varium esse quidni dicam? Alexander fecit, imo esse narratio ostendet. Bella geruntur, fateor, sed in quibus amplius quam bella. cum universo paene terrarum orbe negotium est. ducem sive milites respicias, rerum varietas est. ille quantum devicit, rexit quoque; nec minus jure quam armis usus est. viribus parari provincias, jure retineri egregie ostendit. Quicquid resp. habet, in exercitu hoc invenies. militem velut civem, nunc promptum, nunc querulum, aut seditiosum, semper fortem. Sic ut alios subjugaret, suos interdum vincere rex debuit; suos prudentia, consilio, astu, ac magnitudine animi, in ordinem redegit atque compescuit; hostes robore, industria, celeritate, audacia, & vincendi quodam fato superavit. quicquid cohortes & phalanges in barbaros potuerunt, solus in suos interdum Alexander executus est, & quos duceret, sibi vindicavit. Quid dicam? pugnavit & jus dixit, ducem & regem egit, nunc telo & ense, nunc sceptro, pacisque habitu insignis. Mitto fraudes, delationes, conspirationes, quas ut detegeret, eluderet, puniret, prudentissimus esse debuit. Nam circa principem unum tot belli duces, & praefecti occultis odiis diffidentes & invicem suspecti, quam non invidiae simulationem, insidiarum scenam instruunt? ut in ipso honore & munere infelices sint, oderunt quem benignior fortuna evexit altius & propiorem regi fecit: metuunt alii, quem, ne parem habeant, malis artibus coguntur reprimere. Haec aulae proelia sunt, & quia in conspectu regis, silentio vigent, & ingeniosa improbitate teguntur. Interim malitiae scintillae interdum prosiliunt, quae ut noceant, nec imputentur, falli rex ipse debet, & nova calliditate adversarii deludi. Illud obtinet, doli non doli sunt, nisi astu coias: texuntur fraudes fraudibus, & impostura, simulatione tecta, honestum scelus facit, cum abscondi potest. Qui vultu blandi, animo hostes sunt, ad injuriam inferendam solertes & ingeniosi, ad depellendam cauti callidique, sic privata odia cum nimis prospere succedunt, in ipsum saepe principem prorumpunt. Et ille insidiis circumseptus, ubi tutum se existimat, perit facilius & fortuna trahente praecipitatur. Sane qui in multos iniquus fuit, audebit & regem petere, cum audaciam familiaritas fecit, & saepe ut timori conscientiam, poenae scelera subducat, imperium affectabit. Exemplum in Dario habemus, quem ut Alexander debellaret, Bessus & Nabarzanes, pessima mancipia, aureis compedibus vinciunt, ac tandem, ut parricidio reges essent, multis vulneribus confodiunt. Quid Alexander? potuit in tanto hoste fortunae inconstantiam insidiasque amicorum discere, sed quia Jovis haberi filius voluit, homines contempsit, & cum victo orbi fata ordinaret, veneno extinctus est. Nam in convivio apud Thessalum medicum Herculis scypho epoto repente velut telo confixus ingemuit. Amici caussam morbi, intemperiem ebrietatis divulgarunt, revera autem insidiae fuerunt, quarum infamiam successorum potentia oppressit. Antipater fuit, qui venenum praeparavit, &, ut tota progenie nefarius esset, ad tantum scelus filiorum opera usus est. Haec cum ita sint, quis varium adhuc argumentum requirat? varium, quia Alexandrum descripsit Curtius, habuit. & sic variae prudentiae specimen quoque praebuit atque elegantissime vestivit.*

Ex Eric. Put. Orat. 19. *Ipse Curtius, etsi imminutus, perfectus est, & jam non puerum nobis Alexandrum, sed adultum; non privatum, sed regem narrat, ut regius omnino scriptor esset ac duraret: de quo quid sentire debeamus, rex quoque pronunciet, non ille quidem, qui descriptus est, sed qui sic describi quoque potuit, ille animo & ingenio magnus, qui & Alexandri famam & Curtii eloquentiam meruit, Alfonsus Aragonius. Hic Capuae adversa valetudine correptus, ne otiosum haberet morbum, tunc quoque regem se ostendit, & serio nunc sermone, nunc exemplo mitigare dolorem studuit. Cum aegritudo cresceret, & medicorum industria sine fru-*

ctu sudaret, novum ipse remedium & invenit & adhibuit. Neglecto corpore ad ingenii curam venit, & è scrinio non pharmacum, non unguentum, sed libellum petiit. & quem putatis? Auditores. Hunc à Curtio, hunc de Alexandro scriptum, dignum prorsus tali custodia, & vel cum Homeri operibus habendum. Hunc igitur legere coepit & experiri, an historia in morbum valeret. nec frustra. delectatus elegantia, prudentia, facilitate amoenissimi ingeniosissimique scriptoris, negligere primum cruciatum potuit: mox vigore quodam imbuere corpus, &, ut breviter dicam, pro animo habere. Sic omnem morbi improbitatem corrigens, & recuperatae jam salutis auctorem laudans, Facessant, inquit, Avicenna, Galenus, Hippocrates, & tota illa Aesculapii schola, Curtium ego feliciori pharmaco & succo medicum sensi, illius ope, illius suada restitutus sum. Res mira! Sed fide scriptorum fulta, aegritudine oppressus, & regni tamen cogitationibus onustus, vacare lectioni magnus princeps voluit; & quod dare medici non poterant, ab historico accepit. Fatetur ipse, & quid nisi regibus omnibus, aut qui ad magna adspirant, tam insigne exemplum commendat?

Raderus post recitatum Lipsii è notis ad Politica judicium. *Hoc de bellis tantum judicium Lipsii vere Erycius Puteanus refutavit.*

Idem in Epistola Dedicatoria ad Maximilianum Bavariae Ducem. *Nobilissimum hunc planeque regium scriptorem, Q., inquam, Curtium.* Et circa finem Epistolae. *Est enim, uti nemo negat, & amoenissimus & utilissimus, & plane, ut dixi, regius scriptor, qui principum aures tenere, & oculos morari vere potest.*

Idem in Prolus. c. I. *Auctor sane in paucis elegans, argutus, sententiosus & verissimus historicus.*

Raderus in Prolus. ad Curtium c. I. *Primam sententiae nostrae rationem &c.* Exscripta sunt ea verba supra, ubi de aetate Curtii agebamus n. X.

Raderus in Prolusionibus cap. 2. *Dubitari non potest, quin à Livio & Caesare & Sallustio proximas obtineat, etsi hodie sint, qui Sallustium Curtio posthabeant. Habet tamen & Q. Curtius voces aliis non usurpatas, Ciceroni etiam reprehensas; ut* piissimus, *quam in Antonii oratione carpsit.* sagittare, *quis praeter Curtium & Justinum lib.* XLI. *usurpet nescio, nisi recentiores velis in testes adducere.*

Raderus ad l. III. 2. II. *Livius unus est, qui orationis majestate Curtium post se reliquit, acumine ingenii & sententiarum nervis Curtius illi vel par est, vel etiam superior.*

Rapin. Refl. in Hist. sect. 28. *Q. Curtius ob sinceritatem laude dignus est, de Alexandro bona & mala refert. si quid in ejus historia reprehendendum occurrat, nimia erit elegantia, sed hoc non obstitit, quin in moribus jucunde & genuine depingendis excelluerit.* Blount. Censur. Libr.

F. Angelus Roccha in Bibliotheca Vaticana. *Q. Curtius nobilis Historicus, & nihilo inferior Caesare in scribendo.*

Janus Rutgersius Variar. Lection. lib. III. cap. 4. *Non mentiar. His diebus Franciscus Modius inepto judicio suo paene mihi stomachum moverat. Nam quo loco gloriatur, quod sua unius opera RUFI cognomen Curtio redditum sit,* scriptori, *inquit,* non malo; *& quasi etiam illud nimium esset, velut invidiam deprecans addit,* certe in historia sua unico. *Equidem miratus sum homini neque indocto, & in veterum scriptis etiam cum laude versato, tam putidum ac puerile judicium excidisse. Adeo pauci sunt, quibus verum Romanae elegantiae gustum habere contigit. At quanto melius is, qui nihil inepte molitus est!* Lipsium intelligit, cujus verba relata sunt supra suo loco. *Neque fefellit eum judicium. Mihi quidem ita semper probatus fuit, ut eum nunquam è manibus deponam; neque ullum, quem ei praeponam, habeam.*

Gasp. Scioppius de Histor. offic. *Unus Latinorum est Q. Curtius, cujus sententiae, nec nimis*

mis diffunduntur, aut diffluunt. nec nimis in arctum compactae, aut constrictae negotium lectoribus facessunt. Blount. Censur. Libr.

J. Chr. Rudigerus de differentiis oratorum, in Tom. VI. Miscellan. Lipsiens. *Curtii brevitas in hoc genere commendatur imprimis, quia & nitida, & perspicua, & nullis obscuris sententiis praedita est.*

Famianus Strada lib. II. Prolus. 3. *At Q. Curtio, quanquam iis virtutibus exornato, quibus constet aut heroicis eum temporibus vixisse, aut dignum fuisse qui viveret, non defuere, qui objicerent quaesiti interdum medicamenta candoris, & numerorum usum paulo intemperantiorem.*

Adrianus Turnebus lib. XIII. cap. 15. *Elegantissimum & nitidissimum scriptorem, Curtium.*

Ludovicus Vives, apud C. Gesnerum in Bibliotheca universali. *Q. Curtius candidus est, sed Criticorum quidam ejusdem illum esse coloris caussificantur.*

CAP. III.

QUando nobis propositum constitutumque est, nihil praetermittere eorum, quae ad auctorem hunc ornandum conducibilia videantur; ratio fuit subjicere Catalogum exemplarium Curtianorum, quae vel Mss. servantur, vel variis edentibus impressa sunt. atque haec, ut quodque eorum antiquius est, ita prius enarravimus.

Q. Curtii Mss. exemplaria tria fuerunt Heidelbergae in Bibliotheca Palatina. Tria itidem in Anglia in publicis Bibliothecis. I. Oxoniae in Bibliotheca Collegii corporis Christi. II. Cantabrigiae in Biblioth. Coll. S. Benedicti, quod inscribitur *Historia Alexandri Magni*, teste Thoma Jamesio in Catalogo Oxonio-Cantabrigiensi librorum manuscriptorum; ita, ut diversum à Curtio videri possit: estque fortasse *Julius Valerius*, aut incertus nescio quis, qui sub Constantio vixit. ex quo excerpta apud Vincentium Belovacensem speculi Historialis libr. IV. Cujusque in Galliis & alibi exempla Mss. *Elzevir. in priori Editione.* III. Oxoniae in Bibliotheca D. Thomae Bodleji Equitis. Praeterea unum in Bibliotheca privata Lumleji Baronis. Extat quoque Ms. Venetiis ad D. Marcum.

In Bibliotheca Jacobi Bongarsii, quae nunc apud Bernates est, quindecim exemplaria sunt Curtii, quorum syllabum Berneggero, socero meo, misit Cunradus Schoppius, Rhetor Bernatis Scholae: inter quae tria sunt Manuscripta.

Manuscriptum membranaceum in quarto majore. Bodrae è Caroli de Francia Normandiae Ducis Bibliotheca.

Manuscriptum in folio Mediolani.

Aliud in folio Veronae, & editiones impressae.

§. Modius usus est Codice Spirensis Abbatiae à V. Cl. Utenhovio ipsi misso, quas etiam membranas Brugenses vocat, ut patet ad lib. VIII, 11, 24. (ubi operarum vitio Veenhovius pro Utenhovio editur) Colonienses tamen membranas illi longe praestitisse professus in praefat. ad notas Curtii. Trium etiam codicum ope, Constantiensis, & duorum aliorum deinde Romam translatorum, ac Bavarici nobilioris & elegantioris adjutus fuit Raderus, Prolusion. c. 3. quem Spirensem etiam passim commendat idem ad III, 6, 11. etiam Cod. Augustan. S. Udalrici l. IV, 12, 6. Tum Colonienses, vetus, novus, novissimus memorantur ad lib. IV, 12, 6. Apud Barthium bonos fuisse Curtii Codices novisse se testatur Freinshemius ad lib. VI, 9, 2. In Serenissimae Reginae Christinae Bibliotheca Ms. Cod. fuit, ut refert Freinsh. ad l. V, 4, 2. Codicem Petrensem Curtii laudat Joh. Walle ad Sallustium, tum alibi tum ad Jugurth. c. 47. Tres Codices Florentinos sibi consultos de locis ante tentatis, unius vero excerpta perpetua optimi & antiquissimi sibi contigisse beneficio Amplissl. Nic. Heinsii, praedicat Gronovius Observat. l. II. c. 8. nec dubitamus, quin iidem sint, quos manu ipsius nobilissl. Heinsii notatos beneficio Cl. P. Burmanni in hac editione subjunximus, quibuscum antiquissimum exemplar

Lugdunensis Biblioth. & duos Vossianos ex eadem luculenta Bibliotheca etiam contulimus. In Biblitheca Colbertina Mss. codicem octingentorum annorum exstare memorat Montfaucon in praef. Palaeol. Graec. p. 3. & alterum in Bibliotheca Medicea Judicio Holstenii septingentorum annorum Wagenseilius. Schoonhovii antiquissimum evolvit Ad. Junius. aliusque superfuit Codex antiquus membranaceus in Biblioth. Menarsiana. Ut non vere pronunciaverit ille, qui ex Scaligeri ore haec ut viri tanti annotavit, *Curtium bonum esse Auctorem, sed jam pridem interiisse. Quicquid ipsius nobis superfit, ex unico Exemplari exscriptum fuisse, omniaque MSS. nova esse.* Scaligerana.

Q. Curtius per *Vindelinum Spirensem Venetiis* in folio. quem ad annum 1470. refert J. Mattaire Annal. Typogr. tom. I. p. 72. Haec forsan illa editio, quam indicavit, & adhibuit Cl. Gronovius ad l. v, 1, 40.

Q. Curtius per *Georg. Laver.* fol. Romae, anno incerto, sed *Georg. Laver.* Romae imprimebat 1472. Mattaire Ann. Typ. t. I. p. 375.

Anno 1474. Impressa est Curtii historia. cujus varias, aliaque ad recensionem Curtianam factura liberalissime *Freinshemio* obtulit *C. Barthius*, inter quae & observationes suas: sed saevitia temporum & difficultas itinerum obstitit, quo minus eruditissimi Viri beneficio uteretur. *in folio.* Mattaire Ann. p. I. p. 108.

Anno 1481. Q. Curtius per *Antonium Zarotum*, impendio *Joann. Leguam.* folio, Mediolani. Matttaire Ann. Typ. t. I. p. 163. Joan. Leguani, ut Fabric. Biblioth. Lat. part. alt. p. 716.

Anno 1491. Q. Curtius fol. *Veronae.* Mattaire Ann. Typh. tom. I. p. 309.

Anno 1494. Venetiis edente *Bartholomaeo Merula*, quem C. Barthius scribit *primum optimo auctori corrumpendo audaciae signum sustulisse.*

Anno 1496. Q. Curtius per *Johan. de Tridino*, alias *Tacuinum.* fol. Venetiis. Mattaire Ann. t. I. p. 339. ad annum 1497. refert Cl. Fabricius. *Idem ibid.* 1502.

Anno 1507. Q. Curtius sumptibus *Philippi Giuntae*, octavo, Florent. Mattaire Ann. t. I.

Anno 1508. Q. Curtius fol. Argentorati. Fabricius Biblioth. Lat.

Anno 1513. Q. Curtius, cum annotationibus *Erasmi*, Tubingensis. fol. apud Anselmum Badensem, ex Veneta expressa, cum praefatione Merulae, cujus editionem plane secuta est haec, ut testatur Freinshemius in notis l. VII, 7, 4. eamque mendosam pronuntiat idem ad l. VII, 1, 40.

Anno 1517. Q. Curtius apud Phil. Giuntam, Florentiae, octavo, ex recognitione *Lucae Robiae*, cujus ad Alexandrum Acciajolum praefatio, post Petri Bargetani ad Robiam hendecasyllabas, praemittitur. Fabric. Bibl. Lat. Nescio an idem sit, quem refert Mattaire ad annum 1507. Uterque tamen suam inspexisse videtur editionem, nobis usus non contigit. Nec dubito quin haec sit editio quam Rhodianam vocat Raderus in notis ad Libr. IV, 5, 14.

Anno 1517. Basileae cum notis *Erasmi*, *Hutiteni*, *Glareani*, *Hoeningeri*, adjecta Alexandri epistola ad Aristotelem de Indiae situ. &c. An haec Basileensis illa vetus editio, quam architectatus esse dicitur Erasmus in notis ad l. IV, 6, 29?

Anno 1518. excusus apud *Schurerium* Argentorati. curante Beato Rhenano. Icunculis hunc ornavisse Curtium, annotavit Mattaire Ann. Typ. t. 2. p. 316.

Anno 1520. editio *Aldina* Venetiis. Constat, ex pluribus calamo scriptis libris Aldinam editionem esse compositam. Barthius ad lib. V, 1, 22.

Anno 1524. Complutensis editio Laurentii Balbi Liliensis, in quarto. Fabricius Biblioth. Lat.

Anno 1533. Q. Curtius cum annotation. Erasmi apud Sim. Colinaeum Paris. 1533. octavo. Hanc *omnium sine controversia optimam & correctissimam commendat* Modius ad l. IX, 5, 28 & hanc esse eam credo, quam ex catalogo Bibliopolii Roberti Stephani citat Mattaire Ann. Typ. t. 3 p. 504. vitiis tamen non caret, & videtur plane tota ex Aldina desumpta. Idem ibid. praelo subjectus

Anno 1545. eodem, sed obsoletiore, charactere. haec exstat in Bibliotheca publica Leidensi, manu Mer. Casauboni notata; sed variantes editionum lectiones continet, & annotata pauca, quae distinguere non potui.

Anno 1534. Q. Curtius impressus Basileae à *Thoma Wolfio*, adjectis *Desiderii Erasmi annotationibus*, & *Huldrici Hutteni* Floribus.

An-

Anno 1535. Editio *Veneta*. Item alia *Veneta*.

Anno 1538. Edidit eum *Joannes Gymnicus* Coloniae, cum *Erasmi* annotationibus, & *Hutteni* floribus. Item 1545.

Anno 1541. Q. Curtius cum annotationibus Erasmi in 8. & 12. Lugd. apud Sebast. Gryphium, ex Catalogo ejus.

Anno 1545. Basileae *Henricus Petrus*, cum supplemento priorum librorum ex Arriano & Diodoro. Item Alexandri vita à *Jo. Monacho* conscripta; Alexandri epistola ad Aristotelem de Indiae situ: *Erasmi* annotationibus, & *Hutteni* floribus elegantiarum.

Anno 1545. *Supplementa* librorum duum priorum, passim editionibus praefixa, *Christophori Brunonis* sunt, Monachi in Bavaria bonarum litterarum Professoris, uti ipse in Editione sua testatur. Antonius Possevinus in Bibliotheca selecta, & Jacobus Gortonius Chronol. cap. 20 num. 31. refert, *Quintianum Stoam*, quod initio Curtii deerat, supplevisse. Non vidi. Haec quae extant vulgo, non magni, Hercules, momenti sunt. Nescio an admoneat hic Freinshemius libelli impressi Venetiis apud Sigismund. Bordonium anno 1555. cui titulus: *Q. Curtii Rufi Historiarum Alexandri Magni Macedonis duo priores libri hactenus desiderati.* in fronte libelli, in octavo vix 16. pag. implentis, qui exstat in Biblioth. Leidensi, docta manus haec adscripsit merito: *Imposturam fecit Typographus, qui has hominis indoctissimi nugas pro Curtianis commentariis emisit. haud scio an meliora erunt, quae Curtii promittit Wolfgangus Lasius*, nempe in Bibliotheca Gesneri.

Anno 1545. *Lugdunensis*, in octavo. Fabricius Bibl. Lat.

Anno 1546. Q. Curtius, curante *Adriano Junio*, Antverp. in octavo, qui antiquissimi Codicis Schoonhoviani lectiones diligenter annotavit, & ex eo Curtium castigavit. Fabricius. Hanc optimam ad MSS. emendatam passim praedicat Raderus. Vide ad l. IV, 5, 14.

Anno 1546. Editio *Lugdunensis* cum Alexandri epistola ad Aristotelem.

Anno 1547. *Lugdunensis* apud Seb. Gryphium, in octavo.

Anno 1548. *Lugdunensis* apud Seb. Gryph. in 16.

Anno 1555. *Lugdunensis* in 12. Fabr.

Anno 1556. *Lugdunensis* apud Seb. Gryphium, in octavo. adjecta Alexandri vita à Joh. Monacho conscripta, & epist. Alex. ad Aristotelem.

Anno 1568 editio *Antverpienses*, in 12. cum vita Alexandri ab Joh. Monacho conscripta, ab Angelo Cospo Latine reddita. Fabric. Bibl. Lat. Vide Vossium de Histor. Graec. l. III. p. 380.

Anno 1569. Editio *Lugdunensis*. Quam valde exagitat Acidalius in prima statim adnotatione ad Curtium. nec minus profecto ante ipsum Modius passim. Meminerunt Lugdunensium editionum, Gryphianae & Florellianae, quarum haec alterutra, notae ad lib. VII, 7, 26.

Anno 1575. Basileae *H. Glareanus* nova partitione in duodecim libros destinxit Q. Curtium, ex Arriano librum primum adjunxit, & duos primos Alexandri regnantis annos ex Diodoro, denique vitam Alexandri compendio scriptam à Joh. Zonara: singulos libros argumentis, & annotationibus elucubravit. quem tamen acerbiore stylo ubique insequitur Modius, nec sane de eo praeclare sentit Acidalius.

Anno 1579 Q. Curtii libri octo superstites, nove editi & recogniti à *Francisco Modio* Brugensi, adjectis *Notis* ejusdem, Coloniae apud Maternum Cholinum.

Anno 1584. editio Lugdunensis apud *Anton. Gryphium*, in 12. cum Christophori Brunonis praefatione & supplementis, emendationibusque Franc. Modii, & variis lectionibus ex Vetusto Codice *Benedicti Theocreni*. subjuncta vita Magni Alexandri à Joh. Monacho scripta. Hujus editionis notitia debetur Viro Doctissimo C. A. Heumanno in Schediasmate de libris Anonymis & Pseudonymis p. 127. Theocrenianae lectionis meminit Raderus ad l. III, 7, 12.

Anno 1591. iterata *Modiana* editio. Hanc novissimam & optimam dicit Valens Acidalius.

Anno 1591. Lugduni edidit *Antonius Candidus*, cum Alexandri vita ex Plutarcho, & ex eodem de Fortuna Alexandri: Item Gnomologia Curtiana.

Anno 1594. *Valentis Acidalii Animadversiones* in Q. Curtium editae Francofurti ad Moenum. Recte Freinshemius Animadversiones tantum sine Curtii ipsa historia. De his videsis possit Baylii Dict. in vita Acidalii. Sed *Francofurtensem* Curtii editionem cum no-

notis Acidalii anni 1597. recenset Fabricius in Biblioth. Latina.

Anno 1602. apud *Jacobum Stoer.*

Anno 1614. Editio *Genevensis.*

Anno 1615. Lugduni apud *Paulum Frelon.* 12. quae editio hoc singulare prae se fert, quod alia habeat supplementa libri primi ex Bibliotheca *S. Victoris* per *Joan. Masson.* cujus auctorem quum neque *Papirius*, neque *Joan. Massonii* eruere potuissent, deprehendit αὐτόπτης *Scaliger* eum esse compositum à Petrarcha. Vide Colomes. Biblioth. selecta p. 184.

Anno 1618. altera *Genevensis*, seu *Coloniae Allobrogum*, quam laudat Raderus in Prolusionibus, quaeque ei satis emendata visa est ad l. VII, 7, 26. cujus editor tamen reprehenditur l. X, 1, 8.

Anno 1621. Editio Amsterodamensis, apud *Guil. Janssonium.*

Anno 1622. Cum notis Titi Popmae, 12.

Anno 1625. *Titi Popmae Notae* in Q. Curtium prodierunt Lugduni Batavorum apud Elsevirios, simul cum *Notis Joan. Loccenì.* Hanc editionem Petr. Scriverius curasse videtur ex adjectis testimoniis.

Anno 1623. editio Raderi prima. Colon.

Anno 1628. *Matthaei Raderi Commentarii*, apud Joan. Kinckium Coloniae.

Item Editio Amstel. apud *Joan. Janssonium*, quam Freinshemius habet pro emendatissima earum. quae hactenus prodierunt. haec est Pontani, cujus ille in Epistolis meminit.

Anno 1630. editio Coloniensis Agrippinae ex recensione *Raderi* in 8.

Anno 1633. editio Leidensis ex officina *Elseviriorum* cum notis Popmae ex recensione D. H. quam nulli posthabendam, & MSS. instar contulit Freinshemius ad l. III, 8, 10.

Anno 1635. editio *Veneta*, in 12. ad quam varias codicis Fl. lectiones annotavit N. Heinsius, sed vitiosissima est.

Ex his exemplaribus penes nos sunt Amstelodamense Jansonii, duo Elzeviriana, Item Raderi Commentarius; Acidalii Animadversiones. Editio Aldina, Brunonis, Merulae, Lugdunensis Antonii Candidi, Basileensis Henrici Petri, & Joannis Gymnici Coloniensis. Reliquorum praecipua & plurima ne desideraremus, amicorum benevolentia praestitit, quorum opera Variantes eorum Lectiones consecuti sumus. Nam *Joan. Adamus Schragius*, amicus noster, per doctissimum *Gronovium* adeptus facultatem describendi Varias Lectiones ex Gruteriano Codice; eas diligentissime consignatas transmisit. Eo in libro ita manu sua notaverat Gruterus: *Comparare coepi cum mss. quinque, quorum tres erant Palatinae Bibliothecae, duo Bongarsii, cujus meliorem voco Dan. quia fuerat aliquando Petri Danielis. die* 7. *Octobris* 1602.

Janus Gruterus.

Institutum illud deserui, sed multos annos post contulit hos libros cum iisdem mss. Isaacus Neveletus Doschius (Pithoei nepos) *cujus manus toto isto exemplari conspicitur. nam ego illi juveni facem meam tradidi, arbitratus futurum, ut ipse suo nomine ederet, quod nondum factum fuit anno* 1627.

Itidem & Bongarsianorum exemplarium, ab ipso Bongarsio collatorum varietates descripsit nobis Vir Clariss. *Cunradus Schoppius*, cum apud Bernates Eloquentiae Professor ageret. FREINSHEMIUS.

Anno 1640 *Doctissimus Freinshemius* Curtium minutis sectionibus distinctum cum variis lectionibus, commentariis luculentissimis, novis supplementis, indice copiosissimo edidit Argentorati 8. duob. Voluminibus. De quibus Tan. Faber in Epist. l. 1. ep. 51.

Anno 1649. ex variis commentariis editionem Curtii compilavit Nicol. Blancardus Lugdun. Batavorum apud David. Lopez, & Franc. Mojard.

Anno 1664 alia compilatio Lugduni Batavorum apud Hackios facta à C. S. M. D.

Anno 1670. secunda editio *Freinshemii* Argentorati in quarto, commentariis & variantibus lectionibus seorsim impressis.

Anno 1671. editio *Amstelod.* cum notis Loccenii apud Janssonios 12.

Anno 1673 Blancardi repetita editio Amstelod.

Anno 1675. ex Freinshemii editione cura *Joh. Gezelii*, Aboae 12.

An-

Anno 1678. iterum apud *Waasbergios* cum notis Loccenii 12. item cum notis *Mich. Tellierii* in usum Delphini in 4.

Anno 1684. Blancardi editio iterum exscripta Amstel. typis Blavianis sumptibus societatis.

Anno 1685. cum commentariis *Sam. Pitisci.* Ultraject. in 8.

Anno 1691. Cum notis & supplementis *Ch. Cellarii.* Lipsiae. 12.

Anno 1693. eadem editio repetita. *ibid.*

Anno 1696. editionem Blancardi anni 1684. novo titulo ornavit, & figuris variis instructam quasi novam commendavit novo aucupio *Petrus Vander Aa.* Lugd. Bat. ejusdem anni est altera *Cellarii.* 12.

Anno 1700. Curtius à *Christiano Junckero* illustratus prodiit Lipsiae, in Germanorum usum notae Germanicis interpretationibus diffusae scriptae esse videntur.

Anno 1701. cum notis perpetuis *M. Andr. Stubelii* in 12. eadem Amstelodami

Anno 1702. repetita, omisso auctoris nomine.

Anno 1705. *M. Tellierii* editio in usum Delphini impressa est *Londini.* 8.

Anno 1708. Curtius *Sam. Pitisci*, si non iterum impressa, novo saltem titulo commendata prodiit.

Anno 1711. novae editioni Curtii suas in tyronum usus notas adjecit *Christ. Cellarius.* 12.

Anno 1715. Q. Curtius ex recensione Mich. Maittaire, Londini. 12.

CAP. IV.

Et quoniam ex collatione Scriptorum maxima fere lux adfulget historiae, pretium operae fore duximus, enumerare & alios quotquot res gestas Alexandri pertexuerunt. Ex quibus qui adhuc leguntur, eorum nuda nomina adponere suffecit, aliorum aetatem, scripta, patriam, quantum in hac brevitate potuit, diligenter enotavimus.

Catalogum quoque Scriptorum Historiae Alexandri Magni contexuerat *Joh. Loccenius*, sed gaudens eam operam à Viro magno & eruditissimo Ger. Joh. Vossio l. 1. c. 10. & 24. de Hist. Graec. esse occupatam, eum omisit, ut ipse de se scribit ad Nostrum Libr. IX, 5, 21. His quaedam addi possunt ex Reinesii Epistol. ad Hofmannum p. 311.

Monuit tamen de his Prolegomenis suis ipse doctissimus Freinshemius, quod hoc loco referre operae pretium duximus ex notis ad lib. X, 9, 3. *Rutgersii sententiam de aetate Curtii Auctoris verbis apprime convenire ostendit clarissimum literarum lumen Ger. Vossius, in eximio illo opere de Historicis Graecis & Latinis. Latin.* 1. 28. *quod si aliquanto maturius adipisci licuisset, in tribus prioribus Proleg. capp. admodum juvari, in eo etiam de scriptoribus Historiae Alexandrinae, omni fere cura levari poteram. nam de illis quoque diligentissime inquisitum est, de Hist. Graec.* l. 1, 10. & 24.

Abrahamus Aben Phareg Msuli. Raderus Prolus. c. 4. scribit, hunc Arabica lingua historiam Alexandri M. contexuisse. extare Ms. ἀποδα tamen in bibliotheca Bavarica.

Achmetes Molla, sive *Meulana Achmetes, hoc est, sapiens sive Doctor Achm. rhytmicis versibus librum historiae Alex. Magni composuit, & Aemiris Suleimanis nomine publicatum edidit. Hic ab eo vicissim donis eximiis liberalissime cultus, fructum sui laboris uberem tulit.* Leunclav. Hist. Musulm. lib. X. extremo. Hic forte est Turca, de quo in fine capitis hujus.

Adonis Chronicon.

Adrianus Imperator etiam Alexandreida scripsit. Stephanus in Ἀτεχία, & in Σάνεια.

Aesopus. Hunc manuscriptum ineditum citat Juretus ad epist. Symmachi lib. IV. epist. 33. Latinum fecit Jul. Valerius, de quo infra. Putant autem esse historiam illam fabulosam, quae passim circumfertur.

Agatharchides Cnidius scripsit historias, quarum lib. XXXV. citat Athenaeus XII, 6. Item Asiaticam historiam, quae maxime videtur ad res Alexandri pertinuisse, ex qua octavus liber citatur Athenaeo IV, 14. Item hist. Europaeam, ex qua lib. XXVIII. in testimonium adducit idem auctor IV, 19. Citatur & Aeliano in hist. animal. V, 27. & XVI, 27. & Luciano in Macrobiis. Plutarchus cap. 2. Parallelorum exscribit historiam ex Agatharchidae Samii rerum Persicarum libro secundo. Quem cur eumdem cum Cnidio nostro arbitratus sit Gesnerus in Bi-

blioth. non video. Certe Photius in Biblioth. diserte scribit, patria Cnidium, instituto Grammaticum fuisse; scribam insuper & anagnosten Heraclidae, Lembri, & alumnum Cinnaei. De aetate ejus ita comperimus. Post Mithridaticum bellum vixisse ostendit ejus locus, quem Athenaeus XII, 16. retulit. florentibus Romanorum rebus, de quibus interpretor illius verba, quae leguntur in fine cap. 50. Excerptorum. Vixit autem ante Trajanum, nam citatur à Plutarcho Sympos. 8. Quaest. 9. scripsisse autem Asiaticas res libris decem, & de Europae rebus libris XLIX. historiam pertexuisse, ex Photio discimus. Item quinque libros de Rubro mari, quaeque ad illud pertinent, quos scripsit aetate in senium vergente. Praeter haec compendium, ajunt, reliquisse eorum, quae de Rubro mari scripsisset. item de Troglodytis libros quinque. sed & Epitomen Lydes ab Antimacho scriptae. Rursum aliud Breviarium eorum, quae de collectione admirabilium ventorum scripta extarent. Historiarum adhaec excerpta composuisse, atque de Amicorum inter ipsos consuetudine. Insigne autem testimonium ei reddit idem Photius, adeoque Thucydidi aequat, & in quibusdam anteponit. Ipse quidem fatetur, se, quamvis Attice loquatur, Camarae tamen (urbis in Creta) dialecto familiariter uti. Photius excerptis ejus, c. 30. Nam excerpta quaedam ex eo leguntur apud eumdem Photium Cod. 250. qui & *Agatharchum* quibusdam dici auctor est.

Agis. Hunc etiam de rebus Alexandri carmine scripsisse colligas ex Curtio VIII, 5, 8. meminit ejus & Arrianus IV. 2, 15.

Alexandri Epistolae. Ex his quaedam diu superfuerunt. nam & Plinius lib. VI. & Plutarchus cap. 17. eas citat. Quae vero hodie circumfertur de situ Indiae ad Aristotelem, cum aliis nonnullis, pro germanis non habentur.

Alexandri Historia. vide infra. Jul. Valerius.

Alexandri M. ʼΟΔΟΙΠΟΡΙΚΌΝ citatur à Strabone.

Alexandri Vita. Lamprid. in Alex. c. 30. legit (Alexander Imp.) & vitam Alexandri, quem praecipue imitatus est. Vide etiam infra: Μονόβιβλος Alexandrinorum.

Amyntianus. Hic de laudibus Alexandri librum dedicavit M. Antonino Imp. praedicans, se stylo res Alexandri gestas exaequaturum. At deprehensus est in orationis progressu calidus quidem & audax promissor, in promisso vero implendo frigidus atque imbecillus. Multo etiam in dicendo iis etiam inferior est, qui ante ipsum de Alex. scripserunt. Haec Photius in Biblioth. c. 131. Citatur ab interprete Pindari *Amytianus* de Elephantis, qui an idem sit cum nostro, docti viderint.

Anaximenes Lampsacenus. Priscas Graecorum, & Philippi atque Alexandri res gestas perscripsit. Ei Olympicae statuae honorem habuit patria, quod iratum Alexandrum, & excidium urbi minitantem placavit. vide Pausan. lib. VI. Qui addit scripsisse & historiam refertam maledictis in Athenienses, Lacedaemoniosque & Thebanos, eamque sub Theopompi nomine edidisse, ut inimico invidiam concitaret. Versus in Alexandrum, qui Anaximeni adscribebantur, illius non videri, Pausanias pronuntiavit. Eum & historias scripsisse, & poëmata, & artes tractasse, & forensia certamina aggressum esse Dionysius in Isaeo scribit: sed infirmum fuisse in omnibus, & persuadendi non magnopere gnarum. Athenaeus XII, 6. citat opus ejus inscriptum, Regum mutationes. & VI, 4. aliud, Historias Primas. Vide Joseph. in Appion. lib. I. pag. 1051. D. & Scalig. in Euseb. num. MDCXCII. Auctorem fabulosae, quae circumfertur, historiae quidam putant: Vincent. Beluac. V, 39. Suidas Aristoclis filium, Diogenis Cynici, & Homeromastygis Zoili discipulum fuisse, ait, praeceptorem autem Alexandri, quem & in bellis secutus fuerit. Eum citat & Plutarch. in Orat. priori de Fort. Alex. cap. 3. Cum his, & quae toto hoc capite scribimus, operae sit componere Vossium de Hist. Grec. I, 10, & 24.

Andronicus. Hunc Alexandri gestorum scriptorem citat Plutarch. in Aristide.

Androsthenes Thasius Navigavit cum Nearcho, & quaedam ad hanc historiam pertinentia edidisse dicitur. Strabo lib XVI. Ejus Paraplus Indiae citatur ab Athenaeo, III, 13.

Angelus Cospus Bononiensis Vitam Alex. Magni à Joanne Monacho conscriptam in Latinum sermonem transtulit. Libellus iste praefixus est editioni Curtianae, quae prodiit apud Henricum Petri, Basileae anno 1545.

Anticlides Citatur à Plinio IV, 12, 30. & ab Athenaeo IX, 8. liber ejus de Reversionibus septuag. octavus. idem Atheniensem eum fuisse scribit lib. X. c. 4. & lib. XI. cap. 6. citat eumdem

dem in Expositionibus. Scripsisse autem & Alexandri historiam clarum est ex Plutarcho in vita Alexandri cap. 81. Operis ejus de Reversionibus meminit etiam Suidas & Clemens Alex. in Admonitione ad gentes. Historiae autem de Alex. Raphaël Volaterranus.

Antidamus Heracleapolites. Hujus historia Alexandri Magni, item libri Morales citantur à Fulgentio in Expositione sermonum antiquorum, unde colligas, eum Latine scripsisse.

Antigenes. Plutarch. Alex. cap. 81. hunc inter scriptores historiae Alexandrinae recenset, & ex eodem, ut suspicio est, Volaterranus. Citatur Antigenes quidam Plinio lib. VI.

Antisthenes. Volaterranus hunc Alexandri vitam & gesta posteritati tradidisse scribit. Videtur autem fuisse Rhodius, cujus Laërtius meminit in fine vitae Antisthenis philosophi. Citatur à Plinio lib. XXXVI, 12. ubi de obeliscis ei sermo, quos Antisthenes attingere potuit in narratione Aegypti ab Alex. occupatae.

Antoninus Archiepiscopus Florentinus fabulas de Alexandro descripsit ex Jul. Valerio.

Appion Alexandrinus. Graecus homo, qui Plistonices est appellatus, facili atque alacri facundia fuit. is de Alex. Regis laudibus scripsit, ut auctor est Gellius lib. VI, 8. Hunc Tib. Caesar cymbalum mundi vocabat, quum publicae famae tympanum potius videri posset. Plin. in Praefat. Hist. Natur. n. 36. sub C. Caesare tota circumlatum fuisse Graecia, & in nomen Homeri ab omnibus civitatibus adoptatum, Sen. epist. 88. n. 56. scribit. Ejus librum quartum historiarum Aegypti citat Clemens Alexandrinus libro primo Stromat. ubi & mentionem facit libri, quem contra Judaeos scripserit. quem duobus refutavit Josephus. Grammaticum professione fuisse, & magum, constat ex Plinio XXX, 2, 7. qui eum vidit & Plistonicen appellatum tradit lib. XXXVII. cap. 5. sed & alibi eum citat, in magicis praesertim. sed & in libro de Apicii luxu Athenaeus VII, 12. & de Lingua Rom. idem auctor XV, 8. Scripsit & historiam de singulis gentibus, & commentarios in Homerum, quorum nimiam diligentiam sugillare videtur Seneca. Ob tot edita scripta appellatus est Μόχθος, id est, Labor, ut testatur Suidas.

Archelaus. Chorographus, qui omnem ab Alexandro peragratam terram descripsit. Laërtius in Archelao.

Aristobulus Aristobuli Cassandreus. Hunc in historia sua se maxime sequuturum profitetur Arrianus principio operis, quod perpetuus Alexandro comes fuerit. à quo & destinatum reficiendo Cyri sepulchro sub finem historiae prodit. Qui cum Aristobulo Judaeo unum faciunt, errare videntur. Cassandrensem citant Athen. II, 6. VI, 13. Lucian. in Macrobiis & alii. Ejus testimoniis saepius utuntur Plutarchus, ut in Demosth. cap 32. & Strabo. Hujus, ut videtur, librum, in quo singulare certamen Alexandri cum Poro tradiderat, Regem in Hydaspem projecisse refert Lucian. de Conscribenda historia. Vide Vossium de Hist. Graec. I, 10. Soiter. in dedic. belli Pannonici.

Aristoxenus. Commentarios hujus citat Plutarchus Alex. cap. 5. Qui an ad Alexandrum magnopere pertinuerint, dubitari possit ex Athenaei XIV, 2. videtur enim iis libris miscellanea quaedam collegisse. Scripsisse autem & historias, & omnis generis libros ad 454. Suidas testatum reliquit.

Aristus Salaminius. Citat hunc Athenaeus lib. X. cap. 10. Multo juniorem fuisse temporibus Alexandri, Strabo lib. XV. nos docuit. Scripsisse de Alexandri rebus gestis scimus ex Arriano VII, 3, 22.

Arrianus Nicomediensis. Hujus Historia cum etiam hodie satis ostendat auctoris sui praestantiam, obscurioribus, aut iis quorum opera non extant, sermonem potius commodabimus.

Arrianus Epopoeus Alexandreida, sive carmen de Alexandro XXIV. libris constans, hunc scripsisse Suidas tradit.

Asclepiades. Inter scriptores hujus historiae quidam hoc nomine memoratur Arriano VII, 3, 22.

Baeton. Dimensor itinerum Alexandri librum edidit, quem inscripsit Stationes expeditionis Alexandri. Athen. X, 12. Citatur & Plinio VI, 17. Ubi tamen *Biton* vocatur.

Petrus Bizarus. in Historia Persica.

Calinius Syrus. Plutarchus in Aristide.

Callisthenes, evocatus ab ipso Alexandro ad scribendam ejus historiam. Justin. XII, 6, 17. deinde interfectus. Curt. VIII, 8, 21. Scribit hoc loco Raderus famam de Callisthenis hujus historia, quam adhuc superstitem faciebat, vanam esse, idque sibi compertum ex Ducaei litteris, quem rogaverat, ut exemplar transcribi curaret. Et sane ex principio pseudo-Callisthenis, quod Ducaeus transmisit, apparet esse historiam fabulosam, de qua mox in Julius Val. De Callisthenis stylo judicium Ciceronis habes in Epist. ad Q. fratrem II, 12.

Cappellus. in Hist. Sacra & Exotica ab Adamo usque ad Augustum.

Carystius Pergamenus Commentarios Historicos scripsit, in quibus & de rebus Alexandri tractasse argumento sunt loca, quae ex eo profert Athenaeus X, 9. 10. XI, 15. XIII, 8. & XV, 8.

Cedrenus hodieque legitur.

Cephaleon, quem patriam suam pressisse scribit Photius Cod. LXVIII. Scripsit autem libros novem, quibus Musarum nomina indidit: quorum postremis Alex. quoque res complexus, ut patet tam ex loco citato, quam alio, apud eumdem Photium, Cod. CXLI. Temporibus autem Adriani vixisse eum, ex Suida notum est.

Chares Isangelus. Plutarch. Alex. c. 81. Dubito an idem sit cum sequente.

Chares Mitylenaeus, citatur à Plutarcho in Alexandro cap. 33. & 96. & ab Athenaeo VII, 2. XII, 2. & ab eodem III, 13. liber ejus septimus historiarum Alexandri & XII, 9. & XIII, 4. Vide & Gellium V, 2.

Charon. Hoc nomine tres historici recensentur à Suida, quos omnes verisimile sit Alexandri quoque gesta composuisse: nisi forte Lampsaceno, qui primus inter illos memoratur, aetas obstet, quem tamen longe post primum Darium vixisse patet ex iis, quae Athenaeus retulit, locis. Tempore Xerxis viguisse refert Ὀλυμπιάδων ἀναγραφή.

Choerilus. Hic quoque inter Alexandri comites cum esset, res ejus carmine composuit. Horatius lib. II. Epist. I. Gratus Alexandro regi Magno fuit ille Choerilus, incultis qui versibus & male natis Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos. Eum pro pessimo conditore carminum Curtius habet VIII, 5, 8. Notum est de pacto, quod inter eum & Alex. intercesserit, ut pro singulis versibus, si boni forent, aureum, si mali, colaphum acciperet. Hujus Choerili videntur esse versus, quibus epitaphium Sardanapali includitur, qui extant apud Athenaeum XII, 7. Vide Scalig. ad Euseb. num. MDXXXIV.

Clearchus Solensis. Aristotelis discipulus, scripsit inter alia Vitarum libros, in quibus & de Dario, ab Alex. everso, ut scimus ex Athenaeo XII, 9.

Clemens. Hunc tantum ex Apulejo novimus, cujus & coaetaneus fuit. Sic enim ille I. Floridorum: Quae omnia (Alexandri facinora) aggressus est meus Clemens, eruditissimus & suavissimus poëtarum, pulcherrimo carmine illustrare.

Cleo Siculus, inter praecipuos Alexandri adulatores nominatur à Curtio VIII, 5. ex quo loco colligas eum etiam carmina in laudem Alexandri composuisse. Stephanus in Ἄκτη citat Cleonem Syracusium, qui de portubus scripserit, quem eumdem fuisse non immerito dubites.

Clitarchus. De hoc Quintilianus X, 1. Clitarchi probatur ingenium, fides infamatur. Ejus historiam de Alexandro, cujus & comes fuit, citat Plutarchus in vita cap. 47. Plin. VI, 13, 6. Aelian. in Hist. Anim. XVII, 2. 22. 23. 25. Athenaeus quidem persaepe, quemadmodum & Strabo. Hujus historiam interpretatus est Curtius, ut quidam putant, eo argumento, quod Curtius eum laudet IX, 5, 21. Sed ipse ille locus eos diversum docere debuit: nec enim Clitarchum ibi solum, sed & Timagenem citat, quos tantum abest, ut sequatur, ut potius securitatis & credulitatis eos arguat.

Cluverius in Epitome Historica.

Constantinus Manasses.

Cornelius Nepos. Epistolam Alex. de Indiae situ &c. in Latinum sermonem transtulisse dicitur. Nescio an idem sit, qui de rebus Alex. scripsit, auctore histor. Miscella XII, 19.

Craterus. Hic cum sub Alexandro res gereret, ejus etiam historiam dicitur conscripsisse. Meminit Crateri Plut. in Aristide cap. 51. haud dubie ex libris ejus περὶ ψηφισμάτων, ut citantur Stephano de Urbibus. qui quamvis etiam Macedo fuerit, alius tamen esse potest à no-

noſtro, quem maximis laudibus ornavit apud Suidam Eumenes. Res autem Alex. attigit etiam in epiſt. ad matrem Ariſtopatram, cujus meminit Strabo lib. xv.

Daimachus. Hujus Indica citat Athenaeus lib. IX. cap. II. Strabo mendaciſſimum ſcriptorem appellat lib. II. ubi dicit miſſum ad Allitrochaden Indum, ſuarum peregrinationum Commentarios reliquiſſe.

Dexippus. Citat hunc Cedrenus in Hiſtoriarum Compendio. Ejus Excerptum eſt apud Euſebium in primo Chronicorum. Vixiſſe temporibus Galieni & ſeqq. Imp. Dexippum, qui temporum hiſtorias contexuit, virum in liberalibus diſciplinis & facultate logica verſatiſſimum, Eunapius in fine Porphyrii tradidit.

Dicaearchus. Hic videtur Alexandri res attigiſſe in libris de Vita Graecorum, qui citantur Athenaeo XIII, I. Fuit autem ex Meſſana Siculus, Ariſtotelis auditor, ut Suidas tradidit. Citat eum ſaepiuſcule Plinius in libris prioribus ex Geometricis ſcriptis, cum ea laude; fuiſſe virum eruditum, & Regum cura montes permenſum. Locum ex primo ejus libro refert Africanus in Sylloge Regum Aegyptiorum annexa à Scaligero editioni Euſebianae.

Dio Chryſoſtomus Pruſieus, inter alia de Alexandri Virtutibus libros octo ſcripſiſſe dicitur apud Suidam. Plura de eo Photius in Bibliotheca.

Diodorus Siculus.

Diodotus Erythraeus Ephemerides Alexandri ſcripſit, ut colligitur ex Athenaeo x, 9.

Diogenes Babylonius. Hunc de Alexandro ſcripſiſſe clarum ex Quintil. I, I, 8. & Clemente Alexandrino lib. I. Stromatum. Ut, qui Antipatri praceptorem fuiſſe volunt, de juniore Antipatro intelligere neceſſe habeant.

Diognetus cum Baetone conjungitur apud Plinium VI, 17.

Dionyſius, à Philadelpho miſſus in Indiam, ut Plin. VI, 17. tradit, cum regibus Indicis moratus, vires quoque gentium prodidit. Quod certe fieri non potuit, ſine praecipua Alexandri, rerumque iis locis ab eo geſtarum, mentione.

Diotimus Athenienſis. Hunc etiam inter ſcriptores hiſtoriae Alexandrinae forte reponendum colligas ex Athenaeo x, 10.

Dorotheus Aſcalonites. Hiſtorias hujus de Alexandro citat Athenaeus VII, 2.

Dreſſerus In Millenariis.

Duris Samius Varia ſcripſit, inter quae & Res Macedonicas huc maxime pertinentes. Citatur ſaepiſſime ab Athenaeo, & Plutarcho in rebus ad Alex. ſpectantibus.

Ephippus Olynthius de Alexandri & Hephaeſtionis exſequiis ſcripſit, ut conſtat ex Athenaeo x, 9. XII, 9. Alius eſt Ephippus, itidem Hiſtoricus apud Suidam.

Eratoſthenes Cyrenaeus. Huic ſe non plane aſſentiri dicit Arrianus v, I, 12. quamquam probatiſſimum auctorem nominet, mox v, I, 20. Citat eum & Plut. in Alex. c. 3. & alibi ſaepius. Quin & alii multi, & inprimis Strabo. Sed hic ea tantum auctorum loca indicare propoſitum nobis eſt, quae de hiſtoria Alexandri ab uno quoque perſcripta fidem faciant.

Eumenes Cardianus. Hic ſub Alexandro res geſſit, ut patet ex Arriano, & Plutarcho, qui & Vitam Eumenis edidit, quomodo & Aemilius Probus, ſive Cornelius Nepos eſt. Ejus autem Ephemerides Alexandraeos citat Athenaeus x, 9. Eum mire confundit Suidas cum Rege Pergameno cognomine, quin & ex utroque Macedonum Regem conflat. Reſtituendum hoc nomen Aeliano lib. III. cap. 23. in fine. de Varia Hiſtoria. nam quae ibi relata fuerunt, & apud Plutarchum reperiuntur, haud dubie fuerunt ex Ephemeridibus Eumenis: ergo caput ita claudit; ὧν καὶ Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς καὶ ἐκεῖνός ἐςι, pro quibus vulgo legitur, ὧν καὶ ἐν μὲν ὁ Καρδιανὸς. Eamdem emendationem reperi poſtea in Emendation. Leopardi lib. II. cap. 12.

Euſebius Chronographus.

Euſebius quidam. vide mox Julius Valerius.

Gualterus Belga ſcripſit carmine Heroico geſta Alexandri Magni libris decem, qui editi ſunt. de hoc Guillermus Briton. in praefat. Philippidos:

> *Geſta ducis Macedum celebri deſcribere verſu*
> *Si licuit Galtere, tibi, quae ſola relatu*
> *Multivago docuit te vociferatio famae.*

Glycas in Annalibus.

Harpocration. Hic cur à Radero ſcriptorum horum catalogo inſeratur, nondum reperi.

Hartliebus Bojus. Julii Valerii hiſtoriam in Germanicum ſermonem tranſtulit, teſte Radero.

Hecataeus Eretrienſis. Recenſetur inter Auctores hujus hiſtoriae à Plutarcho in Alex. cap. 81. Quin & *Abderitam Hecataeum* veriſimile eſt hanc Spartam ornaſſe, cum & hiſtoriam ſcripſerit, & Alexandri comes fuerit, ut legitur apud Joſephum lib. 1. contra Appionem. Adde Voſſium de Hiſt. Graec. 1, 10.

Hegeſander. Quod hic multa ad Alexandrum pertinentia in Commentariis praecipue ſuis ſcripſerit, patet ex iis eorum locis, quae paſſim recenſet Athenaeus.

Hegeſias Magnes. Hujus fragmenta ex Hiſtoria, ut credibile eſt, Alexandrina, reperiuntur apud Dionyſ. Halicarn. de Orationis ſtructura, & Agatharchidem in excerptis apud Photium, utrobique producta in exemplum exilis & languidae compoſitionis. ſed & Cicero ineptum eum vocat in Bruto cap. 83. & de Oratore cap. 67. frigidum exclamatorem Plut. Alex. cap. 4.

Helymon cecinit res Alexandri, quem idem Rex in cavea mori coëgit, auſum tentare tanti regis opera, vires ejus ſuperantia. Haec Raderus. Vide Gyrald. de Poët. Dial. III. & Suidam in Χοίριλος.

Heraclides, citatur ab Plutarcho in Alex. cap. 45. quem credam fuiſſe Alexandrinum, qui Laërtio teſte, de ſucceſſionibus, regum ſcilicet ſuorum, ſcripſit. Fuit & alius hoc nomine gente Cumanus, qui res Perſicas enarravit, & ab Athenaeo citatur. Ex quo tamen deprehendere non potui, poſt Alexandrum, an ante eum vixerit.

Hermippus. Vide Plut. Alex. c. 95.

Hieronymus Cardianus. Vide Voſſ. de Hiſt. Graec. 1, 11. ex Suida, in quo dubitabam.

Hiſter, qui forte *Iſtrus* Volaterrani, dicitur multa ſcripſiſſe apud Suidam. Plutarcho refertur inter Scriptores hujus hiſtoriae in vita Alex. c. 81.

Hiſtoria Miſcella lib. XII. c. 19.

Jaſon. Voſſius de Hiſt. Graec. 1, 10. *f.*

Idomeneus videtur inter ſcriptores Alexandrinae hiſtoriae cieri à Plutarcho in Demoſth. cap. 32.

Joannes Antiochenus Hiſtoriam ab Adamo uſque repetiit, in qua & Alexandrum memoravit, ut patet ex Excerptis Conſtantini, quae ante hoc quadriennium Henricus Valeſius publici juris fecit.

Joannes Monachus. Huic multum tribuit Coelius Rhodiginus, eumque perſaepe laudat, ut III, 5. XVIII, 18. XXII, 20. XXIII, 4. Adjunctus eſt editioni Baſileenſi, quae prodiit anno 1545. Interprete Angelo Coſpo Bononienſi.

Julianus Imp. in Caeſaribus.

Julius Valerius Latinam fecit Hiſtoriam fabuloſam de Alexandro, quae ab aliis Aeſopo, ab aliis Calliſtheni adſcripta fuit. Unde fabulas ſuas certatim hauſerunt Antoninus, Vincentius, Urſpergenſis, alii. Pretium videbatur adſcribere hoc loco judicium C. Barthii ex 11, 10. Adverſariorum: Talia multa in non inerudito monacho ſunt, qui vitam Alexandri Magni prodigioſis mendaciis farctam edidit ante aliquammulta ſecula: quae fabula tantum olim fidei habuit, ut à prudentibus etiam ſcriptoribus ſit teſtimonio citata, qualis ſane ante plus quam quatuor ſecula fuit in Anglia Silveſter Giraldus, qui non dubitavit ejus cellionis auctoritate uti. An ea egregia hiſtoria edita umquam ſit neſcio, nos in charta ſcriptam habemus, ſed tanti vix aeſtimamus, ut in Bibliothecam recipiamus. Eſt idem auctor, quem Aeſopum vocat, & interpretatum à Julio Valerio Franciſcus Juretus ad Symmachi lib. 1. Epiſt. 54. Editione quidem priore. Ego vero neque de auctore, neque de interprete credo Romani Graecive hominis eſſe, maxime enim in eo Graeci ſermonis ignorantia, nec ulla Romani notitia eſt. Hactenus Barthius. Typis excuſa eſt Germanice, anno 1486. Argentorati. Citatur & Salmaſio ad Solinum pag. 1025. Vetus ſcriptor qui res Alexandri fabuloſe compoſuit.

Juſtinus.

Lazius in rebus Graecis.

Lycus. Stephanus in Σκίδρος.

Lyn-

Lynceus Samius. Hujus Commentariis Alexandri gesta pertractata fuisse, suspicio est ex Athenaeo x, 9.

Marsyas Periandri F. Hujus Res Macedonicas citat Athenaeus xiv, 7. & Plutarch. Demosth. cap. 24. quas perscripsit libris decem, initio ducto à primo Macedonum rege, progressus usque ad Alexandri expeditionem in Syriam. Composuit & ipsius Alexandri educationem; cum quo simul educatus fuerat. Fuit etiam patria Pellaeus, Antigoni, qui postea regnavit, frater, ut auctor est Suidas. Marsyam Macedonem citat Plinius lib. xii. & xiii. Praefectus navium fuit sub Demetrio. Diodor. xx, 51. Vide Vossium de Histor. Graec. i, 10.

Megasthenes. Hunc probatissimum auctorem vocat Arrianus v, 1, 20. & persaepe citat, praesertim in Indicis suis: sicut Aelianus in Hist. Animal. Cum regibus Indicis moratus vires quoque gentium prodidit, ut Plinius scribit lib. vi. c. 17. Missus ad Androcotum Indum suarum peregrinationum Commentarios reliquit, fabulis refertos, arguente Strabone lib. ii. Scripsit & Politica, quae citat Athenaeus.

Menaechmus Sicyonius scripsit historiam Alexandri Magni. Suidas. Volaterranus.

Μονόβιβλος Alexandrinorum. Hunc Alexandrinos de vita Alexandri conscripsisse auctor est Nicephorus Ecclesiast. Historiae lib. x. c. 36.

Nearchus. Iste cum Alexandro militavit, & de Alex. historiam conscripsit. Mentitus autem est, quod se Navarchum esse scripserit, cum fuerit unius tantum navis gubernator. Haec Suidas. Sed si recte memini, crimen illud ab aliis fide dignioribus impingitur Onesicrito. Certe Navarchum appellat etiam Philostratus in Apollonii vita lib. iii. & diserte Arrianus in Indicis iii, 12. Multa autem in historia mentitum ait Strabo lib. ii.

Nestor. Hujus Alexandriada citat Stephanus in Ὑσάσπαι.

Nicanor Res gestas Alexandri Macedonis scripsit, Auctore Varrone in quarto rerum Divinarum, quem citat Lactantius lib. i. cap. 6. & ex eo Sabellicus Enneadis 2. lib. iii. & Lud. Vives ad Augustin. de Civitate Dei lib. xviii. c. 27.

Nicobule. Hujus fragmentum de Alexandro legitur apud Athenaeum xii, 9.

Nymphis Heracleotes, scripsit de Alex. & successoribus ejus. Suidas. Librum ejus nonum de Ptolemaeis citat Aelian. Hist. Animal. xvii, 3.

Olympiadum Descriptio. Hanc cum Eusebio edidit Jos. Scaliger.

Onesicritus citatur à Plinio vi, 22, 2. Alexandri incunabula & originem scripsit, Laërtio teste. Strabo cum reliquis multa mentitum arguit lib. ii. & praesertim lib. xv. in hunc sensum: hunc meliore jure fabulosarum & incredibilium de Alex. narrationum, quam gubernatorum navalium ejusdem rectorem dicere possis. Equidem quotquot Alexandrum comitati, de rebus ejus gestis aliquid scripsere: ii admiranda veris antehabuerunt, monstrosis tamen narrationibus omnes eos hic superasse videtur. Nomen hujus corruptum arbitror apud Lucian. de Conscribenda historia. Ut enim conjicere est, hic fuit, ad quem Alex. dixisse fertur, haud dubie historiam ei suam offerentem, optare se, ut in vitam redire posset, & cognoscere, quibus animis istam narrationem accepturi essent homines. Quare pro istis vocibus, ὦ Ὀνησίκρατες scribendum erit, ὦ Ὀνησίκριτε.

Orthagoras. Hunc cum Onesicrito navigasse conjicio, ex Aeliano de Hist. Animal. xvii, 6. conscripsit autem libros de rebus Indicis, quos idem auctor citat in Hist. Animal. xvi, 35. & Philostratus in vita Apollonii lib. iii.

Otto Frisingensis.

Patrocles apud Strabonem lib. ii. ait, eos, qui Alexandro comites expeditionis fuerunt, obiter tantum singula cognovisse: Alexandrum vero ipsum accurate omnia indagasse, cum ei regionum descriptiones à peritissimis traderentur; ita hanc descriptionem sibi postea temporis exhibitam esse ait à Xenocle gazae praefecto.

Phanias apud Clementem lib. i. Stromat. de transitu Alexandri in Asiam meminit. Quem puto fuisse discipulum Aristotelis, cujus Suidas meminit.

Philippus Chalcidensis.

Philippus Isangelus. Hujus & superioris meminit Plut. in Alex. cap. 81.

Philon Thebanus. Plutarchus dicto loco.

Phylarchus. Hunc inter hos scriptores non retulissem, nisi id jam fecisset Raderus. Nihil enim reperi, quod eum in hanc classem admitti jubeat. Citat quidem locum ex ejus lib. vi.

VI. Athenaeus VI, 13. qui ad Alex. spectat: sed certum est, esse eum librum ex iis, quos de Pyrrho, & posterioribus regibus composuit.

Pindarus. Hujus versus in Alexandrum Macedonem refert Dionysius in Rhetoricis pag. 179. Unde Raderus colligit, esse eum Pindarum posteriorem ἀνέψιον προτέρου. cujus quidem & Suidas meminit. Sed potius crediderim versus Dionysio citatos esse Pindari senioris, scriptos ad Alexandrum Macedonem, non Magnum nostrum, sed alium, Magni proavum, & propterea neminem huic Catalogo Pindarum inserendum videri. *Facit mecum Dio Chrys. Orat.* 2. *Tzetzes Chil.* E. 7, 139.

Plutarchus.

Polyaenus.

Polycletus Larissaeus. Ejus librum octavum Historiarum citat Athenaeus XII, 9. Citatur & Straboni Polycletus, quem hunc ipsum esse puto, lib. XVI.

Polycritus. Plutarchus Alexandro cap. 81.

Pompejus Trogus. Cujus epitomen Justinus fecit. Eum citari puto in Historia Miscella lib. XII. c. 19.

Potamon Mitylenaeus. Hic etiam in hunc censum refertur à Volaterrano & aliis, auctore Suida, qui eum tempore Tiberii vixisse, & ab eo summe honoratum fuisse asserit.

Praxagoras. Photius Cod. LXII.

Ptolemaeus. Qui post Alexandrum in Aegypto regnavit. Eum se praecipue secuturum esse profitetur Arrianus. Citat eum & Curtius noster IX, 5, 21. & Plutarch. in Alex. cap. 81. quod ideo refero quod in hoc nomine errasse video Gesnerum in Bibliotheca, qui hunc Ptolemaeum, & sequentem in Plutarcho Anticlidem pro uno eodemque habet. Laudat & Athenaeus ejus Commentarios saepissime.

Reineccius.

Sabellicus.

Seleucus. Hunc etiam qui cum Alexandro militavit, nonnihil de rebus ejus edidisse, ni memoria me fallit, apud Diodorum Siculum legi.

Sigonius. In libello de temporibus Atheniensium.

Solinus.

Sopater scripsit Eclogas variae doctrinae libros duodecim, quorum decimo Alexandri gesta referuntur, ut prodit Photius Cod. CXLI.

Soterichus Asites. Poëta Heroicus, scripsit Alexandriacum, h. e. Historiam Alexandri Magni, cum Thebas, & alia cepisset. Suidas.

Sotion. Plutarchus Alexandro c. 107.

Strabo. Hic tam in Geographicis suis libris multa passim de Alexandro refert, quam etiam historiam ejus peculiari opere complexus est, quod ipse citat non longe à principio lib. II.

Strattis Olynthius scripsit Ephemerides Alexandri libris quinque, item de obitu ejus. Auctor Suidas.

Suidas.

Tarik Mircond in historia Persica.

Petrus Texeira Lusitanus, de regibus Persarum in suo Itinerario.

Timagenes. Citatur hic à Curtio IX, 5, 21. Judicium de eo vide apud Quintilian. Institut. 10, 1.

Turca quidam. Qui res gestas Alexandri in suam linguam transtulit, jussu Selymi I. ut testatur Boterus in Politia illustrium lib. II. c. 2. & Tubero lib. X. in fin. Commentar. de tempor. suis. vide *Achmetes.*

Varro. Hunc rerum Alexandri Epitomen composuisse Raderus scribit.

Vincentius Bellovacensis in Speculo.

Raphaël Volaterranus.

Urspergensis Abbas.

Zenobia. Haec etiam Regina Orientis locum hic sibi vindicare queat ex testimonio Trebellii Pollionis in XXX. Tyrannis, cap. 18. *Historiae Alexandrinae & Orientalis ita perita, ut eam epitomasse dicatur.*

Zonaras. Vide Joannes Monachus.

Zosimus.

GENEALOGIA ALEXANDRI.

CAP. V.

Cum autem ad operis Curtiani pleniorem intellectum necessarium videatur, de ipso prius Alexandro quaedam praenoscere, ne tamen libri moles excresceret, sufficere visum est, si stemma primum Regis ejus ex Reineccio, qui diligentissime illud investigasse visus est, excerptum: deinde & vitae compendium, quam brevissime fieri potuit, praemitteremus. Igitur *Alexander Magnus* (nam ab hoc incipi placuit, ut retro ad majores ejus veniremus) ex *Barsine* Artabazi filia genuit *Herculem*, qui postea anno aetatis decimo sexto à Polyperchonte occisus est: ex *Rhoxane* Oxyartae filia *Alexandrum* Posthumum, quem Cassander interfecit: ex *Cleophide* Regina Indica *Alexandrum*, qui postea matris imperium tenuit. *Alexander* porro *Magnus* originem suam hinc ad Herculem, inde ad Achillem retulit, per has successiones, quarum dextrae paternam ejus stirpem, laevae maternam exhibent.

I. Philippus Macedoniae Rex, occisus à Pausania, anno aetatis 46. 9. Cal. Feb. sustulit ex Olympiade *Alexandrum Magnum*, & *Cleopatram*, Alexandro Epirotae avunculo suo nuptam: ex *Audata* Illyria *Cynam*, collocatam à patre Amyntae patrueli, postea ab Alceta Perdiccae fratre interemptam: ex *Nicasipolide* Pheraea *Thessalonicam*, quam Cassander duxit: ex *Cleopatra* sorore Attali *Europam*, quam in gremio matris necasse dicitur Olympias, & *Caranum*, quem & ipsum crudeliter interfecit eadem noverca: ex *Arsinoë*, quam impraegnatam Lago tradidit, *Ptolemaeum* Ægypti Regem: ex *Philinna* saltatrice Larissaea, *Aridaeum*, qui exstincto fratre Alexandro imperii simulacrum per sexennium tenuit, deinde Olympiadi proditus, & immaniter excarnificatus, vitam & stirpem Regum Macedonicorum ex Herculis posteris finiit. Hujus pater fuit

II. Amyntas Mac. R. bis regno dejectus, bis restitutus, genuit ex *Eurydice* Illyria *Alexandrum*, secundum hoc nomine Macedonum Regem; *Perdiccam* tertium; cujus filius *Amyntas* ex *Cyna* Philippi filia *Eurydicen* Aridaei conjugem procreavit; *Philippum* secundum Alexandri M. patrem; & *Euryonem* filiam, quae scelesta matris consilia patri detexit: ex *Gygaea*, vel ut alii scribunt *Cygnaea*, *Archelaum*, *Argaeum*, *Menelaum*: ex pellice anonyma *Ptolemaeum* cognomento Aloritem, qui *Philoxenum* genuit, cujus posteritas non proditur.

III. Philippus cognomento θαῤῥαλέος parte Macedoniae, quam tenebat, à Perdicca fratre pulsus, in exilio obiit, unico filio relicto.

I. Olympias post Alexandri filii mortem, cum multa diu ambitiosissime atque crudelissime fecisset, Pydnae à Cassandro capta, atque interfecta est. Hujus pater fuit

II. Neoptolemus, Epiri Rex cum Arybba fratre regnum partitus, liberos habuit *Alexandrum*, qui Magni sororem Cleopatram in matrimonio habuit; & bello in Italia gesto occubuit; *Neoptolemum* qui Alexandrum in Asiam secutus, in expugnatione urbis Gazae, primus muros conscendit; Arrianus fine lib. 11. postea Epiri regno aliquamdiu potitus, à Pyrrho interfectus est; *Arybbam*, qui societatem cum Leosthene adversus Macedonas initam turpiter deseruit; *Troadem* Arybbae patruo nuptam; *Olympiadem* Alexandri matrem; & *Cadmiam*, quae insidias à Neoptolemo fratre in Pyrrhum conflatas prodidit.

III. Alcetas Epiri Rex, qui à suis pulsus, post exilium apud Dionysium Siciliae tyrannum, ad regnum rediit, procreavit *Neoptolemum* Olympiadis patrem; & *Arybbam* qui fratrem bello petens, dividere secum regnum coëgit: deinde ducta in uxorem *Troade* fratris filia suscepit *Alcetam*, qui postea regnavit; & *Aeacidem* Pyrrhi patrem.

IV. Arymbas, qui Athenis eruditus posteaquam ad regnum pervenit, leges & senatum annuosque magistratus, & reipub. formam composuit. Vocatur & *Tharymbas*, & *Tharrytas*, & *Tharyps*, & *Tharypus*, ut solet in nominibus.

V. Admetus Epiri Rex, ad quem Themistocles confugit, suscepit ex *Phthia* conjuge *Arymbam*, de quo modo dictum est.

VI. Alcon procatus Agaristam, Clisthenis Sicyonii filiam. Hujus progenitores ignorantur, nisi quod constat eum fuisse ex Pieli

****** poste-

IV. Alexander Rex Macedoniae, Dives & Philellen cognominatus, qui bello *Xerxis* cum Persis fuit, genuit *Perdiccam* alterum hoc nomine Macedoniae Regem, *Alcetam* interfectum postea ab *Archelao* Rege Perdiccae spurio; & *Philippum*, de quo supra.

V. Amyntas I. Rex Macedoniae, Darii Hystaspis filii jussu à Megabazo Persarum imperio subditus, reliquit *Alexandrum* Divitem; *Bocrum*, cujus filius *Meleager Arsinoën Ptolemaei* regis matrem procreavit; & *Gygaeam*, quae ex Bubare Persa suscepit *Amyntam*, cui Xerxes Alabanda Phrygiae dono dedit.

VI. Alcetas R. Maced. regnavit annis XXIX. reliquit successorem *Amyntam*.

posteris, quem ideo statim in proximo collocavimus.

VII. Pielus, qui & *Pylades*, quos liberos genuerit, non reperitur: habuisse autem certum est ex eo, quod Pausanias scribit, Pyrrhum, qui cum Romanis bellum gessit, originem suam ad hunc retulisse.

VIII. Pyrrhus Achillis filius ex *Lanassa* Cleodaei Heraclidae filia tulit *Pyrrhum*, quem in pueritia exstinctum fuisse suspicio est; *Aleuam*, à quo propagata Aleuadarum domus; *Ethnestum*, à quo genti Ethnestarum nomen; & femellas quinque: ex *Andromacha* Hectoris vidua *Molossum*, à quo Molossi appellati Epirotae; *Pielum*, de quo diximus; & *Amphialum* cognomento Pergamum.

VII. Aeropus R. Maced. cum infans adhuc esset, à Macedonibus, qui ab Illyriis premebantur, ut erat in cunis, in aciem est prolatus, felici ipsis consilio.

VIII. Philippus hujus nominis primus Rex Macedoniae.

IX. Argaeus Rex Mac. repressit Illyrios, bellum tum primum Macedonibus facientes, decepto hoste virginum Baccharum apparatu.

X. Perdiccas I. Rex Maced. moriturus filio locum monstravit, in quo se & successores suos condi vellet, pollicitus regnum in familia mansurum, quoad id fieret: qua superstitione credunt exstinctam in Alexandro stirpem, quod is alibi sepultus esset. De hoc vide quaedam ab hoc ordine diversa apud Herodotum 8, 137. &c.

XI. Tyrimas regnavit annos XXXVIII. reliquit successorem *Perdiccam* filium.

XII. Coenus Carani filius, *Tyrimae* pater, regnavit in Macedonia annos XII.

XIII. Caranus patria Argivus, ex familia Temenidarum, qui diu regnum Argis obtinuerunt, regni Macedonici conditor, quibus parentibus ortus sit, non proditur, praeter quod originem à *Temeno Herculis* filio habuisse, inter auctores constat. Vide tamen fragmentum Satyri apud Scalig. in adjunctis ad Euseb. pag. 372.

CAP. VI.

Finem his prolegomenis faciemus Vitam Alexandri, quemadmodum à Raphaële Volaterrano in compendium redacta legitur.

Alexandri Philippo Macedone nati, & vitam & gesta innumerabiles pene Graeci posteritati tradidere; è quibus Clitarchus, Polycrates, Onesicritus, Antigenes, Istrus, Aristobulus, Chares, Hecataeus Eritreus, Philippus Chalcidensis, Duris Samius, Ptolemaeus, Anticlides, Philo Thebanus, Philippus, Hisangelus, Antisthenes, Menaechmus Sicyonius, Nymphis Heracleotes, Potamon Mitylenaeus, Sotericus Asites, Arrianus, Plutarchus: è nostris vero Q. Curtius. Ego autem epitome brevi percurram. Igitur natum scribit Plutarchus VIII. Idus Aprilis. Ab eo autem, qui in Latinum eum convertit, circa Idus Augusti scribitur; quod sane cujus sit error nescio. Aetatis & disciplinae rectores, Leonidam Olympiadis matris necessarium, & Lysimachum Halicarnasseum habuit. Deinde Aristotelem praeceptorem, à quo eruditus fuit, perseveranter amavit, scientiaque physicae delectatus, quandoque ad eum per literas questus est, quod libros eam disciplinam continentes, vulgo ediderit. At ille respondit, editos quidem, sed tanquam non editos ob eorum obscuritatem fore. Annum agens XVI. à patre profecto in obsidionem Byzantii ad regni curam dimissus domi est, post ejus verò mortem annos XX. natus imperium iniens primam in Thebas expeditionem fecit, easque bello superatas evertit: cum Atheniensibus pacem fecit, quanquam Thebarum casum moleste ferentibus: ad Isthmon venienti omnes obviam praeter Diogenem Cynicum venere; miratus Alexander ad eum in sole apricantem venit, rogans, si quid opus: at ille, ut paullum, inquit, à sole absis. Alexander deinde ad suos versus, se Diogenem esse velle dixit, si Alexander non esset. Cupidus igitur late imperandi, patrimonium omne inter

ami-

amicos divisit, Antipatro domi relicto, in Hellespontumque primo trajecit, ac Ilium pervenit, ubi animadverso Achillis sepulchro, felicem appellavit, cui praeco laudum Homerus contigisset. Deinde contra Dareum profectus ad Granicum flumen, quod Asiae porta sit quaedam, praefecti regis occurrentes pugnam conserunt, ubi victor traditur fuisse, caesis barbarorum viginti millibus, ex Macedonibus triginta quatuor tantum. Deinde ad maritimam oram descendens, Pamphyliae, Ciliciae, Phoeniciaeque regiones: deinde Paphlagones Cappadocesque subegit. In transitu Cydni fluvii frigidissimi morbo correptus bello supersedit; verum paullo post à Philippo medico curatus in castra venit, atque rursus cum Dareo, qui sexcenta hominum millia armaverat, in proelium descendit; quem demum superavit caesis hostium undecim millibus, castris insuper potitus: regem fugientem per quinque stadia insectatus est: uxorem filiasque captivas ad se perductas honorifice ac pudice habuit. Ab hac igitur in littore quoque Aegypti loci amoenitate delectatus Alexandriam urbem condendam mandavit: Ipse ad Jovem Ammonem per loca vasta solitudine post Cambysem secundus accessit. Hic multa millia è suis obruta arenarum vi Austro perflante fuere. Ubi vero templum attigit à sacerdote persuasus Jovis filium se putavit. Postremo, tertio Dareum vires redintegrantem petens vicit, atque omnino profligatum una cum regno sustulit Persarum. Hinc Babylonios cum tota regione subegit: mox Dareum persecuturus audivit à Besso illius familiari, eum captum à suis atque interfectum, quem regiis intectum vestibus matri ejus tumulandum remisit, Bessum vero interfectorem supplicio affecit. Dareus autem moriens deos precabatur, uti Alexandrum secundarent, quem hostem clementiorem quam suos invenisset. Deinde in Parthum movens superato Orexarte fluvio (hic enim Rha est, quem Alexander Tanaim alterum putavit) Scythas lacessivit: ulterius fluxu ventris correptus insequi destitit. In his locis occurrentem habuit Thalestrem Amazonum reginam, teste Justino, triginta quinque dierum itinere confecto, quae ex ipso praegnans dicitur discessisse. In Indiam postremo profectus suos exhortatus est, ne animo deficerent; parvi temporis laborem Macedonibus orbis imperium ac perpetuam gloriam pariturum: ubi primum Taxilem regem obvium cum muneribus habuit, superatoque Idaspe fluvio Porum alterum Regem occurrentem cum maximo exercitu vicit, quem in proelio victum ac captum dimisit uti prius liberum. Erat Porus quatuor cubitis & palmo procerus, in quo proelio Bucephalum amisit, in cujus honorem supra Idaspem Bucephaliam urbem condidit. In ea sane regione cum multis collocutus gymnosophistis dicitur, inter quos Calanus nomine eum secutus, sese vivum constructa pyra comburi jussit. Alexander deinde dextrum Indiae latus adnavigari perquirique jussit classi Onesicrito praefecto, ac Nearcho duce constitutis, ipse per mediterranea remigrans, cum alvi dolore vexaretur, Babylonem repetiit, ibique febri correptus excessit, nullo veneni signo, anno aetatis XXXIII. & à Ptolemaeo Alexandriam regia funeris pompa delatus. Fuit vini avidus, adeo, ut per ebrietatem praecipuos amicos interfecerit. Clitum, qui in mensa Philippum Alexandro praetulit, Philotam & Parmenionem insidiarum suspicione, necari jussit: Callisthenem philosophum Aristotelis propinquum, quem inter charissimos habuerat, deinde in Hermolai conjuratione suspectum, quodque adorandum Alexandrum esse negaret, misere adfectum caesim necavit. Castitate alioquin tanta, ut praeter uxorem & Bersinen è Damasco viduam, ac regiam mulierem, nullam aliam complexus fuerit. Rhoxanem uxorem, Oxiartis regis filiam, non prius attigit, quam perfectis ex ordine sponsalibus solennibus: sed & Aristobulus de ipsius ebrietate scribit omnia falsa esse: verum quia inter bibendum valde loqueretur, eam contraxerit famam. Cibi etiam parcissimum fuisse, quod prandii condimentum, nocturnum iter solebat appellare; coenae, frugi ac breve prandium. In rebus obeundis summa alioquin diligentia, nullam omittendo occasionem, declarant maximae res brevi tempore gestae. Mane ante omnia sacrificabat. Si quando vacaret, aut venationi aut lectioni se tradebat, praesertim Homeri, quem etiam nocte pulvillo subjicere solebat. Interdum conviviis animum exhilarabat, ut post Dareum victum quisque suorum amicas ad epulas invitavit, inter quas Thais fuit Atheniensis genere, quam postea Ptolemaeus magnopere adamavit. Haec cum in coena rogasset Alexandrum, ut Persarum regiam, quia patriam suam incenderant, cremaret, statim mandavit. Puerorum insuper abstinentissimus omnino, quorum triginta millia ad disciplinam militarem erudiendorum nutriri mandavit: quin & quendam pollicentem, se pulchrum ei empturum puerum, acriter objurgavit, solebatque dicere, coitum ac somnium duo maxima mortalitatis esse signa.

Atque haec ita necessario praefanda esse duximus, ut appareret, quae & argumenti historiaeque illius dignitas, Scriptoris vero ipsius existimatio atque apud eruditos auctoritas esset; & quibus praesidiis animum ad recensionem ejus adjecerimus: ne quis vanam aut parum

mo-

modestam vocem arbitretur, si asseramus hanc editionem nostram, omnium quae unquam prodierunt, & castigatissimam fore, & commodissimam, quod equidem, ut confido, ipse successus operis satis declarabit. Ceterum si quae alia de Alexandro traduntur, ea maxima ex parte Supplementum nostrum in hunc Auctorem complectitur; alia, quae gravitate historica indigna videbuntur, ad Curtium passim, & praesertim in extrema ejus historia annotabimus.

DE VARIANTIBUS IN Q. CURTIUM LECTIONIBUS.

Exhibuit *Varias Lectiones Joh. Freinshemius*, ut amicorum opera, *suaque* indipisci eas licuit. *Ipse* enim editiones, quae ei erant in manibus, comparavit. *Conradus Schoppius*, Bernatium Rhetor, descripsit Variantes Lectiones ab excellenti viro *Jacobo Bongarsio*, ex suis Codicibus ad Aldinum exemplar notatas. Quare monendus est harum literarum studiosus, si quam in his *Variis* Aldi Lectionem repererit, eamdem esse & *Bongarsianorum* Codicum, nisi nominatim dissentiant. *Joh. Adamus Schragius* misit, quas *Gruterus* olim ad suum Codicem contulerat, manuscriptorum differentias. Catalogus Membranarum, quas *Bongarsius* & *Gruterus* viderunt, capite tertio prolegomenorum exhibitus est. Eae simul & impressi, quorum discrepantias enotavimus, his signis indicabuntur: Pal. 1. 2 3. *Palatinus primus*, *secundus*, *tertius*. Pall. o. *Palatini omnes*. D. *Petri Danielis*. P. *Petri Pythoei*. Cl. *Claudii Puteani*. F. *Claudii Faucheti*. B 1. 2. *Bongarsianus primus*, *secundus*. Quibus nunc accedunt, Fl. *Florentinus Heinsii*. Leid. & Leid. p. *Leidensis*, & *Leidensis primus*. Voss. 1. 2. *Vossianus primur*, *secundus*. Impressi sic notantur, Elz. *Elzeviriorum prior*, *eum dico*, *qui* 1625. *prodiit*. Mer. *Bartholomaei Merulae*. Ald. *Aldi Manutii*. Frob. *Frobeniana*. Bas. *Basileensis Henrici Petri*. Lugd. *Lugdunensis Antonii Candidi*. Col. *Coloniensis Gyranici*. Amst. *Amsteledamensis Janssoni* §. *Orthographia in multis variavit*, *sed quum eam accuratissime annotatam haberemus à nobilissimo Heinsio*, *in iis*, *in quibus consentiebant nostri Codices sine ulla varietate*, *eam plane lectionem secuti sumus*, *si forte ex iis de aetate Codicum quid statui posset*; *in reliquis Freinshemianam editionem primam observavimus*.

ERRATA GRAVIORA.

In Textu *pag*. 73. *l*. 7. orte, *leg*. orto. *Pag*. 215. *l*. 4. fervide, *leg*. fervida. *Pag*. 499. *l*. 3. *in num. marg*. *l*. 14. *P*. 612. *l*. 1. Haeo *leg*. Haec.

In Notis *p*. 72. *Col*. a. *l* 36. *distingue* sic lego; non. *P*. 177 *Col*. a. *l*. 25. *leg*. *στρατιωτῶν*. *P*. 179. *Col*. a. *l*. 19 *leg*. Livium. *Pag*. 196. *Col*. a. l. 1. *lege* Scylaci. *Pag*. 199. *Col*. a. *l*. 28. *leg*. *exurere*. *Pag*. 259. *Col* a. *l*. 11. *leg*. Vide. *Pag*. 270. *Col*. a *l*. 28. *leg*. Tetigit. *Pag*. 345. *Col*. a. *l*. 3. *leg*. abstrusis, *P*. 383. *Col*. b. *lin*. 8. *leg*. velut. *P*. 482. *Col*. a *inferior* l. 7. *leg*. ex fuga retractus. *Pag*. 560. *Col*. b *l*. 5. *leg*. auctoritati. *Pag* 648. *Col*. a *l*. 20. *leg*. Utenhovio. *P*. 669. *Col*. a *l*. 30. *leg*. Plinium. *Pag*. 701. *Col*. a *l*. *ult*. *leg*. c. 8. *P*. 705. *Col*. a. *l*. 16. *leg*. dubia. Cetera, quae in ortographicis, aut copulis forte interciderint, sensum non turbantia facile corriget benevolus quicumque lector.

DOCTIS-

DOCTISSIMO JUVENI,

NICOLAO BLANCKARDO,

MARCUS ZUERIUS BOXHORNIUS

S. P. D.

QUae Curtio illustrando data nunc à te sunt, NICOLAE BLANCKARDE, juvenis eximie, ea ego isto animo excepi, quo hactenus caetera omnia tua, id est, ingenii tui, judicii, doctrinae & industriae egregia ac profutura publico monumenta. Quis enim id Curtio factum non velit, qui, ut meum cum magno Heinsio judicium nunc conjungam, ipsa scriptorum omnium Venus est? Neque sane in antiquitate omni Graeca vel Romana alius offertur, qui aut sine affectatione scripserit elegantius, aut in oblatarum rerum accuratissima descriptione propius penitiusque naturam earum omnem ac speciem exsculpserit. Id vero curae studiisque tuis, quae pulcherrima sunt, nunc debet, quod aliis aut nihil posthac debiturus sit, aut certe minus, si quid forte restet aliis, quam tibi; qui quidquid post tot aliorum commentationes supererat prope exhausisti, certe quidquid in eorum curis egregium erat conjunxisti. Desiderio autem tuo eam, quae sequitur, dissertationem ego debui. Persicae, quae apud Curtium leguntur, voces sunt, quas expendo. Inprimis autem vocare sub examen placuit doctissimorum aetatis nostrae hominum sententiam, qui Persicam linguam haud multum à Germanica diversam censuere: in quorum castra ego quoque vi veri victus concedo. Quippe cum Persas ex Scythis ortos esse, veterum etiam testimoniis, abunde constet, neque alios majores Germani nostri agnoscant, aut agnoscere debeant quam Scythas, cognatum quoque, &, si dialectum aut paulo diversam pronuntiandi rationem exceperis, eundem harum gentium sermonem esse, necesse est. Id ergo, si placet, in iis, quae apud Curtium exstant, vetustissimorum Persarum vocabulis nunc experiamur. Res, si quis recte expendat, aperta, nisi fallor, erit. Iis certe, qui in nullius magistri verba jurare addicti, & veritatis studiosi sunt. Neque enim eos ego hic judices volo, qui vulgus sequuntur, & solam pertinaciam, vel ignorantia, vel aliorum errore armatam, temere aut stolide verae sententiae opponunt.

Si Rheni ego accola bibissem Orontem, aut plura ex Persis praesidia se nunc darent, potuissem haud dubie alia in medium adferre. Haec tamen, quantilla sint, satisfactura nunc tibi confido. *Gaza*, ita thesaurum regium vocant Persae, apud Curtium & alios obvia vox est. Proprie quemvis thesaurum notat, κατ' ἐξοχὴν autem regium. Scythis, ex quibus Persae orti, & Germanis notissimum hodieque est id vocabulum. *Schasa* Turcis dicitur thesaurus. Inde in aula Ottomannica *Schasabassa*. Ita vocant Praefectum custodiae Thesaurorum Imperatoris. Quis non statim hic agnoscat Persicum illud *Gaza*? Et quis pariter non videt frequentissimam Germanis vocem *Schatze* (Belgis dicitur *Schat* aut *Schatte*,) quae & thesaurum iis notat, plane eandem esse cum Persica illa, *Gaza*? Inde & tributa, opes publicae, *Scheatte* veteribus Germanis, *Schatte*, *Schatting*, & *Schatzung*, (*t* enim & *s*, pro dialectorum varietate, saepe permutantur) hodieque dicuntur. Idem est, ac si dixeris cum Persis, *Gaza*. Notant veteres, non modo eo vocabulo thesaurum, sed & locum, in quo thesauri asservantur, subinde significari. Significatur quoque Germanis trito vocabulo *Casse*. *Cassa* dicunt Itali, & passim in Europa mercatores. Facile & in eo agnoscere est Persarum *Gaza*. Imo & Germani pecuniam, & stipendium, quod pecunia exsolvitur, vulgo vocant *Gasie*. Idem est quod *Gaza*. Nota fuit & veteribus Gallis ea vox. Observat Caesar, ei genti milites fuisse stipendiis conductos, qui iccirco diverso ab aliis nomine *Goesati* dicebantur. Torquent in explicanda ejus nominis origine sese eruditi, & diversa in medium adferunt. Ad Phoenices nuper retulit Clarissimus Bochartus in *Phaleg*, seu Commentario de dispersione gentium, quem singulari opere, quod inscripsimus Origines Galli-

cas, refellimus. Quid enim apertius, quam illud nomen factum esse à *Gasie*, quod stipendium notat. *Gasierde*, sive cum augmento, *Gegasierde*, stipendio conducti, aut stipendiarii dicuntur. Isti sunt, & eodem nomine agnoscuntur Caesari Gallorum *Goesati*, vel Γησάται, quomodo à Graecis nonnullis scriptoribus appellantur. Sed de eo, aliisque veterum Gallorum, qui sermone haud multum diverso à Germanico usi sunt, vocabulis alibi plura. Patet interim *Gaza* non tantum Persarum sed & Germanorum sermone pro thesauro vulgo usurpari.

Mithrae nomine Solem appellare Persas, & ut numen venerari, docet Curtius. Monent & alii auctores. In Menaeis Graecorum, ubi de S. Domitiano, Episcopo Melitenaeo in Armenia, misso ad Cosroëm, Persarum regem, ut Christiana eum gentemque ejus imbueret disciplina, ita ad Persas in concione Domitianus; *Profecto potentiam fecit Deus in brachio suo. Subiguntur enim leones, & dracones eliduntur, & Bel atque Mithras captivi abducuntur, Mithras* Sol, quem adorabant pagani Persae. Proprie autem id vocabulum significat *ignem*, & κατ' ἐξοχὴν tributum est Soli, ex eorum sententia, qui Solem non nisi flammam, aut ignem, aut candentem laminam, aut quid simile esse existimabant. Quod & veterum Philosophorum nonnullos docuisse, Plutarchus & Diogenes Laërtius auctores sunt. Et certe Scythis, ex quibus haud dubie Persae orti, cognatisque populis, *Mithra* dicitur *ignis*. Graecis Μύδρος dicitur ferrum ignitum, globus candens, massa candefacta sive ignita. Ita accipitur & exponunt apud Strabonem Lib. III. Hinc ἄμυδρος obscurus, sine igne, id est, luce & splendore Neque ignorant nostrates Germani, qui ejusdem haud dubie sunt prosapiae. *Miter* illis est & dicitur ignis. Non quidem id vocabulum vulgo hac tam generali significatione hodie frequentatum est, datur tamen vulgo illi fruticum, herbarum & inprimis frumenti morbo, quo veluti flamma exeduntur & amburuntur. *Uredinem*, nempe ab *urendo*, vocant Romani. Ita nos Belgae, in Brabantia mea certe; *De Miter is in het coren*: hoc est; ignis, uredo, frumentum exedit & depascit. Multa enim vocabula in omnium gentium linguis, quorum latior olim fuit significatio, progressu temporis intra arctiores significandi limites sunt coërcita. Alias Persae olim hodieque Solem *Cyrum* vocant. Disertim id monet Herodotus, ubi celebris illius nominis *Cyri* reddit significationem. *Cyrus* igitur Persis per excellentiam est & dicitur *Sol*; sed primigenia & latiore significatione notat *ignem*, ut & *Mithra*, quod jam diximus.

Et idem vocabulum, eamdemque ejus significationem hodie adhuc Germani nostri agnoscunt. *Skior*, aut *Scior* iis est ignis. Periit quidem in quotidiano nostratium sermone simplex illud *Scior*, quemadmodum & multa simplicium alia; at in compositis superest & mansit. *Schioorsteen* nobis significat focum, id est locum, in quo accenditur, fovetur, asservatur domesticus ignis. Vulgo contractius, *Schoorsteen*. Quis interim non agnoscat hic vetus vocabulum *Scioor*, & simul *ignis* significationem; Alias *een schauwe* vocant. *Schaw*, ut & *Scioor*, Scythis & ab iis ortis populis, sicut Germanis, nihil aliud notat quam ignem. Hinc *schauwen*, amburere. Hinc vetus Gothicum vocabulum, quod Hispanis, magnam partem Gothorum soboli, hodieque usitatum est, *Causon*, quo febriles aestus & veluti ignes denotantur. Cum quibus simillima, aut potius eadem sunt (sunt enim ejusdem, hoc est Scythicae, omnia originis) Graecorum Καίειν, unde Καῦσος, *ardor*, *aestus*, Καυτὴς, Καυτήριον, & alia similia, de quibus alibi dicendum nobis erit. Ut igitur *Schauw* ab *igne* nomen habet, ita etiam *Schoorsteen* à *Schioor*, quod eamdem habet significationem, & plane idem est cum Persico *Scior*, sive *Cyrus*, quomodo *ignem* appellavere & *Solem*, quem sacro igne repraesentandum & colendum sibi putavere. Neque tantum nomina haec Persis & Germanis eadem, sed & sacra fuere, & Sol ac ignis Germanis quoque ut numina colebantur. Insignis est locus in legibus Canuti, totius Angliae, Danorum & Septemtrionalium (ita se ipse appellat) Regis; *Prohibemus*, inquit, *gravissime omnem gentilitatem. Gentilitas est, quod quis idola veneretur; id est, quod quis veneretur gentiles Deos, &* SOLEM *& Lunam*, IGNEM *aut Aquam &c.* Ignis ergo & Sol Dii Germanis, & praecipue culti, sicut & Persis. Nunc reliqua quae apud Curtium leguntur prisca vocabula Persica, eorumque cum Germanicis cognationem videamus.

Acinaces, gladius Persicus, quo non punctim, sed caesim feriebant. *Accine* hodieque Zelandi nostri vocant securim, quod idem cum Persico illo *Acinaces* esse videtur. *Eax* aut *Eaxce* securim vocabant Anglo-Saxones; idque vocabulum exstat in Legibus Jutae, Occidentalium Saxonum Regis, qui regnare coepit anno Christiano DCLXXXVIII. ubi de iis, qui in sylvis caedunt aut prosternunt arbores, eorumque poena, agitur.

Gan-

DE PERSICIS CURTIO MEMORATIS VOCABULIS.

Gangabae. Qui ita dicti Persis olim fuerint, dubitare nos Curtius non sinit. Verba ejus sunt fere sub Lib. III. finem; *Gangabas Persae vocant humeris onera portantes.* De eo vocabulo vix est quod nunc dicam. In Graecorum Romanorumque & Germanorum, qui ex Scythis juxta cum Persis originem trahunt, sermone mihi quidem nullum simile ea significatione hactenus offertur. Dubitabam aliquando, an non scripsisset Curtius, *Gangaras*, aut *Angaras.* Ita Persae vocant coactos onera portare. *Angariare* quid sit, ex Historia Euangelica, ubi de Simone Cyrenaeo, coacto Domini nostri Crucem portare, notum est. Notum quoque est origine Persicam esse eam vocem. Sed plane ab iis dissentio, qui quae non satis intelligunt vocabula, statim corrupta esse pronuntiant. Maneant igitur *Gangabae* apud Curtium. Forte est id vocabulum ex vetustissimis illis, quae sensim Persis & cognatis populis, quales & Germani sunt, in usu esse desierunt. Ipsi Persae vulgo hodie neque usurpant, neque satis intelligunt. *Athletis*, sive *Athletarum* linguae, ea ipsi tribuunt. Ita autem vocant linguam majorum suorum antiquissimam; quod me docuit, super hoc Curtii loco rogatus, Vir Cl. & harum litterarum peritissimus, Jacobus Golius. Ipsis Persis dicitur lingua *Piegul*, hoc est, *Pugilum. Piegul* enim Persis est *Pugil.* Ubi & obiter observare licet vocabulorum *Piegul* apud Persas, & *Pugil* apud Romanos, & in totidem pene litteris, & in ejusdem rei significatione, eam cognationem, ut ex illa promptissimum sit cuivis colligere, ejusdem originis & ab iisdem majoribus, hoc est, Scythis, accepta ea esse. Pugilum autem sive Athletarum istorum nomine Persae intelligunt Gigantes, quales vetustissimos majores suos fuisse volunt, sicut & volunt, aut fabulantur multae aliae nationes. Haec cum scripsissem, didici, in Hispanorum lingua Persico huic simillimum, & ejusdem significationis vocabulum occurrere. *Ganapam* illi vocant bajulum, onera portantem, qualem Galli *Crocheteur*, Itali *Faquin* solent appellare. Quod nomen cum neque à Romanis, neque (nisi fallor) à Mauris Hispani acceperint, certum est Gothis deberi. Neque Belgae ignorant. *Canape*, aut contracte *Cnape*, proprie illis significat famulum, aut bajulum. Persae, inserto *g. Gangabas* dixerunt, aut *Cangabas*, ut alii legunt.

Satrapa. Nihil eo vocabulo magis obvium. Quid eo significaverint Persae, etiam pueris jam notum est. Nullum autem simile dignitatis nomen aut Graecis aut Romanis fuit, neque superest Germanis, quamquam hi omnes populi ejusdem originis sint, quod saepius jam dictum est, cujus sunt Persae. Notant veteres, Persis proprie dictos Satrapas, mari & classibus praefectos, quales hodie *Archithalassi*, vel, Arabico vocabulo, *Ammirales* dicuntur. Ergo ab his ad Provinciarum singularumque ditionum praefectos id nomen translatum est. Proprie autem & vi primae originis notat praefectum mari. Et certe facile est in eo agnoscere nostrum *Zee*, pro quo *Zea* & *Zaa* veteres Saxones, & contracte *Za* Persae dixerunt. *Trabant*, vel *Drabant*, Germanis, Polonis, vicinisque populis significat *ministrum Regium.* Tales fuere primi Persarum *Satrapae*, rei maritimae Regum nomine praefecti. Tandem omnibus omnino praefectis regiis id nomen tributum est. *Satrapa* enim Persis idem significavit, quod veteribus Germanis *Gereba*, *Greve* aut *Grave* hodie vocant, & Latine *Comitem* interpretantur. In vetustissimarum Anglo-Saxonicarum legum Latina versione illud *Gereba*, *Kuning* aut *Gereba*, nunc *Praefecti regii*, nunc *Satrapae* nomine, à Persis accepto, sed Romana quasi civitate jam donato, passim redditur. De quo ipso, & plura, alias.

Certa, urbs, oppidum. Non quidem Curtius Persicae hujus vocis meminit, sed meminere ejus interpretes. *Tigranocerta*, urbs Tigranis, *Vologesocerta*, urbs Vologesis. Germanis quoque veteribus nota est. *Caer*, aut *Cer*, iis idem significat, quod Persis Armeniisque *Certa*, urbem nempe. Et *Cer* ac *Certa* eadem vocabula esse quis non statim agnoscat? Extat apud doctissimum Jacobum Usserium, Episcopum Armachanum, in Commentariis de Ecclesiarum Britannicarum primordiis, Catalogus civitatum Britanniae, ex antiquissimo Codice Cottoniano descriptus, ex quo liquet, Anglo-Saxones, ex Germania in Britanniam profectam gentem, *Cair*, aut *Caer* urbem nominasse.

Cair Winwich,	Wincestria,	*Cair Colum*,	Colcestria,
Cair Mincip,	Verolamium,	*Cair Ebraus*,	Eboracum,
Cair Ligualid,	Luguballia,	*Cair Carotaus*,	Salesburia,
Cair Meiguod,	Meivoda,	*Cair Lundem*,	Lundinum

Xerxes, princeps, imperator. Commune Persarum Regum illud nomen fuit. Proprie autem significare militiae supremum ducem aut imperatorem, notant veteres. Et sane idem illud Germanorum sermone significat. *Herfech*, *Hertsoch*, at *Hartsoch*, splendidissimae hodieque dignitatis nomen, si primam originem inspiciamus, nihil notat aliud quam

exer-

exercitus ducem. *Her* enim, aut *Heer*, iis dicitur exercitus. Anglo-Saxonibus *milites* dicuntur *Herjusman.* Exstat id vocabulum in vetustissimis legibus Withredi, Anglorum in Britannia anno Christiano 693 Regis, quas beneficio Amplissimi & Eruditissimi Viri, Joannis Latii, inspexi. *Xerxes* Persarum, & Germanorum *Hersoch* non modo idem significant, sed revera eadem & ejusdem originis vocabula sunt. Imo Hungari hodieque Ducem *Hertzeg* vocant. Quod plane idem est, quod *Xerxes.* Pro *Xerxes* videntur & Persae dixisse *Arsacx*, quod dialecto tantum, & diversa pronuntiandi ratione distat à *Xerxes*, quomodo extulerunt alii. Inde & *Arsaces*, aut *Arsacidae*, communi nomine, Persae Reges omnes appellati sunt. *Arsax* autem Persarum & *Harsach*, aut *Harsoch*, Germanorum eadem vocabula, & ejusdem significationis esse, quemadmodum & *Xerxes*, omnino jam liquet. De quo nos plura alibi. Et ea, quae de augusto celebratissimoque hoc nomine paucis jam diximus, adeo, meo certe animo, aperta sunt, ut pluribus ea persuadere hic non sit necesse.

Darius, quod Persicum nomen, ἐρξείην, quasi tu dixeris *coërcitorem*, interpretatur Herodotus. Ἔρξις Graecis est *coërcitio.* Inde factum nomen *Dariaus*, id est, *Darii*, quod proinde, ut bene judicat Samuel Bochartus, vir eruditissimus, recte ἐρξείην Herodotus interpretatur. Belgis sane & id notum est vocabulum; *Dariaust*, sive contracte, ut nunc loquuntur, *Darost*, aut *Drost*: quod iis praefectum notat.

Bagoae, nobiles pueri, pedissequi Regum Persarum, qui fere erant spadones. Bagoae Spadonis meminit non semel Curtius. Non est illud nomen proprium, sed appellativum. Plinius certe lib. XIII. cap. 4. docet *Bagoas* Persis vocari *Spadones.* quod jam ab aliis observatum est. At non illud, quod nunc dicam. Germanis nempe idem vocabulum, & idem significans, nunc quoque manere. Nobiles pueri, pedissequi Regum Principumque illis *Pagien* dicuntur. Iidem & munere & nomine sunt cum Persarum *Bagois.* Duo illa vocabula *Bagoae*, & *Pagien*, pronuntiatione tantum sunt diversa. *B.* & *P* frequenter inter se commutantur. Πύργος Graecorum, & Germanorum *Burch*, *Poculum* Romanorum & *Bocale* Germanorum, Παῖς Graecorum & Germanorum nomen *Bai*, pro quo *Boi* hodie dicunt Anglo-Saxones in Britannia, *Parere* & *Baren*, & plura ejusmodi alia, eadem esse vocabula, & idem significare, sola pronuntiatione tantum diversa, nemo non videt. Imo, quod & huc inprimis facit, *Bagh* veteribus Germanis puerum notat. Olaus Wormius, Germanicarum litterarum & antiquitatum peritissimus vir, in Litteratura Russica videndus est. In antiqua illa Germanica voce *Bagh* Persicam illam veterem *Bagoa*, ut & istam in aulis nostratium principum hodie receptam, *Pagie*, promptum est cuivis harum rerum & veritatis studioso animadvertere. Pene monere omiseram, Polonis etiamnum puberem, ephebum, & pedissequum Principis *Pachol*, quod à Persica, de qua hic agimus, voce non abludit, vulgo appellari. Iidem Poloni & pueros, qui Principi à Cubiculo sunt, vocant *Pokoiogo.* Eam certe vocem eamdem esse cum Persica *Bagoa* non est dubium. In antiquissima etiam Britannorum lingua, (quam à vetustissima Gallica non multum diversam fuisse in Agricola docet Tacitus, quemadmodum Gallicam illam haud multum diversam fuisse constat à Germanica) qua Walliae incolae hodieque utuntur, *Bach* significat *parvum*, Bachgen, *parvulum*, *puerum*, *juvenem*; quod plane idem esse cum Persico illo *Bagoa*, nemo ambigat.

Bassus, *Bessus*, praefectus. Est quidem proprium illud apud Persas nomen, sed ex appellativo, quod *Praefectum* notat, factum; quemadmodum & *Artabasus*, quod significat principem purpuratorum. *Bassa* proprie Turcis, qui ex Scythis orti, quemadmodum & Persae, notat *Caput.* Cui simillimum est vetus Saxonicum *Beah*, vel, ut alii scribunt, *Beaz*, quod ornamentum capitis, coronam & galeam & caput interpretatur vir eruditissimus Joannes Latius in Lexico suo Anglo-Saxonico, dignissimo, vel sola Germanicarum antiquitatum illustrandarum caussa, quod in lucem aliquando prodeat. Leonclavius in Onomastico; *Bassa & Bassi Turcis caput. Bassilcre, capita, sive duces, ut à* κεφαλή *Graecis sunt dicti* κεφαλάδες; *nostris à capite, Capitanei.* Noti hodieque in aula, & imperio Ottomannidarum *Bassae*, id est, Praefecti. Germanis quoque, Belgis certe nostris, non ignotum id nomen est. *Baesen* illis dicuntur Praefecti; *Werckbasen* operis praefecti. Neque dubitandum, quin ex Scythico illo vetustissimo vocabulo factum sit Graecorum Βασιλεύς, id est, Rex. De quo & alibi plura sunt dicenda.

Haec erant, quae de Persicis Curtio memoratis vocabulis, eorumque cum Germanicis nostris cognatione, nunc mihi differenda sese offerebant, doctissime Blanckarde. De aliis, quae alibi haud pauciora leguntur suo loco plura. Si exspectationi forte tuae sic ego non satisfecerim, saltem desiderii tui habuisse me rationem ex epistola hac intelliges. Tu autem vale. Et in eâ, quae illustrissimi Benthemiorum Comitis auctoritate nunc tibi demandata est, publica ac honestissima statione, strenue ac feliciter rem gere. Lugduni Batav. CIϽ IϽCXLVIII. ipsis Kal. Decemb.

CHRI-

CHRISTOPHORI BRUNONIS
Supplementum
IN
Q. CURTIUM,
DE REBUS GESTIS ALEXANDRI MAGNI REGIS MACEDONUM.

LIBER PRIMUS.

PHilippus Macedo (qui primus omnium regum ejus gentis, Macedoniae regnum, ſubacta tota Graecia, ad ſummam potentiam evexit) Amyntae, viri prudentiſſimi, omnibuſque imperatoriis virtutibus inſtructi, filius fuit. Is Amyntas, ex Eurydice uxore tres filios ſuſceperat, Alexandrum, Perdiccam, & Philippum Alexandri Magni patrem, atque filiam Euryonem. Inſidiis autem Eurydices uxoris, quae nuptias generi, mariti morte pacta, occidendum virum, regnumque adultero tradendum ſuſceperat, oppreſſus fuiſſet, ni filia pellicatum matris, & ſceleris conſilia prodidiſſet. Poſt mortem Amyntae, Alexander major natu filius, regno potitus eſt. Qui inter initia regni, cogente ſane duriſſimo neceſſitatis telo, bellum ab Illyriis pacta mercede, datoque Philippo fratre obſide, redemit. Interjecto quoque tempore, per eundem obſidem cum Thebanis gratiam pacis reconciliat. Quae res Philippo ad maxima egregiae indolis incrementa profuit. Siquidem tota cuſtodiendi pueri cura, Epaminondae, ſtrenuiſſimo Thebanorum duci, atque philoſopho praeſtantiſſimo, hac conditione demandata eſt, ut commiſſum ſibi puerum diligenter ſervaret, & ſummo ſtudio in id juxta incumberet, ut moribus principe dignis, atque honeſtis diſciplinis quam optime imbueretur. Fovebat ea tempeſtate laudatiſſimus princeps, domi filio ſuo Epaminondae praeceptorem Pythagoricum, ſub quo Philippus multum profecit. Interea temporis, Alexander inſidiis matris Eurydices adpetitus, occubuit: cui tamen antea Amyntas, in ſcelere deprehenſae, propter communes liberos, ignarus eiſdem quandoque exitioſam fore, pepercerat. Frater quoque ejus Perdiccas, ſimili inſidiarum fraude, relicto parvulo filio, decipitur. Sub idem tempus, Philippus commodum è cuſtodia elapſus diu ſe non regem, ſed tutorem pupilli egit. At ubi graviora bella imminebant, ſerumque auxilium in expectatione infantis erat, compulſus à populo, regnum Macedonicum male affectum, cum bellicis artibus, tum philoſophiae praeceptis praemunitus, adprehendit, Anno CCCC. ab urbe condita, Olympiade CV. Circa prima itaque regni primordia, rerum infinita multitudine in diverſas trahente partes, finitimis undique in Macedoniam irruentibus populis, belliſque veluti conſpiratione quadam ad opprimendam Macedoniam, multarum gentium ex diverſis locis, uno tempore confluentibus, rex Philippus cautius omnino agendum eſſe conſiderans, (omnibus enim par eſſe non poterat) alia interpoſita pactione compoſuit, alia redemit, facillimis aggreſſis, ut militum trepidos firmaret animos, & ſibi hoſtium contemptum demeret. Primum illi cum Athenienſibus certamen fuit, quibus per inſidias victis, metu gravioris belli, cum interficere poſſet, omnes incolumes, ſine pretio dimiſit: quae res illi magnam & gratiam & autoritatem conciliavit. Captis deinde Paeonibus, bellum in Illyrios tranſtulit: ibi multis hoſtium milibus caeſis, Lariſſaeam urbem nobiliſſimam cepit. Hinc Theſſalos, non cupiditate praedae, ſed quod exercitui ſuo robur Theſſalorum equitum, adjungere geſtiebat, nihil minus quam bellum metuentes, adoritur. Quibus ex improviſo praeoccupatis, atque in poteſtatem redactis, jungendo equitum peditumque fortiſſimas turmas & copias, invictiſſimum fecit

******* cit

cit exercitum Quibus rebus feliciter gestis, Olympiada, Neoptolemi regis Molossorum filiam, uxorem ducit, conciliante nuptias altore virginis Arisba rege Molossorum, qui sororem Olympiadis Troadam, in matrimonium habebat: quae causa illi exitii, malorumque omnium fuit. Nam cum regni incrementa, affinitate Philippi se acquisiturum sperat, proprio regno ab eodem privatus, in exilio consenuit. Post nuptias autem Philippus per quietem visus est, conjugis alvo insignem affixisse bullam, cujus sculptura, quemadmodum is existimaverat, Leonis haberet imaginem. Quod vates ita sunt interpretati. Ipsam quidem esse gravidam, animosum quoque, & leonis natura praeditum infantem parituram. Deinde cum Philippus urbem Methonem expugnaret, jactu sagittae dextrum amisit oculum. Nihilominus tamen pacem deprecantibus dedit, mitisque etiam adversus victos fuit. Pagas etiam capiens, imperio suo adjecit. Triballorum quoque gentem, & quicquid praeterea terrarum in proximo erat, invadens omnia, uno velut impetu, devicit. Debellatis finitimis, atque confirmato jam Macedoniae regno, cum domum rediisset, natus est ipsi Alexander filius ex Olympiade uxore, VIII. idus Aprilis, dicit Plutarchus: ab eo autem qui illum in Latinum convertit, scribitur circa idus Augusti, quod sane cujus sit error, dubium est. Porro Philippus, veluti è specula quadam, libertati omnium insidiatus, Graecorum civitates, quae dominandi libidine singulae imperare cogitaverant, omnes in suam redegit potestatem. Inferioribus enim contra superiores suadens certamina, omnibus ad invicem callide incitatis, à Thebanis etiam (qui tamen antea eum tanquam hostem repellere conabantur) contra Lacedaemonios & Phocenses, qui templo Apollinis spoliato, milites conduxerant, necessitate urgente, dux electus, oppressis sacrilegis, magnamque inde apud omnes nationes gloriam adeptus, omnium ad ultimum efficitur dominus ac princeps, & victos pariter atque victores servitutem subire coëgit. Inde in Cappadociam trajiciens, captis & occisis finitimis regibus, universam provinciam imperio Macedoniae adjecit Olyntho quoque expugnata, Thraciam invasit. Nam cum eum fratres duo Thraciae reges, de terminis regni ambigentes, disceptationum suarum judicem eligerent, Philippus ad judicium, velut ad bellum, inopinantibus fratribus, instructo exercitu venit, & utrumque regno, de quo disceptabant, spoliavit. Omnes sane principes docens, concordiam, maximum ad conservanda imperia, atque principatus stabiliendos, adminiculum esse. Alexander autem factus annorum duodecim, rebus bellicis admodum delectari, & excellae indolis manifestissima proferre indicia, coepit. Cumque ex aequalibus nonnulli ex eo percunctarentur, ad Olympicum nunquid stadium libens decertaret? (plurimum enim pedum celeritate pollebat) Libens equidem, inquit, si decertaturos mecum reges sim habiturus. Olim cum forte absente Philippo, legati à Persarum rege venissent, eos cum hospitio, tum consuetudine captos, jucundissima sibi familiaritate conjunxit: admirantes quod is nihil aut humile aut puerile sciscitaretur, sed aut viarum longitudinem, aut superiorum itinerum modos perquirebat, multa super rege, qualis in hostes esset, nunc super Persis, quae vires, aut quae esset potentia, rogitabat. Quas res admirati legati, late diffusam Philippi gravitatem nihil prae hujus pueri indole, & majore quam aetas pateretur animi magnitudine, duxerunt. Quoties à Philippo aut nobile quoddam captum oppidum, aut memorabili proelio parta victoria, nuntiabatur, haud magnopere laetabatur, caeterum ad suos ajebat aequales, Omnia ô pueri genitor occupabit, ita ut ne vobiscum grande ullum ac insigne facinus ostentare mihi sit reliquum. Non enim ipsum ulla illecebrarum, aut pecuniae, sed sola virtutis ac gloriae cupido tenebat: quoque majores à patre facultates acciperet, eo se minora gerere posse existimabat. Quocirca crescente dominio gerendis praeclaris rebus materiam magna ex parte exhaustum iri ratus, non opes, non deliciarum usus, verum certamina & pugnas ardebat, & principatum unde sibi ob virtutem, gloriam, nominisque immortalitatem (quae spes nec Alexandrum, nec quenquam alium bonum, unquam fefellit) compararet, affectabat. Quamobrem ipsius cura compluribus (uti par erat) nutritoribus, paedagogis, ac praeceptoribus est demandata. In primis tamen Aristoteli, ex cujus disciplina decem ferme annis informatus est. Eodem fere tempore Philippus Delphos misit, consulens de successore, responsumque tale accepisse ferunt: Is demum tuo imperio, omnique orbe potietur, quemcumque Bucephalus sessorem passus fuerit. Erat autem Bucephalus, equus forma spectabilis, atque ferocissimus, quem Philonicus Thessalus Philippo XIII. talentis emerat. Hunc diu Philippus sub claustris praeferratis asservari jussit, mansit tamen ita ferus, ut plane nullus eum ne tangere qui-

quidem ausus fuerit: qua re factum est, ut eum Philippus removeri atque abjici jusserit. Alexander vero cum forte adesset, qualem, inquit, isti equum perdunt, dum eo per imperitiam ac mollitiem uti nesciunt. Cumque mira arte, sine verberibus, tractasset equum, tandem conscensum ad cursum admisisset, tum calcibus usus est, ac molliter flexis habenis, quum equum reduxisset, descendentis caput exosculatus pater, emissis lachrymis: Aliud, inquit, ô fili tibi par regnum quaere, quando te jam Macedonia non capit. Praesagiit vir prudens tam excelsae indoli non suffecturam paternam ditionem. Posthaec Philippus toti Graeciae bellum inferre statuit, ad quod percommodum ratus, si Byzantium nobilem & maritimam urbem in potestatem redegisset: eandem sibi resistentem, obsidione cinxit, relicto domi ad regni curam filio Alexandro, tum XVI. annos nato. Haec urbs à Pausania Spartanorum rege condita, à Constantino postmodum gloria opibusque aucta atque renovata, & à nomine suo Constantinopolis dicta, circiter MCXL. annos sacratissimi Imperii sedes, totiusque Orientis caput fuit. Nunc tamen (proh dolor) foedissimae atque impiissimae Turcarum gentis imperio subjacet. Sed ut ad Philippum redeam. Exhaustis in obsidione opibus, piraticam aggreditur, centumque septuaginta navium spolia rapuit, atque militibus suis distribuit. Ne autem in unius urbis obsidione tantus exercitus teneretur, profectus cum fortissimis, multas Chersonnesi urbes expugnavit. Filium deinde Alexandrum XVIII. annos natum, virtutis & promptitudinis in rebus agendis manifestissimae, ut sub patris militia tyrocinii rudimenta deponeret, ad se accersivit. Cum quo in Scythiam praedandi causa, more negotiantium, impensas belli alio bello refecturus, est profectus. Eaque expugnata, viginti millia puerorum ac foeminarum capta, pecoris magna vis, auri argentique nihil: XX. millia nobilium equarum ad genus faciendum in Macedoniam missa sunt. Sed revertenti à Scythia Philippo Triballi occurrunt, negantes se transitum daturos, ni portionem accipiant praedae. Hinc jurgium, mox & proelium, in quo ita in femore vulneratus est Philippus, ut per corpus ejus equus interficeretur. Cum omnes occisum putarent, praeda amissa est. Quamprimum ex vulnere convaluit, diu dissimulatum bellum Atheniensibus infert. Cujus causa Thebani se junxere, metuentes, ne victis Atheniensibus, veluti vicinum belli incendium, ad se transiret. Inita societate inter civitates paulo ante infestissimas, legationibus totam fatigant Graeciam, communem hostem communibus viribus summovendum putantes. Quaedam civitates motae, Atheniensibus sese jungunt: quasdam autem belli metus ad Philippum traxit. In hac pugna Philippus Alexandrum filium alteri cornu praefecit. Ubi laudatissimi Herois virtus clarissime emicuit. Talem enim in eadem pugna se praestitit, ut non inferior patre, imo etiam nulli secundus extiterit: postea quoque, eam victoriam sibi invidia ac fraude patris praereptam fuisse conquestus sit. Commisso itaque apud Chaeroneam proelio, etsi Athenienses numero militum longe praestarent, à Macedonibus tamen continuo ac diuturno bellandi usu exercitatissimis, vincuntur. Non autem immemores pristinae gloriae cecidere. Hic dies universae Graeciae, & gloriam dominationis, & vetustissimam libertatem finiit. Caeterum cum Philippus semper erga Alexandrum optime affectus fuisset, tandem ex Cleopatra noverca, Olympiadi superinducta, discordia orta est. Causam adhibuit Attalus avunculus Cleopatrae, qui cum in nuptiis Macedones exhortaretur, deos orarent, ut ad regni successionem, legitimus ex Philippo & Cleopatra crearetur haeres, excandescens Alexander, O improbum caput, inquit, nos vero tibi nothi videmur? simulque in eum conjecit poculum. Insurgens inde pater contra Alexandrum, stricto eum petiit ferro, ictus tamen, inclinatione corporis ab Alexandro evitatus, inanis excidit. Tunc Alexander convitiis patrem adortus, receptam Olympiadem matrem secum in Epirum duxit. Eum tamen Philippus, exprobrata sibi à Demarato Corinthio hac eorum discordia, paulo post multis precibus aegre revocavit. Inter haec nuptias Cleopatrae filiae, & Alexandri fratris Olympiadis, quem pulso Arisba, regem Epiri fecerat, Philippus celebrat. Dies erat pro magnificentia duorum regum, & collocantis filiam, & uxorem ducentis, insignis. Sed nec ludorum celebritas deerat, ad quorum spectaculum Philippus cum sine custodibus medius inter duos Alexandros, filium generumque procederet, Pausanias nobilis ex Macedonibus, nemini suspectus adolescens, occupatum angustiis Philippum, in transitu obtruncavit, diemque laetitiae destinatum, foedum luctu funeris fecit. Hic puer stuprum per injuriam passus ab Attalo fuerat, qui eum etiam postea, tanquam vile scortum, libidini convivarum subjecit. De quo Philippo conquestus, qui multum quidem ex

rei turpitudine eſt motus, ſed Attalo ob magnam familiaritatem, & quod ejus opera tunc uteretur, ut noceret induci haud potuit. Erat etiam Attalus ob Cleopatram, proxime à rege in matrimonium acceptam, arctiſſima ei junctus cognatione, copiarumque in Aſiam praemiſſarum dux fuerat delectus, vir in rebus bellicis egregiae fortitudinis. Idcirco rex potius ut Pauſaniae animum juſtiſſimo dolore incenſum mulceret, eſt conatus: datiſque ei magnis muneribus, loco inſuper honeſtiori, inter corporis ſui cuſtodes, honoravit. Sed ille implacabili ardens ira, decrevit, non tantum de eo, qui ſibi injuriam intuliſſet, ſed & qui ulciſci illatam noluiſſet, poenam ſumere, quod & fecit, ut diximus. Is Philippus etſi omni fere tempore negotiis belli, victoriiſque affectus exercituſque eſſet, à liberali tamen Muſa, & à ſtudiis humanitatis nunquam abſuit, quin lepide comiterque pleraque & dixerit & fecerit. Vixit annos XLVII. Regnavit XXV. fuitque vigeſimus tertius Macedonum rex.

CHRI-

CHRISTOPHORI BRUNONIS
Supplementum
IN
Q. CURTIUM,
DE REBUS GESTIS ALEXANDRI MAGNI REGIS MACEDONUM.
LIBER SECUNDUS.

ANno ab urbe condita CCCCXXVI. mortuo Philippo, Alexander filius, (ob magnitudinem rerum gestarum Magnus appellatus) vigesimo aetatis anno, plenum invidia, & gravissimis odiis ac periculis undique circumseptum assequutus est imperium. Nec enim vicinae barbarorum provinciae & nationes modeste servitutem ferebant, avita vero dominia patriosque principatus affectabant. Primo omnium autem quotquot paternae caedis causa fuerant, gravibus affecit poenis. Deinde sepulturae ejusdem maximam impendit curam. Principatum vero multo melius quam quisquam existimasset confirmavit. Juvenis enim, atque ob aetatem adhuc teneram, ab aliquibus contemptui habitus, vulgus ipsum humanissimis sermonibus ita in sui benevolentiam traxit, ut & spem maximam omnibus faceret, & metum simul atque contemptum sui universis demeret. Macedonibus immunitatem cunctarum rerum praeter militiae vacationem dedit. Quo facto tantum sibi conciliavit favorem, ut alii corpus non virtutem, alii vero nomen regis solum immutatum esse dicerent. Et quum initio tumultus undique contra ipsum exorti essent, audacia, & animi constantia incredibili, citissime motus omnes compressit. Profectus deinde Corinthum in Peloponnesum, generali totius Graeciae concilio, contra Persas, (quorum erat eo tempore summum in terris imperium, quique Graeciam saepe multis cladibus affixerant) Imperator est designatus. Siquidem pater ejus idem bellum inchoaverat, morte tamen praeventus, consummare haud potuerat. In hujus belli apparatu nuntiatur, Athenienses, Thebanos, & Lacedaemonios, ab eo ad Persas defecisse, autoremque ejus defectionis, magno auri pondere à Persis corruptum, Demosthenem oratorem extitisse. Quibus motibus occursurus, tanta celeritate, instructo paratoque exercitu Graeciam oppressit, ut quem venire non senserant, videre se vix crederent. In transitu hortatus Thessalos, beneficiorum patris commonefaciens, commemorata etiam veteri cognatione, quae sibi cum illis per Herculem esset, sermonibusque humanissimis, ut magna à se sperarent, persuasos induxit, ut communi totius Thessaliae decreto, universae gentis dux crearetur, omniaque vectigalia atque reditus suos ei traderent. Tanta autem in juvene celeritas, tamque efficax in rebus agendis diligentia, omnes qui per contemptum ab eo erant alienati, perterrefecit. Athenienses itaque sicuti primi defecerunt, ita etiam primi poenitere coeperunt, pueritiam Alexandri antea spretam, supra virtutem veterum ducum extollentes: missisque legatis bellum deprecabantur. Quibus auditis & graviter increpatis, bellum remisit. In ea legatione Demosthenem quoque fuisse ferunt, sed cum caeteris ad Alexandrum non pervenit: siquidem à Cytherone Athenas reversus est: sive correptus timore, quod frequenter Philippum cum suis vituperasset, atque in sua rep. contra Macedones verba fecisset: sive ut regi Persarum (à quo magnam auri summam, ut Macedonum causam oppugnaret, accepisse dicebatur) omnem de se suspicionem eximeret. Hoc quoque ipsi ab Aeschine exprobratum ajunt, qui in oratione quadam de acceptis muneribus ita dicit: In praesens sane regium aurum sumptus huic suppeditat. Sed hoc deinceps haud sufficiet, cum nullae opes moribus improbis satis esse possint. Alexander sedatis motibus qui in Graecia erant exorti, antequam in Asiam cum exercitu trajiceret, per Thraciam iter faciens, Paeones, Triballos, Illyrios, aliosque finitimos petere, quos novis rebus studere acceperat. Nam

quod regno ejus tum finitimi tum maxime infidi erant, minime negligendos censuit, praesertim cum in tam longinquas à domo regiones cum exercitu profecturus esset. Ex Amphipoli igitur cum copiis profectus in Thraces, (quos Graeci αὐτονόμους vocant, nullius imperio, nullius legibus obnoxios) decem dierum itinere ad Haemum montem pervenit: ibi circa aditus angustias, negotiatorum atque Thracum ingentem manum collectam, obviam habuit. Insederant montis verticem, curribusque pro vallo, qua patebat aditus, utebantur, inde pugnaturi, si necessitas postulasset. Sin autem ex adversa montis parte peterentur, currus in Alexandri Phalangem magno impetu erant immissuri, quod & fecerunt. Sed milites ab Alexandro edocti, alii laxatis ordinibus, alii corpora humi strata scutis contegentes, periculum omne devitarunt. Hinc alacriores facti, ingenti clamore in hostes feruntur, eosque uno impetu superavere. Alexander protinus superato jugo, per Haemum montem in Triballos ad flumen Lygium profectus est. Syrmus Triballorum rex erat: is cognito Alexandri adventu, uxores ac pueros, caeteramque imbellem turbam, ad Danubium in insulam Peucam confestim misit, quo & Thraces Triballis finitimi se receperant. Nec multo post, & ipse Syrmus eodem fugit. Reliqua Triballorum multitudo ad alteram insulam se contulerat, eo in loco, ex quo pridie Alexander moverat sitam. Alexander Triballos repetens, hostes ex sylvis in aperta provocatos, superat, III. millibus caesis, reliquis in fugam conjectis, paucisque captis. Post hanc pugnam Alexander ad Danubium profectus, ad insulam in quam Triballi ac Thraces confugerant, contendit: cui tamen barbari summa vi restiterunt, quod erat iis facilius, quoniam & naves paucae erant, & insulae maxima pars praerupta ac praeceps, & fluminis cursus, utpote in angusto conclusus, concitatior. Quapropter Alexander abductis inde navibus, trajecto noctu flumine, MCCCCC. equitibus, peditibusque IIII. millibus, Getas (quorum circiter IIII. millia equitum, peditumque supra X. millia prohibendi animo, in adversa ripa armatos viderat) petiit. Quo facto territi Getae, ne primum quidem impetum sustinuere. Res prorsus ingentis audaciae iis visa, Alexandrum tam facile unica nocte, Danubium, omnium Europae fluminum amplissimum atque altissimum, nullo ponte injecto, transisse. Confugientibus igitur illis in sylvarum solitudines atque latebras, Rex urbem vacuam nactus cepit, soloque aequavit. Huc loci venere legati à caeteris Danubii accolis, à Syrmo Triballorum rege, atque Germanis ad Alexandrum, ut cum eo amicitiae foedus inirent. Quibus in fidem & amicitiam acceptis, è Germanis quaesivit, Quidnam in humanis rebus prae caeteris extimescerent, ratus nominis sui magnitudinem ante omnia ipsis formidolosam videri. Illi hoc se in primis timere responderunt, ne forte in sese aliquando coelum rueret. Alexander nihil motus responsi superbia, tantum adjecit: Germanos superbos esse, eosqe domum remisit. Inde in Agrianos & Paeonas iter persequenti nuntiatum est, Clitum Bardylei ab eo defecisse, Glauciamque, Taulantiorum regem, se ei conjunxisse. Erant & qui nuntiarent fore, ut Autariatae ipsum in itinere adorirentur. Proinde negotio de Autariatis Lagaro Agrianorum regi (qui patri Philippo admodum charus, Alexandro quoque perquam familiaris erat) commisso, insuper Cyna sorore ubi Pellam revertisset, ultro in uxorem promissa, ipse ad Clitum Glauciamque magna celeritate contendit, eosque vario proelio vicit atque prostravit. Haec agenti superveniunt nuntii, multos in Graecia res novas moliri, civitatesque non paucas, & in primis Thebanos ab eo defecisse. Qua re motus Alexander, in Macedoniam est reversus, ut factum in Graecia tumultum reprimeret. Thebanis autem conantibus praesidium Macedonicum ex arce Thebana (quam Cadmeam vocant) depellere, ipsamque praealtis fossis, & munitissimo vallo cinctam, obsidentibus, rex cum exercitu magnis itineribus profectus, non longe à Thebis, cum omnibus copiis consedit. Itaque Thebanorum duces, quoniam Alexander praeter spem omnium advenerat, ac incertum erat, utrum auxilia sicuti à nonnullis civitatibus petierant, illis adventura essent, de belli ratione consultare coeperunt. Omnibus tandem consentientibus, belli discrimen subire constituerunt. Sed rex, suos continuit, illis spatium poenitendi mutandique consilii exhibens, nullo pacto futurum existimans, ut una civitas contra tantas copias esset pugnatura. Habebat enim ultra XXX. millia peditum, equitumque ad III. millia omnes laboribus bellicis exercitatissimos. Quorum virtuti confisus, Persicum bellum susceperat. Sane si Thebani temporum fortunae cedentes, pacem petiissent,

ſent, rex eorum poſtulatis libentiſſime annuiſſet: nam tum mirifico ſtudio ad Perſas in in Aſiam tranſire properabat. Cum tamen armis non precibus uti decreviſſent, Alexander Macedones ad proelium inſtruxit. A Thebanis, contra hoſtes numero longe ſuperiores, ſummis viribus atque impigre decertatum eſt. Interim Macedonibus, qui cuſtodiae Cadmeae arcis praerant, à tergo invadentibus, circumventi Thebani, in ipſa pugna ceciderunt. Capta civitas & direpta, urbs everſa funditus eſt. Qua quidem in re ea ſpes, idque conſilium extitit Alexandro, ut hujuſmodi caſu ac terrore compreſſi Graeci, quietius dum abeſſet agerent: cum alioqui incuſantibus Thebanos ſociis Phocenſibus ac Plateenſibus, morem gerere gratificarique concupiſceret. Plures ſex millibus oppetiere, Triginta millia vendidit, ex quibus quadringentorum quadraginta talentorum argenti ſummam coëgit. Pindari vatis tamen ſtirpi pepercit, ſummum in doctos favorem manifeſtiſſimo exemplo teſtatus. Non omittendum videtur, quod hic rerum geſtarum Alexandri ſcriptores de Timoclea referunt. Quam inſignem Thebanam foeminam Thracius quidam dux conſtupraſſe dicitur. Quumque poſt id eam poſceret pecuniam, ſolus à muliere ad puteum ſeductus fuiſſe, in quo diceret pretioſiora rerum ſuarum occultari. Ducem igitur ſuper os putei, ſpectandi cauſa inclinatum, illa in profundum detruſit, ſuperneque injectis lapidibus, oppreſſit. Ob id facinus adductam ad ſe in vinculis foeminam, percunctatus eſt Alexander, quaenam eſſet? Ea imperterrita, Theagenis, inquit, ſum ſoror, qui contra Philippum electus imperator fortiter pugnans pro Graeciae libertate, occubuit. Magnanimitatem mulieris & conſtantiam admiratus rex, liberam eam cum filiis dimiſit. Athenienſes Thebarum caſum moleſte & cum ſumma commiſeratione ferentes, refugiis profugorum portas contra regis edictum aperuerunt. Quam rem ita graviter tulit Alexander, ut ſecunda legatione, denuo bellum deprecantibus, ita demum remiſerit, ut oratores & duces quorum fiducia toties rebellent, ſibi dedantur. Eo tamen demum res eſt deducta, ut retentis oratoribus, duces in exilium agerentur. qui confeſtim ad Darium regem Perſarum profecti ſunt. Caeterum coactis in Iſthmo Graecis, & expeditionem in Perſas decernentibus, Alexandro plures philoſophi & oratores occurrunt, praeter Diogenem Cynicum, qui tum verſabatur Corinthi, & Alexandrum parvi faciens, in Cranio habitabat. miratus Alexander, ad eum in ſole apricantem venit, rogans rei ne cujuſquam indigeat: at ille, Ut paulum, inquit, à ſole diſcedas. Quo reſponſo Alexandrum adeo delectatum ferunt, ut ad ſuos converſus dixerit, ſe Diogenem eſſe velle, ſi Alexander non eſſet. Rebus Graeciae compoſitis, adventante vere, ipſaque Graecia cum Macedonia, Antipatro, (cui ex amicis maxime fidebat) commiſſis, ad Helleſpontum cum exercitu profectus, in Aſiam incredibili ardore mentis accenſus, trajecit. Cum autem delati in continentem eſſent, primus Alexander jaculum velut in hoſtilem terram conjecit, armatuſque de navi, tripudianti ſimilis, proſiluit, atque ita hoſtias caedit, precatus, ne ſe regem illae terrae invitae accipiant. Inde hoſtem petens, milites à populatione Aſiae prohibuit, parcendum ſuis rebus praefatus, nec perdenda ea, quae poſſeſſuri venerint. In exercitu ejus fuerunt XXXII. millia peditum, non ſupra V. millia equitum, naveſque CLXXX. Hac tam parva manu univerſum terrarum orbem, utrum ſit admirabilius quod vicerit, an quod aggredi auſus fuerit, incertum eſt: cum ad tam periculoſum bellum non juvenes robuſtos, nec primo aetatis flore, ſed veteranos, pleroſque etiam emeritae militiae, qui cum patre patruiſque militaverant, elegit: ut non tam milites, quam militiae magiſtros, electos putares. Ordines quoque nemo niſi ſexagenarius duxit; ut ſi principia caſtrorum cerneres, ſenatum te alicujus priſcae Reipub. videre diceres. Itaque nemo in proelio fugam, ſed omnes victoriam animis conceperant, nec in pedibus cuiquam ſpes ſed in lacertis fuit. Alexander deinde paſſim peractis ſacrificiis maxime apud Trojam ad Achillis tumulum, in quem genus ſuum ex materna linea referebat, eum ob id feliciſſimum adoleſcentem praedicans, quod ſuarum virtutum praeconem Homerum inveniſſet. ad interiora Darii regis Perſarum contendit. Hunc Darium Arſani filium, qui decimus quartus à Cyro, totius orientis monarchiam tenebat, hac potiſſimum cauſa aggredi voluit, quod à patre ſuo Philippo tributum requiſierat. Darius autem miſſa prius ſuperba, contumelioſa, atque imperioſiſſima legatione, ſe regem regum, ac conſanguineum deorum, Alexandrum vero famulum ſuum appellans, ſatrapis ſuis id negotii dederat, ut inſanientem iſtum Philip-

lip-

lippi adolescentulum, (sic enim eum per contemptum appellabat) verberibus puerilibus graviter caesum, indutumque post veste purpurea, sibi vinctum traderent, navibusque una cum nautis submersis, omnes ejus milites ad ulteriora maris rubri transportarent. Qui mandatum regis exsequi volentes, ad Granicum amnem (qui Troadem à Propontide disterminat) magna manu, videlicet viginti millibus peditum, & pari equitum numero, confluxerunt, & praeruptam fluminis ripam, qua Alexandro omnino trajiciendum erat, obsiderunt. Alexander etiamsi praesentissimum periculum instare cerneret: quippe cum suis ex inferiore atque instabili loco (erat enim cum udus, tum coeno lubricus) utpote ex flumine adversus hostes in eminenti ripa stantes dimicandum foret, suae tamen fortunae ac virtuti, simulque fortitudini militum confisus, amnem trajecit. Et primo quidem non spernenda difficultate pressus, tandem tamen hostes, non tam sua arte, quam virtute Macedonum, vicit atque prostravit. In eo conflictu Persarum viginti millia peditum, & CCL. equites, caesa, Macedonum non plus XXXIV. interfecti sunt. Ea pugna magnum ad res Alexandri momentum peperit. Sardis enim, maritimi barbarorum imperii propugnaculum, coepit, iisque ac caeteris Lydiae populis, ut legibus uterentur suis concessit. Ephesum, quarto post pugnam die, elapso inde prae metu praesidio, occupavit. Interim ex Magnesia & Trallibus legati venerunt, urbium suarum deditionem pollicentes, ad quas in fidem recipiendas Parmenionem cum duobus millibus & quingentis mercenariis, parique Macedonum numero, equitibus ex amicis circiter cc. mitit. Miletum deinde sibi resistentem oppugnavit: eaque potitus versus Halicarnasum iter ingreditur. Omnibus interjacentibus oppidis primo impetu captis, Halicarnasum urbem permunitam obsedit, eamque non sine labore expugnatam, solo aequavit. Ingressus Cariam, Ada Cariae regina, (quae regno ab Orontobate, quem Darius miserat, pulsa, nihil quicquam in tota Caria, praeter Alinda, ejus provinciae urbem munitissimam, tenebat) Alexandro obviam profecta, Alindis urbe tradita, eum in filium adoptavit. Rex nec liberalitatem foeminae, nec filii nomen aspernatus urbem eidem custodiendam reliquit. Tota deinde Caria subacta, memor accepti beneficii eam universam Adae imperio subjecit. Hinc in Lyciam & Pamphyliam tendit, eo consilio, ut ora maritima ad Phoeniciam & Ciliciam usque in potestatem redacta, navales copias hostibus inutiles redderet. Devictisque rebellibus Pisidiae populis, summo mentis ardore, nec minori alacritate, adversus Darium, quem cum multis militantium millibus adventare constabat, contendens, Phrygiam, per quam exercitus traducendus erat, est ingressus.

AUTORES, TAM GRAECI, QUAM LATINI,

quibus in hoc opere illustrando usi sumus.

Hieremias
Daniel
Machabeorum lib.
Plutarchus
Arrianus
Diodorus
Laërtius
Joannes Monachus
Eusebius
Aristobulus, qui ab aliis citatur
Nauclerus
Urspergensis
Raphael Volaterranus
Otto Frisingensis
Erasmus
Franciscus Irenicus
Strabo
Ptolomeus
Justinus
Chronicon Nurembergensium
Paulus Orosius
Cicero
Boccatius
Joannes Carion

J. FREIN-

ALEXANDRI MAGNI MACEDONIS EXPEDITIO
EVROPÆ PARS.
Scythæ Europæi
1 Elcus
2 Parium
3 Lampsacus
4 Abydus
5 Ilium
6 Arisbe
7 Percote
Getæ.
Triballi
Pontus Euxinus.
Cercetæ.
COLCHIS.
Mare Hyrcanum sive Caspium, Magnum etiam Arriano 3.
ASIA MINOR.
ARMENIA MAIOR.
MARIS MEDITERRANEI PARS.
LIBYÆ sive AFRICÆ PARS.
ÆGYPTUS
MESOPOTAMIA
PALESTINA.
ARABIA.
MEDIA.
PARTHIA.
HYRCANIA
CARMANIA.
ARABIÆ FELICIS PARS.
✡ Erythræum sive Rubrum Mare. sic dictum non a colore sed ab Erythro rege. Extatq; haud procul a continenti insula quædam, palmetis frequentibus consita, et in medio ferè nemore columna eminet regis Erythri monumentum, litteris gentis ejus inscripta. testis Q. Curtius. Oaracta vocatur hæc insula. apud Arrianum. Hec mare margaritiferum esse scribunt Plinius. Aelianus. Philostratus, aliiq;.

Scythæ Asiatici.
Abij Scythæ, omnium barbarorum iustissimi.
Paropamisus mons quem Macedones Caucasum in Alexandri gloram vocabant. nulli in Asia altitudine secundus in quo præter terebinthum et silphium nihil nasci tradit. Aristobulus.
Alexandri militibus.
scribit Plinius.
Alexandria
Dai.
Sacæ.
Gaza
Cyropolis
Memaceni.
NA.
XENIPPA.
PEVCELIOTIS.
Adraistæ
Malli
Oxydracæ
Brachmanes
qui et Gymnosophistæ.
DÆDALA
Bactra
Aspij
Nicæa
Bucephala
Abastani.
Xatri.
BVSACENE.
PAROPAMIS.
Assaceni.
Agriaspæ.
Thyræi.
ARACHOSIA
Sambastæ.
INDIÆ INTRA GANGEM PARS.
Sogdij
PARS.
Indus flu.
Massani.
Arabitæ
Sodræ, qui et Sabracæ.
Sindomana
Alexandria
Musicani et Dachinabades.
Pattala
Præstæ.
110
120
130
30
40

Pag. 1.
NVMISMATA ALEXANDRI MAGNI.

J. FREINSHEMII Supplementorum IN Q. CURTIUM LIBER PRIMUS.

CAPUT. I.

1 ALEXANDRI, qui ademtum Persis imperium in Graeciam intulit, vitam atque res gestas plurimi Graecorum memoraverunt. ex quibus plerosque operum suorum spectatores; quosdam etiam socios atque ministros habuit: nonnullos, ut erat avidus mansuræ post mortem gloriae, ad hoc ipsum evocavit, ut res suas traderent posteritati. 2 Ceterum praeter ipsam rerum magnitudinem, innata genti fabularum cupido effecit, ut eorum complures monstris quam vero similiora proderent. fide autem dignissimi 3 videntur Ptolemaeus, qui postea regnavit, & Aristobulus. Etenim exstincto jam Alexandro sua edentibus metus & adsentationis caussae decesserant, quibus fere narrandarum rerum veritas corrumpi solet: nam Ptolemaeum etiam regii nominis 4 dignitatem mendaci historia polluere voluisse, quis crederet? Uterque autem quum multis ad res Alexandri pertinentibus negotiis non interfuerint modo, verum 5 etiam praefuerint; verissima prae aliis tradere potuisse liquet. Quoties igitur consentiunt, ceteris antehabuimus: ubi in diversum abeunt, ex copia rerum ea potissimum secrevimus, quae diligenter inter se composita proxime ad rerum gestarum 6 fidem videbantur accedere. Quod etiam post aetatem Alexandri alios Graecorum sequutos video, quibus aliqua veri cura fuit; & nuper ex Sicilia Diodorum. Nam qui ex Romanis animum ad historiam adplicuerunt, ii patriis rebus contenti, externa neglectui habuere: quia victoris populi gesta componentibus neque majestas rerum deerat; & plus utilitatis adlatura videbantur in eadem republica degentibus. 7 Quorum studium ut laude dignissimum arbitror; sic extra reprehensionem fore confido, si nostris etiam hominibus ostendam eum regem, qui unus omnium mor8 talium, intra brevissimum aevi spatium, plurimum terrarum occupavit. quo appareat, non forte neque temere res humanas ferri; sed plerumque fortunam pro mo9 ribus; neque diuturnam esse felicitatem, quae virtute destituatur. Igitur Alexandrum omnibus ingenii fortunaeque dotibus abunde auctum ornatumque fuisse comperio, quibus fatalem tantae potentiae virum oportebat instrui. Genus ab Hercule repetebant Macedonum reges; Olympias Alexandri mater initia suae gentis ad 10 Achillem referebat. Puero neque incitamenta exemplaque gloriae; neque virtutis magister aut exercitatio deerant. quippe Philippus pater continuis bellis contemtam ante Macedonum gentem extulit, & coacta in ordinem Graecia, cunctis formi11 dabilem fecit. Denique non solum operum post se gestorum fundamenta posuit; verum etiam quum decederet, Persico bello intentus, delectus habuerat, commeatus, pecuniam, exercitum paraverat; & Parmenionis opera jam Asiam aperue12 rat. Sed in eo rerum momento subductus est, ut & maxima gerendi belli subsidia filio; & plenam gesti gloriam relinqueret: quadam fortunae industria, quam unus 13 hic perpetuo obsequentem sibi habuit. Cujus admiratione non postea modo, sed statim ab initio dubitatum est, rectiusne foret, non per Aeacidas aut Herculem, 14 sed ab ipso protinus Jove, tanto homini divinae stirpis originem adserere. Ipse quidem, quum Hammonem Libycum adiret, ejus filium se adpellari voluit, ut post-

Justin. 12, 6, 17.

Arrian. in præfat.

Quem maxime sequi videtur Curtius.

Diod. 17, 1. Vellei. 1, 6, 6. Oros. 3, 12. Arria. 2, 1, 34. Pausan. lib. 1. Julian. Caesar. Curt. 7, 1, 3. Curt. 10, 5, 35.

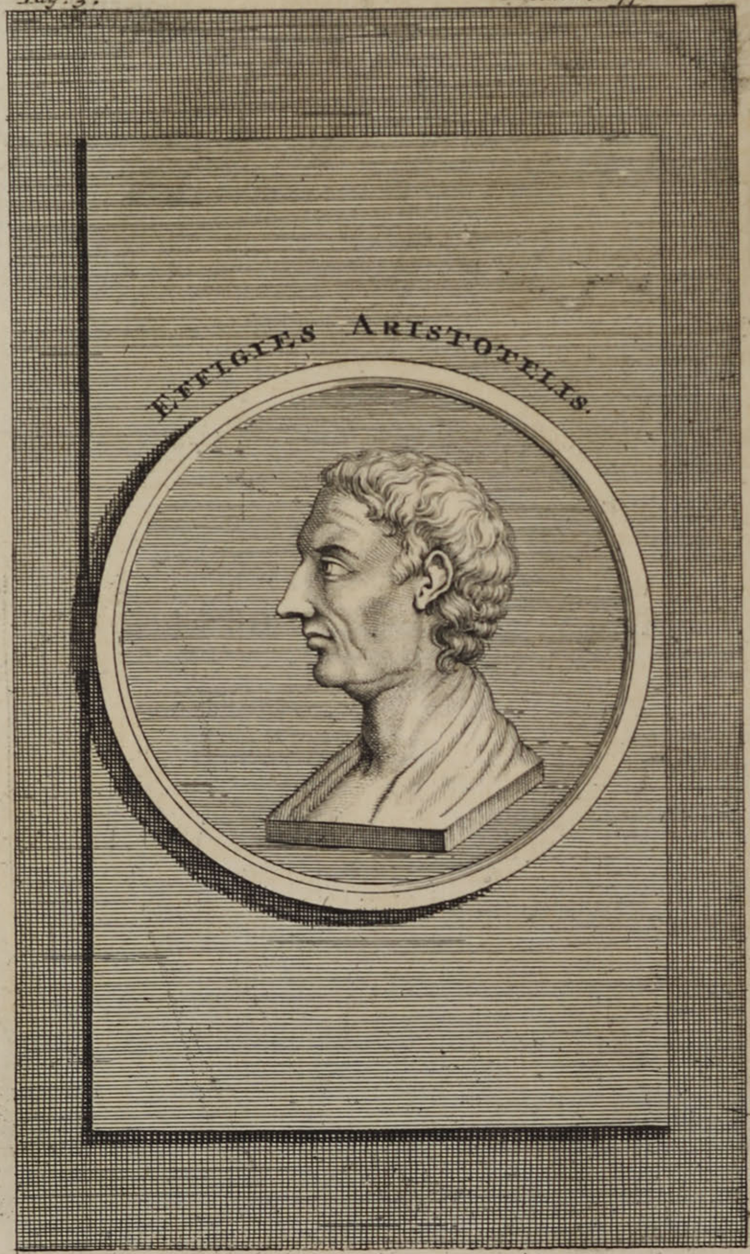
postea a trademus. Ceterum b *draconem in cubili matris ejus visum, quem Jupiter induerit, eoque genitum fuisse Alexandrum*, multi crediderunt: *insomniis etiam, vatumque responsis fidem generis factam: & quum Philippus Delphos sciscitatum misisset, oraculo monitum*, ut Hammonem inprimis revereretur. Nec desunt qui *fabulosum id* 15 *quidem; non tamen adulterium matris falso jactatum* adferant. *Quippe pulsum Aegypti regno Nectanebum, non, ut vulgo arbitrantur, in Aethiopas concessisse; sed quum adversus vim Persicam in Philippo maxime praesidium speraret, in Macedoniam vectum, magicis praestigiis inlusisse Olympiadi, torumque hospitis temeravisse. Suspectam qui-* 16 *dem exinde Philippo, neque aliam tam intimam divortii, quod inter eos sequutum est, caussam, pro comperto postea fuisse. Etiam quo die Philippus Cleopatram domum deduxerat, Attalum sponsae avunculum, Alexandro natalium dedecus exprobrare ausum, ipso quoque rege* c *ex sese genitum negante: denique de Olympiadis adulterio non in no-* 17 *stro solum orbe; sed apud devictas quoque nationes, pertinacem rumorem obtinuisse. Verum velandae ignominiae repetitum ex antiquis fabulis de dracone commentum: idem enim olim de Aristomene Messenios, de Aristodama Sicyonios jactavisse.* Sane apud ma- 18 jores nostros de Scipione, qui Carthaginem prior adflixit, eadem ferme fama fuit: similisque divinitatis opinionem Romani modo principis ortus habuit. nam de conditore Urbis Romulo quid attinet dicere; quum nulla gens tam vilis reperiatur, quae d sui generis auctorem non faciat deum, aut deo editum? Ceterum Nectane- 19 bi fuga temporibus hisce non congruit: sexennis enim jam erat Alexander, quum ille ab Ocho victus, avitis opibus excideret. Nec ideo minus vanum est, quod de Jove fertur. Ipsa quidem Olympias demto post mariti necem metu, adseveratio- 20 nem filii Jove se genitum credi volentis irrisisse dicitur, missaque epistola petivisse, *ne se, nihil tale commeritam, odiis Junonis objectare pergeret.* Antea enim ipsa maxi- 21 me fabulam confirmasse creditur; proficiscentemque in Asiam Alexandrum monuisse, *ut memor originis digna tanto genitore capesseret.* Verum tamen osten- 22 tis deûm variisque praesagiis inter conceptum editumque partum significatum fuisse, quantus homo nasceretur, consensu traditur. Obsignatam Olympiadis alvum annulo, cujus sculptura leonem praeferret, per quietem Philippus vidit. Cujus rei memoriam servavit Alexandria, quam in Aegypto conditam, aliquam- 23 diu Leontopolim appellavere. Nam de Alexandri magnanimitate & robore somnium illud interpretatus erat Aristander peritissimus vatum, qui postea comes ei haesit, sacrisque ejus praefuit. Qua e autem nocte Olympias peperit, maximi per 24 Asiam nominis templum Ephesiae Dianae ignis hausit. Intulerat eum cujusdam hominis perditi furor; qui comprehensus tortusque, non alia mente id commisisse fassus est, quam ut magno aliquo facinore memoriam sui diuturnam efficeret. Ergo tam foedi exempli cladem non istius tantum aedis damno aestimavere Magi, 25 qui tum Ephesi degebant; verum pro majoris ruinae praesagio habentes, totam urbem moestis implevere clamoribus: *exortam alicubi facem, cujus incendio, similem ob caussam, totus olim Oriens conflagraturus esset.* f Forte per idem tempus Poti- 26 daeam Atheniensium coloniam Philippus subegerat; g quum & Olympia quadrigis se vicisse cognovit: & à Parmenione, quem in Illyrios miserat, majoris momenti nuntius venit, *fusis ingenti proelio barbaris, Macedonas prospere pugnavisse.* Exsul- 27 tanti tam laeto ubique votorum exitu etiam de Olympiadis partu renuntiatum est: nec dubitavere vates, *invictum fore, qui inter tot victoriarum palmas nasceretur.* Fe- 28 runt tot simul prosperarum rerum cumulo attonitum regem, & invidiam deûm veritum, oravisse Nemesin, *ut hoc fortunae obsequium, modica aliqua calamitate ulcisci contenta foret.* Proditum etiam est memoriae, *in oppido* * *Pella; duas aquilas* 29 *in culmine domus, ubi puerum enixa erat regina, tota die persedisse. gemini per Europam Asiamque imperii augurium id fuisse*, post eventum facile interpretati sunt. *Terram quoque tum movisse, magnamque tonitruorum fulminumque vim erupisse coelo*, auctores habeo. Natus est * autem, ut accuratiores tradunt, incipiente Olympia- 30 de sexta supra centesimam, praetore Athenis Elpine, A. D. XII. Kal. Sextil. quem tum mensem Macedones *Loum* vocabant: quo tempore populus Romanus quadringentesimum fere annum agens, vicinorum bellis exercebatur, & subjugando terrarum orbi quotidianis incrementis praeludebat.

CAP. II.

a 4, 7, 30. b Lucia. dial. mort. Silius lib. 13. Victor. in Galerio. Dio Chrysost. orat. 4. Sidon. carm. 2. & 9. Plut. c. 2. Justin. 11, 11. & 12, 16. Solin. c. 14. Ἐυσέβ. λόγῳ α. Antonin. Otto Frising. 2, 25. Cedrenus. Glycas. c Just. 11, 11, 4. Texeira Hist. Pers. 1, 22. Liv. 26, 19, 6. Silius lib. 9. Agell. 7, 1. Valer. Max. 1, 2, 2. Quintil. 2, 4. Sueton. August. c. 94. d Livius in praefat. Plut. cap. 3. Agell. 13, 4. Solin. c. 14. Plut. c. 3. Plut. c. 2. Ephorus apud Tertullian. de anima c. 46. Stepha. v. Ἀλεξάνδρεια. Eustat. ad Perieget. 254. e Plut. c. 4. Cicero de divin. 1, 23. & de nat. deor. 2, 27. Sol. c. 43. Val. Max. 8, 14. Zonaras. Hier. adversf. Helvidium. f Plut. c. 4. g Justin. 12, 16, 6. Plut. consol. ad Apollo. c. 9. & apopht. c. 9. * Mela 2, 3. Serv. ad Virg. Georg. 4, 278. Anton. * Ὀλυμπ. διαγραφή. Bunting. Chronol. Jac. Cappel. in hist. sacra & ex Plut. c. 4. Demosth. de corona. Agell. 17, 21. Histor. Misc. 2, 4.

ΦΙΛΙΓΓΟΥ
VVLTVS
PHILIPPI
MACEDONIS
ΦΙΛΙΓ
ΓΟΥ

Pag. 3. Freinsh. Suppl.

1 Cap. II. At Philippus auctus filio, de quo propter oblata tot omina spem amplissimam conceperat, in educationem curamque ejus omnes cogitationes conver-
2 tit. Quippe vir prudens & amans patriae, nihil molitionibus suis profectum facile sentiebat, si rebus undique motis, hominem imperitum aut segnem Macedoniae post se relinqueret. suam quoque gloriam haud durabilem futuram, si maximarum rerum instrumenta, quae tanta industria parabat, successoris inertia corrupisset.
3 Leguntur [a] inter epistolas ejus, venustatis & prudentiae plenas, literae, quas tum ad Aristotelem, qui cum Platone exercebatur, Athenas misit, in hunc fere modum
4 scriptae. *Philippus Aristoteli salutem dicit. Certiorem te facio, filium mihi genitum esse. Nec perinde diis gratiam habeo, quod omnino natus est; quam quod te florente nasci illum contigit. a quo educatum institutumque neque nobis indignum spero evasurum, neque successioni tantarum rerum imparem. Satius enim existimo carere liberis,*
5 *quam opprobria majorum suorum tollentem, in poenam genuisse.* Neque fefellit eum opinio. quippe puer Aristotele doctore diu usus, ad res in ea aetate gerendas insigne praesidium sibi comparavit. Sed haec postea acciderunt. interim constituti sunt infanti nutritores atque paedagogi, Leonidas Olympiadis propinquus, & Lysima-
6 chus Acarnan. [b] Philippus nationis ejusdem adjectus, qui valetudinem pueri regeret: [c] Hellanicae (Dropidis erat filia, ex illustrioribus Macedonum feminis) corpo-
7 ris & morum recta temperie probatae nutricis munus demandatum est. Hac cura paucos intra annos effectum est, ut jam tum polliceri videretur eum regem, quem postmodum exhibuit. nam & in puerilibus membris indomitus eminebat vigor; &
8 eximiae indolis argumenta aetatem longe praevenerant. [d] Excellens nativa & genuina venustate corporis, cultum aspernabatur; *Anxiam formae curam feminis convenire* dictitans, *quae nulla alia dote aeque commendarentur: si virtutis potiri contigisset,*
9 *satis se speciosum fore.* Fuit autem quum adolevisset, justa membrorum proportione conspicuus, artubus robustis, probeque compactis: vi tamen, quam specie va-
10 lidior; quippe corporis ejus habitus intra proceritatem stetit. Cutem habuit candidam, nisi quod in malis, itemque pectore, grato rubore suffundebatur: capillum flavum, leniter intortum: nasum aquilinum: oculos varios, nam laevus glaucus fuisse traditur, altero nigerrimo. Inerat autem ipsis occulta quaedam vis, ut sine
11 veneratione atque horrore quodam intuentium non adspiceretur. Pernicitate pedum admirabili fuit; quam [e] ut magnae in expeditionibus utilitatis, etiam rex non omisit exercere, saepeque cum velocissimis suorum cursu certare visus est: patientia laboris supra fidem eximia; qua saepe una, difficillimis temporibus, sibi exercitibus-
12 que suis salutem peperit. Exercitationibus crebris, & calidissima corporis temperie, adeo quidquid vitiosi humoris sub cute colligi solet, expugnavit; ut suavem ex ore membrisque exhalaret odorem, eoque etiam tunicas, quibus uteretur, imple-
13 ret: ob easdem caussas, ut quidam putant, ad vinum [f] iramque proclivior. Visuntur adhuc imagines ejus statuaeque, summorum artificum opera. ne enim [g] vulgarium sculptorum pictorumve temeritate oris sui honor obsolesceret, studiose cavit; *poenam* comminatus; *si quis injussu suo conaretur.* Ergo abundante tum artificum copia, volentem unus Apelles pinxit, sculpsit Pyrgoteles, Lysippus & Poly-
14 cletus aere duxerunt. *Citatiorem gressum Leonidae vitium fuisse*, * ferunt; *ex ipsius consuetudine id haesisse Alexandro: quod postea quum enixe vellet, corrigere non potuerit.* Equidem educationi plurimum tribui debere non inficior; ceterum hoc quidem naturae potius adolescentis, quam adsuetudini deputo. etenim in homine velocissimae mentis, necessum erat, ut ardorem animi corporis etiam motus seque-
15 retur. [h] Quem adeo non in vitio posuere successores ipsius, ut etiam studiose aemularentur; simul depressiore in laevum collo, obtutum ejus vibrantem, & elatiorem vocem imitati: quum animum non exprimerent. quippe plurimorum ex illis longa
16 vita vix quidquam habuit dignum, quod cum hujus pueritia compararetur. Neque enim quidquam aut loquebatur, aut agebat humile; sed dictis factisque par fortunae suae, vel etiam supra erat. Nam quum esset laudis avidissimus, non undecumque eam adfectabat, sed optimis quibusque comparari gaudebat: ingloriam ex vilibus palmam intelligens, [i] tantoque illustriorem victoriam, quanto quos vicis-
17 set pluris haberentur. Ergo dicentibus, *quoniam cursu plurimum valeret, debere profiteri nomen suum inter eos, qui Olympicis ludis certaturi essent, cognominis sibi regis*

[a] Agell. 9, 3.
[b] Curt. 3, 6, 1.
[c] Just. 12, 6, 10. Arria. 4, 2, 12. Curt. 8, 2, 8.
[d] Eume. Paneg. Constantini c. 17. Aelian. hist. var. 12, 14. Arrian. 7, 5, 18. Solin. c. 14. Curt. 3, 12, 15. 6, 5, 29. Solin. c. 14. Plut. c. 5. Tzetzes. Glycas. Aelian. hist. var. 12, 14.
[e] Plut. de adul. & amici discrim. c. 29. & de animi tranquil. c. 20. Arrian. 7, 5, 18.
[f] Plut. Sympos. 1, 6.
[g] Apulei. 1. Florid. Horat. epist. 2, 1. Himerius apud Phot. Plin. 7, 37. 6. 35, 10, 25. 37, 1, 7. Cicero epist. fam. 5, 12.
* Hier. ad Laetam. Hincmar. epist. 3, 1.
[h] Plut. Pyrrh. c. 14. & Alex. c. 5. & de fort. 2, 5. & Pomp. c. 2. Tzetzes. Chil. 8, 200, & 11, 368. Victor. in Caracalla. Hist. Misc. 10, 23.
[i] Plut. c. 6. & de fort. Alex. 1, 13. & Apopht. c. 36. Herodot. 5, 22.

 exem-

exemplo; *magnam ea re per Graeciam sibi famam comparaturum*: *facerem*, inquit, *si reges haberem adversarios.* [a] Quoties aut praeclara aliqua pugna Philippus vicerat, [18] aut oppidum opulentum in potestatem redegerat: laetantibus aliis, ipse haud obscure indolescebat. exceptaque vox est querentis inter aequales; *nihil reliqui facturum patrem sibi ipsisque, quum adolevissent.* quippe deperiturum gloriae verebatur, quidquid accessisset opibus: nec tam harum possessione, quam istius cupidine movebatur. Somni natura parcissimus, etiam arte vigilantiam adjuvabat. [19] si quid occurrisset, quod seria meditatione dignum videretur; comprehensa pila argentea, brachium extra lectum porrigebat, [b] ut in subjectam pelvim inlapsa, excitato sonitu, torporem in somnum deficientis discuteret. Deos ab ineunte aetate magnifice co- [20] luit. [c] Sacro quodam ita liberaliter tura flammis intulit, ut Leonidas, vir severus & parcus, profusionem istam non ferens, exclamaret: *sic adolebis, quum regiones subegeris, ubi haec nascuntur.* Cujus vocis memor, quum postea turiferam Ara- [21] biam pacaret, multa odorum talenta misit Leonidae, cum mandatis; *ne posthac in deorum honoribus adstrictior esse vellet, quos intelligeret dona hilariter oblata tam larga manu rependere.* Animi sublimis & magna conaturi documenta mature dedit. Per- [22] sis ea tempestate Artaxerxes cognomento Ochus praeerat. [d] Eum Artabazus & Menapis satrapae, Memnonque Rhodius, egregius dux, bello lacessiverant; sed potentia regis oppressi, deserta Asia ad Philippum profugerant. His tum Alexander [23] septenni minor mire delectabatur; [e] crebroque de rebus Persicis interrogabat, nihil quidem puerile & sordidum, sed *quibus maxime firmamentis opes regiae niterentur? quis armorum usus, quae audacia viris; quanta equis pernicitas esset? quot dierum itinere Macedonia distaret Susis? quae regi morum via, quaeque exercitatio corporis, atque opinio virtutis foret?* Postea, quum deprecante fratre Memnonis Mentore, cujus [24] sororem in matrimonio Artabazus habebat [f], cum exsulibus in gratiam rediisset Ochus, eosque à Philippo repeteret; Alexander legatos eximiae in tantilla aetate indolis admiratione ita perculit, ut unus eorum in haec verba prorumperet: [g] *Hic quidem puer Magnus est Rex; noster vero, dives.* Haec autem quum merito quidem [25] naturae suae debere videretur, haud minus institutioni debuit. [h] Nam pater satis gnarus, quantum Epaminondae commercium sibi profuisset, quantoque plura eloquentia, quam vi confecisset; summa cura incubuerat, ut à tenera statim aetate liberalium artium studiis probe imbueretur. [i] Igitur Aristotelem, magni nominis [26] philosophum, ingentibus praemiis evocatum perpulit, ut etiam prima literarum elementa puero traderet. Nec abnuit Vir doctissimus, quum intelligeret, quantum esset à principio recte instrui multis imperaturum; frustraque contemni pro parvis, sine quibus ad majora profectus non esset. [k] Variis deinde magistris, ut alius [27] alia arte excellebat, usus, non modo mentem egregiis implevit disciplinis; verum etiam corpus omnis generis exercitationibus, ad usum bellorum, & patientiam laboris edomuit: ne tum quidem vacuus, quum otiari videretur; quippe pila, vel saltatione virili, non tam laxabat animum, quam seriis obsequiis membra praeparabat.

Cap. III. Postquam deinde aetas & ingenium paullisper adolevit, jamque severio- [1] ribus studiis idoneus visus est, revocatum, qui tum apud Mitylenaeos agebat, Aristotelem continuo secum habuit, donec post mortem patris rerum potitus, in Asiam transjiceret. Quo temporis spatio quidquid à tanto praeceptore tradi potuit, [2] perdidicit. [l] Cognoscendae rerum naturae tanto avidius incubuit, quanto pertinacio- re spe imperium universi orbis praeceperat. Cujus indagationem postea quoque adjuvit, plane regio & animo, & sumtu. [m] Aristoteli, quo naturas animalium cer- [3] tius atque perspectius commentari posset, tota Asia Graeciaque parere jussit, quotquot venatu, aucupio, piscatuve vitam tolerabant, aut aliquam in ejusmodi negotiis peritiam adsequuti fuerant. [n] Constat in ejus operis impensas octingenta talenta philosophum accepisse. Adeo autem cognitionem illam dilexit, ut in eam sumtum [4] faceret, curamque impenderet, cujus fructum visurus non erat. [o] Post centum annos capti sunt cervi cum torquibus aureis, quos addiderat, ut vel posteri cognoscerent, quanta fides habenda foret iis, quae de istorum animalium longaevitate ferebantur. Sublimioribus quoque disciplinis, quas *acroamaticas* appellant, [p] eruditum [5] fuisse, ipsius testatur epistola: qua queritur Aristotelem *dignitatem earum evulgatis prae-*

a Plut. c. 6. & apophth. c. 36. Gregoras lib. 9.
b Marcellin. 16, 6.
c Plut. c. 44. apophth. c. 37. Plin. 12, 14, 17.
d Diodor. 16, 53. Curt. 6, 4, 25.
e Plut. c. 7.
f Diodor. 16, 53.
g Plut. de fort. Alex. 2, 24.
h Diodor. 16, 96.
i Quintil. 1, 1, 20. Hieronym. ad Laetam. Erasmus lib. 2. de ratione concion.
k Dexippus apud Cedrenum. Plut. c. 70. Athenaeus 1, 15. & 19. Dio orat. 2. Suidas v. Ὄρχησις.
l Laërt. in Aristot. Ὀλυμπ. ἀναγραφῆ. Dionys. περὶ Δημοσθένους.
m Plin. 8, 16. 5.
n Athenaeus 9, 13.
o Plin. 8, 22, 25.
p Plut. c. 12. Agell. 20, 4. Zonaras.

6 *praeceptis profanaſſe.* Et ille excuſavit; reſcribens, ita libros illos eſſe editos, ut haberi poſſint pro ineditis. nec enim quemquam ſententiam ipſorum magnopere per- 7 cepturum eſſe, niſi, quae iis continerentur, jam antea didiciſſet. Idem, quum Rhetorica ab eo exigeret, ſollicite vetuit, ne aliorum etiam in manus pervenire pateretur. Neque enim minus honeſtis artibus, quam potentia ceteros praeſtare cupiebat: 8 indignabaturque communicari laudem illam cum humillimis. Medicinae quoque ſtudio imbutum ab Ariſtotele filio medici, ex gente Aſclepiadarum, fidem ipſius 9 epiſtolae faciunt. Eam autem philoſophiae partem, quae ſibi aliisque probe imperare docet, ita coluit, ut magnanimitate, prudentia, temperantia, fortitudine, quam armis & opibus inſtructior, tantam imperii Perſici molem ſubruere adgreſſus cen- 10 ſeatur. Ipſe quidem praedicavit, *non minus ſe debere Ariſtoteli, quam Philippo: hu-* 11 *jus enim munus fuiſſe, quod viveret; illius, quod honeſte viveret.* Ingenium tamen ardens ambitione, nimia honoris gloriaeque praedicatione, quam inter genera bonorum referendam eſſe Ariſtoteles ſciverat, elatum fuiſſe, ut, non modo imperii prorogandi gratia, bella ex bellis ſereret, verum etiam deus haberi vellet, quidam 12 non immerito credidere. Ceterum non ſolum imperante Alexandro eximio honore, maximiſque muneribus adfectus eſt Ariſtoteles; ſed & a vivo adhuc Philippo ingens inſtitutionis ſuae pretium tulerat: impetrato, ut in ipſius gratiam patria in- 13 ſtauraretur. Olynthios Philippus acerrimos hoſtes expertus fuerat; nam vicini Macedoniae, & potentia hactenus haud impares, aegerrime tulerant, ſub rege bellico- 14 ſo vafroque regni opes creſcere, accolis perniciem, aut ſervitium adlaturas. Ergo quo infenſioribus animis certatum eſt; eo aſperior victoria fuit. urbem captam direptamque ſolo aequavit Philippus: cives veniere. in reliqua etiam ditionis eorum oppida ſaevitum eſt. Inter quae Stagiram, unde Ariſtoteles genus ducebat, par ca- 15 lamitas obruerat. Eam tum regis permiſſu atque opibus ex integro condidit: reſtitutaeque leges tulit, quibus poſtmodum uſa eſt. Ita quam ſtantem florentemque tot fortium virorum manus ab excidio prohibere non potuerant; eam incenſam at- 16 que dirutam unius civis excitavit ingenium. Quanti autem Ariſtotelem fecerit Philippus, hinc etiam aeſtimari poteſt, quod ſaepe filium monuit, ut ſub tam idoneo magiſtro ſapientiae gnavam operam daret; ne mox multa committeret, qualium 17 cauſſa ipſe pudore & poenitentia angeretur. Igitur poſtea quoque maximis rebus intentus Alexander non omiſit magiſtrum venerari; crebroque per literas compella- 18 vit hominem, nec diſciplinarum modo arcana, ſed & morum remedia petiit. Atque ille reſcripſit, quibus ipſius atque ſubditorum felicitati conſultum opinabatur, *meminiſſet*, b *tantam ipſi conceſſam eſſe potentiam, ut prodeſſet hominibus, non ut eos laederet. irae quoque*, in quam maxime praecipitem noverat, *modum poneret; neque* 19 *enim iraſcendum inferioribus: parem autem ipſi eſſe neminem.* Ad poſtremum tamen animo jam elatior ſpernere eum coepit: praeſertim quum ob c Calliſthenis exitum infeſtum ſibi, & praeter ſapientiae praecepta, etiam vindictae cauſſa, ambitionem d hu- 20 manum faſtigium deſpicientis, diſputationibus exagitare crederet. Certe paullo ante mortem, Caſſandro objecta patri ſuo crimina purgante, exclamaſſe fertur; *Ariſtotelicae verſutiae machinationibus inſtructum veniſſe, ut juſtas aliorum* * *querelas fal-* 21 *lacibus argutiis eluderet.* deinde *utrique, ſi vera, quae deferrentur, comperiſſet, malum* minatum eſſe: tam vehementi vultu, ut diu poſt ejus interitum, quum forte Caſſander, tum rerum in Graecia potens, imaginem Alexandri Delphis poſitam intuere- 22 tur, revocatus in periculi ſui memoriam, toto corpore cohorruerit. Quae res Ariſtoteli etiam magnae infamiae occaſio fuit: quippe venenum quo Alexander periiſſe creditus eſt, non alterius ingenio equinae ungulae inditum, & Babylonem 23 deportatum, rumor ſuſpicatus eſt. Adamavit & muſicam, eique feriam initio operam dedit: donec contumelioſa interrogatione patris, *ecquid puderet tam ſcite cane-* 24 *re?* velut artem ſuae majeſtati indecoram, negligentius tractare coepit. Quo quidem tempore magiſtro chordam quamdam ex artis praeſcripto pulſare jubenti, *quid autem referat*, inquit, *ſi hanc pulſavero?* in aliam intendens digitum. At ille, *nihil* 25 *referre futuri regis, futuri autem citharoedi referre*, reſpondit. Delectatus deinceps eſt maſculo cantu, quum molles fractaſque modulationes ut perniciem morum averſaretur. Quo nomine maxime amplexus eſt Timotheum, artis ejus profeſſio- 26 ne celebrem. Ille enim adcommodata ad ingenium illius ſcientia, modo, quem

Ariſtot. c. 1. Rhetor. de Alex. Plutarch. c. 13. Laërt. in Ariſtot. Plut. c. 13. Ethic. 4, 7. Zamoſ. analect. antiquit. Daciae c. 11. a Aelian. hiſt. var. 12, 54. Tzetzes Chil. 7, 140. Dio Chryſ. orat. 2. f. Laërt. in Ariſt. Plin. 7, 29, 3. Val. Max. 5, 6, 5. ext. Plut. c. 51. adverſ. Colotem. Plut. adverſ. Colot. c. 50. Laërt. Plut. apophth. c. 33. Caſaub. in Athen. 14, 22. Proleg. not. in Curt. c. 4. v. Alexandri. b Melanch. in Chron. Aelian. hiſt. var. 12, 54. Rutgerſius var. lect. 1, 6. c Plut. c. 13. & 94. d Plut. de profect. virt. ſent. c. 10. & de laude ſui c. 19. * Plut. c. 126. Curt. 10, 10, 16. Plut. Pericle c. 2. Gregoras lib 9. Aelian. hiſt. var. 3, 32. Dio Chryſ. orat. 2.

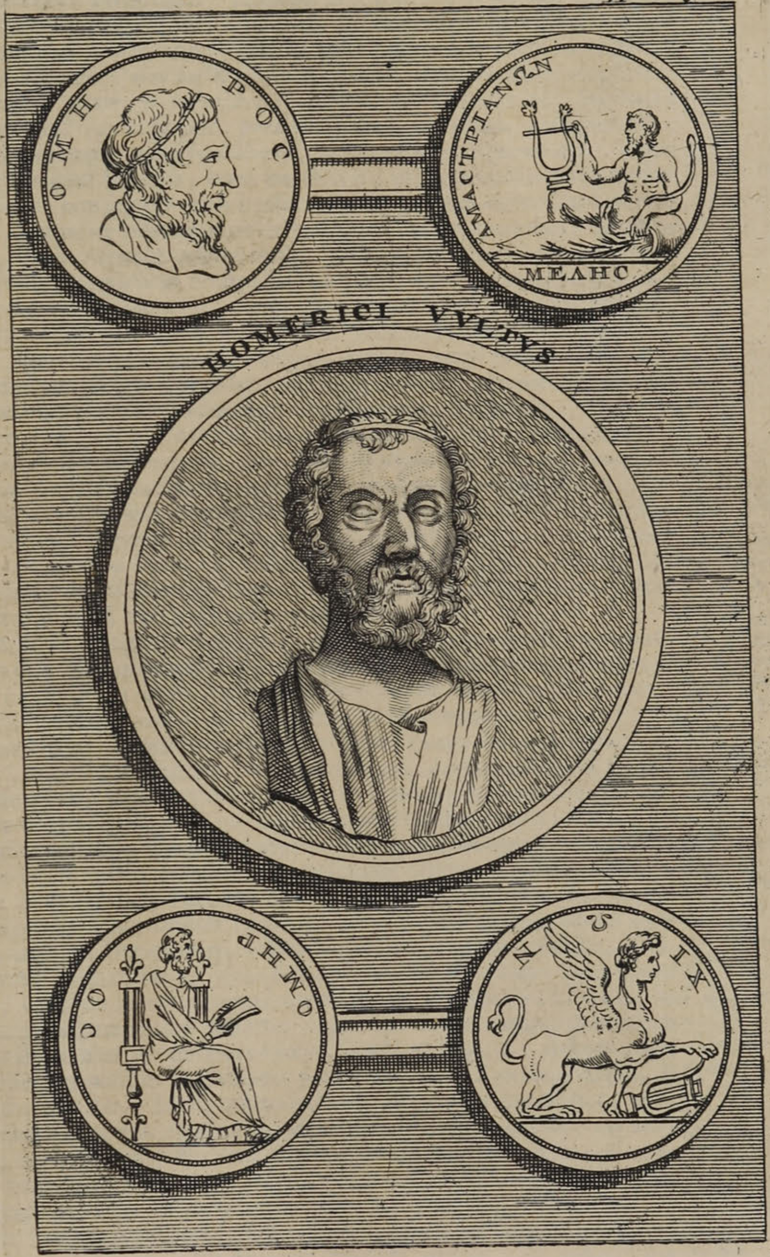
Suidas v. Τιμόθ. Dio pr. orat. 1. Erasm. adag. *à Dorio ad Phrygium.* Plut. de fort. Alex. 2, 4. * Pausan. lib. 6. Val. Max. 7, 3, 4. Suidas v. Ἀναξίμ. Athen. pr. lib. 13. Dio Chrysost. orat. 2. Plut. c. 6. Plut. de fort. Alex. orat. 2. Schoner. c. 1. Algebrae. Quintilia. 2, 20, 5. Vitruv. praef. lib 2. Lucian. pro imagin. Laërt. in Xenoc. Plutarch. adversf. Colot. c. 50. & in Phocione c. 120. & de fort. Alex. 1, 14. & 2, 1, & 4. a Dio Chrysost. tota orat. 2. Plut. c. 13. & de fort. Alex. 1, 4. Vopisc. pr. Probi. Cicero pro Archia c. 10. b Plut. c. 44. c Strabo lib. 13. Plut. c. 13. Plin. 7, 29. d Lucian. dial. mort. e Plut. de fort. Alex. 1, 13. Homer. Iliad. 3, 179. f Curt. 3, 6, 19. g Athen. 10, 10. Plut. apophth. c. 36.

Phrygium appellant, ita aliquando eum rapuit, ut tamquam divino inſtinctu exardeſceret animo, &, velut propinquo jam hoſte, ad arma capienda proſiliret. 27 Eloquentiae etiam ſub Anaximene Lampſaceno ſtuduit. quae res poſtmodum incolumitatem urbi adtulit, quum Perſarum opibus ſtudentem Alexander diruere conſtituiſſet. * 28 Conſpicatus enim Anaximenem extra moenia prodeuntem, nec dubitans, quin pro patria deprecatum veniſſet, *Graecorum deos* teſtatus eſt, *non facturum ſe quod petiſſet.* Quo audito callidus ille rogavit, *ut Lampſacum dirueret.* Ille & jurisjurandi relligione adſtrictus, & magis etiam praeceptoris olim ſui ſagacitate delinitus, gratiam delictorum Lampſacenis fecit. 29 Comoedos ut inſtituto ſuo parum congruentia tractantes, corrumpendiſque moribus natos contemſit. Neglexit & pugiles, quamquam maximi tum in Graecia fierent. forte quod otioſos & ſaginae addictos, valida membra ſpectaculorum potius ludibriis, quam patriae neceſſitatibus commodare, non probabat. 30 Reliquas artes, etiam quas ipſe non adtigerat, impenſe fovit. Unde ex toto fere orbe paſſim ad ipſum confluebant, quicumque inſigni aliqua peritia praecellere ſibi videbantur: eique vel ingenii ſui monumenta dedicabant; vel exhibito artis ſuae ſpecimine, à munificentiſſimo regum, & cujus animo fortuna reſponderet, immenſas plerumque divitias conſequebantur. 31 Etiam quos procul poſitos praeclara eruditio aut virtus commendabat, iis ingentia munera ultro largiri conſueverat. Igitur tantus ea tempeſtate doctorum atque ſollertium hominum proventus fuit; ut vix ulla aetas bonis artibus copioſior exſtiterit. 32 Solent enim ingenia moreſque componi ad principum mentem; omniſque fere temporum inclinatio regnantium infamia, vel decus eſt.

CAP. IV. 1 Ex veterum monumentis nihil antehabuit a Homero; quem unum omnem ſapientiam, qua imperia conſtant, optime complexum eſſe autumabat. adeoque eum cordi habuit, ut Graeco cognomento *amator-Homeri* diceretur. 2 Libros ejus ſemper ſecum ferre ſolitus, etiam quum quieſceret, una cum pugione ſub cervicali reponebat; *militiae ſuae viaticum*, & *inſtitutionem bellicae virtutis* appellans. *Achillem* praedicabat *felicem*, *quod tantum virtutis ſuae praeconem inveniſſet.* 3 Reperto inter Damaſcenam praedam materiae curaeque exquiſitiſſimae ſcrinio, & diſquirentibus amicis, b *cuinam uſui convenientiſſime deſtinaretur?* ipſe, *Homero*, inquit, *dedicabimus*; *ut pretioſiſſimum humani ingenii monumentum, elegantiſſimo etiam opere ſervetur.* 4 Inde obtinuit, c ut emendatiſſima poëtae editio, quam magna cura comparaverat Alexander, *è narthecio* vocaretur. quippe ſcrinium illud, quum adhuc Perſarum eſſet, unguentis & odoribus adſervandis ſerviverat. 5 Quidam proſpere geſtae rei nuntius, quum citato curſu ad eum ferretur, dextramque porrigeret, vultu maximae laetitiae notas praeferente: *Quid mihi nuntiaturus es tanto gaudio dignum*, inquit, *niſi forſan Homerus revixit!* 6 Sed tum eo jam felicitatis pervenerat, ut propemodum exſatiatae gloriae nihil deeſſe putaret, praeter idoneum buccinatorem. d Crebra autem lectione totum fere edidicit, ut nemo neque promtius eo familiariuſque uteretur; neque exactius de eo judicaret. 7 e Ex omnibus autem ejus carminibus maxime probabat verſum, quo boni ſimul imperatoris, robuſtique militis laudes Agamemnoni tribuuntur; cumque praecipuum virtutis incitamentum, & veluti morum ſuorum magiſtrum habuit. 8 His itaque diſciplinis imbutus, ſummae fortunae vim atque dignitatem egregie tutatus eſt; ſuperbia & licentia, qua quidam ſola principes agunt, abſtinuit. 9 f Cultu curaque corporis haud multum ſupra privati modum eminens, virtute potius quam veſtium ornatu anteire ſuos, imperatorium cenſebat: hilaris, humanus, adfabilis; ut tamen contemtum excluderet: vino deditus; ſed citra ebrietatem. nam ſi otium nactus eſſet, ſermonibus magis quam compotatione tempus extrahebat. 10 g Voluptates ita contemſit, ut matri curam injiceret, ne plane ad generandum inhabilis eſſet. Illud inprimis relligioſe tenuit, ne cujus torum violaret. Quibus vitae morumque inſtitutis diu inhaeſit; magnumque & memorabilem regem egit: donec impetu quodam, & velut torrente fortunae convulſus & mutatus, priſtinam animi moderationem paullatim exſueret. 11 Animi robur cum inſigni dexteritate, magna patris & aliorum admiratione oſtendit in equo bucephala; nam id nomen bubuli capitis figura inſignitus acceperat. 12 h Plurimum tum equeſtri laude pollebat Theſſalia; nobiliumque equorum greges

h Schol. Ariſt. in nub. Plin. 8, 42. Juſt. 7, 6, 8.

Freinsh. Suppl. Pag. 6.

ges multis locis alebantur. Eminebat tamen inter omnes viribus & ſpecie bucephalas, quem Philonicus ex Pharſalia oriundus, maximo in illis regionibus principe
13 dignum exiſtimans, ad Philippum adduxerat, ſedecim talentis venalem. Quum autem velocitatem equi obſequiumque experturi in campum deſcendiſſent; nemo amicorum ſatellitumque regis tractare eum potuit. quin inſurgebat in omnes, &
14 conſcendere conatos ferocia exterrebat. Jamque pro indomito, & ob feritatem inutili, relinquebatur; quum ſuſpirans Alexander, *Qualem iſti equum perdunt, per mollitiem animi, & tractandi imperitiam!* Quo ſaepius repetito à patre increpitus, *quod ob negotium, quod emendare non poſſet, majores peritioreſque conviciis inceſſeret;*
15 *ego vero*, inquit, *emendabo pater, ſi permiſeris.* Atque illo ſubjiciente; *fruſtratus autem quam poenam pendes? equi*, inquit, *pretium luam.* exortoque omnium riſu,
16 convenit, *ut victor equum patre emente haberet, victus amitteret pecuniam.* Tum Alexander, comprehenſis equi habenis, eum ita ſtatuit, ut in adverſos ſolis radios converſus, umbram ſuam conſpicere non poſſet: ea enim antea exterritum acrius ferociſſe obſervaverat. quumque nihilominus aeſtuaret, jubam demulcens, dimiſſa-
17 que ſenſim chlamyde, in ſaevientem adhuc inſilit. Ille parendi inſolens cervicem & calces jactare, multaque pervicacia contra frenum niti; denique proripere ſe co-
18 nari, & ingenti violentia curſum moliri. Spatioſa & equitabilis planicies ſuberat, ergo ferocientem exſultantemque effuſis in collum habenis, adactiſque calcaneis
19 cum ingenti clamore in curſum permittit. Ingens deinde campi ſpatium evectus, jam laſſatum & conſiſtere volentem impellere non antea deſtitit, quam exhauſtum
20 curſu, & labore domitum, manſuetiorem jam mitioremque reduxiſſet. Deſcendentem manantibus gaudio lacrimis complexus eſt pater; oſculoque capiti impreſſo, *majus imperium ſibi circumſpicere* juſſit, *nec enim Macedoniae regnum tantam in-*
21 *dolem capere.* Poſt haec bucephalas quum in ceteros ferociam ſuam retineret, uni Alexandro mira ſubmiſſione paruit; multorumque mox laborum atque diſcriminum
22 ſocius, in proelio adverſus Porum periit. Dignum id argumentum viſum eſt, quo illuſtrarent opera ſua nobiliſſimi artifices. * duas ex marmore ſtatuas equum domantis oſtentant; Praxitelis & Phidiae certamen. Alexandri eas imagines eſſe, quamvis ambigi poſſit, auctores haud obſcuri crediderunt.

1 CAP. V. His atque talibus ingenii animique experimentis eam apud Philippum exiſtimationem nactus eſt, a ut quum ipſe Byzantinos obſidione urgueret, idoneum jam crediderit filium, cui libera cum poteſtate Macedoniae curam committeret,
2 annos omnino ſedecim habentem. b Quo comperto Medarorum quidam, Thracia natio, Macedoniae ſubjecta, opportunum defectioni, quam dudum agitabant, tempus adveniſſe rati, conſilia nudavere. Sed adoleſcens oſtentandae virtutis occaſione laetus, cum ducibus à patre relictis propere in eos movit: victiſque & ejectis rebellibus, urbem eorum varii generis convenis habitandam dedit: c illi Ale-
3 xandropolim ex nomine auctoris ſui appellavere. Philippus eventu rei gaudens, ceterum ſollicitus, ne ſuo arbitrio permiſſus adoleſcentis animus d majora viribus cum exitio capeſſeret; evocavit eum, ut, ſe magiſtro, ardorem prudentia temperare diſceret: & in ſubigendis Cherſonneſi oppidis, ſtrenua promtaque opera ejus
4 uſus eſt. Ceterum quum ad Byzantium, validam urbem, haereret obſidio, civibus egregie pro libertate pugnantibus; *iiſque Graeci barbarique, quibus incrementa Philippi ſuſpecta erant, certatim auxilio venturi* nuntiarentur; deſperata victoria, id unum agitabat, quanam ratione quam minimo copiarum atque famae damno ab
5 obſidione diſcederet. e Imperabat eo tempore Getis, Scythico populo, Atheas: qui armis Iſtrianorum preſſus, auxilium à Philippo petiverat, ſpe adoptionis facta, ſi feſſis Getarum rebus ſuccurreret. Idem quum hoſtium imperator deceſſiſſet, belli metu liberatus, Macedonas vacuos remiſerat, negans *vel ipſorum auxilio, vel adoptione Philippi eguiſſe; cui adverſus hoſtes ſatis propriarum virium, & in ſucceſſionem*
6 *regni filius eſſet.* f Eam barbari contumeliam ulturum ferens Philippus, omiſſo Byzantio in Scythiam convertit agmen. Ubi conſerto proelio, quum numero ſuperiores Scythae eſſent, nec virtutis poeniteret, arte Philippi Macedonibus victoria ceſ-
7 ſit. Cujus omne pretium pecorum equorumque maximi greges, & infirmioris aetatis ſexuſque captivi fuere: ceterae praedae nihil exceptum eſt. quippe opibus minime ſtudebant Getae; ſed quotidiano victu contenti, paupertatem inter vitae commoda.

Plin. 8, 42. Plut. c. 9.

Curt. 6, 5, 18. 8, 14, 34. * Blond. h. 1. Romae inſt. Mer. Coſm. in regione urbis ſexta Ant. Lafrerus Sequanus formis aeneis excudit. Bern. Gamucci lib. 3. dell'antichità di Roma. Roſ. ant. 1, 6.

a Plut. c. 14. b Paul. Diac. de geſt. Longobard. 5, 40. c Stephanus v. Ἀλεξάνδρεια. d Juſt. 9, 1, 8. e Juſt. 9, 2. Oroſ. 3, 13. f Otto Friſing. 2, 24. Jo. Magnus hiſt. Goth. 3, 10. Aeſchines contra Cteſiphontem.

moda numerabant. Ceterum quum ex Scythia, regrediens, longo impedimento- 8 rum agmine, per Triballos iter faceret; illi opportunis locis occupatis transitum negabant, nisi praedae partem accepturi. Erant in exercitu Philippi mercenarii 9 Graecorum milites, qui & ipsi, quum in discriminis partem venissent, commodorum exsortes haberi moleste ferebant. Inde orta seditione ad manus ventum est: tam acri certamine, ut multis utrimque cadentibus etiam rex sauciaretur; transfosso femore, eodemque vulnere interfecto equo: tanta vis adacti teli, tantaque virtus inferentis ictum fuit. Ibi tum ante omnes prosiluit Alexander, jacentemque 10 clypeo protegens, irruentium in eum alios occidit, alios avertit in fugam. Ita filii pietate servatus est, abscedentibus qui oppressuri fuerant; eo promtius, quod interfectum crediderant: sic ipsi vulneris atrocitati vitam debuisse visus, mortis opinione mortem effugit. praeda inter consternationem amissa est. Ceterum ex 11 vulnere claudicare coactus, quum initio eam corporis deformationem aegro animo ferret, memorabili ad posteritatem adolescentis voce monitus est, *non irasci vulneri, cujus opera ad singulos gressus suae virtutis admoneretur.* Satis jam gloriae 12 potentiaeque Philippo quaesitum erat; satis etiam periculorum atque vulnerum pertulerat: si quietem pati posset animus ambitione vecors. Tributarios Illyriorum 13 Macedonas, omnium non vicinorum modo, sed etiam longe dissitorum dominos effecerat: Triballos subegerat: Thraciam habebat in potestate: multis Graecorum populis imperabat; alios metu, aut largitionibus tenebat obnoxios. Thessalos Dao- 14 chus, Cineas, Thrasydaeus, cum Eudico & Simo Larissaeis; Arcades Cercidas, Hieronymus, Eucalpidas; Argivos Myrtis, Teledamus Mnaseas; Eleos Euxitheus, Cleotimus, Aristaechmus, regio jugo subdiderant: Messenios Philiadae li- 15 beri, Neon & Thrasylochus; Sicyonios Aristratus & Demaratus; Megarenses Ptoeodorus, Helixus, Perilaus; Euboeenses Hipparchus, Clitarchus, & Sosistratus, suae quique civitatis principes, conciliabant: Olynthum Euthycrates & Lasthenes prodiderant. Una Spartanorum civitas veteris disciplinae egregie tenax, & proditionis immunis fuit. Sed quum imperio totius Graeciae immineret, Athe- 16 niensium maxime opes morari destinata cernebat. nec deerant in civitate, qui res ad ipsum traherent; sed populus, qui omnia poterat, impellente Demosthene, contra Macedonum opes nitebatur: crebrisque, ut inter potentes vicinos, contentionibus, ingenium Philippi callidum, audax, & ob dominationem fidei famaeque negligens cognoverat. Maxime urebat regem recens dolor, quod ad Byzantium, Athenien- 17 sium opera, spe sua excidisset: qui non modo centum & viginti navium classem obsessis auxilio miserant; sed & Chiis Rhodiisque eadem audendi auctores fuerant. Igitur dum percuratur vulnus in Triballis acceptum, omnia occulte praeparabat, 18 quo Athenienses improvisus opprimeret. Exercitum retinenti obtentui erant Illyriorum nationes, quae ingenio feroces, & servitutis insuetae, impositum nuper jugum excutere tentabant. In eos Alexander missus, barbaris fusis fugatisque, 19 eam de fortuna atque virtute sua spem, & reliquis fecit, & ipse concepit, ut jam sine patre rebus gerundis se parem existimaret. Haec per biennium gesta. Philip- 20 pus autem praeparatis omnibus, quae olim destinaverat exsequi, maturum ratus, exoptatissima occasione oblata, ante initium veris cum exercitu in Graeciam venit: convocatis etiam ex Peloponneso copiis sociorum. Quippe Amphictyonum 21 decreto creatus erat imperator Graecorum, ut insolentiam Locrorum, qui Amphissam incolunt, castigaret: namque Cyrrhaeum agrum Apollini dicatum, Amphictyonum auctoritate contemta, colere perseverabant; ducemque ab his creatum, interemtis quibusdam, vulneraverant. Erat tum Philippo foedus cum Atheniensi- 22 bus, sed parum in eo praesidii futurum arbitrabantur, si regi violandae fidei merces adfulsisset. Igitur legatos ad ipsum mittunt, petituros, *ut pactis staret; aut certe ante ver adultum nihil hostile moliretur. deliberaturum interea populum Atheniensem, qua ratione controversiae*, quae inciderant, *componi possent.* Thebas quoque le- 23 gationem decernunt, quae exposito *communi periculo*, hortaretur, *ut simul cum ipsis tutelam Graeciae susciperent.* Sed Philippus per hospites & amicos, quorum Timolaus, Theogitonque & Anemoetas plurimum apud cives suos poterant; Thebanos in amicitia Macedonum continuit. Ratusque, si cum solis Atheniensibus futura 24 res esset, facile se superiorem fore, victis ad Amphissam Locris eorumque sociis; in

Curt. 8, 1, 24.
Plut. de fort. Alex. 1. 13. Demosth. de corona. Curt. 10. 2, 23.
Demosth. de corona. Plut. Demosth. c. 24. Demosth. de falsa legat. Diodor. 16, 54. Pausan. lib. 7.
Demosth. de corona. Diodor. 16, 78.
Curt. 8, 1, 25.
Aeschines contra Ctesiphontem.
Demosth. de corona.

in Phocidem raptim ducto agmine, Elateam finibus Thebanorum simul Atheniensiumque imminentem occupat, impositoque praesidio, velut in belli sedem, operibus munit. Ejus rei nuntius noctu Athenas perlatus tanta trepidatione urbem implevit; ut quum primo diluculo populus in concionem venisset, invitante ex more praecone, *qui salutare patriae consilium haberet, uti diceret*, nemo surrexerit. Donec Demosthenes congruentia tempori differens, persuasit, *ut è vestigio classis & exercitus educerentur; & legati tum ad ceteros Graecos, tum inprimis ad Thebanos mitterentur.* in hanc sententiam decreto facto, Chares & Lysicles copiarum imperatores constituti; Demosthenes legationis ad Thebanos princeps ire jussus est. Non fefellerat ea res Macedonis sollertiam, satisque prospiciebat, quanta belli moles oritura esset, si inter istos populos foedus convenisset. Quippe Atheniensium civitas tunc etiam opibus & auctoritate satis pollebat: nec Thebanorum aut potentia contemnenda erat, aut opinio. necdum exoleverat memoria Leuctricae pugnae, qua principatum Graeciae Lacedaemoniis extorserant. Igitur ut & sociorum confirmaret animos, & diversae factionis machinationes praeverteret; Amyntam & Clearchum Macedonas eo misit; addito, cujus eloquentiae plurimum fidebat, Pythone Byzantio: quem in concilio Boeotorum ita loquutum accepimus.

25 26 27 28 29

Plutarch. Demosth. c. 24. Demosth. de corona. Diodor. 16, 86. Probus Epaminonda. Plutarch. Demosth. c. 24. Diodor. 16, 86.

1 CAP. VI. *Si Philippo in Macedonia desidente, Elateam Atheniensis exercitus haberet; neque vobis ullum cum rege foederis aut amicitiae jus esset: tamen dubitare non debeo, quin illius societatem essetis optaturi. quis enim illum tanta potentia, tantisque* 2 *rebus gestis, civitati fama quam viribus validiori non praeponeret? Nunc autem quum illo, qui victricibus copiis velut vestibulum urbis vestrae obtinet, socio atque amico utamini; ab Atheniensibus multis veteribus atque novis injuriis adfecti sitis; horum amici*3*tiam, neglecto rege, vobis suadere, profecto contumelia est, Thebani. Sed superbissimi mortalium sibi solis ingenium consiliumque superesse autumant; reliquos, & inprimis Boeotos (vobis enim prae ceteris insultant) ineptos & rudes esse, nec quae utilia* 4 *honestaque factu sint, dignoscere. Itaque quo nihil est dementius, id se vobis persuasuros putant, ut ex ipsorum potius arbitrio, quam utilitate vestra hostes atque amicos ha*5*beatis; verbis confisi, in quibus omnis ipsorum vis est. Sed verba nemo sanus ante facta habuit, praesertim in bello: ubi res manu geritur; linguae promtitudo supervacanea est. Ut sibi diserti videantur, virtus & fortuna Philippi, tantis suis sociorumque* 6 *viribus subnixa plus poterit. Nec enim facile dixerim stolidior an impudentior sit eorum postulatio.* Intentatum Atticae fulmen excipite Thebani: socio atque amico regi bellum cum exitio vestro facite, ut nos in tuto simus: vestros agros, vestra corpora objicite, ne injuriarum suarum vindictam ab Atheniensibus Philippus exigat. 7 *Haeccine sunt postulata hominum, qui aut ipsi sano judicio utantur, aut alios uti credant? Qui modo nullam premendi vos occasionem praetermiserunt; qui vos contumeliis, injuriis, armis quantum potuerunt persequuti, vestras clades atque pericula felicitatem suam rati sunt: ii nunc à vobis petere audent, ut cum ipsis perire malitis, quam cum* 8 *Philippo vincere. At iste hospes & alumnus vester, educatus in contubernio Epaminondae clarissimi imperatoris, sanctissimique viri, cum ipsius moribus à tenera aetate caritatem urbis vestrae imbibit: vestras & Apollinis injurias Phocensi bello ultus est;* 9 *quum Athenienses odio vestri sacrilegis auxilia mitterent: iterum communi Amphictyonum decreto exoratus ejusdem numinis contumeliam in Locros vindicavit: huc quoque profectus est, ut vestris commodis consuleret, non abscessurus, donec vos metu aemulae* 10 *inimicaeque civitatis solverit. Id sive communibus consiliis viribusque lubet exsequi; non vetat, quo minus in praedae verius quam belli societatem veniatis; sive quiescitis,* 11 *transitum concedite: ipse communium injuriarum idoneus ultor erit. neque minus ad vos redibit emolumentum victoriae: greges, armenta, mancipia quae ex hostibus capientur,* 12 *maxima ex parte penes vos, ut vicinos, erunt: inde Phocensis belli damna sarcietis. Id magis ex usu vestro sit, an vestros agros uri, vestra oppida expugnari, incendi, diripi, vestras denique res agi ferrique, quod Athenienses optant, expendite. Nam iracundares est suspectus immerito candor, quoque pronior benevolentia fuerit, acrioribus stimu*13*lis in vindictam agitur. Ceterum haec ita refero, non quo vobis ingratitudinem exprobrem, de qua nihil vereor; nec ut formidinem incutiam, qua nihil opus futurum existimo: sed ut Philippi in vos beneficia, & vicissim in illum vestra cogitantes, admoneamini,*

Just. 5, 3, 5. Plutarch. Alcibiad. c. 4. Liv. 21, 20, 1. Just. 7, 5, 3. Plutarch. Demosth. c. 24. Just. 8, 1, 11. Demosth. de corona.

mini, ea demum firma atque perpetua esse foedera, quae servari utriusque intersit. Quod 14 *si majora sunt illius merita, vobis curae erit, ut mutuo in illum animo sitis: ille maximum laborum praemium putat, subvenisse Graeciae, pro cujus salute atque dignitate perpetua cum barbaris bella gerit. Atque utinam illum Atheniensium furor ingenio suo* 15 *uti passus esset, jam in Asia audiretis arma ipsius esse, quae nunc coërcendis improborum motibus, invitus per Graeciam circumferre cogitur. Poterat quidem amicis Athe-* 16 *niensibus uti, nisi huic Demosthenis, atque aliis quibusdam, qui imperitam multitudinem, ut expositum ventis mare, orationum suarum aura, quo volunt, impellunt, vectigalem se facere indignum, usque & exemplo foedum existimasset. Quippe si apud* 17 *illos honestati pretium esset, gratuito boni forent. Quibus honesta vendere mos est, si eadem flagitii merces detur, utilia à noxiis, recta ab inhonestis non distinguunt: lucro, non adfectu virtutis aut patriae, neque deorum hominumve reverentia ducuntur. No-* 18 *lite honesti aliquid aut egregii exspectare ab his hominibus: vestris utilitatibus non moventur, qui patriae tam male consulunt. Implicare vos volunt iisdem calamitatibus, ex quibus modo Macedonum virtute atque fide liberati estis: tantoque majoribus, quanto formidabilior hostis futurus esset Philippus, quam Philomelus, aut Onomarchus fuere. Nam in precario imperio etiam boni ducis conatus haud minus cives quam hostes prae-* 19 *pediunt: regum jussis nemo intercedit, nemo refragatur: unius arbitrio cuncti reguntur. In quo, quantum in rebus bellicis momentum sit, non ignoratis. Nec jam in uno cor-* 20 *pore Macedonibus id praesidium est. Philippum etsi fatum auferret, Alexander regenerat. qui jam in adolescenti hac aetate ea animi ingeniique documenta edidit, ut prope constet, summis imperatoribus parem esse futurum. Contra apud Athenienses pacis bel-* 21 *lique arbitrium, quia penes omnes est, velut in medio positum audacissimus quisque ad se trahit; impetu magis quam consilio cuncta aguntur: homines maligni suadent, imperiti decernunt: bellum sumitur animosius, quam geritur: foedera haud minori facilitate quam junxere violant. Nam & cum Philippo foedus ipsis est. quod quam sancte servent,* 22 *re ipsa declarant. nec enim pro se fidem violasse satis habent; nisi per ipsos latius serpat ista contagio. Vestra autem constantia, Thebani, qua non minus quam rebus fortiter* 23 *feliciterque gestis magni clarique habemini, non sinit ambigere, quin multis experimentis cognitam regis amicitiam, semper infestae aemulaeque civitati praelaturi sitis. Neque* 24 *vero averruncator malorum Hercules siverit, ut quem indigenam civemque deum praecipua relligione colitis, ejus sanguinem impio injustoque bello persequamini. Nam ceteros quidem socios, quam amicitiae regiae non poeniteat, ex ipsis vos malo cognoscere.* Haec Python. Auditi dein sociorum legati, prolixe commendato regis animo, 25 petiverunt, *ut ipsum potius Graeciae vindicem, quam perturbatores ejus Athenienses sequerentur.*

Demosth. de Halonneso. Literæ Philippi ad Athen. apud Demosth.

Demosth. de corona.

CAP. VII. At Demosthenes facta dicendi potestate, *Non ignorabam*, inquit, *istos* 1 *Philippi mercenarios neque laudibus in ipsum, neque in nos conviciis esse temperaturos. nam qui pudorem consumserunt, quid loquantur aut faciant parum pensi habent, dum cupitis potiantur. Sed illi quidem, si bene vos novi, Thebani, spe sua egregie falsi, di-* 2 *gnum virtute vestra, Graecorumque moribus responsum ad Macedonem referent: vos autem ad ea quae nunc agenda sunt, animum diligenter advertite. nam vestrorum quo-* 3 *que negotiorum summam nunc agi ipsis rerum argumentis ostendemus, non verborum praestigiis, quibus isti vereri se dicunt ne capiamini. Sed quando sic pro vobis sunt solli-* 4 *citi, ponant metum, nihil faciemus, quo eloquentiores videamur. malam quandoque caussam adjuvit facundia: ubi nudam veritatem spectari dicentis interest, verba nemo prudens adpendit. Nec de Philippo laboramus; sit sane per nos, qualem isti fingunt: sit* 5 *etiam pulcher, eloquens, atque adeo in conviviis etiam hilaris. nam & hinc eum commendavere quidam; adeo inanem verae gloriae fatebantur. Ceterum legatos ejus miror* 6 *ea civitati nostrae coram vobis objecisse, quae si crimina sunt, non magis Atheniensibus, quam Thebanis defendenda esse, in confesso est. popularis enim status incommoda exagitant: quae licet non ignoremus utrique, tamen regio dominatui merito praeferimus. Atqui illi sic loquuti sunt, tamquam in circulis & conviviis Macedonum adulatione gra-* 7 *tiam quaererent; non apud liberam civitatem officio legatorum fungerentur. Scimus* 8 *quidem regum regiorumque mancipiorum adversus gentes urbesque liberas pertinacia odia; & simpliciter fecerunt isti, qui detegunt: sed eo magis adnitendum nobis est, Thebani, ut jura legesque nostras tueamur. Et optandum inprimis esset, ut qui rem-* 9 *publi-*

publicam adtigerunt, iis unum, idemque pulcerrimum certamen foret, quinam rectius civitati suae consulerent, aut consulta exsequerentur: nemo communia commoda posthaberet pri-
10 *vatis, nemo acciperet munera; nemo istorum exemplo patriam Philippo proderet. Verum, Thebani, nulli umquam non civitati modo, sed etiam homini integra perfectaque felici-*
11 *tas obtigit: beatissimus habetur, cujus fortuna minimum ex adverso trahit. Malos autem nobis cives esse, neminem fugit: ne vos quidem caruistis, aut caretis, Thebani: nam sine eo esset, non jam Elateae Philippus libertati nostrae plagas tenderet; sed de re-*
12 *gno Macedoniae nobiscum decertaret. Habemus tamen & bonos; eosque plures malis, & potiores. Argumentum poscis? liberi sumus: non servimus Philippo, sicut tu Python Byzantios tuos servire voluisti; tu autem Daoche, & tu Thrasidaee Thessalos regi*
13 *vendidistis. Thessaliam enim servitute Philippi premi, videtis Thebani, & nisi fallor, juxta nobiscum ingemiscitis: Byzantium, quantum in Pythone fuit, idem manebat exi-*
14 *tium, quod Olynthus perpessa est: nos liberavimus. Quippe Graecam civitatem, cum maxime sociam atque foederatam, ille relligiosus atque venerabilis adsertor Graeciae nec opinantem opprimere adgressus fuerat. Haec est nimirum praeclara ipsius prudentia. calliditatem pro ingenio habet: perjurium artem putat: perfidia tamquam virtute utitur.*
15 *Aut dicat denique quo alio pacto formidabilem illam potentiam nactus est: si Graecos fraudibus, insidiis, proditione non cepit; si barbaros etiam non auro magis quam ferro vicit; si denique cuiquam mortalium aut fidem dare gravatus est, aut datam fallere non*
16 *sustinuit. Istis tamen ille Graeciae vindex, nos perturbatores sumus! Sed quid istos pudeat, qui sua crimina nobis objectare malunt, quam non admonere vos eorum, quorum ipsi manifesti sunt? Si quis captorum munerum aut proditionis reus esset, illum tuendo, propugnando, legibus & poenis eripiendo vestrum negotium ageretis: nunc alios accusan-*
17 *do, in vos sententiam dicitis. Quod si ignari, quorsum ea res pertineret, id admisistis;*
18 *prudentiam in vobis requiro: si scientes prudentesque; verecundiam. Pro mea, quique in eadem mecum caussa sunt, innocentia suffecerit, quod nos à Philippo nihil accepisse ipsi fatemini. nec enim si quid petivissemus, vacuos abire passus esset liberalissimus rex, ut à vobis quidem praedicatur. An qui vos corrupisse operae pretium putavit, nobis,*
19 *etiam petentibus, non largiretur? At Thebanos modo monuistis, ne consilium eorum sequerentur, qui patriae male consuluerunt. Ego vero desino adversari illis, Thebani, si ita sentiunt: in ipsorum opinionem transeo; vosque quanto maximo potest opere hortor, oro, obsecro, perque vestram & communem Graeciae salutem obtestor, ut hoc ipsorum*
20 *decretum amplectamini. Id si feceritis, neque pecorum atque armentorum gratia vos ipsos venire patiemini; neque ut ergastulis ager vester frequentetur, inter cetera Philip-*
21 *pi mancipia Paeonibus & Triballis servietis. Nam isti greges & mancipia intueri vos jubent, egregia servitutis praemia; uxores, liberos, parentes, libertatem, famam, fidem denique & fas Graecorum vilia habere. Haec enim profecto perdidistis, Thebani,*
22 *nisi fraudi violentiaeque Philippi una nobiscum resistitis. Quod si alienis laboribus tutos vos fore persuasum habetis, vereor ne magnopere decipiamini. Etenim (quod abominor) Philippo victore, cui non dubium est, quin neque vos, neque quisquam Graecorum libertatem tueri possitis (nam in fide Philippi multum reponere, eorum est, qui perire velint)*
23 *at si nos Victoria respexerit, quid ab hominibus, quos in extremo salutis atque dignita-*
24 *tis discrimine deserueritis, exspectandum vobis putetis, considerate. Nam quaecumque vobis sententia sederit, Atheniensibus certe omnia experiri, neque libertatem prius quam vitam amittere decretum est. Quamquam etiam viribus non diffidimus: quibus si vestras sociatis, conjuncti utique superiores erimus hosti, cui singuli pares esse possumus.*
25 *Non ignoramus potentiam ejus Athenienses, quam olim nascentem augescentemque prae-*
26 *vidimus; &, si ceteris Graecorum eadem mens fuisset, praecaveramus. Diu enim bellum cum eo gessimus, non de Amphipoli, aut Halonesо, ut plerisque credebatur; sed pro salute & libertate Graeciae: donec destituti ab omnibus; à nonnullis etiam oppugnati,*
27 *pacem necessariam magis quam honestam fecimus. Sed nunc, opinor, praeses arcis nostrae Minerva, & Apollo Pythius patrium nobis numen, ceterique Graecorum dii * ape-*
28 *ruerunt oculos, & in vindictam avitae libertatis populorum suorum animos excitant. Certe Herculem non sine indignatione verba legatorum audivisse arbitror, Philippo stirpem ab illo deo repetentium. Ille enim agnoscat deus, omnium relligionum contemtorem; Grae-*
29 *cus, Macedonem; tyrannum, osor, punitor, exstirpator tyrannidis! Nullo enim alio argumento clariora sunt Herculis opera. at ille Graeciam dominatu premit; quibusdam*

Plutarch. c. 24.

Demosth. de coron. Ὀλυμπ. ἀναγ.

Demosth. de corona. Plut. Alcib. c. 4.

* Curt. 5, 8.

 etiam

Demosth. Philipp. 4. Dinarch. contra Demosth. a Demosth. de coron. Plutarch. Demosth. c. 24. b Demosth. ad Philippi epistolam. c Just. 7, 6, 8. d Demosth. adversus Aristocratem. Demosth. Olynth. 2. Plut. c. 19.

etiam civitatibus domesticos tyrannos imposuit, Philistidem Oreo, Hipparchum Eretriae, Chalcidi Taurosthenem. 30 *Ergo jam* a *Euboei, Achaei, Corinthii, Megarenses, Leucadii, Corcyraei nobis favent: alii fortunam spectant,* b *quae hactenus unicum Macedonicae potentiae vinculum fuit, quo leviter abrupto, ultro dilabetur.* 31 *Quippe Thessali,* c *unde Philippo robur equitatus est,* d *neminem umquam diu fovere: Illyrii ceterique Macedoniam adcolentes barbari, quorum & natura ferox est animus, & indignatione recentis servitii irritatus, si principia belli Philippo sequius evenerint, reliqua pro nobis conficient.* 32 *Vos modo nobiscum acriter in hanc curam incumbite: sepositis interim contentionibus, quas inter vicinas urbes saepe levis occasio concitat. odia privata, post rem bene gestam, communis laetitia in benivolentiam vertet; aut quum porro insanire vacabit, cum dedecore forte damnoque utrorumque, sed tamen citra exitium resumentur.* 33 *Neque dolos Philippi timueritis: modo promissis ejus aures occludite; manus continete à muneribus. Si nihil ante libertatem habueritis, calliditas & largitiones frustra erunt. potentiam ut discordiae Graecorum extulerunt, ita consensus obruet.* 34 *Quin & ipse, ut est temerarius, excipi potest. quod si accidat, nihil à ceteris est periculi. nam ipse gloriam atque dominationem; qui sub eo sunt, quietem expetunt.* 35 *Nisi forte Alexandrum veremini: quoniam isti quidem ita vos contemnunt, ut idoneos putent, quibus etiam pueri nomen formidinem possit incutere.*

Plutarch. Demosth. c. 25. Just. 9, 4, 8. Demosth. de corona. Diodor. 16, 86. Dinarch. contra Demosth. Strab. lib. 9. Aeschines contra Ctesiph. Plut. Demosth. c. 25. * Dio pr. orat. 2. Plut. c. 14. Curt. 8, 1, 23. Arrian. 7, 2, 13. Cappellus. Diodor. 16, 87. Pausan. lib. 7. Just. 9, 4, 5. Plutarch. apophth. c. 30. Pausan. lib. 1. * Pausan. lib. 9. Diodor. 16, 88. Just. 9, 4, 6. Aelian. 6, 1, 8.

1 CAP. VIII. Crederes alios repente factos Thebanos, qui modo regios legatos adtente, atque etiam cum adsensu audiverant, adeo in contrarium mutati sunt; ut Philippum hostem judicarent, ni quamprimum suis sociorumque finibus decederet: Macedonicae factionis homines urbe pellerent: & Atheniensium copias eo reciperent. 2 At Philippus inopinata Thebanorum defectione turbatus magis quam territus, insistere destinatis non omisit. Duobus levibus proeliis commissis, quum Athenienses successus non poeniteret; tandem utrique ad Chaeroneam Boeotiae oppidum totis viribus consedere. 3 Graecos decora majorum, & cura libertatis accendebant: Philippus egregiis copiis, totque bellorum victoribus fidebat. in se quoque non parum momenti collocabat, quod imperatoriis artibus ipse praecelleret; Graecorum celebratissimi duces jam decesserant. 4 Theagenes Thebanis praeerat, modico militiae usu, neque satis firmus adversus pecuniam: Atheniensium quoque imperatorum virtutem atque peritiam ipse animo usuque rerum longe anteibat. 5 Sed duorum potentium populorum in unum conversae vires, quorum auctoritatem Corinthii quoque aliique sequebantur; injecerant curam, minima unius diei parte, de capite fortunisque omnibus dimicaturo. 6 Ne Thebanorum quidem principes à pacis consiliis abhorrebant; sed Atheniensium ardor evicit, ut omnes Graeciae spes opesque unius proelii fortunae permitterentur. Alexander etiam immodicus * animi testabatur patrem, ne tantam gloriae occasionem è manibus elabi sineret: eoque tandem impulso, primus in hostem impetum fecit. 7 Pugnatum est acriter ambigua diu victoria. donec adolescens, quem cum delectis alteri cornuum praefecerat pater, summa animi viriumque contentione connixus sacra Thebanorum cohorte, quae ex optimis constabat, loco mota, victoriae viam aperuit. 8 Nam & Athenienses sociorum calamitate fracti, aestuque & vulneribus fatigati, non amplius sustinuere Macedonum impetum. quippe Philippus aemulatione, & pudore, si filio adolescente deterior videretur, gravis intolerandusque incubuerat. 9 Ita de libertate Graeciae ista pugna decretum est. Ceciderunt ex Atheniensibus amplius mille, supra duo millia capti fuere. sociorum quoque multi aut pugnando mortem occubuerunt, aut vivi venerunt in potestatem victoris. 10 Missus post haec Athenas Alexander *veniam delictorum pacemque Atheniensibus Philippum dare* pronuntiavit; *captivos etiam gratis reddere; nec vetare, quin occisi tumularentur.* quippe rex intentus in Persicum bellum, Graecorum fidem atque studia clementia & moderatione provocabat. 11 Imperio tamen maris & insularum Athenienses exuit: in Thebanos immitior. quorum subita defectione in summum rerum omnium discrimen se adductum fuisse meminerat; nec judicabat veteribus sociis, post beneficia sua caussam fuisse contra ipsum cum Atheniensibus sentiendi. 12 Ergo quum urbem dedidissent; praesidio * Macedonum imposito, interfectisque quos maxime invisos suspectosque habuerat, aliis solum vertere jussis; reductis suae factionis exsulibus magistratus & judicia tradidit. 13 Reliquos deinde populos, qui adversus ipsum arma ceperant, eodem victoriae impetu

pectu perdomuit. Nec quisquam tota Graecia praeter Spartanos & Arcadas domi-
nationis ejus expers mansit: alios armis, alios impari societate imperiis suis obno-
14 xios habebat. Igitur conventu totius Graeciae * Corinthum indicto, *de bello Per-
sis inferendo* disseruit. *obviam eundum esse barbaris; imperium orbis immani superbia
sibi destinantibus, aut parendum semper; aut mature resistendum esse. Nec enim hoc
agi, bellum an pacem habeant Graeci; sed utrum in hostiles agros id transferre malint,
15 an domi accipere. Non veteres tantum injurias vindicandas esse; sed praesens dedecus
amoliendum, ereptis ex Persarum servitute Graecis civitatibus, quae Asiam incolerent.
Commodissime id fieri posse, dum compositis in Graecia rebus, universas vires in trans-
16 marinum bellum convertere liberum esset. Domesticae etiam quieti ea ratione prospectum
iri, amotis occupatisque longinqua militia, qui otiosi discordiis & audacia res turbare
consuevissent. Constituerent igitur quo imperatore, quibusque copiis bellum istud admi-
17 nistrandum videretur.* Non fallebat plerosque quantum è republica peteretur: sed
armis amissam libertatem intempestivum videbatur verbis repetere. Nihil ergo du-
bitatum est, quin faustis adclamationibus *Philippus imperator Graeciae ad liberandum
18 orbem terrarum in Asiam proficisci* juberetur. Descriptae deinde singulorum opes;
& quantum quisque militum frumentique & pecuniae mitteret, in tabulas relatum
est. Ducenta peditum, quindecim equitum millia promissa fuisse reperio; quum
in eo numero neque Macedones, neque parentes Macedonibus barbari censerentur.

1 Cap. IX. Ceterum, ut sine mixtura calamitatis nulla in rebus humanis felicitas
est, res foris prosperas domesticae turbae exceperunt. Animum conjugis olim,
ut diximus, alieniorem Olympias morositate & arrogantia indies magis magisque
2 avertebat. Inde *repudiatam* nonnulli tradunt: ego in eodem matrimonio manenti
Cleopatram superinductam comperio. Nec enim in tanto dedecore dulcissimae
matris, cujus pudor * ad ipsum quoque pertineret (nam *ob stupri suspicionem expul-
sam* addunt) interfuisset novercae nuptiis. interfuit autem, & demum post conten-
3 tionem, quae in eo convivio exarserat, matrem abduxit. Quippe quum avuncu-
lus sponsae Attalus, post longam compotationem spem male tegens, *orandos Ma-
cedonibus deos diceret, ut ex nova nupta legitimum regni successorem Philippus tolleret*;
Alexander in iram alioqui praeceps, & tunc injuria irritatior, *nos ergo, scelestе,
spurii tibi videmur?* inquit: simul calicem, quem forte dextra tenebat, in os illius
4 impegit; ille quoque invicem conjecit poculum. Exorto tumultu, Philippus qui
in alio lecto adcubuerat, ejus diei laetitiam turbari moleste ferens, ense stricto Ale-
xandrum petit: occideratque filium, nisi claudicantem ex vulnere pridem accepto
5 gressum, ira vinumque praepedivissent. Prolapsus amicis subita re exterritis spa-
tium dedit, ut precibus, & utrisque medios interponendo, Alexandrum eriperent.
6 Nec minoris operae fuit illum exorare, ut salvus esse vellet. multiplici injuria ad-
fectus sibi videbatur; & quamquam *patris regisque* nomina, *naturaeque & gentium
decreta* ingererentur, non abstinuit, quin insultans Philippo juberet *intueri Mace-
donas egregium transmittendi in Asiam belli auctorem, qui ex lecto in lectum transi-
7 liens procidisset.* Inde sibi matrique juxta timens, in Epiro, cui frater Olympiadis
8 praeerat, eam reliquit; ipse ad Illyriorum regem profectus est. a Postea quoque
quum reconciliatore Demarato Corinthio in Macedoniam reversi essent; pervica-
cis ingenii mulier filium, suopte ingenio potentiae anxium, incitare non destitit,
*ut quos posset, humanitate aut pecunia in amicitiam inliceret; & adversus iracundiam
9 patris, etiam adfinitate potentium hominum se muniret.* b Sane olim monuerat Phi-
lippus, ut adfabilitate sibi conciliaret hominum studia; largitiones autem non usque-
quaque probaverat: etiam per literas increpito c instituto ejus, *quod benivolentiam
auderet sperare ab hominibus, quos muneribus corrupisset. Falli, qui regium id putaret:
10 ministri & diribitoris officium esse.* Verum quum ipse *pecuniae omnia penetrabilia* ja-
ctaret, eaque d haud minus saepe quam armis uteretur; non tam recta praecipien-
di studio ita scripsisse visus est, quam metu, ne ab adolescente filio suis artibus op-
11 pugnaretur. Idem objurgavit Alexandrum, quod Pexodori filiam, quam Aridaeo
destinaverat pater, ambivisset. e *degenerem, & fortuna, in cujus spem educaretur,
indignum* appellando, *qui Carem barbarum, barbaroque regi subjectum, socerum opta-
12 ret.* Sed f ipse ut potentiam suam firmaret, nullam conditionem aspernatus erat,
quin ex asperrima barbarie Illyrias Geticasque mulieres matrimonio jungeret. quam-

Margin: Just. 9, 5, 3. Arrian. 1, 1, 3. Diod. 17, 3. * Diodor. 16, 90. Just. 9, 5. Curt. 3, 10, 5. Just. 9, 5, 6. 1, 1, 16. Plut. c. 14. Just. 9, 5, 9. Versio Arrian. 3, 1, 24. * Curt. 5, 2, 22. Plut. c. 15. Just. 9, 7, 3. Athenaeus pr. lib. 13. a Plut. c. 15. & Apophth. c. 33. b Plut. apophth. c. 31. c Cicero de offic. 2, 15. Val. Max. 7, 2, 8. d Diodor. 16, 55. Plut. apophth. c. 31. Demosth. de corona. e Plut. c. 16. f Athenaeus pr. lib. 13. Stephanus v. γετία. Aelian. hist. var. 13, 36.

quam ex aliis etiam uxoribus pellicibusque complures liberos susceptisset. 13 Quod quum Alexandro molestum accideret, urbane adolescentem corripuit; hortatus, *ut multos imperii aemulos habiturus, operam daret, quo omnibus melior praestantiorque, non ob Philippum patrem, sed ex suo merito rerum potiri videretur.* 14 Quum autem ob has similesque caussas crebra inciderent jurgia, nec abrupta semel benivolentia fido adfectu coalesceret; ad extrema prolapsi sunt. praecipua Olympiadis violentia, in qua contumaciam sexus ingenium vastum & vehemens virili scelere in vindictam armabat. 15 Stimulaverat ea fratrem Alexandrum, ut Philippo bellum faceret. Id ne alieno tempore excipere cogeretur, callidus rex, quamquam viribus plus poterat, firmata per novam adfinitatem gratia praevenire studuit, desponsa Epirotae, Alexandri germana, Cleopatra. 16 Ad istas nuptias celebrandas finitimarum gentium reguli, Graecarumque civitatum legati frequentes Aegas convenerant. id oppidum elegerat Philippus, non sine quodam omine eorum quae postea accidere: nam ibi Macedonum reges sepeliri mos erat. 17 Ferunt etiam Apollinem Delphicum de bello Persico consulenti maturum interitum cecinisse. Sed ambiguum, ut mos oraculis, responsum Philippus ad barbarorum exitium blanda interpretatione traxerat. 18 Alia quoque praesagia, quae tum nemo animadverterat, eventus monstravit. Erat inter custodes regii corporis Pausanias quidam, quem in solatium acceptae ab Attalo injuriae, rex in eum dignitatis gradum provexerat. Quippe Pausaniam Attalus mero onustum nefariis convivarum ludibriis exposuerat. 19 Hujus ultionem quum à rege peteret, honorem accepit. Etenim Philippus virum spectatae in bello fortitudinis, ad hoc nuper propinqua adfinitate conjunctum punire adeo non sustinuit; ut insuper copiarum parti praefectum cum Parmenione & Amynta in Asiam praemitteret, opera ejus usurus in expeditione Persica. 20 Pausaniam autem rogatum, *ut ipsi temporibusque reipublicae dolorem suum condonaret*, comitate adloquii & honestiore stipendio placare conatus est. Sed adolescens majorem contumeliae, quam beneficii rationem habuit: odiumque ab auctore injuriae in negligentem ejus vindicem convertit. 21 Cum iis etiam, quos infensos Attali domui, nec Philippo concordes esse noverat, consilia communicasse non praeter rationem creditum est; postquam ab Olympiade parricidae in cruce pendenti coronam auream impositam nemo dubitavit, aliaque facinora perpetrata sunt, ex quibus totius sceleris ordo caussaeque haud obscure perspicerentur. 22 Dubia adhuc luce theatrum ingens hominum multitudo impleverat, spectatura ludos, qui superiorum dierum spectacula luxu & magnificentia longe superaturi dicebantur. 23 Inter alia quibus divitiis inludere solent opulenti reges, & fortunae suae magnitudinem non capientes, duodecim deorum effigies eminebant, in quibus artificum industria cum materiae dignitate certaverat. 24 Tertiadecima Philippi thensa accesserat; nulla in re ceteris vilior. Id mortalitatis fastidium matura ultio consequuta est: & successu rerum insolescentem, seque diis immortalibus aequantem, priusquam indebito honore frueretur, fatum occupavit. 25 Pausanias theatrum intrare volentem observaverat: utque praemissis amicis, qui eum deduxerant, relictisque à tergo satellitibus (nam in tanta omnium benivolentia nihil iis opus esse volebat ostendere) solus ingrediebatur; percussor improvisus adsilit, gladioque barbarico, quem sub veste habuerat, latus nihil tale exspectantis haurit. 26 Hic fuit exitus maximi aetatis suae regum. Macedoniae regnum magnum ex inopi reddiderat: circumjectam barbariem domuerat: Graeciae imposuerat jugum: tum etiam Persico imperio imminebat. 27 jam auxilia Graecorum coibant; jam in Asiam transjecerant praemissi ab eo duces; quum in ipso rerum gerendarum articulo, prolixum victoriae fructum sibi pollicentem vita destituit. 28 Ita maxima quaeque in lubrico sunt; & audacissimas spes hominum quilibet ex improviso casus eludit. 29 Olympias comperta morte regis Cleopatram Attali sorore genitam ad suspendium adegit; natum ex ea paucis ante patris necem diebus puerum in aenea pelvi torruit: in clientes etiam propinquosque ejus atrocibus suppliciis saeviit, & occasione vindictae per muliebrem impotentiam crudelissime usa est.

CAP. X. 1 Sed Alexander, per cujus absentiam mater ista perpetraverat, tamquam salutare sidus, componendis tantis fluctibus tempestivus adfulsit. 2 Quippe erectis in spem libertatis Graecorum animis, quos Philippus oppresserat; & tumultuantibus in vicinia barbaris; ne Macedoniae quidem tranquillae res erant. 3 Attalus haud sper-

Marginal notes: Jornand. de reb. Get. c. 10. Jo. Magnus. 3, 11. Plutarch. apophth. c. 33. — Just. 9, 7, 7. — Diodor. 16, 93. — Plin. 4, 10, 3. Athen. 4, 14. Tacit. 2. 54, 5. Pauf. lib. 8. Arrian. 1, 3, 25. — Diodor. 16, 92. Just. 9, 5, 8. — Plut. c. 17. — Just. 9, 7, 10. — Diodor. 16, 93. — Just. 9, 7, 12. Diodor. 17, 2. Pausan. lib. 8. — Plut. c. 17.

ſpernendi exercitus praetor, ambitioſo a imperio mirum ſibi favorem apud militum vulgus conciliaverat: principibus Macedonum propinquitate innexus, etiam Philotae b ſororem ſibi deſponderat: neque poſt tantas utrimque offenſas inviſo infeſto-
4 que fides haberi poterat. Amyntas, quem fratre Perdicca genitum, data in matrimonium Cyna Philippus c generum legerat, ad paterni regni ſucceſſionem per
5 Alexandri caedem adſpirabat. Populi magna pars Olympiadis tyrannidem exoſa, alii rerum novarum cupidine, varie in hunc aut illum inclinabant ſtudiis, nec deerant qui *Alexandro Aeropi filio* d *reſtituendum dicerent faſtigium, quod excluſo legiti-*
6 *mo regni herede, Amyntas prius, deinde Philippus, vi ac fraude invaſiſſent.* Exercitus quoque variis ex nationibus compoſitus, ut cuique animus aut ſpes erat, diſ-
7 cordibus conſiliis & ſermonibus agitabatur. Contra Alexandro novum imperium, ac ſubito Philippi caſu nihil adverſus ingruentes motus proviſum erat: & quamquam indolis haud poeniteret; aetas ſpernebatur. e Viginti annorum adoleſcentem tantae rerum moli humeros ſubjecturum; aut ſi recepiſſet, parem futurum non ar-
8 bitrabantur. Etiam nervus gerendarum rerum pecunia defecerat; qua abundantes Perſae in omnem fere Graeciam corruptores miſerant: & ne quid malis deeſſet,
9 Macedoniae maritima * Tuſci piratae depraedabantur. Convocatis amicis, * quum de praeſenti rerum ſtatu deliberatio inſtituta eſſet; non defuerunt qui cenſerent, *omiſſa Graeciae cura, quanta poſſet lenitate deficientes barbaros in officio continendos*
10 *eſſe: poſtquam inteſtini motus conſediſſent, longinqua facilius compoſiturum.* Verum adoleſcens inſigni animi magnitudine, cauta conſilia pro ignavis faſtidiebat. *perpetuo omnium contemtui obnoxium fore, ſi in principio regni inpune ſe ſperni pateretur. Ad omnem deinceps vitam pertinere, qualem de ſe opinionem in animis hominum incipiens*
11 *imperator excitet. Philippi necem haud magis ſibi, quam rebellibus inexſpectatam accidiſſe: trepidantes adhuc, & conſilii incertos nullo negotio opprimi poſſe: per Macedonum cunctationem erigi ſeditionis auctores; & qui nunc etiam nutarent animis, tumultuantibus acceſſuros. ita contra paratos confirmatoſque anceps diſcrimen ſubeundum: nunc*
12 *celeritatis magis, quam virium certamen eſſe. Quod ſi adverſus ſingulos audacia non*
13 *eſſet; quid deinde futurum, ſi metum confeſſo omnes uno impetu ſuperfunderentur?* His deinde congruentia ad populum loquutus, adjecit; *effecturum ſe, ut cives hoſteſque fateri cogerentur, erepto patre corpus nomenque regis mutatum eſſe; conſilium animum-*
14 *que non deſiderari. Eam rerum converſionem nonnullos occaſionem tumultuandi puta-*
15 *viſſe; ſed brevi poenas daturos. modo Macedones eoſdem animos, eoſdem lacertos ſibi commodarent, quos tanta cum ipſorum gloria, tantoque victoriae fructu, patri ſuo per*
16 *tot annos praeſtitiſſent. Id quo promtius alacriuſque facerent; omnium praeter mili-*
17 *tiae vacationem ipſis concedere.* Conſilium regis fortuna comprobavit. Non ſegnius quam loquutus fuerat, ſingula adgreſſum feliciſſimus omnium exitus ſequutus eſt. Et Amyntam quidem, patefactis quas ille ſtruxerat inſidiis, occupavit: Attalum
18 per Hecataeum & Parmenionem ſuſtulit. Ex iis quos in Philippi necem conſenſiſſe rumor arguebat, unum Alexandrum Lynceſtem exemit ſupplicio, quod impe-
19 rium ſuſcipienti adfuiſſet, primuſque *regem* ſalutaſſet; ceteros occidit. Ea ſeveritate ſuam ſalutem in vindicta Philippi muniri credebat; ſimul aboleri famam, qua
20 ut conſcius paternae caedis notabatur. Crebrae inter eos diſcordiae fidem ſuſpicioni fecerant; & queſtum injurias Pauſaniam ad facinus confirmaſſe ferebatur: prolato ex Tragoedia carmine, quo Medea *pariter pellici ſuae, quique eam in matrimonium*
21 *Iaſoni tradidiſſet, & cujus in manum conveniſſet, idem exitium* minabatur. Verum ipſe quum aliquando Darii epiſtolae reſponderet, invidiam in Perſas transferre co-
22 natus eſt; *illorum auro percuſſores Philippo comparatos fuiſſe.* Quoque magis omnem culpae ſuſpicionem extergeret, poſtremo vitae tempore magnificum Philippo templum exſtruere cogitaverat: id, inter alia in commentariis ejus reperta, ſucceſſores neglexere.

1 Cap. XI. Quum autem ad perficienda quae animo agitabat, maximum in eo momentum poſitum arbitraretur, ut Graeciae principatum, quem Philippus compara-
2 verat, retineret; raptim exercitu ducto Theſſaliam improviſus irrupit. Suſtulerant animos Theſſalorum quidam, & inſeſſis ad Tempe anguſtiis iter ex Macedonia
3 venienti occludebant. Quippe eas regiones Olympus atque Oſſa celebrati montes dirimunt: per quorum convalles Peneus amnis labitur, mira amoenitate ſollemnia gen-

a Diodor. 17, 2. b Curt. 6, 9, 17. c 1, 12, 15. Plut. de fort. Alex. 1, 3. Curt. 6, 9, 17. d Plut. de fort. Alex. 1, 3 Arrian. 1, 5, 6. Juſt. 11, 1, 1. e Juſt. 11, 1, 9. Arrian. 1, 1, 7. 7, 5, 17. Suidas v. Ἀλέξανδρ-ος. Plut. de fort. Alex. 1, 3. Juſt. 11, 2, 7. Arrian. 2, 3, 8. Diod 17, 4. * Strabo lib. 5. * Plut. c. 18. Juſt. 11, 1, 5. Diod. 17, 2. Juſt. 11, 1, 10. Juſt. 11, 1, 8. Diod. 17, 2, & 5. Curt. 7, 1, 3. Arrian. 1, 8, 2 Curt. 7, 1, 6 Juſt. 11, 2, 2. Plut. c. 17. Arrian. 2, 3, 18. Curt. 4, 1, 12. Diod. 18, 4. Maxim. Tyr. orat. 38.

gentis ſacrificia meritus. Laetis utrimque nemoribus obumbratus incedit; multoque cum fremitu ruenti, [a] ex vicinis arboribus avicularum garritus obſtrepit. 4 Anguſta ſemita per quinque fere millia paſſuum protenditur, vix [b] onuſto jumento ſufficiens iter praebens: quod adverſus quemcumque numerum hominum vel decem armati ſepiant. 5 Sed ille qua minime perviae rupes exiſtimabantur, ſcalarum [c] in modum exciſo montis Oſſae latere, circumitu penetravit; adeoque celeritate ſua cunctos exterruit, ut [d] *omnia ei vectigalia reditusque, ſimul univerſae gentis imperium, quibus id legibus Philippus habuiſſet*, nullo jam repugnante decernerentur. 6 Phthiam, [e] quae generis ſui auctorem Achillem *protuliſſet*, *immunem eſſe juſſit. eumque heroëm expeditionis adverſus Perſas ſocium atque commilitonem eligere ſe* dixit. 7 Ex Theſſalia [f] Thermopylas petiit, publicum Graeciae concilium, [g] *Pylaicum* appellant. 8 ibi quum frequens per eos dies conventus eſſet, in locum patris Amphictyonum decreto ſummus [h] Graecorum imperator creatus; *Ambraciotis ratam eſſe libertatem* juſſit, quam nuper expulſo Macedonum praeſidio receperant: *ultro redditurum fuiſſe* dictitans, *ni paucis diebus ipſum antevertiſſent.* 9 Exinde [i] Thebis admoto exercitu, fractaque Boeotorum & Athenienſium contumacia, qui populi maxime ſuis conſiliis obſtiterant; 10 [k] *apud Corinthum Graecorum legatos occurrere ſibi* juſſit. Ibi confirmato Amphictyonum decreto, communi omnium ſententia, in Philippi patris locum imperator Graeciae ſuffectus eſt: & in bellum Perſicum auxilia decreta. 11 Forte in eadem urbe Diogenes degebat, qui Cynico inſtituto ſpontaneam paupertatem amplexus, liberum & ſui juris animum opibus curiſque praetulerat. 12 Apricabatur ille in Craneo, [l] Corinthi ſuburbio, ubi cupreſſorum lucus eſt. eo quum Alexander videndi ejus deſiderio veniſſet, optionemque faceret [m] *quae vellet ab ipſo petendi*; *parumper diſcedere* juſſit regem, *ne ſolem interciperet.* 13 Inopinatum reſponſum, hominemque, in quem in tanta ſua fortuna ne beneficii quidem jus haberet, admiratus Macedo dixiſſe fertur, *Diogenem eſſe voluiſſe*, *ni Alexander eſſet.* 14 Scilicet magnitudo animi, qui ex alto deſpiceret omnia, quorum cauſſa reliqui mortales ſemetipſos cupide perdunt, non plane fallebat mentem acerrimi juvenis; ſed obcaecata cupiditatibus pervidere non poterat, quanto melius eſſet carere ſupervacuis opibus, quam habere neceſſarias. 15 Ex Peloponneſo Delphos inviſit; Apollinem de eventu belli, quod moliebatur, conſulturus. Sed virgo fatidica negabat [n] *per eos dies adiri deum fas eſſe*: donec ipſe eo profectus, vi corripuit virginem, & ad templum traxit. 16 Sed quum inter eundum illa patrium morem pertinacia regis victum reputans, exclamaſſet, *invictus es*, *fili*; *accipere omen*, dixit, *nec alio oraculo ſibi opus eſſe.* 17 His rebus celeriter confectis in regnum regreſſus, ſummo ſtudio in vindictam ſpretae Macedonum majeſtatis incubuit. Jamque praeparatis omnibus, vere novo ex Amphipoli movens, adverſus liberas Thraciae gentes, decimis caſtris ad montem Aemum pervenit. 18 Magna Thracum manus jugum occupaverat, tranſitu prohibitura regem. caſtra plauſtris in modum valli circumdederant; propulſuri in hoſtem, ſi vis inferretur. 19 Alexander barbarorum aſtu cognito edixit militibus, *ut plauſtris irruentibus*, *diducta phalange innoxia dilabi paterentur*; *aut*, *ſi deprehenſi eſſent*, *humi ſtrati*, *clypeis arte commiſſis*, *teſtudine ſe protegerent.* 20 Ita hoſtium dolus irritus fuit. magna plauſtrorum pars per intervalla ordinum devoluta eſt; quae armatis incidere, clypeis impacta, ſuoque impetu ſubſilientia nihil ponderis ad obterendum habuere: omniſque illa tempeſtas citra noxam detonuit. 21 Quo metu liberati Macedones, alacri clamore edito, impreſſionem faciunt. Procurrentes barbaros praegreſſi à dextro cornu ſagittarii frequentibus telis inceſſebant. ita ſine periculo phalanx in verticem eniſa, ut primum aequo loco conſiſtere potuit, haud ambigua victoria hoſtem nudum aut leviter armatum disjecit. 22 Sed eadem res, quae barbaros in proelio prodiderat, in fuga adjuvit. armis haud ſane onerati per nota loca facile dilapſi ſunt. ita deſideratis ex omni numero mille quingentis, ceteros fuga abſtulit: mulierum puerorumque ingenti multitudine, praedaque pro locorum conditione ſatis ampla, victor potitus eſt. 23 Sic aperto montis Aemi tranſitu, in interiora Thraciae penetratum eſt. Lucus eſt in iis gentibus, quem Libero Patri dicatum priſca relligione colunt. 24 ibi quum Alexander barbaro ritu ſacrificans, vinum aris infunderet, tanta flammae vis erupit, ut ſuperato aedis culmine, in coelum emicare videretur. *eoſdem gloriae fines regi oſtendi*, omnes credidere. 25 Alia ſubinde res

a Plin. 4, 8. b Liv. 44, 6, 5. c Polyaen. 4, 3, 23. d Juſt. 11, 3, 2. e Philoſtrat. in Heroicis. f Plin. 35, 9, 3. g Liv. 31, 32, 3. 33, 21, 4. h Diodor. 17, 4. Diodor. 17, 3. i Diodor. 17, 4. k Juſt. 11, 2, 4. Arria. 1, 1, 2. l Pauſan. lib 2. m Plut. c. 22. & ad pr. indoct. c. 7. Dio orat. 4. Seneca de benef. 5, 4. & 6. Laërt. in Diog. Juvenal. 14, 309. Arrian. 7, 1, 6. Val. Max. 4, 3, f. n Plut. c. 22. Diod. 17, 93. Arrian. 1, 1, 6. Polyaen. 4, 3, 11. Arrian. 1, 1, 13. Sueton. Auguſt. 94, 7.

res nuntiata prioris prodigii fidem adfirmavit. In Thracibus qui *Odrysae* appellantur, Libethrus mons & civitas est, Orphei natalibus inclyta: *ejus sacram effigiem* 26 *ex cupresso fabricatam multo sudore manasse*, qui viderant, ad regem retulere. De interpretatione sollicitis Aristander exemit metum, *ad res Alexandri pertinere* adse- 27 verans, *quibus decantandis alumni filiique Musarum multum desudaturi essent.* Triballi valida natio trans montem Aemum colunt. in eos quum descenderet Alexander, rex gentis Syrmus in Peucen Istri insulam confugerat, expeditione Macedonis multo ante comperta; seque & quidquid aetate vel sexu invalidum erat, obje- 28 cto amnis munimento tuebatur. Quippe Alexandro paucae naves erant; & in aspera praeruptaque ripa difficilis exscensio, ab hoste intento validoque haud aegre im- 29 pediebatur. Ita Macedones re infecta discesserunt, contenti inlata paucis ante diebus clade. nam priusquam eo processissent alium Triballorum exercitum adorti, vix quinquaginta suorum amissis, tria hominum millia occiderant.

1 CAP. XII. Syrmo rege nequidquam oppugnato, in Getas convertit impetum, 2 qui in ulteriore ripa quatuor equitum, decem peditum millia instruxerant. Id periculum non tam ex usu belli sumsit, quam cupidine famae; ut * *maximum Eu-* 3 *ropae flumen, defendentibus ferocissimis gentibus, transivisse* gloriari posset. Igitur equitibus quotquot capere navigia poterant impositis, pedestrium copiarum partem 4 lintribus, quorum ibi magna erat copia, alios utribus transduxit. Improvisa Macedonum impressione (quippe transmittentes nox, & in ripa quam petebant, densa frumenti seges texerat) territi Getae vix primum emissi equitatus impetum tule- 5 re. Ut deinde cum phalange Nicanor successit; effuso cursu urbem quatuor ferme passuum millibus à flumine distantem petiverunt: mox, instante Alexandro, avectis conjugibus liberisque, quod eorum equis eripere potuerant, ceteros reli- 6 quere victori. Eos rex Meleagro & Philippo abducendos dedit: excisaque urbe, & in ripa fluminis Jovi Herculique & ipsi Istro, qui transeunti propitius fuisset, aris 7 consecratis eodem die reduxit exercitum, incruenta victoria potitus. Venerunt deinde finitimarum gentium, Syrmique regis oratores cum donis, quae apud ipsos in pretio habentur. Germani quoque, qui usque à fontibus Istri terras ad sinum Adriaticum spectantes habitant, legatos miserant. Nam Ister in Germania oritur; 8 ipsi patrio vocabulo *Danubium* appellant. Magnitudinem corporum animorumque alacritatem admiratus Alexander interrogavit, *quidnam omnium maxime vererentur?* putans suam potentiam formidabilem ipsis esse, eamque se confessionem expressurum. illi *nihil se magnopere vereri* responderunt, *nisi forte, ne coelum in ipsos rueret.* 9 *ceterum virorum fortium amicitiam plurimi facere.* Perculsus improviso responso paullum reticuit; deinde hoc unum effatus, *Germanos arrogantes esse*, foedus, ut pe- tiere, junxit; Syrmoque & reliquis pacem dedit: satis gloriae ea expeditione partum existimans, & in Persicum bellum animo conversus, unde cum leviori discri- 10 mine longe majus operae pretium exspectabatur. Taxasse id avunculum ejus Alexandrum constat, quum paullo post bello in Italia gerendo fatigaretur; nam *inaequalem utriusque sortem questus, sibi cum viris pugnam evenisse* dixit, *Macedoni cum mu-* 11 *lieribus.* Ceterum regulos Thracum, quique alii ad res novandas opibus aut animis idonei videbantur, specie honoris, tamquam commilitones adversus Persas adscisceret, abduxit; capitaque ademit factionibus, sine principibus nihil ausuris. 12 Per Agrianos & Paeonas Macedoniam repetenti Illyriorum motus nuntiatur. Bardylis ex carbonario [a] multarum in eo tractu nationum rex, etiam Macedoniae gravis incubuerat; donec magno proelio à Philippo victus, atque instaurato [b] deinde 13 bello fractis omnino viribus, in ditionem victoris concederet. Atque ille jam obierat, [c] vita ad nonagesimum aetatis annum producta: ceterum filius ejus Clitus *opportunum recuperandae libertatis tempus advenisse* dictitans, *dum asperrimarum gentium armis Alexander trans Istrum adtineretur*; populares ad arma capienda impulit: Autariatae 14 inita societate cum Glaucia rege Illyriorum, qui Taulantii vocantur. Autariatae alia natio iter facientes Macedonas adgressuri fuerant: Sed Langarus Agrianorum rex, Alexandro fidus, petiit *ut sibi curam eam permitteret: sese domi eorum tantum negotii ipsis comparaturum, ut animum à vexandis Macedonibus ad sua tuenda conver-* 15 *suri essent.* Collaudatum donisque magnifice cultum juvenem dimisit rex; etiam sororis Cynae nuptias pollicitus, quam ex Illyria muliere susceptam Amyntae in ma-

Tzetzes Chil. 7, 91. Plut. c. 22. Arrian. 1, 1, 17. Strabo lib. 7. Arrian. 1, 1, 28. Plut. c. 19. Arrian. 1, 1, 25. Jo. Magnus hist. Goth. 3, 12. * Arrian. 1, 1, 29. Strabo. lib. 7. Arrian. 1, 1, 35. Tacit. Germ. 1, 4. Arrian. 1, 1, 37. Liv. 9, 19. 11. Agell. 17, 21. Frontin. strateg. 2, 11, 3. Just. 11, 5, 3. Arrian. 1, 2, 1. [a] Hellad. apud Photium. [b] Diodor. 16, 4. & 22. Just. 7, 6, 7. [c] Lucian. in Macrob. Arrian. 1, 2, 2. 1, 10, 4.

Arrian. 1, 2, 3. Livius 31, 40, 1. Arrian. 1, 2, 6.

matrimonium dederat pater. Et Agrianus quidem promissam operam praestitit; 16 sed morbo correptum, ne pacta mercede frueretur, brevi consequuta mors praevenit. Ita cohibitis Autariatis sine certamine Pelium perventum est, Dessaretiae 17 oppidum, Eordaico flumini imminens. Speciem pugnam expetentium praebebant 18 hostes, & velut manus conserturi extra praesidia sua ferociter procurrerant. sed priusquam proelium committi posset, refugerunt; licet opportuna loca, silvisque & callibus impedita praecepissent. Foedum ibi spectaculum Macedonum oculis 19 objectum est. tres pueri, totidemque puellae cum tribus nigris arietibus confusa strage jacebant; quos barbari sacrilego sacro diis suis immolaverant, quo pugnaturis audaciam inspirarent. Sed vindex numen scelestis mentibus pro virtute vecordiam injecit. Rex intra moenia compulsos ducto exteriore muro intercludere sta- 20 tuerat; quum postridie cum magnis Taulantiorum copiis Glaucias advenit. ita spe capiendae urbis abjecta, quomodo tuto discederet, cogitabat. Interim Philota cum ju- 21 mentis castrensibus, & praesidio equitum frumentatum misso, comperit *suos in discrimine versari*; quippe Glaucias colles campo circumdatos occupaverat, in occasionem gerendae rei intentus. Igitur adversus oppidanorum eruptionem parte exercitus in castris 22 relicta, cum ceteris copiis impigre profectus est; territisque Illyriis, suos recepit incolumes. Ceterum iter facturo maximum periculum imminebat. hinc flumen, in- 23 de praerupti arduique colles viam coarctabant, relicto itinere, quod multis locis vix quaternos armatos caperet: montium jugis Clitus atque Glaucias sagittariorum & funditorum cohortes magnamque gravis armaturae manum imposuerant. Alexan- 24 der ducentis equitibus ante utrumque phalangis cornu collocatis, imperat *ut erigerent hastas; mox signo dato versus hostes tamquam impetum facturi, infestas protenderent, modo in dextrum, modo in sinistrum latus invicem conversi*. Suspensis eo 25 commento hostibus, phalangem raptim progressam nunc in plures acies diducit, nunc divisam colligit; ad extremum cuneo facto, in laeva Illyriorum praesidia strenue infert. Illi celeritate & peritia Macedonum in stuporem versi, desertis quos 26 tenuerant montibus, versus urbem refugerunt. Pauci restiterant in edito colle, 27 qua jam transierat Macedonum agmen: iis dejectis, Alexander duobus fere millibus Agrianorum sagittariorumque locum capit; phalangi, quam flumen transmittere jusserat, praesidio futurus. Ea re conspecta universa hostium multitudo iter ad 28 montes adripuit; eo consilio, ut transjecta gravi armatura, extremum agmen, in quo ipse rex transiturus erat, adorirentur. Ille nihil territus venientes fortiter ex- 29 cipit: simul phalanx sublato clamore, quasi iterum transmisso amne subsidio suis itura, metum incussit hosti. nam rex quae evenerunt futura ratus, praeceperat, ut in 30 adversam ripam delati statim aciem instruerent, laevum cornu, quod à flumine hostibusque propius aberat, in speciem multitudinis quantum possent explicantes. Itaque quum universum exercitum incumbere sibi putarent Taulantii, paullisper retrocesserunt. Id spatium nactus Alexander, suos raptim ad flumen ducit: quo ubi 31 ventum est, ipse inter primos transgreditur; & quum eos, qui agmen claudebant, reversus hostis urgueret, machinis dispositis quae trans amnem missilia spargerent, eum submovit: simul qui jam ingressi flumen erant, è mediis aquis tela conjecere. ita nemine desiderato ceterum iter quietum habuit. Triduum intercesserat: quum *ho- 32 stes tamquam fugato Macedone metu vacuos, passim nullo ordine tendere, neque more militari vallum fossamve pro castris habere, neque vigilias & stationes obire* nuntiatur. Igitur adsumptis sagittariis Agrianisque, & ea Macedonum militum manu, quam 33 Perdiccas & Coenos ducebant, noctu superato flumine, celeriter ad eos contendit; reliquo exercitu sequi jusso. nec exspectato eo, ne occasionem mora consumeret, 34 levis armaturae militem praemittit: mox ipse cum ceteris impetu facto semisomnos & inermes magna strage adficiunt; multos vivos capiunt; reliquos conjiciunt in fugam, & ad Taulantiorum usque montes persequuntur. Clitus in ea consterna- 35 tione in oppidum Pelium se recepit; deinde sive munimentis urbis, sive suorum animis diffisus, incensa urbe, in Taulantios exsulatum abiit.

Justin. 11, 2, 1.

CAP. XIII. Interea per universam Graeciam diffusus rumor, *Alexandrum in Tri- 1 ballis cecidisse*, omnes Macedonicis opibus adversos in spem rerum novandarum erexit. Ea quoque in rebus humanis haud postrema calamitas est, quod utcumque 2 levi auctori, quae facta optamus, tam enixe creduntur, quasi veritati vim adferre pos-

3 possit pertinax & impatiens rationis opinio. Repertus est, qui *se inspiciente circumventum regem, & quo minus ambigeretur, se in ea pugna vulneratum esse* adfirmaret: id pronis auribus acceptum vulgatumque, civitati Thebanorum extremae calamitatis
4 initium exstitit. Quippe eo nuntio exciti quidam exsulum, quos à Philippo ejectos diximus, ducibus Phoenice & Prothyte, praefectos Macedonum, qui Cadmeam obtinebant, quum nulla doli suspicione extra arcem progressi essent, obtruncant: civibus ad speciosum liberandae patriae titulum [a] strenue concurrentibus, praesidium obsident; & duplici vallo fossaque, ne commeatus aut auxilia submitti possent,
5 circumdant. Legatis deinde supplicum habitu circum civitates Graeciae missis orabant, *ne deesse vellent indigne ereptam libertatem repetentibus.* Et Demosthenes [b] quidem veteri in Macedonas odio Athenienses permovit, ut auxilia promte decernerent. missa tamen non sunt, quia subito Alexandri adventu perculsis exspectanda
6 fortunae inclinatio videbatur. Demosthenes [c] privatis copiis Thebanos adjuvit, magnumque armorum numerum gratis subministravit. quibus perarmati qui Philippo
7 adimente sua amiserant, Cadmeae praesidiariis acriter institerunt. Peloponnesiorum haud invalida manus ad Isthmum convenerat. [c] ad quos quum Antipater, quem interim, dum abesset, Macedoniae praefecerat rex, misisset petitum, *ne contra commune Graeciae decretum cum professis Alexandri hostibus consilia miscerent*; nihilominus
8 Thebanorum oratores admiserunt. Quumque vulgus militum misericordia permoveretur, dux eorum Astylus, Arcas genere, moras nectebat; non tam incepti difficultate territus, quam per avaritiam, ut à festinantibus & necessitate anxiis majus
9 stipendium acciperet. Decem talenta poscebantur; ea quum Thebani non conficerent, à Macedonicae factionis hominibus oblata sunt, ut quiesceret. Ita de Arca-
10 dum auxiliis Thebanorum spes in nihilum recidit. Alias tamen ex Peloponneso copias ne adversus Thebas militarent, pecunia Demosthenes avertit. Namque trecenta talenta à Persis accepisse dicebatur, queis ad facessendum Alexandro negotium
11 uteretur. His ita nuntiatis, Alexander praeter Eordaeam & Elymiotin, rupesque Stymphaeas & Paryaeas rapit exercitum; septimoque post die quam à Pelio movisset, Pellenen Thessaliae oppidum pervenit. Post sextum deinde diem in Boeotiam venit; mox Onchestum, sex circiter passuum millibus à Thebis distantem processit.
12 Inter haec Thebani majore animo quam consilio administratis rebus, omnium ignari agebant; nec dum intra Pylas esse credebant Macedonum copias: ipsum vero regem adventare adeo fidem superabat, ut *potius alium Alexandrum Aeropi filium exer-*
13 *citui praeesse* contenderent. Rex ad fanum Iolai positis castris, quod ante Proetidem portam est, poenitentiae eorum locum dare constituerat; quum illi, eruptione facta, in stationes Macedonum invecti, quosdam interficiunt, alios loco pellunt.
14 donec ad ipsa jam castra suggressos emissa regis jussu levis armatura rejecit. Postero die ad portas, quibus in Atticam euntibus iter est, promoto exercitu, ut suis in arce conclusis praesto esset; adhuc cunctabatur, & si poeniteret erroris, veniam
15 ostentabat. Sed quibus pax placebat, potentia exsulum eorumque, per quos revocati fuerant, opprimebantur: qui nulla spe salutis reliqua si Macedones urbe potirentur, patriae ruinis obrui malebant, quam illius incolumitatem suo interitu eme-
16 re: & ex Boeotarchis nonnullos in consilium traxerant. Quantaque hominum vecordia fuerit, vel hinc cognosci potest, quod Alexandro postulante, *ut defectionis*
17 *auctores dederent, duobus capitibus omnem civitatis noxam expiaturi*; ipsi vicissim Philotam & Antipatrum principes amicorum regis deposcere sint ausi, & per praeconem pronuntiare, *si qui cum magno rege & Thebanis Graecorum libertatem adversus*
18 *tyrannum adserere vellent, eos apud Thebas perfugium habituros.* Nec tamen Alexandri imperio oppugnata urbs est; sed, ut Ptolemaeus tradidit (nam quidam aliter narrant) Perdiccas, qui in ea castrorum parte curabat, quae vallo hostium, quo Cadmeam incluserant, obversa erat, non exspectato signo impetum in eos fecit:
19 superatoque munimento manus cum hoste conserere coepit; & Amyntam, qui cum
20 sua cohorte juxta ipsum tendebat, ut idem auderet, exemplo permovit. Mox Alexander suis timens, cum tota copiarum mole adfuit, & *leviter armatis perrumpe-*
21 *re, suisque auxilio ire* jussis, ipse cum reliquis pro vallo substitit. Acri conserto proelio Perdiccas, dum interius vallum molitur, graviter saucius pugna effertur; & Cretensium sagittariorum multi, cum Eurybota duce suo cadunt. Thebani percul-

Arrian. 1, 3, 1. Plut. c. 19.
a Diodor. 17, 8.
Arrian. 1, 3, 10. Dinarch. contra Demosth.
b Diod. 17, 8.
c Plutarch. Demosth. c. 32. & in X. Oratorib. 8, 9.
c Dinarch. contra Demosth. Diodor. 17, 8.
Plutarch. in X. Oratorib. 11, 2. Dinarch. contra Demosth. Just. 11, 2, 7.
Arrian. 1, 3, 5.
Pausan. lib. 9.
Arrian. 1, 3, 5.
Pausan. lib. 9.
Arrian. 1, 3, 8.
Plutarch. c. 19.
Diodor. 17, 9.
Arrian. 1, 3, 12.
Polyaen. 4, 3, 12. Sabellic. ex Plut. c. 19.
Diodor. 17, 11.
Arrian. 1, 3, 13.

sis instant, & ad Alexandrum refugientes insequuntur. Ibi quum rex instructa phalange dispersos & turbatos hostium ordines invaderet; statim versa pugnae fortuna, tanta Thebanorum trepidatio fuit; ut ne ad portas quidem, per quas in urbem se receperant, occludendas mente competerent: simul qui Cadmeam tenebant, in subjectos arci vicos excurrerunt. Ita nobilissima Graeciae urbs intra eumdem diem oppugnata & capta est. Nullum in ea crudelitatis exemplum praetermissum constat: viros feminasque promiscua strages hausit; nec ab impuberum caede temperatum est. Phocensium [a] Plataeensiumque & Orchomeniorum & Thespiensium ea infamia fuit; quibus olim, dum Thebana res valebat, vicinae civitatis opulentia exitiosa fuerat: Macedones ultra fas belli non saeviere. Tandem [b] *ut caedibus abstineretur*, proclamatum est, quum jam sex hominum millia periissent: ceteris captis, ad triginta millia liberorum capitum venierunt. *Ex* [c] *omni praeda quadringenta & quadraginta talenta redacta fuisse* Clitarchus tradidit. alii, [d] *ex pretio captivorum id pecuniae effectum.* Centum talenta, quae Thebanis Thessali debebant, Alexander [e] sociis accepto tulit. Pauci, * quos bellum dissuasisse constabat, servitutem effugerunt: item sacerdotes, & quorum hospitio rex paterve ejus usus esset. Ex reliquis Timoclea nobilis facinoris mercedem, cum praesenti libertate, famam apud posteros tulit. Inter Thracas, qui Alexandro militabant, quidam * equitum ductor post vim mulieri inlatam, *ubi pretiosissima quaeque occuluisset*, minitabundus interrogabat. Illa non tam opum quam pudoris damno moesta, avaritiam barbari in occasionem vindictae convertit: ostensoque puteo, in quem mundum suum conjecisse simulabat, hominem cupide eo despicientem subductis pedibus impulit; conjectisque desuper saxis, quum ex angusto profundoque loco adscensum frustra moliretur, obruit. Comprehensa à turmalibus occisi ad Alexandrum trahitur, ut interfecti ducis poenas daret. Ibi interrogante rege, *quaenam esset, & ob quod delictum adduceretur?* intrepido vultu & voce, *Theagenis*, inquit, *soror sum: ejus, qui pro libertate Graeciae Thebanorum imperator occubuit. Injuriam meam ulta castitatis meae praedonem interemi. cui si meo supplicio parentari jubeas, scies honestae mulieri post extortam pudicitiam spiritu nihil vilius esse. quem utcumque expellere festinaveris, sero moriar, pudori patriaeque superstes.* Alexander cognita caussa *Thracem jure caesum* pronuntiavit; *neque sibi placere ingenuis mulieribus vim fieri*: collaudatamque *feminam, cum omnibus qui cognatione ipsam adtingerent, liberam esse* jussit; *& quo quisque vellet discedendi* potestatem fecit. Pepercit & Pindari posteris, in honorem vatis, qui proavum regis Alexandrum carminibus suis inseruerat: ipsiusque domum cremari vetuit. Non enim praesentem tantum virtutem adamavit; verum etiam memoriam magnorum virorum reverentia, & progeniem illorum beneficiis prosequutus est. Nam & postea quum postremo proelio Darium vicisset, Crotoniatis praedae partem misit, quod Xerxis bello, ceteris Graecorum coloniis de Graecia desperantibus, Phayllo duce triremem unam ad Salaminem misissent: & Plataeenses honore donisque adfecit, quia majores eorum Graecis adversus Mardonium proeliantibus agrum suum dono dederant.

22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36

a Diodor. 17, 13. Arrian. 1, 3, 17. b Plutar. de virtut. mulier. c. 48. Diodor. 17, 14. c Athenaeus. lib. 4. d Diodor. 17. 14. e Grotius de jur. bel. 3, 8. f. ex Quintiliano. * Plut. c. 20. Aelian. hist. var. 13, 7. Arrian. 3, 1, 26. * Polyaen. strate. 8, 39. Plutarch. c. 20. & de virtut. mulier. c. 46. Arrian. 1, 5, 26. Aelian. histor. var. 13, 7. Dio Chrysost. orat. 4. Tzetzes Chil. 7, 139. Plut. c. 63. Herodot. 8, 47. Plut. Aristide c. 25.

Cap. XIV. Hanc Thebanorum cladem multa ostenta praecesserunt. Tribus ante mensibus quam Alexander advenisset, in fano Cereris, quae *Thesmophoros* appellatur, conspecta est araneae tela nigra; quum circa tempus Leuctricae pugnae, qua res Thebana ad summum felicitatis evecta fuit, candida comparuisset. Ad haec sub adventum Macedonum sudantes in foro statuae, èque lacu apud Onchestum tristis mugitus, & prodigioso sanguine fluens Dirce, terrere obstinatos poterant, nisi destinatos sorti suae superbia perdidisset. Quippe majorum gloriam intuentes, à quorum moribus longe recesserant, & in disparibus artibus eamdem sibi fortunam polliciti, patriae ruinam adceleraverunt; quum adversus triginta peditum, tria equitum millia, eumque veteranum & toties victorem exercitum, paullo plus decem armatorum millibus opponere non essent veriti. Ceterum Alexander urbe capta ad consilium sociorum retulit, *quomodo ea utendum videretur.* Erant inter eos Phocenses, multique ex Boeotis, quibus antiquissimae cum Thebanis discordiae gravibus saepe damnis constiterant: neque dum Thebae starent, aut odiis suis satisfactum, aut securitati prospectum rebantur. Horum auctoritas valuit, ut muri atque aedificia diruerentur; ager arbitrio regis inter victores divideretur. Ita nobilissi-

1 2 3 4 5

Diodor. 17, 10. Pausan. lib. 9. Diodor. 17, 9. Julian. in Caesar. Arrian. 1, 3, 26. 1, 13, 24. Just. 11, 3, 8. Diodor. 17, 14. Plut. c. 20.

bilissimam urbem, non hominum modo clarissimorum, verum etiam a deorum natales adserentem sibi, è media b Graecia una dies eripuit. postquam octingentos fere annos post oraculum c de corvis, eosdem incolas habuisset. Olim enim pulsis à gente Thracum atque Pelasgorum Boeotis edita sors fuerat, *post quartam demum aetatem patrias sedes recepturi, considerent interim, quo loco corvos albos conspicati forent.* Ita quum ad Arnen Thessaliae oppidum venissent, corvis conspectis, quos pueri gypso inleverant, ibi substiterunt. Diruta urbs est ad tibiae d cantum; quomodo sexagesimum ante annum Athenas e Lysander deleverat. Templis tamen aliisque sacris aedificiis abstineri jussit Alexander; etiam ne quod f per incuriam damnum iis daretur, sollicitus. praeter insitam in deos g venerationem recens relligio permoverat: quia militum quosdam Cabirorum fanum, quod ante urbem est, spoliare adgressos, subita tempestas fulminibus & flamma coelesti consumserat. Relictae sunt etiam effigies statuaeque, diis, vel hominibus virtute praecellentibus, per loca publica positae. proditumque est memoriae, fuisse qui inter consternationem captae direptaeque urbis aurum in sinus aut amicula statuarum abdiderint; idque salvum repererint, h quum vigesimo post anno Cassander Antipatri filius Thebas instauraret. Quod quidem non tam misericordia in profugos fecisse creditur; quam ut Alexandri, quem oderat, gloriam detrectaret. Quamquam autem veterem murorum ambitum urbi restituisset; neque mores antiquos, neque fortunam reddere potuit. numquam postea resurrexit, ut convalesceret: sed multis subinde calamitatibus vexata, vix tenuis oppidi speciem ad memoriam nostram retinuit. Poenituisse postea ferunt Alexandrum, quod excisis Thebis velut alterum Graecia i oculum eruisset. utique postquam Cliti caedem, & Macedonum ignaviam, expeditionem in penitiores Indos pertinaciter recusantium, *iram Liberi patris* interpretatus est, *ob adflictam patriam ejusmodi poenas repetentis.* & reperti sunt, k qui ipsam regis mortem, non sine vindicta Bacchi, ab ebrietate & vino profectam crederent. His ita perpetratis, Athenas misit, nuntiatum l *ut oratores, qui populum adversus Macedonas concitare non desinerent, traderentur; aut si illos amittere gravarentur, eadem contumaciae praemia exspectarent, quorum exemplum in Thebanorum calamitate conspicerent.* Ibi quum Phocion, cujus ob integritatem vitae maxima ad populum auctoritas erat, *non irritandum adolescentis victorisque animum* diceret, hortareturque eos, ad quos periculum maxime pertinebat, *ut, Lei & Erechtei filias imitati, spiritum pro patriae salute profundere ne dubitarent*, Demosthenes, qui nominatim petebatur, surrexit, docuitque *falli Athenienses, si paucorum deditione periculo defungi posse crederent: callidos Macedonas eos exposcere, quorum vigilantiam atque virtutem maxime invisam suspectamque haberent. amotis publicae libertatis custodibus, in orbam indefensamque civitatem*, m *tamquam lupos in oves canibus destitutas, impetum facturos esse.* Multa commiserat in Macedonas Demosthenes, ob quae haud injuria nullum apud eos veniae locum relictum arbitrabatur. Philippo occiso auctor exstiterat, n ut Pausaniae sacellum exstrueretur; apud pulvinaria deûm supplicationes haberentur; aliaque ob insignem laetitiam decerni solita curarentur. Alexandrum o alias *puerum*, alias prodigiosae vecordiae vocabulo *Margiten* appellaverat: Persico auro corruptus, omnium fere bellorum, quae contra Alexandrum patremque ejus Philippum Graeci depugnaverunt, fax atque concitor fuerat. Attalum, quo graviorem p adversarium non habuerat Alexander, Atheniensium q societatem pollicitus, ad bellum regi palam inferendum exstimulaverat. Neque civitas Atheniensium mediocriter deliquerat, detractis Philippi statuis, r earumque materia in foedos usus conversa: aliisque admissis, quae vulgus imperitum & mobile, nulla futuri cura, ex arbitrio suasuque paucorum animose perpetrat. Sed nihil ex iis, quae praefracte & contumaciter fecerant, aeque commovit regem, s quam in Thebanos humanitas. quos inter patriae ruinam elapsos, contra ipsius edictum receperant; tantum ob eorum vicem doloris prae se ferentes, ut etiam mysteriorum sollemnia, quae in honorem Liberi Patris praecipua relligione quotannis celebrant, ob publicam moestitiam intermitterent. Verum cupidine belli Persici condonare Graecis injurias suas, quam exsequi malebat. Igitur quum t Demades, qui Philippo quoque gratus acceptusque fuerat, pre-

Margin section numbers: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.

a Just. 11, 4, 4. b Aeschin. contra Ctesiph. Dinarchus contra Demosth. Agatarchides apud Photium. c Diodor. 19, 53. Ὀλυμπ. ἀναγρ. Strab. lib. 9. Coelius Lect. Ant. 17, 11. d Tzetzes Chil. 7, 139. e Plutarch. Lys. c. 28. f Suidas ex Polyb. 5, 10. g Pausanias lib. 9. Plin. 34, 8, 15. Athen. 1, 15. h Emmii Graecia. Diod. 19, 53. Pausan. lib. 9. Plut. Demetrio c. 53. Strab. lib. 9. Emmii Graecia. i Agathar. apud Phot. Plut. c. 21. Arrian. 4, 2, 13. k Athenaeus 10, 9. l Diodor. 17, 15. Arrian. 1, 4, 29. Plutarch. Phoc. c. 21. m Plutarch. Demosth. c. 33. n Aeschines contra Ctesiphon. o Just. 11, 3, 4. Suidas Μαργίτης Plutarch. Demosth. c. 32. Erasmi adag. in Margites. p Curt. 6, 9, 17. q Diodor. 17, 5. r Dio orat. 38.

s Aeschines contra Ctesiph. Pausan. lib. 9. Plutarch. c. 13. & Camillo c. 31. t Diod. 17, 35. Plutarch. Demosth. c. 33.

preces civitatis ad eum detulisset, Atheniensibus [a] indulsit; *ut Demosthene, Lycurgoque, & aliis quos depoposcerat retentis, unum Charidemum in exsilium mitterent.* 22 Ille ad Persas se contulit; magnoque ipsis usui fuit, donec ob libertatem [b] linguae Darii jussu interfectus est. Alii quoque non postremi nominis viri, odio regis urbe deserta, ad hostes illius [c] profecti, multum negotii Macedonibus exhibuerunt. 23 Post eum rerum impetum cursumque, nemo supererat in Graecia, qui aut viribus suis post Thebanos (quorum gravis [d] armatura celebris olim fuerat) aut occupata Leucadia, munimentis confideret. 24 Namque Leucadios situ oppidi, & proviso in longam obsidionem commeatu feroces, fame domuit; quum expugnatis quae circa erant castellis, homines [e] Leucadiam abire passus, adaucta per singulos dies multitudine, omnem eorum penum exhausisset. 25 Igitur ex Peloponneso quoque legationes venerunt, gratulatum, quod confectis ex animi sententia barbaricis bellis, etiam Graecorum quorumdam insolentiam & temeritatem castigasset. 26 Arcades, qui Thebanis auxilio futuri se commoverant, [f] *duces, quorum instinctu ad eum furorem prolapsi essent, capitis se condemnavisse* exponebant. 27 Elei *exsulibus suis reditum concessisse, non ob aliud, nisi quod Alexandro caros accepissent.* 28 Et Aetoli excusaverunt, *quod in tantis Graeciae turbis, ipsorum quoque gens novorum consiliorum expers non fuisset.* 29 Megarenses novi generis honore risum regi, quique circa eum erant, commoverant, referentes *ob studium & beneficia Alexandri in Graecos, Megarensis populi scito civitatem illi decretam esse*: donec intellecto *nemini ad eum diem, excepto Hercule, id honoris habitum*, laetus accepit. 30 Ceteris respondit, *nihil sibi quiete & incolumitate Graeciae antiquius esse; modo in posterum novis rebus abstinerent: praeteritorum veniam facile concedere.* 31 Verum Spartanis maxime diffisus, Philiadae liberos Messenen, unde pulsi fuerant, restituit: Pellenen Achaeorum Chaeroni tradidit: Sicyonem, aliaque Peloponnesi oppida per clientes suos habuit, qui consilia Lacedaemoniorum ex propinquo specularentur. 32 * Tot tantisque rebus perficiendis pauci menses suffecerunt. intra quos tam grave atque multiplex bellum leviore negotio confecit, quam alius paravisset. 33 Ipse quidem eam victoriam * celeritati se debere confessus, interroganti, *quonam maxime modo Graeciam subegisset? nihil cunctando*, respondit.

a Plut. in X. Orat. 7. 2. 8, 9. Demosth. epist. 3. Arrian. 1, 13, 31. Just. 11, 4, 12. Dinarch. contra Demosth.
b Curt. 3, 2, 10.
c Diod. 17, 25. Curt. 3, 13, 15.
d Dio. orat. 64.
e Frontin. 3, 4, 5.
f Arrian. 1, 3, 27.
Plut. de Monarch. c. 2. Seneca de benef. 1, 13. Demosth. de Alexandreo foedere. Pauf. fin. lib. 7.
* Capell. in hist. sacra & exotica.
* Homeri Scholia IA. β.

J. FREINSHEMII
Supplementorum
IN
Q. CURTIUM
LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

1 PERSARUM ea tempestate Darius rex erat, paullo ante Philippi necem evectus in id fastigium à Bagoa spadone; qui Ocho rege, & deinde filio ejus Arse, cum tota eorum domo exstinctis, imperium, quod sibi vindicare non poterat, sui beneficii fecit, perennem sibi gratiam pollicitus apud eum, quem tanto munere devinxisset. 2 Nec tamen indignus ea fortuna Darius apud populares habebatur; nam etiam à gente regia non alienus erat. quippe Ostanes Ochi patruus Arsanen genuerat, Arsanes

Diod 17, 7. Diodorus 17, 5. Arrian. 2, 3, 18. Curtius 6, 3, 12. Strabo fin. lib. 15.

ſanes Codmannum. Sic enim vocabatur, dum privatus eſſet; ſed in Cyri ſolium collocatus, more quodam Perſarum, ejurato veteri nomine, Darius appellari voluit. Bello quoque ſpectatus, caeſo ex provocatione hoſte, [a] quum adverſus Cadusios bellum gereret Ochus, magnam virtutis opinionem pepererat. Hic à conditore regni [b] Cyro decimus imperio Perſarum praefuit. Nam Ochus Artaxerxem patrem; ille Darium exceperat. Huic Artaxerxes regnum reliquit, Xerxis filius. Xerxes Dario patri ſucceſſit; qui Hyſtaſpe genitus, poſt exſtinctum in Cambyſe Cyri ſanguinem, illuſtri ſeptem [c] Perſarum conſpiratione, imperium Magis extorſit. Sub his regibus per ducentos & triginta ferme annos res Perſarum mira felicitate floruit: acribus initiis, dum rudis ad voluptates natio pro libertate, gloriaque, & opibus animoſe [d] dimicabat. procedente tempore, poſtquam praemia virtutis adepti videbantur, ipſam poſthabuere; non tam ſuis viribus tuti, quam fama potentiae à majoribus partae, uſuque divitiarum, [e] quibus haud paullo felicius contra Graecos, quam armis decertavere. Ad poſtremum itaque, quum adverſus Alexandri vim auro parum proficeretur, omnique externa ope abſcedente ſibimet ipſis innitendum eſſet; animi deliciis & mollitie fracti effeminatique fortunae ruentis impetum non ſuſtinuerunt. Quippe induſtriam egeſtas acuit; adfluentiam rerum luxus & inertia ſequitur. Igitur [f] audito fine Philippi, cujus fortuna & apparatibus exterriti fuerant, metu ſoluti, Alexandri adoleſcentiam deſpiciebant; contentum fore arbitrati, [g] ſi ſecuro Pellae obambulare liceret. Verum quum de bellis ipſius victoriiſque alia ſuper alia nuntiarentur; contemtum hactenus juvenem impenſius formidantes, ſumma cura, ut in bellum atrox atque diuturnum, auxilia comparabant. Et quoniam ſuperiorum proeliorum experimentis imparem Aſiaticum militem Europaeo didicerant, miſſis in Graeciam conquiſitoribus, ad quinquaginta millia egregiae juventutis mercede conduxerunt. His copiis Memnon Rhodius praetor datus eſt; qui multis ante bellis fidem virtutemque ſuam Perſis abunde probaverat. Is ad occupandam Cyzicum miſſus, citatis itineribus, per Phrygiam, qua Troadi committitur, ad Idam montem pervenit, ipſo nomine naturam ſitus ſui praeferentem. nam condenſa arboribus loca *Idas* antiqui dixere. Exſurgit iſte celſiore cacumine, quam ceteri ad Helleſpontum montes. In medio ſpecum habet relligioſo horrore famam in fabulis nactum, ut *ibi dearum formas arbiter Trojanus ſpectaſſe* praedicetur, quum imperio patris expoſitus, in Ida monte adoleviſſet. Eadem Idaeorum Dactylorum patria eſſe fertur, [h] qui primi, Magna Matre docente, ambiguum ferri uſum, neque [i] minus utile neceſſitatis laboriſque ſolatium, quam acerrimum furoris inſtrumentum, invexerint vitae. [k] Illud etiam admiratione dignum proditur, quod circa canis exortum, ventis depreſſiora turbantibus in ſummo Idaei jugi cacumine quietus aër eſt: quodque *multa adhuc nocte terris incubante, ſolem* ajunt *conſpici, non globi figura: ſed in ampliſſimam latitudinem ſparſum, & velut diverſis ignium agminibus utrumque* [l] *montis latus amplexum, coire paullatim, & propinquante jam luce in jugero paullo majus ſpatium implere, paulloque poſt in ſolitum orbem collectum deſtinatum iter percurrere.* Credo per aërem nocturno gelu adſtrictum, nulliſque ventorum flatibus disjectum, ſolis orientis, adhuc imperfecta imagine late ſparſa, fallax oculis miraculum adparere; donec eo paullatim vi caloris abſumpto diſſipatoque, liber ad ipſum ſideris orbem adſpectus permittatur. nam ſereno liquidoque coelo radii tranſmittuntur: ubi coactus aër eſt, ſiſtit exceptos, & tamquam in ſpeculum incidentes cum incremento ſplendoris diffundit. Sub Idae radicibus Cyzicenus ager in Propontidem excurrit: ipſum oppidum in mediocri inſula ſitum gemino ponte continenti adnectitur. Sed [n] id opus paullo poſt Alexander molitus eſt: ſub [o] Memnonis expeditionem navibus commeabatur. Qui quum Cyzicenos improviſo impetu nequidquam terruiſſet, muros gnaviter tuentibus oppidanis; eorum regionem hoſtiliter populatus, magnam inde praedam coëgit. Nec à Macedonum ducibus ceſſabatur: Parmenio Grynium Aeolidis oppidum expugnat, incolas ſervituti addicit. deinde Caicum amnem transgreſſus, Pitanen adoritur, urbem opulentam, & duplici portu accipiendis ab Europa copiis opportunam. ſed propero adventu Memnonis ſtatim ſoluta obſidio eſt. Calas deinde, qui cum modicis Macedonum atque mercenariorum copiis in Troade res gerebat, cum Perſis proelio certavit: & impar hoſtium multitudini in Rhoeteum ſe recepit.

Scalig. de emendat. temporum lib. 6. Curt. 4, 1, 10. [a] Juſt. 10, 3, 3. Diod. 17, 6. [b] Sleidan. lib. 1. de 4. monarch. Scalig. lib. 6. de emend. tempor. Schubert. lib. 2. de ſcrupulis. chronol. [c] Herodot. 3, 70. Juſt. 1, 9, 19. [d] Xenoph. παιδ. lib. 1. Arrian. 5, 1, 19. [e] Plutarch. Ageſilao c. 24. & Artaxerxe c. 30. [f] Diodor. 17, 7. [g] Aeſchin. contra Cteſiph. Curt. 5, 11, 5. Curt. 3, 2, 9. Diodor. 17, 7. Pauſan. lib. 10. Diodor. 17, 7. Apollod. lib. 2. [h] Diodor. 17, 7. [i] Plinius. 34, 14. [k] Diodor. 17, 7. Lucretius 5, 662. Mela 1, 18. [l] Plinius 2, 11, 3. [m] Diod. 17, 7. Strabo lib. 13. [n] Plinius 5, 32, 2. [o] Diodor. 17, 7. Strabo lib. 13. Diodor. 17, 7.

CAP.

Diodor. 17,16.

CAP. II. Interea Alexander constitutis in Graecia rebus, in Macedoniam reversus, *quae tantam belli molem adgressuro cavenda vel administranda essent*, cum amicis deliberabat. Antipater ac Parmenio aetate & dignitate praecipui obtestabantur, *ne in uno corpore totius imperii salutem fortunae insidiis exponeret: quin prius operam daret liberis; & incolumitate patriae firmata, ita demum de incremento ejus cogitaret.* Quippe praeter Alexandrum nemo ex Philippi sanguine dignus imperio supererat, Cleopatrae sobole per Olympiadem intercepta: Aridaeus sordibus materni generis, & turbata mente Macedoniam dedecere putabatur. Verum ille quietis impatiens, nihil nisi bellum, & ex victoria gloriam assidua cogitatione volvebat. Igitur, *Vos quidem*, inquit, *ut probos & amantes patriae viros decet, de commodis adversisque illius haud sine caussa solliciti estis. Arduum enim, quis neget? opus ordimur, quod semel temere coeptum, si eventus arguat, sera poenitentia nequaquam emendaverit. Nam antequam vela solvamus, navigare velimus an quiescere, nostra consultatio est: quum ventis fluctibusque nos crediderimus, in ipsorum arbitrio omnis noster cursus erit. Itaque non moleste fero vestram opinionem à sententia mea dissidere; quin potius simplicitatem laudo, vosque precor, ut in iis etiam, de quibus porro referetur, eodem instituto utamini. Amici regum, si qui eo nomine digni sunt, non tam gratiam eorum, quam utilitatem atque decus in consilio habent. Qui aliter fieri censet, quam ipse facturus erat, non instruit consultorem, sed decipit. Ceterum ut & vobis consilii mei ratio pateat; certum habeo, nihil minus convenire rebus meis, quam dilationem. Omni quae circa Macedoniam colit barbarie pacata, exstinctisque Graecorum motibus, fortissimum florentissimumque exercitum otio & desidia dilabi patimur: an potius in opulentissimas Asiae regiones inducimus, olim possessionem ejus spe complexum, & praemia laborum, quos diu sub patre meo, deinde nobis imperantibus tertium jam annum exhausit, ex Persarum spoliis expetentem? Novum adhuc imperium Darii est, & interfecto Bagoa, cujus beneficio regnat, crudelitatis & ingratitudinis suspicionem apud suos incurrit: quae res optimos eorum qui parent, odio adversus imperantes implent, & ad obsequia segniores, aut etiam praefractos reddunt. Numquid sedebimus, dum auctoritas ejus confirmetur; & rebus domi per otium compositis, ultro bellum in Macedoniam transferat? Multa celeritatis praemia sunt, quae nobis cessantibus ad hostem pertinebunt. Magnum in ejusmodi negotiis momentum post se trahit prima animorum inclinatio: at illa semper occupanti parata est. quippe nemo cunctanter adpetit fortioris gratiam: porro fortior habetur, qui infert bellum, quam qui excipit. Quanto autem existimationis nostrae periculo fallemus spem eorum, qui adolescentibus nobis eum honorem deferendum judicaverunt, quem maximus imperator, pater meus, post tot virtutis experimenta paullo ante obitum obtinuit? Non enim ideo Graecorum concilium imperium nobis decrevit, ut in Macedonia desides, & ignavis voluptatibus addicti, injurias olim & nuper Graeco nomini inlatas negligeremus; sed ut eorum, quae per summam superbiam improbe & petulanter in nos commiserunt, poenas penderent. Quid dicam de iis Graecorum nationibus, quas late per Asiam diffusas impotentium barbarorum intoleranda servitus premit. Equidem * quibus nuper precibus, quibusque argumentis caussam eorum Delius Ephesius egerit, quum ipsi memineritis, non repetam. Id sane constat, eos omnes, ut primum signa nostra conspexerint, protinus ad nos esse transituros, & pro liberatoribus adsertoribusque suis adversus graves iniquosque dominos quodlibet periculum impigre suscepturos. Quamquam quid nostri pariter hostiumque obliti auxilia circumspicimus adversus gentes, quas etiam paullo lentius vicisse à pudore quam gloria propius abfuerit? Patrum aevo in Asiam profectis Lacedaemoniorum paucis ingentes hostium exercitus frustra restiterunt: Phrygiam, Lydiam, Paphlagoniam, agi ferrique passi; aut quoties vetare voluerunt, ad hostium satietatem caesi sunt: donec à suis revocatus Agesilaus, ob exortos in Graecia tumultus, trepidantibus & consilii incertis animi ex tanto terrore recipiendi spatium concederet. Paucis ante istum annis vix decem Graecorum millia, sine ducibus, sine commeatu, ex intimis Persici imperii partibus, per tot infestas nationes iter in patriam ferro aperuerunt, quum eos persequeretur universus regis exercitus, quo modo cum Cyro fratre de regno dimicaverat, victorque exstiterat: quem illi quidem ubicumque congressum fuderunt fugaveruntque. Nos igitur, quibus universa Graecia tot victoriis edomita paret, qui eorum fortissimos aut in acie cecidimus, aut habemus in castris; timebimus scilicet Asiam, quam eorum quos vicimus pauci pudendis cladibus adfecerunt?* Aliis deinde in eam-

Marginal notes: 1, 9, 29. Comment. in Curt. 10, 7, 2. — Zosimus. lib. 1. Curt. 6, 4, 10. Diod. 17, 5. — Diodor. 17, 16. — * Plutarch. advers. Coloten c. 50. — Plutarch. Agesil. c. 8. & seqq. — Xenoph. ἀναβασ. lib. 2. & seqq.

Section numbers in margin: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22

eamdem ſententiam adjectis, adeo permovit animos, ut omnibus adſentientibus etiam Parmenio, qui maxime bellum differri voluerat, maxime adcelerandum cen- 23 ſeret, [a] ultroque jam Alexandrum hortaretur. Itaque omni cura ad maturandam profectionem converſa, [b] ad Dium Macedoniae urbem Jovi Olympio ſacrum fecit, inſtitutum ab Archelao, qui poſt Perdiccam Alexandri filium regnavit. Mu- 24 ſis quoque ludos ſcenicos fecit, per novem dies, pro numero dearum. Poſt haec convivium ſumma magnificentia celebratum eſt; [c] tabernaculo, quod centum lectos 25 caperet, adornato. ibi cum amicis ducibuſque, & civitatum legatis adcubuit. per exercitum quoque victimas dividi juſſit, aliaque praeberi, quibus deſtinatus hilaritati dies feſtivis epulis, & fauſtis inſtantis belli ominibus tranſigeretur.

1 CAP. III. Vere novo [d] contractis undique copiis in Aſiam transjecit; exercitum robore quam numero validiorem ducens. Triginta peditum millia Parmenio ducebat: quorum Macedones tredecim expleverant; quinque erant mercede militantium; ceteram multitudinem ſocii foederatique miſerant. Has copias Illyrii Thraceſque & Triballi, ad quinque hominum millia ſequebantur; additis mille Agria- 2 norum ſagittariis. Equitatum Macedonum mille octingentorum [e] Philotas ducebat; & totidem ex Theſſalia Calas: à reliqua Graecia ſexcenti omnino equites venerunt, quibus Erigyium praepoſuit: agmen ducebat Caſſander cum nongentis 3 Thracum atque Paeonum antecurſoribus. Hunc exercitum, non ultra quam in triginta dies proviſo commeatu, infinitis barbarorum copiis opponere non dubitavit; virtute ſuorum fretus, [f] qui vincendo ſenes facti, robore animorum armorum- 4 que uſu cuilibet multitudini hoſtium inſuperabiles erant. Antipatro, [g] quem cum duodecim millibus peditum, & mille quingentis equitibus Macedoniae Graeciaeque rebus praefecerat, injunctum, ut continuos in Europa delectus ageret, [h] quibus adverſus proeliorum fatique detrimenta exercitus ſubinde novaretur. Hoc unum 5 ſibi exceperat, quum cetera amicis largiretur. Quidquid enim ſalva majeſtate regni abeſſe poterat, [i] priuſquam naves conſcenderet, inter ſuos diſtribuit. Perdiccas praedium quod dabatur non accepit, interrogato rege, *quid tandem ſibi ipſi reliqui faceret*? atque illo ſubjiciente, *ſpes*: *earumdem ergo*, inquit, *& nos participes eri-* 6 *mus, qui tuis auſpiciis militamus.* Pauci hunc ſequuti ſunt: per ceteros non ſtetit; 7 quin interrogatus, *ubi theſauri ipſius eſſent*? [k] vere reſponderet, *apud amicos*. Sane de ſumma rerum alea jacta, non abſurde collocaſſe videtur opes quas habebat: quippe aut victor multo majores adepturus erat; aut ſi victus eſſet, iſtas quoque 8 amiſſurus. atque interim alacrioribus miniſtris utebatur. neque multum abſcedebat praeſentibus neceſſitatibus, quum agros & praedia, & reditus, quorum dies multo poſt venturi erant, donaret: pecunia in belli uſum ſepoſita, cujus quanto minor 9 copia erat, diligentius adminiſtrabatur. Quippe Philippo [l] interfecto, minus ſexaginta talentis pecuniae ſignatae, paucaque ex auro & argento pocula in theſauris ejus 10 reperta ſunt: quum [m] aeris alieni quingenta ferme talenta relinqueret. Quamquam enim iſte rem Macedonicam inſignibus incrementis auxiſſet, auri quoque metallis apud Crenidas (ipſe Philippos appellavit) ita excultis, [n] ut inde mille talenta annui proventus cogerentur; continuis bellis, neque minus largitionibus, aerarium ex- 11 hauſerat. Macedoniae etiam inſtaurandae ornandaeque magnos ſumtus fecerat, quum pauperrimam accepiſſet. Ipſum inter initia regni tenuem fuiſſe, [o] & quum ex quinquaginta drachmis auri poculum haberet, id cubitum euntem capiti ſubjeciſſe 12 plerique meminerant. Hujus ergo filius bello laceſſivit regem Perſarum, [p] cui ſomnum capienti quinque talentorum auri millia pro cervicali, tria argenti pro ſcabello, ſub capite pedibuſque lectuli, peculiaribus cubiculis ſervabantur: quamquam ad [q] paternum aes alienum octingenta inſuper talenta, quae ipſe mutuo ſumſerat, 13 adjeciſſet. ex quibus vix decima portio ſupererat. Solviſſe autem dicitur Timotheo [r] tibiis concinente, ſummaque militum alacritate, opes barbarorum, quos oppugna- 14 tum irent, [s] certa fiducia ſibi deſtinantium. Hoc modo per lacum, quem à vicini montis nomine *Cerciniten* vocant, ubi claſſem habebat, in Strymonem invectus; Amphipolin, & deinde ad oſtia Strymonis proceſſit: quo trajecto, praeter montem 15 Pangaeum, viam ingreſſus eſt, quae Abderam & Maroneam ducit. Nam in litore iter facere inſtituerat, ut navibus ſuis, quae juxta ducebantur, praeſidio eſſet, ſi Perſae forte occurriſſent; quippe iſti tum etiam maris imperium obtinebant.

[a] Plut. Alex. c. 88.
[b] Diod. 17, 16. Arrian. 1, 4, 1. Juſt. 11, 5, 6.
[c] Diodor. 17, 16.
[d] Arrian. 1, 4, 3. Plut. c. 23. & de fort. Alex. 1, 3. Juſt. 11, 6, 2. Polyb. 12, 10. Liv. 9, 19, 4. & 42, 51, 11. Front. 4, 2, 4. Paneg. Conſtantino dictus Diod. 17, 17.
[e] Curt. 6, 9, 21. Diodor. 17, 17. Plut. c. 23. & de fort. Alex. 1, 3. 2, 24.
[f] Curt. 3, 2, 13. 3, 5, 27.
[g] Arrian. 14, 3. Diod. 17, 17.
[h] Curtius 5, 1, 39.
[i] Juſt. 11, 5, 5. Plut. c. 23. & de fort. Alex. 2, 24.
[k] Marcellin. 25, 14.
[l] Arrian. 7, 2, 15.
[m] Curt. 10, 2, 24. Plut. c. 23. & de fort. Alex. 1, 3. & 2, 24.
[n] Diod. 16, 8.
[o] Athen. 4, 14. & 6, 4.
[p] Athenaeus 12, 2.
[q] Arrian. 7, 2, 15. Plut. c. 23. & de fort. Alex. 1, 3. & 2, 24.
[r] Himerius apud Photium.
[s] Juſt. 11, 5, 8. Arrian. 1, 4, 3. Arrian. 7, 2, 15.

Ipsi enim modica classis; at apud hostes Cypriae Phoeniciaeque naves, adsuetique maritimis rebus classiarii, & exercitatissimi remiges erant. Nam Macedonia, nuper 16 tentato maris imperio, nondum abundabat navibus; & à sociis maligne praebebantur. Etiam Athenienses, quum ab ipsis triremes peterentur, tantum XX miserunt: suggerentibus eorum oratoribus, *periculum esse, ne classe accepta contra eos, qui misissent, uteretur.* Ex iis locis ad Hebrum fluvium contendit: quo haud difficul- 17 ter transmisso, in Paeticam Thraciae regionem pervenit: inde superato amne quem *Melanem* appellant, vigesimo postquam à domo profectus fuerat die, Seston attigit in extremis continentis finibus Hellesponto imminentem, qua angustis fluctibus insinuatum mare Asiam ab Europa dirimit. Quippe Macedonia Thraciam conjun- 18 ctam habet; quae procurrens in ortum duobus capitibus Asiam tangeret, nisi intercedente pelago submoveretur: dextra Hellespontus arcet; ulterius Bosporus, quem Thracium appellant, Byzantium à Chalcedone separat. Inter has angustias inter- 19 cepta Propontis jam laxiore spatio juxta Bithyniam & Ponticas regiones diffunditur. Infra Bithyniam Mysia est; deinde Phrygia, Phrygiamque contingens Lydia, longius à mari remotae. Interius spatiosas regiones celebratae fecunditatis & opulentiae gentes habitant. Litora, quae Thraciae Graeciaeque obversa sunt, Hellespon- 20 tii; deinde Troës colunt, calamitatibus inclyti. Infra hos Aeolis & Ionia per longa litorum spatia Lydiae praetenduntur. Caria deinde cum adnexa Doride, magna ex parte mari circumfusa, non minus amplo tractu introrsum recedit. His terris 21 nobilissimae insulae adjacent: Lesbus Aeolica, Chius & Samus Ioniae, & Dorica Rhodus, aliaeque multae, quarum nomina Graecorum monumentis inclaruerunt. Nam antiquis temporibus omnem hanc oram Graecia frequentibus coloniis insede- 22 rat: quae tum quoque manebant; sed Persarum regi satrapisque subjectae, priscam gentis libertatem barbarica servitute mutaverant. Alexander [a] ubi Seston pervenit, 23 maximam copiarum partem Parmenione [b] duce, Abydum in adverso litore sitam petere jubet, attributis ad hoc centum sexaginta triremibus, multisque onerariis: ipse cum reliquis Eleuntem proficiscitur, [c] Protesilao sacrum, cujus ibi sepulchrum adgesto tumulo tegitur. Circa tumulum crebrae ulmi sunt, quarum mira natura 24 est. quippe ramis [d] qui Ilium spectant matutino diei tempore enata folia statim defluunt; quum ceteris stabilis viriditas sit: ita acerbum herois fatum exprimere creduntur; qui in ipso aetatis flore cum Graecis in Asiam profectus, prima Trojani belli victima fuit. Huic tum [e] Alexander inferias dedit; precatus, *ut melioribus au-* 25 *spiciis hostile litus tangeret.* Inde cum quinquaginta longis navibus Sigeum petiit, portumque nomen ab Achivis nactum, quorum classem Trojanis temporibus exceperat. Quum jam in mediis Hellesponti fluctibus navigaret (namque suae navis 26 ipse gubernator erat) taurum Neptuno ac Nereidibus immolat, aureamque phialam, ex qua libaverat, diis marinis donum, in pelagus abjicit. Jam in portu erat classis; 27 [f] quum rex conjecta in litus hasta primus è navi librato corpore terram saltu contigit; [g] testatus, *se possessionem Asiae diis bene juvantibus justo pioque bello sibi adserere.* Arae deinde constitutae sunt, ubi excensionem fecerat, Jovi descensori, Miner- 28 vaeque & Herculi: *eo quoque loco, unde ex Europa solverat, aras exstrui* jussit.

CAP. IV. *Inde processit in campos, ubi veteris Ilii sedes monstrabatur. Ibi dum 1 heroicorum operum monumenta avide perlustrat, quidam [h] ex incolis, Paridis ei lyram pollicitus est. At ille, *nihil*, inquit, *moror imbellium deliciarum vile instru-* 2 *mentum: at Achillis lyram cedo, fortium virorum laudes eadem personantis manu, qua facta superabat.* Nam Achillem, cujus origine gloriabatur, inprimis mirari [i] solitus, 3 etiam circum cippum ejus cum amicis nudus decucurrit, unctoque coronam imposuit. Hephaestion [k] Patrocli tumulum coronavit: eumdem amicitiae locum apud 4 Alexandrum sibi esse significans, quem is apud Achillem habuisset. Inter multos de Achille sermones *duplici nomine beatum sibi videri* dixit rex, *quod vivus fidum amicum nactus esset; exstinctus magnum praeconem.* Ceteris [l] etiam heroibus, quorum iis in terris sepulchra ostenduntur, parentavit. Sacrificavit & [m] Priamo ad Her- 5 cii aram, sive ut placaret manes ab Aeacida interemti; sive ob cognationem, [n] quam sibi cum Iliensibus intercedere arbitrabatur, quia viduam Hectoris Andromachen Neoptolemus in matrimonio habuerat. Minervae, quam praecipua religione venerabatur, [o] studiose sacrum fecit: suspensisque in templo armis suis, alia detraxit,

a quae

Just. 11, 6, 2. Oros. 3, 16. Otto Frising 2, 25. Diodor. 17, 22. Plut. in X. Orator. 8, 9. & 9, 1. Arrian. 1, 4, 4.

a Arrian. 1, 4, 4.
b Curt. 7, 1, 2. 2, 4, 13. Arrian. 1, 4, 6.
c Herod. 9, 115. Pausan. lib. 1. & 3.
d Philostrati Heroica.
e Arrian. 1, 4, 6. Diodor. 17, 17. Arrian. 1, 4, 7. Plin. 5. 30, 7. Mela. 1, 18.
f Herod. 7, 54.
g Diod. 17, 17. Arrian. 1, 4, 8. Just. 11, 5, 10.
* Strab. lib. 13.
h Plut. c. 24. & de fort. Alex. 1, 14. Aelian. histor. var. 9, 38.
i Plut. c. 24. Arrian. 1, 4, 10. Cicero pro Archia c. 10, & ep. 5, 12. Vopiscus pr. Probi.
k Aelian. hist. var. 12, 7.
l Just. 11, 5, 12.
m Arrian. 1, 4, 9.
n Just. 17, 3, 5. Strab. lib. 13.
o Comment. in Curt. 3, 7, 3.

6 [a] quae *à Trojani belli temporibus duravisse* dicebantur. *Haec ab armigeris praeferri* [b] jubebat, *tamquam à propitio numine ad subigendam Asiam commodata: iisque indu-* 7 *tum* [c] ferunt *ad Granicum cum satrapis decertasse.* Alioquin elegantibus armis gaudebat; nullius munditiei studiosior. Cetra [d] usum reperio splendida; galea eleganter cristata, utrimque dependentibus pinnis candore & magnitudine insignibus: thorace lineo duplici. [e] galeam habebat ferream quidem, sed in purissimi argenti spe- 8 ciem splendoremque politam, Theophili opus. collare ferreum internitentes gemmae distinguebant. gladio cingebatur acumine & duritie in paucis notabili, augebatque pretium ejus, quod in tanto ferri robore levis & tractanti habilis erat. Huic armaturae interdum amiculum militare injiciebat, quod genus tum *Siculum* appel- 9 labatur. Ceterum quibusdam horum post id tempus potitus est: nam thorax, quem diximus, inter spolia pugnati ad Issum proelii fuit; gladium Citieorum rex Cyprius dono dedit; Rhodii balteum, quem incomparabili industria conspicuum Helicon 10 fecerat, egregius inter priscos artifices. Neque poenitet talia memorare, quae veteribus scriptoribus digna relatu videbantur; & alioqui magnorum regum dicta factaque, etiam quae leviora haberi solent, non sine fructu aut voluptate recoluntur. 11 Certe arma Alexandri sequens aetas diu venerata est: quibus adeo pepercit vetustas, ut ex Romanis imperatoribus alius post subacta Pontica regna chlamyde illius triumphum suum ornaret; alius thoracem Alexandri indutus percurreret pontem, quem 12 aemulatione Darii Xerxisque in pelago struxerat. Post haec Alexander à Minervae fano digressus Arisben processit, ubi castra habebant Macedones qui cum Parme- 13 nione transierant. Postero die [f] praeter Percoten & Lampsacon ad Practium flumen contendit; quod ex Idaeis montibus ortum, [g] Lampsacenum Abydenumque agrum interfluit, deinde paullisper ad Septemtrionem flexum, in Propontidem exit. 14 Inde Hermotum [h] praetergressus rex ad Colonas duxit, in mediterraneis Lampsacenorum situm oppidum. Omnibus istis in deditionem acceptis (nam & [i] Lampsacenis ignoverat) Panegorum misit, qui Priapenorum urbem, quam incolae de- 15 debant, reciperet: Amyntas Arrabaei filius cum quatuor antecursorum turmis, una Apolloniatum, quam Socrates ducebat, speculatum ire jussus est; quippe hostes in 16 propinquo versabantur, summa sollicitudine curaque bellum instruentes. Inter eos [k] rei militaris peritia longe eminebat Memnon. is magnopere suadebat, *ut retrocedentes, omne quod usui hostibus esse posset, longe lateque corrumperent: quidquid in campo herbidum esset, equitatu conculcarent: vicos urbesque incenderent, nihil praeter* 17 *nudum solum relicturi. Vix unius mensis commeatu instructum venisse Macedonem, deinceps rapto victurum. ea copia si eripiatur, brevi recessurum esse. ita parvo impendio* 18 *toti Asiae salutem quaeri. Triste id quidem: sed in omni negotio, ubi periculum immineat, id spectare prudentes, ut quam minimo damno defungantur. ita medicos si correpta parte corporis morbum in ceteras transiici videant, unius membri jactura pro reli-* 19 *qui corporis incolumitate pacisci. Neque id sine exemplo facturos Persas. Sic olim Darium regem ipsas illas regiones urbesque vastavisse, ne Scythis isthac transituris receptus* 20 *esset. At si proelio contenderent, de summa rerum aleam jaci. pulsis semel Persis,* 21 *omnem eam oram Alexandri fore: victores nihil amplius habituros. Neque hercule parvum discrimen impendere ob vim Macedoniae phalangis, cui suum peditatum, quam-* 22 *quam numero superiorem, frustra oppposituri essent. Ipsius deinde regis praesentiam haud parum valere ad victoriam; stimulari milites spe, pudore, gloria, in conspectu impera-* 23 *toris dimicantes: quae omnia haberent Macedones; ipsis abesse Darium. Neminem ambiguere, quin bellum in aliena terra gerere praestet, quam in sua: id commodum adeptu-* 24 *ros, si consilium suum sequuti de invadenda Macedonia cogitarent.* Nulli ceterorum ducum grata oratio fuit. *Id fortasse Memnoni Rhodio probari posse, cui expediat bellum trahi, quo diutius honoribus, stipendiisque regiis perfrueretur; Persis commissos fidei suae populos prodere pudendum videri: neque apud regem excusari posse, qui longe* 25 *aliam belli gerendi rationem praescripsisset.* Quippe Darius audito Alexandrum ex Macedonia movisse, literas ad praefectos suos miserat, imperans *ut insanientem Philippi adolescentulum puerili verbere aetatis & conditionis admonitum, deinde purpurea veste indutum, quamprimum sibi vinctum adducerent: naves ipsius una cum nautis ma-* 26 *ri demergerent: milites omnes ad ultima maris Erythraei loca deportarent.* adeo prae superbia futuri securus, & ignarus sortis suae omnem humanae imbecillitatis sensum

a Plut. c. 25.
b Arrian. 1, 4, 9. 6, 2, 8. & 13.
c Diodor. 17, 18. & 21.
d Plutarch. c. 25.
e Plutarch. c. 60.
Appian. de bellis Mithridaticis. Dio lib. 59. Zonaras tomo 2.
Arrian. 1, 5, 16.
f 2, 3, 23.
Arrian. 1, 5, 16.
g Strabo lib. 13.
h Arrian. 1, 5, 16. Strabo lib. 13.
i 1, 3, 27. Arrian. 1, 5, 17.
k Curt. 3, 4, 3. Diodor. 17, 18. Arrian. 1, 5, 19. 2, 3, 3. Comment. in Curt. 5, 9, 3. Strabo lib. 13. Arrian. 1, 5, 19. Comment. in Curt. 3, 6, 3. Arrian. 1, 5, 19. 2, 5, 10. Arrian. 1, 5, 20. Diodor. 17, 18. Comment. in Curt. 3, 5, 12.

sum exsuerat, *consanguineum deum* se ferens, magis quod potentia non dispar ipsis videretur; quam ob veterem fabulam, qua Persarum reges à Perseo Jovis filio nomen atque genus traxisse ferebatur. Eodem fastu plenam epistolam ad Athenienses paullo ante scribi jusserat, addideratque, *quando Macedonis amicitiam praetulissent, à se deinceps aurum ne peterent, non enim missurum esse, etiam rogantibus.* 27

CAP. V. At Alexander quum inter progrediendum agrum à rege Persarum Memnoni dono datum attigisset, *maleficio abstineri* jubet, *colonisque & fructibus parci*: callido commento suspectum facturus hominem industrium, & quem ex omnibus hostium ducibus unum non contemneret; si in suas partes transducere nequivisset. 1 Quumque *lenitatem regis* admirati quidam, *acerrimum callidissimumque Macedonum hostem, quamprimum in potestatem redactus esset, interficiendum, atque interim quibus posset cladibus vexandum esse* dicerent: *quin*, inquit, *potius beneficiis supplantamus hominem, & amicum ex inimico facimus, eadem virtute & sollertia pro nobis staturum.* 2 Ventum erat in campos Adrasteae, per quos Granicus amnis praecipiti cursu volvitur. 3 Ibi quidam ex speculatoribus, quos cum Hegelocho praemiserat, reversi nuntiant; *Persas instructis ad proelium ordinibus in ulteriore ripa consistere.* Paullisper commoratus, dum de transitu consilium caperet, *duces convocari* jubet. 4 Plerisque *praecipitis & irriti conatus* videbatur, *fluvium profundum perrumpere, ripam sua natura arduam atque impeditam obtinentibus tot * equitum peditumque millibus.* nec deerant qui ingererent * *Daesium mensem* (is enim agebatur Junio respondens) *infaustum res gerentibus apud Macedonas haberi.* De periculo non anxius, superstitionem haud contemsit: 5 gnarus quantum in rudibus animis valeret etiam vanae religionis opinio. Igitur edixit, ut repetito prioris mensis nomine, pro Daesio alter Artemisius haberetur. Et quo efficacius confirmarentur attonitae mentes, Aristandrum (nam is forte pro transitu sacrificabat) secreto moneri jubet, 6 *ut exceptuam exta manum inscriberet medicamento, literis inversis, quas impositum jecur recenti adhuc calore attraheret, rectasque exprimeret.* iis significabatur, *Alexandro victoriam concedere deos.* Vulgatum id miraculum tanta futuri spe omnes implevit, ut *post haec tam certa coelestis favoris pignora nihil dubitandum* conclamarent. 7 ita in maximam bene gerendae rei fiduciam astu inducti, victoriam quia suam esse arbitrabantur, rapuerunt. Rex impetu animorum utendum ratus quamquam monente Parmenione, 8 *ut saltem proximam lucem operiretur* (jam enim major diei pars effluxerat) statim transduxit copias, Parmenionis sollicitudinem joco prosequutus; *erubescendum Hellespónto fore, si illo superato rivum hunc transire cunctarentur.* Tredecim equitum turmae cum ipso rege per obluctantes undas vix enisae, 9 priusquam stabile certumque solum attigissent, aut ordines inter transeundum luxatos instaurassent; circumfuso Persarum equitatu urguebantur. Quippe quum repudiato Memnonis consilio pugnare placuisset (nam Arsites Phrygiae satrapa 10 *ne unum quidem tugurium eorum qui sibi subessent incendi se passurum* adfirmaverat; inque ejus sententiam à ceteris itum erat) ad Granicum amnem cum centum peditum millibus, viginti equitum consederant; flumine pro munimento usuri, & vicissim eam velut Asiae portam venienti Alexandro obseraturi. Cujus adventu cognito, equitatum, 11 in quo robur erat virium, ita collocant, ut contra dextrum Macedonum cornu, quod ipse rex ducebat (*nam sinistrum Parmenioni commiserat) Memnon cum filiis & Arsane Persa consisterent: in eadem parte Arsites curabat cum Paphlagonum equitum auxiliis: in subsidiis Spithridates erat gener regis. Lybiae Ioniaeque satrapa, Rhoesace fratre & Hyrcanis equitibus comitatus. In dextra * acie Rheomithrem 12 duo Medorum millia, totidemque Bactriani sequebantur: Medium agmen Pharnaces reginae frater, Arbupalesque Artaxerxis ex Dario nepos, & Mithrobarzanes Cappadociae praetor regebant: iis Niphates Petanesque, cum Arsace & Atizye variarum gentium turmas adplicuerant. Ii tum multitudine & loco potiores 13 graviter premebant hostem, acrisque pugna conserebatur; maximo omnium regis periculo, quem armis manuque & imperiis conspicuum plures petebant. Sed tragula quidem, 14 quae in promiscuo pugnae ardore desinentis loricae plicis inciderat, vulnus haud intulit: ceterum à Rhoesace & Spithridate fortissimis ducum simul impetitus, extremum discrimen adiit. Dum enim lancea in thorace Spithridatis con- 15 fracta, conatumque destituente, gladium stringit; frater illius à latere adequitans acina-

Herod. 7, 150. Plut. in Alcibiade. Aeschines contra Ctesiph. Polyaen. 4, 3, 15. Curtius 3, 1, 21. Themist. orat. 9. Strabo. lib. 13. Plutarch. c. 25. Arrian. 1, 5, 2. Plutarch. c. 24. * Curtius 4, 9, 22. * Plutarch. c. 24. Scalig. de emendat. temporum lib. 1. Frontin. strateg. 1, 11, 14. Plut. c. 25. Arrian. 1, 5, 3. Diod. 17, 19. 1, 4, 24. Arrian. 1, 4, 20. Diod. 17, 19. Just. 11, 6, 10. Plutarch. c. 24. * Diod. 17, 19. Arrian. 1, 5, 15. Diod. 17, 20. & 21. Arrian. 1, 4, 18. * Diodor. 17, 19. Arrian. 1, 4, 18. 1, 5, 25. 2, 2, 37. Diod. 17, 21. Arrian. 1, 5, 10. Plut. c. 25. Diod. 17, 20. Arrian. 1, 5, 20. Plut. c. 25.

acinacem incauto impingit, tanto nisu, ut cristam galeae & pinnarum alteram de-
16 cuteret, aciesque gladii summos regis capillos perstringeret. Jamque repetito ictu, qua discussa cassis nudum caput ostendebat, descendere parabat; quum illum Clitus occupat, qui animadverso regis periculo amenti similis advolaverat, interceptumque barbari brachium cum ipso gladio dejicit. simul Alexandri ense Spithridates
17 occubuit. Nihilo tamen segnius repugnabant Persae: donec interitu ducum, quorum plerique jam ceciderant, consternati, & quia jam etiam phalanx Macedonum
18 transierat amnem, equos in fugam averterunt. Neque pedestris acies diu restitit. equitatum suum ad obterendum hostem satis superque validum arbitrati, potius de praeda quam de discrimine cogitabant. ita subito eventu deprehensorum caedes
19 magis quam proelium fuit. Mercenarii tamen, quibus Omares praeerat, occupato quodam tumulo strenue se tuebantur: quia conditionibus in fidem venturos ille
20 non receperat. Ergo Macedonum plures in eo conflictu desiderati sunt, quam equestri proelio ceciderant: ipse quoque rex, dum inter primos impetum in eos facit, tam propinquus discrimini fuit, ut equum, cui tum insidebat, ictu gladii per
21 latus adacto confossum amiserit. Quibus rebus vehementer irritatus, equitatu simul & phalange circumdatos occidione occidit; * exceptis duobus fere millibus,
22 qui in deditionem venerunt. In universum caesa sunt ex hostibus viginti peditum millia, duo equitum: captorum par ferme numerus fuit. Ex ducibus Memnon effugit, cum Arsace, Rheomithre & Atizye; ceteri honestis vulneribus occubuerunt. Arsites, quum in Phrygiam se recepisset, pudore & poenitentia, quod hujus
23 cladis caussa non immerito haberetur, sibi manus intulit. Alexander paucos quidem, sed promtissimos eo proelio perdidit. triginta admodum pedites, septuaginta quinque equites ceciderant. Igitur ut ostenderet omnibus in utraque fortuna apud se virtuti praemium fore; superstites Persarum spoliis ditat: occisorum corpora cum armis ceteroque cultu magnifice sepelit: parentibus eorum liberisque va-
24 cationem munerum concedit. vulneratorum etiam cura ambitiose acta est; quum ipse rex obeundo tentoria & inspiciendo singulos sollicitudinem suam pro gregariis etiam militibus ostentaret, ac gravem cujusque casum munificentia laudibusque aut
25 promissis solaretur. Quae comitas in omnia deinceps pericula fidissimos ei praestitit: nec quisquam recusavit spiritum pro eo rege profundere, qui neque vitam suo-
26 rum inopem, neque mortem inhonoratam pateretur. Insignis prae ceteris honor fuit viginti quinque equitum ex turma amicorum; quos primo statim congressu ex ini-
27 quo loco pugnantes multitudo Persarum oppresserat. Nam Lysippo, à quo uno, propter hominis peritiam, in aere fingi voluerat, imperavit, ut equestres ipsis statuas faceret: quas apud Dion [a] Macedoniae oppidum collocatas post longam aeta-
28 tem abolito Macedonum regno, Q. Metellus Romam transtulit. Primum hujus victoriae decus penes ipsum regem fuit. aciem optime instruxerat, observataque loci natura, [b] obliquos per flumen ordines duxerat, ne statim, quum ex aqua evasissent, à Persis invaderentur. Turbatos deinde, territosque excitavit, hortatus [c] *ut*
29 *saltem semel adhuc strenue adorirentur hostes*. Neque minus manu fortiter usus erat, multos lancea, alios ense confecerat: primique ex hostibus fugam [d] arripuerunt,
30 qui contra ipsum constiterant. Consilium quoque ipsius audaci specie, plus tamen rationis quam temeritatis habuit. pugnaturos adversus hostem novum, numeroque longe superiorem, etiam desperatione armare voluerat, [e] ut praecisam objectu flu-
31 minis fugam conspicati omnem salutis spem in victoria collocarent. Thessalorum etiam, nam [f] id robur equitatus erat, insignis eo die opera exstitit. neque ceteri officio suo defuerunt: praesertim equites, nam equestri potissimum proelio
32 transacta res est; pedites è vestigio cesserunt. Ceterum Alexander [g] Persarum etiam nobilissimos sepulturae tradidit; & quotquot ex Graecis mercenariis hostibus merentes ceciderant: qui autem eorum vivi in potestatem redacti fuerant, *eos per Macedoniam in ergastula distribui* jussit, *quod contra commune Graecorum decretum, pro*
33 *barbarorum dominatione adversus patriam pugnavissent*. Thebanos tamen dimisit, qui excisa urbe, ademtis agris necessitate magis quam sponte peccassent. jam enim tot
34 illorum calamitatibus expleta odia misericordiae locum fecerant. Post haec de manubiis trecentos clypeos selegit, qui Minervae Atheniensi dedicarentur, superbo cum titulo: *Alexandrum Philippi F. Graecosque, exceptis Lacedaemoniis, de barbaris Asiam*

Curt. 8, 1, 41. Arrian. 4, 2, 8. Diodor. 17, 21. Plutarch. c. 26. Arrian. 1, 5, 25. Plutarch. c. 26. * Arrian. 1, 5, 24. Diod. 16, 21. Plut. c. 26. Arrian. 2, 2, 37. Arrian. 1, 5, 25. Just. 11, 6, 13. Diodor. 17, 21. Arrian. 1, 5, 27. Val. Max. 8, 11. 1, 2, 13. [a] Plut. c. 26. Arrian. 1, 5, 26. Liv. 44, 7, 2. Vellei. 1, 11, 4. Plin. 34, 8, 20. [b] Arrian. 1, 5, 13. Polyaen. 4, 3, 16. [c] Polyaen. 4, 3, 8. [d] Diodor. 17, 21. [e] Diodor. 17, 23. [f] Liv. 9, 19. 4. Diodor. 16, 4. 17, 21. [g] Arrian. 1, 5, 29. Plutarch. apophth. c. 40. Arrian. 1, 5, 30. Plut. c. 26.

Asiam incolentibus suspendisse. Id eo fecerat, ut communicata victoriae laude Graecis ad ceteras belli necessitates obsequentioribus uteretur: simul Lacedaemoniorum contumaciam traducebat, qui seorsum initis consiliis à cetero Graeciae corpore abrupti, tantique decoris expertes mansissent. Neque matris, quam eximia pietate semper coluit, oblitus, pocula, purpuram, aliaque id genus pretiosa spolia, paucis demtis, ad illam transmisit. 35 36

Curtius 10, 5. Plut. c. 26.

CAP. VI. Post hoc proelium denuo ad Ilium profectus Alexander, deae gratias egit, quae gravissimi belli discrimen aditurum, armis & ominibus juvisset. Quippe superiori tempore, quum statim post transmissum Hellespontum eo contendisset, uti supra retulimus, ante fanum Minervae statuam equestrem humi prostratam vidit, Ariobarzanis ora referentem, qui Phrygiae quondam satrapa fuerat. Idque omen interpretatus Aristander *illustrem ex equestri pugna victoriam* promiserat Alexandro, *maxime, si haud procul Phrygia dimicaretur: ipsius etiam dextra nobilem hostium ducem casurum.* Neque fefellit spem vatis eventus proelii, stratusque regis ense Spithridates praedictionis fidem implevit. Igitur & templum donariis exquisite coluit; & Ilio, quod tum haud multum supra modici pagi speciem eminebat, nomen urbis addidit: utque id cum dignitate tueretur, reliquit qui instaurandae ejus ampliandaeque curam agerent: liberamque & immunem esse jussit. Quumque delubrum deae pro religione loci nimis angustum neglectumque videret; eximium illi templum exstruere postea statuit. sed hoc aliaque magnifica meditantem fatum occupavit: neque successores exsequuti sunt. Ceterum illa victoria totam Asiam cis Taurum & Euphraten aperuit regi. Attoniti insperata clade, non copiis modo, sed & ducibus amissis, nullam praeterquam in clementia victoris spem habebant; eamque festinata deditione certatim promereri satagebant. Phrygiam Arsites voluntario exitu vacuam fecerat; ei Calas Thessalorum ductor praeponitur. Ex montanis quoque locis plerique descenderunt seque & sua dedentes Alexandro. eos in fidem acceptos domum remisit: Zelitisque ignovit, quos à Persis coactos adversus ipsum militasse cognoverat. Tributum omnibus impositum est, quod Dario pendere consuevissent: idque postea constanter servavit, quum ceteras Asiae regiones subigeret. Omne peregrinum imperium invidiae subjectum esse noverat, etiam quum domestico mitius est; at si vetera subditorum onera novis cumulentur, intolerandum haberi. Igitur monenti cuidam *longe plus tributorum vectigaliumque ex tanto imperio redigi posse*; respondit, *etiam olitorem se odisse, qui radicitus exscinderet olera, quae carpere debuisset.* Dascyleum praesidio Persarum teneri audiverat. eo [a] Parmenionem misit, quem oppidani statim receperunt; quum audito Macedonum adventu, Persae excessissent. ipse Sardes processit, [b] caput omnium quae praefectis orae maritimae Persarum reges parere jusserant. Jamque haud amplius septuaginta stadiis ab urbe aberat; quum ad eum Mithrenes venit, cui tutelam arcis Sardianae [c] Darius crediderat, cum principibus Sardianorum, urbem arcemque, & pecuniam quae in ea custodiebatur, tradituri. Quibus benigne exceptis ad Hermum fluvium progreditur, viginti fere stadiis ab urbe distantem. ibi castris positis [d] Amyntam Andromenis filium ad recipiendam arcem praemittit. Ea praecelso loco sita, difficili undiquaque aditu, adversus quamcumque vim teneri potuerat, etiam si murus, qui triplici munimento illam circumibat, abfuisset. Ergo felicitati suae gratulatus, quod amplissimas res animo volventem, arx munitissima longa obsidione non implicasset; Jovi Olympio templum ibi ponere decrevit. Quumque sollicite circumspiceret, quinam locus accipiendae aedi maxime opportunus foret, confestim exorta vehemens tempestas multo imbre partem arcis perfudit, ubi vetus Lydorum regia fuerat. Eam itaque sedem nutu deorum destinari credens, *templum ibi constitui* jussit. Arci deinde Pausaniam ex amicorum cohorte praeponit; attributis Argivorum auxiliis: ceteras sociorum copias cum Cala & Alexandro Aeropi filio in Memnonis praefecturam immittit. vectigalibus tributisque colligendis Niciam quemdam praeficit; Asandrum Philotae filium Lydiae, quibus finibus Spithridates tenuisset. dati ad id equites cum expeditis cohortibus, quot in praesentia suffecturi putabantur. Lydos omnes suis legibus libere uti permisit: & quia Sardianos Dianae, quam *Coloënen* vocant, * cultui deditos cognoverat, illius templo jus asyli gratificatus est. Mithrenen honorifice secum habuit, ut ejus exemplo & alios ad pro-

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

Strabo lib. 13. 2, 4, 5. Diodor. 17, 17. 2, 5, 16. Strabo lib. 13. Diodor. 18, 4. 1, 10, 22. Strabo lib. 13. Arrian. 1, 6, 1. 1, 5, 8. Curtius 6, 3, 10. Hippol. à Collibus Princeps c. 33. ex Maximo Tyrio. a Arrian. 1, 6, 2. b Plut. c. 27. Pausanias lib. 3. c Arrian. 1, 6, 3. Diod. 17, 21. d Arrian. 1, 6, 4. * Strabo lib. 13. Tacit. 3, 63, 4.

proditionem inliceret: procedente tempore & Armeniam homini regendam com-
17 miſit. Ceterum repertis in arce libellis, in quibus inter cetera perſcriptae erant lar-
gitiones, ob bellum Macedonibus in Graecia conflandum à ſatrapis factae, cogno-
vit Demoſthenem eam ob cauſſam magnum auri pondus accepiſſe; cujus etiam e-
18 piſtolae ibi ſervabantur. Sed quia pace cum Athenienſibus inita tranſacta res erat,
nihil ea de re palam conqueſtus eſt; ceterum intentiore cura agitandum cenſuit,
quomodo adverſus efficacem viri eloquentiam Athenae in officio continerentur,
ſua defectione univerſam Graeciam in partes tracturae. nemo occurrebat Phocione
dignior, cujus mira innocentia, & ob conſtantiam virtutis honorata paupertas erat.
19 Eum ergo, primum ob uſum, deinde ut hominis magnanimitatem multis experi-
mentis cognovit, admiratione virtutis ita coluit, ut quum poſt everſum Darii im-
perium animo elatus neminem jam ſalute dignaretur, ad quem ſcribebat, eximium
20 eum honorem duobus tantum, Antipatro & Phocioni habuerit. Conſtat huic ali-
quando centum talenta dono miſiſſe regem: deinde optionem feciſſe inter quatuor
haud ignobiles Aſiae urbes unam eligendi. Cius, Elaea, Mylaſſaque & Gergetho
21 fuere: quidam ultimo loco * Patara nominant. At ille nihil horum accepit: ſed
ne tanti regis amicitiam faſtidioſe ſpreviſſe videretur, petiit, *ut Echecratides ſophi-
ſta, & Athenodorus Imbrius, cum Demarato & Spartone Rhodiis*, qui in arce Sardia-
22 na captivi tenebantur, *cuſtodia liberarentur*. Sed haec in ſequens tempus excurre-
re. tum ad Epheſum itum eſt, quam accepto cladis Perſicae nuntio praeſidiarii de-
ſeruerant, duabus Epheſiorum triremibus avecti. Erat inter eos Amyntas Antio-
chi filius, qui ex Macedonia profugerat, nulla quidem injuria adfectus, ſed quod
periculum à rege metueret: quem quia inviſum exoſumque habebat, illius animum
23 ex ſuo metiebatur. Quarto poſtquam Sardibus moviſſet die, Epheſum introiit A-
lexander: reſtitutiſque exſulibus, qui paucorum dominatione pulſi fuerant, rempu-
blicam populo tradidit. Ille libertatis diu deſideratae compos, eos qui Memnonem
advocaviſſent, quique templum Dianae ſpoliaſſent, inque eo Philippi ſtatuam de-
jeciſſent, aut Heropythi monumentum effodiſſent, quod liberatori civitatis in foro
24 poſitum fuerat, ad ſupplicium poſcit. Ex quibus Pelagon cum fratre Syrphace &
patruelibus, ex ipſa aede in quam confugerant, rapti ſunt, ſtatimque lapidibus ob-
ruti. Jamque in caedes & injurias ibatur; quum Alexander inhibita vulgi licentia,
ulterius eo de negotio inquiri, aut cuique moleſtiam exhiberi vetuit. id optimis qui-
buſque ſaluti fuit; quos per cauſſam veri fictive criminis, ipſorum dignitas aut opu-
25 lentia, furibundae plebis odiis avaritiaeque objeciſſet. Inter haec Magnetes & Tral-
liani legatos mittunt, imperium accepturi. eo *Parmenione cum quinque peditum mil-
libus, equitibuſque ducentis ire* juſſo: Alcimalum cum paribus fere copiis circum
26 Aeolicas Ionicaſque Perſici juris urbes mittit. utrique injunctum, *ut, abolito pauco-
rum dominatu, popularem ubique ſtatum introducerent.* quippe multitudinem ſuis re-
bus ſtudere compererat: obque eam rem tyrannos à barbaris impoſitos, per quos
27 coërceretur. Per eos dies, dum Epheſi commoratur Alexander, ut ex inſtantibus
curis recrearet animum, * frequenter in officinam Apellis ventitavit, à quo uno effi-
giem ſuam penicillo exprimi volebat: tanto favore complexus, ut dilectiſſimam
28 pellicum, amore ejus deperire ſentiens artificem, dono dederit; * Pancaſta vocaba-
tur, ex Lariſſa nobili Theſſaliae urbe genus ducens: amabatque eam rex ardenti
adfectu, ob formae pulchritudinem; & quoniam adoleſcenti prima mulierum ad
29 libidinem placuerat. Hoc ut magnanimitatem Alexandri non dedecet; ita non cre-
diderim, * *in officina imperite multa differentem ab Apelle mordaci dicterio repreſſum
fuiſſe.* nam id neque majeſtati tanti regis, neque modeſtiae pictoris, hominis non
ſtupidi nec indocti, conveniſſet: & Alexander liberalibus ſtudiis ab extrema aetate
30 imbutus, etiam de artibus, quas non calleret, haud inepte judicare didicerat. Illud
propius vero eſt, quod alii tradiderunt; *quemdam ex Epheſiae Dianae ſacerdotibus*,
quos Megabyzos * *appellari mos erat, reprehenſum*: quum quidem ei diceret Apel-
les, *quoad tacuiſti, aurum hoc atque purpura venerabilem te faciebant imperitis; at
nunc de rebus quas non intelligis incipientem loqui, etiam pueri rident qui colores te-
31 runt.* In ea urbe longe celeberrimam aedem, ut ſupra * relatum eſt, Heroſtratus
incenderat. Ea tum ſumma Epheſiorum cura, maximiſque impenſis inſtaurabatur.
32 Quorum ſtudiis juvandis Alexander *tributa quae Perſis dare conſueverant, Dianae
pendi*

Curt. 5, 8, 9.
Curt. 5, 1, 44. Arrian. 3, 3, 17.
Diodor. 17, 64.
Plutarch. Demoſth. c. 28.

Plut. Phocione c. 22.
Aelian. hiſt. var. 1, 25.
Plut. Phocione c. 23.
Plut. Phocion. c. 24.
* Aelian. hiſt. var. 1, 25.
Arrian. 1, 6, 6
Curtius 3, 11, 18.
Arrian. 1, 6, 7.

2, 7, 9.
* Plin. 35, 10.
25. 1, 2, 13.
* Aelian. hiſt. var, 12, 34.
* Plin. 35, 10, 25. Aelian. hiſt. var. 2, 3.
Plutarch. de animi tranquil. c. 21. Aelian. hiſt. var. 2, 2.
* Strabo lib. 14.
Quinctil. 5, 12. Plin. 35, 10, 34. & 35, 11, 14.
Laërtius in Xenophonte.
* 1, 1, 24.
Arrian. 1, 6, 7.

Tacitus 3, 61, 3. *pendi* jussit: confirmavitque jus asyli, quod antiquitus etiam Liberum patrem Herculemque servavisse cognoverat; addito etiam spatio, ut quaquaversum in unius stadii amplitudinem extenderetur. postea quoque, quum Asiam perpacasset, scripsit 33 Ephesiis, *se omnes sumtus qui in id aedificium facti essent, restituturum; quique porro requirerentur, praebiturum de suo. ita tamen, ut ipsius nomen instaurato operi inscriberetur.* idque deprecati sunt Ephesii. quo tempore, quia Alexandro petenti aliquid 34 Pausan. lib. 7. Strabo lib. 14. denegare arduum erat, legatus eorum ad adulationem confugit, qua maxime expugnabilem norat, dixitque *dedecere culmen ipsius, si diis aliquid consecraret, quum ipse deus esset. nam eum honorem ab hominibus haberi potiori naturae.* Ea gloriae con- 35 tentio inter maximum regem, & unam civitatem fuit. obtinuerunt Ephesii; & maluerunt ingenti pecunia carere, quam instaurati templi titulo regi cedere. Nam 36 quantos in id opus sumtus contulerint, vel ex una tabula aestimare licet, quam Plinius 35, 10, 33. ibi dedicaverunt, viginti talentis auri redemtam. Alexander erat, fulmen tenens, quem inimitabili dexteritate Apelles expresserat; quatuor tantum coloribus usus, quo majus peritis miraculum esset.

Strabo lib. 14. CAP. VII. Sub idem tempus antiqui splendoris sedem Smyrnaei receperunt, post- 1 quam Lydorum armis excisa vetere Smyrna, quadringentos per annos vicatim habitavissent. Restituit eam rex viginti ferme stadiis à solo antiquae urbis, somnio Plutarch. c. 39. Pausanias lib. 7. monitus. Solebat Alexander quum à majoribus negotiis vacaret, otium venando 2 eximere. forte exercito corpore fessus in Pago monte obdormiverat: ibi per quietem visus est audire Nemeses (quarum in proximo fanum erat) imperantes *ut eo ipso loco urbem conderet, inque eam Smyrnaeos deduceret.* Id insomnium mox Clarii 3 Apollinis oraculum confirmavit, Smyrnaeis consulentibus *prospere cessuram migrationem* promittens. Ita fundamenta novae urbis imperio regis jacta sunt; absolutae Strabo lib. 14. gloriam Antigonus tulit, quum ipsum paullo post Alexander Lydiae Phrygiaeque, Curt. 4, 4, 35. Arrian. 1, 8, 27. Plinius 5, 29, 21. & vicinis regionibus praeposuisset. In Smyrnaeo sinu Clazomenii habitant, qua 4 angustissimum est solum; quod procurrentes in mare terras per sexaginta ferme stadia continenti adnectens, peninsulae speciem efficit. Alterum isthmi latus ex ad- 5 verso Clazomeniorum Teos occupat. in extremo peninsulae cornu Erythrae sunt, Strabo lib. 14. Pausanias lib. 7. Aelian. hist. var. 5, 27. Plinius 5, 29, 21. tum quoque fatidicis mulieribus inclytae: juxta quas mons altissimus Mimas, insulae Chiorum oppositus mare prospectat; deinde paullatim depressior, haud procul angustiis Clazomeniorum in aequales campos definit. Eam loci naturam contem- 6 platus Alexander, faucibus intercisis auferre continenti decrevit, ut Erythris & Mimanti mare circumfunderet, ac superiorem inferioremque sinum conjungeret. Id 7 unum regi ex sententia successisse negant, quum ceteros ejus conatus fortuna enixe Pausanias lib. 2. Herodot. 1, 174. juvaret. abiitque res in religionem, *nec fas esse mortalibus* existimatum est, *mutare faciem, quam natura locis indiderit*: utique postquam alios similia molitos ubique successus destituit. Clazomenas tamen, mole duorum stadiorum adgesta, continen- 8 Plin. 4, 4, 4. Plinius 5, 29, 22. Arrian. 1, 6, 11. 2, 6, 25. ti junxit, quas olim metu Persarum Clazomenii in insulam transtulerant. Sed haec quidem opera regiis praefectis commissa sunt. Ipse sacrificiis Ephesi magnifice ce- 9 lebratis, in honorem deae cum universo exercitu qui aderat, in armis decucurrit; postero deinde die cum peditatu, quem secum habebat, adsumtis Thracum equitibus, & quatuor amicorum turmis, inter quas & regia erat, Miletum contendit. Arrian. 1, 6, 12. Quippe Hegesistratus praesidii praefectus literis ad eum missis, spem deditionis fe- 10 cerat: sed postquam Persarum classem in propinquo versari cognoverat, mutata Diodor. 17, 22. sententia oppidum Dario conservare nitebatur. nam & commeatuum telorumque, 11 & si qua alia ad tolerandam obsidionem requiruntur, magnam habebat copiam; & propugnatorum multitudine abundabat: quia Memnon, quum ex proelio Miletum Arrian. 1, 6, 12. perfugisset, multis ibi suorum relictis praesidium firmaverat. Igitur infesto agmine 12 suggressus, exteriorem urbem, ut ipsi vocabant, ex itinere cepit: nam oppidani militesque, ne vires spargerent, in interiorem urbem concesserant, auxilium suorum, quod haud procul abesse rebantur, opperituri. Verum vanam exspectatio- 13 Herodot. 6, 7. Strabo lib. 14. Arrian. 1, 6, 22. nem fecit Macedonicae classis adventus, quae Nicanore duce Laden insulam supra Miletum sitam occupavit: deinde quum jam hostium classis ad Mycalen montem haereret; ipsum Milesiorum portum ingressa Persici auxilii spem oppidanis ademit. Neque prohibebant barbari, quamquam numero navium longe praestarent: 14 quippe paullo minus quadringentis habebant, quum Nicanor tantum sexaginta supra

pra

15 pra centum adduxisset. Interea Glaucippus princeps civitatis ad Alexandrum missus, petito, *ut urbem & portus Macedonibus Persisque communes esse pateretur*; triste responsum retulerat: *Non se venisse in Asiam, ut acciperet, quod alii concederent; sed ut quisque haberet, quod ipse reliquisset. itaque scirent omnium fortunarum arbi-*
16 *trium meliori permittendum; aut in proximam lucem de eo certandum esse.* Sed qui in civitate erant, primum invadentium impetum fortiter retuderunt, caesis inter alios duobus Hellanicae filiis, quae nutrix Alexandri fuerat, & Clitum, qui rege
17 servato eximium decus meruit, fratrem habebat: Sed quum dolore iraque incensi hostes machinis admotis magnam murorum partem dejecissent, jamque in oppidum irrupturi viderentur, conspectisque in portu Macedonum triremibus, novus terror ingrueret; pars scutis incubantes in parvam insulam urbi objacentem enataverunt, alii scaphis conscensis, quum idem molirentur, in ipso portus aditu ab ho-
18 stium navigiis intercepti sunt. Alexander, oppido in potestatem redacto, contra eos qui insulam tenebant, naves expediri jussit, quibus impositae proris scalae ferebantur, ut in abruptam insulae oram, velut in muros hostilis oppidi transscenderet mi-
19 les. At quum mercenarios Graecos, qui eo confugerant, quamvis haud plures trecentis essent, ultima pati paratos conspiceret, misertus virorum fortium, & qui pro fide in eos à quibus conducti erant, haud procul exitio abessent, iis pepercit,
20 & *secum militare* jussit. Barbaros in urbe deprehensos in servitutem redegit; Milesiis [a] qui superfuerant, libertatem restituit, ob veterem urbis gloriam. Tantum enim [b] aliquando opibus gloriaque Miletus floruerat, ut per vicina maria supra se-
21 ptuaginta colonias deduxerit. multis quoque civibus nobilis, qui in sacris certaminibus palmam adepti, patriae celebritatem auxerant: nam ejusmodi victoriae, more
22 quodam Graecorum inter prima [c] virtutis decora censentur. In quem jocatus, Alexander, magna multitudine statuarum conspecta; *ubi erant istorum lacerti*, inquit, *quum Persarum jugum recepistis?* quippe vir strenuus, & ad bellandi usum cuncta referens, ignominiosum ducebat debitum seriis certaminibus robur, ad voluptatem
23 inertis vulgi, inani ostentatione consumere. Interea milites, quia vi introitum erat, obvia quaeque diripientes, [d] ad fanum Cereris pervenerant: quod quum exspoliaturi quidam irrupissent, ignis ex penetralibus aedis repente emicans, sacrilegorum ocu-
24 los exstinxit. Hic etiam progenitorum suorum monumenta Alexander reperit, inspecto fonte, * cujus aqua ex ipso scaturiginis labro hausta salsum saporem habet, eadem dulcissima, quum profluxit in rivulos. *Achilleum* Milesii nominant, inque eo lustratum heroëm rumor tenuit, quum Strambelum Telamonis filium Lesbiis
25 auxilium ferentem oppressisset. Apud Milesios Didymei Apollinis oraculum erat, divitiis famaque celebre Id tum Seleucus, cujus maximae post Alexandrum opes fuere, de reditu * in Macedoniam consuluisse dicitur, & responsum accepisse, *ut*
26 *Europa valere jussa, Asiam complecteretur.* Aliud subinde miraculum adtentum habuit regem, cujus curiosum ingenium, & cognoscendi avidum, novitate rerum mire adficiebatur. *Amatum à delphine puerum ex Iasso*, quod haud procul Mileto in insula situm oppidum est, acceperat; *ejusque vocem agnovisse piscem, & quoties evocaretur, vehi cupientem excepisse dorso.* Igitur gratum acceptumque Neptuno hominem interpretatus rex, sacerdotio ejus dei illum praefecit.

1 CAP. VIII. Occupata hunc in modum Mileto, quum adhuc barbarorum numerosa classis in mari vagaretur, & fiducia multitudinis suae, quodque peritia rei nauticae Macedonas anteiret, hostem ad navale proelium provocaret, obque ipsum
2 urbis portum, in quem naves suas abduxerat rex, frequenter obversaretur; Alexander Philotam cum equitatu & tribus peditum cohortibus ad Mycalen montem mittit, ubi Persicarum navium statio erat, ut exscendere volentes submoveret, neque
3 aquari lignarive, aut cetera necessaria è terra petere permitteret. Ea res barbaros in maximas angustias conjecit: obsessis similes haerebant in portu, neque terram ubi volebant capere, aut necessariis rebus refici poterant. itaque consilio habito, Samum averterunt cursum, petitoque inde commeatu, Miletum revecti ante ostium
4 portus instructa acie constiterunt. Inter haec, quinque Persarum naves in portu quodam qui inter parvam illam insulam, de qua supra dictum est, & stationem Macedonicae classis medius erat, multa hostium navigia conspicati, plenis velis eo ferebantur: nam maximam sociorum navalium partem ob varios usus abesse conjece-

Seneca epist. 53, 10.
Arrian. 1, 6, 20.
Curt. 8, 2, 8.
Arrian. 4, 2, 12.
2, 8, 4.
Arrian. 1, 6, 23.
a Diodor. 17, 22.
b Strabo lib. 14. Plin. 1, 29, 15.
Seneca consol. ad Helviam 6, 14.
c Lucian. de gymnasiis.
Plutarch. apophth. c. 37.
1, 3, 29.
d Strabo lib. 14.
Val. Max. 1, 1, 5. ext.
Lactantius 2, 8.
* Athenaeus 2, 6.
Parthenius in Eroticis.
Comment. in Curt. 5, 7, 28.
* Appiani Syriaca sub fin.
Strabo lib. 14.
Plinius 9, 8, 10.
Arrian. 1, 6, 25.
2, 7, 17.

jecerant; vacuarumque navium haud difficilem occupationem fore arbitrabantur. At rex iis qui aderant celeriter in decem triremes impositis, *obviam ire hostibus* ju- 5 bet. illi tum numero navium, tum inopinata re perterriti, quum ultro se peti conspicerent ab iis, quos imparatos oppressuri venerant, terga vertunt: una tamen navis quae Iassios vehebat deprehensa est; ceterae velociores ad suam classem effugerunt. ita nullo eorum quae intenderant effecto, Mileto discessum est. Alexan- 6 der, quum suam classem neque hostili parem, & ad alios usus supervacuam sibi cerneret, multique & graves ad eam sumtus requirerentur, dimittere eam, statuit; paucis * navium retentis, quibus ad obsidiones urbium machinae tormentaque portarentur. Dissuaserat illud Parmenio, monueratque ut navali proelio con- 7 tenderetur. *Macedonibus enim victoribus magnum ad cetera emolumentum accessurum esse: at victos nihil sane amissuros, nam imperium maris jam tum esse penes Persas; & litora facile tutaturos, qui pedestribus copiis plus possent.* quoque expeditius quod vi- 8 debatur obtineret; idem qui consilium dederat, *exsequi illud paratum* ostendebat, *conscensisque navibus quam rex jussisset discriminis partem capessere.* Confirmabatur etiam augurio, quod superioribus diebus à tergo regiae classis aquila in litore consistens adparuisset. Contra Alexander *falli Parmenionem* adseverabat, *qui paucas* 9 *suorum naves tantae hostium multitudini, imperitosque remiges & rudes classiarios, exercitatissimis hominibus, reique nauticae peritissimis objiciendos duceret. se quidem* 10 *virtuti suorum non diffidere, ceterum scire illam in navalibus pugnis minimum conferre ad victoriam. multo enim plura ventorum fluctuumque ludibriis permitti, quae gubernatorum atque remigum peritia vitaret, aut suis partibus opportuna redigeret. nec in ipsarum navium constructione nihil aut parum situm: ita Macedonum conatus vanos fo-* 11 *re, quum eos barbari impune aut eludere; aut etiam, si casus daretur, opprimere possent. Neque vero exiguum id detrimentum futurum. totam Asiam arrecturam animos,* 12 *si inter initia belli clades accepta foret. Plerosque mortalium ita comparatos esse, ut eum rerum eventum exspectandum putent, quem ex principio successuum spe aut formidine praeceperunt. Et ne de Asia dubitemus,* inquit, *quis mihi praestabit Graecos in fide mansuros, si felicitatem illam exspiravisse credant, quam, si verum amamus, unam in nobis reverentur? Plane ad fortunam meam pertinere arbitror, quod aquila pone* 13 *classem conspecta est, idque boni successus omen accipio. sed hoc manifesto promittit augurium, nos hostium naves è continenti expugnaturos esse. nam praesaga victoriae ales, non in navibus, sed in litore constitit; nec magis eventum, quam locum ostendit belli. Nam si, ut coepimus, maritimas urbes nostri juris efficimus, Persarum classis ultro dila-* 14 *betur. neque enim supplementum, aut commeatus, aut securae etiam stationes in promtu erunt; & si haec adimas, quo plus in mari habent virium, eo celerius consumentur. Atque sic implebimus fidem vaticinii, quod aereae tabulae inscriptum nuper ex quodam in Lycia fonte ebullivisse comperimus, instare terminum Persici imperii.* Ita 15 dissoluta classe, Pontum adjacentesque Ponto regiones praetoribus suis subjugandas reliquit; ipse institutum iter prosequutus, in Cariam movit: nam *eo magnam vim hostium confluxisse* cognoverat. Quippe Halicarnassus [a] natura loci munitissi- 16 ma, duplicique [b] arce tuta, spem praebebat, Macedonem torrentis more ruentem, ea urbe tamquam crepidine opposita coërceri posse. Maxima in Memnone spes erat, [c] qui omnia ad ferendam obsidionem opportuna summa cura praeparabat. Nuper enim à Dario [d] maritimae orae totiusque classis praetor creatus erat. Nam 17 homo callidus temporumque prudens, quum se omnes Persicos duces bellicis artibus superantem, unam ob caussam infra meritum honorari intelligeret, quod Graecus genere, & olim [e] Macedonicae regiae hospes de proditione suspectus haberi poterat; uxorem suam liberosque ad Darium misit, quasi de securitate illorum sollicitus, revera ut his velut obsidibus fiduciam regis obligaret. Ceterum Alexan- 18 der Cariam introgressus, omnia inter Miletum & Halicarnassum oppida brevi in potestatem redegit. Pleraque enim Graecis incolis habitabantur, quibus immunitatem suasque leges restituere consueverat, *ob liberandos eos in Asiam venisse* professus. Neque minorem mox à barbaris iniit gratiam, comiter excepta Ada, regii 19 generis muliere, quae iter per ea loca facientem convenerat, illiusque fidem implorans *in regnum restitui* oraverat. Nam Hecatomnus Cariae rex tres filios habuit, duas filias: ex quis maximus natu Mausolus Artemisiam duxerat. minor ex soro-

Diod. 17, 23. Arrian. 1, 6, 31. * 2, 9, 1. Arrian. 1, 6, 16.

2, 11, 1. Arrian. 1, 6, 31. Plutarch. c. 27. Appian. de bello Mithrid. Just. 38, 7, 2. Curt. 6, 3, 3. & 10, 10, 3. a Vitruv. 2, 8. b Strabo lib. 14. c Diodor. 17, 23. d Arrian. 1, 7, 2. e 1, 2, 22. Comment. in Curt. 3, 13, 4. Arrian. 1, 7, 1. Diodor. 17, 23. Strabo lib. 14.

20 sororibus Ada fratri Hidrieo nupsit. Sed Mausolo quidem soror eademque conjunx successit, more gentis, quo in matrimonium regnumque sociari fas est iisdem parentibus genitos, at postquam Artemisia desiderio defuncti extabuit; Hidrieus re-
21 gno potitus, & sine subole mortuus, Adae reliquit imperium. Hanc Pexodarus expulit, qui unus de Hecatomni filiis supererat: & quamquam is decessisset, exclusa manebat; quia Orontobaten nobilem Persam Pexodarus generum adsciverat, ut in novo & vi parto imperio illius opibus & gratia protegeretur. atque ille exstin-
22 cto socero, velut dotale regnum retinebat. Eam injuriam deplorans mulier, simul Alindis deditis (munitissimum id castellum erat) impetravit, ut nomen filii quod deferebat, lubens acciperet; strenuamque ei operam ad antiquae dignitatis decus mature recipiendum polliceretur. Neque promisso fides defuit; expugnataque
23 deinde Halicarnasso totam illi Cariam parere jussit. Interim fama benigne exceptae reginae per omnem illum tractum diffusa, multas civitates Alexandro conciliavit; nam pleraeque à necessariis aut familiaribus Adae tenebantur: ii per legatos obtulerunt aureas coronas, *futurosque in fide ac potestate regis, & imperata facturos* pro-
24 miserunt. Dum haec ita geruntur, exquisitae artis saporisque cibos atque bellaria sollicite confici curabat Ada, eaque cum ipsis coquis & cupediariis regi dono mittebat; tamquam benemerenti gratiam relatura, si muniis armorum fessum fatigatum-
25 que Asiatici luxus deliciis exciperet. At ille prudens intemperantiam gulae feria tractanti intempestivam esse, benivolentiae quidem muliebri comiter gratias egit; ceterum *non attinuisse* respondit, *ut pro ipso sollicita esset, meliores habente coquos, quibus ipsum olim paedagogus suus Leonidas instruxisset; ad prandium iter antelucanum, ad coenam frugale prandium.*

Tacitus 2, 3, 5. Strabo lib. 14. Arrian. 1, 7, 26. Plutarch. c. 38. Arrian. 1, 7, 26. Strabo lib. 14. Diodor. 17, 24. Plutarch. c. 38. & apophth. c. 37. & in non posse suaviter vivi secundum Epicur. c. 4●.

1 Cap. IX. Jam tota ferme Caria in ditionem Alexandri concesserat; sed caput regni Halicarnassus firmo praesidio tenebatur. Itaque diuturnam obsidionem fore conjectans, *commeatum, & machinas, quae ad oppugnationem pertinerent,* * *navibus eo deportari* jubet; ipse * cum pedestri exercitu quinto ab urbe stadio castra com-
2 munit. Deinde muros adortum juxta portam, qua Mylassa iter est, improvisa oppidanorum eruptio excepit: sed Macedonibus fortiter conserentibus manum, qui-
3 busdam suorum amissis haud magno negotio rejecti sunt. Pauci deinde dies intercesserant; quum Alexander objecta spe Myndensium oppido per proditionem potiundi, nocte intempesta cum parte copiarum proficiscitur. Sed nihil quoquam movente, admota gravi armatura murum suffodi imperat: neque enim scalas aut
4 machinas adtulerat, quum oppugnandi consilio urbem non accessisset. Et illi quidem una turrium dejecta, nihil tamen aperuerunt loci, quo intra perrumperent. nam forte ita prociderat turris, ut quam murorum partem stans protexerat, non
5 minus ruina sepiret. civesque summa ope resistebant: & ab Halicarnassensibus adjuvabantur, quos audito vicinae civitatis periculo, maritimo itinere Memnon sub-
6 miserat. Ita conatus Macedonum irritus fuit. Alexander ad obsidionem Halicarnassi reversus, ante omnia fossam triginta maxime cubitos latam, altam quindecim, quam hostes pro urbe duxerant, expleturus, tres testudines adparat, quibus
7 protectus miles materiam terramque sine noxa congereret. Aequata fossa, *turres machinasque, quibus muri sternuntur, admoveri* jussit. Jamque strata moeniorum parte, qua ruinae viam aperiebant, in urbem penetrare nitebantur; sed hostes, quum ob multitudinem integri subinde fessis succederent, ducumque praesentia ad omnia
8 audenda confirmarentur, strenue repugnabant. Luce per varia certamina consumta, quum diurno labore fatigatos hostes Memnon segnius custodias agere crederet, cum valida manu prorumpit oppido, ignemque operibus injicit. Sed Macedonibus ad incendium concurrentibus, quum hi exstinguere flammas conarentur,
9 illi augerent, & prohibentibus vim intentarent, acre proelium coortum est. quippe Macedones robore virtutis & adsuetudine periculorum longe praestantes hostibus, numero adparatuque Persarum urguebantur: & quia haud procul muris res gerebatur, ballistis catapultisque per moenia dispositis eminus impetiti, multa vul-
10 nera accipiebant. Atrox inter haec utrimque clamor, hortantium suos, increpantium adversos; tum sauciorum & morientium gemitus, inter nocturnas tenebras omnia terrore tumultuque impleverant: augebantur haec vocibus ceterae multitudinis, quae dum alii pugnant, operi intenta, muris, qui pulsu machinarum corrue- rant,

Diodor. 17, 24. * 2, 8. 6. * Arrian. 1, 7, 1. Diodor. 17, 24. Vitruvius 10, 20, & 21. Arrian. 1, 7, 8. Diodor. 17, 25.

rant, reparandis occupabatur. Tandem acrius adnisi Macedones hostem intra moenia redegerunt; centum septuaginta interfectis, inter quos & Neoptolemus, qui cum Amynta fratre ad Darium perfugerat, occubuit. Macedonum non quidem ultra sedecim perierunt, sed trecenti ferme vulnerati sunt; quia nocturna pugna fuerat, neque adversus caecos ictus & incidentia temere tela quidquam satis provideri potuerat. Post aliquot deinde dies, levis & ludicra res ingenti certamini caussam praebuit, orto initio à duobus veteranis ex Perdiccae agmine. Ii contubernales quum essent, unaque genio indulsissent, ut fit inter sermones familiares, jactantia militari sua fortia facta vicissim extollentes, altercari coeperant, uter alteri anteferretur; quum alter eorum, *quid inani strepitu verborum foedamus honestissimam contentionem?* inquit. *non cui lingua, sed cui dextra sit melior, hoc agitur. & adest occasio: ea optime de controversiis nostris judicabit. age si vir es, & exeuntem sequere.* Vino & ambitione incaluerant; itaque privato consilio arma capiunt, & ad muros juxta arcem quae Mylassis obversa est, excurrunt. Horum temeritate animadversa, statim ex oppido globus hostium effunditur. Illi firmato gradu certamen conferunt, propius incurrentes gladiis excipiunt, in recedentes tela conjiciunt. sed adversus multos, & ex superiore loco dimicantes haud diu impunita duorum audacia fuisset; nisi conspecto ipsorum periculo, commilitonum pauci primo, deinde alii atque alii laborantibus subvenissent: eodem modo, & oppidanis subinde ad locum ubi pugnabatur confluentibus. Ita nunc his, nunc illis robore numeroque superioribus, varie pugnatum est: donec Alexander cum manu quae circa ipsum erat progressus, metum hostibus incussit, statimque intra munimenta compulsi sunt: nec multum abfuit, quin hostes simul irrumperent. Forte enim intentis omnibus in ea, quae ante urbem gerebantur, moenia negligenter servari contigerat: & duae turres cum continenti murorum parte crebris arietum ictibus cesserant; tertia quoque laxata jam & concussa compage, fodientibus haud in longum resistere potuisset. At quia tumultuarium id proelium, neque universus exercitus instructus fuerat, opportunitas ejus rei è manibus amissa est. Alexander quamquam ea res opinione Graecorum de victoria concedentis videretur; corpora suorum, qui sub ipsis moenibus oppetierant, induciis postulatis ab hoste repetere, quam inhumata dimittere maluit. At qui cum Persis erant, Ephialtes & Thrasybulus Athenienses, quum plus apud ipsos odium adversus Macedonas, quam humanitatis ratio valeret, negabant *indulgendum hoc esse infestissimis hostibus.* Non tamen permoverunt Memnonem, quin *Graecorum moribus indignum esse* diceret, *sepulturam invidere caesis hostibus. Armis & viribus in adversos & obsistentes utendum: neque contumeliis pugnandum in eos, quos bonis malisque nostris sua dies exemisset.* Sane praeter alias Memnonis virtutes, etiam moderatio ejus insignis fuit. neque enim per vecordiam conviciis insectari hostem pulchrum ducebat; sed virtute & consiliis vires illius animosque contundere. Igitur quum aliquando in agmine quemdam ex mercenariis nonnulla contumeliose & petulanter in Alexandrum jacientem audisset, conversa hasta hominem pulsans, *non te conduxi,* inquit, *ut malediceres Alexandro, sed ut adversus illum dimicares.*

CAP. X. Interea obsessi summo studio securitati suae providentes, pro diruto muro alium interiorem ex cocto latere eduxerunt, non recta regione, sed in nascentis lunae figuram sinuatum. eaque res, quum inter multos distributum munus esset, celerrime confecta est. Hunc murum Alexander postero statim die machinis quassare coepit, quo minore negotio recens adhuc opus labefactaret. in eo labore occupatis Macedonibus, iterum ex urbe valida eruptio facta est: cratiumque quibus opera tegebantur nonnihil, & unius turris ligneae partem flamma comprehendit. ne ad cetera opera transiret incendium Philotas & Hellanicus obstiterunt, quibus in eam diem machinarum custodia cesserat: & Alexander mature conspectus, tantum trepidationis injecit hostium animis, ut omissis facibus, quibus armati procurrerant, quidam etiam arma jacientes, effusa fuga oppidum repeterent. Inde vim facile propellebant, adjuti commoditate loci, quem multo aequiorem obtinebant; & quia murus, sicut diximus, ita constructus erat, ut quamcumque partem invasisset hostis, non à fronte tantum, sed ex utroque laterum missilibus adpeti posset. Post haec Persarum duces, quum omnia sibi in dies artiora esse viderent, con-

Marginal references: Arrian. 1, 7, 9. — Arrian. 1, 7, 13. Diodor. 17, 25. — Caesar. de bell. Gall. 5, 44. — Arrian. 1, 7, 10. — Diodor. 17, 25. — Arrian. 1, 7, 13. — Just. 6, 6, 9. — Diodor. 17, 25. — Plutarch. apophth. c. 12. — Arrian. 1, 7, 14. 2, 10, 4. — Arrian. 1, 7, 14. — 2, 10, 1.

Marginal section numbers: 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24; 1, 2, 3, 4, 5.

conſtaretque, non abſceſſurum Macedonem donec urbis potiretur; de ſumma rerum conſilium habebant. ibi Ephialtes vir animi corporiſque robore in paucis con- [Diodor. 17,26.]
6 ſpicuus, incommoda longa obſidionis diſſeruit: negabatque *exſpectandum, donec paullatim acciſis viribus exhauſti fractique cum ipſa urbe in victoris arbitrium concederent; ſed dum aliquid virium ſupereſſet, cum robore conductitii militis erumpendum,*
7 *& alacribus animis cum hoſte confligendum eſſe. Conſilium ſuum quo in ſpeciem audacius eſſet, eo plus in exſequendo facilitatis habiturum. hoſtibus enim alia omnia exſpe-*
8 *ctantibus, & adverſus caſum, de quo nihil dubitarent, imparatis ſuperfuſum iri ſuos.* Neque Memnon, quamquam cauta conſilia ſpecioſis praeferre ſolitus, reſtitit. nam etiamſi nihil novaretur, nulla propinqua auxilii ſpe, triſtem obſidionis exitum fore proſpiciebat; &, ut in tanto diſcrimine, non inconſultum rebatur, experiri virum
9 acrem, & qui velut inſtinctu quodam ad extrema audenda ageretur. Igitur Ephialtes duobus millibus ex omni mercenariorum numero delectis, *faces mille parare* jubet, *primaque luce adeſſe, & armatos exſpectare imperium.* Coepta die quum Alexander iterum muro lateritio machinas admoviſſet, inſtarentque Macedones operi; [Arrian. 1, 7, 16.] Ephialtes porta ſubito patefacta dimidium ſuorum immittit cum facibus, ipſe cum [Diodor. 17,26.] ceteris denſo agmine ſubſequitur, ut hoſtes incendium prohibituros ſubmoveret.
10 Alexander intellecto quid ageretur aciem celeriter inſtruit, ſubſidia delecto milite firmat. *quumque alios ad exſtinguendum ignem ire* juſſiſſet, in eos, qui cum Ephialte
11 advenerant, impetum facit. At ille inſigni corporis robore, quotquot conferre pedem audebant, obtruncans, ſuos voce, nutu, & inprimis exemplo ad virtutem animabat. neque parum moleſtiae è muris exhibebatur hoſti. quippe turrem centum cubitorum obſeſſi erexerant, tormentiſque commode diſpoſitis haſtas & ſaxa
12 jaculabantur. Inter haec ex diverſa parte urbis (ipſi *Tripylon* vocabant) duce Memnone alius oppidanorum globus, qua minime exſpectabatur, erupit. tantuſque [Arrian. 1, 7, 16.] tumultus inceſſit caſtris, ut ipſe etiam rex conſilii incertus efficeretur. Sed animi [Diodor. 17, 26.] magnitudine, & opportunis imperiis omnia pericula propulſabat; & fortuna in tem-
13 pore ſubvenit. Igitur & qui machinas incenderant, à Macedonibus, qui ibi curabant, quique à rege miſſi ſubſidio venerant, cum magna clade repulſi ſunt: & Memnonem Ptolemaeus excepit Philippi filius, regii corporis cuſtos, praeter pro- [Arrian. 1, 5, 12. 1, 7, 18.]
14 priam manum Addaei Timandrique cohortibus ſtipatus. eaque parte egregie vicerunt Macedones, quamquam Ptolemaeum Addaeumque, & ſagittariorum ducem Clearchum cum quadraginta ferme manipularibus amiſiſſent; & hoſtes cum tanta trepidatione receſſerunt, ut anguſtum pontem, quem ad foſſam ſuperandam conſtruxerant, multitudo feſtinantium ruperit, iis qui ſuperſtiterant in praeceps devo-
15 lutis. ex quibus nonnulli à ſuis conculcati interierunt; alios Macedones ex ſuperiore loco telis confixere. multi quibus iſta calamitas pepercerat, ſub ipſa urbis porta necem invenerunt: quippe exterritis omnibus, metuentibuſque ne una Macedones irrumperent, porta praepropere occluſa, magnam oppidanorum partem
16 ad exitium hoſti tradidit. Inter haec Ephialtes non ſpe magis quam deſperatione formidabilis, cum regiis ferociter dimicabat: & ancipitem feciſſet victoriam, ni laborantibus ſuis ſeniores Macedonum mature ſuccurriſſent. Ii in caſtris habebantur [Diodor. 17, 27.] immunes operum periculorumque, niſi ubi neceſſitas exigeret; quum ſtipendiis praemiiſque nihilominus perfruerentur. meruerant eum honorem fortibus factis, & ſub
17 ſuperioribus regibus ipſoque Alexandro bellicis laboribus aetate exacta. Ii quum ſuos periculis territos detrectare pugnam, & receptui locum circumſpicere intelligerent, Atharia quodam duce, in primam aciem provolant; accenſoque quod [Curtius 5, 2, 5. 8, 1, 36.] elanguerat proelio, juniores conviciis & pudore flagitii ad reſumendos animos com-
18 pellunt. Ita ſimul acerrimo niſu incumbentibus omnibus, quum aemulationem ſuam hoſtium damnis exercerent, momento temporis inclinata fortuna; Ephialtes [Diodor. 17, 27.]
19 cum plurimis fortiſſimiſque ſuorum caeſus, reliqui in urbem repulſi ſunt. Introierant etiam Macedonum multi, & oppidum vi capiebatur; quum receptui cani rex juſſit, ſive ut urbi parceret; ſive praecipiti jam in veſperam die, noctem, & [Arrian. 1, 7, 20.]
20 occultas ignotis locis inſidias metuebat. Hoc proelium praecipuas obſeſſorum vires conſumſit. Igitur Memnon re cum Orontobate, qui urbem tenebat, ceteriſque ducibus deliberata, nocte intempeſta turrim ligneam & porticus, ubi tela ſervabantur, incendunt, aedificiiſque muro vicinis ignem ſupponunt: quo celeriter [Arrian. 1, 7, 21.]

concepto, quum & ex porticibus turrique flamma vento agitata accederet, late fuderunt incendium. Oppidanorum militumque validissima pars arcem in insula sitam occupavit; alii in Salmacidem se contulere: alterius arcis id nomen, inditum à fonte, qui ibi est; vulgatissimae famae. Reliquam multitudinem resque pretiosas duces avexerunt in Con insulam. Alexander indicio transfugarum, & objecta oculis specie, quae in urbe gesta fuissent cognitis, quamquam media nocte, Macedonas *in urbem irruere, & quos incendium augentes deprehendissent, interficere; si qui domi se continerent, ab eorum caede temperare* jubet. Luce oborta arces à Persis & mercenariis insessas contemplatus, quum obsidionem earum longi operis futuram suspicaretur, neque pretium putaret capite gentis expugnato, duabus arcibus adsidentem, agendi tempus per otium & inertiam terere; urbem ipsam exscindit, arces muro fossaque circumseptas Ptolemaeum observare jubet, quem cum tribus millibus peregrinorum militum, & equitibus ducentis ad Cariam tuendam relinquebat. Is non longo post tempore, copiis cum Asandro Lydiae praetore conjunctis Orontobatem acie vicit: & Macedonibus ira taedioque diuturnioris morae, oppugnationi acriter incumbentibus, arces in potestatem redactae sunt. At rex Phrygiam continentesque provincias animo complexus, Parmenionem a cum amicorum turmis & auxiliariis equitibus, Thessalisque quibus Alexander Lyncestes b praeerat, Sardes mittit; *ut inde in Phrygiam irrueret, venturoque exercitui commeatum & pabulum ex hostico pararet.* data c ad hoc plaustra, quae simul ducerentur. Quum deinde multos Macedonum paullo ante eam expeditionem ductis uxoribus, desiderium earum impatienter ferre cognovisset; Ptolemaeum Seleuci filium corporis custodem iis praefecit, *domumque deducere* jussit, *cum uxoribus hybernaturos.* duo quoque ex ducibus Coenos atque Meleager ob eamdem caussam una profecti sunt. Id regi magnae apud milites commendationi fuit, promtioresque deinde eos ad longinquam militiam reddidit, quum sui rationem habitam viderent, sperarentque deinceps etiam ad suos visendos subinde commeatum impetraturos esse. Ducibus injunctum est, *ut interim, dum in Macedonia morarentur, strenue delectus agerent; quantasque maximas possent equitum peditumque copias, cum iis qui tum abibant, sub initium veris adducerent.* Animadverso autem exercitum Asiaticis moribus infici, magnamque vulgo per castra impudicorum multitudinem haberi, probrosos omnes conquiri jussit, & in parvam quamdam Ceramici sinus insulam seposuit: haesitque infamia loco, & ob ejus rei memoriam Cinaedopolis appellatur.

Vitruvius 2, 8. Diodor. 17, 27. Arrian. 1, 7, 23. Diodor. 17, 27. Arrian. 1, 7, 25. Arrian. 1, 6, 5. Curt. 3, 7, 4. Arrian. 2, 1, 32. Strabo lib. 14. a Arrian. 1, 7, 29. b 2, 11, 10. 2, 11, 15. Diodor. 7, 27. c Arrian. 1, 7, 29. Plinius 5, 31, 11.

21 22 23 24 25 26 27 28 29

CAP. XI. His ita gestis insistens consilio suo, ut omni maritima ora sui juris effecta, classem hostium inutilem redderet, Hyparnis receptis, quae arcem tenentes mercenarii dediderant, in Lyciam contendit. Ibi pacta cum Telmissensibus amicitia, Xanthoque flumine transmisso, cognominem amni urbem, Pinaraque & Patara, nobilia iis regionibus oppida, cum aliis minoribus circiter triginta, in fidem accipit: rebusque satis in praesens compositis; in Myliada procedit. Phrygiae majoris portio Mylias est; sed Persarum regibus placuerat Lyciae eam contribui. Eam dum recipit, adfuere Phaselitarum legati, amicitiam orantes, aureamque coronam hospitale donum adferebant: idem petebant multarum urbium oratores ex inferiore Lycia. Itaque rex praemissis, quibus oppida sua Phaselitae Lyciique traderent; paucis post diebus, Phaselin profectus est. oppugnabant illi tum maxime validum praesidium, quod in ipsorum ditione Pisidae construxerant, multasque inde injurias intulerant accolis. id adventu Alexandri brevi captum fuit. Apud Phaselitas plusculos dies, ut seque & exercitum reficeret, quieti dedit. invitabat etiam tempus anni; quippe media jam hyems difficiles progredienti vias effecerat. Ibi per hilaritatem & epulas laxato animo, quum statuam Theodecti à civibus suis in foro positam vidisset, ut à coena temulentus surrexerat, saltabundus eo processit, frequentesque ei coronas injecit. Nam Theodecten, quum Aristotelem una audiret, familiarem gratumque habuerat. Sed otiosos juvenilis animi lusus atrox à Parmenione nuntius cito discussit. Comprehenderat ille Persam quemdam Asisinem nomine, à rege Dario palam quidem ad Atyziem Phrygiae satrapam missum; sed cum occultis mandatis, *ut Alexandrum Lyncesten captata occasione secreto conveniret, eique si destinata effecisset, Macedoniae regnum & mille insuper auri talenta pollicere-tur.*

2, 8, 14. Arrian. 1, 7, 30. Diodor. 17, 27. Arrian. 1, 7, 31. Plutarch. c. 28. Arrian. 1, 7, 31. Plutarch. c. 28. Suidas v. Θεοδέκτης. Arrian. 1, 8, 4.

1 2 3 4 5 6 7

8 *tur.* Nam is cum Amynta transfuga scelesto consilio inito, occidendi regis partes sibi sumserat. Oderat eum tum aliis de caussis; tum quod Heromenem & Arrabaeum, fratres hujus Alexandri, inter paternae necis conscios supplicio adfecis-
9 set. Et quamquam ipse poena exemtus, multisque postea honoribus ornatus, non simplex beneficium regi deberet; insita animo ferocia & dominandi cupidine nihil
10 nefas putabat, per quod ad regnum via sterneretur. Re in consilium deducta *facilitatem regis* arguebant amici, *quod hominem in manifesto maleficio deprehensum, non modo punire non sustinuisset; verum etiam praemiis & honoribus auctum optimae equitatus parti praeposuisset. Quem deinceps ei fidum futurum, si praeter impunitatem propior amicitiae gradus, maximae dignitates, honorificae praefecturae parricidii merces*
11 *essent? Igitur mature emendandum, quod nimia lenitate peccatum esset: priusquam ille, consilium emanasse sentiens, Thessalorum mobiles animos ad res novandas induceret. Non contemnendum esse periculum, quo majus ne excogitari quidem possit: neque sper-*
12 *nenda deorum ostenta, qui regem de cavendis insidiis evidenter monuissent.* Nuper enim, dum Halicarnassum obsidens, post longos magnosque labores meridiatione reficitur, hirundo, nota auspiciis avis, magno cum garritu, circum caput quiescentis volitaverat, & modo in hoc, modo illud lectuli latus se demiserat, turbu-
13 lentiorem solito cantum exorsa. Et rex quidem defatigato corpore non penitus excussit somnum, sed tamen avem continuo strepitu molestam sentiens manu obiter repulit. Illa adeo non exterrita est, ut etiam in ipsius capite consederit, neque
14 prius strepere desierit, quam ab experrecto demum abacta est. Idque sic interpretatus fuerat Aristander, ut *instare periculum* diceret *ab amico regis; sed insidias in occulto non mansuras. hoc enim monere naturam avis, quae prae ceteris homini fami-*
15 *liaris, eademque supra modum garrula esset.* His itaque diligenter expensis, quum indicium Asisinis cum vatis responso convenire cerneret, meminissetque se matris literis anxie monitum, *ut ab hoc homine sibi caveret*; nihil ultra differendum ratus, quid fieri vellet, Parmenioni significat: nam ut diximus, cum ipso in Phrygiam iverat
16 Lyncestes Alexander. Sed ne quo casu consilium regis parum in tempore proderetur, literas scribi non placuit; sed per hominem fidum atque honoratum mandata perferri. electus est Amphoterus Crateri frater, qui quum Macedonicum habitum Phrygio mutasset, adsumtis Pergensibus aliquot itineris gnaris, ad Parmenio-
17 nem occultus penetrat. Ita Alexander comprehenditur: & quum ob veterem suam familiaeque dignitatem & gratiam diu dilatus esset [a]; tertio post anno, dum a Philotae consciis supplicium sumitur, societate criminis, & poena sontium in exitium
18 abreptus periit. Regi [b] ex Phaselide moventi, supra detectas insidias, propitius numinis favor alio statim beneficio patuit. Parte exercitus ad Pergensium urbem per montes praemissa; ceteros ipse per litus ducebat, [c] qua Climax mons Pamphylio mari imminens angustam euntibus semitam relinquit, quoties mare tranquillum est; at quum aestus incubuit, fluctibus operitur. idque hyeme frequens & prope perpe-
19 tuum est. At Alexander nihil aeque ac moram metuens, exercitum per aequa, per iniqua, eodem ardore atque impetu rapiebat. Continui per eos dies Austri flaverant, qui mare in litus propellentes, omnia itineris vestigia altis paludibus opplent: adsiduae etiam magnaeque pluviae, ut ventis istis spirantibus solet, ruebant.
20 sed adventante Alexandro subito exortus Aquilo coelum purgavit imbribus, undas rejecit in mare, & Macedonibus transitum aperuit. Sic quoque unius * diei itine-
21 re per incerta vada emergendum fuit; aqua ad umbilicum ferme pertingente. Tantam in periculis Alexandri fiduciam, ut ab ipsius ingenio profectam non dubito; ita frequentibus prodigiis & ominibus auctam confirmatamque fuisse crediderim:
22 postquam, decreto numinis, clarissimis maximisque rebus se destinari conjecit. Adhuc * in Macedonia degenti species humana augustior adparuisse dicitur, monentis *ut ad evertendum imperium Persicum quamprimum in Asiam sequeretur*: atque in memoriam insomnii revocatum esse regem, quum in Phoenice res gereret; obvio Judaeorum sacerdote, in quo recognovit ornatum, quem pridem in objecta imagine
23 per quietem viderat. Nam inter obsidionem Tyri vicinis regibus populisque deditionem & delectus imperaverat. sed Judaei, qui Hierosolyma famosam urbem te-
24 nebant, foedus cum Dario caussati, Macedonum amicitiam detrectabant. Eam gentis contumaciam puniturus, in Judaeam infesto agmine perrexit. At Hierosolymi-

Arrian. 1, 8, 1. 1, 9, 18.
Arrian. 1, 8, 4.
2, 9, 25.
1, 7, 51.
Aelian. hist. anim. 10, 34.
Arrian. 1, 8, 5.
Diodor. 17, 32. 2, 9, 25.
a Comment. in Curt. 7, 1, 8.
b Arrian. 1, 8, 8.
c Strabo lib. 14. Curt. 5, 3, 22. 6, 3, 16.
Artemon in Senecae suasor. 1.
Arrian. 1, 8, 8. Eustath. in Dionys. v. 855. & 865.
Appian. lib. 2, de bell. civil.
Joseph. antiquit. lib. 2. extremo.
Plutarch. c. 27. & 28.
* Strabo lib. 14.
* Joseph. 11, 8. Schikar. in prooem. Tarich. reg. Persiae.
Zonaras tom. 1.
Tacit. H. 5, 2, 1.
Joseph. 11, 8.
Εὐσέβ. λόγῳ. A.

lymitani ut regis iram lenirent, cum uxoribus liberiſque ſupplices in occurſum venientis effunduntur. Sacerdotes primi ibant tenuiſſima byſſo amicti: hos deinde populus candido & ipſe veſtitu ſequebatur. Agmen ducebat Jaddus ſummus ſacrorum antiſtes cum ſollemni ornatu. 25 Adpropinquantis pompae venuſtatem ſpeciemque miratus rex, equo deſiliens, ſolus proceſſit, adoratoque Dei nomine, quod aureae laminae inſculptum cidaris pontificia praeferebat, ipſum quoque reverenter ſalutavit. 26 Improviſa res omnium, qui cum eo advenerant, animos in ſtuporem dedit. Judaei ex propinqui exitii metu non in ſpem incolumitatis modo, ſed inopinatae gratiae fiduciam erecti circumibant regem, laudes gratulationemque & vota miſcentes. 27 Contra Syrorum reguli, qui ob crebras acerbaſque cum Judaeis ſimultates Alexandrum ſequuti fuerant, inimicorum ſuppliciis, ut rebantur, infeſti animi libidinem expleturi, ſtupebant; dubii verane eſſent quae intuerentur, an aliquod oculorum ludibrium vana imagine ſopitos ſenſus falleret. 28 Neque minus Macedonas inſolentia ſpectaculi ſuſpenſos habuit: donec propius accedens Parmenion interrogare auſus eſt, *quid ita externis caeremoniis honorem deferret, quem à tam foeda gente etiam recipere vix tanto rege dignum eſſet?* Atque ille inſomnium ſuum retulit. 29 Deinde urbem ingreſſus in pulcherrima aede ritu recepto ſacrum Deo fecit, & dona templo intulit. Inſpexit etiam ſacros gentis codices, quibus continebantur diu ante perſcripta vaticinia. inter quae * Tyrum Macedonibus ceſſuram, & Perſas à Graeco quodam debellatum iri, clare ſignificabatur. 30 eum ſe fore interpretatus, Judaeis conceſſit, *ut domi foriſque ſuis legibus ritibuſque libere uterentur; & quia ſeptimum quemque annum agriculturae exſortem agunt, etiam tributorum iſta portione ſolverentur.* 31 Naturam quoque regionis admiratus, quae aliis fructibus inter praeſtantiſſimas dives, opobalſamum ſola producit, Andromachum iis regionibus praepoſuit: quem * Samaritani perpetui Judaeorum hoſtes, paullo poſt atrociter necaverunt. Sed haec quidem poſt Tyrum Gazamque expugnatas geſta ſunt: nos per occaſionem praecepimus.

Ὀλυμπ. ἀναγρ. Cedrenus. Glycas. Sulpic. Sever. lib. 2. * Jeſaiae 21. Daniel. 8, 21. Cedrenus. Plin. 12, 25. * Curtius 4, 8, 9. Joſephus 11, 8.

CAP. XII. 1 Ceterum anguſtiis ad mare Pamphylium ſuperatis, Alexander Pergis profectus in itinere obvios habuit Aſpendiorum legatos, ex principibus civitatis, ii petentes *ne praeſidium recipere cogerentur*, *quinquaginta talenta in ſtipendium militum, & quantum equorum tributi nomine regi Perſarum alere conſueverant*, promiſerunt. 2 Inde rex ad Sidetas qui Melanem amnem accolunt, progreſſus eſt; Cumaeorum ex Aeolide genus, ſed ſermone barbaro: nam Graecus exoleverat, non diuturnitate temporis, ut accidit; verum *majores ſuos, ut in eas regiones venerunt, repente oblitos patriae linguae novam & antea inauditam ſonuiſſe* memorabant. 3 Side recepta, quae Pamphyliae metropolis erat, Syllium ibatur, tutum natura ſitus oppidum, & tam peregrino milite, quam barbarorum accolentium firma manu egregie munitum. Ea res, & quia *Aſpendios rebellare* nuntiabatur, avertit iter: Aſpendumque ductus eſt exercitus. 4 Illi ſubita Macedonum irruptione territi, deſertis quae in plano erant aedificiis, in arcem conceſſere. Alexander vacua urbe potitus ſub ipſa arce caſtra communit; & quum peritiſſimos architectos haberet, adparatu oppugnationis obſeſſos ad pacem prioribus conditionibus repetendam compulit. 5 Nihil ad majora properanti optatius accidere potuiſſet, quam loci haud contemnendi longa obſidione non detineretur; ne tamen impunita defectorum temeritas eſſet, *potiſſimos civium obſides tradi, pecuniaeque imperatae nec exſolutae ſummam duplicari* praecepit: adjectum eſt, *ut ſatrapae, quem Alexander praefeciſſet, obedirent, annua Macedonibus tributa ſolverent; & de agro*, unde vicinos vi ejeciſſe arguebantur, *judicio contenderent.* 6 His ita geſtis remenſus iter, quod ad Pergenſium oppidum ferebat, inde perrexit in Phrygiam. Sed per iſta loca ducenti ſuperandae erant anguſtiae, quas juxta Telmiſſum urbem Piſidarum, duo montes ex adverſo concurrentes efficiunt; ita ſtrictis faucibus, ut portarum ſimilitudinem referant: eaſque barbari armata manu utrimque inſederant. 7 Alexander in ipſo aditu caſtra poni jubet, ratus, quod evenit, Telmiſſenſes caſtris locatis periculum differri credentes non diu haeſuros in anguſtiis, ſed modico in illis relicto praeſidio ceteros in urbem receſſuros eſſe. 8 Igitur occaſione haud ſegniter uſus, protinus ſagittarios & funditores, quodque ex gravi armatura maxime expeditum erat, inducit; & praeſidio barbarorum deturbato, ante ipſam urbem caſtra collo-

Arrian. 1, 8, 9. Pauſanias lib. 8. Arrian. 1, 8, 10. Suidas v. Σίδη. Arrian. 1, 8, 11. Vitruvius 10, 19. Arrian. 1, 8, 13. Strabo lib. 14. Arrian. 1, 8, 15.

cat.

9 cat. Ibi legatos Selgensium audit, qui ob vetustas cum vicinis Telmissensibus simultates quamquam ejusdem nationis essent, amicitiam ac auxilia offerebant regi. Quibus perbenigne exceptis ne in obsidione unius urbis tempus tereret, Sagalassum castra movit: validam urbem & juventutis robore firmatam. quum enim omnes 10 Pisidae bellicosi sint; Sagalassenses prae ceteris pugnaces habentur. Ii, quum etiam à Telmisso foederatae sociaeque copiae venissent, viris magis quam moenibus confisi, in vicino colle instruxerant aciem; & praemissos ab Alexandro velites opportunitate loci adjuti repulerant: sed Agriani resistebant, quis propinqua jam Mace- 11 donum phalanx, & ante prima signa rex conspectus audaciam addiderat. Maximus militi labor fuit per ardua conniti: postquam aequioribus paullo locis consistere datum est, semermum montanorum vulgus haud aegre disjecere. Ex Macedonum ducibus Cleander desideratus est, cum viginti ferme militibus; barbarorum ad quin- 12 gentos cecidere: ceteros expedita fuga, & locorum notitia protexit. Fugientibus tamen institit rex contentione quanta poterat tam grave agmen: eodemque impetu urbs eorum capta est. Per cetera deinde Pisidiae munita loca circumtulit bellum: 13 quorum nonnulla pugnando cepit; alia conditionibus in fidem venerunt. Telmissum expugnatam, ob pertinaciam civium, solo aequavit; populo libertatem ademit; & paullo post cum aliis quibusdam Pisidiae civitatibus, Celaenarum praefectu- 14 rae contribuit. Pacatis hunc in modum asperrimis nationibus, in Phrygiam processit, qua Ascanius lacus est, cujus aqua sua sponte concrescens, necessitate sa- 15 lis è longinquo petendi solvit accolas. Dum ea geruntur, Memnon suarum partium reliquiis undique collectis, ut inhaerentem Asiae Alexandrum extorqueret, 16 ad bellum Graeciae Macedoniaeque inferendum cogitationes convertit. Quippe Darius in hoc uno spem reponens, qui victoris impetum sua virtute suaque prudentia diutissime ad Halicarnassum moratus esset, summae rerum praefecerat eum, ma- 17 gnamque pecuniae vim transmiserat. Itaque mercenariorum manu quanta poterat conducta, cum trecentarum navium classe libero mari vagabatur; & quae tantis co- 18 natibus adversa vel aequa futura essent, sollerti aestimatione pensabat. Interea locis, quae minus anxie custodiebantur, occupatis (inter quae & Lampsacus fuerat) insulas adgressus est, quibus Macedones, quamquam utrimque continenti potirentur, 19 ob inopiam navium auxilium ferre non poterant. Juvit consilium ducis animorum mira ubique dissensio; quum aliis ad Alexandrum libertatis auctorem res trahentibus, non deessent qui Persicis opibus aucti, propriam sub veteribus dominis poten- 20 tiam, quam liberata repub. eamdem omnium aequalitatem mallent. Igitur Athenagoras & Apollonides ex Chiorum optimatibus, re cum Phisino Megareoque, & aliis suae factionis hominibus communicata, Memnonem arcessunt. Ita Chius proditione capitur, & praesidio ibi collocato, urbanarum rerum administratio Apollo- 21 nidi sociisque traditur. Inde Lesbum petens Antissam, Pyrrham & Eressum nullo negotio capit; Methymnae * Aristonicum tyrannum imponit; totamque insulam, 22 excepta Mitylene nobilissima urbe, in potestatem redigit. Ea multis diebus obsidionem constanter pertulit: nec ab ipso Memnone capta est. Ille enim quum jam magnis operibus urbem circumvallasset, & occluso portu, naviumque stationibus per opportuna loca dispositis, ne qua subsidio venientibus aditus pateret, providisset; pestilenti morbo correptus praeclaram Persarum spem, irreparabili cum ipsorum 23 damno, deseruit. Sed quum se jam morti vicinum intelligeret, Pharnabazo sororis suae filio, quem Artabazo pepererat, imperium suum tradidit, donec Darius, re 24 comperta, aliter statueret. Hic cum Autophradate classis praefecto munia partitus, eo tandem obsessos adegit, ut securo praesidii discessu pacto, columnas, quis foederis cum Alexandro leges insculptae erant, subverterent; Darioque fidem polliciti, di- 25 midiam exsulum suorum partem reciperent. At Persae non integra fide pactis stetere; sed introductis in urbem militibus Lycomedem Rhodium praeesse jusserunt: Diogeni, qui ob studia in Persas exsulaverat, patriae tyrannis tradita est. Pecunia deinceps privatim ab opulentissimo quoque per vim ablata: neque eo minus imperatum tributum, quod commune Mitylenaeorum penderet.

Strabo lib. 14. — Arrian. 1, 8, 19. — Strabo lib. 14. — Arrian. 1, 8, 24. — Strabo lib. 14. — Plinius 5, 29, 6. — Arrian. 1, 8, 25. — Arrian. 2, 1, 1. 2, 9. — Diodor. 17, 29. — Aristot. οἰκονομ. lib. 2. 2, 6, 28. — Curtius 4, 5, 15. Arrian. 3, 1, 7. — Arrian. 2, 1, 1. — Diodor. 17, 29. — * Curtius 4, 5, 19. — Arrian. 2, 1, 3. contra Diodorus 17, 29. 1, 2, 24. — Arrian. 2, 1, 4.

CHRISTOPHORI CELLARII

Supplementa

AD

QUINTUM CURTIUM.

CUrtii Rufi duos priores libros injuria temporum deperditos eſſe, inde ab reſuſcitatis litteris conqueſti ſunt, qui damno hujus generis non leviter permoveri ſolent: neque in hunc diem inveniri, quamlibet ſummo ſtudio identidem requiſiti, potuerunt. Primum igitur ἀκέφαλος Q. Curtii hiſtoria excudebatur: poſtquam vero CHRISTOPHORUS BRUNO anno MDXLIV conatus eſt ex ingenio ſupplere, quae deficiebant, omnibus fere editionibus, illius conjectationes, ſuppreſſo plerumque nomine, exhibitae fuerunt, quas cum nec dicendi copiae, neque terſae elegantiae Q. Curtii reſpondere vidit JOANNES FREINSHEMIUS; uberiora ſupplementa non infeliciter tentavit, congeſtis comteque diſpoſitis, quae umquam de Alexandro ab aliis tradita, in tempora librorum deperditorum incidiſſe reperit. Sed tamen ſolae conjecturae erant, nec cum Curtianis conferri ſua ipſe vir eruditiſſimus voluit. QUINTIANUM etiam STOAM ſuppleſſe, quae initio Q. Curtii deſunt, Antonius Poſſevinus & Jacobus Gortonius tradiderunt, de quibus ut incognitis (neque etiam diligentiſſimo editori MICHAELI TELLIERO viſa ſunt) nihil judicare poſſumus. Ne ergo tironibus imponatur, quos in Brunonis ſupplemento fruſtra ſaepe quaeſiſſe novimus, quae indagaverant; in ubertate autem Freinshemii multum temporis conſumſiſſe, & legendi pene fregiſſe cupiditatem, ut ad Curtii genuinos libros poſtmodum torperent; novo modo, quae deſunt, per ſummaria indicare, notisque ſubſtratis declarare ſingula inſtituimus, ut animus integer ad τὰ γνήσια noſtri ſcriptoris adferatur, nec tamen rudis inanisque rerum ſit, quas temporum iniquitate in Curtio perdidimus. Nam ſtilum ingeniumque Curtii aequare, ſupra conditionem ſaeculi noſtri eſſe exiſtimamus. Et ſi in Livio, Polybio, ac Diodoro Siculo excerptis ſummariis librorum, qui deſiderantur, oportet nos contentos eſſe, quid non eadem aequitate jacturam feremus illorum, quae ſine noſtra culpa ex Curtii monumentis amiſimus? De particulis, quae quinto & decimo libris exciderunt, ſuo loco memorabimus: nunc ſolliciti ſumus, ut priores libros non quidem verbis ac ſtilo, ſed brevi materiarum ſignificatione reſtituamus, quam ita diviſam volumus; ut primo libro ea ſcripſiſſe Curtium credamus, quae bellum Perſicum anteceſſerunt: altero initium illius belli complexum eſſe. Nam longius Curtium, quam Arrianum, initia repetiiſſe ex eo credibile eſt, quod duos integros libros praemiſit, cum, quae ex Arriano ſuppleri poſſunt, vix uni libro ſufficiant. Sit igitur

CON-

CONJECTURA DE SUPPLEMENTO LIBRI I HISTORIAE CURTIANAE.

I.

Proloquium Q. Curtii Rufi.

ILlorum, qui Alexandri res gestas scripsere, fide dignissimus Ptolemaeus Lagi videtur, quod ipse rebus interfuerat, nec ulla, si secus scripsisset, suspicio lucri apparebat: proximus Aristobulus, quos longo intervallo Diodorus Siculus, non minus gravis auctor, secutus est.

Ut solent rerum antiquarum scriptores, videtur Curtius etiam de auctoritate, quam sequatur, praedixisse. Conjectura de Ptolemaeo & Aristobulo ex Arriani praefatione est: de Diodoro, ex utriusque collatione, etiam testimonio Joannis Freinshemii: quamquam dubium est, an Diodorum, quod recentior erat, eumque pressius nonnumquam sequebatur, nominatim manifestaverit.

II.

Genus Alexandri Magni.

ALexander Philippo Amyntae filio, & Olympiade Epirensi natus, utroque parente nobilissimus fuit. Pater enim ad Herculem; mater ad Achillem genus referebat. Sic clarus aliis Alexander, sibi obscurus videbatur, nisi, abdicato mortali patre, ab Jove genitus crederetur. Addita insolentiae fabula, draconem in cubili matris visum, quem Jupiter induerit.

Ad Herculem] Conditor Macedonici regni Caranus patria Argivus, qui à Temeno, Herculis filio, originem ducebat. *Vellei. Paterc. lib.* I. *c.* 5.

ad Achillem] A Pyrrho, Achillis filio, Epirenses reges orti. *Pausan. in Atticis.*

Draconem] Sic Plutarchus in Vita, Justinus XI. 11, aliique: quod de adulterio à non paucis exponitur. vid. *Cedren.*

III.

Ostenta circa partum, & auguria magnitudinis.

PHilippus per quietem vidit obsignatam Olympiadis alvum annulo, cujus sculptura leonem praeferret, quod vates Aristander de foetu generoso & leonina magnitudine animi interpretatus est. Qua nocte autem natus Alexander est; eadem templum Ephesiae Dianae celeberrimum deflagravit: quod majoris ruinae praesagium habuerunt, qui ex fortunae casu de futuris judicabant, *ortam alicubi facem esse, qua Asiae regnum conflagraturum sit.*

annulo] Plutarchus hoc somnium narrat, cum interpretatione.

templum Dianae] Cicero lib. I. de Divinat. cap. 23. tradit, ubi lucere post incendii noctem coepisset, exclamasse magos, *pestem ac perniciem Asiae proxima nocte natam.*

IV.

Educatio Alexandri.

QUanta Philippi in educando filio sollertia fuerit, epistola documento est, qua sibi gratulatus fuit, quod iis temporibus filio auctus sit, quae Aristotelem dare praeceptorem possint, qui patriae urbis instaurationem praemium laboris ab rege tulit. Assidui autem nutritores & paedagogi fuerunt, *Leonidas*, *Lysimachus* Acarnan, & ejusdem gentis *Philippus*, rector va-

valetudinis. Eloquentiae magiſtro uſus eſt *Anaximene* Lampſaceno, cujus calliditati poſtmodum everſionem patriae donavit. *Homeri* carmina tanti fecit, ut numquam Iliadem non comitem haberet.

Epiſtola] Philippi ad Ariſtotelem epiſtola apud Gellium IX. 3.

Ariſtotelem praeceptorem] Bis Ariſtotele uſus eſt Alexander, primum admodum puer ad elementa diſcenda. Quinctilianus lib. I. cap. 1. *An Philippus*, inquit, *Alexandro filio ſuo prima litterarum elementa tradi ab Ariſtotele, ſummo ejus aetatis philoſopho voluiſſet, aut ille ſuſcepiſſet hoc officium, ſi non ſtudiorum initia à perfectiſſimo quoque tractari, pertinere ad officium credidiſſet?* Ad primam hanc inſtitutionem praedicta epiſtola pertinet. Deinde poſtquam diſceſſerat Ariſtoteles, revocatus Mitylenis διέτρεψε χρόνον ὀκταετῆ παρὰ Φιλίππῳ καθηγούμενος Ἀλεξάνδρου, hoc eſt, octo annos apud Philippum Alexandro philoſophia imbuendo operam dedit. *Dionyſ. Halicarnaſſ. ad Amnaeum p.* 121. Quamvis tam Laërtius, quam hic Dionyſius unius tantummodo ad Philippum acceſſus (ſine dubio poſterioris) mentionem faciant.

patriae urbis] Stagirae, una cum Olyntho, in cujus ditione fuerat, everſae. *Diogen. Laërt. in Vita Ariſtot.* & *Plin.* VII. 29. cum *Harduini emendatione* 95.

Leonidas, Lyſimachus] ex Plutarcho. Hic ille Leonidas eſt, qui Alexandrum puerum, ture largius ſacrificantem, caſtigavit, tum decere liberaliorem eſſe, cum turiferam regionem ditionis ſuae fecerit: cujus reprehenſionis rex Aſia potitus reminiſcens, immenſam turis copiam Leonidae ſubmiſit, eumque ad liberalitatem erga deos per jocum hortatus eſt. *Idem Plutarch.*

Philippus] Curtio ipſo prodente III. 6. 1.

everſionem patriae] Lampſaci, quae Perſis faverat, Alexander Anaximenem extra moenia prodeuntem videns, jurejurando negavit ſe facturum, quod ille precaturus eſſet: hic autem everſionem callide rogans, conſervationem vi jurisjurandi obtinuit. *Valer. Max.* VII. 3. 4.

Iliadem] τὸ πολεμικῆς ἀρετῆς ἐφόδιον, *viaticum militaris virtutis* Iliadem Homeri dixit, Plutarcho auctore: etiam pulvino cum pugione dormiturus ſuppoſuit.

V.

Rudimenta militiae.

PRaeſagium militaris magnitudinis in Bucephalo puer Alexander dedit, quem mirifice, umbrae ratione habita, ita rexit domuitque, ut pater omine inde capto exclamarit, *aliud filio regnum quaerendum eſſe, quoniam Macedonia non caperet.* Decimum annum & ſeptimum agebat, cum pater Byzantium oppugnans ipſi adminiſtrationem regni commiſiſſet. Rebellavit tum Thraciae quaedam civitas, quam adoleſcens collectis, qui domi relicti erant, militibus improviſa celeritate oppreſſit, & urbem convenis habitandam dedit, qui eam *Alexandriam* appellavere. Sed cum male procederet Byzantina obſidio, Athenienſium claſſe obſeſſis ſuppetias ferente; Philippus filio uſus ad ſubigenda Cherſoneſi oppida. Idem cum ex Getico bello redux per Triballos iter faceret, & Graeci mercenarii milites praedae ſocietatem poſtularent, altercatione in pugnam erumpente, ipſe rex equo interfecto vulneratur, quem clypeo Alexander jacentem texit, irruentium alios occidit, alios armis longius inde propulſavit. Jam tantus evaſerat Alexander, ut ſine rectore aut cuſtode exercitui poſſe praefici videretur, quam de ſe opinionem in Illyrios miſſus victoriis confirmavit.

Bucephalo] adi Plutarchum.

Byzantium] Juſtin. IX. 1.

Thraciae civitas] vide Stephanum de Urbibus in Ἀλεξάνδρεια. Plutarcho Ἀλεξανδρόπολις eſt.

Athenienſium claſſe] Etiam alii Athenienſium exemplum ſecuti ſunt, Coi, Chii, Rhodii, & quibuscumque Philippi invaleſcens potentia ſuſpecta erat. *Diodor. Sicul.* XVI. 78.

Cherſoneſi oppida] Juſtinus citato loco.

Graeci mercenarii] Sic ipſe Alexander apud noſtrum VIII. 1. 24. enarrat: Juſtinus IX. 3. inter Macedonas & Triballos pugnam exortam eſſe, quod hi, niſi praedae portionem acciperent, tranſitum negaſſent.

in Illyrios] Hanc Illyricam expeditionem nemo prodidit, quod nobis conſtet. Curtius vero VIII. 1. eamdem ſummatim repetit ſub Alexandri perſona Philippi res geſtas obterentis, ſuas extollentis.

VI.

Oppreſſio libertatis Graecorum.

PHilippus artibus conſecutus eſt, ut Graecia ſervitutis jugum acciperet. Ultro enim quietos laceſſere, inter concordantes odia inſtruere, diſſidentium rixas alere, ita alterutram par-

partem juvare, ut utramque opprimeret, follemnis illi confuetudo fuit. Pauci expertes ejus dominationis erant, quos Demofthenis eloquentia in libertate fuftentabat. Sed & horum tandem ad Chaeroneam victor, facile obtinuit Philippus, ut imperator Graeciae adverfus Perfas crearetur.

artibus] Lege Juftinum VIII. 1.

Demofthenis eloquentia] In concilio Boeotorum Thebanis jam dubiis, cujus partes fequerentur, contra Pythonem Byzantium, facundum Philippi oratorem, perfuafit libertatem tuendam effe, & Philippum hoftem judicandum. *Diodor. Sicul.* XVI. 86. Utriufque orationem Freinshemii ingenium tentavit, expreffitque. De Philippicis autem Demofthenеis nihil attinet dicere, cum notiffimae fint, hodieque doctorum manibus volvantur.

ad Chaeroneam victor] Diodor. Sic. XVI. 87. 89.

Imperator Graeciae] ibidem cap. 92.

VII.

Alexandri & Philippi diffidium.

BEllicis rebus plerumque Alexander, etiam ad Chaeroneam proelio intererat, in quo penes ipfum victoria ftetiffe dicitur. In cornu enim, cui praeerat, initium vincendi factum, facra Thebanorum cohorte, quae ex lectiffimis conftabat, fortiter profligata. Ceterum à patre aliquando aberat, cauffae matris inferviens, cui Philippus Cleopatram fuperinduxerat, in cujus nuptiis parum abfuit, quin Alexander novae prolis voto, quod Attalus fecerat, reclamans, à patre interficeretur.

penes ipfum victoria] Diodorus Siculus XVI. cap. 87,

facra cohorte] Plutarchus: λέγεται πρῶτος ἐνσεῖσαι τῷ ἱερῷ λόχῳ τῶν Θηβαίων, *dicitur primus facram Thebanorum cohortem concuffiffe.*

aberat] in Epiro & Illyride. *Juftin.* IX. 7.

Cleopatram] Plutarchum & Juftinum IX. 7. confulas.

novae prolis voto] Attalus inter pocula hortatus eft Macedonas, ut à Diis Philippo ex Cleopatra fucceſſorem precarentur: cui Alexander fcyphum in os impingens, Ἡμεῖς δέ σοι νόθοι δοκοῦμεν; at *vero*, inquit, *nos fpurii fumus?* Plutarch.

VIII.

Apparatus belli Perfici.

PHilippus dux belli à Graecis factus bellum Perficum molitus eft, praemiffo Attalo & Parmenione cum copiarum parte, ut Graecas in Afia civitates liberarent. Ipfe oraculo laetus, feu potius deceptus, jam cepiffe fibi orientem videbatur.

praemiffo Attalo & Parmenione] Diodorus Siculus XVI. 92.

oraculo deceptus] Delphos miferat, qui Pythiam de bello Perfico confulerent, quae cum pro more ambiguis verbis cecinifſet.

Ἔστεπται μὲν ὁ ταῦρος, ἔχει τέλος, ἔστιν ὁ θύων,

Serta gerit taurus, jamque adftat qui immolet illum,

is de regis Perfarum nece interpretatus eft, fua autem implevit oraculum. *Diodor.* cit. loco, & *Paufan. in Arcad.* f. 241.

IX.

Caedes Philippi regis.

OLympias Cleopatrae pofthabita fratrem Alexandrum, Epiri regem, in bellum Philippo inferendum concitavit, quod ne alieno is tempore exciperet, adfinitatis gratia praeveniens, Cleopatram filiam, Alexandri germanam, Epirotae defpondit, Ægis, in Macedoniae urbe, nuptiarum apparatu fplendidiffime inftructo. Sed inopinatus cafus laetitiam intervertit. Etenim Paufanias quidam ab Attalo contumeliofe habitus, cum fruftra conqueftus de injuria effet, inter nuptiarum facra regem, cum fpectatum ludos iret, ex improvifo interfecit. Confciam caedis Olympiadem fuiffe, nec expertem Alexandrum, multorum fufpicio erat, exinde fidei propior vifa, quod parricidae in cruce pendenti corona aurea audacius, quam pro privati fortuna, impofita fuerat.

in bellum Philippo inferendum] Juftin. IX. 7.

alieno tempore] quia bello Perfico intentus erat.

 fru-

frustra conquestus] quod Philippus Attalum, quo opus sibi videbatur contra Persas fore, propter adolescentuli violationem castigare haud sustinuit.

conscium caedis] vide Justinum IX. 7.

audacius, quam &c.] quod nemo alius audere, nisi haec, superstite Philippi filio, potuisset, *Justin.* l. c.

X.

Ultio Olympiadis & Alexandri.

OLympias poenam de Cleopatra sumtura, peremta sobole, matrem ad suspendium adegit. Attalum etiam avunculum hujus, res novas in Asia molientem, Alexander per Hecataeum & Parmenionem sustulit.

ad suspendium] Justin. loco saepe cit.

Attalum sustulit] Diodorus Sic. XVII. cap. 2.

XI.

Alexander Graeciae imperator factus.

GRaeci & barbari ad spem libertatis erecti à novo rege opinione citius opprimuntur. Obsessis ad Tempe angustiis, per invia Ossae in Thessaliam irrupit, & celeritate perfecit, ut Pyliaco Amphictyonum concilio in patris locum dux Graeciae sufficeretur, quod ad Corinthum conventu, quo rex à Thermopylis abierat, publica voce repetitum fuit, & auxilia contra Persas decreta. Forte in Cranéo, Corinthiaco luco, Diogenes degebat, quem cum Alexander rogaret, ut diceret, si quibus opus esset; *à sole*, inquit, *mihi velim non obstes.* apricanti enim offecerat. Cujus continentiam admiratus rex dixisse fertur: *Vellem & ego Diogenes esse, nisi essem Alexander.*

per invia Ossae] Polyaenus lib. IV. Stratagem. tradit, suffossis petris, & effectis gradibus in jugum evasisse. Thessali autem angustias obsederant, ad transitum prohibendum.

Pyliaco Amphictyonum concilio] Commune Graeciae concilium à Pylis sive Thermopylis, ubi habebatur, *Pyliacum*; ab Amphictyone, Deucalionis filio, duodecim Graeciae populos in unum cogente, Ἀμφικτυόνων nominatur. *Suidas.*

in Cranéo] Pausanias in Corinthiacis post principium: πρὸ τῆς πόλεως κυπαρίσσων ἐστὶν ἄλσος, ὀνομαζόμενον Κράνειον, hoc est, *suburbanus cupressorum lucus, cui* Cranéo *nomen est.*

Diogenes] Passim leguntur, apud Ciceronem Tuscul. V. cap. 32. Val. Maximum IV. 3. extr.

Vellem Diogenes esse] Laërtius Diogenes in vita Cynici hoc tradidit.

XII.

Motus barbarorum suppressi.

GRaecorum rebus pro tempore ordinatis, in barbaros rex Alexander movit, & Thracibus in Aemo monte victis, regem Triballorum Syrmum, qui in Peucen Istri insulam refugerat, ad petendam pacem coëgit; Getas trajecto Istro superavit; & cum Germanorum legatis foedus percussit. Per Agrianos Macedoniam repetenti motus Illyriorum nuntiatur, qui Taulantios quoque in societatem pertraxerant. Hos domi eorum rex Agrianus, amicus Alexandro, lacessens, à vexandis Macedonibus avertit, qui illos postea ad Pelium, Dassaretiae oppidum, ita concusserunt, ut fuga singuli, incensa urbe, dilaberentur.

Thracibus victis] Haec & pleraque quae sequuntur, ex Arriani libro I. deprompta sunt.

Germanorum] Arrianus *Celtas* vocat, qui longe ad Istrum, etiam ultra Germaniae limitem coluerunt. vid. Cluver. Germ. Antiq.

Agrianos] Agrianes sive Agriani sunt Stephano Byzantio inter Aemum & Rhodopen siti. Regi illorum *Langaro* nomen erat.

Pelium] Πέλλιον Arrianus.

XIII.

Motus Graecorum compressus.

INterea rumore, *Alexandrum in Triballis cecidisse*, per Graeciam increbrescente, nova spes novum tumultum excitavit, qui Thebanorum civitati exitialis fuit. Hi enim, praefectis Cadmeae trucidatis, acriter instabant praesidio arcis, mittentes quaquaversus, qui libertatis com-

communiter vindicandae concitores essent. Nihil vero auxilii submissum fuit, plerisque exspectantibus, quo fortuna inclinaret. Rex citius opinione in Boeotiam irrumpens, post tridui apparatum intra unum diem & oppugnavit, & cepit Thebanorum urbem, in quam crudelius, quam pro ingenio suo saevivit; ut peregre in Persas abiturus exemplum relinqueret, quod fidei tuendae ceteros admoneret. Solis Pindari posteris in honorem vatis pepercit, ejusque domum cremari vetuit. Servavit etiam deorum delubra, & fortium virorum statuas, religione permotus, quod milites coelesti igne, cum fanum in suburbio spoliarent, ambusti dicebantur.

rumore] Justinus XI. 2.
praefectis Cadmeae] extra arcem progressis, nihilque mali suspicantibus, *Arrian.*
praesidio arcis] praesidiariis Cadmeae, qui Macedones erant. *Diodor. Sic.* XVII. 8.
quo fortuna inclin.] Diodor. c. 1. cujus & cetera sunt de celeriter expugnata urbe.
Pindari] Aelianus Var. Histor. XIII. 7. & Arrian. lib. I.
coelesti igne] Pausanias in Boeot. p. 301.

XIV.

Athenienses regi denuo conciliati.

ALexander Athenienses ulturus tamquam auctores defectionis Thebanae, & post cladem receptores elapsorum, Demosthenem sibi, & Charidemum, & Ephialten aliosque tradi postulat. Legatione autem effectum est, ut rex solius Charidemi exsilio placaretur.

defectionis Thebanae] Arrian. lib. I. p. 29.
receptores] quod inter patriae ruinas elapsos contra regis edictum susceperant.
Charidemi] qui ad Darium in Persiam profugit, *Arrian. c. l.* Hic est, qui de Persarum militia censere jussus, intempestivae libertatis poenas dedit. *Curt. III. 2.*

CONJECTURA DE SUPPLEMENTO LIBRI II HISTORIAE CURTIANAE.

PRocul dubio ita libros Q. Curtius diviserat, ut secundus res gestas à principio expeditionis Asiaticae usque ad Memnonis mortem contineret, cujus partes conjicimus ita dispensatas fuisse.

I.

Iter ex Macedonia per Thraciam ad Hellespontum.

ALexander Graeciae rebus compositis, & administratione regni Antipatro commissa, in bellum Persicum, ad quod se pridem paraverat, profecturus, triginta millia peditum, & quinque equitum secum educit. Classem, quam juxta lacum Cercinitem & Strymonis ostia habebat, eodem sequi jubet. Abderam & Maroneam praetergressus, & Hebro ac Melane fluviis trajectis, vicesimo die, postquam domo discesserat, Sestum venit.

Antipatro] qui ex hoc tempore Macedoniae rebus continua administratione praefuit, nec illam deposuit Alexandro mortuo. *Arrian. lib. I. Curt. IV.* 1, 39. *VI.* 1, 17. 18. *X.* 10, 18.
se pridem paraverat] in curas patris succedens, qui & ipse bellum Persicum molitus fuerat.
juxta lacum Cercinitem] Interpres Arriani: *Per lacum Cercinitem Amphipolin versus, & deinde ad Strymonis fluvii ostia classem agit.* At Graecè: ἦν δὲ αὐτῷ ὁ στόλος παρὰ τὴν λίμνην τὴν Κερκινῖτιν, ὡς ἐπ' Ἀμφίπολιν καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς.

II.

II.

Trajectus in Asiam.

SEsto Elaeuntem profectus rex Protesilao, qui Trojano bello primus in Asiam dicitur pedem intulisse, inferias dabat. Interea Parmenio exercitum Sesto Abydum transportavit: rex Elaeunte in portum Achaeum, qui ad Sigaeum est, trajecit.

Protesilao inferias] Ut melioribus auspiciis, quam Protesilaus, hostile litus attingeret, Elaeunte ad sepulcrum ejus sacrificavit. *Arrian.* Is autem ut primus ex Agamemnonis classe exscenderat, ita primus etiam fuit, qui illo bello periret. Ovid. XII. Metamorph. v. 67.

> —— *Hectorea primus fataliter hasta*
> *Protesilaë cadis.*

Sesto Abydum] Ita tam exercitus, quam regis transfretationem Arrianus descripsit. Eadem ergo Macedonicus exercitus navigiis trajecit, qua ponte venerat sub Xerxe Persicus.

Elaeunte] Chersonesi Thraciae oppido ad Hellespontum.

III.

Persarum contra Macedones apparatus.

DArius, Codomannus vulgari nomine, ea tempestate rex Persarum erat, paullo ante Philippi necem, propter bellicam famam & genus à regio forte non alienum, in id fastigium evectus. Hic contemta Alexandri juventute omnia securius agebat: cognitis vero rebus, quas apud Graecos, Thracas, & Illyrios gesserat, summa se cura instanti bello praeparabat, missis quoque in Graeciam, qui mercede militem conducerent. Nec mercenariis modo, sed universis in maritima ora copiis Memnonem Rhodium, virum peritissimum rei bellicae, praefecit.

propter bellicam famam] Bello contra Cadusios singulari pugna provocatorem interfecerat. *Diodor. Sicul. XVII. 6. Justin.* X. 3, 3.

regio genere] Codomanni pater Arsanes, Artaxerxis frater, Ochi patruus fuerat. *Diodor. c.l.*

mercede conducerent] Curt. III. 2, 9. V. 11, 5.

Memnonem praefecit] passim apud Diodorum & Arrianum leguntur.

IV.

Alexander diis atque heroibus sacra facit.

IN mediis Hellesponti fluctibus diis maris sacra fecit, & delatus in continentem, in hostilem agrum jaculum immisit, primusque de navi prosiliens deos precatus est, ne se regem illae terrae invitum acciperent. In Ilio quoque ad tumulos heroum, qui Trojano bello ceciderant, parentavit.

In mediis fluctibus] Neptuno ibi & Nereidibus sacrificavit. *Arrian.* p. 32.

jaculum immisit] Justin. XI. 5, 10.

deos precatus] Jovi Ἀποβατηρίῳ, *Descensori*, & Minervae, ac Herculi in eo loco, ubi exscenderat, altaria struxit. *Arrian.*

ad tumulos heroum] praesertim Achillis, quem felicem praedicavit, quod vivus amicum Patroclum, mortuus Homerum praeconem invenerit. *Cic. pro Arch. c.* 10. *Plutarch. in Alex.* Priamo etiam ad Jovis Hercii aram sacrificasse dicitur, ut illius iram adversus Neoptolemi progeniem, ad quam ipse pertingebat, deprecaretur. *Arrian.*

V.

Proelium ad amnem Granicum.

EX Ilio rex Arisben, ubi castra habebat, revertit: inde Lampsacum praetergressus, cui ignovit, ad Granicum amnem venit, in cujus altera ripa hostilis exercitus stabat transitum prohibiturus. Alexander instructa acie ingressus flumen, magno nisu in altiorem ripam evasit, Persasque tandem non sine suo periculo, ex quo Clitus servaverat, in fugam conjecit, circumventis etiam mercenariis, qui globo facto diutissime repugnaverant. Barbarorum ceciderunt viginti & duo millia: Macedonum tantummodo XXXIV, ut Plutarchus ex Aristobulo tradidit. Fuga elapsi, in quibus & Memnon erat, Miletum perrexerunt, & Halicarnassum.

Aris-

Arisben] oppidum Troadis, in boream supra Ilium, situm.
Lampsaco ignovit] Vide quae diximus ad lib. I. conjecturam IV.
Granicum] fluvium Mysiae supra Hellespontum.
Clitus servaverat] Jam galea regis ictu diffracta erat, declinato periculo, cum illum alius ab tergo petiit: cujus manum Clitus amputavit. Hunc *Rhosacen* Curtius vocat, VIII. 1. *Spitridatem* Arrianus, & quidem Lydiae satrapam.
in fugam conjecit] eventum proelii Arrianus & Plutarchus scripserunt.

VI.

Sepulturae cura & donariorum.

QUod humanitatis officium est, Alexander illis praestitit, qui proelio occubuerant. Hos enim ad ceterorum exemplum impense humatos equestribus statuis donari jussit, cognatisque eorum immunitatem dedit. Ex spoliis CCC clypeos Athenas misit in Minervae templo cum civilissima inscriptione adfigendos.

Equestribus statuis] à Lysippo praestantissimo artifice ex aere fictis, & in Macedoniae oppido Dio erectis, cujus perlongo tempore singulare ornamentum fuerunt. *Arrian. p.* 47. Plutarch. p. 673. Livius. XLIV. 7. Justin. XI. 6.
civilissima inscriptione] Apud Plutarchum & Arrianum haec est: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΛΗΝ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΑΠΟ ΤΩΝ ΒΑΡΒΑΡΩΝ ΤΩΝ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ. hoc est, ALEXANDER PHIL. F. ET GRAECI PRAETER LACEDAEMONIOS HAEC DE BARBARIS ASIAM INCOLENTIBUS.

VII.

Urbes quaedam in fidem acceptae, quaedam expugnatae.

TAnta victoriae ad Granicum fama erat, ut plures Asiae urbes se Alexandro dederent, Sardes inprimis, ac Ephesus: Miletus breviore obsidione; at Halicarnassus operosissimâ, expugnata fuit. Adae illustri feminae regnum Cariae redditum, à quo expulsa fuerat per Pexodarum. Cum gratiam relatura mulier, mirae artis & saporis cibos cum coquis & cupediariis offerret, ex Alexandro didicit, *optimos coquos esse ad prandium laborem antelucanum; ad coenam frugale prandium.* Classem hoc tempore Alexander dimisit, ut supervacaneam ad usus futuros, nec ita instructam, ut Persarum classiariis opponi posset.

Sardes, Ephesus] Vide Arrianum, qui etiam Tralles & Magnesiam deditionis exempla ponit: etiam de obsidione Mileti & Halicarnassi pluribus verbis scripsit.
Adae] Arrian. & Plutarch.
optimos coquos] idem Plutarch. in Alex. p. 677. & Apophth. 37.
dimisit classem] quæ consilii hujus caussa fuerit, disputat Arrianus p. 58.
Persarum classiariis] qui & numero & peritia rei navalis praevalebant. Erant enim ex nauticis gentibus Phoeniciae ac Cypri, plerique.

VIII.

Insidiae manifestantur.

CUm rex Lyciam transiret, oppidis in deditionem acceptis, captivi indicio cognovit, ab Alexandro Lyncesta, genero Antipatri, insidias sibi parari, quem veritus interficere, ne quis motus in Macedonia oriretur, in vinculis diuturnis habuit.

Lyncesta] Lynco Macedoniae oppido, vel Lyncestide regione ortus.
insidias parari] Adi Justinum XI. 7, & Arrianum.
vinculis diuturnis] Tertium jam annum custoditus fuerat, cum ad caussam dicendam productus inter haesitationes memoriae ab adstantibus confoderetur. *Curt. VII.* 1.

IX.

Iter per Climaca, & proelium cum Pisidis.

PHaselide in fidem accepta, per Climaca, hoc est, angustias inter montes & mare Pamphylium, aegre exercitum hiberno tempore transduxit, & Aspendiis post defectionem receptis, Telmessum praetergressus Pisidas ad Sagalassum gravi proelio superavit.

 Pha-

Phaſelide] Phaſelis in Lyciae ad Pamphyliam termino urbs maritima, in qua Alexander Theodecti ſtatuae, ſui quondam ſub Ariſtotele condiſcipuli, jam vita defuncti, coronas injecit. *Plutarch.* p. 674.

per Climaca] Mons Climax, Pamphylio mari imminens, arctum tranſitum in litore relinquit, & fluctibus ſaepe ita opertum, ut Alexandri milites umbilico tenus demerſi ibidem iter fecerint, Plutarch. & Strab. lib. XIV.

Piſidas gravi proelio] Adi Arrianum.

X.

Memnonis morte res Perſarum labefactantur.

INter haec Memnon locis quibuſdam in maris ora recuperatis & Chio inſula, dum Mitylenen obſidet, morbo correptus Perſarum ſpem maximam morte intempeſtiva deſeruit. Nam hoc duce bellum Darius ex Aſia in Europam transferri poſſe ſperaverat.

locis quibuſdam] in quibus & Lampſacus fuit.

Chio, – Mytilenen] Chion proditione cepit, *Arrian. lib. II. ineunte:* Mitylenaei poſt mortem ducis, cum ſe undique incluſos viderent, pacti ſalutem ſunt & Macedonici praeſidii diſceſſionem liberam. *Arrian. c. l.*

ex Aſia in Europam] Diodor. Sic. XVII. c. 29.

Q. CUR-

Q. CURTII RUFI, DE REBUS GESTIS ALEXANDRI REGIS MACEDONUM, LIBER III.

CAPUT I.

Celaenarum urbe & arce recepta, primariam Phrygiae urbem Alexander ingreditur: in qua fatalem Gordii nodum solvit. ac deinde obviam Dario ire statuit.

1 INTER haec Alexander, ad conducendum ex [2] Peloponneso militem, [3] Cleandro cum pecunia misso, [4] Lyciae [5] Pamphyliaeque rebus compositis, ad urbem

VARIANTES LECTIONES.

1 *Q. Curtii de rebus gestis Alexandri Magni, Regis Macedonum, liber tertius*, D. Q. C. R. *de gestis Alex. M. Reg. Mac. liber secundus incipit*. P. *Quinti Curtii rufi hystoriarum Alexandri Magni Macedonis liber tertius incipit feliciter*. F. Q. C. R. *de gestis Alex. M. Regis Macedonum liber tertius incipit, primus & secundus deest*. B. 2. *Curti Rufi hist. incipit lib. tertius*, Pal. 1. *Q. Curti Rufi Historiarum Alex. Macedonis fragmentum primi libri incipit*. Pal. 2. *Liber Quinti Curtii de rebus Alexandri Macedonis incipit foeliciter*. Sic etiam MSS. Leid. & Voss. 1. Ald. *Fragmentorum Q. Curtii de rebus Alexandri Regis Macedonum liber tertius*. MS. Voss. 2. sine ullo librorum vel auctoris indice est. 2 Pal. 2. Leid. Voss. 1. 2. *Peloponnenso*. Pal. 3. *Peloponeso*. 3 B. *Oleandro*. 4 D. & P. 3. Voss. 1. *Liciae*. Voss. 2. *Licie*. P. *Lytiae*. 5 Pall. o. B. Elz. Mer. Frob. Bas. Lugd. *Pamphiliaeque* Voss. 1. *Pamphuliae*.

Q. Curtii Rufi] quod Rufi cognomen Curtio asseruerim, in eo adeo culpam non deprecor, ut etiam laudem mihi deberi contendam: cum ad scriptorem non malum, certe in historia, quam memoriae mandavit, unicum, mea opera, quasi postliminio cognomen suum rediit. & facerem profecto flagitium, si, cum eidem hoc perpetuum veterum librorum consensus tribuat, amplius in re manifestaria disputarem. Atque quum hoc bene successit, quod primum erat (neque enim quis fuerit Curtius, qua aetate vixerit, satis sciri potuit, quamdiu ejus praenomen, nomen, cognomen in incerto fuere) spes est fore, ut etiam aliquando illa, quae dixi, dis secundis eruantur. MODIUS. Hic statim in ipso limine difficilis incidit quaestio de libris Curtii, in quot nimirum historiam suam auctor iste tribuerit: praesertim cum magna MScriptorum Codicum sit pugna: nam quem Petrus Daniel habuit, ita praefert, *Q. C. R. de gestis Alex. M. Reg. Mac. liber secundus incipit*: cui consentit & Cl. Puteani liber. Palatinus primus; *fragmentum primi libri incipit*. Jam & ii quos Raderus vidit, mirificas turbas cient, ut videre est apud ipsum prolusionum cap. 3. Sed cum plurium MScriptorum consensus (inter quos Cl. Faucheti exserte dicit *primum & secundum deesse*) à tertio libro incipiant, quos & editionum pleraeque secutae sunt, nos merito receptam librorum Curtii distributionem retinuimus. Quae autem phrasin atque verba tantum respiciunt, ea in Indice quaerenda meminerit, qui in earum explicatione pretium fore existimaverit: quo & propriorum nominum explicationem fere ablegavimus. FREINSH.

Inter haec] praecesserunt, opinor, proxime Memnonis molitiones & obitus, quae Graecis, qui supersunt, modice delibata, hic forte plenius exposuerat. De Alexandri quidem rebus modo non fuisse dictum, tota loquendi ratio, transitionis manifesta, coarguit. Eodem modo Arrianus, nisi quod is Alexandri gestis in Phrygia pertractatis, Memnonem in secundum librum rejicit. FREINSH.

Alexander] Arabes eum, Golio teste, ذوالقرنين Bicornem vocant, non tam ob partum Orientis & Occidentis Imperium, quam à cornuta Alexandri effigie, nummis exhibita, ut Jovis Ammonis filius agnosceretur. BLANCKARDUS.

Peloponneso] Peninsula est, totius Graeciae velut arx

2 urbem [1] Celaenas exercitum [2] admovit. [3] Mediam illa tempestate interfluebat 3 [4] Marsyas amnis, fabulosis Graecorum carminibus inclitus. Fons ejus ex summo mon-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *Caelenas.* Pall. o. D. B. Elz. Mer. Voss. 2. *Celenas.* 2 Sic Pal. 3. sed cum rasura. 3 *Media moenia* habent editiones antiquae, ut & MSS. Leid. & Voss. 1. 2. *Menia* Pall. o. omittunt. in 2. suppletur à manu secunda. 4 Pall. o. D. & B. Leid. Voss. 1. 2. *Marsus.* Mer. Frob. *Marsia.* Ald. Bas. *Marsya.*

arx ac munimentum, angustis faucibus adhaeret continenti, ubi Isthmus est: folio platani similis, aeque fere patet in longum atque latum, stadiis 1400. Haec itaque Isthmo, seu tenui quasi cervice terrae, divortium facit inter mare Aegaeum & Ionium, quatuor non amplius millibus passuum utrumque mare dispescens. Chorographiam habes apud Ortelium p. 29. in parergis theatri. RADERUS.

Cleandro] Scelerato latrone, qui jussu Alexandri Parmenionis latus hausit, sacra profanavit, fanda infanda fecit. Demum ab Alexandro occisus. Plura lib. VII. & X. cognosces. IDEM.

Lyciae, Pamphyliaeque] Lycia, Pamphylia, Caria, Lydia, &c. sunt provinciae minoris Asiae, ab Alexandro post Granicum proelium occupatae. Vide Arrianum lib. 1. Pamphylium mare Alexandro cessit; sicut rubrum Israëlitis, ut Flavius autumat. Plutarchus tamen supra veri fidem ait à scriptoribus relatum. Arrianus non sine divino numine illud iter superatum narrat. Tacitus etesiarum flatibus assignat, à quibus litora nudantur. IDEM. Etiam Pisidiae, ut in conjecturis Supplementi libri II diximus. Pisidis enim partim in fidem acceptis, partim proelio victis, juxta Ascanium lacum in Phrygiam Alexander intravit. Arrian. l. I. extr. CELLAR.

Celaenas] Celaenae Phrygiae parva urbs, quae antiquato priori nomine Apamaea postea dicta, teste Stephano, Plinio & Solino, patria fuit Marsyae, ut tradit Luctatius super illud Stat. Theb.

Foeda Celaenaea committere proelia buxo.

& idem Poëta de interitu Marsyae:

—— *& illustres Satyro pendente Celaenae.*

Celaenarum enim in foro visitur suspensa Marsyae pellis in utrem formata, quam, ut à Phrygibus fertur, Apollo illi detractam suspendit. Herodot. l. VII. POPMA. adde Pausaniae locum l. X. Xenophont. ἀναβ. α. & Epigrammat. Graec. l. I. c. II. lib. III. c. 8. & qui multa collegit, Dempsterum ad l. I. antiquit. Rosini p. 43. FREINSH. ad fontes Marsyae, & Maeandri sitae, caput quondam Phrygiae fuerunt Liv. lib. XXXVIII. c. 13. Max. Tyr. dissert. 38. CELLAR. Videnda omnino, quae observavit Cl. Salm. Exerc. Plin. c. XL. p. 582. edit. Ultr.

Mediam illa Tempestate interfluebat] Hactenus editi: *media illa tempestate moenia interfluebat*, quam locutionem, ut paullo insolentiorem stylo historico, cum nec Palatini Codices agnoscerent (quippe nullus eorum habere dicitur vocem *moenia*) non cunctanter recepi emendationem Joan. Adami Schragii, amici nostri, etiam Gronovio l. II. observ. c. 12. probatam: praesertim cum ipsius Curtii auctoritate firmetur. sic enim mox de Gordio III, 1, 12. *quam Sangarius amnis interfluit.* iterum III, 5, 1. de Tarso: *Mediam Cydnus amnis interfluit.* (sic lib. IV. c. 3. 6. *Saxaque interluens unda*, aliter tamen lib. VI. c. 2. 14. *Tanais Europam & Asiam medius interfluit.*) Porro ista verba, *illa tempestate*, ideo inserit, quod dirutae Celaenae postmodum alia sede propinquo loco instauratae sunt, quae urbs Apamea dicta est. FREINSH. *Illa tempestate*; illo tempore, quo Alexander Asiam invadebat. nam inde postea migratum fuit ad Lycum amnem, novaeque urbi nomen *Apameae* inditum, non ab Apamea sorore Seleuci, ut Liv. (lib. XXXVIII. c. 13.) tradit, sed à matre Antiochi Soteris, sive uxore Seleuci Nicatoris, ut Strabo docet lib. XII. adde Octav. Falcon. Dissert. de nummo Apamensi. CELLAR.

Marsyas] De Marsya amne Liv. l. XXXVIII. c. 13. *Marsyas*, inquit, *amnis haud procul à Maeandri fontibus oriens, in Maeandrum cadit: famaque ita refert, Celaenis Marsyam cum Apolline tibiarum cantu certasse.* Ovid. Metam. l. VI. vs. 399.

Marsya nomen habet Phrygiae liquidissimus amnis.

& in Ibide vs. 551.

Nudave direpta pateant tua viscera pelle;
Ut Phrygium, cujus nomina flumen habet.

plura Strabo l. XII. & Solin. c. 53. Apollodor. Bibl. l. I. refert, Marsyam satyrum, cum tibias repperisset, quas Minerva propter oris deformitatem abjecerat, ita fuisse in superbiam elatum, ut cum Apolline in Musicis decertare vellet: atque hoc pacto in certamen descendisse, ut victor arbitratu suo devictum afficeret. Igitur inito certamine cithara certasse Apollinem; idemque ut Marsyas faceret, imperasse. Quod cum ille tibiis nequiret, Apollinem praestantiorem esse inventum: à quo victum, detracta ejus pelle, & in alta platano suspensa, in flumen sui nominis conversum esse. unde Ovid. Metam. l. VI. vs. 384.

Quem Tritoniaca Latous arundine victum
Affecit poena.

& lib. VI. Fast. vs. 703. de Marsya, ac de ejus tibia, quam Minerva abjecerat:

Inventam Satyrus primum miratur; at usum
Nescit: & inflatam sentit habere sonum;
Et modo dimittit digitos, modo concipit auras:
Jamque inter Nymphas arte superbus erat.
Provocat & Phoebum: Phoebo superante pependit;
Caesa recesserunt à cute membra sua.

Hy-

Pag. 52.

montis cacumine excurrens, in subjectam petram magno strepitu aquarum cadit: inde diffusus, circumjectos [1] rigat campos, liquidus, [2] & suas dumtaxat undas trahens. Itaque color ejus placido mari similis, locum Poëtarum mendacio fecit: 4 quippe traditum est, [3] *Nymphas amore amnis retentas*, [4] *in illa rupe considere*. Ce- 5 terum quamdiu intra [5] muros fluit, nomen suum retinet: [6] at quum extra munimenta se evolvit, majore vi ac mole agentem undas [7] *Lycum* appellant. Alexan- 6 der quidem urbem destitutam [8] à suis intrat: arcem vero, in quam confugerant, oppugnare [9] adortus, caduceatorem praemisit, qui denuntiaret, [10] *ni dederent, ipsos*

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. *irrigat*. 2 D. P. *& suas duntaxat* B. 1. *liquidas dunt*. 3 Voss. 2. *Nimfas*. 4 Froben. *illa*. 5 Pall. o. omittunt. 6 Pal. 1. *ac cum*. 7 Pal. 2. B. Voss. 1. 2. *Licum*. 8 P. Pal. 2. 3. B. 1. 2. *ab suis*. 9 Pal. 1. 2. Mer. Frob. Bas. *adorsus*. sic edidit etiam Raderus. 10 Pal. 3. & Elz. *ni dederint* B. 2. *ni sese ducem* Mer. Ald. Frob. Bas. *ni se dederent* MS. Voss. 2. *ni dederent sese*.

Hyginus sacrilegi certaminis factum, & audaces in deum tibias fabula 165. fusius narrat. POPMA. Modii codex habet *Marsyas*. antiquissimus *Marsus*, manifesto errore, quamvis Silius canat Marsos à Marsya victo & in eas partes fugiente, appellatos: Aldinus & omnes emendatiores *Marsya*, quod retinemus. RADERUS. quod autem mox addit Curtius hunc fluvium, cum extra muros fluit, *Lycum* appellari, fit ex concursu ejus cum Lyco flumine, unde nomen trahit. Strabo l. v. Liv. l. xxxviii. Plin. l. v. c. 29. LOCCEN. Ut Curtio maledicat Vir Clariss. adducit testimonium Cl. Salmasii Exerc. Plinian. c. xi. p. 582. edit. Ultr. ubi ait *Curtium nugari*, qui Lycum, & Marsyam confundit, cum Marsyas Apameam adluat, vel interfluat, Lycus Laodiceam, judicio de Curtio c. 2. §. 9. at vero vehementius offenditur, c. 5. ejusdem judicii §. 2. admiratus, ceu detestatus potius, ingenium Curtii in ornatis descriptionibus amnium, ut hoc loco, quum nullam difficultatem creasset ille fluvius Alexandro, proinde si omittatur illa descriptio, nihil judicat defore narrationi: sed id si fiat, an non illa venustas & elegantia, ob quam in deliciis est Curtius, tolleretur, judicium esto politiorum.

Fons ejus] Theophrastus auctor est, Marsyae fontem in Phrygia ad Celaenarum oppidum saxa egerere. ut Plin. N. H. l. xxxi. c. ii. tradit. POPMA.

Ex summo montis cacumine] Ex hac descriptione Curtii, Herodoto lucem, & huic fluvio nomen reposuit Cl. Salmasius Exercit. Plin. p. 581. ubi verum nomen fuerat omissum ab iis, qui nesciebant, quid esset καταῤῥάκτης, putaruntque propriam esse appellationem illius amnis, cum ex l. v. pateat Herodoti temporibus *Marsyam* proprio nomine jam esse vocatum. hinc etiam dicto loco ingenium viri summi admiratur Doctissimus Jac. Gronovius. est Herodoti locus Polymnia c. 26.

Excurrens] forte *decurrens*. HEINSIUS.

Liquidus & suas dumtaxat undas trahens] i. e. defaecatus, & sine sordibus, ut ait *Serv.* ad *Virg. Georg.* iv. vs. 101.

Dulcia mella premet, nec tantum dulcia, quantum
Et liquida.

& *Ovid*. lib. vi. Met. vs. 400. *liquidissimus amnis* idem hic Marsyas fluvius dicitur; & hinc *liquore memorabilis* c. 4. & *liquor fluminis* dicitur c. 5. At ex eadem hypothesi contrarium statuitur l. ix. c. 4. *amnium coitus* (vel *coetus* ut est in MSS.) *maritimis similes fluctus movet, multoque ac turbido limo, aquarum concursu subinde turbatur*, add. l. iii. c. 4, 8.

Suas dumtaxat undas trahens] Illustri Salmasio sub initium tomi 2. Exercit. Plin. videtur Noster fluvium *Organ* (Ὀργᾶν) cum Marsya confundere, illum enim Strabo l. xiv. vocat πρᾷον καὶ μαλακόν. CELLAR.

Color ejus] Tranquillum mare coelestem colorem induit, unde *coerula ponti* dixere poëtae. RADERUS. Similiter noster lib. viii. c. 9. *aquas vehit à colore maris haud multum abhorrentes*.

Nymphas] Ad ejusmodi fabulam respiciunt illae Ovidii Met. vi. vs. 396. de Marsya:

Illum ruricolae, sylvarum numina, Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,
Et Nymphae flerunt. ———

& epigr. Graec. l. iii. c. 8. 2.

Σεῦ δὲ βοὰν αὐλοῖο μελίζομεν ἄστε ἔτι Νύμφαι,
Ὡς πάρος ἐν Φρυγίοις οὔρεσι πευσόμεθα.

Nos autem Nymphae, mellitam tibiae tuae vocem non, ut ante Phrygiis in montibus, audiemus. FREINSH.

Lycum appellant] Manifestus error. Diversi enim Lycus & Marsyas, quamvis ambo in Maeandrum influentes, adi *Plinium*, *Strabonem*, *Salmasium ad Solin*. p. 582. CELLAR.

Arcem] Eadem tradit *Arrianus* additque mille Cares defendisse cum mercenariis Graecis centum. RADERUS.

Caduceatorem] Caduceator, qui mittitur conciliandae pacis caussa, nomen à *Caduceo* est, pacis symbolo, sive virga, quali Mercurius fingitur usus. ex *Radero*. CELLAR.

Ni dederent] Aldi editio habet, *ni se dederent*, ut & Lugdunensis, Basiliensis, & Argentina, antiquae omnes. Sed antiquissimus codex è Coenob. S. Udalrici, cum Florentino, & Modiano, recipro-

7 *ipsos ultima esse passuros.* Illi caduceatorem [1] in turrim, & situ & opere [2] multum [3] editam, perductum; *quanta esset altitudo, intueri* jubent, *ac nuntiare Alexandro, non* [4] *eadem* [5] *ipsum & incolas* [6] *aestimatione* [7] *munimenta metiri: se scire* [8] *in-*
8 *expugnabiles esse. ad ultimum, pro fide* [9] *morituros.* Ceterum ut [10] circumsideri arcem, & omnia sibi indies artiora [11] viderunt esse: [12] *sexaginta dierum* [13] *inducias* pacti, *ut,* [14] *nisi* [15] *intra eos auxilium* [16] *Darius* [17] *ipsis misisset, dederent urbem:* [18] postquam nihil
9 inde praesidii mittebatur, ad praestitutam diem [19] permisere se regi. Superveniunt [20] deinde legati Atheniensium, petentes, *ut capti apud Granicum amnem redderentur sibi.* Ille *non hos modo, sed* [21] *etiam ceteros Graecos* [22] *restitui suis* [23] *jussurum* respon-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Pal. 1. Bong. Leid. *turrem.* 2 Leid. *multo.* 3 B. 1. *editu* D. *aeditam.* 4 B. 1. *se clam.* 5 Pal. 2. *ipsos.* 6 Pall. o. B. 1. Voss. 2. *extimatione.* 7 Pal. 2. *munimenti.* 8 Pal. 3. à manu prima *expugnabiles* Leid. Ald. *inexpugnabilis.* 9 Voss. 2. *esse mor.* 10 Pal. 3. *circumsederi.* 11 Bong. *esse viderunt.* 12 B. 1. *quadraginta.* 13 Pal. 3. à manu prima *induciis.* 14 Voss. 2. *ni se.* 15. Pal. 2. 3. *inter.* Leid. Voss. *ipse.* 16 D. P. F. B. 1. 2. Leid. & Voss. 1. semper *Dareus.* 17 Merc. Ald. Frob. Bas. *i se.* 18 Merc. Frob. Bas. *posteaquam.* 19 F. *permiserunt.* 20 Leid. C. *inde.* 21 Pal. 3. omittit. 22 Pal. B. 1. *restituere.* 23 Pal. 1. 2. B. 1. Frob. Bas. Col. *justum* Voss. 2. *justum* in margine *jussurum.*

cum *se* abjecere, & meo animo vere; nam & MS. Constantiensis *se* rejecit; mens Curtii haec: *arcem vero, in quam confugerant, oppugnare adortus, caduceatorem praemisit, qui denuntiaret; ni dederent,* (nempe arcem, quae vox praecesserat, nec opus erat iterari) *ipsos* (qui erant in arce) *ultima* (& extrema supplicia) *passuros.* Malim etiam *adorsus,* ut habent antiquiores codices, ab adorior, non adordior, quod in lingua Latina verbum nullum est. sic Ovid. l. II. de Pont. El. 2. *nullum majus adorsa malum.* rarius quidem est *adorsus,* sed habet & alia quaedam rara Curtius. RADERUS. lego, *ni dederent ipsos.* i. e. se. sic passim alibi Curtius. HEINSIUS.

Ultima passuros] Suppliciorum, & periculorum extrema, sic *noster* IX. 9. 22. ac *Florus* l. I. 2. 3. CELLAR.

Altitudo] forte *altitudine.* HEINSIUS.

Munimenta metiri] eleganter translatum, cui simile apud Corn. Nepot. Eumene c. I. *magnos homines virtute metimur.*

Ad Ultimum] denique postremo, si quid secus fortuna tulerit, pro fide suo regi danda morituros esse, addi potest Florus l. IV. c. 7. 15. CELLAR. similia adjectiva simpliciter usitata sine praepositione hac notione, notissimum est ex aureae aetatis scriptoribus, & sic noster lib. VIII. c. 7. *supremum strinxerat ferrum.* Et apud Livium l. XL. c. 42. *ultimum de coelo intervenit.* ubi frustra Sigonius *vitium* mutat. sic Suet. *ultimo* dixisset Neron. c. 32. Petron. c. 21. *ultimo intervenit.* sed auctor noster in hac voce ubique sibi constat; nam quod dicitur *Artabazus ultimum eum visurus* lib. V. c. 12, 8. aliam habet notionem, similem illi, quam habet Liv. l. I. c. 29.

Darius] Semel monendum, in plerisque manuscriptis legi *Dareus*: quam lectionem eruditorum plerique probant. nec tamen altera ideo in vitio est, nisi breviter pronuncietur media, qui error vulgo in aliis etiam talibus, verbi gratia *Alexandria* obtinet: nam & illius penultima longa est, cum diphthongo enim scribuntur, Ἀλεξάνδρεια, Δαρεῖος. FREINSH. Sic quoque constantissime *Dareus* scripsere librarii codicum Leidensis, & Vossiani primi:

Dederent urbem] Sebisius amicus meus olim legendum putabat *arcem*, quod jam antecessisset, urbem occupatam fuisse. reciperem, si qui codices assentirentur. FREINSH. Quomodo *urbem*, quae jam erat occupata? ideo Sebisius malebat *arcem*, quod nec Freinshemio displicet. mihi potius videtur illud *urbem* delendum, ut natum ex stulti hominis glossa, qui non videbat, illud *dederent*, praecedens *arcem* respicere. SCHEFFER.

Superveniunt leg. Athen.] Arrianus Alexandrum à legatis non Celaenis, sed Gordiis conventum narrat. RADERUS.

Capti ad Granicum] In acie pro Dario contra Alexandrum pugnantes arma tulerant, ut docet Arrianus. de pugna supra dictum. Cecidit & turma equitum Macedonum, in primo statim conflictu, quibus Alexander equestres statuas Lysippo artifice posuit, quas Q. Metellus Praetor postea victis Macedonibus cum Pseudo-Philippo transtulit Romam, ut testatur Vell. Paterc. *Hic est Metellus Macedonicus, qui porticus* &c. RADERUS.

Ille non hos modo, &c.] Quos *vinctos in Macedoniam ad ergastula miserat, quod contra communem Graecorum sententiam, Graeci quum essent, in Graecos pro barbaris arma cepissent.* Arrianus I. 5, 29. quem non intellexit, qui *communem Graecorum sententiam* interpretatus est. Nam apud Arrianum τὰ κοινῇ δόξαντα τοῖς Ἕλλησιν, nihil aliud signant, quam commune Graecorum decretum de bello Persis inferendo, quod factum est Corinthi in sollemni totius Graeciae concilio; ut cum multis aliis

ſpondit, *finito Perſico bello.* [1] Ceterum Dario inminens, quem nondum [2] Eu- 10
phraten ſuperaſſe cognoverat; undique omnes copias contrahit: totis viribus tan-
ti belli diſcrimen aditurus. [3] Phrygia erat, per quam ducebatur exercitus; [4] plu- 11
ribus vicis, quam [5] urbibus frequens. Tunc habebat [6] quondam nobilem [7] Midae 12
[8] regiam; [9] *Gordium* nomen eſt urbi, quam Sangarius [10] amnis [11] interfluit, pari
inter-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Cl. P. B. 1. 2. *Cet. Dareo imminens, quem* Mer. Pal. 2. 3. MS. Voſſ. 2. *Dario imminens de Alexandro cura erat, quem* Ald. Frob. Baſ. Col. *Alexandro imminens de Dario cura erat, quem* P. *vero Dareo im. de Alex. cura erat, quem.* 2 D. Pal. 1. 2. Leid. Voſſ. 1. *Euphraten.* Bong. Voſſ. 2. *Eufratem,* 3 Bong. *Phrigia.* Voſſ. 1. 2. *Frigia,* 4 D. omittit. 5 P. 3. *viribus.* 6 Bong. Leid. Voſſ. 1. *nob. qu.* 7 D. *Mediae* Ald. *Mydae.* 8 Sic Bong. ſed Ald. Pal. 1. 2. B. 1. Voſſ. 2. Col. *civitatem reg.* 9 D. Leid. *Cordium* F. *Corduum.* Voſſ. 2. *egradium* in margine *cordium.* 10 Voſſ. 1. *annis.* 11 alii *praeterfluit.*

aliis Diod. XVII. 4. ipſe Arrianus ſtatim ab initio hiſtoriae ſuae tradidit. Ceterum, captivos eos omnes liberavit Alexander, infra IV. 8, 12. Arrian. fine libr. 1. de hoc toto loco vide Plut. in Apophthegm. c. 40. & Arrian. III. 5. 7. τὰ δόγματα τῶν Ἑλλήνων vocans. Δόγμα eſt ſcitum, ſententia lege ſancita: inde *Senatuſconſulta* ſemper appellantur δόγματα apud Graecos juriſprudentes. FREINSH.

Juſſurum reſpondit] Ita recte ſcripti, pro quo tamen in editis, *juſtum*, ſuppoſitum erat, ſic lib. X. c. 2. 4. dixit; *ſed exules, praeter eos, qui civili ſanguine aſperſi erant, recipi ab omnibus Graecorum civitatibus, queis pulſi erant, juſſit.* & Oroſius lib. III. *Igitur cauſa & origo bellorum epiſtola Alexandri regis fuit, qua juſſit omnes exules patriae libertati reſtitui.* ſed puſillum hoc eſt. MODIUS.

Dario imminens, quem nondum] Cum hoc modo in omnibus omnino manu exaratis codicibus locus hic perſcriptus ſit, mirum videri poteſt, unde in excuſis ad unum item omnibus, ita legatur; *ceterum Alexandro imminens de Dario cura erat, quem &c.* ſed non uno loco Curtium ita interpolatum à maleferiatis hominibus poſt docebimus, & neſcio quomodo ſimile in eadem voce mendum eſſe ſuſpicor poſterius, ubi ait; *Nondum enim Memnonem vita exceſſiſſe cognoverat, in quem omnes intenderat curas.* ſimile inquam hic mendum latere ſuſpicor, legendumque; *N. d. e. M. v. e. c. in quem omnis intenderat.* ſolenti bonis ſcriptoribus locutione, & in maximam malam crucem ablegato illo *curas*, quod tam importune in mediis curis, curas nobis exhibet. Videant tamen Eruditiores. MODIUS. Omnes quos vidi Codices praeter Modianum, hunc locum augent. *Ceterum Alexandro imminens de Dario cura erat, quem &c.* Antiquiſſimus vitioſiſſime: *Ceterum Dario imminens de Alexandro cura erat.* Modius ex MS. emendat, & illas voces, *de cura erat*, proſcribit, ſervatis, *Ceterum imminens Dario, quem nondum Eufratem ſuperaſſe cognoverat, undique omnes copias contrahit.* Et veram eſſe Modii ſcripturam docent ipſa verba, quae alioqui male cohaerent, ut appareat illa ſpuria eſſe, *Alexandro de Dario cura erat*, atque ex gloſſemate aliquo irrepſiſſe, quomodo enim iſta conjunguntur? *Ceterum Alexandro imminens de Dario cura erat, quem nondum Eufratem ſuperaſſe cognoverat. Undique copias contrahit.* RADERUS.

Nondum Euphratem] Euphrates in Aſſyria Babylonem interfluit; & Darius copias ad Babylonem collegit; ut occurreret Alexandro ad Iſſum, trajiciendus erat Euphrates, ultra quem Darius cum exercitu verſabatur. RADERUS. *Euphraten*; codices Leid. & Voſſ. numquam & in hoc & in ſimilibus accuſativis diſcrepant, ideoque nobiliſſimo N. Heinſio praeeunte, ubique eos auctores ſecuti ſumus, nec ulterius monito opus eſſe credidimus.

Midae Regiam] editiones, *Midae civitatem regiam*, ſed nihil eo opus eſt. MODIUS. Hic ille Midas eſt omnium poëtarum fabulis decantatus, cui omnia tacta in aurum verſa, &c. Huic etiam epitaphium conſcripſit Homerus, quod Gordii cippo inſcriptum fuit: ut videre eſt apud Raderum. Vide & Reineccii tom. 1. in quo de regno & regibus Phrygum, quae apud alios auctores ſparſim extant, ordine digeſta reperies. FREINSH.

Gordium nomen, &c.] Pretium eſt ſubjicere Gordii oppidi deſcriptionem ex Livio, XXXVIII. 18. 13. *Id haud magnum quidem oppidum eſt, ſed plus quam mediterraneum, celebre & frequens emporium. Tria maria pari ferme diſtantia intervallo habet: Helleſpontum, Pontum ad Sinopen* (ita legendum exiſtimo) *& alterius orae littora, qua Cilices maritimi colunt: multarum magnarumque praeterea gentium fines contingit, quarum commercium in eum maxime locum mutui uſus contraxere.* Tria hic maria nominat, Curtius duo: bene uterque propoſito ſuo ſerviens. quippe Livius, cum celebre emporium dixiſſet, nihil praetermiſit eorum, quae fidem ei dicto facerent; atque ita non omnia tantum maria vicina, ſed & gentes advocavit: Curtio, qui praeter ſitum nihil hic indicaturus erat, ſuffecit duo iſta maria nominare, quae ab utroque latere ſtringentia Aſiam, recto fere itinere, medium habent hoc oppidum, quod utique non ad montem Sipylum, ſed in Phrygia collocandum eſſe contra Herwartum recte diſputat mox Raderus. FREINSH.

San-

13 intervallo Pontico & [1] Cilicio mari distantem. Inter haec maria angustissimum Asiae spatium esse [2] comperimus, utroque in artas fauces [3] compellente [4] terram. Quae [5] quia continenti adhaeret, sed magna ex parte cingitur fluctibus, speciem insulae praebet; ac nisi tenue discrimen [6] objiceret, [7] maria, [8] quae nunc [9] divi-14 dit, committeret. Alexander, urbe in [10] suam ditionem redacta, [11] Jovis templum

VARIANTES LECTIONES.

1 Pall. o. Col. MS. Voss. 2. *Cilico* quomodo & D. erasa lit. *i*. B. 1. *Cylico*. 2 D. *conperimus*. 3 D. *conpellente*, ita etiam ubique Leid. & Voss. 4 Mer. *terra*. 5 Pal. 1. 2. *qua*. 6 D. Pal. 1. Leid. Voss. nunquam non *obiceret*. 7 Pal. 1. 2. omittunt. 8 *div.* Bong. Leid. Voss. 1. 2. *quae nunc div. maria*. 9 Pal. 1. 2. *divideret*. 10 Bong. *dicion*. Leid. & Voss. 2. *ditionem suam*. Pall. o. B. 2. omittunt *suam*. 11 P. *templ. Jovis*.

Sangarius amnis praeterfluit] Parva mutatione magnum in hoc loco mendum inerit, si pro *praeterfluit*, quod laudant membranae, cum editis libris *interfluit* legas, sic enim Arrianus τὸ ῥ Γόρδιον ἐκ μὲν τ̃ Φρυγίας τ̃ ἐφ' Ἑλλησπόντε, κεῖται δὲ ἐπὶ τῦ Σαγγαρίε ποταμῦ. &c. MODIUS. *Interfluit*, ita legendum docent emendatiores codices, quam scripturam juvat Strabo, qui scribit, ἐπὶ τέτῳ τὸ Γόρδιον, super hoc (flumine Sangario) posita est urbs Gordium. RADERUS. De hoc amne multa collegit Stuckius in Periplum Arriani p. 125. Sed de voce *interfluit* assentior Radero malenti hanc lectionem, quam aliam *praeterfluit*: cum & MSS. auctoritate & testimonio Strabonis juvetur. FREINSH.

Pari intervallo] In medio spatio terrae, quae inter duo maria sita est. Vides Livianam imitationem, sed nec Livius nec Curtius hic κάθαμμα λύεσι, cum Gordium ad Sangarium ponunt, & tamen pari intervallo a tribus maribus distare affirmant. Joh. Georg. Herwartus, vir Illustris, ex Ptolomaei tabulis observavit fieri non posse, quod hic a Curtio, & a Livio l. XXXVIII. c. 18. narratur. Itaque posuit ille Gordium, seu Julio Gordum, ad montem Sipulum haud procul Sardibus & Magnesia, sed enim rectius collocabimus, arbitror, Gordium supra Maeandrum, seu Marsyam, & intelligemus esse Gordiucomen, seu Gordii castrum, quod Livius Gordiutichos appellat, & à Cleone munitum est, & Julio appellata in Phrygia minore, & Asia proprie dicta, nam occupatis Celaenis Alexander recta contendit Gordium, non regressus ad Sipylum vel Sangarium. Porro Γορδίε κώμη juste medio intervallo abest à tribus maribus, Hellespontico, Euxino, & Cilicio. RADERUS.

Angustissimum spatium] Sat amplum inter Ponticum mare, & Cilicium, nisi respectu universae Asiae, minorem sive Natoliam ita arctari dicas. CELLAR.

Intrat] Si legas *intrans*, quomodo certe infra III. 12, 15. pro *intrat* B. legit *intrans*, rectius omnia cohaereant: sed quia nullus MSS. hic adstipulari proditur, sine auctoritate nihil, nisi evidentissima ratione persuasi, mutabimus, praesertim quum & haec lectio ferri possit. FREINSH.

Tenue discrimen] forte *tenue id discrimen*. HEINSIUS. An tenue, quod per trium regnorum, Ponti, Cappadociae, Ciliciae distinguitur amplitudinem? CELLAR.

Quae nunc dividit] Dividi dignissimus quisquis fuit homo, non mehercule sicula, qua trusabat ille Catullianus, verum illa sica, sive securis fuit, qua Jovi Vulcanum ajunt obstetricatum, qui in membranis hoc loco *videt* pro *dividit* reposuit. MODIUS.

Committeret] Conjungeret, commisceret, vel (ut *Festus* ait) *insimul mitteret*. formula est, quam amat Noster sic l. V. c. 4. 4. *implexos arborum ramos silvas committere*. lib. IV. c. 2. 16. *moles, quae continenti urbem committeret*. lib. VII. c. 3. 20. *Taurus mons committitur Caucaso*. sic Ovid. l. 1. amor. eleg. 14. *nec femori committe femur*. & eleg. 13.

Ipse deum genitor ———

Commisit noctes in sua vota duas.

Metam. l. IV. vs. 369.

——— ——— *commissaque corpore toto*

Sicut inhaerebat.

Met. l. VI. vs. 178.

——— *fidibusque mei commissa mariti*

Moenia.

Caesar de B. G. l. VII. c. 22. *Commissis turrium malis.* Sidon. Apollin. Carm. 11. vs. 47.

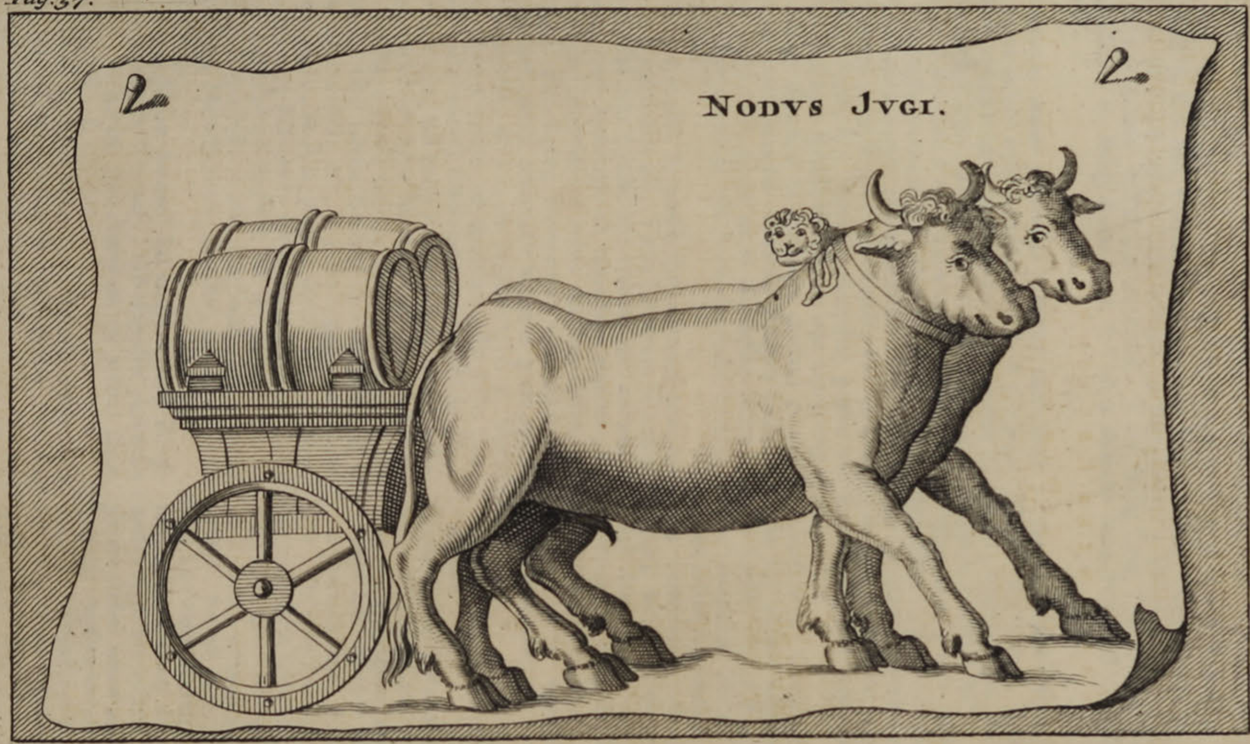
——— *commissam carpis utrimque*

Temperiem. ubi vide Savaron.

In suam ditionem] Potestatem, suo imperio subjecit, sibi parere coëgit, observa hanc vocem à multis barbare usurpari, cum pro finibus & agro accipitur, quomodo nunquam Latini sunt locuti, ut si dicas, *ditionem illius vastavit*, *ditionem illius invasit*, *hoc est agros*. RADERUS. Id si verum est, non capio locum Curtii l. IV. c. 1, 26. *regionem urbi adpositam ditioni ejus adjecit*, quem ipse noster explicare videtur l. IV. c. 8, 13. *magnam regionem finibus eorum adjecit.*

Jovis templum intrat] Idaeum Jovem intelligit, cujus & Callimachus in Hymno ad Jovem meminit, Ζεῦ σὲ μὲν Ἰδαίοισιν ἐν ὔρεσί φασι γενέσθαι. *Jupiter Idaeis genitum te in montibus ajunt.* erat & ara Jovis Idaei apud Celaenen Phrygiae urbem à Mida rege constructa, ut ex Callisthene libro 11. Metam. Plutarch. refert. POPMA.

Mi-

NODVS JVGI.

plum [1] intrat. [2] Vehiculum, quo [3] Gordium [4] Midae patrem vectum esse constabat, adspexit, [5] cultu [6] haud sane à vilioribus, vulgatisque [7] usu abhorrens. Notabile erat [8] jugum adstrictum [9] compluribus nodis in semetipsos implicatis, & celantibus nexus. Incolis deinde adfirmantibus, [10] *editam esse oraculo sortem*; *Asiae potiturum*, *qui inexplicabile* [11] *vinculum solvisset*: cupido incessit animo sortis ejus [12] implendae. Circa regem [13] erat & Phrygum turba, & Macedonum: illa [14] exspectatione suspensa, haec [15] sollicita ex temeraria regis fiducia. Quippe [16] series vinculorum [17] ita adstricta, ut unde nexus inciperet, quove se conde-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. *intra.* 2 alii *currum.* 3 Leid. Voss. 1. D. *Cordium.* 4 Mer. Bas. Col. omittunt. 5 Voss. 2. *cultus* Pal. 3. *cultu aspexit.* 6 Bong. *haut.* 7 Mer. *usibus* Ald. *curribus* Bong. *currubus.* 8 Voss. 2. Bas. Col. alii *vinculum.* 9 Pal. 1. B. 1. *cum plur.* 10 D. *aeditum* Bong. Leid. Voss. 1. *editum.* 11 Leid. *vincolum.* 12 sic Ald. Col. B. 1. Pal. 2. *impende* Voss. 1. *explende.* 13 Ald. *erant.* 14 Pal. 2. B. *expolitore* intra lineas *explicabile* ad marginem *expectatione* Pal. 1. *explicatione*, sed cum rasura. Voss. 2. *ex deplicatione.* 15 B. 1. *solicitata* Voss. *sollicita & ex.* 16 Alii *serie.* 17 Alii *erat ita.*

Midae patrem] Vox *Patrem* ab excusis quibusdam abest, & recte fortasse. MODIUS. Patrem in omnibus codicibus editis lego, sed *Midae* quibusdam desideratur, malim vel utrumque tollere, vel *patrem* retinere omisso *Mida*. RADERUS. vide Historiam ab Justino lib. XI. c. 7. traditam; & Arriano. l. II.

Cultu haud sane à vilioribus vulgatisque usu] Haec bonus Glareanus, cùm non intelligeret, mutanda censuit, hoc modo; *c. h. s. à v. vulgatisque vehiculis*, insulse, ut nequid gravius dicam: *vulgatis usu*, seu ut mavult legere Erasmus, *visu*, valet, qui vulgo in usu sunt, aut vulgo visuntur. nihil itaque duo ablativi absolute (sic enim ipse loquitur) positi Glareanum offendere debuerunt. MODIUS.

Vulgatisque usu] Expedita & plana sententia scripturae hujus, quam ideo retinuimus, quamquam varie varii mutarent, pro *usu*, *visu*, *vehiculis*, *usibus*, *curribus* reponentes. Est & Rutgersii conjectura, l. III. Var. Lect. c. 4. quam non spernas, *vulgatique usus*. FREINSH. Lego *vulgarisque usus*. HEINSIUS.

Jugum adstrictum] Sic scribo: & mecum faciunt antiqui libri, quos mihi videre contigit, *vinculum* tamen habent excusi. MODIUS.

Jugum] Alii *vinculum*, quod non damnem: nisi illud potius videatur. nam & Ausonius epist. 23, 48. sic appellat:

Ocius illa jugi fatalis solvere lora.
Pellaeum potuisse ducem reor, abdita opertis
Principiis, & utroque caput celantia nodo.

Sed & in praefatione Bissulae quod est Eidyll. 27. iisdem verbis *fatalis jugi lora* vocat. *Jugum* nominavit & Justinus XI, 7, 4. & sane cum mox *vinculi* vocabulo utatur Curtius, verisimile est ad evitandum repetitionis taedium, alio verbo supra uti maluisse: praesertim cum ad ipsius rei accuratam descriptionem significantior sit, quam generalis illa vox *vinculi*. Arrianus II, I, 17. τȢ ζυγȢ τῆς ἁμάξης τὸ δεσμὸν. *Jugi quod in curru erat nexum*, appellat. FREINSH. Freinshemius edidit; *jugum*, pro *vinculum*, & habent libri MSS. alii *jugum*, alii *vinculum*, cujus rei puto esse caussam, quod utrumque posuerat Curtius, Exscriptores alterum putarunt esse otiosum, & idcirco rejecerunt. scribo, & distinguo ita locum totum. *Notabile erat jugi vinculum*, *adstrictum compluribus nodis*. SCHEFFERUS.

Incolis deinde] Suadent optimae notae alioqui membranae, legamus, *incolis debite*, suadent inquam, sed nemini sat scio, cui modo cor sapiat, persuadebunt. MODIUS.

Editam oraculo sortem] λόγιον ait Arrian. quia oracula certo ordine, & sorte reddebantur, factum est, ut ipsa *sortes* dicerentur. Cicero de divinat. n. l. 33. *auspicia restant & sortes eae*, *quae ducuntur*, *non illae quae vaticinatione funduntur*, *quae* ORACULA *verius dicimus*. Virg. Aen. IV. vs. 346. de Pataraeo oraculo:

Italiam Lyciae jussere capessere sortes. CELLAR.

Ex temeraria] Forte *de temeraria*. HEINSIUS.

Exspectatione] Alii explicatione, sed istud studio praetuli. FREINSH.

Series vinculorum-percipi posset] Totus hic locus in editis antea ita legebatur, *quippe series vinculorum erat ita adstricta*, *ut unde nexus inciperet*, *quove se conderet*, *nec ratione nec visu percipi posset*. Sed peream, nisi haec vere esset Glarici & Diomedis permutatio. Porro his ipsis verbis usus est Vulcanius in reddenda voce, ἐφαίνετο apud Arrianum, quodque hic dixerat, ἦν δὲ δεσμὸς ἐκ φλοιȢ κρανέας, καὶ τȢτȢ Ȣ̓́τε τέλος Ȣ̓́τε ἀρχὴ ἐφαίνετο, vertit ille, *erat autem is nexus ex corni arboris libro*, *qui unde inciperet*, *quove se conderet nec ratione nec visu percipi poterat*. Satis libere. MODIUS. Mutat editorum scriptorum omnium fidem Modius, & reponit *quippe seriem* &c. *percipi posse*. Ego vero omnia alia. nam si Modii emendationem propugnes, nec Glarici nec Diomedis arma retinebis, sed utrisque exueris, quod miror Acidalio in longa sua brevitate non observatum. Quae enim ista loquendi ra-

deret, [1] nec ratione, nec viſu percipi poſſet, [2] ſolvere adgreſſo injecerat curam,
18 ne [3] in omen verteretur irritum inceptum. Ille [4] nequaquam diu luctatus cum
latentibus nodis; *nihil*, inquit, *intereſt quomodo ſolvantur:* gladioque ruptis omni-
19 bus loris, oraculi ſortem vel eluſit, vel implevit. Cum deinde [5] Darium, ubi-
cumque eſſet, occupare ſtatuiſſet; ut à tergo tuta relinqueret, Amphoterum
claſſi ad [6] oram Helleſponti, copiis autem praefecit [7] Hegelochum; Lesbum, [8]
&

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Leid. Voſſ. 1. *perſpici* B. 1. *non ratione.* 2 D. Pal. 3. *injec. ſolv. aggreſſo curam ei ne* Pal. 1. *ini. s. aggreſſo c. ei ne mane vert.* Mer. B. 1. *inane vert.* Ald. Frob. Baſ. Col. *ſolv. aggreſſo injecerat curam ne* Pal. 2. *mane vert.* & intra lineas *omen.* Bong. & Voſſ. 1. 2. *ſolvere adgreſſus injecerat curam ei ne.* 3 Voſſ. 2. *inane.* 4 Bong. Leid. *nequiquam* Col. *Illi nequaquam diu luctae* Voſſ. 1. *nequidquam.* 5 ſic Bong. ſed Mer. Ald. Frob. Baſ. Col. Voſſ. 2. *Dar. regem u. eſſet* Pal. 3. omittit *eſſet.* 6 Pal. 3. B. 1. *horam.* 7 Leid. Voſſ. 1. D. B. 2. *Haegel* Elz. Amſt. *Egelochum* Mer. Baſ. Col. *Egelogum* Pal. 2. *Hegilogum* Pal. 1. *Hezelotum* B. 1. Voſſ. 2. *Hegelogum.* 8 Leid. *Coonque* Voſſ. 1. D. Pall. o. B. 1. Voſſ. 2. *Choumque* Elz. & *Coum* Mer. & *chyum coumque* Frob. Baſ. Col. *Coumque* Lugd. Amſt. *Lesb. Chium.*

ratio, *ut percipi poſſe?* certe ut illa admittam, ſeriem vinculorum ita adſtrictam, tamen niſi legas, *ut percipi poſſet*, non eſt juſta oratio, alioquin expedita ſententia, ut totam periodum ita diſtinguas: *quippe ſeriem v. i. adſtrictam, ut n. n. i., q. v. ſ. c. n. r. n. viſu percipi poſſet, ſolvere adgreſſus injecerat curam.* RADERUS.

Solvere adgreſſus] Hic quoque ſecutus ſum veteres codices, cum in excuſis *aggreſſo* eſſet. nec negabo tamen *aggreſſo* apte poſſe retineri; ut ſit diverſa ſententia, & de Alexandro haec accipiatur. Immo cum cogito, & noſtro melius eſt, & cum Arriano, ſive ille noſtrum, ſive (re enim incerta nihil habeo adfirmare) illum noſter ſequitur convenientius. MODIUS.

Solvere adgreſſo injecerat curam] Mire turbant hic libri & interpretes: ſed ipſam Curtii ſcripturam eſſe quam exhibemus, haud difficulter conſentiet qui formam orationis ejus familiariter habet cognitam. Juvat infra III. 5, 14. *Ingentem omnibus incuſſerat curam tam praeceps temeritas ejus.* FREINSH.

Nequaquam diu] Ita malui quam *nequidquam* recentium editionum, quod libris, & ingenio Alexandri non aeque convenit. Hae particulae invicem commutatae ſunt etiam infra III, 2, 11. FREINSH.

Solvantur] Ediderant recentiores *ſolvatur*, ſed cum praeter MSS. Cod. Leid. & Voſſ. etiam Ald. Frob. Baſ. Lugd. Col. aliique meliores conſentiant, & melior ſententia deſiderat, veram lectionem admiſimus.

Vel eluſit vel implevit] Si Ariſtobulo credendum, non *eluſit*, ſed ſolvit & *implevit.* Major auctorum numerus reſectum gladio vinculum, & eluſum oraculum affirmavit. Arrianus in medio relinquit, ſatisfactum tamen oraculo dicit. RADERUS. Curtii ſententia communis eſt, quae & in proverbium abiit. Vide Paroemiographos. *Ariſtobulus vero auctor eſt, Alexandrum exemto paxillo temonis (erat is clavus ligneus, per medium temonem trajectus, cui vinculum adſtrictum erat) jugum temoni detraxiſſe*, inquit Arrian. l. 1. c. 2, 18. & Plutarch. in vita 28. FREINSH. Si arte explicari, non diſſecari oportuit, *eluſit*; ſi quocumque modo diſſolvi ſatis erat, *implevit.* CELLAR. idem & TEISSIER.

Darium ubicumque - occupare] Vulgo *Darium regem*, ſed ego vocem poſteriorem, membranis fretus, delevi. MODIUS. *Occupare* hoc loco eſt inopinantem opprimere. Etſi variam quoque ſignificandi vim habeat hoc verbi; valet enim quod antecapere, antevertere, ſeu praeoccupare, quod non eſt barbarum, cum Livius, & ipſe Cicero vocem uſurparint. RADERUS.

A tergo] A tergo reliquit Helleſpontum & Graecum mare cum minori Aſia, à fronte habebat Armeniam, Euphratem & Darium, à latere ſiniſtro Paphlagoniam & Cappadociam, à dextro Ciliciam & Babylonem. RADERUS.

Amphoterum] Hic eſt, in quem dictum Philippi exſtat apud Plutarch., è duobus inquit fratribus Amphotero, & Ecatero (Graece melius ἀμφοτέρυ καὶ ἑκατέρυ) cum Ecaterum ſeu Hecaterum prudentem & ſtrenuum, Amphoterum autem hebetem & ignarum videret, Ecaterum quidem Amphoterum i. e. utrumque dixit, Amphoterum vero neutrum. RADERUS. Vix eſt, ut credam Radero, hunc eſſe, in quem cum fratre Hecatero comparatum, dictum illud Plutarcho in apopth. relatum Philippus jecerit: *Hecaterum* (hoc eſt alterutrum) *quidem amphoterum* (notat utrumque) *eſſe*, *Amphoterum autem udeterum* (hoc eſt neutrum), quod nimirum hebes & ignavus eſſet; frater ejus ingenio vivido, & ad res gerendas apto. Praeterquam enim quod de noſtri Amphoteri fratre nihil, quod ſciam, legitur: etiam ingenium illud fatuum, quod exprobrat Philippus, in hoc noſtro minime repertum fuiſſe, evidens argumentum eſt, quod Alexander, optimus fortium virorum aeſtimator, inter tot egregios duces hunc idoneum duxerit, cui non minimi momenti negotia committeret: quae prudentia virtuteque ſua

haud

& Chium, & Con praesidiis [1] hostium liberaturos. His talenta ad belli usum 20 quingenta [2] adtributa: ad Antipatrum, & eos qui Graecas urbes tuebantur, [3] sexcenta missa: ex foedere naves sociis imperatae, quae Hellesponto praesiderent. [4] Nondum enim [5] Memnona vita excessisse cognoverat: in quem omnes 21 [6] intenderat curas; satis gnarus, cuncta [7] in expedito fore, si [8] nihil ab eo moveretur. Jamque ad urbem Ancyram [9] ventum erat, ubi numero copiarum inito, 22 [10] Paphlagoniam intrat: huic juncti erant [11] Eneti, unde [12] quidam [13] Venetos tra-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. *istium* superscripto *o*. 2 Mer. Pal. 1. 2. B. 1. *tribuit* Voss. 2. *attribuit*. 3 D. Pal. 2. Voss. 2. DC. *missas ex f. naveis soc. imp. quae* F. *sexc. missas ex f. n. imperat eque* B. 2. Voss. 1. *imperat aeque* B. 1. DC. *missas ex f. n. soc. imperatae quae.* Bas. Col. *missae ex foedere: naves sociis imperat.* 4 P. *nundum.* 5 P. *Mennonem.* F. *Nenonem.* 6 D. Pal. 1. 2. Voss. 1. *intenderet* Pal. 3. *intenderat* sed subditis punctis literis *in.* 7 B. 1. *expedita.* 8 MS. Voss. 2. semper *nichil.* 9 B. 1. *Venerunt.* 10 Pal. 1. *Paphagoniam.* 11 Leid. *Vineti* D. B. 1. *Vincti* & à manu secunda *Veneti* P. F. & Voss. 2. *Veneti* Alii *Heneti.* 12 Pal. 1. *quidem.* 13 Leid. *Veneti.*

haud segnius judicio speque Alexandri sustinuit. FREINSH.

Hegelochum] Hic ille est dux, & classis primum cum Amphotero praefectus, de quo lib. IV. c. 6. idem qui cum Parmenione & Philota in Alexandrum conjuravit, imo auctor aliis conjurationis fuit, ut lib. VI. Docet Curtius, cecidit in proelio ad Gaugamela. RADERUS.

Lesbum, & Chium, &c.] Alexander enim post victoriam ad Granicum, omnem oram maritimam occupaverat; insulasque Lesbum, Chium & Coum in potestate habuerat. Memnon vero Rhodius, à Dario imperator declaratus, bellum decrevit Macedoniae & Graeciae inferre, adeoque ex Asia in Europam transferre, insulasque praedictas occupare; & per mare Aegaeum terrorem classe circumtulit. In hoc conatu Memnon cum versaretur, decedit, & cum illo, quia parem non habebat, Darii regnum ruere coepit. Igitur ne Memnon quidquam moveret, Amphoterum classi ad oram Hellesponti praefecit, & copiis Hegelochum, qui insulas occupatas reciperent, & in Asiam expeditionem praestarent. De Macedonia propter Antiochum non erat sollicitus. RADERUS. Has inter Asiam Graeciamque insulas Memnon ad Persas reduxerat, sola Mitylenaeorum urbe adhuc repugnante. vide Suppl. II. extr. CELLAR.

Et Con] Ita legendum vidit ante nos Glareanus quoque. neque enim, ut ille hanc partem non male judicabat, illud *& Chium Coumque* illa sententia, qua hic in editis legebatur, ferri poterat. MODIUS.

Sociis imperatae.] Rectum hoc esse superiora evincunt. Valeant igitur, qui pro eo *imperat* substituunt. MODIUS. Erasmus in indice, quem praemisit editioni Curtianae hoc nove dictum putat, cum & optimi quique Auctores ante Curtium sic locuti sint. Nep. in Conon. *civitatibus naves longas imperat*, & sic usurpat Cicero Verr. V. ac quid frequentius Livio, Caesari, aliis! LOCCENIUS.

Imperatae, quae, &c.] Sic distinxi atque scripsi, volentibus membranis. nam editio Mscripto Pithoei collata praefert, *imperat eque.* quomodo & Cl. Faucheti MS.: Bongarsianorum alter, *imperat aeque:* alter exserte, *imperatae quae.* de cujus scripturae sinceritate non fuit quod dubitaremus. FREINSH.

Memnona] Rhodium illum Darii ducum praestantissimum, quem ob industriam & peritiam rei bellicae solum verebatur Alexander. Ejus res gestas lege apud Diodorum lib. XVII. cap. 7. Arrian. II. 1. & sequentibus. Brevem vitae ejus epitomen contexuit Reineccius tom. 3. ubi de ducibus Rhodiis agit. IDEM.

Vita excessisse] Ad Mytilenem morbo exstinctum.

Omnes intenderat] De hoc loco ex animi sententia jam dixi §. 10. MODIUS.

Omnes intenderat curas] Modius sine cura, *curas* in crucem ablegat, corrigitque, *omnis intenderat:* sed omnes codices veteres & recentes, etiam MSS. retinent, *omnes intenderat curas;* nec scio cur explodatur, quum non minus Latine ac alterum dicatur. Livius, XXXVII. 36, 9. *omissa in praesentia pacis mentione, totam curam in belli apparatum intendit.* Cura de Memnone liberatus, quem acceperat occupatis insulis Chio, Lesbo, Mitylene, cum trecentarum navium classe, & ingenti peditum numero, in Macedoniam velle transire. RADERUS. Lib. IV. c. 6, 1. *ad reparandas vires, bellumque impigre renovandum intendit animum*, ubi ultimam vocem itidem omittunt nonnulli. sic *omnes fugam eodem intenderant* l. IV. c. 1. 2.

Ancyram] Galatiae urbem. Eo venerunt Paphlagonum proceres & legati, qui gentem suam dediderunt; quam ille Calae Phrygum Satrapae jussit parere. RADERUS. Et in Phrygia, & in Galatia Ancyrae nomine urbs est. heic Galatica, & celebratior intelligitur, quia proxima Paphlagoniae est. Arrian. lib. II. cognomen γαλατικῆς significanter adjecit. CELLAR.

Eneti] Scripti libri, *Vineti*, sed verius illud. quod au-

23 trahere originem [1] credunt. [2] omnisque haec regio paruit regi: datisque obsidibus, [3] *tributum, quod ne Persis quidem tulissent, pendere ne cogerentur*, impetrave-24 runt. [4] Calas huic regioni praepositus est: ipse, [5] adsumptis qui ex Macedonia nuper advenerant, Cappadociam petiit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *putant.* 2 Leid. *omnis.* 3 Pal. 1. omittit *tributum* B. 1. *trib. q. ne ipsis q. tulisset* D. Pal. 2. Leid. Voss. 2. *quidem Persis.* 4 Mer. Bas. Col. Pal. 1. *Chalas.* 5 Pal. 1. *adsumptio ex Mac adven.*

autem sequitur, *unde quidam Venetos trahere originem credunt*, id vero glossema esse Palmerius judicat, & ab illo ego quoque sto. non fui tamen ausus, illa ipsa quae dixi verba hinc ejicere, veritus, ne ad veterum librorum, in quibus diserte leguntur, auctoritatem provocarent. MODIUS. *Eneti, unde quidam Venetos trahere originem credunt*, vera lectio est, non glossema, ut quidam putant, quam non solum veterum, & impressorum codicum consensus, sed & Plinius, & Solinus manifeste confirmant. Plin. l. VI. c. 2. *Quo loco Henetos adjicit Nepos Cornelius, à quibus in Italia ortos cognomines eorum Venetos credi postulat.* & Solin. c. 46. de Paphlagonia loquens, *Insignis*, inquit, *loco Heneto, à quo, ut Cornelius Nepos perhibet, Paphlagones in Italiam transvecti, mox Veneti sunt nominati.* POPMA.

Eneti] De his Livius libr. 1. 2. & Strabo lib. V. & Plinius VI. 2. Virg. Aen. 1. 242. qui omnes stant à Q. Curtio, Henetorum gentem ex Paphlagonia, duce Antenore, in Italiam profectam, ibi sedes posuisse, & mutata prima litera, pro Henetis Venetos appellatos. Homerus & Maeandrius, Henetos à Leucosyris profectos Trojanis suppetiatum fuisse tradunt; indeque cum Thracibus avectos, sedes posuisse in intimo sinu Adriae, reliquos, qui cum Pylemene erant profecti, resedisse in Cappadocia. Quare omnino in eam sententiam descendo, illa verba, quae in Curtio sequuntur, non esse ex glossemate adjecta, sed legitima & genuina Curtii, cui subscribunt omnes quos codices vidi. Strabo libr. IV. Venetos Adriatici maris accolas ortos à Venetis Gallis, Caesaremque reprehendit, qui horum originem ab istis repetit. Porro, si ab *Aenetis* deducantur *Veneti*, vox effecta est ad eum modum quo ex οἶνος vinum, ex ἦρ ver, &c. deducta sunt: idque more antiquitus Graeco, ut observat Dionysius histor. 1. 20. *Solebant enim*, inquit, *prisci Graeci nominibus à vocali incipientibus praeponere syllabam ου scriptam uno charactere: is erat similis Γ duplici, ad rectam lineam duabus obliquis additis*, sic Ϝελένη, Ϝάναξ, Ϝοῖκος, Ϝανὴρ, *& multa similia.* Reineccius tamen, in regno Paphlagonico, Enetos seu Henetos deducit ab indigena voce *Honati*, quod sit *discursare*: Venetos à nostro *wenden*, à vertendo, nempe sedes, id est, vagando, ut in utraque lingua veniant νομάδες. Quae sane notio non spernenda; multoque mihi potior est ea, quam Jornandes de rebus Geticis comminiscitur, cui Heneti dicuntur quasi αἰνετοὶ *laudabiles.* FREINSH.

Calas] Thessalorum equitum ductor, Harpali filius. Arrian. 1, 5, 7. postea Phrygiae & Paphlagonum Satrapa. Idem II, 1, 20. Diodoro XVII, 17. est Κάλλας. IDEM.

Qui ex Macedonia] Supplementum exercitus pedites 1000. equites 650. ut Arrianus 1, 8, 28. numerat: ut Callisthenes, peditum millia V. equites octingenti. RADERUS.

Cappadociam] quam totam cis Halyn, partem etiam trans flumen occupavit Alexander, quibus praefecit Sabutam Satrapen. Arrian.

CAPUT II.

Exercitus Persici lustratio. de quo quum Darii jussu Charidemus Atheniensis verum liberumque protulisset judicium, capite multatus est.

1. At Darius, nuntiata Memnonis morte haud secus quam par erat, [1] motus; omissa omni alia spe, statuit ipse decernere: quippe quae per duces suos acta [2] erant,

VARIANTES LECTIONES.

1 alii *moestus.* 2 D. *erant.*

Nuntiata Memnonis morte] Hunc Plutarchus in Alexandro Menonem vocat, quem Darius universae classi, oraeque maritimae praefecerat, qui de bello Macedoniae & Graeciae inferendo cogitans multum laboris Alexandro exhibiturus fuisset, si vita longior contigisset. Pollaen. Stratag. l. IV. narrat, Alexandrum, cum in Asiam transisset, hunc Memnonem Persis suspectum fecisse: Imperabat enim egredientibus ad praedandum Macedonibus, ut à Memnonis agris abstinerent. POPMA.

Haud secus quam par erat] *Nobilissimum* enim *ducem* (sic appellatur infra III, 13, 14) amiserat, & quem

rant, [1] cuncta damnabat; ratus, pluribus [2] curam, omnibus [3] abfuisse fortunam. Igitur castris ad [4] Babylonem positis, quo majore animo [5] capesserent bellum, universas vires in [6] conspectum dedit: & circumdato vallo, quod [7] decem millium armatorum multitudinem caperet, [8] Xerxis exemplo numerum copia-

VARIANTES LECTIONES.

1 F. *damn. cuncta* Pal. 1. Leid. & Voss. 1. *ubique dampnabat* Pal. 2. C. *dannabat.* 2 B. 1. *curantibus* Leid. *caras.* 3 Bong. Leid. Voss. 1. *afuisse.* 4 Leid. *Babylona* Voss. 1. B. 2. *Babylonam* Voss. 2. Mer. Ald. Col. *Babyloniam.* 5 Mer. *capesceret* Ald. Frob. Bas. Col. *capesseret.* 6 Voss. 2. Pal. 1. *conspectu.* 7 Leid. Voss. 1. *decem armatorum* Lugd. Amst. *decies centenum millium.* 8 Ald. Voss. 2. passim *Xersis.*

quem, ut modo III, 1, 21. dictum est, solum verebatur Alexander. FREINSH.

Omissa omni alia spe] Bene habet, nec est reponendum *amissa spe.* sic enim usurpant hoc verbi principes Latini fori, *omittere tristitiam, spem, iracundiam*, quamvis diserte Justinus XI, 12, 5. dicat, *Tum spe pacis amissa*, sed ibi vere legitur *amissa*, quod spem illi pacis Alexander negarat. RADERUS. Apud eumdem Justinum XI, 9, 8. narratio est re phrasique Curtianae non absimilis: *Nec Darii regis opera in ordinanda acie defuit. quippe omissis ducum officiis, ipse omnia circumire &c.* FREINSH. Nihil magis obvium in codicibus manu exaratis quam hujus vocis *omittere* vicissitudo cum cognata *amittere*, quamquam ultima haec eodem fere leni sensu sit usitatissima etiam apud nostrum, sic l. IV. c. 6. 11. *corvus glebam subito amisit.* l. IX. c. 2. 26. *fructus per inertiam e manibus amittere.*

Omni alia spe] forte *omni alia re.* HEINSIUS.

Decernere] Certare, bellum gerere, dimicare. ut Cicero: *Animis armisque decernere.* & Virg. Georg. III. vs. 218.

Cornibus inter se subigit decernere amantes.

& Aen. XI. vs. 218.

Ipsum armis, ipsumque jubet decernere ferro.

Idem valet simplex. Pacuvius. *Primores procerum revocarent nomina, ni esset quis, qui armis secum vellet cernere.* eo sensu apud Ennium & Pacuvium & alios leges. RADERUS. Sic Liv. XXXII. 31. *omissa spe per unam dimicationem rei decernendae.* XXXV. 3. *parati de summa rerum decernere.* Nepos Eumene c. 9. 6. *quo integriore exercitu decerneret.* est ergo *decernere* in his praelium committere. CELLAR.

Damnabat] Variam vim hujus verbi Nonius exprimit, hic idem quod reprehendere valet, elegantissimo loquendi modo, ut Cicero Tuscul. Q. V. *Rerum naturam, quam errorem nostrum damnare malumus.* RADERUS. rectius improbare, ut infra c. 8. *si id consilium damnabat.* Similia hujus nostri auctoris exempla suggeret Index.

Curam] Amat enim victoria curas. *Fortunam*, quae nec ipsi Dario adfuit. Ἔχρῆν γὰρ ἤδη καὶ Πέρσας πρὸς Μακεδόνων ἀφαιρεθῆναι τὴν Ἀσίας τὴν ἀρχὴν καθάπερ οὖν Μῆδοι μὲν πρὸς Περσῶν ἀφῃρέθησαν, πρὸς Μήδων δὲ ἀπεστέρουν Ἀσσύριοι. Oportebat enim, inquit Arrianus, *Asiae imperium Persis à Macedonibus adimi, quemadmodum Persae Medis, ac prius Medi Assyriis ademerant.* RADERUS.

Pluribus curam, omnibus] Bongarsii codex *pluribus curantibus*, unde exiliret sensus noto proverbio comprehensus: Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν. *Multi imperatores Cariam perdiderunt.* alterum tamen, pluribus libris fulcitum, merito praetulimus. FREINSH.

Capesserent] Male alii *capesseret*; neque enim ipse sibi animum addere volebat Darius, sed suis. MODIUS.

Decies centenum millium] Fateor nullis adjutus codicibus ita scripsi de conjectura evidentissimis rationibus expressa, primum enim Galterus, qui, cum Curtio non solum in historia, verum etiam ipsis verbis summus imitator fuerit, vel hoc ipsum ad nos durare debuit, ut esset, unde is auctor (cujus ille exemplaribus ante annos CCCC, & undeviginti, quo tempore floruit, haud dubie minus contaminatis usus est) aliquam multis locis male affectis sanari posset. hic Galterus copias omnes vallo Darium circumdedisse refert, unde emissas occupasse Mesopotamiae campos. Deinde movit me, quod addidit ipse Curtius Xerxis exemplo (cujus exercitus decies centenum millium multitudinem aut aequasse, aut superasse, qui ex Graecis minime mendaces perhibentur, asserunt) numerum copiarum iniisse Darium. facio tamen, lector, rem judicii tui, dum memineris, *decem millium*, quod libros occupavit, ferri nullo modo posse. MODIUS.

Decem millium armatorum] Cum in vetustis & impressis codicibus optime sic legeretur, non defuere tamen, qui pro *decem millium*, *decies centenum millium*, non recte, reposuerunt. Ad quid enim tam capax vallum, cum summa totius exercitus fuerit quadringenta, aut summum, ut Arrianus II, 2, 21. & Plutarchus in Alexand. c. 29. referunt, sexcenta millia armatorum? Deinde Xerxes, cujus exemplo numerum copiarum Darius iniit, cum decies centenum millium multitudinem haberet, in loco Dorisco, qui decem mille hominum capax erat, circumdato vallo, quod decem millium armatorum multitudinem caperet, recensuit copias. Plinius IV, 11, 5. *Tum locus Doriscus X. M. hominum capax. ita Xerxes ibi dinumeravit*

3 piarum [1] iniit. Orto ſole ad noctem agmina, ſicut [2] deſcripta erant, intravere vallum. inde [3] occupaverunt emiſſa [4] Meſopotamiae campos: equitum peditumque propemodum innumerabilis turba, majorem quam pro numero ſpeciem [5] gerens.
4 Perſarum erant centum millia, in [6] quîs eques triginta [7] millia implebat. Medi de-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Cl. F. B. 1. 2. Leid. *init.* 2 Leid. *diſcripta.* 3 Voſſ. 2. *occupaverant* Cl. P. F. B. 2. *emiſſa occupaverant.* 4 Voſſ. 2. *Meſſopot.* 5 D. C. P. F. B. 2. Amſt. *ferens.* 6 Sic B. 1. 2. Pall. o. Leid. Voſſ. 1. conſtantiſſime. 7 D. F. B. 2. Leid. Voſſ. 1. omittunt *millia* paſſim Voſſ. 2. ſemper *milia.*

vit exercitum. Quomodo autem Xerxes copiarum ſuarum numerum inierit, Herodotus VII, 60. refert. Ammianus Marcellinus XVIII, 15. *Quouſque nobis Doriſcum Thraciae oppidum, & agminatim intra conſepta exercitus recenſitos Graecia fabuloſa narrabis?* POPMA. Quid? ferri nullo modo poteſt? proba, ſancta, & unice vera lectio? pro qua nobis ſpuriam obtrudit Modius, & legitimam cruribus illidit. Poteras ex ipſis Curtii verbis errorem tuum deprehendere, qui merito criticorum audaciam reprimere poteſt. Primum Darius ex Curtii ſyllabo non numeravit ſub ſignis niſi trecenta undecim millia ducentos. Ex Arriani cenſu ſummum ſexcenta. Ex Juſtini quingenta tantum, totidem ex Diodori S. calculo cognoſces. nemo ultra ſexcenta millia aſſignavit. Quid eſt ergo, quod Curtius narrat Xerxis exemplo? hoc eſt, Darius exemplo Xerxis recenſuit ſuas copias vallo circumdato, quod decem millia caperet armatorum. Xerxes enim, cum univerſum exercitum per Helleſpontum, continenti junctum, traduxiſſet, in Doriſco trans Helleſpontum ſeptum fecit, quod Myriadem capiebat, atque ex caſtris ſingulas Myriadas ſeorſim in illud ſeptum immiſit, ac coram cum ſcriba ſpectavit, qui & unde eſſent, quae arma ferrent, relatoſque in chartas in campum emiſit, ac aliam Myriadem ex caſtris in vallum deduxit, quam uti priorem luſtravit, ac deinceps hac emiſſa, aliam atque aliam, donec omnes copiae per vallum tranſirent. Hunc modum Xerxes inſtituerat copiarum recenſendarum, quem imitatus eſt Darius circumdato vallo, quod decem millium (non decies centenum millium) multitudinem caperet. Hinc & Briſſonium licet caſtiges, qui caecorum more Modium eſt ſecutus. & P. Rubenium, qui in Praelect. l. 1. c. 25. pro *decies* ponit *ſexies centenum millium*, cum hoc non ſpectarit ibi Curtius, nec voluerit numerum copiarum Darii exprimere, ſed modum duntaxat explicare, quo ad exemplum Xerxis copias numeravit. Et miror tantum errorem ab Acidalio homine peracuto non deprehenſum. RADERUS. Addendus Ariſtides tom. 1. orat. 13. *Quum autem conaretur inſolens iſte rex exercitus ſui numerum cognoſcere (nam & hoc in ejus poteſtatem cadere debebat) metiri potius eum quodam modo, quam numerare, coactus eſt, ita ut muro, cujus ambitus decies mille viros caperet* (textus eleganter appellat τεῖχος μυριάνδρον) *extructo, ſuos ad menſuram numeraret.* FREINSH. Cl. Rubenius Elect. l. 1. c. 25. ſi Diodorum audimus, inquit, emendabimus in Curtianis *ſexies centenûm millium.* tot enim in Cilicia numerat. At Arrianus tantum *millia quingenta.* Curtii ſummae, quas diſtincte ſubjicit, nec ipſum numerum efficiunt, nec eae ſc. correctae.

Orto ſole] Hoc Perſico more. Perſae enim nunquam ante ortum ſolem exercitum movere. Curtius infra III, 3, 9. *Patrio more Perſarum traditum eſt, orto ſole demum procedere.* Idem docuit ante Curtium Herodotus VII, 54. *Ubi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem vota concepit.* & quae ibi ſequuntur. RADERUS. Ceterum non videtur ſatis conſiſtere locutio iſta, *Orto ſole ad noctem*, niſi ſcribas; *Ab orto ſole.* magnitudo enim exercitus, etiam duratione tractuque temporis, quod dinumerando impenſum eſt, exprimitur. FREINSH. Mallet Freinsh. *ab orto ſole.* mihi nihil videtur mutandum, quia Curtius non reſpexit tempus à quo, ſed conſuetudinem Perſicam, de qua. ſimiliter c. 3. *traditum eſt, orto ſole demum procedere.* ut ſit ſententia, cum jam ſol eſſet ortus, agmina intravere vallum, id quod duravit uſque ad noctem. SCHEFFER.

Vallum] Caſtrorum munimenta, unde rurſum emiſſa agmina totos Meſopotamiae campos inundavere. RADERUS. Non *caſtrorum munimenta*, ut interpretatur vir doctus ad hunc locum; ſed vallum, quale Doriſci, nulli rei, niſi copiis numerandis, vel potius dimetiendis effectum. FREINSH.

Majorem quam pro numero] Obſerva (quod miror à Turſelino omiſſam) particulam *quam* cum comparativo, & praepoſ. *pro*; ut ſi dicas, doctior quam pro aetate videri poſſit. RADERUS.

Gerens] Leid. cod. *ferens* forte *ferentes.* HEINSIUS. Virgilius tamen lib. 1. Aen. v. 315. *Virginis os habitumque gerens Spartanae.*

Perſarum &c.] Sequitur ſyllabus nationum variarum, quae in exercitu Darii militarunt. Et obſervant hoc hiſtorici & poëtae, bella deſcripturi, ut numerum, & gentes, & populos deſcribant. Summam ex partibus collectam accipe: Peditum ducenta quinquaginta millia; equitum mille centum ſupra ſexaginta millia. Arrianus tamen & Plutarchus, ſexcenta millia univerſe tribuit Dario. Eſt autem non praetereunda obſervatio deſcriptionis, ordinis ac ſeriei, quae difficultatem parit narranti,

decem equitum; quinquaginta millia peditum [1] habebant. [2] Barcanorum equi- 5
tum duo millia fuere; [3] armati bipennibus, levibusque scutis [4] cetrae maxime spe-
ciem [5] reddentibus: peditum [6] decem millia pari armatu sequebantur. [7] Armenii 6
quadraginta [8] millia miserant peditum; additis septem [9] millibus equitum. Hyrcani,
[10] egregii, ut inter illas gentes, sex millia expleverant, [11] equis militatura. Derbi- 7
ces quadraginta millia peditum armaverant; pluribus [12] haerebant ferro praefixae
hastae,

Variantes Lectiones.

1 B.2. *habebat.* 2 Sic Bong. sed Leid. Elz. Mer. Ald. *Bactrianorum* Voss.2. *Bartanorum* B.2. Pall.0.
Bactanorum B.1. *Barconorum.* 3 Mer. *Armenii* Pal. *armata* Pal. 2. *arm. satis* & additum margini *scutis*
4 Frob. Bas. Voss.2. *celte maxime* Pal. 1. *celte* pro cetrae Alii *cetrae maximae* Bong. *max. cetrae.* 5 Pal. 3.
odentibus. 6 Leid. *decem equitum pari armatu* Bong. *d. mil. equitum pari armatu* Ald. *d. m. pari armatu*
Pal. 1. 2. B. *d. m. pari arcu* Pal. 3. *d. m. pari actura.* 7 Ald. *Armeni.* 8 Bong. *mis. mil.* Leid. P. B. 2. F. omit-
tunt *millia.* 9 Pal. 1. *milium* Leid. omittit. 10 D. Leid. Voss. 1. *egregium.* 11 D. Leid. Voss. 1. 2. *addi-
tis equitibus militatura idem vicies quadragena ped. mil. arm.* Cl. F. P. B. 1. 2. omittunt *millia* Pall. 0. *additis
equitibus militatura idem vicies quadraginta ped. mil. armati erant* Col. *equis militatura iidem vicies q. mil.
ped. armati erant.* 12 Voss. 2. *erant* B. 2. Pal. 2. *habebant.*

ti, nisi modum variandae orationis teneat. Sic in
Curtio videbis exprimendi copiam, scriptoribus
imitandam, ut inopiam orationis declinent. RA-
DERUS.

Barcanorum] Non *Barcanorum* (qui populi in
rerum natura non sunt: aut si sunt, non magis hic
faciunt, quam Mori Utopicani) hic est legendum,
sed *Paricanorum*, qui sunt Mediae populus, ut alibi
docebo, MODIUS. Criticorum plerumque hoc
ingenium est, ut cum lecta non intelligunt, vel
ab auctoribus, ut spuria proscribant, vel pro suo
cerebro non tam corrigant, quam corrumpant. Mo-
dius inter hos, quamvis cetera doctus, cum ad
hunc locum & nomen Barcanorum venit, vide
quam confidenter, ne dicam impudenter *non Bar-
canorum qui populi &c.* esse legendum, sed *Paricano-
rum.* Itane populus hic Utopicus, & extra solis
vias? consuluisses Stephanum περὶ πόλεων. Βαρκα-
νίοι, inquit, ἔθνος τοῖς Ὑρκανοῖς ὅμορον. *Barcani
gens est Hyrcanis vicina.* quibus regem dixit apud
Ctesiam Cyrus Megabernem. Ex his doceas Mo-
dium, imo & Glareanum, & Aldum, qui Batria-
nos pro Barcanis reponunt, & gentes migrant. pro
Batrianis infra Arachosios accersunt. Paricanorum
Plinius meminit, possis conjicere Paricanos eosdem
esse Barcanis, nisi ab Hyrcano mari admodum re-
moveantur à Plinio, quamquam & Derbices cum
his fere conjungat. certe Herodotus Paricanos in
Xerxis exercitu collocat, cum gentes enumerat.
RADERUS. Alii *Bactrianorum*, male; & refu-
tat ipse Curtius infra num. 9. *Bactrianos* (quam ta-
men ipsam vocem in *Arachosios* mutarunt, eadem
temeritate) *festinatio prohibebat acciri.* non igitur hi
in hac expeditione; sed Barcani *gens Hyrcanis vi-
cina* secundum Stephanum. Vide Abrahamum Or-
telium, unde sua descripsisse videtur Raderus.
FREINSH.

Bipennibus] *Bipennis manifestum est id dici, quod ex
utraque parte sit acutum. Nonius.*

Levibusque scutis] Ferri quidem possit; sed non-
ne melius scribas: *brevibusque scutis?* cetris enim
adsimilat, quibus idem apud Tacit. Agric. 36, 1.
epitheton. FREINSH. Malunt *brevibus*, me in-
vito, quia credo Curtium his voluisse agere de
materia scutorum, & in sequentibus demum de
forma. Levia porro scuta debent intelligi contex-
ta ex viminibus, qualia opponuntur coriaceis ar-
matisque ferro, longe quippe gravioribus. SCHEF-
FER.

Cetrae maxime] De qua pulcra Lipsius in anale-
ctis ad Mil. Rom. lib. III. dial. I. Recta porro lo-
ci scriptura est, *maxime*, ἐπιῤῥηματικῶς, non, ut
alibi editur, *maximae.* Sic infra VIII, 11, 6. *petra
in metae maxime modum erecta.* Porro scutum
ipsum, quod Barcanis tribuit, videatur fuisse *pelta*,
quae *cetrae haud dissimilis est* apud Liv. XXVIII, 5,
10. Plura vide apud Torrent. ad Sueton. pag. 1439.
a. Lipsium citato loco, unde ferme sua Raderus.
FREINSH.

Pari armatura] Coloniensis codex, *equitum pari
armatura*, agnosco Glossam. MODIUS.

Peditum decem millia pari armatura sequebantur]
Secutus vestigia codicis Leid. quae exhibent *decem
millia equitum*, lego hunc locum *peditum decem
millia equitem* (de quo jam praemisit) *pari arma-
tura sequebantur.* HEINSIUS.

Equis militatura] Idem de quo dixi liber, *addi-
tis equitibus militatura*, quod quid sit, nescio. MO-
DIUS.

Derbices] Si cum impressis plerisque, & nonnul-
lis etiam scriptis libris legas *iidem vicies quadragena
peditum milia armati erant*, nugas egeris. si cum
Glareano, *Iidem vero quadraginta milia peditum ar-
maverant*, majores nugas egeris. qui sint Derbices,
& ubi colant, dicetur postea. MODIUS. Hic lo-
cus aliter ab aliis atque aliis legitur. Exemplaria
pleraque, praeter Modianum, omnia habent. *Ii-
dem vicies quadraginta millia peditum armaverant.*
Modius loco *Iidem vicies* collocat *Derbices.* & hoc
ex MSS. aliquibus, cui subscribere ipsa me docet
ratio,

[1] hastae, quidam lignum igni duraverant. hos quoque duo millia equitum ex ea-
5 dem gente comitata sunt. A Caspio mari [2] octo millium pedester exercitus vene-
rat; ducenti equites. [3] Cum his erant [4] ignobiles [5] Asiae gentes; duo millia pe-
9 ditum; equitum duplicem [6] paraverant numerum. His copiis triginta millia
Grae-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. B. 2. *astæ.* 2 B. 1. *octo millia.* 3 B. 1. *cum hiis.* 4 Voss. 2. *ignobilis.* 5 P. Pal. 2. *aliae* B. 1. Pal. 1. *Asice.* 6 Pal. 2. *paraverat.*

ratio. nam verba *iidem vicies*, habent quamdam similitudinem cum voce *Derbices*, & populi sunt Asiae ad Oxum, qua in mare Hyrcanum exoneratur, de quibus Ctesias Cnidius cum de Cyro tractat, quem videsis. RADERUS.

Pluribus haerebant ferro praefixae hastae] Cl. Gerardus Vossius ad Val. Flacc. l. VI. vs. 88. non probat opinionem J. Lipsii, qui l. IV. Poliorcet. dial. 4. hunc locum producens in margine conjiciebat, forte legendum *horrebant.* Vossius autem legit *pluribus aere aut ferro praefixae hastae*, creditque ex *aere aut* factum prius *aerebant* quod deinde abiit in *haerebant.* Hanc vero simillimam & pulcherrimam emendationem, lector, debes splendido literarum lumini P. Burmanno, qui singulari in litteras studio eum ex observationibus, quas habet à Cl. Vossio ineditas, amicissime suppeditavit, adeoque incitavit magis desiderium videndi accuratissimas illas in Valer. Flaccum lucubrationes, quibus divinum poëtam genii dexteritate admirabili, eaque, quam jam toties in aliis exhibuit, copia diligentissime adornat.

Lignum igni durav.] Usitatum teli genus apud gentes quibus ante Vulcanum, ut vult Eusebius lib. 1. ferri usus incognitus, aut copia rarior. Sic majores nostri apud Tacit. II, 14, 4. *primam utcumque aciem hastatam* habebant; ceteris *praeusta aut brevia tela* erant. Silius IV, 284. de Chryxo Gallo:

Contorquet nodis, & obusto robore, diram
Vel portas quassasse trabem.

de Indis ad Tomerum flumen Arrianus Ind. IV, 14. ἀκωκὴ δὲ οὐκ ἐπῆν σιδηρέη, ἀλλὰ τὸ ὀξὺ αὐτῇσι πεπυρακτωμένον τὸ αὐτὸ ἐποίεε. *Cuspis ferrea non erat, sed igne tosta & acuta.* Virgil. Aen. VII, 524. *agreste certamen* id vocat:

——— *non jam certamine agresti*
Stipitibus duris agitur, sudibusve praeustis.

& feminis tribuit Aen. XI, 894.

Stipitibus ferrum sudibusque imitantur obustis.

Ideo autem oburebant sudes, quod ea res extracto humore, restringit lignum & indurat: unde non minima vis sudibus praeustis, ut apud Ovid. Metamorph. XII, 299.

Qua juncta est humero cervix, sude figis obusta,
Ingemuit, duroque sudem vix osse revellit.

Vides tam alte adactam sudem in os quamquam durum, quippe centauri, ut ab eo, quem infinito robore praeditum fingit, vix evelli possit. Ideo praesertim in obsidiis urbium frequens earum fuit usus propugnantibus. Ceterum apud nonnullos orbis recens reperti incolas arboris genus nascitur ligno ita solido duroque, ut confectis ex eo gladiis utantur, acie paullo minus efficaciore, quam sit nostratibus. At Scaliger Poët. IV, 34. negabat *alia ex materia*, quam ferro, *visum ullum.* Sed ille nimirum de Europaeis hominibus moribusque sentiebat: alias & aureos enses Persarum nobilissimis fuisse, alibi indicatum est. FREINSH.

A Caspio mari] Caspium mare idem quod Hyrcanum, nec idem tamen quod Ponticum, contra tabulam Ortelii, qui idem facit cum Pontico ex Curtio. cum Curtius diserte opponat Ponticum Cilicio, cum Gordium urbem ait medio intervallo distare à Pontico & Cilicio mari. RADERUS.

CC. equites cum his erant. Ignobiles aliae] De hoc loco gloriari mihi lubet, facientibus Musis eum à me esse emendatum, cum antea legeretur: *A Caspio mari* VIII. *milium pedester exercitus venerat: ducenti equites. Cum his erant ignobiles Asiae gentes, duo milia peditum, equitum duplicem paraverant numerum:* in qua lectione, si aut caput aut pes apparet, ipse vel hoc vel illo minui non recuso. sed nec illud *Asiae* probo; primum enim obstat veterum librorum in vocem *aliae* consensus. Deinde, cum omnes omnino Asiatici sint, de quibus actum est, absurdum videri possit, nunc primum Curtium *Asiae* meminisse. sic igitur hac de de re, quicquid Henricus deliret, censeo. MODIUS.

Ducenti equites] Recte interpungit meo animo hunc locum Modius: *A Caspio mari octo millium pedester exercitus venerat: ducenti equites cum his erant. Ignobiles &c.* RADERUS. Mihi vulgata distinctio nihil minus arridet. FREINSH.

Asiae] Quamvis pleraque edita volumina hanc scripturam praeferant, veteres tamen codices (si Modio creditur, nam mei omnes *Asiae* legunt, non *aliae*) *aliae* pro *Asiae* habent, & vere meo judicio, cum omnes, quas hactenus indigitavit Curtius, fuerint Asiae gentes, & facilis est unius in alteram literæ migratio. RADERUS. MS. Pithoei, item Palat. secundus, & Bongarsianus sec. itidem dicuntur habere *Aliae.* Caussam tamen non video, cur recepta, & plurium MSS. auctoritate firmata lectio postponi debeat. haec certe quam Raderus adfert, mihi neutiquam satisfacit. FREINSH.

Igno-

Graecorum mercede conducta, egregiae juventutis, adjecta [1] sunt. Nam Bactrianos, & [2] Sogdianos, & Indos, ceterosque rubri maris accolas, ignota etiam [3] ipsi gentium nomina, festinatio prohibebat acciri. [4] Nec quidquam illi minus, quam 10 multitudo militum defuit. cujus [5] tum universae adspectu admodum laetus, [6] purpuratis solita vanitate spem ejus inflantibus; conversus ad [7] Charidemum Atheniensem belli peritum, & ob exsilium infestum Alexandro (quippe Athenis jubente eo fuerat expulsus) percontari coepit: *satisne ei videretur instructus ad [8] obterendum hostem?* At ille & suae [9] sortis, & regiae superbiae oblitus; *Verum*, inquit, 11 &

Variantes Lectiones.

1 Bong. Leid. Voss. 1. 2. & Amst. omittunt *sunt* Ald. *sunt. nam Arachosios* B. 1. *sicut nam Bactr.* 2 D. Cl. P. F. B. 2. Leid. Voss. 1. *Socdianos* Ald. *Segodianos* Pal. 3. *Sobdianos* Voss. 2. *Sochianos.* 3 Pal. 3. *ipsa* & correctum ab alio *ipsis* B. 1. *ipsarum.* 4 Voss. 2. *ne.* 5 Pal. 1. 2. Col. B. 1. Voss. 2. omittunt *tum* Bas. 1. *tum universo.* 6 Leid. *purpuratus* Pal. 3. *praeparatis.* 7 Mer. Bas. Col. *Caüdemum* alii *Eudemum.* 8 Pal. 3. *obterrendum* B. 1. *opterend.* Voss. 2. *ad obterend. instructus hostem.* 9 B. 2. Bas. Col. *fortis.*

Ignobiles aliae gentes] Ex litterarum ductu forte melior sensus, si legas *ignobili alia è gente.* HEINSIUS.

Bactrianos] Hic *Glareanus*, cum paucis aliis, quod putaret Bactrianorum jam ante tertio loco factam à Curtio mentionem, pro *Bactrianis*, Arachosios substituit, sed nego ego, Glareano jus fas fuisse populos ad lubidinem suam transferre, & ut solent pastores Scythae cum gregibus suis, armentisque pro re & tempore pascua mutare, cogere gentes in aliarum invicem gentium sedes immigrare: neque enim Glareanus Philippus est. MODIUS.

Ignota gentium nomina] Ne quid omittamus, audi Virum Cl. indigne ferentem in Curtio hoc nimis hyperbolicum praesertim in narratione. nullos melius forte norat Darius, quam Rubri maris adcolas; ut qui non multum abessent Babylone Susis, ac Persepoli regiis urbibus; sed remotissimi erant à loco, in quo declamitabat Curtius, eique parum noti; quo factum est, ut Persarum regi imprudens suam ipsius ignorantiam tribuat. Judic. de Curt. c. VIII. §. 4. Fateor, me non intelligere cui bono talia fiant, nempe qualia fecit Vir Cl. qui captando etiam minutissima quaeque Curtium ita extra ordinem, & ex professo invasit, ut nihil illi relinquat boni, eaque gratia investigavit acerbo plane studio plures, quam revera existunt errores. Talia ignorare me fateor, cui bono fiant, quum nullum, ut nunc est, sit juventuti periculum ab anxia nimiae lectionis diligentia. PERIZON. Curt. Vindic. p. 39.

Nec quidquam illi minus] Quid ergo maxime defuit? dicat Justinus, qui de Xerxis apparatu loquens II, 10, 21. subjungit: *Huic tanto agmini dux defuit.* FREINSH.

Purpuratis] Adde Arrian. II, 2, 2. ita vocantur amicorum regiorum principes ac satrapae, praesertim de barbaris si sermo est, ut apud Florum l. I. c. 10, 5. & nostrum. c. 8, 3. qui tamen etiam Parmenionem *fidissimum purpuratorum* dixit l. III. 6, 4. CELLAR. Sic *Leonnatus ex purpuratis.* l. III, 12, 7.

Charidemum] De hoc Arrianus I, 3, 29. Meminit & Diodorus lib. XVII. c. 30. Male quidam editi *Eudemum* vocant, vitio nato ex aliorum scriptura qui *Caudemum* legerant, cum *Caridemum* reperissent. FREINSH.

Expulsus] Inter duces, quorum exilio impetrata venia. l. VI. c. I. POPMA.

Suae sortis] Quod exul esset, inque Regis superbissimi fide & patrocinio degeret. Itaque Diodorus XVII, 30. hanc Charidemi libertatem ἄκαιρον παῤῥησίαν vocat. Non oblitus hoc est Pompejus, sed, velut instantem exitum praevideret, in regiam naviculam transcendens, recitavit Sophocleum istud:

Etenim tyranni quisquis intrat in domum
Servus fit illi, liber etsi venerit.

Auctor Plutarch. in vita, c. 129. FREINSH.

Verum inquit] Haec prima oratio est Q. Curtii, de qua, ut aliis omnibus quae sequuntur, ita sentio, ut existimem nullum esse Curtio parem, aut certe neminem illi superiorem. *Sallustii orationes leguntur in honorem historiae*, ut Quintilianus [immo Seneca declamat. 3, 1.] censet, quasi per se indignae sint, quae cognoscantur. Livius unus est, qui orationis majestate Curtium post se reliquit, acumine ingenii & sententiarum nervis Curtius illi vel par est, vel etiam superior. RADERUS. Quid autem censendum de judicio Trogi Pompeji, apud Epitomatorem suum XXXVIII, 3, 11. qui *in Livio & Sallustio reprehendit, quod conciones directas pro sua oratione operi suo inserendo, historiae modum excesserint?* Sane ejus ipsius oratio, quam operi suo Justinus inserit, nescio quomodo putide auribus meis sonat, quod obliqua referatur. Ut enim largiar, in brevioribus concionibus decentius hoc fieri; hoc certe concedere non possim, in prolixioribus idem obtinere, cum toties inculcanda sint ista, *se*, *sibi &c.* & *inquam*, *inquit*, quae verba vitanda Cicero sibi censuit, *ne saepius interponerentur.* Adde quod vix caveri possit, quin alia quoque hac ratione indecora committantur,

& tu [1] *forsan audire nolis; & ego, nisi nunc dixero, alias* [2] *nequidquam confitebor.* 12 [3] *Hic tanti* [4] *adparatus exercitus, haec tot gentium, & totius Orientis* [5] *excita sedibus suis moles, finitimis potest esse terribilis: nitet purpura* [6] *auroque, fulget armis &* 13 *opulentia, quantam qui oculis non* [7] *subjecere, animis concipere non possunt. Sed Macedonum acies torva sane &* [8] *inculta, clypeis hastisque immobiles cuneos,* [9] *& conferta robora virorum* [10] *tegit. Ipsi* phalangem *vocant peditum stabile agmen. vir viro, armis*

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. & Voss. 1. *forsitan.* 2 Ald. *necquicquam* Pal. 3. *ne quisquam* alii *nequaquam.* 3 Voss. 2. *hi.* 4 B. 1. *apparati.* 5 Pal. 1. *excitata.* 6 Alii *aurumque.* 7 Mer. *non subjacere a. c. n. possent* Ald. *n. s. a. c. n. possint* Frob. Bas. Col. *n. subjecerint a. c. n. possent* Pal. 1. *non subicere animis conc. poss.* Pal. 3. *non subgicet animo non c. p.* B. 1. *subjacere amis conc. pos.* 8 Amst. *inclyta.* 9 Mer. Ald. Frob. Bas. Lugd. Col. Amst. *conserta.* 10 Elz. *reget* Voss. 1. 2. Mer. Ald. Frob. Bas. Lugd. Col. Amst. *teget.*

verbi gratia, in oratione Trogi XXXVIII, 7, 8. *tantumque se avida exspectat Asia, ut etiam vocibus vocet: adeo illis odium Romanorum incussit rapacitas proconsulum &c.* haec enim directae orationi congruerent, obliquae minus conveniunt. Certe Trogi judicium communi scriptorum calculo reprobatum est. Directas enim orationes operibus suis, praeter Sallustium, Livium, Curtium, inserunt etiam Caesar, Tacitus, & Graeci. Vide Vossium de arte hist. pag. 107. FREINSH. Confer cum his quae Vir Cl. contra sentit Judicio de Curt. cap. 8, §. 15. & f. & vide diversas ingeniorum contentiones in iisdem laudandis & vituperandis. Sed & respondentem ei ad ea vide Cl. Perizonium in Curt. vind. p. 91. & f. quae omisimus, licet egregia, quia ad omnes omnium scriptorum orationes extenduntur in quovis genere.

Nequidquam] Plures editi; *nequaquam*, non ita probe. Sensus est; monita ista quae nunc usui esse possint, nisi jam proferantur, post acceptam, quae, nisi provideretur, immineret, cladem, nihil esse profutura. sic apud auctorem infra III, 4, 3. *Arsanes quondam salubre consilium sero exequi statuit.* Ea enim occasionis vis est, ut prudentissimorum hominum consultis pondus & effectum, sola, si negligatur, eripiat. Eleganter itaque, & rotunde more suo Heinsius ille lib. 1. hist. Belgicae pag. 30. *In Hispaniam, ut tarde pleraque, ita sero perferuntur.* FREINSH.

Excita sedibus moles] Moles est multitudo. Liv. l. v. c. 8. *Etruriam omnem excitam sedibus magna mole adesse.* Florus l. III. c. 5, 4. *Mithridates tota regni sui mole in Asiam rursus mari, terra, fluminibusque veniebat.* CELLAR.

Nitet purpura auroque, fulget armis] Sic totum locum non infeliciter, ex libri cujusdam mire antiqui scripturae vestigiis constituisse mihi videor. vulgo erat, *nitet purpura, aurum fulget armis & opulentia* &c. Vides, opinor, auro contra, prae hac, emendam nostram lectionem, & tamen illam talem, aut certe non valde dissimilem non solum ipse probat Henricus, sed etiam aliis ut probet multum aestuat. sc. hoc esse magno conatu magnas nugas agere. MODIUS.

Nitet purpura auroque] Ita pervetus codex è coenobio S. Udalrici, quemadmodum & Modio lectum. RADERUS. Bongarsianus quoque codex praefert; *auro.* Alii male, *nitet purpura aurumque,* recto casu, quasi non ad exercitum referendum esset id verbi. sic infra III, 10, 9. *aciem hostium auro purpuraque fulgentem.* Livius XXXIV. 3, 9. *ut auro & purpura fulgeamus.* De aureis autem armis aliqua notavi ad Florum I, 16, 7. a. FREINSH.

Armis] Ita constanter omnes editiones, nec de sinceritate scripturae quisquam dubitat. Non placet tamen ista vox hoc loco, eo quod luxum armorum taxet hic Charidemus, non ipsa. Fulgor enim armorum non laudatus modo in militibus bonis, sed jussus etiam, & exactus. hinc Onosander cap. 28. *Videat etiam imperator, ut exercitus armis splendentibus fulgeat.* Et hinc adeo aciem Macedonum commendat ipse hic auctor mox III, 3, 27. ab *equis virisque, non auro, non discolori veste, sed ferro atque aere fulgentibus.* Praeterea hic recensentur *aurum, purpura, opulentia*, quorum in censu quid *arma* faciant, non intelligo. Suspicor itaque pro *armis* legendum aut *gemmis*, aut aliud non absimile. Firmat noster infra III, 3, 14. *vestem auro distinctam habebant, manicatasque tunicas, gemmis etiam adornatas.* FREINSH. Freinshemius suspicatur *gemmis*, quoniam in laude potius, quam vituperio sit, arma fulgere. Puto distinctionem esse parvam, legendumque: *nitet purpura, auroque fulget armis, & opulentia*, ut non fulgor simplex intelligatur, verum auri, atque is in armis. Id quod non solebat commendari, verum reprehendi. vide infra c. 10. ibique Freinshemium. Ordo: Exercitus fulget auro armis. i. e. in armis, sive quod aurum habebat in armis. SCHEFF. Quid si legas: *fulget & armis op.?*

Immobiles cuneos] Tacticis *cuneus* est forma militum in trigonum ordinata. Veget. I. 26. *quo facto in trigonum, quem cuneum vocant, acies ipsa mutanda est.* Deinde cunei manipuli militum viis dissepti, à cuneorum theatralium forma appellati. Front. Stratag. II, 3, 20. *Aemilius Paullus adversus Persen triplicem aciem cuneis instruxit, inter quos subinde Velites omisit.* CELLAR.

Con-

mis arma [1] *conserta sunt: ad nutum* [2] *monentis intenti, sequi signa, ordines servare* [3] *didicere. Quod imperatur, omnes exaudiunt: obsistere, circumire, discurrere in* 14 [1] *cor-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 3. *confercta.* 2 Pal. 2. *mon. interriti* B. 1. *morientis interriti* Voss. 1. *intentis aequi.* 3 Bong. Leid. Voss. 1. 2. *didicerunt.*

Phalangem] Vide Aelian. Tact. c. 14. Polyb. l. XVII. c. 25. Liv. IX. 19. Veget. l. II. 2.

Conserta] Alii *conferta* cognatione literarum & sensu voces affines, hinc promiscue usurpatae. lib. VII. c. 9, 7. *in confertos & temere se offerentes.* Virg. l. II. Aen. vs. 347. *Quos ubi confertos audere in praelia vidi.* at l. IV. c. 3, 18. *neque enim conserta navigia in turbido regi poterant.* Virg. l. III. Aen. vs. 467. *Loricam consertam hamis auroque trilicem.*

Ad nutum] Non signum modo, sed & nutum; hoc enim loco non capio pro mutis signis, sed pro quolibet levi voluntatis signo. hoc enim in laudem Macedonum Charidemus, adeo compositum fuisse agmen, adeo exercitum, ut non signa modo ducis, quod etiam mediocriter exercitis non ita difficile est, sed & nutum observarint; quod quidem exsertis verbis profert mox l. III. c. 3, 27. *intentum ad ducis non signum modo, sed etiam nutum.* sic Claudian. de IV. Consul. Honorii: *Qui modo tam densas nutu movere cohortes.* In hoc quoque sensu vox *nutus* est apud Flor. l. IV. c. 3, 6. *unius praesidis nutu, quasi anima regi.* idem requirit Severus ille Papirius apud Liv. l. VIII. c. 32. 7. *si ego tacitus abiissem*, ait Fabio, *tamen tibi ad voluntatis interpretationem meae dirigenda tua fuerit sententia.* FREINSH.

Ordines servare] Gravissima enim poena ordinum desertores manebat. RADERUS. Non hoc est, quod Raderus autumat, cui opponitur *deserere stationem in praesidio, vel locum in acie, aut profugere*, in quorum criminum reos fustis poena constituta erat. Ordines itaque servare hoc loco est, compositos incedere, iisque, qui hoc didicerunt, non opponuntur, qui per metum aut perfidiam stationem suam deserunt; sed qui nondum ad hoc exerciti, per imperitiam, vagis incursibus, aut disjectas per catervas aciem dirigunt: quales plurimi barbarorum, ut apud Livium XXIV, 48. Numidae, quos Statorius *proxime morem Romanum signa sequi, & servare ordines docuit.* Germani apud Tacit. II, 46, 3. qui *longa* demum *adversus Romanos militia, insueverunt sequi signa, praesidiis firmari, dicta imperatorum accipere.* FREINSH.

Omnes exaudiunt] Quidam putant adeo tacitos expectasse imperatoris sui praecepta, quod ego quidem, quale sit, haud capio. Nec enim ita imperatores vel à tranquillissimo exercitu, praesertim in ipso discrimine, exaudiri possunt, ut ludimagistri alicujus vox à discipulis. Certe de hoc ipso exercitu infra IV, 13, 38. sic legimus: *hoc tantus exercitus exaudire non poterat, usum aurium intercipiente fremitu duorum agminum.* Meminisse debuerant vocem *exaudiendi* apud veteres alio quoque significatu capi, ut idem sit, quod obedire. FREINSH.

Obsistere] Iidem interpretes reddunt: *omni ope obniti, & densata clypeis phalange simul in hostem, velut una mole incumbere.* Ego non putem hoc velle Charidemum, sed nec Curtium adeo; quin *obsistere* non esse aliud quam consistere, ut obhaerere, obtegere, obtorpescere, occanere, quandoque idem valent, quod simplicia à quibus deducuntur. Apud Plautum etiam in Milite II, 3, 62. *Hic obsistam*, cum Pareo exponam consistam, quamvis repugnent alii. Crebro autem usuvenit, ut consistere jubeatur exercitus. Ne quis à Curtio expositionem nostram alienam putet, ecce unicum de hoc ipso duce, hoc exercitu, exemplum (plura enim adducere non minus putidum quam facile foret) infra IV, 12, 16. *Alexander cognito pavore exercitus, signum ut consisterent dari jubet.* FREINSH. Non dubium est, quin utatur hoc loco vocabulis militaribus, in exercitu & pugna receptis, at inter ea non est *obsistere*, verum *adsistere*, ut scimus ex Mauritio nostro, qui hic consulendus. SCHEFF. *Obsistere*, consistere. sic Plautus Mil. XI, 3, 26. *heic obsistam*, id est *stabo*, ut recentissimus Jacobus Operarius interpretatur, & Pareus prima editione *consistam* (nam iterata in *obstabo* mutavit) quod approbat Cl. Freinshemius. CELLAR.

Discurrere in cornu] Codices veteres quos vidi, omnes hunc locum ita interpungunt: *obsistere, circuire, discurrere, in cornu mutare pugnam.* Unica Modii editio [imo & altera Lugdunensis, & vero tres MSS. Palatini, cum uno Bongarsiano] aliter distinguit, & illud *discurrere* conjungit cum illis, *in cornu*, & separat illa *mutare pugnam*, quae mihi non displicet, si fulciatur auctoritate, quam forte ex codicibus MSS. accepit. Quod si illud *discurrere* separes à *cornu*, accipies verbum de conversionibus duabus in dextrum latus & sinistrum, seriatim, non viritim. Ego conjungo & lego *discurrere in cornu* uti Modius habet. Ceterum cornua erant duo, dextrum, quod & princeps, sinistrum alterum: constabat utrumque è lectissimo milite, eratque robur totius phalangis, adeoque exercitus universi. Firmabantur autem cornua, cum ex subjectis & inferioribus ordinibus series aliquot jubebantur ad cornua transire, ut essent ordines bis mille quadraginta octo, cum primum tantum fuissent mille viginti quatuor, & hoc duplici fiebat nomine, vel ut [desunt quaedam, for-

15 [1] *cornu, mutare pugnam, non duces magis, quam milites callent.* [2] *Et ne auri argentique* [3] *studio teneri putes, adhuc illa disciplina paupertate* [4] *magistra stetit. Fatigatis humus cubile est:* [5] *cibus, quem occupant, satiat: tempora* [6] *somni artiora, quam* [7] *noctis*
16 *sunt. Jam Thessali equites, &* [8] *Acarnanes, Aetolique,* [9] *invicta bello manus, fun-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. Mer. Ald. Frob. Bas. Pall. o. B. 1. *cornua.* 2 Bong. *ac ne* Leid. *ac* Voss. 2. *at.* 3 Pal. 1. omittit *studio.* 4 B. 1. *magistri.* 5 D. Mer. Ald. Bas. Pall. o. Col. B. 1. Leid. Voss. 2. *cib. q. occupati parant.* 6 Pal. 1. *sompni.* 7 B. 1. *nocti.* 8 Voss. 2. Mer. Col. *Acharnanes Etholique* Bas. *Acharmanes Etholique.* 9 Pal. 1. *juncta bello* ad marginem *intenti ab alio* B. 1. *invicta belli.*

forte, sustineretur labans acies, vel ut] hostes circumvenirentur. qua de re copiose Aelianus, qui & rationem mutandi exercitus erudite docet. RADERUS. Illustrare potest hunc locum Frontin. Strateg. II, 3, 10. *Xanthippus praecepit auxiliaribus, ut emissis telis cederent hosti: & cum se intra suorum ordines recepissent, confestim* in latera discurrerent, *&* à cornibus *rursus erumperent.* FREINSH. Illud *discurrere* hic positum est, ut *discedere, digredi*, & id genus, usurpatumque de iis, qui ex media acie transeunt in cornu alterutrum, quod fit quoties auxiliis est firmandum. Innuit autem, & celeritate dexteritatem, qua Macedones pollebant. SCHEFFER.

Mutare pugnam] Aelian. in Tactic. c. 25. non puto recte explicari per μεταχηματίζειν, hoc enim fit, cum mutatur acies, id est figura illa, qua ordinatus exercitus consistit. At hoc nostrum pertinet non ad figuram, sed conflictum. Pugna omnis quadruplex est, vel in frontem, vel in tergum, vel in latus dextrum, vel in latus sinistrum. Cum ergo qui ante pugnarunt in latus, deinde pugnant in frontem, i. e. à latere pugnantes sese vertunt, & hostem irruentem excipiunt in fronte, tum proprie *mutare pugnam* dicuntur. SCHEFFER.

Non duces magis quam milites] Non abit à Curtio Justinus XI, 6, 4. qui militi Alexandri hoc elogium condidit: *cum ad tam periculosum bellum exercitum legeret, non juvenes robustos, nec primum florem aetatis, sed veteranos: plerosque etiam emeritae militiae, qui cum patre patruisque militaverant, elegit: ut* [elegantius haec particula omitteretur] *non tam milites, quam magistros militiae electos putares.* RADERUS. Prope igitur ad Fabiorum gloriam adspirare poterat hic exercitus, de quibus Livius II, 49, 5. *Sex & CCC milites, omnes patricii, omnes unius gentis, quorum neminem ducem sperneret egregius quibuslibet temporibus senatus.* Quantum autem in hoc sit, dicat tibi Polybius X, 22. FREINSH.

Adhuc] Significanter Charidemus ad suum usque tempus indicat. Nepos Miltiad. c. 5. *qua pugna nihil adhuc nobilius est.* Cicero de amicit. *quem adhuc mortalis nemo est adsecutus.* Virg. l. 11. Aen. vs. 142. *Per si qua est, quae restat adhuc mortalibus usquam Intemerata fides.* adde Cl. J. Perizonium hoc illustrantem ad Sanctii Minervam l. IV. c. 4.

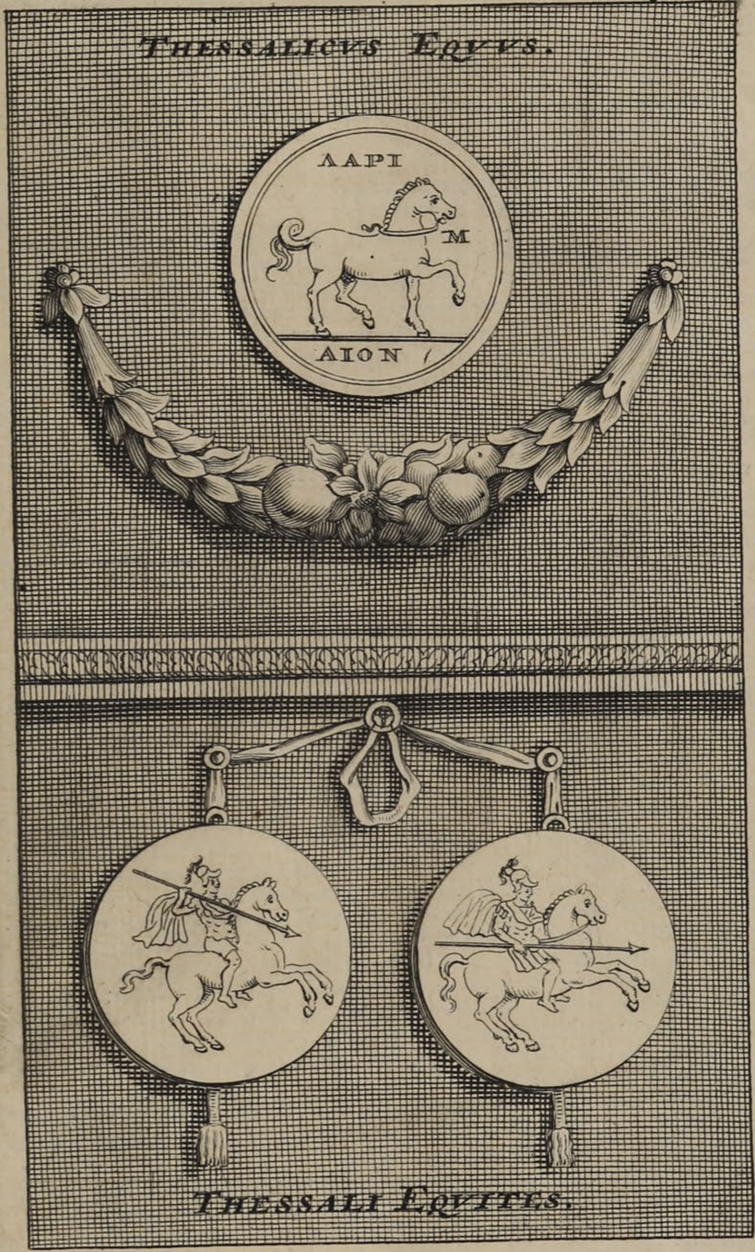
Humus cubile est] Quemadmodum & Romanis. Seneca ad Helviam 10, 3. *majores nostri, qui sibi manu sua parabant cibum, quibus terra cubile erat.* Id vergente disciplina mutasse queritur Marcellinus XXII, 6. *non saxum erat, ut antehac, armato cubile, sed pluma, & flexiles lectuli.* Rigidum istum morem cum multis laudasset Luciani Cynicus, subjungit, *contingat mihi, ut terra quaevis cubile mihi sufficiat: domum vero existimem, mundum: tum alimenta deligam paratu facillima.* Sic Polyb. II, 17. Gallis tribuit τὸ στιβαδοκοιτεῖν, *in herba aut stramento jacere.* Sed idem iste Macedonum exercitus quantum à dura hac virtute recessit post Persica spolia? ostendit ipse Alexander infra VIII, 8, 9. *Totum exercitum aspicite, qui paullo ante nihil praeter arma habebat, nunc argenteis cubat lectis.* FREINSH.

Quem occupant, satiat] MS. meus & Coloniensis, imo quotquot sunt omnes, adeoque editi plerique *quem occupati parant*, non placet. nec sat scio cur non placeat, sed tamen non placet, utique postquam apud Plutarchum de Alexandro legi; καὶ πόαν ἔφαγε διὰ λιμὸν, ἣν πρῶτον εἶδε. MODIUS. Alii: *quem occupati parant.* utraque scriptura justum habet intellectum; nam occupati parum de dape cogitant. At *occupant*, quem primum inveniunt, in quem incidunt, sic de Alexandro Plut. quam primum herbam offendit fame urgente comedit. RADERUS. Jactatur & altera lectio profecta ab iis, qui quid *occupare* sit, minus intellexerant: *cibus quem occupati parant*, longius à sensu & dictione Curtii, qui hoc dicit, Alexandri milites *nutrimentum quaerere, non voluptatem*, sicut haec pulchre distinguit Maximus Tyrius Dissert. 11. *Ergo* & noster opponit *occupandi* verbum, & *aestimandi.* Indicem vide. FREINSH. Forte; *quem occupant imparatum.* HEINSIUS.

Tempora somno artiora] De Taprobanae incolis Plinius l. VI. c. 22. *non in diem, aut interdiu somnus.* FREINSH.

Thessali equites] Quos magni tum aestimatos satis declarat callidi istius Philippi actio, qui apud Justinum IX, 6, 8. *Thessaliam non praedae cupiditate, sed quod exercitui suo robur Thessalorum equitum adjungere gestiebat, nihil minus quam bellum metuentem, improvisus expugnat. unumque corpus equitum* (*an equestrium?*) *pedestriumque copiarum invicti exercitus fecit.* Adde Livium IX, 19, 4. Ceterum equitatus Thessalicus omnibus saeculis fuit laudatus. Primum Herodotus VII, 196. Thessaliae equos celebrat. Herodoto accinit Statius Theb. VI. vs. 332.

Quin

THESSALICUS EQUUS.

THESSALI EQUITES.

fundis [1] *credo, &* [2] *hastis igne duratis* [3] *repellentur. Pari robore opus est. in illa terra, quae hos genuit, auxilia quaerenda sunt: argentum istud* [4] *atque aurum ad conducendum militem* [5] *mitte.* Erat Dario mite ac tractabile ingenium, nisi [6] suam naturam plerumque fortuna corrumperet. Itaque, veritatis impatiens, ho- 17

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *crebro.* 2 Leid. *astis.* 3 B. 1. *repellantur.* 4 P. omittit *atque aurum.* 5 B. 1. *mittit.* 6 Bong. Leid. omitt. *suam* alii *etiam suam.*

Quin & Thessalicis felix Admetus ab oris
Vix steriles compescit equas &c.

ubi ejus interpres. Pausanias vero equestrem Thessalorum Martem praedicat in Phocicis. Virtutem Thessalorum infra III, 11, 14. collaudat Curtius, uti & Plutarchus in Alex. c. 40. ubi proelium ad Issum descripsit. In hac etiam regione primos equos extitisse fabulantur. Nata est paroemia ἐπικρινεῖται ἵππος θεσσαλικὴ, *Decernetur equa Thessalica.* paroemiographos consule. Haec fere Raderus. Adde Xenoph. hist. lib. VII. Θετταλοῖς τοῖς κρατίστοις ἱππεῦσιν εἶναι δοκοῦσιν, *Thessalis equitibus hominum opinione longe praestantissimis.* Maximus Tyr. serm. 7. ait: *disciplina Cretensium est venari, montes superare, sagittare, currere: Thessalorum equitare: Cyrenensium aurigari: Aetolorum praedari: jaculo Acarnanes; pelta valent Thraces.* apud Strabonem lib. XI. Cyrsilus & Medius credunt ab Thessalis rei equestris studium ad Medos & Armenios transisse. Polyb. IV, 8. *Thessalorum equitum impetus, quando turmatim, aut justa acie pugnant, sustineri non potest: ad pugnandum extra aciem pro loco & tempore viritim, inhabiles sunt ac lenti. Aetoli contrario modo se habent.* Satyrus apud Athenaeum XII, 9. Alcibiadem in omnibus excelluisse scribens, addit: *in Thessalia equis alendis, & freno regendo, Alevadis equestri illa disciplina peritior.* Non omittendum hic est, quod Orosius lib. 1. cap. 13. scribit: *Thessalos Phalaephatus in lib. 1. incredibilium prodit à Lapithis creditos dictosque fuisse centauros, eo quod discurrentes in bello equites, veluti unum corpus equorum & hominum viderentur.* Cui rei non dissimilis est Americanorum quorundam opinio, quam de equitibus primum ab se visis conceperant. FREINSH. Diodor. Sic l. XVII. 33. οἱ τῶν Τετταλῶν ἱππεῖς πολὺ τῶν ἄλλων διαφέροντες ταῖς τε ἀνδραγαθίαις καὶ ταῖς ἐμπειρίαις. Arriano I. 1. sunt τὸ κράτιστον τοῦ ἱππικοῦ. CELLAR.

Acarnanes] Quam bellicosi fuerint, ex uno illorum facto discas apud Livium XXVI, 25, 7. RADERUS.

Aetolique] Hi quoque ingentem equestris rei gloriam consecuti sunt. Polybius XVII, 18. eos ceteris Graecis equitatu praestare asserit: eodemque loco victoriam Romanorum ipsis imputat. quod & Annibal facit apud Liv. XXXVI, 7, 7. FREINSH.

Invicta bello manus] Impense placet amici mei Joh. Melchioris Cörneri conjectura; *invicta ferro manus.* eam enim antithesin poscere videntur, quae sequuntur de *fundis & hastis igne duratis.* Ferri tamen & vulgata lectio potest. sic apud Virg. Aen. IV, 40.

——— ——— *genus insuperabile bello.*

FREINSH.

Fundis] Elevat quidem Curtius funditorum glandes & lapides: sed longe alia aliis mens est & calamus. Quos omnes qui Radero citantur hoc loco ordine invenias apud Lipsium de Mil. Rom. V, 20. & Poliorc. IV, 2, & 3. IDEM.

Etiam naturam] Sic emendavi, impressi, *suam naturam*, ineptissime. MODIUS. Cl. Modius ineptissime ait haberi vulgo, *nisi suam naturam:* itaque se correxisse. Bona venia dissentire liceat initio statim. Neque correctione opus, neque ineptum quod vulgatur. Sic enim accipies: Naturam suam fortuna corrumpit: quamcumque naturam nacta depravat: in quodcumque, quantumvis sanum sanctumque ac mite ingenium inciderit, violat ac vitiat. Argutius interpretari nihil attinet: quod possim, ineptire si libeat cum illis, qui apud Livium *suum ingenium* pertendunt idem esse ac mansuetum. *Sed curae fuit consulibus & senioribus patrum, ut imperium suo vehemens, mansueto permitteretur ingenio.* Nam hic, mutant, *ut imperium vehemens suo permitteretur ingenio:* & exempla Livii item ac Sallustii afferunt, quae similia non magis sunt, quam quae dissimillima. Abite argutatores, & manum à Livio abstinete. Si mens ulla vobis, mentem videritis elegantissimae locutionis, quam recte jam nunc praeivit vobis egregius juvenis Jacobus Scheckius in Praemissis: quem inter Germanos unum paene nunc scio cultorem horum studiorum, & daturum nobis aliquem auguror, quem obducere Candidatis aliarum gentium possimus. In Curtio item maneat, quomodo vulgares servant editiones. Dico vulgares, quaecumque ante Modianam adornatae: nam quae post eam Lugdunensis, incertum mihi, nova dici debeat, an vetus; vulgaris ac communis, an singularis. ACIDALIUS. *Nisi suam naturam.* omnia quae vidi exemplaria hanc scripturam laudant. Modius tamen pro *suam*, emendat *etiam*, & ineptissimam editorum pronuntiat lectionem. Acidalius contra, nec ineptam, docet, & retinendam propugnat. pro Modio videtur primum expeditus stare intellectus sententiae, deinde Curtius ipse, qui mox infra eandem sententiam reponit paullum immutatam, cum dicit: *homines*

hoſpitem ac ſupplicem, [1] tunc maxime utilia ſuadentem, *abſtrahi* juſſit *ad capi-*
18 *tale ſupplicium.* Ille ne tum quidem libertatis oblitus, *habeo*, inquit, *paratum mortis meae ultorem:* [2] *expetet poenas mei* [3] *conſilii ſpreti* [4] *is ipſe, contra quem tibi ſuaſi. Tu quidem licentia regni* [5] *tam ſubito mutatus, documentum eris poſteris, ho-*
19 *mines, cum ſe permiſere fortunae, etiam naturam* [6] *dediſcere.* Haec vociferantem,

Variantes Lectiones.

1 P. *autem* Leid. *tunc cum max.* F. B. 1. 2. *cum max.* 2 B. 1. *expectet.* 3 Bong. Leid. *conſ. mei.* 4 Bong. 2. Pall. 1. 2. Baſ. omittunt *is.* 5 Leid. Baſ. Er. alii *regni ſubito.* 6 Alii *à natura deſciſcere.*

cum ſe permiſere fortunae etiam naturam dediſcere. non damno Acidalium, *ſuam* enim interpretatur quamcumque naturam nacta ſit: nunquam enim fortuna ſine ſua aliqua natura eſt, corrumpit ergo ſuam naturam, in quam incidit. Qualecumque etiam ſanum ſanctumque, ac mite ingenium fortuna deprehenderit, violat, vitiat, ſive ſecunda, ſive adverſa, non ſemper, ſed plerumque. RADERUS. *Suam naturam*, id eſt illam, ſive illius hominis naturam, qui fortunam nimis obſequentem & benignam experitur; quem, crebro rem & ex animi ſententia expediendo, ſuum fecit, ut docte interpretatur amiciſſimus mihi Gronovius ad Statium c. 48. & ſimilibus Statii, Ovidii, Flori locis firmat. LOCCENIUS. Alii, *etiam natur.* alii, *ſuam etiam natur.* MSS. Danielis, Puteani, Pithoei, Faucheti, & Bongarſianorum alteri deeſt *ſuam*; quam vocem retinet alter Bong. cum primo & tertio Palatinis, & e contra vocem *etiam* omittunt. De ſignificatu phraſeos vide Indicem, dictione *ſuus.* FREINSH. Tan. Faber in epiſtolis Criticis l. 1. ep. 52. legit *bonam naturam* nimis confidenter, ut ſolet. *Suam* hic ſignificat *eam*, quae cuique propria nullo habito reſpectu ſive bona fuerit, ſive mala. Itaque Cicero 1. Offic. *expendendum eſt, quid quiſque habet ſui.* neque agitur hic ſolo de Dario, ſed ſententia ponitur generaliter, oſtenditurque, per fortunam cujuſque mutari naturam, iracundos per eam fieri mites & tractabiles, & vice verſa, tractabiles iracundos & moroſos. Adde Phaedr. l. IV. c. 10. SCHEFFER. Accedit his Cl. J. Perizonius in Sanctii Minerva l. 1. c. 12. §. 1. qui non dubitat ſcripſiſſe Curtium *niſi ſua plerumque naturam fortuna corrumperet*, ſenſu opportuniſſimo, qui eſt, niſi hominis cujuſque naturam etiam per ſe bonam corrumperet ſua iſtius naturae & hominis fortuna. hunc vide. Tellierius Modii lectionem revocavit *niſi etiam naturam*, & ſic plane cod. Leid. optimus, in Voſſiano deficiebat lacerata hac parte membrana. Confer cum hoc loco eamdem ſententiam planius expoſitam l. x. c. 1, 40. *Scilicet res ſecundae valent commutare naturam; & raro quiſquam erga bona ſua ſatis cautus eſt.*

Hoſpitem ac ſupplicem] Quae utraque conſideratio flectere debuerat animum regis. nam & hoſpitii jus inviolabile habebatur, & in ſupplicem ſaevire inhumanum. FREINSH.

Supplicem] Exulem Athenienſem Alexandri juſſu proſcriptum ad Darii fidem confugientem. RADERUS.

Tunc cum maxime] Illud *cum* ab iis qui hanc locutionem ignorabant omiſſum, & hic & alibi Curtio reſtitui. MODIUS. Editi Codices illud *cum* praetereunt omnes. Modius ex MS. reor appoſuit. Valet hic *quam*, ac ſi diceret Curtius tum quam maxime utilia ſuadentem jugulari juſſit. *Cum maxime*, pro nimis, valde, Cic. pro Cluentio; *quae multos annos hunc, nunc cum maxime interfectum cupit.* Sic conjunguntur *cum, ut, ut cum maxime.* RADERUS. Adſentitur, Modio & Radero codex Leidenſis, & ſibi ipſe Curtius l. v. c. 7, 2. *reparante tunc cum maxime bellum.* Adde indicem.

Abſtrahi juſſit] Alluſiſſe videtur ad morem Perſarum, quem in hac hiſtoria Diodorus expreſſit. l. XVII. c. 30. *Rex offenſus baltheo apprehenſum ex lege Perſarum apparitoribus interficiendum tradidit.* ſic apud Xenoph. ἀναβ. 1. *Poſt haec ſurgentes univerſi, atque in his etiam propinqui hominis, Cyro ſic jubente, cum judicio necis, zonam Orontae prehenderunt.* FREINSH.

Is ipſe] Prior vocula eſt à MS. Bongarſ. quod minime otioſa videretur, addidi. FREINSH.

Naturam dediſcere] Mutari quid in his verbis debeat? nihil ego video, ſed nec velim. tamen conjicias è priſcis Codicibus [nihil monuerunt amici de iis quos ipſi viderunt] aliter, *à natura deſciſcere.* minime profecto inepte, ac neſcio annon vulgato, non dicam equidem aptius, ſed fortius, imo vero & venuſtius: ſi rem quidem ipſam, & ſimul phraſin ſpectes. A ſe quippe deſciſcit, qui ſe totum alteri permittit. Exit è ſua, qui tranſit in alterius poteſtatem. Naturam ſuam exuit, qui induit alienam. Sed haec eadem confiunt interpretatione commoda etiam è vulgato. Nec auſim ipſe, nec alii ſuaſerim mutare. ACIDALIUS. Hic locus aliter in aliis codicibus reperitur, qui pro *naturam dediſcere* reſcribunt *à natura deſciſcere.* utraque lectio commoda, & elegans, ut eleganter obſervavit Acidalius, tum enim à ſe quiſque deſciſcit, cum ſe totum alteri permittit. Exit è ſua, qui tranſit in alterius poteſtatem. naturam ſuam exuit, cum induit alienam, quae omnia cadunt etiam in priorem lectionem. RADERUS.

Do-

tem, quibus [1] erat imperatum, jugulant. Sera deinde poenitentia [2] subiit regem, ac *vera dixisse* [3] confessus, [4] *eum sepeliri* jussit.

Variantes Lectiones.

1 D. Cl. P. F. *imp. erat* B. 2. Pal. 1. Voss. 2. omittunt *erat*. 2 D. Mer. Ald. Bas. Pal. 1. Col. *subit* Leid. Voss. 1. *subit* Poen. 3 Voss. 2. *confexus*. 4 Bong. Leid. Voss. 1. 2. *sep. eum*.

Documento eris] Exemplo eris. documentum pro praecepto nondum legi, ut si dicas, documenta quaedam utilia, ad vitam cum virtute agendam, non inquam Latine hic, etsi olim putavimus & scripsimus. RADERUS.

Sepeliri jussit] Hinc colligas, moris fuisse Persis, ut cadavera punitorum fere insepulta abjicerentur. Se tamen ea cognatis petentibus non negasse, Augustus l. x. de vita sua scripsit, ut refert Ulpianus in leg. 1. de cadav. punit. Seneca de Tranquil. animi xiv. 4. FREINSH.

Caput III.

Thymodes Pharnabazo; hic Memnoni succedit. Darii somnium; ejusque varia interpretatio. Pompae Persarum regum, orto Sole demum procedentium. Tum copiarum Alexandri descriptio.

1 [1] Thymodes erat Mentoris filius, impiger juvenis; cui praeceptum est à rege; *ut omnes peregrinos milites*, in [2] quîs plurimum [3] habebat spei, *à* [4] *Pharnabazo acciperet*; opera eorum [5] usurus in bello; ipsi [6] Pharnabazo tradit imperium, quod [7] ante Memnoni dederat. 2 Anxium [8] de instantibus curis [9] agitabant etiam per somnum species imminentium rerum; sive illas aegritudo, sive divinatio animi praesagientis [10] accersit. 3 Castra Alexandri magno ignis fulgore [11] collucere

Variantes Lectiones.

1 D. Cl. P. B. 1. 2. Mer. Leid. & Voss. 1. *Thimodes* Ald. *Thymondas* Bas. Col. Er. *Timodes* Voss. 2. *Thimocles* passim. 2 Ald. Bas. *in queis* sed MSS. constantissime *quis*. 3 Pal. 3. *haberet*. 4 Mer. B. 2. Pal. 2. *Pharnaboro* Frob. Bas. Col. Leid. & Voss. 1. *Farnabazo* Voss. 2. *Farnaboro*. 5 B. 2. *usus*. 6 D. Frob. Bas. Pal. 1. Col. *Farnabazo* Mer. B. 2. Pal. 2. 3. Voss. 2. *Farnaboro*. 7 C. Leid. & Voss. 1. 2. *antea*. 8 D. Pal. 1. 2. *dei instant*. 9 Frob. *agebant*. 10 Pal. 1. *arcessit*. 11 Bong. *conluere*.

Thymodes] De hoc Thymode, seu, ut alibi appellatur, Thymonda, ejusque patre Mentore, nobilissimo duce, vide Reineccii tomum tertium, ubi de ducibus Rhodiis agit, & de hac historia Arrianum II, 1, 7. Sabellicus Ennead. IV, 4. Timoclem vocat, quomodo fere in Pal. sec. (& sic etiam Voss. 2.) legebatur. ille enim, *Thimocles*. iterum eodem libro *Etymoclem* vocat Sabellicus, eique tribuit consilium, quod infra III, 8, 1. Graecis militibus adscribitur. FREINSH.

Omnes peregrinos] Graecos mercede conductos robur exercitus Darii. sic & infra Curtius, c. 8. *Jamque Graeci milites, quos Thymodes à Pharnabazo acceperat, praecipua spes, & propemodum unica ad Darium venerat.* RADERUS.

Anxium de instantibus] Locus hic varie scribitur. Anxium de instantibus agebant. Servo Modii lectionem. RADERUS. Ordo videtur, anxium curis de instantibus. Curae de instantibus, sunt curae de rebus illis, negociis, periculis, quae instant, imminent, impendent. quomodo & Liv. l. XXVII. c. 49. *his anxius curis signa ferri jussit.* Nempe cura ipsa dicitur angere; & ideo praecedit paullo ante apud eumdem; *quonam modo alter ab Annibale abscessisset, cura angebat. Anxius de re*, pro anxius ob rem, ob caussam, non puto inveniri, eo quidem sensu, ut ea res anxietatem faciat. nam alius est sensus, quum anxium de re quapiam dicimus, ut sollicitum de re, vel timidum, quando quis veretur, ne illi rei quid eveniat, contra propositum, aut suam exspectationem. SCHEFF. Forte *anxium dein instantibus Curis*. HEINSIUS.

Aegritudo] Absolute, pro aegritudine animi, hoc est, passione, perturbatione. Quomodo & Stoici appellant *morbos*, qui Graecis πάθοι. sic infra lib. IX. c. 9. *Regem quoque desperatio salutis aegritudine affecerat.* SCHEFF. *Aegritudo seu divinatio.* sic distingui vult Curtius inter *naturale* somnium, cujus heic caussam animi moerorem adfert; & *divinum*, de quo illud Homeri Iliad. IV. vs. 63. intelligendum est ὄναρ ἐκ Διός ἐστι. CELLAR.

Visa

lucere ei visa sunt: & paullo post [1] Alexander adduci ad [2] ipsum in eo vestis habitu, quo ipse [3] fuisset: equo deinde per [4] Babylonem [5] vectus, subito cum ipso 4 equo oculis esse [6] subductus. Ad haec vates varia interpretatione curam [7] distrinxerant: alii *laetum id regi somnium esse* dicebant; *quod castra hostium arsissent*; *quod Alexandrum, deposita regia veste, in Persico & vulgari habitu* [8] *perductum esse vidis-* 5 *set.* Quidam [9] contra augurabantur: *quippe* [10] *inlustria Macedonum castra visa, fulgorem Alexandro portendere:* [11] *quem regnum Asiae occupaturum esse, haud ambiguere;*

Variantes Lectiones.

1 Leid. Mer. Ald. Frob. Bas. Col. *Alexandrum.* 2 Voss. 2. *eum.* 3 Mer. Ald. Frob. Bas. Col. *fuisset, cum appellatus esset rex. Equo.* 4 D. Leid. & Voss. 1. *Babylonam* Mer. Frob. Bas. Col. *Babyloniam* Voss. 2. *Babiloniam.* 5 Sic Bong. sed Mer. Frob. Bas. Col. *vectum* Pal. 1. *victum.* 6 D. Leid. & Voss. 1. 2. Mer. Ald. Frob. Pal. 1. 2. Col. *subductum* Bas. *subjectum.* 7 Voss. 2. *distraxerant* Mer. P. Frob. Bas. Pal. 1. 2. *distraxerunt.* 8 Sic Bong. sed Ald. Mer. Frob. Bas. Col. *product.* 9 MS. Voss. 2. & Vett. ed. *non ita* Bong. Leid. Voss. 1. omit. *ita* Pal. 1. omittit *non.* 10 Bong. Pal. 2. Voss. 1. *industria* Pal. 1. *interusta.* 11 Bong. Pal. 1. 2. Leid. & Voss. 1. *quodve regn. As. occupare habuisset, haud ambiguae rei* Mer. *quae r. A. occupare habuissent. h. amb. rei* Ald. Bas. Col. *quae r. A. o. habuisset, h. amb. rei* Voss. 2. *quemve r. A. occupare habuisse haud ambigue rei.*

Visa sunt] Eleganter *videri* de somniis. Livius l. XXI. c. 22. *fama est in quiete visum ab eo juvenem divina specie.* Tacit. l. 1. Annal. c. 14. *nox cadem laetam Germanico quietem tulit, viditque se operatum, & sanguine sacro respersa praetexta pulcriorem aliam manibus aviae Augustae accepisse.* CELLAR.

Alexander adduci ad ipsum in eo vestis habitu] Totum hoc sic legitur in editis. *& paullo post Alexandrum adduci ad ipsum eo vestis habitu, quo ipse fuisset, cum appellatus esset rex. Equo deinde per Babylonem vectum, subito cum ipso equo oculis esse subductum.* Quae si cum nostris conferas; videbis, me, qua à scriptione, qua ab interpunctione locum integritati suae reddidisse, & turpissimam glossam, natam ex eo, quod mox sequitur, *quoniam in eodem habitu Darius fuisset, cum appellatus est rex*, ex eo exegisse. Atque haec quidem omnia, quo magis probes, volentibus jubentibus membranis. De cetero, si quid etiam contra eas audere fas est, legerim etiam priora una voce concisius hoc modo: *& paullo post Alexander adduci ad ipsum in eo habitu* &c. omisso illo *vestis.* MODIUS.

Quo ipse fuisset] Servus adhuc & Astandes, proinde Curtius cum Justino & Strabone videtur sentire, quando Darium Astandem facit. cum Diodor. Sic. illum ex stirpe regia & Ochi regis fratre natum velit, & ex duello victorem post Ochum creatum regem, dictus est ante Codomannus. Mihi potior Strabo, Justinus, Curtius, quam Siculus. pro Codomanno alii legunt Codnanus. Clemens vocat Ochum. Tertullianus Darium Melam. fuit ergo servus regum Arsis, & Ochi sive Astandes, sive Ochi fratris filius, omnes enim, etiam propinqui serviebant regi. RADERUS.

Distrinxerant] Vulgo *distraxerant*, sed hoc, quod impressum est, malo. MODIUS. Sic lego non *distraxerant*, contrariis & diversis interpretationibus regis animum in diversa traxerant, ut ex eo curae Darii augerentur. RADERUS.

Arsissent] Vide num melius *Arsisse.* FREINSH. Mallet Freinshemius, *arsisse.* sed sic duae pereunt litterae. itaque legerem, *arsisse & quod.* scriptum fuit junctim *arsisse &*, hinc fecere *arsisset*, ac cum emendatione *arsissent.* SCHEFF.

Perductum] Excusi *productum*, in quo saepius peccant, quam velim, MODIUS.

Perductum esse vidissent] Forte *perductum ad se vidissent.* HEINSIUS.

Quidam contra &c.] Hic primum legi patiar, & censeam verius *contra*, pro *non ita.* neque enim aliter hi modo somnium interpretabantur, sed plane in contrarium. Deinde quae varietas magna est, & nunc *ambiguere*, nunc *ambiguae rei*, nunc aliter invenias, ἀναμφισβήτως ego scribo: *occupaturum haud ambigue.* liquet id mihi verum. In postremis nolim sane aliam lectionem; *quoniam in eodem habitu fuisset, quo Darius, cum appellatus esset rex.* Vulgata melius se tuetur. ACIDALIUS.

Quidam contra] Cum in MSS. magna sit hoc loco varietas, eorumque nullus (praeter Voss. 2. nunc editum) lectionem vulgatam, *quidam non ita*, juvet; sed Palatinus primus particulam *non*; alii part. *ita* omittant, non improbe facturus videbar, si lectionem istam *contra* reciperem, cum nec à scriptura abeat, & usu loquendi sit probatissima, praeterea Acidalio, quem & Raderus sequitur, vulgata potior veriorque videatur. FREINSH. MSS. plerique omittunt vocem *ita.* hinc nonnulli cum Freinshemio legunt, *quidam contra.* mihi verisimile, Curtium scripsisse: *quidam noxia augurabantur.* Nempe praecesserat, *alii laetum id somnium esse dicebant*, cui hoc opponitur. neque quidquam facilius erat, quam ex *noxia* facere *non ita*, & postea illud *ita* delere tamquam supervacuum, aut ex initiali sequentis vocabuli natum. SCHEFF.

Haud ambigere] *Haud ambiguae rei* membranae. sed illud melius, & ad Plutarchum propius. MODIUS. *Haud ambigere* laudo hanc prae Acidalii scriptu-

guere; *quoniam in eodem habitu Darius fuiſſet, quum appellatus eſt rex.* Vetera quo- 6 que [1] omina, ut [2] fit, ſollicitudo [3] revocaverat: [4] *Darium enim in principio imperii vaginam* [5] *acinacis Perſicam juſſiſſe mutari in eam* [6] *formam, qua Graeci uterentur; protinuſque Chaldaeos interpretatos, imperium Perſarum ad eos tranſiturum, quorum arma eſſet imitatus.* Ceterum [7] ipſe & [8] vatum reſponſo, quod [9] edebatur in vul- 7 gus; & [10] ſpecie, quae per ſomnum oblata erat, [11] admodum laetus; caſtra ad [12] Euphraten, [13] moveri jubet. Patrio more Perſarum traditum eſt, orte ſole 8 demum [14] procedere. die jam inluſtri, ſignum è tabernaculo regis [15] buccina dabatur. Super tabernaculum, unde ab omnibus conſpici [16] poſſet, imago ſolis [1] cry-

Variantes Lectiones.

1 Mer. Ald. Frob. *omina* Pal. 1. 2. Col. *omnia* Voſſ. 1. *oma.* 2 Voſſ. 2. D. *ut fere* additum margini *fert* Mer. Baſ. Pal. 1. 2. Col. *ut fert* P. *ut fieri ſolet* F. B. 1. Leid. *ut fere.* 3 Voſſ. 2. Mer. Frob. Baſ. Col. *revocaverant.* 4 Bong. Pal. 1. 2. Leid. & Voſſ. 1. *Recenſebant enim Dareum in pr.* Voſſ. 2. Mer. Baſ. Col. *Rec. en. Darium in pr.* Frob. *Rec. en. Darium pr.* 5 Mer. *acynacis* Pal. 2. *armatis* Col. *acinatis.* 6 Pal. 2. *fortunam.* 7 P. F. *&* *ipſe.* 8 Pal. 1. *natum.* 9 Baſ. Col. *aedebatur.* 10 Pal. 1. *ſpe* Pal. 2. *ſpeciem.* 11 Voſſ. 1. *ad domum.* 12 Leid. *Euphraten* Voſſ. 2. *Eufr.* 13 Voſſ. 2. *movere.* 14 Sic Bong. ſed Voſſ. 2. Elz. Mer. Ald. Baſ. Pal. 1. 2. Col. *procedente die.* 15 Leid. Voſſ. 1. D. *Bucina.* 16 D. Pal. 1. 2. *poſſit.*

ſcriptura: nihil mutandum, ubi non cogit neceſſitas. RADERUS. *Occupaturum eſſe, haud ambigere.* Plerique MSS. cum editione Aldina ſcribunt, *occupare habuiſſent, haud ambiguae rei*: unde Acidalius ἀναμφισβητήτως ſcribere ait: *occupaturum haud ambigue*, quae lectio quamvis ratione non careat, mihi tamen cum Radero vulgata praeplacet. FREINSH. Arbitror ſcripſiſſe Curtium, *quem regnum Aſiae occupare, habuiſſe id haud ambiguae rei*: ſenſus eſt, Darium id habuiſſe tamquam rem haud ambiguam, ſed claram apertamque, Alexandrum nempe occupare Aſiae regnum, per ſomnium, quod vidiſſet. *Occupare*, ponitur eleganter, pro in eo nunc eſſe, ut occupet, quia nunc cum maxime bello petebat Darium. *Habere quid rei haud ambiguae*; pro habere rem aliquam minime ambiguam, ſed certam evidentemque. habet autem Darius, per oblatum ſomnium. SCHEFF.

Vetera quoque omina] Elegans plane reſtitutio, & cujus potiorem partem Palmerio meo acceptam ferre lector debes. antea legebatur: *vetera quoque omnia, ut fert ſollicitudo, revocaverant. Recenſebant enim Darium principio* &c. partim peſſime, partim inficete. MODIUS. Quidam libri, etiam MSS. *omnia*, male. ſic fere Tacit. 11, 78, 2. *Recurſabant animo vetera omina.* FREINSH. Infra l. VI. c. 6, 6. *veſtem Perſicam ſumſit, ne omen quidem veritus.* majorum enim rerum mutationem haec veſtium armorumque imitatio credebatur portendere. CELLAR.

Vaginam acinacis] Non multum igitur abſimilem fuiſſe neceſſe eſt Graeco gladio Perſicum acinacem, quando utrique vagina eadem aptari potuit. Atqui Darius poſt pugnam Iſſicam gladios, haſtaſque majores fabricari juſſit, teſte Diodoro; ratus ea de cauſſa viciſſe Macedonas, quod longioribus uterentur. *Formam* igitur crediderim cum Freinshemio (in Indice) hic ſumi pro exteriori vaginae ſpecie atque ornatu. TELLIER.

Chaldaeos] Artis nomen, non gentis ſolum; quia Chaldaei ex gentis vocabulo nominati, diuturna obſervatione ſiderum ſcientiam putantur effeciſſe, ut praedici poſſet. Cic. 1. de Divinat. c. 1. à ſiderum notitia ad omnium portentorum, inuſitatarumque rerum interpretationem progreſſi ſunt. Adde noſtrum lib. V. c. 1, 22. CELLAR.

Patrio more Perſarum traditum eſt, orto ſole] In vulgatis inſertum reperias *quod*: unde ſuſpicor, ne texendum ſic potius hoc orationis filum. *Caſtra ad Euphratem movere jubet, patrio more Perſarum, quo traditum eſt, orto ſole demum procedere, die jam illuſtri. Signum è tabernaculo regis buccina dabatur: ſuper tabernaculum* &c. ACIDALIUS.

Die Illuſtri] Cum multa jam lux eſſet, nihil diluculi reliquum. CELLAR.

Imago Solis cryſtallo incluſa fulgebat.] Sol à Perſis pro ſolis auctore & numine cultus. Addunt hoſtiam Solis *equum*, propter celeritatem. Ovid. lib. 1. Faſtor. diſt. 193.

> *Placat equo Perſis radiis Hyperiona cinctum,*
> *Ne detur celeri victima tarda Deo.*

Sed quo metallo fuit imago ſolis expreſſa, aut qua gemma lapideve pretioſo? Tertullianus in Apolog. ſuis temporibus in linteo depictum & adoratum ait à Perſis. Crediderim, ab regibus in cryſtallo circumlatum, ex puro auro fuiſſe expreſſum, coelatum, elaboratum, & expolitum; cryſtalloque veluti ſacello clauſum, ut oriente vero Sole, & in cryſtallum aurumque incidente, accenderetur, & ex repercuſſu ſolis per anaclaſim incenſus, alter Sol videretur, oculoſque intuentium perſtringeret. Aurum enim maxime Solem aemulatur & ignem, ut Pindarus αἰθόμενον πῦρ vocaret. RADERUS. Solis imaginem inſigni artificio fabrefactam coluit Choſroës Gazaci, quam cum templo ejus, aliiſque inſignibus ornamentis dele-

 vit

9 [1] cryſtallo incluſa fulgebat. Ordo autem agminis erat talis. Ignis, quem ipſi *ſacrum* & *aeternum* vocabant, argenteis altaribus praeferebatur. Magi proximi pa-
10 trium carmen canebant. Magos trecenti & ſexaginta quinque juvenes ſequebantur, [2] puniceis amiculis velati, diebus totius anni pares numero: quippe Perſis quo-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voſſ. 1. 2. *criſtallo*. 2 Leid. D. Mer. B. 2. Baſ. Pall. o. Col. *punicis*.

vit Heraclius imperator, ut auctor eſt Cedrenus. Porro, hanc imaginem, de qua Curtius, non alio fini ſuper tabernaculum regis collocatam fuiſſe arbitror, quam ut ſignum eſſet vel profectionis, vel pugnae. Quamquam enim, ut ait noſter, *ſignum buccina dabatur*, exaudiri ab univerſo exercitu non poterat, praeſertim in tanta hominum multitudine. Ut vel hinc mutuatus videri poſſit Alexander inſtitutum ſuum, quod narrat Curtius, v. 2: *Tuba, cum caſtra movere vellet, ſignum dabat, cujus ſonus plerumque tumultuantium fremitu exoriente haud ſatis exaudiebatur. Ergo perticam, quae undique conſpici poſſet, ſupra praetorium ſtatuit, ex qua ſignum eminebat pariter omnibus conſpicuum. Obſervabatur ignis noctu, fumus interdiu.* Sed & aliis gentibus haud diſpar conſuetudo. Romanis erat *tunica coccinea, quae ſupra praetorium* itidem *expandebatur*, ſi Plutarcho credimus in Fabio cap. 26. de qua multa Lipſius ad Tacit. I, 39. & de Militia Rom. IV, 12. FREINSH.

Ordo autem agminis] Confer cum hac deſcriptione Herodotum Xerxis iter depingentem lib. VII. cap. 40. FREINSH.

Ignis] Et originem ignis colendi, apud Perſas, & Pyrea, ſive templa igni initiata, & foculos, ignemque aeternum, ex optimis ſcriptoribus docuit ubertim Briſſonius de regno Perſarum à princ. lib. II. ut operam luſurus ſim, ſi plura velim congerere. RADERUS.

Aeternum] Huic ſimilis fuit Veſtalis Romanorum, de quo vide Lipſium de Veſta. Notatis apud Briſſonium adde Max. Tyrium Or. 38. poſt princ. *Igni ſacrum faciunt Perſae, igni alimentum ſuppeditant, acclamantque* πῦρ δέσποτα ἔσθιε *ignis domine comede &c.* Tiraquellus ad Alex. dies Genial. IV, 2. non abſurde putat, hinc fluxiſſe morem apud poſteriores Imperatores, quibus ignis praeferebatur, de cujus praelatione idem ſcripſit ibid. I, 2. falſus tamen in eo quod Martiae quoque ex concubinis Commodi id tributum exiſtimat, verbis interpretis Herodiani, non recte acceptis. Sic enim ille I, 50. *ſic ut praeter ignem omnes honores velut Auguſtae tribuerentur.* Hic, inquam, Tiraq. non animadvertit, τὸ *praeter* exceptivum eſſe vocabulum, idque velle, excepto igne reliquos honores eſſe tributos. nam in textu eſt, πλὴν τοῦ πυρὸς. Porro neſcio quem (Cedrenum forte, an Euſebium) ſecutus Altiſſiod. Chron. auctor in deſcriptione Aſiae tradit Nembroth poſt confuſionem linguarum in Perſidem ſeceſſiſſe, ibique cultum ignis inſtituiſſe. FREINSH.

Ignis quem ſacrum & aeternum] Antiqua religione orientis populi ignem coluere, quem *ſacrum* dicebant & *aeternum*, quod nefas eſſet extingui, niſi rege mortuo. Diodor. Sic. l. XVII. 114. CELLAR.

Argenteis altaribus] Foculis. Xenophon de Cyro procedente: καὶ πῦρ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἵποντο φέροντες. *& ignem pone illum in foco majori, qui ſequebantur viri gerebant.* qui plura de cultu ignis, ejuſque origine quaerit, luculentos Briſſonii focos excutiat. De altaribus tamen dubites, quae forma fuerit illorum? Reor altaris baſes planas fuiſſe, in media tamen cavas fortaſſe, ubi ignis alebatur; è lateribus tribus tabulas argenteas creviſſe, ſuperne velut in tholum ritu aediculae coëuntes, ſed ab una parte apertas. RADERUS.

Magi] Vox à barbaris profecta: Erant enim ſacrorum antiſtites, regum moderatores; & ſapientiae divinae & humanae periti habebantur. Inde ſenſim coepit in infamiam vergere, peſſimiſque artibus aſſignari. Ita cuncti venefici, incantatores, Theſſali, arioli, aruſpices, Chaldaei, genethliaci, necromantici, praeſtigiatores, lamiae, ſagae, & hoc genus alii, aliaeque peſtes generis humani, Magis accenſi, & execrati. Magorum triplex genus erat. Primi fuere ſapientiae magiſtri, doctiſſimi juxta ac plane ſobrii ſiccique, ut qui praeter farinam & olera nihil ad menſam adhiberent. Alii antiſtites & ſacerdotes, qui in Perſide ſuam ſectam perſeverarunt, quos Perſae Magos vocarunt. Extremi, qui malorum geniorum ope & opera variis praeſtigiis animos mortalium ſuſpenderunt, luſerunt, ſaepius etiam anteverterunt; quorum magia malas artes continet. Inventionem Magiae Zoroaſtro Bactrianorum regi certatim adſcribunt. De inventoribus magiae luculenter Pererius, Briſſonius, Delrius. in Perſicorum magorum diſciplina deſcribenda multus eſt Marcellinus, Plinius, Clemens. RADERUS. Cicero, divinat. I. 23. *Magi genus ſapientum & doctorum habebatur in Perſis.* Penes hos erat μαντεύεσθαι, id eſt divinationis ſtudium. Aelian. Var. Hiſt. II, 17. περὶ θεραπείας θεῶν διατρίβειν καὶ θυσίας καὶ εὐχὰς, hoc eſt cura omnium ſacrorum, Diogen. Laërt. prooem. unde Apulejus Apologetico: *Perſarum lingua magus eſt, qui noſtra ſacerdos.* CELLAR.

Trecenti & ſexaginta, &c.] Ad numerum dierum per annum recurrentium. Nec mirum, id eos potuiſſe, quum eſſent in ſiderum diſciplina accura-

tiſſ-

quoque in totidem [1] dies descriptus est annus. Currum deinde Jovi sacratum al- 11 bentes vehebant equi: hos eximiae magnitudinis *equus*, quem *Solis* appellabant, sequebatur. aureae virgae, & albae vestes, regentes equos adornabant. [2] Haud 12 procul erant vehicula decem, multo auro argentoque coelata. Sequebatur haec [3] equitatus duodecim gentium, variis armis & moribus. Proximi ibant quos Per- 13 sae [4] *Immortales* vocant, ad decem [5] millia. cultus opulentiae [6] barbarae non alios magis honestabat: illi aureos torques, illi vestem auro distinctam habebant, manicatasque tunicas, gemmis etiam adornatas. Exiguo intervallo, quos *cognatos* 14 *regis*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *diebus*. 2 B. *aut*. 3 Voss. 2. *comitatus*. 4 Leid. & Voss. 1. *immort*. & sic in omnibus fere. 5 Leid. Voss. 1. 2. *milia* & sic semper. 6 Leid. *barbarette* vel *barbaricae*.

tissime versati. Hodie annus describitur in dies 365, horas sex, quae quarto quoque anno diem integrant, qui intercalaris est: momenta vero quae supersunt, certis annorum saeculis etiam horas & dies conficiunt. Unde tot fastorum & temporum emendationes natae, nascunturque hodie. RADERUS.

In totidem dies, &c.] Chaldaei, Persae, Armenii, Hebraei, Aegyptii, annum trecentis sexaginta quinque diebus circumscriptum habebant; nisi quod in illis quinque extremis variarent, quos alii aliis temporibus addebant. Persae veteres hodieque annum NEVRVZ nuncupant, quod solenne verni tempus significat. Et hodie illud nomen NEVRVZ non solum apud Persas plurimum est in ore; sed etiam apud alias nationes: adeo ut Turcae annum solarem *Neuruz* vocent: & quum aetatem alicujus indicare volunt, tot *Neuruz* dicunt eum habere, quot annos natus est. Romani sero admodum ad Persarum, & reliquorum in Oriente populorum, rationem temporum accesserunt; quum ab usque Romuli & Numae aevo perturbata annorum, mensium, dierumque via progrederentur. RADERUS.

Currum] Persarum Imperatores nunquam progrediebantur in publicum, sive ad bellum proficiscerentur, sive ad sacrificium irent, quin currus Solis & Jovis praemitterent; & hoc ex Cyri institutione Xenophon. De his aliisque ad Persas pertinentibus, quae ad auctoris nostri explicationem facere videbuntur, non est ut quisquam post summum virum BRISSONIVM quicquam dicat, qui haec omnia accuratissime simul doctissimeque tribus de regio Persarum principatu complexus est libris; quem ideo cuivis historiae Persicae, vel etiam Curtianae studioso, diligenter evolvendum esse censeo. FREINSH.

Jovi sacratum] Fuit cum existimarem legendum esse, *Soli sacratum*, ex Justino I, 10, 5. *nam & Solem Persae unum Deum esse credunt: & equos eidem Deo sacratos ferunt.* Sic II. Reg. 23. ubi de equo & curru Solis. Sed constat ex tot aliis auctoribus, non hunc solum habuisse DEUM, sed & alios, de quibus Brissonium lib. II. vide. ita ut potius credam Justinum, quo reliquis scriptoribus consentiat, explicandum esse, ut verba *unum Deum*, non velint, solum atque unicum, sed potius unum ex diis, quomodo apud Tacitum XII, 5, 3. *unum se civium:* & Florum IV, 12, 33. *unum principum*, sic apud Justinum *unum Deum*, ut istud *Deum* sit secundus casus pluralis numeri. FREINSH.

Albentes equi] Sacer color, praesertim in equis ad solennia adhibitis. v. g. ad triumphum. Plin. Panegyr. cap. 22. *quadrijugo curru, & albentibus equis.* Ovid. de Arte l. I. vs. 214. *quatuor in niveis aureus ibit equis.* CELLAR. Omnium instar hic sint Cl. Brissonii de regn. Pers. doctissimi commentarii.

Equus solis] Soli equos propter pernicitatem sacratos fuisse, ex divinis etiam historiis notissimum est. II Reg. 23, 2. CELLAR.

Duodecim gentium] Non facile has aliquis distincte explicuerit. septem enim, nisi fallor, cap. 2. recensebantur, qui lustrationis vallum intraverant. Plin. quidem lib. IV, 10. extr. duodecim numerat ab Alexandro devictas; sed dubitatur, an pariter Persae distinxerint. Etiam Bactrianos admiscet, quos noster tum dixit, (III, 2, 9.) propter locorum longinquitatem absuisse. IDEM.

Immortales] Hos immortales per duces suos mori docuit Theodosius, Theodosii magni nepos. *Hi erant*, inquit Herodotus l. VII, c. 83. *Imperatores omnium pedestrium copiarum, praeter illa delecta Persarum decem millia, quibus praeerat Hydarnis filius, qui vocabantur* immortales *ob hoc, quod si quis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius sufficiebatur; nec unquam plures paucioresve erant decem millibus.* Auctor horum videtur fuisse Cyrus. Erant robur exercitus Persici, selecti ex nobilissimis & fortissimis Persarum. RADERUS. Brisson. l. I. p. 127. hos & *inviolabiles* appellatos fuisse, tradit ex Diodor. lib. II. Reineccius in regno Persarum. Alii sunt apud Herodotum, IV, 93. immortales, Γέται nimirum, οἱ ἀθανατίζοντες, ideo sic vocati, *quod mori se non putent: sed eum qui defunctus est, meare ad Zamolxin.* FREINSH.

Cultus opulentiae, &c.] De his potissimum illa Curtii accipienda sunt supra: *nitet purpura auroque, fulget armis & opulentia*, &c. FREINSH.

Manicatis tunicis] Ut mollitiem, & effeminatos

K 2 in

regis [1] appellant, decem & quinque millia hominum. Haec vero turba muliebri-
15 ter propemodum culta, luxu magis quam decoris armis conspicua erat. [2] *Dorypho-
ri* [3] vocabantur proximum his agmen, soliti vestem [4] excipere regalem. hi currum
regis

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. *appellabant.* 2 Bong. Voss. 1. Leid. *Doryphorae* Pal. 1. *Doriferae* Mer. *Diriphorae* Voss. 2. *Doriso-
re* Frob. Col. Amst. *Doriphori.* 3 Pal. 2. *vocabatur.* 4 Mer. *accipere.*

in Persis mores notet. vide Brisson. l. I. de regno Pers. & Ferrar. de re vestiaria l. III. c. 8.

Quos cognatos regis appellant] Honorariam hanc appellationem fuisse, nec ullo sanguinis jure, aut aliquo naturali cognationis vinculo competiisse, ex eo constat, quod inter cetera victoriae praemia Darius tribus satellitibus hoc quoque proposuit, καὶ συγγενής μου κληθήσεται, ut Esdras 3, 4. & Josephus l. IX. Ant. 4. tradunt. Alexandrum quoque hoc cognatorum nominis honore Persas quosdam affecisse Arrianus l. IV. auctor est. Erant & cognatorum principes, ex quibus Darius decem legatos ad novas pacis conditiones ferendas ad Alexandrum misit, ut Curt. l. IV. refert. Quanto vero in honore apud reges Persarum fuerint, quos cognatos regis appellabant, ex Esdra apparet. 3. hi cognati non adorandae tantum purpurae jus habebant, verum ad oris osculum admissi: peculiaris etiam regis his cognatis coena data, cui extraneus nullus adhibebatur. POPMA. Re vera enim non fuerunt, sed honoris caussa ita dicti. vide Brisson. lib. I. p. 132. cui pag. 71. ubi de convivio cognatorum, συγγενικὸν ἄριστον Athenaeus appellat, addendus est locus ejusdem dipnosophistae III, 28. Φιλήτας δ' ἐν τοῖς Ἀτάκτοις, σπολέα καλεῖσθαί τινα ἄρτον, ὃν ὑπὸ τῶν συγγενῶν μόνον καταναλίσκεσθαι. *Philetas in Atactis Spolea vocari panem tradit, quo soli cognati vescuntur.* quomodo & supra lib. I. γαμβρίον στολὴν nominat, quae secundum Casaubonum cap. 23. solis Magni Regis generis proprie competebat. Idem ad Athenaeum, animadvers. 11, 9. falsum putat, appellationem cognatorum honorariam tantum fuisse, sine ulla rei veritate. De qua re ita sentio, fuisse qui revera regis cognati & essent, & dicerentur: indeque etiam praecipuis honoribus & emolumentis gauderent; at in horum postea nomen & veluti gradum, honoris & virtutis caussa adscitum esse magnum aliorum numerum, qui dicerentur cognati Regis, non essent; atque ita prout quaeque occurrunt, vel de his, vel de illis accipienda esse: inter quae & convivium, & inprimis panem cognatorum ad priores pertinere arbitror. Hanc differentiam inculcare videtur ipse Curtius: cum enim hic *cognatos*, honorario vocabulo usurpasset; mox num. 21. subjicit: *dextra laevaque regem ducenti ferme nobilissimi propinquorum comitabantur:* ex quibus etiam fuisse puto *decem* illos *legatos*, quos *cognatorum principes* appellat infra IV, 11, 1. Quomodo fere de Ocho rege Justinus x, 3, 1. *regiam cognatorum caede & strage principum replet.* ubi de cognatis proprie dictis sermonem esse, satis ostendit Socer meus. quemadmodum apud eundem auctorem XI, 15, 7. querela Darii *vitam sibi a cognatis ereptam, quibus & vitam & regna dederit*, vix de aliis intelligi potest. FREINSH.

Doryphori] Cognati regis, qui stolam Medicam gestabant, Doryphori vocabantur. Persae enim stolam Medicam Doryphoricam appellabant, ut Aelian. l. I. Var. Hist. c. 22. auctor est; ubi de muneribus, quae Persarum reges legatis ad se venientibus dare solebant, sic ait, καὶ στολὴν ἐπ' αὐτοῖς Μηδικήν, ὀνομάζε τῇ στολῇ δορυφορική. nam Medica veste donari apud Persas summo honore ducebatur. Doryphori vero, seu hastati, mille iique fortissimi ac praestantissimi, ex his qui in immortalium numeros relati erant, legebantur, quos etiam, quod aurea mala hastis praefixa ferrent, μηλοφόρους appellabant, de quibus Arrian. l. III. & Athenaeus l. XII. Deipn. & Themist. Orat. 5. meminerunt. POPMA. *Doryphori*, de Doryphoris & Melophoris corporis regii custodibus, qui ex Immortalium numero erant, vide praecipue Brissonium lib. I. pag. 128. & 129. ubi quod de Melophoris inter Alexandri satellites dicitur, confirmari etiam potest ex Polyaeni lib. IV. inter strategemata Alexandri num. 24. Sic autem distinximus, pauciores edd. hac in parte secuti, cum curam excipiendae vestis regiae ad eos, utpote corpori regis proximis, aliaque similia ministeria obeuntibus, pertinuisse, colligere liceat ex iis, quae de eorum officio Brissonius adnotavit. Unde etiam in eam militiam juvenes aetate atque forma florentes lecti sunt, quod apparet vel ex Polycleti Doryphoro apud Plinium XXXIV, 8, 10. quem fecit *viriliter puerum.* FREINSH. Δορυφόροι hastati, satellites, δόρυ enim *hastam* sonat: multa autem hastarum genera αἰχμή, δόρυ, σάρισσα, unde non est quod mireris, alios hastatos num. 20. memorari. CELLAR. Hoc loco Cl. Clericus iterum male vult Curtio, & in eum invehitur, quod Graecos secutus nomina Graeca Latinae orationi inseruit, non secus ac si essent Persica; & praeter hunc locum alia adducit. Sed eo ipso nomine, quod Graecos, qui de vita Alexandri M. scripserant, secutus sit, defenditur; dum communem morem secutus sit, non ipse peregrinationibus aut itinerariis operam dederit. Vel igitur scriptores, qui de vita hac scripserunt, id fecisse ostendat, vel usum aevi uni non imputet Vir Cl.

Proximum his agmen] Totumne agmen aliquod in regia veste portanda occupatum? certe enim, cum

regis [1] anteibant, quo ipse eminens vehebatur. Utrumque currus latus deorum 16 simulacra ex auro argentoque expressa decorabant: distinguebant [2] internitentes gemmae jugum; ex quo eminebant duo aurea simulacra [3] cubitalia, quorum [4] alterum Nini, alterum Beli [5] gerebat effigiem. Inter haec auream aquilam [6] pinnas ex-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *antehibant.* 2 Pal. 2. omittit relicto vacuo spatio Frob. Elz. Bas. Col. *intervenientes.* 3 Voss. 2. omittit *cubitalia.* 4 D. Pal. 1. 2. Leid. Voss. 1. 2. *alter in alterutrum belli* Mer. Ald. Frob. Bas. Lugd. Col. Amst. *alter in alterum* alii *alterum in alterum.* 5 Leid. D. Pal. 2. omittunt *ger. eff.* 6 D. Cl. Mer. P. Ald. F. B. 2. *pennas* Pal. 1. 2. Voss. 2. *plumas.*

cum rex ornatu cultus fuerit, qui duodecim millibus talentorum Plutarchi in Artaxerxe asseveratione aestimaretur. RADERUS.

Eminens vehebatur] Triumphantis magis quam belligerantis ritu, sic enim lib. IV. Curtius ait Darium triumphantis magis, quam dimicantis more curru sublimem in proelium ivisse. Et hoc veteri more Persarum. Sic Xerxes pugnavit, ut Xenophon, Herodotus, Siculus, alii testantur, & saepe infra de Dario Curtius semper curru vehente. RADERUS.

Auro argentoque expressas] Idem Curtius: Orsinis currum laudat equorum domiti greges sequebantur, currusque argento auroque adornati. Ovid. l. II. Metam. vs. 107.

Aureus axis erat, temo aureus, aurea summae
Curvatura rotae, radiorum argenteus ordo.

ita triumphantium currus erant auro argentoque picti, de quibus plura, qui de triumphis scripsere. RADERUS.

Expressas] Cicero pro Archia. *Quam multas nobis imagines non solum ad intuendum, verum etiam ad imitandum fortissimorum virorum expressas scriptores & Graeci & Latini reliquerunt.*

Gemmae jugum] Ovid. l. II. Met. vs. 109.

Per juga Chrysoliti, positaeque ex ordine gemmae
Clara repercusso reddebant lumina Phoebo.

Sidon. Apoll. carm. XI. vs. 94, 96.

Cui dederant Crystalla jugum, quae frigore primo
Strinxit hyperboreis Tanaitica crusta pruinis.

Sed hic dubitari video, quod jugum Curtius describat, currus, an equorum quadrijugorum? plurima sane de jugis collegerunt Lips. & Stewech. sed ego nullum in curru jugum agnosco, ajoque juga tantum equorum & jumentorum collis imponi, quae juxta extremum temonem jumentis imposita alligantur. Eustat. ad XIII. Iliad. octo fere genera jugorum recenset, ex quibus nullum est in curru. RADERUS.

Alterum in alterumbelli] Mira vero sciolis quae placeant. haec cum ita, ut à me edita sunt, in omnibus scriptis legerentur Codicibus, fuere tamen, qui hoc nobis commenti sunt: *quorum alterum Pacis, alterum Belli gerebat effigiem.* insana mentis judicia ebriae. MODIUS. Interpolatam à sciolis lectionem non dubitabis cum Scaligero emendare; quorum *alterum Nini, alterum Beli gerebat effigiem.* Per Ninum Assyriae, per Belum Babyloniae imperium conjunctum innuebant currus Darii artifices. LOCCENIUS. Sequor hic Modii & MS. fidem, Aldina editio: *quorum alterum pacis alterum belli gerebat.* Augustana: *gerebant.* Cetera, ut sunt Modiana, Basil. Modium sequitur, vel praecedit potius. RADERUS. *Alterum Nini, alterum Beli*, Cum veteres plerique habeant *alterum in, alterum belli* (ex quo correctores fecerunt, *alterum pacis, alt. b.* sicut & apud Plin. XXXV, 10, 35. est imago Belli) & in auctorem nostrum, & in magnum Scaligerum injurium me fore credebam, si certissimam ejus emendationem non reciperem. Vide ipsum in Addit. de Emend. temp. pag. 751. Quamquam, ne quid dissimulem, moveri quis possit eo, quod Arrianus III, 3, 1. & VII, 3, 31. scribit, Alexandrum, Babylonem ingressum, instaurasse templum Beli, quod Xerxes diruisset: unde suspicari possis, Persas haud magnopere honorasse Belum istum, neque perinde Darium ejus effigie currum suum exornari voluisse. Sed dici possit, Xerxem diruisse templum illud odio gentis, non ipsius Dei: sicut nec hodie ab eorundem sacrorum cultoribus, templis abstinetur: deinde Persas, etiamsi pro Deo forte non habuerint, habuisse tamen pro viro magni & excelsi animi, adeoque pro fundatore imperii, in quod ipsi successerint. Potest & videri Xerxes, etiamsi pro Deo eum coluisset, ira atque indignatione infelicis expeditionis, desertorum conatuum à Deo suo poenas exegisse. evertit enim eam aedem, ut Arrianus ait, cum ex Graecia rediisset. Quamquam Aelian. hist. var. XIII, 3. id factum innuere videatur aliquanto prius, adeoque eam ipsam cladem Xerxi tum significatam fuisse, cum sepulchrum Beli diruisset. Hoc etiam Scaligeri emendationem juvat, quod animadvertere licet, *Beli* nomen alibi etiam pari modo fuisse corruptum. v. g. apud Lil. Gyraldum lib. de annis & mensibus, sic legitur: *In graeca vero historia mille ferme & CCC. habet ab ipsius belli* (pro *Beli*) *principatu.* Et in Dion. Afri Geograph. pag. 55. f. cujusdam veteris editionis idem vitium observavi. Sed & apud Caesarem Civ. II, 25. portam *Beli* potius Uticae fuisse, quam *bellicam* putem. Sicut in Herodoto III, 155. & 158. fuerunt *portae Belides* Babylone. FREINSH.

17 extendenti similem sacraverant. Cultus regis inter omnia [1] luxuria notabatur.
18 purpureae tunicae medium [2] album intextum erat: pallam auro distinctam aurei
[3] accipitres, velut rostris inter se [4] conruerent, adornabant; & zona aurea mulie-
19 briter cinctus [5] acinacem suspenderat, cui ex gemma [6] erat vagina. [7] *Cidarim* Per-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Leid. Voss. 1. *luxoria*. 2 Leid. & MS. *albo*. 3 Bong. *ancipitres*. 4 D. Ald. Pal. 1. 2. Leid. Voss. 1. 2. *concurrerent*. 5 Pal. 2. *acmacem expenderat*. 6 Leid. Voss. 1. *vag. erat*. 7 Pal. 1. *Ciclarim* vulgo *cydarim*.

Auream aquilam] Signorum militarium & insignium, regibus primum & antiquissimum reor aquilam avium reginam fuisse; Jovem imaginis auctorem ferunt, cum illam adhibuit in bello contra Titanas, inde ad Getes, ab his ad Trojanos, à Trojanis in Latium demum ab Aenea deportatam. Ulysses Aldrovandus Lipsium sequutus, ipsos Romanos inventores hujus imaginis, & usus constituit. Noster Delrius Romanos a Persis aquilarum usum sumpsisse censet, quod nec Lipsius inficiatur. Quod mihi vero non procul videtur, cum Persae multis ante Romanos annis aquila sint usi, uti Xenophon de utroque Cyro scribit: de priore VII. παιδ. *Erat ei signum aquila aurea, in hasta longa extensa, ac nunc quoque ipsum hoc insigne Persarum regi manet.* Idem in Cyro minore, I. ἀναβάσ. *Regium insigne se videre dicebant, aquilam auream in pelta super hastam extensam.* Si Senecae credendum, fuit aquila jam in castris ante bellum Trojanum. Sic enim ille Theb. vs. 389.

——— ——— *tota nudatis stetit*
Acies in armis: Area, jam bellum cient,
Aquilaque pugnam signifer mota vocat.

Sed cum Statius nullius aquilae meminerit in tota sua Thebaide, Seneca hoc non ex Graecorum usu, sed Romanorum more loquutus videri potest. Magna mihi copia esset narrandi, de his aquilae insignibus, & religione, altaribusque, de quibus & Cicero adversus Catilinam scripsit, & innumeri alii. ego actum non agam, praesertim cum & Gesnerum in promptu habeas, & post Gesnerum diligentissimum ornithographum Ulyssem Aldrovandum. RADERUS. Vide Lips. de Mil. Rom. IV, 5. De aquila aurea in pelta est & Philostrati locus in Heroicis, cap. de Themistocle: τὸ σημεῖον τὸ βασίλειον, ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τῆς πέλτης ἀετός. *Signum regium in pelta, aurea aquila.* De ipsa autem aquila consuli possunt & notae Henrici Salmuth in Pancirolli res deperditas. FREINSH.

Aquilam auream] Lipsius ad Tacit. Germ. II, 17. credit à Persis Romanos aquilae in militia signum accepisse. Xenophon. de Paed. Cyri l. VII. ἦν αὐτῷ τὸ σημεῖον ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος, καὶ νῦν δ' ἔτι τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει. CELLAR.

Luxuria] Codd. *Luxoria*. forte *Luxuriosa*. HEINSIUS.

Cultus regis] Quod antea monui, repeto, pro omnibus ad haec talia sufficit unus Brissonius: nos ea saltem subinde addimus, quae ille non videtur advertisse. FREINSH.

Purpureae tunicae medium album] Brisson. lib. 1. pag. 37. cui addendus Hesychius: Σάραπις, Περσικὸς χιτών, μεσόλευκος. *Sarapis, Persica tunica, semialba.* Pollux: ὁ δὲ Σάραπις τὸ φόρημα πορφυροῦν, μεσόλευκος χιτών. *Sarapis amiculum purpureum, albo distincta tunica.* FREINSH.

Medium albo intextum] Ita cum Salmasio Exercit. Plin. p. 497. edit. Ultr. scribimus pro vulgato: *medium album intextum*. CELLAR. Sic etiam habet Codex Leid. agnoscente Nobiliss. Heinsio.

Accipitres] Voluit Darius pallam accipitribus ornari, quod Darius prior omen imperii ex accipitribus, ut Herodotus l. III. c. 76. est auctor, accepisset. RADERUS.

Inter se corruerent] Eleganter expressum, quasi penicillo artificium. Male igitur, certe minus bene erat in impressis, *concurrerent*. MODIUS. Laudo cum Modio, & vulgato multo vehementius est *corruerent*, nam *concurrerent* languidius est. RADERUS.

Conruerent] Ita in scriptis legi testatur praeter alios & Palmerius ad Sallust. Jug. 69, 3. ut quamquam in aliis legatur *concurrerent*, hanc lectionem non immerito vulgatae antehabuerimus. FREINSH.

Et zona] Vix dubito scripsisse Curtium, *è zona*, duo notat in Dario, cinguli materiam pretiosam, & cincturae modum muliebrem. itaque verba *zona aurea* distingui debent à sequenti *muliebriter*. quod cum fit, apparet manifeste *è*, vel *ex* zona, non *&* *zona* scribi oportere. quomodo apud Fabium habemus *suspendere è fico*, apud Virg. *suspendere ex pinu*. SCHEFF.

Ex gemma vagina] Non gemmis ornata, sed tota gemmea, & una gemma, nisi Curtius τροπικῶς partem pro toto accepit. RADERUS. Non ex una perforata, quod mirae artis, & difficillimi operis fuisset, ut de infinito pretio taceamus; sed ex multis compacta, & conglutinata; vel ita variis multisque contecta, ut quasi una gemma appareret. CELLAR.

Cidarim] Vide Brisson. lib. 1. pag. 32. Alex. dies genial. 1, 28. & V, 18. Cidaris seu regii Diadematis apud Persas formam exprimi curavimus in frontispicio editionis Cornelii Taciti depictam ab amico nostro Jesaia Rumplero, viro, quamquam gloria carminum Germanicorum praecellat, etiam pingendi peritissimo, ex nummo apud Anton. Augustinum. FREINSH. Per-

Persae [1] regium capitis vocabant insigne; hoc coerulea fascia albo distincta circum-

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. *cap. reg.* Leid. Voss. 1. *voc. cap. reg.*

Persae vocabant] Legerim *vocant.* sic infra III, 13, 7. vult Persas seu Parthos adhuc sua aetate ea appellatione usos. FREINSH. Pro *vocabant* Freinshemius vult *vocant*, sed potuit Curtius sua spectasse tempora, quibus forte aliud habebant nomen. SCHEFF. Hesychius κίδαρις πῖλος βασιλικὸς, ὃν καὶ τιάραν (subaudi λέγουσι) *Cidaris regius pileus, quem etiam tiaram vocant.* Aliis non ipse pileus, sed ornamentum in pileo est. Utcunque se habet, tamen Περσῶν ἴδιον, *Persarum proprium* fuit Polluci. VII, 13. CELLAR.

Hoc coerulea fascia] Lipsius ad Tacit. ann. VI. c. 37. haec sana esse negat: idem sana utinam fecisset: non sunt, quia neque coeruleus color inter regios aut principales, neque certe Persici reges usitarunt. Purpureum testantur omnes; ac ne mutasse Darium putemus, ecce Curtius disertim alibi de eodem affirmat. lib. VI. *Purpureum diadema distinctum albo, quale Darius habuerat, capiti circumdedit.* Hic igitur, oblitus sui, quomodo coeruleum supponat? Liquet, non scriptoris, sed exscriptoris id erratum. Quod ambigue tamen Lipsius corrigit, & vel *coccinea fascia*, vel *hoc coeruleum* conjectat. Neutrum persuadet nobis. prius à scriptura vulgata abit longius: alterum à veritate. Tam enim insigne capitis ipsum coeruleum esse non potuit, quam fascia non fuit. Sensit hoc ipse, & defectum felicitate sua se queritur. Nos an Sullae cognomen hic, ejus vicem, nobis vindicabimus? Nescio. nam & ipse timide divino, *hoc erubea fascia distincta albo circuibat.* Ad vestigia quidem literarum proxime: à vero neque ipso fortasse longissime. An non enim purpureum erubeum dixerimus? Scimus à rubro purpureum differre sane plurimum: sed & scimus purpuram rubro plene saturatam: atque ideo scilicet erubeam vocemus. Et intendit enim etiam *e* particula, non tantum remittit. Quis poëtae illud nescit?

Egelidum Borean, egelidumque Notum.

Utrumque venustissima alternatione complexus est. Alia sunt etiam ad id exemplum: sed quid referam? sive proba conjectura doctis, sive non proba; frustra. Sciunt enim & ista plerique. Mihi quidem, ut fatear, etsi quod posui valde blanditur, nondum tamen satis etiam se probavit: aliis vereor ut probet multo minus. Tamen ut verum non sit, est certe verisimile: nec facile quisquam vocem invenerit in ista literarum vestigia magis congruentem. Experiatur quisque se: virum dixero, qui potuerit. Palma eum certo manet, adhuc in medio posita: quam neque Lipsius poposcit sibi, & ego ultro nunc recuso, tam porro libenter in alium cum aliis tralaturus, quam mihi, si detur ab omnibus, accepturus. De ipso nomine Persici insignis hujus nihil ego turbo, quamquam de eo turbellam video inter auctores. Plerisque & in his Arriano & Plutarcho maxime, ὁ κάνδυς est plerumque: sed Arriano etiam ἡ κίδαρις alicubi. Nisi utrumque verum, (potuit enim non unum esse, & ab his aliud quoque:) verius hoc equidem, quod à Curtio expressum, judicarim. ACIDALIUS. Omnia quae vidi exemplaria, & quae non vidi, sed ex fide aliorum visa, etiam MSS. habent, *hoc coerulea fascia albo distincta circuibat.* Modius vel imprudens errorem silentio transmisit, vel dissimulavit. Acidalius ex Lipsio animadvertit, & conatus felix esse prae Lipsio Sulla, atque ex coerulea facit *erubea*, & *mihi*, inquit, *quod posui valde blanditur*; addit idem modeste, *nondum tamen etiam satis se probavit.* Nempe suum cuique pulchrum. Alii conjiciunt legendum *hocce rubea*, nam quid est *erubea*, an vox in Latio cognita? cum nec rubeum Latina civitate sit donatum: acutissimus Lipsius ad Tacitum VI, 27, 2. vel *coccinea* pro *coerulea*, vel *coeruleum*, ut referatur ad cidaris insigne, scribi posse existimat. Sed & ipse damnat fere suam conjecturam, nec Sullae cognomen hic sibi ominatur, quod illi omnino Acidalius abjudicat, sibi transcriptum (quamvis timide, quasi divinaret infelicem conjecturam) & vitiose colligit particulam, *e*, sic intendere, cum semel apud Virgilium Georg. IV, 145. simplicique vice apud Ovidium, & Ausonium augeat simplex verbum, ut gelido sit frigidior *egelidus Boreas*, & *egelidum flumen*, & *edurus* pro valde durus. [ita Plinius saepius.] Faceret probabilem scripturam, si ostenderet usum nominis *erubeus.* Quid ergo, inquis, tu censes? Sphingem mihi optem. Curtius album & atrum narrat, cum hic *coeruleum*, mox VI, 6, 4. *purpureum* ponit: *purpureum diadema distinctum albo, quale Darius habuerat*, capiti circumdedit. Sed omnia exemplaria ita conspirant, ut propemodum σφάλμα ἀμνήμονος, Curtiumque ἀμνησίᾳ, seu immemoria lapsum putem, quemadmodum & infra III, 4, 11, peccavit in Lyrnesso Ciliciae urbe, uti suo loco admonebo [mutavit tamen sententiam, nam ibi Curtium defendit] sed Curtium, ut benignius interpretemur, scripsisse reor; *hoc coeruleum fascia purpurea albo distincta circuibat*, ut etiam tiarae colorem exprimeret, librarii vitio vocem *purpurea* praeteritam. Ita insigne regium tribus coloribus illustre magis eminebat, albo inquam, rubro, & coeruleo. Sed mittamus incerta, & ad diadematis descriptionem veniamus. Diadema, si notationem verbi & originationem specto, à Graeco est διάδημα, redimiculum seu fascia, à διαδέω *revincio, cingo, redimo.* διάδημα tandem ad regum tantum transiit insignia. Forma diadematis non fuit

sim-

20 cumibat. Currum decem millia haſtatorum ſequebantur: haſtas [1] argento exor-
21 natas; [2] ſpicula auro [3] praefixa geſtabant. Dextra laevaque regem ducenti ferme nobiliſſimi propinquorum comitabantur. Horum agmen claudebatur triginta [4] mil-
22 libus peditum, quos equi regis quadringenti ſequebantur. [5] Intervallo deinde unius ſtadii, matrem Darii [6] Syſigambim currus vehebat: & in alio erat conjunx.
23 turba feminarum reginas comitantium equis [7] vectabatur. Quindecim inde, quas [8] *armamaxas* [9] appellant, ſequebantur. in his erant liberi regis, [10] & qui [11] educa-
bant

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. *argenteo.* 2 Voſſ. 2. *ſpiculo.* 3 Pal. 2. *praeſixas* ſubdito literae *ſ* puncto. 4 Bong. *ped. mil.* B. 1. omittit *ped.* 5 Pal. 1. omittit *intervallo.* 6 P. *Siſimgambim* Leid. & Voſſ. *Siſigamb.* paſſim. 7 Mer. *vectabantur.* 8 Leid. Voſſ. 1. Bong. Mer. Col. Pal. 2. *armanaxas* Pal. 1. *armanazas* Voſſ. 2. *armanexas.* 9 Leid. Voſſ. 1. 2. Ald. Lugd. Amſt. *appellabant.* 10 Leid. omittit *&*. 11 Leid. Voſſ. 1. *educebant* D. *ducabant* ſuperſcripto *e.*

niſi faſcia candida, & tenuis, qua regum frontes cingebantur, qualis in priſcorum regum iconibus viſitur. Lucianus colloq. Diogenis & Alexand. ταινίαν λευκὴν, *candidam taeniam* ſeu *faſciam* dicit. Suetonius Caeſ. 79, 2. *candidam faſciam.* Silius l. XVI, vſ. 242. *vittam albentem.* [vide Paſchal. de coron. IX, 4.] Ammianus, *faſciolam candidam.* Valerius VII, 2, 5. ext. *pannum.* Stobaeus ῥάκος. *Regni inſigne*, Curtius VII, 5, 24. *Decus capitis ſui*, V, 8, 13. ut & Seneca appellavit, Et Livius XXX, 12, 8. *regium inſigne* Tacitus II, 56, 3. *regium decus* Salluſtius. *regiae frontis notam* Seneca. *frontem regium in morem redimitam* Florus III, 19, 10. *albatum diadema* Egeſippus. RADERUS. Ex Briſſonio fere lib. I. pag. 34. ubi plura. Vetus interpres Levit. 8, 9. את־המצנפת interpretatur *Cidarin.* quam deſcribit Alex. ab Alex. pag. 109. f. & 719. a. & ad eum Tiraquell. Non praetereo quod Novus Cogitator ad Tacitum II, 56. num. 7. Curtium ita explicat, ut *coeruleam faſciam* interpretetur purpuream, atque hoc ſignificatu vocem eam aliquoties apud auctores reperiri dicat. Verum cum apud me haud magna iſtius hominis ſit auctoritas, & alioquin locus Apuleji lib. IX. Metamorph. quem ille pro ſua opinione citat, non habeat *coeruleus corruens*, ſed *cernuus*, quod verbi ad ejuſmodi caſus repraeſentandos idem auctor & alibi adhibuit, ſufficit mihi indicaſſe locum ubi iſta diſputat, & integrum lectori judicium relinquere. *Purpureum* tamen colorem eſſe diverſum à *coeruleo*, Cicero quoque docet, Academ. IV, 33. reſpiciens ad locum Ariſt. de mirabil. auſcult. cap. 116. quamquam amicus aliquis in Epiſt. ad ſocerum meum p. m. ſcripta IX. Kal. Octob. 1637. velit à Latinis Scriptoribus *mare coeruleum & purpureum* eodem ſenſu dici. Sic hyacinthos Ovidio X. Metam. *purpureos* dici; Columellae lib. X. *coeruleos:* Numidicas gallinas à quibuſdam eſſe dici criſta *rubra* guttis diſtincta; meleagridas *coerulea*, quas tamen veterum quidam habuerint pro iiſdem. FREINSH. Etiam hic mallet Freinshemius, quamquam timide, *hoc coeruleum faſcia*, nempe ipſe noſter in ſequentibus diadema facit *purpureum albo diſtinctum* vide lib. VI. c. 6. alii legunt *erubea*, alii *coccinea.* licebit & nobis divinare. Putamus ergo Curtium ſcripſiſſe: *hoc roſea faſcia.* Solet enim color roſeus & purpureus pro eodem uſurpari. *Quomodo genae roſeae & purpureae* promiſcue dicuntur, item *os roſeum* & *purpureum.* Niſi quis propius ad ſcripturam veterem malit *ruſſa faſcia.* SCHEFF.

Haſtatorum] Αἰχμοφόρους appellat Herodotus, quales & Xerxes habuit, quos equites fuiſſe non decerno, cum de peditatu ſpeciatim ſubjungat Curtius. Sed Herodotus videtur pedites feciſſe αἰχμοφόρους. RADERUS. Vel αἰχμοφόρους intelligit, vel σαυνιοφόρους. nam de *Doryphoris* ſuperius num. 15. actum fuit. CELLAR.

Haſtas] Perticas longas, quibus ferrum acutum eſt praefixum. Id enim proprie *haſta* apud veteres. Inde *haſta pura*, *haſta praeferrata* paſſim. ipſe noſter c. 2. *pluribus haerebant haſtae ferro praefixae, quidam lignum igni duraverant.* SCHEFF.

Syſigambim] Diodoro XVII, 37. eſt Σισύγαμβρις.

Reginas] Matrem & Uxorem opinor tantum reginas appellat. Quamvis enim legibus Perſarum Regi, proceribus etiam, fas fuerit, non ſolum quot vellent pellices legere, ſed legitimas uxores ducere (uti Cicero in Verrem lib. V. confirmat, & Herodotus l. III. c. 88. Dario quatuor uxores fuiſſe narrat) Dario tamen huic ultimo, non niſi unicam fuiſſe intelligo. RADERUS.

Armamaxas] Perſicae mulieres & lecticis, & carruchis, quas proprio ac ſpeciali nomine harmamaxas vocant, vehebantur. Maximus Tyrius ſermone XXXIV. θαυμάζεις τιάραν Μηδικὴν, καὶ τράπεζαν βαρβαρικὴν, καὶ ἁρμάμαξαν Περσικήν: *miraris tiaram Medicam, & menſam barbaricam, & harmamaxam Perſicam.* Xenophon. lib. III. παιδ. ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ἁρμαμάξας σὺν ταῖς γυναιξίν. *adſcendentes in harmamaxas cum uxoribus.* Item lib. IV. παιδ. καὶ ἁρμαμάξας γυναικῶν τῶν βελτίστων. & fin. lib. VI. καὶ αἱ θεράπαιναι λαβοῦσαι αὐτὴν ἀπῆγον εἰς τὴν ἁρμάμαξαν. Item lib. VII. παιδ. ἀνελομένη τὸν νεκρὸν, καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν ἁρμάμαξαν, ἐν ἧπερ αὐτὴ ὠχεῖτο. *quae ſuſtulit mortuum, & impoſuit in harmamaxam, qua ipſa vehi ſolita eſt.* Et alias,
ὃς

bant eos, ſpadonumque grex, haud ſane illis gentibus vilis. [1] Tum regiae [2] pellices trecentae [3] ſexaginta vehebantur, & [4] ipſae regali cultu ornatuque. poſt quas pecuniam regis ſexcenti muli, & trecenti cameli vehebant; praeſidio [5] ſagittariorum 24

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. *tunc.* 2 Leid. Voſſ. 1. 2. numquam non *pelices.* 3 Bong. Leid. *& ſexag.* 4 Bong. Baſ. *ipſe* B. 2. *ipſi.* 5 Pal. 1. *ſagiptariorum pro ſeq.* Mer. Ald. Baſ. Col. *ſag. perſequente.*

ὃς ἄρχεις τῶν Ἁρμαμαξῶν. & lib. 1. ἀναβασ. καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἁρμαμάξης. *& Ciliciae regina in harmamaxa.* Cujuſmodi harmamaxas mulis jungi ſolitas, ex Cteſiae fragmentis colligimus. Briſſon. lib. II. pag. 239. Ceterum curruum hoc genus ad mulieres, alioſque molles proprie pertinuiſſe, exinde apparet, quod in omnibus Xenophontis locis, ubi harmamaxarum, ibidem & mulierum eſt mentio, quemadmodum & in iſto lib. IV. παιδείας, de Croeſo: τάς τε γυναῖκας ἐν ταῖς ἁρμαμάξαις προαπεπέμψατο. *mulieres in harmamaxis praemiſit.* unde Raderus lecticam curulem fuiſſe conjicit. Harmamaxam ſane apparet ita fuiſſe comparatam, ut molliter in ea vehi liceret; qua de cauſſa etiam Alexandri noſtri corpus hujus generis carpento in Aegyptum fuiſſe vectum, ex Athenaeo V, 9. didici: Ἱερώνυμος (θαυμάζεται) ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς ἁρμαμάξης, ἧ συνέβαινε κατακομισθῆναι τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα. *Hieronymus (admirationem ſibi conciliavit) ob fabricam harmamaxae, qua corpus Alexandri deferri contigit.* FREINSH. Armamaxa, ſeu harmamaza vehiculi aut lecticae muliebris genus apud orientales erat. Xenoph. l. 1. Exped. Cyri poſt principium: Κῦρος παρελαύνων ἐφ' ἅρματος, καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἁρμαμάξης, *Cyrus* luſtrandas copias *praetervehebatur curru, Ciliſſa* regina *plauſtro curuli* (ſic Romulus Amaſaeus *harmamaxam vertit*). Perſis praecipue in uſu fuit. Max. Tyr. Diſſert. XXXIV. *ſi tu Graecus coeperis mirari* τιάραν Μηδικὴν, καὶ ἁρμάμαξαν Περσικὴν περσίζεις, βαρβαρίζεις. *tiaram Medicam, & harmamaxam Perſicam, perſiſſas, barbariſſas.* Theoph. Simocatta. l. VI. cap. ult. ἁρμάμαξαν χρυσοκόλλητον, *inauratum currum* vocat. Alexandri etiam corpus harmamaxa Alexandriam deductum fuit, Athenaeo auctore l. V, 9. quia molliſſimae vectationis vehiculum fuit. CELLAR.

Liberi regis] Duae filiae, & Ochus puer. IDEM.

Quae educabant] Editi, *qui educabant eos*, inepte. malim etiam *educebant*, quam *educabant.* MODIUS. Modius inepte legi contendit: *qui*, & reſcribit *quae*, refertque ut reor ad nutrices. Sed Aldi ſcripturam laudo, ſervoque cum antiquis exemplaribus omnibus, *qui educebant*, vel *educabant.* Sed Modius nobis recta corrigit, immemorque, quod in Alcibiade Plato docuit, liberos regios, praeſertim heredem & majorem natu, non obſcuris mulierculis, ſed praeſtantiſſimis Eunuchis, & optimis viris in diſciplinam traditos, qui eos ad omnes regias virtutes educerent, & hoc in ipſa infantia ſimulac lucem primam hauſit. Servanda ergo prima ſcriptura, *qui educebant eos*, non *quae educebant.* Quamquam haud neſcius ſum ſubinde liberos regios nutricibus commiſſos, ſed magnum fuit diſcrimen, inter liberos regios reginarum, & concubinarum. RADERUS.

Educebant] Ita praefert Aldi codex, nec male. Sic Terentius, Tacitus, Claudian. alii: *Ita educti uti &c. in contubernio eductus. diſciplinis eductus.* nec tamen altera & vulgaris ſcriptura improba: *educabant.* RADERUS.

Haud ſane illis gentibus vilis] Tacit. VI. ann. 3, 4. *Proximus huic, Abdus, ademptae virilitatis. non deſpectum id apud Barbaros; ultroque potentiam habet.* CELLAR.

Regiae Pellices] Briſſonius lib. 1. pag. 77. quo loco virum magnum decepit Juſtinus 1, 9, 16. ubi Oſtanis, vel, ut Herodoto vocatur, Otanis filia dicit, *ſingulas* pellices *ſeparatim recludi.* quod ita accepit Briſſonius, quaſi id ex inſtituto Perſarum perpetuo factum eſſet. At Herodotus III, 68. indicat id tum primum à Mago nove introductum fuiſſe. *Namque hic vir*, ait Otanis filia, *quiſquis eſt, quum primum adeptus eſt regnum, nos diſperſit.* (ergo ante ſimul habitantes) *aliam alibi collocans.* idque confirmant ſtatim ſequentia: *Audienti haec Otani res eſt viſa manifeſtior.* FREINSH.

Trecentae ſexaginta] Et Plutarchus tradit in Artaxerxe c. 43. Artaxerxem Perſarum regem, quamvis haberet Atoſſam filiam, quam contra leges duxerat uxorem, aluiſſe inſuper trecentas & ſexaginta praecellentiſſima forma pellices. Dicaearchus lib. III. vitarum Graeciae (apud Athenaeum XIII, 1.) refert trecentas ac quinquaginta pellices Darium in omnia bella traducere conſueviſſe. quae etiam, quoties venatum exibat, cum eo proficiſcebantur, ut auctor eſt Athenaeus lib. XII, 2. & lib. XIII. Dipnoſophiſt. Cauſſam autem hanc in rebus Perſicis refert Dinon, cur regina apud Perſas multarum pellicum copiam perpetitur, quod Rex velut dominus imperat uxori; & idcirco etiam quia pellices ſerviunt Reginae, eamque adorant. Ioniam vero regi magno pellices ſuppeditare Maximus Tyrius ſerm. XXXII. tradit. POPMA. Vel potius Briſſonius. apud quem quod de Themiſtocle refertur, reperias apud Diodorum XI, 56. qui idem auctor XVII, 77. mihi paene perſuaſit, aut Curtium, aut librarios ejus, in numero pellicum harum erraſſe. nam ille ſic indubitanter, ut nullus ambiguitati locus ſit, 365. fuiſſe indicat, eodem modo quo de juvenibus ſupra III, 3, 10. Curtius. ſic enim ait de Alexandro; *Concubinas*

25 rum prosequente. Propinquorum amicorumque conjuges huic agmini [1] proximae; lixarumque & calonum greges vehebantur. Ultimi erant cum suis quisque duci-
26 bus, qui cogerent agmen, leviter armati. Contra si quis aciem Macedonum intueretur, dispar acies erat: equis [2] virisque non [3] auro, non discolori veste; sed fer-
27 ro, atque aere fulgentibus. Agmen & stare paratum, & sequi: nec turba, nec sarcinis praegrave: intentum ad ducis, non signum modo; sed etiam nutum. &
28 castris locus; & exercitui commeatus [4] suppetebant. Ergo Alexandro [5] in acie miles non defuit. [6] Darius tantae multitudinis rex, loci, in quo pugnavit, [7] angustiis redactus est ad paucitatem, quam in hoste contempserat.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *proxime.* 2 Pal. 2. *viris non.* 3 Vulgo *aurea* Voss. 2. *aureo.* 4 D. Leid. *subpeteb.* 5 Voss. 2. *miles in acie.* 6 Alii *Darius autem.* 7 Voss. 2. *angustias.*

binas insuper, prout Darius consueverat, circumducere secum coepit: quarum turba dierum numero haud inferior erat. quod si recipimus, & in hoc Curtii loco, & infra VI, 6, 8. rescribendum est 365. pro 360. sed cum & Plutarchus & Dicaearchus dictis locis in numero varient, Curtium hoc nomine ad censuram non vocabimus. FREINSH.

Amicorum] Amici sunt consiliarii principum adjutoresque rerum gerendarum. vide Nepotem XVIII. 24. Justinum XXXIV. 33. aliosque passim. CELLAR.

Lixarumque & Calonum] Lixae, qui militibus aquam adferunt, aut cibos praeparant. Nonius Marcell. in *Elixum. lixam, aquam veteres esse dixerunt, unde & lixae dicti, qui militibus aquam ad castra vel ad tentoria solent ferre.* Sext. Pomp. Festus. *Lixae, qui exercitum sequuntur quaestus gratia*, puta vendendo cibos, & alia necessaria. At *calones* servi sunt custodes supellectilis castrensis. Serv. in Aeneid. VI. vs. I. *Calas dicebant majores nostri fustes, quos portabant servi sequentes dominos ad proelium, unde etiam Calones dicebantur.* RADERUS.

Dispar acies] Ita habent omnes editi, nec in veteribus ajunt aliter inveniri. At quis credat, Curtium scripsisse: *si quis aciem Macedonum intueretur, dispar acies erat.* quo enim pertinet ea repetitio, *aciem acies?* nonne poterat elegantius illud posterius omittere? scribo igitur, *dispar facies erat*; id est, apparebat longe alia species ipsius, quam Persicae. *Faciei* vocem pro specie, aspectu rei alicujus, usurpant optimi scriptores, ipseque Noster. vide infra c. 13, 11. & lib. IV. c. 13, 1. SCHEFF. sic etiam hunc locum legit, & adstruit Cl. P. Burmannus ad Phaedr. lib. IV, 16, 5.

Non auro] Ita rectius cum melioribus libris; nam alii praeferebant *non aurea.* ad rem ipsam quod pertinet, vide Lipsium Polit. V, 13. FREINSH. Liv. l. IX. c. 40. *Romani docti à ducibus erant, horridum militem esse debere, non coelatum auro & argento, sed ferro & animis fretum.* LOCCENIUS.

Turba] Lixarum, calonum, feminarum, spadonum. RADERUS. *Turbam* hoc loco capio non de alia, quam militum. nam calones & lixae, & hujusmodi alia in impedimentis sunt. FREINSH.

Miles non defuit] Satis multos habuit pro loci natura & angustia. CELLAR.

Darius] Haud recte haec divellebantur à prioribus, ut novi capitis initium essent. est enim manifesta oppositio atque comparatio utriusque exercitus, quam hoc epiphonemate claudit. ut bene Raderus adnotat. FREINSH.

Tantae multitudinis rex] Sic infra IV, 1, 1. & 12. appellatur *tanti exercitus rex.* FREINSH.

CAPUT IV.

Desertas ab Arsane Darii praefecto Ciliciae fauces Alexander opportune occupat.

1 Interea Alexander [1] Abistamene Cappadociae praeposito, [2] Ciliciam petens cum omnibus copiis, [3] regionem, quae *castra Cyri* [4] appellatur, [5] pervenerat. stativa ibi

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. *Absistamene Capad.* Voss. 1. *Abbistam.* Voss. 2. *ab Istamene* D. *ab Histamene Capadociae* Bong. *ab Hist. Capp.* Ald. Bas. *Aristamene Capp.* Col. omittit *Cappadociae.* 2 D. *iciam* Mer. *lyciam* P. *ciam* F. B. 2. Voss. 1. *etiam* Pal. 1. 2. *liciam* B. 1. *ciam* superscripto *cili.* 3 Alii *in reg.* 4 Mer. Col. *appellant.* Bas. Er. *appellantur.* 5 D. Pal. 1. 2. omittunt *pervenerat.*

Abistamene] Sabictam vocat Arrian. l. II. CELLAR.

Cappadociae] Eam enim quae cis Halym fluvium est, omnem; & partem ulterioris occupaverat. Ar-

ibi habuerat Cyrus, quum adverſum Croeſum in [1] Lydiam duceret. 2 Aberat ea regio quinquaginta [2] ſtadia ab [3] aditu quo [4] Ciliciam intramus: [5] *Pylas* incolae dicunt; artiſſimas fauces, munimenta quae manu ponimus, naturali ſitu imitante. 3 Igitur [6] Arſanes, qui Ciliciae praeerat, reputans [7] quid initio belli Memnon ſua-

VARIANTES LECTIONES.

1 Baſ. Er. alii *L. exercitum duceret* Voſſ. 1. 2. *Lidiam.* 2 Leid. *ſtadiis.* 3 Voſſ. 2. *ab eo aditu.* 4 Voſſ. 1. *Cyliciam.* 5 Voſſ. 1. 2. *Pilas.* 6 Voſſ. 1. Ald. *Arſames* Leid. *Arſemes.* 7 Sic Ald. Pal. 1. 2. P. *quid in initio Memno ſuaſiſſet* B. 2. Leid. Voſſ. 1. *quid in initio belli Memno ſ.* Pal. 2. *q. in i. M. ſtatuiſſet* B. 1. *quod init. M. ſuaſ.*

Arrian. II, 1, 20. nondum tamen perdomita gente, quippe quam in duabus Darii pugnis poſtea à Perſis ſtetiſſe legimus apud Arrian. III, 2, 8. & 22. & noſtrum IV, 12, 12. quin & poſt proelium Iſſicum Lydiam recuperare tentavit infra IV, 1, 34. Et ſane non diu in fide atque ditione Alexandri manſiſſe oſtendemus infra X, 10, 3. Porro qui hic *Abiſtamenes* legitur Cappadociae Satrapa; eum Arrianus citato loco Σαβίκταν appellat: in quibuſdam MSS. Curtii diviſa voce eſt, *ab Hiſtamene.* Aldi editio habet, *Ariſtamene.* ex qua variatione colligas, locum non omnino ſanum eſſe, ut vel Arriano potius accedas, cujus de ſcriptura non ambigitur. *Stamenem* quendam agnoſcit Arrianus IV, 3, 18. FREINSH. *Cappadociae.* parti ejus citeriori, quae ad Halym amnem eſt, ulteriorem enim non occupaverat. Arrian. l. II. c. I. CELLAR.

Caſtra Cyri] Arrianus diſerte caſtra Cyri appellatum locum ait à Cyro, qui contra fratrem Artaxerxem, Xenophonte comitatus exercitum duxit. ſed mihi uter verum, uter falſum dicat, non liquet. MODIUS. Diſſentit plane à Curtio Arrianus, qui caſtra Cyri appellatum locum tradit non à Cyro, qui adverſus Croeſum; ſed à Cyro, qui adverſus fratrem Artaxerxem exercitum duxit, in cujus expeditione & Xenophon fuit. Croeſus autem Lydorum rex potentiſſimus divitiis & armis, & cum Babyloniis auxilio eſſe vellet, à Cyro rege Perſarum vincitur. POPMA. Noſter Curtius hic abit à mente Arriani II, 1, 21. qui caſtra Cyri à Cyro minore dicta ait, Curtius à majore qui Croeſum cepit. Modius negat ſibi liquere uter recte ſentiat. Ego haud dubius pro Arriano ſteterim, cui Xenophon favet. Nam de Cyri majoris contra Croeſum euntis caſtris hiſce, vix ulla mentio, niſi cum in Pteriam venit regionem Cappadociae, non procul Sinope ad Pontum Euxinum ſita, qui locus erat munitiſſimus. Eodemque loco ſua Cyrus major caſtra metatus eſt. Sed enim cum Pteria recedat ad Pontum Euxinum, & juxta Sinopen, quae procul abeſt ab aditu Ciliciae, ſita ſit, haec Cyri majoris caſtra huc non pertinebunt, cum haec à Pylis Ciliciae non amplius quinquaginta ſtadiis abſint, quae paullo amplius ſeſquimilliari efficiunt. Nec lego uſquam hic habuiſſe Cyrum majorem ſtativa. Sed de Cyro minore ex Xenophonte ἀναβάσ. lib. I. res certa eſt, ut omnino concedam in Arriani partes. Nam Xenophon eaſdem fauces, & ſimul Cyri minoris ad eaſdem adventum caſtraque, hiſce verbis exponit: *Hinc in Ciliciam trajectionem molitur. Aditus erat via curulis* (*plauſtris invia*, ſi legas ἀναμάξευτος. Curtius tamen III, 4, 12. quaternos armatos ait cepiſſe) *admodum ardua, & copiis militaribus, ſi ſit qui arceat, inacceſſa atque inexpugnabilis. Dicebatur huic imminentia juga Syenneſes* (rex Ciliciae) *obſidere, aditumque cuſtodire. Quapropter* (Cyrus) *unum diem in campis ſubſedit.* Ad hunc plane locum & caſtra Cyri minoris venit, ut Arrianus docet, Alexander, antequam Pylas, ſeu anguſtias exploraret & ingrederetur. Aberant caſtra Cyri à portis Ciliciae quinquaginta ſtadia in campo ſita, ut monui. Strabo lib. XII. emendandus videtur ab operarum macula, cum ita ſcribitur καὶ Κυρίνου στρατόπεδον διὰ Τυάνων. *Et Cyrini* (*Cyri* legendum) *caſtra per Tyana.* RADERUS.

Regionem pervenerat] Sic D. Mer. Frob. Baſ. Pal. 1. 2. Leid. & Voſſ. 1. & 2. quod alii mutarunt interjecta praepoſitione *in*, ignorantes etiam ſic Latinos locutos olim aureo ſeculo. Virgil. l. I. Aen. vſ. 369.

Devenere locos, ubi nunc ingentia cernes
Moenia.

Idem l. IV. Aen. vſ. 124.

Speluncam Dido, dux & Trojanus eamdem
Devenient.

Ovid. l. III. Metam. vſ. 462.

Verba refers aures non pervenientia noſtras.

In Lydiam duceret] Ita ſcripſi, expuncta voce *exercitum*, ut ſupervacua, quam nec Danielis MS. nec duo Palatini (nec Leid. aut Voſſ.) agnoſcunt. Vide Sigon. in Livium pag. 57. FREINSH.

Munimenta quae manu ponimus] κτίσεις. Latine *poſitiones.* Feſtus. *poſitiones aedificia.* Solin. cap. 36. *Tarſon quam Perſeus locavit.* ubi SALMAS.

Arſanes] Ita potius ſcribendum judico quam cum Aldo, & Euſebio, & Arriano I, 5, 18. & II, 1, 23. (quem vel hinc emendandum putem) *Arſames.* iſta enim terminatio Perſicis nominibus uſitatior. Immo ſi Herodoto I, 139. credimus, perpetua. Nec ſane moveor, quod in Aeſchyli Per-

suasisset; quondam salubre consilium sero exsequi statuit: igni ferroque Ciliciam vastat, ut hosti solitudinem faciat: quidquid usui [1] esse potest, corrumpit; steri- 4 le ac nudum solum, quod tueri nequibat, relicturus. Sed longe utilius fuit [2] angustias aditus, qui Ciliciam aperit, valido occupare praesidio, jugumque [3] opportune itineri imminens obtinere; unde [4] inultus [5] subeuntem aut prohibere aut 5 opprimere hostem potuisset. [6] Nunc paucis, qui [7] callibus praesiderent, relictis, retro ipse concessit; populator terrae, quam [8] à populationibus vindicare [9] debuerat. Ergo, qui relicti erant, proditos se rati, [10] ne conspectum quidem hostis 6 sustinere [11] voluerunt; cum vel pauciores locum [12] obtinere potuissent. Namque perpetuo jugo montis asperi ac praerupti Cilicia includitur: quod quum à mari [13] surgat, veluti sinu quodam [14] flexuque curvatum, [15] rursus altero cornu in di- 7 versum litus excurrit. Per hoc dorsum, qua maxime [16] introrsum mari cedit, asperi tres aditus, & perangusti sunt: quorum uno Cilicia intranda est. campestris eadem [17] qua vergit ad mare, planiciem ejus crebris distinguentibus rivis: [18] Py- 8 ramus & Cydnus incliti amnes fluunt. Cydnus non spatio aquarum, sed liquore me-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. 2. *potest esse.* 2 Pal. 2. *angustum aditum* & in margine *angustias aidtum.* 3 Leid. *oportunae* Voss. 1. *oportune.* 4 Col. *in vultus.* 5 Alii *sub. hostem aut proh. aut oppr. pot.* Frob. Col. *sub. proh. aut oppr. h. p.* Pal. 2. *sub. host. aut perhibere aut oppr. p.* 6 Alii *tunc* vel *tum* Pal. 1. *nam.* 7 Pal. 1. *collibus.* 8 Leid. *popolationibus* Voss. 2. *populatoribus* Mer. Bas. Pal. 1. 2. Col. omittunt *à.* 9 Leid. Voss. 2. *debebat* Voss. 1. *debebant.* 10 D. P. F. B. 1. 2. Pal. 1. 2. Leid. *nec consp.* Mer. Ald. Bas. Col. *nec aspect* Frob. *ne aspect.* 11 Leid. Voss. 2. *valuerunt* Voss. 1. *valuere.* 12 MSS. *optinere* Voss. 2. *obt. non pot.* 13 Bong. Leid. Voss. 1. *adsurgat* Voss. 2. *assurgat.* 14 Mer. *fluxuque.* 15 D. *russus* correctus à manu secunda *rursus.* 16 Leid. & Voss. 1. 2. *introrsus* D. F. Pal. 1. 2. *introrsus mari cedit* P. *mari cedit introrsus.* 17 Leid. *quae.* 18 Mer. *Pyrrhamus* Pal. 2. *Cygnus* Voss. 2. *Piramus.*

sis in prologo sic quoque reperitur *Arsames*: manet enim adhuc prior ratio, & idem infortunium hunc quoque corrumpere potuit, quod ceteros. nam & illorum haud minor est numerus, apud quos *Arsanes* scribitur. FREINSH.

Memnon suasisset] Consilium hoc erat: nolle pugnare ad Granicum, quia hostis peditatu valentior, & rege praesente alacrior esset: sed retrocedendo omnia vastare, ut commeatuum inopia excedere Asia Alexander cogeretur. Arrian. l. 1. CELLAR.

Jugum] Montis Tauri, quo Cilicia clauditur. RADERUS.

Inultus] Nempe à loco superiore, & montis jugo pugnantes. IDEM.

Paucis] Validum praesidium agnoscit Arrian. 11, 1, 21. nempe loci naturam respiciens, *quem*, ut noster ait, *vel pauciores obtinere potuissent.* Curtius paucos intellexit, collatos ad numerum eorum, qui cum Arsane discesserant. FREINSH.

Callibus] Viarum angustiis. Callis Servio est semita tenuior pecorum pedibus perdurata. RADERUS.

Asperi tres aditus] Primus à septentrione ex Cappadocia per *Ciliciae Pylas*, de quibus num. 2. actum fuit; secundus per *Amani Pylas* ex Syriae superioribus partibus, ubi in Armeniam itur; tertius per *Syriae portus*, ad sinum Issicum, quibus ex Antiochene aditur. CELLAR.

Campestris eadem] Ex monte Tauro post *Pylas* descenditur in pulcerrimam planiciem Pyramo, Saro, & Cydno irriguam, quae usque ad Tarsum excurrit. Xenophon. *hinc descendit in campum ingentem, amoenum, & irriguum, omnique genere arborum & vitium plenum.* RADERUS.

Pyramus] Xenophon lib. 1. ἀναβ. *Inde primis castris M. pass. XX. ad Pyramum progressus. hujus nihilo minor stadio latitudo est.* Strabo lib. XII. *per Cataoniam Pyramus navigabile flumen decurrit, mediis in campis scaturiens.* & subjicit Strabo: *est autem fossa memorabilis, per quam aqua pura longo spatio infra terram fertur, ac deinde in superficiem erumpit. si quis jaculum in fossam contorqueat, adeo resistit vis aquae, ut aegre mergatur.* Multa dein Strabo memoranda refert, & concludit: *Per montes elapsus Pyramus tantum secum arenae affert partim è Cataonia, partim è Cilicum campis, ut oraculum quoque feratur:*

Isthaec evenient, vastis quo Pyramus undis
Tempore profuso continget littora Cypri.

Apud Polybium XII, 8. pro Πύρον scribendum Πύραμον (observavit hoc Ortelius in thesauro) quem alii Pinarum vocant. RADERUS. Pinarum à Pyramo diversum esse flumen, atque Πίναρον scribendum apud Polyb. docebimus infra III, 8, 28. FREINSH. è Cataonia in Ciliciam delatus urbem Mallom praeterfluit. infra cap. 7, 5. CELLAR.

Cydnus] Xenophon lib. 1. *Per mediam urbem fluit Cydnus, cujus latitudo est duorum jugerum,* hoc est,

250.

memorabilis: quippe leni tractu è fontibus labens puro ſolo excipitur. nec torrentes incurrunt, qui placide [1] manantis alveum turbent. Itaque [2] incorruptus, 9 idemque frigidiſſimus, quippe [3] multa riparum amoenitate inumbratus, ubique fontibus ſuis ſimilis in mare evadit. Multa in ea regione monumenta, vulgata 10 carminibus, [4] vetuſtas exederat. [5] Monſtrabantur urbium ſedes, [6] Lyrneſſi & The-

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. 2. *manantem.* 2 Pal. 2. *corruptus* Leid. *incorruptis idemque frigidiſſimis.* 3 Voſſ. 2. *multarum riparum amenitudine.* 4 Mer. *vetuſtis.* 5 Voſſ. 2. *monſtrabatur.* 6 Leid. *Lirneſi & Thebes Thypontis q. ſ. & Corycium* Voſſ. 2. *Lerniſſi & cebeſti pontis q. ſp. e. corithium* D. Cl. P. F. *Lirneſi & Thebeſti. pontis quoque ſpec. & C.* Mer. *Urneſi & Cebeſti montis q. ſp. & Coryci* Frob. Baſ. Col. *Lyrneſſi & Cebeſti, ſpecus quoque. & C.* Ald. *Lyrneſi & Cebeſti, ſp. q. & C.* Pal. 1. *Lirneſi & Tebeſti. pontis q. ſp. & C.* Pal. 2. *Lirneſi & Thebeſibi. pontis quos pecus Corintium* B. 2. Voſſ. 1. *Lirneſi & Thebeſti. pontis quoque ſp. & coruitium.*

250. pedum. Strabo lib. XIV. *Tarſon*, inquit, *Cydnus mediam perfluit juxta Gymnaſium Juniorum. Ejus ortus non procul eſt, alveus vero per profundam vallem illatus recta in urbem ingreditur. Aqua eſt rapidiſſima & frigida, quapropter hominibus ac beſtiis auxiliatur, quae nervos craſſiores habent.* Arrianus II, 1, 24. *Cydnus autem cum ex Tauro monte oriatur, & puro ſolo excipiatur, fit ut unda ejus incorruptiſſima, ſimulque frigidiſſima ſit.* Tibullus 1, 7, 13. hunc laudat:

At te Cydne canam, tacitis qui leniter undis
Coeruleus placidis per vada ſerpis aquis.

Dio Chryſoſtomus in Tarſica prima: *Et hoc Cydno, qui omnium fluviorum commodiſſimus & pulcherrimus eſt, & qui ex eo bibunt, divites & beati ſunt Homero.* Vitruvius VIII, 3. Cydnum podagrae mederi docet, cruribus eo merſis. expertus eſt hoc Caſſius Parmenſis (forte apud Plinium XXXI, 2.) Apollonius Tyaneus (apud Suidam voce Euthydemus: ex Philoſtrati Apollon. 1, 5.) Tarſenſes riſit, velut aves ad Cydnum otioſos ſedere ſolitos, ejus amoenitate & pulchritudine ebrias. Solinus cap. 38. *Hunc Cydnum*, inquit, *alii praecipitari Tauro, alii derivari ex alveo Choaſpis* (*Hydaſpis* legit Willermus Tyrenſ. hiſtor. III, 18.) *tradiderunt.* (Refutat hoc Salmaſius) *Qui Choaſpes ita dulcis eſt &c. Ex illo igitur parente Cydnus miram trahit ſuavitatem. Quidquid candidum eſt, Cydnum gentili lingua Syri dicunt* (Salmaſ. ad Solin. pag. 543. teſtatur in libris MSS. ita legi: *quicquid candidum eſt, illinc homines Cydnum vocant.* & exponit; *illinc homines*, ſunt Cilices quorum amnis Cydnus.) *unde amni huic nomen datum.* (Euſtathius ad Dionyſ. verſ. 875. ei nomen facit à Cydno Anchiales filio) *Tumet vere, cum nives ſolvuntur, reliqua parte anni tenuis eſt & quietus.* (Et hinc conciliare poſſis Strabonem Tibullo, quorum ille violentiſſimum hunc fluvium, hic placidum nobis deſcribit) Dionyſius Alexandrinus de ſitu orbis: *Atque huic* (mari Iſſico) *multorum fluminum miſcetur unda è longinquo orientium, Pyramique & Pinari Cydnique flexuoſi mediam per Tarſum euntis.* Ex his emendes licet qui duorum fluminum nomina per ignorantiam miſcent, Pyramum & Pinarum, cum diverſa fuerint, ut hic diſcis. De Cydno Euſtathius ad hunc Dionyſii locum: *Frigida vero eſt Cydni aqua, confertque obſtructione laborantibus.* immo & podagra iectis, ut Vitruvius docet, (item Plinius XXXI, 2.) & Baptiſta Mantuanus:

Tu quoque tardigradam tactu ſanare podagram
Cydne potens.

Stephanus Cydnon Bithyniae flumen facit. De hoc Cydno Ciliciae, non Bithyniae, toto capite 19. diſputavit Biſciola l. XIV. RADERUS. Eum per mediam Tarſon decurrere, cum citatis, & Curtio mox III, 5, 1. etiam Vibius Sequeſter teſtatur, & Pauſan. lib. VIII. pag. 502. p. Plinius V, 27. *Cydnus Tarſum liberam urbem procul à mari ſecans.* Philoſtratus 1, 5. *per ipſorum* (Tarſenſium) *urbem fluit Cydnus fluvius.* Frigidiſſimum eſſe ex libro Galeni de procatarcticis cauſſis facile conjeceris. *De Cydno, qui aquae liquore conſpicuus, Tarſum interfluit*, & Alexandri morbo, vide & Valer. Max. III, 8. f. Quod Ortelius ex Leunclavio notat, flumen hoc Turcis *Caraſu* vocari, pugnare videtur cum antiquorum teſtimoniis. nam *Caraſu*, ut ipſe Leuncl. hiſt. Muſulman. lib. II. tradit *ab aqua nigra* ſic nominatur. *Cara* enim nigrum eſt Turcis. hic autem fluvius plane ex contrario ab albedine nomen accepit, ut ſupra ex Solino dictum eſt. certe puritatem aquae omnes unanimiter ei tribuunt, etiam Ovidius de arte III, 204. *Lucidum* appellat:

Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.

& Ammianus XXV, 33. *Cydnus gratiſſimus amnis & liquidus.* Potius igitur *Caraſu* vocatur, *quod impetu veloci fluat, & profundus ſit*, ut alter apud Leunclav. in ſupplement. Annal. Turc. pag. 142. & 359. FREINSH.

Fluunt] Forte *defluunt*, ſc. in mare. interfluunt noſter ſupra. HEINSIUS.

Lyrneſſi & Thebes, Typhonis] Muſae veſtram fidem! quae monſtra verborum hinc in ſolas terras deportanda expulimus, ſed plura de his mox in commentario noſtro. MODIUS.

Lyrneſſi & Thebes] Jam pridem deletarum urbium nuda loca, neque veſtigia ulla praeter nomina extantia. Eſt [Turnebus adverſar. XIII, 15.] qui hoc

Thebes; Typhonis quoque specus, & Corycium nemus, ubi crocum gignitur: ce-

hoc loco Curtium erroris gravissimi reum postulet, eumque nominis communicatione & societate deceptum affirmet. Atque fortasse deceptus est, qui deceptum putat. Nam Curtius secutus est Dionysium periegetem, qui in Cilicia quoque Lyrnessum ponit, uti Strabo lib. XIII. Lyrnessum & Theben in Pamphylia extra Taurum juxta Ciliciam. Dionysii versus sunt 875. *Multae item deinceps Cilicum sunt urbes, Lyrnessus, Mallusque, & Anchialia, Solique.* Ad quem locum Eustathius: *Cilicum porro civitas est Lyrnessus, alia quam Troja: alio nomine Homala, in alto quidem sita, eo autem nomine à Mallo quodam dicta, qui illam condidit; vel ἀπὸ μαλλῶν, hoc est coronis, quas corvus olim rapuerat, ibique deposuerat, dicta est.* Itaque duplices Lyrnessum & Theben condimus, Homerianas & Dionysianas, quas Dionysii posuit hic Curtius, etsi illis Homericis multo ignobiliores & obscuriores. RADERUS. Ego potius cum Turnebo sentiam. nam neque Theben ullam ex Dionysio monstrat Raderus; & Lyrnessus, ab eo ita nominatur, tanquam extaret: quam tamen Curtius diu ante (quippe ab Achille) excisam vult. cujus Herois opera cum praecipue admiraretur Alexander; dubio procul monumenta rerum ejus cupide visebat. Quam & ipsam rem argumenti loco pono, non de aliis quam Homericis urbibus hic esse sermonem, quod & apparet ex illis: *vulgata carminibus.* Quae verba efficiunt, ut nec magno Salmasio plenam adhibere fidem audeam, quamquam ille ad hunc Solini locum conetur ostendere, Curtium has urbes non ex Troica regione Cilicum, sed ex Pamphylia in Ciliciam suam transtulisse. Nam & in Pamphylia eo nomine urbes fuisse ab iis, quos Achilles ex antiquis Lyrnesso Thebeque ejecerat, conditas, auctoritate Strabonis asserit, quam cum Strabo à Callisthene (qui & Aeneae Silvio citatur in hist. de Asia cap. 90.) petat, suspicor, Callisthenem hoc ipso Alexandrinae historiae loco de iis urbibus tractavisse, nempe cum Alexandri expeditionem per Pamphyliam in Ciliciam scriberet. Ut ita credam Straboni fuisse eas urbes in Pamphylia, conjiciam & eas ipsas monstratas Alexandro fuisse: Curtium tamen, ex verbis ejus, suspicer non de his sensisse, sed potius in animo habuisse Homericas, propter rationes supra adductas. nec enim infrequens est, ut in his talibus, immo & longe gravioribus, historiae scriptores dissentiant. Lyrnessum in Lycia ponit Stephan. in Σαρδησσός. Ceterum hoc loco vetustiores edd. habent, *Lyrnesi & Cebesti, specus quoque.* MSS. fere omnes *Lirnesi & Thebesthi pontis quoque specus*, manifestis verae lectionis vestigiis, quam qui primus restituerit, non reperio. non enim Turnebus fuit, si Ortelio credimus in *Cebestus*: *Est*, inquit, *qui Thebes hoc loco legit, & hanc lectionem video à Turnebo approbari.* FREINSH. Error auctoris, quem ex Periegeta Dionysio hausit. non enim in Cilicia hae urbes, sed in Pamphylia fuerant: neque hae ipsae, verum matres earum in Trojano, aut Lesbo insulae opposito agro, videntur Poëtarum, Homeri praesertim carminibus vulgata. Vide Strabon. l. XIII. his autem ab Achille deletis profugi incolae in Pamphylia urbes cognomines condidisse dicuntur. idem lib. XIV. adde Cl. Salmas. Exerc. Plin. p. 545. CELLAR.

Typhonis quoque specus] Typho Graecis est procella turbinis. Plinium lege. De hoc Aristot. disputat in Meteoris, & Agellius. Jam ex hoc poëtae gigantem aedificarunt, quem ajunt è terra natum, ἑκατοντακάρηνον centicipitem ab Apolline interfectum, Aetnae à Jove subjectum exspirare ignes. Alii Typhonem ajunt Aegyptium Osiridis, Isidis, Apollinis & Veneris fratrem, à quo Osiridem tradunt interemptum, de quo Berosus, Diod. Siculus & alii. Alii fabulas rursum ad naturam referunt, & fabularum aenigmata exponunt, quod in plerisque locis ex terrae spiritibus terraemotus gignantur, ignesque erumpant, quibus montes franguntur, & hos esse Encelados Aethnaeos, hos Briareos, hos Typhoeos, hos Typhonas, quae ego omnia poëtis & Mythologis relinquo. Pindarum Olymp. ode 4. & Pyth. ode 1. & 8. Homerum, Melam etiam, Gyraldum & Natalem Comitem inspice. RADERUS. Strabo lib. XVI. specum Typhonis apud Antiochiam quoque ostendi scribit: *Orontes* (fluvius) *cum prius Typhon diceretur, mutato nomine, ab illo qui in eo pontem fecit, Orontes est appellatus. Huic loco Typhonis fulmine icti fabulam affingunt, & de Arimis, de quibus à nobis supra dictum est. Ajunt draconem fuisse, & fulminibus ictum, dum fugae latebras quaereret, tractibus terram secuisse: & ut fons erumperet, effecisse: qui nomen Rhexaethri hinc obtinuerit.* Vide eundem auctorem lib. V. ubi de Pythecusis, & lib. XIII. in descriptione Lydiae, ubi Homerum & Pindarum citat. Istud autem antrum Corycium appellatur Eustathio ad Dionysii versum 855. ex Strabonis XIV. libro, & Aristotele, quod describit Solinus cap. 38. ex Mela 1, 13. Strabo dicto loco. Est & aliud antrum Corycium in Phocide juxta Parnasum, apud Herodotum VIII, 36. Quin & *Erythraei Corycum montem & in eo antrum ostendunt, in quo natam Herophilen* (Sybillam) *dicunt*, apud Paus. lib. X. Apulejus pr. libri de Mundo ostendit, id antrum à multis curiose descriptum fuisse, ipse *penetralia Coryci* vocat. FREINSH. Fabulam Gigantis Typhonis, Tartari ex terra filii, tradit Hygin. Fab. CLII. montem & specum describit Mela lib. 1. c. 13. additque, aliquando cubile Typhonis fuisse. Solinus c. 51. repetit, sed errore admisto, quem notat Salmasius. p. 546. CELLAR.

Corycium] Mela: *Non longe hinc Corycos oppidum portu saloque incingitur, angusto tergore continenti adne-*

ceteraque in quibus nihil praeter famam duraverat. Alexander fauces jugi, [1] quae 11 *Pylae* appellantur, intravit. Contemplatus locorum [2] situs, non alias magis dicitur admiratus esse *felicitatem suam*: *obrui potuisse vel saxis* confitebatur, *si fuissent*, *qui* [3] *in subeuntes propellerent*. Iter vix quaternos capiebat armatos: dorsum 12 montis imminebat viae, non angustae modo, sed plerumque praeruptae, crebris oberrantibus rivis, qui ex radicibus montium manant. [4] Thracas tamen le- 13 viter armatos *praecedere* jusserat, *scrutarique* [5] *calles*, *ne* [6] *occultus hostis in subeuntes erum-*

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Cl. P. B. 2. Leid. & Voss. 1. *quod* Voss. 2. *quae phile appellatur.* 2 Voss. 2. & Al *situm.* 3 Bong. *subeuntes propell.* Bas. *vi sub. prop.* Pal. 1. *sub. perpell.* Voss. 2. *subeuntes percellerent.* 4 Bong. Leid. Voss. 1. *Trachas.* 5 Pal. 1. *colles.* 6 Leid. *occultis.*

nexum. Supra, specus est nomine Corycius, singulari ingenio, ac supra, quam ut describi facile possit, eximius. Grandi namque hiatu patens, montem littori appositum, & decem stadiorum clivo satis arduum, ex summo statim vertice aperit. Confundit Mela Corycium specum cum Coryco promontorio, quod mari adpositum erat. Vult quippe summum illius promontorii verticem cavatum fuisse in specum, qui & *Corycius* dicebatur. Aliter Strabo, qui Κώρυκον ἄκραν, & Κωρύκιον ἄντρον aperte distinguit, his verbis: Καὶ Κράμβουσα νῆσος καὶ Κώρυκος ἄκρα, ὑπὲρ ἧς ἐν εἴκοσι σταδίοις ἐπὶ τὸ Κωρύκιον ἄντρον. Ergo Κώρυκος ἄκρα ad mare: supra eam, id est, à mari introrsum recedens viginti stadiûm spatio distat antrum Corycium. Non aliter capere licet haec verba, ὑπὲρ ἧς ἐν εἴκοσι σταδίοις ἄντρον Κωρύκιον. Eum specum ibi seorsim describens, ait esse, κοιλάδα κυκλοτερῆ, ἔχουσαν περικειμένην ὀφρὺν πετρώδη, πανταχόθεν ἱκανῶς ὑψηλήν. Quod ut scias esse verissimum, addit ibidem Strabo, in eo specu Corycio specum alterum inferius patere, qui fontem habeat, unde fluvius effunditur, puram & perspicuam aquam vehens. Hunc fluvium statim in cuniculum mergi; ubi aliquantisper subterraneo meatu iverit, in mare exire. Longiuscule igitur à mari submotum oportet fuisse specum istum Corycium, unde amnis ille erumpit. Corycius ergo mons, ἄκρα est, promontorium scilicet vel prominentia mari incumbens. At, Corycius specus, convallis est, in rotunditatem satis alte assurgente supercilio cincta undique. Tum viri docti, in verbis illis Melae, *clivum*, male interpretantur descensum: imo ascensus est. Glossae: *clivus*, ἀνάβασις. Inde proverbium, *adversus clivum equum agitare*, id est, contra ascensum, in quo laborant equi. Ovid.

In clivo noster saepe laborat equus.

De re ardua ac difficili, quae enitenda est. Non itaque in ipso monte Coryco, qui in mare prominet, crocum nascitur; sed in illa valle, vel specu, quae viginti stadiis ab eo monte abest. Curtius vocat *Corycium nemus*, in quo crocum gignitur. Corycos ergo mons ad mare: at Corycia vallis viginti supra eam stadiis introrsum à mari recedit, & Seleuciam accedit. SALMAS. ad Solin. c. 38.

Crocum] Vide auctores modo citatos, & Salmasium ad Solini cap. 38. De Corycio crocoetiam Martialis epigram. III, 64. IX, 39. XI, 9. Sallust. H. I, 4. *Iter vortit ad Corycum urbem incultam, pastusque nemore, in quo crocum gignitur.* FREINSH. In antro pendulae virgultae, quas nemus vocant. Vide Melam l. I. de croco ita Strabo l. XIV. τὸ Κωρύκιον ἄντρον, ἐν ᾧ ἡ ἀρίστη κρόκος φύεται. Martial. lib. III. epigr. 64.

- - - *de Corycio quae venit aura croco.*

CELLAR.

Ceteraque] *Arati* nempe *poëtae monumentum, id eo referendum*, inquit Mela I, 13. *quid ignotum, quam ob caussam jacta in id saxa dissiliant.* atque alia, seu Chrysippi Stoici, seu Philemonis Comici, Solis natorum. RADERUS.

Felicitatem suam] Plura enim sibi fortuna quam virtus in Alexandro vindicavit. CELLAR.

Confitebatur] Quamquam in omnibus libris comparere dicatur hoc vocabulum, id ego tamen à suspicione glossae non absolvo, non magis quam illud *arbitrabatur*, de quo dicemus mox III, 5, 16. Sic apud Livium in oratione Nabidis XXXII, 39, 6. *neque enim se illos timere dixit, sed exules Argivorum*, illud *dixit* eliminandum esse facile apparet. considera Curtii locum infra III, 8, 3. cum aliis similibus. FREINSH.

In subeuntes] Praetuli hoc editionis Aldinae, quamquam & impressorum & scriptorum plurimos adstipulatores haberet altera lectio, quae delebat particulam; sed ea sensum nimium facit acutiorem: nisi defuissent, qui tantum propellerent saxa in subeuntes, sua sponte eos oppressura fuisse, absque ullo alio labore aut conatu. Sic Tacit. H. III, 29, 2. FREINSH.

Capiebat] De loco eleganter. Sic infra l. VII. c. 8. in Scytharum oratione: *orbis te non caperet.* Justin. l. XX. extr. *Dionysium paullo ante Sicilia non capiebat.* CELLAR.

Ne occultus] Constat quidem sensus; sed non spernenda omnino codicis Leidensis lectio, clare exhibentis, *ne occultis* (sc. callibus) *hostis in subeuntes erumperet.*

Ma-

erumperet. sagittariorum quoque [1] manus [2] occupaverat jugum; intentos arcus ha-
14 bebant, [3] moniti, *non [4] iter ipsos inire, sed proelium.* Hoc modo agmen pervenit ad urbem Tarson, cui [5] tum maxime Persae [6] subjiciebant ignem; ne opulen-
15 tum oppidum hostis invaderet. At ille [7] Parmenione ad inhibendum incendium cum expedita manu praemisso; postquam barbaros adventu suorum fugatos esse [8] cognovit, urbem à se conservatam intrat.

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *manibus.* 2 Pal. *occupabat.* 3 Pal. 1. *rati.* 4 Mer. F. B. 1. *inter.* 5 ed. Col. quam Schragius vidit *tum cum max.* 6 Leid. & Voss. 1. *subiciebat* & sic semper. 7 Leid. Voss. 1. & 2. saepissime *Perm.* aut *Parmoenio.* 8 Alii *cognoverat.*

Manus occupaverat] Vide annon rectius sit, *manu.* ut ad Alexandrum referatur *τὸ occupaverat.* FREINSH.

Moniti non iter ipsos inire sed proelium] Ubi hic Modii & Acidalii cum suis MSS. Modius in sua editione scripsit, *moniti non inter ipsos inire, sed proelium.* quae verba cum expenderem occurit, mentem esse historici, fuisse ab Alexandro monitos, ne sagittarii & Thraces, inter se diffidentes, in mutua converterent viscera ferrum: sed cum insolens hoc & anceps, tortumque videretur, cogitavi scripturam esse mendosam, quam una extrita litera ex Aldina, & Argentino typographio emendavi, ut esset *iter*, non *inter.* Rem factam ilico habebam; ad hoc enim arcus intentos habebant; quasi recta in hostem ad pugnam tenderent, *moniti* ergo, *non iter ipsos, sed proelium inire*, essentque ad pugnam parati. RADERUS. Tacit. XIII. ann. c. 40, 2. *viae pariter & pugnae composuerat exercitum.* & Noster III, 8, 23. *Itineri simul paratus, & proelio.* CELLAR.

Tarson] Tarsus caput Ciliciae omnium fere literis monumentisque celebrata, sed hoc uno felicissima, quod Orbis doctorem nobis S. Paulum in lucem protulerit, vel potius educarit, Actor. XXI, 39. facta parens tanti alumni, de qua Solinus *Matrem urbium habet Tarson, quam Danaës proles nobilissima Perseus locavit.* Idem, *Sed alii Sardanapalum conditorem laudant.* Legendi Stephanus de urbibus, Dionys. Alexandrinus cum Eustathio, Alexander Polyhistor, praesertim Strabo lib. XIV. qui multa & praeclara de Tarso, & inde natis claris viris. Duae praeterea orationes Dionis Chrysostomi, dignae viri eruditi lectione. RADERUS. Josephus, I, 6. *Tharsensibus Tharsus*, Japheti nepos, *ut originem ita nomen dedit. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cujus rei signum est Tarsus urbium ejus celeberrima, ceterarumque princeps, prima nominis litera in tau mutata.* Ammianus XIV, 25. *Ciliciam vero, quae Cydno amne exultat, Tarsus nobilitat, urbs perspicabilis* (Salmas. ad Solin. legit, *perspicua; nobilis*) *hanc condidisse Perseus memoratur, Jovis filius & Danaës; vel certe ex Aethiopia profectus Sandan quidam nomine, vir opulentus & nobilis.* Strabo lib. XVI. ubi de Antiochia Syriae: *tradunt Triptolemum ad inquirendam Io ab Argivis missum, cum illa apud Tyrum primo conspectui esset subtracta, per Ciliciam errasse: & Argivos quosdam, qui cum eo erant, facta discessione ibi Tarsum condidisse.* Willermus Tyrensis histor. III, 18. cum Iosephi & Solini opiniones de conditore Tarsi protulisset, subjungit: *Potest tamen utrumque verum esse, & quod Tarsis* (sic vocat Iosephi Tharsum) *primus eam fundaverit, & quod postmodum eam reparaverit, vel ampliaverit Perseus.* FREINSH.

Ne opulentum] Quis hic mendum suspicetur? nec nec ego quidem. At omisso ꝟ *ne*, quam in libro nescio quo notavi, qui idem exhibebat *invident*, facit suspicari, an non fuerit, *subjiciebant ignem, opulentum oppidum hosti* (vel *hostibus*) *invidentes.* Maneat tamen quod hactenus obtinuit. ACIDALIUS. Nostri libri nihil hic à vulgatis variant, nisi quod *subiciebant* legunt pro *subjiciebant*, ut fere semper in ejusmodi verbis solent. FREINSH.

Parmenione] Hic prima est mentio Parmenionis, primis tamen libris celebratum fuisse non sinunt dubitare bella Alexandri cum Graecis, Thracibus, Illyriis, Triballis & aliis gesta, ut sit ab aliis historicis. laudabitur frequenter infra. fuit proximus à rege dux & major ipso rege. nam hoc elogium est de illo infra VII, 2, 33. *Multa sine rege prospere, rex sine illo nihil magnae rei gesserat.* Sed de Parmenionis caede, laudibus, ejusque filio Philota suo loco dicemus. RADERUS.

CA-

CAPUT V.

Cum in Cydnum Alexander abluendi corporis gratia intempestive descendisset, gravissimo morbo corripitur Rex ipse.

Mediam [1] Cydnus amnis, de quo paullo ante dictum est, interfluit; [2] & tunc aestas erat, cujus calor non aliam magis quam Ciliciae oram vapore solis accendit: & diei fervidissimum tempus [3] coeperat. [4] pulvere ac sudore simul perfusum regem invitavit liquor fluminis, ut calidum adhuc corpus ablueret. Itaque veste deposita in conspectu agminis; decorum quoque futurum [5] ratus, si ostendisset suis levi [6] ac parabili cultu corporis se esse [7] contentum; descendit in flumen. vixque [8] ingressi subito horrore [9] artus rigere coeperunt: pallor deinde [10] suffusus est,

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *Cidnus.* 2 Voss. 2. omittit *&*. 3 Bong. Leid. & Voss. 1. *exceperat.* 4 Leid. Voss. 1. 2. *pulv. simul ac sud.* Bong. *& sud.* 5 D. *raptus* sed deleta litera *p.* 6 Voss. 2. *&*. 7 Leid. *contemptum.* 8 Leid. *ingresso.* 9 Pal. 1. Ald. *arctus.* 10 Mer. *fusus.*

Mediam Cydnus] Omnes scriptores & Geographi testantur, Cydno mediam dividi Tarson. Rhemmius Palaemon.

Flexilis & Cydnus, dirimit qui flumine Tarson.

Et Dionysius, interprete Avieno:

Cydnus idem mediae discernit moenia Tarsi.

Cydnum supra descripsimus, ejusque egelidos liquores, hoc est, frigidissimos esse monuimus. undam tamen affectis & podagricis salutarem, infestam Alexandro κατὰ συμβεβηκός, ut philosophi loquuntur, quod madens, & toto corpore incensus, in gelidissimum amnem insiliret. RADERUS. De Cydno mediam Tarson interfluente vide citatos supra III, 4, 8. quibus adde Justinum XI, 8, 3. & Willermum Tyrensem III, 18. *Hanc urbem intersecat Cydnus amnis.* Alexandri morbum describunt praeter Plutarch. in Alex. 29. Justin. XI, 8. Orosius III, 16. & Valer. Maxim. III, 8. f. Arrian. II, 1, 24. scribit Aristobulum tradere, Alexandrum *prae nimio labore in morbum incidisse.* Diodorus morbi mentionem facit, non caussae. Lucianus pr. de domo cum pluribus consentit: *Alexander quidem expetivit in Cydno lavari, cum & pulchrum & limpidum conspexisset hunc fluvium, & tuto profundum, & leniter concitatum, & natatu jucundum, & aestivo tempore frigidum: adeo ut etiamsi manifestus ipsi fuisset morbus, quo hinc laboravit, videatur mihi non fuisse ab hoc lavacro sibi temperaturus.* De Cydni frigore, & quomodo Alexandro nocuerit, adi medice disputantem Mercurialem Var. Lect. IV, 2. FREINSH.

Cujus calor] Mirum & notabile locutionis genus: *calor aestatis accendit Ciliciam vapore solis*; pro *calor solis accendit Ciliciam aestate.* habet aliquid pleonasmi, quod inservit demonstrandae magnitudini caloris ejus temporis. SCHEFF.

Non aliam magis quam Ciliciae oram] Quia sub Tauro sita est. quae enim ad meridiem huic monti subjiciuntur per totam Asiam, radiis objectu altissimi montis repercussis, congeminant ardorem: quemadmodum frigore horrent, quae à septentrione illum respiciunt. Solin. c. 11. de Tauro: *quantus meridiem videt, sole inaestuat: quicquid septentrioni oppositum est, vento tunditur & pruina.* CELLAR.

Fervidissimum tempus] Malim abesse illud *tempus.* MODIUS. *Diei fervidissimum tempus* (quae vox non placet Modio: Aldus tamen, & Florentinus, & reliqui etiam vetustissimi codices omnes eam servant) *exceperat.* nam ita Modianus liber, reliqui omnes *tempus coeperat.* ex ingenio Curtii est, *fervidissimum exceperat.* RADERUS. Palatinus primus habet *tempus coeperat.* reliqui MSS. *tempus exceperat.* ego illam lectionem meliorem arbitror. Simile est in Dione lib. XL. ubi de Crassi pugna cum Parthis: *quippe media aestate, atque in meridie id fiebat.* Confer & Livium XLIV, 36, 1. De Cilicia vide Reinecc. tom. II. pag. 71. FREINSH.

Regem invitavit liquor] Id est commovit, incitavit. Sic Noster etiam l. VIII. c. 2, 14. *Ubertas terrae advenas invitat.* Florus l. III. c. 5, 4. *occasio invitabat.* Plinius l. VIII. epist. 2. *invitabat precium.* CELLAR.

Adhuc] Forte *à via.* HEINSIUS.

Levi & parabili cultu] Non ut Darius gemmis & auro onustus. RADERUS. *Levi ac parabili cultu corporis*, Raderus haec accepit de vestitu. quod ego secus puto. nec enim, si talis fuisset cultus, ad eum ostendendum opus esset *veste deposita. cultus corporis* hic intelligitur, quod alias *cura*, & *curare corpus* dicitur. FREINSH.

Descendit in flumen] Negant tamen natare scivisse, memoraturque apophthegma ejus, quo, cum flumine opposito prohiberetur hostem aggredi, exclamaverit, *ô me pessimum, qui natare non didicerim!* FREINSH.

Pallor deinde suffusus est] Lege *pallore deinde suffusum os est.* Ovid.

4 est, & totum propemodum corpus vitalis calor [1] reliquit. Exspiranti similem ministri manu excipiunt, nec satis compotem mentis in tabernaculum deferunt. In-5 gens sollicitudo, & pene jam luctus, in castris erat. Flentes [2] querebantur, *in tanto impetu cursuque rerum, omnis aetatis ac memoriae clarissimum regem, non in acie saltem, non ab hoste* [3] *dejectum; sed abluentem aqua corpus, ereptum esse & exstinctum.* 6 *Instare Darium, victorem antequam vidisset hostem. sibi easdem terras, quas* [4] *victores peragrassent, repetendas. omnia aut ipsos, aut hostes populatos. per vastas solitu-*7 *dines, etiamsi nemo insequi velit, euntes, fame atque inopia debellari posse. Quem signum daturum fugientibus? quem ausurum Alexandro* [5] *succedere? Jam ut ad Helle-*8 *spontum fuga penetrarent; classem, qua transeant, quem praeparaturum?* [6] Rursus in ipsum regem misericordia versa; *illum florem juventae, illam vim animi, eumdem* 9 *regem & commilitonem, divelli à se &* [7] *abrumpi*, immemores sui querebantur. Inter

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *liquit.* 2 Leid. *quaerebantur.* 3 Mer. *victum* B. 1. *deictum.* 4 Bong. Leid. Voss. 1. *victoria.* 5 P. omittit *succedere.* 6 D. *Russus* correcto à manu secunda *rursus* Voss. 2. *rursum.* 7 Alii *abripi* Ald. *arripi.*

——— ——— *oraque buxo*
Pallidiora gerens.
Idem:
Osque madens fletu pallidiorque meo.
&:
Pulcra verecundo suffundens ora rubore.
HEINSIUS.

Pene jam] Forte *pene par luctus.* HEINSIUS. Stat vulgata lectio, si *luctus* pro testatione doloris super demortuo sumitur. Justin. l. IX. c. 3. *spolia devota pene luctuosa fuere*, rege Philippo sc. ex vulnere de vita periclitante.

In ipso impetu] Vere M. Tullius de Orat. lib. III. c. 2. *O fallacem hominum spem, fragilemque fortunam, & inanes nostras contentiones, quae in medio saepe spacio franguntur & corruunt, & ante in ipso cursu obruuntur, quam portum conspicere potuerunt.* RADERUS.

Non in acie saltem] Quae mors viro & rege digna prae illa *obscura & ignobili*, ut vocatur mox III, 5, 10. Potuisset exclamare Alexander quod Hippomedon apud Statium IX, 506.
- - - *fluvione (pudet!) Mars inclyte merges*
Hanc animam? segnesque lacus & stagna subibo
Ceu pecoris custos; subiti torrentis iniquis
Interceptus aquis? adeone occumbere ferro
Non merui?
Pertinet huc & querela Aeneae, quem ita loquentem inducit Virg. Aen. I, 98.
- - - *ô terque quaterque beati,*
Queis ante ora patrum, Trojae sub moenibus altis,
Contigit oppetere!
Senserunt idem Numantini à Scipione circumsessi, *orantes proelium, ut tanquam viros occideret.* Florus II, 18, 13. qui auctor III, 20, 14. proelio inventam *mortem dignam viris*, & IV, 1, 13. *pulcerrimam* appellat. Igitur Imp. Alexander apud Lamprid. cap. 62. *laetatus est, quod sibi mortem bellicam & imperatoriam crederet imminere.* Adde infra III, 8, 21. & VII, 10, 6. FREINSH.

Victoria] Venustius hoc, quam vulgatum *victores.* MODIUS. Bongarsianus habet *victoria*, quod valde placet. Puto autem excidisse voculam, scribendumque esse, *quas victoria peragrassent fuga repetendas.* Certe illud *repetendas* frigidius sic multo ponitur, neque habet, quod respondeat necessaria hic oppositione praecedenti *victoria.* Sed sequitur mox, *quem signum daturum fugientibus*, quod praesupponit, de fugientibus ante esse actum. Non autem repetentes omnes priora loca etiam fugientes. Et denique hoc modo solent optimi scriptores loqui. SCHEFF.

Quem ausurum Alexandro succedere] *Major enim moles erat, quam ut unus subire eam posset*, infra X, 6, 37. quo loco vide. FREINSH.

Classem] Quam victis ad Granicum Persis remisit in Graeciam, ficta caussa, quod res magnorum esset sumptuum, revera ut suis omnem ex acie & proelio fugiendi spem adimeret, quod alii tradunt scriptores: (alias caussas assignat Arrianus I, 6, 31.) Addit Diodorus XVII, 23. hoc Alexandri consilium etiam posteros esse secutos, & singillatim Agathoclem Syracusarum regem, magnam & insperatam victoriam esse consecutum. RADERUS. Alexander autem ipse secutus videtur exemplum Corcyraeorum apud Thucydidem III, 13, 22. Alia vide in notis amantissimi Soceri mei ad Justinum XXII, 6, 4. quibus similia adnotat Virdungus in Agricol. Taciti XXXV, 5. cui adde exemplum Caesaris apud Florum IV, 2, 82. & Ischolai apud Polyaen. lib. II. Adde Frontin. Strategem. I, II, 21. Fulgos. III, 7, 24. Herod. V, 118. Ammian. XXIII, 11. de Juliano, qui pontem quo adversus Persas transierat, sustulit. FREINSH.

Commilitonem] Sic ipse se vocat infra IX, 2, 28. & revera erat: quare ipse mox IV, 14, 6. *nec postulare se, ut fortiter capessérent proelium, ni ipse ceteris fortitudinis fuisset exemplum.* FREINSH.

Abrum-

ter haec liberius meare [1] spiritus coeperat: [2] adlevabat rex oculos, & paullatim redeunte animo circumstantes amicos agnoverat. [3] laxataque vis morbi [4] ob hoc solum videbatur, quia magnitudinem mali sentiebat. [5] Animum autem aegritudo 10 [6] corporis urguebat; quippe *Darium quinto die in* [7] *Ciliciam fore* nuntiabatur. *vinctum*

VARIANTES LECTIONES.

1 B. 1. *spem.* 2 Voss. 2. *allevabatque.* 3 Mer. *laxaque* Leid. *lataque.* 4 D. Pal. 1. Leid. Voss. 1. *ad hoc.* 5 Bong. Leid. *animi.* 6 Cl. P. F. B. 1. 2. Leid. *corpus.* 7 Bong. Leid. Voss. 1. 2. Amst. *Cilicia.*

Abrumpi] Ita scripsi potius, quam ut alii *abripi*, quia mox etiam dicet Curtius: *At Graeci, qui in Darii partibus steterant Amynta duce, (praetor hic Alexandri fuerat nunc transfuga) abrupti à ceteris* &c. MODIUS. Haec scriptura prae ceteris placet. *abrumpi*, inquam, non *arripi* vel *abripi*. RADERUS. Raderus (imo & ante ipsum Modius) *abrumpi*, quod non spernem, si auctoritate alicujus libri nitatur. FREINSH. Reposuimus ergo auctori nostro suum locum, quem Codd. MSS. Leid. & Voss. 1. 2. clare exhibent.

Hoc solum videbatur] Impressi omnes *ad hoc*, verum parum bene. MODIUS. *Ob hoc solum*, alii, *ad hoc solum:* Modius utramque illam particulam eliminans, *hoc solum*, sicut & infra IV, 1, 30. *hoc ipsum concurrunt*, de quo Acidalius his verbis: Bene utrobique, nec ego patronus isti vulgato *ad hoc*, vel *ob hoc ipsum.* Sed si semel atque iterum formulam illam recipimus, erit eadem recipienda pluribus etiam & geminis omnibus locis. Ut IV, 10, 22. IV, 14, 3. IV, 16, 23. VII, 2, 2. ubi *ob id ipsum.* Neque tamen temere quisquam ubique delendum *ob* censuerit, quod nec ipse, minime quidem alias timidus, fuit ausus. In Propertio quidem IV, 4, 18. reperies eadem facie, *Hoc unum*:

Illa petit Nilum cymba male nixa fugaci,
Hoc unum jusso non moritura die.

Apud Plautum vero, Terentium, aliosque infinita talia per omissionem *&* *propter*, aut similium particularum. ACIDALIUS. Utroque modo *ad hoc solum*, & *ob hoc solum* loquuntur auctores, omittunt saepe alii praepositionem, quod Acidalius exemplis confirmat. sed errat Acid. cum interpretatur *hoc solum* propter, ob, ad. ego ex hoc solum velut signo, non caussa, *hoc* est ultimus non quartus casus, *solum* adverbium. RADERUS. Ex his haud possim colligere, Acidalium mentem Curtii aliter interpretari, quam Raderus eam capit; nempe ex hoc solo visum esse Alexandrum commodius se habere, quod vim morbi sentiret. nec opus est, ut sexto casu capias pronomen *hoc*, nisi particulam *ob* expungas: & si id facias, certe quarto potius casu accipiendum erit, ut in aliis ab Acidalio allatis exemplis. Ipsum autem sensum hujus dicti explicare est ex verbis Senecae epist. 6, 1. *Hoc ipsum argumentum est in melius translati animi, quod vitia sua quae adhuc ignorabat, videt. Quibusdam aegris gratulatio fit, cum se ipsi aegros esse senserunt.* FREINSH. *Ob hoc solum.* MS. Palat. & alii *ad hoc*, quod praefero. solent enim tali modo optimi scriptores. Est autem *ad hoc tantum* idem ac *huc usque tantum*, *hactenus tantum.* SCHEFF.

Animi autem aegritudo corpus] Itane vero oscitanter bonos scriptores tractare, qui se illorum vindices profitentur, & quasi de industria bene dicta, velut correctionis indiga interpolent! sine ulla aut menda, aut mendae suspicione, haec ita, ut edita sunt, in membranis legebantur. quid retulit? anne minus pro iis nobis supposuerunt, *animum autem aegritudo corporis augebat.* MODIUS. Alia omnia quae vidi exemplaria vetera, invertunt verba & sententiam hoc modo: *animum autem aegritudo corporis urgebat*, quam scripturam rejicit Modius ex membranis, perinde quasi membranae ex Cortina Delphica prodiissent. Non damno quidem Modii Codd. sed videndum an rectius forte vulgaris scriptura, *animum aegritudo corporis urgebat*, nam hactenus tantum de corpore male affecto docuit. jam transit ad curas animi, atque morbum corporis redundasse ad animum, & ex corporis habitu animum quoque afflictum. ita ergo animum urgebat corporis aegritudo, sed vicissim curae interiores mentis premebant corpus, morbumque augebant, nec sinebant vires ad illud suas adspirare, ingenti sollicitudine repressas. sive ergo legas *animum aegritudo corporis urgebat*, sive *animi aegritudo corpus urgebat.* recte intelligi locus potest, magis tamen *animi aegritudo* arridet. RADERUS. *Animum autem aegritudo corporis*, alii, *animi autem aegritudo corpus*, inter utramque lectionem non multum referre primo aspectu cum Radero putes; sed si sollertius expendas, melior est, quam retinuimus. nam, quae Alexandri erat conditio, corpus ejus animum affecit, non vicissim: hic enim nullam ante molestiam senserat, quam corpus affligeretur; accepit ergo aegritudinem, non dedit. Quomodo apud Livium 1, 31, 7. Hostilio regi longinquo morbo implicito *fracti simul cum corpore sunt spiritus illi feroces.* Alias enim tam animi moestitia corpus, quam hujus incommodis animum affici posse in confesso est. eoque lusit Nero in Paetum, referente Tacito XV, 25, 6. *ignoscere se statim, ne tam promptus in pavorem longiore sollicitudine aegresceret.* FREINSH.

In Ciliciam fore] Eleganter quarto casu *in Ciliciam.* Nam etiam Cicero, *esse in potestatem praedonum* pro lege Manilia cap. 12, dixit. & Plaut. Amphitr. act. 1. sc. 1. vs. 25. *fuit in mentem.* utrumque defendente Gellio l. 1. c. 7. CELLAR.

M 2 vide

ctum ergo se tradi, & tantam victoriam eripi sibi [1] *è manibus; obscuraque & ignobili*
11 *morte in tabernaculo suo extingui se* querebatur. Admissisque amicis [2] pariter & medicis, *in quo me*, inquit, *articulo rerum mearum fortuna deprehenderit*, *cernitis. Strepitum* [3] *hostilium armorum exaudire mihi videor*, *& qui ultro intuli bellum*, *jam*
12 *provocor. Darius ergo quum tam superbas literas scriberet*, *fortunam meam in con-*
13 *silio habuit: sed* [4] *nequidquam*, *si mihi arbitrio meo curari licet. Lenta remedia & segnes medicos non* [5] *expetunt tempora mea. vel mori strenue*, *quam tarde convalescere mihi melius est. Proinde*, *si quid* [6] *opis*, *si quid artis in medicis est*; *sciant*, *me non*
14 *tam mortis*, *quam belli remedium* [7] *quaerere.* Ingentem omnibus incusserat curam tam praeceps temeritas [8] ejus. ergo pro se quisque precari coepere; *ne festinatione*
15 *periculum augeret*, *sed esset in potestate medentium. inexperta remedia* [9] *haud injuria* [10] *ipsis esse suspecta*, *quum ad perniciem ejus etiam à latere ipsius pecunia sollicitaret ho-*
16 *stis* (quippe Darius *mille talenta interfectori Alexandri daturum se* pronuntiari jusserat)

Variantes Lectiones.

1 Bong. Leid. Voss. 1. *ex manibus.* 2 Pal. 1. *pariterque* Leid. & Voss. 1. *pariter ac.* 3 Pal. 1. *hostium.* 4 Pal. *ne quicquam* Leid. & Voss. 1. *nequiquam.* 5 Bong. Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. *expectant.* 6 D. omittit *Opis*, suppletur tamen à manu secunda. 7 Voss. 1. *querere.* 8 sic Pal. 1. Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. omittunt *ejus.* 9 B. 1. *aut.* 10 F. *illis.*

vide indicem voce *in.* Adde notata à Cl. P. Burmanno ad Phaedrum. l. 1. fab. 5.

In quo me, *inquit*] Amo Curtii Orationes. superant meo animo omnes omnium auctorum, sive spectes verum, sive acumen. RADERUS. quantum hoc differt à judicio Cl. Clerici c. 8. ! cui reposuit Cl. Perizon. Curt. Vind. p. 91. & s.

Tam superbas literas] Puto intelligi quas ad satrapas suos scripserat, jubens, ut *insanientem istum Philippi adolescentulum* (sic enim eum per contemptum vocabat) *verberibus puerilibus graviter caesum*, *indutumque post veste purpurea*, *sibi vinctum traderent*, *navibusque una cum nautis submersis*, *omnes ejus milites ad ulteriora maris rubri transportarent.* Bizar. Histor. Pers. lib. 11. & Chr. Bruno in supplemento ad Curtium lib. 11. Quo tempore Darius se *consanguineum Deorum* vocabat. Sidonius carm. 9, 54. *Cognatosque sibi Deos crepantem.* Adde Otton. Frising. 11, 25. FREINSH.

Darius &c. fortunam meam in consilio habuit] Acris vel in indignatione, vel miseratione sententia. quam tamen an non animabis magis, si nota erigas interrogationis ? Videtur. Eadem locutione post etiam lib. v. c. 5, 12. usus: *ita suam quisque fortunam in consilio habet*, *cum de aliena deliberat.* ACIDALIUS. Videbatur etiam quasi interrogationis nota addita in cod. MS. Leidensi.

Fortunam in consilio habuit] Praesagiit hunc casum meum, hanc infelicitatem, quasi cum fortuna mea, scripturus superbe, consultasset. CELLAR. vide indicem in v. *consilium.*

Expectant] *Expetunt* vulgo, sed illud magis placere debet. MODIUS. Melius haud dubie quam *expetunt*, quomodo plures scripserunt. RADERUS. *Expetunt* retinuit Freinshemius, cum utrumque verbum hoc loco suam vim servet, intendatque, ut ex indice patebit, ex qua forte etiam in *exspectant* inclines, ut fecit TELLIER.

Quisque coepere] Hujusmodi forma usus est Virg. vi. Aen.

Quisque suos patimur manes.

Liv. l. 1. *Pro se quisque scelus regium ac vim queruntur.* Idem l. 11. c. 2. *Missi confestim honoratissimus quisque.* Sic Plautus saepe, Terentius, & alii principes elegantiae locuti. RADERUS.

Non tam mortis, *quam belli remedium*] Locus obscurus. *Mortis remedium* est remedium contra mortem. At non sic *belli remedium*, ut, sicut per remedium mortis declinamus mortem, sic per belli remedium declinemus bellum. Sed belli remedium videtur id, quo possit bello iri obviam; positumque specialiter pro proelio, quod tum imminebat à Dario, contra quod unicum erat remedium praesentia Alexandri. SCHEFF.

Pecunia] Ambigue, an ultimus vel primus casus sit; & *hostis*, rectus an obliquus. sed idem est intellectus, sive hostis, Darius, pecuniâ sollicitet animum Alexandri, sive, pecunia hostis, Darii. RADERUS.

Arbitrabatur] Rectius alii, *arbitrabantur*, nisi quod utrumque glossam sapit. vide supra ad 111, 4, 11. ubi verbum *consitebatur.* ego si quisquam librorum adstipularetur, & illud, & hoc eliminassem. FREINSH. Pleraeque aliae, *arbitrabantur*, quod videtur rectius, quoniam praecedit *coepere* itidem in plurali. SCHEFF. *Arbitrabantur*, Ita Eras-

rat) *itaque ne ausurum quidem quemquam* [1] arbitrabatur *experiri remedium*, *quod propter novitatem* [2] *posset esse suspectum.*

Variantes Lectiones.

1 Bong. Mer. Baf. Lugd. Frob. Voff. 1. Col. Amft. *arbitrabantur.* 2 B. 1. *possit.*

Erafmus, Bruno, Tellierius, Pitifcus: alii *arbitrabatur.* nifi utrumque gloffema eft, quod etiam Freinshemio vifum fuit. nam expuncto verbo fluit oratio rotundius. CELLAR.

Caput VI.

Rex à fido sapientique medico Philippo, cui à toto exercitu ingentes gratiae habentur, pristinae valetudini mox restituitur.

Erat inter [1] nobiles [2] medicos [3] è Macedonia regem fequutus Philippus, natione [4] Acarnan, fidus admodum regi: puero comes & cuftos falutis datus, non ut regem modo, fed etiam ut alumnum, eximia [5] caritate diligebat. Is *non* [6] *praeceps se*, *sed strenuum remedium adferre*; [7] *tantamque vim* [8] *morbi potione* [9] *medicata levatu-*

Variantes Lectiones.

1 Leid. *nobilis.* 2 Bong. *medicus* Pal. 1. omittit. 3 Leid. *ex.* 4 Bong. Leid. *Arcanan* Mer. *Arcananus* Pal. 1. *Archananus* Voff. 2. *Acharnan.* 5 P. *Karitate.* 6 Leid. *praecepisse.* 7 Pal. 1. *tantam* Voff. 2. *tamquam.* 8 Voff. 2. *morbo.* 9 Mer. *meditata.*

Inter nobiles medicos] An ergo ignobiles medici etiam adfuere Alexandro? non puto. Pal. 1. omittit vocem *medicos.* Bong. legit *medicus*, quod, fi liceret, admitterem. nam ita videtur Philippus natalium fplendore inter nobiles fuiffe, quippe Alexandro puero *comes additus.* fed & artis ratione medicus, & *custos salutis.* cui adfentitur Arrian. l. II, 4. τάτε ἀμφὶ ἰατρικὴν ἐς τὰ μάλιστα πιστευόμενον, καὶ τὰ ἄλλα οὐκ ἀδόκιμον ἐν τῷ στρατῷ ὄντα. Et fic nobiles abfolute poni apud Latinos fatis conftat. Sic l. VII. c. 3. *ducenti nobiles.* apud Ovid. faepe *nobiles* opponuntur *de plebe.* & Nobilitas pro ipfo ordine apud eumdem Faftor. l. II. vf. 226.

Simplex nobilitas perfida bella cave.

Suet. Cal. 23. fic apud Juftin. l. IX. c. 6. *Pausanias nobilis ex Macedonia adolescens.* ubi vox *adolescens* in MSS. amandatur. Plura exempla defideranti ex noftro fuppeditabit index. Adde quod hi nobiles paffim dicantur *regis amici* apud noftrum, & apud Nepotem; & fic refpicitur idem hic Philippus l. IV. c. 11. *amicos ad perniciem meam sollicitat.* apud Val. Max. idem dicitur *regis amicus & comes* l. III, 8. extr.

Sequutus] Albertus Sebifius malebat, *sequutos:* cum in nonnullis praecedat *medicos:* fed cum idem fit fenfus, vocem confenfu omnium receptam tenui. FREINSH.

Philippus natione Acarnan, fidus admodum regi; puero comes & custos salutis datus, non ut regem modo, sed etiam ut alumnum eximia caritate diligebat] Pendet oratio, nifi vel diftinctione alia nectas, vel particellae unius infertione. Diftinctio nufquam commoda: ifta fuerit fic fatis: *Philippus*, *natione Acarnan. fidus admodum regi puero comes, & custos salutis datus, non ut regem modo, sed etiam.* Infertio & *qui* magis placuerit: *natione Acarnan, fidus admodum: qui regi puero comes, & custos salutis datus non ut regem* &c. ACIDALIUS. Oratio male cohaerens, defideratur vox quomodocunque diftinguas: *erat*, inquit, *inter nobiles medicos ex Macedonia regem secutus Philippus natione Acarnan, fidus admodum regi puero comes, & custos salutis datus: non ut regem modo &c.* haec ut vides cum exordio periodi, *Erat inter &c.* non conveniunt. liber *Basiliens.* poft illa, *salutis datus*, inferit, *quem.* fed malim cum Acidalio, *qui.* poffis &, *Alexandrum* addere vel audire, ut fit plena oratio; *Custos salutis datus, qui Alexandrum non ut regem modo* &c. RADERUS.

Fidus admodum regi:] Sic diftinxi: nec enim cum Acidalio & Radero putem opus effe copula inferta. certe non magis ea opus eft hic, quam fupra III, 1, 16. *Jovis templum intrat. Vehiculum &c.* & III, 4, 7. *planiciem ejus crebris distinguentibus rivis. Pyramus & Cydnus incliti amnes fluunt.* Talia multa afyndeta in Curtio. fic infra III, 7, 3. *Aesculapio &c.* ideoque alteram Acidalii opinionem amplexus fum, diftinctione fenfum ordinari poffe, nifi quod alio, quam ille, loco diftinguendum vidi. Confer Tiraquelli tom. 1. pag. 209. pr. 2. & 227. pr. 2. FREINSH.

Custos salutis] Non qui armis illum defenderet, fed qui fanitatis ejus curam ageret, & verbis Taciti VI, 50, 3. *valetudines* ejus *regeret.* Quales antiquitus, hodieque magnates alere confueverunt. FREINSH.

Tantamque] Malim, *totamque.* IDEM.

turum esse promisit. Nulli promissum ejus placebat, [1] praeter ipsum, cujus periculo pollicebatur. Omnia quippe facilius, quam moram, perpeti poterat: arma & acies in oculis erant; & victoriam in eo positam esse arbitrabatur, si tantum ante signa stare potuisset: id ipsum, *quod post diem tertium medicamentum* [2] *sumpturus esset* (ita enim medicus praedixerat) aegre ferens. Inter haec à [3] Parmenione, [4] fidissimo purpuratorum, [5] literas [6] accipit, quibus ei denuntiabat, *ne salutem suam Philippo committeret. mille talentis à Dario, & spe nuptiarum sororis ejus esse corruptum.* Ingentem animo sollicitudinem literae incusserant; & quidquid in utramque partem aut metus, aut spes subjecerat, secreta [7] aestimatione pensabat. [8] *Bibere perseverem? ut, si venenum datum fuerit, ne immerito quidem, quidquid* [9] *acciderit, evenisse videatur?* [10] *Damnem medici fidem? in tabernaculo* [11] *ergo me opprimi* [12] *patiar? At satius est alieno me mori scelere, quam metu* [13] *meo.* Diu animo in diver-

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *praeterquam ipsi.* 2 Pal. 1. *suscepturus.* 3 Leid. & Voss. 1. 2. *Perm.* passim. 4 Mer. *ditissimo.* 5 Leid. *literis.* 6 Bas. *accepit.* 7 Pal. 1. *existimatione* Voss. 2. *extimatione.* 8 Voss. 2. *bibere ad ultimum.* 9 B. 1. *accidere* Leid. *acciderat.* 10 Mer. Ald. F. Bas. Pal. 1. *damnemne.* 11 Col. omittit *ergo.* 12 Voss. 2. Mer. Ald. Bas. Col. *patiar? Non. Atqui sat.* Frob. *patiar? Atqui sat.* Bong. omittit *at.* 13 Leid. Voss. 1. *nostro* F. *vestro.*

Pollicebatur] Παθητικῶς, promittebatur. Varro ἐνεργητικὸν usurpavit; seu ut emendant alii Anthrepopoli:

- - - *Ne dares, ne polliceres, quod datum est.*

Nonius magnam vim verborum priscorum collegit, quae dudum exoleverunt, cap. de contrariis generibus verborum, ut *aucupavi*, *vagas*, *refrágabunt*, & hoc genus plurima. Dicas fortasse hic audiendum nomen Philippi; *pollicebatur Philippus.* sed praecessit *promissum*, *quod nemini placebat praeter ipsum cui pollicebatur.* Metellus Numidicus in oratione, qua apud populum C. Manlio tribuno plebis respondit: *nam ut aliis plerumque obvenienti magistratu ob metum statuae polliceantur.* Passive, inquit Priscianus, ἐπαγγελθῶντα. quo loco longum contexit Syllabum deponentium, quae priscis ἀντὶ κοινῶς usurpabantur. RADERUS.

A Parmenione] Seneca de ira 2, 23. epistolam eam ab Olympiade matre fuisse scriptam prodit, quo loco Lipsius. Plerique omnes *Parmenionis* epistolam, non *matris* produnt: Arrianus II, 1, 26. Plutarchus in Alex. cap. 30. Valerius III, 8. f. Justinus XI, 8, 5. Diodorus in hac re silet: at sub idem tempus accusatum à matre Alexandrum Lyncestis facit. FREINSH.

Purpuratorum] à Persis ad Graecos translata notio, potentem, ministrum, & magnis rebus praefectum significans. adde supra ad cap. 2. adnotata. CELLAR.

Literas accipit] Ex Cappadocia, ubi relictus erat Parmenio. Justin. l. XI. c. 8, 5. quod vero Senec. de Ira 2, 23. matris, non Parmenionis epistolam vocat, contra Arriani, Plutarchi, Valerii, & Nostri fidem, videtur Alexandri Lyncestae crimen, ab Olympiade per litteras proditum, (de quo in conjectatoriis l. II. n. 8. praediximus) cum hac corrupti medici confundere. CELLAR.

Sororis] Plutarchus filiae θυγατρὸς scripsit. Sufficiebat medico & proditori empto soror. RADERUS.

In utramque partem] Eleganter infra VI, 6, 27. similem sensum expressit: *Versabat se ad omnes cogitationes, aliud atque aliud (ut solet, ubi prima quaeque damnamus) subjiciente animo.* Virg. Aen. IV. vs. 285.

Atque animum nunc huc celerem, nunc dividit illuc,
In partesque rapit varias, perque omnia versat.

FREINSH.

Secreta aestimatione] Palatinus habet *existimatione*, quod fortasse non fuit repudiandum; cum praesertim apud alios non paucos in antiquis MSS. occurrat, ubi hodie in editis vox *aestimationis* invenitur. Vide, quae notavi ad Pacatum edit. secund. itemque Hygin. Adde infra l. IV. c. 4, 16. SCHEFF.

Damnem medici fidem? in tabernaculo] Apponam totum locum, ut erat in editis. non tantum ut emendationis ejus rationem doctis probem, in quo mihi non magnopere laborandum intelligo; verum ut iis, qui operam nostram parvi pretii ducunt, ex unius hujus restitutione ostendam, quid de reliquis sperare debeant. Igitur sic editi; *damnemne medici fidem? in tabernaculo me opprimi patiar? Non atqui &c.* in quibus haud lusciosus, sed caecus profecto sit oportet, qui non videt, quantum illud *non* elegantiae hujusce periodi obstat. geminus fere locus est lib. VI. Ibi, *num igitur facturum eum divinare potui? minime.* Nam & hinc quoque illud *minime*, si me audis, longe exterminabis. Dubitas? at dabo pignus in meum talentum Atticum, in tuum nummum, nunquam aliter atque ajo scripsisse Curtium. MODIUS.

At satius] Vide infra ad l. V. c. 11, 11. decernit in alteram partem, ut apud Virg.

Haec

versa versato, nulli, quid scriptum esset, [1] enuntiat: epistolamque, [2] sigillo anuli sui impressam, pulvino, cui [3] incumbebat, subjecit. Inter has cogitationes 8 biduo absumpto, inluxit à medico destinatus dies. [4] & ille cum poculo, in quo medicamentum diluerat, intravit. Quo viso Alexander levato corpore [5] in cubi- 9 tum, epistolam, à Parmenione missam, sinistra manu tenens, [6] accipit poculum, & [7] haurit [8] interritus; tum *epistolam* [9] Philippum *legere* jubet: nec à vultu legentis [10] movit oculos, ratus, aliquas conscientiae notas in ipso ore [11] posse deprehendere. Ille, epistola perlecta, plus indignationis quam pavoris ostendit: projectis- 10 que

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *renunciat* 2 P. *an. sig.* Leid. & Voss. 1. *s. a. s. impresso.* 3 Alii *incubabat.* 4 Pal. 1. omittit *& ille.* 5 Bong. Mer. Pal. 1. Leid. & Voss. 1. 2. *in cubile.* 6 Mer. Ald. Frob. Bas. Col. *accepit.* 7 Mer. Frob. F. B. 1. 2. Bas. Col. *hausit.* 8 Voss. 2. *interius.* 9 Voss. 1. 2. *legere Phil.* 10 Pal. 1. *avertit.* 11 Voss. 2. omittit *posse.*

Haec alternanti potior sententia visa. RADERUS.

Metu meo] Alii & MSS. *nostro*, forte; *incerto.* HEINSIUS.

Sigillo anuli sui impresso] Simile habes paulo post, ubi ait, *lectamque eam ignoti anuli signo impresso Siseni dari jusserat* (in fine hujus capitis, & lib. VII. c. 2, 16.) sic enim ibi quoque legendum, vulgati tamen codices, *Epistolamque anuli sui sigillo impressam* legere pertendunt, & pertendant sane. MODIUS. Non est, ut putant, haec vox barbari in hoc Curtii intellectu, quum pro signo, quo litterae clauduntur, adhibetur. Horat.

Odisti claves & grata sigilla pudico.

Sigillo, as. Verbum usurpatum non est, nisi quod Varro dixerit *sigillare oculos*, quod est claudere. Sigilla pro parvis statuis, omnibus bonis usitatum, nec opus exemplis. RADERUS. *Sigillo anuli sui*, MS. Pithaei: *anulo sigilli sui*, sed iterum infra III, 7, 14. vulgata lectio firmatur, *ignoti anuli sigillo impresso.* FREINSH.

Pulvino, cui incumbebat, subjecit] Sic apud Sallust. Jug. 71, 3. Nabdalsa dormiente, Numida quidam *epistolam, super caput in pulvino temere positam sumit.* FREINSH.

In cubitum] Coloniensis & Meus scripti, *in cubili.* verum quicquid dicant, rectum est quod expressi. MODIUS. *In cubitum*, Quidam MSS. *in cubile*, quod mireris. nam altera lectio veritati propior est, & aliorum exemplis firmatur. Petronius Satyrico: *Erectus igitur in cubitum, hac fere oratione contumacem vexavi.* ubi Bourdelotius: FREINSH.

Tum epistolam] Valerius Maximus III, 8. f. discedit à narratione aliorum, & ab Alexandro, hausto demum poculo, ait Philippo Parmenionis literas porrectas. *Quas cum* (Alexander) *legisset, sine ulla cunctatione medicamentum hausit, ac tunc legendas Philippo tradidit.* Arrianus II, 1, 26. contra legendas ait tradidisse Philippo, & ipsum interea dum alter legeret, hausisse. Plutarchus in Alex. c. 30. cum Arriano facit, simul & lectam Philippo epistolam, & haustum ab Alexandro poculum. Curtius cum Valerio videtur docere, sumpto demum pharmaco datas Philippo literas legendas, quamvis subobscure, cum dicit: *haurit interritus: tum &c.* hausto nempe medicamento. contra tamen est quod sequitur (mox videbimus) *nunc sacro & venerabili ore trahitur:* nisi legas, ut quaedam habent exemplaria, *accepit & hausit, tum epistolam.* RADERUS.

Movit] Mallem *movet*, quoniam praecedit *jubet*, item *haurit*, & *accipit* simili tempore. SCHEFF.

Conscientiae notas] Ovidius

Heu quam difficile est crimen non prodere vultu.

Juvenalis 1, 167.

- - - rubet auditor, cui frigida mens est,
Criminibus, tacita sudant praecordia culpa.

Et Terent. Adelph. 4, 5, 9. *Erubuit: salva res est.* Pallor in plerisque sequitur majorum scelerum consciis. Horatius Epist. 1, 1.

- - - - hic murus aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa. RADERUS.

Hinc eximie, ut solet, Barclajus lib. 1. *vultu aliquid ingens vel auso, vel timente.* Nam, ut elegantissime Cicero de Orat. III, cap. 59. *imago animi vultus est, indices oculi.* Iterum de Orat. II. c. 35. *Vultus sensus animi plerumque indicant.* Sic apud Tacitum 1, 12, 4. *vultu offensionem conjectaverat.* Sic apud Lipsium in monitis politicis cap. 9. ex. 4. *introducitur & mulier. Hanc nostin, ait Princeps. colorem homo mutat.* Pulchre Boëthius lib. XI. Hist. Scotorum de Donevaldo, *Habet id animus sceleratus peculiare, ut ad omnia pavens, vultu aut gestu crimen prodat invitus.* FREINSH.

Plus indignationis] Indignantur insontes, pavent nocentes. Plautus Amphitruone act. 2. Scen. 2. vs. 251.

- - - - quae non deliquit, decet
Audacem esse, & confidenter pro se & proterve loqui.

Val. Flaccus lib. II. vs. 263.

- - - sta-

que amiculo & literis ante lectum; *Rex*, inquit, *semper quidem spiritus meus ex te* 11 *pependit*, *sed nunc* [1] *vere*, *arbitror*, *sacro &* [2] *venerabili ore trahitur. Crimen parricidii*, *quod mihi objectum est*, *tua salus* [3] *diluet. servatus à me vitam mihi dederis*,

VARIANTES LECTIONES.

1 Alii *vero ab isto.* 2 Pal. 1. *verabili.* 3 P. *deluet.*

- - - - *stabilem optima facta*
Dant animam, *majorque piis audacia factis.*
Mala conscientia timidissimum facit, ut nescio quis apud Stobaeum loquitur: *Sibi conscium*, *licet virum audacissimum*, *timidissimum facit ipsa conscientia.* RADERUS. De qua re olim ad Tacitum 1, 57, 3. *Sed juvenis conscientia contabatur.* FREINSH.

Amiculo] Vestimentum feminarum commune cum viris. Videsis Ferrarium de re vest. l. III. c. 19.

Sacro & venerabili ore] Corruptus haud dubie locus: de quo non frustra amplio. apponam tamen vulgatam etiam lectionem, si quis forte, quod tamen sine aliis adjumentis non temere factum iri arbitror, sed si quis medicinam inde illi facere posset. Ergo vulgati conjunctim, *vero arbitror sacro & venerabiliore trahitur.* cogitent, quibus otium erit; ego enim, quid his verbis sibi velit Curtius juxta cum Glareano scio. MODIUS. Corruptum locum pridem Modius pronuntiavit, atque etiam ante Glareanus, etsi hujus quidem habendam rationem parvam putem. Neuter eorum medicinam vel tentavit: nec alii, quod sciam, ab his praestiterunt. facile mihi sit mutare, sed non uno modo. turbant duo, & *vere*, sive *vero*, & potissimum *arbitror*, cui non est plane locus. Feceris levicula mutatione: *sed nunc vere arbitro sacro & venerabili ore trahitur.* hoc sensu, qui sane bonus, ut arbitrum vocet os ipsum Alexandri, quod spiritum & regis & medici, cujus à regis vita pendeat vita, semper trahens simul, nunc nunc vere judicaturum sit, & decreturum de salute ipsius, propriae salutis eventu. non hoc mihi displiceat: alterum tamen amplectar magis, quod & simplicius à dictione, & à litteris simile prorsus ei, quod vulgatum, etsi paullo diversum quid emergit. in *arbitror* duae sunt voculae coalitae primum, dein corruptae. Scribo: *semper quidem spiritus meus ex te pependit*; *sed nunc vere ab isto sacro & venerabili ore trahitur.* Id dubium faciam, si verbo probare amplius nitar. ACIDALIUS. Antiquissimus codex Spirensis hanc scripturam offert. Aldus, *sed nunc vero*, *arbitror sacro &c.* eodem modo Florent. Bas. *sed nunc vero arbitror*, *sacro* & notatus, inquit Glareanus, locus est ab Huttero, sed non expositus, quem à se quoque negat ingenue intellectum. Modius ex nescio quo vulgato legit *vero arbitror sacro venerabiliore* (conjunctim) *trahitur.* sed ipse ut meus Spirensis impressit, *sed nunc vere arbitror*, *sacro & venerabili ore*, & subjungit, *quid sibi velit his verbis Curtius juxta cum Glareano scio.* Acidalius tribus modis conatur medicinam facere. mihi, ut juratus dicam, nulla fere harum conjecturarum placet, veluti non ex genio Curtii grato & opportuno natarum. servo primam & antiquissimam scripturam, quam & Modius est secutus, *sed nunc vere arbitror sacro & venerabili ore trahitur*, hoc intellectu; spiritus meus & vita semper quidem ex tuo spiritu & vita pependit, sed nunc vere arbitror re ipsa trahitur, una cum hac potione, nempe tuo sacro & venerabili regio sancto ore spiritus vita & salus mea. Ex tua enim salute, quam hoc medicamento restituam, pendet mea salus, tecum ego periclitor, & salus mea à tua pendet in hoc pharmaco, quod ore sacro trahis & bibis. RADERUS. *Nunc vere arbitror sacro & venerabili ore.* Placet Acidalii emendatio: *nunc vere ab isto sacro &c.* primum enim rectius scribitur *vere*, quam, ut habent alii, *vero.* Id enim dicit, semper quidem suam incolumitatem annexam fuisse regiae: jam autem demum *vere*, id est, unice, & proprie, ita ut isto sacro ore, non magis regis, quam ipsius Philippi spiritus atque vita trahatur, quem, si rex periisset, ne quadrigis quidem albis Jupiter supplicio eripere potuisset. *Trahendi* enim verbum hic ad spiritum, seu animam, vel si mavis, aërem, qui hauriendo reciprocatur, pertinet: non, ut Raderus interpretatur, ad haustum medicamenti. hoc enim ineptum fuisset dicere: os tuum perinde spiritum meum trahit, quomodo hanc potionem, quam absorbet. Sed haec est sententia elegantissimi sensus: Vita mea in tua salute posita est, nec os tuum, quo vitalem spiritum trahis, tibi magis, quam mihi vitam prorogat: quo clauso, tam mihi, quam tibi necessario moriendum erit. Simile apud Senecam epist. 104, 3. *cum sciam spiritum illius in meo verti.* Deinde ex eo quoque Raderi interpretatio subvertitur, quod Curtius (ipso fatente) innuit, prius bibisse Alexandrum, quam literas Philippo legendas praeberet. immo si simul & iste bibisset, & hic legisset, credibile tamen esset, illum multo prius ebibisse, quam hic & epistolam perlegeret, & tot simul affectibus perculsus in vocem illam prorumperet. FREINSH. Lege *vere arbitro rei*, vel forte *veri arbitro.* l. IX. c. 5. *confessus omnes unius spiritu vivere.* Ibid. c. 6. *civium animas trahere in casum.* HEINSIUS. Radero *trahitur* est *hauritur*, *bibitur*, haustu medicamenti intellecto, à quo tum regis, tum medici salus pendebat. sed cum exhausto jam medicamento haec locutus sit Philippus, praeferenda est Freinshemii interpretatio, quam his verbis uberius declarat Tellierius, *semper quidem ô rex mea salus in tua incolu-*

ris, oro, quaesoque; [1] *amissoque metu patere medicamentum concipi venis.* [2] *laxa paullisper animum, quem* [3] *intempestiva sollicitudine amici sane fideles, sed moleste seduli turbant.* Non securum modo haec vox, sed etiam laetum regem, ac plenum bonae spei fecit. Itaque, *si* [4] *dii*, inquit, [5] *Philippe, tibi permisissent, quo* [6] *maxime modo* [7] *animum velles experiri meum; alio* [8] *profecto voluisses: sed* [9] *certiorem quam expertus es, ne optasses quidem. hac epistola accepta, tamen, quod dilueras, bibi. & nunc* [10] *credo, te non minus pro tua fide, quam pro mea salute esse sollicitum.* Haec [11] eloquutus dextram Philippo offert. Ceterum, tanta vis [12] medicaminis fuit, ut quae sequuta sunt, criminationem Parmenionis adjuverint. interclusus spiritus arte meabat. Nec Philippus quidquam inexpertum omisit. ille fomenta corpori admovit; ille torpentem, [13] nunc cibi, nunc vini odore excitavit. Atque ut primum mentis compotem esse sensit; modo *matris sororumque*; modo [14] *tantae victoriae adpropinquantis* admonere non destitit. Ut vero medicamentum [15] se diffudit in venas, & sensim [16] toto corpore salubritas percipi potuit; [17] primo animus [18] vigorem suum, dein-

12 13 14 15 16

VARIANTES LECTIONES.

1 D.B.1. Leid. Voss. 1. & 2. Mer. Ald. Frob. Bas. Col. *amisso* Lugd. Amst. *omisso.* 2 Voss. 2. *lassa.* 3 Mer. *mihi solic. temp.* 4 Leid. & Voss. 1. *Di.* 5 Voss. 2. *Filippe.* 6 P. F. Leid. & Voss. 1. *modo maxime* Voss. 2. omittit *modo.* 7 B. 2. Leid. Lugd. Amst. *velles animum.* 8 D. P. F. Leid. & Voss. 1. *profectum* Voss. 2. omittit. 9 Leid. Voss. 1. 2. *certiore.* 10 Leid. Voss. 1. 2. *crede me.* 11 Leid. Voss. 1. 2. Col. *locutus.* 12 Bong. Leid. Lugd. Amst. *medicamenti.* 13 Pal. 1. *nunc vini nunc cibi.* 14 Lugd. Amst. *approp. tantae vict.* 15 Pal. 1. omittit *se.* 16 P. *in toto corp.* 17 Bong. Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. *primum.* 18 B. 1. *victorem sui.*

columitate posita fuit; nunc vero maxime, ita ut isto sacro ore non tibi magis, quam mihi, vitalem spiritum trahas. CELLAR.

Oro quaesoque omisso metu] aliter excusi, sed taedet in re certa & clara nugari. MODIUS. Sane plerique codices hic mendosi: *vitam dederis oro quaesoque: amissoque metu &c.* perinde quasi petat, cum non petat vitam, sed pronunciet, si salvus eris, me quoque servabis, te mortuo vivere recusantem. Interpunge ergo; *Vitam dederis. oro, quaesoque, amisso metu patere* &c. RADERUS. Laborat hic locus ab interpunctione; tum una vocula plus est, quam sensus postulat: lego & distinguo: *Servatus à me vitam mihi dederis. oro quaesoque omisso metu patere medicamentum concipi venis.* FABER. *Oro, quaesoque, amissoque*, quomodo *amisso?* amissus metus est, quem quis amisit, quod fere solet fieri contra voluntatem, & ex causa aliena. hic vero nihil tale locum habet. Igitur legendum est, *omisso.* Deinde num putamus tam suppliciter orasse vitam? atqui longe diversum ostendit verbum *dederis.* Potes, inquit, dare, si fueris liberatus à morbo, sin minus, ne oro quidem, quia meus spiritus ab ore vitaque tua pendet. Ergo totum locum ita lego, distinguoque: *servatus à me, vitam mihi dederis. Oro quaesoque, omisso metu, patere medicamentum concipi venis.* Orat Philippus, ut Alexander pateretur concipi venis medicamentum, neque metu intempestivo ejus efficaciam impediret. De hoc quippe sollicitus fuerat, non de vita sua. Puto evidentem esse correctionis causam. habere gemina his T. Fabrum in epist. Crit. l. 1. ep. 52. nunc demum animadverto. SCHEFF. Lege *ac misso metu.* HEINSIUS. Nihil neque usitatius neque facilius est quam has litteras *a* & *o* confundi, & cum prius leniori significatione rarius occurrat, saepius à librariis immutatum est; sed superant exempla apud nostrum, ut index exhibebit, praecipue l. IV. c. 6. *glebam, quam unguibus tenebat, amisit*, etiam supra III. c. 2, 1.

Alio profecto] Leid. *profectum.* Forte *profecto expertum.* HEINSIUS.

Sed certiore] Ita membranae. libri editi, *certiorem*; verum praeter mentem auctoris hoc fit: simile est, quod iidem editi *noluisses* pro *voluisses* habebant, & totum denique locum praepostera interpunctione corruperant. MODIUS. *Sed certiorem* ita Freinshemius. Praefero ego *certiore*, quia alterum non recte respondet superioribus, ad quae tamen debet referri. Ordo namque est: *Sed certiore modo experiri meum animum, ne optasses quidem.* SCHEFF.

Credo me] Iterum editi, *credo te*, inepte, perperam. MODIUS. Etsi commodum habet sensum vulgata hujus loci lectio, longe tamen illa videtur, & reliquae Alexandri orationi congruentior, & ingenio Curtii dignior sententia, quam Gallicus interpres secutus est, *crede me* &c. TELLIERIUS.

Criminationem adjuverit] Quia, si extinctus fuisset rex, nemo non credidisset, vera scripsisse Parmenionem. CELLAR.

Matris sororumque] Quas ille impense amabat. nam infra x, 5, 30. *Olympiada immortalitati consecrare decreverat.* sed & in sorores, Cleopatram in-

pri-

deinde corpus quoque [1] exspectatione maturius [2] recuperavit: quippe post ter-
17 tium diem, quam in hoc statu fuerat, in conspectum militum venit. Nec avidius ipsum regem, quam Philippum intuebatur exercitus: pro se quisque dextram ejus amplexi grates [3] habebant velut praesenti deo. Namque haud facile dictu est, praeter ingenitam illi genti erga reges suos venerationem, quantum hujus [4] quo-
18 que regis vel admirationi [5] dediti fuerint, vel caritate flagraverint. Jam primum [6] nihil [7] nisi divina ope adgredi videbatur. nam, quum [8] esset praesto ubique [9] for-
19 tuna, temeritas [10] in gloriam [11] cesserat. Aetas quoque vix tantis [12] matura rebus,

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. *exspectationem.* 2 Voss. 2. *recuperant.* 3 Voss. 2. *agebat.* 4 Bong. Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. *utique.* 5 Bong. Leid. *dediti ei fuerint.* 6 Leid. omittit *nihil* Voss. 2. *nichil* ubique. 7 D. *sane* correctum *sine* F. Leid. Voss. 1. 2. *sine.* 8 Mer. Ald. Frob. Leid. Voss. 1. 2. *praesto esset.* 9 Bong. Leid. Voss. 1. *fortunae.* 10 D. omittit *in*, sed suppletur à manu secunda. 11 Voss. 2. *incesserat.* 12 Voss. 1. *natura* & sic Erasm.

primis, tantum nimia indulgentia fuerat. recte ideo reprehensus à Plutarcho in praeceptis Reipubl. gerendae cap. 57. FREINSH.

Toto corpore] Forte *toto corpore ejus.* HEINSIUS.

Grates habebant] Frequentius poëtae, quam oratores ita loquuntur, Cicero tamen, ut notavit Valla, ita locutus est: *Suspexit in coelum, & grates tibi, inquit, ago summo, sol, vobisque reliqui coelites.* quo loco discrimina ponit Valla inter has loquendi formulas, ago gratias, habeo, refero, ac reddo gratias. RADERUS.

Veluti praesenti deo] Puta Aesculapio, aut alii hujus generis repertori medicinae, quos posteritas deorum loco coluit. quid? quod superstites etiam tanquam deo simillimos venerabantur, sicut Machaon apud Homer. Iliad: Δ. vs. 212. dicitur ἰσόθεος φώς. CELLAR. an non ἐμφατικῶς praesens Deus, ut dicebantur apud Graecos συνεπιδημοῦντες Θεοὶ, pro propitiis, quod ipsa vox *praesens*, etiam prae se fert. Sic Horat. l. III. Od. 5, 2.

— *Praesens divus habebitur*
Augustus.

Virgil: XII. Aen. vs. 245.

Dat signum coelo; quo non praesentius ullum.

Terent. Phorm. Act. 2. sc. 2, 31. *Non tu hunc habeas plane praesentem Deum.* Alludens etiam ad illud *praesens*, quod in ipso periculi articulo medicamentum diluerit, ex quo rex statim convaluit. Ut *praesentissimum remedium &c.* dixere Columella & alii.

Ingenitam erga reges venerationem] Idem noster l. V. c. 10, 2. *in illis gentibus regum eximia majestas est*, barbaras gentes intelligens. de quibus etiam Cicero pro lege Man. c. 9. *regale*, inquit, *iis nomen magnum & sanctum videtur.* nam quod Hesiodus canit Θεογόν. vs. 96. ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. CELLAR. Sic apud Tacit. l. I. ann. c. 29. *nobilitas ingenita* dicitur.

Utique regis vel admiratione] Mutarunt haec in vulgatis in illa, *quantum hujus quoque regis vel admirationi dediti fuerint, vel &c.* sed ego eum, qui non videt haec adulterina esse, illa germana & propria Curtii verba, meridie lucernam accendere jubeo. MODIUS.

Jam primum nihil sine] Hunc quoque locum Telchines illi, qui omnia suo tactu foedant, contaminarant nobis: sed dis gratia, cum veteres membranae nondum omnes interciderint. MODIUS.

Nisi Divina ope] Alii *sine D. ope*, quod probem, quamquam utrobique idem sensus est. Sic de Constantino Sozomen. hist. Eccles. II, 32. ἐπιτευκτικὸς ἦν, ὡς οὐκ οἶδ' εἴτις ἕτερος ἐν οἷς ἐπεχείρησεν. ἄνευ γὰρ θεοῦ, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐδὲν ἐπεχείρει. Ubi interpres in verbis posterioribus respexisse videtur Curtium. nam sic reddit: *In rebus item quas instituebat, haud scio an quisquam fuerit fortunatior. Nam absque divina ope, ut mihi quidem videtur, nihil aggressus est.* FREINSH.

Praesto ubique fortuna] *Quam solus mortalium in potestate habuit*, infra X, 5, 35. De qua quantum sit ad potentiam instrumentum, vide Lipsii Polit. IV, 9. FREINSH.

Temeritas in gloriam cesserat] Verissime Plautus Pseudolo II, 3, 13.

- - - - *ut quisque fortuna utitur,*
Ita praecellet, atque exinde sapere eum omnes dicimus.
Bene ubi quod consilium discimus accidisse, hominem catum
Eum esse declaramus: stultum autem illum, cui vertit male.

Vide Plinium epist. V, 21. f. Simili fortuna Marii *omnia, non bene consulta modo, verum & casu data in virtutem trahebantur*, teste Sallustio Jug. 92, 2. & Ceriali apud Tacitum H. V, 21, 5. *subito consiliis, sed eventu claro, aderat fortuna, etiam ubi artes defuissent.* Sic apud Tacit. Germ. 36, 3. *Cattis victoribus fortuna in sapientiam cessit.* Curio apud Caesarem De bell. Civ. II, 31. *quasi non & felicitas rerum gestarum exercitus benevolentiam imperatoribus, & res adversae odia concilient.* FREINSH. Infra l. IV. c. 9, 23. *audaciae, qua maxime viguit, ratio minui potest, quia numquam in discrimen venit, an temere fecisset.* CELLAR.

Aetas honestabat] Quae vel senis satis magna fui-

bus, sed [1] abunde sufficiens, omnia [2] etiam ejus opera honestabat. Et quae [3] leviora haberi solent, plerumque [4] in re militari [5] gratiora vulgo sunt: exercitatio corporis inter ipsos; cultus habitusque [6] paullulum à privato abhorrens; militaris vigor: quis ille vel [7] ingenii dotibus, vel animi artibus, ut [8] pariter carus ac [9] venerandus esset, effecerat. 20

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *abundae.* 2 Leid. & Voss. 1. omittunt *etiam.* 3 Pal. 1. *leviore.* 4 Pal. 1. B. 1. omittunt *in re.* 5 Mer. P. Bas. Er. Col. *graviora.* 6 Leid. & Voss. 1. *paulum.* 7 Leid. *ingentii.* 8 D. *partem.* 9 Leid. & Voss. 1. D. *verecundus* & subditis à manu secunda punctis *verendus.*

fuissent facinora, majoris aestimabantur in juvene. CELLAR.

Omnia etiam] Num abundat illud *etiam*, quia praecessit *aetas quoque?* an haec est sententia, non modo aliorum, sed & Alexandri honestasse opera ejusmodi aetatem? haereo, quia si hoc voluisset, sententiose *magnis*, non specialiter & in relatione ad res unius Alexandri, *tantis* scribere debuerat. Etiam illud *sed* non satis arridet. Vellem ita legi: *aetas quoque vix tantis matura rebus, & abunde sufficiens, omnia ejus opera honestabat.* SCHEFF. Adstipulantur Cl. Scheffero Codices Leid. & Voss. omissa voce *etiam.*

Militari gratiora vulgo] Rursum boni nugones, cum non caperent, quid his vellet dicere Curtius, supposuerunt, imo de suo inseruerunt, qua sunt munificentia, *in re militari gratiora vulgo.* sed ego vos, fungi, res vestras ex veteri formula vobis habere jubeo. MODIUS. Vulgares editiones *plerumque in re militari*, unde binas voculas ejicit Modius, ut superfluum à glossographis additamentum. Laudo factum, adeo non culpo. quid tamen, si corrigendae illae potius quam exigendae? non enim hercule absurde feceris: *Et quae leviora haberi solent plerumque in rege, militari gratiora vulgo sunt: exercitatio corporis inter ipsos, cultus habitusque paullum à privato abhorrens, militaris vigor: queis &c.* nam sic & reliqua interpungenda simul, ut & mens sit clarior auctoris, & ordo aequabilior orationis. ACIDALIUS. *Plerumque militari gratiora vulgo.* ita Modius correxit. Acidalius reposuit Modio omissa, & omissis adjecit *in rege.* Codex Basil. etiam illud *gratiora* in *graviora* mutat, ut opponatur illi, quod praecesserat *leviora.* sed retineo *gratiora*, quod est ad mentem Curtii: totum locum sic lego, & interpungo: *honestabat: & quae leviora haberi solent, plerumque militari gratiora vulgo sunt: exercitatio &c.* Eadem sententia est, si Acidalii emendationem sequaris, haec omnia *in rege militari*, quamvis per se quidem levia sint, tamen efficiuntur gratiora. sed nescio quomodo non placeat Acidalii plerumque infelix crisis, & à genio Curtii abhorrens. facilius toleres *in re militari*, quomodo omnes mei codices ita scriptum ostendunt. Commodius tamen Modius edidit ex MS. RADERUS. *In re militari*, bene se habet hoc, & tot MSS. fide nititur, contra quos hic nec Modii, nec Acidalii conjecturis faveam. De re ipsa dicemus, ad ista Taciti XIII, 8, 4. *Specie inanium validus.* FREINSH.

Exercitatio corporis inter ipsos] *Pompejus* apud Sallust. Hist. fragm. incert. 4, 46. *cum alacribus saltu, cum velocibus cursu, cum validis vecte certabat.* Sic, de M. Valerio Corvo Livius VII, 33, 1. *Non alias militi familiarior dux fuit, omnia inter infimos militum haud gravate munia obeundo, in ludo praeterea militari, quum velocitatis viriumque inter se aequales certamina ineunt, comiter facilis: vincere ac vinci vultu eodem, nec quemquam aspernari parem qui se offerret. Itaque* (ut mox sequitur) *universus exercitus incredibili alacritate adhortationem prosecutus ducis, castris egreditur.* Adde Plinii paneg. c. 13. FREINSH.

Cultus habitusque paullulum à privato abh.] Haec explicant, quod supra c. 5, 2. dixit *decorum, si ostendisset suis levi ac parabili corporis cultu se esse contentum.*

Ingenii] MS. L. p. *ingentii:* forte *ingenitis.* HEINSIUS.

Vel animi artibus] Explicet hunc locum similis ille Livii XXVI, 19, 3. *Fuit enim Scipio non veris tantum virtutibus mirabilis, sed arte quoque quadam ab juventa in ostentationem earum compositus.* & quae sequuntur. Adde Suetonii Titum in pr. FREINSH.

Carus ac venerandus] Forte, *carus suis ac reverendus*, vel *verendus.* HEINSIUS.

Caput VII.

Vegetior factus, Darium adgredi cogitat, Sisinemque Persarum imprudentia delinquentem, occidi jubet.

1 At Darius, [1] nuntio de adversa valetudine accepto, celeritate, [2] quantam capere tam grave agmen poterat, ad [3] Euphraten contendit: junctoque eo pontibus, quinque [4] tamen diebus trajecit exercitum, Ciliciam occupare festinans. 2 [5] Jamque Alexander viribus corporis receptis, ad urbem [6] Solos pervenerat: cujus potitus, ducentis talentis nomine [7] multae exactis, arci praesidium militum [8] imposuit. 3 Vota deinde pro salute suscepta per ludum atque otium [9] reddens, ostendit, quanta fiducia barbaros sperneret. [10] Aesculapio & Minervae ludos celebravit.

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. *adversa nuntio valitudine.* 2 Pal. 1. Bas. Eras. alii *quantum poterat tam grave agmen.* 3 Voss. 2. *Eufrat.* 4 Ald. *tantum* Voss. 2. *eum.* 5 Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. *jam.* 6 Ald. Pal. 1. Voss. 2. *Solis* B. 1. 2. *Solus* Voss. 1. Leid. *Solas* in marg. *Salonas.* 7 Bong. Leid. Voss. 1. Lugd. Col. *multae nomine* Pal. 1. omittit *nomine.* 8 B. 1. *posuit.* 9 Voss. 2. *recolens.* 10 D. *quippe sculapio* a manu secunda *Aesculapio* Leid. Voss. 1. *quippe Aesculapio.*

Quantam capere] vox *capere* in editis aberat & deerat. MODIUS. Quidam editi; *quanta poterat*, nec bene dictum nego. Sed consensus MSS. tam Bongars. quam Modianorum, & aliarum edd. in hanc sententiam me pertraxit, ut auctori sua verba restituenda esse crederem. FREINSH.

Junctoque eo pontibus] Juxta *Thapsacum*, Syriae urbem, quia fugiens ex proelio, ibi rursus flumen trajecit. Arrian. l. 11. & olim Cyrus minor ibidem trajecerat, quum exercitum adversus fratrem duceret. Xenoph. Exped. l. 1. CELLAR.

Trajecit exercitum] Forte *trajecit vix exercitum.* HEINSIUS.

Solos] De Solis urbe passim scriptores, Dionysius de situ orbis vers. 875. & ad illum Eustathius. Strabo lib. XIII. Solinus cap. 38. Mela I, 13. Scholiastae horum, & antiquior omnibus Herodotus. (apud quem tamen non reperio Solos, praeter urbem Cypriam hoc nomine) Ego ex Laërtio in Solone ipsius natalem aperiam: *inde Solon* (à Croeso) *dimissus venit in Ciliciam, & urbem condidit, à se Solos appellatam.* Addit Laërtius paucos ibi Atheniensium collocatos, eosque sensim patriae linguae inter barbaros oblitos coepisse σολοικίζειν. Alii ab aliis barbaris affirmant Atticam linguam ibi depravatam, indeque natum Soloecismum, qui colonias in omnes prope gentes & posteritatem scholasque deduxit. Solinus & Mela *Solae* non *Soli* scribunt, & Vadianus ex Hermolao, hic ex Cicerone conatur evincere, ut discorae. Sed nusquam legi Solas, sed Solos. Et quo pacto aliter scribas Graece nomen multitudinis virilis generis? si muliebre esset, Σόλαι dicendum erat, unde Solae, Solanum descendit. Servo cum Curtio *Solos*, à Soli Solorum. Uti & Arrianus II, 1, 31. Strabo lib. XIV. ac alii Σόλεις in quarto casu scribunt. Fuit & Cypri urbs huic cognominis; & Africae promontorium apud Herodotum. RADERUS. Apud Herod. II, 32. & IV, 43. promontorium est *Soloeis.* Quod in quibusdam exemplaribus hoc loco *Solis* legebatur, Salmasius ad Solin. dicto loco, ait defendi posse, ex eo quod antiqui nomina urbium sexto casu plerumque proferebant, aetate Solini atque adeo superiore. Quod autem in aliis exemplaribus Solini, & Melae est *Soloe*, id mihi videtur accidisse ex veteri pronunciatione Graeci nominis Σόλοι, quae non male sic effertur *Soloe*, ita scilicet, ut novissimae duae vocales coalescant in diphthongum. Ut in Hieronymo ad Daniel. cap. 11. FREINSH. Ex Tarso primo die *Anchialum* pervenit, ad cujus moenia sepulcrum Sardanapali extabat, (nam conditum ab hoc rege oppidum ferebant) cum formosa epigraphe: Anchialo demum Solos perrexit Minervae & Aesculapio sacrificaturus. Arrian. l. 11. *Solae* autem sive *Soli* sunt illa civitas, quae ob sermonis indiligentiam *soloecismo* nomen dedit, postea Pompejopolis à Pompejo piratarum victore appellata. CELLAR. Adde Salmas. ad Solin. c. 18. p. 546.

Cujus potitus] Coloniensis, qui tamen vetustissimus apparet, *cuius potentibus expulsis.* de quo quid dicam aliud, nescio; quam etiam hinc videri posse, non nunc primum natum morem perversissimum interpolandi bonos scriptores. MODIUS.

Multae] *Quod propensiore erga Persas animo fuissent.* Arrianus II, 1, 31.

Vota pro salute] A milite vel Alexandro, vel utrisque, & hoc pro more, ut in Romana quoque Imperatorum & Graeca historia passim apud Herodianum, Plutarchum, Lucianum, Pausaniam, alios cognosces. RADERUS. Quod ad scriptionem hujus loci attinet, vocem *quippe* alii hic in-

vit. Spectanti nuntius laetus adfertur ex [1] Halicarnasso; *Persas* [2] *acie à suis esse superatos:* [3] *Myndios quoque*, *&* [4] *Caunios*, *& pleraque tractus ejus suae facta ditionis.* Igitur edito spectaculo ludicro, castrisque motis, & [5] Pyramo amne ponte juncto, ad urbem [6] Mallon pervenit: [7] inde alteris castris ad oppidum [8] Castabalum. Ibi Parmenio regi occurrit, [9] quem praemiserat ad explorandum iter saltus,

4 5 6

Variantes Lectiones.

1 Leid. Voss. 1. 2. *adfertur Alicarnaso* Bong. *Alicarnaxo* Mer. *Halicarnasso* Frob. Lugd. Amst. *Alicarnasso* Bas. Er. Col. *à Lycarn.* omisso *ex*. 2 Leid. *aciae*. 3 Voss. 2. *Mindios*. 4 Mer. Bas. Col. Ald. Erasm. *Canyndios* Cod. senilis apud Aldum *Cinnos* Voss. 2. *Caunnios*. 5 Mer. Bas. Er. Col. *Pyrrhamo* Voss. 2. *Piramo*. 6 D. P. B. 2. Voss. 2. *Mallum* F. *Maulum* Pal. 1. Leid. Voss. 1. *Malum* B. 1. *Mallom*. 7 Mer. Frob. Lugd. Er. Col. Amst. *inde adeo alt.* 8 D. Leid. Voss. 1. 2. Mer. Ald. Bas. Pal. 2. Col. *Castabulum*. 9 Bong. Leid. & Voss. 1. omittunt *quem*.

inserunt, *quippe Aescul.* quae praeterquam quod pluribus libris abest, sua sponte aliena est à sensu hujus periodi. nisi igitur & hic asyndeton esse credimus, qualia supra ad III, 6, 1. quaedam adnotavimus, sic constituenda erit lectio: *Vota d. pro sal. susc. per lud. atque otium reddens, ostentui quanta fiducia barb. sperneret, Aesculapio &c.* sic Tacit. I, 29, 6. *Corpora extra vallum abjecta ostentui.* Sallust. & Jug. 24, 6. *ut Jugurthae scelerum ostentui essem.* plura exempla Taciti require in Indice ejus. FREINSH.

Aesculapio & Minervae] Illi, quod Numen peculiare salutis crederetur, eoque nomine à Romanis, pestilentia laborantibus, Epidauro accitus est, ut apud Livium fine lib. x. Val. Max. 1, 8. & alios. Minervam autem praecipue semper Alexander coluit. cui & ante ad Ilium sacrificavit, 1, 4. eique arma sua suspendit: & pollicitus est, templum se illustrissimum conditurum. Strabo lib. XIII. Et infra, III, 12. aram sacrat: quam & IV, 13. propitiat: & VIII, 2. victimis caesis honorat. quod & Arrianus notat IV, 4. FREINSH. Diis soteribus. Aesculapio, ut medicorum deo: Minervae, utpote quam imprimis Alexander colebat, ut passim apud Curtium & Arrian. extat. CELLAR.

Ex Halicarnasso] Quam urbem ipse captam exciderat; Persis in arces confugientibus. Arrian. 1, 7, 22. Diod. XVII, 24. & seqq. FREINSH.

Persas] *Orontobatem Persam qui Halicarnassi arcem, & Myndum, & Caunum ac Theram & Callipolim tenebat, à Ptolemaeo & Asandro victum cognovit. Accesserat ad victoriam & Cos, & Triopium.* sic Arrian. II, 1, 32. FREINSH.

Myndios] Quorum oppidum ipse, spe proditionis, tentaverat, sed irrito successu. vide Arrian. 1, 7, 5. Parvum fuisse oppidum etiam ex joco Diogenis apparet, quem Laërtius refert, magnificas ejus portas eludentem dixisse: *Viri Myndii, claudite portas, ne civitas vestra egrediatur.* IDEM. *Myndus & Caunus*, Cariae oppida, hoc ad Rhodium mare, illud prope Halicarnassum situm, & frustra ab Alexandro ad majora festinanti oppugnatum. Arrian. l. 1. CELLAR. Caunum inprimis nobilitavit Protogenes celeberrimus pictor, qui originem inde duxit, Plin. XXXV, 10, 42. Ceterum plerique libri hoc loco *Canyndios* legunt, unde mihi suspicio est scripsisse Curtium *Cnidios*. FREINSH.

Spectaculo ludicro] Istud *ludicro* habuerim pro interpretamento vocis praecedentis. Nisi forte (quod p. m. Socer meus judicabat) *spectaculum* potius est interpretamentum *ludicri* ut ignotioris. Certe Curtio *ludicrum* absolute pro spectaculo sumitur IV, 5, 11. FREINSH. Freinshemius vocem *ludicro* habet pro glossemate, mihi contra videtur ejiciendum *spectaculo*. supra enim simili fere modo *ludum* dixerat, & quia ludicrum obscurius videbatur, ideo erat, qui pro eo *spectaculum* substitueret. SCHEFF.

Pleraque ejus tractus] Idem historicus, praeter ista oppida etiam *Theram*, *Callipolim* & *Triopium* memorat, nec non ipsam *arcem Halicarnassi*, adhuc ab Orontobate defensam. CELLAR.

Mallon Castab.] Ciliciae oppida, qua ad Syriam, & Amanum montem vergit. *Mallon* Pyramus praeterfluit. CELLAR.

Inde alteris castris] Usitatus historicis loquendi modus, primis, alteris, tertiis, quartis, &c. castris, hoc est, diebus, etsi non continuis semper intelligendum, quum saepe in castris unum, duos, tres, pluresve dies morarentur. Graeci σταθμὸς appellant. RADERUS. Sed alii plures ediderunt *inde adeo alteris castris*, quod non spernendum fuisse videatur, cum sit ex ipso purioris abundantiae fonte, quam non attendentes etiam aliis locis ablegaverunt *adeo* viri alias doctissimi: cum saepe ornatus, vel explendi habeat vim. Terent. Andr. act. 4. sc. 5. *propera adeo puerum tollere.* & expresse in Heaut. act. 1. sc. 1. *inde adeo, quod agrum hunc in proximo mercatus est.* Virg. l. II. Aen. v. *Jamque adeo super unus eram.* adde quae congessit versatissimus in hac genuinae Latinitatis elegantia P. Burmannus ad Phaedr. l. 1. fab. 4.

Castabalum] *Castabala* numero multitudinis scribunt Geographus (Strabo lib. XII.) & Plinius V, 27. Stephan. Καστάβαλα πόλις Κιλικίας, καὶ Φοινίκης, ἣ καὶ Περασία ἐκαλεῖτο. *Castabala urbs est Ciliciae, & Phoenicis, quae & Perasia vocabatur.* Hic ajunt

7 tus, per quem ad urbem [1] Isson nomine penetrandum erat. Atque ille angustiis ejus occupatis, & praesidio modico relicto, Isson quoque desertam à barbaris ceperat. Inde progressus, deturbatis, qui interiora montium obsidebant, praesidiis cuncta firmavit: occupatoque itinere, sicut paullo ante dictum est, idem & 8 [2] auctor, & nuntius venit. Isson [3] inde rex copias admovit: ubi [4] consilio habito, *utrumne ultra progrediendum foret; an ibi* [5] *opperiendi essent* [6] *milites novi, quos ex Macedonia adventare constabat:* Parmenio *non alium locum proelio* [7] *aptiorem esse* 9 censebat. *quippe* [8] *illic utriusque regis copias numero futuras pares, quum angustiae multitudinem non caperent. planitiem ipsis camposque esse vitandos, ubi circumiri, ubi ancipiti acie opprimi* [9] *possent. Timere, ne non virtute hostium, sed lassitudine sua vin-* 10 *cerentur. Persas* [10] *recentes* [11] *subinde successuros, si* [12] *laxius stare potuissent.* Facile ratio tam salubris consilii accepta est. itaque *inter angustias saltus hostem opperiri* 11 statuit. Erat in exercitu regis Sisines Perses: quondam à praetore Aegypti missus ad [13] Philippum, [14] donisque & omni honore cultus; [15] exsilium patria sede mutaverat: sequutus deinde in Asiam Alexandrum, inter fideles socios habebatur. Huic

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *Ysson* constanter. 2 Pal. 1. *auctore.* 3 Bong. Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. *deinde.* 4 Leid. & D. omitt. *consilio* suppletur tamen à manu altera F. *ibi cons.* 5 B. 1. *opperiundi.* 6 Voss. 1. Lugd. Amst. *novi milites.* 7 Leid. *optiorem.* 8 P. *utr. reg. copias illic num.* 9 Bong. Leid. Voss. 1. *possint.* 10 Pal. 1. *recentos.* 11 Voss. 1. *inde.* 12 Voss. 2. *lassius* Mer. *Laxus.* 13 Voss. 2. *Filipp.* 14 Voss. 2. *donis.* 15 Erasm. *qui exilium* Bas. *qui exilio.*

ajunt gesta, quae de Oreste & Pylade feruntur. vide Strabon. l. XIV. FREINSH.

Parmenio occurrit] Leviter dissentit Arrian. l. II. quum adhuc ad Mallos esset. FREINSH. Quum aegrotaret rex, Parmenio in Cappadocia erat. Ἐκ δὲ τούτου, *post haec*, rex illum ad praeoccupandas Syriae portas misit, unde nunc recurrit. CELLAR.

Isson] Mirum dictu, Xenophon. lib. I. ἀνάβασ. Diod. Siculus XVII, 32. & Mela I, 13. Isson *ingentem urbem*; Strabo lib. XIV. πολίχνιον *oppidulum cum statione* appellat. Iterum Mela aevo suo nullam fuisse Isson affirmat. Stephanus autem *Issus*, inquit, *urbs inter Syriam & Ciliciam, ad quam Alexander Darium vicit, eoque dicta est Nicopolis ab illo.* Ptolemaeus tamen Nicopolim diversam facit ab Isso, uti revera est. RADERUS. Hic etiam Cicero postea castra habuit se teste. pretium est operae nosse verba disertissimi viri. Sic igitur ille epist. fam. II, 10. *Interea cum meis copiis omnibus vexavi Amanienses hostes sempiternos: multi occisi, capti, reliqui dissipati: castella munita improviso adventu capta & incensa. Ita victoria justa imperator appellatus apud Issum (quo in loco saepe, ut ex te audivi, Clitarchus tibi narravit, Darium ab Alexandro esse superatum) abduxi exercitum ad infestissimam Ciliciae partem.* Idem ad Atticum V, 20, 10. *Castra paucos post dies habuimus, ea ipsa, quae contra Darium habuerat apud Issum Alexander.* quem & aras ibidem collocasse discimus ex eodem Cicerone ep. fam. XV, 4. FREINSH. *Issus* ultimum fere Ciliciae oppidum adversus Syriam. Unde *sinus Issicus*, & quod jam scribetur proelium Issicum denominantur. CELLAR.

Milites novi] Callisthenes apud Polybium XII, 10. scribit Alexandro Ciliciam intranti venisse ex Macedonia supplementi loco peditum quinque millia, equites octingentos. RADERUS.

Circumiri] leg. *circumveniri:* nam & sic alibi HEINSIUS. Utrumque probum videtur, & nostro usitatum; nam de eadem hac acie c. 8. *à fronte & tergo circumiturus hostem.* c. 9. *circumire praetergressos ausi.* c. 11. *occulte circumire tergum:* add. l. IX, 5, 3. At circumveniri est l. IV. c. 13, 34. *ut nec circumvenirentur, si artius starent.* l. IX. c. 1, 7. *facilius singula circumvenirentur.* quamvis ultimum videatur dolum quemdam prae se ferre, ut etiam accepit Barthius adverf. l. III, 16.

Ancipiti acie] Hostibus à fronte & à tergo instantibus. Caesar Bell. Gall. l. VII. c. 76. *ancipiti proelio, quum ex oppido eruptione pugnaretur, & foris tantae copiae equitatus peditatusque cernerentur.* Sic lib. V. c. 4, 3. *ancipiti malo oppressi.*

Sisenes] Apud Arrian. I, 8, 3. memoratur Asisines Persa, de quo quidem aliqua dissimilia narrantur: sunt tamen, quae persuadeant, eundem videri debere, quem Curtius hic nominat. Apud Josephum reperitur *Sisines.* Vide Lucian. Tom. II. pag. 103. FREINSH.

Exsilium patria mutaverat] Nonnulli invertunt casus & ponunt: *Exsilio patriam mutaverat:* mei codices omnes contra. Sed sic optimi scriptores sine praepositione. Horat. Carm. l. I. Od. 34. *Valet ima summis mutare.* & contrario sensu Idem l. I. Carm. Od. 16. *nunc ego mitibus mutare quaero tristia.* Propert. l. III. el. 18, 3. *Durus qui potuit lucro mutare*

Huic epistolam Cretensis miles, obsignatam [1] anulo, cujus signum haud sane notum erat, tradidit. [2] Nabarzanes praetor Darii miserat eam, hortabaturque Sisinem; *ut dignum aliquid nobilitate, ac moribus suis ederet: magno id ei apud regem* [3] *honori fore.* Has literas Sisines, utpote innoxius, ad Alexandrum saepe deferre [4] tentavit: sed quum tot curis apparatuque belli regem videret urgueri; aptius subinde tempus exspectans, suspicionem initi scelesti consilii praebuit. Namque epistola, priusquam [5] ei redderetur, in manus Alexandri pervenerat, lectamque [6] eam, ignoti anuli sigillo impresso, *Sisini dari* jusserat, ad [7] aestimandam fidem barbari. Qui quia per complures dies non adierat regem; [8] scelesto consilio eam visus est [9] suppressisse, & in agmine à Cretensibus, haud dubie jussu regis, occisus [10] est. 12 13 14 15

Variantes Lectiones.

1 Mer. Ald. Frob. Bas. Col. *annulo* sed MSS. C. constantissime *anulo*. 2 D. P. F. B. 2. Leid. Voss. 1. *Nabarzanas* Voss. 2. *Narabazanas.* 3 P. *fore honori.* 4 Leid. Voss. 1. *temptavit* semper. 5 Voss. 2. *redd. ei.* 6 B. Cl. P. F. B. 2. Voss. 1. *eam & ign.* 7 B. 1. *aestimandum* Voss. 2. *extimandam.* 8 P. *scelesto.* 9 Leid. *subpressisse.* 10 Bong. Voss. 2. omitt. *est.*

tare puellam. & plura Lambinus ad Horat. Alter loquendi modus tamen minime barbarus, ut voluit Acidalius ad Plautum. Livius tamen dixit *fortunam secum mutare.* etiamsi Scioppius contendat tum hominem significari. Sulpicius ad Ciceronem l. IV. Fam. ep. 4. *mortem cum vita commutare.* RADERUS. Raderi sententiam firmaret Ovid. l. VI. Fast. vs. 665. *exsilio mutant urbem.* nisi utrumque esset probatum dicendi genus.

Nabarzanes] Vide Indicem.

Dignum nobilitate ac moribus:] Non ego tam audax, ut hoc damnem: neque dum tamen eripi mihi suspicio potest, pro *moribus*, à Curtio scriptum fore *majoribus*. Haerent enim certe hic melius nobilitas & majores: etsi neque non optime haerent alias nobilitati mores, quos ab illa nec ego sperno, per se utinam ne tam procul hodie spretos! Commode etiam accipio, quod est vulgo. Vult enim agere eum quid respondens ceteris moribus & par egregiis antefactis. ACIDALIUS.

Moribus suis ederet] Et hic variant Codices. Theocrenus scribit; *majoribus suis*, & Acidalius suspicione ductus ita scribendum conjecerat. Meo animo utrumque bene, seu *moribus*, seu *majoribus. majoribus* enim apte jungitur *nobilitate*, ut aliquid dignum sua nobilitate, dignum majoribus suis designet interficiendo Alexandro, *moribus* suis generosis, audacibus, & facinoribus & factis olim haud imparibus perpetratis. RADERUS. Ego etiam de postrema vocula subdubito, num magis *auderet* scripserit noster. vox ea familiaris, si qua alia, Tacito nostro. Juvenalis Sat. 1. vs. 73.

Aude aliquid brevibus Gyaris & carcere dignum.

FREINSH. quidam *majoribus* legunt, nec male, plures tamen *moribus* habent, intellige generosis & audacibus. CELLAR. Leg. *majoribus.* HEINSIUS.

Utpote innoxius] Unde hoc tandem patuit, eum innoxium; vel ipsi illud consilium fuisse? quum indicta caussa & inopinus sit interfectus? mirum illud Criticos non arripuisse, ut & hinc insultarent Curtio. Sed procul dubio ex aliis caussa manifesta deinde divulgata, seu per conscios consilii, seu aliunde, quod ubique memorare in rebus exiguis tanti non est.

Caput VIII.

Darii ante pugnam consilia: tum exercitus Persici consternatio, proximae internecionis praesagium.

[1] Jam Graeci milites, quos [2] Thymodes [3] à Pharnabazo acceperat, praecipua spes & propemodum [4] unica, ad Darium pervenerant. [5] Hi magnopere suadebant, 1 2

Variantes Lectiones.

1 Leid. Voss. 1. & aliae editt. *jamque.* 2 Bong. Pal. 1. Leid. Voss. 1. *Thimodes* Mer. *Etimondes* Voss. 2. *& Thimocles* Bas. Col. *Timodes* alii *Thymondas.* 3 D. *à Barnab.* Mer. *Farriab.* Frob. Bas. Col. *Farnab.* Pal. 1. *ab Farnab.* Leid. Voss. 1. *ab Arnabazo* Voss. 2. *ab Arhabazo* Col. omittit *à.* 4 Mer. Bas. Pal. 1. Col. *unica Alexandri.* 5 Leid. *hii.*

Jam Graeci milites] Triginta millia, ut infra Curtius ipse numerat c. 2, 9. robur totius exercitus. RADERUS.

Thymodes] supra l. III. c. 3, 1.

Et propemodum unica] Editio Gymnici, *& prope-*

debant, [1] *ut retro abiret*, [2] *ſpatioſoſque Meſopotamiae campos repeteret. Si id conſilium damnaret; at ille divideret* [3] *ſaltem* [4] *copias innumerabiles*, [5] *neu ſub* [6] *unum fortunae ictum totas vires regni cadere* [7] *pateretur.* Minus hoc [8] conſilium regi, quam purpuratis ejus diſplicebat: *ancipitem fidem*, [9] *& mercede venalem proditionem* [10] *imminere*; *& dividi non ob alìud copias velle*, *quam ut ipſi in diverſa* [11] *digreſſi*, *ſi quid commiſſum eſſet*, *traderent Alexandro. Nihil tutius* [12] *eſſe*, *quam circumdatos eos exercitu toto obrui telis*, *documentum non* [13] *inultae perfidiae futuros.* At Darius, ut

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. omittit *ut retro abiret.* 2 Pal. 1. *ſpatioſos* Voſſ. 2. *ut ſpat.* 3 Leid. Voſſ. 1. D. Cl. P. F. B. 2. *ſaltim.* 4 Voſſ. 2. *innum. copias.* 5 Mer. Baſ. Col. *ne.* 6 Pal. 1. *imum.* 7 D. *putaretur* & correctum *pateretur.* 8 Bong. Leid. Voſſ. 1. 2. omittunt *conſilium.* 9 Lugd. Amſt. omitt. *&c.* 10 Alii *imminui.* 11 Baſ. *ingreſſi.* 12 Bong Voſſ. 1. 2. *fore.* 13 Pal. 1. Leid. *multae.*

modum unica Alexandri, ſed cenſen, hujuſmodi homines cogitare quid dicant? MODIUS.

Meſopotamiae campos] Montoſa Syria, magis Cilicia; at trans Euphratem ad Babyloniam uſque ſpatioſiſſimi campi patent. CELLAR.

Damnaret conſilium] Curtiana elegantia eſt, itaque loqui amat, ſupra lib. III. c. 2, 1. *quae per duces acta erant*, *cuncta damnabat.* c. 6, 6. *damnem medici fidem.* & alibi *damnata ſpe.* RADERUS.

Minus hoc regi] Vulgo *minus hoc conſilium regi*, age, age, ut lubet. MODIUS. Plerique codices, quos vidi, addunt; *hoc conſilium.* Modius eliminat, an ex ſuo vel alieno, haud diſputo: ex ſuo reor, & tollendum videtur, quod Curtius, brevitatis ſtudioſiſſimus, hujuſmodi carcinomata oderit; nam paulo ante dixerat; *ſi id conſilium damnaret.* Itaque videtur ex gloſſemate irrepſiſſe. RADERUS.

Imminui & dividi] Inſignis eſt haec emendatio; antea legebatur; *ancipitem fidem*, *& mercede venalem proditionem imminere*, *& dividi non ob alìud copias velle &c.* à quibus quod receſſi, ſi cui non placebit, & ego, vel Palmerii, cui reſtitutionis hujus laus debetur, vel ipſius etiam rei cauſa, placere quoque non laboro. MODIUS. *Imminui & dividi non ob alìud copias velle*, *quam ut ipſi in diverſa digreſſi*, *ſi quid commiſſum eſſet*, *traderent Alexandro.* Sic Modius edidit, Palmerii noſtri ſecutus emendationem: οὐχί καθ' ἡμέτερονγε νόον. Ante fuit: *proditionem imminere*, *& dividi copias.* Neque hoc ad noſtram aut Curtii mentem: etſi fortaſſe ad mentem quidem, ſed ad ſcripturam minime certe. Meo enim animo, nequaquam à Curtio ullum ejuſmodi verbum. Addidit ineptus ſciolus, qui deſiderari tale animadvertebat. Deſideratur, ſed intelligi tacite auctor, non hic diſertim voluit legi. Multae in his libris id genus inculcationes, quas innumeras jampridem Modius expulit, & ſuperant non paucae, ſuo quaeque loco nobis expellendae. Hîc nunc quidem non muta, ſed exige protinus, atque ita ſcribe: *Ancipitem fidem*, *mercede venalem proditionem: dividi non ob alìud copias velle*, *quam ut ipſi in diverſa digreſſi*, *quod commiſſum eſſet*, *traderent Alexandro.* De copiarum imminutione ſcio pertendere aliquem poſſe. minuuntur enim aliquo genere, quae dividuntur. At hic dicat mihi, quid ad proditionem iſtuc? Ea ſpectabatur ſola, ſi ſpectabatur tamen, quae & pendebat à ſola digreſſione. Conſideret mihi ſerius lector - - - οὐδέ κε τίς μοι Μῦθον ἀτιμάσει. ACIDALIUS. Codices omnes, quos vidi veteres & recentes diſerte ponunt: *imminere & dividi.* Palmerius, & Modius *imminere* vertunt in *minui*, Acidalius omnino tollit, & *imminuere & minui*, legitque; *mercede venalem proditionem dividi non ob alìud.* Ego facile aſſequor, verbum *imminere* à Palmerio & Modio non ex fide MSS. ſed ſuopte judicio à Curtio proſcriptum, aut certe in τὸ *imminui* mutatum eſſe, cum omnes mei codices conjurent in unam ſcripturam. Suſpicor tamen *imminere* gloſſema lectoris, non Curtii calamum eſſe. jam ex genio Curtii meo animo eſt: *Ancipitem Graecorum fidem*, *mercede venalem proditionem* (eſſe) *& dividi &c.* vel: *ancipitem Graecorum fidem*, *& venalem proditionem dividi non ob alìud copias velle.* ita non erit opus verbo *imminere*, & ſententia erit plena; *fidem ancipitem* (Graecorum) *mercede venalem proditionem dividi velle copias* Darii; non aliam ob cauſam, quam ut ipſi à toto exercitu disjuncti, & cum parte copiarum duntaxat conjuncti, ſiquid ſibi creditum aut commiſſum eſſet, illud poſſint tradere Alexandro. Nec Acidalii tamen diſplicet interpunctio. RADERUS. Haec cum ita legantur in plurimis & optimis codicibus; ſenſum inſuper commodum habeant; non facile aſſentiar vel Palmerio Modioque qui ita legunt: *ancip. fidem*, *mercede venalem proditionem*, *imminui & dividi &c.* vel Acidalio, qui ita: *anc. fid. m. v. proditionem dividi &c.* quibus, ſi quid mutandum ſit, praeferam illud Raderi: *anc. fidem & mercede venalem proditionem dividi non ob alìud copias velle:* Sed ipſe quoque ſentit nihil hic mutandum eſſe. Idem judicium eſt de ſeqq. verbis, quae ſic format Acidal. *in diverſa tranſgreſſi quod commiſſum eſſet.* Prae quibus mallem, *ipſis* (Perſis) *in diverſa digreſſis.* FREINSH.

Ut

ut erat sanctus [1] & mitis, *se vero tantum facinus* negat *esse facturum*, *ut suam* [2] *sequutos fidem*, *suos milites jubeat trucidari.* [3] *Quem deinde amplius nationum exterarum salutem suam crediturum sibi*, *si tot militum sanguine* [4] *imbuisset manus? Neminem stolidum consilium capite luere debere.* 6 [5] *defuturos enim*, *qui suaderent*, *si* [6] *suasisse* [7] *periculum esset. Denique*, *ipsos* [8] *quotidie ad se* [9] *vocari in* [10] *consilium*, *variasque sententias dicere*; *nec tamen melioris fidei haberi*, *qui prudentius* [11] *suaserint.* 7 Itaque *Graecis* [12] *nuntiari* jubet; *ipsum quidem* [13] *benevolentiae illorum gratias agere*; *ceterum*, *si retro ire* [14] *pergat*, *haud* [15] *dubie regnum hostibus traditurum. fama bella stare*,

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Leid. Voss. 1. *ac.* 2 Pal. 1. *secutus.* 3 Aliae edit. *quam.* 4 F. *imbuissent.* 5 Bong. Pal. 1. *defuturos enim eos* Lugd. Amst. *defuturos qui* Alii *defuturos eos.* 6 Alii *sumpsisse.* 7 Bong. Leid. Voss. 1. *periculosum.* 8 Bong. Leid. Voss. 1. *cotidie.* 9 D. Leid. Voss. 1. 2. *advocari.* 10 Voss. 2. Mer. Bas. Col. *consilium jubet.* 11 Leid. Voss. 1. 2. Mer. Lugd. Amst. *suaserit.* 12 Leid. Voss. 1. 2. *nuntiare.* 13 Leid. *Beniv.* 14 Voss. 2. *pergit.* 15 Leid. Voss. 1. *dubiae.*

Ut erat sanctus & mitis] Non potuit magis proprie hoc à Curtio dici. MODIUS. Supra c. 5. *Darius ingenio miti & tractabili* dicitur. hic pro bono, innocenti, integro, aequo & justo. sic Cicero: *vir natura sanctus & religiosus.* Sancta alioquin dicuntur proprie, quae neque sacra, neque religiosa, neque profana sunt, sed sanctione quadam confirmata. quod enim sanctione quadam subnixum est, id sanctum est, etsi non deo consecratum *ff.* l. IX. 9. *de rerum divis.* à sanciendo enim sanctum dicitur, quasi incorruptum, & inviolatum. Alio significatu sanctum est, quod ab hominum injuria munitum atque defensum est, dictum à sagminibus, seu verbenis, seu herbis puris, quae ex loco sancto secabantur à consule vel praetore, legatis proficiscentibus ad foedus faciendum, bellumve indicendum. ex quo legati *sancti* dicuntur jure gentium, quod eos violari nefas sit. Loca *sancta* muri & portae; *sancti* etiam magistratus dicebantur. sed hic ἠθικῶς accipitur pro natura miti, & ingenio mansueto moribusque aequis & bonis, ipsaque clementia. RADERUS.

Tot militum] Milium legeretur, si operae mihi parere voluissent, potest tamen illud quoque ferri, etsi post dicit Curtius: *unius hominis jactatione tot milium sanguinem impendi.* MODIUS. An tot millium? erant enim triginta millia. Certe infra Curtius: *Unius hominis jactatione tot millium sang.* haec occurrebant, antequam Modium mihi suffragantem inspicerem. sapienter certe Darius, & humane, perculsurus erat omnium gentium animos tam immani ea propter suspicionem facienda, nullo delicto commisso, nec ullo signo proditionis edito. RADERUS. *Tot militum*, ego quoque post Modium & Raderum reponendum hic putem *tot millium.* praesertim cum & vox *milites* proxime *praecesserit.* infra IV, 16, 8. *tot millia suorum.* FREINSH.

Neminem stolidum consilium &c.] Thucydides lib. III. p. 202. Τὴν σώφρονα πόλιν, τῷ τε πλεῖστα εὖ βουλεύοντι μὴ προστιθέναι τιμὴν, ἀλλὰ μηδὲ ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης, οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδὲ ἀτιμάζειν. hoc est, *bene morata civitas nullo eum honore afficit*, *qui bene consuluit*, *sed nec honorem*, *quem ille habet imminuit: pariter eum*, *qui in consulendo inferior fuit*, *nullo dedecore nedum supplicio prosequitur.* CELLAR.

Variasque sententias dicere] Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἱρεόμενον ἑλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λεχθεισέων δὲ ἔστι ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον. αὐτὸν μὲν ἑωυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω. *Rex*, *nisi diversae inter se sententiae dicantur*, *non potest quis eligere meliorem*, *sed necesse habet ea*, *quae dicta est*, *uti: at*, *cum plures dictae sunt*, *licet tamquam aurum purum deligere*; *quod per se discerni cum nequeat*, *comparatum cum altero*, *discerni potest.* Artabanus apud Herodot. lib. VII. non longe ab initio. RADERUS.

Nuntiare] Ubicumque hoc aut simile occurrit, mutavit in editis in *nuntiari*, minus bene, Modius. Elegantius *nuntiare*, quam *nuntiari*: sed codices mei omnes praeter Modianum, *nuntiari* habent. RADERUS. Contra vero Leidens. & Voss. expresse *nuntiare*, sed perinde duximus.

Si retro ire pergat] Turpe sibi Darius tantus rex putabat futurum, si unde venerat rediret, quod ipse fugam interpretabatur (& habebat speciem fugae) hostem inde animum sumpturum, suos posituros; se timoris, quod in rege turpissimum est, ipsaque morte dirius, insimulatum iri. Itaque multis aut mutatio castrorum, aut abitus, aut regressus parum feliciter cessit, ut Livius lib. XXII, XXIII, & XLIV. narrat. De Pyrrho Justinus XXIII, 3, 9. De Amomphareto nolente castra mutare adversus Mardonium, Plutarch. in Aristide cap. 34. De Constantino Pogonato Zonaras lib. III. De Hannibale, etiam Appianus. De Mnasippo Xenophon lib. III. Hellen. qui plura exempla desiderat, Gruteri commentarium adeat ad illa Taciti verba, lib. de moribus Germanor. *Et ipsa plerum-*

8 *stare, & eum, qui recedat, fugere credi. Trahendi vero belli* [1] *vix ullam esse rationem. tantae enim multitudini, utique quum jam* [2] *hiems instaret, in regione vasta, &* 9 *invicem à suis atque* [3] *hoste vexata, non suffectura alimenta.* [4] *Ne dividi quidem copias posse* [5] *servato more majorum, qui universas vires* [6] *semper discrimini bellorum* [7] *ob-* 10 *tulerint. Et hercule terribilem antea regem, & absentia sua ad vanam fiduciam elatum,* [8] *posteaquam adventare se senserit, cautum pro temerario factum,* [9] *delituisse inter angustias saltus ritu ignobilium ferarum,* [10] *quae strepitu praetereuntium audito, sil-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. Mer. Ald. Frob. Bas. Pal. 1. Col. *insulsam* Leid. *vix illam.* 2 P. F. *hyens.* 3 Voss. 2. *ab hoste.* 4 Pal. 1. *nec.* 5 Pal. 1. omittit *servato.* 6 Leid. Voss. 1. 2. *discr. bell. semper.* 7 Editt. al. *obtulerant* Mer. P. Ald. Bas. Col. *obtulerunt.* 8 Pal. 1. Leid. Voss. 1. *postquam.* 9 Bong. Voss. 1. *dilituisse* Mer. *detulisse.* 10 Voss. 2. *qui.*

rumque fama bella profligant. RADERUS.

Fama bella stare] Famae serviendum est studiosissime, eademque saepe negligenda & contemnenda, ne vanis rumoribus turberis. prius affirmat ipse noster Curtius & hic, & aliis locis. Livius testis amplissimus accedat XXVII, 47, 4. *Famam bellum conficere, & parva momenta in spem metumque impellere animos.* Nec Tacitus dissentit XIII, 8, 4. *fama in novis coeptis validissima est.* & Agr. 18, 5. *instandum famae, ac prout prima cessissent, fore universa.* De hac bellica fama tam multa Gruterus loco paullo ante laudato, uti nec plura desiderare possis, aut legere velis, quae nos indigitare tantum voluimus. Contra tamen saepe animus adversus rumores firmandus. Livius XXII, 39, 11. *adversus famam rumoresque hominum si satis firmus steteris.* Idem fere Paterculus II, 115, 6. *Numquam consilia ducis judicio exercitus, sed exercitus providentia ducis regendus est.* Seneca

Male imperatur cum regit vulgus duces:
Ad calamitatem quilibet rumor valet.

RADERUS. Seneca epist. 13. *Fama conficere bellum solet.* Livius l. XXVII. c. 45. ait *famam bellum conficere, & parva momenta in spem metumque impellere animos.* Tacitus XIII. Ann. c. 8. *fama in novis coeptis validissima est.* CELLAR.

Qui recedat, fugere credi] Facit huc sententia Curionis apud Caes. de Bell. Civ. II, 31. *Castrorum mutatio quid habet nisi turpem fugam, & desperationem omnium, & alienationem exercitus?* Herodian. I, 14. *Bellum relinquere inchoatum, praeterquam quod indecorum videtur, etiam periculosum est. Quippe audaciam barbaris injiciemus: neque enim remeandi cupiditate decessisse nos, sed aufugisse metu perculsos arbitrabuntur.* Livius XXII, 32, 3. *adeoque inopia est coactus Annibal, ut nisi tum fugae speciem abeundo timuisset, Galliam repetiturus fuerit.* Hinc illae loquutiones apud auctores. Diod. XX, 3: ἀποχώρησιν εὐσχήμονα, καὶ μὴ φυγῇ παραπλησίαν. Xenoph. ἀναβάσ. IV. ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῆς ἐγίνετο. Adde eundem pag. 606. B. Polyb. II, 18. de Gallis, φυγῇ παραπλησίαν ἐποιήσαντο τὴν ἀποχώρησιν, quod ad verbum Caesar de Bell. Gall. VII, 43. & Livius alicubi; *fugae similem profectionem facere.* Idem XXVIII, 2, 14. de Asdrubale: *signis repente sublatis, fugae magis quam itineris modo penitus ad Oceanum & Gadeis ducit.* & XXV, 14, 15. de Hannone: *fugae magis quam itineris modo in Brutios rediit.* Inde notatur in Pyrrho *turpis ab Italia discessus.* Justin. XXIII, 3, 12. FREINSH.

Trahendi belli] Trahere bellum est moram in gerendo quaerere, proelia, & quicquid illud conficere potest, declinare de industria. Livius l. III. c. 62. *& trahi bellum salubriter, & mature perfici potest.* Idem l. V. c. 10. *unum bellum, annum jam tertium trahi, & consulto male geri: ut diutius gerant.* Cicer. epist. VII, 3. & Nep. VII, 8. idem est *ducere bellum,* CELLAR.

Vix ullam] Vulgo *insulsam*, plane insulse. MODIUS. Codices veteres plerique habent, *insulsam esse rationem.* Itaque non dubito, quin illa, *vix ullam*, sint corrupta, cum ne sensus quidem eorum sit satis conveniens. *Vix ulla* enim non excludit *omnem*, quod hic vult Darius. Quare suspicor scripsisse Curtium. *Trahendi vero belli falsam esse rationem*, vel *vix salvam esse rationem.* SCHEFF.

Servato more majorum] Sic enim Cyrus, Darius, Xerxes maximis copiis collectis ipsi praesentes neminem abire patiebantur, & universas vires in proeliis adhibuerunt, quod ex Herodoto, Xenophonte, & aliis cognosci potest, & miror à Brissonio non animadversum. RADERUS.

Obtulerint] Aldus & Pithaei codex; *obtulerunt*: alii *obtulerant.* secutus sum conjecturam olim meam, quam nunc descriptis Bongarsii variis, membranis illius juvari video. & sane requirit eum verbi modum oblique relata oratio. FREINSH.

Ritu ignobilium ferarum] Plane germana his Tacitus Agric. 34, 3. *Quomodo silvas saltusque penetrantibus, fortissimum quodque animal robore, pavida & inertia ipso agminis sono pelluntur.* Haud multum diversum est illud Flori II, 3, 4. *Ligures imis Alpium jugis adhaerentes inter Varum & Macrum flumen, implicitosque dumis silvestribus, major aliquanto labor erat invenire, quam vincere.* FREINSH.

Silvarum latebris se occulerint] Et hoc à Modio. vulgus librorum, *occuluerunt.* Tu facito *occulerent.* non tam id verbi Alexandrum ejusque exercitum re-

silvarum latebris se [1] *occuluerunt. Jam etiam* [2] *valetudinis simulatione frustrari suos* 11 *milites. sed non amplius ipsum esse passurum* [3] *detrectare* [4] *certamen. in illo specu, in* [5] *quem pavidi recessissent, oppressurum esse cunctantes.* Haec magnificentius jactata quam verius. Ceterum, pecunia omni [6] rebusque pretiosissimis Damascum Sy- 12 riae cum modico praesidio militum missis, reliquas copias in Ciliciam duxit, insequentibus more patrio [7] agmen conjuge [8] & matre. virgines quoque cum parvo filio comitabantur patrem. Forte eadem nocte & Alexander ad fauces, quibus 13 Sy-

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Voss. 1. *occuluerint* Leid. Lugd. Amst. *occulerint* Voss. 2. *occuluerit.* 2 Leid. Voss. 1. 2. *valitud.* 3 Leid. & Voss. 1. *detractare.* 4 D. *certamim* & à manu secunda *certamen.* 5 P. *quo.* 6 Bong. Voss. 1. 2. *rerumque.* 7 Leid. *agmine.* 8 Leid. & Voss. 1. *ac.*

respicit, etsi respicit omnino, quam feras ipsas, à quibus ad illos accommodatur. ACIDALIUS. *Occulerent* Acidalius, Modius *occulerint.* editi codices *occuluerunt.* videtur hic Acidalius sequendus. *occulerent; occulere solerent. Occulerint; occulere censuerint,* non male, & nescio, utrum non melius. RADERUS. *Occuluerunt*, cum Modius legat *occulerint*, Acidalius *occulerent*, Bong. *occuluerint*, adhaerendum putavi Aldo, cujus lectionem etiam Elz. novissima praefert, cum certe nulli aliarum sit posthabenda; forsan & anteferenda omnibus. FREINSH.

Valetudinis simulatione] Curtius infra in querimonia Alexandri *vix suos credere, non simulari valetudinem*, id est morbum. eodem libro. *infirmitatem valetudinis tuae video.* hinc passim scriptores, adversa *valetudo*, incommoda inhabilis, dura, & saepe sine epitheto. Cicero *valetudine affici.* Quintilian. *Valetudinis caussas saepe attulerunt.* Vellej. *ingravescit indies valetudo.* Tacitus. *Valetudine aeger. anceps valetudo.* RADERUS.

Ipsum esse passurum] Ambigue dictum explano. Darius dictabat se non amplius passurum ipsum Alexandrum detrectare certamen, saepe tacet Curtius pronomen cum participio jungendum, uti & hic *se* audiri voluit. RADERUS. Nihil familiarius Curtio, qui hac in parte Graecos, eosdem, quos in historia enarranda, sequitur, quibus haec reciproci ellipsis elegans visa. Confer ergo Curtium hac in re secum. l. IV. c. 12, 4. l. V. c. 9, 2. & 17. l. V. c. 12, 15. l. VI. c. 5, 31. & pluribus.

In illo specu] Ita vocat angustias montium, in quas more ferarum se abdidisse supra dixit. rideam, si quis interpretetur de specu Typhonis. FREINSH. quod Raderus hoc loco fecisse videtur.

Haec magnificentius] Ejusmodi suspicionem amovet ab se Scipio, Liv. XXI, 41, 1. *Non vereor, ne quis me hoc vestri adhortandi caussa magnifice loqui existimet, ipsum aliter animo affectum esse.* Solent enim quandoque duces confirmandi militis caussa, premere metus suos, & de suis viribus magnifice praedicare. Sic Aeneas apud Virgil. I, 212.

Talia voce refert, curisque ingentibus aeger
Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

Apud Livium XXVIII, 8, 1. *Philippus moerebat quidem & angebatur &c. In concilio tamen dissimulans aegritudinem, elato animo disseruit.* Idque est, verbis Senecae ad Polyb. 24, 5. *quod duces magni faciunt, rebus affectis, ut hilaritatem de industria simulent, & adversas res adumbrata laetitia abscondant, ne militum animi, si fractam ducis sui mentem viderint, & ipsi collabantur.* FREINSH.

Pecunia omni] Arrian. II, 2, 39. verisimilius scribit, *majorem pecuniae partem.* FREINSH.

Rebusque pretiosissimis] Bong. *rerumque pretiosissimis*, aeque bene. sic infra III, 13, 5. IDEM. adsentitur Bongarsio Codex MS. Vossianus, & sic l. V. c. 6, 7. *pretiosissima vestium induti.*

Damascum] Haec regalis quondam civitas fuit, & in omnia Syriae tenuit principatum. Quam Julianus Imperator in epist. veram Jovis urbem, & orientis totius oculum vocat. Isidorus à Damasco dispensatore nuncupatam refert, quem Abraham futurum sibi heredem dixerat, antequam Isaac illi promissus esset. Nobilissimam hanc Syriae urbem Tamerlanes Scytharum praepotens rex diripuit atque incendit. POPMA. vide infra l. III. 12, 27.

More patrio] De quo vide Brisson. lib. III. p. 312. Quo & ipso, sicuti in pluribus aliis institutis, similes fuere Germanorum, de quibus idem prodit Tacitus noster G. 7, 3. FREINSH.

Ad fauces] Cilicia ab occasu habet Pamphyliam, ab ortu Syriam, à meridie Issicum sinum, à septentrione Cappadociam, qua venit Alexander. Tres habet aditus perangustos, primus qua ex Cappadocia Tarsum versus tenditur, qui tam arctus est, ut similitudinem portarum referat. Et de his faucibus & ingressu in Ciliciam, supra III, 4, 2. sermo est. Alter est, quo ex Cilicia per portas Amani montis in Syriam exitur, haud procul Isso: tertius ad portas Syriae est Media, post aditum est campestris, per quam Pyramus & Cydnus fluit. Ternae pylae sunt auctoribus nominatae, pylae seu portae Ciliciae à septentrione, quibus per angustias venitur in campestrem Ciliciam: alterae ad Amani montis radices, quibus in Syriam aditur, & Cilicia finitur. Tertiae portae Syriae seu Ciliciae sunt extremae ad sinum Issicum, quem attingunt juxta mare. Hic Camertis, qui Solinum commentariis illustravit, erro-

Syria aditur, & Darius ad eum locum, quem *Amanicas* [1] *Pylas* vocant, pervenit.
14 Nec dubitavere Persae, quin [2] Isso relicta, quam ceperant, Macedones fugerent. Nam etiam saucii quidam & invalidi, qui agmen non poterant persequi, excepti
15 erant. Quos [3] omnes, instinctu purpuratorum, barbara feritate [4] saevientium, *praecisis* [5] *adustisque manibus circumduci, ut copias suas noscerent*; *satisque omnibus*
16 *spectatis, nuntiare quae vidissent regi suo*, jussit. Motis ergo castris, superat

[1] Pi-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. 2. *pilas.* 2 D. Cl. Mer. P. F. B. 2. Pal. 1. Leid. Voss. 1. *Isson* Voss. 2. *Ysson* Col. *Ysso.* 3 Leid. Voss. 1. 2. *omnis.* 4 Voss. 1. *saevenientium.* 5 Mer. Er. Col. *adductisque.*

rem emenda, portas Cilicias cum Amanicis confundentem, cum & Curtius, & Xenophon, Strabo, Solinus, & alii auctores, diversas affirment. Nam Ciliciae portae, quas Alexander ingressus suam felicitatem & hostium stultitiam admiratus est, sunt quibus ex Cappadocia, ut dixi, aditur campestris Cilicia. Amanicae, quibus exitur in Syriam. Syriae seu Ciliciae sunt tertiae, quibus finitur Cilicia versus orientem, diversae ab Amanicis. RADERUS. ad III, 4, 2. Idem hoc loco addit: Emendandus ergo & Abrahamus Ortelius in descriptione expeditionis Alexandri, qui Pylas Amanicas ponit, ubi debebat Syriae & Ciliciae collocare. Vide & Eustath. ad Dionys. v. 585. Polyb. XII, 8. &c. & Ciceron. in Epist. fam. XV, 4. ibi: *Duo sunt aditus in Ciliciam ex Syria, quorum uterque parvis praesidiis propter angustias intercludi potest; nec est quidquam Cilicia contra Syriam munitius. Sed me Cappadocia movebat, quae patet à Syria &c.* Illas *angustias Ciceronis* vocari suspicor, quod ibi castra habuisset, apud Elmacin. Hist. Saracenicae III, 4. FREINSH. Cl. Clericus hic iterum suo more Curtium insimulat gravioris omissionis, Judicii c. 5. §. 8. quam etsi in aliis etiam agnoscat, §. 7, & ex Arriani historia ipse conficere possit, recte scripsisse nostrum; tamen illud intolerandum judicat. inique.

Nec dubitavere Persae] Caesar de bell. Civil. II, 40. *Curio ad superiorem spem addita praesentis temporis opinione, hostes fugere arbitratus, copias ex locis superioribus in campum deducit.* Sed improspero eventu. Felicius, ut omnia, Caesari cessit error, sive erroris simulatio fuit, in pugna ad Mundam, cum *cohortes hostium quinque per transversam aciem actae, quas Labienus periclitantibus castris subsidio miserat, fugae speciem praebuissent.* Florus IV, 2, 83. Adde Xenophontem extremo lib. IV. ἀναβάσ. Similia Macedonibus aliquoties evenisse credibile est, ex eo quod Philippus & hic Alexander Macedonica evolutione in proeliis uti desierunt, quod ea *similis fugae, animos addebat hostibus, & suis terrorem inferebat.* Aelian. Tactic. XXXIV, 4. Qui sane terror ex hujuscemodi caussa conceptus, & Romanis apud Liv. I, 27, 8. negocium exhibuit: & Graecos post Alexandri mortem descifcentes prodidit. Vide Diodor. XVIII, 7. FREINSH.

Isso relicta, quam ceperant, Macedones fugerent] Dubia oratio in verbis, *quam ceperant*, ceperunt Macedones, & ceperunt Persae, illi prius, hi posterius. sed eximit scrupulum sententia, & rerum ordo. τὸ *ceperunt* ad Macedonas pertinet. Nam si cepissent Issum (quamvis postea fugatis Macedonibus ceperint) Persae non dubitassent, an essent fugituri Macedones, cum deprehensos occidissent, uti fecerunt. RADERUS.

Agmen non poterant persequi] Leve est, sed sinceritatis interest, ut *potuerant* scribatur. In eadem voce saepe deinceps itidem erratum, quod indicasse hic semel suffecerit, ne ubique semper iteremus. ACIDALIUS.

Praecisis adustisque manibus] Adde infra V, 5, 6. & de crudelibus Persarum suppliciis Brisson. lib. II. pag. 259. & deinceps. *Syri fugitivi* (servili bello) *captivorum manus non ad ipsas commissuras & internodia, sed cum ipsis simul brachiis abscindebant.* Diodor. in excerpt. apud Valesium pag. 372. Quanta autem haec sit feritas, pulcherrime expressit Florus III, 4, 7. in bello Thracio: *Nec aliter cruentissimi hostium quam suis moribus domiti. quippe in captivos igne ferroque saevitum est. Sed nihil* (attende!) *Barbaris atrocius visum est, quam quod abscissis manibus relicti, vivere superstites poenae suae jubebantur.* quo loco notam nostram vide. Floro in eadem historia addendus Marcellin. XXIX, 26. f. *Sagittariorum vero primoribus manus incidit.* FREINSH. quomodo *adustisque*, cum sequatur mox, *quorum amputaverat manus*, nulla facta mentione adustionis? sed nec alibi quid legas tale. Amputabantur manus, non adurebantur. Codices nonnulli habent non *adustis*, verum *adductis*. suspicor itaque à prima fuisse manu *adstrictisque*, id est revinctis, funibus videlicet ad tergum, sicut fere solet in hoc genere. SCHEFF.

Ut copias suas noscerent] Ita Valerius Laevinus Cos. cum intra castra sua exploratorem hostium deprehendisset, magnamque copiarum suarum fiduciam haberet, circumduci eum jussit, terrendique hostis caussa exercitus suos visendos speculatoribus eorum quoties voluissent, patere. Idem olim fecerat Xerxes Graecis exploratoribus in castris deprehensis, ut Herodotus lib. VII. c. 146. Plutarch. apoph. 6. & Polyaenus Stratag. l. VII. refert; & postea Scipio, ut Appianus lib. bell. Punicorum. RADERUS.

Pina-

[1] Pinarum amnem, [2] in tergis, ut [3] credebat, fugientium haesurus. [4] At illi, quorum [5] amputaverat manus, ad castra Macedonum penetrant, *Darium* [6] *quam maximo cursu posset, sequi* nuntiantes. Vix fides habebatur. itaque speculatores [7] in maritimas regiones [8] praemissos *explorare* jubet, [9] *ipsene adesset, an praefectorum aliquis speciem* [10] *praebuisset universi venientis exercitus.* Sed quum speculatores reverterentur, procul ingens multitudo conspecta est. ignes deinde totis campis conlucere coeperunt, omniaque velut [11] continenti incendio ardere visa: quum incondita multitudo, maxime propter jumenta [12] laxius tenderet. Itaque *eo ipso loco metari suos castra* jusserat; laetus, quod omni [13] expetiverat voto, in illis potissimum angustiis decernendum [14] esse. Ceterum, [15] ut solet fieri, quum ultimi discriminis tempus [16] adventat; in sollicitudinem versa fiducia est. Illam ipsam fortunam, qua adspirante res tam [17] prospere gesserat, verebatur; nec injuria, [18] ex his quae tribuisset sibi, [19] quam mutabilis esset, reputabat. *unam superesse noctem, quae*

17 18 19 20

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *spinarum* Mer. Bas. Col. *Pyrrhamum* Alii *Pyramum.* 2 Pal. 1. *integris.* 3 Voss. 2. *credebant.* 4 Bong. *ille.* 5 Pal. 1. *amputaverunt.* 6 Bong. Voss. 1. 2. *quanto.* 7 Bong. Pal. 1. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *in.* 8 Lugd. Amst. *praem. Alexander explorare.* 9 Pal. 1. Leid. Voss. 1. 2. *ipse* B. 1. *utrum ipse* à diversa manu. 10 Voss. 2. *tribuisset.* 11 Pal. 1. *in cont.* 12 Voss. 2. *lassius.* 13 Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. *expetierat* Voss. 2. *voto expetiverat.* 14 D. Cl. P. F. B. 2. Leid. & Voss. 1. *fore.* 15 sic D. Ald. Pal. 1. Leid. & Voss. 1. sed Lugd. Amst. *ut solet.* 16 Mer. *venerat.* 17 F. *proprie.* 18 Sic Bong. sed Ald. Bas. *ex iis.* 19 D. Pal. 1. Leid. & Voss. 1. *quamq.* Mer. *quamque.*

Pinarum amnem] Hujus amnis nomen nullo merito suo, per summam injustitiam ex Curtio ejectum erat, substituto in locum ejus semper *Pyramo.* verum ego non passus tam insignite immerenti injuriam fieri, ubique illud ex veteribus libris restitui: & puto etiam apud Plutarchum, quo loco est τῷ Πινδάρῳ, restituendum τῷ Πινάρῳ, quemadmodum etiam Arrianus non semel appellat. MODIUS. *Pinarum*, Sic malui cum Bong. & Pal. 1. (nam ille *Spinarum* habet) quam cum aliis Pyramum. Vide infra III, 8, 28. locum ita depingit Raderus: Secundum Issum ex monte Pinarus cadebat inter Ægeas & Issum, mareque Cilicium recto cursu petebat. Darius ultra Pinarum constitit, cis Alexander, qui & mare habebat à sinistro latere, ut Darius à dextro, montem Alexander à dextris, à sinistris Darius. Pinarus medium utriusque exercitum dividebat. FREINSH.

Speciem praebuisset] Sic & quaedam Edd. Bong. quod probo, prae illo aliorum *tribuisset.* IDEM. Agnoscunt Freinshemii lectionem uterque codex Leid. & Voss.

Sed cum spec. revert.] Vidi alibi *sed quam speculatores.* Potuitne ab auctore omitti, an à librario omissa est particula *ante?* ut valeat, priusquam reverterentur: quod in hac re magis verisimile. Sed ut vulgo etiam est, capi *reverterentur* potest, cum in reditu essent, nondum reversi. ACIDALIUS. *Sed cum antequam* malim RADERUS.

Eo ipso loco castra metari jusserat] Reversus Alexander, ut Plutarchus, & Arrianus tradunt, ad Pylas, quas jam in Syriam iturus Alexander transierat (ut Curtius ex Pylis tantum occupatis ad Pinarum) sub mediam noctem rursus ad Pylas Syriae Ciliciam ingressus quievit ad lucem, inde recta in hostem contendit. Eo ipso loco, quo exploratores adesse Darium nuntiantes audierat, intra & post Pylarum angustias castra posuit ea nocte, sed Curtius aliter ut infra cognosces. RADERUS.

Ut solet] Editi, *ut solet fieri.* Dii vos perdant Glossatores! MODIUS. Codices plerique omnes habent, *ut solet fieri*; sed illud *fieri* glossema juxta cum Modio existimo. RADERUS. Pulcre Vegetius l. III. c. 12. *animis paene omnium hominum hoc evenit, ut trepident, cum ad conflictum venerint.* FREINSH.

Adventat] *Advenerat* alii, alii *advenerit*, servo primam scripturam. RADERUS.

Illam ipsam fortunam] Vide quae notavi ad ista Flori IV, 2, 19. *Sane & ipse ante aciem moestior non ex more Caesar, sive respectu fragilitatis humanae; sive nimiam prosperorum suspectam habens continuationem.* Quem in sensum eleganter Plinius VII, 40. *Quippe ut alia non sint, certe ne lacessat fortuna, metus est.* Quare Lipsius Polit. v, 20. probe monet, vitanda, qua possis, esse incerta belli, ubi plura in hunc sensum vide. Adde & Annibalis orationem ad Scipionem apud Livium XXX, 30. FREINSH. Propter inconstantiam ejus, & mutabilitatem, sic Caesar ante proelium Mundense fuit moestior, non ex more, *sive respectu fragilitatis humanae, sive nimiam prosperorum suspectam habens continuationem, vel eadem timens, postquam idem esse coeperat, quod Pompejus.* Florus lib. IV. c. 2, 19. CELLAR.

Quam mutabilis esset] Nescio an satis idonea sit haec

21 *quae tanti diſcriminis moraretur eventum.* [1] rurſus [2] occurrebat, *majora periculis praemia: & ſicut dubium eſſet, an vinceret; ita illud utique certum eſſe, honeſte, & cum*
22 *magna laude moriturum.* Itaque *corpora milites curare* juſſit, *ac deinde tertia vigilia inſtructos & armatos eſſe.* [3] ipſe in jugum editi montis [4] adſcendit, multiſque con-
23 lucentibus facibus patrio more ſacrificium [5] diis praeſidibus loci fecit. Jamque tertium, ſicut [6] praeceptum erat, ſignum tuba miles acceperat, [7] itineri ſimul paratus [8] & proelio: *ſtrenueque* juſſi *procedere*, oriente luce [9] pervenerunt ad anguſtias,

VARIANTES LECTIONES.

1 D. *Ruſſus.* 2 Voſſ. 2. *occurrebant.* 3 P. omittit *ipſe* Voſſ. 2. omittit *in.* 4 Leid. D. *eſcendit* B. 2. *eſcendit* eſt tamen mutatum in *aſcendit.* 5 B. 1. 2. Leid. & Voſſ. 1. *dis* Pal. 1. omittit. 6 Leid. *praecepto.* 7 D. Cl. P. B. 1. 2. Leid. Voſſ. 1. *itinere.* 8 Bong. Leid. Voſſ. 1. *ac proelio.* 9 Voſſ. 2. *perveniunt.*

haec ſententia, quomodo enim ex iis, quae ſibi tribuerat fortuna, reputare poterat, eſſe mutabilem, qui eam ſemper habuerat faventiſſimam ſemperque eandem? quare praefero, quod habent libri alii, *quamque*; totumque locum ita diſtinguo: *verebatur, nec injuria ex his, quae tribuiſſet ſibi; quamque mutabilis eſſet reputabat.* ut ſit ſententia, illam ipſam ſummam fortunae indulgentiam verebatur, vel propter hoc ipſum, quod ei tribuiſſet tanta, nec injuria, quia nempe, quum ad ſummam pervenit, maxime debet eſſe ſuſpecta, ut quae diu eo loco neſciat manere; hinc ergo reputabat ſimul, quam non poſſit eam indulgentiam longius ab ea ſperare. SCHEFF.

Occurrebat] Secutus ſum lectionem Pithaeani codicis, & alterius ex Bongarſ. inducit enim hic auctor tacitum diſcurſum mentis, quem Alexander tum ſollicito corde volutaverat. FREINSH.

Honeſte moriturum] Eadem mens Dario infra l. v. c. 8, 5. & Antigono apud Plutarch. in Demetrio c. 31. pertinet huc querela militum Alexandri ſupra l. III. c. 5, 5. FREINSH.

Corpora curare] Cibo potuque reficere Livius l. III. c. 2. de militibus ante proelium: *tum quidem corpora cibo ſomnoque curant.* CELLAR.

Tertia vigilia] In quatuor enim partes nox veteribus erat diſtributa, quas ex vigilum officio *vigilias* appellabant. Exempla ſunt obvia, etiam apud noſtrum crebra. vide l. IV. c. 5, 19. IV, 10, 8. &c. CELLAR. Qui plura deſiderat, conſulat Polybium, Lipſium, Stewechium ad Vegetium lib. III, c. 8.

Adſcendit] MSS. plane *eſcendit*, quam vocem male docti plurimis in locis exegerunt, ſed quam in integrum reſtituit Latinae venuſtatis conſummatiſſimus vindex J. Fr. Gronovius ad Livium l. II. c. 17. & jam ante Stewech. ad Veget. l. I. de re militari.

Diis praeſidibus loci] Genium loci vocabant. ex Pythagorae diſciplina, qui ſingulis locis genium praeeſſe docuit. eo factum eſt, ut qui novam regionem ingrederentur, praeſidem & genium loci adorarent. Virg. l. v. Aeneid. vſ. 95.

Incertus, geniumne loci, famulumne parentis
Eſſe putet - - -

Et l. VII. Aeneid. vſ. 136.

- - - Geniumque loci, primamque Deorum
Tellurem, Nymphaſque, & adhuc ignota precatur
Flumina - - -

Ovidius Faſtor. I, 509.

Diique petitorum, dixit, ſalvete, locorum.

& concludit.

Quis, tantum fati, credat, habere locum?

(longe tamen alia hujus verſus eſt ſententia) Nicolaus Serarius ad Joſue lib. c. 4. q. 11. pag. 395. diſputat, num recte & religioſe, non ſuperſtitioſe ſalutarint Iſraëlitae terram promiſſam, quando ex Aegypto profecti illam ſalutarunt. Ubi & hunc Curtii locum, alioſque ex Virgilio aliiſque laudat. RADERUS. Sic in adag. Diogeniani cent. I, 25. refertur Ἀνάγυρος τὶς ἥρως ἐπιχώριος, *Anagyrus quidam loci genius:* Alludit eo Tertullian. de pallio cap. 4. Adde Herod. VIII, 39. Silium lib. XIII. vſ. 124.

Numen erat jam cerva loci, famulumque Dianae
Credebant, ac tura deum pro more dabantur.

& Taubman. ad Plauti Bacch. 2, 1. Faber Semeſt. I, 48. Paganis enim perſuaſum erat, nullum eſſe locum ſine numine. Hinc illud Virg. Ecl. 3, 60.

- - - - - - Jovis omnia plena

ex Orpheo, cujus verſus refert Euſeb. praepar. Euangel. lib. III. & Arato: Μεσταὶ δὲ διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυῖαι, πᾶσαι δὲ ἀνθρώπων ἀγοραὶ, μεστὴ δὲ θάλασσα, καὶ λιμένες: *Plenae autem Jovis omnes ſunt viae, omnia hominum fora: plenum denique mare & portus:* & Lucan. IX, 580.

Jupiter eſt quodcumque vides, quodcumque moveris.

& IX, 522.

Eſſe locis ſuperos, teſtatur ſilva per omnem
Sola virens Lybien - - - -

Sic ſupra III, 1, 4. *traditum eſt, Nymphas amore amnis retentas, in illa rupe conſidere.* FREINSH.

Itineri ſimul paratus & proelio] Sic ſupra lib. III. c. 4, 13. dixerat, *moniti non iter ipſos inire ſed proelium.* FREINSH.

Oriente luce] Qua illud accidiſſe memoria dignum Lucian. in prolapſu inter ſalutandum in hunc ferme ſenſum prodit: *Cum Alex. Magnus pugnam illam ad Iſſum initurus eſſet, quemadmodum Eumenes Sardianus* (immo *Cardianus*) *in epiſtola ad An-*

ftias, quas occupare decreverant. *Darium triginta inde ftadia* [1] *abeffe* praemiffi indicabant. tunc *confiftere agmen* jubet; armifque ipfe fumptis, aciem [2] ordinabat. Dario adventum [3] hoftium pavidi agreftes nuntiaverunt, vix credenti occurrere etiam, quos ut fugientes fequebatur. Ergo non mediocris omnium [4] animos formido [5] inceflerat: quippe itineri [6] quam proelio aptiores erant, raptimque arma [7] capiebant. fed ipfa feftinatio difcurrentium, fuofque ad arma vocantium, majorem metum incuffit. Alii in jugum montis evaferant, ut hoftium agmen inde profpicerent: equos plerique frenabant. difcors exercitus, nec ad unum intentus imperium, vario tumultu cuncta [8] turbaverat. Darius initio [9] montis jugum cum par-

24 25 26 27

Variantes Lectiones.

1 Baf. *adeffe.* 2 Bong. Leid. Voff. 1. Lugd. Amft. *ordinat.* 3 B. 1. Voff. 2. *oftium.* 4 D. Leid. Voff. 1. 2. *animo.* 5 Bong. Leid. Voff. 1. 2. omittunt *inceſſerat.* 6 D. P. F. B. 2. Leid. Voff. 1. omittunt *quam.* 7 Leid. p. *cupiebant.* 8 B. 1. *turbaverant.* 9 Leid. Voff. 1. 2. *jugum montis.*

Antipatrum refert, mane in tabernaculum ejus ingreffus Hephaeftio, five tum ita oblitus fui fuerat, five confternatus, quemadmodum & ego, five etiam numine aliquo impellente, idem tum quod ego dixit, ὑγίαινε βασιλεῦ, *Vale rex: tempus jam eft in aciem educi exercitum. Conturbatis autem ceteris qui tum aderant, ob inopinatam ac novam falutandi formam, ac ipfo Hephaeftione propemodum prae metu emoriente, Alexander refpondens, Accipio, inquit, omen. nam nos falvos atque integros è pugna reverfuros effe, hoc verbum mihi nunc pollicetur.* Ceterum quaenam illa lux fuit! illane de qua Aelianus Hiftor. Var. 11, 25. Sexta nimirum Thargelionis? Illa enim, ut fcribit ille, *Alexandrum Macedonem Philippi filium, multas barbarorum myriades fudiffe dicunt.* Sed obftat illorum opinio, qui putant Thargelionem menfem Latinorum Februario refpondere: ita enim hyeme pugnata fuerit ifthaec pugna. Sed negat Curtius, & aeftate factam indicat fupra 111, 5, 1. *tunc aeftas erat.* Ideoque dubitabam de altera pugna cum Dario fentire Aelianum, praefertim cum adjiciat, ὅτε καὶ Δαρεῖον καθεῖλεν Ἀλέξανδρος. fed nec illo magis quadrare reperi: nam & tunc aeftas fuit: nofter infra 1v, 12, 14. *Coeli fulgor tempore aeftivo ardenti fimilis internitens.* Atque haec penfitantem vel ifta ratio movere potuit, ut accedam fententiae eorum, qui Thargelionem Aprili Majoque noftratibus componunt. Huc accedit & illud, quod eodem die Alexandrum mortuum effe, adjecit Aelianus: idque ipfum aeftivo quoque tempore accidiffe Curtius infra x, 10, 9. fignificat. Confirmat eam opinionem & Ἐτυμολογικὸν τὸ μέγα cum dicit: Θαργηλιὼν δὲ, ὁ ἑνδέκατος μὴν ὀνομάζεται. ἐπεὶ τότε ὁ ἥλιος πυρώδης ἐστὶ, καὶ ἐν τούτῳ τῷ μηνὶ τὰ τῆς γῆς ἄνθη ἀνεξηραίνετο. ἀπὸ τοῦ θέρειν οὖν τὴν γῆν. τὸ δὲ θερμὸν, θάργηλον ὠνόμασαν. *Thargelion vocatur undecimus menfis. tunc enim fol ardentior eft, & hoc menfe flores terrae exarefcunt. accepit ergo nomen à calefaciendo terram. calidum autem* θάργηλον *vocatur.* Ubi tam ex eo, quod undecimum menfem dicit effe, facile conjectu eft, cui refpondeat (primus enim Graecorum in Junium noftrum incidit) quam quod ait folem tum ardentiorem effe. Unde Lud. Dulcis in Diario *al XIIX. di Giugno: Fu vinto Dario da Aleff. Magno.* Ut ita pugna, quae videbatur Aeliano cum Curtii locis intercedere, fublata, tantum fuperfit quaerere, utrum duorum cum Dario commifforum proeliorum intelligat Aelianus. & quidem ex ultimis ejus verbis fufpicor, de poftremo eum loqui, cum ibi Darium captum fuiffe dicat, fi quidem interpreti credimus. nam ille fenfus cum hiftoriae adverfetur, fic exponendus non eft, fed potius, *ubi & evertit*, hoc eft, dejecit, debellavit, *Darium Alexander.* Sic apud Thucydidem 1, 26, 28. Athenienfes ad Spartanos, εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε, *fi dejectis nobis ipfi imperetis.* In Eufebianis Scaligeri pag. 249. Κῦρος τὴν Λυδῶν βασιλείαν καθεῖλεν. Sed & Arrianus indicio eft ad ultimam Dario pugnam id referendum. nam ille 11, 2, 4. priorem commiffam fcribit menfe Maemacterione, quem quidam cum Suida Januarium, alii Septembrem effe volunt. Sed tota haec ratio fatis confufa & turbata eft. quin & vereor, ut Curtii narratio fibi conftet. cum enim ante ita accendiffet tempus, ut Alexandrum fuum aeftu cogente in frigidiffimum flumen mitteret; jam intra unius menfis fpatium (nec enim amplius interceſſerit) fubito nivem effundit, & humo gelu rigente, Gangabas fuos regiis veftibus adverfus frigus munit, mox 111, 13, 7. Adde infra ad 111, 11, 27. FREINSH.

Raptimque arma capiebant] Similia vide in Livio xxiii, 27, 3. FREINSH.

Darius initio] Ut hic locus & fequens caput intelligatur, delineanda regio, & fitus campi montifque & maris eft, circa Iffum & Pinarum amnem, & hoc ex antiquis & probis fcriptoribus. Ex Herodiano l. 111. c. 12. colligi poteft fuiffe planitiem ad mare Cilicium inftar ftadii curforii porrectam, in qua utrimque ftetit equitatus trans Pinarum Darii; cis verfus Syriam Alexandri, locumque totum monte Tauro velut theatro claufum. Teftatur dicto loco Herodianus, fuo tempore adhuc ftetiffe

parte copiarum occupare ſtatuit; & à fronte & à tergo circumiturus hoſtem: [1] à mari quoque, [2] quo dextrum ejus cornu tegebatur, alios objecturus, ut undique 28 urgueret. Praeter haec viginti millia praemiſſa cum ſagittariorum manu, [3] *Pinarum amnem*, qui duo agmina interfluebat, *tranſire*, *&* [4] *objicere* [5] *ſeſe Macedonum copiis*

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *armari.* 2 B. 1. *quod.* 3 Mer. Baſ. Col. *Pyrrhamum* Eraſm. & alii *Pyramum* Pal. 1. *Spinarum.* 4 Leid. & Voſſ. 1. *obicere* ubique. 5 P. B. 1. *ſe.*

ſe tropaeum, ſeu urbem Alexandriam in colle ſitam, & aeneum Alexandri ſimulacrum. Addit quaedam diſtinctius Calliſthenes, ſpatium illud, in quo decertatum eſt inter Alexandrum & Darium à mari uſque ad montem, patuiſſe quatuordecim ſtadia in latitudinem, & inter caſtra Alexandri & Darii Pinarum amnem interfluxiſſe, alta crepidine, ſpiniſque ſeptum. Haec Calliſthenes comes Alexandri, & ſpectator loci, quem de intervallo ſpatii redarguit Polybius XII, 8. non potuiſſe aciem explicari eo numero, quem ipſe poſuiſſet Calliſthenes, & hoc geometrica & tactica ratione oſtendit, ut infra referemus. Hic tantum de loco & campo ejuſque ſpatio tractamus. Arrianus II, 2, 19. locum in quo Darius aciem inſtituebat, nonaginta paſſuum, non amplius, capacem fuiſſe ſcribit. Mons in quo acies viginti millium inſtructa erat à Dario, aliqua ex parte introrſum recedens, ſinum quemdam veluti in mari faciebat: deinde in anfractum porrectus efficiebat, ut qui ad radicem montis conſtituti erant, dextrum Alexandri cornu averſum cernerent. Ripas Pinari idem quoque praeruptas fuiſſe teſtatur, immo etiam aggere munitas, ubi facilior aſcenſus erat. Mare autem ſiniſtrum Alexandri cornu, dextrum Darii tegebat: ita ut collecta ex dictis ſumma, mons cinxerit utramque fere aciem, è cujus regione erat ſinus Iſſicus, & porrectum planumque littus, ubi maxime eques depugnabat. Pinarus amnis medius utramque aciem à montibus uſque ad mare diſtinguebat, quem primus cum ſuis ingreſſus Alexander Darium eſt aggreſſus. RADERUS.

A mari quoque] Per claſſem quam habebat in Iſſico ſinu, ut inde latus ſiniſtrum Alexandri inceſſerent, quod tametſi plerique hiſtorici tacent, tamen & Curtius hic docet, & Juſtinus XI, 10, 4. ſignate poſt victoriam ait *Parmenionem ad occupandam Perſicam claſſem miſſum.* RADERUS. Claſſem autem iſtam haud valde magnam fuiſſe, tum aliis ex notis apparet, tum maxime inde, quod Tyrum obſeſſurus Alexander *procul habuit claſſem* infra IV, 2, 15. Denique in tota illa obſidione, nulla claſſis mentio eſt, niſi Cypriae, & navium quibus Cleander ſupplementum advexit. FREINSH.

Quo dextrum ejus cornu tegebatur] Recte haec ut capias vide, neu vana te quaedam nebula turbet, quod non infitebor eveniſſe primum nobis. Acies ſic diſpoſita, ut dexterum ejus cornu mari tegeretur. hoc quomodo poſſet, initio imprudens ipſe quaerebam: aſpectuque primo labebar, ut ſcribendum fuiſſe putarem, *quod dextero ejus cornu tegebatur.* Ita montis ſive jugi cornu interpretabar: atque hoc ut diligens etiam inſcitia eſt, è deſcriptione conabar adſtruere, quae & in qua praeceſſit: *Namque perpetuo jugo montis aſperi ac praerupti Cilicia includitur: quod cum à mari adſurgat, veluti ſinu quodam flexuque incurvatum, rurſus altero cornu in diverſum latus excurrit.* Putabam è ſitus iſta ratione confieri quod volebam, & fortaſſe conſit: verumenimvero fruſtra. Mens alia longe Dario, alia Curtio. Phraſis, & tegendi verbum nos decepit, quod hic ea notione, pereleganti mehercule, poſitum, qua & lib. IV. *A parte dextra erat Tigris nobilis fluvius, laevam tegebat Euphrates.* Valet id nihil amplius, quam in hoc loco, fuiſſe Euphratem à parte laeva; in illo, dexterum cornu ſtetiſſe ad mare: quod verum probant inſequentia: *Quidquid in illis anguſtiis adiri poterat, impleverant copiae: cornuaque hinc ab jugo, illinc à mari ſtabant.* Tralata locutio ab illa, qua dicimur latus alicui tegere. ACIDALIUS. *Quo dextrum cornu ejus tegebatur*, Miror ex hac conſtructione Acidalium in ſole quaeſiſſe tenebras. Darii cornu dextrum mari tegebatur, mari enim propinquum erat, & per littus porrectum, uti laevum Alexandri, tegebatur, inquit. mare enim defendebat dextrum cornu Darii, ne circuiri poſſet aut oppugnari ab Alexandro. vel *tegebatur*, erat ad mare collocatum, ſtabat juxta littus. RADERUS.

Pinarum amnem] Calliſthenes apud Polyb. XII, 8. Πύρον corrupte vocat. eruditiſſimus Interpres tamen Pinarum reddidit. Raderus ſupra ad III, 4, 7. Πύραμον reſcribit: Ego cum Caſaubono ſentio. plane enim Pinarum, non Pyramum dicere voluit eo loco Calliſthenes. certum id ex deſcriptione fluminis quam ſtatim ſubjicit: *Patet autem eo loci intervallum ad montis radices, ſtadia quatuordecim. per hoc ſpatium tranſverſo limite dictus amnis labitur: qui quidem in jugis exortus, mox per interciſa montis latera erumpit, ac deinde per patentes campos ad mare uſque defertur, praeruptis & inacceſſis collibus eum cingentibus.* At Pyramus Curtio per planitiem Ciliciae fluit, ſupra III, 4, 7. ne alia argumenta hic advocemus. Ergo & deinceps Pinarum vocat Polybius. Nomen hujus fluminis aliter quoque corruptum eſt apud Strabon. lib. XIV. Nam ibi pro Πίναρος ſcribitur Πίνδος. quo mendo deceptus eſt & Aeneas Silvius in Hiſtor. de Aſia minori cap. 94. Apud Plutarch. Alex. cap. 32. Πίνδαρος. Pinarum autem hic conſtanter exhibent tam

copiis jusserat; *si id praestare non possent*, [1] *retrocedere in montes*, *&* [2] *occulte* [3] *circumire ultimos hostium.* Ceterum, destinata salubriter [4] omni ratione potentior fortuna discussit: quippe alii prae metu imperium exsequi [5] non audebant; alii frustra [6] exsequebantur: [7] quia, ubi partes labant, summa turbatur. 29 30

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *introducere.* 2 Leid. Voss. 1. *occultae.* 3 Mer. P. Frob. Bas. Col. Amst. *circuire* semper. 4 Mer. *cum rat.* 5 P. *non alii audebant frustra.* 6 Leid. *exaequabantur.* 7 Pal. 1. omittit sententiam.

tam meliora Curtii exemplaria, quam Arrianus, & alii. Vide Indicem, *Pinarus.* FREINSH.

Transire & objicere se] Quo securius cis amnem Darius aciem ordinare posset. transierunt etiam, post vero revocati sunt ab ipso Dario. Arrian. CELLAR.

Si id praestare non possent] Mirum ni & hic insititium est *praestare.* nam quanto venustius si absit? equidem & Curtium, si quid addere tale vellet, additurum aliud fuisse credam. sed, ut arbitror, nec hoc adderet, nec aliud; ita eum novi & amantem harum ἐλλείψεων, & otiosorum verborum fugientem. ACIDALIUS. Spuria & subjecta vox *praestare* praeter gustum, & genium Curtii videtur. RADERUS.

Ratione potentior fortuna] nihil enim consilia ejus valent, in quem fortunae saevire fatali sorte contigit. Cassius & Brutus profligaturi Antonium & Octavianum fuissent, *si par virtuti consiliisque fortuna adfuisset.* Flor. l. IV. c. 7, 2. CELLAR.

Quia ubi partes labant] Totam hanc sententiam excludit Pal. 1. Nec sane admodum necessaria videatur, nisi quod ita concepta est, ut ipsius auctoris esse non dubitem. Simile est illud P. Syri: *Fortuna unde aliquid fregit, cassum penitus est.* FREINSH.

CAPUT IX.

Utriusque exercitus membra praecipua & collatio.

Acies autem hoc modo stetit. [1] Nabarzanes equitatu dextrum cornu tuebatur; additis funditorum sagittariorumque viginti fere millibus. In eodem [2] Thymodes erat Graecis peditibus mercede conductis triginta millibus praepositus. [3] hoc erat haud [4] dubium robur exercitus, par Macedonicae [5] phalangi acies. In [6] laevo cornu [7] Aristomedes Thessalus viginti [8] millia barbarorum peditum habebat. 1 2 3

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Leid. Voss. 1. *Nabarzanas.* 2 Leid. Voss. 1. Mer. Bas. Col. *Timodes* Voss. 2. *Thimocles* Alii *Thimondas.* 3 Bong. Leid. Voss. 1. *haec.* 4 Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. *dubie.* 5 Voss. 2. *falangi.* 6 P. *levo.* 7 Bong. Leid. Voss. 1. *Aristomedis.* 8 Voss. 2. ut semper *milia* B. 1. omittit.

Dextrum cornu] Perite & sapienter instruxisse Darium exercitum putat Raderus, at vide quantum ab eo differat Cl. Freinshemius haec subjungens.

In eodem] Rescriberem *in medio*, sic enim alii locant, nisi putem ab ipso Curtio sic esse, quando nulli codices discrepant; quem ego certe in acierum descriptione haud accuratum fuisse cerno, atque id omnino accidisse ei crediderim, quod hujuscemodi rerum haud magnopere peritus esset. quo ipso argumento motus credere numquam potui, Curtium hunc eumdem esse, quem Africa proconsulem vidit. Eo enim honore, sat severis adhuc moribus, non putem mactatum fuisse hominem rerum bellicarum adeo rudem. Nisi forte dicamus, transcripsisse eum ita ex aliquo Graeculo, qui hoc modo tradiderit, quod nec abludat à ratione, cum hoc nomine Callisthenem etiam sciamus imperitiae arcessi à Polybio. Ceterum Persas fuisse solitos in dextro cornu optimam exercitus sui partem collocare, etiam ex Frontino II, 3, 3. videatur probari posse. FREINSH.

Hoc erat] Lege *haec erant.* HEINSIUS.

Haud dubie] vulgo *haud dubium.* male, haud dubie. MODIUS.

Par Macedonicae, &c.] Quod accipiendum de virtute militum Graecorum; quum dicit, robur fuisse totius exercitus. FREINSH.

Aristomedes] Erat hic Pheraeus patria, ut auctor est Arrianus, transfuga ab Alexandro ad Darium, ut Amyntas, & Thymodes, aliique complures. RADERUS.

In subsidiis pugnacissimas] Festus vel Paulus Diaconus: *Subsidium, quod postpositum est, ad subveniendum laborantibus.* Recte autem pugnacissimi ibi locabantur. Veget. l. III. c. 17. *lectissimos de peditibus & equitibus habeat dux post aciem praeparatos, ut,*

4 bat. In fubfidiis pugnaciffimas locaverat gentes. Ipfum regem in eodem cornu dimicaturum tria millia delectorum equitum, adfueta corporis [1] cuftodiae; & pe-
5 deftris acies quadraginta millia [2] fequebantur. Hyrcani deinde, Medique equites: his proximi ceterarum [3] gentium, dextra laevaque [4] difpofiti. Hoc agmen, ficut dictum eft, inftructum, [5] fex millia jaculatorum funditorumque [6] antecede-
6 bant. Quidquid in illis anguftiis adiri poterat, [7] impleverant copiae; cornuaque hinc [8] à jugo, illinc [9] à mari ftabant; uxorem matremque regis, & [10] alium fe-
7 minarum gregem in medium agmen acceperant. Alexander phalangem, [11] qua ni-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voff. 1. Lugd. Amft. *cuftodia.* 3 Ald. Baf. *fequebatur.* 3 Leid. Voff. 1. 2. Mer. Baf. Col. *gentium ultra eos* Alii *gentium equites.* 4 Leid. *difpofitis.* 5 F. *fex millibus* B. 1. 2. Leid. *VI.* Voff. 1. *III.* 6 B. 1. Leid. *antecedebat.* 7 Voff. 2. Ald. Frob. Baf. *impleverunt.* 8 Bong. Leid. *ab jugo.* 9 P. *armari.* 10 P. *aliarum.* 11 Leid. Voff. 1. 2. *quo nil.*

ut, ficubi hoftis vehementius infiftit, ne rumpatur acies, provolent fubito, & fuppleant loca. CELLAR.

Ipfum regem] Hunc locum Briffon. lib. 1. p. 131. ita citat: *Ipfum Regem dimicaturum*; omiffis verbis intermediis *in eodem cornu*, quod forte fecerit, quia propofito, cui advocabatur locus, non ferviebant: forte etiam vitium iis ineffe credidit. certe enim cum in neutro cornuum, fed in media acie pugnare confueverint Perfae reges, Darius hic, antiqui moris obfervantiffimus, ut fupra III, 8, 9. vidimus, non alibi collocandus erat. Dici tamen poffit, non femper mediam aciem expreffe nominari; fed totam in duas partes, feu cornua quandoque dividi. Tamen ob exercitus hujus magnitudinem, & moris inculcandi cauffa, diftinctius haec erant proponenda. Atque ita fecit Arrian. II, 2, 23. qui & morem eum, & enarratorem ejus inculcat: *Darius medium aciei tenebat, Perfarum regum in exercitus ordinatione veteri more obfervato, cujus quidem rei rationem Xenophon Grylli filius confcripfit.* Locus Xenoph. eft in lib. 1. ἀναβάσ. Sic in pofteriore proelio idem Arrian. III, 2, 21. κατὰ τὸ μέσον ἦ, ἵνα ἦν βασιλεὺς Δαρεῖος. Ubi iterum Curtius Darium in laevo cornu ftatuit, infra IV, 15, 1. Tangit eum morem & Lucianus navigio. *Proin tu quidem equitatui praefis, Lycinus autem dextrum cornu teneat. Porro hic Timolaus ad laevum collocabitur. Ego vero mediam aciem regam, ut folent Perfarum reges.* Eam itaque confuetudinem non attendiffe Curtium, aut alios auctores fecutum effe credam. quamquam, ut eum conformarem reliquis, aliquando tentarim legere; *in eodem curru*, nempe quo fupra vectum fcripferat: in ea pugna *quippe Darius curru fublimis eminebat*, ut dicet nofter infra III, 11, 12. fed tamen in pofteriori pugna iterum laevum cornu tenuiffe Darium Curtius IV, 14, 8. fcribit: hic quoque contradicente Arriano III, 2, 21. qui ex ipfa aciei defcriptione poft pugnam reperta, tradit in medio ftetiffe. FREINSH.

Adfueta corporis cuftodia] Adhuc vulgo *a. c. cuftodiae.* nihil ad noftra. MODIUS. *Cuftodia* legit Modius, adfentiuntur & MSS. Cod. noftri, & nervofior videtur appofitio, fed tamen & hoc eft Curtianum. l. V. c. 12, 9. *cuftodiae ejus adfueti.* aut fi ablativus placet, habes exemplum l. VI. c. 3, 8. *adfuetas imperio & nomine gentes.*

Ultra eos dextra] Sufpectus erat antea locus hic. fufpectus dico, imo manifeftiffimus vitii: fic enim legebatur. *His proximi ceterarum gentium equites dextra* &c. non poteram tamen fatis divinare, quomodo reftituendus effet, fed correxerunt hoc membranae, à quibus fcriptura haec eft, quam legis. MODIUS. Turbant Codices, atque ita corruptum locum indicant. Modius medicinam attuliffe videtur, non ita tamen ut Freinshemio probaffe videatur. Forfan interpunctione juvandus. *Hyrcani deinde Medique his proximi: ceterarum gentium equites ultra eos dextra laevaque difpofiti.*

Matrem in medium agmen] Non parcit iterum Curtio in hoc loco Cl. Clericus, etfi fatetur id vitii multis etiam accuratiffimis effe commune fcriptoribus, verum legibus doctiffimi logici non refpondent. nempe, cum poft proelium dicantur mater & uxor Darii in caftris fuiffe, debuerat Curtius indicaffe illas in medium agmen fpectatum admiffas, poftea ad caftra remiffas effe. Judicii de Curt. c. 5. §. 12.

Alexander Phalangem] Ex Appiani libro de bellis Syriacis optime cognofci poteft phalangis Macedonicae in campo ftantis ordo & facies. fic enim ille de Antiochi phalange contra Cn. Domitium: *Robur erat phalanx XVI. M. Macedonum ornata ex inftituto regum prifcorum Alexandri Philippique. Haec media acies fuit in decem partes divifa, earum fingulae in fronte quinquagenos armatos habebant; à fronte introrfus, in duos & triginta ordines patebant acies (in fingularum partium lateribus duo & viginti) phalanx muri fpeciem prae fe ferebat, elephantis inter partes eminentibus, tanquam turribus.* Illos viginti duos omifit interpres Gilenius. RADERUS. Video cur Gilenius omiferit iftos viginti duos, quia nimirum ratio non congruebat. Nec fane video, cum altitudinem latitudinemque phalangis defcripfiffet Ap-

nihil apud [1] Macedonas validius erat, in fronte constituit. dextrum cornu Nicanor Parmenionis filius tuebatur: huic proximi stabant [2] Coenos, & [3] Perdiccas, & [4] Meleager, & Ptolemaeus, & Amyntas, sui quisque agminis duces. in lae- 8 vo, quod [5] ad mare pertinebat, Craterus & Parmenio erant; sed Craterus Parmenioni parere jussus. Equites ab utroque cornu locati: dextrum Macedones Thessalis [6] adjunctis; laevum [7] Peloponnenses [8] tuebantur. Ante hanc aciem [9] po- 9 suerat funditorum manum, sagittariis admixtis. [10] Thraces quoque & Cretenses ante agmen ibant, & ipsi leviter armati. [11] At iis, qui [12] praemissi [13] à Dario ju- 10 gum montis insederant, [14] Agrianos opposuit ex Graecia nuper advectos. Parmenioni autem praeceperat, *ut quantum* [15] *posset*, *agmen ad mare extenderet*; *quo longius* [16] *abesset montibus*, *quos occupaverant barbari*. At illi neque obstare [17] venienti- 11 bus, nec circumire praetergressos ausi; funditorum maxime adspectu [18] profugerant territi: eaque res [19] tutum Alexandro agminis latus, quod ne superne incessere-

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *Macedones.* 2 D. Voss. 1. *Cenos* Mer. *Conos* Bas. Col. *Conon.* 3 Mer. Bas. Col. Voss. 2. *Perdicas* semper. 4 Leid. & Voss. 1. *Moeleager.* 5 Leid. omittit *ad.* 6 Bong. Mer. Pal. 1. Leid. Voss. 1. *adjuncti* Voss. 2. *& Thessali adjuncti.* 7 D. Leid. Voss. 1. *Peloponensi.* 8 Leid. *tuebatur.* 9 Mer. *posuerant.* 10 P. *Traches* Voss. 2. *Traces.* 11 Bong. Leid. Voss. 1. 2. Mer. Frob. Bas. Lugd. Col. Amst. *his.* 12 Pal. 1. *primi.* 13 Bong. Leid. Voss. 1. 2. *ab Dar.* 14 Pal. 1. *Agnianos.* 15 Leid. omittit *posset.* 16 Bong. Voss. 1. 2. *abesset acies montibus.* 17 D. Cl. P. B. 1. 2. Leid. Voss. 1. *venientes* F. Pal. 1. *venienti.* 18 Leid. Voss. 1. 2. *territi profugerant* D. Cl. F. B. 1. 2. *territi profuerant* P. *territi profugerent.* 19 Leid. *Alex. tutum* Voss. 1. *Alex. totum.*

Appianus, cur addiderit de lateribus? si tamen addidit, videatur potius scripsisse ἐς δὲ τὰ πλάγια ἑκάστου μέρους, λβ. pro κβ. Monendum hic, non recte explicari hoc loco illum Livii IX, 19, 8. *illa phalanx immobilis & unius generis*, quasi diceret constitisse ex aequalis ferme aetatis, roboris & staturae militibus, quamquam enim id ab uno aut altero Rege postea animi caussa, & per luxuriam ita observatum sit: tamen neque Alexandri phalanx ad eam formam fuit; neque Livius eo loco id voluit: quod quidem statim sequentia verba abunde declarant: *Romana acies distinctior, ex pluribus partibus constans: facilis partienti quacumque opus esset, facilis jungenti.* FREINSH.

Dexterum cornu] Si Arriano credimus (cui sane in hac parte lubentius fidem meam addicam) totus hic locus ita constituendus esse videtur: *Dexterum cornu Nicanor Parmenionis filius tuebatur: huic proximi stabant Coenos, & Perdiccas. at Meleager, & Ptolemaeus, & Amyntas, sui quisque agminis duces, in laevo, quod ad mare pertinebat: Craterus & Parmenio praeerant, sed Craterus Parmenioni parere jussus.* Hoc ut appareat, utque Arrianus etiam medicinam accipiat, adscribenda sunt illius verba II, 2, 16. *In dextro cornu montem versus peditum agmen locat, & scutatos, quibus praeerat Nicanor, Parmenionis filius. Proximum his Coeni, mox Perdiccae agmen: atque hi quidem ad mediam armigerorum aciem, ei qui dextro lateri praefuturus erat, adstabant. A sinistro vero, primae erant Amyntae copiae, inde Ptolemaei: proximae huic Meleagri. Et quidem ad laevam Craterus peditibus praefectus erat: totum autem sinistrum cornu Parmenio ducebat.* Ibi quod dicitur, *ei qui dextro lateri praefuturus erat*, valde ineptum est (quin enim, ut ceterorum, ita hujus potius nomen ederet) sed natum ex vitiata scriptura, quam sic restituo: οὗτοι μὲν ἔς τε ἐπὶ τὸ μέσον τῶν ὁπλιτῶν ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἀρξομένῳ τεταγμένοι ἦσαν. Scribendum: αὐτῷ τοῦ δεξιοῦ ἀρξομένῳ, *Hos quidem ad medios usque gravis armaturae ordines, ipse* (Alexander) *dextro cornui praefuturus statuerat.* eadem figura dicendi, αὐτῷ τεταγμένοι ἦσαν, qua versu proxime praecedente: οἱ δὲ ἱππεῖς αὐτῷ τέως μὲν κατόπιν τῶν πεζῶν τεταγμένοι ἦσαν. Alexander enim in dextro cornu fuit, ut idem Arrian. mox num. 30. exserte scribit quomodo etiam in proelio ad Granicum, Arrian. I, 5, 7. quam aciem operae pretium sit cum hac contendere. FREINSH. In hac ordinatione non dicitur, quae fuerit media acies, sed tantum referuntur utraque cornua; ex quibus tamen acies media intelligenda, nempe ubi duo cornua se tangebant. Simile quid in proelio ad Arbela comminiscitur quoque Freinshemius l. IV. c. 15, 1. nec aliter facit Livius in ordinanda acie Romana ad Cannas. ut satis clare demonstravit Cl. Jac. Gronovius ad Arrian. l. II. p. 72. ubi Arriano locum suum vindicat.

Peloponenses] Forte *Peloponnesii.* HEINSIUS.

Agrianos] Inter Haemum & Rhodopen collocant hos Graeci. Stephanus. *Agrii sive Agriani sive Agrianes* gens Paeoniae inter Haemum & Rhodopen siti. Laudantur Ptolemaeo, Straboni, Polybio, aliis. RADERUS.

Abesset acies] Illud *acies* ex veteri Codice inserui.

12 retur timuerat, praestitit. Triginta & duo armatorum [1] ordines ibant; neque enim latius extendi aciem patiebantur angustiae. paullatim deinde [2] se laxare sinus montium, & majus spatium aperire coeperant; ita ut non pedes solum pluribus [3] ordinibus incedere, sed etiam [4] à lateribus circumfundi posset equitatus.

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *ordinis.* 2 Bong. Voss. 1. *laxare se & sinus* Voss. 2. *lassare se* Mer. *se laxare & sinus.* 3 D. Ald. Pal. 1. Voss. 1. Col. *ordine* Leid. *ordini.* 4 Leid. Voss. 1. 2. Ald. Lugd. Amst. omittunt *à.*

MODIUS. comprobat Bongars. & Voss. Codex.

Triginta & duo] Arrian. II, 2, 15. *Quamdiu magna erat viarum angustia, angustam etiam aciem ducebat: ubi vero laxare se sinus montium coeperunt* (sic apposite verbis Curtianis utitur eruditissimus interpres, sed sequentia potius ita vertam) *explicuit subinde cornu, alium atque alium ordinem armatorum in phalangem adducens.* Porro *ordines* hoc loco intelligendi sunt à fronte ad tergum. series enim quaelibet, in quantamcumque longitudinem porrigatur, ordo dicitur: atque ita triginta duo ordines capiendi sunt, totidem viri, qui in prima fronte aciei simul progrediebantur: quos deinde ceteri seriatim ita subsequebantur, ut ordines in profundum constarent ex quingentis militibus, siquidem phalangem XVI. M. computemus. Vide Lipsii Milit. Rom. IV, 8. Ceterum Glareanus hoc loco legit: *Duo & triginta*, ob rationem quam prompsimus infra III, II, 27. ad verba *triginta omnino & duo.* FREINSH. *Triginta & duo ordines ibant*, hoc est, ibant ordines singuli, & in iis singulis viri triginta duo. Ordo est series consistentium juxta se à lateribus militum, quotquot illi fuerint. Graeci στοίχους vocant. SCHEFF. Numerantur hi ordines à fronte ad tergum. de numerorum ordine Valla l. III. elegant. c. 14. tradit, minorem ita praeponendum esse, *duo & triginta*, quod quamquam usitatum est, tamen nec triviales sunt, qui interdum postposuerunt. Senec. Apocolocynth. post principium: *Annus sexagesimus & quartus est, ex quo cum anima luctatus est.* CELLAR.

Ordinibus incedere] Non existimo, cur hic *ordinibus*, quam *ordine* legere malim, pluribus mihi esse reddendam rationem; sed & sequentia talia sunt, ut monitione non magnopere egeant. MODIUS. *Pluribus ordinibus* quomodo? cum angustiae non prohibeant multitudinem ordinum, sed militum singulorum in singulis ordinibus. possunt enim etiam in angustiis tot collocari ordines, quot est lubitum: at in iis non possunt collocari tot milites, cum prout laxiores arctioresve sunt, plures singuli admittant, vel pauciores. libri alii habent *ordine*, quod puto esse rectum, sed elliptice positum, pro *in ordine.* pedes potest ire pluribus in ordine, id est possunt pedites plures ire in unoquoque ordine. SCHEFF.

CAPUT X.

Alexandri oratio ad milites.

1 Jam in conspectu, sed extra teli [1] jactum, [2] utraque acies erat; quum 2 priores Persae inconditum & trucem sustulere clamorem. [3] Redditur & [4] à Macedonibus [5] major, exercitus impar numero, sed jugis montium vastis-

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *jam tum.* 2 Leid. *ultraque.* 3 Voss. 2. *redditus.* 4 Mer. *& Mac.* 5 Bong. *major ex. jug.* Leid. & Voss. 1. *major exercitus numero jugis* Voss. 2. *clamor exercitus numero jugis* Mer. Bas. Col. *ex. imp. n. jug.* Lugd. Amst. *major jug.*

Clamorem] De hoc more vide prolixe differentes Camerar. subcisiv. cap. 77. cent. 1. Lipsii Milit. IV, 11. Gruter. in Tacit. cap. 12. & Brisson. lib. III. pag. 342. & Ammirat. Polit. XIV, 5. FREINSH.

Major exercitus numero] Ita hunc locum emendavi, partim de conjectura, partim de vestigiis scripturae veteris. Vulgo: *Redditur & à Macedonibus major, exercitus impar numero, sed jugis montium vastisque saltibus repercussus*; plane inepte. MODIUS. *Major*, Diodorus XVII, 33. aliter, nec sine ratione: quippe cuncta invertit, & Macedonas prius exclamasse tradit, Persas, ob numerum, validius. FREINSH.

Exercitus impar numero sed jugis montium] Locus minime sanus. Plerique libri non habent illud *sed*, alii ne ista quidem verba, *impar numero*, agnoscunt. Hinc conjicio, scripsisse nostrum: *redditur & à Macedonibus. major exercitu, ut jugis montium vastisque saltibus repercussus.* Illud *major exercitu* idem.

vaſtiſque ſaltibus repercuſſus: quippe ſemper circumjecta nemora petraeque, [1] quantamcumque accepere vocem, multiplicato ſono referunt. Alexander ante prima ſigna ibat, idemtidem manu ſuos inhibens; ne [2] ſuſpenſi, acrius ob nimiam feſtinationem concitato ſpiritu, capeſſerent [3] bellum. Cumque [4] agmen obequitaret, varia oratione, ut [5] cujuſque [6] animis aptum erat, [7] milites adloquebatur. Macedones, *tot bellorum in Europa victores, ad* [8] *ſubigendam Aſiam atque ultima Orientis, non ipſius magis, quam ſuo ductu* [9] *profecti, inveteratae virtutis* [10] admoneban-

3

4

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Cl. P. F. B. 2. Leid. & Voſſ. 1. *quantumcunque accipere* Mer. *quantumcunque accep.* Pal. 1. *quantacunque accep.* 2 Alii *impenſius.* 3 Bong. Leid. & Voſſ. 1. 2. Lugd. Amſt. *proelium.* 4 Bong. Leid. & Voſſ. 1. Lugd. Amſt. *agmini.* 5 P. Voſſ. 1. *cujuſcumque.* 6 Baſ. *animo apt.* Pal. 1. *animus aptus.* 7 Voſſ. 2. *& milites.* 8 Voſſ. 2. *ad ſubjugandam.* 9 P. *profectu* Lugd. Amſt. *profectos.* 10 Lugd. Amſt. *admonebat.*

idem eſt ac major quam exercitus erat. Ex *exercitu ut*, factum eſt *exercitus*, quia primo junctim erat ſcriptum *exercituut*, poſt alterum *u* omiſſum, tamquam ſupervacaneum, & denique *t* tamquam pravum, mutatum in *s*. Verba vero *impar numero* nata ſunt ex gloſſa, qua quis illud *major exercitu* explicare conatus eſt. SCHEFF.

Ne impenſius ob nimiam &c.] Impreſſi, & ſcripti omnes, quos vidi, *ne ſuſpenſi acrius ob* &c. Verum hoc tibi non hominem, ſed quercus crede Pelaſgas dicere, monſtroſam hanc lectionem ex neſcio cujus gloſſatoris floſculis, ut alia pleraque in contextum irrepſiſſe. videlicet notaſſe ad oram libri, in quo *impenſius* erat, i. e. *acrius*, atque hoc receptum pro Curtiano, mox ab alio, qui paulo doctior haberi voluit, mutata voce *impenſius* in *ſuſpenſi* peperiſſe nobis illud *ſuſpenſi acrius* nullo ſenſu idoneo, fateor, ſed iſta illi non ſpectant. MODIUS. Oraculum habere jubemur hoc à quercubus Pelaſgis, ego vix accipio. certe non magnam fidem ei habeo. non perſuadet Modius, *ſuſpenſi acrius* eo modo natum ex *impenſius* quo vaticinatur. Mea cortina veriſimilius quid ſubjicit, ut retento *acrius* minore mutatione pro *ſuſpenſi* legatur *ſic infenſi*, nam aliae noſtrae audaciores ſunt hariolationes, ut tranſponatur idem verbum, legaturque vel: *ſuſpenſa manu ſuos inhibens ne acrius.* is enim habitus & geſtus eſt inhibentium, ut ſubrecto brachio manum ſuſpendant. vel remoto eo longius in ſequentem comprehenſionem: *cumque ſuſpenſo agmini obequitaret.* valeat hic *ſuſpendere*, ſiſtere morari. ni ex omnibus his unum aliquod verum, equidem auſim ipſum *ſuſpenſi* in crucem ad ſuſpendium tollere. quod certe non fruſtra verear ex dubia ſcriptura natum eorum, quae proxime praecedunt *ſuos inhibens.* nec difficulter huic ibit, qui & literarum ſimilitudinem videt, & exſcriptorum ſeculi ſuperioris oſcitantiam in his talibus novit. ACIDALIUS. Leviter de ſcriptura prius dicendum eſt, quae variat in illis *ne impenſius.* alii enim Codd. *ne ſuſpenſi acrius.* quo loco multa Acidalius, non ad guſtum meum, credo, nec aliorum. ego illam poſteriorem lectionem pro genuina habeo, & explico in Indice. Senſus autem eſt, non placuiſſe Alexandro, properare militem, dum adhuc extra teli jactum erat, ne, antequam cominus fieret, ſpiritus eum deficeret. non quod eum, cum in manibus eſſet pugna, acri impetu curſuque in hoſtem irruere nollet, quomodo haec verba à non nemine accipi video. Duo itaque ſunt, quae hic notanda. prius dum aliquantum abeſt hoſtis, tardius incedendum eſſe, ne vires militis ante proelium itineris labor hauriat: alterum, cum prope hoſtem ventum eſt, incitatiſſimo curſu manum conferendam. Utrumque obſervavit in hoc proelio Alexander; quae res ad victoriam multum contulit. FREINSH. Ne propter velociorem curſum vehementius concitato anhelitu ad proelium languidiores accederent. in vitiis enim Tactici numerant, ſi vires militis accurſu vel itinere ante proelium hauriantur. Veget. l. III. c. II. *obſervetur, ne longo ſpatio fatigatum militem ad proelium cogat.* CELLARIUS. Codicum fides & conſenſus locum ſibi vindicant, elegantem ſane. ſic Quinctil. l. 1. Inſtitut. orat. c. 8. *ſuſpendere ſpiritum* dixit. certe Modius interpunctatione deceptus videtur ſenſum ideo non eſſe adſecutus; conjunxitque *ſuſpenſi acrius*, cum interponenda ſit diſtinctio *ſuſpenſi, acrius* &c.

Cumque agmini] Impreſſi *cumque agmen.* non placet nec multo melius eſt, quod in ſcriptis aliquibus poſt erat, *ratione* pro *oratione.* MODIUS.

Varia oratione] Pro cujuſlibet gentis ingenio & cupiditate. Macedonas gloriae ſtimulo percellens, Thracas, & Illyrios praedarum ſpe inſtigans, & ſic alios aliter hortabatur. CELLAR.

Animis aptum erat] Sic in editis, ſic in manu exaratis omnibus legebatur. mihi tamen bonum factum videretur, ſi legeremus: *ut cujuſque animus erat*, omiſſo *τὸ aptum.* MODIUS.

Non ipſius magis quam ſuo ductu] Ambiguam orationem declinavit in vocibus *ipſius* & *ſuo*, ita ut *ipſius* referatur ad Alexandrum, *ſuo* ad ipſos milites, hoc intellectu: Macedones tam prompte ad expeditionem Aſiaticam & Perſicam profectos, ut ſuamet ipſorum potius voluntate profecti ſint, quam Alexandri impulſu. quo ipſo declarat ſtudium Macedonum bellandi, & jam uſitatam no-

5 bantur. *Illos terrarum orbis liberatores, emensosque olim Herculis & Liberi patris terminos, non Persis modo, sed etiam omnibus gentibus imposituros jugum:* [1] *Macedonum Bactra & Indos fore. minima esse, quae nunc intuerentur; sed omnia* [2] *victoria para-* 6 *ri.* [3] *Non praeruptis petris* [4] *Illyriorum & Thraciae saxis sterilem laborem fore; spolia totius Orientis obferri.* [5] *Vix gladio futurum opus; totam aciem suo pavore fluctuantem umbonibus posse propelli. Victor ad haec Atheniensium* [6] *Philippus pater* invoca- 7 batur: *domitaeque nuper* [7] *Boeotiae; &* [8] *urbis in ea nobilissimae ad solum dirutae,* species [9] repraesentabatur animis. *jam Granicum* [10] *amnem; jam tot urbes, aut expugna-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Leid. Voss. 1. 2. *Mac. provincias Bactra* Mer. *Mac. copias Bactra.* 2 D. P. Leid. *victori aperiri* F. *victoria aperiri* eraso *a* posteriori B. 1. Voss. 1. *victoria aperiri.* 3 Bong. Leid. Voss. 1. 2. Lugd. *non in praeruptis.* 4 Al. edd. *Illyricorum.* 5 Hinc incipit vetustissimus codex Cl. N. Heinsii procul dubio Florentinus, nam ita signavit Fl. 6 Voss. 2. *Filippus.* 7 Bong. Voss. 2. *Boetiae.* 8 D. *urbes* & correctum *urbis* B. 2. Fl. & Leid. *urbes.* 9 Bong. *repraesentabantur.* 10 D. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *agmen.*

tamque virtutem, qua re sibi conciliavit benevolentiam exercitus, adjungit acta & agenda ab eisdem. RADERUS.

Orbis liberatores] Videri voluit Alexander hanc sibi caussam gerundi belli constituisse, ut orbem terrarum à Persarum jugo, & tyrannide liberaret. Ideoque se Herculi comparabat, quasi vero non ipse durius jugum, quam abstulerat, imposuisset gentibus, à Seneca ob id graviter notatus l. 1. de benef. c. 13. *Hercules*, inquit, *nihil sibi vicit: orbem terrarum transivit non concupiscendo, sed vindicando. At hic* (Alexander) *à pueritia latro gentiumque vastator.* CELLAR.

Macedonum Bactra] v. c. *Macedonum provincias Bactra*, sed melius abest illud *provincias.* MODIUS. Caput Bactrianae, opulentissimae prope Indiae fines regionis, utpote adhuc intactae bello. infra l. v. c. 9, 5. CELLAR.

Umbonibus posse propelli] Valerius de Scaeva Caesaris: *ad ultimum districto gladio audacissimum quemque modo umbonis impulsu, modo mucronis ictu depellens hinc Romanis, illinc Britannicis oculis, incredibili nisi cerneres spectaculo fuisti.* Martialis eodem usus est loquendi genere:

In turbam incideris, cunctos umbone repellet.

Sueton. de Atilio Caesaris milite: *Transilivit in navem umbone obvios agens.* Umbo hic pro clypei media rotunditate accipitur, nonnumquam pro cubiti ansati condylo, ut Martialis usurpavit. Quinctilian. vitiosam ait sententiam esse, quae nimia est, ut de viro forti *bella umbone propellit.* parum tamen abest, inquit Turnebus, adversar. XIII. cap. 15. quin eodem genere sit usus Curtius: sed hoc interest, quod nec uno dicit, nec bella propelli scribit, sed *aciem.* bellum enim umbone propelli affectate dictum est, & superlate, praesertim ab uno. Proinde quod in Fabiano exemplo vituperationem meretur, laudem meretur in Curtio. RADERUS. Dubitet quis merito, an ipse Fabius hoc loquendi genus damnasset adsignatum Alexandro M. cujus immenso animo & ardori accommodatissimum videtur.

Pater invocabatur] Sic Germanicus legitur *precatus Drusum patrem, ut se eadem ausum, libens placatusque exemplo ac memoria consiliorum atque operum juvaret.* Tacit. 11, 8, 1. Quamquam hic loci vocabulum *invocandi* non aliter ceperim, quam pro advocare. advocabat eum exemplo, res ejus gestas memorando, usitatissimo ejusmodi hortationum loco, à majorum praeclare factis, maxime si qua recentia sunt, animos militum exstimulandi. FREINSH.

Domitaeque nuper Boeotiae] Athenienses simul & Boeotos uno proelio, in quo Alexander noster alterum cornu duxit. Hujus pugnae sexcentos testes laudat A. Schottus noster, ad annum Demosthenis quartum & quadragesimum, ad Chaeronaeam haec pugna pugnata est. RADERUS.

Urbis] Thebarum. Vide supplementum: ubi & de Granico, aliisque ad explicationem hujus capitis facientibus. FREINSH. suppl. l. 1. num. 13. CELLAR.

Admonebat] Glossema. Totus locus sic omnino fuit à Curtio conceptus: *Quum a. Graecos; ab iis g. i. G. bella: Darii prius, d. X. insolentiam, aqu. i. t. p. u. n. f. h. n. f. c. relinquerent: deum tem. r. e. ignibus deleta: urbes c. expugnatas: f. h. d. i. violata referebat.* nam ab hoc ultimo verbo superiora membra omnia sustinentur. FREINSH.

Darii prius, deinde] Ita Coloniensis, & MS. meus. Impressi: *Darii prius, deinde Xerxis insolentia, aquam ipsam terramque populantium &c.* Sigebergensis: *Darii prius, deinde Xerxis insolentiae, aquam ipsam terramque poscentium &c.* omnium optime. & servitum me abducito, ni ita legendum, nive adeo ita scripsit Curtius. tributi nomine exigebant Persae aquam & terram: hoc est redimere cogebant subditos aquae & terrae usum certo tributo; magis ad imperii magnitudinem ostentandam, quam ut opes augerent. Plutarch. in vita Alexandri. Δίνων δέ φησιν καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἴστρου μετὰ τῶν ἄλλων μεταπεμπομένους εἰς τὴν γάζαν ἀποτίθεσθαι τοὺς βασιλεῖς, οἷον ἐκβεβαιουμένους τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ κυριεύειν ἁπάντων. & apertius nescio

gnatas, aut in fidem acceptas; [1] *omniaque, quae post tergum erant, strata, & pedibus ipsorum subjecta* memorabat. Quum adierat Graecos; admonebat, *ab* [2] *iis gentibus inlata Graeciae bella Darii prius, deinde* [3] *Xerxis* [4] *insolentia, aquam* [5] *ipsam terram-* 8

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Pal. 1. *omnia quoque quae* Cl. P. F. B. 2. Col. *omnia quaeque quae* Fl. Leid. Voss. 1. *omnia quaeque p.* Voss. 2. *omniaque quaecunque p.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. *his* Voss. 2. *illis.* 3 Ald. Voss. 2. *Xersis.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. & edd. *insolentiae* Voss. 2. *insolentie* Lugd. Amst. *insolentiam.* 6 D. Cl. P. F. B. 2. *isos* Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ipsos.*

scio quis, qui vitam Alexandri nomine Julii Valerii ex Graeco Aesopi, si credere dignum est, contextu Latinam fecit: *Videt*, Alexander scilicet, *sibi assistentes habitu barbaros viros: percontansque cognoscit esse Darii satrapas, caussamque adventus esse, quod ex more regio petitum pecunias à Philippo venissent; pretium sc. aquae & terrae: his enim nominibus subjectos obsequi sibi Persae jubebant. Miratus igitur Alexander & petendi morem & titulum: Haeccine, inquit, elementa Persae mortalibus venditant, quae cunctis Deus in commune largitus est?* ad nos etiam nescio quis similis mos duravit. feuda enim quae vocamus, aut equo certi coloris, aut calcaribus aut simili re, quasi tributi annui nomine redimimus. MODIUS. Male vulgo *insolentia*, vel *insolentiam.* Ad *insolentiae*, verbum repetendum, quod praecessit, *admonebat.* De cetero *populantium* Modius etiam damnat, & è Sigebergensi codice *poscentium* reponit: quod ut persuadeat nobis, magno conatu agit, nec interpretationis solum suada blanditur, etiam vi auctoritatum pugnat. Pugnet, & depugnet, non ille tamen codex vincet, quantumvis ei omen à Victoriae monte. Videamus, & collato pede certemus. Interpretatur homo doctissimus ex more Persarum, qui tributi nomine aquam & terram exegerint, hoc est, redimere coëgerint subditos usum aquae & terrae certo aliquo tributo: idque non ut opes augerent adeo, quam imperii magnitudinem ostentarent. Blanditur hoc, & de Persis quis non facile credat? Unde habet tamen, si fas interrogare? Mihi enim sane dubium, & testem velim ab antiquitate. Ain' vero testem? Duos ecce tibi locupletes, alterum certe minime rejiculum, si alterum detrectes. Plutarchus est (sanctus ille quidem mihi testis:) & Julius quidam Valerius. quis iste? Vitam Alexandri Latinam fecisse dicitur ex Aesopi Graeco. Dicitur, ais: & ex Aesopi Graeco. Neutrum horum novi, nec injuria fidei diffido. Admittamus tamen ad testimonii dictionem, & audiamus: sed Plutarchum priorem. Apponantur enim & hic sane ipsa eorum verba, quo judicare lector melius ac statim possit. In vita Alexandri: Δίνων δέ φησιν καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἴστρου μετὰ τῶν ἄλλων μεταπεμπομένους εἰς τὴν γάζαν ἀποτίθεσθαι τοὺς βασιλεῖς, οἷον ἐκβεβαιουμένους τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ κυριεύειν ἁπάντων. Plutarchum accipimus, etsi neque hic Plutarchus, sed Dino, à quo acceptum ille saltem refert. Verum non cavillabimur. dicat, & affirmet Plutarchus ipse: an Modium quidquam tamen juvat? Postea videbimus: prius Aesopi nescio an fabellae attendamus. Exponit hanc ita Julius ille nescio qui Valerius; *Videt (Alexander) sibi assistentes habitu barbaro viros, percontatusque cognoscit esse Darii satrapas, caussamque adventus esse, quod ex more regio petitum pecunias à Philippo venissent, pretium scilicet aquae & terrae: his enim nominibus subjectos obsequi sibi Persae jubebant. Miratus igitur Alexander & petendi morem & titulum: Haeccine, inquit, elementa Persae mortalibus venditant, quae cunctis Deus in commune largitus est?* Egregie: & quis adhuc auctore tanto vicisse non assentiatur? Ille tamen haud contentus, etiam corollarium addit, aevi nostri consuetudinem in Feudis, quae similis inde adeo ad nos durarit. Suave illud: in quo risum tamen ego teneo, pertinere ad id quo de agimus, serio ac severe nego. Ἀπροσδιόνυσον est; quod si neque sit, probat tamen omnino nihil. Atqui de Aesopi jam testimonio quid dicam? Nihil, nisi auctoritatem ejus apud me tantumdem ac Valerii valere. Valeant uterque, & unde venerunt, eant, quaerant etiam, quibus persuadeant: apud me fidem non inveniunt. Nec puto quisquam cordatus erit, alicujus qui ponderis habeat, quod incertae, ignotae quidem fidei, incerti ipsi ignotique dicant. Sed nec opus illorum attestatione, si Plutarchus ab eadem parte. Unus hic mihi, unus omnibus satis erit, si affirmat, quod isti volunt. At vide, quam de eo male mereantur! Ignarum rei testem citant, invitum ad dicendum pertrahunt, dicenti alienam mox sententiam affingunt. En injuriam! Id eum ajunt dicere, quod nullus dicit. Aquam & terram tributi nomine Persas exegisse volunt: idem iidem de certo pretio pro aquae & terrae usu interpretantur. Cedo, quid horum Plutarchus? De aqua meminit, neque universim omni, sed Istri & Nili: ubi vero de ulla adeo terra? Sed de terra gratiam faciamus: age quid de aqua narrat? Ipsam, an pro ea tributum flagitatum? Non hoc profecto, si loquentem modo Graece satis intelligo. Videor intelligere, sine interprete etiam: & tamen interpretes consului. Hi nihil inde mecum de ullo eliciunt tributo. Et quid te teneam? hoc disertim longe ab illo aliud scriptum; solitos Persarum reges haustam & allatam ex ipso Nilo & Istro ipsam aquam inferre suae gazae, & reponere inter reliquum thesaurum, idque velut in imperii pignus, & magnitudini ejus extollendae. Hoc quid ad tributi exactionem? Neque vero aliud

ramque [1] *postulantium: ut neque fontium haustum, nec solitos cibos* [2] *relinquerent.*

[1] Dein

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *poscentium* Pal. 1. *poscentes* plurimae edd. *populantium.* 2 B. Cl. Leid. Voss. 1. *relinqueret.*

aliud praeterea vel fidiculis extorserint ex adducto loco. Vel occasionem vide, qua inciderit auctor in thesaurariae hujus aquae mentionem. De Susis captis agebat: ibi gazam narrat inventam: in ea extra numerum multa, supra modum pretiosa: duo praecipua & velut ad miraculum, purpuram Hermionicam, quinque millium talentûm, annos paene ducentos servatam, floris tamen adhuc recentis, & hanc illam aquam Istri ac Nili, turbatam ab his tantopere & ultro turbantem. Certe enim eos haec turbavit, auditione aut lectione levi aspersos alterius Persici moris, quem eumdem arbitrati cum isto confuderunt. Nam video & teneo originem erroris. Meminerant, sed jam totum paene dememinerant, quod ab aliis vere traditum constat inter eruditos. Id est hujusmodi; nec piget enim, neque huc non facit plurimum recensere. Persarum reges quibus populis bellum indicebant, aut à quibus alias volebant tradi sibi rerum omnium potestatem, ab iis per legatos terram & aquam poscebant. Id nempe συμβολικῶς: cum eo se argumento dominos vellent omnium, quae terra marique tenerentur. Et hoc igitur & illam qui quasi darent, accipere se imperium ultro significabant: qui negarent, ab iis mox vi & bello repetebant. Hoc cum veluti per nebulam obtusâ memoriae acie viderent, glaucomam oculo animi porro objecit obscurus quicumque est ille scriptor, qui & ipse fortassis haud recte satis consuetudinem Persicam intelligens, ita detorsit ac pro suo captu interpolavit. Ab eo decepti Plutarchum jam quoque ad has partes trahere sunt conati, imprudenter, ut monstravimus, ac frustra: quamquam ego quidem non tam inscientia lapsos ita eum prorsus accepisse crediderim, quam de industria sic interpretatos, ut fucum ultro facerent nobis, quos ad ignotum auctorem haesitantes illius auctoritas percellere posset & impellere ad assentiendum. Quî enim contra quem nitimur, eum in Graecis usque adeo caecutire putem, ut tam liquidum Plutarchi sensum liquido non viderit? Ac fuerit tamen per me ipsius error potius inscientis, quam scientis inducendi alios voluntas. Facilius ignorantia veniam invenit, quam malitia, quae nec jure ullo ullam adeo meretur. Longius produxisse videor hoc certamen, & satis jam pro Curtio pugnasse. Satis, ac nimium etiam satis: nec tempero mihi tamen, quin victor etiam nunc ex ipso pro ipso nitar. Etenim hactenus aliorum ab eo vim ita defendimus, ut frangeremus eorum saltem tela; ipse nunc & hos & alios, si qui porro incurrent, propriis à se longissime arcebit armis. Demus enim, quae refutavimus, vere ab auctoribus quibus volunt prodita, demus ab aliis eadem prodi: nihil ad Curtium pertinent omnino. Jam primum Curtius ita loqueretur scilicet, ut cum vellet tributum pro terra & aqua, terram & aquam posci diceret. Clarius omnino, si id vellet, aperiret. Sed neque Latinorum alius ita quisquam. nam quis omnium sub aquae & terrae sola appellatione tributum etiam harumdem acceperit? Quasi tu, qui mercem poscat, mercedem velle; aut contra qui mercedem, mercem arbitreris. Inepte: sed & hoc faciamus cum Latinitatis auctorem alium, tum Curtium potuisse: nego jam nostrum voluisse. Quod si demonstro, an hiscere porro contra quis audebit? Possum, neque quidquam est facilius. Vide mihi contextum ipsius orationis: & quae sequuntur verba cum praecedentibus apte junge. Priora nempe sic accipienda, ut posteriora patiuntur. his enim sensus illorum absolvitur, ut contra pendent à primis alias postrema. Jam si Darius & Xerxes insolentia quadam tributum pro aqua terraque poscebant, quomodo à quibus id poscebant: à quibus etiam forsan accipiebant, his quomodo, inquam, neque fontium haustum, neque solitos cibos relinquebant? Tributum qui pendunt, id certe retinent, pro quo pendunt. Alia quantumvis multa in hanc sententiam dici poterant: quae malo cogitet ipse secum lector, ne justo nos longiores simus. Et quid plura dici aut cogitari referat? jam qui communis sensus aliquantillum habet, nihil inesse sensus in ista lectione dudum sentit. Retinemus ergo nos *populantium*, in quo sententia optima & clarissima: quae tamen eadem fere, ne quid omnium dissimulem, ex illo ipso *poscentium* levi mutatione possit extricari. Quid enim si conjiciamus, in laudato Sigebergensi libro, qui *poscentium* scripsit, scribere *pascentium* voluisse, sive debuisse? Pasci & depasci quidem populari etiam est. Ita mens eadem ex utrisque: etsi fortior è nostro. nam levius certe *pasci*: & hic non satis vim exprimat insolentiamque vastam regum vastatorum. Itaque sic etiam maneat vox vulgata. De re, quid manifestius, quam ad insolentem illam respici multitudinem copiarum Persicarum? Has Xerxi quidem fuisse tantas accepimus, etsi neque Dario alteri postea minores, sed Xerxi, quem nunc maxime perstringit Alexander, multorum asseveratione tantas, ut qua incederent, omnia quae ad victum absumerent, neque illis paene terra ciborum produceret satis, neque integra flumina sufficerent in potum. Ita scilicet aquam ipsam terramque populabantur, ita neque fontium haustum, neque solitos cibos relinquebant. Et rapio ne ad Praetorem jam illum, qui servitum abduci se jubebat, ni *poscentium* legendum,

[1] Dein *deûm templa ruinis & ignibus esse deleta: urbes eorum expugnatas: foedera* 9 *hu-*

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Cl. Mer. P. F. B. 2. *daedita eis* Baf. Col. *dedita deis* Fl. Leid. Voff. 1. 2. *dedita eis* Lugd. Amft. *dedita diis.*

dum, nive adeo Curtius fic fcripfiffet? Habuero addictum abductum, fi jure experiri velim. Sed efto per me liber, dum ne correctionis, dum ne opinionis ac linguae pofthac ita liber. Infultare nos ei nolumus, quod nec me, nec in illum deceat: neque factum volumus, fi quid videbitur hic à nobis dictum fortaffe acerbius aut fcriptum. Atque plane cum Homero:

- - - - ἔπ@ δ' εἴπερ τι βέβακται
Δεινὸν, ἄταρ τὸ φέροιεν ἀφαρπάξαντες ἀέλλαι.

Luxuriati fane juveniliter fumus, & habenas paullifper ingenio dedimus in re, quae calorem noftrum excitaverat. Id dedecere nos hac etiam aetate non exiftimavimus, quoniam adhuc quidem, Varronis verbo, adolefcentiamur: & veniam, fi quid admifimus, cui venia opus, haud difficulter à quocunque lectore, ipfo etiam Modio, quem ut meretur amamus ac colimus, impetraturos fperamus. Quod fupereft, fuit, cum argutarer etiam aliquid ipfe in hoc loco, & pro *folitos* legendum *folidos* opinarer. Apte enim & pulchre jungi mihi tum liquentes fontium hauftus & folidi cibi videbantur. Abftineo nunc, & nemini fum mutationis auctor. ACIDALIUS. *Populantium.* Sic legit Acidalius: Modio *pofcentium* legendum videtur. ego *poftulantium* malim, quomodo qui primum Florentiae mox Lutetiae typis excufi funt Curtii codices habent. POPMA. Acidalius me cogit non folum à Briffonio diffentire, fed & à Modio defcifcere. Servo igitur *populantium*, & accipio de copiis Xerxis & Darii prioris. non placet tamen legere cum Acidalio *pafcentium*, quod minus tenue ipfe fatetur, & ad aquam non quadrat. neque laudo *folidos cibos*, fervoque *folitos*, id eft confuetos. nimis frequenter argutatur Acidalius, & ficut, cum temperat fibi, εὐστόχως conjectat, ita cum indulget, ultra verum plerumque progreditur. RADERUS. *Aquam ipfam, terramque poftulantium.* Nobiliffimus eft quidem hic locus, & diverfis Criticorum argutiis indigne habitus. Cum enim Modius nefcio quo in codice reperiffet *pofcentium*, eam lectionem arripuit: fed de tributo pro aqua & terra folvendo interpretatus eft. quem eo nomine recte reprehendens Acidalius fervore difputationis eo prolabitur, ut veram quoque fententiam pervertat, & retento *populantium*, ridicule exponat de fluviis, quos ab exercitu Xerxis ficcatos effe prodiderunt. Nihilo tamen fecius in fententiam pertraxit Raderum. At iftam interpretationem multa deftruunt: primo quod Darii & Xerxis conjunctim meminit, cum de prioris exercitu tale nihil memoretur; deinde quod hoc adfcribit *infolentiae*, quam certe nemo agnofcat in iis, quae neceffitatis cauffa fiunt. nec enim Xerxianos quifquam, infolentiae magis ergo, quam per fitim ebibiffe flumina arbitretur. praeterea fubjicit non flumina fibi erepta, quod oportuerat ita intelligentem, fed *fontium hauftus*: unde clarum, non de illis aquis intelligi, ad quas exficcandas ingenti exercitu opus effet, fed quibus incolae quotidie in potu uterentur. Quas quidem folitofque cibos, ea poftulatione ereptos effe, non ex vero dicit, fed accendit rem interpretando, & ad invidiam faciendam exaggerat. Pizarus lib. 11. Hiftor. Perf. quem in hunc locum etiam incidiffe video, cum fe inde non explicaret, novam fententiam commentus eft, Perfas populatos effe fontes, inficiendo. Sic enim colligo ex his verbis, ubi cauffas hujus belli enumerat: *Alter, ad eos oppugnandos, Mardonium reliquit in Graecia* (haec eft Curtio IV, 1.) *ut abfens quoque popularetur urbes, atque agros ureret, ipfamque aquam inficeret, adeo ut neque fontium hauftum, nec folitos cibos relinqueret.* Fortiffimum autem argumentum eft in ipfo more atque hiftoria. Haud enim dubium eft, quin de more Perfico terram & aquam petendi fenferit Alexander atque Curtius. quapropter veriffimam effe fcripturam, quam Florentina aliaeque edd. & jam noftra, proferunt. Vide quae de ifto more Perfarum notarunt Briffon. lib. III. pag. 330. & ex eo, ut puto, Arnifaeus de Rep. II, 3, 5, 6. quibus adde Aefchinem contra Ctefiph. & ex Ariftidis Panathen. praeter locos à Briffonio citatos, eum quoque, quo tradit Xerxem iterum Salaminem ad Athenienfes mififfe, aquam & terram, ut antea, petitum. Item Himerium in orat. qua Demofthenem inducit de revocando Aefchine confultantem, apud Photium. Tum Polyb. IX, 32. ubi de Lacedaemoniis, legatum qui ea de cauffa venerat, in puteum detrudentibus, & terra infuper injecta jubentibus, Xerxi ut referret, confecutum fe, quae petere ipfum nunciaverat, aquam & terram. Haec igitur eft ifta infolentia, quae non tantum Alexandro indigna, fed Athenienfibus atque Spartanis adeo intoleranda vifa eft, ut potius jus gentium violandum, quam iftam fuperbiam perferendam putarent. Per aquae autem & terrae petitionem, abfolutam dantium deditionem fignificabant, tamquam rerum ad humanam vitam maxime neceffariarum. quod pulchre indicat Taxiles apud Plut. Alex. c. 103. *Quum neque aquam nobis ademptum, neque victum neceffarium veneris, pro quibus folis neceffe habent homines fani decertare.* Ejufdem Plutarchi errorem, quod in libello de vitando aere alieno, fubinnuit, Perfas ignem & aquam petiviffe, refutat Rualdus animadverfione L. in Plut. ubi & hunc locum Curtii fic legendum effe

[1] *humani divinique juris violata* referebat. [2] Illyrios vero & [3] Thracas, rapto vivere adsuetos, *aciem hostium auro purpuraque fulgentem intueri* jubebat, *praedam*, 10 *non arma gestantem. Irent, & imbellibus feminis aurum viri eriperent. aspera montium*

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. *div. humanique.* 2 Alii *Illyricos.* 3 Voss. 2. *Trachas.*

ait, quomodo nos edimus. FREINSH. Persae bellum illaturi, per fecialem legatum *aquam & terram* hostium *postulabant*, quas qui darent, quia sine illis vita hominum nulla est, se suamque vitam & omnia victoris arbitrio permitti profitebantur. Polyb. l. IX. c. 32. dicitur πρεσβεύτης ὕδωρ καὶ γῆν αἰτούμενος, quem Lacedaemonii puteo immersum terra injecta obruebant, Xerxique lepido cavillo nunciabant, se dedisse legato ejus, quod postulaverat. CELLAR.

Dedita deis templa] Impressi, *dein deum templa*, omnino non recte. Membranae, *dedita eis templa*, hinc feci quod vides. magna adeo res? inquies. ne sit, dum vel ita tamen Curtio à me hic medicinam factam fateare. MODIUS. Modius sic quoque fecit. non usitatum tamen in consecrationibus *dedendi* verbum, & potius hic erat, *dedicata*, quod ego non tamen intruserim: lubentius ex illo ipso *dedicata*, concinnarim *Deis sita*, maxime, quia in vulgatis *dein.* sita deis templa Taciti phrasis est, quam neque noster abhorruerit. ille quidem frequenter ea usus, exemplum vide Ann. II. c. 7. *tumulum etiam nuper Varianis legionibus structum, & veterem aram Druso sitam disjecerant.* ACIDALIUS. Dicatos deos dicit lib. VIII. c. 5. forte *dedicata Deis.* HEINSIUS. Sic etiam Rutgersius lib. III. Var. Lect. c. 4.

Templa] Persas Graecorum templa subvertisse praeter Ciceronem II. in Verr. I. Socratem in Paneg. Diod. Sic. l. VI. Hieronymus in Isaiae 37. auctor est. Herodotus in Terpsichore narrat Xerxem non tam religionis impulsu templis Graeciae bellum indixisse, quam vindictae caussa. nam quod Athenienses Sardibus ignes intulissent, & templum Cybeles incendio conflagrassent, inde Persas offensos templa Graecorum cremasse. Graeci templa à Persis deleta instaurari vetuerunt, ut exstaret ad memoriam posteri temporis sempiternum hostilis eorum impietatis monumentum, ut Pausan. in Phocicis & Isocrates tradunt. At Delum, & Ephesum ab hac templorum clade immunes fuisse interpres Aristophanis in Εἰρήνη refert. quod illa Apollini, qui idem est cum sole; haec Dianae, quae luna perhibetur, sacra esset, id quod Cicero in Verr. testatur. POPMA. *Templa*, non desunt, qui Xerxem templa Graecorum incendisse ajunt, quod à Judaeis veram religionem edoctus, ex praecepto divino Deuter. 7, 5. id sibi faciundum putaret. Sed constat ex Pausania in Arcad. & Val. Max. lib. II. c. 10. ext. I. eum statuas Deorum non, ut ibi jubetur, confregisse; sed potius in Persidem deportasse. ut taceam alia, quae hanc sententiam redarguunt. Cicero de leg. II, 10. persuasum à Magis ait, Graecos criminantibus, *quod parietibus includerent Deos, quibus omnia deberent esse patentia.* Sed veram caussam aperire videtur Herodot. V, 102. & VI, 101. ultionem templorum à Graecis crematorum Sardibus. Strabo lib. XIV. omnia templa à Xerxe, quocunque adisset, incensa fuisse scribit, praeter Ephesium Dianae: quibus addunt alii & Delium. Pertinent huc Branchiadae, de quibus infra VII, 5. 28. qui in gratiam Xerxis, templum suum violaverunt. De Delphico templo notum est ex Justino II, 12, 8. & aliis quos ibi adnotat Bongarsius. De templo Beli ex Arriano III, 3, 17. & VII, 3, 31. vide omnino Brissonium lib. II. pag. 169. unde velut epitomen quamdam confecit Popma ad hunc locum, & Dempsterum ad lib. II. c. 2. Antiquitat. Rosini. FREINSH. Strabo lib. XIV. post initium auctor est, Xerxem omnia templa praeter Ephesinum incendisse. & Ascon. Ped. in Cic. de Praet. Urb. *erant*, inquit *Persae, & aedium sacrarum, & simulacrorum eversores*, causam hanc adfert, quia nulla *diu in terris templa condenda esse credebant, praesertim cum uni soli, quem venerarentur, vix mundus ipse sufficeret.* CELLAR.

Humani divinique juris] Nam Darius, qui quartus à Cyro imperavit, reversus à Scythis, Macedoniam nulla re laesus invasit, suae ditionis fecit. Justinus VII, 3, 1. Divini autem juris foedera violarunt, cum templa diripuerunt. RADERUS.

Illyrios] Sic malui cum quibusdam edd. aliae *Illyricos.* sed illud appellabantur. ergo & supra sic feci. FREINSH.

Rapto vivere adsuetos] Idem affirmat Strabo lib. VII. διὰ τὴν ἀγριότητα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ λῃστρικὸν ἔθνος, *quod eam homines saevi, & latrociniis dediti tenebant.* RADERUS. De Illyriorum rapinis, & bello inde cum Romanis exorto Florus II, 5. & late Polyb. à princ. lib. II. In Strabonis loco legam, καὶ τὸ λῃστρικὸν τοῦ ἔθνους. quomodo apud Thucyd. V, 13, 21. τῆς πολιτείας τὸ κρυπτόν. Aristoph. Scholia in Σφῆκας v. 32. προέβαλε δὲ τοὺς Ἀθηναίους φησὶ, διαβάλλων τὸ προβατῶδες αὐτῶν. FREINSH.

Praedam, non arma gestantem] Livius IX, 17, 14. de hoc Alexandro: Darium *mulierum ac spadonum agmen trahentem, inter purpuram atque aurum, enervatum fortunae suae apparatibus, praedam verius quam hostem, nihil aliud quam bene ausus vana contemnere, incruentus devicit.* De aureis armis Samnitium Romani duces apud Livium IX, 40, 6. *illa praedam verius, quam arma esse.* & X, 39, 12. L. Papy-

tium suorum juga, [1] *nudosque calles*, *&* *perpetuo rigentes gelu*, *ditibus Persarum campis agrisque mutarent.*

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Cl. P. F. B. Leid. & Voss. 1. *nudasque calles* B. 1. *nudaque colles.* Voss. 2. *nudosque colles* & sic alii.

pyrius: *Auream olim atque argenteam Samnitium aciem à parente suo occidione occisam: spoliaque ea honestiora victori hosti, quam ipsis arma fuisse.* De aureis atque argenteis armis, vide, si tanti sunt, quae notavi ad Florum 1, 16, 7. FREINSH.

Imbellibus feminis] Persis muliebriter exornatis. Supra c. 3. Silius Ital. l. XIV. vs. 131.

Femineum credas maribus concurrere vulgum.

CELLAR.

Nudosque calles] Rectius hoc, quam quod est in vulgatis, *nudosque colles*, sic enim statim post, sic saepius loquitur Curtius. MODIUS. Codex vetustissimus ita habet, reliqui recentiores fere omnes praeter Modianum, *nudos colles.* Acidalius etiam *calles*, & fere placet, quod videtur Curtius montes tam steriles dixisse, quam triti calles, quae nec herbam ferunt, quae tamen sequuntur ad *colles* quadrant, perpetuo nempe gelu rigentes. RADERUS. *Nudosque calles*, sic malui cum aliquot libris, quam cum aliis *colles:* cum modo de montibus praecesserit, & hoc vocabulum aptissimum huc sit, ob caussas, quas in Indice referemus. FREINSH. *Nudos colles*, Steriles agros in editioribus locis. *Calles* mavult Freinshemius, quod jam montium juga praecesserint. sed nec ineptum vulgare *colles*, ut minores montes majoribus opponantur. CELLAR.

Ditibus Persarum campis] Invenio alibi *mitibus*, quod recte rigori frigoris, & montium asperitati, sic, quomodo alterum nudis callibus, opponatur. utrumque bonum: Utrum melius? ego tam non ausim hoc tollere, quam illud pariter inferere. ACIDALIUS. *Mitibus* scriptum se Acidalius reperisse affirmat, quod asperis jugis montium non male respondet. sed nec alterum respuendum. Livius, *in diti domo*, & *ditia stipendia.* Propert. l. III, el. 3, 1.

Arma Deus Caesar dites meditatur in Indos.

Silius *dites glebas.* Terent. *Dis es Demea.* Plautus, *dites damnosi mariti. ditibus* ergo pro divitibus etiam usitatum. RADERUS.

CAPUT XI.

Pugna cruenta, in qua 100000 *peditum ac* 10000 *equitum Persarum occumbunt: reliquis fusis fugatisque.*

[1] Jam ad teli jactum pervenerant; quum Persarum equites ferociter in laevum cornu hostium invecti sunt. Quippe Darius equestri proelio [2] decernere [3] optabat, [4] phalangem Macedonici exercitus robur esse conjectans. jamque etiam dex-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *cum Persarum equites jam ad teli jactum pervenerant.* Voss. 1. *teli ad.* 2 Voss. 2. *decertare.* 3 D. *obtabat* sed correctum Leid. Voss. 1. *obtabat.* 4 Voss. 2. *fal.* plerumque.

Ad teli jactum] Diodor. de hoc proelio lib. XVII. c. 33. αἱ δυνάμεις ἐντὸς βέλους ἐγένοντο. nec aliter Arrianus lib. II. CELLAR.

Equestri proelio] Qua parte virium maxime fidebat. Persae enim, ut & successores ipsorum Parthi rei equestris peritissimi semper sunt habiti. vide Justin. XLI, 2, 5. & imprimis Brissonium lib. III. p. 299. FREINSH.

Robur esse conjectans] Itane conjectans? imo vero sciens. docuerat enim perspicua & liberrima oratione Charidemus, quae propius initium hujus libri. suspectum ergo nobis id verbum, etsi mutare non audemus nunc quidem; nam olim scio me impetus capiebat rescribillare; *Phalangem Macedonici exercitus robur detrectans.* Atque ita erat: equestri proelio decertare malebat, timens ac fugiens Macedonicam hanc phalangem, quae in dextro cornu. sed olim hoc praecipiti adhuc calore, quae nunc paullatim crescente minuit aetate. ACIDALIUS. *Detrectans* rescribit Acidalius. non detrectavit, imo circuire conabatur Darius Alexandrum, sed maluit ab equestri proelio pugnam inchoare, conjectabat autem, non quod nesciebat robur phalangis Macedonicae, sed quod phalangem in dextro cornu cum Alexandro esse, ut erat, conjectaret, equitatus enim praemissus prospectum impediebat. RADERUS. *Robur esse conjectans*, nec enim ipse adhuc expertus erat:

 scire

2 dextrum Alexandri cornu circumibatur. Quod [1] ubi Macedo conspexit: duabus alis equitum *ad jugum montis* jussis [2] *subsistere*, ceteros [3] in medium belli discrimen 3 strenue [4] transfert. [5] Subductis deinde ex acie Thessalis equitibus, praefectum eorum [6] *occulte circumire tergum suorum* jubet, *Parmenionique conjungi*, *&* [7] *quod is im-* 4 *perasset*, *impigre* [8] *exsequi.* Jamque ipsi in medium Persarum undique circumfusi egregie [9] se tuebantur; sed [10] conserti, & quasi cohaerentes, tela vibrare non poterant:

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *ut.* 2 Voss. 2. *obsistere.* 3 F. subscriptum *ad medium.* 4 F. *differt.* 5 Leid. *subditis.* 6 Pal. 1. Col. omitt. *occulte.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. *quod is impetrasset* Voss. 2. *quod impetrasset* P. omittit *imper.* 8 Mer. *obsequi.* 9 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *se.* 10 Sic Pal. 1. & Voss. 1. F. B. 1. 2. Fl. Leid. Lugd. Amst. *conserti* Voss. 2. *confercti.*

scire quidem ex aliorum relatu potuit. unde Acidalius tentabat legere, *robur detrectans.* sed ipse Acid. vidit hanc conjecturam suam non nimis fido tibicine niti. FREINSH.

Dextrum cornu circumibatur] Dextrum Alexandri cornu à latere montem habebat, quem occuparant Persae, quibus, ne circumiretur, duas equitum alas objecit. RADERUS. *Etiam dextrum Al. cornu*, Satis confuse proelia sua narrat Curtius, adeoque in hac re longe praetulerim Arrianum, quem non intelligo, quomodo nostro hic conciliet Raderus. Et si quis putat injuriam fieri Curtio, interpretetur mihi, quid sibi velit, quod dextro Alexandri cornu ab hostibus fere circumvento, duabus alis equitum ad jugum montis jussis consistere, ceteros in medium belli discrimen transfert. Jam primum Alexandri dextrum cornu montibus tegebatur, ergo ab eo latere circumiri non potuit: superest ut factum sit ab altero. sed ne id quidem potuit, nisi Parmenione, qui agmen ad mare extendere, ob hoc ipsum jussus erat, jam circumdato, nihil autem tale hic legitur. Et si largiremur; quomodo Thessali potuerunt circumire terga suorum, & Parmenioni conjungi? Atque hoc etiam ut factum demus; quis Deus ex sinistro cornu (ibi enim curavit Parmenio) repente eos deinde transtulit in dextrum, ut quod infra ingerit, à Persis urgerentur: deinde quam omnia alia turbata, magisque etiam permixta, quam in ipso proelio pugnantes fuerint. primo de utroque cornu speciatim loquutus, mox unam ubique aciem facit, in qua profligatur Darius, nempe ab Alexandro, qui in dextro suo cornu erat: Alexander autem hostem insequi non audet, altero adhuc cornu pugnante. Interim tamen quod Rex victor non audet, audet adhuc in discrimine constitutus Parmenio. fugientibus enim equitem immittit, tamquam sibi ad pugnam supervacuum. Cum interim in altero vicissim cornu non levius miraculum, Thessali equites ibi urgentur à Persis, quos omnibus diis gratias oportebat agere, si à Thessalis fugae tantum securitas esset. Interim nulla hic de Graecis, praecipua spe Darii, & propemodum unica, mentio: nisi quod tandem abruptos à ceteris haud sane fugientibus similes evasisse tradit: quasi interim spectatores tantum fuissent, nec ullum aut Macedonibus exhibuissent negotium, aut ab ipsis sustinuissent. Quanto melius, aptius, disertius haec omnia Arrianus? In his itaque talibus mihi non satisfacit Curtius: alia ejus omnia & prudentissime & politissime composita esse non infitior, cujus rei gratia declinassem utique hanc notam, si per instituti mei rationem licuisset. FREINSH.

In medium Persarum agmen undique circumfusi] In medio Persarum agmine circumfusi Macedones. *In medium* dixit, pro *in medio*, ut supra *in Ciliciam fore* c. 5. ad quem locum nos copiose. RADERUS.

Jamque ipsi &c.] Modo significavi me ex toto hoc capite paucissima intelligere: video tamen Curtium hic voluisse dicere non de Thessalis equitibus, nec enim ii missilibus pugnaverint; sed de ipso Alexandro. clarum hoc ex num. 9. hoc capite: *Macedones, ut circa Regem erant. Jamque*, dum ad Parmenionem abeunt equites, *ipse, Alexander, in medium Pers. und. circumfusus, egr. se tuebatur: conserti*, hoc jam ad utrosque exercitus pertinet, ut ostendunt sequentia, non ad Persicum tantum, quod volebant alii: Optem videre haec, quomodo ante Modium habuerint, quem Acidalius dicit fateri se ita, ut nunc leguntur, correxisse, quae antea mirifice turbassent. Recte tamen ille illustrando huic loco adduxit Diodorum XVII, 33. *barbari tam densa conjecerunt tela, ut propter multitudinem emissorum, atque in se mutuo incurrentium, leviores inferrentur plagae.* A quo haud multum dissimilis locus Livii XXXIV, 38, 2. *missilibus Lacedaemonii pugnabant, à quibus se & magnitudine scuti perfacile Romanus tuebatur miles, & quod alii vani, alii leves admodum ictus erant. nam praeter angustias loci, confertamque turbam, non modo ad emittenda cum procursu, quo plurimum concitantur tela, spatium habebant: sed ne ut de gradu quidem libero ac stabili conarentur. itaque ex adverso missa tela nulla in corporibus, rara in scutis haerebant.* Plura vide in tertia post hanc nota. Similia Silius IV, 552. & IX, 320. FREINSH.

Sed conserti] Emendavi etiam antea, sed non putavi notatu dignum, *conserta robora*, non *conserta* le-

terant: [1] ſimul erant emiſſa, in eoſdem [2] concurrentia implicabantur, levique & [3] vano ictu pauca in hoſtem, plura in humum innoxia cadebant. ergo [4] cominus [5] pugnam coacti conſerere, gladios impigre ſtringunt. Tum vero multum ſangui- 5 nis

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 1. *ſimulque* Voſſ. 2. Baſ. Er. & aliae edd. *ſimul ut*. 2 Voſſ. 2. *occurrentia*. 3 Mer. *vario*. 4 Leid. & Voſſ. 1. *comminus* ſemper. 5 Frob. Baſ. Col. omittunt *pugnam*.

legendum, & hic quoque moneo, ne cum vulgatis *conferti* legas. MODIUS. Fatetur ita Modius correxiſſe, quae antea mirifice turbaſſent. Recte ille, niſi quod incautius emendationem ſuam firmari putavit Diodori verbis, neque rem prorſus eamdem, neque de iiſdem hic quidem narrat, contra eſt, ac de Darii quidem militibus ille quod noſter de Alexandri. vide. ὡς δ' αἱ δυνάμεις ἐντὸς βέλους ἐγένοντο, τοῖς μὲν περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐπέρριψαν οἱ βάρβαροι τοσοῦτον πλῆθος βελῶν, ὥστε διὰ τὴν πυκνότητα τῶν βαλλομένων ἀλλήλοις συγκρουόντων ἀσθενεστέρας γίνεσθαι τὰς πληγάς. gemina ſunt tamen pene, ac valde juxta ſe poſita illuſtrant. ACIDALIUS. Antiquiores omnes libri habent *conſerti*, non *conferti*. utrumque non eſt improbum, *conſerti*, impliciti inter ſe: *conferti*, denſati. RADERUS. Supra c. 2, 13. *conſerta robora virorum*. CELLAR.

Tela vibrare] Forte *librare*. HEINSIUS.

Simul erant emiſſa in eodem] Ita recte correxiſſe haec mihi videor, cum antea ſic legerentur: *ſimul ut erant emiſſa, in eoſdem concurrentia implicabantur*. male, imo nulla ſententia, cum noſtra emendatio Diodori verbis confirmetur. MODIUS. *Simul erant emiſſa*, eleganter pro ſimulac. Horat. *ſimul obligaſti perfidum vatis caput*, ubi plura exempla Lambinus (ſic auctor de bello Hiſpan. Caeſ. c. 36. *ad quem ſimul nuntius allatus eſt confeſtim ſequi coepit*.) RADERUS. Varie hunc locum tentant invitis omnibus MSS. qui receptam lectionem tuentur. Ergo rem expedio, mutata ſola diſtinctione in hunc modum: *ſimul ut erant emiſſa in eoſdem, concurrentia implicabantur*. hoc vult tela illa emiſſa plura in eoſdem, adverſarios puta, ideoque fuiſſe implicata concurſu, prius quam venirent ad eos, atque ita innoxie cecidiſſe in terram. SCHEFF. Recte correxit Modius. vide Stewechium ad Veget. de re milit. c. 4. Daviеſium ad Caeſarem de bello Gall. l. IV. c. 26. & utrumque Gronovium ad Liv. l. IV, 31. & l. VI. 4.

In eodem concurrentia] Libri veteres omnes, *in eoſdem concurrentia*. in eoſdem Macedonas dixeris, cum locum vibrandi tela non haberent, placet tamen cum Modio ſcribere *in eodem*. ergo mens auctoris eſt: tela ſimulatque à denſatis & conſertis erant emiſſa eodem in loco concurrebant in aëre, ita ut inter ſe collliderentur & implicarentur, nec ad hoſtes pervenirent, nec ictum amiſſa vi in aëre validum haberent. haec mens Curtio, à Macedonibus tela primum jacta, quae ubi parum laeſerunt, coacti cominus pugnam conſerere, gladios ſtrinxerunt. Arrianus & Diodorus aliter rem narrant, & tela à barbaris miſſa primum in Macedones affirmant. Animadvertit hoc ex Siculo etiam Acidalius, ubi Modium in reprehenſionem vocat. RADERUS. *In eoſdem*, Falſum hoc. non enim potuerunt in eoſdem incidere, quae mutuo occurſu intercepta, *plura in humum innoxia cadebant*. Modius & ex eo Raderus *in eodem* ſcribunt: quomodo olim etiam mihi videbatur, priuſquam eos vidiſſem, praeferebam tamen; *in idem*. ſed neque huic, neque illi lectioni quiſquam codicum adſtipulatur. FREINSH. Modii tamen lectio minima fit mutatione, & longe ad rem adcommodatior eſt.

Pugnam conſerere] Prius illud in Lugdunenſibus non erat, lubenter tamen ita loquuntur Latini, ut dicant *manus* aut *pugnam conſerere*. MODIUS.

Acies ita cohaerebant] Curtius ſupra III, 2, 13. *vir viro, armis arma conſerta ſunt*. ubi Homeri verſus adduximus hoſce: ex Iλ. ν. vſ. 130.

Φράξαντες δόρυ δουρί, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ,
Ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.

Quibus verſibus longe poſtponit Macrobius Virgilianam imitationem (Aeneid. x, 361. reprehenſus eo nomine à Scaligero poët. v, 3.)

- - - haeret pede pes, denſuſque viro vir.

Nec Virgilius tantum, ſed plerique Latini vel Homerum in hoc, vel Virgilium, vel utrumque aemulati ſunt. A. Furius Antias:

Preſſatur pede pes, mucro mucrone, viro vir.

Ennius item:

- pede pes premitur, armiſque teruntur & arma.

Ovidius Metamorph. IX, 43.

Inque gradu ſtetimus, certi non cedere, eratque
Cum pede pes junctus, totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.

Et magnifice, ut omnia, Statius Theb. VIII, 398.

Jam clypeus clypeis, umbone repellitur umbo,
Enſe minax enſis, pede pes, & cuſpide cuſpis,
Sic obnixa acies, pariter ſuſpiria firmant,
Admotaeque nitent aliena in caſſide criſtae.

Non par eſt huic Valerius Flaccus Argon. VI, 182.

Illi ubi conſertis junxere trementia telis
Agmina, virque virum galeis afflavit adactis.

Segnius ut dixi, illud praeſertim, *galeis afflavit adactis*. Nec Silius aequat, quamvis conatus:

- - - teritur junctis umbonibus umbo,
Peſque pedem premit, & nutantes caſſide criſtae
Hoſtilem tremulo pulſant conamine frontem.

& IX, 321.

- - - galea horrida flictu
Adverſae ardeſcit galeae, clypeuſque fatiſcit

Q 3 Im-

nis fusum est. duae quippe acies ita cohaerebant, ut armis arma [1] pulsarent; mucrones in ora [2] dirigerent. Non timido, non ignavo cessare tum licuit: [3] conlato pede, quasi singuli inter se dimicarent, in eodem vestigio stabant, donec [4] vincendo [5] locum sibi facerent. Tum demum ergo promovebant gradum, quum hostem prostraverant. At illos novus excipiebat [6] adversarius fatigatos: nec vulnerati, ut alias solent, acie poterant excedere, quum hostis instaret à fronte, à tergo sui urguerent. Alexander non ducis magis, quam militis [7] munera exsequebatur; [8] opimum decus caeso rege expetens. quippe Darius curru [9] sublimis eminebat;

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. omittit. 2 Mer. *dirigebant.* 3 MS. p. L. *collati.* 4 P. *incendio.* 5 Voss. 2. *sibi locum.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Mer. *adversus.* 7 Bong. Leid. Voss. 1. *munia.* 8 Voss. 2. omittit *opimum decus caeso rege expetens* Leid. *primum* Fl. *& petens.* 9 F. *sublimus.*

Impulsu clypei, atque ensis contunditur ense,
Pes pede, virque viro teritur - -

Prorsus his geminum est Tyrtaei, quod tute leges. initium est:

Ἀλλά τις ἐγγὺς &c. RADERUS.

His adde Lucanum VII, 493.

Pompeji densis acies stipata catervis,
Junxerat in seriem nexis umbonibus arma:
Vixque habitura locum dextras ac tela movendi
Constiterat, gladiosque suos compressa tenebat.

Ex Historicis locum Ennii supra relatum citat & Hirtius de bello Hispan. cap. 31. *Cum clamori esset intermixtus gemitus, gladiorumque crepitus auribus oblatus imperitorum mentes praepediebat. Hic, ut ait Ennius, pes pede premitur, armis teruntur arma.* Marcellin. XVI, 30. *Jaculorum deinde stridentium crebritate hinc inde convolante, pulvis aequali motu assurgens, & prospectum eripiens, arma armis, corpora corporibus obtrudebat.* Et XVIII, 21. *Hic mixti cum Persis eodem ictu procurrentibus ad superiora nobiscum, adusque ortum alterius solis immobiles stetimus, ita conferti, ut caesorum cadavera multitudine fulta reperire ruendi spatium nusquam possent: utque miles ante me quidam discriminato capite, quod in aequas partes ictus gladii fiderat validissimus, in stipitis modum undique coartatus haereret.* Idem XXXI, 38. nonnulla habet his Curtii verbis & superioribus adfinia. *Collisae in modum rostratarum navium acies, trudentesque se vicissim, undarum specie motibus sunt reciprocis agitatae.* & mox: *steterunt improtecti pedites, ita concatervatis manipulis, ut fixi nec mucronem exserere, aut manus reducere quisquam posset.* item: *neque ad receptum confertis ordinibus laxari usquam poterat locus, & evadendi copiam constipatio densior adimebat: nostri quoque ultimo cadendi contemptu occursantes receptis gladiis obtruncabant, & mutuis securium ictibus galeae perfringebantur atque loricae.* Plutarchus Pyrrho cap. 71. *Ita conferti & constricti inter se quum essent, nihil administrari per quemquam virium poterat, sed velut unum corpus in se compactum, universus globus multa capiebat in utramque partem momenta & volumina &c. ensem qui strinxerat, aut lanceam inclinaverat, non erat recipiendi recedendive facultas, verum eis temere obvium quemque transfodiebant, incurrentesque in se mutuo occumbebant.* Livius XXIII, 27, 5. *cum corporibus applicantur, armaque armis jungunt in arctum compulsi, quum vix movendis armis satis spatii esset &c.* FREINSH.

Mucrones in ora dirigerent] Haec nullo alio aspectu posuit Curtius, nisi ad ostendendam propinquitatem pugnantium. Alias enim videri possit allusisse ad praeceptum Caesaris, *Miles faciem feri*, de quo ad Florum IV, 2, 50. & Germanici apud Tacit. II, 14, 4. *ora mucronibus quaererent*, quod non putem. FREINSH.

Ut alias solent] Ut aliis in bellis laesi proeliis excedunt. *Alias* hic videtur pro *alioqui* positum. valet idem, quod alio tempore. Cicero *potest mihi ipsi aliud alias videri. Plura scribam alias. Nemo potest alias beatus esse, alias miser. Alias* non usurpatur pro *alioqui. alioqui* tamen nonnumquam pro *alias.* Itaque hic locus velut singularis & observandus. si tamen est singularis: nam vere explicabitur, ut aliis in proeliis, sive aliis temporibus fieri solet. Ita nihil erit singulare. RADERUS.

Non ducis magis, quam militis] Etiam hac genuina laude commendavit Homerus suum Agamemnonem Ἀμφότερον βασιλεύς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής. RADERUS. Sallust. de Catilina c. 60. *Strenui militis & boni imperatoris simul officia exsequebatur.* CELLAR.

Opimum decus] Opima spolia sunt, quae dux duci detrahit, vide Livium l. IV. c. 20. de Druso Sueton. in Claud. c. 1. *Ex hoste super victorias opima quoque spolia captasse, summoque saepius discrimine duces Germanorum tota acie insectatus.* Ita autem his proprium *opimorum* agnomen, ut simpliciter etiam *opima* dicantur apud Plin. paneg. c. 17. Senec. Herc. fur. v. 40. Flor. II, 17, 11. CELLAR.

Curru sublimis] Vide Brisson. lib. 1. p. 83. f. quamquam Arrianus & quidem vero similius dicat, eum postea fugae tantum caussa currum conscendisse. nisi tamen concilies ex Diodoro XVII, 34. fuisse in curru, eumque quatientibus equis, alio conscenso fugisse. Alexander autem eques pugnam iniit,

bat; & fuis ad fe tuendum, & hoftibus ad inceffendum, ingens incitamentum. Ergo frater ejus [1] Oxathres, quum Alexandrum inftare [2] ei cerneret, equites, [3] quibus praeerat, ante ipfum currum regis objecit: armis & [4] robore corporis multum fuper ceteros eminens; animo vero & pietate [5] in pauciffimis. illo utique proelio clarus, alios improvide inftantes proftravit, alios in fugam [6] avertit. At Macedones [7] ut circa regem erant, mutua adhortatione firmati, cum ipfo in [8] equitum agmen [9] inrumpunt. Tum vero fimilis ruinae ftrages erat. Circa currum Darii jacebant nobiliffimi duces, ante oculos regis egregia morte defuncti, omnes in ora proni, ficut dimicantes procubuerant, adverfo corpore vulneribus acceptis. In-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. *Xathres* Leid. *Exathres* Voff. 2. Mer. Frob. Baf. Lugd. Col. Amft. *Oxatres* alii *Oxyatres*. 2 Leid. Voff. 1. omittunt *ei*. 3 Voff. 2. *quibus ipfe prae*. 4 P. *corp. rob. fup. cet. mult. em.* 5 Voff. 2. omittit *in pauc*. 6 D. à manu fecunda P. F. *vertit*. 7 Bong. Fl. Leid. Voff. 1. 2. omittunt *ut*. 8 Bong. *equitatum*. 9 Voff. 2. *prorumpunt*.

iniit, ut merito tot fidelibus hiftoricis credo, prae nugatore Philoftrato, qui fine lib. II. de Apollonio hunc quoque fcribit curru in proelio vectum, narratione non fimpliciter falfa. nam & *Iffos* plurali numero, & cum fatrapis ibi pugnaffe (non cum ipfo Dario) dixit. Curru autem veteres proelium inibant heroicis temporibus. Sed & diu poftea apud nonnullas gentes in ufu fuerunt. De effedariis Britannorum notum eft ex Caefare. Apud Perfas id immutaffe Cyrum, Xenophon lib. VI. παιδείας fcribit, pro quadrigis quibus ad id tempus Afiatici omnes ufi fuerant, Cyrenaici quidem adhuc tempore Xenophontis utebantur, currus falcatos inftituentem. FREINSH.

Oxathres] Sequutus fum fcripturam eorum librorum, quae alios etiam hiftoricos adftipulatores habet. Nam & Diodoro XVII, 34. eft Ὀξάθρης: & Plutarcho Artox. cap. I. qui idem in Alex. c. 78. quamvis Ἐξάθρην appellet, tamen in hoc nobifcum confentit, quod trifyllabum fcribit. FREINSH. Frater regis Darii Curt. l. III. c. 13, 13. ex captivo poftea corporis Alexandri cuftos. CELLAR.

Inftare ei] MSS. Codices, Leid. & Voff. omittunt pronomen, nec ideo vim minuunt; quippe languorem quemdam inferre videtur. Virgil. l. I. Aen. vf. 423. *Inftant ardentes Tyrii*. l. II. vf. 244. *Inftamus tamen immemores*. Poft paullo Curtius *alios improvide inftantes proftravit*. Idem tamen retinet, ut l. III. c. 13, 2. *literas ad Alexandrum tradit ei. Nec dubitare eum*, & fic faepe.

Animo & pietate] Adfectu in fratrem. *Pietas* enim in Deum, parentes, patriam, cognatos & horum fimiles fertur. adde poft paulo l. III. c. 12, 6. dividi etiam poffunt, ut *animo* fortitudo fignificetur; erat enim Oxathres κατὰ τὴν ἀνδρείαν ἐπαινούμενος. Diodor. l. XVII. c. 34. CELLAR.

In pauciffimis] Hic loquendi modus prope fingularis Curtio. *in paucis bonus, fortis, clarus*. ut qui paucos habeat pares. RADERUS.

Illo utique proelio clarus] Hic ad finem diftinctiuncula fententiam juvabis ita, ut capias ifto Oxathrem proelio animo quidem & pietate fuiffe imprimis clarum, nam alias obfcurum quis etiam putet? nunc tamen pietas eum praecipue commendavit. Eft & in quibufdam reperire non *utique* fed *utrinque*. non hoc etiam male. Utrimque hoc proelio ille clarus, nempe qua ab armis & robore corporis, qua ab animo & pietate. prior & fcriptura & fententia magis ex re, magis è Curtii mente. ACIDALIUS. *Utrinque* legunt nonnulli, & referunt ad fortitudinem bellicam & pietatem, quod verum quidem, fed *utique* malim, de animo & pietate erga Darium locutum putem cum Acidalio. RADERUS.

Ut circa regem erant] Duriufcule & omiffum à Bongarfio & noftris MSS. *ut*. magis Curtio congruum fi legeretur (*hi circa regem erant*) fic hoc capite §. 18. *Amynta duce* (*praetor hic Alexandri fuerat*) l. III. c. 13, 13. *Oxatrifque* (*frater hic erat Darii*) l. VII. c. 2, 19. *Cleandri* (*praetor hic regius erat*) l. VII. c. 3, 4. *Amenide*. (*fcriba hic Darii fuerat*)

Omnes in ora proni] Vide notam noftram ad Flori caput I. lib. IV. in fine, & lib. I. cap. 18. num. 17. fic Arrian. fin. lib. II. de Gazenfibus: ἀπέθανον πάντες αὐτοῦ μαχόμενοι, ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν: *eo ipfo loco quo quisque conftiterat, vitam pugnans amifit*. Adde Livium VIII, 38, 14. XXVIII, 22, 16. XXX, 8, 8. Polyb. XV, 13. XV, 15. FREINSH. Sine fugae indicio: *quem quifque locum acceperat, eum amiffa anima tegebat*, ut loquitur de Catilinariis, quamvis in turpi cauffa Salluft. cap. ult. in meliore de Athenienfibus Juftin. l. IX. c. 3, 10. CELLAR.

Adverfo corpore vulneribus] Haec virtutis decora: ut infamiae, fi fint averfo corpore. Salluft. c. 50. *omnes adverfis vulneribus conciderant*, & b. Jugurth. c. 85. *cicatrices adverfo corpore*. Eft autem *adverfum*, quod in pectore, *averfum*, quod in tergo habetur. Gell. l. II. c. II. *cicatricem averfam nullam, adverfas* 45. *tuliffe*, quod etiam aliter efferunt. Flor. I, 18, 17. *omnium vulnera in pectore*. Tacit. Hift.

III.

10 Inter hos [1] Atizyes, & [2] Rheomithres, & [3] Sabaces praetor Aegypti, magnorum exercituum praefecti noscitabantur: circa eos [4] cumulata erat peditum [5] equitumque obscurior turba. Macedonum quoque non quidem multi, sed promptissimi tamen caesi sunt: inter quos Alexandri [6] dextrum femur leviter mucrone per-
11 strictum est. Jamque qui Darium vehebant equi, confossi hastis & dolore efferati,

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Voss. 1. *Atyzies* Voss. 2. *Aticies* Bong. *Atycies* Ald. *Aticyes* Lugd. Amst. *Atizies.* 2 D. *Stroimites* Cl. P. F. B. 1. 2. Fl. Leid. Voss. 1. *Throimites* Voss. 2. *Thórounites* Frob. *Romithres* Lugd. Amst. *Rheomitres* vulg. *Troantes.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. *Sataces* Voss. 2. *Sachaces* Mer. Bas. Col. *Sathaces* Amst. *Saraces.* 4 Voss. 2. *erat cumul.* 5 Pal. 1. *equitum.* 6 Voss. 2. omittit *dextrum.*

III. c. 84, 5. *cecidere omnes contrariis vulneribus versi in hostem.* CELLAR.

Vulneribus acceptis] Forte *exceptis.* HEINSIUS.

Atyzies, Rheomithres, & Sataces, Praetor Aegypti] Aliter paullum hos indigitat Diod. Siculus, *Antixyem*, inquit, *Arrheomithrem, & Tasiacen.* & Arrian. *Arsacen, & Sabacen*, reliquos eosdem Curtio facit, nisi quod & *Bubacen* addat. Arsacen, Rheomithren, & Atizyem ad Granicum ait equitibus praefuisse. RADERUS. *Atizyes, & Rheomithres, & Sabaces.* Arrian. II, 2, 38. Ἀρσάκης καὶ Ῥεομίθρης καὶ Ἀτιζύης. Diod. XVII, 34. Ἀντιζύης καὶ Ῥεομίθρης, καὶ ὁ τοῦ Αἰγύπτου Σατράπης Τασιάκης. supra tamen eodem libro cap. 21. scribitur Ἀτοξύης. Idem nomen videtur *Epixyes* apud Plutarch. Themist. cap. 52. Fuerunt autem hi iidem Satrapae, qui primo proelio ad Granicum contra Alexandrum contenderunt, ut adjicit Arrianus, qui etiam I, 8, 3. Atizyem Phrygiae satrapam fuisse tradit. Rheomithris nomen nescio an corruptum dicam apud Xenophontem, ubi quidam est Leomithres ἀναβάσ. lib. VIII. *Sabaces* de quo infra IV, 1, 28. nonnullis codicibus est *Sataces*, aut *Sathaces*, cujusmodi libro usus fuerit Sabellicus in hac historia memoranda, apud eum enim ita legitur. Ceterum quod in multis editionibus pro Rheomitre *Trountem* reperio, facit, ut suspicer aliud ibi nomen latere, & forte legendum esse *Orontem*, quem si alii non commemorant, nihil certe novi faciunt. Id autem nomen esse illis gentibus usitatum, Arrianus ostendit, qui secundo Darii proelio Armeniis Orontem quemdam praeficit III, 2, 8. qui & post Alexandrum ibi praefuit, ut constat ex Polyaeno IV, 8, 3. Ostendit & Strabo lib. XVI. ubi scribit, Orontem fluvium qui Antiochiam praelabitur, accepisse nomen ab eo, qui pontem in eo struxerit. Magis etiam Zonaras tom. III. paulo post pr. qui eumdem fluvium, *olim Ophiten dictum, post de nomine filii Cambysis Regis Persarum, in eo submersi, Orontem cognominatum* tradit. Quamquam Apollo Clarius apud Pausan. lib. VIII. Orontem Indum fuisse responderit. Virg. Aen. I, 117. duci Lyciorum id nominis adcommodat. Adde Diodor. XV, 10. FREINSH.

Sed promptissimi] Ita solet. Caesar de bell. Civil. III, 97. *In eo proelio non amplius CC. milites desideravit; sed centuriones fortes viros, circiter XXX. amisit. Interfectus est etiam fortissime pugnans Crastinus.* Sensit olim magno suo incommodo Annibal ad Cannas apud Liv. XXII, 52, 6. cui ea pugna occubuerunt *ad octo millia*, parvus numerus, si Romanorum cladem spectes; sed nempe, *fortissimorum virorum*, quod ipsum valde debilem reddidisse idem auctor postea notat. Sic Tacit. H. II, 25, 5. *promptissimos praetorianorum equitum interfecere.* Xenophon post pr. lib. IV. παιδείας: *Assyrii quorum & princeps, & cum hoc fere fortissimus quisque occubuerat.* Ratio est in illis Agricolae apud Tacit. Agr. 34, 3. *ceterorum Britannorum fugacissimi, ideoque tam diu superstites. Quomodo silvas saltusque penetrantibus, fortissimum quodque animal robore, pavida & inertia ipso agminis sono pelluntur: sic acerrimi Britannorum jam pridem ciciderunt: reliquus est numerus ignavorum & metuentium.* Pertinet huc proverbium, *Timidi matrem non flere.* Cornel. Nepos in Thrasyb. 2, 3. Pulchre igitur Ovidius Fast. II, 751. metum Lucretiae exponit:

Sint tantum reduces. Sed enim temerarius ille
Est meus, & stricto quolibet ense ruit.
Mens abit, & morior, quoties pugnantis imago
Me subit: & gelidum pectora frigus habet.

FREINSH.

Alexandri] Infra III, 12, 2. *quippe summa cutis in femore perstricta.* Chares apud Plutarch. in vita cap. 33. auctor est Alexandrum à Dario vulneratum esse, vulnere tamen non gravi. Sed Alexander in Epistola ad Antipatrum laesum & perstrictum telo femur in proelio scribit, auctorem tacet. Accipe ipsa Alexandri verba: Συνέβη δέ μοι (φησὶ) καὶ αὐτῷ ἐγχειριδίῳ πληγῆναι εἰς τὸν μηρὸν, ἀλλ' οὐδὲν ἄτοπον οὔτε παραχρῆμα, οὔτε ὕστερον ἐκ τῆς πληγῆς ἀπήντησεν. *Contigit, inquit, mihi pugione sauciari in femur adacto, sed unde nulla pernicies aut illico, aut postea secuta est.* Chares ait duos reges manus inter se conseruisse, sed hoc mihi ἄπιστον, quod Darius tam propinquum Alexandrum non expectarit, à quo nisi perempto non abisset Alexander. Verisimilius ergo ab incerto equite per ingruentem impetum perstrictum esse, quod non obscure docet Diodor. XVII, 34. *Accidit, inquit, & ipsum Alexandrum, cum se magna vis hostium in illum infunderet, in femore vulnerari.* RADERUS.

Ju-

ti, jugum quatere, & regem curru excutere coeperant; quum ille, veritus ne vivus veniret in hostium potestatem, desilit, & in equum, qui [1] ad hoc sequebatur, imponitur: insignibus quoque imperii, ne fugam proderent, indecore abjectis. Tum vero ceteri dissipantur metu; & [2] qua cuique [3] patebat ad fugam via, 12 erumpunt, arma [4] jacientes, quae paullo ante ad tutelam corporum sumpserant: adeo pavor etiam auxilia [5] formidat. Instabat fugientibus eques à Parmenione 13 [6] missus, & forte [7] in id cornu omnes fuga abstulerat. At in dextro Persae [8] Thessalos

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *adhuc.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. *quae.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ad fugam patebat.* 4 D. *jacientis* Mer. *jacentes.* 5 Vulgo *formidabat.* 6 Bong. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *emissus.* 7 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *in illud.* 8 Fl. *Thessalus.*

Jugum quatere] Jam supra ostendi jugum non in curru, sed in equorum jugalium cervicibus quaerendum. Petronius:

- - - - - - ceu ubi solet
Nudo remissus Thessali quadrupes jugo
Cervicem, & altas quatere ad excursum jubas.

Illud enim conabantur excutere. quare coactus ipse Darius praeter morem Persarum & dignitatem regiam habenas arripere, & coërcere impetum equorum, quoad aliae quadrigae adducerentur, quibus periculum evaderet. Uti est apud Diodorum XVII, 34. RADERUS. Plutarch. Alex. cap. 62. haec accidisse scribit in posteriori proelio. FREINSH.

Equum] Arrian. II, 2, 36. αὐτὸς δὲ ἵππον ἐπιβὰς ἔφευγε, *conscenso equo fugit.* sed vox illa communis patiebatur, ut feminino genere exponeretur, *conscensa equa fugit.* ἵππον ἀνέβη θῆλυν, ait Aelian. Hist. animal. VI, 48. *equam conscendit, quae quod relicti memoriam pulli recordaretur, quanto maximo potuit studio & celeritate, eum ipsum praedicatur ex periculis eripuisse.* Ut hinc vel apud Curtium tentari possit; *in equam, quae ad hoc sequebatur:* praesertim cum & posteriora haec verba innuant fuisse aliquid non vulgare aut consuetum in eo jumento. Firmat & Plutarch. Alex. c. 62. θήλειαν δὲ (ὥς φασιν) νεοτόκον ἵππον περιβὰς ἔφυγεν: *equam (ut ferunt) recens enixam conscendens fugit.* Et simile quid de Antiocho legas in Josephi compendio Hebraico. FREINSH. Caussam addit Aelianus, quia hujuscemodi equa ad pullum relictum properans velocissime decurrit. CELLAR.

Insignibus quoque imperii] Dixi ad Florum I, 18, 7. quibus addi potest Tacitus H. I, 81, 3. *Magistratus projectis insignibus &c. latebras petivere.* Dio lib. XLV. de Asinio Pollione: *quo facilius in fuga lateret, paludamentum abjecerat.* Adde Caesar. de B. Civ. III, 96. Xiphilinus simile quid de Trajano narrat, sed non fugae caussa factum: *quamquam vestem regiam deposuerat, ne ex ea agnosceretur, tamen vix vulnera effugit.* Addi reliquis potest & Tigranis exemplum, qui à Lucullo superatus, cum fugeret, insignia regia filio suo lachrymans tradidit. Plutarch. Lucullo cap. 60. Quae autem insignia abjecerit Darius, tum ex ipso auctore nostro cognosci potest, tum & Brissonius lib. I. pag. 40. prolixe enarrat. FREINSH. Paludamento & armis regiis, Arrian. κάνδυν illud amiculum vocat, etiam scutum ac arcum cum curru reliquisse tradit. CELLAR.

Qua cuique] Alia *quae cuique.* sed illam lectionem, postea etiam in Amst. edit. repertam defendi in Indice Floriano voce *Qua.* Sic infra V, 13, 18. loco simillimo: *Barbari ducibus destituti, qua quemque aut spes ducebat, aut pavor, dissipabantur.* sic Marcellin. XVIII, 20. *Ut in rebus solet afflictis ambigentes cuinam deberet aut possit occurri, trudente pondere plebis immensae, passim qua cuique proximum videbatur, diffundimur.* Iterum XXXI, 37. *Acies inclinatae nostrorum, quod solum postremis malis habuere subsidium, incondite qua quisque poterat, vertuntur in pedes.* Quomodo forte scribitur eodem l. c. 42. *Dextra pars, alii laeva, vel quo* (forte *qua*) *metus traxerat, ferebatur quisque.* FREINSH. *Qua*, vulgo adverbium est; subaudi *via*, vel, quia haec vox recto casu sequitur, *regione*, vel his similem. CELLAR.

Jacientes] Forte *abjicientes.* HEINSIUS. Caussam non video, cur bis eadem vox repetatur, cum l. IV. c. 3, 26. *Jacientes arma* repetuntur, sic l. IV. c. 13, 13. & simpliciter respondet notissimo illi infamiae probro inter Graecos, quo ῥίπτειν τὴν ἀσπίδα dicebantur.

Ad tutelam corporum] Sallust. Cat. cap. 58. *in fuga salutem sperare, quum arma, queis corpus tegitur, ab hostibus averteris, ea vero dementia est.* Et in Jugurth. cap. 107. *Neminem decet qui manus armavit, ab inermis pedibus auxilium petere: in maximo metu nudum & coecum corpus ad hostes vertere.* quae loca P. Victor. V. L. lib. XI. c. 2. recte putat sumpta ex Xenoph. 3. παιδείας. ubi Assyrius rex ad suos; *stultum est, eos qui superiores esse velint, coecas corporis partes, & armis ac manibus destitutas, per fugam hostibus obvertere.* FREINSH.

Pavor auxilia formidat] Non *formidabat*, ut vulgo legunt, quia gnome est, ad omnium temporum homines pertinens. T. FABER lib. I. epist. 51. Doctissimi Tanaquilli lectionem confirmant Codd. MSS. Fl. Leid. Voss. videturque Curtio adcommodatior.

14 falos equites vehementer urguebant. jamque una ala ipso impetu proculcata erat: quum Thessali strenue circumactis equis [1] dilapsi, rursus in proelium redeunt; [2] sparsosque & incompositos victoriae fiducia barbaros ingenti caede prosternunt.
15 Equi pariter equitesque Persarum serie [3] laminarum graves, agmen, quod celeritate

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. Voss. 2. *delapsi.* 2 Vulgo *sparsosque incomp.* 3 D. Voss. 1. *Lamnarum ob id genus graves* Cl. Mer. F. B. 1. 2. Voss. 2. *Laminarum ob id genus graves* Ald. Frob. Bas. Col. *laminarum ob id genus grave* Fl. Leid. *seriae lamnarum ob id genus graves.*

In illud cornu] In laevo cornu omnes fugerant. At Darius, quamvis utroque adversus Alexandrum proelio, praecipuum robur in laevo cornu constituebat, & equestri proelio decertare optabat; tamen alias in dextro cornu Persas robustissimas copias collocatas habuisse J. Frontinus tradit l. II. Stratag. c. 3. POPMA.

Rursus redeunt] Familiaris optimis etiam scriptoribus pleonasmus. Sic noster lib. VI. cap. 11, 19. *rursus revocante tortores.* l. VII. c. 6, 2. *rursus in montes recesserunt.* Petron. Sat. c. 10. *rursus revocatus.* Justin. l. V. c. 12. *rursus recepti.* Idem l. XLII. c. 2, 12. *rursum recepit.* Virg. Georg. l. II. vs. 88.

Aut rursum enodes trunci resecantur.

L. IV. Aen. vs. 531.

- - - - - - *rursusque resurgens*

Saevit amor.

L. VI. vs. 459.

Rursus & in veterem fato revoluta figuram.

Incompositos victoriae fiducia] Iisdem prope verbis, in re simili usus Livius XXI, 52, 10. *Ii sparsos & incompositos oneratosque, praeda plerosque, cum inopinantes invasissent, ingentem terrorem caedemque ac fugam usque ad castra stationesque hostium fecere.* Ea res multis eripuit victoriam. Sic apud Polyb. I, 74. Hanno cladem accepit à mercenariis rebellibus. quos mox cap. 79. eadem peccantes Amilcar perculit, converso agmine fugae speciem praebens: cum *Afri & mercenarii fugere Carthaginienses ex pavore rati, solutis ordinibus eos invadunt &c. Afri qui temere ac sparsim certamen erant orsi, inopinata illorum virtute perculsi in fugam subito inclinantur.* Simile Labieni strategema apud Dionem lib. XL. Pertinent huc omnia exempla eorum, qui ob rem bene gestam negligentiores facti, plenae victoriae defuerunt, ut Hispani apud Livium XXIII, 27, 2. Item eorum, qui fugae simulatione id egerunt, ut hostem temere insequentem distraherent, quod Parthis usitatissimum fuit. FREINSH.

Equi pariter] Vulgati, *equi pariter equitesque Persarum serie laminarum ob id genus grave, agmen, quod celeritate maxime constat, aegre moliebantur.* contaminatissime. nec tamen multo melius membranae, in quibus est, *equi pariter equitesque Persarum serie laminarum ob id genus graves agmen &c.* verum unde conjici potuit, scribendum, uti emendavi, nisi forte, quod & mihi in mentem, ita potius legendum sit: *equi pariter equitesque Pers. serie laminarum graves agmen aegre moliebantur: quippe in circumagendis equis suis Thessali, quod genus celeritate maxime constat, multos occupaverant.* & ita me Musae ament, ut haec aut vera conjectura est, aut verae proxima. MODIUS. De Persica hac gravi armatura lib. etiam IV. *Equitibus equisque tegumenta erant ex ferreis laminis serie inter se connexis.* Quod hoc loco legimus, è Modii censura sic legimus: qui tamen idem malit aliter, in hunc modum transpositis aliquot verbis. *Equi pariter equitesque Persarum serie laminarum graves agmen aegre moliebantur: quippe in circumagendis equis suis Thessali, quod genus celeritate maxime constat, multos occupaverant.* Aut veram, aut verae proximam ait hanc scripturam. Mihi non sic videtur. Etiam nunc turbatus orationis ordo. Quomodo enim se consequitur? An ideo Persae βαρέως ὡπλισμένοι agmen aegre moliebantur, quia leves Thessali multos occupaverant? Omnino contra: multos occupaverant Thessali, quia agmen aegre moliebantur Persae. Facile exsisteret hic sensus, si ubi *quippe* est, *quapropter* legeretur. Aut trajicienda erunt multo plura, ut membra orationis ipsa ac tota invicem mutent locum. Hoc tamen ego mihi non permiserim: nec *quippe* illud adeo mutarim. Scio ab hac particula omnem turbam, quae consilescet auctore me, si veterem reduxero lectionem. reduxero, sed in suum etiam scilicet ordinem. Ea sic habet: *serie laminarum ob id genus grave, agmen, quod &c.* mire voces hic disjectae, quarum aliquae à Modio & ejectae. Nos eas restituemus, atque ita locum misere fluctuantem constituemus: *e. p. e. q. P. s. l. graves agmen aegre moliebantur: ob id in circumagendis quoque equis suis Thessali, quippe quod genus celeritate maxime* (vel *maxima*) *constat, multos occupaverant.* Tam opinor licuit mihi trajectionibus uti, ut componerem, quam aliis, ut turbarent. ACIDALIUS. Vetustissimus codex, *ob id genus graves: agmen &c.* Aldus variavit: *ob id genus grave.* Alius liber, *laminarum graves agmen.* Modius contaminatam habet vulgarem scripturam. & illius non probatur Acidalio. quid decernam quaeris? Modium & Acidalium τοῦ σκοποῦ ἀποτετυχηκότας. Alterum, quod voces germanas Curtii contra codicum fidem proscripserit, has enim *ob id* sustulit. Alterum quod spurias & Curtio alienas in versum admiserit. Itaque Curtii verba ita locarem. *Equi pariter equitesque Persarum, serie laminarum graves, agmen aegre moliebantur, ob id quip-*

tate maxime constat, aegre [1] moliebantur. quippe in [2] circumagendis equis suis Thessali [3] multos occupaverant. Hac tam prospera pugna nuntiata, Alexander 16 non ante [4] ausus persequi barbaros, utrimque jam victor instare fugientibus coepit. Haud amplius regem quam mille equites sequebantur, quum ingens multi- 17 tudo hostium caderet. sed quis aut in victoria, aut in fuga copias numerat? Agebantur

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *moliebatur.* 2 Voss. 2. *circumagentes.* 3 D. *multi occup.* Cl. P. B. 1. 2. Fl. Leid. Voss. 1. *inulti occup.* F. *occ. inulti.* 4 Pal. 1. *auso.*

pe in circumagendis equis suis Thessali, quod genus celeritate maxime constat. glossema illud esse Cl. M. Velserus existimavit, qui haec verba non ex mente Curtii putavit, *quod genus celeritate maxime constat.* Certe lectoris interpretamentum esse vel ex eo conjicias, quod librarii non suo loco inseruerint. RADERUS. *Equi pariter equitesque Persarum &c.* Varie vexata lectio, sed haec maxime extra vitium visa. taedet referre tot doctorum hominum conjectamenta, quibus temere quidquid displicet incursantes pridem hanc infamiae notam inusserunt utilissimae pulcherrimaeque arti, ut vulgo putent nulli eam usui esse, quam conturbandis auctorum scriptis, per lusum & jocum quaecumque in buccam venerint secure effutientium. Certe eruditissimi Rutgersii conjecturam non damnem, qui sic legit. l. III. Var. Lect. c. 4. *Equi p. e. P. s. l. graves, id genus agmen, quod celer. max. constat, aegre moliebantur.* Certum enim, equitatus potissimam vim in celeritate consistere. Manet tamen adhuc vocula sequens *quippe*, quae Acidalio non sine caussa plurimum hic turbare videtur. Et sane si quid liceat mutare, faciam; *ideoque* vel, *eoque in c. e. s. T. m. occupaverunt.* Porro inserunt hic omnes veteres, voculas, *ob id genus*, quas non intelligo. Iidem mox pro *multos* legunt *inulti*, quod haud sane displiceat, si cetera possim constituere. Rem quod attinet, de armatura hac Persica plenissime tradiderunt Brissonius, lib. III. p. 289. & 303. & post eum Lipsius de Mil. Rom. III, 6. ex quibus unum atque alterum scriptorem, qui huic illustrando maxime facient, excerpam. Sic igitur Claudianus in Rufin. II, 357.

- - - - - - conjuncta per artem
Flexilis inductis animatur lamina membris.
Horribilis visu, credas simulacra moveri
Ferrea, cognatoque viros spirare metallo.
Par vestitus equis - - - -

Marcellin. XVI, 16. *Praxitelis manu polita crederes simulacra, non viros quos laminarum circuli tenues, apti corporibus, flexibus ambiebant, per omnia membra diducti, ut quocumque artus necessitas commovisset, vestitus congrueret, junctura cohaerenter aptata.* Scriptor Graecus apud Suidam voce Θώραξ: *Lorica Parthi equitis est talis. Prior ejus pars pectus, & femora, & manus extremas, & crura tegit: posterior tergum, & cervicem, & caput totum. Fibulae vero sunt ad latera, quibus utramque partem jungunt, atque ita totum equitem ferreum faciunt videri. Prohibet vero nihil, aut impedit ferrum membrorum extensiones sive contractiones, adeo curiose factum sectumque est ad naturam membrorum. Armant autem & equum similiter ferro, totum quidem & usque ad ungulas. hoc ideo, quia nihil illis arma prosint propria, si equus interficiatur.* Manere hanc armaturam Persis in nostra tempora monstro ad Surii Comment. rer. in orbe gest. pag. 14. Adde Sansovin. de Regnis pag. 47. b. FREINSH. Lege *Serie laminarum graves, ob id genus agmen, quod &c.* HEINSIUS. Doctissimi Rutgersii locum adscribere visum est. sic enim ille: lego, *Serie laminarum graves id genus agminis, quod celeritate maxime constat, aegre moliebantur. Quippe in circumagendis equis suis Thessali multo occupaverant. Genus agminis, quod celeritate constat*, est id, quod Graeci μεταβολὴν vocant, aut certe simile. Est autem usus voce *occupo*, eodem modo, quo Varro apud Nonium, *quod si Actaeon occupasset, & ipse prius suos canes comedisset, non nugax in theatro saltatoribus fieret.* hoc ergo dicit, barbaros ferreis tunicis graves equos suos aegre circumegisse, quod tam expedite faciebant Thessali, ut longe barbaros anteverterent. RUTGERS. lib. III. Var. Lect. c. 4. Quid? si legeretur; *ob id genus armorum, agmen &c.* nam has voces *ob id genus*, tot Codd. MSS. confirmatas, quocumque modo Curtio esse restituendas aequus quisque judicaverit arbiter. Sic l. VII. c. 2, 2. *horum ob id ipsum melior caussa est.* l. VII. c. 14, 28. *id genus auxilii.*

In circumagendis equis] Lege *inciti* vel *conciti circumagendis equis.* nam & sic bene alii etiam corrigunt l. IV, 12, 4. *concitis equitibus.* l. VII. c. 4, 36. *equo calcaribus concito.* l. IV. c. 16. *citato gradu recedere.* ibid. *turmas in obvias concitaverunt.* l. V. c. 2. *citatis equis advolant.* l. VII, 4. *equo calcaribus concito.* HEINSIUS.

Equis] De Persis accipe, non de Thessalis. FREINSH.

Multos] optimi codices habent *inulti*, quod probum est, pari modo supra c. 4, 4. *unde inultus subeuntem prohibere, aut opprimere hostem potuisset.* & Ovid. l. XI. Met. v. 194.

Ultus abit Tmolo. ---- HEINSIUS.

Non ante ausus] Pal. 1. *non a. auso.* bene. qua forma mox III, 12, 10. *exspectato diu.* FREINSH.

Amplius regem quam] Forte delenda vox *quam* HEINSIUS. Notissimum illud Terentii. *plus quingentos colaphos.* Sic noster l. VI. c. 1, 16. *haud amplius trecenti.* Vide Sanctii Minervam l. IV. c. 7. & Cl.

bantur ergo à tam paucis pecorum modo; & idem metus, qui cogebat fugere, 18 fugientes morabatur. At Graeci, [1] qui in Darii partibus steterant, [2] Amynta duce (praetor hic Alexandri [3] fuit, nunc transfuga) [4] abrupti à ceteris, haud sane 19 fugientibus similes evaserant. Barbari longe diversam fugam [5] intenderunt: alii, qua rectum iter in Persidem ducebat; quidam [6] circumitu rupes, saltusque montium 20 occultos petivere; pauci castra Darii. Sed [7] jam illa quoque [8] hostis victor intraverat, omni quidem opulentia ditia. Ingens auri argentique pondus, non belli, sed [9] luxuriae apparatum, diripuerant milites. quumque plus raperent, passim strata erant itinera vilioribus sarcinis, quas in comparatione meliorum avaritia 21 contempserat. Jamque ad feminas perventum erat: quibus, quo cariora ornamenta sunt, violentius detrahebantur: [10] nec corporibus quidem vis ac libido parcebat.

VARIANTES LECTIONES.

1 D. *quid.* 2 Ald. *Amyntha* Voss. 2. *Aminta* passim. 3 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *fuerat*, *tunc* Lugd. Amst. *fuit*, *tunc.* 4 Pal. 1. *abrupti ceteris* Voss. 2. *arruptis ceteris.* 5 Voss. 2. *montium intenderunt* P. *intulerunt.* 6 Vulgo *circuitus*, *rupes* Mer. Ald. Frob. Bas. Voss. 2. *circuitus rupis* Pal. 1. *circumitum rupis* Fl. & Leid. *circumitu rupis* Voss. 1. *circumitum rupes.* 7 D. Pal. 1. omitt. *jam.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *hostis.* 9 D. Leid. & Voss. 1. *luxoriae.* 10 D. M. S. p. L. *ne.*

Cl. Perizonium ad eumdem l. IV. c. 2.

Cum ingens multitudo hostium caderet] Ne vero *caderet*; alienum id à vera mente. *cederet* scripsit auctor. ACIDALIUS. *Caderet*, recte sic, nam scilicet fugientes caedebantur. Acidalius tamen voluit, *cederet.* FREINSH.

Pecorum modo] Pecora cum pelluntur *agi* dicimus. Sallust. Jugurth. c. 90. *pecus omne equitibus auxiliariis agendum attribuit.* Horat. lib. I. Od. 2.

Omne cum Proteus pecus egit altos
Visere montes. CELLAR.

Metus &c. morabatur] Pulchre mehercules, & ex intima natura. Sic enim fit occulto, nec quo, satis scio, modo. In trepidatione metu impellimur ad fugam, quam nitentes tamen eodem retinemur. Eleganter hoc idem fere Latinus Pacatus, Theodosii Panegyrico, scriptor, ut illa aetate, minime spernendus, & quem ego sane amo aestimoque, nec si optio detur, unam ejus orationem illam, nisi sunt ejusdem inter panegyricas etiam plures, quod alibi quaerendi erit locus, haud equidem multis aliorum, una etiam atque altera poene dicam Ciceronis mutem. Is ita cap. 38. *Ut clausae cassibus ferae quaesito diu exitu desperatoque consistunt, & prae timore non fugiunt: ita ille ipso quo agitabatur metu alligatus, in oppidum semet Aquilejense praecipitat.* ACIDALIUS. Similiter Ovid. Metamorph. III, vs. 46.

- - - *Sive illi tela parabant,*
Sive fugam; sive ipse timor prohibebat utrumque.

Marcellin. XVII, 23. *Stratisque plurimis, quorum gressus vinxerat timor.* Agricola Taciti 34, 4. *Non restiterunt, sed deprehensi sunt novissimi: ideo extremo metu corpora defixere in his vestigiis.* Arrian. I, 5, 23. *quorum agmen eodem loci, ubi consistere jussum erat, stupore potius inopinati eventus, quam certa aliqua ratione se continebat.* FREINSH.

Haud sane fugientibus similes] Quia servatis ordinibus sensim cedentes Tripolim Phoeniciae tandem evasere, unde navibus conscensis in Cyprum, & Aegyptum aufugerunt. Arrian. l. II. & noster l. IV. c. 1, 27. CELLAR.

Hostis victor] A membranis aberat illud *hostis*, & recte aberat, quid enim eo opus est? MODIUS.

Intraverat] Forte *invaserat.* HEINSIUS.

Luxuriae apparatum] Plutarch. Alex. c. 34. hunc exprimit. *ut autem holcia vidit & crossos, ampullas, alabastros, ex auro fabrefacta omnia &c.* Inter haec vasa, reor, fuit scrinium illud Graecis & Latinis celebratum, in quo Homeri carmina reposuit, ut in hunc modum de eo tradit Strabo l. XIII. *Etenim fertur quaedam emendatio poësios Homericae, quae è Narthecio Alexandri appellatur, posterior Callisthenis & Anaxandri correctionibus: cum singula Alexander perlegisset, ac quaedam adnotasset, codicemque postea in Narthecium deposuisset, quod scrinium in gaza Persica repererat pretiose admodum comparatum.* de eodem Plinius l. VII. c. 29. his verbis: *itaque Alexander Magnus inter spolia Darii Persarum regis unguentorum scrinio capto, quod erat auro gemmisque ac margaritis pretiosum, varios ejus usus amicis demonstrantibus (quando taedebat unguenti bellatorem & militia sordidum) imo Hercule, inquit, librorum Homeri custodiae detur, ut pretiosissimum humani animi opus, quam maxime diviti opere servaretur.* Addit his Petrus Victorius Alexandrum ab Homeri amore dictum φιλόμηρον. sed quid miramur Alexandrum Graecum fuisse φιλόμηρον, cum Persae & Indi in Patriam versa linguam Homeri carmina cantarint? De castrorum luxuria multa Brissonius. Caesar de bello Civili l. III. c. 96. Pompejana castra fere, ut hic Curtius Dariana describit. RADERUS.

Plus] Forte *locupletiora.* HEINSIUS.

In comparatione] Lege *in comparationem.* HEINSIUS.

Omnia

bat. Omnia [1] planctu tumultuque, prout cuique fortuna erat, castra repleverant, nec ulla facies mali deerat, quum per omnes ordines aetatesque, victoris crudelitas ac licentia vagaretur. Tunc vero [2] impotentis fortunae species conspici potuit: quum [3] ii, qui tum Dario tabernaculum exornaverant, omni luxu & opulentia instructum; eadem illa Alexandro, quasi [4] veteri domino reservabant. namque id solum intactum omiserant milites, ita tradito more, ut [5] victorem victi regis [6] tabernaculo exciperent. Sed omnium oculos animosque in semet [7] converterant captivae, mater, conjunxque Darii: [8] illa non majestate [9] solum, sed etiam aetate venerabilis; haec formae pulchritudine, [10] nec illa quidem [11] forte [12] corrupta.

22 23 24

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *Plantu.* 2 Mer. Ald. Frob. Bas. Col. *impotens.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. *hii qui cum* D. P. Voss. 2. *hi qui cum* Cl. Mer. B. 1. 2. *ii qui cum.* 4 Ald. Pal. 1. Voss. 2. *venturo.* 5 Pal. 1. *victore* Voss. 2. *victorie.* 6 Voss. 2. *tabernacula.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. *averterant* Voss. 2. Pal. 1. *adverterant* D. Cl. F. B. 1. 2. P. *advertant.* 8 Leid. *illi.* 9 MS. p. L. omittit *solum.* 10 Voss. 1. *ne.* 11 Leid. *fortae.* 12 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *corruptae.*

Omnia planctu tumultuque] Non alia captis castris facies est, quam expugnatarum urbium, de his Tacitus. Ann. l. 1. c. 41. *velut in urbe victa facies, gemitusque ac planctus.* CELLAR.

Castra repleverant] Deleam τὸ *castra*: verbum *repleverant* respondet praecedenti *omnia.* id qui non videbant, arbitrati deesse vocem aliquam ita suppleverunt. FREINSH.

Cum Dario] Editiones *tum Dario*, quod licet non probem maxime, ideo tamen notandum duxi, quia aliam sententiam efficit. MODIUS. Modianae castigationis haec quoque sunt, in vulgatis quaedam mutant; primo *impotens fortunae*, alibi, quod non prorsus improbandum. Mox nescio quod ἀνακόλουθον in structura, *cum ii, qui cum Dario*, & habent posteriori loco alii libri *tum*: quod aut ejecerim, aut retulerim in aliam sedem. ACIDALIUS.

Tabernaculum] Vide Brisson. lib. III. p. 321. Porro in scriptura hujus loci, tamquam in scyrpo nodum quaerit Acidalius, nihil tamen reperit, quod solvi mereatur. FREINSH.

Eadem illa] Quae? nihil enim praecedit, quo possit referri. sed nimirum auctor magis rem attendit, quam verba. nam eadem illa debent intelligi, quibus tabernaculum exornaverant. SCHEFF.

Veteri domino] *Venturo* Antverpiensis editio, non *veteri.* potest etiam illud aspectu aliquo probari. nos totum locum ab interpunctis quoque male affectum, nec orationis satis purae, sic emaculamus: *cum ii, qui Dario tabernaculum exornaverant omni luxu & opulentia, instructum eadem illa tum Alexandro quasi veteri domino reservabant.* Ni sic complanes, aspera nimis *eadem illa*, quae nec habent alias, cui apte haerere possint, Tu eamdem opulentiam acceperis. ACIDALIUS. *Venturo domino* & Aldina, & Florentina scriptura ponit, sed vetustiores Codices retinent *veteri domino*, quod magis arridebit, si Curtii verba attenderis, nec enim gratis addit, *quasi veteri domino.* Ministri Darii perinde servabant tabernaculum Darii omnibus rebus instructum Alexandro novo domino, ac si illud veteri custodirent. Non damnanda tamen altera lectio, quadrat enim & *venturo*, etsi melius *veteri.* RADERUS.

Intactum omiserant] Quasi proprie ad Regem pertinens, cui hoc eximium merito servatur. Non omittenda sunt quae hic addit Diodor. XVII, 36. *Tum regis ministri, occupato Darii tabernaculo, balneas & mensas, quibus ille usus fuerat, apparabant, accensisque taedis bene multis regem exspectabant, ut ab insectatione reversus, omnem Darii apparatum occuparet, Asiaeque totius imperium felici hoc augurio capesseret.* Sic Diodorus, qui tamen parum caute, superiori & hoc capite scripserat, tabernaculum Regis à Macedonibus direptum fuisse. FREINSH.

Averterant] Quidam *converterant.* MODIUS. Lege *adverterant.* HEINSIUS.

Conjunxque] Eadem & soror, quod hic notavit Arrianus II, 2, 39. καὶ ἡ γυνὴ, αὐτὴ δὲ καὶ ἡ ἀδελφὴ Δαρείου. quamquam illa particula ἡ induxerit in errorem interpretes, ut una ex muliere duas facerent: *mater Darii & uxor, soror etiam ac filius &c.* Sororem enim suam, pulcherrimam mulierum, incesto quidem, sed inde à Cambyse patrio Persis more, uxorem duxerat. quod etiam liquet ex Plutarchi Alex. cap. 52. Vertendum igitur fuit cum Orosio III, 16. *Inter captivos castrorum mater, & uxor eademque soror, & filiae duae Darii fuere.* Ea res exemplo fuit Graecis Aegypti regibus, aliisque, ut & ipsi sorores ducerent, qua de re dicendi locus erit ad Taciti II, 3, 5. FREINSH.

Illa quidem forte] Haec sic emendaram, *haec formae pulcritudine, nec illa quidem forte corruptae* &c. verum operae, credo, ne nimium mihi tribuendo vulgatos offenderent, in quibus legebatur; *haec formae pulcritudine nec illa quidem forte corrupta*, quaedam immutarunt, quae hinc poterunt restitui. MODIUS. Distinctiunculas coapta: *conjunx-*

pta. [1] Acceperat in finum filium nondum fextum [2] aetatis annum egreffum, in 25 fpem tantae fortunae, quantam paullo ante pater [3] ejus amiferat, genitum. At in gremio [4] anus aviae jacebant adultae [5] virgines duae, non fuo tantum, fed [6] etiam illius moerore confectae. ingens circa eam nobilium feminarum turba conftiterat, laceratis crinibus, [7] abfciffaque vefte, priftini decoris immemores, *reginas, domi-* 26 *nasque*, [8] veris quondam, tunc alienis nominibus [9] invocantes. Illae fuae calamitatis oblitae, [10] *utro cornu Darius fletiffet; quae fortuna difcriminis fuiffet?* requirebant. negabant *fe captas, fi viveret rex.* fed illum equos fubinde mutantem longius 27 fuga abftulerat. In acie autem caefa funt Perfarum peditum centum [11] millia, decem

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Pal. 1. Fl. Leid. Voff. 1. 2. *receperat.* 2 Fl. Leid. Voff. 1. 2. *annum aetatis.* 3 Fl. Leid. Voff. 2. *Pater ejus paulo ante* Frob. omittit *ejus.* 4 Pal. 1. *avus.* 5 Bong. Voff. 2. *duae virgines.* 6 Vulgo omitt. *etiam* Voff. 2. *fed &.* 7 D. Fl. Leid. Voff. 1. *abfcifaque.* 8 D. B. 1. Fl. Leid. Voff. 1. *veteris* Mer. Pal. 1. *veteres.* 9 Vulgo *vocantes.* 10 Voff. 2. D. Mer. Pal. 1. *in utro* Voff. 1. *utroque* Leid. *an utroque in.* 11 B. 2. Fl. Leid. Voff. 1. omittunt *millia.*

que Darii: illa non majeftate folum, fed etiam aetate venerabilis, haec formae pulcritudine nec illae quidem forte corruptae, acceperat in finum. ACIDALIUS. *Nec illa quidem forte corrupta.* Sorte captivitatis ac moeroris nihil aut parum de pulcritudine ejus immutatum. CELLAR.

Circa eam] Putem legendum *circa eas.* & neceffe eft ob fequentia; *Reginas dominasque.* FREINSH.

Laceratis crinibus] Abunde exemplorum habebis in iis, quibus hunc morem illuftrat Briffon. de regn. Perf. lib. II. p. 256. FREINSH.

Abfciffa vefte] Ritus gentium Orientis in magno dolore & luctu, ex facris etiam litteris notiffimus. Xenophon de Armeni Tigranis filio l. III. Paed. p. 38. ὡς ἤκουσε ταῦτα, περιεσπάσατο τὴν τιάραν, καὶ τοὺς πέπλους κατερρήξατο, *haec audiens tiaram difcerpfit, peplumque difcidit.* & extr. lib. de Affyriis mulieribus αἱ δὲ καταρρηγνύμεναι τοὺς πέπλους καὶ δρυπτόμεναι, *lacerantes peplos, feque laniantes.* idem princ. l. V. de captiva nobili femina: κατερρήξατο τὸν ἄνωθεν πέπλον, καὶ ἀνωδύρατο, *laceravit à fummo usque peplum, & ejulabatur.* CELLAR.

Tunc alienis] Hoc vult, fuiffe illa nomina tunc non ipfarum propria, & vera; fi enim his fuiffent compellandae, captivas & fervas debuiffe dici. Reginarum ergo nomen pertinebat non ad ipfas, fed ad alias, eas fc. quae in dignitate ac potentia regia re ipfa effent conftitutae. SCHEFF.

Invocantes] Alii *vocantes*, quod non fpernam. Livius l. I. c. 26. *fponfum mortuum appellat.* FREINSH.

Caefa funt] Diodorus XVII, 36. numerat peditum 120000. equitum 10000. Arrianus II, 2, 38. peditum 90000. equitum 10000. univerfe 100000. non amplius. Juftinus XI, 9, 10. rurfum aliter: *Caefa funt peditum unum & fexaginta millia, equitum decem millia: capta quadraginta millia.* Orofius III, 16. iterum ab omnibus aliis abit: *Ibi tunc*, inquit, *peditum octoginta millia, equitum decem millia caefa funt: capta autem quadraginta millia.* Plutarchus Alex. cap. 33. generatim ὑπὲρ ἕνδεκα μυριάδας ponit caefas, hoc eft fuper centum & decem millia, fine equitum peditumve difcrimine; tanta eft varietas fcriptorum in unico caeforum numero. Scripfit Antipater epigramma fuper hac caede Perfarum ad Iffum. Anthologiam III, 5, 18. adi. Hancne pugnam Philoxenus Eretrius pictor coloribus redintegravit; an illam Alex. cum Dario ad Arbela feu Gaugamela, Plinius XXXV, 10, 53. non exprimit. RADERUS. Et eadem Acidalius. Obiter adnoto, Juftini locum fupra citatum corruptum videri; nec enim placet illud *unum & fexaginta*: quando unum illud nemo temere Graecus fcriptor, ex quibus haec haurienda fuit hiftoria, adjecerit. illi enim per myriadas computaverunt hanc cladem; quod cauffae eft, cur idem faciant omnes, etiam Latini, qui numerum hoc proelio caeforum captorumve referunt. Igitur potius crediderim in Juftino fcribendum *centum & fexaginta.* Certe nec Sabellico priorem fcripturam placuiffe apparet ex eo, quod verba *unum &* omittens Ennead. IV, 4. ita fcribit: *Trogus peditum fexaginta millia cecidiffe ait.* De numero occiforum, quem Hiftoria Mifcella prodit, proxime dicemus. Haec igitur eft illa nobilis ad Iffum victoria, de cujus tempore difquiritur l. III. c. 8, 27. FREINSH.

Decem equitum] Malam rem fciolis, quorum opera factum eft, ut editiones omnes habeant, *decem vero milia interfecta equitum.* MODIUS. *Peditum centum millia, decem vero millia interfecta equitum. Incredibilem* ait V. Cl. Judicii de Curt. c. 3. §. 3. *numerum, & fatetur tamen ab aliis non minorem numerum caeforum Perfarum ab aliis Hiftoricis proditum.* Quid ergo faceret Curtius, fi ita reperit fuos apud auctores? forfan neque ipfe credidit, fed tranfcripfit, quia fubducere nolebat, quae reperit, & refutare non poterat. Debuiffet, ait Vir doctiffimus, *fignificare*, fe non credere ifti numero. Ille vero fatis habuit, femel aut bis in univerfum mo-

cem vero [1] millia interfecta equitum. [2] At ex parte Alexandri [3] quatuor [4] & quingenti saucii fuere; triginta omnino & duo [5] ex peditibus desiderati sunt: equitum cen-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. *in acie autem c. Persarum peditum decem equitum.* 2 Pal. 1. Voss. 2. *at à.* 3 Leid. *ad quatuor & quingenta.* 4 Pal. 1. *ad quing.* 5 Voss. 2. Bong. *ex pedit.* XXX *omnino & duo* Pal. 1. *ex equit. trig. omnino & duo* Voss. 1. *peditum.*

monere lectores suos, se non omnia, quae transcribat, credere, ratus haud dubie, hoc ubique repetere auxiae fore, & putidae diligentiae, quae multum haberet ostentationis. Deinde an adeo incredibile est, ex tanto exercitu collectorum undique hominum tantum fuisse numerum caesum, ut uno incredibilitatis argumento rejici omnino debeat? At vero magnus fere semper fuit caesorum olim numerus, & ratio est in promtu. Etenim veteres in proeliis congrediebantur cominus, & manus revera conserebant. Hinc, quando victi jam in fugam erant versi, maximus eorum caedebatur numerus à victoribus, qui vestigiis illorum haerebant: imprimis vero si tanta esset turba fugientium h. e. aliquot centenorum millium. Hi enim simulac ad angustias viarum accedebant, partim elidebantur à suis, seu à suorum multitudine, partim conculcabantur ab equis, partim caedebantur ab hostibus, revera tamquam pecudes; quippe qui inermes jam erant abjectis in fuga armis, ut essent ad fugiendum expeditiores. Ex victoribus autem nulli fere post proelium interibant. Romanorum quoque ad Cannas quinquaginta millia sunt caesa. si altero major fuit numerus Persarum, qui periere, fuit etiam plus altero tanto major illorum exercitus; atque ideo rei naturae congruens erat, ut longe etiam plus altero tanto caderet. Quid dicet V. Cl. de tot proeliis in Sacra Scriptura memoratis? consideremus vel unum illud inter Abiam & Jeroboamum, quod octoginta Israëlitarum millia in aciem duxit, sed recepit tantum trecenta, reliquis h. e. ipsis quingentis millibus Israëlitarum ab Abia uno proelio caesis, ut traditur in Graeco aeque ac in Hebraico textu 2 Paral. XIII. 17. licet, quod insuper hic notandum est, Abias ne tantum quidem numerum militum, quantus fuit caesorum Israëlitarum suo in exercitu habuerit. Nulla ergo erat causa accusandi isto nomine Curtium. Et hoc ipsum sit speciminis loco, unde de similibus exemplis feratur judicium. PERIZONIUS. Curtius Vind.

At ex parte Alex.] Historia Miscella 11, 15. *Scriptorum omnium veterum mos est, ex ea parte quae vicerit, occisorum non commendare numerum, ne victoriae gloriam maculent damna victoris: nisi forte cum adeo pauci cadunt, ut admirationem terroremque virtutis augeat paucitas perditorum. sicut in prima congressione Persici belli apud Alexandrum Magnum fuit, cum inter quadringenta ferme millia hostium interfecta, centum viginti equites, & novem tantummodo pedites in ejus exercitu defuisse referuntur.* Atque ita Orosius IV, 1. unde haec exscripta sunt. Sed videlicet manifestus est error in praegrandi illo numero *quadringenta millia*, quot certe nullo uno proelio, quae Alexander pugnavit, interierunt: nedum *in prima congressione Persici belli*, nimirum ad Granicum, hanc enim pugnam intelligere nos ea verba cogunt. At illic si Diodorum XVII, 19. sequimur, 10000. Persarum peditum ceciderunt; si Plutarchum Alex. c. 26. viginti millia, equitum 2500. Arrianus 1, 5, 23. etiam mille equites numerat. nisi forte ibi ex mendi occasione tantillus numerus haesit: plures enim multo cecidisse consentaneum est. Sed ut valde augeamus numerum, apparet eo non posse ascendere, ut Orosio ratio constet. plures enim ille interfectos scribit, quam alii in acie fuisse: qui enim plurimos scripserunt, 120000. tradiderunt, praeter Justinum & ex eo Oros. III, 16. qui numerum immodice auxisse (nam 600000. Persis tribuit) vel inde convincitur, quod ipsi postea regi, in proelio ad Issum minus virium tribuit. quod quidem barbaris ingeniis non convenit, eique Dario, qui potissimam & spem & ostentationis partem in hominum multitudine reponebat: Ergo pro quadringentis millibus utique reponenda erunt *quadraginta.* Sic tamen satis esset memorabilis victoria, è diverso triginta tantum peditibus, equitum supra octoginta quinque caesis, ut quidem Arrianus 1, 5, 25. scribit: qui eadem opera duplici errore interpretum liberandus: quos & Lipsium ad Vellej. 1, 11, 3. advertisse postea reperi, cum ibi in historiam hanc inquireremus. FREINSH. Lege ex v. c. *At à parte Alexandri quatuor:* (sc. millia caesa sunt) *quingenti saucii fuere ex peditibus.* XXX *omnino & duo desiderati sunt equitum. centum quinquaginta interfecti.* HEINSIUS.

Triginta omnino & duo] Scripsit forte Curtius *trecenti omnino & duo*, quemadmodum etiam Glareano placuisse video. forte inquam ita scripsit, sed nihil affirmo, ideoque nec muto. MODIUS. *Triginta omnino & duo*, Assentior Modio & Glareano *trecenti* legendum pro *triginta.* Nimis enim ille angustus numerus: neque movere debet ἐπιφώνημα, quod subjunctum, *Tantulo impendio ingens victoria stetit.* Nam etiam sic impendium satis leve. ACIDALIUS. Post quos ita Loccenius: Velim hic simpliciter legi *trecenti*, sublato *& duo.* sic enim respondebit numerus illi Diodori XVII, 36. *Ex Macedonum peditibus*, inquit, *trecenti, & 150 equites defuere.* In Justino XI, 9, 10. item emendarim pro peditum 130. *peditum* 300. Hactenus

centum quinquaginta [1] interfecti. tantulo impendio ingens victoria stetit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *interfecti sunt.*

nus LOCCEN. Hos sequitur Raderus, cum alii quoque auctores ampliorem occisorum prodant numerum. Negat insuper Glareanus ex Valla *triginta & duo* Latine dici, sed praeponendum esse numerum minorem, adeoque errorem eum ex notis numerorum natum. quae res suspicionem facit, alio forsitan exemplari usum Sabellicum propius ad veram lectionem accessisse. sic enim ille in narratione hujus proelii Ennead. IV, 4. *Macedonum, quorum fides sit apud autores ipsos, equites centum quinquaginta, pedites duodetriginta desiderati.* Nec sane necesse semper est ampliorem peditum numerum cadere, cum interim, ut hic, ubi *equestri proelio Darius optabat decernere* in pr. hujus cap. equites soli, aut praecipue saltem depugnent. quod itidem in pugna ad Granicum evenit, ubi simili ratione plus equitum quam peditum occubuit. Idem Glareanus, hac quam dixi ratione ductus etiam supra III, 9, 12. invertenda putavit verba, *Triginta & duo*, ut legeretur; *Duo & triginta.* FREINSH. Angustior caesorum numerus, quam pro tam vehementi validissimorum exercituum conflictu. Diodor. l. XVII. c. 36. πεζοὶ εἰς τεμαχοσίες; pedites trecenti, unde tam Justini lib. XI. c. 9. CXXX, quam Curtii XXXII. emandandum esse doctiores censuerunt. CELLAR.

CAPUT XII.

Matris & uxoris Darii, nec non aliarum captivarum, luctum levat Alexander.

1 Rex [1] diu Darium persequendo [2] fatigatus, [3] posteaquam & nox [4] adpetebat, & [5] eum adsequendi spes non erat; in castra [6] paullo ante à suis capta pervenit. 2 [7] *Invitari deinde amicos*, quibus maxime adsueverat, jussit: quippe summa dumtaxat cutis in [8] femore perstricta non prohibebat interesse convivio: 3 [9] quum repente è proximo tabernaculo lugubris clamor, barbaro ululatu planctuque permistus, epulantes conterruit. Cohors quoque, quae excubabat ad tabernaculum regis,

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. *qui diu* Pal. 1. *aliquamdiu* Voss. 2. *rexque diu.* 2 Vulgo *fatigatus erat.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *postquam.* 4 Mer. Ald. *apparebat.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. omisso *eum*, *consequendi* habent, & ita Lugd. Amst. B. Mer. *insequendi.* 6 Voss. 2. *à suis capta paullo ante.* 7 P. *invitare.* 8 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *femine* Ald. *foemore.* 9 B. 1. Voss. 2. *tum.*

Rex diu Darium] Antea male omnia ita edebantur, *Rex, qui diu Darium persequendo fatigatus erat, posteaquam & nox appetebat, & eum assequendi spes non erat.* tramae putidae. MODIUS. *Diu. Ducenta stadia progressus flexit iter media nocte in castra versus.* Diodor. XVII, 37. ducenta stadia continent sex milliaria nostratia cum quadrante, ex quo intelligis, quantopere urserit Darium Alexander, & cur tam sero ad suos reditarit. in capto enim Dario belli finem sperabat. At ex Curtio posset doceri, non eousque esse progressum Alexandrum, cum appetente nocte à persequendo Dario destitisse affirmet, nisi tam procul illum insecutus sit, ut sub confinium noctis correxerit iter, & summa demum nocte in castra pervenerit. RADERUS. Ceterum haec & alia similia, in quibus aut consentiunt Plutarch. Diodor. Arrian. Justin. cum Curtio, aut leviter dissentiunt, ex eorum collatione quilibet harum rerum studiosus facile deprehendet; quapropter in posterum ejusmodi notis haud temere, certe non operose, libri molem aggravabimus. Ceterum cum Bong. desit *erat*, quod in plerisque editionibus comparet post verbum *fatigatus*, facile recepi lectionem Raderi: *Rex diu Dar. pers. fatigatus, posteaquam &c.* FREINSH. Forte quidem *diu.* HEINSIUS.

In femore] MSS. fere omnes *femine*, & idem iidem Codd. l. VI. c. 1. *hasta femina perfossa.* l. VIII. c. 10. *Jovis femine Liberum patrem esse celatum.* Plin. l. VI. H. N. c. 21. *Liberum Jovis femine editum.* HEINSIUS.

Non prohibebat] Videtur defuisse negativa Codici, quo Sabellicus usus est; ille enim Ennead. IV, 4. *Alex. sub noctem à multa hostium insectatione fessus, in castra se recepit, jussitque principes ad convivium vocari, ipse jactatione vulneris interesse non potuit.* Nostram tamen lectionem veriorem esse, patet etiam ex Arriano II, 3, 1. *Postero die Alexander, quamvis aeger adhuc è vulnere quod in femore exceperat, saucios tamen obivit &c.* quod si potuit, potuit & interesse convivio. FREINSH.

Capti-

gis, verita ne majoris motus principium esset, armare se coeperat. Caussa [1] pavoris subiti fuit, [2] quod mater uxorque Darii cum captivis [3] mulieribus nobilibus, regem, quem interfectum esse credebant, ingenti gemitu [4] ejulatuque deflebant. Unus namque [5] è captivis spadonibus, qui forte ante ipsarum tabernaculum [6] steterat, amiculum, quod Darius, sicut paullo ante dictum est, ne cultu proderetur, abjecerat; in manibus ejus qui repertum ferebat, agnovit: [7] ratusque interfecto detractum esse, falsum [8] nuntium mortis ejus [9] attulerat. Hoc mulierum errore comperto, Alexander fortunae Darii, & pietati earum [10] inlacrimasse fertur. Ac [11] primo [12] Mithrenem, qui [13] Sardeis [14] prodiderat, peritum [15] Persicae linguae, *ire ad consolandas eas* jusserat. veritus deinde ne proditor captivarum iram doloremque [16] gravaret; Leonnatum ex purpuratis suis misit, jussum indicare, *falso lamentari eas* [17] *Darium vivum*. Ille cum paucis armigeris [1] in

4 5 6 7

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *timoris.* 2 Voss. 2. omittit *quod.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *mulieribus.* 4 D. P. B. 1. Fl. Leid. Voss. 1. *hejulatuque.* 5 Cl. P. F. B. 1. 2. *ex capt.* Lugd. Amst. *de.* 6 Pal. 1. *staret.* 7 Voss. 2. *ratus.* 8 Voss. 2. *intuitum.* 9 Voss. 2. *detulerat nuntium.* 10 D. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *lacrimasse* Mer. Ald. Bas. Amst. *lachrymasse* B. 1. *inlacrymasse.* 11 Mer. *prius.* 12 Pal. 1. *Nithrenem* Voss. 2. *Nithremem.* 13 Mer. *Sardes* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. *Sardis.* 14 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *tradiderat.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ling. Pers.* 16 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. *renovaret* Pal. 1. *augeret.* 17 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. omittunt *Darium.*

Captivis nobilibus] Vulgo *cum captivis mulieribus nobilibus*, sed ego vocem *mulieribus*, volentibus jubentibus membranis, aeterne exulare hinc jubeo. MODIUS.

Amiculum] Similis Thysbes error eam & Pyramum vita privavit, apud Ovid. Metamorph. IV. fab. 4. Verior conjectura Horatiae fuit, paludamentum, quod ipsa sponso neverat, in manibus fratris cernentis; vide Livium 1, 26, 2. Cion Mamertinus *agnito filii sui equo, juvenem è medio sublatum conjectabat.* Diodor. XXII, 15. FREINSH.

Qui repertum ferebat] Qui gestabat à se forte repertum; hunc enim sensum hic τὸ *ferebat* habere puto. SCHEFF. *Ferre, agere* hostium propria sunt, pro auferre vel ferendo ostentare. Virg. l. 11. Aen. vs. 374. *alii rapiunt incensa feruntque Pergama.*

Illacrimasse] Alii *lacrimasse* pessime. MODIUS. *Illacrimasse*, Idem Plutarchus cap. 35. Diod. XVII, 37. Arrianus II, 3, 3. Nec Alexandri aemulus Caesar hoc lacrimarum officium in fortuna Pompeji M. praetermisit. *Ut enim*, inquit Valer. Max. V, 1, 10. *id* (Pompeji caput) *aspexit, oblitus hostis, soceri vultum induit, ac Pompejo tum proprias, tum etiam filiae suae lacrimas reddidit: caput autem pretiosissimis odoribus cremandum curavit.* Vere M. Tullius pro Lege Manil. c. 9. *Hoc jam fere sic fieri solere accepimus, ut regum afflictae fortunae facile multorum opes alliciant ad misericordiam, maximeque eorum, qui aut reges sunt, aut vivunt in regno, quod regale iis nomen magnum & sanctum esse videatur.* RADERUS. A simili humanitate commendat Antigonum Plutarchus in Pyrrho cap. 73. *qui ut caput* (Pyrrhi hostis) *aspexit & agnovit &c. chlamyde oculis admota illacrimavit.* Scipionem Polyb. X, 18. *qui Indibilis filias &c. oculis suis subjectas intuens, lacrimas tenere non potuit.* FREINSH.

Mithrenem] Consule indicem si desideras, eo enim locorum & personarum descriptionem, ut cuivis in promtu statim sint, retulimus. FREINSH.

Sardeis tradiderat] Volui hic Mithrenen mihi demereri, mitigando rem vocabuli lenitate. alioqui enim in editis erat, *prodiderat.* itane vero? dices. plane ita, ut tamen nihil auderem contra membranas Sigebergenses, nam Colonienses, etsi cetera bonas, quae habebant, *Sardis praeerat*, hoc loci non ausculto. MODIUS. Recte Modius consentientibus codicibus manu exaratis, nam respectu Alexandri aptius est verbum mitius *tradere*; captivis enim mox gravior & convenientior accommodatur expressio, *ne proditor.*

Ne proditor] Nec mirum hoc metuisse Alexandrum, quando *proditores etiam iis, quos anteponunt, invisi sunt.* ut Tacit. ait lib. 1. Ann. c. 58. FREINSH.

Renovaret] Editiones *gravaret*, magis illud ad rem est. MODIUS.

Ex purpuratis] Ut supra cap. 6. dixit *Parmenionem principem purpuratorum*, etsi hoc rarius de Macedonibus, frequentissimum de Persis fit.

Vivum] Adhuc editiones *Darium vivum*, sed melius abest Darii nomen totiens jam iteratum. MODIUS.

Armigeris] Armatis, sic enim illa vox Latine etiam usurpatur. Proprie tamen armiger est is, qui fert in proelio tela domini sui, deinde *armiger* est miles gravis armaturae apud Sueton. Graecis ὁπλίτης. Hoc loco utrumque intellectum videtur vox admittere, nam armatos exponit ipse Curtius, *at ii, qui in vestibulo erant, ut armatos*

S con-

[1] in tabernaculum, in quo captivae erant, pervenit, *missumque* [2] *à rege se* [3] nun-
8 tiari jubet. At [4] ii, qui in vestibulo erant, ut armatos conspexere, rati actum esse de dominis, in tabernaculum currunt, vociferantes, *adesse supremam horam*,
9 [5] *missosque qui occiderent captas.* Itaque, ut quae nec prohibere [6] possent, nec admittere [7] auderent; nullo responso dato, [8] tacitae opperiebantur victoris arbitrium.
10 Leonnatus exspectato diu qui se [9] intromitteret, [10] posteaquam nemo [11] procedere audebat; relictis in vestibulo satellitibus, intrat in tabernaculum. [12] Ea ipsa
11 res turbaverat feminas, quod inrupisse non admissus videbatur. Itaque mater & conjunx provolutae ad pedes, orare coeperunt; *ut*, *priusquam interficerentur*, *Darii*

VARIANTES LECTIONES.

1 B. 1. omittit *in.* 2 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. *se à rege.* 3 Bas. Er. alii *nunciare.* 4 Mer. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Frob. Bas. Lugd. Col. Amst. *hi.* 5 Voss. 1. *misos.* 6 Mer. Ald. Frob. Bas. Col. omittunt *possent.* 7 Voss. 1. *auderet.* 8 Fl. *tacito* Leid. Voss. 1. 2. & vulgo *tacite.* 9 D. Cl. P. F. B. 2. Fl. Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. *introduceret.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *postquam.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Bas. Er. *producere* Voss. 2. *introducere* Col. *prodire.* 12 Pal. 1. *& ipsa.*

conspexere. pro armigeris etiam, seu stipatoribus & satellitibus idem accipit, cum mox subjicit: *relictis in vestibulo satellitibus.* & hoc est quod Vulcanius τοὺς ὁπλίτας saepius vertat apud Arrianum *armigeros.* agmen *armigerorum*, *armatorum.* uti nonnulli illud Propertianum explanant l. III. el. 3. vs. 8.

Et solitum armigeri ducite munus equi.

armigerum appellavit equum phaleris & armis indutum, sive armatum. Etsi τὸ *armigeri* possit & ad strenuos milites referri, imo ad veros armigeros, qui donatos dominis suis equos ducebant, ut sit quintus casus *ô armigeri.* Passeratium consule. RADERUS.

Adesse supremam horam] Expressit Virgilium l. II. Aen. vs. 324.

Venit summa dies, & ineluctabile tempus.

Prohibere possent] Vulgo, *ut quae nec prohibere, nec admittere auderent.* male, omnino enim illud *possent* opus est ad sententiam. MODIUS.

Procedere] Excusi *prodire*, scripti *producere*, quae res ipsa etsi tenuis quorumdam temeritatem arguit, in quibus sollertiam, cum nusquam haereant, laudo. verum exemplum non placet. MODIUS. Bongars. Lugd. Amst. *procedere*, quod non displicet; sed & Sebisius ita legendum putabat. FREINSH. *Nemo producere audebat* prius edidit Freinshemius, sed quid est producere hoc loco? num *intromittere?* atqui *producere* is dicitur, qui ducit quid foras è loco aliquo, in quo ante fuit situm. At Leonnatus contra intro, & in tabernaculum erat ducendus. libri alii habent hic *procedere*, quam lectionem credo esse veram, vel ex eo, quoniam in libris aliis est *prodire*, sine dubio ex interpretatione alicujus glossatoris. SCHEFF. An non credis, Lector, hunc locum à nemine quondam animadversum fuisse, quum eum tanta ostentatione correctum legis apud Cl. Clericum in Judicio de Curtio c. 12. §. 2. & an hic locus, quem Modius jam recte ediderat, tanti erat, cur vapulet adeo Freinshemius, cujus diligentia laudatur, ut judicium ingenium que damnetur, & proscribatur §. 1. vide locum & judica. Cl. Clericum tamen, omissis aliis, ut restitutorem hujus loci laudat sic in Parerg. Crit. p. 173. Cl. Heumannus. sine dubio recte Clericus. Immo sic perspicue exstabat in Benedicti Theocreni codice MSto Curtii, cujus notitiam dedi in schediasmate de Anonymis p. 128. sed quoniam Clericus illustrationis ergo locum affert ex Rufino, non magnae auctoritatis scriptore, alium adjungam ex ipso Curtio, nam is l. V. c. 10. *Ex carcere procedere erubuimus.* Virg. Ecl. IX. vs. 47.

Ecce Dionaei processit Caesaris astrum.

plura ex ipso Cicerone exempla vel Nizolius abunde subministrabit, ut Rufini copiis auxiliaribus careri queat. HEUMANN.

Ea ipsa res turbaverat feminas, quod inrupisse non admissus videbatur.] E vulgatis quidam, *ea res ipsa.* cur mutarunt? Suavius ita ad aures meas accidit: ac nempe sic quoque lib. IV. *Ea res ipsa militi ad persequendum hostem animum intendit.* Leve hoc, sed neque Curtio, neque me indignum. Aliud monebo non majoris etiam momenti: quanticumque est, tu vero tolle comma post *inrupisse.* Veri sensus nonnihil interest, qui alius fit atque alius à levissimo interpuncto. Hic, ut nos volumus, ille oritur: Erant turbatae feminae, quod irrupisse videretur, quia non esset admissus. Alius longe fit retento commate: Pavor illis, quia non admissus, sed irrupisse videbatur. Hic alienus, ille germanus. ACIDALIUS. Nihil est, quod argutetur hic Acidalius, suaviusne ad aures accidat, *ea ipsa res*, an, *ea res ipsa.* hoc in scholis verum est, illud negligunt saepe studio, qui studiosissimi sunt elegantioris sermonis. Curtius infra mutavit, quia perinde illi fuit. omnia exemplaria meliora sic habent *ea ipsa res.* RADERUS. Diodor. l. XVII. c. 37. simpliciter refert Leonnatum Alexandri mentem reginis aperuisse. Justin. l. XI. c. 9, 13. proxime cum Curtio consentit. FREINSH.

Pa-

rii corpus ipsis patrio more sepelire permitteret: functas supremo in regem officio [1] *se impigre morituras.* Leonnatus, *& vivere Darium, & ipsas non incolumes modo, sed* 12 *etiam adparatu pristinae fortunae reginas* [2] *fore.* [3] Tum mater [4] Darii adlevari se passa est. Alexander [5] postera die [6] cum cura sepultis militibus, quorum corpora 13 invenerat; *Persarum* [7] *quoque nobilissimis eumdem honorem haberi* jubet, *matrique Darii* [8] *permitti, quos vellet, patrio more* [9] *sepeliret.* Illa paucos arta propinquita- 14 te conjunctos, *pro habitu praesentis fortunae humari* jussit; *adparatum funerum, quo Persae suprema officia* [10] *celebrarent, invidiosum fore* [11] existimans, *quum victores haud pretiose cremarentur.* [12] Jamque [13] justis defunctorum [14] corporibus [15] solutis, 15 prae-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. D. *ingressae se* inter lineas *non aegre* Leid. *impigre sese* Voss. 1. *sese ingre* Voss. 2. omittit *impigre* Cl. P. F. B. 1. 2. *ingresse se* Col. omittit *se.* 2 F. subscriptum *esse.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. *tum demum.* 4 Pal. 1. omittit *Darii.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. *postero.* 6 Vulgo *cum curam sepeliendis militibus impenderet. quorum.* 7 Voss. 2. omittit *quoque.* 8 D. Pal. 1. Fl. Voss. 1. 2. Bas. Er. *permittit.* 9 Pal. 1. *sepelire.* 10 P. omittit *celebr.* 11 Voss. 2. *extimans.* 12. D. erasum *que* Mer. *itaque* Pal. 1. *jam.* 13 B. 1. *bustis.* 14 Pal. 1. *corporis.* 15 Mer. *sol. exequiis.*

Patrio more sepelire] De sepultura, conditoriisque Regum Persicorum, & sollemnitatibus ea caussa observari solitis, vide Brissonium fine lib. 1. FREINSH.

Permitteret] Forte *permitteretur.* HEINSIUS.

Supremo officio] Exsequiis, sepultura. Petronius, *ultimoque mandaverunt officio.* quod Justinus dixit *exsequiarum officium* lib. XXIII. c. 2, 8. CELLAR.

Impigre se] Lege *non aegre se.* HEINSIUS.

Reginas] Forte *praesignes.* HEINSIUS.

Cum cura] Sic malui. vide indicem in voce *cum.* FREINSH.

Persarum quoque] Idem priori quoque pugna fecerat. Arrian. 1, 5, 29. *Persarum etiam duces sepeliit: ad haec mercenarios Graecos, qui hostibus merentes, caesi fuerant.* Plura exempla eorum, qui hostibus suis sepulturam concesserunt, referemus ad illa Taciti 1, 22, 3. *Ne hostes quidem sepulturae invident.* Vide interim P. Fabri Semestr. III, 13. & Kirchman. in addit. ad tractatum de funer. Rom. c. 5. FREINSH.

Permitti] Rursum excusi *permittit*, manum non verterim. MODIUS.

Pro habitu] Ut ille exul suo libro (Ovidius Trist. 1, 1.)

Infelix habitum temporis hujus habe.

RADERUS. Cui similes sunt etiam ceterorum librorum praefationes, ut quarti:

Excusata suo tempore lector habe.

Exul eram. - - - -

& quinti

Hic quoque talis erit, qualis fortuna poëtae.

Ceterum haud frustra id inculcat Curtius, sed ad laudem prudentiae simul, modestiaeque illius Reginae; quae mox quoque III, 12, 25. dicet: *Et praeteritae fortunae fastigium capio, & praesentis jugum pati possum.* Similis moderatio gravissimae itidem matronae apud Liv. XXVI, 49, 9. *quid enim huic fortunae non satis est?* FREINSH.

Quo Persae] De Persarum apparatu in funeribus vide Brissonium lib. II. in fine. hoc enim malim quam Raderum, quando

Gratius ex ipso fonte bibuntur aquae.

De loco Justin. XIX, 1, 10. *Legati à Dario Persarum rege Carthaginem venerunt, adferentes edictum, quo Poeni humanas hostias immolare, & canina vesci prohibebantur; mortuorumque corpora cremare potius, quam terra obruere à rege jubebantur.* de hoc, inquam, loco, quod Raderus ait trajectiuncula sanari locum posse, *mortuorumque corpora terra obruere, quam cremare;* id jam olim Kirchmanno de funer. Rom. 1, 2. placuit. Tu autem vide an verosimilius eadem sententia restitui possit, detracto glossemate inepto (id enim esse puto tria postrema verba *à rege jubebantur*, adjecta ab imperito quodam, qui putabat aliquid deesse plenae orationi; qualia certe quam multa in his scriptoribus perpetrata fuisse omnes sentiunt) ut legatur: *hostias immolare, & canina vesci prohibebantur, mortuorumque corpora cremare potius quam terra obruere.* FREINSH.

Haud pretiose cremarentur] Alexander ad Granicum 25 equitibus primo conflictu occumbentibus statuas ex aere posuit in templo Jovis à Lysippo factas, reliquos equites 60, pedites 30 cum armis condi praecepit, parentibus eorum ac liberis vectigalium immunitatem concessit, omniaque quae corpore praestantur officia, remisit. Non videtur locus aut tempus concessisse, ut idem omnibus fieret ad Issum. RADERUS. Arrianus tamen μεγαλοπρεπῶς sepulta affirmat. Et Diodorus magnificentissimis hostiis Diis ait litatum. FREINSH.

Cremarentur] Nam etiam Graecis in usu fuerat combustio. Kirchmannum adi 1, 1. FREINSH.

Justis &c. solutis] Bong. 1. pro *justis* habet *bustis.* Merulae editio voci *solutis* alteram adglutinat *exsequiis*, cum jam tum, ut vereor, aliena vox *solutis*, in textum irrepserit, tamquam umbra vitiosae *justis.* Nisi fallor, Curtius scripsit: *Jamque*

 justis

praemittit ad captivas, qui nuntiarent *ipsum venire*: inhibitaque comitantium tur-
16 ba, tabernaculum cum [1] Hephaestione [2] intrat. [3] Is longe omnium amicorum carissimus erat regi, cum ipso pariter [4] educatus; secretorum omnium arbiter: libertatis quoque in admonendo [5] eo non alius jus habebat; quod [6] tamen ita usurpabat, ut magis à rege permissum, quam vindicatum ab eo videretur: & sicut
17 aetate par erat regi; ita corporis [7] habitu praestabat. Ergo reginae illum [8] regem esse ratae, suo more veneratae sunt. inde ex [9] spadonibus captivis, quis Alexander esset monstrantibus, [10] Sysigambis advoluta est pedibus ejus, *ignorationem numquam antea visi regis* excusans. quam manu adlevans rex, *non errasti*, inquit, *mater*;

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. semper *Ephest.* Ald. Lugd. Amst. *Hephest.* 2 B. *intrans.* 3 Voss. 1. *hiis.* 4 D. Cl. P. F. B. 2. Fl. Voss. 1. 2. *edoctus* B. 1. Leid. *eductus.* 5 Voss. 2. *&.* 6 Voss. 2. *ita tamen.* 7 Fl. Leid. *praestabat habitu.* 8 D. Cl. P. F. B. 2. *esse regem.* 9 Voss. 2. Bong. Lugd. Amst. *capt. spad.* 10 Fl. *Sisiambis* Leid. Voss. 1. 2. *Sisigambis.*

ustis defunctorum corporibus, praemittit &c. Si tamen quis nimium pro vulgari lectione nitatur, non magnopere repugnem, praesertim cum ita loqui videam Curtium infra IV, 12, 2. FREINSH.

Ipsum venire] Ita frequenter Curtius pro *se* lib. X. c. 2, 10. *Illi tentari ipsos rati, se* dixissent alii more Graecorum αὐτὸν pro ἑαυτὸν, αὐτὸν, quod saepe inter legendum apud optimos auctores reperies. Cicero l. II. de Nat. Deor. *Canum fida custodia quid aliud significat, quam se natos esse ad hominum tutelam*, pro *eos* vel *illos*. vide post Priscianum L. Vallam in libello de reciprocatione. RADERUS.

Secretorum arbiter] A Tacito mutuatum, apud quem l. XVI. Ann. c. 18. Petronius dicitur Neroni *elegantiae arbiter*, cognominis vel lusu vel occasione.

Quoque in admonendo] Forte *quoque aeque.* HEINSIUS.

Non alius jus] Elegantiae gratia omisit comparationem, pro non alius magis jus habebat, Nepos Dat. c. 8. *statuit congredi quam cum tantis copiis refugere.* de qua constructione plura exhibebit exempla consummatissimus J. Perizonius ad Sanctii Minervam. l. IV. c. 7.

Magis permissum, quam vindicatum] Quia concessam libertatem monendi prudenter obsequio temperavit. CELLAR.

Quam vindicatum ab eo] Hephaestione puta, potestate illa regis admonendi, ait, si quid forte fecisset perperam, utebatur Hephaestion ea prudentia, & moderatione, ut constaret, eum id facere ideo tantum, quoniam rex vellet, & ab eo requireret, non quod ipse cuperet, aut tamquam jure aliquo ad se pertinentem exercere gauderet. SCHEFF.

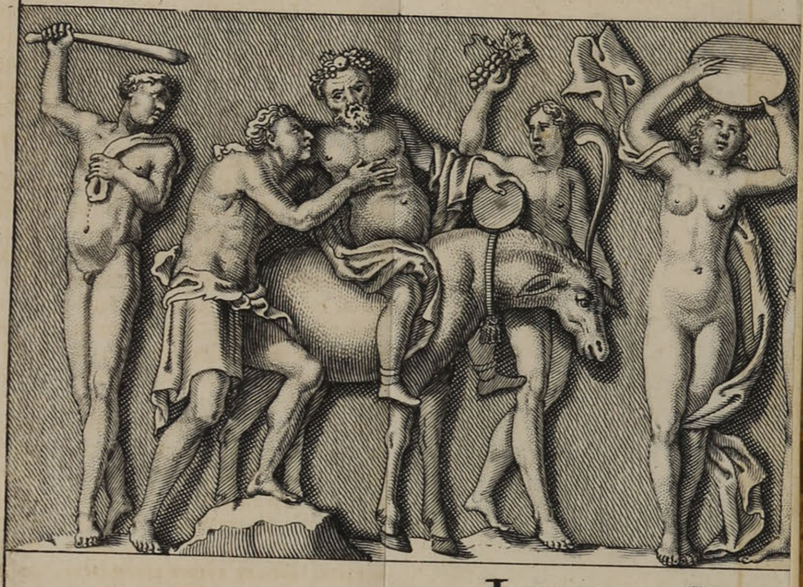
Corporis habitu praestabat] Constat ex hoc & aliis Curtii locis, Alexandrum mediocris tantum staturae fuisse. l. V. c. 2. *consedit deinde in regia sella multo excelsiore, quam pro habitu corporis.* l. VI. c. 5. *Interrito vultu regem Thalestris intuebatur, habitum ejus haud quaquam parem famae rerum oculis perlustrans. Quippe hominibus barbaris in corporum majestate veneratio est, magnorumque operum non alios capaces putant, quam quos eximia specie donare natura dignata est.* lib. VII. c. 8. *Si dii habitum corporis aviditati animi parem esse voluissent, mundus te non caperet.* Ibid. *In vultu regis defixerant oculos, credo quia magnitudine corporis animum aestimantibus modicus haudquaquam famae par videbatur.* LOCCENIUS. *Corporis habitu praestab.* Idem alii tradunt, ut Arrianus II, 3, 5. & certe infra VI, 5, 29. *habitus ejus haudquaquam rerum famae par* traditur. ut mirer quid in mentem fuerit Solino cap. 14. scribenti, fuisse *forma supra hominem augustiore.* nisi forte conciliemus, non defuisse Alexandro formae dignitatem: Hephaestionem tamen aliquanto praestitisse. Sed & reliquis Alexandri amicis idem Justinus XIII, 1, 11. tribuit. *Ejus virtutis erant ac venerationis, ut singulos reges putares* (diceres huc allusum) *quippe ea formae pulchritudo, & proceritas corporis, & virium ac sapientiae magnitudo in omnibus fuit, ut qui eos ignoraret, non ex una gente, sed ex toto terrarum orbe electos esse judicaret.* Vide plura infra VI, 5, 29. FREINSH. Valerius Max. in hac ipsa historia l. IV. c. 7, 2. *Statura & forma praestabat.* Diodor. l. XVII. c. 37. ἐχόντων ἀμφοτέρων ἐσθῆτας ὁμοίας, τῷ μεγέθει δὲ καὶ κάλλει προέχοντος τοῦ Ἡφαιστίωνος. Sic inter ea, quae principem ostentant, Plinius Paneg. c. 4. refert etiam *proceritatem corporis.* CELLAR.

Veneratae] Dio Chrysostomus Orat. 64. de Fortuna, non inficete: Δαρείου δὲ ἡ μήτηρ καὶ Ἀλέξανδρον προσεκύνησε, καὶ τὸ ἀτιμότερον, Ἡφαιστίωνα: *Darii mater Alexandrum adoravit, &, quod foedius, Hephaestionem.* LOCCENIUS. More Persarum, quem προσκυνεῖν vocant, id est humi prosterni & adorare (ut ait Nepos in Conone c. 3.) Valerius l. I. *mater Darii Hephaestionem more Persarum adulata.* Diodorus. προσεκύνησε. CELLAR.

Ex spadonibus] Cum enim *Reginas adparatu pristinae fortunae fore* spopondisset, reliquit iis spadones, qui inservirent. quorum & supra mentio, & infr. IV, 10. *E spadonibus qui circa reginam erant.* ubi vide. Quae verbo adscribo ad firmandam emendatio-

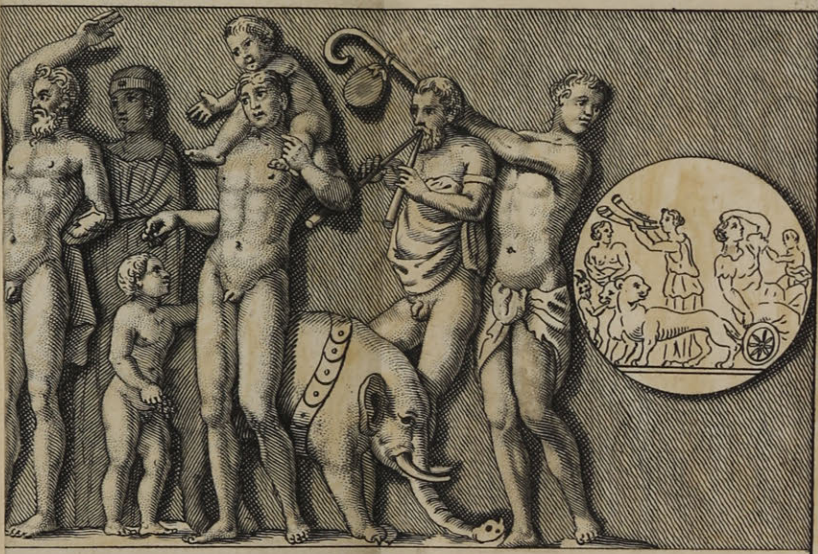
BACCHI ET A

LIBERI PATI

ARIADNE CHORVS.

RIS TRIVMPHVS.

ter; *nam & hic Alexander eſt*. Equidem, [1] ſi hac continentia animi ad ultimum 18 vitae perſeverare potuiſſet; feliciorem fuiſſe crederem, quam viſus eſt eſſe, quum Liberi patris [2] imitaretur triumphum, [3] ab Helleſponto uſque ad Oceanum omnes gentes [4] victoria emenſus. [5] Viciſſet profecto ſuperbiam atque iram, [6] mala invi- 19 cta: abſtinuiſſet inter epulas caedibus amicorum: egregioſque bello viros, & tot gentium ſecum domitores, indicta cauſſa [7] veritus eſſet occidere. Sed nondum 20 fortuna ſe animo ejus [8] infuderat. [9] itaque orientem eam moderate & prudenter tu-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. *E. h. c. animi ſi ad u.* & ſic Ald. Lugd. Amſt. 2 P. *imitarentur.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. *uſque ab Helleſp. ad Oc.* 4 D. *Victori emenſus* ſed correctum à manu ſecunda Voſſ. 1. *victoriae.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 2. *ſi viciſſet* Voſſ. 1. *ſibiciſſet.* 6 MS. p. L. *macula.* 7 Pal. 1. Voſſ. 2. *non veritus.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Mer. Frob. Baſ. Lugd. Col. Amſt. *ſuperfuderat.* 9 Bong. Voſſ. 2. Lugd. Col. *itaque orientem tam* Baſ. *itaque Orientem tam* Mer. *ita orientem tam.*

tionem Arriani, II, 3. *καί τις τ̃ ἀμφ' αὐτὸν, τὸν Ἀλέξανδρον δείξας. Quidam eorum, qui circa eum erant, Alexandrum monſtrans.* legendum eſt enim, *τῶν ἀμφ' αὐτλὼ*, ut referatur ea vocula ad praecedentia *τλὼ μητέρα τȣ̃ Δαρείȣ.* quod tamen ex ſolo Arriano facile quis conjiciat, conſiderato expreſſe eum dicere, cum ſolo Hephaeſtione intraſſe regem, ne quis credat, praeiſſe regem (ut moris eſt, puto in Italia) nonnullos ex familiaribus, inter quos erat Hephaeſtion. FREINSH.

Nam & hic Alexander eſt] Idem referunt Diodor. Valer. Max. l. 1. & Arrianus lib. II. qui vero ex fama potius, quam certo auctore, id ſe hauſiſſe confitetur. CELLAR.

Liberi patris triumphum] Vide infra l. IX. c. 10, 14. IDEM.

Viciſſet profecto] Abolui particulam *ſi* ab indocto quopiam inculcatam fulciendo, ut putabat, ſenſui, quae poſtea Acidalium & Raderum fruſtra torſit. Notavi dudum ad Florum II, 14, 4. & alibi, infeſta fuiſſe ſcriptoribus haec ab ineptorum lectorum contagione inolita carcinomata: iiſque locis nonnulla ejuſmodi ex variis auctoribus eradicavi, quibus nunc adjicio ſequentia. nec enim in hujus generis ſcriptiunculis id inuſitatum eſt, & ad confirmandam emendationem Curtii ultro momentum habet. In Liv. XXIII, 14, 2. *ad ultimum prope deſperatae Reip. auxilium, quum honeſta utilibus cedunt, deſcendit equo.* expungo poſtremam vocem, quia de equo aſcenſo praeceſſerat, ineptiſſime, ſummoque optimae locutionis incommodo adglutinatam. Haec ipſa particula *ſi*, gemino plane vitio inſerta eſt Salluſtio Jug. XIV, 20. *Utinam emori fortunis meis honeſtus exitus eſſet: ne vivere contemptus viderer, ſi defeſſus malis injuriae conceſſiſſem*, tolle illud *ſi*, & habebis quod Salluſtius ſcripſit. Non omitto locum Plinii XIV, 5. in quo ſimilis verborum conſtructio pleniſſimam emendationi meae fidem, ſi adhuc opus ſit, faciet: *quod Androcydes* (forte leg. *Andocides*, quod nomen uni ex decem Athen. oratoribus) *ſapientia clarus ad Alexandrum Magnum ſcripſit, intemperantiam ejus cohibens: Vinum potaturus, rex, memento te bibere ſanguinem terrae: ſicut cicuta homini venenum eſt, ſic cicutae vinum. Quibus praeceptis* (haec adverte) *ſi ille obtemperaviſſet, profecto amicos in temulentia non interemiſſet.* Certe illud *profecto* omnino reſpuit particulam *ſi*. Addamne in editione Aldina hoc *ſi* tamquam fatale corrumpendo huic loco tertium etiam intruſum eſſe, ſupra; *ſi hac continentia animi, ſi ad ultimum vitae &c.* Eamdem particulam expungemus itidem infra VI, 3, 9. FREINSH. In veteribus libris omnibus eſt *ſi viciſſet*, ac mox poſt *ſi abſtinuiſſet*. Freinshemius utroque loco delet *ſi*, ut otioſum. forte noſter ſcripſerat, *ſic viciſſet, ſic abſtinuiſſet*. nam eamdem vocem librarium imperitum de ſua tantum ſententia bis repetere auſum fuiſſe vix exiſtimo. SCHEFF.

Superfuderat] Alii *infuderat*, minus bene. MODIUS. *Infuderat*. Ita Freinshemius, ego mallem, quod plerique habent libri alii, *ſuperfuderat*, nam quod infunditur, id ab eo, cui infunditur, capitur atque continetur. At vero ſequitur de Alexandri animo, *magnitudinem* fortunae *non cepit*. non ergo *infudit*, ſed *ſuperfudit* ſe fortuna animo, id eſt ſuperavit eum, ac quaſi demerſit. SCHEFF. Forte, *impari offuderat*; vel *nubem offuderat* deleto *τῷ ſe*. HEINSIUS.

Prudenter] Imprudenter faciam, ſi ſollicitem hoc *prudenter*. At vide ne *pudenter* tamen fuerit, quod pudenter moneo. Modeſtiae pudor & verecundia pulchre quidem haeſerit: pulcherrime tamen etiam prudentia moderationi. ACIDALIUS. Acidalius malit *pudenter*, haud dubie, ſi ita fuiſſet, alterum repoſiturus. FREINSH. In his tamen iterum ſibi plaudit Cl. Clericus, & hanc ut ſuam correctionem ſibi gratulatur legens *pudenter*, ac ſi primus obſervaſſet. Jud. c. X, §. 3. Emendationem Clerici probare minime poſſum. Primum enim *prudenter* habet ſignificationem huic loco aptiſſimam. Maximae enim prudentiae eſt, ſecundam fortunam aequo ferre animo. Unde Abdolonimus ab rege rogatus, *qua patientia tulerit inopiam, Utinam*, inquit, *eodem animo regnum pati poſſim!* Curt. IV, 1, 15. Sic Salluſt. ſcite in Catil. c. 11: *ſecundae res ſapientium fatigant animos.* Nec minus docte Ca-

21 tulit; ad ultimum magnitudinem ejus [1] non cepit. [2] Tum quidem ita se gessit, ut omnes ante eum reges & continentia & clementia vincerentur. [3] Virgines enim regias excellentis formae tam sancte habuit, quam [4] si eodem quo ipse parente 22 [5] genitae forent: Conjugem ejusdem, quam nulla aetatis suae [6] pulchritudine corporis [7] vicit, adeo ipse non violavit, ut summam adhibuerit curam, ne quis capti- 23 vo corpori inluderet: *Omnem cultum reddi feminis* jussit; nec quidquam ex pristi- 24 nae fortunae magnificentia captivis, praeter [8] fiduciam, defuit. Itaque [9] Sysigam-

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. omittit *non*. 2 Fl. Leid. Voss. 1. D. Cl. P. F. B. 2. *tunc*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Mer. *Virgines reginas* Voss. 2. Bas. Er. aliaeq. edd. *virgines & reginas*. 4 Voss. 2. omittit *si* Mer. *eodem tempore quo*. 5 Pal. 1. *natae genitaeque*. 6 Voss. 1. *pulchritudinae*. 7 Voss. 2. *vincit*. 8 MS. p. L. *fududuciam*. 9 Fl. *Sisijambis* Leid. Voss. 1. 2. *Sisigambis* semper.

to in oratione pro Rhodiensibus citante Gellio l. VII. N. A. c. 3. *Secundae res laetitia transversum trudere solent à recte consulendo atque intelligendo.* Pari modo Nepos Con. c. 5, 1. *Accidit huic quod ceteris mortalibus, ut inconsideratior in secunda, quam in adversa esset fortuna.* Addo Plutarchi dictum ὀλίγοι εἰσὶν, οἷς μετὰ τὸ εὐτυχεῖν παραγίνεται τὸ φρονεῖν. Immo mentem ipse suam exponit Curtius locis aliis. Ita enim de eodem Alexandro l. VIII, 4, 24. *Rex minus jam cupiditatibus suis imperabat inter obsequia fortunae, contra quam non satis cauta mortalitas est. Scilicet* (ita idem l. x, 1, 40.) *res secundae valent commutare naturam, & raro quisquam erga bona sua satis cautus est.* Ac l. x. c. 2, 22. Rex ipse ad milites, *secundis*, inquit, *rebus, quae circumfluunt vos, insanire coepistis - - - Facilius vobis est adversam, quam secundam regere fortunam.* Ex quibus apparet, Curtium, cum alibi *prudentiam* in fortuna secunda necessariam duxerit, & illo loco, quem immutat Clericus demta una litera, merito credi scripsisse *prudenter*. Deinde nec in *pudenter* tanta elegantia tantumque ponderis inest, quantum in *prudenter*. Ad summam temerarii correctoris, non circumspecti critici est, emendationem suscipere, ubi nec MSS. variat lectio, nec necessitas ulla, vel scriptoris consuetudo & indoles id requirit. HEUMANN.

Magnitudinem non cepit] Obrutus & oppressus à nimia felicitate, nam quae hic l. XVII. c. 38. Diodorus recte censet: τοὺς πλείστους ὁρᾷν ἐστι τὴν εὐτυχίαν, ὥσπερ τι βάρυ φορτίον φέρειν ἀδυνατοῦντας. CELLAR.

Ita se gessit] Plenissimum testimonium ei reddidit, nec minus reliqui historiae hujus scriptores, & praeter hos Marcellin. XXIV, 16. Stobaeus serm. 5. qui est de Temperantia. Athenaeus, XIII, 8. Agell. VI, 8. FREINSH.

Ante eum] Nec tamen sua laude privandus Cyrus, qui Pantheam pulcherrimam mulierem, marito servavit. vide suavissimum Xenoph. παιδ. lib. v. FREINSH.

Vinceret] Editiones Lugdun. *vincerentur*. Sigebergensis scriptus liber, *convinceretur*. ego Coloniensem sequor. MODIUS. *Vinceret* mavult Modius, ego vulgatum *vincerentur*. Multum adeo refert? inquies. non multum sane. sed neque nihil. *vinceret* si Curtius scripsisset, addidisset non eum, sed *se*, vel *ipsum*, quod pro eodem *se* infinitis locis apud hunc, item ut Manilium. ACIDALIUS.

Virgines enim regias] Vulgo *virgines & reginas*. Primus Rutgersius emendandum vidit *regias*, eoque conjunctione expulsa scripsit; *virgines regias*, lib. III. V. L. c. 4. optime. vulgatum tamen à Modio Loccenius tenuit & explicat *reginas* Darii matrem & conjugem. Omnino Rutgersii correctio proba est. tantum hoc adjeci, ut & in *enim* mutarem. Ita forte scriptum fuit; *virgines e. regias*, ex quo imperitus aliquis & fecit, inde alius, ut cohaereret oratio, alterum etiam vocabulum *regias*, inserto *n* corrupit. Ceterum sensus praecedentium ita legi postulat. exponitur enim quomodo omnes Reges continentia vicerit Alexander. Itaque nullae hic matris Darii partes sunt, ut ejus caussa vox *reginas* servari debeat: si enim id voluisset auctor, non separatim conjugem Darii nominasset, postquam exposuit de filiabus. deinde *excellentis formae*, quod ad matrem Darii vix referas, quam *anum* supra vocavit; & *quam si eodem parente genitae forent*, omnia pro hac sententia faciunt. Quibus rationibus addo & Bongarsii auctoritatem, qui in suo codice sic notaverat, ut excerpta Schoppiana fidem faciunt; malim *Virgines Regias*, aut *Regis Filias*, aut *Darii Filias*. forte propter illius *Darii*, quod statim sequitur; *Conjugem ejusdem*, quod *ejusdem* certe desiderat quo referatur. Sed accidit saepissime, nec desunt exempla, ut scriptorum mentem praecurrat manus, & dum se quod in animo habuerant, posuisse credunt, subjiciant reliqua, quae ab iis, quae mente conceperant potius, quam quae chartae illeverunt, pendent. FREINSH. Lege *virgines regias*. ut Ovid. l. XIII. Met. vs. 483.

Teque gemunt virgo, teque ô modo regia conjux
Regia dicta parens. HEINSIUS.

Inluderet] *Ludere* Latinis est etiam in obscoenis, *illudere* hic est vim adferre, aut per contumeliam violare, quod à reginis defendit Alexander, qui non solum ipse intactas servavit, sed nec ab aliis

gambis, *rex*, inquit, [1] *mereris*, [2] *ut ea precemur tibi*, *quae Dario nostro* [3] *quondam precatae sumus. &*, *ut video*, *dignus es*, [4] *qui tantum regem non felicitate solum*, *sed etiam aequitate superaveris. Tu quidem* matrem *me*, *&* reginam *vocas*: *sed ego me tuam famulam esse confiteor. & praeteritae fortunae fastigium* [5] *capio*, *& praesentis jugum pati possum: tua interest*, *quantum in nos licuerit*, *si id potius clementia*, *quam saevitia vis esse testatum.* Rex *bonum animum habere* eas jussit. Darii [6] deinde filium collo suo admovit. atque nihil ille conspectu tunc primum à se visi conterritus, cervicem ejus manibus amplectitur: motus ergo rex constantia pueri, Hephaestionem intuens, *quam vellem*, inquit, *Darius aliquid ex hac indole hausisset!* Tum tabernaculo egressus, tribus aris in ripa [7] Pinari amnis, Jovi atque Herculi Mi- 25 26 27

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *mihi eris.* 2 D. *ut eam* sed deleto *m.* 3 Voss. 2. omittit *quondam.* 4 Voss. 2. *qui tamen tantum regem* vulg. *qui tantum fastigium* Mer. *fastidium* Col. *quo tantum fastig.* 5 Pal. 1. *cupio.* 6 Bong. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *deinde.* 7 Mer. Bas. Lugd. Amst. *Pyrami* Er. *Pyrrhami.*

aliis tangi laedique permisit. RADERUS.

Praeter fiduciam] Illius magnificentiae puta. hoc vult, usurpasse quidem fortunae pristinae magnificentiam, sed cum perpetuo timore quodam, ne forte mutaretur Alexander, & jure victoriae statueret gravius aliquid in eas, ut captivas. Itaque eam fiduciam constantis, & permansurae hujus magnificentiae non habeant, sicut habuerunt olim, cum adhuc liberae & reginae versarentur in Perside. SCHEFF. MS. p. L. *fududuciam*, forte, *praeter sui fiduciam.* HEINSIUS.

Quae Dario precatae sumus] Felicitatem, & victoriam cum triumpho. RADERUS. Scilicet ut aeternum imperes. Hoc enim, qui veniebant in colloquium Regis apud Persas, sollemniter precari solebant. Dixi pluribus jam olim ad Aelianum. SCHEFF.

Aequitate] Darius Macedonas crudeliter vel mactavit, vel mutilavit, supra l. III. c. 8, 15. & hoc ante proelium Alexander totum ipsius gynaeceum sacrosanctum servavit. Darius percussorem mille talentis in Alexandrum immittere conabatur, cum aeger Tarsi decumberet, supra l. III. c. 5, 15. hoc numquam fecit Alexander, qui aperta semper virtute & Marte grassabatur ad gloriam. Praeterea, ut ex epistola Alexandri ad Darium infra l. IV. c. 1, 12. disces, parens Alexandri Persarum impulsu, ut ipsi gloriabantur, interfectus est. Graeci sollicitati, ut Alexandro bellum inferrent, socios ab Alexandro alienarent. Aequior ergo Alexander Dario. Intulit Dario bellum Alexander, sed majores etiam suos, & universam Graeciam à priore Dario & Xerxe populatam ultum ivit. repelli ergo à se bellum, non inferri dixit. RADERUS.

Darii filium] Ochum sexennem, ut auctores tradunt; solus Galterus septennem facit:

Septennem puerum in natum sibi mitis adoptat.

Diodor. XVII, 38. signate sexennem affirmat. supra etiam noster, III, 11. *filium nondum sextum aetatis annum egressum.* RADERUS.

Ex hac indole hausisset] Utinam Darius tam fortis ac interritus esset, quam hic puer! Diodor. l. XVII. c. 38. tradit Alexandrum Hephaestioni dixisse: ὁ παῖς ὢν ἓξ ἐτῶν καὶ τὴν ἀρετὴν ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν προφαίνων, πολλῷ βελτίων ἐστὶ τοῦ πατρός. CELLAR.

Tribus Aris] Errare videntur, qui negant Macedonas tropaea posuisse. dubito quidem eos Pausaniae auctoritate niti, qui libro IX. exserte id scribit, etiam addito hunc Alexandrum *neque de Dario*, *neque de Indicis victoriis tropaeum ullum erigendum curasse.* sed quid si & hunc erroris arguam? id certe malim, quam Arrianum 1, 5, 30. quam Plutarchum in vita cap. 26. qui etiam ipsam inscriptionem, & quidem totidem uterque verbis referunt, in parva tantum circumstantia variantes. Idque sequutos fuisse alios ex Macedonibus reges exemplo est Antiochus, qui tropaeum erexit, ubi Indatem Parthorum ducem profligaverat, ut apud Joseph. XIII, 16. auctor est Nicolaus Damascenus. Quin & ex Himerio non leve argumentum capio, ipsum etiam Alexandrum erexisse tropaea. sic enim ille in excerptis apud Photium Cod. CCXLIII. *Cur ergo non tollo tropaea?* (Alexandri nimirum, & Demosthenes ibi loqui fingitur) *cur columnas non everto? cur inscriptiones non expungo?* Et certe hae ipsae arae quid aliud sunt, quam superbissima tropaea? ut ita ratio quoque Pausaniae subvertatur, ob quam Macedonibus erecta tropea neget, ne videlicet perpetua hac victoriae exprobratione, hostibus locum secum in gratiam redeundi praecluderent: certe enim arae illae diutius perstiterunt, quam ulla alterius generis tropaea. Nam & Ciceronis aetate fuerunt post annos fere trecentos. ipse meminit epist. fam. XV, 4. *castra in radicibus Amani habuimus*, *apud Aras Alexandri.* Quid autem, quod urbes adeo condidit in victoriarum suarum monumenta? non ea sunt quibusvis tropaeis durabiliora & superbiora documenta? vide infra ad IX, 3, 23. Nam & hac victoria potitus, de nomine suo condidit urbem, cujus meminit Plin. V, 27. & Stephanus in Ἀλεξάνδρεια. quam Herodian. III,

12.

Minervaeque ſacratis, Syriam petit; Damaſcum, ubi [1] regis gaza [2] erat, Parmenione praemiſſo.

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. *gaza regis.* 2 P. omittit *erat.*

12. adhuc ſuo aevo teſtatur extitiſſe. Item Alexandria Mygdoniae ſimilem originis occaſionem habuiſſe videtur, condita in Arbelitide, *ubi Darium Alexander debellavit*, ut colligo ex Plinio VI, 13. FREINSH. *Tribus aris*, tamquam tropaeis, & victoriae monumentis. Cic. Fam. l. XV. ep. 4. *Caſtra in radicibus Amani habuimus, juxta aras Alexandri.* Nec aras modo poſt hanc victoriam, ſed urbem etiam *Alexandriam* eodem prope loco condidit, cujus Plinius meminit l. V. Hiſt. Nat. c. 27. & Herodian. l. III. c. 4. & Stephanus Byzantius, qui Ἀλεξάνδρειαν τῆς Κιλικίας vocat. CELLAR.

Minervaeque] Vide ſupra III, 7, 3. & Indicem qui haec talia plenius. FREINSH.

Damaſcum] Juſtinus narrat Parmenionem à pugna mox ad claſſem Darii occupandam miſſum, quod eadem reor opera fiebat. Haec Regalis quondam civitas fuit, & in omnia Syriae tenuit principatum. quam Julianus Imp. in epiſt. veram Jovis urbem, & Orientis totius oculum vocat. Iſidorus à Damaſco diſpenſatore nuncupatam refert, quem Abraham futurum ſibi heredem dixerat, antequam Iſaac illi promiſſus eſſet. Nobiliſſimam hanc Syriae urbem Tamerlanes Scytharum praepotens rex diripuit atque incendit. POPMA.

Gazas] Vox Gaza, quamvis Perſica, tranſiit tamen ad Graecos & Latinos, ut optimi quique ſcriptores eam non formidarint. inter quos Princeps Virgilius. Habebant reges Perſarum in ſingulis provinciis ſuos theſauros, quos Gazas appellabant. Sic enim Suidas interpretatur Gazam. Servius, cenſus & divitias. Heſychius Βασίλεια, regias & vectigalia. Mela, aerarium. Probus, & Curtius ſaepius pecuniam regiam. Multa ſuper his Briſſonius. RADERUS.

CAPUT XIII.

Darii gazam immenſam, cum ingenti nobilium numero, Parmenioni proditorie Damaſci praefectus tradit.

1 Atque [1] is, quum [2] praeceſſiſſe Darii ſatrapam comperiſſet: veritus ne pauci-
2 tas ſuorum ſperneretur, [3] arceſſere majorem manum ſtatuit. Sed forte in exploratores ab eo [4] praemiſſos incidit [5] natione Mardus, qui ad [6] Parmenionem perductus, literas ad Alexandrum à praefecto Damaſci miſſas [7] tradit ei; *nec dubita-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Mer. Pal. 1. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. omittunt *is.* 2 D. Cl. B. 1. 2. Fl. Leid. Voſſ. 1. *Praeceſſiſſet & Darei ſatrapa* P. F. *praeceſſiſſet & Darei ſatrapam.* 3 Bong. MS. p. L. *accerſire* Pal. 1. *arceſſire* vulgo *accerſere.* 4 Voſſ. 1. *promiſſos.* 5 Vulgo *nomine.* 6 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. *Parmeniona.* 7 Pal. 1. *tradidit.*

Satrapam] Nomen Perſicum eſt, uſurpatur tamen Latinis. Terent. Heaut. act. 3. ſc. 1. Plinio l. V. N. H. c. 5. Cicero, Curtius, alii, nunc praetores, nunc praefectos interpretantur, aut etiam purpuratos. Juſtinian. Novell. 31. c. 2. *Id magiſtratus nomen neque Romanum, neque majorum noſtrorum, ſed ex altero imperio* (Perſico) *traductum fuit, unde ſatrapia.* RADERUS.

Natione Mardus] Non male, imo aptiſſime ita mihi videor emendaſſe, cum vulgo eſſet *nomine Mardus.* MODIUS. *Natione Mardus*, Mardus gentile nomen eſt, non proprium. οἱ Μάρδοι, inquit Stephanus, ἔθνος Ὑρκανῶν ex Apollodori ſecundo de Terra, praedones & ſagittarii ſunt. Strabo quoque lib. XI. ex Nearcho Mardos unam ex quatuor gentibus praedando vivere conſuetis eſſe finitimos Perſis. Sed hos infra noſter Curtius V, 6, 17. & VI, 5, 11. & Arrian. III, 5, 8. copioſe deſcribunt. Gentem hanc ante Alexandrum nemo adortus vicerat. Nonnulli codices habent *nomine Mardus*, non *natione.* Sed antiquiſſimus liber, *natione* melius, quam ſcripturam etiam Modius ſequitur. RADERUS. Cui cum adſtipularentur Bong. & Merula, facile adſenſus ſum: duplici inſuper ratione ductus. nam & indignum Curtio videbatur, omiſſo ſatrapae nomine, nuncii nomen expromere; & reminiſcebar alibi quoque ſimilia peccari. ſicut infra X, 4, 17. eſt *Theſſalus Medicus*, quaſi nomine Theſſalus, profeſſione medicus fuiſſet, cum ſcribendum ſit *Theſſalus Medius*, id eſt quidam oriundus ex Theſſalia, nomine Medius, ut ſuo loco docebimus. FREINSH.

Nec dubitare eum] Id eſt praefectum, qui ſecum conſtituerit, theſauros Alexandro tradere. Tellie-

rio

vitare eum, quin omnem regiam [1] *fupelleEtilem cum pecunia traderet*, [2] adjecit. Parmenio [3] *adfervari eo* juffo; literas aperit: in quîs erat fcriptum; *ut* [4] *mature Alexander aliquem ex ducibus fuis mitteret, cum manu* [5] *exigua*. Itaque re cognita, [6] Mardum datis comitibus ad proditorem [7] remittit. Ille è manibus cuftodientium [8] lapfus, Damafcum [9] ante lucem intrat. Turbaverat ea res Parmenionis animum, infidias timentis; & ignotum iter fine duce non audebat ingredi: [10] felicitati tamen regis fui confifus, *agreftes, qui duces itineris effent, excipi* juffit. quibus celeriter repertis, quarto die ad urbem pervenit: jam metuente praefecto, ne [11] fibi fides habita non effet. Igitur quafi parum munimentis [12] oppidi fidens; ante folis ortum *pecuniam regiam*, [13] quam *gazam* Perfae vocant, *cum pretiofiffimis rerum* [14] *efferri* jubet: fugam fimulans; re vera, ut praedam hofti obferret. Multa millia virorum feminarumque excedentem oppido fequebantur; omnibus [15] miferabilis turba, praeter [16] eum, cujus fidei commiffa [17] fuerat. quippe quo major [18] proditoris merces foret, [19] objicere hofti parabat gratiorem omni pecunia praedam, nobiles viros, praetorum Darii conjuges, liberofque; praeter hos [20] urbium Graecarum legatos: quos Darius velut in arce tutiffima, in proditoris reliquerat manibus. [21] *Gangabas* Perfae vocant humeris [22] onera portantes: [23] hi [24] quum frigus tolerare non poffent (quippe & procella fubito nivem effuderat; & humus [25] rigebat gelu) [26] tum adftrictas veftes, quas cum pecunia portabant auro & purpu-

(marginal section numbers: 3, 4, 5, 6, 7)

VARIANTES LECTIONES.

1 Voff. 2. *fuppelletilem.* 2 Voff. 1. *abjecit.* 3 Mer. *adverfari.* 4 Voff. 1. *maturae.* 5 Bong. Fl. Leid. *exigua cumque rex tenens ipfum reliquiffet Mardum* Voff. 1. 2. *exig. cumque rex tenens ipfum reliquiffet itaque Mardum.* 6 M. S. p. L. *Mardi* Fl. *Mardiam.* 7 Leid. *remittitur.* 8 Voff. 2. *elapfus.* 9 Voff. 2. *intrat ante lucem.* 10 Baf. *foelicitate.* 11 MS. p. L. omittit *fibi.* 12 Fl. MS. p. L. Voff. 1. D. *oppidis* fed notato *s* Voff. 2. *oppidorum.* 13 Bong. Fl. Leid. Voff. 1. omittunt *quam.* 14 Voff. 2. *offerri.* 15 Pal. 1. *mirabilis.* 16 Fl. *eiam.* 17 Leid. Voff. 1. 2. *erat.* 18 Fl. Leid. *proditionis* Voff. 1. *prodicionis.* 19 Leid. Voff. 1. *obicere* ut femper. 20 Bong. Voff. 1. 2. Lugd. Amft. *Graec. urb.* 21 Voff. 1. Mer. Ald. *Cangabas.* 22 Voff. 1. *honera.* 23 Voff. 1. *hii* Ald. *ii.* 24 Pal. 1. Voff. 2. *cum tollere non poffent* Cl. P. F. B. 1. 2. Fl. Leid. Voff. 1. *cum tolerare non poffent* omiffo *frigus.* 25 D. *regebat* fed correctum *rig.* 26 Voff. 2. *tunc.*

rio *eum* pro *fe* pofitum videtur, ut ad nuntium referatur. CELLAR.

Cum pecunia traderet] Omnes omnino editi *fup. cum pecunia traderet, adjecit.* quod tamen *adjecit* abjiciendum mihi plane vifum fuit. MODIUS. Veteres libri omnes vocem *adjecit* addunt, quam Modius abjecit, quod mihi quidem etiam blanditur, & ex genio Curtii videtur, in quo nihil redundat, & faepe verba premuntur, quae audiantur. Itaque illud *adjecit* videtur ex ora & gloffemate in codices irrepfiffe. RADERUS.

Adjecit] Non aufus fum tollere hanc gloffam, (pro ea enim dudum habui, & jam Modium Raderumque habuiffe difco) quia omnibus libris haerere dicitur. FREINSH.

Adfervari eo juffo] *Jubendi* verbum forte defideraret *eum*, fed fic Latini, Juftin. l. xv. c. 4. *interfici à rege juffus*, nofter faepe, l. VII, 9, 22. *Phalange fequi juffa*, ut accufativus non plane ab infinito verbo regatur, quod voluit Cl. G. J. Voff. de conftr. cap. 36.

Manu exigua] Ride iftorum nebulonum ineptias, ride, quantum potes. cum enim haec non intelligerent, adjecerunt de fuo, *cumque rex tenens ipfum reliquiffet.* & mox iterum *itaque re cognita Mardum.* Itane beluae, ficcine agitis! MODIUS.

Ante lucem] Ut hoc minus proditio à Damafcenis obfervetur. CELLAR.

Ignotum iter] Hic enim fere non impunita abit temeritas. Vide Lipfii Polit. v, 16, 30. FREINSH.

Proditionis] Non multum intereft, fed tamen hoc malo, quam vulgatum *proditoris.* MODIUS.

Quo major proditoris merces foret. Reputabat enim quod Abelox apud Liv. XXII, 22, 8. qui *transfugam fine magnae rei proditione venientem ad hoftes, nihil aliud quam unum vile atque infame corpus effe ratus, id agebat, ut quam maximum emolumentum novis fociis effet.* & apud Caefarem de bell. Civ. III, 60. Rofcillus & Aegus, qui Caefare deferto, *conati funt praefectum equitum C. Volufenum interficere, ut cum munere aliquo perfugiffe ad Pompeium viderentur.* atque id appellat Livius XXII, 2, 8. *cum mercede magna fallere.* Sic apud Appian. lib. 1. de bell. Civil. Albinovanus ad Syllam tranfiturus, nobiles quofdam interficit. FREINSH.

Nivem effuderat] Proelium enim ad Iffon com-

mif-

pura inſignes, induunt: nullo prohibere auſo; quum fortuna regis etiam [1] humil-
8 limis in ipſum licentiam faceret. Praebuere ergo Parmenioni non ſpernendi agmi-
nis ſpeciem: qui intentiore cura ſuos, quaſi ad juſtum proelium, paucis adhorta-
9 tus, *equis calcaria* [2] *ſubdere* jubet, *& acri impetu in hoſtem* [3] *invehi.* At illi, qui
ſub [4] oneribus erant, [5] omiſſis per metum, capeſſunt fugam: [6] armati, qui eos
[7] perſequebantur, eodem metu arma jactare, ac nota [8] diverticula petere coepe-
10 runt. Praefectus, [9] quaſi & ipſe conterritus ſimulans, cuncta pavore compleverat.
Jacebant totis campis opes regiae: [10] illa pecunia ſtipendio ingenti militum prae-
para-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. *humilimis.* 2 D. Cl. P. F. B. 2. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *jubet ſubd.* 3 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *evehi.* 4 P. Fl. Leid. Voſſ. 1. *honeribus.* 5 Voſſ. 1. *amiſſis* vulg. *omiſſis illis.* 6 Voſſ. 2. & vulg. *armati quoque.* 7 Bong. *proſeq.* Fl. Voſſ. 1. MS. p. L. & vulgo *ſequebantur.* 8 Voſſ. 2. *diverſoria.* 9 Voſſ. 2. *& quaſi ipſe.* 10 Pal. 1. *illi.*

miſſum fuit μηνὸς μαιμακτηριῶνος, menſe, qui Novembri vel Decembri reſpondet. Arrian. l. II. CELLAR.

Humus rigebat gelu] Abundare *tum* videatur, quod addi non ſolet, nec debet quidem ſemper. *Adſtrictae* autem *veſtes* non male ſane dicuntur: imbibi tamen, & altius, quam ut refundere poſſim, non ad veſtes eam vocem referendam, ſed ad humum: atque ita ex animi ſententia reſcribo: *& humus rigebat gelu tum adſtricta: veſtes, quas cum pecun.* Doctis hoc probabo: de vulgo numquam laborabo. ACIDALIUS. Hoc *tum* ablegat Acidalius, ſed commode adeſt, nec incommode abeſt. Codices retinent omnes *adſtrictas*, collectas accipe in ſarcinas, ut humeris ferri poſſent, quod minime alienum à re, quae narratur, quomodo etiam veſtes regias, aureaſque & purpuras ferre niſi colligatas potuiſſent? Acidalius contra fidem librorum reſcribit; *humus rigebat gelu tum adſtricta: veſtes quas* &c. non diſplicebit, ſi libros aliquos ſuffragatores habeat. mihi utraque ſcriptura proba apparet. RADERUS. Bene haec emendat Acidalius. FREINSH. *Adſtrictae veſtes* id eſt corpori preſſe adhaerentes. nullum hic quidem poſſunt habere locum. Legendum igitur cum Acidalio, & *humus rigebat gelu tum adſtricta: veſtes.* SCHEFF. Lege *gelu multum adſtricta: veſtes.* HEINSIUS.

Induunt] Nos emendaremus, ut & primis verbis reſponderet hoc *induunt*, diceremus, *induerunt.* Audi. cum frigus ferre non poſſent, tum induunt, poſſent, induerunt, ſed Curtius ad praeſens tempus retulit, dixitque *induunt.* neſcio an imitandus in hoc, an reprehendendus. ſane qui ſimili formula uteretur, poſtularetur à Priſciano reus ſoloeci. & miror hoc neminem ſagaciſſimorum Criticorum ſubodoratum. RADERUS. *Induunt.* Non audiendus Raderus, qui emendare conatur, *induerunt.* eſt enim frequentiſſima haec probatiſſimis ſcriptoribus temporum enallage. FREINSH.

Quum fortuna regis] Darii victi & fugientis. Magnam enim fortunam è faſtigio deturbatam ilico contemtio & ludibrium ſequuntur. Phaedr. l. I. fab. 22.

Quicumque amiſit dignitatem priſtinam,
Ignavis etiam jocus eſt in caſu gravi.

CELLAR.

Humillimis in ipſum] Forte legendum, *cum fortuna regis etiam humillimis jus, in ipſum licentior, faceret.* HEINSIUS.

Omiſſis] Addendum forte, *omiſſis iis.* ACIDALIUS. Recte Acidalius auguratur deeſſe vocem *iis*, vel ſimilem. Mei codices aliquot habent *omiſſis illis* oneribus inquam. RADERUS. *Omiſſis illis.* Ita voluit Acidalius, & juvatur multum Codicum auctoritate: alii tamen haud minus recte delent *illis.* nam eo inducto, tamen habet vox *omiſſis*, quo referatur. ut ſupra III, 1, 24. *adſumptis.* Ceterum elegans Parmenionis ſtrategema recenſet in hoc opere Polyaenus lib. IV. nam *cogitans ſe non poſſe conſervare tantam impedimentorum multitudinem, ſi calones barbari ſe fugae traderent, miſſis ad eos tribus equitum turmis, promulgavit: Quicumque non propriis manibus ſua jumenta apprehenderit, trucidabitur. Hanc promulgationem veriti barbari, ipſi ad jumenta acceſſerunt, & impedimenta tranſportarunt.* paullum à Curtio diſſentiens, qui illa direpta vult à militibus: nam Arrianus neutrum aperte tradens, magis tamen inclinare videtur ad ſententiam Polyaeni. ex cujus verbis praecedentibus deforme mendum tollo. narrat enim nobis, Parmenionem miſſum fuiſſe *Damaſcum ad impedimenta peditum*, ἐπὶ τὴν ἀποσκευὴν τῶν πεζῶν, quis non videt auctorem ſcripſiſſe τῶν Περσῶν? ut non ſit exponendum *peditum*, ſed *Perſarum.* FREINSH. *Omiſſis* ſc. oneribus illis, quod ex praecedentibus intelligendum. niſi plane ſcripſit *omiſſis iis.* Vide ſupra l. II. SCHEFF.

Proſequebantur] Vulgo *perſequebantur*, ſed ne inſanus ego, qui has minutias perſequor. MODIUS. Placet Modii ſcriptura *proſequebantur.* RADERUS.

Praefectus quaſi & ipſe conterritus ſimulans, &c.] Sic omnes fere libri: & Viri docti delent vocem *ſimu-*

parata: ille cultus tot nobilium virorum; tot inluſtrium [1] feminarum: aurea vaſa: aurei freni: tabernacula regali magnificentia ornata: vehicula quoque à ſuis deſti- 11 tuta, [2] ingentis opulentiae plena. facies etiam praedantibus triſtis, [3] ſi qua res avaritiam moraretur. Quippe tot annorum [4] incredibili & fidem excedente fortuna cumulata, tunc alia ſtirpibus [5] lacerata, alia in coenum demerſa [6] eruebantur: non ſufficiebant praedantium manus praedae. Jamque etiam ad eos, qui primi 12 [7] fugerant, ventum erat: feminae pleraeque parvos trahentes liberos ibant, inter quas [8] tres fuere virgines, Ochi, qui ante Darium [9] regnaverat, filiae, olim quidem

Variantes Lectiones.

1 B. 1. omittit *feminarum.* 2 MS. L. *ingenti opulentia* alii *gentis op.* 3 Voſſ. 1. *ſi qua re avaritia moveatur* Pal. 1. *ſi qua res avaritia moveatur.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. *incredibilem* & correct. *incredibili.* 5 Vulg. *dilacerata.* 6 Pal. 1. *ruebant.* 7 Alii *fuerant.* 8 P. Fl. Leid. Voſſ. 1. omittunt *tres* Lugd. Amſt. *fuere tres.* 9 P. F. B. 2. *regnaverant.*

ſimulans. Videtur legendum: *quaſi & ipſe conterritus ſimulato cuncta pavore compleverat.* Erat enim proditor, ſed inter ſuos ſpeciem paria timentis & ignari ſumebat. Niſi malis: *Praefectus ſe & ipſe conterritum ſimulans.* GRONOVIUS. l. 11. obſerv. c. 12. Forte *conterritum.* HEINSIUS. Similis eſt tamen loquendi modus apud Virgil. l. 11. Aen. vſ. 371. *Senſit medios delapſus in hoſtes.*

Simulans] Faveam codicibus, ſi qui hanc vocem deleant: quae eſt ipſa expoſitio verborum: *quaſi & ipſe conterritus.* Idem judicium eſt de voce *ingenti*, quae *ſtipendio* adglutinatur; quam utique non vereor ne Curtius agnoverit. Vide ſimile apud Joſeph. pag. 1028. p. Edit. Graeco-Lat. & Liv. xxii, 22, 18. *velut ignarus in praeparatas ſua fraude inſidias ducit.* FREINSH.

Aurei freni] Adi Briſſonium lib. 1. de regno Perſ. p. 97. & lib. iii. p. 323.

Gentis opulentiae] Hoc quoque interpolarant, qui huic rei nati videntur, ut optima quaeque corrumpant: mutarantque in *ingentis opulentiae.* aliquo ſenſu, fateor, ſed tamen minus idoneo, cum alia illa lectio & germana hujus loci ſit, & elegantiſſima, ſaepiuſque ita loquatur Curtius. MODIUS. *Gentis opulentiae*, gentis Syrae ditiſſimae. Codices plerique *ingentis opulentiae*, ſervant, & vetus ſcriptura, ſed Modii lectio non incommoda. RADERUS. *Ingentis opulentiae*, alii male legunt *gentis:* pejus etiam explicant; Syrae ditiſſimae: quaſi iſtae opes Syrorum non Perſarum fuerint. FREINSH. *Ingentis opulentiae plena*, Mod. Ed. *gentis opul.* Lego, *Vehicula quoque ſuis deſtituta agentibus.* Tantum enim terrorem Barbarorum fuiſſe vult, ut omnia, etiam vehicula, quibus eorum opes portabantur, reliquerint, id ſolum agentes, ut ſeipſos fuga ſervare poſſent. Dixit autem *agentes* pro aurigis: eodem modo, quo Ovidius in Phaëthontis fabula, l. 11. Metam. verſ. 62. *Non aget hos currus.* RUTGERSIUS. l. iii. V. L. c. 4. *A ſuis*, id eſt *agentibus ſuis*, ſive aurigis, ut Rutgerſius emendavit. *agere* enim aurigarum eſt. noſter l. v. c. 12. extr. *ignoti jumenta agebant.* Livius l. 1. c. 48. *inhibuit frenos is, qui jumenta agebat.* CELLAR.

Si qua res avaritiam moraretur] Non placet haec lectio. Nempe anteceſſerat de triſti facie, qualem vult hic dicere, videri nullam, quantacumque ſit, iis, qui ſunt avari. aliud autem eſt non videri cui triſte quidpiam, & aliud, non poſſe quid quem morari. lego igitur; *ſi qua re avaritia moveretur*, cum praeſertim in Palat. quoque uno *avaritia moveatur.* SCHEFF.

Fugerant] Emendatius hoc, quam alterum *fuerant.* RADERUS.

Parvos trahentes liberos] Parvuli enim parentum paſſus aequare non poterant, eoque tracti potius quam ducti. Virgilius Aen. 11, vſ. 723.

- - - - *dextrae ſe parvus Iulus*
Implicuit, ſequiturque patrem non paſſibus aequis;

& 11, vſ. 320.

Sacra manu, victoſque Deos, parvumque nepotem
Ipſe trahit. - - -

RADERUS.

Ochi] Interveniente Arſe, vel Arſame filio, ſed brevioris imperii regnaverat. RADERUS. Tametſi liberi ei complures attribuantur, & conjugem una cum filiabus aliquot captam hic affirmet Curtius; nominantur tamen ſoli, Arſames, Biſthanes, & Paryſatis. Cum Diodorus hoc quoque impugnans, fratres Arſamis, qui jam juvenes eſſent, ad unum omnes caeſos à Bagoa, dicat. Interim genitam fratribus hiſce reor Filiam ἀνώνυμον, quae nupta Hyſtaſpi propinquo, cum poſt victum Darium inter captivos conviviorum ludibrio adhiberetur, & pudore formaque Alexandro ad genus ipſius percontandum, occaſionem praebuiſſet, dimittitur honorifice, & facultates ſuas retinere, & redire ad maritum jubetur, Curtius vi, 2, 7. Arſames ſucceſſit patri, ſed poſt quadriennium à Bagoa extinguitur. Biſthanes contulit ſe in fidem Alexandri, & fugam Darii ex Ecbatanis illi nunciat, Arrian. iii, 4, 12. Paryſatis ducitur in matrimonium ab Alex. nuptiis regio luxu Suſis celebratis. Arrian. vii, 1, 18. Haec Reineccius in regno Perſico. FREINSH.

dem ex faſtigio paterno rerum mutatione detractae; ſed tum ſortem earum crude-
13 lius adgravante [1] fortuna. In eodem grege uxor quoque ejuſdem Ochi fuit,
[2] Oxathriſque (frater hic erat Darii) filia, & conjux [3] Artabazi principis purpu-
14 ratorum, [4] & filius, cui *Ilioneo* fuit nomen. [5] Pharnabazi quoque, cui ſummum
imperium maritimae [6] orae rex dederat, uxor cum filio excepta eſt: Mentoris fi-
liae tres: ac nobiliſſimi ducis Memnonis conjux [7] & filius. vixque [8] ulla domus
15 purpurati fuit tantae cladis [9] expers. Lacedaemonii [10] quoque & [11] Athenienſes
ſocietatis fide [12] violata Perſas ſequuti; [13] Ariſtogiton, Dropides & Iphicrates, in-
ter

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Mer. *natura*. 2 Pal. 1. Voſſ. 2. *Matriſque* D. Bong. Fl. Leid. *Oxatrixque* Ald. *Oxyarteſque* Mer. *Oxatreſque* Baſ. Elz. Lugd. Amſt. *Oxatriſque*. 3 Voſſ. 2. *Archabazi*. 4 Pal. 1. Fl. MS. p. L. Leid. Voſſ. 1. 2. omittunt *&* Bong. omittit utrumque. 5 D. Bong. Fl. Leid. *Pharnabazei* Frob. *Farn*. 6 Leid. Voſſ. 1. D. *horae* correctum *orae*. 7 Voſſ. 2. omittit *& fil*. 8 Voſſ. 2. *illa*. 9 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. omittunt *expers*. 10 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. omittunt *quoque*. 11 Voſſ. 1. *Athenienſis* Ald. *Athen. erant ſoc*. 12 P. F. B. 2. Voſſ. 1. 2. *fide non violata* Leid. *fidem non violata*. 13 Ald. *Ar. Dropidas & El.* P. *Ariſtogitan & Thropides & Leucrathes*. Voſſ. 2. *Ariſt. & Tropides & Lenerates* B. 1. *Ariſtogitantae Thropides & Leicrates* B. 2. Fl. Leid. Voſſ. 1. *Ariſtogitane tropicles & lehicrates* F. *Ariſtogitane & Thropides & Leucrates* D. *Ariſtogitane Thropidis & Lecurates* Pal. 1. *Ariſtogitanes & Topacles & Lechicrates* Frob. Mer. Baſ. Col. *Levertes* Lugd. Amſt. *Iphicrates*.

Rerum mutatione] Patre, & fratre regibus à Bagoa Eunucho ſublatis. CELLAR.

Adgravante fortuna] *Natura* membranae, male ut apparet. MODIUS. Sed ſic & Dan. & Pal. & omnium optimus Florentinus, & fortaſſe non male. *Natura* enim hic ſignificat ſexum, cujus otium, & mollities tanto labori impar erat, eoque calamitatem earum graviorem faciebat, apud Ovid. Ligdus ad uxorem gravidam l. IX. Met. vſ. 675.

Quae voveam duo ſunt: minimo ut relevere labore;
Atque marem parias. oneroſior altera ſors eſt;
Et vires natura negat.

GRONOVIUS. lib. II. obſ. c. 12.

Uxor Ochi] Interpunge haec probe. ne tibi eadem exiſtimetur uxor Ochi, & Oxathris filia, & conjux Artabazi. fuere tres diverſae feminae. RADERUS.

Oxathriſque filia] Amaſtrice. RADERUS.

Conjux Artabazi] Hanc ejuſque luxum memorat Clearchus Solenſis apud Athen. lib. VI. ubi dicit ei, nec non uxori Mentoris (cujus filiae hic etiam captae) fuiſſe mulieres Climacidas appellatas: ideo *quod illis à quibus fuerant accerſitae quidvis adblandientes, & obſequentes, pro ſcalis offerebant ita ſeipſas, ut per earum tergum in currum quo vehebantur, dominae conſcenderent, ex eoque deſcenderent.* Subjicitque *his modis cum antea molliſſime vixiſſent, dura tandem vitae ſorte conſenuiſſe*, amiſſis fortunis omnibus in Macedoniam trajectas. Unde non obſcure apparet, de hac femina, deque hac ejus captivitate Clearchum intelligere. erravit ergo vir doctus ad Athenaeum, qui ea referenda putavit ad uxorem Artabazi Armeniae regis, cujus meminit Plutarchus in Craſſo. Non ita judicaſſet, ſi meminiſſet, verba quae apud Athenaeum eo loco referuntur, eſſe Clearchi Solenſis, qui ut Alexandri temporibus vixit, quippe Ariſtotelis diſcipulus, ita longe prius diem obiit, quam Artabazus ille Armenus naſceretur. FREINSH.

Excepta eſt] Colonienſes membranae *ſuſcepta*, quae lectio, ut libro VII. oſtendemus, profecto veriſſima eſt. MODIUS.

Memnonis conjux] Barſine, Artabazi filia, nunc vidua, Graecis literis, & moribus inſtituta, quampropter generoſam indolem formamque animo non minorem Alexander poſtea, Parmenione ſuaſore, uxorem duxit. Plutarch. Alex. c. 36. CELLAR. Sed Arrianus illi oppugnat; nam hic lib. VII. c. 1. Barſinen Darii, non ut ille, Artabazi filiam facit, cum ejus nuptias narrat. FREINSH.

Lacedaemonii quoque] Videtur Curtius in unum confudiſſe, quae diverſo tempore acciderunt. nam Arrianus, cui plurimum in hac hiſtoria tribuo, ad Damaſcum captos prodit Graecorum legatos, *qui ad Darium ante proelium advenerant.* ſic ille auctor II, 3, 21. *Euthyclem Lacedaemonium, Theſſaliſcum Iſmeniae filium, & Dionyſodorum Olympionicen Thebanos: Iphicratem autem Iphicratis filium, copiarum ducem* (niſi tamen legendum *ducis* στρατηγοῦς, pro στρατηγὸν) *Athenienſem.* Iterum III, 5, 10. poſt pugnam ad Arbela in Mardis reperiſſe Alexandrum *Lacedaemoniorum legatos qui ad Darium miſſi fuerant.* hi erant *Calliſtratides, Pauſippus, Monimus, Anomantus; ac Dropides Athenienſium, quos comprehenſos in cuſtodiam tradidit.* quae ſane nomina non minimam cognationem habent cum iis, quae in Curtii codicibus leguntur, quos inde emendari poſſe autumo: Callicratides, Periſippus, Omajus, Onomaſtorides, & partim, ubi adſtipulabantur variae lectiones, aut ratio firmior, emendavi. Diverſis ergo temporibus hi legati capti ſunt. quorum occaſione in Arriano II, 3, 23. corrigebam iſta de Lacedaemone: πόλεως περιφανοῦς, ἐχθρᾶς, ut legatur; πόλεως περιφανῶς ἐχθρᾶς: quomodo tamen

&

ter Athenienses genere famaque longe clarissimi: Lacedaemonii, [1] Pausippus & Onomastorides, cum [2] Monimo & Callicratide, [3] ii quoque [4] domi nobiles. Summa [5] pecuniae signatae [6] fuit [7] talentorum duo [8] millia & sexaginta; [9] facti argenti [1] pon- 16

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. *Pasippus* D. *Passipus* Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. *Passippus* Voss. 2. *Perpatibus* Lugd. Amst. *Perasippus* vulgo *Perisippus*. 2 Vulgo *Omaso*. Alii *Omaio*. F. *Amaio* Voss. 2. *Amao*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *hi*. 4 B. 2. Voss. 1. omittunt *domi nob*. 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. D. Col. *pecunia signata* Pal. 1. *signat e pecu*. Mer. *pecuniae signata*. 6 Voss. 2. omittit *fuit*. 7 Bong. Voss. 1. *talentum* Fl. Leid. *talentum* 11. 8 D. Fl. Leid. *mil. & sescenta* B. 1. 2. omitt. *millia* Voss. 1. Lugd. Amst. *mil. & sexcenta*. 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Ald. Col. Mer. Frob. Bas. Lugd. Elz. *facile*.

& legisse videntur interpretes, qui reddunt: *quod ea urbs tum temporis manifestas cum Alexandro inimicitias gereret*. FREINSH.

Et Athenienses] Lege *Lacedaemonii quoque & Athenienses societatis fide violata*. in vulgatis male erat, *Lacedaemonii quoque, & Athenienses erant*. MODIUS.

Aristogiton] An ille fuit in quem Demosthenis duae extant orationes? ita videtur. RADERUS.

Iphicrates] Alii *Eleutherius*. sed plurimi codices vestigia referunt verae lectionis, quam auctoritate insuper Arriani nixus, intrepide recepi. Hujus Iphicratis (verba sunt Raderi) pater est ille clarissimus Atheniensium dux, quem certatim laudant omnes scriptores: Latini, Probus, qui & vitam hujus composuit, quae hodieque legitur, Frontinus passim in Stratagematis, Seneca Rhetor: Graeci, Diodorus Siculus, Arrianus, Aelianus, Polyaenus, Aeschines, Aristot. 1. Rhet. Plutarchus ἀποφθέγ. στρατηγῶν. Suidas, Xenophon περὶ Ἑλληνικῶν, alii. FREINSH.

Pausippus] Omnino sic rescribendum fuisse credent, qui & Arrianum sic vocare, & hoc nomen Graecum esse, & Curtianos codices eo alludere considerabunt. eisdem fere de caussis pro *Omajo* scribendum putavi Monimo, quo nomine circa eadem tempora fuit & alius Pythionis filius, in quem Panticam Cypriam formosam, sed petulantem, in uxorem ducturum, nobile Olympiadis apophthegma, oculis eum, non animo nec ratione uxorem ducere, apud Athenaeum lib. XIII. legitur. Fuit & Mithridatis uxor an pellex *Monima*, Appian. in Mithridatico. Fuit & Monimus quidam Cynicus, tempore M. Antonini, cujus meminit Imperator iste lib. II. τῶν πρὸς ἑαυτόν. Certe si illa duo verba *cum Monimo*, simul pronuncientur, aut dictentur, facile quilibet scriba exaudiat unicum modo *m*, qualia sphalmata innumeris locis bonorum auctorum, hac una occasione commissa fuisse, manifestissimis indiciis multoties deprehendi: ut ita facile pro *Monimo* scribi potuerit *Onimo*, quod nomen cum *Omajo* eosdem fere literarum ductus habet, adeoque paullo negligentius scriptum, aut alio quo casu obscurata scriptura, facile sic legi potuit. Quin & *Callicratidem* fere eliminabamus, si Graeciam tam parum saperet, quam superiora. IDEM.

Pecuniae signatae] Quoniam pecuniae signatae saepius facit mentionem Curtius, non omiserim quo notae genere Persae nummos signabant, ostendere. Persae quidem nummis aureis Darii forma percussis utebantur, qui, quod Darii imaginem insculptam haberent, *Darici* dicti sunt. nam cum Darius nominis sui memoriam insigni aliquo opere ad posteros transmittere vellet, ex auro purissimo monetam percussit. Darici autem *aurei stateres* erant. Hesychius, *Darici, stateres aurei appellati sunt (ut quidam ajunt) à Dario Persarum Rege*. Persarum etiam nummos sagittarii nota signatos fuisse, & sagittarium dici numisma Persicum, elegans illud Agesilai dictum declarat, quem cum magistratus Lacedaemoniorum ex Asia revocaret, ferunt discedentem ad amicos dixisse, *se triginta sagittariorum millibus ex Asia à rege Persarum expelli. hac enim nota erat Persicum numisma*. Tot enim delatis Athenas & Thebas, divisisque inter illos, quorum summa esset in civitatibus auctoritas, bellum in Lacedaemonios totius Graeciae concitarunt, ut Plutarchus in Agesilao cap. 25. & Artaxerxe cap. 31. refert. Herodotus in Thalia stateras quoque Persicos nummos fuisse auctor est, cum Democedi medico phialam stateribus plenam dono à Darii uxoribus datam narrat; qui iidem & Darici, ut idem Pythii Lydi opulentiam memorans VII, 27. refert. At stater quadratum nomisma erat, ut Suidas ait. Procopius lib. III. de bello Gothico tradit, posterioribus temporibus Persarum Regibus argenteum tantum, non item aureum nummum, nota sua figuratum, percutere licuisse. POPMA.

Et sexcenta: facti argenti] Editi *& sexaginta, facile argenti &c.* male. prioris emendationis ratio à membranis & magno illo Budaeo est: posterioris à scripturae veteris vestigiis, utriusque tamen religiosa anquisitio alterius loci est. MODIUS. *Talentorum duo millia & sexcenta*, Alii *sexaginta*: sed illud praeter nostros, etiam Budaeus in membranaceo legisse testatur l. IV. de Asse. quae Raderus si talenta Attica intelligantur, ad 1560000. philippicorum; si Babylonica, ut fuisse verosimile est ipsi, ad 1820000. computat. Mihi tamen Arrianus suspicionem facit, longe majorem pecuniam ibi fuisse repertam. scribit enim II, 2, 39. Darium *majorem pecuniarum partem* misisse Damascum, imo Curtius III, 8, 12. *pecuniam omnem*: qui idem toto hoc capite magnitudinem ejus mire exaggeravit:

[1] pondus [2] quingenta aequabat. Praeterea triginta millia hominum, cum septem
17 millibus jumentorum, dorso onera portantium, capta sunt. Ceterum, [3] dii tantae fortunae proditorem [4] sepulturae celeriter [5] debita poena [6] persequuti sunt. nam-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *pondo.* 2 Voss. 2. *quinquaginta.* 3 Bong. D. Pal. 1. Voss. 1. omittunt *dii.* 4 Vulgo *perfidiae* Lugd. Amst. omittunt. 5 Fl. Leid. omittunt *debita.* 6 Pal. 1. *persecuta est.*

vit: *adeo*, subjungit Arrianus, *ut in exercitu ultra tria millia talentorum inventa non fuerint.* Scilicet cum omnia hoc genus corruptioni sint obnoxia, in nullam fere scriptorum partem plus fortunae licuit, quam in numeros; quod cum multis aliis, conqueritur Altissiod. Chronologiae auctor, his verbis: *Nihil aeque facile, vel antiquitas variat, vel scribentium manus imperita depravat.* Facile ergo intelligi potest majorem multo summam fuisse repertam, ut apud regem praedivitem. vide Brisson. lib. II. p. 221. & Budaeum lib. IV. de Asse, & qui ad quingenta hominum millia in exercitu habens, eorum *stipendio* hanc *pecuniam praeparaverat*, ut loquitur Curt. supra III, 13, 10. nisi quis forte dicat, exteros tantum mercede militasse; Persis, & qui sub imperio eorum erant, praeter victum, nihil fuisse collatum. nam hoc nondum satis mihi compertum, in medium relinquam. FREINSH.

Facti argenti] Optima scriptura, quam tamen mutaverunt, in *facile argenti. factum argentum* quid sit, dixi ad Flor. I, 18, 22. FREINSH. Vasa argentea, ceteramque supellectilem ex argento possumus intelligere. sed pro *facti* omnes fere libri veteres habent *facile.* quod si conjungitur cum sequenti *aequabat*, sensum habet non inconvenientem. ut non debeat repudiari. SCHEFF. Isidor. Orig. XVI, 17. *Tria sunt genera argenti, & auri, & aeris: signatum, quod in nummis est: factum, quod in vasis & signis: infectum, quod in massis est.* CELLAR.

Proditorem celeriter] Iterum editi, *Ceterum dii tantae fortunae proditorem sepulturae celeriter &c.* inepte. inepte dico, imo ineptissime. cui enim bono erit illud *sepulturae.* MODIUS.

Sepulturae] Religio fuit omittere vocem, quam omnes MSS. plurimique impressi retinere dicuntur. ut enim corrupta sit, certe non temere huc invasit, & sananda potius videtur, quam recidenda. ego tamen id praestare non possum, nisi forte cui placeat, quod nec mihi omnino: *Dii tantae fortunae proditorem ulturi.* nam *sepulturae* vocem si quis retinet, non intelligit, plus in ea praemii gratiaeque inesse, quam poenae. FREINSH. Pro *sepulturae celeriter*, in quibus sine dubio est vitium, T. Faber (l. I. epist. 51.) legit *securum sceleris*, nimis longe à scriptura veteri. Mallem ego: *seque ulturi, celeriter debita poena &c.* hoc est persecuti poena sunt proditorem, ulturi nempe illum proditorem & se. proditorem propter proditas fortunas regis sui, se, propter fidem, quam datam regi per Deos solenni juramento fefellerat. ut τὸ *ulcisci* duplici sensu intelligatur, uno, quo punire, altero, quo vindicare significat. quod genus non est infrequens bonis scriptoribus in aliis ejusmodi locutionibus. Puto autem hoc vitium natum esse ex eo, quod in libris antiquis esset scriptum *seq. ulturi* per compendium. Idque postea conjunctum videretur otiosum, & pro *seq. ulturi*, scriberetur *sepulturi*, atque ad postremum alia emendatione *sepulturae.* SCHEFF. Ab omnibus bonae notae MSS. abest vox *Dii*, inseritur autem post τὸ *celeriter*, *sepulturae*, & abest praepositio, scribe: *ceterum tantae fortunae proditorem superi ultores celeriter debita poena prosequuti sunt.* GRONOV. l. II. obs. c. 12. Forte, *Dii scelus ulturi.* HEINSIUS. Miror hunc Gronovii locum non advertisse doctissimum Cellarium, cum aliorum meminerit, & non admiserit. Verum dubito etiam, si importunus ille Curtio Criticus eum scivisset, an non tamen sibi imponi sivisset foetu suo, quem produxit alienum tempore, loco, auctore, & omni venustate, supponendo pro voce *sepulturae. impostурae.* sed sic solent Viri Cll. qui logices suae praeceptis sunt aptiores, quam emaculandis scriptoribus antiquis. Vide Judic. de Curt. c. x. §. 4. *Sepulturae*, ita emendat Clericus, ut pro *sepulturae* reponat *imposturae.* sed obstat constructio sermonis, & nativa Curtii simplicitas. Non ausim in tantis tenebris sine ope codicis MS. quicquam definire. Animus tamen jam dudum propendit ad legendum *ultores sceleris* pro *sepulturae celeriter.* Ut enim omittam inscriptiones apud Gruterum & Reinesium JOVI VINDICI, JOVI VLTORI: ipse Darius, de quo Curtius isthic loquitur, alibi l. V, 13, 16. *Deos ultores adesse testatur.* & l. VII, 5, 25. Bessus parricida regis sui, *Deos sui sceleris ultores adesse* confitetur. Ita l. V, 5, 8. *Jupiter Graeciae ultor oculos aperuisse* dicitur. Plinius quoque Paneg. c. 60, 3. *ultorem scelerum Deum* commemorat. Eumdem in modum Medea apud Senec. act. I. sc. I. vs. 13. exclamat: *adeste, adeste sceleris ultrices deae!* Sic Dido apud Virg. Aen. IV. vs. 610. *Deos ultores, Deasque ultrices* invocat. Et Liv. l. II, 24. *Exsultare gaudio plebes, ultores superbiae patrum adesse dicere deos.* Pari modo Jamblich. in vita Pythag. n. 222. de Epimenide: ἐπεκαλέσατο τοὺς τιμωροὺς θεοὺς, *Ultores Deos invocavit.* Justin. l. II, 9, 21. *Diis patriae ultoribus poenas exigentibus.* Hactenus satis multa exempla attuli ad conjecturam meam tuendam. Verum tamen cum, quae subsequuntur in Curtio, suadeant τὸ *celeriter* retineri: & in Theocreniano MSto τὸ *sepulturae* plane non exstet. immo nec in Lugdu-

namque [1] unus è conſciis ejus, credo, regis vicem, etiam in illa ſorte reveritus, interfecti proditoris caput ad Darium tulit, opportunum ſolatium prodito: quippe & ultus inimicum erat; & nondum in omnium [2] animis memoriam majeſtatis ſuae [3] exoleviſſe cernebat.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 1. *unuſae.* 2 Leid. *amicis.* 3 Fl. Leid. D. *exſolviſſe* correctum *exolviſſe* deleta litera *s* à manu ſecunda ad marginem *exoleviſſe* Voſſ. 1. *exſoleviſſe.*

Lugdunenſi Antonii Candidi, nec in Amſt. Janſſonii edit. obſervante Freinshemio: melior mihi conjectura ſubiit animum, quae omnium Criticorum digna videtur calculo. Sic videlicet legendum cenſeo: *Ceterum dii tantae proditorem fortunae celeriter debita poena perſecuti ſunt.* Per errorem librarii *fortunae* bis fuerat poſitum: *tantae fortunae proditorem fortunae.* hinc alius deſcriptor poſterius *fortunae* infelici vel caſu vel auſu mutavit in *ſepulturae.* HEUMANN.

Interfecti proditoris] Illud *proditoris* puto eſſe ex Gloſſa, quam adjecerat quis, ut liqueret non de rege hic ſermonem eſſe, de quo proxime praeceſſerat. ſane quum haberetur paullo ante, *tantae fortunae proditorem*, vox proditoris parum commode hic repeti videtur. SCHEFF.

*Q. CURTII RUFI, DE REBUS GESTIS ALEXANDRI REGIS MACEDONUM, LIBER IV.

CAPUT I.

Alexander literis à Dario superbe scriptis regie respondet. Abdolominum Sidoniis regem praeficit. Amyntas transfuga miro modo à Persis occiditur. Variae variis locis praefectorum Darii clades.

1 DARIUS tanti modo exercitus rex, qui [1] triumphantis magis, quam dimicantis more, curru [2] sublimis inierat proelium; [3] per loca, quae prope [4] immensis agminibus [5] compleverat, jam inania, & ingenti solitudine vasta fugiebat. 2 Pauci regem sequebantur: nam nec eodem omnes fugam intenderant; [6] & deficientibus equis, cursum eorum, quos [7] rex subinde mutabat, aequare non poterant. 3 [8] Unchas deinde pervenit, ubi [9] excepere eum Graecorum quatuor millia: [1] cum

VARIANTES LECTIONES.

* Pal. 1. *Quinti Curti Rufi Historiarum Alexandri Magni Macedonis Liber Primus explicit. Incipit secundus.* P. *Explicit liber tertius Q. Curtii historiarum Alex. M. Macedoniae Regis, incipit quartus.* B. 1. *Q. Curtii R. hist. l. III. explicit, incipit l. IV.* B. 2. *Curti Ruffi hist. l. III. explicit, incipit l. IV.* F. *explicit l. III. incipit IV.* Leid. *Q. Curtii Rufi Historiarum liber tertius explicit. incipit liber quintus feliciter.* Voss. 1. *Q. Curtii Ruffi Hist. lib. III. expl. incip. lib. IV. feliciter.* Voss. 2. sine titulo est. 1 Leid. & Voss. 1. *triumfantis.* 2 F. *sulbimus.* 3 Voss. 2. omittit *per.* 4 Leid. & Voss. 1. *in mensis.* 5 Bong. Voss. 1. 2. *impl.* 6 B. 1. 2. Voss. 1. omittunt *&*. 7 Pal. 1. Leid. Voss. 1. Mer. Col. omittunt *rex.* 8 Fl. Leid. Voss. 2. *Onchas* Bong. *Onchas* omisso *deinde.* 9 Voss. 2. *exceperunt.*

Darius, &c.] Noster supra: *Darius curru sublimis eminebat.* Auctori consentit Arrianus, lib. II. Diodorus Siculus, lib. XVII. τέθριππον ζυγὸν vocat. unde constat, quadrijugum currum fuisse. Ceterum, similis potentia Xerxis, justo Dei judicio eversa, Justino teste, l. II. n. 13. *Erat res spectaculo digna, & aestimatione sortis humanae, rerum varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio, quem paullo ante vix aequor omne capiebat, carentem etiam omni servorum ministerio, cujus exercitus propter multitudinem terris graves erant.* Florus, lib. IV, 2. de Pompejo: *Superstes dignitatis suae vixit, ut cum majore dedecore per Thessalica Tempe equo fugeret, ut una navicula Lesbon applicaretur*, &c. FREINSH.

Loca, &c. *jam inania*] Δαρεῖος δὲ τὴν μὲν νύκτα ξὺν ὀλίγοις τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἔφυγε, &c. *Darius noctu paucis comitatus fugerat: postridie vero recolligens Persas exterosque, qui ex eo proelio evaserant, quatuor in universum millia habens, ad Thapsacum urbem & Euphratem contendit, ut quam citissime posset, Euphratem inter se & Alexandrum medium relinqueret.* Arrianus, lib. II. Darius vero per Amanicas Pylas egressus est, cum Syriacas Alexander teneret. RADERUS.

Unchas] Alii libri *Unchas*, alii *Onchas* nominant. est locus inter pylas Amanicas & Thapsacum, fere medius, bidui itinere abest à pylis Amanicis. *Sochos* Arrianus II, 2, 34. haud dubie appellat. Nam cum Darii expeditionem in Ciliciam describit, ab Euphrate Sochos pervenisse dicit: *Est is Assyriae locus ab angustiis, seu pylis Assyriae bidui itinere dissitus.* RADERUS. Varie vox scripta, ideoque suspecta, saltem ignota Geographis. Videtur idem locus esse, quem *Sochos* Arrianus vocat l. II. bidui itinere à portis Amani Thapsacum versus, quo Darius fugiens contendit, remotus. CELLAR.

Graecorum IV *M.*] Arrian. II, 3, 7. Graecos barbarosque hoc numero fuisse *in universum* tradit. FREINSH.

[1] cum quibus ad Euphraten contendit; id demum credens fore ipsius, quod celeritate [2] praeripere potuisset. [3] At Alexander Parmenionem, per quem apud Da- 4
mascum recepta erat praeda, jussum *eam* [4] *ipsam, & captivos, diligenti adservare custodia*, Syriae, quam [5] *Coelen* vocant, praefecit. Novum imperium [6] Syri, 5
[7] nondum belli cladibus satis domiti, aspernabantur: sed celeriter subacti [8] obedienter imperata fecerunt. [9] Aradus quoque insula deditur regi. Maritimam [10] tum 6
oram, & pleraque longius etiam à mari recedentia, rex ejus insulae Strato possi-
de-

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. D. Fl. Leid. Voss. 1. *jam regius tum ad Euph. contendit* Pal. 1. Voss. 2. *jam rex tum ad E. con.* Ald. *quibus ad Euphr.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *praecipere* F. *percipere.* 3 Voss. 1. P. omittunt *at.* 4 Pal. 1. omittit *ipsam.* 5 D. *Colen* correctum *Coelen* à manu diversa Voss. 1. *Caelon* Voss. 2. *Celerin.* 6 Voss. 2. *Sirii.* 7 P. *nundum* & sic deinceps. 8 D. Leid. Voss. 1. *oboedienter.* 9 Ald. *Arrhodus* Voss. 2. ut vulgo *Nardus.* 10 Bong. *tum horam* D. Leid. Voss. 1. Er. *tamen horam.*

Praecipere] Vulgo *praeripere*, sed emendandus sexcenties in hac voce Curtius. sic autem & Plutarch. cujus locus, seu scriptionem spectes, seu rem ipsam, qua de noster agit, mire huc facit: Δαρεῖον μὲν οὐχ εἷλεν, τέτταρας σταδίους ἢ πέντε προλαβόντα τῇ φυγῇ. Corrige etiam apud Solinum in epist. poster. ad Adventum. *Cum & aurium clementia, & optimarum artium studiis praestare te ceteris sentiam, idque oppido expertus de benevolentia tua nihil temere praeceperim* &c. pro quo antea legebatur etiam in Antverpiensi editione *perceperim.* MODIUS. Elegans usus verbi in hac significatione, cum pro antevenire, praeoccupare, aut antevertere ponitur. sic enim Virg. Lucret. Cicero, & optimi quique auctores locuti sunt. RADERUS. *Celeritate praeripere*, Ita editio Freinshemii, libri alii plerique etiam MSS. habent *praecipere*, pro *praeripere*, quod genuinum puto, vel propterea, quia frequentissime hoc sensu eo verbo utitur Curtius: ut ex indice apparet. SCHEFF.

Parmenionem] Non Parmenio, si Arriano II, 3, 12. fides habenda, sed Menon praefectus est Coelesyriae ab Alexandro, Cerdimas cognominatus, qui postea defecit ab Alexandro in Thracia, ut noto lib. VI. initio. LOCCENIUS. Credo Curtium propter affinitatem istorum nominum aut memoria lapsum, aut forte vitioso exemplari usum, pro ignotiori Menone scripsisse nobilissimum Parmenionem. quem errorem semel erratum, non mirum est eum tueri infra IV, 5, 9. Certe diligentiae Arriani tum alibi plurimum tribuo; tum hic ab errore remotiorem esse, persuadeor eo, quod non contentus proprium praefecti nomen exprimere, etiam cognomen addidit. FREINSH.

Recepta] Pro *capta*, & hoc usurpatum historicis primae elegantiae, alioqui recipitur, quod prius est amissum. notavit hoc etiam M. Velserus l. II. rerum Augustan. p. 22. Receptam non captam dicit (quamquam *capi* & *recipi* de re una eademque aliquando dicitur) id est in Augusti nummis *Armenia capta*, *Armenia recepta*. Possis tamen hic interpretari *receptam* pro *acceptam*, quod proditor eam tradidisset, & Parmenio nomine Alexandri accepisset. Infra de Byblon: *oppidum Byblon traditum recepit.* RADERUS.

Syriae, quam Coelen vocant] Syria pluribus distincta nominibus. Pomponius Mela I, II. *Syria*, inquit, *late littora tenet, terrasque etiam latius introrsus, aliis aliisque nuncupata nominibus. Nam & Coele dicitur, & Mesopotamia, & Damascene, & Adiabene, & Babylonia, & Judaea, & Sophene.* Plinius V, 12. Syriam terrarum maximam vocat, pluribus distinctam nominibus, & undecim regiones sub ea comprehendi refert, quamvis ab aliis arctioribus limitibus constringatur. Scripsit Syriae descriptionem Gulielmus Postellus. POPMA. Hanc autem Coelesyriam Strabo lib. XVI. ita describit, ut eam oculis, quamvis absentes, & toto pene orbe divisi tangere videamur: *Duo montes sunt, qui Syriam concavam* (hoc enim est Coelesyria) *includunt, Libanus & Antilibanus.* Pergit deinde exsequi cetera, quae apud illum cognosces. *Cava* ergo dicta est, quod quasi quaedam amplissima vallis inter duos montes sita sit. Plin. V, 20. Libanus & Antilibanus olim muro erant conjuncti, ut Coelesyria esset undique clausa. RADERUS.

Aradus] Alii *Nardus*, digni hercule cum suis tam emaculatis chartis ablegari ad eos, qui nardum, thus, & odores vendunt. MODIUS. Insula & oppidum Phoeniciae Plinio l. II. c. 103. & l. VII. c. 33. CC passibus, Straboni XX stadiis à continenti distans. (Mela l. II. c. 7. *Aradus etiam in Phoenice, est parva, & quantum patet tota, oppidum frequens tamen.*) POPMA.

Tum oram] Hoc feci ex eo, quod in Sigebergensi exemplari erat *tumorem.* MODIUS.

Strato] Non est hic idem cum Stratone Sidoniorum Rege, de quo mox n. 16. Singulis enim tum suus rex erat, Arado, Byblo & Sidoni: sed Aradi regem Arrianus II, 3, 13. non Stratonem, sed Gerostratum patrem Stratonis tum absentem fecit. Strato ergo regnum pro patre prorex administrabat. Gerostratus cum Autophradate classis regiae Darianae praefecto. Habuit tamen ratam Gero-

V stra-

7 debat: quo in fidem accepto, castra movit ad urbem [1] Marathon. Ibi illi literae à Dario redduntur: quibus ut [2] superbe scriptis vehementer offensus est. [3] praecipue eum movit, quod Darius sibi *regis* titulum, nec eumdem Alexandri 8 [4] nomini adscripserat. Postulabat autem magis quam petebat; *ut accepta pecunia*, [5] *quantamcumque tota Macedonia caperet*, *matrem sibi* [6] *ac conjugem liberosque restitue-* 9 *ret: de regno*, *aequo*, *si vellet*, *Marte contenderet. Si saniora consilia* [7] *tandem pati potuisset*; *contentus patrio*, *cederet alieni imperii finibus: socius amicusque esset.* [8] *in ea* 10 [9] *se fidem &* [10] *dare paratum*, *& accipere.* Contra Alexander in hunc maxime modum rescripsit; *Rex Alexander* [11] *Dario. Celes*, *cujus nomen sumpsisti Darius*, *Grae-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *Marathen.* 2 Leid. Voss. 1. *superbae.* 3 Pal. 1. *cum praec.* 4 B. 1. *nomine.* 5 Pal. 1. *quantacunque totam Macedoniam* Mer. *quantac. tota Mac.* 6 Bong. Leid. Voss. 1. 2. *&.* 7 F. *tamen.* 8 Bas. Col. Mer. *in eo.* 9 Amst. omittit *se.* 10 P. *daturum & accipere paratum.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. *Dareus cujus* Voss. 2. *Dario cujus* Erasm. *ille* Pal. 1. Ald. Mer. Bas. Col. *Celes* Bong. D. omittunt.

stratus filii deditionem, & ipse quoque re cognita, desertis Darii partibus, se cum Alexandro conjunxit. RADERUS.

Marathon] Forte *Marathona.* HEINSIUS. Urbs ex adverso insulae Aradi in continenti sita. Plin. l. v. c. 20. *Marathos, contraque Aradus.* Arrianus l. 11. Μάραθος ἡ καταντικρὺ τῆς Ἀράδου ἐν τῇ ἐπείρῳ ᾠκισμένη. (Stephano etiam urbs Acarnaniae) CELLAR. ex Radero

Regis titulum] Arrianus tamen hujus rei non meminit, imo contra 11, 3, 15. Darium scripsisse dicit; *se regem à rege* ista petere: Alexandrum id tantum moleste tulisse, quod ei parem se facere videretur. FREINSH.

Postulabat autem magis, quam petebat] Minus enim & modestius est petere, quam postulare, quod jus quoddam prae se fert. Cicero in Verrem, *Incipiunt postulare, poscere, minari.* Postulatur tamen aliquid honeste, poscitur improbe: plus ergo est poscere, quam postulare; plus postulare, quam petere. Saepe tamen alterum pro altero sumitur. Nonius, *petere*, inquit, significat *poscere.* apud quem plura significata hujus vocis invenies. RADERUS.

Potuisset] Bongarsius adnotaverat ad oram libri sui ἴσ. *posset*, aut *potis esset*, & ipse olim *posset* legendum arbitrabar: sed persuasit mihi C. Barthius Curtium *potuisset* usurpare pro *posset*, enallage temporis aliis quoque auctoribus usitata, quorum exempla recenset Adversariorum xxv, 14. & xxxiv, 6. FREINSH.

Fidem dare] Vide infra vi, 4, 14. *fidem*, *quo Persae modo accipiebant*, *dare.* IDEM.

Ille cujus] Vulgo, *Celes cujus:* ad quae Glareanus, *qua re Darius Hystaspis filius Celes sit dictus non memini uspiam me legere*, sed nec ego, Glareane; pergis tamen, *suspicor autem*, *quemadmodum apud Ægyptios Ptolemaei varia habuere cognomina non nunquam etiam contumeliâe plena*, *ut Philopater*, *Auletes*, *ita Darius Celes dictus videtur. Cum Herod. in Thal. dicat Darium hunc à Persis vocatum Institorem*, *Cambysen Dominum*, *Cyrum Patrem.* Verum ego non jam suspicor, sed scio, Glareane, neminem sanum, ant pro sano hoc crediturum. Quomodo enim, cum Herodotus illa recensuit, hoc praeteriit? verum tu fortasse Darium Plautino militi, quem nequissimus servulus ait ad equas scitum admissarium fuisse futurum, similem credidisti; atque hinc invenisse nomen. Laudo acumen, vel tua caussa, probare tamen, sive mea, sive adeo ipsius Curtii non possum. MODIUS. *Celes cujus &c.* Persuasit mihi omnino Raderus, vocem hanc non de nihilo hic comparere: quod & Glareanus antea senserat, quamquam inridente Modio. *Celes* enim, ut citati à Radero docent, *est equus unicus*, *& equo vehens*, *quem sellarium vocant.* Suidas. *Celes est equus & eques.* Hesychius. *Celes est equus una freni habena rectus*, *cursor*, *hodie sellarius dictus*, *& singularis:* κελητιᾷν & κελητίζειν, *idem est quod equitare.* Phavorinus. cujus verbi mentio apud Homerum Il. ο. versu 679. & Odyss. υ. & Eustathius ad dictum Homeri locum. *Nec dubito dicere*, *à verbo* κέλω *seu* κελέω *deduci nomen* κέλης, *quod equum injugem*, *seu non junctum jugo sonat.* Latini vocem neglexerunt. Plinius & *celetem*, & *celetizontas*, xxxiv, 5. xxxiv, 8, 30. & 34. dixit. Curtius quoque loco cognominis potuit usurpare. Sed doce, vocatum Darium Celetem, & vicisti. doceo, fuisse equitem præstantem, & appellatum ἱππέα, quod idem est τῷ κέλητι. Audi ex Athenaeo, Eustathio in Odyss. 6. hujus Darii Hystaspis F. Epitaphium, *Celes*, seu *eques & sagittarius optimus fui.* Lector arbiter esto. Cui forte occurret, videri potius Celetem dictum, quod equae hinnientis auspicio sit creatus rex Persarum. Hactenus. RADERUS. At, si conjecturae locus est, hunc ultimum Darium potius hoc nomine fuisse illusum ab Alexandro, crediderim, & sic scribere debere: *Rex Alex. Dario Celeti. Ille*, *cujus nomen sumpsisti*, &c. Ut hac ratione superbiam ei suam simul & prioris conditionis vilitatem improbraret. Darius ita scripserat: *Rex Darius Alexandro.* Hic offen-

Graecos, qui [1] *oram Hellesponti tenent, coloniasque Graecorum* [2] *Ionias, omni clade vastavit: cum magno deinde exercitu mare trajecit, inlato Macedoniae & Graeciae bello. Rursus* [3] *rex Xerxes* [4] *gentis ejusdem, ad* [5] *oppugnandos nos cum immanium* 11 *barbarorum copiis venit: qui navali proelio victus, Mardonium tamen reliquit in Graecia; ut absens quoque* [6] *popularetur urbes, agros* [7] *ureret.* [8] *Philippum vero* 12 *parentem meum quis ignorat* [9] *ab iis interfectum esse, quos ingentis pecuniae spe sollicitaverant vestri? impia enim bella suscipitis, & quum habeatis arma,* [10] *licitamini hostium capita. sicut tu proxime talentis mille, tanti exercitus rex, percussorem in me emere voluisti. Repello igitur bellum, non infero:* [11] *& diis quoque pro meliore* 13 *stantibus caussa; magnam partem Asiæ in ditionem redegi meam: te ipsum acie* [1] *vici.*

Variantes Lectiones.

1 Pal. 1. *horam.* 2 Ald. Lugd. Frob. Amst. *Ionas.* 3 B. 2. Fl. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *rex* Fl. Leid. Voss. 2. *Xerses* Ald. *rex Xerses.* 4 Voss. 2. omittit *gentis ejusd.* 5 Pal. 1. *oppugnandum.* 6 Fl. *copularetur.* 7 Voss. 1. *viveret.* 8 Fl. *Philippus.* 9 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ab his.* 10 Sic Pal. 1. & additum *in D.* margini, sed Col. quam Schragius vidit B. 1. 2. Fl. Leid. Voss. 1. *licemini.* 11 D. Fl. Leid. *Di quoque pro mel. stantes* Pal. 1. Voss. 1. 2. *Dii quoque pro meliori stant* F. *Dii q. p. m. stantes.*

offensus, suo nomini regis titulum non additum, ita rescribendo ostendit, sibi quidem regis convenire nomen, longa serie majorum regibus edito: Dario Celetis potius, quippe qui ante regnum Astandes, id est, cursor, sive veredarius, fuisset, quod ipse celetis voce Graeca exprimere maluit. Est & alia conjectura; exprobrasse ei hoc nomine fugam, quod deserto curru, quo sublimis inierat proelium, solitario equo insidens periculo se eripuisset. Nihil tamen in re obscura, cum ab aliis auctoribus non juvemur, adfirmare possumus. FREINSH. lego *Dareo. is.* HEINSIUS. neque spernendam plane aut negligendam lectionem veterum quorumdam codicum puto, exhibentium hoc loco vocem *celes:* non tamen tam abstrusam & remotam eruditionem, quam effingunt viri doctissimi, Curtio in persona Alexandri obtrudendam censeo, cum ejus nullus alius meminerit scriptor. forsan est error scioli librarii, qui hunc Codomannum cognoscens per literam *C.* voluerit designare, unde postea ex *C. ille*, vel *is* coaluerit *Celes.* Vel simpliciter forte legendum: *rex is cujus* &c. ut respondeat sequentibus, ubi iterum noster, *rursus rex Xerxes gentis ejusdem.* Nam quod superiores agnoscit Persarum reges, minime vero minuit hujus, si non intendit contumeliam.

Cujus nomen sumpsisti] Justinus x, 3, 5. Herodot. vi. 98.

Graecos] Haec & sequentia, copiosissime perscribuntur ab Herodoto & Diodoro. Sed & Justinus plurima memorat. FREINSH.

Rursus Xerxes] Iterum vulgo *rex Xerxes*, sed deleatur illud *rex.* MODIUS.

Ad oppugnandos nos] Leg. *hos* Graecos sc. HEINSIUS.

Immanium] Si mei sit arbitrii, faciam; *cum immanibus barbarorum copiis.* & sic legisse, vel saltem legi voluisse Pizarum, apparet ex ejus lib. 11. Persic. ubi caussas hujus belli recenset. FREINSH.

Philippum] Idem Arrian. 11, 3, 18. scilicet conatur Alexander transferre paternae caedis invidiam in Persas, cum ipse, certe mater Olympias, eo crimine suspecti haberentur. Consule supplement lib. 1. FREINSH. & *Cellar* l. 1. c. 9.

Licitamini] Liceo, liceor, licitor eodem significatu emo, sed plerumque augente pretio, ut cum duo eamdem mercem desiderant, pretiis certant apud venditorem addicentem ei qui plus solverit. Miror à Valla dubitari de praeterito verbi *liceor*, cum Cicero diserte dicat in Verr. *licitus sit*, & *liciti sunt.* hoc loco veteres codices ponunt *Licitamini*, uti & Valla legit, *aliquando*, inquit, *sine auctione fit licitatio, ut apud Curtium de Dario, qui pollicebatur pretium pro capite Alexandri, si quis eum dolo occidisset, ita inquit, & cum habeatis arma ita licitamini hostium capita. Liceri* tantum est semel pretium deferre sine respectu aliorum, emere volentium: *licitari* autem cum multis & saepius augere pretium. lego igitur cum Modio *licemini*, non *licitamini.* RADERUS. Vide supra l. 111, 5, 16. & Arrian, l. 1, 8, 3. plerique alii habent *licemini*, quod puto rectum, & illud *licitamini* ex glossa esse. sensus est, offertis pretium ei, qui pro ipso addicere vobis vult caput hostis, & detruncatum ad vos ferre. id est, ingenti praemio promisso, facitis percussores suorum dominorum. SCHEFF. Et sic l. v. c. 12, 2. *nec mirari hominem mercede conductum omnia habere venalia: sine pignore, sine lare, terrarum orbis exsulem, ancipitem hostem: ad nutum licentium circumferri.*

Diis pro meliore stantibus caussa] Hoc sensu Lucanus vii, vs. 349.

Caussa jubet superos melior sperare secundos.

Propert. iv, 6.

Frangit & attollit vires in milite caussa,
Quae nisi justa subest, excutit arma pudor.

Vere enim Euripides in Erechtheo:

Injusta bellans bella salvus haud redit.

[1] *vici. Quem etsi nihil à me* [2] *impetrare oportebat; utpote qui ne belli quidem in me jura servaveris: tamen, si veneris supplex; & matrem, & conjugem, & liberos* 14 *sine pretio recepturum* [3] *te esse promitto. & vincere & consulere victis scio.* [4] *Quod si te* [5] *nobis committere times, dabimus fidem impune venturum. De cetero quum* 15 *mihi* [6] *scribes, memento non solum* [7] *regi te; sed etiam tuo scribere.* Ad hanc perferendam [8] Thersippus missus. [9] Ipse in Phoenicen [10] deinde descendit: & oppidum [11] Byblon traditum recepit. Inde ad [12] Sidona ventum est, urbem 16 vetustate famaque conditorum inclitam. Regnabat in ea Strato, Darii opibus adjutus; sed quia deditionem magis popularium, quam sua sponte fecerat, regno

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. *devici.* 2 Voss. 2. *op. impetr.* Vulgo addunt *quod petieras.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Mer. omitt. *te.* 4 Mer. Col. *qui si.* 5 Voss. 1. 2. Bong. *committere nobis.* 6 Pal. 1. *scribis.* 7 Leid. *regie.* 8 Bong. Leid. *Thers. est missus* B. 2. *non est missus* Voss. 1. *Thersippus Te. &c.* 9 D. Pal. 1. Voss. 1. 2. Mer. Bong. omitt. *ipse* V. c. L. *est.* 10 Bong. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *deinde.* 11 D. Voss. 1. 2. *Byblo.* Pal. 1. *bello* Fl. Leid. Mer. Bas. Col. *Biblo* Frob. Elz. Lugd. Amst. *Biblon.* 12 Pal. 1. *Sidoniam* Voss. 2. *Sidonam* Ald. *Sydona.*

RADERUS. Fl. & Leid. *di-stantes* forte, *En di q. p. m. stantes caussa, m. p. A. i. d. redegerunt.* HEINS.

Oportebat] Post hanc vocem erat in editis, *quod petieras.* adeo verum est, quod dixi jam saepius, nihil hoc auctore magis esse interpolatum. MODIUS.

Si veneris supplex] Quod signum deditionis fuisset, ita enim postulat apud Arrian. l. II. c. 3. Alexander, ὡς ἐμῷ τῆς Ἀσίας ἁπάσης κυρίῳ ὄντος, ἧκε πρὸς ἐμέ. CELLAR.

Etiam tuo] Sc. *regi.* vocat autem Alexander se Darii regem, non modo propter tot victorias, sed & captam partem maximam regni ipsius. SCHEFF.

Ipse] Forte *exin in Phoenicen desc.* HEINSIUS.

Byblon] Arrianus l. II. pactionibus ait traditum: Βύβλον τε λαμβάνει ὁμολογίᾳ ἐνδοθεῖσαν, absente tamen rege Enylo, qui cum Autophradate satrapa Darii versabatur. RADERUS.

Sidona] C. 4. n. 15. ab Agenore conditam tradit. maritimarum urbium quondam maxima, teste Pomp. Mel. I, 12. quam à piscium ubertate Sidona appellarunt, nam piscem Phoenices Sidon appellant. Justin. l. VIII. POPMA. *Sidona*, hoc utique loco refellendi sunt duo praeclarissimi historici, Diodorus inquam, & Plutarchus. Nam Diodorus XVII, 47. quae hic Curtius Sidone accidisse narrat, ad Tyrum transfert: erroris non ex auctoritate tantum Curtii, quam & Justin. XI, 10, 8. suffulcit, convictus, sed aliis quoque rationibus, quarum haud postrema, quam observavit Loccenius, quod regi Tyriorum Azelmico veniam concesserit Alexander apud Arrian. II, 4, 31. maxime tamen urget, quod ex ipsius Diodori historia satis constat, ut & ex dicto Arriani loco, Tyriis, utpote plurimis eorum occidione caesis, reliquis in servitutem redactis, non opus fuisse rege. Deinde ridicule facit, qui cum ista modo scripsisset, extemplo subjicit *Ballonymum* (sic enim quem noster *Abdolominum* vocat) repertum fuisse in horto quodam mercede aquas haurientem. multa enim hic quaeri possent: quo casu vel ipse, vel cujus hortum rigabat, aut caedem, aut servitutem evasisset, quomodo vacaret aut illi hortum suum ornare, aut huic in tanta rerum conversione non imminere meliori fortunae? Perspicue igitur erravit Diodorus. At Plutarchus, qui haec in Papho accidisse vult, in Orat. de Fort. Alex. II, 19. multo etiam facilius redarguitur, nimium memoriae confisum haec peccavisse, tum quod neminem habet assertorem, tum quod hoc errore inductus alium itidem committit haud meliorem. ut enim novo suo Paphio regi locum faceret, nihil tale merentem Cinyrae familiam eradicat stirpitus, eamque jam tum deficere visam scribit, de qua multis post saeculis Tacitus Hist. II, 3, 3. *tantum Cinyrades sacerdos consulitur.* haud dubie de sua aetate locutus. FREINSH.

Strato] Mirum quod Justin. l. XVIII. scribit, Alexandrum bello in has oras translato, ob memoriam Stratonis pepercisse illius nepotibus, cum ipse Strato adhuc superstes in fidem Alexandri receptus sit; nisi & hic Strato patrem vel avum sibi cognominem habuerit. LOCCEN. Alius à Stratone Aradi regulo, ille in amicitiam receptus, hic regno exutus supra n. 6. CELLAR.

Darii opibus adjutus] Habet hoc qualemcumque sensum, at quanto praestantior exibit, si legas, *Darii opibus addictus, & quia &c.* Quam enim exile hoc & putidum, memorare nobis aliquem Sidonis regem adjutum opibus Darii, quem scimus una cum ceteris imperio Persarum fuisse subditum? Sed hoc notat Curtius, eum studuisse rebus Darii, ut strueret caussam, unde demotus dejectusque regno fuerit. quam eamdem affert Diodor. XVII, 47. in reliquis omnibus nostro consentiens, nisi quod pro Sidone Tyrum substituit. sic igitur ille: *rex superior ob amicitiam cum Dario imperio exutus fuerat.* FREINSH. forte *adauctus.* HEINSIUS.

Quia

regno visus indignus; Hephaestionique permissum, *ut*, [1] *quem eo fastigio* [2] *è Sidoniis dignissimum* [3] *arbitraretur*, [4] *constitueret regem.* Erant [5] Hephaestioni hospites [6] clari inter suos juvenes, qui facta ipsis potestate regnandi, negaverunt, *quemquam patrio more in id fastigium recipi*, *nisi regia stirpe ortum.* Admiratus Hephaestio magnitudinem animi spernentis, quod alii per ignes ferrumque peterent; *Vos quidem* [7] *macti* [8] *virtute*, inquit, *estote*, *qui* [9] *primi intellexistis*, *quanto majus esset*, [10] *regnum fastidire quam accipere. Ceterum*, *date aliquem regiae stirpis*, *qui meminerit*, *à vobis acceptum habere se regnum.* [11] At illi quum multos imminere tantae spei cernerent, singulis amicorum [12] Alexandri, ob nimiam regni cupiditatem, [13] adulantes; statuunt, *neminem esse potiorem quam* [14] *Abdolominum quemdam*

17 18 19

VARIANTES LECTIONES.

1 F. P. D. Pal. 1. omittunt *eo* suppletur à manu secunda, vulgo *quemcunque.* 2 Vulgo *Sidones* Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Sidonis* B. 2. *Sinodis* Ald. *Sydones.* 3 Vulgo *Arbitrarentur.* 4 Voss. 2. *Constituerat.* 5 D. Fl. Leid. Voss. 1. *Ephestionis* Voss. 2. Frob. Bas. Col. Mer. *Ephestioni* Lugd. Amst. *Hephestioni.* 6 Mer. *Darii.* 7 Pal. 1. *macta* Bong. *macte* Voss. 1. *acti.* 8 P. *inq. virt.* 9 F. *primum.* 10 Pal. 1. *in regnum.* 11 Voss. 1. 2. Fl. Leid. *atque.* 12 Fl. Voss. 1. *Alexandriam* Leid. *Alexandrum.* 13 D. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Mer. Bong. *adulantibus.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Abdalonimum* Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *Abdalominum* Bong. *Abdolonimum* Vulgo *Abdolonymum.*

Quia] Simili animo Theagenes lib. IV. Æthiop. Heliodori ait. *Non se laudare posse eam voluntatem, quae metu potentioris coacta esse videatur.* Sic apud Appian. de bell. civ. lib. I. Sylla Nolam *necessitate potius quam benevolentia sibi obsequentem praedae exposuit.* FREINSH.

Sidonis dignissimum arbitraretur] Quid mirum ita recte à me hunc locum esse emendatum, cum & Diodorus & libri veteres ad ejus emendationem mihi praeiverint? vulgati sane sic habebant: *Hephaestionique permissum, ut quem eo fastigio Sidones dignissimum arbitrarentur* &c. pessime. neque enim Sidonum haec fuit electio, sed Ephaestionis. Porro autem, quem scripta Curtii & Justini exemplaria *Abdalonymum*, impressa *Abdolonimum*, eumdem Diodorus *Ballonymum* appellat, & Tyri non Sidonum regem constitutum scribit, totaque in re, ut breviter absolvam, dissentit à Curtio, verum haec alterius temporis sunt, nisi quod ea ejusdem Diodori verba huc adscribenda video, quibus nostram lectionem comprobari dixi. sunt igitur haec: ὁ Ἀλέξανδρος ἔδωκεν ἐξουσίαν Ἡφαιστίωνι καταστῆσαι βασιλέα τῆς Τύρου τῶν ἰδιοξένων, ὃν ἂν προαιρῆται. MODIUS. *Sidonis.* Otiosum illud *Sidonis.* Scribendum puto, *quem eo fastigio è Sidoniis dignissimum arbitraretur*, non enim quemcumque aut undecumque ortum, sed civem, & ipsorum generis voluit praefici. GRONOVIUS. l. II. Obs. c. 8. approbantibus Tellierio & Cellario. Lege *ut quem eo fastigio in Sidoniis dignissimum arbitraretur.* HEINSIUS.

Per ignes ferrumque] Per quaevis pericula. CELLAR. respondet illi Terentiano *cibum è flamma petere.*

Macti virtute] Scripti *macte virtute*, sed minus recte, ut à Palmerio meo, in eruditissimis illis spicilegiorum titulo scriptis libris, quos, si Musae favent, propediem publicos faciet, docetur. MODIUS. De hoc usu loquendi multa ad Martial. epigr. 13. lib. IV. & ad idem in Analectis. RADERUS.

Quanto majus esset regnum fastidire] Sic etiam Seneca Thyeste vs. 470.

Immane regnum est posse sine regno pati.

hoc est, posse aequo animo carere regno, & potentia, est magni regni & potentiae instar. Claudian. Epith. Pallad. vs. 81.

- - - - - *magnum delata potestas,*
Majorem contemta probat.

CELLAR.

Qui meminerit] Hoc est, ut meminerit. Sensus: nominate vos regem aliquem, ut si hac vestra nominatione, hoc suffragio vestro pervenerit ad regnum, per hoc ipsum sciat, se tantam rem vestrae bonitati ac liberalitati, non suis meritis, aut caussis aliis debere. SCHEFFER.

Adulantes] Aut membranae hanc partem minus probae sunt, aut aliquis latet error. Constanter enim in illis est, *adulantibus.* Considerent locum, quibus otium & ingenium est. MODIUS. Constanter omnes membranae Modii *adulantibus*, quod considerare jubet, quibus otium & ingenium est. Magna vero res, quae contueri sine otio & ingenio non possit. Quid facilius, quam conjicere? *singulis amicos Alexandri o. n. r. c. adulantibus.* Mutarunt hoc primitus, qui id verbum cum accusandi casu non ferebant. Cicero tamen sic etiam apud Nonium: & vetustiores fere semper, qui *adulo* dicebant, unde Tullius *adulor* passivo flexu, & significatu. ACIDALIUS. Potest vetus Acidalii & vulgata scriptura probari. Nam *adulor* Quinctiliani aevo tertio casui passim, ipso Quinctiliano auctore jungebatur. Cicero non nisi quarto jun-

dam, longa quidem cognatione stirpi regiae adnexum, sed ob inopiam suburbanum [1] *hor-* 20 *tum exigua colentem stipe.* Caussa ei paupertatis, sicut plerisque, probitas erat: intentusque operi diurno, strepitum armorum, qui totam Asiam concusserat, non 21 exaudiebat. Subito deinde, de quibus ante dictum est, cum regiae vestis insignibus hortum intrant, quem forte steriles herbas eligens [2] Abdolominus [3] repurga- 22 bat. [4] Tunc *rege* eo salutato, alter ex his; *habitus*, inquit, [5] *hic*, *quem cernis in*

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. Voss. 2. *ortum.* 2 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *Abdalonimus.* Voss. 2. *Abdolonimus.* Vulgo *Abdolonymus.* 3 Voss. 1. superscriptum habet *sariebat.* 4 Leid. Voss. 1. 2. *tum.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. Pal. 1. *hic vestis quem* Mer. omittit *hic.*

xit cum personae seu pronominis, tum rei. ut *vos adulari*, & *fortunam adulari* diceret. dicendum fuisset ex membr. *singulis amicos adulantibus.* Quinctil. *adulatum militi tribunum.* Quin & Livius hoc verbum *adulor* cum dandi casu copulavit. Tacitus cum accus. Histor. l. 1. *more tradito quemcumque adulandi.* lib. XVI. Ann. de Petronio, *ne codicillis quidem Neronem aut Tigellinum adulatus est.* RADERUS. *Adulantes*, cum plurimi veterum Codicum sic habeant: *singulis amicorum Alexandri ob nimiam regni cupid. adulantibus*, non improbe conjecit Acidalius legendum esse; *singulis amicos Al. ob n. r. c. adulantibus.* cui tamen lectioni praeferam ego vulgatam. FREINSH.

Abdalonymum] Hanc historiam leges apud Plutarchum, Justinum, Diodorum, quamvis in nomine variatum sit, quando alii *Abdolominum*, alii *Abortonium*, alii *Alynominum*, alii *Ballonium*, placet *Abdalonymus.* in re quoque & loco non convenit auctoribus, Diodorus Tyri regem creatum affirmat, contra Justinum & Curtium, Plutarchus Paphi. RADERUS.

Longa quidem cognatione] Doctissimus Adversariorum scriptor putat excidisse hic particulam *haud*, & fuisse; *haud longa q. cogn.* sic apertiorem fore antithesin, & melius intellectum iri, quod Alexander dixerit, infra IV, 1, 22. *habitum famae generis non repugnare.* Adde & Tiraquell. tom. 1. pag. 27. p. 1. Mihi vulgata est verissima, & omnia hoc volunt. nam quod de fama generis dixit Alexander, eo factum est, quod quamvis per longam cognationem, regiae tamen stirpi annexum audiverat; imo hoc longe melius famam nominavit, quae proprie dicitur de iis quorum non est memoria, aut certa cognitio. Deinde non videtur hominem regiae stirpi arctius conjunctum, propinquis suis regnum obtinentibus, in foedam adeo paupertatem dilapsurum fuisse, qui, ut certe hujus mores hic describuntur, nullo crimine id meruerit. FREINSH. Barthius Advers. XXVIII, 6. *haud longa* scribi jubet, ut fortior fiat antithesis. nec tamen vulgaris scriptura inepti sensus est. CELLAR.

Stipe] Stips aliàs pecuniam à populo collatam, & in aerarium repositam significat: aliàs Diis oblatam; aliàs mendicantibus impertitam; aliàs mercedem, ut apud Plinium *mercenariae stipis ancilla est*, quae stipem vulgato corpore colligit. Aliàs pro fructu eleganter, *Villaticae pastiones*, inquit Columella, *& pecuariae non minimam colono stipem conferunt:* id est, utilitatem & fructum. Curtius videri potuit accepisse stipem vel pro diario & mercede alienos hortos colenti data; vel fructu, suum hortum suburbanum parva stipe & fructu repurgantem. Curtius enim nihil de alieno horto exprimit, Justin. & Diodor. diserte alieni faciunt horti cultorem. RADERUS.

Intentus operi] Agri hortique culturae. hanc enim *opus* singulari usu Latini dicunt. Senec. epist. 86. *exercebat opere se, terramque, ut mos fuit priscis, ipse subigebat.* Flor. l. 1. c. 11. de L. Quintio Dictatore; *lictor in ipso opere deprehendit*, id est inter arandum. CELLAR.

Strepitum armorum non exaudiebat] Hoc est, nihil eo movebatur, tamquam ad se non pertinente. ut enim omnino non audierit, impossibile est. nec enim tanta animi intentione avocabatur, quanta Archimedem intentum lineis suis negant sensisse captarum Syracusarum strepitum, apud Livium XXV, 31, 9. Hunc sensum esse verborum Senecae Epist. 17. *paupertas expedita est, secura est. cum classicum cecinit, scit non se peti*, teste Lipsio, recte vidit Gruterus, usus praeter exemplum Curtianum, hoc etiam disticho Petronii:

Cum cecinere tubae, jugulo stat divite ferrum,
Barbara contemni proelia pannus habet.

Ubi lego *contemtu*, hoc est contemtui, quomodo apud Agellium IV, 16. *C. Caesar gravis auctor linguae Latinae in libris Analogicis omnia istiusmodi* (puta Senatu, Victu, Aspectu &c.) *sine* i *litera dicenda censet.* FREINSH.

Exaudiebat] Ignorabat ista omnia, quae hactenus inter Alexandrum & Darium gesta erant. Propter paupertatem enim operi intentus, ut necessarium sibi compararet victum, otii non habebat tantum, ut praeberet aures ista commemorantibus, aut in caussas motuum publicorum sollicite inquireret. SCHEFFER.

Eligens] Forte *exigens.* Vide ad Columell. l. IV. c. 5. HEINSIUS.

Alter ex his] Vitiosiora erant haec antea, quam vitiosa nux est; nec tamen hoc à verbis adeo, ut ab

in meis manibus, cum isto squalore permutandus tibi est. Ablue corpus [1] *inluvie* [2] *aeternisque sordibus* [3] *squalidum: cape regis animum, & in eam fortunam, qua dignus*

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. *inluviae.* Voss. 1. superscriptum habet *porrigine.* 2 B. 1. *e terrisque* B. 2. & Voss. 2. superscripta interpretatio *consuetis* Voss. 1. *terrenisque.* 3 Voss. 1. superscriptum *callosum.*

ab interpunctione. sic enim legebantur. *Tunc rege eo salutato: alter ex his habitus* &c. vide quantula res quantas turbas dare potis sit. Porro in Coloniensi scripto codice erat; *habitus hic inquit vestis* & quae postrema vox procul dubio glossa est τῦ *habitus.* MODIUS. Non omittenda fortasse particula fuit, quam vulgati praeferunt; *permutandus est tibi.* ACIDAL. Ceteri libri fere *tibi est,* vel *est tibi,* videtur tamen vacuum *tibi.* RADERUS.

Inluvie veternoque] Sic hunc locum emendavit numquam satis laudatus mihi Palmerius, nam libri alioqui ita habent: *aeternisque sord.* quam rem nolim audaciae meae imputari, si quid forte in ea, cum scripturam, à membranis non confirmatam, vulgatae praetuli, peccatum à me est, si quid, sed meo in Palmerium amori condonari. MODIUS. *Veternoque & sordibus,* sic Modius scripsit de Palmerii sententia; nam vulgo ubique, *illuvie aeternisque sordibus,* quo nescio quid aliud extricandum videtur. Mihi adeo Phoebus hic non favet, ut verum assequi ulla conjectura possim: & multis quidem tentavimus, è quis unam atque alteram apponemus, ut quod mihi saepe accidit in aliis, alii vicissim nostra ad verum ducantur hallucinatione. Poterat facilius: *illuvie veternique sordibus.* aeque facile *tetrisque.* vel *ceteris.* nam illud opinor licenter nimis: *ablue corpus illuvie squalidum, detersisque sordibus cape regis animum.* ACIDALIUS. Omnia formis descripta, & antiqua exemplaria, & manu exarata habent *aeternisque.* Palmerius primus vertit stylum, & expuncto *aeternis,* rescripsit *veternoque.* multa Acidalius hic conatur ex ingenio. Palmerii judicium placet prae caeteris. sed ego retineo veterem & veram scripturam, cum *aeternus* hic valet idem quod diuturnus, Horat. l. II. od. 2. *Quid aeternis minorem Consiliis animum fatigas?* ubi Acron *infinitis & diuturnis.* & *pacem aeternam* Virg. Aen. l. IV. Notavit hunc usum verbi perelegantem Turneb. ad illud Virg. l. VIII. *Tum pater aeterno fatur devinctus amore.* pro magno & immenso. nos tamen quoque nostram crisin addamus. Quid si inquam? *Ablue corpus, illuvie, terraeque sordibus squalidum:* scripserat enim Abdalonymum deprensum fuisse in repurgandis sterilibus herbis, quod ipsis manibus factitabat, glebamque tractabat; alius *terrenis,* quod parum arridet. *Veternus,* pro torpore animi sumitur. RADERUS.

Aeternisque sordibus] Conjecturam audacissimi mortalium Palmerii, *veternoque & sordibus,* contra bonam mentem recepit in seriem Curtii Modius. MS. liber habuit *aeternisque sordibus.* Quae procul dubio vera & genuina scriptura est. Ineptissima audacia Palmerii. Quid enim homini vigilanti, industrio, labore quotidiano corpus in victum subigenti, cum veterno? *Illuvies sordesque* curae hortensi conveniunt, comparatae certe cum habitu Regio. At veternus isti homini minime omnium. *Aeternis sordibus* pro perpetuis, jugibusque dixit. Sic Manilius de curis IV, 3.

Aeternisque senes curis dum quaerimus aevum
Perdimus.

Ut *aeternas sordes* Curtius, sic *aeternas rosas* pro vitae perpetua elegantia Martialis dixit VIII, 77.

Liber amicorum dulcissima cura tuorum,
Liber in aeterna vivere digne rosa.

BARTHIUS Adversar. XXVIII, 6. In eademque opinione est LOCCENIUS, adductis his exemplis. Virgil. Aeneid. VIII, 394.

Tum pater aeterno fatur devinctus amore,

& I, 40.

- - - *aeternum servans sub pectore vulnus.*

Apulej. lib. II. Metamorph. *Invadit spiritum amoris aeternis pedicis alligati.* Et Turneb. Adverf. XIII. 8. illud Virg. *aeterno amore,* pro magno atque adeo immenso positum ait, adducto exemplo hoc Curtiano, quod & in observationes suas transtulit Gifanius. similemque locum annotat ex Horatio Carm. II, II, II. Raderus

- - - - - *quid aeternis minorem*
Consiliis animum fatigas. *aeternis,* inquit Acron, *infinitis & diuturnis.* Et Virg. Aeneid. IV, 99. *pacem aeternum* dixit *exercere.* Quibus utique libentius assentior, quam Modio & Palmerio, & si qui aliter tentant, *veternique sordibus,* aut *tetrisque,* vel *ceterisque sord.* aut *illuvie squalidum, detersisque sordibus,* aut *terraeque,* aut denique *terrenis sordibus.* (quod etiam est C. Barthii) FREINSH. Forte, *tetrisque,* vel *veternisque. Veterno compensare,* Colum. l. VIII. c. 5. *situs veternusque* idem l. IV, 25. HEINSIUS. Optimus codex Voss. I. distincte exhibet *terrenisque,* videturque haec lectio huic loco adcommodatior. Quippe hominem hortorum purgamentis insudantem *terrenis sordibus* perfusum esse, quam *aeternis,* quum abluerentur, probabilius apparebit plerisque. apud Latinos quidem *terrena* saepe opponuntur *divinis.* Justin. l. XXIV. c. 6. *quasi terrena jam spolia forderent, templa &c.* sed & de iis, quae in terra & agro colendo fiunt. Columell. *abstinent laboribus terrenis* l. XI. sic Virgil. l. XI. vs. 850.

- - - - - *terreno ex aggere bustum.*

& Ovid. l. I. Met. vs. 67.

Haec super imposuit liquidum & gravitate carentem
Aethera, nec quidquam terrenae faecis habentem.

Idem ibid. vs. 407.

Quae

gnus es, [1] *istam continentiam* [2] *profer. Et quum in regali solio* [3] *residebis*, *vitae necisque omnium civium dominus*, [4] *cave oblivifcaris hujus* [5] *status*, *in quo accipis re-*
23 *gnum*; *immo hercule*, [6] *propter quem.* Somnio similis res [7] Abdolomino videbatur: interdum, *satisne sani essent*, *qui tam proterve sibi inluderent*, [8] percontabatur. Sed ut cunctanti squalor ablutus est; & injecta vestis purpura auroque distincta; [9] & fides à jurantibus facta; [10] serio jam rex, iisdem [11] comitantibus, in re-
24 giam pervenit. [12] Fama, ut solet, strenue [13] tota urbe discurrit: aliorum [14] studium, aliorum indignatio eminebat: [15] ditissimus quisque *humilitatem inopiamque*
25 *ejus* apud amicos Alexandri [16] criminabatur. *Admitti eum* rex *protinus* jussit; diuque contemplatus, *corporis*, inquit, *habitus famae generis non repugnat: sed* [17] *libet scire*, *inopiam qua patientia tuleris*? Tum ille, *utinam*, inquit, *eodem animo regnum pati possim.* [18] *hae manus* [19] *suffecere desiderio meo: nihil habenti nihil defuit.*

Variantes Lectiones.

1 P. omittit *istam.* 2 Bong. Voss. 1. Amst. Lugd. *perfer.* 3 MS. p. L. *sedebis.* 4 Voss. 2. *cave ne.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Mer. omittunt *status.* 6 Voss. 2. *pr. quem status.* 7 Voss. 2. *Andalonimo.* 8 Vulgo *percunctab.* 9 Pal. 1. *etiam fides.* 10 Voss. 1. 2. Bong. Mer. Lugd. *sero.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *comitibus.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *fama deinde.* 13 D. *totas urbes discrevit* Fl. Leid. Voss. 1. & vulgo *totas urbes discurrit* Voss. 2. *tantas urbes discurrit* Pal. 1. *tantas urbes discrev.* 14 Fl. *stadium.* 15 B. 1. 2. Fl. Leid. Voss. 1. *divitissimus* F. P. *diutissimus.* 16 Mer. *criminabantur.* 17 Pal. 1. *volo scire* Voss. 2. *scire volo.* 18 P. *Heae* Voss. 2. *hec.* 19 Voss. 2. *suffecit.*

Quae tamen ex illis aliquo pars humida succo
Et terrena fuit.

Sic apud Plinium juniorem l. v. epist. 6. *Pingues terrenique colles*, *neque enim facile usquam saxum*, *si quaeratur occurret.*

Imo hercule, *propter quem*] Aberant haec verba à membranis Coloniensibus, sed male, ut opinor. MODIUS.

Inluderent] Non dissimile est, quod Pertinaci evenisse narrat Herodian. in ejus vita c. 5. *Non desinitis senem ludere hominem*, & quae ibi sequuntur. RADERUS. Adde Plutarch. Pompej. cap. 60. de patre Stratonices. FREINSH.

Sero jam] Lugdunenses aliaeque editiones, *& fides à jurantibus facta sero*; *jam rex iisdem comitantibus* &c., male quidem, sed unde legendum suspicabatur quidam amicus meus, apprime doctus. *& fides à jurantibus facta: serio jam rex* &c. ut, inquit, antea per deridiculum & somnium rex sibi constitui videretur Abdalonymus; post factam jurejurando fidem, serio jam regis habitum & animum capiens, ad regiam tetenderit. bene suadet: mihi tamen, ut libere dicam, non persuadet. nam & *sero* habent veteres libri, & verisimile est sermone saepius repetito, cum hic se irrideri crederet, illi serio se loqui asseverarent, multum diei consumtum esse. Simile quid memini legere apud Suetonium. MODIUS. Sequi amicum monentem debuit Modius, qui *serio* cum hac eadem distinctione volebat, & recte interpretabatur. hoc apud ipsum vide. Serum ut factum sit, longo sermone fieri potest. Verum & ambiguum, & quid ad rem? ad rem autem quanto minus, si quid in Suetonio simile? ACIDALIUS. Antiqui codices *serio*, & vere; quicquid contra ad feram usque vesperam disputet Modius. Proinde scribe. *Et fides à jurantibus facta serio.* non vides serio rem gestam à juratis. RADERUS. *Serio rex* qui sumpserat jam fidem & auctoritatem regiam, fortunae obsecundans, ut rectissime explicat Barthius Adversar. xxviii, 7. nam Raderus illud *serio* conjungit cum praecedenti voce *jurantibus*, haud perinde apte. FREINSH. *Serio* opponitur verbo *inluderent*, hoc est citra jocum, citra illusionem. Vere rex factus. Male quidam *sero* legerunt. CELLAR. Lege; *fides à jurantibus facta vero: jam &c.* (vel *veri.*) HEINSIUS.

Famae generis] *Quod longa cognatione stirpi regiae adnexum erat* supra num. 19. CELLAR.

Regnum pati possim] Regnum pati est regiam majestatem sustinere, Silius l. xiv. vs. 91.

Caligare alto in solio neque pondera regni
Posse pati.

Senec. Epist. 5. *infirmi animi est pati non posse divitias.* CELLAR.

Hae manus suffecere] Plutarchus in libello de vitando aere alieno: *Dices*, *quomodo alar? Hoccine te rogare aequum est*, *qui habeas manus*, *pedes*, *vocem? qui homo sis?* Seneca in fine epist. 20. *Nemo nascitur dives*, *quisquis exit in lucem*, *jussus est lacte & pane esse contentus. ab his initiis nos regna non capiunt.* Tales fuere praeter Abdolominum senex Corycius apud Virgil. iv. Georg.

- - qui rarum in dumis olus albaque circum
Lilia, *verbenasque premens vescumque papaver*,
Regum aequabat opes animis.

LOCCEN.

Nihil defuit] Avaro semper deest, tamque eo caret,

fuit. Magnae indolis [1] specimen ex hoc sermone Abdolomini [2] cepit. Itaque, 26 non *Stratonis* modo [3] *regiam supellectilem adtribui ei* jussit; *sed pleraque* [4] *etiam ex Persica praeda:* regionem quoque urbi adpositam ditioni ejus adjecit. Interea 27 [5] Amyntas, quem ad Persas ab Alexandro transfugisse diximus; cum quatuor millibus Graecorum, [6] ipsum ex acie persequutis, fuga [7] Tripolin pervenit. inde in naves militibus impositis [8] Cyprum transmisit: & quum [9] in illo statu rerum id [10] quemque, quod [11] occupasset, habiturum arbitraretur, velut certo jure possessum; Aegyptum petere decrevit: [12] utrique regi [13] hostis, & semper [14] ex ancipiti mutatione temporum pendens. hortatusque milites ad spem 28 tantae rei, docet, [15] *Sabacem praetorem Aegypti cecidisse in acie: Persarum prae-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *speciem.* 2 Fl. Leid. *coepit.* Voss. 2. *rex cepit.* 3 L. p. *reginam.* 4 Voss. 2. omittit *etiam.* 5 Voss. 2. *Admintas.* 6 Bong. D. Fl. Leid. Voss. 1. *ipsius ex acie persecutos* Pal. 1. *ipsius ex acie persecutis* B. 1. *ipsius ex acie persecutus* Voss. 2. *ipsum ex acie persecutos.* 7 Sic MSS. omnes & Lugd. Amst. 8 Fl. *Scyprum.* 9 Voss. 2. omittit *in.* 10 V. c. L. *quemcumque.* 11 Voss. 2. *occupavisset.* 12 D. Bong. Fl. Leid. Voss. 2. *utique.* 13 Pal. 1. Voss. 2. *hostis erat.* 14 Mer. omittit *ex.* 15 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *Satacem.* Voss. 2. *Attacem.*

caret, quod adest, quam quod abest. Omnia possidet, qui nihil petit. Senecam vide & Publium Syrum. Legendum ultimum Ciceronis Paradoxum: *Solum sapientem esse divitem.* Apud Secam poëta in epist. 108, 12.

Is minimo eget mortalis, qui minimum cupit:
Quod vult habet, qui velle, quod satis est, potest.

Avaro nihil satis est, qui non tam habet, quod habet, quam habetur. οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἔχεται. RADERUS. *Pauper is est, quem Graeci* πένης *vocant,* ἀπὸ τοῦ πένεσθαι, *id est, laborare, quia cum* πόνῳ *vitam tolerat, nec vivere potest, nisi laborem capiat.* Salmas. de foenore Trapezit. pag. 635. FREINSH.

Ex hoc sermone] Est enim haud frustra dictum:

Ψυχῆς χαρακτὴρ ἐστὶν ἀνθρώπου λόγος.
Animi character est hominis oratio.

Celebratur illud Socratis: *loquere ut te videam.* quare diligenter monet Cicero offic. I, 37. providendum esse, *ne sermo vitium aliquod indicet inesse moribus.* Tacit. H. III, 85, 7. de Vitellio: *Vox una non degeneris animi excepta.* FREINSH.

Regionem ditioni adjecit] Ditioni est potestati & imperio, luculento inter *regionem* & *ditionem* discrimine, quae voces perperam vulgo confunduntur. CELLAR. An Curtius hoc ita intellexerit, judicabis ex lib. IV. c. 8, 13. ubi simili locutione, *magnam regionem finibus eorum adjecit.*

Cum quatuor millibus ipsum persecutis] An *prosecutis?* utraque proba lectio videri potest, nisi quod *persecutis* ambiguum videri possit. Arrianus l. II. c. 3, 8. octo millia censet. Diodor. XVII. 48. cum Curtio facit. RADERUS.

Tripolin pervenit] Phoeniciae urbem, ut Arrianus nominat, vide quae supra lib. III. c. II, 18. adnotavimus. CELLAR.

Quemque quod occupasset habiturum] Idem illud senserunt duces omnes Alexandri post mortem ejus. Nepos Eumene c. 2.

Sabacem] Recte animadvertit Glareanus nomen hoc licet unius viri (quod tamen confunditur cum alterius nomine, ut mox videbimus) non semel variare in Curtio. nam & hic & lib. III. *Sabaces* vocatur, mox vero *Mazaces*, rursus *Astaces.* Sed ut reddamus verum nomen Praetori, hic & supra III, II, 10. recte vocatur *Sabaces.* nam eadem est persona, & quod firmat nostram sententiam, utrobique dicitur in acie cecidisse. Nec aliter Arrianus II, 2, 38. ubi de pugna ad Issum: *cecidit etiam Sabaces praetor Aegypti.* Ibi vides, Arrianum etiam Σαβάκην vocare, non vero Μαζάβην, ut Glareanus vult. Verum quidem est, ab Arriano III, I, 2. Μαζάκην (ut recte habet editio Vulcanii) adduci, sed ab hoc diversum, de quo mox. Negat autem Glareanus, Diodorum quoque mentionem facere hujus praetoris, cum tamen ille XVII. 34. *Tasiacen* licet depravato nomine vocet, ubi aeque ac Arrianus caesos primates Persarum in pugna ad Issum refert. Porro quod Glareanus Mazacen illum, de quo Curtius IV, I, 32. eumdem esse contendit cum Sabace, non potest; cum Sabaces jam obierit, ut dictum, in bello ad Issum. Et ut nullus dubitationi sit locus, Arrianus III, I. tradit, Mazacen, ubi certior factus de grandi clade Darii ad Issum, ex desperatione se dedidisse Alexandro. De qua deditione Curtius IV, 7, 4. agit, ubi pro *Astaces* leg. *Mazaces.* quod etiam vidit I. Gebhardus. Idem Arrianus, ubi de expeditione Alexand. in Aegyptum, praetorem Aegypti *Mazacen*, non *Astacen* appellat. hinc & eod. lib. recte emendat Gebhardus Μαζάκου pro Μαζαίου. nam Mazaeus Babyloniae praetor erat, non Aegypti. Quod denique addit Glareanus, non potuisse Darium tam cito in fuga caeso Sabaci alium substituere, hunc quoque scrupulum illi eximet Arrianus, ubi dicit III, I, 2. Μαζάκης ἐκ Δαρείου καθεστηκώς. *Mazaces à Dario constitutus.* & Curt. IV, 7, 4. *in cujus praesidio Mazaces praetor Darii relictus.* LOCCENIUS. Scien-

praeſidium & ſine duce eſſe, & invalidum: Aegyptios ſemper praetoribus eorum [1] *in-*
29 *fenſos, pro ſociis ipſos, non pro hoſtibus* [2] *aeſtimaturos.* Omnia experiri neceſſitas cogebat: quippe quum [3] primas ſpes fortuna deſtituit; futura praeſentibus videntur eſſe potiora. Igitur [4] conclamant, *duceret quo videretur.* [5] Atque ille utendum animis, dum ſpe [6] calerent, ratus; ad [7] Peluſii oſtium penetrat: ſimulans
30 *à Dario ſe eſſe praemiſſum.* [8] Potitus ergo Peluſii [9] Memphin [10] copias [11] promovit: ad cujus famam [12] Aegyptii, [13] vana gens, & novandis quam gerendis [14] aptior rebus, ex ſuis [15] quiſque vicis [16] urbibuſque, [17] ad hoc ipſum concurrunt, [18] ad delenda praeſidia Perſarum. qui territi, tamen ſpem [19] obtinen-
31 di [20] Aegyptum non [21] amiſerunt. [22] Sed eos Amyntas proelio ſuperatos, in urbem compellit; [23] caſtriſque poſitis; victores ad populandos agros [24] eduxit: ac

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. D. Pal. 1. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *infeſtos.* 2 Voſſ. 2. *extimaturos.* 3 B. 1. *prima ſpes fortunam.* 4 MSS. D. *conclant* correctum inter lineas *conclamat.* 5 Pal. 1. Voſſ. 2. *at ille.* 6 Mer. *carent.* 7 Leid. *Peluſum* Voſſ. 1. *Peluſii hoſtium* Voſſ. 2. *Peluſium in hoſtium. Peluſium hoſtium* Schragius non adnotato libro variante. 8 D. Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. *potitur.* 9 Fl. Leid. Ald. *Memphim* Voſſ. 1. B. 2. *Memphi.* 10 B. 1. *copiis.* 11 Fl. Bong. *praemovit* Voſſ. 1. *permovit* B. 1. 2. ſuperſc. *prom.* Pal. 1. *promovet.* 12 Fl. Leid. Bong. Pal. 1. *Aegypti.* 13 F. *nova.* 14 Fl. *captior.* 15 Bong. D. Pal. 1. Fl. Leid. Voſſ. 1. *quique.* 16 Elz. *viribuſque.* 17 Fl. Leid. Lugd. *hoc ipſum* Voſſ. 2. *quod hoc ipſum* Amſt. *ad ipſum.* 18 Bong. omittit *ad* Pal. 1. *ad dedenda.* 19 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *retinendi.* 20 Pal. 1. *Aegypti.* 21 D. *amiſſerunt* Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *omiſerunt* Mer. *amiſerat.* 22 Mer. *ſed eo.* 23 Aliae editiones *huc illuc incompoſitis agminibus hoſtium ſecuti agebantur, victores ad p.* 24 Bong. Voſſ. 1. Lugd. Amſt. omittunt *eduxit; ac* Voſſ. 2. *agros terris agebantur Mazetes.*

dum eſt, eamdem Perſis olim fuiſſe providentiam, quae hodie omnibus eſt gentibus, ut nempe ſummo magiſtratui ſubſtituerint, qui per ejus abſentiam videret, ne quid reſp. detrimenti caperet. talis fuit Tages, de quo Thucyd. VIII, 3, 10. ὧν ἦρχεν Τάγης ὕπαρχος Τισσαφέρνους: *quos ducebat Tages propraetor Tiſſaphernis.* FREINSH.

Praeſidium ſine duce] Mentitur Amyntas, nam Mazaces ſupererat. l. IV. c. 7, 4. & alii. CELLAR.

Infenſos] *Infeſtos* Membranae. atque eadem varietas in iiſdem vocibus etiam paullo poſt eſt. MODIUS.

Primas ſpes fortuna] Membranae iterum *prima ſpes fortunae*, non recte. ſed de quo tamen celandum lectorem non exiſtimavi, MODIUS.

Ad Peluſii oſtium] Peluſium oppidum cum portu ad oſtium Nili maxime orientale. CELLAR. Nonnulli libri legunt *Peluſium*, quod non plane rejiciendum, quoniam oſtium Peluſii omiſſo fluvio ambiguum quid eſt. licet illud oſtium dicatur Peluſiacum; tamen adjective dixerunt *Peluſia munera &c.* Lucanus, & alii.

Memphin copias promovit] Antiqua Aegyptiorum regia, ad divortium Nili, ſupra Delta, juxta quam Pyramides fuerunt. CELLAR.

Aegyptii, vana gens] Sineſius in Encom. Calvitiae αἰγυπτιάζειν pro doloſe agere uſurpat. Strabo ἀνθρώπους ἀπολέμους vocat. LOCCENIUS. Plinius Paneg. c. 31. de Aegyptiis *ventoſa atque inſolens natio.* Vopiſcus in Saturnino ex epiſt. Hadriani: *genus hominum ſeditioſiſſimum vaniſſimum.* Herodian. l. IV. c. 8. de Alexandrino populo: φύσει τὰς γνώμας κουφότατος ὤν. unde, quod Suetonius in Caeſ. c. 35. notavit. *veritus Caeſar eſt Aegyptum provinciam facere, ne quando violentiorem nacta praeſidem novarum rerum materia eſſet.* Eademque de cauſſa, quum Auguſtus provinciam feciſſet non majoris, quam equeſtris dignitatis, praeſidem impoſuit, Dio Caſſ. l. LI. p. 455. ex Freinshemio contraxit. CELLARIUS.

Hoc ipſum concurrunt] Impreſſi *ad hoc ipſum* minus bene, & geminum huic locum libro ſuperiori emendavimus, ibi; *laxataque vis morbi hoc ipſum videbatur.* MODIUS. Non concoquo ineptam illam repetitionem, *ad hoc ipſum, ad delenda.* Ex libris antiquis unus omittit *hoc*, alter *ad* poſterius. hinc adducor, ut exiſtimem ſcripſiſſe Curtium; *ad ipſum concurrunt, & delenda praeſidia Perſarum.* SCHEFFER.

Spem retinendi] Vera haec eſt lectio, quicquid dicant editiones, quae omnes habent, *ſpem obtinendi Aegyptum non amiſerunt.* MODIUS.

Victores ad populandos] Vitiis nobilitatus locus, & quem varie libri repraeſentabant. in editionibus enim ita legebatur: *victores ad populandos agros eduxit, ac velut in medio poſitis omnibus hoſtium cuncta agebantur.* Peſſime. in membranis Colonienſibus ita; *victores ad populandos agros velut in medio poſiti: dis hoſtium cuncta agebantur.* propemodum. ſed & quid nos audet juvare Sigebergenſis? *victores ad populandos agros velut in medio poſiti hoſtium cuncta age-*

ac velut in medio [1] positis omnibus hostium cuncta agebantur. Itaque [2] Mazaces, quamquam infelici proelio suorum animos [3] territos esse cognoverat; ta- 32

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Voss. 1. D. *positis dis hostium* Bong. *positi dis in* Leid. *odis* B. 2. ante *dis* spatii vacui aliquantulum relictum Pal. 1. *poscit cunctis* Mer. *possidiis* Bas. col. *pos. his* Lugd. Amst. aliique *positis hostium cunctis agebat.* 2 D. *Mazecos* vulgo *Mazeces* Voss. 2. *Mazetes.* 3 F. *esse terr.*

agebantur. Euge, terram video, legendum enim: *victores ad populandos agros veluti in medio positis hostium cunctis agebantur.* Aut si non ita, certe ita: *victores ad populandos agros, velut in medio positi hostium cuncta agebant.* Credesne verum dicere, an nondum etiam? sed aut crede, aut doce, quod pro illo sit: Veterum & recentiorum codicum scripturae discrepantes in medio positae sunt. MODIUS. Neque ut edidit; neque ut in notis conjicit Modius, recte locus adhuc emendatus, cujus in tanta lectionum varietate magna difficultas. Hanc tamen superasse mihi videor, & ex scripturis omnibus aliquid seligens, ita tandem constitui verba & sententiam, ut sinceritati utrorumque vix amplius quidquam desit. Diversitatem lectionum hic apponere non libuit. Tu apud Modium vide, qui prolixe consignavit. in membranis autem nusquam verbum *eduxit*, quod expungimus igitur ex hoc manipulo; *velut* in omnibus est, quod aegre mutes, nisi ex *ac velut*, facias *huc illuc.* Jam pro *in medio positis* emendo *incompositis*, pro *omnibus*, *agminibus*, pro *cunctis* denique *secuti.* ita partibus refectis integrum restitui locum. *Castrisque positis, victores ad populandos agros huc illuc, incompositis agminibus, hostium securi agebantur.* Quomodo si non persanatus est, audebo dicere, vix alius sanabit. Unice probant sequentia ista: *Tamen palantes & victoriae fiducia incautos* ostentans. ACIDAL. *In medio positis*] Ilias hic variarum lectionum occurrit. Aliter editi, aliter membranae, aliter Modius, aliter Acidalius curat affectum, & prope depositum locum. Mei libri haec collocant verba: *Castrisque positis victores ad populandos agros eduxit, ac velut in medio positis Diis*, (Herwartus V. C. legit. *divitiis*) *hostium cuncta agebantur.* Alius antiquior *possitis his.* Alius *agebat.* Alii apud Modium: *positis omnibus hostium cuncta agebantur.* haud dubie mendosissime. Non multo melius Sigebergensis: *Victores ad populandos agros velut in medio positis hostium cuncta agebantur.* Modius ratus se rem acu tetigisse, rescripsit: *Victores ad populandos agros, velut in medio positis hostium, cunctis agebantur.* Sed ipse sibi parum placens, vertit calculum ediditque *Victores ad populandos agros velut in medio positi, hostium cuncta agebantur*, nihilo melius, immo deterius. Modium damnat Acidalius, qui mutat quadrata rotundis. Primum expungit, quod in veteribus libris scriptum est *eduxit*, deinde, *ac velut*, vertit in *huc illuc*, praeterea pro *in medio positis*, reponit, *incompositis*, illud *omnibus*, mutat *in agminibus.* Demum, quod nullam omnino habet affinitatem cum voce, & ductu literarum, pro, *cunctis*, scribit, *securi.* *Ita*, inquit, *partibus refectis, integrum restitui locum, quomodo, si non persanatus est, audebo dicere, vix alius aliter sanabit.* Ain' tu? an etiam nobis tollere tentandi conatum, cum tibi permiseris omnia, conaris? Ego ita sanari locum arbitror, *castrisque positis victores ad populandos hostium agros eduxit, ac cuncta, velut in medio omnibus positis agebat.* Possis tamen permutato verborum ordine rescribere *Castrisque velut in medio positis, victores ad populandos hostium agros eduxit:* Verbum *cuncta*, vel *cunctis positis*, *agebat* vel *agebantur*, redundat; vel alia desiderantur: neque enim oratio recte connectitur. Intellectus justus est: *Amyntas compulsis in urbem victis, castrisque velut in medio* (inter urbem nempe & agrum) *positis, victores Graecos ad populandos hostium agros, & praedas agendas eduxit.* Alioqui verbum *positis*, altero statim versu incondite recurrit. Optime forsan legeris: *Castrisque positis victores ad populandos agros, velut cunctis hostium in medio positis agebantur*, an *vagabantur.* RADERUS. Hujus integram notam malui adscribere cum taedio; quam committere, ut in hac editione quisquam quidquam desideret, eorum quæ hactenus ad Curtium qualitercumque notata sunt; in quibus tamen aliquod operae pretium aut sit, aut videri queat. Ego enim occiso loco sine melioribus libris salutem minime sperandam arbitror. & quamquam esset comminisci quaedam minus flagitiosa, quam illa aliorum, malui tamen relinquere Curtio notum malum, eoque levius, quam audaci medicina provocare malignitatem morbi, & nondum persanatis antiquis vulneribus, infligere recentia: nisi quod non dissimulo videri legendum: *velut in metu positis.* ea enim caussa negligentiae, credere nihil ausuros hostes adverso proelio perculsos. Porro similem ex Justino locum adnotare non pigeat. sic enim ille XXIV, 7, 4. de Gallis: *Gallorum vulgus ex longa inopia, ubi primum vitio, ceterisque commeatibus referta rura invenit, non minus abundantia quam victoria laetum, per agros se sparserat; desertisque signis ad occupanda omnia pro victoribus vagabantur.* FREINSH. Alii aliter hunc locum tentant emendare. Freinshemius pro desperato habet. Mihi omnia videntur sana, modo deleatur *ac*, quod nec agnoscunt libri quidam veteres, fiat nova periodus à voce *velut*, & post vocem *hostium* scribatur comma. Ordo: cuncta, hostium sc. agebantur, velut posi-

tamen *palantes*, *& victoriae fiducia incautos* ostentans, [1] perpulit *ne dubitarent ex* 33 *urbe* [2] *erumpere*, *& res amissas* [3] *recuperare*. Id consilium non ratione prudentius, quam [4] eventu felicius fuit: ad unum omnes cum ipso duce occisi sunt. Has poenas Amyntas utrique regi dedit; nihilo magis ei, ad quem transfugerat, fi- 34 dus, quam illi, quem deseruerat. Darii praetores, qui proelio apud [5] Isson [6] superfuerant, cum omni manu, quae fugientes sequuta erat, adsumpta [7] etiam Cap- 35 padocum & Paphlagonum juventute, Lydiam [8] recuperare tentabant. [9] Antigonus praetor Alexandri Lydiae praeerat: qui, quamquam plerosque militum ex prae-

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *pertulit* Pal. 1. *perculit*. 2 Voss. 2. *erumperent* omisso *&c*. 3 D. P. B. 2. Fl. Voss. 1. *reciperare* B. 1. *recipere*. 4 Voss. 2. *eventus felicis*. 5 Mer. Voss. 2. *Ysson*. 6 Voss. 2. *superfugerant*. 7 Pal. 1. *&c*. 8 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *reciperare* & sic deinceps. 9 Pal. 1. *Antigonas*.

positis illis cunctis hostium in medio, id est, sicut, vel quia cuncta illa, quae hostium erant, posita fuerunt in medio, ita, vel ideo quoque cuncta agebantur. *in medio posita* dixit Curtius pro proposita, exposita, quomodo Cicero in Verr. I. *sese ipsum nobis & eos, qui ante se fuerant, in medio posuit, ut ceteros & se ipsum per se cognosceremus*. Quasi diceret, exposuit eos, & se ipsum potestati & arbitrio nostro de se judicandi. Item in Tuscul. *obscenas voluptates faciles, communes in medio sitas esse dicunt*, id est omnium potestati permissas, ut quisquis velit, possit eas ad se rapere. Quali sensu & hic apud Curtium verba illa posita videntur. SCHEFFER. Locus siquis alius Curtii corruptus, & desperatus. Raderus ita: *Castrisque positis victores ad populandos agros velut cunctis hostium in medio positis vagabantur*. Freinshemius: *velut in medio positis omnibus hostium cuncta agebantur*. Audacior conjectura Barthii adversar. l. XXVIII. c. 6. *velut uno proelio sopitis hostium cunctis, agebantur*. CELLAR. In loco hoc emendando multum sudarunt Raderus, Freinshemius, Barthius, diversam singuli ineuntes rationem. Nec vero ulla ex iis lectio est, quae omnino se probare lectori possit. Quid ergo? an ego ita abundo ingenio, ut quod tot tantorum medicorum manus percurare nequiverunt, restituam in integrum! haud sane ita mihi Suffenus sum, sed amore Curtii olim abreptus ad vires periclitandas triplicem excogitavi lectionem. Quarum nulla nunc mihi satisfacit. Primum enim ita legebam: *Castrisque victores ad populandos agros eduxit, velut in medio positis omnibus hostium*: i. e. omnibus, quae essent hostium. *Positis* propterea omittebam, quod vix videretur credibile, scriptorem tam accuratum duobus in versibus unum verbum (*positis*) bis posuisse. Illa vero verba, *cuncta agebantur*, delebam, quod viderentur incuria librarii huc translata ex libri hujus c. 3, 23. ubi leguntur. Deinde hunc in modum ista verba correxi: *castrisque positis v. a. p. a. eduxit*: *ita velut in medio positis omnibus, hostium nulla cura agebantur*. Etenim ex *ita* duae priores litterae videbantur absorptae per *eduxit* proxime antecedens. Tertio sic legendum censui: *Castrisque victores ad populand. agr. eduxit. Itaque velut in medio positis omnibus hostium securi vagabantur*. *Itaque* faciebam ex *tac.* Sed eamdem particulam omittendam judicabam in verbis subsequentibus, & sic pergebam: *Mazaces, quamquam infelici proelio &c.* *Vagus hostis* pari modo commemoratur l. VIII, 1, 1. *Hostium securi* dicere Curtius potuit, quemadmodum infra l. V, 10, 15. *securus periculi, quod instabat*. & l. IX, 9, 8. *securi casus ejus, qui supervenit ignavis*. Sic & Ovid. Trist. l. 1, 1. vs. 49. dicitur *securus famae*. Verum nunc haec universa mihi displicent, postquam animum meum suspicio subiit glossematis. Delenda itaque censeo isthaec verba prorsus: *ac velut in medio positis omnibus hostium cuncta agebantur*. Ejectis quippe hisce tota Curtii oratio placidiori decurrit flumine. Ut merito verear, ne sciolus quisquam ea intruserit, qui scripsisse sibi videbatur elegantissime. Quia plane suspicor, desumta haec verba esse ex Sallustio qui in bell. Cat. c. 42. ita disserit: *Illi inconsulte ac velut per dementiam cuncta agebant*. Noli, lector, objicere, ea tamen verba in omnibus Curtii MSS. codd. exstare. nam postea indicabo aliud glossema in omnibus itidem MSS. obvium l. IX. c. 5, 4. HEUMANN. forte, *victore verso ad p. a. velut in medio pacis immemori hostium oscitanti cuncta agebantur*. HEINSIUS. His tot hariolationibus, quid refert, utrum & nostra accedat, conjicientium tantum pro *hostium* legendum *hostili vi. ac velut in medio positis omnibus hostili vi cuncta agebantur*. Ut Justin. l. XXXVIII. c. 1. *non vi hostili, sed voluntaria morte*.

Tamen palantes] Dispersos, vagabundos. Justin. l. V. c. 5, 2. interpretatur, *sine insidiarum metu sparsos milites*. Tacitus l. IV. Hist. c. 18, 7. *auxilia foeda fuga dispersa, totis campis palantur*. CELLAR.

Cappadocum Paphlagonum] Paphlagones in fidem acceperat Alexander, Arriano teste l. II. oportet ergo illos defecisse. Cappadociam autem non totam, sed quae circa Halyn est, tantummodo subegerat, eodem teste. CELLAR.

Lydiae] Arrian. 1, 8, 27. *Phrygiae*. Potest utramque obtinuisse. FREINSH.

De-

praesidiis ad regem dimiserat; tamen barbaris spretis, in aciem suos eduxit. Eadem [1] illic quoque fortuna [2] partium fuit, tribus proeliis alia atque alia regione commissis, Persae funduntur. [36] Eodem tempore classis Macedonum ex Graecia accita, Aristomenen, qui ad Hellesponti oram [3] recuperandam à Dario erat missus, captis ejus aut [4] mersis navibus, [5] superat. [37] [6] A Milesiis deinde [7] Pharnabazus praefectus Persicae classis pecunia exacta, & praesidio in urbem [8] Chium [9] introducto, centum navibus Andrum, & inde [10] Syphnum petiit. [11] eas quoque insulas praesidiis occupat; pecunia multat. [38] Magnitudo belli, quod ab opulentissimis Europae Asiaeque regibus, in spem totius orbis occupandi gerebatur, Graeciae quoque & Cretae arma commoverat. [39] [12] Agis, Lacedaemoniorum rex, octo millibus Graecorum, qui ex Cilicia profugi domos [13] repetierant, contractis, bellum Antipatro Macedoniae praefecto [14] moliebatur. [40] Cretenses has aut illas partes sequuti, nunc [15] Spartanorum, nunc [16] Macedonum praesidiis occupabantur. Sed leviora inter illos fuere discrimina, unum certamen, ex quo cetera pendebant, intuente fortuna.

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *illi* vulgo *illinc*. 2 Mer. *proelium*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. *reciperand*. 4 Vulgo *demersis* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. D. Mer. Bas. Col. *eversis* Pal. 1. *atque eversis*. 5 Pal. 1. *superavit*. 6 Pal. 1. *Amiseliis*. 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. *Barnab*. F. *Barnazabus* Ald. Frob. Bas. Col. *Farn*. 8 D. Cl. F. P. B. 2. Leid. Voss. 1. *Hium*. 9 M. p. L. *introductis*. 10 Pal. 1. Voss. 2. *Siphium* Voss. 1. *Siphnum* Bas. Col. *Sypheum*. 11 Leid. Voss. 2. *is quoque* B. 1. 2. D. Pal. 1. Fl. Voss. 1. *his* Mer. *easque* Lugd. *hasque* Amst. *Idasque*. 12 D. Pal. 1. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Hagis*. 13 Voss. 2. *receperant*. 14 MS. p. L. *moliebantur*. 15 D. Bong. Fl. Voss. 1. *Parianorum* Leid. *Arrianorum* Voss. 2. omittit. 16 Pal. 1. omittit *Maced. praes*.

Demersis navibus] Colonienses, & jam de scripto & excuso loquor, *eversis*. Sigebergensis, *aversis*, omnes bona & probabili sententia, prae omnibus tamen placet quod expressi. MODIUS. Forte, *depressis*. HEINSIUS.

Chium, Andrum, Siphnum] Maris Aegei insulae, Andrus & Siphnus in Cycladibus, Chios Ioniae opposita. CELLAR.

Has quoque insulas] Colonienf. & Sigeb. scripti *his*, hinc feci *has*. Nam Lugdunenses & Coloniensis impressi habebant *is*, sed quid mihi haec talia monitio est! MODIUS. *Eas quoque*, sic olim conjeci legendum, pro *is quoque*, & cum videam favere libros, recepi. FREINSH.

Occupat] Lege *occubatos*. HEINSIUS.

omnis, sed tantum Lacedaemoniae: Spartani autem cum Cretensibus, quod viderent Alexandrum, nisi confecto bello Persico, non reversurum, arma commoverant. CELLAR.

Agis Lacedaemoniorum rex] Vide Arrian. l. II, 3, 10. Diodor. l. XVII, 48. FREINSH. De regibus Lacedaemoniorum Corn. Nep. Agesilao c. 1. *nomine magis, quam imperio* reges. neque enim erant αὐτοκράτορες, sed ἡ γερουσία πᾶν εἶχε τῶν κοινῶν τὸ κράτος, *potestas omnis penes senatum erat*. Dionys. Halicarn. l. II. p. 87. CELLAR.

Praesidiis occupabatur] Praesidiarios milites habebant. IDEM.

Unum certamen] Unum proelium, quo in Oriente debellaretur. IDEM.

Caput II.

Tyrii, Alexandrum recipere recusantes, obsidentur.

Jam tota [1] Syria, jam [2] Phoenice quoque, excepta [3] Tyro, Macedonum [4] erant; habebatque [5] rex castra [6] in continenti, à quo urbem angustum fretum dirimit. [7] Tyrus & [8] claritate, & magnitudine ante omnes urbes Syriae [9] Phoenicesque memorabilis, facilius societatem Alexandri acceptura videbatur, quam imperium. Coronam [10] igitur auream [11] legati donum adferebant; commeatusque large & hospitaliter ex oppido [12] adduxerant. Ille *dona ut ab amicis accipi* jussit; benigneque legatos adloquutus, *Herculi, quem praecipue Tyrii colerent, sacrificare velle se* dixit. [13] *Macedonum reges credere, ab illo deo* [14] *ipsos genus ducere: se vero ut id faceret etiam oraculo monitum.* Legati respondent, *esse templum Herculis extra urbem,* [15] *in eam sedem quam* [16] *Palaetyron ipsi* [17] *vocant: ibi regem deo sa-*

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. *Siria* ut semper in similibus. 2 Fl. Leid. Voss. 1. *Phoenicae* Voss. 2. *Fenice* Col. Mer. Bas. *Phoenices.* 3 F. *Tyra* Voss. 2. *Thiro.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *erat.* 5 Voss. 2. omittit *rex.* 6 Fl. Leid. Voss. 2. *incontinentia.* 7 D. Pal. 1. F. Fl. Voss. 1. *Tyros* Voss. 2. *Thiros.* 8 P. B. 2. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *& magn. & clar.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Mer. Col. Bas. *Phoenicisque* Voss. 2. *Fenicisque.* 10 Pal. 1. Voss. 2. *autem.* 11 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *donum legati* M. Sec. L. *dona* Elz. *leg. domum.* 12 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *advexerant.* 13 Pal. 1. Voss. 2. *Macedones.* 14 B. 1. Mer. *ipso.* 15 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ea sede* Mer. *ea sedem.* 16 Pal. 1. *Palcyron* Leid. *Palletyron* Voss. 1. *Paletyron* Voss. 2. *Paletiron.* 17 F. B. 1. 2. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *vocent.*

In continenti] In litore ad Tyrum. Continens pro terra accipitur, ut oriens pro sole; saliens pro fonte; frigida, & calda, pro aqua, & hoc genus alia, sed tamen quae mare contingit: interiora, mediterranea appellantur. RADERUS.

A quo] Leg. *à qua* sc. terra. HEINSIUS.

Angustum fretum] Quatuor stadia latum inter urbem & terram. RADERUS.

Societatem quam imperium] Ut suis legibus viveret, socia & amica regi esset; ceterum in omnibus suo arbitrio tamquam libera, nec ullius imperio obnoxia civitas ageret. Sicut paullo ante Pisidae Selgenses πρὸς Ἀλέξανδρον πρεσβευσάμενοι δέχεσθαι τὰ προστάγματα εἶπον κατὰ φιλίαν. *imperata se ut amicos* (non ut subditos) *facere velle significarunt.* Strabo lib. XII. FREINSH.

Coronam auream] Virtutis & victoriae symbolum, quod etiam aliis, quam regibus dari consuevit. Livius l. XXXI. c. 5. *Rhodiorum populus corona aurea virtutis gratia donatus.* CELLAR.

Donum adferebant] In quibusdam edd. *domum aff.* quod idem vitium observavi in his Frontini II, 11, 5. *aurum, quod parentes ejus redempturi captivam domum Scipioni attulerant:* ubi nescio quis, *donum,* probe. FREINSH.

Advexerant] Aptius hoc, quam vulgatum illud *adduxerant.* MODIUS.

Herculi] Dubitatur tamen quisnam hic Hercules fuerit. nam plures numerabant (Cicero de Natura Deor. III, 16. & Arnob. lib. IV.) Petrus Faber facit Aegyptium Herculem. vide ipsum fuse Semestr. III, 4. LOCCENIUS. Vide & dies Geniales Alexand. II, 14. Plinius XI, 17. eam disputationem supervacuam esse credit, & parum religiosam. FREINSH. Multi Hercules, & in his si non duo, saltem unus Tyrius, Diod. l. XVII, 40. Βουλομένου βασιλέως τῷ Ἡρακλεῖ τῷ Τυρίῳ θύσαι, *volente rege Herculi Tyrio sacrificare.* CELLAR.

Deo ipso] *Ab illo Deo ipsos* alii. MODIUS.

Genus ducere] Ab Hercule, non tamen Tyrio, nisi hic idem cum Argivo fuerit. Ceterum de stirpe Alexandri prolixe disputantem vide Reineccium in praefat. regni Macedonici. Cujus excerpta dedimus in comment. horum prolegomenis cap. 5. Dexippi fragmentum, editum inter Eusebiana Scaligeri, nihil habet magno promissoris hiatu dignum. Sed *ob hanc stirpem reges Macedonum, pro diademate, & corona, & purpura regia, pelle capitis leonini se ipsos coronant, & id coronam & ornatum arbitrantur: & argumento est nummus Macedonis Alexandri tali imagine insignitus.* ut scribit Constant. Porphyrog. lib. II. de Themat. FREINSH.

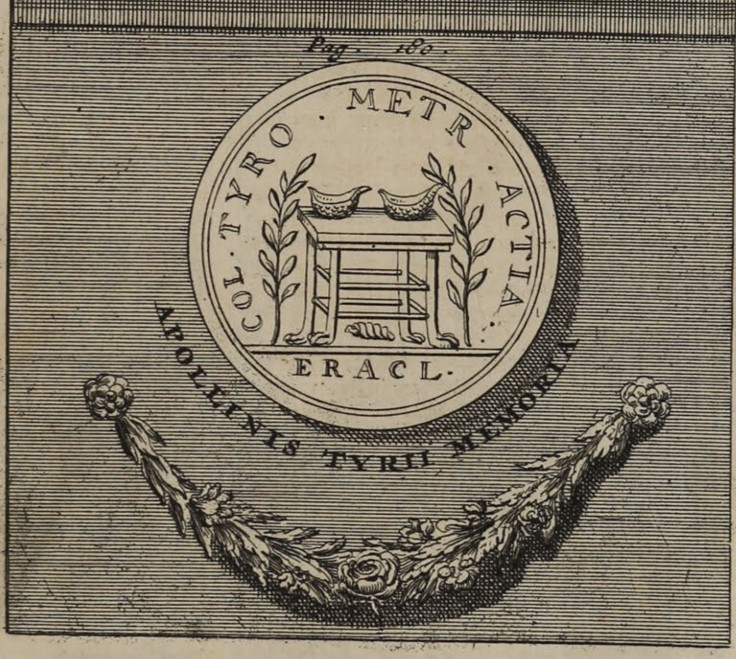
Templum Herculis extra urbem] Herculi extra muros sacrificabatur, quia fuit pene semper peregrinus. Vide Scalig. Poëtic. l. III. c. 25. & adde Plutarch. Quaest. Rom. 28. CELLAR.

In ea sede quam] Editio Coloniensis, *in eam sedem quam Paletron*, vide diligentiam ejusmodi typographorum. MODIUS. *In eam sedem*, ita retinui, sic enim & supra III, 5, 10. *in Ciliciam fore.* Vide Indicem, *in.* FREINSH.

Palaetyron vocant] Strabo l. XVI. μετὰ τὴν Τύρον ἡ πα-

Pag. 166.

SEP. TVRVS.M.....
COL.....
HERCVLES TYRIVS

Pag. 180.
COL. TYRO. METR. ACTIA.
ERACL.
APOLLINIS TYRII MEMORIA

ſacrum [1] *rite facturum.* Non tenuit iram [2] Alexander, cujus [3] alioquin potens 5 non erat. Itaque *vos quidem*, [4] inquit, *fiducia loci*, *quod inſulam incolitis*, *pedeſtrem hunc exercitum ſpernitis*, *ſed brevi oſtendam in continenti vos eſſe. proinde* [5] *ſciatis licet*, *aut intraturum me urbem*; *aut oppugnaturum.* Cum hoc reſponſo [6] dimiſ- 6 ſos monere [7] amici coeperunt, *ut regem*, *quem Syria*, *quem* [8] *Phoenice recepiſſet*, *ipſi quoque* [9] *urbem intrare paterentur.* At illi loco ſatis fiſi, obſidionem ferre [10] de- 7 creverunt. Namque urbem à continenti quatuor ſtadiorum fretum dividit, [11] Africo maxime [12] objectum, crebros ex alto fluctus in litus [13] evolvens. Nec 8 accipiendo operi, quo Macedones continenti inſulam jungere parabant, quidquam magis, [14] quam ille ventus obſtabat. quippe vix [15] leni & tranquillo [16] mari moles agi poſſunt; Africus vero prima quaeque [17] congeſta pulſu inliſa mari ſubruit: nec ulla tam firma moles [18] eſt, quam non [19] exedant undae [20] per nexus ope-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. omittit *rite facturum* ſed ſuppletur. 2 D. Pal. 1. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. omittunt *Alexander.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. Ald. Baſ. *alioqui.* 4 P. omittit *inquit* Voſſ. 2. *inquit quidem.* 5 Mer. *ſciatis me licet.* 6 D. Bong. Fl. Leid. *demiſſos* Voſſ. 1. *demiſſis.* 7 D. Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. omittunt *amici.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. *Phoenicae* Voſſ. 2. *Fenice* Col. Mer. Baſ. *Phoenix.* 9 Col. Baſ. Frob. omittunt *urbem.* 10 Pal. 1. Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. *decreverant.* 11 Voſſ. 2. *Africus* Mer. *Aphrico* & ſic deinceps. 12 Voſſ. 2. *ejectum.* 13 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Lugd. Amſt. *evolvit.* 14 M. p. L. *quem.* 15 Pal. 1. *levi.* 16 Pal. 1. *maris.* 17 F. *comeſta.* 18 Voſſ. 2. omittit *eſt.* 19 Ald. Col. Baſ. Frob. *excidant* Mer. *excedant.* 20 Fl. Leid. Voſſ. Mer. Amſt. Lugd. *& per enixus* Bong. Col. *per enixus.*

ἡ παλαιτέρα ἐν τριάκοντα σταδίοις. *poſt Tyrum eſt antiqua Tyrus*, *triginta ſtadiis diſtans.* in Auſtrum Ptolemaida verſus. Primum enim in continenti fuerat urbs, poſt in inſulam, ut locum tutiorem, reducta. CELLAR.

Iram Alexander] MSS. illud *Alexander* non agnoſcunt, & deleri poterat ſane. MODIUS.

Alioquin] Vox Ciceronis aevo minus frequens, poſt aetatem Auguſti frequentius probatis auctoribus uſurpata, ut nos docuit Cl. Burmannus ad Quinctilian. Inſtit. l. 1. c. 1.

Fiducia loci] Thucyd. III, 14, 18. *Melios*, *cum eſſent inſulani*, *qui dicto audientes eſſe nollent*, *& militiae ſocietatem abnuerent*, *ſubigere volebant.* Flor. II, 3, 4. de Liguribus: *Tuti locis & fuga*, *durum atque velox genus*, *ex occaſione magis latrocinia*, *quam bella faciebat.* Vellej. II, 95, 2. de Rhetis & Vindelicis: *gentes locis tutiſſimas*, *aditu difficillimas perdomuerunt.* FREINSH.

In continenti vos eſſe] Et hoc egregie oſtendit, cum jacta ingenti mole operum in obſidione Tyri, ex inſula continentem fecit. unde & Ovid. Metamorph. XV, vſ. 287.

Fluctibus ambitae fuerant Antiſſa Pharoſque,
Et Phoeniſſa Tyros, *quarum nunc inſula nulla eſt.*

Lege quoque Pomponium Melam l. 1. c. 12. & Plinium V, 19. LOCCENIUS.

Urbem intrare] Quod alibi adimunt, alibi dant membranae; nam hic in impreſſis vox *urbem* nulla erat; paullo ante illud *amici* in ſcriptis deſiderabatur. MODIUS.

Africo maxime objectum] Africus ab occaſu hiberno erumpens ventus, *creber procellis*, ut poëta ait, hoc fretum maxime concitabat. CELLAR.

Evolvit] Editi *evolvens.* male. MODIUS.

Accipiendo] Forte *occipiendo.* leg. *auſpicando.* ſed ſic tamen infra c. 6, 8. *levi humo acceptante opus.* HEINSIUS.

Pulſu maris] Iterum editi *mari*, ſed hoc quoque tenue. MODIUS. Non video, quo ſpectet illud *pulſu*, aut unde factus ſit is pulſus. Itaque non dubito, quin pro *mari*, *maris* ſit ſcribendum, litteraque ex ſequentis vocis initio, quae male deleta eſt, repeti debeat. Et in emendationem hancce conſentit etiam Palatinus unus. SCHEFFER. Forte, *impulſu illiſi maris.* Sic c. 3, 6. *ventus mare illiſit in molem.* HEINSIUS.

Exedant undae per enixus] Gymnici editio, *excidant undae & per enixus*, haec bene, illud peſſime. Lugdunenſes; *quam non excidant undae per nexus* &c. ineptiſſime. Sigebergenſis: *quam non exedant undae*, *& per nixus*, ex quibus poſtremis duabus lectionibus ita ſcripſi, quemadmodum excudendum etiam curavi. MODIUS. De ceteris Modius bene. *Nexus* non erat penitus damnandum. Per hoc quis compages non intelligat, quae ſolvuntur aquis intermanantibus? ſed nec *enixus* ego contra damnem. Elegantem id quoque ſenſum parit. ACIDALIUS. *Nexus* habent editi, nec male. aquae enim, qua opera committebantur, meatus quaerebant, per quos enitebantur. *Enixus* eſt obſcurius, metaphora à parturientibus ſumta. RADERUS. Qui huic lectioni anteponunt, vel etiam componunt aliam, *per enixus operum*, potius delectantur inveniendis quibus paginas impleant, quam conſervata puritate textus. Ad minimum ad-

operum [1] manantes; & ubi acrior [2] flatus [3] exstitit, summi operis fastigio su-
9 perfusae. Praeter hanc difficultatem haud minor alia erat; muros turresque urbis praealtum mare ambiebat: non tormenta, nisi è navibus procul excussa, [4] emitti; non scalae moenibus adplicari poterant: praeceps in [5] salum murus pedestre [6] interceperat iter: naves nec habebat rex; &, si [7] admovisset, pendentes & instabiles

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *manentes.* 2 Ald. *flatus* F. B. *fluctus.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. F. B. 1. 2. *exisstit.* 4 P. *omitti* Leid. Fl. Voss. 1. 2. Bong. *mitti.* 5 Pal. 1. *saltum.* 6 Leid. Voss. 1. *intercoep.* 7 Mer. *admonuisset.*

advertere debuerant, *enixus*, ut maxime ita legendum esset, aquae non tribui, sed operibus: *enixus operum*; quomodo si Curtium scripsisse putant, haud levem injuriam faciunt majoris elegantiae judiciique historico. *Nexus* autem *operum*, quid sint, praeter quod candidissime dictum sponte patet, ipse subinde explicat: mox IV, 2, 21. *nondum commissum opus.* & IV, 3, 6. clarissime: *crebrisque fluctibus compages operis verberatae se laxavere; saxaque interfluens* (an *interluens*) *unda medium opus rupit.* mox num. 9. *velut quodam nexu continens opus junxerant.* Paullo ante haec verba legerim: *Africus v. p. q. congesta pulsu inlisi maris obruit.* Certe *maris*, non *mari* habebat etiam Pal. 1. FREINSH.

Summi operis fastigio] Insuavis iteratio *operum*, & mox *operis.* Vide ne omittendum posterius, legendumque *summo fastigio.* ACIDALIUS. Nihil tamen temere mutandum in his talibus, nisi certior adsit ratio. Saepe enim vel incuria, vel etiam voluntate scriptorum, minima intercapedine vox iteratur. FREINSH.

Praealtum mare] Idem dicit Plinius v, 19. *Praealto*, inquit, *mari septingentis passibus divisa.* Sed quam erat altum? Curtius ὑπερβολικώτερον dixit *praealtum.* Arrianus II, 4, 3. non nisi tres ulnas, & quidem qua profundissimum est, altum affirmat, ut Vulcanius interpretatur. Verba Arriani sunt: τὰ δὲ πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει, ἵνα τὸ βαθύτατον τοῦ διάπλου, τριῶν μάλιστα ὀργυιῶν τὸ βάθος. *Ubi urbem attingit, qua quidem profundissimus trajectus est, tres summum ulnas altum est.* Profecto exigua altitudo, in qua superanda, non fuisset septem mensibus Alexandro laborandum. Nec tamen Vulcanium ausim vocare in vitium, quod τὸ ὀργυιῶν male verterit: Favet illi Phavorinus, qui ὀργυιὰν ita exponit: Ὀργυιὰ τὸ ἐξηπλωμένου μέτρον τῶν χειρῶν, ἢ τὴν ἔκτασιν τῶν χειρῶν, σὺν τῷ πλάτει στήθους. παρὰ τὸ ὀρέγειν καὶ ἐκτείνειν τὰ γυῖα, ὅ ἐστι τὰς χεῖρας. *Orgyia est mensura passarum manuum, sive distensio manuum una cum latitudine pectoris, à verbo* ὀρέγειν, *quod est extendere membra, seu manus.* Hoc, ut vides, nihil est aliud, quam ulna. Ulnam autem cubita quatuor continent, cubitum sesquipedem. *Praealtum mare*, cum non sit altius octodecim pedibus! nondum habes altum mare. Nec Hesychius à Phavorino abit, qui ὀργυιὰν ἔκτασιν ἀμφοτέρων χειρῶν, *distensionem ambarum manuum vocat.* Eustathius τετράπηχυ μέτρον, *trium cubitorum mensuram*, quae dimidio pede brevior est ulna. Idem tamen ἡ εἰς πλάτος ἔκτασις ἀμφοῖν χεροῖν, *ambarum manuum in latum extensio.* Herodotus sex pedum facit ὀργυιάν: ita octodecim erit pedum altitudo maris. Nihil hactenus nimis. Plinius v, 4. ex Theophrasto orgyiam decempeda metitur. Ita fierent tres orgyiae, triginta pedes, tolerabili altitudine maris. *Maxima*, (cedrus, verba sunt Plinii XVI, 40.) *ea in Cypro traditur ad undeciremem Demetrii succisa, centum triginta pedum longitudinis, crassitudinis vero ad trium hominum complexum.* Accipiamus ergo hic, mare altum fuisse triginta pedes, ut Curtius speciem veri obtineat, qui praealtum mare ait fuisse ad muros. Nam Plinius semper orgyiam interpretatur decempedam, nisi vitium in Plinio est, ut doctissimus Herwartus censet. RADERUS. Ὀργυιὰ quid sit vide apud Salmasium in Solin. 1234. E. 2.

Ambiebat] Ubi hic Acidalii, Modii, Glareani, Erasmi, aliique Criticae dictatores? dicendumne *ambiebat*, an *ambibat*? Verbum est testibus Prisciano & Grammaticis ab *Eo.* & sequitur simplex, praeter extremam inflexionem, *ambitum*, & partic. *ambitus*, ad discrimen *ambitus*, cum nomen est. *ambibat* ergo dicendum est, ut *adibat, redibat* & reliqua. Ovid. l. V. Met. vs. 361.

Ambibat Siculae cautus fundamina terrae.

& l. I. Met. vs. 37.

Jussit & ambitae circumdare litora terrae.

utrumque reor usurpatum. nec mirum si à reliquis ab *Eo* compositis desciscat. cum etiam in praesenti hoc illi sic singulare, ut *e* mutet in *i*, reliquis omnibus retinentibus, ut *redeo, adeo. Ambio* tantum, non *ambeo* dicitur, ut in imperfecto sequatur quartum, quemadmodum sequitur in praesenti. Pauca hactenus in *ibam* observavi: saepius audies *ambiebam.* utrum rectius haud scio, Prisciani tribunalia pronuncient. RADERUS.

Non tormenta &c.] Vera lectio; *non tormento, nisi è navibus procul, excussa mitti.* ubi τὸ *mitti* jam occupavit Modius, quippe scriptorum est. infra: *quum tormento asseres promovissent.* l. VII. *Tormenta saluti fuere, quibus in confertos, & temere se offerentes haud frustra excussa sunt tela.* l. VIII. *& turres admovebantur, & excussa tormentis tela emicabant.* Eodemque *excussas tormentis praegraves hastas.* Simili mendo Livium l. XXIV. liberavimus. GRONOV. l. II. observ. c. 8. Par-

biles missilibus arceri poterant. Inter quae [1] parva [2] dictu res Tyriorum fiduciam accendit. [3] Carthaginensium legati ad celebrandum [4] anniversarium sacrum more patrio tunc venerant: quippe Carthaginem Tyrii condiderunt, semper parentum loco culti. Hortari ergo Poeni coeperunt, *ut obsidionem forti animo paterentur; brevi Carthagine auxilia ventura.* namque ea tempestate magna ex parte Punicis classibus [5] maria obsidebantur. Igitur bello decreto, per muros turresque tormenta disponunt: arma junioribus dividunt: [6] opificesque, quorum copia urbs [7] abundabat, in officinas distribuunt. Omnia belli adparatu strepunt: ferreae quoque manus ([8] *Harpagonas* vocant) [9] quas operibus hostium [10] injicerent, [1] cor-

10 11 12

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulg. *haud parva* Pal. 1. *aut parv.* 2 M. p. L. *dicto.* 3 D. Cl. P. F. Fl. B. 2. Frob. *Carthaginiens.* Leid. Voss. 1. *Chartaginens.* 4 Voss. 1. Lugd. Amst. *sacr. ann.* 5 M. p. L. *mori.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. omittunt *que.* 7 Pal. 1. *habund.* 8 C. v. L. Voss. 1, 2. Bong. *arpag.* 9 Pal. 1. *quos.* 10 Voss. 1. Bong. *inicerent.*

Parva dictu res] Alii cum negatione; *haud parva*, quam, cum bene omnia considero, puto ab alio intrusam. quamquam enim pro illa quaedam etiam dici possint, tamen hoc me movet, quod ita solent historici adnotare, quando aliqua res non maximi momenti, caussam praebet magnis eventibus. Et sane *parva dictu res* erat, Carthaginensium legati, qui non aliam ob caussam, quam celebrando annuo sacro missi erant, ut ob eorum pollicita, tam gravem obsidionem sustinendam esse arbitrarentur Tyrii. Quid enim aut ad praesens opis in illis erat; & quod à Carthaginensibus ob consanguinitatis memoriam sperabatur, nonne à quibusvis Tyriorum legatis peti poterat? His rationibus cum accederent etiam codd. nonnulli, inter quos est & ille Danielis, haud postremae auctoritatis, expungendum omnino τὸ *haud*, ut insititium credidi. Sic apud Livium XXVII, 17, 7. *Fabium Tarentum obsidentem leve dictu momentum ad rem ingentem potiundam adjuvit.* & XXX, 34, 2. *dictu parva, sed magni eadem in re gerenda momenti res.* Idem XXVII, 11, 1. *adeo ex parvis saepe magnarum momenta rerum pendent.* & XXV, 18, 3. *restituit his animos, & illis minuit audaciam, parva una res* &c. Adde Thucydid. II, 3, 6. FREINSH.

Anniversarium sacrum] Ad Astartes sive Uraniae sacra, quae Dido Phoenissa secum Tyro Byrsam avexerit, aut ad Tyriorum similitudinem Carthagine à se condita sanciverit atque dedicarit; locum hunc eximium referendum censeo. Quamquam si de sacris Herculis (de quibus hujus capitis initio à nobis actum est) Curtii verba malit aliquis accipere, non repugnabo. FABER semestr. III, 2. cujus posteriorem sententiam amplector. FREINSH. Polyb. Excerpt. legat. c. 114. vocat ναῦν ἱεραγωγὸν, *sacra gestantem*, qua εἰς τὴν Τύρον ἐκπέμπουσι οἱ Καρχηδόνιοι τὰς πατρίους ἀπαρχὰς τοῖς θεοῖς. CELLAR.

Tyrii condiderunt] Hinc & noster infra *Tyrum* eleganter vocat, *majorem patriam Carthaginensium*, & Diodorus Tyrios ἀπογόνους τῶν Καρχηδονίων. Orosius l. III. 16. *Carthaginenses cognatos Tyriorum.* Virg. IV. Aen. *Tyriam Carthaginem.* LOCCENIUS. Omnes idem alii scriptores clamant; testes interpretes ad Virgil. l. 1. Aen. vs. 16.

Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni,
Carthago.

his adde J. Schaligerum in appendice de emendatione temporum. RADERUS.

Parentum loco culti] Carthago Tyriorum colonia conditricem civitatem parentis loco coluit, ut Ilienses, sive Trojanos Romani apud Justin. l. XXXI. c. 8. CELLAR.

Poeni] Quasi *Phoeni*, à Phoenicibus, ut Servio placet: est & adjective sumtum apud Virgilium, Statium & alios, ut *Poenus ager, Poenus leo.* hinc bellum Poenicum, & *Punicum*, ut moenire, & munire, sicut à poena punire. RADERUS.

Maria obsidebantur] Non de nihilo esse videtur, quod scripti libri in hanc, quam dicam, lectionem consentiunt. *Namque ea tempestate magna ex parte Punicis classibus majora obsidebantur.* non de nihilo inquam, sed quod praeterea dicam, non habeo. MODIUS.

Tormenta disponunt] Machinas, quibus majora tela excutiebantur, ut balistae, ac similes. Liv. l. XXXI. c. 17. *Abydeni tormentis per muros dispositis non terra modo adeuntes aditu arcebant, sed navium quoque stationem infestam hosti faciebant.* CELLAR.

Opifices] Quorum gloria antiquitus praecelluisse Tyrum, vel constructio templi Hierosol. abunde probet. Vide Reg. III, 5. Sic & coloni eorum Carthaginenses à Romanis obsessi, cum arma tradidissent, pauculos intra dies nova fabricaverunt. Flor. II, 15, 10. & inprimis Appianus in Libycis. FREINSH.

Harpagonas] Liv. l. XXX. c. 10. *Asseres ferreo unco praefixo (harpagonas vocat miles) ex Punicis navibus injici in Romanas coepti, quos cum neque ipsos, neque catenas, quibus suspensi injiciebantur, incidere possent* &c. Usus erat in attrahendis retinendisque navibus, ut in hostiles naves transcendi posset. Caes.

civ.

13 [1] corvique, & alia tuendis urbibus excogitata, praeparabantur. Sed quum fornacibus ferrum, quod excudi oportebat, impositum esset, admotisque follibus ignem flatu [2] accenderent; *sanguinis rivi sub ipsis flammis exstitisse* dicuntur: id-
14 que omen in Macedonum metum [3] verterunt [4] Tyrii. Apud Macedonas quoque, quum forte panem quidam militum [5] frangeret, manantis sanguinis guttas notaverunt. territoque rege, Aristander [6] peritissimus vatum [7] respondit; *si extrinsecus cruor fluxisset*, [8] *Macedonibus id triste* [9] *futurum*: *contra*, [10] *quum ab interiore*
15 *parte* [11] *manaverit*, *urbi*, *quam obsidere* [12] *destinassent*, [13] *exitium portendere*. Alexander, quum & classem procul haberet, & longam obsidionem magno sibi ad cetera impedimento videret fore; caduceatores, qui ad pacem eos compellerent, mi-

VARIANTES LECTIONES.

1 Ald. *corvi &c.* 2 Voss. 2. *accenderint.* 3 M. p. L. *verterant.* 4 Voss. 2. *Thirii* Ald. *Tyri.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *frangerent.* 6 Voss. 2. *peritus.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *respondit.* 8 Voss. 2. *manibus.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. *futurum ait.* 10 D. *cum ex* Lugd. Amst. omitt. *ab.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Pal. 1. *manaverat.* 12 Voss. 2. *destinasset.* 13 Bas. *exitum.*

civ. B. l. 1. c. 58. & pugna similis pedestri fieri, Liv. l. XXXVI. c. 44. & quasi in solido decerni, Flor. l. II. c. 2, 8. Erat & alius usus, ut hostilem navem in sublime erigerent, rursumque demissam in fluctus praecipitarent, Dio Cass. l. LXXIV. sive Xiphilin. in Severo Byzantium oppugnante. ἁρπάγας τε ἕτεροι ἔχουσαι, καὶ καθίεντο ἐξαπιναίως καὶ ἀνέσπων διὰ βραχέως, *inerant nonnullis hisce*, machinis, *harpagones*, *quas & demittebant subito*, *& rapta celeriter sursum trahebant.* Adde Schefferum de milit. Nav. l. II. c. 7. CELLAR.

Corvique] Corvi quid sint, Polyb. l. 1. refert; cujus verba, quia mirifice hunc Curtii locum illustrant, placet, sicut è Graeco versa sunt, hic adscribere: *Lignea*, inquit, *columna proris inerat longitudinis quatuor ulnarum*, *latitudinis palmarum trium; in ejus apice rotam constituerant. Huic praeterea tabulae inhaerentes scalas conficiebant*, *quarum latitudo erat pedes quatuor*, *longitudo sex ulnae*, *foramen autem tabulae erat oblongum*, *& circumambibat columnam post primas statim scalae duas ulnas. Habebat autem velut sepem ad utrumque oblongum latus*, *genu tenus altam. In ligni extremo ferrum erat instar mallei peracutum. Praeterea annulus funi alligatus*, *ita ut haec machina machinis frumentariis simillima videretur. Igitur simul ac navis hostium adventabat*, *laxato fune scalae demittebantur*, *ferrum pondere*, *ac vi ligni super hostium navem delapsum figebatur: si adversa prora erat*, *bini milites per scalas descendebant: duo primi praeferentes scuta*, *reliqui latera scutis protecti: si vero obliqua erat hostium navis*, *in eam ex tota pariter navi desiliebant.* Corvorum etiam meminit Vitruv. l. x. c. 19. POPMA. *Corvique*, diversa corvorum genera, hic instrumentum significatur, quod ad lacerandas, attrahendasque naves tormento excutiebatur, à corvini rostri similitudine *corvus* appellatum. CELLAR.

Frangerent] Editi *frangeret*, & verius fortasse, nil tamen refert, utrum uni, an pluribus id acciderit. MODIUS.

Territoque rege] Ita totum locum scribo, & qui aliter statuunt, nihil statuunt. IDEM.

Aristander] Hic Tertulliano est Aristodemus, vel Aristophon lib. de anima. LOCCENIUS. Telmessensis, Arrian. l. II. Telmessi autem, Lyciae maritima urbe, ars divinandi & prodigiorum interpretatio inprimis colebatur. Herodot. l. 1. c. 78. Suidas in τελμισεῖς. CELLAR. Quibus adde Ciceron. l. 1. de divinatione. Idem hic apud Artemidorum Ὀνειροκρ. λγ. dicitur τὰς πλείστας καὶ ἀρίστας ὑποθήκας ὑποθέμενος, nam & hic Telmessius dicitur Plutarcho, consultus à Philippo super somnium concepti Alexandri.

Extrinsecus] *Q. Sertorius*, *cum equitum scuta extrinsecus*, *equorumque pectora cruenta subito prodigio apparuissent; victoriam portendi interpretatus est: quoniam illae partes solerent hostili cruore respergi.* Frontin. 1, 12, 4. FREINSH.

Classem] Glareanus docet hoc loco contraria scribi à Curtio & Diodoro. ego secus autumo, fallique ajo Glareanum, quando scribit Diodorum statim initio oppugnationis affirmare, Tyrios quamquam classem LXXX. triremium haberent, tamen in urbem compulsos ab Alexandri classe, quae & operarios in aggere tutos reddiderit à Tyriorum eruptione, Curtium vero negare, initio oppugnationis Alexandro ullam fuisse in promptu classem. Sed nego ego à Diodoro tradi, statim initio oppugnationis Alexandrum habuisse classem. nihil enim ibi de classe Diodorus, sed tantum de aggere jacto, & jam absoluto meminit, ac tum demum Tyrios senes, & pueros, cum imbelli mulierum turba, Carthaginem devehere conatos, & vero partem devenisse: alteram demum partem à classe Alexandri interim comparata, deprehensam, & retro in urbem repulsam. RADERUS.

Con-

miſit: quos Tyrii contra jus gentium occiſos praecipitaverunt in altum. atque ille ſuorum [1] tam indigna [2] nece commotus, urbem obſidere ſtatuit. 16 Sed ante jacienda moles erat, quae [3] urbem continenti committeret. Ingens ergo animos militum [4] deſperatio inceſſit, [5] cernentium *profundum mare, quod vix divina ope poſſet impleri: quae ſaxa tam vaſta, quas tam proceras arbores poſſe reperiri?* [6] *exhauriendas eſſe regiones, ut illud ſpatium* [7] *aggeraretur.* [8] *& exaeſtuare ſemper fretum, quoque artius volutetur inter inſulam & continentem, hoc acrius* [9] *furere.* 17 At ille haudquaquam rudis [10] tractandi militares animos, *ſpeciem ſibi Herculis* [11] *in ſomno oblatam eſſe* pronuntiat, *dextram porrigentis: illo duce, illo aperiente in urbem* [12] *intrare ſe viſum.* Inter haec, *caduceatores interfectos, gentium* [13] *jura violata*, referebat: *unam eſſe urbem, quae curſum victoris morari auſa eſſet.* 18 Ducibus deinde negotium datur, *ut ſuos quiſque caſtiget:* ſatiſque omnibus [14] ſtimulatis, opus orſus eſt. Magna vis ſaxorum ad manum erat, Tyro vetere [15] praebente: materies

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. omittit *tam* Fl. Leid. Ald. Col. Baſ. Mer. *jam ind.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. *morte.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *cont. urb.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. *diſp.* B. 1. *diſper. incenſſit* ſuperſcripto *e.* P. *incendit deſp.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Bong. *cernentibus.* 6 P. *& haur.* Leid. *exauriend.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *exagg.* 8 Voſſ. 2. P. Mer. *& aeſtuare* B. 2. F. Fl. Leid. Voſſ. 1. *exaeſt.* B. 1. *aeſtuare.* 9 Voſſ. 2. *fluere.* 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. P. 1. *pertract.* 11 D. P. *in ſomnio.* 12 D. omittit *intrare &c.* uſque ad verba *quae curſum*, ſupplentur tamen ad marginem ab eadem manu. 13 Amſt. Lugd. & alii *jure violato* Voſſ. 2. *violatum jus gentium.* 14 Pal. 1. *famulatis.* 15 Lugd. Amſt. aliique omittunt *praebente.*

Contra jus gentium occiſos] De hujuſmodi juris humani temeratoribus, eorumque poena late Paſchal. in Legato cap. 26. Alb. Gentil. de legation. 11, 14. & Henricus Salmuth. in notis ad Pancirolli res deperditas, ubi de legatis agitur. Ceterum (verba ſunt haec Raderi) nihil eſt, quod moveare Glareani ſuſpicione, arbitrantis hanc de legatis occiſis hiſtoriam eſſe falſam, quod Diodorus & Juſtinus illam praeterierint: quaſi Juſtinus & Diodorus non alia multa tranſmiſerint ſilentio, quae Arrianus & Curtius narrant. Quid ſi haec, & alia habuere Calliſthenes, Duris, Ptolemaeus, Ariſtobulus, & innumeri alii nobis inviſi, Curtio olim forte lecti? Multa Aelianus, Polyaenus, Plinius adferunt aliis praeterita. RADERUS.

Atque ille] Legendum eſt *itaque.* facilis eſt & in pronuntiando & in legendo error, ut pro *atque* capiamus *itaque*, & vice verſa; nec deſunt aliorum ſcriptorum loca, ubi librariorum incuria *atque* & *itaque* ſunt commutata inter ſe. HEUMANN. In Parerg. Crit. p. 61.

Jam indigna] *Tam indigna*, vulgo, & certe rectius. MODIUS.

Deſperatio inceſſit] Excuſi, *ingens ergo animos militum deſperatio inceſſit cernentium &c.* ſcripti; *ingens ergo animis militum deſperatio inceſſit cernentibus.* unde facile apparuit, interpolatum locum, & illud ſive *cernentium*, ſive *cernentibus* à prodige liberalibus iſtis librariis eſſe. ſexcenties illo modo loquitur Curtius. MODIUS.

Poſſe reperiri] Subaudi *dicebant*, ſive querebantur. Obliqua oratio. CELLAR.

Aggeraretur] Manu exarati codices *exaggeraretur.* age ſane uti lubet. MODIUS.

Speciem Herculis] Scitum mehercule ſomnium de Hercule, ſive finxit Alexander, ſive ſomniavit, ſed multo etiam ſcitius in hanc rem apud Plutarch., ſive & ipſum verum, ſeu à Graeculis excogitatum. quod libentur huc transfero, in vita Alex. Σάτυρος αὐτῷ φανεὶς ἐδόκει προσπαίζειν πόῤῥωθεν. εἶτα βουλομένου λαβεῖν ὑπεξέφυγεν. τέλος δὲ πολλὰ λιπαρήσαντος, καὶ περιδραμόντος, ἦλθεν εἰς χεῖρας. οἱ δὲ μάντεις τοὔνομα διαιροῦντες οὐκ ἀπιθάνως ἔφασαν αὐτῷ: Σὴ γενήσεται Τύρος. ubi ſincera vix ſunt auctoris extrema haec verba, quae gloſſam omnino ſapiunt. Nam ille indubie vocem ipſam diviſit tantum, & ſcripſit Σὰ Τύρος. Nec aliter reſpondiſſe veriſimile eſt vates ſive conjectores, & interpretationis & narrationis adeo gratia omnis perit, ſi quid inſuper addatur. ACIDALIUS. In artibus regendae, terrendae multitudinis, haud infima fuit religionis ſimulatio, ſicut Egeriae Nymphae congreſſus Numa jactabat. Liv. l. 1. c. 19. & cervam albam, quae numine inflaretur, Sertorius alebat Gell. l. xv. c. 22. CELLAR.

Illo duce, illo aperiente] Forte, *illo duce iter aperiente.* HEINSIUS.

Gentium jure violato] Impreſſi, *gentium jura violata* non diſplicet. MODIUS.

Tyro vetere] Optime videor mihi conſtituiſſe hunc locum: niſi forte aliter cenſent docti. Lugdunenſes ita habebant: *Tyro vetere praebente, materies ex Libano monte ratibus & turribus* &c. Sigebergenſis codex ſcriptus hoc modo: *magna vis ſaxo-*

19 ries ex Libano monte ratibus & turribus faciendis [1] vehebatur. [2] Jamque à fundo maris in altitudinem [3] montis opus [4] excreverat, nondum tamen aquae fastigium [5] aequabat; [6] &, quo longius moles agebatur à litore, hoc magis 20 quidquid ingerebatur praealtum [7] absorbebat mare: quum Tyrii parvis navigiis admotis, per ludibrium exprobrabant, *illos armis inclitos, dorso sicut jumenta onera* [8] *gestare*: interrogabant [9] etiam, *num major Neptuno* [10] *esset Alexan-* 21 *der?* haec ipsa insectatio alacritatem militum accendit. Jamque [11] paullulum moles [12] aquam [13] eminebat, & simul aggeris latitudo crescebat, [14] urbique [15] admovebatur; [16] quum Tyrii [17] magnitudine molis, cujus incrementum eos [18] ante fefellerat, conspecta, levibus navigiis nondum commissum opus circumire coeperunt:

Variantes Lectiones.

1 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *advehebatur.* 2 Pal. 1. *eamque à f.* Col. Frob. *jamque fundo.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *modicam.* 4 Fl. Leid. Voss. 2. D. *creverat.* 5 Pal. 1. *aequabatur.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Bong. Mer. omittunt *& quo &c.* usque ad verba *quum Tyrii*, sed eadem inserunt post *ab opere converterant.* 7 B. 2. *absordebat* Pal. 1. omitt. *praealtum mare.* 8 Pal. 1. *portare.* 9 Voss. 2. omittit *etiam.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *Alex. esset.* 11 Fl. Leid. omittunt *paull.* 12 D. *aqua* correctum à manu diversa *aquam* Fl. Leid. Voss. 1. B. 1. 2. *aqua* P. F. Mer. *aquae.* 13 B. 1. *imminebat* Voss. 2. *eminebant.* 14 P. *ubique.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. *admovebantur.* 16 Ald. Col. Mer. Frob. Bas. *tum Tyrii.* 17 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *magnitudinem.* 18 Fl. Leid. Bong. *antea.*

saxorum ad manum erat Tyro vetere praebet ei materies ex Libano. Coloniensis vero sic: *ad manum erat Tyro vetere jam olim, materies ex Libano monte arcibus & turribus.* Cum igitur *praebente* illud in altero scripto mutaverit in *praebet ei*, in altero *in jam olim:* quod posterius procul dubio, nisi placeat legere, *magna vis saxorum ad manum erat, olim Tyro*, quod aequivalet *Tyro vetere*, glossam esse vocis *vetere* non male suspicamur, existimavi, capital me non esse facturum, si hinc vocem non necessariam ejicerem. MODIUS.

Ratibus] Verius meo animo quam *cratibus*, tametsi & hae possent habere locum in obsidionibus. infra tamen v, 3, 6. dixit *cratibus ac pluteis.* sed hic mare cogita. Poterat & cratibus esse locus, ad muniendum vel turres vel aggeres, struendis vel firmandis. Sed retineo *rates*, quibus opus. RADERUS. Forte, *cratibus.* HEINSIUS.

In altitudinem modicam] Vulgo *in altitudinem montis*, quod ad scripturam, minus recte. quod ad rem, falso. MODIUS. *In altitudinem montis*, hoc retinui, quia valde augebat rem, quod hic egit Curtius. respondet enim ei, quod dixit supra IV, 2, 9. & mox hac ipsa periodo; *praealtum mare.* non ad hunc sensum editiones aliae, *in altitud. modicam.* FREINSH. Hyperbole, ut in his sollemne est Curtio, nam supra num. 9. hujus cap. ex Arriani l. II. diximus, vix tres orgyias profundum mare fuisse, hoc est duodeviginti pedes. CELLAR. Modii lectio praeferenda videtur, nam etiamsi supra praealtum dixerit mare, non hic usque adeo extollere progressum operis videtur. praesertim cum MSS. omnes nostri rationi consentiant.

Nondum tamen aquae fastigium aequabat] Fastigium scilicet operis. Sed quae haec constructio, fastigium operis aequabat aquae? non enim τὸ fastigium ἀπὸ κοινȣ͂ intelligi hic potest, cum fastigium aquae, pro aqua summa, vel suprema aquae superficie haud commode dicatur. Itaque praefero, quod in alio legitur libro *aequabatur.* Ordo: nondum fastigium operis aequabatur aquae, id est aequale fiebat. SCHEFFER.

Et quo longius moles agebatur à litore, hoc magis quidquid ingerebatur, praealtum absorbebat mare] Haec omnia in scriptis codicibus loco mota, legebantur mox post illa; *ad curam semet ipsos tuendi ab opere converterant.* Verum nisi judicans fallor, male. MODIUS.

Aquam eminebat] Nusquam cum accusandi casu legitur *eminere*, nisi hic, qui locus dubius est. Junius extra ordinem versus habet *aquae*, sed nec cum Dativo, nec cum Accusativo legi. RADERUS. Accidit vi praepositionis *e*, quae pro *extra* ponitur, quod annotant passim Grammatici, ut plane idem sit, quod noster dixit lib. v. c. 1, 28. *appositae crepidinis fastigium excessit.* etsi in hoc verbo minus rara, licet eadem, sit constructio. Vide Sanctii Minerv. l. III. c. 3.

Et simul aggeris latitudo crescebat, urbique admovebatur] MSS. alii, *ubique*, alii, *admovebantur:* nihil quidem juvantes, sed indicio quod jam olim hic haesitatum. Etenim, si recte inspicias, nec *moles*, nec *agger*, nec *latitudo* satis commode subaudiri potest in verbo *admovebatur.* Si Curtii elegantiam noris, non dubitabis, scriptum ab eo fuisse, *urbsque admovebatur.* Nam ea, quibus nos appropinquamus, aut admovemur, sic nobis admoveri dicuntur. Sic Plinius, lib. XII. *arbore sulcamus maria, terrasque admovemus.* Statius in via Domitiana: *& aestuantes septem montibus admovere Baias.* Ubi plura hujusmodi attulimus. *Urbs ad-*

runt: [1] missilibus [2] eos quoque, qui pro opere stabant, [3] incessere. Multis er- 22
go impune vulneratis, [4] quum & removere, & [5] adpellere scaphas in expedito
[6] esset; ad curam semet ipsos tuendi ab opere [7] converterant. Igitur [8] rex 23
munientibus coria velaque jussit *obtendi*, *ut* [9] *extra teli* [10] *ictum essent*: duasque tur-
res ex capite molis erexit, è quibus in subeuntes scaphas tela ingeri possent. Con- 24
tra

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. *milibus.* 2 F. *quoque eos.* 3 Pal. 1. *invasere* Col. *incessere.* 4 B. 1. *& cum.* 5 B. 1. *appellare.* 6 Vulg. *non esset.* 7 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *converterunt. & quo long.* inserunt verba omissa supra. 8 Vulgo *ex jumentis* Pal. 1. Voss. 2. *ex eminentibus* Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. Amst. *ex munientibus* B. *ex muneribus.* 9 P. omittit *ut extra teli* Voss. 1. *teri.* 10 Vulg. *jactum* D. *jam tum* correctum à manu diversa *jactum.*

admovebatur, est, continenti & castris propinquior fiebat. GRONOVIUS.

Igitur munientibus coria velaque] Sic partim editos, partim non editos sequendo, scribo. in his enim erat: *igitur munientibus coria velaque jussit obtendi, ut extra teli jactum essent: duasque turres ex capite montis erexit, è quibus in subeuntes scaphis tela ingeri possent.* In illis vero: *igitur ex jumentis coria velaque jussit obtendi, ut extra teli jactum essent; duasque turres ex capite molis erexit, è quibus in subeuntes scaphas &c.* nempe ad vocem coria adscripserat nescio qui, *ex jumentis*, credo, ne forte nos ea hominibus detracta putaremus. Id post propter affinitatem literarum, ejecta vera scriptura, irrepsit in contextum. Reliqua monitione nihil egent. MODIUS. *Rex munientibus*, Gronovius in litteris ad Berneggerum. MS. alter *ex munientibus.* alter, *ex eminentibus.* Scribendum, *Igitur rex munientibus.* Quam emendationem, ut nec dubiam, recepimus. FREINSH.

Coria velaque] Vide Arrian. l. IV, 4, 6. Lipsium Poliorc. l. V. Dial. 9. unde sua descripsit Raderus. Citat autem Lipsius & locum Diodor. XVII, 45. Πρὸς δὲ τούτοις βύρσας καὶ διπλᾶς διφθέρας πεφυκωμένας κατερράπτοντες, εἰς ταύτας ἀπεδέχοντο τὰς ἀπὸ τῶν πετροβόλων πληγὰς, quem locum olim suspectum mihi reddidit interpres, reddendo: *Ad haec coria pellesque duplicatas, & fuco oblitas, consuunt. His ballistarum ictus excipiunt.* Non enim reperiebam, quid iste fucus ad excipienda tela profuerit obsessis. Advertebam igitur, in textu vitium esse, & non πεφυκωμένας scribi debere, sed πεφυρμένας. idque & Berneggerus, socer meus, ratum habuit. Confirmabam enim correctionem meam loco Josephi de B. J. III, 7. ubi simili commento usus est adversus ignita tela. Quippe *sudibus fixis per eos boum coria recentia extendi praecepit, quae emissos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusque repulsa tela cetera dilaberentur, & ignis humore languesceret.* Quod addendum est locis à Lipsio citatis. Eamque machinam *pluteum* appellant Verr. Flacc. & Isidor. *Plutei, crates corio crudo intentae, quae in opere faciundo hosti objiciuntur.* idque inventum ad ignem extinguendum pertinuisse. At verbum φυρόω egregie id significat. Praeter alia exempla, quae in promptu sunt, unicum, quod hanc etiam correctionem mihi suggessit, adferam, illud nobile apud Sueton. Tib. 57, 1. *Saeva ac lenta natura ne in puero quidem latuit: quam Theodorus Gadareus rhetoricae praeceptor & perspexisse primus & assimilasse aptissime visus est: subinde in objurgando appellans eum πηλὸν αἵματι πεφυραμένον, lutum sanguine maceratum.* apud Vitruvium tamen l. X, 20. lego: *recentibus, percrudis coriis duplicibus consutis, farctis, alga, aut paleis in aceto maceratis tegi machinas.* Unde defendi & exponi τὸ πεφυκωμένας possit. Ceterum adversus telorum vim aliud quoque commentum exponit Caesar de Bell. civ. II, 9. *Storias ex funibus anchorariis tres in longitudinem parietum turris, latas quatuor pedes fecerunt, easque ex tribus partibus, quae ad hostes vergebant, eminentibus trabibus circa turrem, praependentes religaverunt: quod unum genus tegumenti aliis locis erant experti nullo telo, neque tormento trajici posse.* De cratibus, vineis &c. vide Lipsium Poliorc. l. I. Dial. 7. FREINSH.

Extra teli ictum] Sic vere Lipsius Poliorc. V, 9. cujus scripturam confirmat Acidalius, cujus verba subdimus: Nescio an temere discriminanda in genere isto locutionis, *ictus* & *jactus teli.* Differre merito videantur: ac vereor, ne saepe loco alterius alterum legamus. Etenim vis eorum diversa nonnihil, si penitius introspiciamus. Extra teli jactum est, quo pertingere jacta tela nequeunt. extra ictum, quo perveniunt, sed sine noxa, prohibito allapsu aut tactu. Quod si admittitur, hic nempe legendum potius *ictum.* Neque enim aberant hi tam procul, ut jaci in eos tela non possent: ictui saltem eorum obnoxii non erant, coriis velisque obtentis. Quae eadem ratio infra V, 3, 7. *Caesaque materies cratibus & pluteis faciendis, ut qui turres admoverent, extra teli jactum essent.* Contra mox IV, 3, 8. *Latitudinem quoque aggeri adjecit, ut turres in medio excitatae procul teli ictu abessent.* Sic enim editio Modiana exhibet, ubi vulgares haud dubie melius *jactu.* Sensus enim ille: adjectam aggeri latitudinem tantam, ut excitatae in medio turres ab extremo aggeris abessent teli jactu, id est, spatio tanto, quo jacta tela pertingere non possent. hactenus ACIDALIUS. Confer Adagia Schotti & Erasmi. FREINSH.

Ex capite molis] Ex extremitate. *Caput* enim quod-

tra Tyrii navigia procul à conſpectu hoſtium litori [1] adpellunt, expoſitiſque militibus, eos, qui ſaxa geſtabant, obtruncant. In Libano quoque Arabum agreſtes incompoſitos Macedonas [2] adgreſſi, triginta fere interficiunt, paucioribus captis.

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *apponunt.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. *adhorti* Voſſ. 2. Bong. Lugd. Amſt. *adorti.*

quodcumque extremum dicitur metaphorice. ut l. xi. c. 7. CELLAR. *tignorum* Caeſ. B. C. l. 11. & 9. *loramentorum* Juſtin.

CAPUT III.

Dubiis belli eventibus Tyri obſidio nobilitatur.

1 Ea res Alexandrum dividere copias coëgit: & ne ſegniter adſidere uni urbi videretur, operi [1] Perdiccam [2] Craterumque [3] praefecit; ipſe cum expedita 2 manu Arabiam petiit. Inter haec Tyrii navem magnitudine eximia, ſaxis [4] arenaque à puppi oneratam, ita ut multum prora emineret, bitumine ac [5] ſulphure inlitam remis concitaverunt; & quum magnam vim venti vela quoque concepiſ-3 ſent, celeriter ad molem ſucceſſit: [6] tunc prora ejus [7] accenſa, remiges [8] deſiliere in ſcaphas, quae ad hoc ipſum praeparatae ſequebantur. navis autem igne concepto latius fundere incendium coepit: quod, priuſquam poſſet occurri, tur-4 res & cetera opera in capite molis poſita [9] comprehendit. [10] At qui [11] deſilierant in parva navigia, faces, & quidquid alendo igni aptum erat, in eadem opera ingerunt. Jamque non modo Macedonum turres, ſed etiam ſumma tabulata conceperant ignem: [12] quum ii, qui in turribus erant, partim haurirentur in-5 cendio; partim armis omiſſis, in mare [13] ſemet ipſi immitterent. At Tyrii, qui

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. *Perdican* Col. *Perdicam.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Baſ. Mer. Frob. Col. Lugd. Amſt. *Crateronque.* 3 Pal. 1. *perfecit.* 4 Leid. Voſſ. 1. Mer. *harenaque puppi* Ald. Frob. Col. Lugd. Amſt. *harena à puppi.* 5 Voſſ. 2. *ſulfure* Voſſ. 1. *ſulphurae.* 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *tum.* 7 Pal. 1. *ſuccenſa.* 8 Leid. Voſſ. 1. 2. P. B. 2. Lugd. Amſt. *deſiluere* F. *diſſiluere.* 9 Fl. B. 2. *conprendit.* 10 Bong. *at hi qui* Voſſ. 1. *ad qui.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. P. F. B. 2. Lugd. Amſt. *deſiluerant.* 12 Fl. Voſſ. 1. 2. *hii* Mer. *hi.* 13 Pal. 1. *ſemet ipſos.*

Ea res] Haec periodus utique conjungi debebat anterioribus, ut novum caput hinc inciperet; *Inter haec Tyrii.* ſed ob vitandam confuſionem & perturbationem, quae ex hujuſcemodi mutationibus naſci ſolet, diviſionem ſolitam reliquimus. FREINSH.

Perdiccam Craterumque] Polyaen. IV, 3, 4, Parmenionem in obſidione hac relictum ait. RADERUS. *Interim & aliud agi poſſe ratus*, ut in negotio ſimili loquitur Livius XXXI, 46, 11. FREINSH.

Alendo igni erat] Impreſſi, *quidquid alendo igni aptum erat*, inepte, mehercule. Sed ſic ſolent illi, neſcio quid ſupra injicere memini in re, imo voce ſimili; quoque loco eſt, *ut cujuſque animis aptum erat* ſuaſiſſe, legamus *ut cujuſque animus erat*, nec me adhuc hujus ſuaſionis poenitere debet, praeſertim, ſi qui erunt, ſi qui, quibus ea perſuadebitur, hujus etiam loci collatione. MODIUS. *Aptum* inepte adjectum, quod merito rejecit Modius, redundat enim, ut, non ſum ferendo oneri &c. RADERUS. *Alendo igni aptum*, Modius expungit *aptum*, cum ſufficiant ſenſui reliquae voces; & reperit qui conſentiant. Sed Acidalii judicium placet, quod mox n. 6. ſuo loco adſcriptum, huc etiam trahi volumus. FREINSH.

Summa tabulata] Tabulata haec non de turrium contignationibus hoc loco ſunt accipienda, ut l. IV, 6, 9. *tabulata turrium perfringebat*; foret enim haec ταυτολογία Curtio indigna: ſed de trabibus vel aſſeribus in capite molis, aut ſumma operis parte ſuperinjectis, ut iis ingredi milites, aut promoveri turres poſſent. ut l. VIII, 10, 26. *impoſitae erant trabes validae, quibus injecta tabulata muros, & tegebant & pervios faciebant*: ſic noſtro ſunt καταστρώματα navium mox hoc capite §. 17. *Jamque ſcindi coeperant vincula, quibus connexae quadriremes erant, ruere tabulata, & cum ingenti fragore in profundum ſecum milites trahere.*

Quam

qui capere eos, quam interficere [1] mallent, natantium manus ſtipitibus ſaxiſque lacerabant; donec [2] debilitati, impune navigiis excipi poſſent. Nec incendio 6 ſolum opera conſumta; ſed forte eodem die vehementior ventus [3] motum [4] ex profundo [5] mare inliſit in molem, crebriſque fluctibus compages operis [6] verberatae ſe laxavere, ſaxaque [7] interluens unda medium opus rupit. [8] Prorutis igi- 7 tur [9] lapidum cumulis, quibus injecta terra ſuſtinebatur, [10] praeceps in profundum ruit: [11] tantaeque molis vix ulla veſtigia invenit [12] Arabia rediens Alexander. [13] Hic, quod in adverſis rebus ſolet [14] fieri, alius in alium culpam [15] referebat;

Variantes Lectiones.

1 Fl. omittit MS. p. L. *malebant* Col. quam Schragius vidit *voluerunt* quod omittit D. pro quo margini adpictum *mallent.* 2 Pal. 1. *indebilitati.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Baſ. Frob. Mer. Col. *totum.* 4 Voſſ. 2. *ex fundo.* 5 Mer. Col. *maris.* 6 Pal. 1. *ubertate* Baſ. *verberare* Fl. Leid. Voſſ. 1. *verberatae laxavere* omiſſo *ſe* & ſic Bong. Mer. Col. Lugd. Amſt. 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. *interfluens.* 8 Voſſ. 1. 2. Pal. 1. Ald. *proruptis.* 9 Voſſ. 2. *cumul. lap.* 10 P. omittit *praeceps.* 11 P. omittit uſque ad *hic.* 12 Vulg. *ab Arabia* F. Ald. *red. Arab.* 13 Mer. *hoc.* 14 Col. quam Schrag. vidit omittit *fieri.* 15 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. Lugd. Amſt. *referebant.*

Quam interficere voluerunt] Ita membranae Colonienſes, perbene ut intelligas *potius*, aut ſimile quid. Perbene inquam, nec attinet exemplis recenſendis tempus abuti. Sciunt me vera dicere, qui Latine ſciunt. in Sigebergenſi cubabat haec vox in menda, culpa ſcilicet librariorum, quibus ea inſolens accidebat. in editis *mallent* legebatur inſcite. MODIUS.

Motum ex profundo mare] Recte hoc modo emendavit hunc locum Palmerius. itaque aſſentior homini mihi amiciſſimo, recipioque lubens merito illud *motum*, ejecto τό *totum*, quod omnes & ſcriptos, & excuſos libros obſederat. MODIUS. *Motum ex profundo mare*, Adſpexit Virgil. Aen. 1, 88.

Incubuere mari, totumque à ſedibus imis
Una Euruſque Notuſque ruunt.

Ex quibus tamen verbis, ſi quis *totum* in Curtio potius ſcribendum putet, quam *motum*, falletur. nam movendi verbum poſuit, pro verbo ruendi. Similia reperies apud Diodor. xxiv, 1. Polyb. 1, 47. FREINSH. Commotum à fundo uſque in aggerem impulit. CELLAR.

Laxavere, ſaxaque interluens] Editi, *ſe laxavere*, *ſaxaque interfluens unda*, illud inepte, hoc praeter rem. MODIUS. *Se laxavere*, non ignoramus, uſurpari *laxavere* poſſe, quomodo alia innumera, agendi forma, ſenſu patiendi: ſed à Curtio uſurpatum quis nobis probat? Cur autem ineptum ait Modius, *ſe laxavere*? Scilicet ita non alii, non Curtius ipſe ſolet? Hic tamen ſupra 111, 9, 12. *Paullatim deinde laxare ſe ſinus montium.* Mala quaedam ſcabies eſt, & pruriginoſa libido mutandi, ſi quid novitatis ſpecie blanditur. Ac ſaepe vulgatae lectiones defendendae nobis, immerito ab aliis damnatae: in quo quidem non minus de Curtio bene meremur, quam ubi comminiſcimur ipſi novas. Etiam is corrigit, qui corrigere prohibet, ubi nihil corrigendum. ACIDALIUS. *Se laxavere*, Inepte, inquit vere hoc loco ineptus Modius, quaſi Curtius non alias ita ſit locutus, ut vere obſervavit Acidalius. & oblitus erat Modius praeteriti loci lib. 111. de Alexandro ad Iſſum regrediente: *Paullatim deinde laxare ſe ſinus montium, & majus ſpatium aperire coeperunt.* Et hoc genus loquendi frequentiſſimum eſt. *Laxavere* παθητικῶς rariſſimum: Livius tamem lib. xxvi. quem ſaepe noſter expreſſit: *Annona haud multum laxaverat.* id eſt, caritas annonae parum laxata erat, nihil fere remiſerat. RADERUS. Modius tollit *ſe* ut ineptum. tuetur cum Acidalio Raderus, ex noſtri ſtilo l. 111. c. 9, 12. CELLAR. *Interluens*, ex duobus lectionibus haec praeplacuit: nam alii lentius, *interfluens*. FREINSH.

Prorutis lapidum cumulis] Proruendi verbo uſi ſunt active optimi ſcriptores, Terent. Eunuch. a. 3. ſc. 5. vſ. 51. *foras ſimul omnes proruunt ſe.* Horat. l. 1. od. 35.

Injurioſo ne pede proruas
Stantem columnam.

& l. iv. od. 4. vſ. 66.

- - - - multa proruet integrum
Cum laude victorem.

CELLAR. MSS. plerique *proruptis*; ſed hoc verbum hac ſignificatione tuetur praeſtantiſſimus Latinitatis vindex J. Fr. Gronovius ad Tacitum Ann. l. xv. c. 4. *incendium prorumpit; mare prorumpit; ſed aedes proruuntur*, ut idem repetit apud eumdem l. 1. Hiſt. Contrarium vero ſtatuit Cl. Davieſius ad Caeſarem l. 111, B. civ. c. 26, 3. ubi Faërnus tamen conſtituit *perruptis* ſc. *munitionibus.* Sed uſitata eſt MSStorum in ſimilibus variatio, quum adeo affines ſint voces, quae utrimque ex Latinis probari, & cuicumque loco adcommodari poſſe videantur. noſter infra l. iv. c. 13, 26. *proruto vallo*, ut & Vell. Pater. l. 11. c. 63, 1.

Quod in adverſis rebus ſolet] Quamquam pudeat pigeatque haec talia totiens notare, tamen cum illi,

8 bat; quum omnes verius de faevitia maris queri poffent. Rex [1] novi operis molem orfus, in adverfum ventum non latere, fed recta fronte direxit; [2] quod cetera opera, velut fub [3] ipfo latentia, [4] tuebatur: latitudinem quoque aggeri ad-9 jecit, ut turres [5] in medio [6] erectae procul teli [7] jactu abeffent. Totas autem arbores cum ingentibus ramis in altum jaciebant; deinde faxis onerabant; [8] rurfus cumulo eorum alias arbores injiciebant: tum humus adgerebatur; [9] fuperque [10] alia [11] ftrue faxorum arborumque cumulata, velut quodam nexu continens opus junxerant. Nec Tyrii, quidquid ad impediendam molem [12] excogitari pote-10 rat, fegniter exfequebantur. Praecipuum auxilium erat, [13] qui procul hoftium confpectu fubibant [14] aquam, [15] occultoque lapfu ad molem ufque penetrabant; falcibus palmites arborum [16] eminentium ad fe trahentes: quae ubi fequutae erant, ple-

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *non*. 2 Fl. Leid. Voff. 1. Bong. Lugd. Amft. *ea*. 3 Fl. Leid. Voff. 1. 2. Bong. Lugd. Amft. *ipfa*. 4 Pal. 1. *tuebantur*. 5 Lugd. Amft. aliique *in medium*. 6 Fl. Leid. Voff. 1. 2. Bong. Lugd. Amft. *excitatae*. 7 Fl. Leid. Voff. 1. *ictu*. 8 Fl. Leid. Lugd. Amft. *rurfufque*. 9 Vulg. *fuper quae* & fic Fl. Leid. Voff. 1. 10 Pal. 1. *alta*. 11 Voff. 1. *ftrues*. 12 F. *excogitare poterant*. 13 Pal. 1. *quia*. 14 Fl. Leid. Voff. 1. 2. D. Cl. P. F. 2. *aqua*. 15 Pal. 1. *occulto*. 16 F. omittit *eminentium*.

illi, quicumque tandem fuere, modum peccandi nullum fibi ftatuerint, non debeo ego iifdem corrigendis defatigari, dum, quod adhuc facio, Curtio, cui illi, de quibus diximus, vocem *fieri* hic munifice largiebantur, profim. MODIUS.

Ea cetera opera] Rurfum editi, *quod cetera opera velut fub ipfo latentia tuebatur.* ego, qui veteres libros fequuntur, fapientes puto. MODIUS. *Quod* refertur ad vocem *opus*, praeceffit enim *novi operis molem*; at qui ad hanc ultimam referendum putarunt, pro *quod* fcripferunt *ea*, atque reliqua proinde mutarunt. FREINSH. Forte, *ea cetera operis.* HEINSIUS.

Excitatae procul teli ictu] Elegantius ita hoc fcribi, quam ut in vulgatis, *ut turres in medio erectae procul teli jactu abeffent*, mirum effe non debet, à membranis enim eft. MODIUS. *Procul teli jactu*, Sic omnino bene. longius enim ita aberant turres in medio aggere locatae, quam fuerant prius à capite molis. Nec hoc vult, ut extra teli jactum omnino effent, fed quo magis ex longinquo mitterentur, eo imbecilliora acciderent. atque haec lectio multis modis verior eft Modiana, *procul teli ictu*. Nam fi dicas ob longinquitatem exemptas fuiffe telorum ictui, eadem ratio pertinebit etiam ad jactum: fin aliam ob cauffam, nimirum quod munitiones effent oppofitae, ut in fuperiori opere; facile intelligis nihil huc facere *latitudinem aggeri adjectam*; nec opus fuiffe dicere *procul* à telis abfuiffe, cum ita protectae ne ex propinquo quidem laedi potuiffent. Quin & telorum appellatione hic non ea accipienda putem, quae tormento jaciuntur, fed quae emittuntur manu; iis enim maxime infeftabant munitores, levibus navigiis opus circumeuntes Tyrii, fupra IV, 2, 21. FREINSHEMIUS.

Superque] Sic lego (nam vulgo; *fuper quae*) & verborum nimium fim prodigus, ei fi probando unum adeo impendam. ACIDALIUS. Malim *fuper quam* RADERUS. Acidalium fequuti fumus, quamquam Radero placeret, *fuper quam.* Ego cetera quoque tentem, ut tota fit haec pericope: *fuperque alia ftrues fax. arb. cumulata, velut nexu quodam cont. opus vinxerat.* FREINSH.

Subibant aquam] Pulchre Manilius Aftronom. l. v, vf. 428.

> *Illis in ponto jucundum eft quaerere pontum,*
> *Corpora qui mergunt undis, ipfumque fub antris*
> *Nerea, & aequoreas conantur vifere Nymphas,*
> *Exportantque maris praedas, & rapta profundo*
> *Naufragio, atque imas avidi fcrutantur arenas.*

FREINSH.

Falcibus] Forte *forcipibus*. HEINSIUS.

Palmites arborum] Mirum videatur filentium virorum doctiffimorum hoc loco: quis enim arborum ramos, frondem, aut comam, *palmites* dixit ex Latinis, ne dicam elegantioribus? nam palmitem non nifi de vite ufurpari manifeftum eft. Videtur mihi Curtius fuos auctores Graecos effe fecutus, qui hoc loco κλήματα pofuerunt, & fic Arrian. l. II, 19. Ναῦν ἱππαγωγὸν κλημάτων τε ξηρῶν καὶ ἄλλης ὕλης εὐφλέκτου ἐμπλήσαντες. Κλήματα autem palmites fignificare, manifeftum; at pro virgis, viminibus, virgultis, baculis etiam ea quoque ufurpari folent apud Plutarch. & alios. Apud Botanicos, ipfae plantae fruticefque, quae flexili aut implicanti fronde proveniunt κλήματις vel κληματίτις appellantur, etiam notione communi ad innumeras tranflata. certe Hefychius κλῆμα fimpliciter ὑπόδημα interpretatur, cui non abludit, quod proxime antecedit, quum dicit nofter *nexu aliquo arbores teneri*, quod de lenta & viminofa fronde videtur commode intelligi poffe; five illa farmenta

pleraque ſecum in profundum dabant; tum levatos [1] onere ſtipites truncoſque arborum haud aegre moliebantur: deinde totum opus, quod ſtipitibus fuerat innixum, fundamento [2] lapſo ſequebatur. Aegro animi Alexandro, [3] & utrum **11** perſeveraret, an abiret, ſatis [4] incerto, claſſis Cypro advenit: eodemque tempore [5] Cleander cum Graecis militibus in Aſiam nuper [6] advectus. [7] Centum & octoginta navium [8] claſſem in duo dividit cornua; laevum [9] Pnytagoras, rex Cypriorum, cum Cratero tuebatur; Alexandrum in dextro quinqueremis regia vehebat. Nec Tyrii, quamquam claſſem habebant, auſi navale inire cer- **12** tamen; [10] triremes omnes ante ipſa moenia [11] oppoſuerunt: quibus rex invectus

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 1. *ponere.* 2 Voſſ. 2. *laſſo.* 3 Leid. Voſſ. 2. *ne* D. Mer. *ne* & à manu diverſa *nec* Pal. 1. *utrumne* Voſſ. 1. Bong. Lugd. Amſt. *nec.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. Lugd. Amſt. *certo.* 5 B. 1. *Alexander.* 6 Voſſ. 2. Bong. Lugd. Amſt. *advectis* Pal. 1. Mer. *adductis.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. *cxc navigium* Voſſ. 2. *centum nonaginta navigium* Bong. *xc navigium* D. etiam habet *navigium* Lugd. Amſt. *xc navium.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. Mer. Col. omittunt *claſſem.* 9 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Ald. *Pythagoras* P. 1. *Pictagoras* Voſſ. 2. *Pittagoras* Lugd. *Pnythagoras.* 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. *tris omnino ante* Voſſ. 2. *triremes omnino ante* Pal. 1. *tres omnino ante* ed Col. quam Schrag. vidit Lugd. Amſt. *tres omnino naves ante.* 11 Voſſ. 1. *appoſuerunt.*

ta, ſive alia fuerint vincula. Certe à *ſtipitibus* & *truncis arborum* mox diſtinguuntur.

Nec perſeveraret] Aliter excuſi, hoc modo: *& utrum perſeveraret, an abiret ſatis incerto*, quae ſane illis non invideo. MODIUS.

An abiret ſatis] Forte, *an abſiſteret.* HEINSIUS.

Claſſis Cypro advenit] Non tota Macedonica, ſed major pars Cypriorum regum, & finitimorum populorum, qui audita Darii apud Iſſon clade à Perſis ad Alexandrum defecerant. Arrian. l. 11. CELLAR.

Cleander] Arrianus 11, 4, 13. καταλαμβάνει Ἀλέξανδρον τὸν Πολεμοκράτους ἐκ Πελοποννήσου ἥκοντα &c. ubi non recte interpres doctiſſimus. *Alexandrum Polemocratis F. ex Peloponneſo venientem cepit.* nam hoc recte de hoſte diceretur, non autem de homine earumdem partium. καταλαμβάνειν hic eſt *adſumere*, quomodo eo verbo Curtius utitur ſupra IV, 1, 34. *adſumpta Cappadocum juventute.* Sed credo fefelliſſe hominem doctum, ignoti iſtius Alexandri nomen. Sane enim ita ſcribendum non eſt apud Arrian. Sed Κλέανδρον τὸν Πολεμοκράτους, non ex hoc tantum Curtii loco, ſed ex ipſo Arriano 1, 7, 29. ἔπεμψε δὲ καὶ Κλέανδρον τὸν Πολεμοκράτους ἐπὶ ξυλλογῇ στρατιωτῶν εἰς Πελοπόννησον. quod Curtius ſtatim in principio fragmentorum horum ſic effert: *Ad conducendum ex Peloponneſo militem Cleandro cum pecunia miſſo.* FREINSH.

Advectis] Ita ſcribo, non *advectus*, quod erat vulgo, & numerum navium, qui ibidem erat, decem aliis augeo. utriuſque ratio una haec eſt, membranarum conſenſus, quin videtur etiam tota interpungendi ratio hoc modo mutanda: *Aegro animi Alexandro nec perſeveraret, an abiret, ſatis certo claſſis Cypro advenit: eodemque tempore Cleander cum Graecis militibus in Aſiam nuper advectis. Centum & nonaginta navium claſſem in duo dividit cornua: laevum Pnytagoras &c.* Quomodo & optima, & facillima erit hujus loci ſententia, ſignificabiturque, cum & Cypro claſſis, & Cleander cum militibus Graecis eodem tempore adveniſſent, claſſem Alexandrum in duo diviſiſſe cornua. MODIUS. *Nuper advectus*, in pleriſque libris aliis eſt *advectis*, quod probo, vel propterea, quoniam video in duobus MSS. legi *adductis*, ſine dubio ex gloſſa, & eſt plane elegantius; *claſſis advenit, & Cleander cum militibus advectis*, quam *advectus.* SCHEFFER.

Centum & octoginto] Arrianus 11, 4, 12. ſingillatim ſingulorum naves exprimit. Phoenicum naves 80. Rhodiorum 10. inter quas una Peripolus dicta, de qua voce multa Suidas & alii. Ex Solis & Mallo tres, ex Lycia decem. Ex Macedonia navis una quinquaginta remorum Protea duce. E Cypro centum & viginti. Plutarchus Alex. cap. 41. CC. triremibus oppugnatam ait Tyron. RADERUS. Lego *centum & octoginta navigia.* HEINSIUS.

Pnytagoras] Alii libri *Pythagoras.* Arrianus in multitudinis numero, *Cypriorum reges*, dixit. Et erant plures. Plinius novem reges narrat. Pnytagoram etiam Arrianus 11, 4, 14. appellat, à πινυτὸς quod eſt prudens, & ἀγορὰ forum. RADERUS. Meminit ejus & Athenaeus IV, 19. dicens poſt expugnationem Tyri eumdem ab Alexandro ad Paſicypron, alium Cypri regem, cum donis miſſum fuiſſe. CELLAR.

Tres omnino naves] Male antea legebatur; *triremes omnes ante ipſa* &c. nam noſtra lectio librorum manu exaratorum auctoritate nititur, & ab hiſtoria confirmatur. Arrian. l. 11. τρεῖς δὲ τὰς ἐξωτάτω ἐφορμούσας τῷ στόματι τριήρεις περιπεσόντες οἱ Φοίνικες καὶ ἀντιπρώρους ἐμβαλόντες κατέδυσαν. Diodor. anno V. Alexandri. τρισὶ δὲ ναυσὶν ὁρμούντων πρὸ τοῦ λιμένος ὁ βασιλεὺς ἐπιπλεύσας αὐταῖς, καὶ πάσας συντρίψας. MODIUS. *Tririmes omnes*,

Z

haec

13 ctus [1] ipsas demersit. Postera die classe ad moenia admota; undique tormentis, & maxime arietum pulsu, muros [2] quatit: quos Tyrii raptim obstructis saxis refecerunt; interiorem quoque murum, ut si prior fefellisset, illo se tuerentur, [3] un-
14 dique orsi. Sed undique vis mali urguebat: moles intra [4] teli jactum erat; [5] classis moenia circumibat: terrestri simul navalique clade obruebantur. Quippe binas quadriremes [6] Macedones inter se ita [7] junxerant, ut prorae cohaererent; puppes intervallo,
15 quantum capere poterant, distarent. hoc puppium intervallum [8] antennis asseribusque validis [9] deligatis, superque eos pontibus stratis, qui militem [10] sustinerent, impleverant: sic [11] instructas quadriremes ad urbem agebant: inde missilia in
16 propugnantes ingerebantur tuto, quia proris [12] miles tegebatur. Media nox erat, quum classem, sicuti dictum est, [13] paratam, *circumire* [14] *urbem* jubet: jamque [15] naves [16] urbi undique [17] admovebantur, & Tyrii desperatione [18] torpebant; quum subito spissae nubes intendere [19] se coelo, & quidquid lucis inter-
ni-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *ipsa.* 2 Pal. 1. *quatiunt.* 3 Fl. Elz. omitt. *undique.* 4 Voss. 1. *terii jactum.* 5 Leid. *Moen. circumibant classi.* 6 Voss. 2. *inter se Mac.* 7 Pal. 1. *conjunx.* 8 Voss. 1. B. 2. Frob. F. *antemnis* B. 1. *amtennis.* 9 Voss. 1. Leid. *delegatis* & sic D. sed correctum *delig.* 10 Mer. *substinerent.* 11 D. *instructa* Lugd. Amst. aliaeque *instructas remis.* 12 Pal. 1. *milites tegebantur.* 13 F. *peractam.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *muros.* 15 Fl. Voss. 1. D. *navis.* 16 Voss. 2. omittit *urbi.* 17 Voss. 2. *muris admoveb.* 18 Voss. 2. *torquebantur.* 19 Leid. *sae.*

haec vetus lectio. Modius ita interpolat: *Tres omnino naves.* Confirmatum it suo MS. & Arriani Diodorique locis. Verum est quidem, tres demersisse naves Alexandrum, plures tamen quam tres ante moenia positae fuerunt, ut ex Arriano II, 4, 16. patet, cujus verba non recte considerasse videtur Modius. Ille sic: *quodque multis triremibus adversas proras ostendentibus aditus obstructus esset, tres quae ad extremas fauces positae erant triremes, adversis proris in eas latus, demersit.* Tres in extremo ostio positas demersas fuisse ait, cum plures in ipso portu essent. nec aliter Diodorus XVII, 43. LOCCENIUS. Ut plene consentiat Graecis Curtius, levi mutatione consequemur, si legamus *triremes omnes ante ipsa moenia opposuerunt: tribus rex invectus, ipsas demersit.* FREINSH. Tellierius & Pitiscus *tribus* pro *quibus* ediderunt, erudita Freinshemii conjectura inducti. Etenim tantum tres demersas fuisse Diodor. l. XVII, 43. & Arrian. tradiderunt. Sed suavius *quibus* connectit, quam *tribus*: praeterea ingratum pronomen mutati casus *ipsas* in tam brevi membro. Quod si audaciae locus est, malim ita leviter mutare: *quibus rex invectus tres demersit.* CELLAR. Forte, *quibus rex invectus dissipatas depressit.* HEINSIUS.

Arietum pulsu] Lips. Poliorc. l. III. c. I. forte, *arietum impulsu.* HEINSIUS.

Interiorem murum] Post veterem murum, quinque cubitorum intervallo in medio relicto, murum alterum decem cubitos latum aedificarunt, vacuum inter utrumque spatium lapidibus ingestaque terra complentes. Diodor. l. XVII. c. 43. CELLAR. Adde simile exemplum Liv. l. XXI. c. II. & l. XXXVI, 9, 9. Thucydid. l. II, 14. VII, 2. FREINSH.

Undique orsi] Non abundat equidem hoc *undique*, nec frustra metus est tamen ne supersit; è sequentibus temere repetitum. nam statim ecce: *sed undique vis mali.* insuavis autem iteratio talis. ACIDALIUS. *Undique orsi*, mallet Acidalius omitti vocem *undique*, cum statim redeat: sed, ut supra monui, scriptoribus ea repetitio non est insolens. FREINSH. Forte pro *undique*, *munimine orsi.* HEINSIUS.

Quantum capere] Membranae nostrae, *quantum militum capere*, sed hic locus milites nullos capit. MODIUS.

Remis ad urbem] Sic hunc locum scribendum, non, *quadriremes ad urbem agebant*, quod in editionibus est, & libri veteres clamant, & ratio dictat. MODIUS.

In propugnantes] *E muris* sc. ut post paullo explicatur c. 4, II,

Circumire muros] Editi *urbem*, non recte sequitur enim statim, *jamque naves urbi undique admovebantur.* MODIUS.

Cum subito] Elegantissima tempestatis, vel potius naufragii imminentis descriptio; cujus generis apud poëtas haud paucas reperies. Apud Homer. Odyss. V, 291. Virgil. Aen. I, 88. Ovid. de Trist. I, 10, 20. & Metamorph. XI, 475. Statium Theb. I, 345. Valer. Flaccum Argonaut. I, 615. Senec. Agamemn. Apollin. Amonon. RADER. Forte Apollinarem Sidonium, nimis enim flagitiosis mendis scatet editio Raderi. FREINSH.

Spissae

nitebat, effuſa caligine exſtinctum eſt. [1] Tum inhorreſcens [2] mare paullatim 17 [3] levari, deinde [4] acriori vento concitatum, fluctus [5] ciere, & inter ſe [6] navigia conlidere. Jamque ſcindi [7] coeperant vincula, quibus connexae quadriremes erant, [8] ruere tabulata, & cum ingenti fragore in profundum ſecum milites trahere. neque enim [9] conſerta navigia ulla ope in turbido regi poterant: 18 miles miniſteria nautarum; [10] remiges militis officia turbabant: &, quod in [11] hujuſmodi caſu accidit, periti ignaris parebant. quippe gubernatores, alias imperare ſoliti, tum metu mortis [12] juſſa exſequebantur. Tandem remis pertinacius everberatum mare, veluti eripientibus navigia claſſicis ceſſit: adpulſaque ſunt litori, lacerata pleraque. [13] Iiſdem diebus forte [14] Carthaginenſium legati 19 triginta ſuperveniunt, majus obſeſſis ſolatium, quam [15] auxilium: quippe *domeſtico bello Poenos impediri*; *nec de imperio*, *ſed pro ſalute* [16] *dimicare* nuntiabant. Syracuſani [17] tunc [18] Africam [19] urebant; & haud procul Carthaginis [20] muris lo- 20 caverant caſtra. Non tamen defecere animis Tyrii, quamquam ab [21] ingenti ſpe de-

Variantes Lectiones.

1 Voſſ. 2. *tunc.* 2 Voſſ. 2. *Paull. mare.* 3 Mer. *levare.* 4 Vulgo *acrius* Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. *acriore.* 5 P. *eicere.* 6 Pal. 1. *navigio.* 7 Bong. *coeperunt* Voſſ. 1. *coepere.* 8 M. p. L. *ruerunt* Col. Baſ. Frob. Mer. Ald. *ruereque.* 9 Amſt. *conferta.* 10 Fl. Leid. Bong. Voſſ. 1. 2. *remex* & poſt *turbabat.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. *ejuſm.* 12 Pal. 1. *juſſu.* 13 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *iſdem forte diebus.* 14 Fl. Leid. Voſſ. 1. *Carthaginiens.* 15 Voſſ. 2. *auxilium praebentes* Ald. *auxilium allaturi* MS. p. L. *aux. praebituri.* 16 B. *nunciare dimicabant* Lugd. Amſt. omittunt *nuntiabant.* 17 Fl. Leid. Voſſ. 1. *tum.* 18 Voſſ. 1. *Affricam* ſaepe. 19 Ald. Elz. *urgebant.* 20 Pal. 1. *muro.* 21 Bong. *ingerati.*

Spiſſae nubes] Denſae. Nulla tempeſtas ſine piceis nubibus, ex quibus nox, pluvia, venti, fulgetra & fulmina prorumpunt. Homerus Odyſſ. v, 293. *Nubibus terram ſimul pontumque operuit, ruit autem è coelo nox.* Virgil. Aen. I, vſ. 92.

Eripiunt ſubito nubes coelumque diemque.

- - - - *Ponto nox incubat atra.*

Et lib. III. vſ. 195.

- - - - *inhorruit unda tenebris.*

Pacuvius: *inhorreſcit mare, tenebrae conduplicantur, noctiſque & nimbum occaecat nigror.* Sed mittamus poëtas, & quaeramus oratores. Petronius illuſtris eſt in tota deſcriptione: *Inhorruit mare, nubeſque undique adductae obruere tenebris diem &c.* & infra: *Et quod omnibus procellis periculoſius erat, tam ſpiſſae repente tenebrae lucem ſuppreſſerant, ut ne proram quidem totam gubernator videret.* RADERUS.

Effuſa caligine] *Offuſa caligine* legit J. Fr. Gronovius ad Livum lib. I. c. 57. ubi haec locutio pluribus exemplis doctiſſime confirmatur.

Eripientibus] Forte *erigentibus* Val. Flacc. l. I. Arg. vſ. 340.

Concuſſoque ratem gauderem tollere remo.

HEINSIUS.

Pleraque iiſdem forte diebus Carthaginenſium legati xxx] Haec omnia deſunt in Lugdunenſibus editionibus, quae haec eſt negligentia? MODIUS. *Carthaginenſium legati*, &c.] ſolebant Carthaginenſes ex praeda, ſi quam bello cepiſſent, tum ex annuis proventibus, Herculi Tyrio decimas mittere, ut conſtat ex Juſtino XVIII, 7, 7. & Diodoro XX, 14. etiam poſt amiſſum imperium ſervato more, ut ex Polybio diſcimus in excerptis Legat. 114, 3. Utrum autem hi legati, an magis priores, quorum ſupra IV, 2, 10. facta fuit mentio, ejus rei cauſſa advenerint; an hi magis, ut cognoſcentes Tyrii, nihil in Carthagine eſſe praeſidii, ſuis rebus ipſi conſulerent, ſtatuere non poſſumus, quamquam huc potius inclinemus. FREINSH.

Quam auxilium: quippe] Membranae, *quam auxilium allaturi: quippe domeſtico bello Poenos impediri, nec de imperio, ſed pro ſalute dimicare.* Editiones: *quam auxilium: quippe domeſtico bello Poenos impediri, nec de imperio, ſed pro ſalute dimicare nunciabant.* ſed ego & hoc *nunciabant*, quod ab editionibus eſt, & illud *allaturi*, quod à membranis, alias ſedes quaeſitum hinc ejicio. MODIUS.

Haud procul Carth. m. locaverant caſtra] Secus arbitror factum, Timoleon in ipſa Sicilia fuderat Carthaginienſium copias, & quidquid illi in Sicilia habebant, populabatur, & timebant ipſi Carthagini, ne trajicerent exercitum; Diodor. Sic. Agathocles poſterior fuit Alexandro, ut de illo accipi verba Curtii non poſſint. De periculo ergo Carthaginienſium domeſtico Curtius loquitur. RADERUS.

Syracuſani &c.] Hi numquam leguntur prope Carthaginem caſtra poſuiſſe, praeterquam apud Juſtin. XXII, 6, 9. duce Agathocle. Sed hic Alexandro poſterior fuit. ut Curtii hic error non immerito notetur à Reineccio tom. 2. ubi de Carthag. Re-

destituti erant; sed conjuges liberosque devehendos Carthaginem tradiderunt: [1] fortius quidquid accideret laturi, si carissimam sui partem [2] extra communis
21 periculi sortem habuissent. Quumque unus è civibus [3] concioni indicasset; [4] *oblatam esse per* [5] *somnum sibi speciem Apollinis*, quem eximia religione colerent, *urbem deserentis*; *molemque à Macedonibus* [6] *jactam in salo, in silvestrem saltum esse*
22 *mutatam:* quamquam auctor levis erat, tamen ad deteriora credenda proni metu, aurea catena [7] devinxere simulacrum, araeque Herculis, cujus numini urbem [8] dicaverant, inseruere vinculum; quasi illo [9] deo [10] Apollinem [11] retenturi. Syracusis id

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *fortiter.* 2 Voss. 2. *extra sortem periculi* Fl. Leid. Voss. 1. *extra sortem comm. per.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *in concione* Voss. 2. Ald. Frob. Elz. Bas. Col. Lugd. *concione.* 4 Voss. 1. *ablatam.* 5 Pal. 1. Voss. 2. *somnium.* 6 Voss. 2. *in solo jactam* Fl. Leid. Voss. 1. *in salo jactam.* 7 Fl. *devixere* alii *devincere.* 8 Pal. 1. *dedicav.* 9 MS. sec. L. *Deum.* 10 Voss. 2. *Apolline.* 11 Fl. Voss. 1. 2. Bong. *retenturo.*

Republica, & à Radero hoc loco. Fuerunt quidem circa id tempus in Africa turbae, sed Syracusanorum partes ibi nullae. FREINSH.

Defecere animis Tyrii] Forte *defecere animi Tyrios.* HEINSIUS.

Ab ingenti spe destituti] Ne quem offendat haec constructio Latinis non inusitata, inspiciatur Sanctii Minerva l. IV. c. 6. ubi exempla suppeditabuntur.

Conjuges liberosque] Adde Thucyd. II, 1, 25. & II, 14, 30. ubi de Plataeensibus. Tacit. Agric. 27, 3. Liv. XXVI, 25, 9. de Britannis. FREINSH.

Concioni] Recte. ita enim concionis significatione ipsos homines, qui ad concionem convenerant, accipiemus. libri tamen partim *concione*, partim *in concione* habebant, male. Curt. l. III. *infesta concio vix inhiberi potuit, quin protinus more suo saxa in eum jaceret.* MODIUS.

Apollinis] Reineccius in Regno Phoenicio putat hunc à suis *Baalem* fuisse dictum, motus narratione Plutarchi Alex. cap. 41. nisi obstet Curtius & Diodorus XIII, 108. qui non indigenam hunc deastrum, sed adventitium tradiderunt. Ego potius Heinsio crediderim, & quae ille de Apollinis cultu atque origine, in admirabili Aristarchi sacri opere tradidit. FREINSH.

Urbem deserentis] Taubmannus ad ista Virgil. Aen. II, 351.

Excessere omnes, adytis arisque relictis,
Dii quibus imperium hoc steterat.

ita Tacit. H. V, 13, 2. de obsidione Hierosolymorum: *Expassae repente delubri fores, & audita major humana vox; Excedere deos. simul ingens motus excedentium.* Nam proditum est antiquis, cum Troja excidio propinqua esset, visos esse deos è suis templis sua exportare simulacra. Ita Sophocles in Fabula *simulacriferis*, induxit deos suis humeris sua gerentes simulacra. Et Aeschylus in *septem ad Thebas* aperte dicit, *urbes, quae capiuntur, à suis diis, hominum opinione, deseri.* Sic cum Alexander M. Tyrum obsideret, *Tyriorum multis visus in somniis Apolloesse dicere, ad Alexandrum se transire. neque enim sibi cordi esse ea quae in urbe agerentur.* Plutarch. Alex. cap. 41. Eadem fere Muretus Var. Lect. V, 19. FREINSH.

Ad deteriora credenda] Livius lib. XXVII. c. 44. *Metus semper in deteriora inclinat.* Claudianus bello Get.

Sed malus interpres rerum metus omne trahebat
Augurium pejore via.

Onosander Strategici cap. 42. *Metus falsus vates esse solet, quaeque timentur, ea priusquam fiant, facta esse creduntur.* Praestat animum in statione tenere, nec deteriora augurari, nisi res & caussae suadeant, eaque sana mente rectisque consiliis pro virili praevenire. LOCCENIUS.

Proni metu] Forte *prono metu.* HEINSIUS.

Araeque Herculis] Non enim simulacrum ibi Herculis erat, sed ara tantum. Herodot. II, 44. cum templi Tyrii meminit, nullius simulacri mentionem facit. quod argumentum per se infirmum roboratur ex eo, quod in Herculis Gaditani templo (erat autem eadem ibi religio) nullum simulacrum fuisse dicit Silius III, vs. 30.

Sed nulla effigies, simulacrave nota deorum.

Alias enim manui potius Herculis quam arae vinculum illud inseruissent Tyrii. FREINSH.

Illo deo] Forte *illo medio*, vel *modo*, vel *praesidio.* HEINSIUS.

Retenturi] Scripti *retenturo*, ego prius retineo. MODIUS.

Syracusis] Cartalo videtur detulisse, indice Justino XVIII, 7, 7. *Interea, inquit, Cartalo Malei exsulis ducis F. cum praeter castra patris à Tyro, quo decimas Herculis ferre ex praeda Siciliensi, quam pater ejus ceperat, à Carthaginensibus missus fuerat, reverteretur &c.* RADERUS. Ceterum Diodorus XIII, 108. simulacrum hoc non Syracusis, nec sane eas umquam à Poenis captas fuisse memini; sed à *Gelois* abductum scribit. qui ex Timaeo subjicit, Tyrum ubi haec statua locata fuerat, eadem die horaque ab Alexandro occupatam, qua in eam statuam olim id sacrilegium Carthag. commiserint. quo tempore dux Carthag. non Maleus,

id simulacrum devexerant Poeni, & in majore locaverant patria: multisque aliis spoliis urbium, à semet captarum, non Carthaginem magis, quam Tyrum [1] ornaverant. Sacrum quoque, quod [2] quidem diis minime cordi esse crediderim, multis seculis intermissum [3] repetendi auctores quidam erant: *ut ingenuus puer Saturno immolaretur:* quod sacrilegium verius quam sacrum, [4] Carthaginenses à conditoribus traditum, usque ad excidium urbis suae fecisse dicuntur. [5] ac nisi Seniores obstitissent, quorum consilio cuncta agebantur, humanitatem dira superstitio vi- 23

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. Mer. *ornaverunt.* 2 Fl. Leid. Bong. Mer. *equidem.* 3 D. *repetens* in quo correctum à diversa manu *repetentes* Fl. Leid. Voss. 2. Mer. *repetentes.* 4 D. Leid. Voss. 1. *Carthaginienses* Fl. *Carthaginiensis.* 5 Pal. 1. *at nisi.*

leus, sed Imilcar fuit. Itaque magis cum Diodoro sentio, quem & Cicero adjuvat in Verrem IV, 33. ubi expugnata Carthagine, Siculis reddita fuisse signa dicit, quae à Poenis in urbem suam translata fuerant, inter quos & *Gelensium* est mentio, & Segestanorum, & Agrigentinorum (de quibus & Diodor. XIII, 90. & Polyb. lib. XII. in Excerpt. Vales.) nulla autem Syracusarum, quam urbem longe nobilissimam haud certe praetermisisset, si hunc ad catalogum pertinuissent. FREINSH.

In majore locaverant patria] Haec omnia in membranis Coloniensibus in litura sunt, sequebaturque *excelstatu*, quod quid sit, nisi forte quod suspicor, illud *excel* designet *excellentiore*, ut sit glossa vocis *majore*, ac *statu statuerant*, ut sit itidem interpretatio verbi *locaverant*, nisi inquam haec ita se habent, nihil hic scio, nisi nescio. Porro majorem patriam Carthaginiensium eleganter appellat Tyrum Curtius, quod ab illa originem Carthago trahat. MODIUS. Ita vocat Tyrum, quae *major patria*, sicut sunt *majores* parentes. Id quod notandum. Carthaginiensium majores erant Tyrii, sic ergo Tyrus eorumdem major patria. SCHEFFER.

Ut ingenuus puer Saturno immolaretur] Carthaginenses certe tam sacrilega sacra coluisse Justin. testatur: l. XVIII, 6, 2. *Cum inter cetera mala etiam peste laborarent, cruenta sacrorum religione, & scelere pro remedio usi sunt. Quippe homines ut victimas immolabant, & impuberes* (quae aetas etiam hostium misericordiam provocat) *aris admovebant, pacem Deorum sanguine eorum exposcentes, pro quorum vita Dii rogari maxime solent.* Subjicit Justinus ingratas Diis victimas fuisse, magisque irritatos, quam placatos; punitosque Carthaginenses maximis cladibus. Tum & Tyriis persuadere tam impia sacra non potuerunt. Ceterum, non Carthaginenses tantum humanas hostias faciebant; sed Phoenices etiam & Arcades; Romani quoque in Pantheo, Druidae, Galli, Scythotauri advenas immolabant; tum & aliae multae barbarae gentes: imo & Judaei, contra decem tabularum legem, pueros vivos igne, ingenti cum supplicio concremabant. RADERUS. De Molochi nefando cultu apud Ammonitas, & vicinos Syriae populos passim divinis litteris traditum est, quod idolum videtur hic Saturnus esse. CELLAR.

Carthaginenses] Ennius annal. lib. VII.

Et Poinei solitei sos sacrificare puellos.

LOCCENIUS. Vide Alexandri Neapol. dies genial. VI, 26. & in eum locum eruditissimi Tiraquelli notas, ubi plurimi auctores citantur, quibus addi potest Plin. XXXVI, 5, 37. ubi dicit, ad Herculis, (quod nota, nam alii de Saturno tantum tradunt) statuam *Poeni omnibus annis humana sacrificaverunt victima.* Vide & Scalig. in Euseb. pag. 53. p. 1. & Porphyrium de abstinent. pag. 39. FREINSH.

Ad excidium urbis] Intermissum tamen semel atque iterum, jussu regum, qui ab ejusmodi immanitate abhorrebant, Darii Persae, atque Gelonis Syracusani, vide notam Berneggeri ad Justin. XIX, 1, 13. de quo capienda verba, quae leguntur in Ὀλυμπιάδων ἀναγραφῇ. *Gelon Syracusarum tyrannus Carthaginensibus magna navali pugna victis, cessare fecit apud eos humanas hostias.* Tali quodam modo videtur etiam accipiendus Orosii locus IV, 21. *Carthaginiensibus aliquando visum est, homines immolare, sed male praesumpta persuasio brevi praetermissa est.* Nam cum Curtio diserte sentit Dionys. I, 38. & ex eo Euseb. Εὐαγγ. παρασκ. lib. IV. pag. 45. τέως ἡ πόλις διέμεινε, *donec urbs* (Carthago) *stetit.* Quin & postea institerunt eidem sacrilegio, ut ex Tertulliano apolog. cap. 8. quo loco scribit Tiberium id vetuisse, crucifixis etiam sacerdotibus: quod alii Claudio tribuunt. Sed animadvertere licet, hos imperatores, quod utrique Tib. Claudio nomen fuerit, saepe confundi, ut in gemina narratione apud Plin. XXX, 1, 24. legitur Tib. Caes. sustulisse Druidas: quod à Claudio factum tradit Sueton. in vita 25, 17. Nec est ut dissensum inter eos auctores imaginemur; aut credamus alterutrum in re recenti & illustri hallucinatum esse. Pertinet eodem eruditissima Jac. Gothofredi commentatio de imperio maris, cap. 9. FREINSH.

24 vicisset. Ceterum, [1] efficacior [2] omni arte [3] imminens necessitas non usitata modo praesidia, sed quaedam etiam nova [4] admonuit. Namque ad implicanda navigia, quae muros subibant, validis asseribus [5] corvos & ferreas manus cum uncis ac falcibus [6] inligaverant; ut, quum tormento asseres promovissent, subito 25 [7] laxatis funibus [8] injicerent. [9] Unci quoque & falces ex iisdem asseribus dependentes, aut propugnatores, aut ipsa navigia lacerabant. Clypeos vero [10] aeneos multo igne torrebant, quos repletos fervida [11] arena, coenoque decocto, 26 [12] è muris subito devolvebant. nec ulla pestis magis timebatur; quippe ubi loricam corpusque fervens arena penetraverat, nec ulla [13] vi excuti poterat, & quidquid

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *efficacio.* 2 Leid. *umani.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Mer. omittunt *imminens.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & pleraeque edd. *admovit.* 5 D. & Pal. 1. omittunt *corvos & ferreas manus* Bong. Fl. Leid. Voss. 2. etiam sequentia *cum uncis & falcibus* aliae editt. *corvos ac ferr. manus.* 6 Voss. 2. *illigabant.* 7 Pal. 1. Voss. 2. *lassatis.* 8 Voss. 2. *injecerunt.* 9 B. 1. *una* Voss. 2. *uncique* Voss. 1. *unci* B. 2. *uncti* Mer. omittit &. 10 Pal. 1. D. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *aereos.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. Frob. Mer. Lugd. Amst. *harena.* 12 Mer. omittit *è.* 13 Voss. 2. *ope.*

Ceterum efficacior] Colon. & meus scripti, *Ceterum efficacior necessitas non visitata modo praesidia, sed quaedam etiam nova ammonuit.* Sigeberg. *Ceterum efficacior inani arte necessitas non usitata modo praesidia, sed quaedam etiam nova admonuit.* excusi, *Ceterum efficacior omni arte imminens necessitas &c.* ex quibus omnibus videre potes, me optima quaeque delibasse. MODIUS. Lege, *efficacior humana arte necessitas.* HEINSIUS. Sic Val. Max. l. II. c. 7. ex 10. *Humanae imbecillitatis efficacissimum duramentum necessitas.*

Necessitas] Vere Carchedonius:

Χρεία διδάσκει, κ᾽ ἂν ἄμουσος ᾖ, σοφόν.
Catum è rudi reddit magistra necessitas.

Et ut Euripides in Helena:

Δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχυρώτερον.
Gravi nihil necessitate fortius.

ἀνάγκῃ γὰρ θεοὺς βιάζεται. *Necessitas enim & deos cogit.* καὶ Πλάτων φησὶν ἀνάγκην ἢ οὐδὲ θεοὺς βιάζεσθαι. *Necessitatem ne deos quidem cogere posse Plato docet.* στερρὰ γὰρ ἀνάγκη inquit Euripides in Hecuba: *durum telum necessitas*, ultima tentat, omnesque ingenii vires explorat. RADERUS. Vide quae congessit Reusnerus in symbolo Fl. Constantis II. *parendum necessitati.* Scilicet omnia eo recidunt, quod Archytam lecto Eratosthenis Mercurio exclamasse narrat Stobaeus de paupertate:

Χρειὼ πάντ᾽ ἐδίδαξε· τί δ᾽ οὐ χρειὼ κεν ἀνεύροι;
Necessitas omnia docuit; quid enim illa non inveniret?

Hinc est, cur hostes non nimium urgendos esse doceant; ne accidat, quod Agesilao, cui à Thebanis pulso dictum fuisse refert Plutarchus Apophth. Lacon. 19. *habere eum operae suae mercedem, quod perpetuis irruptionibus inertes ante Thebanos bellandi artem docuisset.* FREINSH.

Quaedam etiam nova admonuit] Ita Freinshemius. Sed sunt ex libris veteribus, qui pro eo habent *admovit*, quam lectionem puto esse veriorem. Nempe vix Latinum est *admonere praesidia*, debebat potius in genitivo dici *admonere praesidiorum*, quomodo alio loco *admonere priorum*, *fragilitatis humanae*, & id genus. deinde *admoneri* dicimus, quando suggeruntur ea, quae ante fuerunt nota, vel certe debuerunt esse; at hoc de praesidiis novis dici non potest, quippe quae nec ante cognita fuere Tyriis, neque ut essent, caussa ulla dari potest. SCHEFFER.

Corvos & ferreas manus] Editi *corvos & ferreas manus cum uncis ac falcibus*, quae postrema, quin à glossa sint, dubitari non debet, eo quia statim sequitur, *unci quoque & falces.* ut tamen verum fatear, non haec modo, quae dixi postrema, à membranis aberant, sed & illa quoque *corvos & ferreas manus*, quare etiam amplius deliberandum censeo. MODIUS. Vide quae notavi ad Florum l. II. c. 2, 9. FREINSH.

Tormento remissae] Non libri tantum veteres & melioris notae, sed ipsa quoque res ita legendum clamant. Diodor. τοῖς δὲ κόραξι καὶ ταῖς σιδηραῖς χερσὶν ἀνήρπαξαν τοὺς τοῖς θωρακίοις ἐφεστῶτας. Porro post *capiebant* sequebatur in Coloniensi scripto codice *dispergebantque.* olet glossam. MODIUS.

Injicerent] Forte *inciderent.* HEINSIUS.

Asseribus] Non accipe ut vulgo nunc pro tabulis, sed perticas longas interpretare. RADERUS. *Asseribus*, non puto hoc nomine venire perticas. quod nec sequentia facile admittant. Diodorus tamen XVII, 44. κεραίας *antennas* vocat. FREINSH.

Clypeos] Diodorus XVII, 44. idem prorsus de clypeis aeneis & arena. Multa praeterea effusa passim in urbes oppugnantes, oleum fervens, pix, sulphur, bitumen, plumbum fluens, ferrum, arena, retia, & alia: de quibus Lipsius Poliorceticon V, 2. ubi hunc locum Curtii adducit, & aliis illustrat. RADERUS.

Corpusque fervens arena penetraverat] Mirum vero

quid attigerat, perurebat: [1] jacientesque arma, laceratis omnibus, quîs protegi poterant, vulneribus inulti patebant: corvi vero & [2] ferreae manus [3] tormentis emissae plerosque rapiebant.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *jacientes arma.* 2 Voss. 1. *ferre.* 3 D. *tormenta emissa* Bong. Fl. Leid. Voss. 2. *tormenta remissae* Voss. 1. *tormenta remisse* B. 1. *tormento remissae.*

ro si arena non loricas modo, sed & corpora ipsa penetravit. illud creditu perfacile, hoc fidem non meretur. Scribe mecum *corpus usque.* nam per loricam usque ad corpus penetrasse vult. & rei veritas non aliter patitur. Omissa est praepositio venuste, atque ita lib. VIII. etiam de Indis: *corpora usque pedes carbaso velant.* ACIDALIUS. *Corpusque*, Acidalius ingeniose, *corpus usque* cum arenam hoc etiam penetrasse credi non debeat. FREINSH. Forte, *loricam inter corpusque.* HEINSIUS.

Inulti patebant] Simile Liv. XXI, 8, 11. de falarica Saguntinorum: *id telum, etiamsi haesisset in scuto, nec penetrasset in corpus, pavorem faciebat: quod cum medium accensum mitteretur, conceptumque ipso motu, multo majorem ignem ferret, arma omitti cogebat, nudumque militem ad insequentes ictus praebebat.* FREINSH.

CAPUT IV.

Tandem Tyrus vi capta, maximaque hominum strage corrupta, luctuoso deformatur incendio.

[1] Hic rex fatigatus statuerat soluta obsidione Aegyptum petere. quippe quum Asiam ingenti [2] celeritate percurrisset; circa muros unius urbis haerebat, tot maximarum rerum [3] opportunitate dimissa. Ceterum, tam discedere inritum, quam morari [4] pudebat. Famam quoque, [5] qua plura, quam armis, everterat, ratus leviorem [6] fore, si Tyrum, quasi testem se posse vinci, reliquisset. Igitur ne quid inexpertum omitteret; *plures naves admoveri* jubet, *delectosque militum imponi.* Et forte belua inusitatae magnitudinis, super ipsos fluctus dorso eminens, [7] ad molem, quam Macedones jecerant, ingens corpus adplicuit; diverberatisque fluctibus adlevans semet, utrimque conspecta est: deinde [8] à capite molis rursus alto [9] se immersit; ac modo [10] super undas eminens magna sui parte, [11] modo superfusis fluctibus condita, haud procul [12] munimentis [13] urbis emersit. Utrisque laetus fuit beluae adspectus: Macedones [14] *iter jaciendo operi* [15] *monstrasse*

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *his.* 2 D. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *velocitate.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *oportun.* 4 Mer. *putabat.* 5 Pal. 1. *quam* Fl. *quia.* 6 Voss. 2. *futuram.* 7 Voss. 2. *ad modum.* 8 Mer. omittit *à.* 9 Lugd. Amst. omittunt *se.* 10 Pal. 1. *per und.* 11 Pal. 1. omittit *modo.* 12 D. *munientis* margini *munimentis* Pal. 1. *munientis.* 13 Voss. 2. omittit *urbis.* 14 Pal. 1. *interjac.* 15 Pal. 1. *demonstr.*

Velocitate] Semel mihi monendus es lector, ubicumque in vulgatis Curtii exemplaribus, ut hoc loco & saepe alibi, *celeritate* legitur. ibi in membranis, quas mihi non sequi religio sit, *velocitate* exstare. MODIUS.

Famam quoque] Tacit. de Morib. German. *ipsa plerumque bella famam profligant.* Curtius l. VIII. *Fama bella constant, & saepe etiam, quod falso creditum est, veri vicem obtinuit.* Liv. l. XXVII. *Fama bellum conficit, & parva momenta in spem mature impellunt animos.* Tacit. Ann. l. XII. *Fama in novis coeptis validissima est.* idem de Agricola: *instandum famae, & prout prima cesserint, forte universa.* RADERUS.

Se posse vinci] In quo quantum sit momenti, optime explicat Livius XXIII, 16, 15. de Annibale modico proelio à Marcello victo: *ingens eo die res, ac nescio an maxima illo bello gesta sit* (leg. *est*) *non vinci enim ab Annibale vincentibus difficilius fuit, quam postea vincere.* Sic Plutarchus de ira cohibenda cap. 5. scribit: *Thebanos cum primum Lacedaemonios ante invictos creditos pepulissent, nullo*

ſtraſſe eam augurabantur; Tyrii, *Neptunum occupati maris vindicem* [1] *adripuiſſe beluam*, [2] *ac molem brevi* [3] *profecto ruituram.* [4] laetique omine eo ad epulas dilapſi oneravere ſe vino; quo graves, orto ſole navigia conſcendunt, redimita [5] coronis floribuſque: adeo victoriae non omen modo, ſed etiam gratulationem [6] prae-
6 ceperant. Forte rex *claſſem in diverſam partem agi* juſſerat, *triginta minoribus* [7] *navigiis relictis in litore*; è quibus Tyrii duobus captis, cetera ingenti [8] terruerant metu: donec ſuorum clamore audito Alexander, claſſem litori, è quo [9] fremitus
7 [10] acciderat, admovit. [11] Prima à Macedonum navibus quinqueremis velocitate inter ceteras eminens occurrit: quam ut conſpexere [12] Tyrii, duae [13] è diverſo in latera ejus invectae ſunt; in quarum alteram quinqueremis [14] eadem concitata, &
8 ipſa roſtro [15] icta eſt, & illam invicem tenuit. Jamque ea, quae non [16] cohaerebat,

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. *abripuiſſe.* 2 Bong. Voſſ. 1. 2. *ad molem* Pal. 1. Leid. *at molem.* 3 Fl. *profectu.* 4 Col. *laetiſque.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *floribus coroniſque.* 6 Pal. 1. Ald. Mer. Col. *ceperant.* 7 Pal. 1. *remigiis.* 8 Fl. Leid. Bong. Lugd. Amſt. *terruerunt* Voſſ. 1. 2. *terruere.* 9 Voſſ. 1. *praemitus.* 10 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. *acciderant.* 11 Pal. 1. *primo Mac.* Fl. Leid. Voſſ. 1. Vulg. *prima è Mac.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *Tyriae* D. *Tyriae duae* Pal. 1. *Tyrii duo.* 13 Bong. Fl. Leid. *ex diverſo* Mer. *eiverſo* Voſſ. 1. omittit è. 14 Voſſ. 2. *ipſa.* 15 MS. p. L. *jata* Leid. *jacta.* 16 Fl. Leid. *quohaer* Voſſ. 1. *cuiohaer.*

nullo umquam deinde ab iis victos eſſe proelio. FREINSHEM.

Belua inuſitatae magnitudinis] Diodor. l. XVII. c. 41. κῆτος ἄπιστον τὸ μέγεθος. ut è verbo videatur expreſſiſſe Curtius. RADERUS.

Abripuiſſe] Sic ſcripti libri, excuſi *arripuiſſe beluam.* minus placet. MODIUS. Expedita ominis interpretatio, quod Macedones: impedita, quod Tyrii ſibi capiebant. & haec impeditior ex hac ipſa lectione, quam Modius è ſcriptis libris dedit, cui vulgata minus placuit, *arripuiſſe beluam ac molem* &c. ex ea tamen emendationem ego, & ex emendatione vim ominis elicio, ſcriboque ita: *Neptunum occupati maris vindicem arguiſſe beluam, ac m. b. p. ruituram.* Sic nempe Tyrii interpretabantur, quaſi belua conſpecta Neptunum argueret, qui ſe vindicem profiteretur occupati maris, ac ruituram inde profecto molem, quia cum ſe belua applicuiſſet ei, mox ab ejuſdem capite rurſus in altum ſe immerſiſſet. prorſus ut haec ita praeceps ſe dediſſet, ita molem Neptuni ope datum iri. ACIDALIUS. *Arripuiſſe beluam*, Acidalius vellet *arguiſſe*, ut eſſet ſenſus, beluam id ſignificaſſe, Neptunum maris eſſe vindicem, & molem ruituram. Mihi placet *arripuiſſe*, vel *abripuiſſe*, eodem enim utrumque recidit, & hanc fuiſſe Tyriorum mentem: beluam vaſtae molis aſſimilabant operi Macedonum, hoc & illa ob magnitudinem occupabant mare, ergo quod à capite molis ſe immerſiſſet alto belua, ipſi etiam aggeri praeſagire ſimilem in mare ruinam interpretabantur. & hactenus ad ſe trahebant omen Tyrii: reliqua enim, quod *modo ſuper undas &c. haud procul munimentis urbis emerſit*, ad Macedonum ſpem pertinebant. FREINSH. Haud incommoda lectio videtur, ſi corrigas *adhibuiſſe.* id eſt praebuiſſe qui declararet, & omine praemoneret. l. VI. c. 10, 30. *ſolent capitis rei adhibere vobis parentes.* l. V. c. 4, 11. *adhibere vates.* ac ſi beluam *conſiliis adhibuiſſet interpretem* l. VIII, 12, 9. Cic. l. II. de N. D. c. 27. *Lucina adhibetur ad partus.* Virg. l. VIII. Aen. vſ. 56.

Hos caſtris adhibe ſocios, & foedera junge.

Oneravere ſe vino] Infra l. V. c. 7, 4. *ipſi mero onerati.* Salluſt. Jugurth. c. 76. *ibi vino & epulis onerati.* CELLAR.

Praeceperant] Triumphum ante victoriam cecinere, quod eſt in paroemia πρὸ τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ᾄδεις, & aliae affines. Diogenianus cent. 7. n. 56. RADERUS. Anteceperant, praeſumſerant. Cicero Philipp. XIII. c. 20. *praecipias licet gaudia.* CELLAR.

In litore] Ex adverſo Sidonii portus. Tyrus enim duos portus habet, alterum clauſum & anguſtis faucibus obverſum Sidoni; alterum apertum verſus Aegyptum, Strabo l. XVI. Tyrii tamen etiam Aegyptium portum in obſidione clauſtris munierant, ne Macedones irrumperent. Triginta naves Sidonio obverſae erant; reliqua claſſis in altero portu verſus Aegyptum ſtativa habebat. Ea gratia dixit ſupra IV, 4, 1. Alexandrum deſperatione urbis obtinendae Aegyptum voluiſſe petere. RADERUS.

Duobus captis] Androclis ac Paſicratis. Arrian. II, 4, 22. qui & depreſſarum confractarumque plurium meminit. FREINSH.

Invicem tenuit] Plane geminus huic locus eſt apud Livium XXXVII, 30, 8. de Rhodia navi, *capta memorabili caſu. nam quum roſtro percuſſiſſet Sidoniam navem, anchora ictu ipſo excuſſa è nave ſua, unco dente velut manu ferrea injecta, alligavit alterius proram*:

rebat, libero impetu [1] evecta, in aliud [2] quinqueremis latus invehebatur; quum opportunitate mira [3] triremis è classe Alexandri in eam ipsam, [4] quae quinqueremi imminebat, tanta vi [5] impulsa est, ut Tyrius gubernator in mare excuteretur è puppi. Plures deinde Macedonum naves superveniunt, & rex 9 quoque aderat; quum Tyrii inhibentes [6] remis, aegre [7] evellere navem, quae haerebat, portumque omnia simul navigia repetunt. Confestim rex insequutus, portum quidem intrare non potuit, quum procul è muris missilibus submoveretur; naves autem omnes fere aut demersit, aut cepit. [8] Biduo deinde ad 10 [9] quietem dato militibus, jussisque *& classem, &* [10] *machinas pariter admovere,* [11] *ut utrimque territis* [12] *instaret*; ipse in altissimam turrem adscendit, ingenti animo, periculo majore. quippe regio insigni & armis fulgentibus conspicuus, 11 unus praecipue telis petebatur. & digna prorsus spectaculo edidit: multos è muris [13] propugnantes [14] hasta transfixit; quosdam etiam [15] cominus gladio clypeoque impulsos praecipitavit: quippe [16] turris, ex qua dimicabat, muris hostium propemodum cohaerebat. Jamque crebris arietibus saxorum compage laxata, mu- 12 ni-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *lacu evecta* Fl. Leid. *invecta.* 2 Voss. 2. *lat. inveh. quinq.* 3 P. *tyri remis.* 4 Mer. *qua quinqueremis.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. D. omittunt *impulsa est* sed in hoc suppletur. 6 Voss. 1. & Vulg. *remos.* 7 Voss. 2. *evulsere* Ald. Frob. Bas. Col. Er. *evellunt.* 8 Voss. 1. omittit *biduo* MS. p. L. *signo.* 9 P. *quinetem.* 10 Voss. 2. *manicas.* 11 Vulg. *& undique* Bong. *ut undique* & sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. 12 Vulgo *instare.* 13 Leid. *propugnantis* Frob. Bas. Mer. Ald. Col. *propugnatores.* 14 Voss. 1. *asta.* 15 Leid. *cumminus.* 16 P. *turris hostium.*

ram: inde tumultu injecto quum divellere se ab hoste cupientes inhiberent Rhodii, tractum anchorale & implicitum remis latus alterum detersit: debilitatam ea ipsa quae icta cohaeserat, navem cepit. Idem casus Dinocratem apud Polyb. XVI, 2. implicuit: *Dinocrates cum octere congressus, ipse quidem vulnus accepit ea parte navis, quae extra aquam exstabat, quod proram vehementer erexerat; hostilem autem navem laesit, qua parte infra aquam est, primum quidem ab hostili nave separari non poterat, quantumvis saepe conatus esset remos inhibere.* RADERUS. Simile narrat & Diodorus XIII, 99. in proelio Periclis & Callicratidae; & Lucanus III. vs. 563. ex emendatione Rutgersii Var. Lect. I, 12.

Tunc quaecumque ratis tentavit robora Bruti,
Ictu victa suo, percussae capta cohaesit.

Ex quo ipso loco expressa Curtii verba, jurare ausit Rutgersius. nam Lucano posteriorem esse pro comperto habet. FREINSH.

In mare excuteretur] Virgilium ante oculos habuit l. I. Aen. vs. 115.

In puppim ferit: excutitur, pronusque magister
Volvitur in caput.

Inhibentes remos] Vulgati omnes: *quum Tyrii inhibentes remis* &c. nihil audio. MODIUS. Vulgatum *remis*, Modius non audit, ego nec hoc novum *remos.* Utrum autem melius; rationem certe non in eo, cur vel remos, vel remis navem inhibuerint. quin contra faciendum fuit. aeque omnino corrigo *innitentes remis.* ut evellerent navem, remis incumbebant, remos concitabant, acrius remigabant. ACIDALIUS. *Inhibentes remis.* Retinui hanc scripturam, suadente Gronovio l. IV. observ. c. 26. Vide Indicem voce *Inhibere.* Non placet Acidalii: *innitentes remis.* FREINSH.

Portumque] P. Bertius in libello de aggeribus putat excidisse nonnihil ante haec verba, & supplendum esse sic: *aegre evellere navem quae haerebat. Fugam ergo capiunt Tyrii, portumque &c.* mihi non persuadet, qui nihil hic desiderari video. FREINSHEMIUS.

Et undique territis instare] Ferri poterat lectio vulgata; *ut utrimque territis instaret*, nisi ego in re simili veteres semper sequi mallem. MODIUS.

Ingenti animo] Magis ad animum Alexandri: *ingenti periculo, animo majore.* Major enim ille semper omni periculo: etsi infra VIII, 14. *Tandem,* inquit, *par animo meo periculum video.* ACIDALIUS. Forte, *ingenti animo, pari periculo.* l. VIII. c. 14. *tandem*, inquit, *par animo meo periculum video.* HEINSIUS.

Jamque] Proxima Curtio habent Arrianus II, 4. & Diodorus XVII, 16. nam Plutarchus Alex. cap. 43. narratiunculam memoratu dignam infert: Alexandrum (quod & Curtius refert) exercitum otio dato refecisse, paucis moenia oppugnare jussis, ne quiescere possent Tyrii. Interea Aristandrum victimis caesis, inspectisque extis affirmasse, urbem haud dubie illo mense expugnandam. quae vox irrisu adstantium excepta est, cum ultimus tum mensis dies ageretur, nec appareret spes tam promptae victoriae. Alexandrum

nimenta defecerant; & classis intraverat portum, & quidam Macedonum in turres hostium desertas evaserant: quum Tyrii, tot simul malis victi, alii supplices in templa confugiunt; alii foribus aedium obseratis occupant liberum mortis ar-
13 bitrium: nonnulli ruunt in hostem, [1] haud [2] inulti tamen perituri. magna pars summa tectorum obtinebat, saxa, & [3] quidquid [4] manibus fors dederat, ingerentes subeuntibus. Alexander, *exceptis qui in templa confugerant*, *omnes interfici*,
14 *ignemque tectis injici* jubet. [5] His per praecones [6] pronuntiatis, nemo tamen [7] armatus opem à [8] diis petere sustinuit: pueri virginesque templa compleverant;
15 viri in vestibulo suarum quisque aedium stabant, parata saevientibus turba. Multis

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *aut inulte.* 2 Voss. 2. *multi* Vulg. *inulte.* 3 B. 2. F. *quid* Lugd. Amst. *quod.* 4 Ald. Frob. Bas. Mer. Col. Elz. Amst. Lugd. *man. fors* D. Fl. Leid. *fors in manibus* Bong. Voss. 2. *etiam in manibus* B. 1. *in manus.* 5 B. 2. Voss. 1. *is.* 6 Voss. 2. *nuntiatis.* 7 Voss. 1. omittit *armatus.* 8 Leid. Voss. 1. *dis.*

drum autem vaticiniis faventem jussisse, ut pro trigesimo mensis die, numeraretur vigesimus octavus, simul muros hostiles acriter oppugnare coepisse; ita accursu totius exercitus effectum, ut Aristandri vaticinium exitum haberet. Justinus XI, 10. longe abit ab his omnibus, *per proditionem* captam fuisse Tyrum dicens, quod illorum nemo. Sed & Polyaenus IV, 3. seorsim à ceteris asserit occupatam. Sed & alterius etiam incogitantiae Justinum olim arguit, qui eodem loco addit, *non magno post tempore*, quam scilicet coepisset obsidio, captos esse Tyrios, cum Curtius mox, & Plutarchus Alex. cap. 41. adferant, ipsos septem menses eo in obsidio fuisse consumtos. FREINSH.

Compage laxata] Sic supra de mole aquis injecta c. 3. n. 6. sed de opere intelligi potest: at *compages saxorum* non tam facile laxatur. itaque si codices assensissent, scribere non dubitassem *saxorum compage luxata* facili mutatione. Nam *luxa membra* Festo sunt *è suis locis mota & soluta*:

Tot malis victi] Virgil. l. 11. Aen. vs. 367.
- - - - - - - - - *crudelis ubique*
Luctus, ubique pavor, & plurima mortis imago.

RADERUS.

In templa] Alexander cum in Asiam transisset, *de hominibus quidem dignas rebus ab iis patratis poenas sumpsit: à templis vero Deorum prorsus abstinuit: quamquam Persae circa hanc partem maxime in Graecia deliquerant*, ut Polyb. l. v, 10. refert. POPMA. Adde Augustin. de civ. Dei I, 7. sed hujus exempli non meminerat Augustinus cum lib. 1. c. 2. de civ. D. scriberet. Plura ejus generis exempla collegit V. Cl. Georg. Rittershusius in tractatu de jure Asylorum c. 10. FREINSH.

Foribus aedium obseratis] Ut Romae plebs Gallis urbe potitis Liv. l. v. c. 41, 6. RADERUS.

Liberum mortis arbitrium] Gualterus Poëta hoc ita expressit, aevo Ahenobarbi.

Mixta plebe patres pereunt. genus omnibus unum
Mortis, sed species moriendi non fuit una:
Iste pyram reverens gladios incurrit, & ille
Ut gladios fugiat, medios se mittit in ignes.
Nonnullos alia mortem dum morte caverent,
Urbis semirutae lapsos de moenibus ultro
Aequor ei vehemens absorbuit amnis hiatu.
Occultas alii latebras, vacuosque penates
Quaerentes, laqueis jugulos aptare parabant,
Et mortem fecere sibi ne morte perirent.
Inflicta à Grajis alios divortia Martis
Quaerere dum puduit, pro jure & legibus urbis
In faciem patriae libertatemque tuendo
Elegere mori, mortis genus illud honestum,
Et labi sine labe fuit non cedere caedi,
Caedereque & caedi, dum non sequuntur inulti.

RADERUS. *Liberum mortis arbitrium.* Necem ultro eligunt, se ipsi interficiunt. CELLAR.

Haud inulti] Edd. *haud inulte*, sed insuitate opinor est hoc adverbium; & respexit hic quoque, ut saepe Curtius Virgilium Aen. 11, vs. 670.

- - *numquam omnes hodie moriemur inulti.*

FREINSH.

Et quod fors in manus] Longe venustius hoc illo impresso, *& quicquid manibus fors dederat.* MODIUS. Libri nonnulli habent *in manibus*, quam suspicor esse veram, sed mutatam à sciolo, qui nesciebat, praepositionem *in* quandoque construi hoc quoque casu tali significatione, idque vel propterea, quia legitur in aliquo *in manus*, quod sine dubio ex glossa est, adjecta illi alteri *in manibus.* SCHEFFER.

Sustinuit] Ausus est, aut ab animo suo impetrare potuit, infra l. VI. c. 9, 18. *sustinuit rescribere mihi.* Sueton. Caes. c. 74. *Phagitae numquam nocere sustinuit.* Tacit. Hist. l. 1. c. 37, 1. *quia nec privatum me vocare sustineo, princeps à vobis nominatus; nec principem alio imperante.* CELLAR.

Qui

tis tamen [1] saluti fuere Sidonii, qui intra Macedonum praesidia erant. [2] hi urbem quidem inter victores intraverant, sed cognationis cum Tyriis memores (quippe utramque urbem [3] Agenorem condidisse credebant) multos Tyriorum, [4] etiam protegentes, ad sua perduxere navigia: quibus [5] occultatis, Sidona devecti sunt. [6] quindecim millia hoc furto subducta [7] saevitiae sunt. quantumque san- 16 guinis fusum sit, vel ex hoc [8] existimari potest, quod [9] intra munimenta urbis [10] sex millia armatorum [11] trucidata sunt. Triste deinde spectaculum victoribus 17 ira [12] praebuit regis. [13] duo millia, in quibus [14] occidendi defecerat rabies, crucibus adfixi per ingens litoris spatium pependerunt. Carthaginensium legatis 18 pe-

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *salutis.* 2 Mer. Bas. Col. *in urbem.* 3 Col. *Agenorum.* 4 Pal. 1. *&.* 5 Ald. *occ. Sydona* Bong. Frob. Amst. Lugd. *occultati* Mer. Lugd. Amst. *vecti.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. *xv* Pal. 1. *vx de furto.* 7 Voss. 2. *sevicie.* 8 Bong. Voss. 1. *aestimari* Voss. 2. *extimari.* 9 Voss. 2. *inter.* 10 Voss. 2. *x.* 11 B. 1. *trucidati.* 12 Leid. Voss. 1. *praefuit* D. *praefuit* superscripto *b.* 13 Leid. Fl. Voss. 1. B. 2. 11. B. 1. *hii.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *occidendis* & sic vulgo.

Qui intra Macedonum praesidia erant] Non satis intelligo, quid his verbis noster velit. Num *intra praesidia* idem est ac *inter?* sic forte sensus esset, habuisse Macedones inter auxiliares suos etiam Sidonios. sed *praesidia* pro auxiliaribus non puto inveniri. An *intra praesidia Macedonum* est idem ac in praesidio, in tutela Macedonum? ita sensus esset, Sidonios à Macedonibus defensos, tamquam amicos. Verum hoc nihil facit ad praesentem locum. suspicor locum non esse satis integrum. SCHEFFER.

Utramque urbem] Dissentire videtur Justinus XVIII, 3, 5. qui Sidonem prius conditam; & *post multos deinde annos* (quibus verbis longius tempus complecti solet, quam unius hominis aetas protenditur) à Sidoniis Tyrum, idque, ne quod dubium restet, *ante annum Trojanae cladis.* Tamen vel sic de cognatione Tyriorum & Sidoniorum constat. Curtio consentit Cedrenus, Tyrum ab Agenore exstructam fuisse, additque, nomen id indidisse urbi ab uxore Tyro. Cum Stephanus velit à Tyro Phoenicis filio (sic enim Stephanum interpretor) denominatam. Josephus antiqu. VIII, 2. & Euseb. num. 744. scribunt conditam fuisse 240. anno ante templum Hierosolym. quae fere media esset aetas inter Agenorem, & bellum Trojanum. FREINSH.

Agenorem condidisse] Rursum impressi *Agenorem condidisse credebant*, sed ego illud *credebant* hoc loco necessarium esse, nego me illis credere. MODIUS.

Quibus occultatis] Ita Freinshemius, sed nescio an sit conveniens Latinitati. *Occultatis devecti.* Longe profecto melius, quod habent codices plerique alii, *occultati.* Neque mihi dubium, quin litera *s* adhaeserit ex initiali vocabuli sequentis *Sidona.* Contrarium accidisse videtur initio hujus commatis, ut scilicet finalis vocabuli praecedentis *navigia* absumpserit praepositionem, quae hic postulatur, sicque locum faceret obscurum, & obnoxium depravationi. lege igitur: *à quibus occultati Sidona devecti sunt.* SCHEFF.

Quindecim milia] Variant libri; in aliis enim *quinque*, quod magis verisimile est, in aliis *quindecim milia*, in quibusdam *mille* legitur, sed hoc alterius temporis & loci est. MODIUS. *Quindecim millia.* Hoc neque in Arriano, neque in Diodoro scriptum, & numerus est ingens. Glareanus V. M. putat rescribendum, quamquam & hoc nimium videri velit. Sed codices conjurant in XV. M. & quam facile hoc in turba, & tanto tumultu, cum naves ad manum? RADERUS.

Trucidata sunt] Recte ex Cod. Bongars. 1. asseruit formulam suam Curtio Cl. Drakenborgius, restituens hoc loco *trucidati*, quam probant sequentia, ubi dicit *duo millia crucibus adfixi.* Quod pluribus revincitur in notis ad Silium Ital. l. x. vs. 307.

In quibus occidendis] Feci quod soleo, veteres codices ut probiores secutus sum. nam in recentioribus est; *in quibus occidendi defecerat rabies crucibus affixi per ingens littoris spatium pependerunt.* MODIUS. *Occidendi defecerat rabies*, desierat cupiditas interficiendi. CELLAR.

Duo millia crucibus adfixi] Apud historicos, & poëtas frequens est generum inter se permutatio, cum duae dissimiles voces in oratione collocantur, quarum posterior ad rem significatam refertur, & genere non respondet. ut Livius *Sammitium caesi tria millia trecenti.* Terent. And. *ubi illic scelus est, qui me perdidit.* Vide latius Auson. Popmae fratris mei l. II. c. 2. de usu Antiq. Locut. Crucis poena omnium gravissima est habita, &, ut D. Augustinus ait, *illa morte pejus nihil inter omnia genera mortium.* Herodotus, in Thalia, refert Darium cum Babyloniam cepisset, Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixisse, data ceteris venia urbem incolendi. Crucis vero supplicium à Constantino Christi veneratione sublatum est, cujus loco Tribonianus furcam re-

 po-

pepercit; addita denuntiatione *belli*, *quod praesentium rerum necessitas moraretur.*

19 [1] Tyrus [2] septimo mense, quam oppugnari coepta erat, capta est; urbs & vetustate originis, & crebra fortunae varietate ad memoriam posteritatis insignis. Condita ab Agenore, diu mare, non vicinum modo, sed [3] quodcumque classes ejus adierunt, [4] ditionis suae fecit. &, [5] si famae libet credere, haec gens literas pri-

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *Tyros.* 2 Bong. *oppugn. sept. m. q. c. erat.* 3 MS. p. L. Frob. *quocumque.* 4 Pal. 1. *dictionis.* 5 Mer. *ut famae.*

posuit; sed crux & furca res diversae sunt. cruci criminosi figuntur, furcae suspenduntur. POPMA. De Constantino vide Lipsium de Cruce III, 14. quo pertinent haec Augustini in quaest. ex utroque test. mixtim cap. 115. *Antea cruci homines figebantur, quod postea edicto prohibitum manet.* Sed Tyrios ab Alexandro crucifixos prodit Justinus XVIII, 3, 12. *ob memoriam veteris caedis*, quod scilicet orti essent ex servis antiquorum Tyriorum, qui caesis dominis remp. sibi attribuerant. crux enim servile supplicium est, ut ad Justini locum notavit Socer meus; & Lactantius III, 26. firmat his verbis: *Indignum enim homine libero quamvis nocente supplicium est visum.* Item Seneca Contr. III, 6. *Fecit se similem servis, sororem raptis, libertum cruciariis.* Sic & Spartaci reliquias crucifixit Crassus. Tamen illam Justini rationem, quamquam nitatur simili exemplo Branchidarum, infra VII, 5, 32. ob majorum delictum exstirpatorum, haud equidem cuiquam pro certa venditaverim. nec non servi, qui duce Spartaco bellum moverant, de quibus Appianus fine lib. I. de bellis Civil. loco persimili huic Curtiano: *depugnabant, donec omnes interfecti cum ceteris occubuere, sex millibus exceptis, qui capti in crucibus sublati sunt per iter, quod à Capua Romam usque protenditur.* Quo, opinor, exemplo mox Augustus, confecto adversus Sex. Pompejum bello, servos dominis carentes adfixit cruci. Dio lib. XLIX. quos, apud Sueton. ni fallor, legi fuisse numero ad 6000. In obsidione Hierosol. Judaei saepius una die ad 500. à Romanis in crucem sublati sunt, donec tandem cruces deessent. Joseph. de bello Jud. VI, 12. Quod exemplum notabile est, quando inter alia divinae vindictae instrumenta, etiam eodem supplicio, in quo peccaverant, venit super eos sanguis justi. FREINSH. Adde Val. Max. l. II. c. 7.

Capta est] Per proditionem captam putat Justinus; per stratagema Aelianus; per vim Polyaenus. Factum hoc Olymp. 112. an. 1. aetatis Alexandri 23. regni 3. RADERUS.

Condita ab Agenore] Curtius Tyrum vetustate originis, & crebra fortunae varietate insignem ab Agenore conditam refert. Unde & jus ipsi cognationis esse cum Sidoniis, & utramque urbem Agenorem condidisse Justin. l. XVIII. tradit, Tyrum saeculorum serie antiquissimam, & postea armipotentem Romanorum coloniam ante annum Trojanae cladis à Sidoniis, Phoenicibus per Ascaloniorum regem expugnatis, eoque appulsis conditam. de Tyro Orosius l. III. c. 6. & sic Marcellin. l. XIV. *Post hanc acclivis Libani montis Phoenice regio, plena gratiarum & venustatis, urbibus decorata magnis & pulchris: in quibus amoenitate celebritateque hominum Tyrus excellit.* Tyrus autem & *Sarra* dicta est à pisce *Sar*; unde Probus ait, Ennium dixisse: Poenos Sarra id est Tyro oriundos; ut notavit vir eruditissimus Fr. Taubmannus ad illud Plauti in Truculento act. 2. sc. 6.

- - - *ad id purpuram ex Sarra tibi*
Attuli

Hinc Virg. II. Georg. vs. 556.

Ut gemma bibat & Sarrano dormias ostro.

De Tyriorum rebus gestis vide Joseph. l. VIII. antiq. Jud. c. 2. POPMA. *Agenore*, Cadmi, Phoenicis & Europae patre. CELLAR.

Mare] Unde & proverbium natum, *Tyria maria*, ut refert Reinec. in regno Phoeniceo, qui unus sufficere potest pro omnibus ad cognoscendas Tyriorum res, quantum huic instituto sufficit. Exstat autem id proverbium apud Festum. FREINSH.

Literas] Lucan.

Phoenices primi, famae si creditur, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.

MODIUS. *Literas.* De primis literarum repertoribus vide Camerar. subcisiv. 3, 70. qui merito lauream illam Adamo tribuit. quem sane tot saeculis rem tam necessariam non invenisse, praesertim cum esset, ut quidem est consentaneum, homo summa prudentia praeditus, mihi non fit verisimile. Unde probo judicium Altissiod. Chronici: *liquido claret ab ipso primo homine exordium literarum cepisse.* Lipsius ad Tacit. XI, 14, 1. citat consentientes Curtio Tacitum, Clementem Stromat. lib. 1. Isidorum, Plinium VII, 56, 2. & Suidam in *φοινίκηια*; qui fere Cadmum auctorem nominant, aut certe doctorem, à quo Graeci acceperint: alluditque eo idem Plinius V, 12, 3. Chronicon Stadensis Abrahamo tribuit inventionem Hebraicarum literarum. Eupolemus citatus in Epitome temporum, quam Scaliger edidit cum Eusebio, Judaeos à Mose literas accepisse scribit, ab Judaeis Phoenices, ab his deinde Graecos. Vide & Philostratum pag. 660. Praeter istos auctores Raderus nominat Philonem, Josephum lib. 1. contra Appion. Diodorum, Herodotum, Ciceronem, Livium,

prima aut docuit, aut didicit. Coloniae certe ejus pene orbe toto diffusae sunt: 20 Carthago in Africa, in [1] Boeotia Thebae, [2] Gades ad Oceanum. Credo libero commeantes mari, saepiusque adeundo ceteris incognitas terras, elegisse sedes [3] juventuti, qua tunc abundabant: seu quia crebris motibus terrae, nam hoc quoque traditur, cultores ejus fatigati, nova & [4] externa domicilia armis sibimet quaerere cogebantur. Multis ergo casibus defuncta, & post excidium 21 renata, [5] nunc tamen longa pace cuncta refovente, sub tutela Romanae [6] mansuetudinis adquiescit.

VARIANTES LECTIONES.

1 D. *Boetia.* 2 D. Pal. 1. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *Gadis* Voss. 2. *Ghadis.* 3 Pal. 1. *juventute, & qua tunc abundabat* Leid. Voss. 1. 2. *juventute qua tunc abundabat* sive D. *juventuti qua tunc abundabat.* 4 Mer. *& aeterna.* 5 Pal. 1. omittit *nunc tamen l. p. c. refov.* 6 P. *consuetudinis.*

vium, Eusebium de praeparatione Euangel. lib. VIII. Melam, Hieronymum, Tzetzem, Pererium, Polydorum Virgilium, Joh. Goropium Becanum: & Loccenius Hermannum Hugonem Jesuitam, qui post omnes alios observaverit hac de re, in libello de prima scribendi origine, & rei literariae antiquitate. Vide & magnum Scaligerum in digressione de literarum Ionicarum origine ad locum Eusebiani numeri MDCXVII. & Postellum in tractatu de Foenicum literis: cum Politiano Miscellan. 1, 39. FREINSH. Quia Cadmus, conditoris filius in Graeciam illas primus apportavit. CELLAR.

Coloniae] Praeter has quas recenset Curtius, memorantur ad Septentrionem *Tyros, quam praestringit fluvius Tyras* Ammian. XXII, 18. Leptis & Utica in Africa. Plin. v, 19. (Sallustii verba mox referentur) de Africanis Tyriorum coloniis sunt haec Tertulliani de Pallio cap. 1. *Sic & in proximo soror civitas vestiebat, & sicubi alibi in Africa Tyros.* FREINSH. Praecipuae ex multis tantummodo nominantur, addi possunt *Utica* apud Melam l. 1. c. 7. *Leptis, Hippo, Adrumentum*, aliae apud Sallust. Jugurt. c. 19. adde Vellej. Pat. l. 1. c. 2. CELLAR.

Motibus terrae] Sic interpretor Lucan. l. III. Pharf. vs. 217.

- - - - - - - - *Et Tyros instabilis.*

FREINSH.

Tamen] Bongars. libro suo sic adscripserat. *in tandem*, quomodo legendum quoque videbatur Sebisio. FREINSH.

Sub tutela mansuetudinis Romanae] Tyrios, instaurata urbe, Syriae reges libertate donaverant, quam Romani confirmarunt, Strabo lib. XVI. Severus tandem jus Italicum adjecit. Digest. de Censib. Leg. 1. & VIII. FREINSH. Non hic designatur *longa pax in re Romana*, ut censet Lipsius ad Tacitum, qui hoc argumento ab aetate Augusti removet Curtium; sed pax Tyriae civitatis, quam illa post mortem Alexandri tandem restituta, & simul *αὐτονομίαν* sub tutela alieni imperii, regum Syriae primum, ac dein Romanorum habuit tempore Curtii, vel Tiberii plane longam. PERIZON. Curt. Vind. p. 7.

CAPUT V.

Darii iterata de pace ad Alexandrum submissior legatio. qua repudiata, Graeci Alexandrum corona aurea donant: ille autem, per praefectos, multas in potestatem suam redigit provincias.

[1] Iisdem ferme diebus Darii literae adlatae sunt, tandem ut regi scriptae. Petebat, *uti filiam* [2] *suam*, [3] Statirae erat nomen, *nuptiis* [4] *Alexander sibi adjungeret.* 1

VARIANTES LECTIONES.

1 F. *hisdem.* 2 Bong. Voss. 2. *suam cui.* 3 Vulg. *Saptinae* vel *Statyrae* D. *Statipnae* Pal. 1. Er. *Statipnae* Ald. Bas. Mer. Col. *Satipnae* Fl. Voss. 1. *Statiprae* Leid. *Statipe* Bong. Voss. 2. *Statipre.* 4 Pal. 1. *Alexandri.*

Ut regi scriptae] Adscripto *regis* titulo & nomine, quod superiori epistola omiserat. Vide cap. 1. CELLAR.

Saptinae] Membranae *Statiprae*, unde lege, quemadmodum Plutarchus, Arrianus, alii etiam appellant, *Statirae.* MODIUS. *Statirae*, variant in hujus loci scriptura impressi codices, in quibusdam *Sartinae*, in aliis, *Satyriae*, in nonnullis autem *Statyrae* legitur. At ex Plutarcho, & Justino XII, 10, 9. *Statirae* reponendum. Statiram enim majorem natu

ret. Dotem fore omnem regionem inter Hellespontum & [1] Halyn amnem [2] sitam; inde 2 *Orientem spectantibus terris contentum [3] se fore. Si forte dubitaret quod offerretur accipere: numquam diu eodem vestigio stare fortunam; semperque homines, quamtamcum-* 3 *que felicitatem habeant, invidiam tamen sentire majorem. Vereri, [4] ne se avium modo, quas naturalis levitas ageret ad sidera, [5] inani ac puerili mentis [6] adfectu [7] effer-* 4 *ret. Nihil difficilius esse, quam in illa aetate tantam capere fortunam. Multas se ad-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. Frob. Mer. Bas. Col. Lugd. Amst. *Alyn.* 2 Voss. 2. omittit *sitam.* 3 Leid. Voss. 1. 2. Bas. Frob. Mer. Col. D. Pal. 1. Ald. omittunt *se fore.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. *se, ne,* Voss. 2. *sese ne.* 5 Bas. *se inani.* 6 D. omittit *adfectu* suppl. à manu secunda Fl. Leid. Voss. 1. etiam omittuut. 7 Amst. *se offerret* B. 1. 2. Fl. Leid. Voss. 1. *afferet* Pal. 1. totum locum ita constituit: *vereri se ne avium modo quas naturalis levitas ageret ea quae possederat inanibus ac puerilibus liniamentis efferret.*

natu Darii filiam legitimo sibi copulavit matrimonio Alexander, juniorem Drypetim Hephaestioni uxorem dedit. Arrianus VII, 1, 18. refert, Alexandrum tres uxores duxisse, & majorem natu Darii filiam, quam matrimonio sibi junxit, non Statiram, sed Barsinen vocatam fuisse: & praeter hanc aliam Parysatin, ex filiabus Ochi natu minimam, sed & antea Roxanem Oxyatris Bactrii filiam: Sed Arriano non assentior. nam Barsine Artabazi filia fuit principis purpuratorum, ex qua Alexander filium suscepit Herculem, & quo tempore ceteras quoque Persidas distribuit, & amicis in matrimonium collocavit, alteram sororem Apamam Ptolemaeo, Eumeni Bersinem, ut in Eumene cap. 2. refert Plutarchus. POPMA. Statiram autem ei puellae nomen fuisse, potius quam aliud eorum, quae multiplex librariorum error generavit, etiam argumento est Statira, Mithridatis Pontici soror, de qua Plutarch. Lucullo cap. 35. ii enim Reges Persicis fere nominibus utebantur. FREINSH.

Inter Hellesp. & Halyn] Strabo lib. 11. *Regio intra Halyn quae dicitur, continens ad Pontum & Propontidem sitos, Paphlagonas, Bithynos, Mysos, & Phrygiam Hellesponto, ut solent vocare, imminentem, cujus est etiam Troas.* Hinc Alexander statim num. 7. *Dotem sibi dari Lydiam, Ioniam, Aeolidem, Hellesponti oram.* Herodotus I, 72. *Imperium Medicum & Lydium disterminabat fluvius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas &c. interfluit.* Deinde concludit. *Ita flumen Halys cuncta fere superiora Asiae, à mari, quod Cypro objectum est, ad Euxinum usque Pontum dirimit. Est autem totius regionis longitudo quinque dierum itineris viri expediti.* Herodotum Plinius VI, 2. illustrat & sequitur. *Halys à radicibus Tauri per Cataoniam, Cappadociamque decurrens &c. ejusdemque nominis sinus, ut Asiam poene insulam faciat CC. M. passuum haud amplius, per continentem ad Issicum Ciciliae sinum.* CC. M. passuum, si quinque millibus nostrum milliare definias, efficient 40. milliaria: si quatuor millibus, erunt 50. quae si 5. diebus velis percurrere, uno die percurres 8. vel 10. milliaria. quod expedito viatori non est difficile. Arrianus miscet duas Darii epistolas, à Curtio sejunctas. RADERUS. *Inter Hellesp. & Halyn.* Vetus Lydorum regnum, quod Croeso Persae ademerant. CELLAR.

Contentum se fore. Si forte] Ita hunc locum à libris destituti de conjectura emendavimus: bene, an secus, tui, lector, judicii facio, dum meminéris in simili re frequentes admodum peccare membranas. *se fore. si forte* post invicem posita fefellerunt librarios, qui omisso altero illo excudi curarunt; *inde Orientem spectantibus terris contentum. si forte* &c. Quae lectio quid sibi velit, ne Deus quidem Delphicus temere dixerit. MODIUS. *Se fore*, omittunt haec verba quaedam edd. haud dubie propter sequentia; *si forte.* FREINSH.

Invidiam sentire majorem] Vellejus l. 1. c. 9. *assidua imminentis fortunae comes invidia, altissimisque adhaeret.* CELLAR.

Ne se] Sic melius impressi quidam, quam alii *se ne*, nisi in fine periodi legas *efferretur.* sed illud absque dubio rectius. FREINSH. *Vereri ne se avium more.* Verba haec sic ab emendatoribus sunt formata. Curtii ipsius aliter habuere, quod liquet ex diversis multisque lectionibus. Codex Palatinus unus exhibet locum totum hoc modo: *vereri se ne avium modo, quas naturalis levitas ageret ea, quae possederat inanibus & puerilibus liniamentis efferret.* ex quo conjicio scripturam veterem ita se habuisse. *Vereri se, ne avium modo, quas naturalis levitas ageret, ob ea, quae possederat, inanibus & puerilibus linimentis se efferret.* Nempe *linimenta* posita pro *delinimentis.* Delinimenta vero, quibus quis demulcetur, & pertrahitur ad aliquid. Ita sensus erit; metuere se, ea quae occupata habeat, Alexandro sint instar delinimenti alicujus puerilis, quo gaudeat, seseque efferat, tamquam re incomparabili. SCHEFFER.

Adfectu] Haec vox in Codice scripto Coloniensi non erat. nec video, quomodo abesse posset. sed tamen non erat. MODIUS.

Nihil difficilius] Eodem tendunt verba M. Antonini filium adolescentem amicis commendantem: *stantem difficile in maxima licentia moderari sibi.* Herodian. l. 1. 8. Eo pertinet Oratio Hannibalis ad Sci-

adhuc reliquias habere; nec semper [1] *in angustiis posse deprehendi: transeundum esse Alexandro Euphraten, Tigrinque & Araxen, &* [2] *Hydaspen, magna munimenta regni sui. veniendum in campos, ubi paucitate suorum erubescendum sit.* 5 [3] *Mediam, Hyrcaniam,* [4] *Bactra, & Indos Oceani* [5] *accolas* [6] *quando aditurum?* [7] *vel Sogdianos & Arachosios,* [8] *nomine* [9] *tantum notos, ceterasque gentes ad Caucasum &* [10] *Tanaïm pertinentes? Senescendum fore tantum terrarum vel sine proelio obeunti.* 6 *Se vero ad ipsum vocare desineret: namque illius exitio* [11] *esse venturum.* 7 Alexander [12] iis illis, qui literas attulerant, respondit; *Darium sibi aliena promittere:* [13] *quod totum amiserit, velle partiri. Doti* [14] *sibi dari Lydiam,* [15] *Ioniam,* [16] *Aeolidem, Hellesponti oram, victoriae suae praemia. leges autem à victoribus dici, accipi à victis.* [17] *In utro statu ambo essent, si* [18] *solus ignoraret, quamprimum Marte decerneret.* 8 *Se quoque, quum* [19] *transisset mare, non Ciliciam, aut* [20] *Lydiam, (quippe tanti belli*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. Lugd. *inter angustias.* 2 Leid. Voss. 1. 2. D. *Idaspen* Ald. Col. *Hydaspem.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Frob. Bas. Mer. Col. Amst. Lugd. *in Med.* 4 Voss. 2. *Batras.* 5 P. *incolas.* 6 Mer. Ald. *quando se adit.* D. Pal. 1. *quandoque ad.* B. 2. *quado ad.* B. 1. F. *quados ad.* 7 D. Pal. 1. *ne S.* Bong. Leid. *ne Socd.* Frob. Col. Voss. 1. *ne Sogd.* Mer. *ne Soglianos* Voss. 2. *vel Sodianas.* 8 Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. Bas. Col. *nominem* Voss. 2. *nomine* in margine eadem manu correctum *nomina.* 9 D. Pal. 1. Leid. Voss. 1. 2. Bas. Mer. Col. omittunt *tantum notos.* 10 P. *Tanati impert.* Leid. *Tanaitin.* 11 Fl. Leid. Pal. 1. Frob. Bas. Mer. *se esse.* 12 Vulgo *his qui* & sic Fl. Leid. Voss. 1. *iis qui.* 13 Fl. Leid. Bong. *& quod totum* Voss. 1. *eo quod.* 14 P. omittit *sibi dari.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Ionas* Mer. Bas. Col. *Ionidas.* 16 Voss. 2. *Helidem.* 17 Leid. *an in.* 18 Pal. 1. *solum.* 19 Fl. Leid. Bong. Lugd. Amst. *transiret.* 20 Ald. Pal. 1. Bas. Frob. Mer. Col. *Lydiam ignorare.*

Scipionem apud Polyb. I. xv, 7. & apud Liv. l. xxxi, 18, 4. Philippi; *aetas se ferociorem reddit.* FREINSH.

In illa aetate] Aetate juvenili, quae imprudentius plerumque agit, & facile fortunam suam praecipitat. CELLAR.

Araxen & Hydaspen] Araxes Armeniae & Mediae fluvius: alius Persidis, sed qui verius *Aroses* vocatur. vide Salmas. in Solin. p. 495. ed. Ultr. *Hydaspes* autem Indiae fluvius Persarum regni, munimentum nequaquam dici potuit. Aut ergo lapsus est Curtius, ut saepe in Geographia; aut *Choaspes* Susianae, vel aliud fluminis nomen substituendum. CELLAR.

Mediam] MSS. *in Med.* Forte, *inde Mediam.* HEINSIUS.

Quando aditurum] Libri plerique habent, *quandoque*, item *quando se*, forte noster scripserat *quando quaeso aditurum.* SCHEFFER.

Vel Sogdianos] Scripti omnes, *ne Sogdianos & Arachosios nominem ceterasque gentes &c.* sed hoc modo parum cohaerent media, & postrema primis. retinui itaque Lugdunens. scripturam, utpote quae & sanior sit, & Curtio solentior. sic supra dixit, *ignota etiam ipsi gentium nomina* & alibi aliter. MODIUS. *Sogdianos, Arachosios* extremos Persici regni ad orientem populos. CELLAR.

Ad Caucasum & Tanaim] Caucasus mons in Colchide post Euxinum pontum. Tanais fluvius Europam ab Asia disterminans: uterque extra terras, quas Alexander petiturus erat. sed notus error Curtii vel Alexandri militum, qui *Paropamisum* Caucasum, *Jaxartem* Tanaim vocavere. CELLAR.

Alexander his qui] Impressi, *Alexander his illis qui*, sed illis quid ineptius? MODIUS. Quid si legas? *Alex. sic illis.* nam etsi intelligas *iis* quasi *per ea*, vel *ad ea*, κακοφωνίαν tamen habent haec conjuncta.

Et quod totum amiserit] Haec ita scribunt ineptissimi homines. *Alexandrum sibi aliena promittere: quod totum amiserat, velle partiri.* nugae maximae. MODIUS.

Se quoque cum transiret mare] Audeo dicere, non aversis Musis hunc locum ita emendavi, cum legeretur antea in aliis hoc modo: *se quoque cum transisset mare, non Ciliciam aut Lydiam ignorare; quippe tanti belli exiguam hanc esse mercedem: sed Persepolim caput regni ejus, Bactra deinde & Batava &c.* in aliis hoc, *se quoque cum transisset mare n. C. a. L. ignorare: q. t. b. e. h. esse m. s. P. c. r. e. B. d. Ecbatana &c.* in quibus ut vides illud *ignorare* ab ipsa ignorantia huc inculcatum turbat omnia. sed bene, quod membranae nos, & hoc vel furcillis hinc esse ejiciendum, & reliqua ita quemadmodum excusa sunt, restituenda monuerunt. MODIUS. Non nemini displiceat in illis istud *quoque* sic quidem nude positum. nam addita particula magis ferre vulgus posset. *se tum quoque, cum transiret mare.* At Curtius suo eleganti more omittit eam, atque ita cum saepe tum lib. VI. *Darium quoque cum occidisset Bagoam hac excusatione satisfecisse popularibus.* nam ita prorsus & illic capies. quae hic sequuntur in vulgatis meliora. nos adjuvamus, & totum scribimus. *se quoque cum transiret mare, non*

li exiguam [1] *hanc* [2] *esse mercedem*) *sed Persepolim caput regni ejus*, [3] *Bactra deinde*, [4] *& Ecbatana*, *ultimique Orientis oram imperio* [5] *suo destinasse. Quocumque ille fugere potuisset*, *ipsum sequi posse: desineret terrere fluminibus*, *quem sciret maria transisse.*
9 Reges quidem [6] invicem haec scripserant. Sed [7] Rhodii urbem suam portusque [8] dedebant Alexandro. Ille Ciliciam Socrati tradiderat: [9] Philota *regioni circa Tyrum* [10] jusso *praesidere*. Syriam, quae [11] *Coele* appellatur, Andromacho Parmenio
10 tradiderat, [12] bello quod supererat interfuturus. Rex Hephaestione [13] *Phoeni-*
11 *cis oram classe praetervehi* jusso, ad urbem Gazan cum omnibus copiis venit. [14] Iisdem fere diebus sollemne erat [15] ludicrum [16] Isthmiorum, quod conventu totius

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. omittit *hanc*. 2 Pal. 1. Lugd. Amst. omitt. *esse*. 3 Voss. 2. semper *Batra*. 4 Vulgo omittitur *&* Col. Bas. Mer. *& Battava* Voss. 2. *& Batana*. 5 Voss. 1. 2. Fl. Leid. Bong. omittunt *suo*. 6 Leid. Voss. 1. 2. *haec invic.* 7 B. 1. 2. Voss. 1. *Hrodii*. 8 Voss. 1. 2. Ald. Frob. Mer. Col. *debebant*. 9 Fl. Voss. 1. Bong. *Filiatae* Voss. 2. D. *Filiate* B. 1. *Philotae*. 10 Voss. 2. *praesid. juss.* 11 Voss. 2. *celes*. 12 Fl. Leid. Voss. 1. Ald. D. Col. Frob. Bas. Mer. *ab illo quod supererat iter facturus* Pal. *ab illo q. s. iter futuris*. 13 Vulgo *Phoenices*. 14 Fl. Leid. *Hiisdem*. 15 P. omittit *ludicrum*. 16 Sic D. sed cum rasura, aliud prius fuit Pal. 1. *Isthimiorum* Leid. *Iistymiorum* Voss. 1. *Istymiorum*.

non Ciliciam aut Lydiam, *quippe tanti belli exiguam hanc mercedem*, *sed Persepolim caput regni ejus*, *Bactra deinde & Ecbatana*, *ultimique orientis oram imperio destinasse.* ACIDALIUS.

Aut Lydiam] Multi veterum: *aut Lyd. ignorare.* credo fuisse: *aut Lydiam*; *non ignorare quippe tanti belli exig. hanc esse mercedem: sed* &c. FREINSH.

Belli exiguam hanc esse mercedem] Lego; *belli exiguam has esse mercedem.* HEINSIUS.

Persepolim, *Bactra*, *Ecbatana*] Praecipuas urbes regni Persici nominat, provinciarum ditissimarum Persidis, Bactrianae & Mediae capita. CELLAR.

Rhodii] Adde Oros. III, 17. Quo tempore suspicari licet, eos munera misisse Alexandro, inter quae fuerit & pretiosum illud ἐπιπόρπαμα, cujus Plut. in vita cap. 60. meminit. Rex autem vicissim Rhodios amavit atque auxit, ut videre est ex Diodoro XX, 82. Nec diu tamen illi in fide: quippe intellecta morte Alexandri, praesidium Macedonum, cujus infra IV, 8, 12. meminit noster, ejecerunt, seque in libertatem vindicarunt. Diodor. XVIII, 8. FREINSH.

Andromacho] Hunc ab ipso Alexandro praefectum locis illis scribit Euseb. n. MDCLXXXV. *Alexander capta Tyro Judaeam invadit*, *à qua favorabiliter exceptus Deo victimas immolavit*, *Pontificem Templi honoribus plurimis prosequitur*, *Andromacho locorum custode dimisso*, *quem postea Samaritani interficiunt &c.* Quam historiam cum alibi, quam apud Eusebium, non legi diceret Scaliger, apparet virum summum id temporis hujus loci Curtiani, & item alterius infra IV, 8, 9. non fuisse recordatum. Sed & Cedrenus rei meminit, ἧς καὶ ἐπιμελητὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τόπων Ἀνδρόμαχον κατέστησεν, ὃν ἀν ἀνελόντες οἱ τὴν Σαμάρειαν οἰκοῦντες, δίκας ἔτισαν: *Cujus Curatorem cum locis vicinis constituit Andromachum: quem interfecerunt Samariam habitantes*, *poenasque dederunt.* FREINSH.

Bello quod supererat] Diu me torsit hic locus, perdiu. Lugdunensis editio habebat, *ab illo quod supererat iter facturus.* Atque hoc Gymnici editione confirmatur. Colonienses membranae, *ab illo quod supererat interfuturum.* Sigebergensis, *ab illo quod supererat interfuturis.* quae omnes lectiones aliae aliis vitiosiores, tales sunt, ut in iis excutiendis magnopere laborandum sano alicui non videatur: venit tamen in mentem suspicari absque illo *ab* ita haec posse constitui. *illo*, *quod supererat*, *iter facturus*, sed ne hoc quoque satis placebat. Igitur versanti animum in omnes partes, haec tandem sedit, & non dico jam opinio, sed sententia, non aliter scripsisse Curtium, quam *bello quod supererat interfuturus*, prona fuit ad errorem via, in vocibus *bello* & *ab illo*, nec illi *interfuturus* vis ulla à me est adhibita, cum ut ante dixi, scripti etiam alii *interfuturum*, alii, quod adhuc propius à vero abest, *interfuturis* haberent. sic igitur hic statuo, & Glareani modestiam, qui more suo quid sibi velint verba, *ab illo quod supererat iter facturus*, ingenue ignorare fatetur, vehementer amo. MODIUS. Aldus & Frobenius ediderunt *iter facturus*, pro *interfuturus*, eamdem lectionem firmant MSS. Palat. Bongars. in quibus & pro *bello* legitur *ab illo.* Unde suspicor, lectionem Curtii veram esse, *ad bellum*, *quod supererat*, *iter facturus.* Vitium natum ex eo, quia pro *ac bellum* antique & compendiose scriptum fuit *ad bello* cum lineola super litera ultima, deinde junctum utrumque & factum *abello*, & ab emendatore *ab illo.* SCHEFFER.

Urbem Gazan] Mari vicinam, in via, quae Hierosolymis in Aegyptum ferebat. CELLAR.

Ludicrum Isthmiorum] Ex quatuor ludorum Graeciae generibus non ultimum fuit, quod in Isthmo apud Corinthum celebrabatur, de cujus sollemnitate vide sis Liv. l. XXXIII. c. 32. CELLAR.

Ut

tius Graeciae celebratur. In eo concilio, [1] ut sunt Graecorum temporaria ingenia, decernunt, *ut* [2] *duodecim* [3] *legarentur ad regem, qui ob res pro salute* [4] *Graeciae ac libertate gestas, coronam auream donum victoriae ferrent.* Iidem 12 paullo ante [5] incertae famae captaverant [6] auram, ut quocumque pendentes [7] animos tulisset [8] fortuna, sequerentur. Ceterum non ipse modo rex obibat 13 urbes, [9] imperii jugum adhuc [10] recusantes; sed praetores quoque ipsius, [11] egregii duces, pleraque invaserant. [12] Calas Paphlagoniam, Antigonus Lycaoniam: Balacrus [13] Idarne praetore Darii superato [14] Miletum cepit: [15] Am- 14 photerus & Hegelochus centum sexaginta navium classe insulas inter Achaiam [1] at-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. *Graeci ut sunt temporaria ing.* Pal. 1. *Graeci ut sunt temporalis ing.* Ald. Frob. Mer. Col. *temporalia* Voss. 2. *temperalia* Bong. *Graeco ut sunt temporaria* P. *Graeco ut sunt temporalia ing.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. Pal. 1. B. 1. 2. *xv.* 3 Mer. *delegarentur.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Amst. Lugd. *ac lib. Graec.* 5 B. 1. *marte.* 6 P. *auream.* 7 Pal. 1. *animis* Fl. Leid. Ald. Frob. Bas. Mer. Col. *animus.* 8 Fl. Leid. D. Pal. 1. Ald. Mer. Frob. Bas. Col. *fortunam.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *adh. jug. imp.* 10 D. *recussantes.* 11 Leid. *egregiae.* 12 Leid. Voss. 1. Ald. D. Mer. Bas. Col. *Chalas.* 13 Pal. 1. D. Gyd. P. *Hydania* F. B. 1. 2. Fl. Leid. Voss. 1. *Hydarne Dar. praet.* 14 Bong. *duo milites* B. 1. *II miletum* Voss. 1. *II duos miletum* B. 2. *II miltum* imposita numeris lineola Fl. Leid. *II duos militum* F. D. *duos militum* Voss. 2. Mer. *duo millia militum.* 15 Ald. *pr. D. s. Hegep. Amph. & Miletum cepit centum* Bong. Bas. Mer. Col. *Amph. & Egilog. centum* D. omittit & Frob. Elz. Amst. Lugd. *Amph. & Egilochus centum* Voss. 2. *Amfot. & Egilocus centum & sexag.*

Ut sunt Graecorum] Ita impressi, nisi quod *temporalia*, non temporaria legebant. in membranis erat, *Graeci ut sunt temporaria ingenia* &c. hinc est, licet ceteras illas non satis probas hic esse ducam, cur *temporaria* malim, praesertim cum hoc saepius uti veteres deprehendam. & *temporale* etiam apud JC. id significet, quod ad tempus durat, non quod sibi non diu constat, sed facile subinde mutatur. quales fuisse Graecos hac voce dicere vult Curtius. MODIUS. *Temporarius* est temporibus aptus, & pro illorum mutatione varius & mutabilis. sic Sen. epist. 9. *temporarias amicitias* vocat temporibus accommodatas, cum iis manentes, abeuntes. de Graecorum autem levitate consulatur Cicero pro Flacco c. 4. CELLAR.

Duodecim] Diodor. l. XVII, 48. quindecim legatos fuisse scribit. infra l. VII, 8, 8. à Scythis viginti mittuntur. rursum l. IX, 7, 12. duarum gentium legati centum Alexandrum adeunt. FREINSH. MSS. codices nostri etiam exhibent *xv.*

Coronam auream] Vide Lipsii admiranda l. II. c. 9.

Donum victoriae ferrent] Quid est *ferre donum victoriae*, an *ob victoriam*? ita puto locum exigere. sed tamen displicet loquendi genus, primum, quia deest casus, quo declaretur, cui ferenda fuerit corona. deinde nec corona victoriae, nec *donum victoriae* in usu est: dicitur enim corona virtutis, corona ob res bene gestas & id genus. itaque paene credo Curtium scripsisse: *Donum victori afferrent.* SCHEFFER.

Pendentes animos tulisset] Hoc modo haec esse legenda admonuit me Palmerius meus, recte sane, nam quid illud est, quod in vulgatis libris legitur? *ut quocumque pendentes animus tulisset, fortunam sequerentur.* MODIUS. *Animos fortuna*, sic multò melius, quam cum aliis; *quocumque pendentes animus tulisset, fortunam sequerentur.* Animi enim illorum pendebant in ancipiti: atque ita comparati erant, ut quocumque verteret fortuna, ut solent mortales, eo ipsi quoque inclinarent. at altera lectio, si bene examines, vana est: *quocumque pendentes animus tulisset.* Si animum sequuturi erant, haud sane pendere poterant, statim enim suscepissent eorum partes, quibus amplius faverent: sed Curtius vult nihil in consilio habuisse praeter fortunam partium. Sicut Albani apud Florum 1, 3, 6. *medii inter duos exspectavere fortunam.* ubi Notam vide. FREINSH. Forte, *pendentes animis impulisset fortuna.* HEINSIUS. Quocumque dubios animos fortuna & felicior eventus adduxisset. nam si Darius vicisset, deserturi erant partes Macedonum: his autem praeter exspectationem felicibus gratulantes vere temporibus serviunt. CELLAR. Medicina indigere hunc locum censet Pater Gronovius, quum codd. Flor. *animus*, Pall. *animis* habeant, quod possis tenere una cum Ciceronis loco in Tusculanis l. 1. c. 40. Ipsum tamen capit: *quocumque pendentes animi tulisset fortuna.* sic lib. IV. Tusc. *qui appropinquans aliquod malum metuit, exanimatusque pendet animi.* vide ipsum ad Livium l. VII. c. 30.

Miletum cepit] Manu exarati constanter *duo millia militum*, manavit error à ductu literarum. MODIUS. *Cepit*, malim *recepit*, tum quod ita se res habet. prius enim in potestatem redacta ista omnia defectio aut hostis alienaverat: Arrian. IV, 3, 7. tum etiam quod Curtius non videtur facile dicturus, *capere Paphlagoniam, Lycaoniam, &c.* FREINSH.

[1] atque Asiam in [2] ditionem Alexandri redegerunt. [3] Tenedo quoque rece-
15 pta, Chium, incolis ultro vocantibus, statuerant [4] occupare: sed Pharnabazus Darii praetor, comprehensis qui res ad [5] Macedonas trahebant; rursus [6] Apollonidi & [7] Athanagorae suarum partium viris, urbem cum modico prae-
16 sidio militum [8] tradit. Praefecti Alexandri in [9] obsidione urbis perseverabant; non tam suis viribus, quam ipsorum [10] qui obsidebantur voluntate. Nec fefellit opinio. namque inter [11] Apollonidem & duces militum orta seditio, inrumpendi

VARIANTES LECTIONES.

1 B. 1. omitt. *atque Asiam &c. receptum.* 2 Pal. 1. *dictionem.* 3 Vulgo *Tenedon quoque receptum* Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *hostium receptaculum* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *receptaculum* sed omittunt *hostium.* 4 sic D. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Bas. Mer. Col. Vulgo *& Chion occ.* 5 Fl. Leid. Voss. 2. Ald. *Macedones.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Apollinidi* Col. *Appollinidi.* 7 Voss. 2. *Nathagorae* Aliae editt. *Athenag.* 8 Voss. 2. Mer. *tradidit.* 9 Mer. *obsidionem.* 10 Voss. 2. omittit *qui.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. *Apolliniden* Bong. Voss. 2. Bas. Lugd. Amst. *Apollinidem* Col. *Appol.*

Tenedon quoque receptum] Sic hunc locum constitui ex aequo scriptos & editos libros secutus. in his enim erat. *Tenedon quoque hostium receptaculum incolis ultro vocantibus. Statuerant & Chion occupare.* in illis, *Tenedon quoque receptum incolis ultro vocantibus statuerant occupare*, quam lectionem magna ex parte Gymnicus imitatur, scribens *Tenedon quoque hostium receptaculum incolis ultro vocantibus statuerant occupare.* sed audi Gymnice Glareanum. *Impudens*, inquit, *in plerisque codicibus mendum, qui verbum* statuerant *ad superiora connectunt omissis duobus verbis* & Chion, *cum sequentia omnia ad Chion non ad Tenedon facta sint.* Verum tu fortasse aut non credes Glareano, aut, quod abominor, negabis tanti esse, utrum bene an sequius libri tui imprimantur, ut eo nomine ipse laborem inspiciundi vetera exemplaria & rem diligentius examinandi capias, aut alios paucorum nummorum sumtu, qui id faciant, conducas, ut lubet: dum scias, me sane Glareano, de eo, quod ad hunc locum scripsit, pariterque quod sine exemplaribus porro eum, quum corruptum videret, non perverterit, gratias ingentes agere, satis gnarus, id quod excudendum curavi, qui scripturas, jam à me allegatas considerabunt, & omnino stupidi non sunt, è vestigio probaturos. MODIUS. Hadriani Junii optima editio & ad MS. emendata rescribit; *Tenedon quoque hostium receptaculum, incolis ultro vocantibus.* nam ante vocem *Tenedon* comma duntaxat ponit, ut sequentia ad vocem *redegerunt*, referantur. Aliter ut vides Modius. aliter omissis duobus verbis *& Chion*, vere emendat Glareanus adjectis *& Chion*, & *statuerant* ad Chion retrahit. nam quae sequuntur ad Chium pertinent. Modius *Tenedon receptum* satis Latine? *receptam* dixisset: receptum docet fuisse receptaculum, ut habent omnes editiones praeter Rhodianam. Lego: *Tenedon quoque receptam.* audi, redegerunt in ditionem Alexandri. RADERUS. *Tenedon quoque receptum*, sic fecisse dicitur Modius, cum esset, *Tenedon quoque receptam.* & sane vocem *hostium* etiam priscorum quidam omittunt. Possis defendere, *Tenedon receptum* dici, quomodo illud, *Centauro invehitur magna*, ut scilicet subaudias oppidum. FREINSH. Sed nec *Tenedon* nom. casu fero, & intellectum talem vocis *oppidum* sine exemplo esse puto. Repetenda lectio vetus. Ex Dan. & Pal. 1. notavit Gruterus: *Tenedon quoque receptaculum, incolis ultro vocantibus, statuerant occupare.* Ubi vides deesse illa, *& Chion*, quae nec fuerunt in scriptis Modii, nec in editione Gymnici, ut testatur idem Modius. Ea sine dubio interposuerunt recentiores ex Arriani libro tertio; qui ostendit, quae sequuntur, ad Chium pertinere; & de utraque urbe continenter memorat. Habuerunt etiam editiones illud *receptaculum*, sed cum id solum sine sensu esset, addiderunt, *hostium.* Nos ex scriptura veteri facile restituimus: *Tenedo quoque recepta, Chium, incolis ultro vocantibus, statuerant occupare.* Vides, ut se det res ipsa sine ulla violentia. Ex, *receptaculum*, fecimus, *recepta Chium:* verba autem illa, *incolis ultro vocantibus*, tam referri bene ad Chion quam ad Tenedon, quae sequuntur demonstrant. GRONOVIUS. Lectio, quam expressimus, ne quid diffiteamur, Gronovii est (l. 11. observ. c. 8.) quam etiam Tellierius sequutus est. CELLAR.

Namque inter Apollonidem & duces] Quinam obsecro hi duces? Apollonides certe unus. sed hunc cur velut ex eorum numero excludit? Si istum non excludit, addere debebat & reliquos. Qui autem hi, iterum dico, reliqui duces? nulli praeter Apollonidem & Athenagoram. hujus nomen à librariis supina negligentia omissum inseres vicissim & scribes: *namque inter Apollonidem & Athenagoram duces militum*; hos duces paullo ante Pharnabazus faciebat: *sed Pharnabazus Darii praetor comprehensis qui res ad Macedonas trahebant, rursus Apollonidi & Athenagorae, suarum partium viris, urbem cum modico praesidio militum tradit.* inter eos dissensio & seditio orta dedit Alexandrinis irrumpendi occasionem. ACIDALIUS. Acidalius ad-

di [1] in urbem occasionem dedit. Quumque porta effracta cohors Macedonum intrasset; oppidani, olim consilio proditionis agitato, [2] adgregant se Amphotero & [3] Hegelocho; Persarumque praesidio caeso, [4] Pharnabazus cum Apollonide & Athanagora [5] vincti traduntur. [6] Duodecim triremes cum suo milite ac remige; praeter [7] eas triginta [8] naves & [9] piratici lembi, Graecorumque tria millia à Persis mercede conducta. his in [10] supplementum copiarum suarum distributis; piratisque supplicio adfectis: captivos remiges adjecere classi suae. Forte Aristonicus, [11] Methymnaeorum tyrannus, cum piraticis navibus, ignarus omnium quae

17 18 19

Variantes Lectiones.

1 Leid. omittit *in*. 2 Pal. 1. *aggregante se*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. *Hegilacho* Voss. 2. *Egilaco* Ald. *Hegelacho* Bong. *Egilacho* Mer. Bas. Col. *Egilocho* Frob. Elz. Lugd. Amst. *Egilocho*. 4 Pal. 1. *Pharnabarus* Voss. 2. Frob. Bas. Col. *Farnab*. 5 Pal. 1. *vincitur. Traduntur*. 6 Leid. *xxx*. 7 Voss. 2. omittit *eas*. 8 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. Amst. *inanes* F. *tamen & B.* 1. erasum *i*. 9 Voss. 2. *pirratici*. 10 P. *supplementis*. 11 D. *Medimncorum* Ald. *Methymneor*. Mer. Col. *Medimeor*. Bas. *Metimeorum* Voss. 2. *Mechineorum* Lugd. Amst. *Methymnae orae*.

addit Athenagoram ipsi Curtio inferendum, sed plures erant, quos Arrianus ponit, Aristonicus, Phisinus & Megareus. RADERUS. *Apollon. & duces*, non sperno conjecturam Acidalii: *Apollonidem & Athenagoram duces militum*. Vulgatam si retineas, capies ortam dissensionem inter Apollonidem Chium, cui simul cum Athenagora patriae imperium tradiderat Pharnabazus; & duces praesidiariorum militum, qui nimirum praesidio praeerant, ut Apollonides popularibus suis. Nam ita saepe evenit, ut oriatur dissidium inter principes civitatis, & militum praesidiariorum duces. quo pertinet exemplum Palaepolitanorum apud Liv. VIII, 25, 11. & alia similia. Atque haec opinio verior est. Fallitur Raderus qui putat per duces hos militum intelligi Phisinum & Megareum, de quibus Arrian. III, 1, 6. nam & illi non militum duces, sed popularis defectionis auctores adjutoresque fuerunt. multo autem gravior error est, quo eodem Aristonicum trahit. quamquam enim Arrianus eum simul cum Chiis istis ad Alexandrum pertractum narret; tamen de his posterioribus tantum intelligit, quod addit de defectione concitata. FREINSH.

Olim] Pridem, nuper, non semper de longissimo tempore Curtius. sic l. IV, 7, 1. *Aegyptii olim Persarum opibus infensi*. ubi Raderus. l. VII, 1, 12. *olim sibi esse suspectos*. l. VIII, 14, 10. *olim ad notum sonum auribus mitigatis*. Terent. And. a. 1. sc. 5, 35. *quia olim in hunc sunt constitutae nuptiae*. idem ibid. a. 3. sc. 3, 13. *alium esse censes nunc me, atque olim cum dabam*. Hec. a. 4. sc. 1, 22. *et hac re quod locuta es olim, quum illum generum cepimus*. ubi Donatus *pro ante*.

Pharnabazus] Hic tamen custodibus elapsus est, ut tradit Arrian. III, 1, 7. FREINSH.

Triginta inanes] Sic optime scriptus meus & Coloniensis. Pessime autem vulgati *Triginta naves*, pessime, & praeter mentem auctoris, qui hoc dicere vult, duodecim triremes milite & remige suo instructas, & triginta ab iis vacuas, traditas fuisse praefectis Alexandri. Porro etiam quae praecedunt non satis placent. Ac ne sic quidem, ut à me edita sunt. vereorque ne sit legendum: *Pharnabazus cum Apollonide & Athenagora vincti traduntur. Duodecim triremes cum suo milite ac remige, praeter eas triginta inanes, & piratici lembi, Graecorumque tria millia mercede conducta*. ut illud *traduntur* ad singula membra retrahatur. exemplo verbi *advenit*, de quo jam ante. Posset etiam legi, cum in Sigebergensi sit, *vincit* pro *vincti*. *Pharnabazus cum Apollonide & Athenagora vincitur. Traduntur &c.* MODIUS. *Naves*, non abs re est quod nonnullae edd. habent *inanes*, nempe sine milite ac remige. possis tamen non incommode retinere *naves*, nimirum alterius generis, haud triremes. ut exempli caussa, apud Diodor. XVIII, 4. sunt *naves longae triremibus grandiores*. Idem mendum reperi in editione Caesaris in fol. de B. Civ. III, 8. FREINSH.

Piratici lembi] Naves piraticae non unum habuere nomen, aut speciem: Fuere lembi, lenunculi, celoces, myoparones, Liburnicae, πλοῖα λῃστρικὰ καὶ λῃστρίδες νῆες. Ceterum, lembus proprie navicula brevis piscatoria est, Marcello auctore; serviunt tamen apud Livium & Polybium belli quoque usibus. Cyrenenses invenere. Fulgentius: *Lembi*, inquit, *naviculae genus velocissimae*, quam δρομέδην dicimus. RADERUS.

Methymnaeorum tyrannus] Scylax: κατὰ ταῦτά ἐστι νῆσος Αἰολὶς, Λέσβος, ἡ πόλεις ἔχουσα ἐν αὐτῇ τάσδε. Μέθυμναν, Ἄντισσαν, Ἔρεσον, Πύῤῥαν, καὶ Μιτυλήνην λιμένας ἔχουσαν δύο. *Secundum haec loca insula est Aeolide, Lesbus, quinque oppidis nobilis, Methymna, Antissa, Eresso, Pyrrha, Mitylene; quae duos habet portus, uti Pyrrha unum*. Plin. l. V. H. N. c. 31. Methymnam & Antissam in Caria ponit, duasque in unam coaluisse. Mela lib. III. cap. 7. in Troade Lesbos, & in ea quinque oppida: Antissa, Pyrrha, Eressus, Cirava, Mitylene. Magni-

quae [1] ad Chium acta erant, prima vigilia [2] ad portus claustra successit: interrogatusque à custodibus *quis esset? Aristonicum ad* [3] *Pharnabazum* [4] *venire* respondit. Illi *Pharnabazum quidem jam quiescere, & non posse* [5] *tum adiri; ceterum patere socio atque hospiti portum, &* [6] *postero die Pharnabazi copiam fore* adfirmant. Nec dubitavit [7] Aristonicus primus intrare: sequuti sunt ducem piratici lembi. ac dum adplicant navigia crepidini portus, [8] objicitur à vigilibus claustrum; & qui proximi excubabant, ab [9] iisdem excitantur: [10] nulloque [11] ex his auso repugnare, omnibus catenae injectae sunt. Amphotero deinde Hegelochoque traduntur. [12] Hinc Macedones [13] transiere [14] Mitylenen, quam [15] Chares Atheniensis nuper [16] occupatam [17] duorum millium Persarum praesidio tenebat: sed quum obsidionem tolerare non posset; urbe tradita [18] pactus, *ut incolumi abire liceret*, Imbrum petit. deditis Macedones pepercerunt.

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *apud Chium* Voss. 2. *apud Thirum* Ald. *ad Tyrum.* 2 Alii *adortus.* 3 Pal. 1. *Pharnabarum* Bas. Frob. Col. Voss. 2. *Farnab.* 4 Ed. Col. quam Schrag. vidit *venire se.* 5 Voss. 2. *tunc.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *postera.* 7 Voss. 1. *Acristonicus.* 8 Leid. Voss. 1. *obic.* 9 Bong. *hisdem* Frob. *eisdem* Fl. Leid. Voss. 2. *isdem.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *que.* 11 Fl. *ex iis auxo.* 12 Voss. 1. 2. *hic.* 13 Col. *transire.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Col. *Mithyl.* 15 Fl. Leid. Bong. *Cares.* 16 Leid. *occupatum.* 17 Pal. 1. *quatuor.* 18 Vulgo *pactus est.*

gnitudine Scalaci septima est: colligit in circuitu stadia centum supra mille. RADERUS.

Crepidine portus] Scholiastes Juvenalis ad Sat. v. vs. 8. *Crepido*, inquit, *est ora terrae, quam aqua adluit, ex hoc appellata, quod ibi aqua adlidens concrepitet.* adde nostrum l. v. c. 1, 28. CELLAR.

Mitylenem] Primariam urbem Lesbi. IDEM.

Duorum milium] Membranae IIII. vel X si volunt. MODIUS.

Imbrum] Chersonneso Thraciae opposita in Aegeo mari. CELLAR.

CAPUT VI.

Ad bellum sese accingit Darius. Alexander Gazam expugnat: ejusque praefectum Betim crudeli adficit supplicio.

Darius desperata pace, quam per literas legatosque impetrari posse [1] crediderat, ad [2] reparandas vires bellumque impigre renovandum intendit [3] animum. *Duces* ergo *copiarum Babyloniam convenire; Bessum quoque,* [4] *Bactrianorum* [5] *ducem,* [6] *quam maximo posset exercitu coacto, descendere ad se* jubet. Sunt autem Ba-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. D. *crediderant.* 2 Voss. 2. *recuparand.* 3 Alii omittunt *animum.* 4 Voss. 2. *Batr.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. omittunt *ducem.* 6 Voss. 2. *perquem* Pal. 1. *per quem maxime* Elz. *per quam maxime* vulgo *perquam.*

Intendit] Vulgo *intendit animum*, sed illud *animum* delendum censet Palmerius. censeo & ego, vel rei caussa, vel ipsius hominis, cui hanc partem credulitatem meam addixi. & adverte sane lector, si operae videbitur, ubicumque verbum *intendit* in Curtio occurrit, occurrit autem saepius, ibi semper aliquid latere mendae, adeo ab uno loco, quia vim ejus ignorabant, invecta sunt omnia haec, quae tamen non temere ab uno emendari poterunt. MODIUS.

Perquam maximo posset exercitu] Quum non placeret illud *perquam maximo*, recurri ad variantes, ubi τὸ *ducem* Flor. Dan. Bong. exulare vidi. Recte. Scripserat enim Curtius: *Bessum quoque Bactrianorum P. R. quam maximo posset*, hoc est *Praetorem*, unde imperiti librarii fecerunt *per.* GRONOVIUS. Observat. l. II. c. 8. vulgo *perquam maximo exercitu*, sed Gronovio auctore *per* abjecimus, qui etiam mavult *Praetorem* quam *ducem* ex P. R. breviata *praetoris* nota, insulsum *per* librariorum provenisse existimat. CELLAR.

Rapta

Bactriani [1] inter illas gentes promptiſſimi, horridis ingeniis, multumque à Perſarum luxu abhorrentibus: ſiti haud [2] procul Scytharum bellicoſiſſima gente, & rapto vivere [3] adſueti: [4] ſemperque in armis [5] errant. Sed Beſſus ſuſpecta perfidia, haud ſane aequo animo [6] in ſecundo [7] ſe continens gradu, regem terrebat. Nam quum regnum adfectaret; proditio, qua ſola id adſequi poterat, timebatur. Ceterum Alexander, quam regionem Darius [8] petiſſet, omni cura veſtigans, tamen explorare non poterat: more quodam Perſarum, arcana regum mira celantium fide. non metus, non ſpes elicit [9] vocem, qua prodantur occulta. vetus diſciplina regum ſilentium vitae periculo [10] ſanxerat. lingua gravius caſtigatur quam ullum [11] probrum: nec magnam rem [12] ſuſtineri poſſe credunt ab eo, [13] cui tacere grave ſit; quod homini facillimum [14] voluerit eſſe natura. Ob hanc cauſſam Alexander omnium, quae apud hoſtem gererentur, ignarus, urbem [15] Gazan obſidebat. Praeerat [16] ei [17] Betis, eximiae in regem ſuum fidei; modicoque praeſidio

4 5 6 7

VARIANTES LECTIONES.

1 Lugd. Amſt. *& inter.* 2 Ald. Voſſ. 1. Baſ. Frob. Mer. Col. *procul à.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. aliique *adſueta.* 4 Bong. omittit *ſemperque* Fl. Leid. Voſſ. 2. *ſemper.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. *erant.* 6 Mer. omittit *in ſecundo.* 7 Pal. 1. omittit *ſe.* 8 Vulgo *petiiſſet.* 9 Pal. 1. *fidem* hic deficit Frob. noſter, erepto folio. 10 D. *ſaxerat.* 11 Leid. *probum.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Amſt. Lugd. *rem magis ſuſt.* 13 Pal. 1. *cum tacere.* 14 Voſſ. 2. *voluit.* 15 Sic MSS. 16 Fl. Leid. Voſſ. 2. *urbi* & ſic D. Pal. 1. 17 Vulgo *Batis.*

Rapto vivere adſueti] Ita Tan. Faber emendavit epiſt. l. 1. ep. 51. quia de Bactrianis non de Scythis dicitur. vulgo legitur *adſueta.* CELLAR.

Errant] Ita ſane malo quam *erant*, & conſule locum, conſule judicium tuum, & à me ſtabis. MODIUS. *In armis errant*, praedabundi diſcurrunt. CELLAR.

Suſpecta perfidia] Quaerit Glareanus, cur deſcendere juſſus ſit ad Darium ſuſpectus proditionis? quia abſens magis timebatur quam praeſens, notandus & coërcendus, ſi quid praeſens moliretur: quod non poterat fieri in abſente, rege tam occupato. RADERUS. Evidens exemplum in Hiſtiaeo Mileſio, quem ea cauſſa evocavit ille, cujus nomen hic ſumpſit, Darius, apud Herod. v, 24. FREINSH. Suſpectae perfidiae homo. CELLAR.

In ſecundo gradu] Proximo regis faſtigio, ſupremum enim gradum ſive regnum adfectabat. CELLAR.

More quodam Perſarum] Idem Marcellinus xxi, 26. *Speculatores & transfugae ſubinde venientes repugnantia prodebant: ideo futurorum incerti, quod apud Perſas nemo conſiliorum eſt conſcius, praeter optimates taciturnos & fidos, apud quos Silentii quoque colitur numen.* FREINSH.

Rem magis] Hoc *magis* in editis non erat, ſed quid hoc noſtra? MODIUS. Puto legendum *Magi*, & hoc fortaſſe tam certum eſt, ut probatione non indigeat. RUTGERS. l. 111. Var. Lect. c. 4. *Nec magnam rem ſuſtineri*, ita puto ſcripſiſſe Curtium. Gloſſa τȣ̃ *ſuſtineri* fuit olim *agi.* id cum in textum ab imperitis librariis eſſet relatum, aſcivit unam literam ex voce praecedente, unam ex ſequente, & factum ita: *rem magis ſuſtineri.* Importunum hic de Magis quod Rutgerſius voluit. Haec GRONOVIUS in literis ad Socerum; & in obſervationibus l. 11. c. 8. Similem ſententiam dixit Val. Max. 11, 2, 1. *Taciturnitate optimum ac tutiſſimum adminiſtrandarum rerum vinculum* appellans. FREINSH.

Facillimum] Diſſentiunt hic à Curtio, ſeu potius à Perſis, omnes ubique ſapientes, qui nihil aeque arduum ac difficile arbitrantur. Certe Pythagoras diſcipulos ſuos primum docuit *res omnium rerum difficillimas, tacere, audireque.* Agell. 1, 9. quod ex eadem ſchola firmat Jamblichius de vita Pythag. cap. 31. πάντων γὰρ χαλεπώτατόν ἐςιν ἐγκρατευμάτων τὸ γλώτlης κρατεῖν. *Omnium moderationum continentiarumque difficillima eſt, linguam moderari ac domare.* Vide etiam quae notavit Ritterſhuſius ad Malchum de vita Pythagorae pag. 13. ubi haec verba: οὐδ᾽ ἡ τυχȣ̃σα ἦν παρ᾽ αὐτοῖς σιωπή. Et Epigrammata Graeca lib. 1. tit. εἰς σιωπήν. Egregium eſt illud Zenonis apud Plut. de garrulitate cap. 5. interrogantibus regiis legatis quid de ſe renuntiari velit? *Senem à vobis conſpectum Athenis, qui inter pocula ſervare ſilentium poſſit.* Multa in hanc ſententiam ab aliis praeclare dicta, quae ſciens praetereo. Tamen Ovidium Perſis conciliat Scaliger in Amor. ejus 11, 603. legendo,

Exigua eſt virtus praeſtare ſilentia rebus.

FREINSH.

Praeerat & Betis] Hunc Arrian. l. 11. Batim vocat, & eunuchum fuiſſe ait: ἐυνȣ̃χος δέ τις, ᾧ ὄνομα ἦν Βάτις. κρατῶν τῆς Γαζαίων πόλεως οὐ προσεῖχεν Ἀλεξάνδρῳ. POPMA. Joſepho l. 11. c. 8. eſt *Babemeſes.* Propter hoc factum fidem Gazaeo-

8 ſidio muros ingentis operis [1] tuebatur. Alexander [2] aeſtimato locorum ſitu, *agi cuniculos* juſſit; facili ac levi humo [3] acceptante [4] occultum opus: quippe multam arenam vicinum mare [5] evomit: nec ſaxa [6] coteſque, quae [7] interpel-
9 lent ſpecus, [8] obſtabant. Igitur ab ea parte, [9] quam oppidani conſpicere non poſſent, opus orſus; ut [10] à ſenſu ejus averteret, *turres muris admoveri* jubet. Sed eadem humus [11] admovendis inutilis turribus, deſidente ſabulo agilitatem rotarum [12] morabatur, [13] & tabulata turrium [14] perfringebat; multique vulnerabantur impune, quum idem recipiendis, qui admovendis turribus labor eos fatigaret.
10 Ergo receptui ſigno dato, *poſtero die muros corona circumdari* juſſit. Ortoque ſole, priuſquam admoveret exercitum, opem deûm expoſcens, [15] ſacrum patrio
11 more faciebat. Forte praetervolans corvus glebam, quam unguibus [16] ferebat, ſubito

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. *tutabatur.* 2 Leid. Voſſ. 1. *eſtimato* Voſſ. 2. *extimato.* 3 Voſſ. 2. *attentare.* 4 D. *oculum* ab alio *occultum.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Mer. *evomens.* 6 Alii *cauteſque.* 7 Mer. *interpolent.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *obſtant.* 9 Voſſ. 2. *qua.* 10 Pal. 1. Mer. *aſcenſu.* 11 Sic Pal. 1. Ald. ſed Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Lugd. Amſt. *movendis.* 12 Sic Pal. 1. Ald. ſed Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Bong. *morata.* 13 Voſſ. 2. *ex.* 14 Voſſ. 2. *perſtringebat.* 15 Leid. *ſacra.* 16 Pal. 1. *tenebat.*

rum commendat Polyb. apud Valeſ. p. 86. FREINSHEMIUS.

Agi cuniculos] Antiquiſſimum uſum cuniculorum ſeu ſubterranearum foſſarum fuiſſe, conſtat ex Heronis vetuſtiſſimi ſcriptoris mechanicis, qui primo capite haec de cuniculis monet. *Operae pretium eſt autem, eos etiam qui ſub terra prope murum aguntur cuniculos occultos, profundoſque, juxta fundamenta, & non in terrae faciem fieri: ne cum hoc hoſtes deprehenderint, intus è diverſo fodiant, murumque ipſum cum contra perforaverint, eos, qui cuniculum agunt, fumo & aqua perimant.* A cuniculis animalibus didicere mortales terram effodere. Martialis Epigr. XIII, 60.

Gaudet in effoſſis habitare cuniculus antris:
Monſtravit tacitas hoſtibus ille vias.

RADERUS. Vide & Stewechium in Veget. IV, 24. & noſtrum l. IX. c. 8, 13.

Opus orſus] Mirum quid cogitarint illi, qui editioni Curtii praefuerunt primi, cum vocem *orſus* plane neceſſariam omiſerunt. MODIUS.

Humus admovendis inut.] Forte *promovendis.* HEINSIUS.

Deſidente ſabulo] Arena cedente molibus turrium. At quomodo cuniculos egere in arenis? Arenas altius effodêre, donec ad ſolidam glebam deſcenderent; quae tamen ipſa ex arena, ſed concreta jam & longo aevo durata conſtabat. RADERUS. De re ipſa vide Lipſii Poliorc. II, 4. ubi ſimilia exempla ſubſidentium turrium. FREINSH.

Agilitatem rotarum] Turres ligneas ad oppugnandum factas, ſupra in obſidione Tyriorum urbis vidimis. Tales machinae erant mobiles, & rotarum agilitate muris admovebantur. Liv. lib. XXXI. c. 11. *ipſe Hannibal, qua turris mobilis, omnia munimenta urbis ſuperans altitudine agebatur, hortator aderat. quae quum admota, catapultis balliſtiſque per omnia tabulata diſpoſitis, muros defenſoribus nudaſſet.* CELLAR.

Receptui ſigno dato] Buccina ſignum dabatur receptui, hoc eſt, ut milites in hoſtem progreſſi ſe reciperent redirentque. hinc eſt *receptui canere* apud Caeſar. VII. c. 47. & Hirt. Alexandr. c. 47. CELLAR.

Corona circumdari] Cingi undiquaque militibus, ut nullus exitus aditusve pateret. Erat autem genus oppugnationis ſubitae, & corona vel ſimplex, hoc eſt una ſeries militum, vel ſpiſſa, id eſt, duplicata. Silius l. XIII. vſ. 140.

Moenia flexa ſinu, ſpiſſa vallata corona
Adligat, & telis in morem indaginis ambit.

CELLAR. Adde Lipſ. Poliorc. l. I. Dial. 4.

Sacrum patrio more] Paullo clarius Arrianus: *καὶ ἐν τούτῳ θύοντι Ἀλεξάνδρῳ, καὶ ἐστεφανωμένῳ τε καὶ κατάρχεσθαι μέλλοντι τοῦ πρώτου ἱερείου κατὰ νόμον.* &c. *Inter haec Alexandro corona capiti impoſita ſacrificante cum ipſo patrio more primum ſacrificium auſpicatus eſt.* Habes ergo ritum, orto ſole regem coronatum, ante alios omnes ſacrificaſſe. Idem ſupra docuit id cum multa face fieri ſolitum. RADERUS.

Corvus] Arrianus avem refert, non glebam ſed lapidem in Alexandri caput demiſiſſe. Plutarchus in Alexandro glebam à ſupervolante alite in humerum ejus delapſam narrat. unde Ariſtander in humero Alexandrum vulnus accepturum praedixit. POPMA. Confundit hanc narratiunculam cum illa quam Plutarch. in vita cap. 61. refert de aquila, quae interprete Ariſtandro victoriam Alexandri portendit, doctiſſimus Tiraquellus ad Alexandri dier. Genial. V, 13. non recordatus id quod Plutarchus eo loco recenſet, etiam narrari à noſtro infra IV, 15, 26. Hanc autem hiſtoriolam attigit Plutarch. cap. 43. ubi quidem in non-

subito [1] amisit; quae quum regis capiti incidisset, resoluta [2] defluxit: ipsa autem avis in proxima turre consedit. Inlita erat turris bitumine ac sulphure: in qua alis haerentibus, frustra se adlevare [3] conatus à circumstantibus capitur. Di- 12 gna res [4] visa, de qua vates [5] consulerentur. & [6] erat non [7] intactus ea superstiti-

VARIANTES LECTIONES.

1 Ald *omisit.* 2 B. 2. Voss. 1. *defluit* P. *deflexit.* 3 B. 1. *conatus* sed superscripto *a conatas* P. *conatur.* 4 Voss. 2. *visa est.* 5 Pal. 1. B. 1. 2. Fl. Leid. Voss. 1. *consuleret* Bas. Ald. *consulerent.* 6 Amst. Lugd. *erat rex.* 7 Leid. Voss. 1. 2. Bong. Pal. 1. D. *intacta.*

nonnullis circumstantiis à Curtio diffidet. Quemadmodum & Arrianus II, 5, 7. Nam Gregoras VIII, 12. ab omnibus aliis diversus abit, dum id ad Tyrum accidisse vult, non ad Gazam, ut reliqui. FREINSH.

Defluxit] Forte *diffluxit.* HEINSIUS.

Bitumine ac sulphure] Plutarchus νευρίνοις κεκρυφάλοις, *nervorum reticulis* seu laqueis irretitam tradit in machina considentem, quam Alexander ad urbem oppugnandam excitarat. Sed cur *bitumine & sulphure*, alimentis ignium, illitam? An ut urbem incenderet? Quomodo turri urbem incenderet, ex qua pugnabant Macedones? Illitas alumine lego in aliis historiis turres, ne ignem conciperent. Et forte erat *pulvere*, [non crediderim] pro *sulphure*, & *alumine*, pro *bitumine.* Alumine certe illini solitae adversus ignes. Claudius Quadrigarius, cujus reliquias legimus apud Agellium XV, 1. de turri Archelai Athenis, quam Sulla frustra conatus est ignibus solvere: *Tunc Sulla conatus est & tempore* (*opere* legerim) *magno eduxit copias, ut Archelai turrim unam, quam ille interposuit ligneam, incenderet. Venit, accessit, ligna subdidit, submovit Graecos, ignem admovit: satis diu sunt conati, nunquam quiverunt incendere. Ita Archelaus omnem materiam obliverat alumine: quod Sulla & milites mirabantur.* Ammianus XX, 11. *Machinas Romanorum Persae eexurere vi magna nitebantur, & assidue malleolos, & incendiaria tela torquentes laborabant incassum. ea re, quod humectis scortis & centonibus erant opertae materiae plures, aliae unctae alumine diligenter, ut ignis per eas laberetur.* Denique inungendi alumine materias mos inolevit. Haec primum occurrebant de alumine contra bitumen. Sed nescio, an tam viscosum alumen, ut tenere aves posset. Et ea tempestate nondum reor fuisse artificium cognitum, ut proinde nihil in Curtio mutandum putem; praesertim codicibus novis & antiquis in *sulphur* & *bitumen* conspirantibus. Turrim ergo non ex materia; neque mobilem [nisi tamen obstet num. 9. hoc cap.] ut alias, latere coctili, aut lapide factam, bitumine & sulphure, pro caemento interlitam putarim, tegulasque supremas pice inunctas. RADERUS. Quorsum bitumen ac sulphur? ut celerius ignem caperent turres scilicet, quae omni potius arte adversus ignem hostium defendebantur? suspicabatur aliquando Raderus scriptum sic esse: *alumine ac pulvere;* alumen quippe machinis ab igne defendendis usurpatum Claudius Quadrigarius, & Ammianus prodidere. Verum suam ipse conjecturam merito refellit; vel quia nondum istud Alexandri aevo inventum, vel quia implicandis avium plumis minime aptum alumen videtur esse. Nihilo forte verius, quod tamen eidem placuit, turrim hoc loco non unam ex materia, mobilemque memorari, sed lapideam aliquam, aut lateritiam, bitumine ac sulphure pro caemento interlitam, quae tum forte vicina fuerit. Vix enim persuaserit aliam hic turrim significari, quam ex earum genere, de quibus paucis ante versibus egerat Curtius, quem ego hallucinatum crediderim potius, cum Plutarchus non bitumine sed νευρίνοις κεκρυφάλοις, hoc est *reticulis ex nervo contextis* ad funes versandos irretitam avem scripserit. TELLIERIUS. Quum turres omni cura & studio contra ignem hostilem defendendae fuerint, quis usus bituminis ac sulphuris? sunt qui *alumine & pulvere* malunt, aut lapideam potius sive lateriçiam, bitumine ac sulphure pro calce adhibitis, quam ligneam ac mobilem molem intelligunt. Utrumque durum. Tellierio ergo Curtius hallucinatus videtur, quum Plutarch. νευρίνοις κεκρυφάλοις, *reticulis ex nervo factis*, quibus ad versandos funes utebantur, scribat irretitam fuisse. CELLAR. Forte legendum *inlitâ bitumine* omissis *erat turris.* HEINSIUS.

Conatus] Glareanus *conata*, quod referenda esset haec vox ad praecedentem *avis.* Raderus parenthesi interposita salvam praestare ait verborum compositionem, hoc modo: *resoluta defluxit* (*ipsa autem avis in proxima turre consedit*) *Illita &c.* Vix dubito Curtium in animo habuisse corvum, adque id conformasse hoc participium, cujusmodi multa passim occurrunt scriptorum παροράματα. qualia notavit Gifanius ad Lucretium in conlectan. voce *Generis mutatio.* Sic Dio XLVII, 3, 28. quum τὴν γερουσίαν nominasset, subjicit οἱ δ', Senatores cogitans. Vide in Lud. Ariost. notam XLVIII. Alia generis est mutatio quum pronomen relativum ad posterius membrum, non ad prius refertur. ut apud Ciceron. Philipp. VIII, 8, f. *His est Campanus ager & Leontinus, quae duo sunt praesidia.* & de legib. I, 7. *Animal hoc providum, sagax* &c. *quod vocamus hominem.* Similia in Sallustio. FREINSHEM.

Consulerentur] Alii *consuleret*, tu te consule, utrum velis, utrum nolis, mihi enim tanti hodie non

stitione mentis. Ergo Aristander, cui maxima fides habebatur, *urbis quidem excidium augurio illo portendi, ceterum periculum esse*, [1] inquit, *ne rex vulnus acciperet.* [2] itaque monuit, *ne quid eo die inciperet.* Ille quamquam [3] unam urbem sibi, quo minus securus Aegyptum intraret, obstare aegre ferebat; tamen paruit vati, signumque receptui dedit. [4] Hinc animus crevit obsessis: [5] egressique porta recedentibus inferunt signa; [6] cunctationem hostium [7] fore suam occasionem rati. Sed acrius, quam constantius proelium inierunt: quippe ut Macedonum signa circumagi videre, repente sistunt gradum. Jamque ad regem proeliantium clamor pervenerat; quum denuntiati periculi haud sane memor, loricam tamen, quam raro induebat, amicis orantibus sumpsit; & ad prima signa pervenit. Quo conspecto Arabs quidam Darii miles, majus fortuna sua facinus ausus, [8] clypeo gladium tegens, quasi transfuga genibus regis advolvitur. ille *adsurgere supplicem, recipique inter suos* jussit. At [9] gladio barbarus strenue in [10] dextram translato, cervicem [11] adpetit regis: qui exigua corporis declinatione evitato ictu, in vanum manum barbari lapsam amputat [12] gladio, denuntiato in illum diem periculo, [13] ut arbitrabatur ipse, defunctus. Sed, ut opinor, inevitabile est [14] fatum. quippe dum inter primores promptius dimicat, sagitta ictus est: quam per loricam adactam, stantem in humero medicus ejus Philippus evellit. Plurimus deinde

(Marginal section numbers: 13, 14, 15, 16, 17, 18)

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. alii omittunt *inquit.* 2 Pal. 1. omittit *it. m. n. q. eo die incip.* 3 P. *urb. un.* Voss. 2. *urb. un. sibi obstare quo m.* 4 Fl. Voss. 1. B. 2. P. *hic.* 5 D. *egressisque* deleta ab alio litera *s.* 6 Voss. 2. omittit, sed in marg. *contat.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *suam fore.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *glad. clyp.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *barb. glad.* 10 Pal. 1. *dextra* Voss. 1. 2. Ald. *dexteram.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *adpetiit.* 12 P. omittit *gladio.* 13 Bas. Mer Col. omittunt *ut.* 14 Pal. 1. Voss. 1. *factum.*

non erit, ut tria hujusce rei perdam verba. MODIUS.

Non intactus] Quidam MSS. *non intacta.* legerim; *non intactae à superstitione mentis.* FREINSH. lego *intactae* cum Freinshemio. HEINSIUS.

Quo minus Aegyptum intraret.] Gaza quasi clavis Aegypti, si in Persarum potestate mansisset, aditum reditumque Macedonum incommodare potuisset. CELLAR.

Haud sane memor] Talis Pyrrhus apud Plutarch. in vita c. 65. FREINSH.

Et ad prima signa] Forte *ita ad prima signa.* HEINSIUS.

Arabs] Betis enim ad tuendam urbem Arabes conduxerat, Arrianus II, 2, 3. adde infra IV, 6, 30. Quod attinet Alexandri periculum, geminum ei sustinuit Varrus apud Caesar. de bello Civ. II, 35. Augustus & Tiberius, apud Sueton. Aug. 79, 2. & Tib. 19, 3. Trajanus apud Xiph. Lucullus apud Appian. in Mithridatico, Frontinum Strateg. II, 5, 30. & Plut. c. 32. Maxime Stesagoras II, 3. apud Herod. VI, 38. FREINSH.

Exigua corporis declinatione] Cic. 1. Catil. c. 6. *quot ego tuas petitiones ita conjectas ut vitari non posse viderentur, parva quadam declinatione, & ut ajunt corpore effugi?* & noster l. VI. c. 1, 4. *alia tela clypeo excipiebat, corpore alia vitabat.* CELLAR.

In vanum manum] Nec manum amputavit, nec in vanum lapsam, si fide dignus Hegesias Magnes, cujus fragmentum servavit Dionys. περὶ συνθέσ. ὀνομ. cap. 71. sic enim ille: ἀνὴρ γὰρ τῶν πολεμίων εἰς γόνατα συγκαμφθεὶς, ἔδοξε τοῦτ' Ἀλεξάνδρῳ τῆς ἱκετείας ἕνεκα πρᾶξαι. προσιέμενος δ' ἐγγὺς μικρὸν ἐκνεύει τὸ ξίφος ἐνέγκαντος ὑπὸ τὰ πτερύγια τοῦ θώρακος, ὥστε γενέσθαι καὶ τὴν πληγὴν οὐ καιριωτάτην. ἀλλὰ τὸν μὲν αὐτὸς ἀπώλεσε, κατὰ κεφαλῆς τύπτων τῇ μαχαίρᾳ. *Vir enim quidam ex hostium numero in genua subsidens, fidem fecit Alexandro supplicandi animo id egisse. Eum ergo admittens propius, vix declinavit gladium, quem transfuga sub ipsas loricae pinnulas intulerat, ut non acciperet lethale vulnus. Sed eum quidem impacta in caput machaera ipse Rex interemit.* FREINSH.

Gladio] Quem insigni tinctura & levitate habebat, Citieorum regis donum. Plutarch. cap. 60. FREINSH.

Inevitabile] Respexit Virgilium. Sed & aliorum plurimae in hunc modum sententiae, de quibus ad illa Taciti H. 1, 18, 1. *Quae fato manent, quamvis significata, non vitantur.* FREINSH.

In humero] Consentit Arrianus II, 5, 9. nam Plutarch. in Or. 1, 2. de fortuna Alex. in malleolo pedis τῷ σφυρῷ vulneratum fuisse scripsit. FREINSH.

Quia

de ſanguis [1] manare coepit; omnibus territis, [2] quia numquam tam alte [3] penetraſſe telum, lorica obſtante, [4] cognoverant. ipſe [5] nec oris quidem colore mutato, *ſupprimi ſanguinem*, *& vulnus obligari* juſſit. Diu ante ipſa ſigna vel 19 diſſimulato, vel victo dolore perſtiterat; quum ſuppreſſus paullo ante ſanguis medicamento, [6] manare [7] latius coepit: & vulnus quod [8] recens adhuc dolorem non moverat, frigente ſanguine intumuit. Linqui deinde animo, & [9] ſubmitti 20 genu coepit: quem proximi [10] exceptum in caſtra [11] receperunt. & [12] Betis interfectum ratus urbem ovans [13] victoria repetit. At Alexander nondum [14] per- 21 curato

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *manere*. 2 Sic Ald. Fl. Leid. *non quam alte penetraſſet t. l. o. cogn.* Voſſ. 2. Bong. *nunquam alte penetraſſe* B. 2. *quamquam ad te* Voſſ. 1. omittit *non*. 3 Bong. Fl. Voſſ. 1. *penetraſſet*. 4 Vulgo *non cogn.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. Mer. Baſ. Col. Lugd. Amſt. *ne oris*. 6 Fl. Leid Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Baſ. Er. aliique *med. quo retentus erat manare*. 7 Fl. Leid. Voſſ. 2. Lugd. Amſt. *longius*. 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Lugd. Amſt. *ſtupens*. 9 P. *ſ. genua c. q.* B. 2. *ſumit ſcute ſanguine quem*. 10 P. *receptum*. 11 Voſſ. 2. *ceperunt*. 12 Vulg, *Batis*. 13 Voſſ. 2. *victoriam*. 14 Pal. 1. *procurato*.

Quia quam alte penetraſſet telum] Credo omnino certam eſſe hanc emendationem, quidquid dicant illi, qui aliter plane, & contra quam ſignificare vult Curtius legunt: *quia numquam tam alte penetraſſe telum lorica obſtante cognoverant.* MODIUS. Quidquid alii dicant, aut legant, hanc omnino certam emendationem Modius credit. Credat ſane, dum ego non eſſe ſciam. Quid enim eſt, quod verba iſta ſonant? Lorica ſcilicet obſtabat, quo minus cognoſcerent, quam alte telum penetraſſet: & hoc quia non cognoverant, miſeri terrebantur. Nihil languidius potuit, vix abſurdius etiam quidquam. Praeſto veram ſententiam, quam lectio conficit vulgata: *quia numquam tam alte penetraſſe telum lorica obſtante cognoverant.* Verba etiam ipſa non dubito, quin ſincera: quae ſic iterum interpolavit novus editor Lugdunenſis, ut neque Modii, neque alias aliorum ſequeretur editiones, & ſequeretur utrorumque: credo ut neutras offenderet, vel ut ab utriſque etiam gratiam iniret. Fecit ἀνώνυμος Ariſtarchus: *quia tam alte penetraſſe telum, lorica obſtante non cognoverant.* Egregie: & niſi unicus hic conciliator eſſet pugnantium ſcripturarum, aeternum fluctuaremus. Atqui certiores ipſi ſumus hoc hic auctorem velle: Novum & mirum viſum Macedonibus, quod per loricam ita adacta ſagitta eſſet, ut in ipſo humero exſtaret, qui nunquam ante cognoviſſent, illa obſtante, tamen adeo alte telum penetraſſe. Ex ea vulneris inſolentia terrorem animis concipiebant. ACIDALIUS.

Medicamento, manare longius] Bipedum nequiſſimi librarii haec ita contaminarunt, ut non cognoſceres eſſe eadem, Curtiumque in Curtio deſiderares, ſcripſerant enim; *medicamento, quo retentus erat, manare latius cepit, & vulnus, quod recens adhuc* &c. O genera ſacrilega! ecquid vobis ſatis dignum precer, cum ita temere in bonis auctoribus alia mutatis, interpolatis alia? MODIUS. Inficetiſſimam gloſſam, *quo retentus erat*, recte Modius expulit: ſed idem unde, aut qua cauſſa *ſtupens* mutavit, pro quo alibi *recens?* ineptum id hercule! nam ſtuporem in vulnere hoc medici non agnoſcent, nec per eos, quod dolorem non movet ipſum ſtupere dixeris. ſtupet, quod illum non ſentit; quamquam ne id quidem omne. Sed haec non ſunt hujus loci. Vulgatum *recens* melius ſane, nec Germanum tamen, ut opinor. Ex illo *ſtupens*, quod è membranis credo Modius promſit, emendo *tepens*: unde natum quidem & ipſum *recens*, quia primum abierat in *repens*, mox in illud, quod vulgati tenuerunt. & ſtupens etiam non aliunde: nam prima erroris indoles, quod temere aliquando *ſtupens* ſcriptum eſſet. Calida autem vel tepentia adhuc vulnera dolorem non cient, qui frigeſcentibus inoritur demum. Hoc qui neſcit, aut non credit, ei quid, niſi ut in ſe ipſo diſcat, & expertus credat, optem? ACIDALIUS. *Manare*, expunxit inficetam gloſſam, quae proxime praecedebat, *quo retentus erat*, Modius: nec ſane habet quidquam quo ſe tueatur; ergo & nos omiſimus. FREINSH. *Manare latius*, alii *longius*, forte *largius*. HEINSIUS.

Recens] *Tepens* legit Acidalius: nec tamen ego *recens* damnarim, cum utriuſque ſit eadem vis. RADERUS. MSS. *ſtupens* recte. infra l. IV, 15, 17. *calidis adhuc vulneribus aberat dolor.* l. VIII, 4, 12. *calor ſtupentia membra commovit.* HEINSIUS.

Submitti genu] Puto *ſubniti*. RUTGERSIUS. l. III. Var. Lect. c. 4. Non corrigendum hoc, ita enim Lucretius l. I.

- - - - *terram genibus ſubmiſſa petebat.*

Ovid. l. IV. Met.

- - - - *flexumque genu ſubmiſit.*

Nam *ſubmitti genu* dictum ut Suetonio, *dextrum genu lapide ictus*. GRONOVIUS. obſervat. l. II. c. 8.

Quem proximi] Literula una minus hoc recte, quamquam ſic etiam recte. Sed auctor omnino *quum* non *quem* ſcripſit. ACIDALIUS.

Receperunt] Forte *retulerunt*, ut l. VII, 6, 4. *Macedo-*

curato vulnere, aggerem, quo moenium altitudinem aequaret, exſtruxit; [1] &
22 *pluribus cuniculis* [2] *muros ſubrui* juſſit. Oppidani ad priſtinum faſtigium [3] moenium novum exſtruxere munimentum: ſed ne [4] id quidem turres aggeri impoſi-
23 tas [5] aequare poterat. itaque interiora quoque urbis infeſta telis erant. Ultima peſtis [6] urbis fuit cuniculo ſubrutus murus; per cujus ruinas hoſtis intravit. Ducebat ipſe rex [7] anteſignanos; [8] & dum [9] incautius ſubit, ſaxo crus ejus adfligitur.
24 [10] innixus tamen telo, nondum prioris vulneris obducta cicatrice, inter primores dimicat: ira quoque accenſus, quod duo in obſidione urbis ejus [11] acceperat vul-
25 nera. Betim, egregia edita pugna, multiſque vulneribus confectum deſeruerant ſui: nec tamen ſegnius proelium capeſſebat, lubricis armis ſuo pariter atque ho-
26 ſtium ſanguine. [12] Sed quum undique *** adducto, inſolenti gaudio juvenis ela-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Bong. *pluribuſque.* 2 P. omittit *muros.* 3 Vulg. *murorum.* 4 Voſſ. 2. *idem turr.* 5 Leid. Bong. Voſſ. 1. 2. *pot. aeq.* 6 Voſſ. 2. omittit *urbis.* 7 Voſſ. 2. Ald. *anteſignarios.* 8 Amſt. omittit *&.* 9 Voſſ. 2. P. *incautus.* 10 Voſſ. 2. *annixus.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *vuln. acc.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. D. Pal. *deſeruerunt* Pal. 1. Baſ. Er. *Sed cum und. tel. eſt circumductus inſolenti gaudio juvenis elatus alias virtutes etiam in hoſte imitatus. Tunc inquit Alexander non ut voluiſti morieris ſed quicq. tormentorum* Bong. & D. vero ſic: *Sed cum undique qua ducto inſolenti gaud. juv. elatus alias virtutis etiam in hoſte mirator, non ut vol. inquit ſed &c.* Ald. Baſ. Mer. Col. *Sed cum undique telis eſt circumductus, inſ. g. j. elatus alias virtutes etiam in hoſte miratur. Tunc inquit Alexander, non ut voluiſti, morieris Beti, ſed quicq.* Fl. Leid. Voſſ. 1. *ſed cum undique telis qua ducto inſolenti gaudio j. e. a. virtutis e. in. h. mirator &c. ſed quicquid in capt. inv. p.* Voſſ. 2. *Sed undique telis circumdatus inſ. g. j. e. alias virtutis etiam in hoſte mirator, non ut voluiſti inquit morieris, ſed quidquid in captivum.*

cedones illum in caſtra referebant. HEINSIUS.

Betis] Praefectus praeſidii Perſici urbis Gazae impoſiti ſupra n. 7. qui jam eruptionem fecerat n. 13. CELLAR.

Aggerem] De hoc, & contrario Gazenſium commento vide Lipſii Poliorc. II, 3. & V. 6. FREINSH. *Aggerem quo moenium altitudinem*, in Poliorceticis etiam operibus *agger* erat, terreus quidam & alia materia mixta, mons & elevatio, quem paullatim adverſus urbem producebant, ut ex alto pugnarent; & turres ibi ac tormenta conſtituerent. Cicero ad Attic. l. V. ep. 20. *oppidum cinximus vallo & foſſa; aggere maximo, vineis, turre altiſſima, magna tormentorum copia negotium confecimus.* Caeſar de B. civ. l. II. c. I. *vimina materiamque comportari jubet, quibus comparatis rebus aggerem in altitudinem pedum* LXXX. *exſtruit.* CELLAR.

Interiora urbis infeſta telis] Hoc eſt *infeſtata* miſſilibus Macedonum. *Infeſtus* enim non ſolum eum, qui infeſtat, ſed etiam non tutum & infeſtatum ſonat. Gell. l. IX. c. 12. pro hac notione adfert ex principio Cic. pro Planc. *ſi hujus ſalus ob eam ipſam cauſſam eſſet infeſtior.* additque veteres pleroſque dixiſſe infeſtum, cui alter infeſtus eſt. CELLAR.

Quum undique telis circumducto] Pluſculum in emendatione hujus loci mihi permiſi, in quo ſi pecco, cupio id omne aliis meis in hunc auctorem meritis condonari. quamquam quid poteſt magnopere peccare is, qui & vulgatas & in membranis inventas ſcripturas cum fide annotat? igitur Lugdunenſes habent. *Sed cum undique telis eſt circumductus, inſolenti gaudio juvenis elatus, alias virtutem etiam in hoſte miratus: tunc inquit, non ut voluiſti morieris Beti, ſed quicquid tormentorum in captivum inveniri poteſt, paſſurum te eſſe cogita.* male. Gymnici editio. *Sed cum undique telis eſt circumductus inſolenti gaudio juvenis elatus, alias virtutes etiam in hoſte miratur. Tunc inquit Alexander, non ut voluiſti morieris Beti, ſed quicquid tormentorum in captivum inveniri poteſt paſſurum eſſe te cogita.* longe etiam pejus, quam praecedentes, verens fortaſſe ne palma illa quam deterrime imprimendi ſibi eriperetur. ſed jam membranas audiamus, & quidem priore loco Colonienſem, quibus cum meis etiam per omnia convenit. *Sed cum undique telis circumducto inſolenti gaudio juvenis elatus alias etiam virtutem in hoſte miratus. Non ut voluiſti inquit morieris Bati, ſed quicquid in captivum inveniri poteſt, paſſurum te eſſe cogita.* Paullo melius quam impreſſi, ſed ubi Sigebergenſes! *Sed cum undique te telis qua ducto in ſe ſolenti gaudio juvenis elatus alias virtutes etiam in hoſte miratur, non ut voluiſti inquit morieris, ſed quicquid in captivum inveniri poteſt paſſurum eſſe te cogita.* in aliis igitur membranas ſecutus ſum, in aliis conjecturam meam, adjutam non ſolum eo, quod varietas lectionum vitii manifeſta omnia faciebat, ſed etiam re ipſa: *cum undique telis circumducto Alexander alias virtutem etiam in hoſte miratus, non ut voluiſti inquit, morieris Bati, ſed quicquid in captivum inveniri poteſt, paſſurum te eſſe cogita.* quis enim locus eſſe aut poteſt, aut debet hic verbis: *inſolenti gaudio juvenis elatus?* aut quid

elatus, alias virtutis etiam in hoste mirator, *non ut voluisti*, inquit, *morieris, Beti: sed quidquid* [1] *tormentorum in captivum inveniri potest, passurum esse* [2] *te cogita.* Ille non interrito modo, sed contumaci quoque vultu intuens regem, nullam ad minas ejus [3] reddit vocem. Tum Alexander; *videtisne* [4] *obstinatum ad tacendum?* inquit. [5] *num genu posuit? num supplicem vocem misit? vincam tamen silentium,* 27 28

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *tormentorum.* 2 Voss. 2. omittit *te.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *reddidit.* 4 P. *ad tac. obs.* 5 Leid. P. *non g. p. non.*

quid fuit cur Alexander, qui victoriam tot centenorum millium tam moderate tulerat, capta urbe, cujus obsidio non tam oppidi claritate, quam geminato periculo regis nobilitata est, insolesceret? omnino opinor eos, qui haec de suo Curtio adsuerunt, non insolenti, sed solenti plane stultitia, sive temeritas est, elatos & extra terminos mentis suae positos, ea somniasse. Cogitent tamen, quibus videbitur, vel Glareani caussa, qui cum locus oppido obscurus sit, eadem ingenuitate, qua solet, nihil se certi, quod ad eum dicat, habere fatetur. MODIUS. Haec quoque Modio debemus, à multis inquinamentis repurgata. Ac quae ejecit, quae restituit, eorum improbaremus nihil prorsus, unum nisi nos moveret, quo nec immerito alii moveantur. Is consensus est librorum in hoc additamento, *insolenti gaudio juvenis elatus.* consensus inquam scriptorum pariter omnium & cusorum. Nec enim est de nihilo tam arcta, tam pertinax conspiratio: & quid vult sibi tamen, aut quo tendit? Ego cum Modio ferri nego ea posse: sed attextum merum nec ausim affirmare. An igitur emendanda statuemus? equidem si possunt, quoquo modo. Verùm nos id non sumemus nobis: tentabimus tamen, quod impune liceat, sine periculo Curtii, aut meo. Gaudium non ibi convenit profecto, magis ira, de qua praecessit, *ira quoque accensus*; & sequitur, *ira deinde vertit in rabiem.* Ergo possimne sic interpolare? *Cum undique telis circumducto Alexander, insolenti incendio mentis efferatus, alias virtutem,* &c. Ira sane fervor, ignis, incendium, sed piget hercle probare, quod vereor, ut cuiquam, probum. fortasse nihil in iis mutandum, nisi ut *odio* pro *gaudio* substituatur. ACIDALIUS. *Insolenti gaudio*, Acidalius mutat *inf. incendio mentis efferatus*, adeo licenter, ut ne sibi quidem probet: ideo mox tentat *insol. odio. gaudium* enim locum hic habere posse negat: in quo me facile habet adsentientem. Sed nec illa placent, *undique telis circumducto*: & sane totus hic locus clamat se passum aliquid à mala manu. Quod si mihi dicenda sit sententia, sic statuam, ope variarum ex MSS. enotatarum: *Sed cum undique* *** (credo enim deesse quaedam, ut multis hujus historiae locis. sensus facile expleri potest: unus omnium telis peteretur, ad postremum exhaustis viribus, vivus in potestatem hostium pervenit, quo ad regem) *adducto, insolenti gaudio juvenis elatus, alias virtutis etiam in hoste mirator, non ut voluisti, inquit &c.* Et sane sic feci, mutet qui volet, dum sciat me temere nihil statuisse, sed ex codicum sententia. De *gaudio* addendum est, locum ei utique hic esse. gavisus enim est Alexander vivum sibi adduci, in quo libidinem vindictae pro arbitrio expleret. Adductus autem fuit à Leonnato & Philota, si Hegesiae fides est. FREINSH. Mirifice variat hic locus. Unus. *Sed cum undique telis est circumductus insolenti gaudio juvenis elatus, alias virtutes etiam in hoste imitatus. Tunc.* Alius retentis caeteris τὸ *juvenis* omittit, pro *imitatus* vero habet *miratur.* Alius pro *undique telis est circumductus* habet *undique qua ducto*, pro *virtutes*, *virtutis*, pro *imitatus vel miratur*, *mirator*, mox omissis aliis *non ut &c.* è quibus omnibus colligo scripsisse Curtium. *Sed cum undiquaque telis esset circumdatus, insolenti gaudio juvenis elatus, alias virtutis etiam in hoste miratori tunc inquit non ut &c.* illud *tunc* perperam omisit Freinshemius, cum agnoscant omnes libri veteres, eleganterque opponatur τῷ *alias*, quod praecedit. *Alexander*, quod in scriptis occurrit, servaruntque editi nonnulli, ex glossa irrepsit in textum, qua quis vocabulum juvenis explicaverat. SCHEFFER. *Sed cum undique &c.* mutilatum locum ita in integrum putat restitui Freinshemius. *Sed cum undique unus omnium telis peteretur ad postremum, exhaustis viribus vivus in potestatem hostium pervenit, quo ad regem adducto* &c. vulgo sine suspicione mutilationis: *quum undique telis est circumductus*, & mox *virtutes miratur* vel *miratus.* sed praestat in his etiam laudati viri judicium sequi. CELLAR.

Ad tacendum] Hegesias tamen non modo non tacuisse, sed miserabili voce veniam petivisse scribit, additis & aliis multis, ob quae merito deridet eum Dionysius περὶ συνθέσ. ὀνομ. Qui locus dignus est, ut inspiciatur. FREINSH.

Num genu posuit] Eodem modo ob contumaciam Aeneae, quamvis alio adfectu indignatur Dido apud Virg. l. IV. vs. 370.

Num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit?
Num lacrimas victus dedit? aut miseratus amantem est?

29 *tium*, [1] *& si nihil aliud*, [2] *certe gemitu interpellabo.* [3] Ira deinde vertit in rabiem: jam tum peregrinos [4] ritus nova subeunte fortuna. Per talos enim spirantis lora trajecta sunt; religatumque ad currum traxere [5] circa urbem equi: gloriante rege, [6] *Achillem, à quo genus ipse* [7] *deduceret, imitatum se esse poena in* [8] *hostem capienda.*

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *& in hoc aliud gemitu interpellabo.* 2 Voss. 2. *certe interpellando* vulgo *interpolabo.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. *iram.* 4 Bong. *ritus induens.* 5 Voss. 2. *ad.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. *Achillen.* 7 Alii *duceret.* 8 Voss. 2. *hoste.*

Gemitu interpolabo] Sic iterum, sic decies alibi in Curtio legendum, ubi vulgo est *interpellandi* verbum, & non uno loco vice versa *interpellare* reponendum, ubi nunc legitur *interpolare.* Adeo quasi de industria mutarunt, immutarunt, transposuerunt, interpolarunt nobis omnia praepostere librariorum supina oscitantia, & immanis avaritia. MODIUS. *Et si nihil aliud* εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο. Hellenismus. Arrian. in Epictet. l. 1. c. 2. εἰ μηδὲν ἄλλο μὴ ὀλίγυ αὐτὴν πολήσεις. Petron. Sat. *Et si nihil aliud, certe diutius junctos mare nos feret.* LOCCENIUS. *Et si nihil aliud certe gemitu.* non video quo spectet illud, *nihil aliud*, non enim ad *interpolabo*, hoc enim ad silentium refertur. Et postulabat sensus, ut saltem scriberetur, *& si non alio*, vel *nullo alio*, pro *non alia* vel *nulla alia re.* quid namque aliud *interpolare*, vel *interpellare* voluerit, quam pertinax silentium, non video. quare suspicor scripsisse: *Vincam tamen silentium, & nisi hac, illud certe gemitu interpellabo.* Veteres enim pro *& si nihil aliud* habent, *& in hoc aliud gemitu interpellabo.* sensus; si non hac, voce nimirum, de qua præcessit, gemitu certe silentium illud interpellabo. sensus longe optimus, & convenientissimus. SCHEFFER. *Interpellabo*, ita MSS. & excusi ante Modium observante Gronovio lib. III. Observ. c. 22. vulgo *interpolabo.* At interpolatur, quod in aliam formam mutatur: quod continuatum abrumpitur, id vero interpellatur. CELLAR. At si Alexander gemitu Betim interpellat, & Betis locutus sit oportet, quod negat Curtius, & rex ipse in sua oratione, & regi gemendum fuit non Beti. tolletur utrumque ἄτοπον, si una literula mutata legamus *interpellato*, imperandi modo. A circumstantibus videlicet ad ipsum Betim rex ira incensus orationem convertit, effecturumque se dicit, ut, cum regi verba neget, gemendo saltim vocem edat, atque ita hoc regem, sive alios se alloquentes *interpellet.* HEUMANN. Parerg. Crit. p. 100. idem mendum tolletur infra lib. VI. c. 2, 5.

Ira deinde] Ita habet MSta scheda Coloniensis, vulgo, *iram*, quod minus longe venustum. *Vertit* pro vertitur usurpatum Curtio. Ita Rutilius Lupus lib. II. *Quum ab ea sententia, quam proposuimus, convertimus ad aliquam personam.* Ita Vetus Editio Basiliensis, quam architectatus est Magnus Erasinus. Priscianus in periegesi Dionysii:

Marmaridae post hos Aegypti ad flumina vertunt.

Ita plurimi scriptores activae potestatis verba pro passivis ponunt, ut in Apulejum frequentibus exemplis notamus. & ad Gratii Cyneget. vers. IX. De hoc, *vertendi* videlicet, verbo vide plura apud Manutium scholiis in Sallustium. De ira rabiei comparata vide Ciceronem Tusc. Quaest. IV, 36. Evenum, Menandrum, Neophronem, Apollonium Philosophum, Epictetum, Aristotelem, Plutarchum apud Stobaeum sermone XVIII. Antoninum Imper. lib. VII. Porphyrium Quaestione XVI. in Homerum, Sidonium Panegyr. Majorani, Nilum Episcopum Paraen. Apollonium Rhodium Argonaut. III. Q. Calabrum l. V. Homerum Iliad. IX. Senecam de ira I, 1. Scholia nostra recognita in Musaeum. Haec BARTHIUS ad Claudian. Paneg. in IV. Consf. Honor. vers. 243. Cui in ceteris assensus, hoc unum excipio, quod ille videtur sic intelligere verba Curtii, *ira vertit in rabiem*, ac si diceret, Alexander ira in rabiem vertitur, ut ira sit novissimo casu positum. ponitur enim primo, eumdemque efficit sensum, quem infra X, 4, 2. *Sed in rabiem ira pervenerat.* FREINSH.

Peregrinos ritus] Forte *in peregrinos ritus.* HEINSIUS.

Nova fortuna] Insolita, major pristina. sic l. VI, 5, 13. *novum genus munimenti* Sic *novitas remedii* lib. III, 5, 16. Virg. l. 1. Aen. vs. 454. *Nova res oblata timorem leniit.* Vel potius ac si alluderet ad consuetudinem Romanam, qua *novi* homines dicebantur, qui nulla majorum dignitate conspicui erant, & quorum proavi magistratus numquam ante gesserant. sic Cicero novus homo dictus. & apud eum semper opponitur nobilissimis. in Verr. lib. 1. *C. Verrem cum ferre novos homines non posset ad nobilitatem, hoc est, ad suos transisse.* sic nova haec fortuna, ad quam pristina illa Macedonum ante Alexandrum regem comparata pro nulla erat ducenda.

Achillem] Sed Achillem vicit Alexander crudelitate, ille enim mortui talos trajecit, hic adhuc spirantis. RADERUS. Sic enim & ille:

Ter circum Iliacos raptaverat Hectora muros.

ut Virg. Aen. 1. vs. 487. tradit: aut certe ut Homer. Iλ. ω. circa Patrocli sepulchrum. Plura super his citati Radero Dictys Cretensis lib. III. de excid. Trojae. Callimachus lib. XXII. Iliad. Propert. II, 8. Ovid. Am. II, 1. Cicer. Tusc. 1, 44. Schol. Homeri 22. Iliad. Pentadius, Alii. Ceterum Achil-

da. Cecidere Persarum Arabumque circa [1] decem millia: nec Macedonibus incruenta victoria fuit. Obsidio certe non tam claritate urbis [2] nobilitata est; quam geminato periculo regis. qui Aegyptum adire festinans, [3] Amyntam cum decem triremibus in Macedoniam ad inquisitionem novorum militum misit. [4] Namque [5] proeliis etiam secundis [6] adterebantur copiae; [7] devictarumque gentium militi minor quam domestico fides habebatur. 30 31

VARIANTES LECTIONES.

1 B. 1. Fl. Leid. Voss. 1. X. 2 Pal. 1. *nobilitatem.* 3 Leid. Voss. 1. *Amyntan* Voss. 2. *Amintam.* 4 Pal. 1. *namque etiam satis sibi erat multitudinis tamen copiae devictarumque gentium milite minore.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *proeliis.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. *atterebantur tamen.* 7 Voss. 1. *domitarumque.*

chillem etiam in luctu imitatus est rasis in Ephaestionis funere capillis, Aelian. VII, 8, 2. Qui jam ante, cum apud Ilium essent, se Patroclo, ut Alexander Achilli assimilaverat; idem Aelian. XII, 7. Haud insolitum est, facta sua majorum exemplis protegere, ad amoliendam invidiam. sic apud Tacit. II, 53, 3. Athenienses Germanicum *excepere quaesitissimis honoribus, vetera suorum facta dictaque praeferentes, quo plus dignationis adulatio haberet.* FREINSH.

A quo genus] Vellejus I, 6, 5. *Caranus vir generis regii, sextus decimus ab Hercule profectus Argis regnum Macedoniae occupavit, à quo M. Alexander cum fuerit septimus decimus: jure materni generis Achille auctore, paterni Hercule gloriatus est.* Vide ibi Lipsium, Scalig. ad Euseb. pag. 60. & Bongarsium in Justin. lib. XI. LOCCENIUS. Ita postea Philippus & Perses ultimi Macedonum reges apud Silium XV, 291.

Hic gente egregius, veterisque ab origine regni
Aeacidûm sceptris, proavoque tumebat Achille.

& Propertium lib. IV. eleg. ult.

Et Persen proavi simulantem pectus Achilli.

RADERUS. Obiter moneo, in Propertio legendum, *proavo stimulantem pectus Achille*, sensu, quo exponit Scaliger, non quo Beroaldus. quomodo apud Justin. XXIX, 3, 8. *Philippus studio Alexandri aemulationis incensus.* FREINSH. vide Supplem. l. I. n. 2. CELLAR.

Decem millia] Hegesias *sex millia* trucidata scribit. Idque magis accedat ad *modicum praesidium*, de quo Curtius IV, 6, 7. FREINSH.

Namque etiam secundis] Vulgo, *namque proeliis etiam secundis atterebantur copiae.* aeque bene. MODIUS. Optima Junii editio ita emendat, *namque proeliis etiam secundis atterebantur copiae*, sed neque priorem damno, & prope similiorem Curtio brevitatem, qua saepe transilit, quae quisque per se addenda novit. RADERUS. *Proeliis secundis*, prosperis, felicibus. Cic. pro leg. Man. c. 9. *noster exercitus etsi proeliis usus erat secundis.* CELLAR.

Devictarum gentium] Inter quas & Judaeorum. *quibus facta potestate, si qui vellent salvis suis ritibus sequi militiam ejus, multi dederunt nomina.* Joseph. l. 11. Ant. 8. quam historiam cur hic omiserit Curtius, id caussae habuit forsan, quod post Christi necem omnium gentium ludibrio ea gens fuerit propinata. Curtius autem cum ceteris qui supersunt Alexandri scriptoribus post Christum cruci fixum, diruta jam urbe scripserit. RADERUS. Quae quidem res de Curtio adhuc incerta est; & tamen non absimile videtur, eum odio foedae gentis, sic enim externis habebatur, reticuisse narrationem, in qua non potuisset dissimulare honorem sacris eorum ab Alexandro habitum. sed quoniam semper procliviores esse debemus ad absolvendum, libet credere tetigisse Curtium ista in amissis. FREINSH. Forte hinc probabile, Curtium Josepho anteriorem scripsisse.

Minor fides] Noster infra l. VII. c. 8, 28. sub Scytharum persona ad Alexandrum: *quos viceris amicos tibi esse cave credas.* CELLAR.

CAPUT VII.

Profectio, & varia Alexandri quaesita, ad Jovis Hammonis oraculum.

Aegyptii olim Persarum opibus infensi, quippe avare & superbe imperitatum sibi esse [1] credebant; ad spem adventus ejus erexerant animos: utpote [2] qui Amyntam 1

VARIANTES LECTIONES.

1 Amst. Lugd. alii omittunt *credebant.* 2 D. *quia Am.* Voss. 2. *qui admintam.*

Olim infensi] Id est jam pridem, observandus est vocis hujus usus vulgari elegantior, quamquam praesens, praeteritum & futurum tempus signet, iisdemque jungatur, & saepe incertum, saepe nec

myntam quoque transfugam, & [1] cum precario imperio venientem, laeti [2] recepissent. 2 Igitur ingens multitudo Pelusium, [3] qua intraturus [4] rex videbatur, convenerat. Atque ille septimo die, [5] posteaquam à Gaza copias moverat, in regionem 3 Aegypti, quam nunc *Castra Alexandri* vocant, pervenit. Deinde, pedestribus copiis *Pelusium petere* [6] jussis, ipse cum expedita delectorum manu Nilo amne vectus est: nec sustinuere adventum ejus Persae; defectione quoque perterriti. 4 Jamque haud procul Memphi erat: in cujus praesidio [7] Mazaces [8] praetor Darii

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. omittit *cum*. 2 Voss. 2. *excep.* 3 Mer. *quam.* 4 D. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *rex.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. *postquam.* 6 Ald. *jussit.* 7 Vulgo *Astaces* Pal. 1. *Staces* Fl. Voss. 1. *Astace.* 8 Leid. *Astaces à Dario relictus* omisso *praetor* Bong. *pr.* F. *pater.*

nec adverbium quidem temporis est, sed idem valet quod *fere* & *ut solet*, quod Servius ad Virgil. docet l. 1. vs. 16. Sed caussam eamdem introëundi Aegyptum etiam habet Diodor. Siculus. RADERUS. adde supra c. 6, 17.

Imperitatum sibi] Adhuc vulgo *imperitatum sibi esse credebant*, aïn tu credebant? at ego nihil mihi duarum rerum posthac credi postulo, ni ita, ut edidi, scripsit Curtius, nive adeo Aegyptii certo sibi persuadebant, superbe sibi imperitatum, non credebant tantum. Sed juxta cum Glareano sapis, quisquis es, qui editionibus praefuisti; in quo tamen eo etiam melior est tua quam Glareani editio, quod ille praeterea etiam hoc asserit, verum hic esse initium quinti libri, cum ipsam vanitatem non esse quam hoc vaniorem, veterum librorum quot usquam exstant, & videri potuerunt, convincat auctoritas. verum de his plura alias. MODIUS.

Precario imperio] Quod ex arbitrio aliorum pendebat, idem lib. IX. c. 2. dixit *precarium imperatorem esse*, qui non quo ipse, sed quo milites volunt, cogitur ducere. CELLAR.

Castra Alexandri] Sic quidem impressi omnes: at D. Hieronymus pro *castra Alexandri* legit *claustra Alexandri.* quam lectionem Isidorus lib. IX. Originum confirmat; cujus sunt haec in dictione *Ugnos* verba: *Deinde pernicibus equis Caucasi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibentia ruperunt*, &c. POPMA. Quem decepisse videtur Erasmus, qui ad hunc auctorem sic notat: *Castra Alexandri. In Hieronymo legitur Claustra Alexandri, & fortassis sic hoc loco legendum est.* Sed errant viri docti, confundendo *castra Alexandri*, de quibus hic, & *claustra*, quorum infra ad VI, 4. larga habebitur mentio. Nullum ergo dubium est, quin hic retinendum sit *castra.* Oros. I, 2. *loca quae accolae Catabathmon vocant, haud procul à castris Alexandri Magni.* Et ne quis propter vocum Latinarum vicinitatem hic quoque mendum suspicetur, Ptolemaeus omnem amputat dubitationem, qui & ipse circum ea loca habet τὴν Ἀλεξάνδρου παρεμβολήν. Ita supr. III, 4. habuimus *regionem, quae castra Cyri appellatur.* Sed & multae civitates eo nomine fuerunt, quarum certe unus Stephanus numerat quatuor, voce Χάραξ, interque eas item unam *Alexandri.* Sic enim ibi legendum. Χάραξ Ἀλεξάνδρου τόπος περὶ Κελαινὰς τῆς Φρυγίας, ἔνθα Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Φιλίππου ἐστρατοπεδεύσατο. *Castra Alexandri, regio ad Celaenas Phrygiae, ubi Alexander Philippi filius castra habuit.* Liv. XXXII, 13. *Rex primo die ad Castra Pyrrhi pervenit. locus, quem ita vocant, est in Triphylia terra Melotidis.* an *Melottidis*, aut *Molossidis*, ut vocat VIII, 24. an potius leg. *Elidis*, ubi Triphyliam constituit Eustath. Sic in universa Europa plurimae passim sunt urbes, quae ut originem debent castris, ita & nomen receperunt. ita Marcellinus l. XVII, 4. *Castellum oppidum* memorat. FREINSH. Locus hic non potest esse, quem Ptolemaeus vocat τὴν Ἀλεξάνδρου παρεμβολὴν, quia eum non in aditu Aegypti è Syria, ubi hic fuit; sed in *Hammoniaca* regione proxime oppidum *Hammonem* collocavit, quod contra quosdam commentatores adnotare visum fuit. CELLAR.

Nilo] Quo tempore credo accidisse, aut saltem paullo post, quod narrat Lucanus II, 272.

Summus Alexander regum quos Memphis adorat,
Invidit Nilo, misitque per ultima terrae
Aethiopum lectos: illos rubicunda perusti
Zona poli tenuit; Nilum videre calentem &c.

scilicet origine, cujus pervestigandae gratia missi fuerant, non reperta. Alexander enim summo studio inquisivit in caput ejus amnis. adeo ut Maximus Tyrius pr. Serm. XXV. prodiderit: *nihil consuluisse Hammonem, praeterquam de Nili fontibus.* Certe ad Olympiadem matrem postea scripsit; *existimare se fontes Nili abs se repertos esse.* teste Arriano VI, 1, 13. FREINSH.

Vectus est] Forte *subvectus* est, ut l. IV. c. 9, 8. *alii Tigri amne subvehebantur.* HEINSIUS.

Memphi erat] Ubi & ludos edidit, *cum reliquis diis, tum Apidi.* Arrian. III, 1. Sed & in honorem atavi sui Persei: coronari jussis victoribus Persea, quam Perseus Memphi sevisse traditur. cum alias laurum amaret, quae Daphnoïdes appellatur, & ab ea Ἀλεξάνδρου στέφανος. Vide Plin.

XV,

rii relictus, [1] Orio amne superato, [2] octingenta talenta Alexandro, omnemque regiam supellectilem tradidit. A Memphi eodem flumine vectus [3] ad interiora [5] Aegypti penetrat, compositisque rebus ita, ut [4] nihil ex patrio Aegyptiorum more mutaret; adire Jovis [5] Hammonis oraculum statuit. Iter expeditis quoque & [6] pau-

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulg. *Oxio* Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Oron* Mer. *Orion* Lugd. Amst. omittunt *Orio.* 2 Bong. *octinginta* Voss. 2. Mer. *octoginta.* 3 Voss. 2. omittit *ad.* 4 Voss. 2. *ex patrio nihil.* 5 Vulgo *Ammonis* Pal. 1. *Admonis* & sic Voss. 2.

xv, 13. & xv, 30. nam alii ad Alex. Paridem id referunt. FREINSH.

Mazaces praetor] Editi *Astaces.* supra IV, 1, 32. Praetor urbis Mempheos nominatus est *Mazaces* seu *Mazeces.* An Astaces fuit totius Aegypti praeses, Mazaces tantum urbi praefectus? an interim extinctus est Mazaces? RADERUS. Ego sequutus Loccenium, cujus adnotationem supra lib. IV, 1, 28. retuli, *Mazacem* hoc loco reponendum esse arbitratus sum: hoc magis, quod alias etiam editiones huc alludere conjiciam, ex eo quod Buntingus in Chronolog. ad Olymp. 112. proposuit: *Alexander Magnus descendit in Aegyptum. Fuit autem illo tempore praefectus ibi Mazazes, &c.* forte typothetae errore ex loculorum vicinia nato, pro *Mazaces.* FREINSH.

Oron amne] Amnis hujus nomen à vulgatis excidit, operarum credo injuria. MODIUS. *Orio amne superato*, Junii scriptura est sine amnis nomine. vetustissimus codex Augustanus S. Udalrici, & MSS. Constantiensis, nomen praefert, quod Modius posuit, *Oron.* Glareani editio *Oxio amne* legit. Argentina eodem modo. RADERUS. Sed Ortelius in voce *Oron*, vitiosum locum esse censet, & sic restituendum: *ocius amne superato*, Nilo nempe. de eo enim, ait, hic sermo. neque alium hoc tractu ullum esse, quo Memphi ad interiora Aegypti navigari possit, omnes Geographiae periti mecum confiteantur, necesse est. Quia *Unicus in terris Aegypti totius amnis*, teste Lucretio VI, 680. Pro *ocius*, qui malit, *hocce* legat. Hactenus Ortelius. Ego ex eadem ratione cogitabam rescribi posse; *ostio amnis superato.* amnem enim simpliciter vocavit, securus nisi de Nilo accipi non posse. FREINSH. Vulgo monstrose *Orio amne*, vel *Oxio*, qualis in Aegypto nullus est. Tellierius ex Freinshemii conjectura edidit *ostio amnis superato*, ut prope Pelusium occurrisse Mazaces intelligatur, cui repugnant nostri verba, *jam haud procul Memphi fuisse*, à qua urbe longius & ostium abest, quodcumque intelligas, & Pelusium. Memphis enim Nilo apposita fuit ante divortium, & supra Delta regionem in ripa sinistra sive Africana. Oportuit ergo Nilum trajicere, si vel modico spatio regi voluit obviam venire. Scriptura autem, quam expressimus Ortelii est, quem etiam Blankardus sequitur ad Arrian. p. 117. quidam simpliciter amne superato. CELLAR.

Compositisq. rebus] Persae tenuerunt Aegyptum annos 112. post Cambysem. usque ad Darium Nothum Artaxerxis filium. Recessit tamen ante à Dario Hystaspis F. Olymp. 73. Sed post quadriennium per Xerxem recepta est Olymp. 74. defecit iterum a Dario Notho anno regni 11. Olymp. 91. anno 3. recepit Ochus Rex Persarum Olymp. 107. anno 3. pulso inde Nectanebo in Aethiopiam, ut alii, in Macedoniam; unde fabula nata de Olympiade & Dracone, quod Nectanebus magicam exercuerit. Sed jam natus erat Alexander Olymp. 106. anno 1. septem annis prius quam Nectanebus ex Aegypto fugeret. Aegyptum Persis extorsit Alexander Olymp. 112. anno 2. Macedones tenuerunt ad Caesarem Augustum annos 295. Augustus in formam provinciae redegit. RADERUS.

Ut nihil de patrio more] Haec ita accipit Clar. Huet. (Traité du Commerc. c. 48. §. 9.) ac si Curtius de imperii & reipublicae administratione intellexisset, ac proinde sui oblitus non observasset, Alexandrum, constituta Alexandria, praepositisque pluribus praefectis Aegypto, statum imperii plane mutavisse, ut ex cap. sequenti liquet. Verum si hic de ritibus, & quae ad cultum civilem, religionem, cerimonias, &c. accipitur, in quibus à ceteris gentibus remoti erant Aegyptii, hac observatione non opus est.

Hammonis] Ut sic potius scribendum credam, quam Ammonis, facit inter alia & Festi epitoma, quae serie literarum concepta, adspirationem inesse voci aperte testatum facit. nec valde moveor, quod vox ἄμμος, quod arenam signat, unde nomen deastro factum volunt, adspirationem non agnoscit. Scimus enim in nominibus haud paucis idem accidisse, postquam aliam in linguam migraverunt. Nec de originatione illa nimis certum est: nam sane quam liberales fuere Graeculi, in omnium ferme nationum locorumque nominibus ex suo sermone deducendis. Praeterea nec omnibus illa satisfacit, plures enim commenti sunt, quippe alii ab ejusdem nominis pastore deduxere, ut auctor est Eustath. ad Dionys. vs. 212. Herodotus ab Aegyptiaca voce. Ἀμοῦν enim illos vocare, quem Graeci Δία. Quod fortassis nonnihil juvet Melanchthonem in Chron. Carionis lib. 1. Reineccium tom. 3. in regno Libyco, & eos quos innuit Boissardus de Divinatione,

paucis vix tolerabile [1] ingrediendum erat: terra coeloque aquarum penuria est: steriles arenae jacent; quas ubi vapor solis [2] accendit, fervido solo [3] exurente vestigia, intolerabilis aestus [4] exsistit. luctandumque est, non [5] tantum cum ardore & siccitate regionis; sed etiam cum tenacissimo sabulo, quod praealtum, & vestigio cedens, aegre moliuntur pedes. Haec Aegyptii [6] vero majora jactabant. Sed ingens [7] cupido animum stimulabat adeundi Jovem, quem generis sui auctorem, haud contentus mortali fastigio, aut credebat esse; aut credi volebat.

Ergo

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *ingredientium.* 2 F. *accidit* superscript. *attingit.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. Bong. *& urente.* 4 Voss. 2. F. P. Mer. *exurit* sic & D. in quo tamen aliud quid prius fuerat. 5 Ald. *tamen* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *solum.* 6 Voss. 2. omittit *vero.* 7 Voss. 2. *anim. stim. cup.*

ne, quo loco de Hammone agit. qui consentaneum esse censent, *Hammonis appellationem fuisse eamdem, quae est Cham.* Quod eo magis accedit ad verisimilitudinem, quo certius constat, posteritatem Chami ea loca occupasse: ipsam quoque Cyrenen nomen habere mere Hebraïcum; *fontis* enim *urbem* sonat. nec futilis esset conjectura, ita appellatam à fonte Solis, ad Hammonis delubrum, qui est in Cyrenaïca regione. Chamum autem illum esse Hammonem, etiam hoc argumento dubites, quod Diodor. III, 68. scribit, Ammonem fuisse regem Libyae: item quod fabulae de Saturno, qui patrem castraverit, non temere aliam originem quis adsignaverit, quam factum illud Chami, quod refertur Gen. IX, 22. Atque huic opinioni firmamentum ingens accedit ex traditione qualicumque Berosi lib. III. qui scribit, Chamum, qui odio haberet patrem, apud quem alios filios post ipsum genitos potiore loco videbat esse, in ebrietate jacentis virilia comprehendisse, & magicis susurris eum effecisse sterilem: quod ipsum, quid aliud est quam Graeca fabula, castratum ab Saturno patrem fuisse: scilicet ab hoc ipso Chamo, quem & Saturnum ab Aegyptiis appellatum fuisse, eodem Berosi loco refertur. Nec valde obest, quod hic Hammon, non Saturnus vocetur, sed Jupiter. Nam & inter Joves Coelo patre editum fuisse, Cicero de nat. Deor. III, 31. tradit. Non ignoro tamen, ab eodem Beroso patrem Hammoni tribui Tritonem. sed posset dici, idem nomen commune fuisse diversis. Graecos autem antiquitus id oraculum consuluisse probat Eleorum exemplo Pausanias lib. V. adde indicem. FREINSH.

Iter] Hoc rerum scriptores, terrarum mensores, Geographi, Poëtae, naturae exploratores, Arrianus III, 1, 9. Herodotus III, 32. Strabo lib. XVII. Plinius V, 5. Mela I, 4. Solinus cap. 27. Lucanus IX, 511. aliique testantur. Praeter hos Seneca Nat. quaest. II, 30, 2. de Cambyse signate narrat, quam male expeditio illi Aethiopica cesserit. quam historiam ex Herodoti III, 26. descripsit, & quodammodo interpretatus est. Justinus I, 9, 4. compendio: *Ad Hammonis quoque nobilissimum templum expugnandum exercitum mittit* (Cambyses) *qui tempestatibus & arenarum molibus oppressus interiit.* Plutarchus Alex. c. 46. idem quod Herod. sed addit L. M. fuisse arenis ex Cambysis copiis oppressa. FREINSH.

Terra coeloque] Haec sumsit à Sallustio in Jugurtha c. 17, 5. de Africa, *Coelo terraque penuria aquarum.* POPMA.

Steriles arenae] Omnium optime hoc describit Lucanus IX, 382.

Vadimus in campos steriles, exustaque mundi,
Qua nimius Titan, & rarae in fontibus undae.

Et quae ibidem longa narratione sequuntur, quomodo Romanus miles laborarit, & cum arenis luctatus sit. Sic Gellius XVI, 11. ex Herod. IV, 173. narrat Psyllos illis in arenis periisse, cum arma in Austrum sumerent. est elegans fabella. RADERUS.

Tenacissimo sabulo] Videntur mihi non bene convenire *tenax* & *vestigio cedens*, sed plane haec contraria. quid autem tenax in *desidente, aridissimo*, & *fervido sabulo*, tamquam *profundo aequore*, quo nihil est dissolutius? itaque si MSS. assensi fuissent, legissem *tenuissimo sabulo.* nunc in medium protulisse non nocebit. neque *sabulum* vox obstat, quem Lucan. vocat *pulverem* l. IX. vs. 522. Plin. l. XVII. c. 5. *terram cineraceam & sabulum album*, conjungit. ita Graeci ἄμμους, vel τοὺς κατὰ Λιβύας ψάμμους, per τὴν κατὰ πεδίον κόνιν explicant. forte legendum sit, *fugacissimo sabulo.* Nisi *tenax* capiatur, quod progredientes retineret, & moraretur. ut habet singularia quaedam etiam in aliis auctor, & ita sit quasi pertinax, cum quo conflictabantur maxime.

Ingens cupido] Cujus eamdem cum Curtio caussam assignant Justinus II, 11, 6. & Oros. III, 16. Sed Callisthenes apud Strabonem lib. XVII. φησὶ τὸν Ἀλέξανδρον φιλοδοξῆσαι μάλιστα ἀνελθεῖν ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ἐπειδὴ καὶ Περσέα ἤκουσε πρότερον ἀναβῆναι καὶ Ἡρακλέα. *narrat Alexandrum ambitione, qua maxima ardebat, inductum ad id oraculum contendisse, quod intelligeret Perseum & Herculem prius eo adscendisse.* Idem Arrian. III, 1, 9. & copiosius

Stra-

Ergo [1] cum iis, quos ducere secum statuerat, secundo amne descendit ad [2] Mareotim paludem. **9** eo legati [3] Cyrenensium dona adtulere; *pacem*, [4] *& ut adiret urbes suas*, petentes. Ille, donis acceptis, amicitiaque [5] conjuncta, destinata exsequi pergit. Ac primo quidem & [6] sequenti die tolerabilis labor visus: **10** nondum tam vastis nudisque solitudinibus aditis; jam tamen sterili & emoriente terra. Sed ut aperuere se campi alto [7] obruti sabulo; haud secus quam profundum aequor **11** ingressi, terram oculis requirebant. Nulla arbor, nullum culti [8] soli [9] occur- **12** rebat vestigium. aqua etiam defecerat, quam utribus cameli [10] devexerant: & in arido solo ac fervido sabulo nulla erat. [11] Ad haec sol [12] omnia [13] incenderat, **13** [14] siccaque & adusta erant omnia; quum repente, sive illud deorum munus, sive casus fuit; [15] obductae coelo nubes condidere solem: ingens aestu fatigatis, etiamsi aqua [16] deficeret, auxilium. Enimvero, ut largum quoque imbrem ex- **14** cus-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *cum his.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. *Mareotin* Pal. 1. *Marcotim* P. *Mareotra.* 3 P. *dona Cyr.* 4 Mer. omittit *&*. 5 Mer. *confecta.* 6 Fl. Leid. B. F. *sequente.* 7 Voss. 2. *abrupti.* 8 P. *solum.* 9 Voss. 2. *apparebat.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. *vexerant.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. Pal. 1. *ad hoc.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *ora.* 13 Pal. 1. *intenderat.* 14 Voss. 2. *siccaque usta.* 15 P. *obducto.* 16 Pal. 1. *deficiet.*

Strabone, qui addit Alexandrum genus etiam à Perseo & Hercule duxisse. RADERUS.

Cum iis, quos ducere secum statuerat] Aelianus & Plutarchus tradunt, spatium Alexandriae condendae captum ab Alexandro, priusquam ad Hammonem proficisceretur, relictamque magnam manum ad moliendam urbem, dum ipse peteret oraculum, jussamque operi instare. Curtius, Siculus, Justinus post reditum ab Hammone. Ego designatam prius reor, postea perfectam. RADERUS.

Ad Mareotim] Duo maria locum (designatum pro Alexandria) undique alluunt, alterum à septentrione, quod Aegyptium dicitur, alterum à meridie, quod *Marea* lacus, & *Mareotis* appellatur. Eum Nilus multis fossis, tum è superioribus partibus, tum à lateribus, actis, implet. *Strabo:* Μάρεια πόλις καὶ λίμνη τῇ Ἀλεξανδρείᾳ παρακειμένη, ἡ καὶ Μαρεῶτις λέγεται, ἀφ' ἧς ὁ Μαρεώτης οἶνος. *Marea civitas & lacus est, Alexandriae adjacens, & Mareotis dicitur, unde vinum Mareoticum.* Stephan. περὶ πόλεων. RADERUS. Per Nili alveum, qui Canobicum ostium efficit, ultimum ab occasu solis. Mareotis autem palus illi ostio vicina est. CELLAR.

Cyrenensium] Diodorus XVII, 49. tum demum narrat occurrisse, cum dimidium itineris jam ad Hammonem confecisset. Arrian. III, 1, 17. Memphi auditos ait, priusquam descenderet ad Mareotim. RADERUS. Ex urbe Cyrene, praecipua in Pentapolitana Africa, ultra Hammonis oraculum sita. CELLAR.

Primo &c. die] Quaero quot dierum iter fuerit à Mareotide lacu ad Hammonis templum? Variant etiam hoc loco auctores. Plinius à Memphi ad Hammonem XII. dierum iter ponit. Diod. XVII, 49. inter arenas Alexandrum ait haesisse octo dies, primis quatuor diebus usum aqua à camelis devecta, reliquis quatuor coelesti imbre adjutum, postea ducibus corvis venisse ad regionem habitatam. Plutarchus Alex. cap. 47. non distinguit iter. Arrianus III, 1, 10. ex Aristobulo docet, Alexandrum primis diebus iter haud procul à mari Paraetonio fecisse per regionem non omnino siccam, stadiis mille sexcentis, hoc est, quinquaginta milliaribus Germanicis, quando triginta duo stadia unum milliare ex nostratibus conficiunt. Dein Aristobulus affirmat petiisse Alexandrum Mesogabam, ubi Oraculum est Hammonis, per regionem omnino sterilem, sabuloque impeditam, & aquae inopem; sed coelestibus aquis effusis recreatum esse exercitum. Strabo à Paraetonio ad Hammonem numerat stadia MCCC. milliaria quadraginta cum semisse & octava. RADERUS.

Omnia incend.] Bong. *ora inc.* Certe videtur aliquid latere; vix enim eamdem vocem, *omnia*, statim tam inepte repetivisset. FREINSH. MSS. Fl. Leid. Voss. *ora*, & sic bene Modius & Freinshemius. HEINSIUS.

Erat ora] Editi, *erant omnia*, quod vitium male compendiosi librarii invexere. qui quum *omnia* hoc modo scribere *oia* consuevissent, & illud *ora* ita exaratum reperissent ut *r* & *i* non absimilis videretur, putarunt statim, ut est inscitia, virgulam illam superiorem deesse, nobisque pro sua sapientia haec excuderunt. MODIUS.

Deorum munus] Arrian. l. III. ἀνηνέχθη ἐς τὸ θεῖον, *pro prodigio habitum fuit.* CELLAR.

Etiamsi aqua deficeret] Tan. Faber l. 1. epist. 51. legendum arbitratur, *etiamsi aqua non deficeret*, planior sane sensus est, & efficacior, si *non* inseritur,

cusserunt procellae; pro se quisque excipere eum, quidam ob sitim [1] impotentes
15 sui, ore quoque hianti captare coeperunt. Quatriduum per vastas solitudines absumptum est. Jamque haud procul oraculi [2] sede aberant; quum [3] complures corvi agmini [4] occurrunt, modico volatu prima signa antecedentes: & modo humi residebant, quum lentius agmen incederet; modo se pennis levabant, [5] an-
16 tecedentium [6] iterque monstrantium ritu. Tandem ad sedem consecratam deo ventum est. Incredibile dictu, inter vastas solitudines [7] sita, undique ambientibus ramis, vix in densam umbram cadente sole [8] contecta est: [9] multique fon-
17 tes dulcibus aquis [10] passim manantibus alunt silvas. Coeli quoque mira temperies,

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. *inobtentis sui* Voss. 2. *inobtentus* Pal. 1. *obsiti impotentes sui.* 2 Pal. 1. *sedet.* 3 Leid. Voss. 1. *conpl.* ut semper. 4 Voss. 2. *incurrunt.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *cedentium.* 6 Voss. 1. B. 2. *interque.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & aliae edd. *ita undique* Col. *itaque undique.* 8 Er. *contacta.* 9 Voss. 2. *multi.* 10 P. *manantib. passim.*

ritur, quia jam num. 12. dictum fuit, *aqua defecerat*, cujus simplici repetitione heic opus non erat. CELLAR. Tan. Faber in epistolis Criticis emendandum putat, *etiamsi aqua non deficeret*, videlicet aqua, inquit, defecerat, quam cameli vexerant. sed hoc puto dici contra mentem auctoris. Non enim ejus aquae defectum hic intelligit, quam vexerant cameli, sed universum omnis. nam *in arido & fervido sabulo nulla erat* penitus, sicut ipse loquitur Curtius. Itaque hoc vult, in tanto calore solis umbram illam ex nubibus inductis non levi solatio fuisse, licet aquam nullam aliam haberent, ac ne pluviam quidem, quia licet sitim non restingueret, recreabat tamen fatigata aestu, ac adusta membra, viresque militum reficiebat. nec est opus illa emendatione in loco integerrimo. SCHEFFER.

Quatriduum] Et supra *biduum* num. 10. sunt dies VI. unde liquet perperam legi apud Ampelium: *abest* (Ammon) *ab Aegypto & Alexandria millia passuum novem.* FREINSH.

Corvi] De corvis consentiunt Aristobulus, Callisthenes, Diodorus, Plutarchus. Ptolemaeus corvos in *dracones* transformat, quos ait clamore edito agmen praecessisse. Arrianus III, 1, 12. prodigium quidem aliquod ostensum putat, sed cujusmodi fuerit, propter scriptorum variantes sententias cunctatur dicere. RADERUS. Aristobulo apud Arrian. tantum κόρακες δύο. *duo corvi*; Ptolemaeo ibidem δράκοντες δύο, *duo dracones* itineris duces fuere. CELLAR.

Ita undique] Alios hic nihil offendisse non miramur. est enim non sane nimis asperum, quod meas tamen aures radit. Levigabis unius adjectione literulae, quae geminanda, geminae suae occasione periit: *Incredibile dictu, inter vastas solitudines sita, undique ambientibus ramis &c. Sita* nempe sedes. *Ita* supervacuum, nisi ita mutes: ACIDALIUS: adprobante Radero. Ego superiora quoque sic scribam; *Tandem ad sedem d. c. ventum. ea* (*incredibile dictu*) *int. v. sol. sita &c.* FREINSH. Forte, *ita undique eam amb.* HEINSIUS.

Cadente] Forte *pervadente.* HEINSIUS.

Silvas] Lucanus IX, 522.

Esse locis superos, testatur silva per omnem
Sola virens Libyen: nam quidquid pulvere sicco
Separat ardentem tepida Berenicide Leptim,
Ignorat frondes; solus nemus extulit Hammon
Silvarum fons caussa loco.

RADERUS.

Coeli mira temperies] Quis nisi plane ἀγεωγράφητος ignorat eam non esse temperiem interioris Libyae, circa vigesimum octavum gradum latitudinis septentrionalis? At praesentiae Dei hoc miraculum tribuebatur à nonnullis scriptoribus, quos sequutus pueriliter Curtius, qui non verissima, sed παραδοξότατα solet seligere. Similia etiam Diodor. l. XVII. p. 527. ex iisdem forte scriptoribus hauserat, sed Arrian. initio l. III. haud paulo acutiore judicio praeditus, quam uterque, ejusmodi nugas omittit. CLERICUS. Judic. de Curt. c. 2. §. 9. Videtur vir doctissimus neutiquam admittere in eodem tractu majorem quamdam diversitatem coeli & soli, increpans cum Curtio Siculum, at Arrian. l. III. p. m. 161. *sedes Hammonis*, ait, *omni ex parte vastas solitudines & densas ac siticulosas arenas habet. Ipsa autem in medio posita & exigui spatii fructiferis arboribus oleis & palmis est plena, & sola ex circumjacentibus roscida*, ἔνδροσος. Jam vero ubi terra est tam roscida & fertilis, oportet istic molliorem etiam esse aëris temperiem, quam in vicinis undique sabulosis & sterilibus locis. Flor. l. 1. c. 16. de Campanis ait, *nihil mollius coelo*, sed & addit, *nihil uberius solo, denique bis floribus vernat.* At longe aliter se res habebat in vicinis Samnitibus, ubi asperius erat simul & coelum & solum. Sed & Geographi frequenter notant in exponendis integris nationibus, modo solitudines & arenas modo cultam & fertilem terram, imo *arenas ambientes eam haud alio modo quam insulas mare*

sc.

ries, verno [1] tempori maxime similis, omnes anni partes pari salubritate percurrit. Adcolae

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Voss. 1. *tepori*.

sc. ambit, ut ait Plin. l. vi. c. 20. Sic *de Palmyra* urbe clarissima l. v. c. 25. *urbs nobilis situ, divitiis soli & aquis amoenis: vasto undique ambitu. Harenis includit agros: ac veluti terris exempta à rerum natura.* At ipsa in Africa vel maxime id passim ita reperias. quam ideo Strabo l. ii. p. 130. ait esse *Pardali similem, interpuncta enim est cultis locis, quae circumdantur deserta & siticulosa terra.* Jam vero, an non in istis cultioribus locis vel ex. gr. in urbis Palmyrenae uberi solo & amoenis aquis mitior debeat esse coeli temperies, quam in desertis circa arenis? si ea est alibi natura & temperies coeli, quidem eadem etiam in Hammonis sede, licet undique vastas habeat, & sabulosas solitudines, temperies fuerit, eaque verno tempori maxime similis, quum fervor aëris illic esset minor, ac hiemis nihil sentiretur? porro quis Clericum docuit, sedem Hammonis fuisse in interiori adeo Libya, & maxime circa istum gradum? quum Ptolemaeus, cujus, ut *Alexandrini, & proinde eorum locorum peritioris*, auctoritatem in his ipsis pagina proxima laudat, Hammonis sedem diserte collocet l. iv. ipso in puncto gradus 20. Inspiciantur etiam tabulae ejus, & consideretur intervallum ac discrimen coeli solique inter utrumque (20 & 28) gradum, & patebit viri Cl. error; sed hi sunt fructus festinatae illius scriptionis, quae tamen nusquam minus locum habent, quam in alienis laboribus ita acerbe castigandis. Quid plura? patet abunde, temerariam esse hanc quoque crisin, quum Curtius in descriptione istius oraculi secutus sit & interpretatus, ut ex Diodoro liquet, Graecos Alexandri M. comites in illud iter, ac res, quae ab illis memoriae fuit prodita, possit utique esse vera. Nec enim id requirebatur à Curtio, ut historiam veterem & Graecam, quam suis civibus vernaculo volebat sermone exponere, ubique in dubiis corrigere tentaret; quod praestare haud poterat, & quo facto historiam contaminasset, praesertim si eo quo Cl. Clericus corrigendi omnia & reprehendendi pruritu laborasset. PERIZONIUS, Curt. Vind. p. 144.

Adcolae] *Non satisfacit* (inquit Glareanus) *haec descriptio Geographiae perito, quamquam eam ego corruptam & mutilam, denique male distinctam puto. Priorum enim versuum sensus de ortu & meridie, ubi distinguendus est nescitur, Aethiopum, Trogloditarum, & Arabum.* Sed nec corruptus locus est, & distinctu facilis. Ita ergo interpunge: *Adcolae sedis sunt ab oriente proximi Aethiopum; in meridiem versi* [alii *versus*] *Arabes spectant*, [malim *spectat*, ut referatur ad sedem] (*Troglodytis cognomen est*) *horum &c.* RADERUS. Ad occasum Aegypti secundum Mediterranei maris litus occurrit primum Libya, quam exteriorem vocant, tum Marmarica, inde Cyrenaica Pentapolis; quam excipit Africa proprie dicta. Quamquam priores tres ita distinguuntur finibus, ut singularum nomine saepe vocetur quidquid terrarum inter minorem Africam atque Aegyptum intercipitur. Inde factum est, ut Hammonis templum, quod in illa exteriore Libya, non procul Marmaricae finibus visebatur, alii in Cyrenaica, alii in Marmarica, alii in Libya collocarint. TELLIER. Et gentium nomina & situm plagarum turbavit Curtius. nulli hic sunt proximi Aethiopes: nec Arabes Troglodytae à meridie, sed ab ortu potius interjectis, quae hinc ad sinum Arabicum habitant, gentibus: longo quoque spatio ab Hammone distant Syrticae gentes navigiorum spoliis quaestuosae. Consule Geogr. CELLAR. Hunc errorem itidem exaggeravit Cl. Clericus Jud. de Curt. c. 2. §. 10. Sed post Glareanum, Raderum, Freinshemium, Tellierium, Cellarium, qui omnes id fecerunt oportuno loco, ut adeo in eo, & plerisque Geographicis à Viro Doctissimo prolatis nihil fuerit caussae, quare quis ita extra ordinem, & ex professo tale *judicium* conscriberet. nam, in illis Geographicis minus accuratum fuisse Curtium, satis jam ab aliis dictum fuerat & probatum. Ceterum de *Libya*, ubi Hammonis fuit oraculum, audiamus Strabonem diligentissimum, Curtii aequalem, qui certe sub Tiberio itidem scripsit. Ille ergo l. ii. *Incolunt Libyam gentes pleraeque ignotae: neque enim multis eam ingredi datur exercitibus, neque viris alienigenis. Ipsi vero indigenae & pauci ad nos pervenerunt, & non vera, neque omnia dicunt.* & l. xvii. *Similiter ignorantur ea, quae sunt supra Hammonem*, i. e. ad ejus meridiem sita. *Immo nec Aethiopiae fines, nec Libyae dicere possumus, neque qua Aegypto adjacent, neque qua Oceano.* Sed & ex eo, quod auctores accurate fines singularum gentium istic distinguere non potuerunt, factum est, ut hanc ipsam Hammonis sedem alii in *Libya*, alii in *Cyrenaica*, alii in *Marmarica* collocarint, ut jam à doctis interpretibus Curtii est monitum. Nihil itaque mirum, neque Curtium, vel eos, quos secutus est, rerum Alexandri scriptores, satis accurate Aethiopiae & Libyae fines hic distinxisse, dum itidem, ut Diodor. Sic. populos utrimque ad illud templum sitos, vocat *Aethiopas*, qui tamen certe postea Libyae fuerunt adscripti. Neque ex Ptolemaeo quae adfert V. Cl. ad castigandum Curtium magnopere pertinent, quippe qui ut plerique scriptores, communia totarum gentium, vel nationum nomina tantum commemoravit in terris illis adeo ignotis, quum Ptolemaeus postea gentes illas diviserit in varios populos, tractus,

18 Adcolae ſedis ſunt ab oriente proximi [1] Aethiopum: in meridiem verſus Arabes ſpectant, [2] *Troglodytis* cognomen eſt: quorum regio uſque ad rubrum mare ex- cur-

Variantes Lectiones.

1 Amſt. Lugd. *Aethiopiam*. 2 Pal. 1. *in mer. verſum Tragoditis* D. Pal. 3. Fl. Leid. Voſſ. 2. *Tragoditis in mer. verſam Arabes ſpectant. Tragoditis nomen eſt.* Bong. quem Gruter. vidit *in mer. verſam Arabes ſpectat. Trogoditis nomen eſt* Ald. Mer. Frob. Baſ. Col. *in Mer. verſi Arabes ſpectant*, *Troglodytis cogn. eſt* Bong. pro *verſi* habent *verſatus* & *Tragoditis* pro *Trogloditis* Voſſ. 1. *mer. verſam Ar. ſpectant Trogl.*

ctus, nomos, eorumque omnium propria referat paſſim nomina, ſed quorum plurima apud nullos reperiuntur hiſtoriarum ſcriptores. Quid plura? incertior in tantis tenebris ante Curtium, quod ad interiora Africae, & ideo iniquior haec quoque V. Cl. accuſatio. Certius eſt quod ipſe V. C. non ſatis intellexerit verba Diodori, quae cum Curtio & Ptolemaeo contulit. Sic autem ille de Hammonis ſede: περιοικοῦσι κατὰ τὴν μεσημβρίαν καὶ δύσιν Αἰθίοπες· κατὰ δὲ τὴν ἄρκτον Λιβύων Νομαδικὸν ἔθνος, καὶ τὸ πρὸς τὴν μεσόγειον ἀνῆκον τὸ τῶν Νασαμώνων ὀνομαζόμενον ἔθνος. Vertit haec V. C. *circum habitant ad meridiem & occaſum Aethiopes; ad ſeptentrionem Libyum gens erratica; ad Mediterraneum vero tractum porrecta gens, quae dicitur Naſamonum.* Addit; *poſtrema verba minus accurata ſunt: nam Mediterraneus tractus & Meridianus idem ſunt, & Naſamones potius ad occaſum erant collocati.* Verum eſt Mediterranea Africae nobis eſſe magis Meridiana, ſed in his attendendum eſt ſemper quam maxime ad id, quo reſpectu unumquodque ita dicatur. Certo μεσόγειος à Diodoro non refertur hic ad Hammonis ſedem, ut credidit V. Cl. ſed ad Naſamonum initia, quorum ſedes incipiebat ad ſeptentrionem fere Hammonis à Syrtibus, ſeque extendebat ad meridiem in interiora terrae, ut adeo revera etiam ſecundum Diodorum non tantum *ad ſeptentrionem* templi Hammonis conſederint, ſed &, ſaltem ex parte aliqua, *ad occaſum*, dum à ſeptentrione occidentali per flexum quemdam circa Hammonem ſe porrigebant ſatis longo tractu in meridiem, ſeu dum longius recedebant à litorali tractu ad mediterranea. ſenſum hunc & nexum V. Cl. non perſpexit: certe in verſione minus accurate expreſſit. Vertenda enim erant poſtrema: *ad ſeptentrionem* ſcil. templi, *habitat Libyum gens, quae Nomadum more vivit, & gens quae dicitur Naſamonum, quae ad mediterraneum* Africae tractum *pertingit.* Sed negare videtur V. Cl. etiam illud, quod *ad ſeptentrionem* quoque habitaverint Naſamones. Nam quum Curtius Naſamones vocaſſet *Gentem Syrticam* notat, *ad occidentem incolebant Naſamones, qui an vagarentur ad Syrtes uſque neſcio.* At vero non Curtius tantum, ſed & Plinius diſerte l. v, 5. *In ora Syrtis Naſamones, quos antea Meſammones Graeci appellavere, ab argumento loci medios inter harenas ſitos.* Adde reliquos, quos laudat ad hunc Curtii locum doctiſſimus Cellarius. Porro fuerunt Naſamones *gens Libyae*, ut diſerte Strabo l. XVII. οἱ προσαγορευόμενοι Νασαμῶνες, Λιβυκὸν ἔθνος. qui & paullo poſt obducit eos Syrti, & Cyrenaicae ſimul, & primos inter *Libyas* memorat. Hi vero Libyes ad ſeptentrionem Hammonis ab ipſo collocantur Ptolemaeo. Denique ut Curtius, ita & Diodorus diſerte Naſamones *ad ſeptentrionem* Hammonis locat, quod tamen de angulo ejus occidentali potiſſimum accipio, & inde extendit in mediterranea per latus Hammonis occidentale: quo ipſo concilientur, & qui ad Syrtim, atque ita aliquo modo verſus ſeptentrionem, & qui in mediterraneis ad occaſum Hammonis, ut facit certe poſt Curtii tempora Ptolemaeus, eos ponunt. PERIZON. Curt. Vind. p. 150.

Proximi Aethiopiam] Lege *proximi Aethiopum*, & conſule novantiquarum noſtrarum librum ſecundum. MODIUS. *Proximi*, non aliter videtur defendi poſſe Curtius à multiplici errore, quam ſi dixerimus fuiſſe aliquas *Aethiopum* extra Aethiopiam, extra Africam proprie dictam aliquas *Naſamonum* Colonias. *Troglodytas* vero non tam propria gentium eſſe nomina, quam populorum in antris viventium communia. Sed ut haec ita ſint, tria tamen graviter peccaſſe Curtium nemo inficias iverit. Primum in Troglodytis Hammoniorum vicinis, quod eos Troglodytis ad rubrum mare Arabibus, tam longe, hinc diſſitis, conjungat. Alterum pene par, quod Naſamones Hammonis accolas cum Naſamonibus Africae populis ad utramque Syrtim confundat; à quibus tota Marmaricae & Cyrenaicae latitudine diviſi erant. Tertium, quod eoſdem à ſeptentrione ponat, qui ab occaſu erant collocandi, ut apud Ptolemaeum videre eſt tabula Africae III. TELLIER.

In meridiem verſus] Vide indicem voce *verſus*. FREINSH. Quid ad locum hunc in indice Freinshemius notaturus erat, ad quem remittit in notis, ignoro, cum in eo non legatur. Mihi admodum ſuſpectus eſt. Quo enim pertinet illud *verſus?* non certe ad ſedem, nec ad accolas. Praeterea in MSS. mirifica variatio, alii habent *verſum*, alii *verſam*, alii *verſi*, alii *verſatus*. Et plane vox eſt mea ſententia huc nil pertinens, & ex gloſſa intruſa in textum, qua quis illud *in* explicaverat, oſtenderatque *in meridiem* eſſe idem ac *verſus* vel *verſum meridiem*. SCHEFFER. Multi libri habent *verſi*, atque ita etiam Eraſmus, Bruno, alii vulgarunt. CELLAR.

Tro-

currit. [1] at qua vergit [2] ad occidentem, alii Aethiopes colunt, quos [3] *Scenitas* 19 vocant: à septentrione Nasamones sunt, gens [4] Syrtica, navigiorum spoliis [5] quaestuosa.

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *a qua* Ald. *at quae.* 2 Fl. Leid. Voss. 2. B. 2. P. F. *occidentalem* Mer. omittit *ad.* 3 Bong. Voss. 1. *Simnos* Ald. Frob. Lugd. *Symnos* Fl. Leid. Voss. 2. *Simuos* Mer. Bas. Col. *Symuos.* 4 D. P. Cl. B. 2. F. Fl. *Tyrtica* B. 1. *Tyrticia* Voss. 2. *Tirtica* Pal. 1. *Tyricha* Ald. *nutrita.* 5 Voss. 1. *questuosa* P. *copiosa.*

Troglodytis] Nomen cavernarum habitatores sonat, quales non modo ad Arabicum sinum, Aethiopiam versus, sed in Mauritania etiam ac Scythia memorantur. Noster primos quidem & proprios intellexit, qui vero longius ab Hammonis oraculo remoti sunt. CELLAR.

Scenitas vocant] Nusquam reperio hanc gentem, negant omnes Geographi exstare seu Symnas, seu Symyos, nam scriptura variat, unde est in mentem cogitare *Scenitas* legendum, quomodo antiqui codices respondent. qui tamen à Strabone & Plinio collocantur in Mesopotamia. Ptolemaeus, Stephanus περὶ πόλεων voce Gorama, Ammianus, Solinus in Arabia, Marcellinus Aegyptiam gentem facit omnium vetustissimam. Ptolemaeus tamen non Scenitas, sed Sentites nuncupat, nisi mendosa est scriptura, quod suspicor. Videtur Strabo Syntas appellare. Venit tamen in mentem posse Symnos videri eos, quos Diodorus Sic. Simos appellat. RADERUS. *Scenitas*, quidam libri *Symnos*, quos Raderus ait posse videri *Simos*, quorum mentio apud Diodor. Ego vero nullos ibi reperio *Simos*, sed *Symen* quamdam insulam, quae tamen huc pertinere non potest. De Scenitis dicemus in Indice. FREINSH. Quid hoc loco scripserit Curtius plerique addubitant, *Simnos*, *Symnos*, *Symnuos*, quos libri offerunt, nemo Geographus uspiam reperit. Scenitas in antiquis codicibus legi affirmat Raderus, & sane quosdam Aethiopum *Scenitas* esse, hoc est in tentoriis degere, antiqui juxta & recentiores produnt. sed propius accedit ad scripturae vestigia, quod legimus *Simos*, hi colonia quaedam fuerunt Aethiopum, & ipsi Nomades, adeoque scenitae, ut ex Agatharchide discimus apud Photium 250. c. 26. TELLIER. Tellierius *Simos* habet, non *Scenitas*, libri enim *Symnos* vel *Symnuos*, aut similiter efferunt, ex quibus propius facias *Simos* quam *Scenitas*, CELLAR. Nulla in re veteres in universum nobis sunt inferiores, quam in eo, quod situm terrarum & regionum minus recte cognoverint tradiderintque: quum Graeci & Romani vix navigaverint extra mare Mediterraneum, cujus litora ideo satis habebant explorata; at interiora regionum ultra, quam armis suis pervenerant, vix norant aut nosse poterant: quippe quae demum coeperunt ultimis hisce tribus saeculis, post factam in Indiam & Asiae Africaeque extremae litora navigationem, & sic commercia inter diversissimos populos constituta, atque inde coeptas tutius ac ideo frequentius fieri nostrorum hominum peregrinationes, Europaeis innotescere. Graeci ante tempora Alexandri, vel summum ante Artaxerxis Mnemonis tempora, & Cyri junioris expeditionem contra illum, interiora Asiae maxime supra Euphraten, multo magis Africae Mediterraneas ignorabant, nisi quod integras nationes in utrisque terris sitas, Assyriam, Mediam, Hyrcaniam, Indiam &c. dein Arabiam, Aethiopiam, Libyam, Numidiam, Mauritaniam, utcumque scirent. Quin etiam post expeditionem ad Caspium mare factam adeo ignoravit illud ipse Alexander & ejus comites, ut classe missa inquirere voluerit, utrum ex Ponto Euxino, an vero ex Orientali Oceano ad Indos oriretur, ut docet nos Arrian. l. VII. p. 477. Immo Strabo l. I. p. 14. & l. XI. p. 508. diserte extremos Asiae Orientalis populos Hyrcanos, Bactrianos &c. per Parthorum demum imperium, eorumque commercium cum Romanis, ceteros vero omnes à maris mediterranei litoribus remotiores, per Romanorum arma demum cognitos, melius certe quam fuerant antea, tradit. PERIZON. Curt. Vind. p. 148.

Nasamones] Hunc locum Curtii aperiunt nobis versus Lucani IX, 438.

Hoc tam segne solum gratas non exserit herbas,
Quas Nasamon gens dura legit, qui proxima ponto
Nudus rura tenet, quem mundi barbara damnis
Syrtis alit; nam litoreis populator arenis
Imminet, & nulla portus tangente carina
Novit opes: sic cum toto commercia mundo
Naufragiis Nasamones habent.

RADERUS. Νασάμωνας quidem Ptolemaeus circa Marmaricam locat, sed ibi nullae Syrtes: Strabo l. XVII. Plin. l. V, 5. Silius l. I. vs. 408. Lucan. l. IX. vs. 441. Syrtibus subjiciunt, earumque *populatores* vocant; verum sic longiuscule removentur ab Hammone. CELLAR.

Quaestuosa] A quaerendo, id est, adquirendo inquit Freinshemius. Verum non intelligo, quid *quaestuosus* hic significare debeat. Num est dictum, ut *vinosus*, *mulierosus*, de iis qui quaestum appetunt, & consectantur? At sic sensus est nullus locutionis hujus. Ecquid enim adpetens quaestum spoliis? non adpetebant quaestum spoliis, sed faciebant illi Syrtici. An *quaestuosus* dictum, ut *lucrosus*, de eo, quod quaestum praebet? at ne haec significatio quidem hujus loci; nam Syrtici non praebuisse quaestum hic intelliguntur, verum acce-

20 stuosa. quippe obsident litora, & aestu destituta navigia notis sibi [1] vadis occupant. Incolae nemoris, quos [2] *Hammonios* vocant, dispersis tuguriis habitant: 21 medium nemus pro arce habent, triplici muro circumdatum. Prima munitio tyrannorum veterem regiam clausit: in proxima conjuges eorum cum liberis & [3] pellicibus [4] habitant; hic quoque dei oraculum est: ultima munimenta sa-

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *lidis.* 2 Vulgo *Ammonios* Voss. 2. *Anmonies* Bas. *Hammonicos.* 3 Bong. aliquid in voce *pellicibus* mutatum. 4 Alii *habitabant.*

cepisse. Superest, ut quaestuosi dicti fuerint, ut *pecuniosi*, qui multas habent pecunias, & *nummosi*, qui nummos multos, quamquam dubitem, an hoc sensu sit receptum apud veteres, sane in nonnullis libris legitur hic *copiosus*, vel *copiosa* pro *quaestuosa*, ut ex glossa esse hoc videri possit. SCHEFFER. Adi Lucanum lib. IX. vs. 440. &c. CELLAR.

Veterem] Sebisius malebat *veterum*. FREINSH. *Veterum*, vulgo *veterem*, recte Sebisius *veterum* substituit (monente Freinshemio) Curtius enim Diodori verba expressit l. XVII, 50. *τῶν ἀρχαίων δυναστῶν βασίλεια.* CELLAR.

Dei oraculum] Cujus originem Nigidius, apud Caesarem Germanicum ad Arati arietem, refert ad arietem, qui subito ex arenis exstitit, cum Bacchus illac exercitum duceret. Immortali autem, inquit, honore donatum (inter astra nempe Zodiaci seu signiferi) quod cum Liber exercitum in Africam duceret, & aquae inopiam pateretur, subito aries ex arena exivit, & Liberum cum suo exercitu ad aquam divinitus perduxit. Hoc facto Liber eum arietem Jovem Hammonem appellavit, eique fanum magnificum fecit eo in loco, ubi reperta est aqua; & abest ab Alexandria itinere dierum novem, locus arenosus, & serpentum multitudine plenus, & ab arena Ammon est nominatus. Ita fere quoque apud Hyginum volum. II. in Ariete *Hermippus dicit: quo tempore Liber Africam oppugnaverit &c. aries quidam fortuito ad milites eorum errans pervenit, quos cum vidisset, fuga sibi praesidium paravit. Milites autem qui eum fuerant conspicati, etsi pulvere & aestu pressi vix progrediebantur, tamen ut praedam ex flamma petentes, arietem sequi coeperunt usque ad eum locum, qui Jovis Hammonis postea templo constituto est appellatus. Quo cum pervenissent, arietem quem insecuti* [sic lego] *fuerant nusquam invenire potuerunt. Sed quod magis hic fuerat optandum, aquae magnam copiam in eo loco nacti sunt, corporibusque recuperatis Libero statim nunciaverunt, qui gavisus ad eos fines exercitum duxit, & Jovis Hammonis templum cum arietinis cornibus simulacro facto constituit, arietem inter sidera figuravit.* Alias origines deducit Herodotus II, 55. quas ait se accepisse ex relatione sacerdotum Jovis Thebani, de duabus feminis sacerdotibus à Phoenicibus adductis: de duabus vero nigris columbis Dodonaeorum sacerdotum narratione. Sed hae fabulae Herodotianae sunt, quibus ut pater fabularum abundat. Virgilius Hiarbam Africae regem videtur conditorem Hammonis laudare, Aen. IV, 198.

Hic Hammone satus, rapta Garamantide nympha,
Templa Jovi centum latis immania regnis,
Centum aras posuit.

[Ego nihil tale ex his versibus effingam: sed tantum hoc, Hiarbam in honorem parentis scilicet sui, toto regno, quod late patebat, plurima templa, plurimasque exstruxisse aras. *Centum* enim posuit pro multis: ut in hoc

Si linguae centum sint, oraque centum.

Unde gravis est error Haurechi, qui in libello de Cognomin. deor. ex istis versibus computat in templo Ammonis centum aras fuisse.] Diodorus XVII, 50. templum ejus ab Aegyptio Danao conditum prodidit. Idem III, 37. Hammonem Libyae regem fuisse scribit. *Idem traditur*, inquit, *Ammon galea in bellis usus, cujus insigne fuit arietis caput. Sunt qui ipsum affirment natura in utroque tempore parvula habuisse cornua, propterea filium ejus Dionysium* (Bacchum) *pari fuisse adspectu: posterisque traditum deum hunc cornua gestasse.* Idem I, 13. Jovem Ammonem Osiridis patrem facit, cui etiam filius aureum templum exstruxerit. Silius III, 684.

Hanc sedem primo Cithereia condidit ales,
Hic ubi nunc aras, lucosque videtis opacos,
Ductore electo gregis (admirabile dictu)
Lanigeri capitis media inter cornua perstans,
Marmaricis ales populis responsa canebat.

Eamdem fere referens fabulam, quae supra ex Herodoto tacta est: quem imitari volens Silius in hoc errare videtur, quod albas facit columbas, quas Herod. nigras.

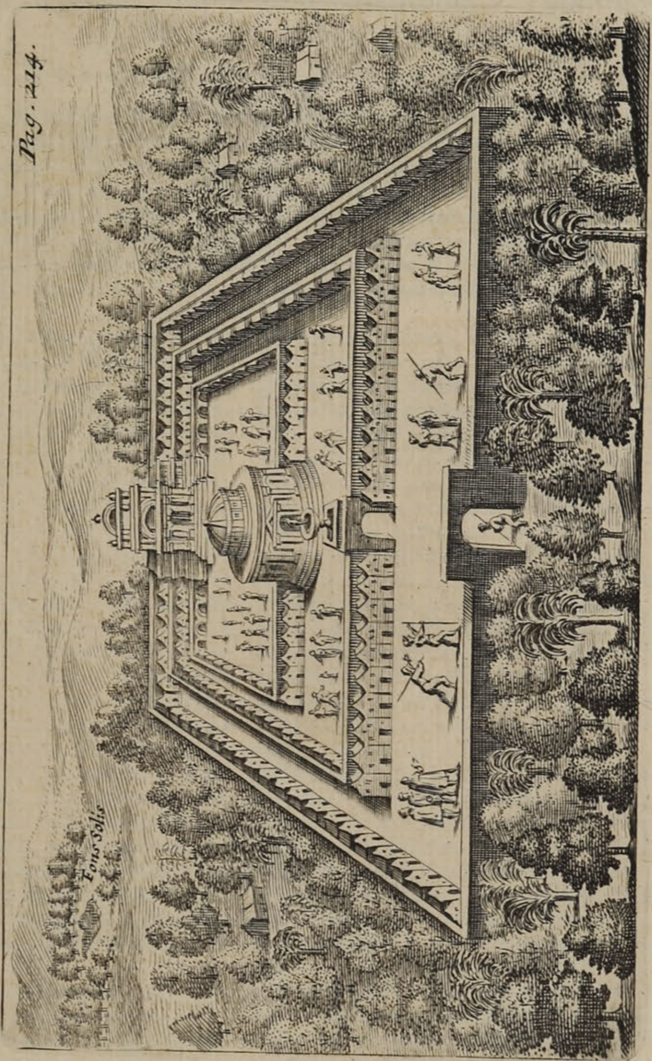
At quae Carpathium super aequor vecta per auras
In Libyen niveis tranavit concolor alis.

nisi velimus ibi pro *niveis* substituere *nigris*: quod facile mutare potuit aliquis fabulae ignarus, & qui mallet niveam dici columbam, quam nigram. Aliam originem indigitat Theophrastus, referente Fanense ad Ovid. Fast. IV, 791.

- - - - *Sunt qui Phaëtonta referri*
Credant.

Phaëtontem obiisse in Aethiopia Ammonis, & ob id delubrum ibi esse, atque oraculum. Aliam adhuc Hyginus in Ariete: Ammonem fuisse Aethiopem, qui ad Liberum adducto pecore, sic ab eo fue-

Pag. 214.

ſatellitum [1] armigerorumque ſedes erant. [2] Eſt etiam aliud Hammonis nemus: in medio [3] habet [4] fontem, *aquam Solis* vocant: ſub lucis [5] ortum tepida manat; medio die, [6] quum vehementiſſimus eſt calor, frigida eadem fluit; inclinato in [7] veſperam caleſcit; media nocte fervide [8] exaeſtuat; [9] quoque [10] propius nox vergit ad lucem, multum ex nocturno calore decreſcit; donec ſub ipſum diei ortum adſueto [11] tepore langueſcat. Id [12] quod pro deo colitur, [13] non eamdem effigiem habet, quam vulgo diis artifices adcommodaverunt, [14] umbilico maxime ſimilis 22 23

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. omittit *que*. 2 Fl. Leid. *eſt & aliud* Voſſ. 1. omittit *etiam*. 3 Voſſ. 2. *habent*. 4 Pal. 1. *fontem quem ſolis voc.* Fl. Leid. Voſſ. 1. B. Lugd. Amſt. *fontem ſolis aquam*. 5 Voſſ. 2. *ortu*. 6 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Mer. Lugd. Amſt. *cujus veh*. 7 Pal. 1. *veſperum*. 8 Voſſ. 2. *eſtuat*. 9 Voſſ. 2. Leid. *cum*. 10 Bong. Amſt. Lugd. *nox prop*. 11 Col. Mer. *tempore*. 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. Bong. omittunt *quod*. 13 Voſſ. 2. *quod non*. 14 Fl. *umbilico maxime ſimilis eſt habitus zmaragd. & gemm. coagment.* Leid. *umb. maxime ſ. eſt habitus ſm. & gemm. coaucmentatus* Voſſ. 1. *umb. max. ſ. e. h. ſm. & g. coamentatus* Voſſ. 2. *umb. max. ſ. eſt h. & ſmar. & gem. coagm.* D. *Utimbrico maxime ſimili eſt habitus ſm. & g. coaugm.* Ald. Frob. Mer. Baſ. Col. *Umbil. co max. ſimilis eſt habitus ſm. & g. coagm.* Bong. omitt. *habitus* & pro *ſmaragdo* habet *zmaragdo*.

fuerit honoratus. Suidas à paſtore vocatum vult, qui id templum primus erexerit. RADERUS.

Aquam ſolis] Forte leg. *fontem quem ſolis &c.* praeſertim cum ita videam legere Pal. 1. & ceteros quoque ſcriptores ſic vocare. Meminit ejus praeter hiſtoriae noſtrae ſcriptores Solinus cap. 27. Plinius 11, 103. qui ex uno hoc fonte duos videtur facere. Scilicet legerat Hammonis fontem hac natura eſſe: deinde apud alium auctorem, hujuſmodi fontem eſſe in Troglodytis. ergo pro duobus habuit, cum non ſuccurreret, hunc, quiſquis eſt, ipſum fontem Hammonis adnumeraſſe Troglodytis ob vicinitatem locorum. Quam ob cauſſam Garamantidi regioni eum adnumerare videtur Altiſſiod. Chronol. Afric.: *Garamantis regio, ubi eſt fons qui friget calore diei, & calet frigore noctis.* Sed & Lucan. IX, 511. Garamantis eum fontem tribuit. Quamquam quum in oppido *Debris* fuiſſe Solinus ait, cap. 29. ex Plin. V, 5. videatur abire ab illa ſententia. Hunc enim fontem Solis in hujus nominis oppido fuiſſe, nemo ex hiſtoriae Alex. ſcriptoribus dicit. Benjaminus urbem hoc nomine *fons Solis* ſive *Ein-Schemes* collocat in Aegypto; quam doctiſſimus ejus interpres conjicit eſſe Heliopolin. Ipſius vero rei cauſſam nititur reddere Lucretius VI, 848. Ovidius Metamorph. XV, 309.

- - - - - medio tua corniger Hammon
Unda die gelida eſt, ortuque obituque caleſcit.

Vide etiam Dausquejum in Silium pag. 158. pr. FREINSH. *Aquam ſolis*, forſan *quem* pronomen excidit, *quem aquam ſolis vocant*. De loco fontis diſſentiunt auctores. Plinius l. 11, 103. in Troglodytis reponit. At idem l. V. c. 5. & Mela l. 1. c. 8. in Cyrenaica. Ptolemaeus prope Maream paludem. Lucanus l. IX. vſ. 512. in Garamantibus. De cauſſa miraculi Lucretium l. VI. vſ. 848. inſpicias. CELLAR.

Non eamdem effigiem] Non humanam, qua vulgo Dii repraeſentantur. CELLAR.

Umbilico tenus arieti] Editiones, ipſaeque adeo membranae, *Umbilico maxime ſimilis eſt habitus*, ubi Henricus, *qui primum hoc legit, exiſtimat Deum umbilico comparari, cum nullus ſit ſenſus; ſed auctor Dei habitum ait ſimilem aliis ſimulacris umbilico tenus, & ſane ſermo notandus.* Enimvero & tu Glareane, cum iſta tua tam inſigni interpretatione. Quare ſatius fuerat hoc quoque loco fateri, nihil te hic ſcire, niſi neſcire. Quod facile tibi credidiſſemus. ſed ad Hammonem, cujus effigiem arieti ad umbilicum uſque ſimilem fuiſſe notius eſt, quam ut hic repeti debeat. Ideoque nec de emendationis veritate dubitandum; ſed potius quanto monſtroſior & ineptior vulgata lectio eſt, tanto majoribus, & amplioribus laudibus efferendus Palmerius, qui tam dextre eam emaculavit. MODIUS. Sane multum abit Curtius à pleriſque aliis rerum ſcriptoribus, qui arietina fronte & ore cornuto, umbilico tenus Hammonem exprimunt. Sed hic primum de ſcriptura controverſa videndum eſt. Chirographa omnia, quae potuerunt haberi, & ἐκτετυπωμένα exemplaria haec verba exhibent: *Id quod pro deo colitur, non eamdem effigiem habebat, quam vulgo diis artifices adcommodaverunt. Umbilico maxime ſimilis eſt. Habitus ſmaragdo & gemmis coagmentatus.* Fr. Modius cum Palmerio legit: *Umbilico tenus arieti ſimilis eſt*, & geminas voces, *tenus* & *arieti* admenſus eſt ex ſuo, quae in Curtio nullae ſunt. Omnes enim & MSS. & vulgati vere recteque videntur habere: *Umbilico maxime ſimilis eſt.* Sed quae mens, inquis, Curtio? certe Modii verba ſpeciem veri habent. nam, ut pro illo in ſpeciem propugnemus, Sextus Pompejus, *Hammon*, inquit, *cognominatus, quia in arena putatur inventus, quae Graece hoc nomine ἄμμος appellatur. Cui cornua affinguntur arietis, à genere pecoris, inter quod inventus eſt.* Et Herodotus II, 42. *Jupiter cum nollet ab Hercule cerni, ab eo tandem exoratus,*

24 ſimilis eſt habitus, ſmaragdo & gemmis coagmentatus. Hunc, quum [1] reſponſum

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. *reſponſo.*

ratus, id commentus eſt, ut amputato arietis capite, pelleque villoſa, quam illi detraxerat, induta, ſeſe ita Herculi oſtenderet, atque inde factum, ut Aegyptii Jovis ſimulacrum arietina facie confingerent, & ab Aegyptiis Ammonios ajunt accepiſſe. Graeci quoque Ammonem κερατοφόρον nuncupant. Pheſtus, an Ephaeſtus, Graecus auctor:

Ω Λιβύης Ἄμμων κερατήφορε κέκλυθι μάντι.
O Libyae vates exaudi corniger Ammon.

Jam Lucanus IX, 512.

- - - - - - - ſtat corniger illic
Jupiter, ut memorant.

Luctatium Placiadem vide ad illa Statii III, 476.

- - - - - - licet aridus Hammon
Invideat.

Simulacrum, inquit, *ejus adjectis cornibus arietinis confectum eſt.* Et ipſe Statius:

Quin eſt corniger vatis nemus.

Ovid. Metamorph. XV, 309.

- - - - - medio tua, corniger Hammon,
Unda die gelida eſt.

Martianus: *Ammon apparuit cum cornibus arietinis & veſtimento lanicio, ac ſitientibus undam fontis exhibuit.* Servius ad Virgil. Aen. IV, 198. *ideo arietino capite fingi ſolitum*, ait, *quod ejus eſſent involuta reſponſa.* Traditur Hammon in bellis galea arietis cornibus inſigni uſus, indeque putatur fabula nata. Apud Lucianum κριοπρόσωπος appellatur. Arnobius lib. VI. *Itaque Hammon cum cornibus jam formatur, & fingitur arietinis.* Quamquam Arnobius Jovis Hammonis ſtatuam ad modum hominis factam intelligit, eique pro inſigni cornua arietis, velut pro tegumento appoſita. ſic enim ille: *Si modo Jovi cornua detrahat, & Martis temporibus affigat, Martem armis ſpoliet, & his rurſum circumcludat Hammonem; interſtinctio fieri quae poterit ſingulorum? cum qui Jupiter fuerat, idem poſſit exiſtimari Mars eſſe: & qui Mavors fuerat, ſubintroire ſpeciem Jovis poſſit Hammonis.* [Eamdem ſententiam tuetur Boiſſard. de Divinatione, ubi de nemore Hammonio ſcribens, ait: *in cujus medio ſtatua Jovis erecta erat capite arietino, & vervecinis pellibus tecta.* Minutius Felix: *Jupiter cum Hammon dicitur, habet cornua: cum Capitolinus, gerit fulmina: cum Latiaris, cruore perfunditur.* Silius III, 14. ex correctione Modii Novant. ep. 34.

- - - - cornigeri veneratus numinis aras.

& mox:

- - - - - - - - nemoroſaque regna
Cornigeri Jovis.

Idem ſenſus Sidonio Carm. V, 264.

- - - - - doctis balatibus Hammon
Si ſanctum ſub Syrte gemit.

& Tacito H. V, 4, 3. *caeſo ariete, velut in contumeliam Hammonis.* Ovidius in Ibin verſ. 297.

Nec tibi fida magis miſceri pocula poſſint,
Quam qui cornigero de Jove natus erat.

Hunc intelligit Tertullian. Apolog. cap. 16. *de ariete cornutum.* Pertinet eodem Solinus cap. 27. *Illic & lapis legitur, Hammonis vocant cornu: nam ita tortuoſus eſt & inflexus, ut effigiem reddat cornus arietini.* Ad ejuſdem auctoris cap. 52. ubi de arboribus piperis agit, adnotat Salmaſius, auctori Graeco, qui vitam Alexandri fabuloſe deſcribit, Hammonem vocari κριοκέρατον. Ubi etiam de nummo Alexandri loquitur, cornutum exhibente regem. Sunt enim & alii ejuſdem nummi ea forma. Vide Zamoſii analecta antiq. Daciae cap. II. nam *& à ſtatuariis cornutus volebat effingi*, ut auctor eſt Clemens Alex. in Admonit. adverſus gentes. Atque adeo hinc Alexandrum Arabibus *Dhelkarnain*, hoc eſt *bicornem*, appellatum fuiſſe credam, quam ob rationes quae in eruditiſſimi Viri, Amici, dum vixit, magni, Wilhelmi Schikardi Tarich pag. 73. referuntur. Quod magis etiam patet ex Athenaeo XII, 9. ubi *Ephippus ſcribit Alexandrum ſacras etiam veſtes in conviviis geſtaſſe, nunc quidem Ammonis purpuream, per ambitum diviſam, & cornua.* Quod quidem & ſucceſſores ejus Macedoniae reges uſurpaſſe, ut cornua geſtarent in caſſide, aliquot exemplis oſtendit Lazius lib. I. rer. Graecarum. Ipſum etiam Hammonem cum cornibus arietis ſpectari in nummo Trajani teſtatur Schottus de Religione priſca: in alio ejuſdem Imp. quem Dausquejus ad Sil. III, 9. exhibet, inſidens arieti exprimitur. ubi nonnullos citat Dausqu. qui cornua aut etiam corpus arietis ei adſcribunt.] Haec & his plura à me & aliis laudata Auctorum teſtimonia videntur pro Modio facere ad corrumpendum Curtium. Sed oportebat Modium ad duplicem Hammonis faciem, animum & oculos advertere, alteram, quae pro icone ipſius habebatur; alteram quae pro ipſo numine colebatur. Illa ſpecie arietina fuit; haec umbilici, quem hoc loco delineat Curtius. Pro nobis facit eruditiſſimus vir & ſodalis noſter Andreas Schottus apud Ortelium. *Umbilicum*, inquit, *hic interpretor rem aliquam eminentem* (ut umbilicus in concharum genere, aut in corpore humano) *metae inſtar, veluti conum, aut quadratum, aut rotundum: quemadmodum voluminibus jam fere abſolutis* (*teſte Porphyrio*) *ornamento & uſui apponi ſolent, atque etiamnum hodie extrinſecus globi dimidiati forma apponuntur. Priſcae enim gentilitatis homines, hac informi forma non raro deos ſuos indicaſſe potius quam effigiaſſe, documenta ſunt multa. In templo Delphico, ut refert Strabo lib. VI. umbilicus conſervabatur faſciis velatus, ad demonſtrandum quod hic locus in umbilico, hoc eſt, medio terrarum eſſet. Erat-*

CAPITA JOVIS HAMMONIS.
ANTO·COS.III. IMP. IIII.
M·ANTO·COS.III IMP. IIII
COL·IVL·AVG. CASSANDREN.
ΘΕΟΣ ΑΜΜΩΝ
ΘΕΟΣ ΑΜΜΩΝ

sum petitur, navigio aurato gestant sacerdotes; [1] multis [2] argenteis pateris ab utro-

VARIANTES LECTIONES.

1 Frob. Bas. Mer. Col. *cum multis.* 2 Voss. 1. omittit *argenteis pateris ab utroque navigii latere.*

Eratque, ut Pausanias lib. x. *refert, ex candido marmore. Veneris deae enim signum, apud Cypri Paphum, auctore Tacito H.* II, 3, 6. *continuus erat orbis, latiore initio, tenuem in ambitum, metae modo exsurgens. De eadem fere idem Maximus Tyrius Orat.* 38. *nisi quod albae Pyramidi similem fuisse dicit. Idem ibidem scribit, Arabes deum suum tetragono lapide significare, & ut Suidas in* θεὸς Ἄρης *habet, nulla figura incisa, qui hoc de Arabibus Petraeis dicit, quorum hunc deum, Martem ait. Informem lapidem facit eumdem Minutius Felix. Pessinuntios quoque in Phrygia, lapidem pro Matre deorum habuisse, auctor est Livius* XXIX, II, 6. *Silicem Arnobius lib.* VI. *non magnum, coloris furvi atque atri, angulis prominentibus inaequalem. lib.* II. *lapidem nigellum dicit Prudentius. De Solis sive Heliogabali figura, Herodianus* V, 5. *fere idem quod Curtius de Ammonis: sunt enim haec ejus verba, Politiano interprete: Simulacrum nullum Graeco, aut Romano more manu factum ad ejus dei similitudinem. Sed lapis est maximus, ab imo rotundus, & sensim fastigiatus propemodum ad coni formam.* Plura ibidem Schottus, quem inspicies. [Addi potest ex Apulejo lib. XI. *Isidis effigies, non pecoris, non avis, non ferae, ac ne hominis quidem ipsius consimilis &c.* & quae notat Scaliger ad Eusebii num. CCCLXXVII. & DCCCLXX. & MCCL. Tertullian. Apolog. cap. 16. Pausan. lib. IX. ubi de Hercule Hyettio. Herodot. IV, 62. Solin. cap. 25. Mela II. I. f. Herald. ad Arnob. Plinius XXXVII, 21. pr. Videndum an huc pertineant *Lapides qui divi dicuntur* in Lamprid. Heliogab. cap. 7.] Habes apud eumdem in nummo aereo Imperatoris Antonini umbilicum expressum. Quia tamen vox *habitus* non pro materia sed materiae forma apud scriptores accepta legitur, ut *habitus corporis, vocis, hominis fuit, quiescentis, sedentis, cubantis,* & quae sunt hujus generis, fortasse verius exponemus verba Curtii in hanc sententiam: *Umbilico maxime similis est habitus, smaragdo &c.* Haec interpunctio est omnium antiquorum Codicum, quae refert hunc intellectum verborum: umbilico similis est habitus, seu forma, species, modus, facies ejus, quod pro deo colitur, lapidis, inquam, qui constat ex smaragdo & aliis gemmis, sed factus in modum umbilici. [Huic sententiae & ego accedam.] Erunt fortasse, qui hoc modo rem interpretabuntur: Effigies similis est umbilico, habitus seu vestis, cultusque umbilici est ex smaragdo & gemmis coagmentatus. Non incommode sane; sed nusquam lego lapidem, pro deo cultum, fuisse alia veste contectum. Thebanus enim Jupiter non lapis fuit, sed statua Jovis arietina fronte, quam pelle contegebant. Si porro quaeras quantus fuerit lapis umbilici? respondebo id nusquam expressum; fas tamen esse, ab exemplo Arabum docere, de quibus est apud Arnob. lib. VI. & Suidam in Θεὸς Ἄρης supra citatos: illos rudem lapidem pro Marte coluisse, *quadratum, informem, longum pedes quatuor, latum duos, incumbentem aureae basi.* Hammonis lapidem parvum non fuisse licet existimare, *quod illum octoginta sacerdotes humeris in aurea navi gestarint, quo forte fortuna dei nutus eos agit.* Diodorus XVII, 50. RADERUS. Confer ea quae notat Dausquejus in Silium Ital. pag. 101. & Gyraldus Synt. 2. de Diis. FREINSH. *Umbriculo*, nullius ingeniosior conjectura, quam haec Izaci Vossii, quam nos amplexi sumus *ab umber* inquit *fit umbriculus, ut à venter ventriculus*, est *umber* spurium quoddam genus ovium caprino villo cornibus in anticam partem flexis, plerumque geminis, vel quaternis, imo & senis. tales in Africa potissimum nascuntur. Graeci ὄμβρικα vocant, quo nomine etiam quodlibet spurium genus apud eos intelligitur. Vide Plin. l. VIII. c. 49. & Vossium ad Melam l. I. c. 8. hanc lectionem ego praeferendam, ut verisimillimam, censeo. TELLIER. *Umbilico similis*, ita ut hodie legunt plerique, etiam Erasmus vulgaverat, insertum postea fuit *tenus arieti* contra librorum fidem, qui ne vestigium quidem hujus additamenti habent. Vulgatae scripturae sensus, informem rem, forte lapidem, umbilici vel eminentiae rotundae figura, pro deo cultam esse, sicut rotundum lapidem Syri pro deo Elagabalo. Herodian. l. V. Arabes quoque informem lapidem, & Pessinuntii silicem coluerunt. Arnob. l. VI. ingeniose ad Melam l. I. c. 8. I. Vossius quem Tellierius sequitur, *umbriculo* legit pro *umbilico*. CELLAR. Locus vexatissimus, in quibusdam libris legitur, *ut imbrico maxime similis*, ex quo sagacissime I. Vossius in notis ad Melam *umbriculo maxime similis*, mallem tamen, quo propius inhaereatur veteri scripturae, ita totum locum legere; *id quod pro deo colitur, non eamdem effigiem habet, quam vulgo diis artifices adcommodaverunt, at imbrico maxime similis est. habitus smaragdo & gemmis maxime coagmentatus. Imber* diceba- tur perinde apud veteres, atque *umber* à Graeco ὄμβρος, inde Scaliger ad Varr. de R. R. *ibrum, imbrum, an umbrum dicas nihil refert*, nempe *o* Graecorum in *u* vel *i* mutatum Latinorum; jam ut ὄβελον vel ὄμβελον, ita ὀμβέλικον, dixere, ut ex Aeliano patet, ex quo Latinum *imbricum* est factum. quid vero significet, docet Vossius, & ante eum Scaliger ad Varron. SCHEFF. Hervarti sententiam omisimus, de magnete interpretantis, ne lectorem fatigaremus; quam tamen si desideras, adi Hofmanni Lex. in voce Pyxis nautica, & miraberis, vel ridebis.

Smaragdo] Circum ea enim loca nascitur. Plin. XXXVII, 5. vide.

utroque navigii latere pendentibus. ſequuntur matronae virgineſque, patrio more inconditum quoddam carmen canentes, quo *propitiari Jovem* credunt, *ut certum* 25 [1] *edat oraculum.* [2] At tum quidem regem [3] propius [4] adeuntem maximus natu è ſacerdotibus *filium* appellat; *hoc nomen illi* [5] *parentem Jovem* [6] *reddere* adfirmans. [7] Ille *ſe vero* [8] ait, *& accipere*, *& agnoſcere*; humanae ſortis oblitus. 26 Conſuluit deinde, *an totius orbis imperium* [9] *fatis ſibi deſtinaret* [10] *pater?* vates, aeque

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. *reddat.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 2. Bong. Baſ. Amſt. Lugd. *ac tum.* 3 Voſſ. 1. *propicius.* 4 Voſſ. 2. *accedentem.* 5 Bong. *Jov. par.* 6 Voſſ. 2. *credere appellans affirmat.* 7 Sic Pal. 1. Mer. Baſ. Frob. at D. *ille ſe vero ſe* Vulgo *ille vero* Lugd. *ille ſe vero & accipere ſe ait.* 8 Bong. *& acc. ait.* 9 Fl. Leid. Bong. D. *ſatis.* 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. D. Bong. Mer. Baſ. Col. *Pater aeque* Frob. *vates aeque.*

Quum reſponſum petitur] Hoc obſervandum ex Diodoro XVII, 50. Herodoto, Homero, & aliis, multa oracula nutu dumtaxat eſſe data à diis paganorum, ut & hoc Hammonis. Tamen Boiſſardus nonnulla Hammonis oracula refert, tanquam voce reddita: quem adi in opere de Divinatione. FREINSH.

Navigio aurato] Veriſſima eſt haec ſcriptura. membranae tamen *navigia aurata* referebant. peſſime. Diodor. ἐπὶ νεὼς γὰρ περιφέρεται χρυσῆς ἀπὸ ἱερῶν ὀγδοήκοντα. MODIUS. *Navigio*, quod ipſi ſacerdotes octoginta ferebant humeris ſuis: nec enim flumen illic ullum, cum Ammon multis millibus paſſuum abeſſet à mari, aut flumine. RADERUS. Num id *advectam* docet *religionem*? Tacit. Germ. IX, 2. Sebiſius. Sic de nave Saturni Ovid. Faſt. I, 239.

At pia poſteritas puppim formavit in aere,
Hoſpitis adventum teſtificata dei.

Simile quid de Hercule Erythraeo legas apud Pauſan. lib. VII. FREINSH.

Regem propius adeuntem] Calliſthenes. *Soli Regi à ſacerdote conceſſum, ut templum ingrederetur habitu conſueto: ceteros veſtem mutare juſſos, & foris omnes oraculum audiviſſe, dempto Alexandro, qui ingreſſus intro fuerat.* Siculus quoque introductum ait Alexandrum à Sacerdotibus in templum, nulla reliquorum facta mentione. RADERUS.

Filium] Euſtath. in Dionyſ. Afri verſ. 212. forte ex Plutarcho cap. 49. narrat, videri nonnullis errorem id antiſtitis fuiſſe, qui Graecae linguae non ſatis peritus, quum Alexandrum blande παιδίον, *filiolum*, appellare vellet; ſic dixit παῖ Διός, *fili Jovis.* Quam tamen opinionem, vix ſane probabilem, non ſecutus eſt Curtius. ne enim errore lapſus videretur, addit: *hoc nomen illi parentem Jovem reddere.* Veriſimilius Oroſius ex Juſtino XI, 11, 6. ſubornatum ab Alex. ſacerdotem regi volentia reſpondiſſe, quod magis adhuc credibile faciunt multa circa ea tempora, corruptae Pythiae documenta, ut reſponderet quod cuique corruptorum cupientibus eſſet. Vide Herod. V, 63. VI, 66. Thucyd. V, 3, 14. Diodor. XVI, 27. Non contemnendum eſt, quod cap. 3. Plutarchus tradit, Philippo Delphos mittenti reſponſum fuiſſe, ut praecipua religione coleret Ammonem. ſive jam tum ea daemonum fuit conſpiratio; ſive temere datum oraculum ex poſterioribus eventibus obſervari coeptum, aut etiam plane confictum eſt. FREINSH.

Humanae ſortis oblitus] Quamquam vulnera, venena, mors illum ſaepe ſortis ſuae admonuerunt. (Quin & Macedonum libertas, de qua mox) pater Alexandri verus, Philippus inquam, ut numquam ſe hominem in tanta felicitate oblivifceretur, quotidie praecepit ephebo, ut mane ingreſſus regis conclave proclamaret: *Philippe memento te hominem eſſe.* Aelian. V. H. VIII, 15. notarunt etiam Sibyllae Alexandrum:

Poſt civem Pelles oriens cui paruit omnis
Dives & occaſus domitori, quemque Philippo
Reſtituit Babylon, demonſtravitque putatum
Ammonis falſa Jovis ortum ſemine fama.

RADERUS. Quin & ipſe *Alexander, duabus rebus ſe commoveri dicebat, quominus fidem haberet his, qui ſe Deum eſſe praedicarent, nempe ſomno & Veneris uſu: quod in his degeneraret, & plus ſolito afficeretur.* Plutarch. de diſcr. adul. & am. c. 53. idem auctor in vita c. 50. & Apopht. c. 39. *Jaculo crus ictum, multis concurrentibus eorum, qui ipſum ſaepenumero ſolebant Deum ſalutare, dixiſſe: hoc quidem ſanguis eſt, ut videtis non ille* (verſus Homeri eſt Iliad. E. vſ. 340.)

Humor, qui ſuperum manat de corpore divûm.

quod tamen dictum diverſimode refertur. Seneca ep. 59. fere Plutarcho conſentit. ſed pater ejus Suaſor. 1. Calliſtheni id dictum vero ſimilius tribuit, eumque inde Alexandri indignationem incurriſſe tradit. Verum Ariſtobulus Caſſandreus apud Athen. VI, 13. Dioxippum ejus ſcommatis auctorem facit. FREINSH.

Conſuluit] Maximus Tyrius Orat. 25. ſcribit; nihil amplius conſuluiſſe, praeterquam de Nili fontibus. Ego Curtii fidem antehabeam ſophiſtae Graeculo. FREINSH.

Deſtinaret pater] Vox *pater* abeſſe poteſt, in quo riſi Gymnicum, qui legebat *deſtinaret. Pater aeque* &c. MODIUS.

Aeque

aeque in [1] adulationem compositus, *terrarum omnium rectorem fore* ostendit. 27 Post haec institit quaerere, *an omnes parentis sui interfectores poenas dedissent?* [2] *Sacerdos parentem ejus* negat [3] *ullius scelere posse violari: Philippi autem omnes* [4] 28 *interfectores luisse supplicia.* adjecit; *invictum fore, donec* [5] *excederet ad deos.* Sacrificio deinde facto, dona & sacerdotibus, & deo [6] data sunt, [7] permissumque amicis, *ut ipsi* [8] *quoque consulerent Jovem.* Nihil amplius [9] quaesiverunt, quam, [10] *an auctor esset sibi divinis honoribus colendi* [11] *suum regem? Hoc quoque* [12] *acceptum fore Jovi* vates [13] respondit; *ut ipsi victorem regem divino honore colerent.* [14] 29 Vere & saluBriter aestimanti [15] fidem oraculi vana profecto [16] responsa videri potuissent: sed Fortuna, quos [17] uni sibi credere [18] coëgit, magna ex parte avidos gloriae magis, quam capaces facit. *Jovis* igitur *filium* se non solum appellari passus est; 30 sed etiam jussit: rerumque gestarum famam, dum [19] augere vult tali appellatio-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. *adultionem* correctum ab alio *adulationem.* 2 Pal. 1. *Sac. parentis ejus interfectorem negat.* 3 Voss. 1. *illius.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. omittunt *interfectores.* 5 Bas. *accederet.* 6 Ald. *facta* cujus MSS. tamen *datae* Mer. Bas. Col. *facta.* 7 Voss. 2. *permissum am.* 8 P. omittit *quoque.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bas. *quaesierunt.* 10 Voss. 2. *ut.* 11 Bong. D. Fl. Leid. *sui.* 12 B. 2. Voss. 1. omittunt *acceptum fore &c. colerent.* 13 D. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 2. *respondent* omissis etiam sequentibus. 14 Fl. Leid. Voss. 1. D. Ald. Mer. Col. *vera & salubri aestimatione* Bong. praeter P. *salubria* Bas. *vera & salubri aestimatione fidem oraculi aestimanti* Voss. 2. *vera & salubria extimatione.* 15 Ald. *fides* & MSS. quidam ejus *quidem.* 16 D. B. *responsi* Pal. 1. *responsa sicut vid.* Fl. Leid. Voss. 1. 2. *responsa si vid.* 17 Pal. 1. *ubi* Voss. 2. *sibi uni.* 18 Amst. Lugd. alii *cogit.* 19 Pal. 1. *augeri*

Aeque in adul. compositus] Si recte percipio Curtium, ostendit, alium fuisse maximum natu sacerdotem, qui Alexandrum filium Jovis appellavit: alium hunc vatem, aeque ac illum compositum in adulationem. Quod notandum investigando istius pseudohierarchiae ordini. FREINSH. *Destinavit pater? vates aeque.* Codices plerique τὸ *vates* non agnoscunt. Mallem igitur abjicere, ac totum locum sic distinguere: *an totius orbis imperium sibi destinaret? pater aeque in adulationem compositus.* Ut ambigue & per sarcasmum *pater* & de Hammone & de sacerdote posset intelligi. SCHEFF.

Omnes] Sic quidem & Appianus testatur lib. 11. de bell. Civil. in fine. hic quidem fortasse vere: sed falso vates Ammonis. nondum enim eo tempore poenas dederat Alex. Lyncestes, quem *in Philippi quoque caedem conjurasse cum Pausania pro comperto fuit.* Curtius VII, 1, 6. adde VI, 11, 26. FREINSH.

Philippi] Sic ipse distinguit inter Philippum & patrem suum in epist. ad Athenienses apud Plutarch. cap. 50. *accepistis Samum ab eo, qui tum dominus & pater meus nominabatur: Philippum indicans.* FREINSHEMIUS.

Ut ipsi victorem regem] Membranae alia sententia, *victores regem*, quod propius accederet ad illud, quod est l. x. *rursus Perdicca interrogante, quando coelestes honores haberi sibi vellet, dixit* (Alexander) *tum velle, cum ipsi felices essent.* nihil quidquam tamen hic muto. *Vere & salubri aestimatione fidem oraculi aestimanti*, ad quae vide, cum videre voles, Glareanum. Colonienses membranae habebant, *vera & salubria aestimanti fidem oraculi vana profecto responsa sicut erant videri potuissent.* Illa male. hoc ex glossa adscripta ad oram libri ab eo, qui significare volebat, non frustra eum futurum, cui vana responsa viderentur, utpote quae revera talia essent. MODIUS. Aut nimis hic ego video, aut nihil alii viderunt. Equidem non pannus magis in purpura conspicuus, quam iste mihi in Curtio adtextus. A mala manu puto appendicem illam totam, *ut ipsi &c.* Quorsum enim additamentum tale? Periculum erat, ne caperemus satis, quid auctor vellet, nisi ipse adderet scilicet, quod sine nausea non legeremus. Glossema est, quod tu ejice lector; & vindica nobiscum ab impura inculcatione purissimum castigatissimumque scriptorem. ACIDALIUS. Simile autem responsum stercoreus ille deus reddidisse Rhodiis, idem de Ptolemaeo quaerentibus, legitur apud Diodor. XX, 101. FREINSH. Haec in quibusdam non comparent. & videntur esse ex glossa, quod & Freinshemius (Acidalius fuit) censuit. SCHEFFER.

Vere & salubriter aestimanti] Communi haec sententia dicuntur, sed ipsum Alexandrum respiciunt, quem feliciores successus ita corruperant, ut prae gloriae aviditate non videret, quae vera essent, & salubria. CELLAR.

Avidos magis, quam capaces] Non capaces gloriae, indigni sunt. CELLAR.

Sed etiam jussit] Non quidem statim, sed *Persarum regno in suam potestatem redacto.* Aelian. Hist. Var. 11, 19. Unde ista quae passim memorantur à scriptoribus: *Gorgum armorum praefectum custo-*

diae,

31 tione, [1] corrumpit. Et Macedones, adsueti quidem regio imperio, sed [2] majore libertatis umbra, quam ceterae gentes; immortalitatem [3] adfectantem con-32 tumacius, quam [4] aut ipsis expediebat, aut regi, [5] aversati sunt. Sed haec suo [6] quaeque [7] tempori reserventur. nunc cetera [8] exsequi pergam.

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Frob. Lugd. Amst. *corrupit.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *in majore.* 3 Alii omittunt *adfectantem.* 4 Voss. 2. omittit *aut.* 5 Ald. *adversati* Mer. *tergiversati* Voss. 2. *aut versati.* 6 Alii *quoque.* 7 Voss. 2. Ald. Mer. *tempore.* 8 Voss. 2. *assequi.*

diae, re cum Alexandro (qui tum Baccho sacrificaverat in Ecbatanis) *communicata, jussisse proclamari, se Alex. Ammonis filium tribus aureorum millibus coronare.* Sic infra VIII, 5. ex compacto res ab Agide & Cleone geritur, Rege post aulaea stante, ut persuaderetur Macedonibus adorandi regis ritus; cum jam *Jovis filium non dici tantum se, sed etiam credi vellet.* Verum ut tunc temporis Callisthenes, & alii semper non defuere, qui vecordi ambitioni obviam irent. Sic *Anaxarchus cognomento Eudaemonicus, cum aliquando in morbum incidisset Alexander, & ei medicus sorbitionem imperaret fieri, ridens Anaxarchus: At nostro deo (inquit) in cochlearis sorbitione spes sita est.* Adde Aelian. l. IX, 37. v. 12. & 11, 19. Non defuerunt tamen vilia capita, qui amentiam hominis, foedissima simul & nefaria adulatione stimularent. Nam, eumdem illum Anaxarchum, Satyrus apud Athen. VI, 13. tradit, iter cum Alexandro facientem, *cum subito tonuisset, dixisse: numquid tu hoc fecisti, ô fili Jovis?* Ex ejus successoribus solus Antipater vocare noluit deum, ut auctor est Suidas. FREINSH.

Corrumpit] Vere judicat Curtius, quasi diceret: opera Alexandri, si juxta humanae virtutis modum aestimes, grandia sunt & admirabilia: si quasi à Deo profecta, ut ipse videri voluit, multum de claritudine sua perdunt. FREINSH. *Corrumpit*, ita Freinshemius, ego cum aliis puto rectius *corrupit*, quoniam praecedit, *jussit.* SCHEFF.

Adsueti quidem regio imperio, &c.] Lucanus lib. III. vs. 146. pari modo *libertatis umbram* dixit:

Libertas, inquit, populi, quem regna coërcent,
Libertate perit; cujus servaveris umbram,
Si quidquid jubeare, velis.

FREINSH.

Immortalitatem] Lugdunenses *immortalitatem affectantem*, & rectius fortasse. ego tamen veteres sequendo, hanc partem peccare malui, quam temere contra ipsorum auctoritatem, aliquid in contextum recipere, quod ullo modo abesse tantum posset. MODIUS.

Tempori reserventur] Forte scripsit Curtius: *suo quaeque tempore referentur.* Certe illud *tempore* comparet in Aldina editione & nonnullis aliis. FREINSHEMIUS. *Suo quaeque tempori*, quando infra de Philota, Callisthene, Hermolao, & horum similibus, quos supplicio Alexander adfecit, agetur. CELLAR.

CAPUT VIII.

In Aegypto Alexandria condita: variaeque Alexandri bellicae expeditiones.

1 Alexander ab Hammone rediens, [1] ut à mari ad Mareotim paludem, haud procul insula [2] Pharo sitam, venit; contemplatus loci naturam, primum in

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic Ald. edidit P. *rediens in Mareot.* & ceteri Bong. *ut Mar.* Fl. Leid. Voss. 1. 2. *rediens Mareotyn.* 2 Voss. 2. *Phare.*

Ab Hammone rediens] [Male Cedrenus μετὰ τὴν ἀπὸ Βραχμάνων ἀποστροφήν, *à Brachmanibus reversus.* cum ipse paullo ante diversum scripsisset.] Alexandria ab Alexandro condita. Salianus Annal. Eccles. Tom. 5. tempus aedificatae Alexandriae ita diserte explicat: *Annus*, inquit, *mundi* 3722. *sextae aetatis, imperii Persarum* 207. *Darii* 8. *Ieddoae* 34. *Alexandri* 6. (sextum accipe inchoatum, non finitum) *Olym.* 112, 2. *Archonte Aristophane. Urbis conditae* 422. *Coss. M. Claudio Marcello, T. Valerio Potito. ante Christum natum* 330. vide & Scaliger. animadvers. ad Eusebium M. DC. LXXXVI. *Mira hallucinatio apud Vellejum* I, 14. Fundani & Formiani in civitatem recepti eo ipso anno, quo Alexandria condita est. *Ergo condita numero* M. DC. XCIX. *annorum* XXIV. *metachronismo. quod absurdum.* Qui plenam velut panegyrim & laudationem Alexandriae quaerit, apud Marcellin. XXII, 40. &c. reperiet, qui *verticem omnium urbium* appellat. RADERUS. Circa haec tempora papyri usum fuisse re-

in ipsa insula statuerat urbem novam condere. Inde, ut [1] adparuit, magnae sedis insulam haud [2] capacem; elegit urbi locum, ubi nunc est [3] Alexandria, appellationem trahens ex nomine auctoris. Complexus [4] quidquid [5] loci est inter paludem [6] & mare, octoginta stadiorum muris ambitum destinat; [7] &, qui [8] aedificandae urbi praeessent, relictis, Memphim petit. Cupido, [9] haud injusta quidem, ceterum intempestiva [10] incesserat, non interiora modo Aegypti, sed etiam [11] Aethiopiam invisere. Memnonis [12] Tithonique [13] celebrata regia cognoscendae vetustatis avidum trahe-

2

3

Variantes Lectiones.

1 Voss. 1. *apparuerat.* 2 D. Bong. Pal. 1. Leid. *capacem esse* Voss. 2. *capacem fore.* 3 Leid. D. *Alexandri.* 4 Ald. *qui quicquid.* 5 Bong. Voss. 2. Lugd. Amst. *soli.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. *ae.* 7 Pal. 1. omittit *&*. 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *exaedificandae.* 9 Pal. 1. *aut* D. ab alio *haud.* 10 Voss. 1. *incesserant.* 11 Voss. 1. 2. *Ethiop.* 12 B. 2. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Titonisque* D. *Totonisque* ab alio *Titonisque* Pal. 1. *Thitonisque.* 13 Voss. 2. *celebratam regiam.*

repertum Varro tradidit, apud Plin. XIII, 11. quod hic referre non visum est alienum, *cum*, ut Plinius ibi loquitur, *chartae usu maxime humanitas vitae constet & memoria.* FREINSH.

Statuerat] Sed postea mutavit opinionem, monitus somnio, quo Homerum imaginatus est, ostendentem urbi condendae locum. Plutarch. Alexand. cap. 45. FREINSH.

Urbem novam] Chronicon Alexandrinum duodecim ab eo urbes ex suo nomine conditas recenset: Ex quibus Stephanus praeter secundam & octavam, quae est Troadis, vix ullam agnoscit: praeter autem istas duas recenset adhuc sedecim. Notandum, quod ait Salmas. ad Solini cap. 38. Stephanum *multas Alexandrias quasi diversas memorare, quae eaedem sunt.* Et de Alexandria quidem Aegypti dubitare neminem finit urbis claritudo. De Troade scrupulum movet Strabo. cum enim Chronicon exserte dicat ab Alexandro conditam; nec dissentiat Stephanus: Geographus lib. XIII. originem ejus Antigono videtur tribuere, ac ab eo Antigoneam fuisse vocatam, postea Alexandriam à Lysimacho, in honorem Alexandri: Ego crediderim, ab Alexandro conditam, postea ab Antigono incrementum & nomen accepisse. Et eruditissimus Scholiastes ad Dionys. perieg. v. 254. adnotat, *numerari in historiis Alexandrias supra octodecim.* Inter eas, quarum nullum apud Curtium exstat vestigium, est Alexandria ad Pallacopam in Arabia. de qua Arrian. VII, 4. Alexandropolis, Plin. VI, 25. Heraclea in Matianis, Plin. VI, 16. Alexandria Carmaniae, Plin. VI, 23. Smyrna instaurata, Plin. V, 29. Nicephorium, Plin. VI, 26. Xylenopolis, Plin. VI, 23. & ibid. nescio quod Cadrusi oppidum. FREINSH.

Locum] Strabo lib. XVII. docet, eo in solo ab antiquis Aegypti regibus exstructam fuisse Rhacotin, quae postea Alexandriae pars fuerit. quae verba arguunt, Strabonem haud recte intellectum fuisse à Mario Nigro. Ex eo Strabonis loco colligimus, cur inter hujus urbis nomina legatur apud Stephanum Ῥακῶτις. Apud Cedrenum vitiose legitur Ῥακάςη. Rectissime igitur conjecerunt Janus Parrhasius in Claudianum, & Pintianus in Plinium X, 5. legendum esse, *qui locus antea Rhacotes nominabatur.* Hieronymus in Epitaphio Paulae scribit, *urbem No postea versam esse in Alexandriam.* & in commentario ad Nahum. 3, 8. addit, Alexandriam semper fuisse metropolim Aegypti sub primo nomine, scilicet No. FREINSH. Paullo supra Canobicum ostium, quod Nili ultimum ab occasu est, inter paludem Maraeotim, & mare juxta Pharum insulam. CELLAR.

Praeessent] Aedificandae urbi praefectum esse tradit Plutarch. [forte Alex. cap. 124. & Tzetzes Chil. VIII, 199.] *Stasicratem*, Strabo lib. XVII. & Aelianus *Chinocratem*, quamquam apud Strab. legatur *Chiromocratem*, alii *Chersimocratem*, ut notavit Xylander, [Silvius c. 77. de Asia vitiosissime *Cheromocratem*] Justinus XIII, 4, 1. *Cleomenem* facit aedilem Alexandriae: Plinius IV, 10. *Denocharem* scribit; sed exemplaria veriora Dinocratem referunt, uti & Solinus cap. 32. & Vitruvius lib. II. in praefatione, ubi elegantem de eo historiam exponit. RADERUS. Adde Amm. Marcellin. XXII, 40. & Valer. Max. 1, 4, 1. ext. FREINSH.

Memnonis] Andreas Schottus, uti arbitror, ad tabulam Ortelii, qua Alexandri expeditio utcumque adumbratur, hunc Curtii locum illustrat. Memnon, ut Eustath. ad Homer. Ιλ. α. tradit, Tithoni & Diei filius fuit: alibi Aurorae & Tithoni, ut & Hesiodus. Strabo lib. XV. nec Auroram, nec Diem, sed Cissiam Memnonis matrem ait. Quae de eodem fabulosa feruntur, apud Mythologos & Natalem Comitem cognosces. RADERUS. Amenophim, sextum Aethiopum regem, fuisse credit Eusebius hunc Memnonem, λόγῳ A. ubi & de Cambyse narrat, Polyaenum Atheniensem citans. Consule & Biblioth. Photii pag. 1131. f. FREINSH. Abydi fuit haec regia in superiori Aegypto sive Thebaide. Strabo l. XVII. Fuit autem Memnon, ut poëtae fingunt, Tithoni ex Aurora filius, qui in auxilium Trojanis profectus illo bello interierit, & in Asia sepultus sit. CELLAR.

4 hebat pene extra [1] terminos solis. Sed imminens bellum, cujus multo major [2] supererat moles; [3] otiosae peregrinationi tempora exemerat. Itaque Aegypto [4] praefecit [5] Aeschylum Rhodium, & [6] Peucesten Macedonem; quatuor millibus militum in praesidium regionis ejus datis. [7] *claustra Nili fluminis* [8] *Polemonem*
5 *tueri* jubet: triginta ad hoc [9] triremes datae. [10] Africae deinde, quae Aegypto juncta est, praepositus Apollonius: vectigalibus ejusdem Africae, Aegyptique, [11] Cleomenes. Ex finitimis urbibus commigrare Alexandriam jussis, novam ur-
6 bem magna multitudine [12] implevit. Fama est; *quum rex* [13] *urbis futuris* [14] *muris* [1] *po-*

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *terminum.* 2 P. *superat.* 3 Pal. 1. *otiose peregrinanti.* 4 Amst. *praefecerat.* 5 P. F. Fl. Leid *Hesculum* B. 2. Voss. 1. *Haesculum* Voss. 2. *Osculum todium* B. 1. *Hesculbem* Mer. Er. Bas. Col. *Esquilum.* 6 Voss. 2. *Pendesten.* 7 P. *castra.* 8 Bong. Leid. Voss. 1. *Polimonem* D. *Polymonem* alii *Polymenem.* 9 D. *trimes* ab alio *triremes.* 10 Voss. 2. *Affr.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. D. Pal. 1. Col. Bas. *Clemens* Voss. 2. omittit Ald. Mer. *demens.* 12 P. *replevit.* 13 Bong. Fl. Leid. *urbem futuri* Voss. 1. *urbis futuri* Voss. 2. *urbem futuris.* 14 B. 1. *urbis.*

Extra terminos solis] Imo extra terminos veritatis, Auxesis est prope poëtica. ita Coenus infra: *poene in ultimo fine mundi consistimus, in alium orbem ire paras, ut plura, quam sol videt, lustres.* Curtius iterum in Coeni oratione lib. IX. *quod si adhuc penetrare certum est, regio à meridie minus vasta est: qua subacta licebit decurrere in aliud mare, quod rebus humanis terminum voluit esse natura.* Ceterum post Aethiopiam circulum cancri tropicum, aut Capricornum inhabitabilem arbitrabantur veteres, qui ultra progredientibus occurrebat. De quo Strabo in fine rerum Aethiopicarum lib. IX. quod autem dicendum sit, extremas habitari mundi partes, quae intemperatae, & inhabitabili regioni adjacent, propter frigus aut aestum esse quasi errores quosdam defectus temperatae. RADERUS. Solis termini utroque tropico continentur, qui vero nequeunt hoc loco intelligi, quod non ultra capricorni tropicum, sed cis cancri laudata regio est. popularis ergo loquendi consuetudo est, de qua infra c. 14, 21. adde Geogr. nostrae appendicem. CELLAR. Haec cum ita notassent in Curtio Viri Docti, tamen ut novum & à se observatum edit, severissimo Curtii judicio Cl. Clericus c. 8. §. 7. *intolerando ipsum tumore turgere, ut fere nescias quid sibi velit. Memnonis regia illa Thebis erat, in superiore Aegypto, nec procul invisenda. Dein,* quid extra terminos solis? *debuisset potius dicere* intra terminos solis, hoc est *intra Tropicos, nam in meridiem eundum erat, quanquam non procul. Verum in animo habebat Virgiliana illa l.* VI. *Aeneid. vs.* 799.

- - - - - - *Jacet extra sidera tellus,*
Extra anni solisque vias.

Sed Virgilius intellexit occiduos Africae tractus, & Poëtae condonantur, quae in Historico non feruntur. haec ille. Ceterum si haec verba Curtio dentur tamquam se adcommodanti immodico Alexandri, immodici juvenis, animi desiderio, non ita plane praeter rem egisse, & tam indignum convicium meruisse videbitur.

Otiosae peregrinationi] Quidam libri habent *otiose peregrinanti.* unde possis suspicari, lectionem veram esse, *otiose peregrinandi.* SCHEFFER.

Claustra Nili fluminis] Ostia & divortia, ad quae navigatio coërcetur. CELLAR.

Polemonem] *Polemonem* habet Arrianus III, 1, 18. non *Polymenem* ut Curtius. vitium in nomine haerens librariis potest assignari. Duos tamen Polemones Arrianus Aegypti praesides nominat, alterum Pelusii oppidi custodem; alterum classi praefectum: illum Pellaeum Megaclis filium; hunc Theramenis. RADERUS. Expressi *Polemonem*, quomodo habebant & aliae Editiones. FREINSHEMIUS.

Africae, quae Aegypto juncta est] Veteribus enim Aegyptus in Asia est, cujus terminum in Catabathmo ultra Aegyptum constituebant. CELLAR.

Ejusdem Africae] Illud *Africae* glossema est; ideoque delendum ex mente RUTGERSII. l. III. V. L. 4.

Cleomenes] Hunc Justinus XIII, 4, 11. nominat architectum Alexandriae. Pausanias in Atticis: *Cleomenem hunc post Alexandri mortem Ptolemaeus Lagi interfecit, quod Perdiccae studeret.* Quamobrem vero Alexander tam multos praesides Aegypti constituerit, aperit Arrianus III, 1, 21. *Aegypti,* inquit, *imperium in plures praesides partitus esse dicitur, naturam regionis admiratus & munimenta, neque tutum ratus universum Aegypti imperium uni committere. Quod quidem Alexandri consilium imitati Romani in tuenda Aegypto mihi videntur, neminem senatorii ordinis, sed equestris, proconsulem eo mittere soliti.* Observandum praeterea multos ab Arriano praesides Aegypti indigitari, Curtio praetermissos. RADERUS.

Ex finitimis] Suspicor fuisse: *Rex fin.* alioqui vix habeat sequens *jussis*, unde se sustentet. FREINSHEM.

Futu-

[1] *polentam, ut Macedonum mos est, destinasset; avium greges* [2] *advolasse,* & [3] *polenta*

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Pal. 1. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *polenta.* 2 Voss. 2. *devolasse.* 3 Bas. Er. *polentam.*

Futuris muris] Hic me ipse condemno. quod, quemadmodum primo statueram, non jusserim etiam excudi. *Cum rex urbis futurae muros polenta designasset,* nam & scripti libri (nisi quod illud *designasset* à conjectura est) ita habent, & auctores omnes tam Graeci quam Latini hanc lectionem probant. Plutarchus, qui tamen non Alexandrum designasse, sed designari curasse scribit. Arrian. l. III. αὐτὸς τὰ σημεῖα τῇ πόλει ἔθηκε & post pauca. ἐθέλειν μὲν ἀλέξανδρον καταλιπεῖν αὐτὸν τὰ σημεῖα τοῦ τειχισμοῦ τοῖς τέκτοσιν, οὐκ εἶναι τε ὅτῳ τὴν γῆν ἐπιγράψουσι, τῶν δὲ τεκτόνων τινα ἐπιφρασθέντα ὅσα ἐν τεύχεσιν ἄλφιτα οἱ στρατιῶται ἐκόμιζον ξυναγαγόντα ἐπιβάλλειν τῇ γῇ, ἵναπερ ὁ βασιλεὺς ὑφηγεῖτο. & seq. Strabo lib. XVII. de Alexandria loquens. τῆς δὲ ὕστερον ἐπηκολουθηκυίας εὐδαιμονίας τῇ πόλει μνημονεύουσι κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ τιτίσματος σύμβαν. τῶν γὰρ &c. Valer. Max. *Cum rex Alexander urbem in Aegypto constituere vellet, Architectus Dinocrates, cum cretam non haberet, polentaque futurae urbis lineamenta duxisset, ingens avium multitudo proximo lacu emersa polentam depasta est.* ex quo loco mirum est, Glareanum cum in editis reperisset, quemadmodum etiam hodie legitur, *cum rex urbis futuris muris polentam, ut Macedonum mos est, destinasset,* non potuisse vel hac parte Medicinam Curtio facere, ut moneret legendum, *futura* pro *futuris*, quid enim facilius fuit? sed res fortasse, ut postea dicit, non erat tanti. MODIUS. *Futurae* non *futuris* alii emendatius scribunt; alii, *urbis futurae muros polenta designassent*, nec hoc male, nisi à Modio *destinasset*, adjectum esset. RADERUS. *Fama est, quum rex urbis futuris muris*, &c. Florentinorum optimus, cum duobus aliis ejusdem Bibliothecae: *cum rex urbem futuris muris polenta &c. destinasset.* Quae fortassis omnibus aliis praeferenda lectio. *urbem destinavit*, id est, designavit & metatus est urbis condendae locum. GRONOVIUS.

Ut Mac. mos est] Hoc alibi non reperies. Marcellin. XXII, 40. *penuria calcis* id accidisse scribit. Val. Max. I, 4, I. *cum cretam non haberet.* Strabo lib. XVII. scribit polenta usum fuisse architectum, eo quod creta defecisset. & eodem inclinat Arrianus III, I, 5. & Plutarch. cap. 46. Cretae enim potius in hujusmodi usibus officium fuisse, etiam ex Plinio XXXV, 17. patet: *Est & vilissima qua Circum praeducere ad victoriae notam &c. instituerunt majores.* Certe Eustath. ad Dionys. v. 254. diserte scribit, *ex more fuisse, ut creta designaretur ambitus urbis.* Atque id magis credibile est ex communi sensu. si tamen aliter Macedonibus placuisse Curtius reperit, nobis nihil est, quod contra urgeamus. FREINSH.

Destinasset] Hanc lectionem retinendam censet Gebhardus: (Pintianus in Plin. v, 10, & Bongars. volunt;) *muros polenta &c. designasset:* Virgilius Aen. VII, 157.

- - - - *ipse humili designat moenia fossa.*

& Aen. v, 755.

Interea Aeneas urbem designat aratro.

Nam *designare* proprie est περιγράφειν, vel ἐπιγράφειν. LOCCENIUS. Alia tamen est opinio Gronovii Observation. pag. 121. & seq. quam ipsius verbis adscribo: Vera lectio est: *cum rex urbis futurae muros polenta &c. destinasset. Destinare*, quod fugit Modium, designare est. ut infra. [Vide Indicem] Virgilius Culice v, 390.

- - - - *locum capit, hunc & in orbem*
Destinat.

Sic Veget. II, 10. de praefecto castrorum: *ad quem castrorum positio, valli & fossae destinatio pertinebat.* ibi male Lipsius, *designatio.* Livius: *ex his CCXXV. qui omnium consensu destinabantur & infandae caedis, & defectionis auctores.* Hactenus Gronovius, cujus conjectura placet. Consentit & Acidalius ad Curt. IX, 9, 6. Vide Salmas. in Solin. pag. 231. FREINSH. Probo Gronovianam emendationem, *urbis futurae muros polenta.* nisi malis *orbem futurae urbis*, id quod ideo potius videri potest, quia in Bongarsiano est, *urbem futuri urbis*, pro *urbis futuris muris*, item, quia illud *orbem* in hoc genere usurpavit ipse Virgil. *locum capit hunc & in orbem destinat.* SCHEFFER, Gronovius l. II. observ. c. 8. auctor verae lectionis. vulgo *futuris muris polentam.* minus apte. *Destinare* autem est designare, ut num. 2. cur vero polenta? mos fuit lineamenta condendae urbis alba terra vel creta designare, quae quum ibi defuisset, polenta seu hordeacea farina tam ambitus moenium, quam interiora urbis descripta fuerunt. Plutarch. p. 679. ἐκέλευσε τὸ σχῆμα τῆς πόλεως διαγράψαι. καὶ γῆ μὲν οὐ παρῆν λευκή, τῶν δὲ ἀλφίτων λαμβάνοντες ἐν πεδίῳ μελαγγείῳ. *jussit formam urbis delineari, quia vero creta ad manum non erat, polenta usi in campo nigro.* CELLAR.

Avium greges] Arrianus III, I, 4. Ammianus XXII, 40. & Strabo lib. XVII. de avibus omnino tacent. cum Curtio plane consentiunt Val. Max. I, 4, I. ext. Plutarch. cap. 46. Eustath. in Dionys. v, 254. Stephanus in Ἀλεξάνδρεια. FREINSH.

Polenta esse pastas] *Polentam* editiones, & jam allegavimus illa Suetonii *polentam depasta est*, quare etsi in Suetonio alia ratio est, tamen cum nihil refert, legatur sane etiam hic *polentam.* MODIUS. Hunc locum tentavit Cl. Drakenborg. ad Silium l. XIII. vs. 766. eodem modo, quo jam olim viri Docti in priore parte correxerant, & praecipue

ta esse pastas: quumque id omen pro [1] *tristi à plerisque esset acceptum*; [2] *respondisse vates*, *magnam illam urbem advenarum* [3] *frequentiam* [4] *culturam*, *multisque eam terris*
7 *alimenta praebituram.* Regem, quum secundo [5] amne [6] deflueret, adsequi cupiens [7] Hector, Parmenionis filius, eximio aetatis flore, [8] in paucis Alexandro carus, parvum navigium conscendit, pluribus, quam capere posset, [9] impositis. itaque
8 [10] mersa navis omnes destituit: Hector, diu flumini obluctatus, quum madens vestis, & adstricti crepidis pedes natare prohiberent, in [11] ripam tamen semianimis evasit; & ut primum fatigatus spiritum [12] laxavit, quem metus & periculum [13] intenderant, nullo adjuvante (quippe in [14] diversum evaserant alii) exanimatus
9 est. [15] Rex amissi ejus desiderio vehementer adflictus est: repertumque corpus magnifico extulit [16] funere. Oneravit hunc dolorem nuntius mortis Androma-
10 chi, [17] quem praefecerat Syriae: vivum Samaritae [18] cremaverant. Ad cujus interitum vindicandum, quanta [19] maxima celeritate potuit, contendit. advenien-
11 tique sunt traditi tanti [20] sceleris auctores. Andromacho deinde [21] Memnona substituit: [22] adfectis supplicio, qui praetorem interemerant. [23] Tyrannos, [1] in-

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *tristi haberetur à.* 2 Voss. 2. *respondere.* 3 Voss. 2. *cultatam.* 4 Voss. 1. *frequentium.* 5 D. Voss. 2. *amni.* 6 Pal. 1. *defluere.* 7 Leid. Voss. 1. *Haector.* 8 D. habet *in*, sed aliud prius fuit. 9 Voss. 1. *inpotis.* 10 Voss. 2. *rasa.* 11 Pal. 1. *ripa.* 12 Voss. 2. *lassavit.* 13 Pal. 1. Bong. Leid. Voss. 1. 2. Mer. *intenderat.* 14 Mer. *adversum.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. omittunt *rex.* 16 Alii *munere.* 17 Leid. *quam.* 18 Bong. *cremaverunt* Voss. 2. *decremaverant.* 19 Fl. Leid. Voss. 1. *maxime.* 20 Mer. *caedis.* 21 P. *Mennona* Leid. *Nemnona.* 22 Fl. Leid. *adfectisque.* 23 Pal. 1. *tyrannis.*

pue J. Fr. Gronovius ex MS. optimo, *destinasset polenta*: sed in sequentibus ex conjectura corrigit, quod Modius & alii etiam *& polentam depastas.* Acute sane, nec sine exemplo constructionis. sic Ovid. l. IX. Met. vs. 298. *dextroque à poplite laevum Pressa genu*: i. e. pressit. Vide Cl. Perizon. ad Sanct. Minerv. l. 1. c. 15.

Frequentiam] Scripti *frequentia*, quomodo si legas, pro, *culturam*, *futuram* aut tale quid supponendum erit. ejusdem generis, quod in iisdem etiam scriptis pro *terris* terram erat. enim & hoc ferri posset, sed nihil muto. MODIUS.

Destituit] *Destituere* est rem amatam deserere. elegans imprimis hujus verbi usus in hoc significatu passim apud optimos scriptores. Ovid. Fast. l. 1. vs. 368. *Flebat Aristaeus, quod apes cum stirpe necatas Viderat inceptos destituisse favos.* Idemque *nec solos destituere rogos.* Propertius, *Cujus ut accensae Dryades candore puellae Miratae solitos destituere rogos.* RADERUS.

Extulit munere] Vide quid membranarum auctoritas apud me possit, aut potius non possit, cum aptissime hoc loco *funere* hactenus lectum fuerit, coëgerunt me illae, hoc, quod vides, substituere: ita tamen ut non desinam & vulgato velle interea, nam etsi de muneribus in honorem demortuorum edi solitis eleganter capi hic locus potest, nescio quo pacto nihilo secius, *efferri funere* quam *munere* usitatius, & magis frequentatum Latinis videtur. MODIUS. *Funere* habent emendatiores & antiquiores Codices. in Adr. Junii editione ad MS. emendata cognosces *funere*, & certe aptius. RADERUS.

Andromachi, quem vivum Samaritae] Andromachus c. 5. n. 9. Coelesyriae praefectus dicitur, sub cujus imperio oportuit etiam Palaestinam fuisse. Samaria enim & urbs (tunc quidem deserta) & regio erat inter Galilaeam & Judaeam media. Itaque Cedrenus p. 124. Andromachum laxa voce τῶν τόπων ἐπιμελετὴν, *locorum illorum procuratorem* vocat. Caussa vero interficiendi praesidem sine dubio exactiones nimiae, & acerbius imperium fuit. CELLAR.

Ad cujus interitum vindicandum, quanta maxime celeritate potuit, contendit] An non melius? *quanta maxima celeritate potuit.* Sic enim potius Latini. ac mirum, ni superius etiam sic fuit emendandum: *Bessum quoque Bactrianorum ducem perquam maximo posset exercitu coacto, descendere ad se jubet.* legendum inquam fortè, *Bactrianorum ducem properè quanto maximo posset exercitu coacto.* Curtius, aliique sic plerumque: nec tamen alibi *perquam* damnem, hic tantum vix censeam genuinum, eo, quod *propter* in quibusdam legitur, unde *propere*, vel *properiter* eliciendum videtur, ac potius illud, quod magis tritum, & nostro familiare. Alterum sub eadem voce in aliis corruptum, suo loco, suo tempore ostendemus. ACIDALIUS. *Quanta maxima*, sic Acidalius fecit, probante Radero, cum fuisset; *quanta maxime*, minus recte. Sic infra IV, 13, 36. *cursu quanto maximo poterat.* FREINSH.

Affectis supplicio] Totius loci emendatio à libris est,

[1] inter eos [2] Methymnaeorum Aristonicum & [3] Chrysolaum, popularibus suis tradidit: quos illi [4] è muris ob injurias tortos necaverunt. Atheniensium deinde, 12 [5] Rhodiorumque & Chiorum legatos audit. Athenienses *victoriam* [6] gratulaban-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. *interque* Bong. *inter eosque* Voss. 1. omittit *eos* Voss. 2. *itaque* Lugd. *inter quos* Amst. *interea.* 2 Pal. 1. *Medimnanum* Voss. 2. *Mechimneorum* Mer. Bas. Col. *Medimeorum.* 3 Pal. 1. D. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Ersilaum* P. *Horsil.* F. *Chorsil.* 4 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. omittunt *è muris.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. omittunt *que.* 6 Voss. 1. *gratabantur.*

est, vulgo habebant: *Andromacho deinde Memnona substituit, affectis supplicio, qui praetorem interemerant. Tyrannos inter eos Methymnaeorum Aristonicum & Chrysolaum popularibus suis tradidit; quos illi è muris ob injurias tortos necaverunt.* partim non aeque recte, partim inepte. nam quid est, quod ait, *è muris tortos?* certe aliter Plutarchus & Arrianus. MODIUS.

E muris] Hanc lectionem omnes quos vidi codices exhibent. Modius è suo illa, *è muris*, emunivit, quod ego cum omnibus cautis nec laudo, nec damno. Redundant illa quidem, ut nobis parent, sed quid si vox alia vel desideretur, vel pro *necaverunt*, legendum *suspenderunt*, vel *praecipitaverunt.* RADERUS. Forte sic possit: *quos illi prius ob injur. &c.* quomodo infra VIII, 8, 21. Reineccius in Tyrannide Lesbia, ubi Chrysolai stirpem exponit, veterem scripturam retinet. FREINSH. Illud *è muris* sine dubio hic vitiosum est, puto tamen veram scripturam esse, *quos ille eculeis ob injuriam tortos.* qui nesciebant, quid eculei essent, primum diviserunt vocem, scripserunt *è culeis*, & post fecerunt, *è muris.* SCHEFFER. *E muris necaverunt*, sic salva vulgaris scriptura, supplicium notatur ejusmodi, quo damnati & torti de muris praecipitati fuerint, quasi indigni, qui intra moenia tolerarentur. Aliis superfluum *è muris* videtur, aut *in muris* substituendum; aut *suspenderunt*, vel simile, pro *necaverunt.* verum omnia contra assensum librorum. CELLAR. Quid, si verba transponantur, & levi mutatione sic constituas locum: *quos illi ob injurias tortos in muris necaverunt?* Qua ratione tyrannos palam & in conspectu civium occisos voluerit Curtius: id quod incredibile non est. BLANCKARD. *Popularibus suis tradidit: quos illi è muris tortos. suis* ad tyrannos referendum, cave dubites, ut is prodeat sensus, Alexandrum eos, qui crudeliter usi erant imperio in cives suos, hisce tradidisse, ut arbitratu suo poenam in meritos statuerent. In sequenti oratione miror vehementer doctissimos viros desudasse, nec tamen tantis curis nisi nugas egisse maximas. Ex omnibus seligo C. Cellarium, qui ad haec Curtiana ita scripsit: *sic salva vulgaris scriptura, supplicium notatur ejusmodi, quo damnati & torti de muris praecipitati fuerunt. aliis superfluum* è muris *videtur: aut* in muris *substituendum; aut* suspenderunt *vel simile pro* necaverunt. Vah quantum ineptiarum! Praeconcepta scilicet opinio de scriptura depravata, & oblivio elegantiae in singulari usu particulae è reconditae in errorem prope puerilem deduxit viros praestantissimos. sentit enim Curtius tyrannos illos à popularibus suis *è muris*, id est in murorum fastigio, quod undique conspici posset, adeoque in totius civitatis conspectu exquisitis affectos esse cruciatibus, & ita necatos. Ille quidem usus particulae è vel *ex* non est observatus Horatio Tursellino: sed ubi res ita fert, ab aliis quoque auctoribus adhibitam illam elegantiam nunc demonstrabo. Caesar de bell. Gal. l. II, 13. *Pueri mulieresque ex muro passis manibus suo more pacem à Romanis petierunt.* mox idem c. 27. *ut, cum primi eorum cecidissent, proximi jacentibus insisterent, atque ex eorum corporibus pugnarent.* c. 30. *Ubi turrim constitui procul viderunt, primum irridere ex muro.* subaudi, *nos coeperunt.* Noster Curtius quoque l. IV, 2, 23. *duos turres ex capite molis, è quibus in subeuntes scaphas tela ingeri possent.* Nep. Milt. c. 7. *lucus qui ex insula conspiciebatur.* Idem Timol. 4. *de vehiculo, quae videbantur, dicebat.* sed nondum desino exemplorum. Virg. X. Aen. vs. 262.

- - - - *clamorem ad sidera tollunt*
Dardanidae è muris.

Livius l. IV, 34. *In muros evadunt, suisque capti oppidi signum ex muro tollunt.* Immo ipse Curtius l. X, 5, 15. *Babylonii è muris prospectabant.* l. IV, 4, 9. *procul è muris missilibus submoveretur.* & *multos è muris propugnantes hasta transfixit.* Claudat agmen qui principe loco nominandus Cicero l. VII. fam. ep. 18. *has literas scripsi in Pontino, cum ad villam M. Aemilii divertissem, ex qua jam audieram fremitus clientium meorum.* Verum testium sat esto. His scriptis cognovi etiam Cl. Schwarsium in suis ad Tursellinum additamentis hanc particulae *ex* notionem aliquot illustrasse exemplis p. 369. inter quae & unum alterumque est à me observatum. HEUMANN. De arte Critica p. 43. At dubitet forte quis, an exempla praepositionis è vel *ex*, huc à Viro doctissimo congesta, eamdem habeant notionem, quam ipse in loco Curtii dispexit. Sane omnia fere videntur de loco superiore versus inferiorem aliumve significare; nec ideo congruere cum illa notione quam huic loco, quasi ab aliis non occupatam, adsignavit. Certe illa, quae attulit, nihil obscuritatis habent ad assequendum sensum loci sui, nec crucem hanc tollunt. Ut proinde tam puerili cachinno aut ineptiarum non excipiendi viri do-

bantur; &, *ut captivi Graecorum* [1] *suis restituerentur*, orabant: Rhodii & Chii
13 *de praesidio* querebantur. omnes [2] aequa desiderare [3] visi, [4] impetraverunt. [5] Mitylenaeis quoque, ob egregiam in partes [6] suas fidem & pecuniam, quam in bellum impenderant, [7] obsides reddidit: & magnam regionem [8] finibus eorum ad-
14 jecit. Cypriorum quoque regibus, qui & à Dario defecerant ad ipsum; & [9] op-
15 pugnanti Tyrum miserant classem, pro merito honos habitus est. Amphoterus deinde, classis praefectus, ad liberandam Cretam missus (namque & Persarum & [10] piratarum armis pleraque ejus insulae obsidebantur) *ante omnia mare à piraticis classibus vindicare* jussus: quippe obnoxium praedonibus erat; [11] in bellum utro-
16 que rege converso. His compositis, Herculi Tyrio ex auro crateram, cum [12] triginta pateris dicavit: imminensque Dario, [13] *iter ad Euphraten pronuntiari* jussit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *sui.* 2 D. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. *ea quae* Voss. 2. *ea* omisso *quae.* 3 Mer. *jussi.* 4 Voss. 2. *impetrabant.* 5 Pal. 1. *Mytilenam eis* Voss. 1. Ald. *Mithyleneis* B. 1. *Mitilameis* Mer. *Mytilenis.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Mer. Col. omittunt *suas.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *obsides.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. Mer. *finium* omisso *eorum.* 9 Pal. 1. *oppugnati.* 10 Ald. Bas. Col. Mer. *Parthorum* Fl. Leid. Voss. 1. B. 2. *Parthanorum* Voss. 2. *Pirathorum* B. 1. Pal. 1. *Sparthanorum* D. *Parthenorum* & subditis punctis *Parthorum.* 11 D. *bello utrimque in regem conversi* sic etiam Bong. B. 1. *utrumque in regem* Fl. Leid. Voss. 1. *bello utrimque in regem converso* Voss. 2. *bello utroque rege converso.* 12 P. *trigintis.* 13 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *pronunciari iter ad Euph.*

doctissimi videantur, qui ad suam sententiam, quatenus *ex* significat *de*, iisdem uti exemplis potuissent: praesertim cum codices MSS. utique optimi voces illas *è muris* plane omittant.

Ut captivi restituerentur] Quod iisdem petentibus l. III. c. I. n. 9. negatum, saltem dilatum fuerat. CELLAR.

Omnes] Conjunxit Atheniensium aliorumque Graecorum legationes, quasi eodem tempore advenissent. at illos Arrianus Tyrum venisse scripsit, hos Memphim III, I. FREINSH.

Omnes aequa] Sic emendavi, ductum literarum secutus, cum in editis esset *ea quae.* MODIUS. Omnes libri ante Modium editi conveniunt in *ea quae.* Modius è suo rescripsit *aequa*, non inique opinor, sed primum contra fidem, deinde melius cadunt prima, si ad verbum *impetrarunt* respicias. Itaque restitui Curtium Curtio in ordine versuum, extra ordinem à Modio obtrusum collocavi, probum quidem, sed non γνήσιον, potest subinde usu venire, ut spurius germanis filiis sit pulcrior. RADERUS. *Aequa*, alii *ea quae*, & Raderus id habet pro genuino. mihi non placeret, quod sequitur, *visi*, nisi scribas *aequa.* FREINSH.

Partes] *Partes suas* vulgo. male. millies illo modo loquitur Curtius. MODIUS. *Partes* Macedonicas contra Persas. Arrian. ipso initio l. II. quantopere fuerint addicti partibus Alexandri Mitylenaei, cujus praesidium in urbe habebant, cui columnas publice posuerant, sed à Memnone primum, deinde à Pharnabazo terra marique obsessi cum Persis pacisci coacti, praesidium tamen Macedonicum incolume dimiserunt, & statuas inviti demoliti sunt. Donec Pharnabazo capto redierunt ad Alexandrum. RADERUS.

Impenderant, reddidit] Lugdunenses, aliique excusi, *& pecuniam quam in bellum impenderant, obsides reddidit*, sed vox *obsides* in scriptis nulla est, satisque apparet inculcatam, à nescio quo, huc esse. MODIUS. *Obsides*, malim; *& obsides.* FREINSH.

Finibus eorum] Membranae Colonienses, & Sigebergenses *finium adjecit.* MODIUS.

Cypriorum regibus] Plures enim illa tempestate fuisse supra ad c. 3. ostensum est. CELLAR.

Piratarum] Iterum membranae *Sparthanorum*, praeter rem. MODIUS.

Piraticis classibus] Hac forte occasione perductus ad eum est pirata, cujus liberum cum rege colloquium infra ad VII, 8, 19. Hae vero piraticae classes caussam dederunt emendatoribus, ut in hoc num. *Spartanorum* loco ponerent, *piratarum.* Nam de Spartanis ibi sermonem esse sciet, qui cum hoc Curtii loco, & alio IV, I, 40. Supplem. 6, I. comparaverit. & quoniam de re constat, de verbo omnem dubitationem eximunt Var. Lect. FREINSH.

Obnoxium praedonibus mare] Id est subjectum, in potestate praedonum, sic Livius lib. XLII. c. 46. *serva* atque *obnoxia* conjungit. CELLAR.

In bellum utroque rege converso] Et Alexandro & Dario alibi occupatis, id suam occasionem praedones rati mare infestarunt mediterraneum, perinde ac quum Romani bello Mithridatico implicati essent. CELLAR.

Pateris] Varro, quod pateant, sacris potissimum dedicata. Festum adi in voce *patera.* hoc festum magna pompa celebratum describit Plutarch. quem consules. RADERUS.

CA-

CAPUT IX.

Darius ad Arbela pervenit, eoque invito Alexander Granicum superat.

1 AT Darius, quum [1] ab Aegypto [2] divertisse in [3] Africam hostem comperisset; dubitaverat, utrumne circa Mesopotamiam [4] subsisteret, an interiora regni sui peteret: haud dubie potentior auctor praesens futurus ultimis gentibus impigre bellum capessendi, quas aegre per praefectos suos moliebatur. 2 Sed ut idoneis auctoribus fama vulgavit, *Alexandrum cum omnibus copiis, quamcumque ipse* [5] *adisset regionem*, [6] *petiturum:* haud ignarus [7] quam cum strenuo res esset; *omnia longinquarum gentium auxilia* [8] *Babyloniam contrahi* jussit. Bactriani, Scythaeque, & Indi convenerant: nam & ceterarum gentium copiae partibus [9] simul adfuerunt. 3 Ceterum, quum dimidio ferme major [10] esset exercitus, quam in Cilicia fuerat; multis arma deerant: quae summa cura comparabantur. Equitibus [11] equisque [12] tegumenta erant ex ferreis [13] laminis [14] serie inter se connexis: quîs antea praeter jacula [15] nihil dederat, scuta gladiique [16] adjiciebantur: [17] equorumque [18] domandi greges [19] peditibus distributi sunt, 4 ut major pristino esset equitatus: ingensque, ut crediderat, [20] terror hostium, ducentae falcatae quadrigae,

VARIANTES LECTIONES.

1 Bas. Er. omittunt *ab*. 2 Fl. Leid. D. Pal. 1. B. *devertisse*. 3 Mer. *in Asiam* Voss. 2. *in Affricam*. 4 Voss. 2. *obsisteret*. 5 Voss. 2. *regionem ipse adiisset* Pal. 1. *audisset* alii *adiisset*. 6 Lugd. & aliae editt. *petiturus*. 7 Pal. 1. *quam tum strenuior esset* & P. habet *strenuior* B. 2. *strenuiores* F. *strenuior* exsculpto *es* Voss. 2. *quantum strenuiorum eo esset*. 8 Vulgo *Babylonem* sed Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bas. Mer. Frob. Col. *Babyloniam*. 9 P. omittit *simul*. 10 Voss. 2. omittit *esset*. 11 Voss. 2. omittit *que*. 12 Leid. Voss. 1. B. 2. P. D. *tegimenta* Voss. 2. *tegmenta*. 13 P. Leid. *lamminis*. 14 Voss. 2. *serieque*. 15 Voss. 2. *nil*. 16 Leid. Voss. 1. *adicieb.* Voss. 2. *injicieb.* 17 Voss. 1. 2. & alii *equorum*. 18 Leid. *donandi*. 19 P. *pedibus*. 20 Voss. 2. *hostium terror*.

Potentior auctor] Non imperii respectu, sed efficaciae in persuadendo. Ea enim hic intelligenda est potentia. SCHEFFER.

Bactriani Scythaeque & Indi convenerant. Nam & ceterarum] Legendum ac distinguendum omnino: *Bactriani Scythaeque & Indi convenerant jam, & ceterarum.* nam illud non affirmabo, sequentia etiam mutanda: *paribus studiis affluxerant*, quinimo nihil in his movendum edico. ACIDALIUS. Lego cum Acidalio vere conjectante: *Bac. Scythaeque & Indi convenerant jam, & ceterarum &c.* potest tamen, *Jam*, puncto separari, & necti cum seqq. *Jam & cet. gentium copiae &c.* RADERUS. Tamen servata veteri scriptura, non incommode locum explicari sic putem posse. *Bactriani &c. convenerant. nam & ceterarum gentium*, quae videlicet primo proelio non interfuerant, supra III, 2, 9. tum *adfuerunt partibus*, *simul* cum his, qui prius depugnaverant, Persis videlicet, Medis, Armeniis, Derbicibus &c. Atque hunc ferme sensum hujus loci existimavisse Bongarsium colligo, ex eo, quod codici suo adscripsisse dicitur, pro *ceterarum* videri legendum *exterarum*. Et firmat id Arrianus III, 2, 7. *Conjunxerant sese his etiam Sacae ex Scythis oriundi, iis qui Asiam incolunt: non imperio Bessi subjecti, sed Dario confoederati.* FREINSH. *Scythaeque & Indi*, accolae Scytharum & Indorum, quotquot Persarum imperio subjecti erant, aut illis foedere ac societate conjuncti. Arrianus l. III. βεβοηθήκεσαν Δαρείῳ Ἰνδῶν ὅσοι Βακτρίοις ὅμοροι, καὶ Σάκαι, Σκυθικὸν τοῦτο τὸ γένος, οὐχ ὑπήκοοι, ἀλλὰ κατὰ συμμαχίαν τὴν Δαρείου. CELLAR.

Partibus] Darii. non placet Acidalii conjectura *paribus studiis affluxerunt*. imo nec ipsi satis placet. RADERUS.

Dimidio] Vide infra ad IV, 12, 13.

Arma] De armatura Persarum vide Brisson. lib. III. pag. 287. & deinceps. FREINSH.

Tegumenta] Supra ad III, 11, 15. Adde Stewechium ad Veget. III, 23.

Equitatus] Ea enim parte virium magis fidebat. supra III, 11, 1. FREINSH.

Falcatae quadrigae] Quarum mentio est primum in literis Judicum cap. 1. & 4. dein apud Livium XXXVII, 41. Diodorum XVII, 58. Vegetium III, 24. quas Stewechius caelo adumbravit in commentario ad Veget. formasque earum ex Curtio accepit, qui eam rem parum accurate delineavit & asse-

drigae, unicum illarum gentium auxilium, sequutae sunt. Ex summo temone hastae [1] praefixae ferro [2] eminebant: utrimque à jugo [3] ternos [4] direxerant [5] gladios: & inter radios rotarum [6] plura spicula eminebant in adversum: aliae deinde fal-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *praefixo*. 2 Voss. 2. omittit *eminebant*. 3 Col. *tergo*. 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. *direxerat*. 5 Ald. *gladios, rotarum* D. Pal. 1. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *gladios inter radios rot.* Ald. MS. Frob. *gladios & in radiis rotarum* Mer. Bas. *gladios rotarum*. 6 Voss. 2. omittit *plura*.

assequutus est; Livium & Diodorum praeteriit. Appianus de bellis Syriacis, & Mithridaticis docet, armatas has quadrigas magnam & horrendam stragem edidisse in exercitu. RADERUS. Optima eorum curruum est descriptio apud Xenoph. lib. VI. Παιδείας, ubi Cyro inventionem eorum, ut quidem postea à Persis usurpati sunt, tribuit. Eodem libro & de Abradatae curru, non vulgaria referuntur. Vide omnino Brisson. lib. III. pag. 308. & seqq. Dempsterus ad Rosini antiquit. X, 10. producit locum ex incerto auctore de Reb. Bellic. ubi itidem describuntur hae quadrigae. *Falciferos currus* appellat Lucretius III, 746. loco elegantissimo, quem adscriberem, nisi paullo longior esset. Corrigendus hic L. Ampelius: *Apud Arbela, tribus proeliis, triginta peditum legionum, equitum bis mille falcatorum curruum vicit.* Scribo: *Apud Arbela, tertio proelio, trecenta peditum regiorum M. equitum C.M. bis mille falcatorum curruum vicit.* FREINSH.

Inter radios] Impressi *in radiis*, scripti libri *inter gladios*, unde facile fuit scribere *inter radios*. eodem autem versu non *direxerant*, sed *direxerat* erat in veteribus codd. ut lubet. MODIUS. *Inter radios.* Si proprie loquamur, nihil potest *eminere*, quod motum currus non sufflaminet. Praeterea quid sibi vult, *in adversum?* an poterant eminere *spicula*, nec tamen *in adversum* esse directa? deinde quid sunt *summi rotarum orbes?* estne summa pars *apsidis*, vel *canthi?* sic videtur. sed in rotae cantho neque summa pars est, neque infima, dum rota movetur; quia vicibus omnes canthi partes sunt summae & infimae, sic tamen intellexit rem Curtius, ut sequentia ostendunt, & aliae *in terram demissae.* sed quomodo ex cantho rotae potuerunt *demitti* falces *in terram*, quae ejus motum non impedirent? igitur vere judicavit Schefferus l. II. de re Veh. c. 15. hanc descriptionem esse impeditissimam, qui recte etiam neque Stewechium, neque Raderum potuisse pingere currus, ex descriptione Curtii ostendit. Sed omnino videtur descriptionem falcati currus, ad posteriorem partem quod attinet, non satis intellexisse Curtius, undecunque eam sumserit. Oportuit dicere, non *inter radios eminuisse spicula*, sed ex cantho seu apside rotae, deinde ex summo axe geminas emissas falces, unam directam juxta longitudinem axis, aliam ex axe transversim ad terram demissam. Falces & spicula è rotis vel axe eminentia, & falx deorsum ex axe demissa, non modo erant ad secanda, lacerandaque obvia quaecunque starent; sed etiam ad eos, qui in tumultu, curruum impressione creato, hinc atque inde non procul cecidisse poterant, etiam jacentes abscindendos. Ut constet hanc fuisse falcatorum curruum formam, aut similem, duorum scriptorum, Latini alterius, alterius Graeci verbis eos describemus. Sic ergo de iis loquitur Livius l. XXXVII. c. 41. *falcatae quadrigae--armatae in hunc maxime modum erant. Cuspides circa temonem ab jugo, decem cubita exstantes velut cornua habebant, quibus quidquid obvium daretur, transfigerent; & in extremis jugis binae circa eminebant falces; altera aequata jugo, altera inferior in terram devexa, illa ut quidquid à latere objiceretur, abscinderet, haec ut prolapsos, subeuntesque contingeret.* Pro hisce quatuor falcibus, Curtius habet ternos *gladios*, minus quam falces timendos. Cetera ita describit: *item ab axibus rotarum utrimque binae, eodem modo diversae, deligabantur falces.* hoc voluit Curtius his verbis: *aliae deinde falces in summis* &c. sed quae absurda sunt, nisi ex Livio intelligantur. Diodor. vero de his ipsis ita loquitur l. XVII. p. 530. τούτων ἑκάστου παρ' ἑκάτερον τῶν σειροφόρων ἵππων ἐξέκειτο προσηλωμένα τῷ ζυγῷ ξύστρα παραμήκη τρισπίθαμα, τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ἀκμῆς πρὸς τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπιφάνειαν: *ex singulis enim, juxta equum utrumque funalem, spicula jugo adfixa, trium spithamarum longitudine, prominebant acie in adversam (hostium) faciem conversa.* Haec respondent priori parti descriptionis Curtianae, sequentia vero posteriori: πρὸς δὲ ταῖς κατακλίσεσι τῶν ἀξόνων ἐπ' εὐθείας, ἄλλα δύο, τὴν μὲν τομὴν ὁμοίαν ἔχοντα πρὸς τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπιφάνειαν τοῖς πρότερον, τὸ δὲ μῆκος μείζω καὶ πλατύτερα συνήρμοστο ταῖς τούτων ἀρχαῖς δρέπανα: *in inflexionibus vero axium* (hoc est sub ipso curru, quo loco axes currum sustinent) *alia duo spicula haerebant in rectum, quae eodem modo habebant aciem faciei hostium obversam ac priora, sed longiora & latiora erant. Aptatae etiam erant horum initiis falces.* hoc est summis axibus. Crediderim haec, aut similia à Curtio non satis intellecta, praebuisse ei descriptionis absurdae occasionem, qua de re videndus etiam Schefferus, qui tamen frustra nititur emendare Curtium, mutato *orbibus* in *axibus*. Mihi mirum non est, hominem declamandi duntaxat arte instructum peccasse in ejusmodi descriptione; nec reclamantibus codicibus peritiorem rei militaris facere

falces [1] ſummis rotarum [2] orbibus haerebant; & aliae in [3] terram [4] dimiſſae, quid-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Fl. Leid. Voſſ. 1. *ſummiſſae* Voſſ. 2. *ſummis ſe* Col. Mer. Baſ. Frob. *ſubmiſſae.* 2 Fl. *opibus* Voſſ. 1. *obibus.* 3 Fl. *terra.* 4 Alii *demiſſae.*

cere voluerim. CLERICUS. Jud. c. 4. Si deſcriptio haec haberet aliquid ſalebroſi, & implicati, cogitandum fuiſſet hic de emendatione critica, praeſertim quum magna etiam lectionum varietas hic in MStis reperiatur. Schefferus de re Vehic. l. II, 15. p. 193. pro *orbibus* maluit *axibus*, forſan haud male. facile enim potuit vocula quaedam excidiſſe, quae ſi ſuperfuiſſet, ſenſum nobis exhiberet planum & facilem. Certe foret liquidus ſatis, ſi legeremus, *aliae deinde falces ſummis rotarum orbibus haerebant aequatae, aliae in terram &c.* Sic certe apud Livium l. XXXVII, 41. *binae eminebant falces, altera aequata jugo, altera inferior in terram devexa. Item ab axibus rotarum utrimque binae, eodem modo diverſae, deligabantur falces.* Briſſonius l. III. de regn. Perſ. ſola diſtinctione juvat Curtium: legit enim vel citat, *& inter radios rotarum plura ſpicula eminebant. In adverſum aliae deinde falces &c.* Ego vero illud *in adverſum* hic ex proximo repetendum putem, tamquam omiſſum per Ellipſin, ne idem bis dicatur. Et ſic horum verborum ſine ulla mutatione ſenſus erit plane opportunus. ſcilicet falces utraeque haerebant ſummis rotarum orbibus, ſed aliae itidem, ut illa ſpicula inter radios eminentia *in adverſum* i. e. recta prominentes ex loco, ubi haerebant, ſeu directae protinus inde in oppoſitos iſti loco hoſtes; aliae ex eo loco in terram flexae. Certe iſthaec diſtinctio, vel oppoſitio inter *alias* & *alias* falces intelligi omnino, & ita ex his verbis elici debet, vel locus non eſt integer ſatis. Quod ſi illud *in adverſum* loco movere, & poſt *falces* reponere per codices liceret, omnia forent plana & perſpicua. At Vir Doctiſſ. non hanc, ſed alias movet difficultates ſenſuum quorumdam, qui nullam facultatem facti, & ideo neque intellectum habeant ullum. *Inter radios*, inquit, *nihil poteſt eminere, quod motum currus non ſufflaminet. Oportuit dicere non inter radios eminuiſſe ſpicula, ſed ex cantho ſeu apſide rotae.* In quo ſequitur Schefferum, qui itidem in his haeret, & figuram rotae ex Curtiana deſcriptione exhibet de re Veh. l. II. c. 15. nihilo meliorem, quam eſt illa Raderi ad Curtium, aut Stewechii ad Vegetium, quas ipſe rejicit. Pinxit iſthic ſpicula ex cantho eminentia, & neſcio quae alia ex modiolo inter radios ſurgentia in altum, quae nullum profecto habere poterant uſum. At vere & proprie inter radios eminere in adverſum potuerunt ſpicula, quae tamen motum rotae non impedirent, ſcilicet ſi fixa fuerunt in poſteriore parte ipſius modioli, quae eſt inter currum, & orbem rotae poſt radios. Iſthic fixa, & inter radios eminentia, ſimul utique cum modiolo, & ipſa rota, ac radiis circumagebantur, atque ita motum currus minime ſufflaminabant, & tamen ſimul, quidquid gyro ſuo erat obvium, graviter vulnerabant. Sed & ſcire lubens velim, quomodo intellexerit V. C. Diodorum, cujus deſcriptionem *Curtianae reſpondere* hac in parte ipſe fatetur. Ille ergo ſic ait, l. XVII. p. 531. πρὸς δὲ ταῖς κατακλίσεσι τῶν ἀξόνων ἐπ᾽ εὐθείας ἄλλα δύο, ſc. ἐξέκειτο. Vertit ea Cl. Clericus: *in inflexionibus vero axium (hoc eſt ſub ipſo curru, quo loco axes currum ſuſtinent) alia duo ſpicula haerebant in rectum.* Malim ego: *inde ubi axes ex curru demittuntur in rotam, eminebant alia duo ſpicula in adverſum.* Sed de verſione nunc non litigabimus. Quaero tantum, quomodo ἐξέκειντο ἐπ᾽ εὐθείας, *eminuerunt in rectum*, ex eo loco, ubi axes ex curru flectuntur in rotam, niſi per radios rotae? nec enim credo Virum λογικώτατον, qui veteres aliter legit, quam Grammatici ſolent, hanc deſcriptionem Diodori ita accepiſſe, ut fecit Schefferus, qui ſpicula iſta infra currum, inter duas rotas, demittit ex axe ipſo in terram; ſine ullo uſu aut facultate vulnerandi quemquam, niſi forte proprios equos, currum trahentes, ut liquebit cuilibet rem conſideranti ex figuris ab illo ex Diodoro & ex Xenophonte aeque infeliciter, & abſurde effictis. Et videtur ſane etiam Cl. Clericus non ſatis rem conſideraſſe, quocumque tandem modo legat Veteres, ſiquidem credit, *haec* Diodori *aut ſimilia, non ſatis à Curtio intellecta, praebuiſſe ei deſcriptionis abſurdae occaſionem.* Quum tamen illa Diodori potius à Scheffero, quem laudat V. Cl. contra Curtium ſint male intellecta, & ex Curtio rectius explicari debeant. Neque enim aliter commode ſatis accipere poſſumus haec ſpicula *eminentia in rectum ex inflexionibus axium*, quam ut per, aut *inter radios eminuerint in adverſum*, ut ait Curtius, & quidem ex poſteriore parte modioli, ubi axes utrimque ſe demittunt, ut per eam partem in rotas, ſeu earum integrum modiolum immittantur. fuerunt enim haec ſpicula Diodori tranſverſa, ſeu ex lateribus curruum eminentia in directum, ne quis ea putet ex axibus ſub curru eminuiſſe juxta temonem inter & ultra equos. Nam dicuntur ſimilia prioribus, quae utrimque ex jugo in transverſum eminebant, habebantque ἐπιστροφὴν τῆς ἀκμῆς πρὸς τὴν κατὰ πρόσωπον ἐπιφάνειαν. h. e. *obverſam in adverſos hoſtes aciem*, per totam ſcil. longitudinem eminentis ſpiculi, tamquam ſi gladius eſſet. Ita vero & haec longiora quidem & latiora erant, ſed habebant τὴν τομὴν ὁμοίαν τοῖς πρότερον, *ſciſſuram* ſeu *aciem ſimilem prioribus*, quae tranſverſa erant, & quorum pars hoſtibus obverſa

 erat

6 quidquid obvium concitatis equis fuiſſet, [1] amputaturae. Hoc modo inſtructo exer-

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *amputavere.*

erat acuta, atque ideo ſcindebant potius, quam forabant. Ceterum rogat jam porro V. C. *quid* in Curtio *ſibi velit in adverſum? an potuerint eminere ſpicula, nec tamen in adverſum eſſe directa?* Immo vero potuerunt flecti aut demitti in terram, ut falces, quae ſequuntur. ſed & idem ſibi vult apud Curtium *in adverſum*, quod apud Diodorum *ἐπ' εὐθείας, in rectum. Deinde*, pergit, *quid ſunt ſummi rotarum orbes? an ſumma pars canthi? ſed in rotae cantho neque ſumma pars eſt, neque infima, dum rota movetur, quia vicibus omnes canthi partes ſunt ſummae & infimae.* Magni ſane momenti objectio! quaſi ſcilicet deſcribatur neceſſario currus, ut eſt in motu & curſu, neutiquam vere, ut quieſcens ſe ſpectandum aut conſiderandum praebet. Immo quaſi *ſummus* hic omnino notet celſiſſimum, & non extremum. Quidni enim *ſummi rotarum orbes* interpretemur hic extremi; aeque ac hoc eodem in loco, *ex ſummo temone* eminere dicuntur haſtae, quod quid eſt aliud, quam *ex extremo temone?* Similiter Ovid. Metam. l. 11. vſ. 107.

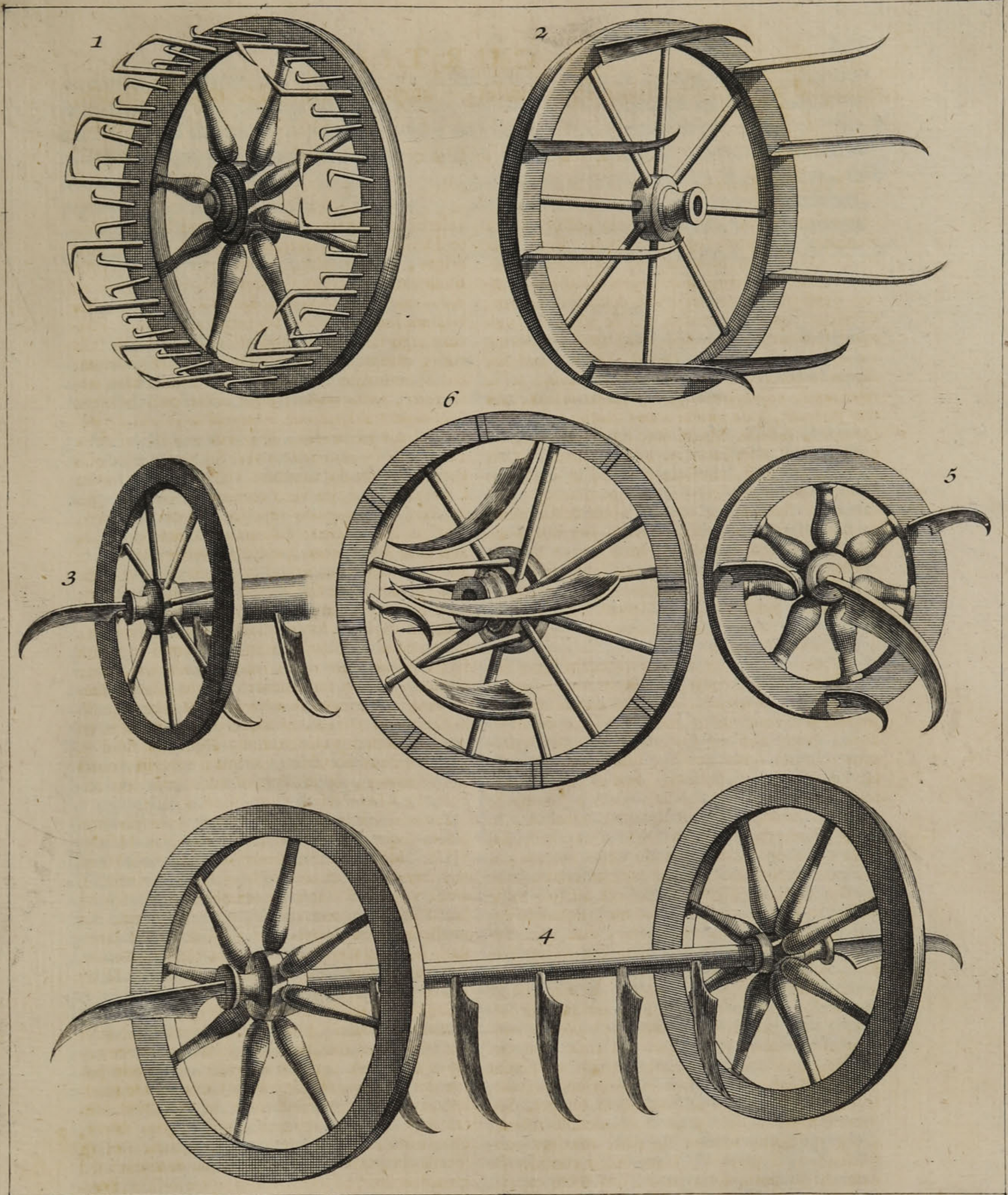
- - - - - - - *aurea ſummae*
Curvatura rotae.

Hinc porro *in terram demiſſae* quaedam fuere falces, *ſed quomodo*, rogat, *ex cantho rotae potuerunt demitti falces in terram, quae ejus motum non impedirent?* Neque ullius momenti haec eſt objectio. Nam non ait Curtius falces extra extremos rotarum orbes emiſſas, quo pacto ſane rotae circumagi non poſſent. Sed ſi concipiamus rem, ut oportet, fuerunt hae falces à ſummis & extremis rotarum orbibus demiſſae introrſus, h. e. ut prominerent quidem longe ultra axem, ſed intra circulum rotae, quando certe motum rotae non impediebant. Aliud poterat contra hanc phraſin opponi; dicendum ſcilicet auctori fuiſſe potius *in axem*, quam *in terram*, demiſſas falces, quia, prout rota volvebatur, illae ipſae falces modo poterant videri demiſſae verſus terram, modo ab terra ſurgentes in altum, ſemper autem quaſi tendentes in axem. Et hac una de cauſſa non refragarer valde illis, qui cum Scheffero malint has falces demittere ex *ſummis rotarum* non *orbibus*, ſed *axibus*. Ita enim non circumagerentur cum rota, nec variam acciperent formam, ſed eamdem ſive in adverſum directae, ſive in terram demiſſae, retinerent ſemper. Sed videtur Curtius deſcriptam nobis dediſſe rotam, prout quieſcens ſumma ſui parte maxime conſpiciendam ſe praebet, atque adeo conſideraſſe eam ab illa potiſſimum parte, qua recte expoſita, etiam inferior pars facile intelligebatur, quippe quae erat eadem, niſi quod falces, quae ab ſuperiori parte videbantur demiſſae, ab inferiore viderentur ſurgere. Accedit, quod Suidas diſerte Dario contra Alexandrum tribuit falcatas quadrigas, eaſque tales, ut in ipſo rotarum orbe undiquaque haererent falces: *τῶν τροχῶν ἦσαν εἰς τὸν κύκλον περιχαλκευμένα δρέπανα. erant in orbem rotarum undique fixae*, vel *nexae aere falces.* Fuerunt ergo falces hae, non in axibus, ſed in ipſis rotis, earumque orbibus fixae, ut apud Curtium: ſed & cum rotis circumagebantur, atque ideo *modo pedes, modo manus, modo arma* cum humeris *infeſtabant* trahebantque. *ἐλαυνομένων γὰρ τῶν δρεπάνων, οἱ μὲν τῶν ποδῶν, οἱ δὲ τῶν χειρῶν, οἱ δὲ ἐκ τῶν ὅπλων κρατούμενοι ἐσύροντο.* Sic Suidas, cum quo conferri velim de varietate vulnerum Diodorum l. XVII. p. 534. Ita vero commonſtratum eſt, nihil vere *ſibi repugnans* reperiri in toto hoc loco, nihil, in quo cogitare debeamus, & *intelligere, non tam quod dixit, quam quod dicere voluit Curtius*, ut ait Vir doctiſſimus. Quod ut clarius appareat, ſubjeci figuram rotae falcatae ex deſcriptione Curtii, cum qua facile patiar conferri Schefferianam, & quas ille explodit Raderianam, ac Stewechianam, quae neque mihi ſatisfaciunt. Videmus in noſtra figura *ſpicula inter radios rotarum eminentia*, quae curſum ejus non impediant: videmus *falces ex ſummo rotae orbe* directas *in adverſum*, & alias inde *demiſſas verſus terram*, utraſque pariter idoneas ad obvium hoſtem vulnerandum: atque ita nihil in iis, in quibus accuſatur Curtius, reperiri, quod ſibi repugnet, & facultatem aut uſum non habeat. PERIZONIUS. Curt. Vind. p. 163.

Summis] Ita membranae. vulgo, *ſummiſſae.* non placet aeque. MODIUS. Lego *commiſſae.* HEINSIUS. MSS. o. noſtri *ſummiſſae*, unde Nob. Heinſius *commiſſae*, quae opportuniſſima divinatio ſi antea viris doctiſſimis innotuiſſet, forſan tot ac tantas lites de ſignificatione, interpretatione, aut intellectu vocis *ſummis* non moviſſet. nam familiaris notio eſt Curtio noſtro hujus verbi *committere*, pro conjungere, aut adnectere, ut ante; & ex indice patebit. Virg. l. III. Aen. vſ. 428.

Delphinum caudas utero commiſſa luporum.

Rotarum orbibus] Hoc non promptum eſt aſſequi. nam ſi ea fuit ſpecies falcium, quam Stewechius ad Veget. III, 24. expreſſit, quomodo potuerunt circumagi rotae? Ego Curtium hic intelligo, ſummae curvaturae rotae, ut eam Ovid. Metamorph. 11, 108. appellat, fuiſſe inſertas falces, quae extra rotam in latera porrectae nunc ſurſum ſpectabant, qua incurvantur; nunc deorſum: ſed quae deorſum, ad axem verſas, quae ſurſum, averſas ab axe fuiſſe. RADERUS. Non ſatis apparet, quid ſibi velit hoc loco Curtius, nec ipſe forte quid ſcriberet intellexit ſatis, in apparatu belli pugniſ-

ROTAE CURRUUM FALCATORUM.

1. 2. Utraque Raderi, prima ut ipse edidit; altera, uti videtur descripsisse in notis.
3. 4. J. Schefferi ex l. de Re Vehiculari.
5. G. Stewechi ad Vegetium.
6. J. Perizonii in Curtio Vindic.

exercitu ac perarmato, [1] Babylone copias movit. A parte dextra erat Tigris, nobilis fluvius; laevam tegebat Euphrates: agmen Mesopotamiae campos impleverat. [2] Tigri deinde [3] superato, quum audisset, [4] *haud procul abesse hostem*; [5] Satropatem equitum praefectum cum mille [6] delectis praemisit. Mazaeo praetori sex millia data, quibus [7] hostem [8] transitu amnis arceret. eidem mandatum, *ut regionem, quam Alexander esset aditurus, popularetur atque ureret.* quippe credebat, inopia debellari posse nihil habentem, nisi quod rapiendo occupasset: ipsi autem commeatus alii terra, alii Tigri amne subvehebantur. Jam pervenerat ad [9] Arbela vi-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *Babyllone.* 2 Leid. Voss. 1. *Tygri.* 3 Pal. 1. *superata.* 4 P. omittit *haud.* 5 Pal. 1. Bong. D. *Sotropatem* Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Satropaten* alii *Satropacem.* 6 Alii *selectis.* 7 Sic Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. alii, sed Ald. Bas. Col. Frob. Mer. omittunt *hostem.* 8 Bas. Col. *transitus.* 9 Vulgo *ad Arbellam* Lugd. Amst. Bas. Col. Frob. Mer. *Arbella* Voss. 1. *pervenerat Arbela* Voss. 2. *pervenerat Arbellam.*

gnisque describendis haud admodum peritus. Ut ut est, falces illae rotarum orbibus affixae sic debuerunt ad latus utrumque protendi, ut motu suo ampliorem, quam ipsae rotae, circulum non describerent, alioqui nullo pacto ad curruum motum accommodari potuerunt. TELLIER.

Satropatem] Nomen hoc varie scribitur, ego sic malui cum melioribus MSS. praesertim cum videam aliis etiam auctoribus ita fere scribi. Cognominem enim huic Mediae satrapam Athenaeus XII, 9. *Satrabatem* appellat, non *Satrabacem*, Arrian. VII, 1, 15. & VII, 3, 2. *Atropatem* vocat, δίχα τοῦ Σ. ut Stephanus in Σέλλοι. quomodo & Strabo lib. XI. quamquam interpres *Atropatium* vertat, nam genitivus Ἀτροπάτου non est ab Ἀτρόπατος, sed ab Ἀτροπάτης. Idem Arrian. III, 2, 8. vitiose *Atrocatem*, & VI, 5, 13. paullo melius *Atrobatem* vocat. Porro Strabo inde Atropatiam scribit vocatam fuisse, Mediae partem, quod mihi argumento est melius scribi nomen hoc illis, qui omisso S. scribunt *Atropates.* Quibus accedit Justinus XIII, 4, 13. quamquam apud eum paullo aliter *Acropatos* vocetur. Tantum est extremam syllabam semper in *tes* finiri: numquam in *ces.* Quod autem ex hoc satrapae Medi nomine, Curtiani Satropatis appellationem investigo, recte atque ordine facio. nam & iste Medus fuit, teste Arriano III, 2, 8. FREINSH.

Hostem transitu] Alii omisso *hostem*, *quibus transitus amnis arceret*, sed hoc quoque minus placet. MODIUS.

Rapiendo] Livius XXII, 40, 6. *Annibal quamquam parte dimidia auctas hostium copias cernebat, tamen adventu consulum mire gaudere. non solum enim nihil ex raptis in diem commeatibus superabat; sed ne unde raperet quidem, quidquam reliqui erat.* Sic apud Dionys. VI, 54. Appius Claudius putat plebem, quae secesserat, facile opprimi posse, quod rapto expedienti commeatus, non in longum suffecturi essent. FREINSH.

Arbela] Scribe *ad Arbela*, non *Arbellam* vel *Arbelam*, ut vulgo. ita enim & manuscripta Curtii exemplaria, & Graeci hanc vocem scribendam monent. MODIUS. *Arbela.* Locus hic lectori dubius & ambiguus occurrere possit, primum, quod auctor videatur in se pugnare: cum Arbela modo cis, modo trans Tigrim videatur ponere. Nam hic Curtius docet Darium superato Tigri ad Arbela pervenisse: infra autem mox IV, 9, 14. narrat Alexandrum *praeter Arbela ad Tigrim* demum *penetrasse*, quae caussa fuit, uti Glareanus existimarit, pro Arbelis Catras reponendum. Sed locus bene habet, quem Glareanus non est assequutus, frustraque alienam vocem subjecit. Hoc dicit Curtius: Alexandrum non trajecisse Tigrim eo loco, quo trans Tigrim Arbela sunt, sed Arbela è regione Tigris transiisse, & vada quaesiisse, per quae Tigrim trajiceret. Certum est ergo, Ptolemaeo, Strabone lib. XVI. Arriano III, 2, 9. ipsoque Curtio testibus, trans Tigrim, orientem versus, Arbela sita fuisse. Cum enim Darium omnes ex proelio fugientem Arbela properasse tradant, nec tamen Tigrim trajecisse, sed Lycum, & versus Mediam Ecbatana fugisse, dubitari non potest, quin Arbela fuerint trans Tigrim ex Mesopotamia venienti. Alterum est, quod Curtius apud Arbela proelium commissum scribat, & tamen Darium media demum nocte ex fuga Arbela pervenisse affirmet, cum alii plerique omnes, Arrianus III, 2, 9. Plutarch. c. 56. & apud eos Ptolemaeus, & Aristobulus prodant, pugnam factam non ad Arbela, sed Gaugamela. Sed hunc nodum Strabo solvit, quem mox in testem adducam. Interim Curtius non negat proelium ad Gaugamela commissum, sed Arbela, tanquam locum celebriorem, & Gaugamelis non longissime, si nostras terras respicias, distantem nominat. Alioquin ipse Curtius infra narrat Darium ab Arbelis movisse castra Lycum versus, illoque trajecto ad Boumellum [nos alias edd. sequuti Bumadum scribemus] flumen, quod 80. stadiis inde distat, venisse, atque ibi totis castris decertatum. Id flumen *Bumandum* appellat Arrian. III, 2, 9. distareque Arbelis ait, stadiis 600, h. e. 19. milliaribus, & paullo amplius

vicum, [1] nobilem sua clade facturus. hic [2] commeatuum sarcinarumque majore parte [3] deposita, [4] Lycum amnem ponte junxit, & per dies quinque, sicut

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *nobile.* 2 Pal. 1. *commeantium* Mer. *commeatu.* 3 Mer. *deposito.* 4 Leid. *Licum* Voss. 2. *Licium.*

plius quadrante. Nec tamen videntur inter se pugnare, cum Curtius à Lyco 80. stadia numerat ad Boumellum, Arrianus ab Arbelis 600. stadia. Hunc locum omnium optime describit Strabo lib. XVI. ipso fere initio: *Aturia similis est locis iis, quae circa Arbela sunt; & Lycum flumen intermedium habet. Arbela enim ad Babyloniam pertinent, & juxta eam sunt. Trans Lycum vero Aturiae campi Ninum circumjacent. In Aturia quoque pagus est nomine Gaugamela, apud quem Darius superatus amisit imperium: quare hic locus insignis est; ut & nomen. Cameli enim domus interpretatur: nam sic Darius Hystaspis F. nominavit, cum hanc possessionem Camelo in alimentum daret, in via (qua per deserta in Scythiam itur) oneribus portandis, in quibus regis etiam alimentum erat, maxime defatigatae. Pagum Macedones hunc cum tenuem viderent, Arbela vero habitationem memorabilem, ab Arbelo, ut tradunt, Athmonei F. condita, circa Arbela & proelium & victoriam fuisse famam sparserunt, eamque scriptoribus tradiderunt.* Arrianus III, 2, 9. paullo expressius locum designavit, quam Strabo. De Gaugamelis idem Plutarchus cap. 56. quod Strabo, & Arrian. VI, 2, 19. Diodorus XVII, 53. tacet omnino Gaugamela, & proelium ad Arbela consertum refert. Solin. cap. 58. Arbela indigitat locum proelii, uti & Plinius II, 70. & VI, 13, 7. Tacitus XII, 13, 3. *Ninos vetustissima sedes Assyriae, castellum insigne fama, quod postremo inter Darium & Alexandrum proelio, Persarum illic opes conciderant.* Ergo, ut vides, Tacitus ad Ninum factum proelium dicit, quia non procul inde fuerat commissum. RADERUS. Hujus notam integram hic descripsi, non quod per omnia approbem. sed quia intererat exactae cognitionis, ne quid ex ea subduceretur. Fateor enim, ex primo dubio me non expedire ejus explicationem. Video tamen quid Glareanum offenderit, nempe quod putaret, duobus ex adverso congredientibus exercitibus, non potuisse fieri, ut eumdem fluvium ambo transgressi, in unum locum convenirent. Sed hoc accidit propter flexus atque sinus ejus amnis, qui efficiunt, ut tam Dario, qui ex Babylonia Arbela petebat; quam Alexandro, qui ex Syria per Mesopotamiam; transeundus esse Tigris. *Praeter Arbela*, ut recte exponit Raderus, non hanc habet significationem, quasi Arbela inter Alexandrum & Tigrim media fuissent; sed quod Arbelis trans amnem sitis, ipse non ea parte, qua proximum ad eam urbem iter erat, transierit fluvium, sed alio latere, quod non ex directo responderet urbi. Quod ad alterum dubium attinet, illud plane decidit Strabo loco recitato, cujus interpretatio Raderum fefellit, lectio interpretes. Sic enim transtulerunt: *Aturia similis est locis iis, quae circa Arbela sunt.* In textu legitur: Ἡ δ᾽ Ἀτουρία, τοῖς περὶ Ἄρβηλα τόποις ὅμοια ἐστί. & notatur in margine pro ὅμοια, scriptos habere, ὅμοιος. Nihil verius est quam scribendum, ὅμορος. *Aturia finitima est locis iis, quae circa Arbela sunt.* Atque id nulla alia fini praestruxit, quam ut ostenderet, unde plerisque scriptoribus nata sit opinio, Darium apud Arbela fuisse debellatum. Quomodo, praeter citatos à Radero, tradiderunt Dionys. Halicarn. in epist. ad Ammaeum de Demosthene. Polyaen. IV, 3, 6. & 17. Lucian. in Dial. Mortuor. ubi Alexandrum cum Scipione & Hannibale de imperatoria virtute disputantem inducit. Plutarch. Non posse suaviter vivi secundum Epicur. cap. 41. & de fortuna Alex. II, 15. & Apophth. 38. Aelian. Histor. var. III, 23. Frontin. II, 3, 19. Zonaras tom. 1. ubi de vaticinio Danielis. Zosimus lib. 1. Sed Strabo lib. II. Marcellin. XXIII, 20. & Xiphilinus in Trajano Gaugamela nominant. Eademque designare Tacitum XII, 13, 3. ubi bene notat (priori conjectura recte omissa) Lipsius: scribendum, *sedes Assyriae, & castellum &c.* ut intelligantur, non Arbela quidem, nam & ea urbs magna erat; sed *Gaugamela*, quae sita in Aturia, ubi & Ninus. Orosius III, 17. *apud Tharsum* depugnatum scribit, quo auctore, nescio. Epistola, quae fertur Alex. ad Aristot. *ad Gangem amnem.* Sunt & in Galilaea *Arbela*, de quibus Joseph. XII, 18. & Hieron. de locis Hebraicis. item *Gamala*, sic appellata à similitudine cameli. Joseph. de bello Jud. IV, 1. Vitiose ergo apud Zonar. tom. 1. in descriptione hujus proelii legitur Γαυσόμηλα. FREINSH. Ex Diodoro hausit, qui l. XVII, 35. vocat κώμην Ἄρβηλα, non autem vicus erat, sed ut Strabo auctor est sub initium l. XVI. κατοικία ἀξιόλογος, *memorabilis habitatio*, à quo tamquam claro oppido, maluerint Macedones hoc proelium nominare, quam ab ignobili vico *Gaugamelis*, ad quem vere commissum fuerat, non exiguo inde spatio Arbelis remotis. Arrian. l. III. ἐστρατοπεδεύκει Δαρεῖος ἐν Γαυγαμήλοις, περὶ ποταμῷ Βουμάδῳ, ἀπέχων Ἀρβήλων τῆς πόλεως ὅσον ἑξακοσίους σταδίους. *Darius in Gaugamelis ad flumen Bumadum castra posuerat, sexcentis circiter stadiis ab oppido Arbelis.* CELLAR.

Vicum nobilem] Cur Arbela *vicum* nominat Curtius, quae alii urbem insignem? an hoc argumento est, eum non *Arbela*, sed *Gaugamela* scripsisse? FREINSH.

Per dies quinque, sicut ante Euphratem exercitum trajecit] Purum hoc esse non ipsi fidei crediderim, etiam

ſicut ante Euphraten, [1] trajecit exercitum. [2] Inde octoginta fere ſtadia [3] pro- 10 greſſus, ad alterum amnem, [4] *Bumado* nomen eſt, caſtra poſuit. Opportuna explicandis copiis regio erat, equitabilis & vaſta planities. ne ſtirpes quidem & brevia virgulta operiunt ſolum: liberque proſpectus [5] oculcrum [6] etiam quae procul receſſere, permittitur: Itaque ſi qua campi eminebant, juſſit *aequari*, *to-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. *traduxit.* 2. Amſt. omittit *inde.* 3. Bong. *profectus.* 4 D. Pal. 1. Bong. Leid. Voſſ. 1. *Boumelo* Ald. *Bumodo* B. F. addit *cui Bum.* Voſſ. 2. *cui Bouzamelo* Lugd. Amſt. Baſ. Col. Mer. Frob. *Boumello.* 5. Mer. *occultorum.* 6 B. 1. 2. *& ad ea quae* Fl. Leid. Voſſ. 1. *etiam ad ea quae.*

etiam juratae, nam quid iſta ſibi vult conſtructio tam impedita? ad *Euphratem* quid verbi referes? *trajecit*ne, an *junxit?* illud ex ordine debes, hoc non potes. Atqui jam & illud occupatum, ut cum *exercitum* jungatur. neque igitur poteſt vel cum illo. Quod ſi cum hoc poſſit, ante verba trajicienda fuerint in hunc modum: *Lycum amnem, ſicut ante Euphratem, ponte junxit, & per dies quinque trajecit exercitum.* Verum & audax nimis hoc, & rei parum conveniens. nam id quidem notare non voluit auctor, amnem Lycum à Dario ſic ponte junctum, quemadmodum antea Euphratem. ita enim cur non alios enumerat ſimul, quoſcumque pontibus aliquando ille junxit? & hoc vero quorſum annotari debuit? illud autem nota dignius, quod & voluit omnino, exercitum nunc Lyco per dies adeo quinque, quot diebus ipſis olim Euphrate, trajectum. nam ſic libro III. memorabat: *Ad Euphratem contendit, junctoque eo pontibus quinque tamen diebus trajecit exercitum, Ciliciam occupare feſtinans.* Traductio ergo minimè tentanda. Sed ita ſtructurae manet illud inconcinnum; cui mederi quomodo poſſet, olim varie cogitavi. Duos nunc proponam modos, quorum erit vel uterque bonus, alter indubitato verus. Nam & ſic leviter expediri poſſit: *Lycum amnem ponte junxit, & eo* (vel, *eoque*) *per dies quinque, ſicut ante Euphrate, trajecit exercitum.* quod etſi veriſimile, verum ipſe tamen haud agnoſco. Nunc quod ponam, ita mihi certum, ut ex tripode Delphico credam nihil umquam exauditum certius. Mihi adhuc dico: ſed fore nec aliis dubito, ſi vere aeſtimabunt. Nulla mutatione opus, ſed plane deletione unius vocis, quae ad finem ab inepto gloſſographo, ſive lectore diligente nimis, adjecta. Hac rurſus ejecta turbatrice, quid tranquillius & liquidius iſtis? *Lycum amnem ponte junxit, & per dies quinque, ſicut ante Euphratem, trajecit.* Amnem trajicere non Latinum minus omnes ſciunt, quam amne exercitum. Et in illo ſubintelligitur hic nempe, *cum exercitu*: quod qui expreſſius ſcriptum à Curtio volebat, admonitus gemino, quem paullo ante adduximus, loco, adſcripſit, ſecurus antecedentium, quae non patiebantur. Sed & hunc ſatis res refutat ipſa, & ſententiam noſtram per ſe eadem probat, ne nos hic verbum ulterius perdamus. ACIDALIUS.

Acidalius eliminat *exertitum* & me habet ſuffragatorem, ab Lectore nempe nimium diligente intruſum. RADERUS. *Sicut ante Euphratem.* Non dubito quin haec verba ſint inſiticia. Quis enim credat Curtium monuiſſe tam putida? Acidalius tamen, adſentiente Radero, maluit ultimam vocem, *exercitum*, abundare, quoniam verbum *trajecit*, jam occupatum ab *Euphratem*, non poſſet inſervire alteri accuſativo, *exercitum.* FREINSHEM.

Bumado] Quidam impreſſi *Bumello*: alii *Bumado*, quomodo & in Arriano III, 2, 9. legitur. at Arr. VI, 2, 20. Ptolemaeum & Ariſtobulum ſequutus hunc amnem *Bumelum* vocat. quare non multum intereſt, quae lectio recipiatur. POPMA.

Equitabilis & vaſta planities] Audaculus aliquis, ne nihil moveat, forte mutet *aequabilis*: & hoc ſequentia dicat poſtulare: *ne ſtirpes quidem & brevia virgulta operiunt ſolum, liberque proſpectus oculorum etiam quae procul receſſere permetitur.* Atqui eadem faciunt pro altera voce, quam cave mutari ſinas, elegantem, & cujus gemina, quamquam contraria, habetur l. VIII. *Imber violentius quam alias fuſus campos lubricos & inequitabiles fecerat.* illud autem cujuſvis ſit arbitrium, an malit *equitabili & vaſta planitie* auferendi caſu: Mea parum intereſt, & Curtii fortaſſe nihil. ACIDALIUS. *Equitabilis.* Quaedam edd. habent *aequabilis.* non recte. *Equitabilis eſt* ἱππάσιμος. LOCCENIUS. Non legi hanc vocem apud alios, nam qui Livium auctorem habent, locum non oſtendunt, & verba ex Livio adducta non ſunt Livii, ſed haec eadem Curtii. Acidalius ut elegantem commendat, quamvis *aequabilis* etiam ſubjiciat pro illa, pro hac tamen pugnat. lib. VIII. infra cognoſces idem verbi ſed compoſiti *inequitabilis.* RADERUS. Lego *equiti habilis*, & ſic l. VIII, 14, 4 *equiti inhabiles*, pro *inequitabiles.* HEINSIUS.

Etiam quae procul receſſere] Scripti, *etiam ad ea quae procul receſſere permittunt*, nullo ſenſu idoneo. impreſſi, *quae procul receſſere permittitur*, ne hoc quidem bene, ita tamen, ut proxime à vero abſit, levi enim immutatione pro *permittitur*, legendo *permetitur* conſtabit Curtio ſua ſcriptura. MODIUS. *Permittitur.* Modius, *permetitur*; non male, & fere inclino, ut ſic fuerit. alii vulgarem lectionem fulciunt, inditis voculis, *ad ea quae pr. rec. permittitur.*

11 *totumque fastigium extendi.* Alexandro, qui[1] numerum copiarum ejus, quantum [2] procul conjectari [3] poterant, [4] aestimabant, vix fecerunt fidem, tot millibus 12 caesis, majores copias esse [5] reparatas. Ceterum omnis periculi, & maxime multitudinis contemptor, [6] undecimis castris [7] pervenit ad Euphraten: quo pontibus juncto *equites* [8] *primos ire*, *phalangem sequi* jubet: Mazaeo, qui ad inhibendum transitum [9] ejus, cum sex millibus equitum occurrerat, non auso periculum sui 13 facere. [10] Paucis deinde, non ad quietem, sed ad [11] reparandos animos, diebus datis militi, strenue hostem insequi coepit: metuens, ne interiora regni sui peteret,

VARIANTES LECTIONES.

1. Voss. 2. *numero.* 2. Col. Bas. Frob. Mer. Ald. omittunt *procul.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. aliique *poterat.* 4 Voss. 2. *extim.* 5. Voss. 1. *reperatas.* 6 Ald. *undecim.* 7 Leid. Voss. 1. 2. *ad Euph. perv.* 8. Pal. 1. Voss. 2. *primo.* 9 Vulgo omittunt *ejus.* 10 Voss. 2. *deinde paucis.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. *praeparandos.*

titur. Sed in melioribus & pluribus libris non comparent, *ad ea.* FREINSH. Modius emendat *permetitur*, neque improbat Freinshemius. sed quoniam in τὸ *permittitur* consentiunt libri omnes, idcirco arbitror scripsisse Curtium: *liberque prospectus oculorum etiam in quae procul recessere permittitur.* Ordo, permittitur prospectus in, sc. ea, quae procul recessere. Sane nihil fuit facilius, quam ut praepositio *in* interciperetur à litera finali in vocabuli praecedentis, totidem constante lineolis, sicut & alibi accidit saepissime. SCHEFFER. Florentinus Codex *in ea*, *quae procul &c.* ne putent viri docti τὰ *ad ea* recentiorum fulcrum esse, quod priusquam scirem, quia in Dan. & Pal. erat. *permittitur*, non *permittunt*, ut vulgo, non *permetitur* ut Modius, faciebam; *oculorum & in ea*, *quae:* sed necesse non est. GRONOV. l. 11. Obs. c. 13. Correctionem Gronovii non vidit Cl. Clericus, ideoque sic corrigit hunc locum. Nulla est constructio in his verbis, *etiam quae procul recessere.* legendum ergo: *qua procul recessere*, verbumque hoc conjungendum cum nominativis *planities & solum*, qui antecesserunt. aut legendum: *illorum etiam quae procul recessere.* Conjectura Modii, in quam Freinshemius inclinat, absurda est. Schefferus quidem legit *in quae permittitur.* sed minore mutatione sanari locus potest, ut ostendimus. CLERIC. Judicii de Curtio c. 9. §. 5. Clericus hic legendum arbitratur: *etiam qua procul recessere.* vel, *illorum etiam*, *quae procul recessere.* Neutrum placebit intuenti Curtium. Mihi aliquando videbatur vocula *si* alienum occupasse locum, eaque restituta sic legendum: *liberque prospectus oculorum*, *etiam si qua procul recessere*, *permittitur. Itaque qua* (pro vulgato *si qua*) *campi eminebant*, *jussit aequari.* Pari ferme modo noster loquitur l. v, 4, 25. *Praecipue obscuritas terrori erat: nam etiam si qua sidera internitebant*, *continenti fronde tectae arbores conspicere prohibebant.* sic l. VI, 5, 17. atque IV, 13, 13. Nec minus VII, 3, 10. *Arbores*, *si quae in tanto terrae rigore durare potuerunt.* Sed nunc muto mentem. Licet enim, quod dixi, satis probabile videatur, praeferendam tamen duco lectionem duorum codicum MSS. Bongarsii à Freinshemio laudatorum, cum eisque sic lego, *& ad ea*, *quae procul recessere permittitur. Itaque si qua &c.* Ex *& ad* factum fuerat *etiam.* Inde *ea* plane eliminatum, tanquam inutile. In Theocreniano codice scriptum erat; *etiam ad ea*, qua lectione id, quod dixi, confirmatur. HEUMANN. Parerg. Crit. p. 177. Lego: *liberque prospectus oculorum etiam in quae*, pro *etiam quae*; saepissime enim pronomen demonstratuvum per ellipsin omittitur ante relativum. Sallust. Jug. 108. *ob quae praedicabat*, pro *ob ea quae.* Vide ad Min. Sanct. 1. p. 128. 130. &c. PERIZON. Curt. Vind. p. 177.

Quantum procul conjectari poterant] Iterum medium tenui, & cum in scriptis esset, *quantum procul conjectari poterat*, *aestimabat*, in libris editis, *quantum conjectari poterant*, *aestimabant*, nunc hos, nunc illos sequendo apte locum, nisi sciens fallor, constitui. MODIUS.

Pontibus juncto]. Vide supra ad III, 7, 1. ubi ostendi, quo loco Alexander transiverit. Confer cum hoc loco Arrian. III, 2, 1. De alia expeditione intelligendum est, quod scribunt nonnulli, eum transivisse ad Zeugma, ut Plin. XXXIV, 15. Dio lib. XL. FREINSH. Duos pontes, quibus Persae usi erant, ex parte quidem abruptos, Alexandrum invenisse apud Thapsacum, idem Arrianus auctor est l. III. CELLAR.

Praeparandos] Malim hoc, quam *reparandos* vulgatum, etsi etiam hoc tolerabile est. MODIUS. Ut se ad proelium pararent, semperque animis essent praesentes, ac si quovis die & loco dimicandum foret. RADERUS. *Ad reparandos animos.* revocandos spiritus, quos amiserant, exhaustos per continua itinera. Nam illi quidem animi, qui significant alacritatem, & ardorem pugnandi, numquam defecerant Macedonas. SCHEFFER.

Ne interiora regni peteret] Hoc enim supra c. 5. minatus erat se facturum. *Transeundum esse Alexandro Euphraten*, *Tigrimque & Araxem & Hydaspen*

ret; sequendusque esset per loca omni solitudine atque inopia vasta. Igitur quarto die praeter [1] Arbela [2] penetrat ad Tigrim. Tota regio ultra amnem recenti fumabat incendio: quippe Mazaeus, [3] quaecumque adierat, haud secus quam hostis urebat. Ac primo caligine, quam fumus effuderat, obscurante lucem, insidiarum metu substitit: deinde [4] ut speculatores praemissi *tuta omnia* nuntiaverunt, paucos equitum [5] ad tentandum vadum fluminis praemisit: cujus altitudo primo summa equorum pectora; mox, ut in medium alveum ventum est, cervices quoque aequabat. [6] Nec sane alius ad Orientis plagam tam violentus invehitur, multorum torrentium non [7] aquas solum, sed etiam saxa secum trahens. itaque à celeritate, qua [8] defluit, [9] *Tigri* nomen est inditum: [10] quia Persica lingua [11] *Tigrim* sagittam appellant. Igitur pedes, velut divisus in cornua, circumdato equitatu, levatis super capita armis, haud aegre ad ipsum alveum penetrat. Primus inter pedites rex egressus in [12] ripam, vadum militibus manu, quando vox exaudiri non poterat, ostendit. sed gradum firmare vix poterant, quum modo saxa lubrica vestigium fallerent; modo rapidior unda subduceret. Praecipuus erat labor eorum, qui humeris [13] onera portabant: quippe quum semetipsos regere non possent, in [14] rapidos gurgites incommodo [15] onere aufere-

14 15 16 17 18 19

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *Ambelam* Voss. 2. *Arbelam* Lugd. Amst. *Arbella.* 2 Fl. Leid. distinguunt *penetrat, ad Tigrim tota.* 3 Pal. 1. *quocunque.* 4 Voss. 2. omittit *ut.* 5 Pal. 1. *attentandum* Voss. 2. *ad contemplandum* Leid. Voss. 1. *ad temptandum.* 6 Voss. 1. *ne.* 7 D. *equas* correctum *aquas.* 8 Ald. *defuit.* 9 Vulgo *Tigris.* 10 Col. *qui.* 11 Leid. Voss. 1. *Tygrin.* 12 Voss. 2. *ripa.* 13 Leid. Voss. 1. *honera.* 14 B. 1. *rapido gurgitis.* 15 Sic & B. 2. sed superscriptum *a* ut esset *onera.*

spen. In Mediam, Hyrcaniam, Bactra, & Indos, Oceani adcolas; Sogdianos, & Arachosios ad Caucasum & Tanaim penetrandum. RADERUS.

Quarto die] Mirum hoc de quarto die. Nam Strabo l. II. iter ex Eratosthene à Thapsaco seu Euphrate ad Tigrim, numerat stadia 1400, quae nostratia efficiunt milliaria 40. cum triente, sive passuum 255000. RADERUS. Sed notum est de celeritate Alexandri; cujus & alia quamplura exempla tradit Curtius. FREINSH.

Praeter Arbela] Vide supra ad IV, 9, 8. Sibi non constat Curtius, aut vox *Arbela* corrupta est. Modo enim n. 9. Arbela trans Tigrim posuit; heic cis amnem ait Alexandrum illa praeteriisse. Sunt Cl. Viri Raderus & Freinshemius, qui Curtium ita interpretantur, ut notasse videatur, Alexandrum non ea parte, qua proximum ad Arbela iter erat, transiisse fluvium, sed alio latere, quod non ex directo responderet urbi. Verum neque ita difficultas tollitur, quia Arbela non erant Tigri propinquiora, quod tamen necessarium est interpretationi; sed ultra Lycum etiam amnem remota. Vide infra c. 16, 8, 9. CELLAR.

Effuderat] Bongars. haud male conjecit *offuderat.* FREINSH. Leg. *offuderat.* HEINSIUS. Confer notata à viris Doctiss. ad Phaedrum l. II. f. 4, 11.

Persica lingua] Non solum Persae, sed & Medi *Tigrim* sagittam vocant. Plin. l. VI, 27. *Unde concitatus à celeritate Tigris incipit vocari. Ita appellant Medi sagittam.* POPMA. Maussacus in notis ad Plutarch. de Flumin. non Persica, sed Medica lingua sagittam *Tigrim* appellari contendit, idque aliorum auctoritate assertum it. nec ego id negaverim. Sed auctores quoque promiscue Medos pro Persis & contra ponere solent propter utriusque gentis vicinitatem. Vide Scalig. in Catalecta Virg. pag. 224. LOCCENIUS. *Sagittam Tigrim.* Eadem Strabo l. XI. p. 364. & Plin. l. VI. c. 27. sed Isidorus Orig. XIII, 21. *propter velocitatem instar bestiae Tigridis, nimia pernicitate currentis*, fluvio id nominis impositum esse autumat. Rapiditatem fluminis à tot auctoribus praedicatam in dubium vocat, & vel tardioris esse cursus, quam Euphratem, tradit Petrus della Valle epist. 17. CELLAR.

Igitur pedes] Diodor. XVII, 55. paullo aliter: *Alexander ut vehementiae undarum obsisteret, manus inter se arcte conserere, totamque corporum molem veluti jugo connexam habere jussit.* FREINSH.

Velut divisus in cornua] Factae acies quasi duae longae, quibus utrimque appositus equitatus, ut equis frangeretur nonnihil impetus fluminis, transitusque pediti redderetur facilior. Adde infra c. 12, 3. SCHEFFER.

Incommodo onere aufer ebantur] Verba consequa non ipsos, sed onera abrepta volunt: *& dum sua quisque spolia consequi studet, major inter ipsos, quam cum amne orta luctatio est; cumulique sarcinarum passim fluitantes plerosque perculerant.* An ergo mutandum: *incommoda onera?* minime: nam & ipsi sane

ferebantur. & dum sua quisque spolia consequi studet; major inter ipsos, quam cum [1] amne [2] orta luctatio est: [3] cumulique sarcinarum passim fluitantes plerosque [4] perculerant. Rex monere, *ut satis haberent, arma* [5] *retinere; cetera se redditurum.* Sed neque consilium, neque imperium accipi poterat: [6] obstrepebat hinc metus; praeter hunc, invicem [7] natantium mutuus clamor. Tandem, qua [8] leniore tractu amnis aperit vadum, emersere: nec quidquam praeter paucas sarcinas desideratum est. Deleri potuit exercitus, si quis [9] ausus esset vincere: sed perpetua fortuna regis avertit inde [10] hostem. Sic [11] Granicum tot millibus equitum peditumque in ulteriore stantibus ripa superavit: sic angustis in Ciliciae [12] callibus tantam multitudinem [13] hostium. Audaciae quoque, qua maxime vi-

(marginal section numbers: 20, 21, 22, 23)

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *amni.* 2 Voss. 1. *horta* Voss. 2. *exorta est luct.* 3 Pal. 1. *cumuli.* 4 Voss. 2. *pertulerant.* 5 P. *retinere tantum.* 6 Voss. 2. *obstrepebant.* 7 D. Pal. 1. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *nutantium* Elz. *notantium* Mer. *mutantium.* 8 Voss. 2. *leviore.* 9 Bong. Col. quam Schragius vidit, Leid. *vinc. aus. esset* Pal. 1. Voss. 2. omittunt *vincere* B. 2. Voss. 1. *vincire.* 10 Amst. *hostes.* 11 Voss. 2. *Graneum.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Bas. Col. Mer. D. Pal. 1. *collibus.* 13 Leid. *hostium fugavit.*

ne gurgitibus hauriebantur. Diodorus in hac re: τοῦδε ῥεύματος ἡ ὀξύτης πολλοὺς τῶν διαβαινόντων παρέσυρε, καὶ τὴν βάσιν τῶν σκελῶν παρῃρεῖτο. Τό τε ῥεῦμα τοῖς ὅπλοις ἐμπῖπτον πολλούς τε παρέφερε, καὶ τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις περιέβαλεν. Et noster antè: *sed gradum firmare vix poterant, cum modo saxa lubrica vestigium fallerent, modo rapidior unda subduceret.* Quomodo sequentia igitur prioribus aptabis, ut rectius haereant? Me volente scribas: *in rapidos gurgites una cum incommodo onere auferebantur.* Insertum à nobis, *una cum*, absorberi facile potuit à proximi verbi prioribus syllabis, *incom.* Neque pugnem tamen & hic, si vulgatum retinere se quis malit. ACIDALIUS. *Incommodo onere*, pro ex onere, sive ob onus, quod erat incommodum, i. e. impediebat ipsos, quo minus libere se possent regere. SCHEFFER. *Incommodo onere*, forte *iniquo cum onere.* HEINSIUS.

Perculerant] *Percusserant* membranae, quae variatio & alibi, & in aliis est. MODIUS.

Obstrepebat hinc metus, praeter hunc invicem natantium mutuus clamor] Ad vivum ajunt non omnia resecanda: me tamen id non tenet, quin minus concinne putem jungi, *hinc* & *praeter hunc.* Nam non ita quidem, qui diligenter orationem & Curtii exemplo struunt. Alterutro deleto scabrum illud facile tollas. Nam elegantius, *obstrepebat metus, praeter hunc:* & adhuc elegantius, *obstrepebat hinc metus, hinc invicem natantium mutuus clamor.* Nam utrumque ut retineatur, non sic ausim interpolare: *Obstrepebant pariter, hinc metus, hinc in. n. m. c.* ACIDALIUS. Tentat hanc lectionem Acidalius *hinc metus, hinc invicem &c.* Non tamen insolens est scriptoribus deflectere nonnunquam ab usitatis formulis, quod in Tacito praesertim saepe est animadvertere. FREINSH.

Invicem natantium] Non intelligo quomodo haec duo verba conjunctim explicari possint. plane fuit; *invicem vocantium*, idque volunt quae statim subjicit; *mutuus clamor.* FREINSH. Recte ait Freinshemius, se hoc non intelligere. quid enim est *natare invicem?* ergo substituit *vocantium*, maxime quum sequatur de clamore. Verum aliud clamare, aliud vocare se invicem, & cur tandem se invicem vocaverint? In libris vetustis est *mutantium*, quod videtur esse rectum. intelliguntur enim illi, qui mutabant, sarcinas scilicet, & pro suis capiebant alienas, dum flumen transeunt, & ad hunc illius, ad illum alterius deferuntur cursu fluminis. SCHEFFER. *Hinc invicem vocantium clamor.* Vulgo: *praeter hunc invicem natantium clamor.* male. nam minus cohaerent, *obstrepebat hinc metus, praeter hunc* &c. ut recte observavit Acidalius. natantium autem non poterat clamor esse, quia vado transibatur, non natatu. Planum est *vocantium*, quod Freinshemii ingenio debetur, & à Tellierio receptum est tanquam Curtianum. CELLAR. Valde mihi blanditur lectio optimorum MSS. Florentini nempe, Leidensis & Vossiani 1., cum quibus faciunt D. Pal. 1. & Bong. qui hic exprimunt *nutantium*, quae vox literarum ductu propius accedit vulgatae lectioni, quam *vocantium.* Et facilis est error librariorum *u* in *a* mutantium, praesertim in voce, cujus familiarior usus illis imposuit. nam quid magis rem ipsam exprimit, quam *nutantium*, i. e. vacillantium & incerto gradu & lubrico vado fluctuantium, *mutuus invicem clamor?* Sic apud Tacit. l. III. Hist. 19. *Nutantem aciem victor equitatus incursat.* & *nutantes Galliae* apud eumdem l. I. Hist. c. 2. Cic. l. II. de Fin. 6. *Nunc autem Epicurum dico nescire, & in eo nutare.* Statius Thebaid. l. VIII. vs. 614. *Nutat utroque timor.* Val. Flacc. l. VII. Arg. vs. 153.

- - - - *Nutantem Colchida curis*
Juno videt.

Nec quisquam melius, quam Plinius Junior l. VI. epist.

viguit, [1] ratio minui potest; quia numquam in discrimen venit, [2] an temere fecisset. Mazaeus, qui, si transeuntibus flumen supervenisset, haud dubie oppressurus

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *raro.* 2 D. Pal. 1. Fl. Leid. *an temere fecisset Mazaeus. qui si* Col. Mer. Voss. 1. *an temere fecisset Mazaeus, qui si* Bas. *an temere fecisset. Mazaeus qui si* Frob. *an temere fecit & Mazaeus, qui si* Voss. 2. *an temere res fecisset Mazaeus, qui trans.* Alii *Mazaeus si transeuntibus &c.*

epist. 16. *Crebris vastisque tremoribus tecta nutabant, & quasi emota sedibus suis, nunc huc, nunc illuc abire aut referri videbantur.* Nec vox *invicem* moveat quemquam, quasi non bene conjuncta cum verbo. Curtius sic itidem dixit l. III, 8, 8. *In regione vasta, & invicem à suis atque hoste vexata.*

Ratio minui potest] Forte *ratio minime iniri potest.* HEINSIUS.

Venit an temere] Insane bene haec emendavi, cum ante legeretur, *Audaciae quoque, qua maxime viguit, ratio minui potest: qui numquam in discrimen venit. An temere fecit & Mazaeus, qui si transeuntibus supervenisset, haud dubie oppressurus incompositos. in ripa demum & jam per armatos adequitare coepit.* Inquinatissime omnia, & ita ut clamare libeat, pelvim puer, qui vomam: nam quae sunt hae illuvies? MODIUS. Offendo hic, etsi satis capio. Nempe hoc vult: minus audacem videri Alexandrum posse, temerarium culpandum, eo quod nullius eventus periculi testetur, ullum umquam temere suscepisse. Quia feliciter omnia cesserant, nihil temerario gessisse probatur. Id etsi clarum ita satis, locutione tamen ista moveor. *Audaciae ratio minui potest*, ut subesse aliquid suspicer. Quid enim illa sonat? Rationis vox haud sane opportuna. Quae quomodo minui dicitur? augeri potius: ut in audacia Alexandri plus fuisse rationis intelligatur. Sed non hoc ita expugnabimus, nec tentabimus quidem aliter, ut expugnemus. Maneat, ac perstet, si quo modo constat sibi. Mihi quid ea vox ipsa Rationis subjecerit, apponam saltem, ut alii cogitent diligentius. Venit in mentem leviter existimare, an non rectius scripsisset Curtius. *Audacia quoque, qua maxime viguit, ratione niti potest.* Potest, inquit, audaciae isti ratio subesse, quando numquam eo per eam deventum, ut temeritas posset judicari: perpetua quippe felicitas temeritatem excludit: à ratione proveniat necesse est. *nihil enim* (ut vere Darius ad milites suos hoc libro) *potest esse diuturnum, cui non subest ratio. Licet felicitas adspirare videatur, tamen ad ultimum temeritati non sufficit.* haec igitur ista illibata felicitas regis argumentum certissimum est, non imprudentis audaciae, sed consideratae rationis. Atque hoc non vane fortasse Curtius: alii tamen & ipse alias ad Fortunam omnia, aut pleraque ejus refert. Pauca loca non aliorum sed hujus ipsius vide lib. III. *Jam primum nihil sine divina ope adgredi videbatur, nam cum praesto esset ubique fortuna, temeritas in gloriam cesserat.* lib. VIII. *Fortuna indulgendo ei numquam fatigata,* lib. X. *Fatendum est tamen, cum plurimum virtuti debuerit, plus debuisse fortunae, quam solus omnium mortalium in potestate habuit.* Sed in hac lite nihil utilius feceris, nihil rectius, quam si Plutarchum consulas duobus libellis id ipsum proprie argumentum (περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης, ἢ ἀρετῆς) luculenter & egregie persequentem. Ex quorum posteriore non mihi tempero pauca verba describere, quibus pulcherrime controversiam ipsam ita decidit, ut neque adversum fortunam pronuntiet, & litem magis det tamen secundum virtutem & rationem. καὶ γὰρ εἰ διὰ τύχην μέγας γέγονε, μείζων ἐστὶν, ὅτι τῇ τύχῃ καλῶς κέχρηται. καὶ ὅσῳ τίς ἂν μᾶλλον αὐτοῦ τὴν τύχην ἐπαινεῖ, τοσούτῳ μᾶλλον αὔξει τὴν ἀρετὴν, δι᾽ ἣν ἄξιος τῆς τύχης ἐγένετο. ACIDALIUS. Acidalius emendat *A. q. q. m. v. ratione niti potest*, Ego tentabam: *Audaciae quoque qua maxime viguit ratio iniri potest.* i. e. facile ratiocinari queas, quantae audaciae fuerit Alexander, cum numquam dubitavit se temere fecisse, licet interdum temeritas interveniret. Ut autem non videretur Fortuna semper ei favens faciebat, quae omnia temerarium in gloriam vertebat, ut Curtius l. III. dicit & l. IX. *Unum erat temeritatis solatium perpetua felicitas.* Et Seneca de Benef. l. I. *cui pro virtute erat felix temeritas.* LOCCENIUS. Placet Modii scriptura prae Acidalii, multa hic conantis & permutantis, bene quidem, sed procul à Curtii verbis. RADERUS. Raderus Explosa Acidalii conjectura, qui sic emendabat: *audacia quoque &c. ratione niti potest.* retinet *audaciae ratio minui potest*, & sic explicat, ut rationem pro caussa, caussam pro culpa accipi velit: ut tandem fiat, non magnam fuisse Alexandri culpam, in tanto fortunae obsequio temerarios conatus. Sed non admitto, non utique magis, quam alium virum doctum, qui rescribit: *audaciae ratio iniri potest.* hoc est, inquit, facile ratiocinari queas, quantae audaciae fuerit Alexander, cum numquam dubitavit se temere fecisse, licet interdum temeritas interveniret. Sed valde fallor, aut longe diversus est Curtio animus: quem olim hac correctiuncula evidentiorem feci: *audaciae &c. admiratio minui potest.* nec sane novum in MSS. exemplaribus, nonnumquam antiquitatem detergere nonnullas literulas, praesertim si temere marginibus haeserint, quod & Floro II, 7, 8. vitium oblatum fuisse existimavi. Sensus igitur est: Nullo magis quam audaciae nomine celebris fuit. Sed ita in potestate habuit fortunam, ut ejus rei admiratio valde hinc minui possit. Nemo enim merito audax

furus fuit incompofitos: in [1] ripa demum, [2] & jam perarmatos, adequitare coepit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *ripam.* 2 Pal. 1. omittit *& jam.*

dax dicitur, qui nullo periculo, quidquid vult, conficit. Jam autem Alexandro ita fuccefferunt omnia, ut ex eventu rem aeftimantibus, omnia ejus opera videantur facilia fuiffe. Poffet tamen eadem forte fententia erui, nihil mutata lectione priftina, fi *rationem* capias pro calculo, fumma, aeftimatione, notione fatis ufitata, ut fcilicet de ea detrahatur nonnihil, nec tanta fuiffe videatur hominis audacia, quanta utique apparuiffet, fi inimicam etiam fortunam faepius effet aufus laceffere. Huc credo refpexiffe Hermolaum Barbarum, cum in Orat. ad Fredericum Imp. quae eft edita in lib. XII. Epift. Politiani, fic fcriberet: *Alexandrum illum Macedonem funt qui minus egregium bello ducem fuiffe praedicent, quod ei nullius pugnae non fecunda fortuna fuerit.* FREINSH. *Numquam in difcrimen venit, an temere feciffet.* Non placet haec fcriptura. Illud *an* habet notam rei incertae, defideratque membrum oppofitum, ut, fi integre effet hic locus proferendus, fcribi deberet: *an temere feciffet, necne.* Porro id, quod temere non fit, ne quidem in difcrimen venit. In libris aliis legitur, *an temere fecit & Mazaeus.* Itaque fufpicor locum totum ita fcribendum, diftinguendumque effe: *ratio minui poteft, quia numquam in difcrimen venit. At temere fecit & Mazaeus.* Certe codices plerique vocem *Mazaeus* cum praecedentibus connectunt, & eft lectionis hujus fenfus longe elegantior. Dicit; poffe minui rationem audaciae ex eo, quia, utrum fuerit audacia, id fit incertum ob id, quia fuit femper felix, neque umquam incidit in aliquod periculum, ficut & tum accidit. Nam & Mazaeus cum tranfeuntibus poffet fupervenire, ac impeditis in flumine, maluit exfpectare, donec tranfiffent, feque armaffent, atque tum demum temeritate ftulta iis occurrere. SCHEFFER. Supra l. III. c. 18. *Quum praefto effet ubique fortuna, temeritas in gloriam cefferat,* quippe fortiter aliquid, an temere factum fit, ex eventu plerumque judicatur, qui quod femper felix erat; virtuti tributa funt, quae temeritatis fuerant. CELLAR. *An temere feciffet.* Tria haec verba plane funt infipida, & nafo careat oportet, qui admonitus à me turpiculum emblema non fubolfaciat. Omitte ea, & tunc dic, an non oratio fit acuta magis, noftroque multo convenientior. Scilicet lector aliquis non animadvertit, in iis verbis; *numquam in difcrimen venit*, fubaudiendum effe, quod praeceffit, *audacia* (uti Cicero l. I. in Verr. c. I. ait; *Tum demum illa victa videbuntur, cum in contentionem certamenque venerint*) fed credidit omiffum quidpiam, quod feliciter, fi diis placet, fupplevit. Atqui audaciam regis tum nondum in difcrimen, hoc eft, in periculum veniffe, fed maxima femper felicitate adjutam effe, fentit Curtius, & inde colligi poffe credit, Alexandrum talia aufum effe, non tam ob invictum pectoris robur, quam felicitatis toties expertae fiducia: atque adeo minus effe admirandam ejus audaciam; numquam quippe in periculum adductam, hoftibus femper refugientibus. Ceterum tandem in difcrimen veniffe audaciam regis, docet Curtius l. V, 3, 17. Cum enim Alexander Sufidas Pylas intraffet cum militibus, & contemptu hoftis per artiffimas fauces iter pergeret, tum hoftis, faxis ingentis magnitudinis devolutis, & multis impune obtritis, coëgit Macedonem, ut figno recepti dato, milites retro evadere ex anguftiis juberet. *Invictus ad eam diem fuerat*, inquit Curtius, *nihil fruftra aufus: impune Ciliciae fauces intraverat: mari quoque novum iter in Pamphyliam aperuerat: tunc haefitabat deprehenfa felicitas; nec aliud remedium erat, quam reverti qua venerat.* Hoc pro illuftrando fuperiori Curtii loco fatis fit; in quo qui alium infuper naevum cum Acidalio & Freinshemio fibi vifi funt deprehendere, ab iis plane diffentio, exiftimans fuum huic loco vigorem, fuam conftare fanitatem. Unum adjungo quod Curtius ex παραλλήλῳ fcribit l. VIII, 10, 18. *Quis neget, eximiam quoque gloriam faepius fortunae, quam virtutis effe beneficium.* HEUMANN. Parerg. Crit. p. 122. Dubito an temere abjiciendum fit illud *an temere feciffet.* & contrarium probare mihi videtur locus ex l. V, 3, 17. advocatus. Illud forte impofuit viro doctiffimo, quod Curtii fententiam ad omnem Alexandri vitam & res etiam poftea geftas extenderit: Auctor ad hoc ufque tempus, de quo agebat, tantum refpexerit. nam fi poftea *Invictus ad eam diem fuerat, nihil fruftra aufus*, certe tum antea *nondum in difcrimen venerat, an temere feciffet.*

Mazaeus, fi tranfeuntibus flumen fuperveniffet, haud dubie oppreffurus fuit incompofitos in ripa: demum etiam per armatos adequitare coepit] Diffiliit vox in duas, quas in unam coge iterum & compelle, *perarmatos.* Ita fuperius: *Hoc modo inftructo exercitu ac perarmato Babylone copias movit.* Itemque eadem forma; *Nondum percurato vulnere.* ACIDALIUS. *Perarmatos.* Alii dividunt, *per armatos.* Sed jungenda in unam effe vocem, recte vidit Acidalius. Ego praeterea diftinctione, & alterius voculae divifione, alterius additione, perfanabo locum, fcribe: *Mazaeus, qui* (voculam hanc agnofcunt merito plerique libri.) *fi tranfeuntibus flumen fuperveniffet* (vide Polyaen. Strategem. I, I, 3. f. Caefarem de bello Gall. II, 10. Livium XXI, 5, 9.) *haud dubie oppreffurus fuit incompofitos; in ripa demum, & jam perarmatos, adequitare coepit.* Quod quia

pit. [1] Mille admodum equites praemiserat. quorum paucitate Alexander explorata, deinde contempta, praefectum [2] Paeonum equitum Ariſtona [3] *laxatis habenis invehi* juſſit. Inſignis eo die pugna equitum, & praecipue Ariſtonis fuit: praefectum equitatus Perſarum [4] Satropatem, directa in gutture haſta transfixit; fugientemque per medios [5] hoſtes conſequutus, ex equo praecipitavit, & obluctanti caput gladio dempſit: quod relatum [6] magna cum laude ante [7] regis pedes poſuit. 24 25

VARIANTES LECTIONES.

1 B. 1. *II.* B. 2. Fl. ∞ Voſſ. 1. *o c.* 2 Pal. 1. Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Mer. *Poenorum* Baſ. *Poenarum.* 3 Voſſ. 2. *laſſatis.* 4 Alii *Satropacem* Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *Satropaten.* 5 Voſſ. 1. *oſtes.* 6 Voſſ. 2. omittit *magna.* 7 Voſſ. 1. *reges.*

quia ſat certa ratione nititur, in textum recipiendum exiſtimavimus. FREINSH.

Paeonum] Vitioſo exemplari deceptus Patricius de regno l. IX. c. 18. *Poenorum* legit, ubi etiam neſcio quo ex Plin. l. III, 1. ait Poenorum reges caput caeſi à ſe hoſtis offerentem aureo poculo donaſſe. Tanta eſt citandi ſecuritas, his fere potiſſimum, qui ſibi fidem in omnibus haberi poſtulant. Ex Plutarchi c. 70. narratiunculam iſtam haurire potuit Patricius: ille enim ſic, *Paeonum praefectus* (non ſane Poeoniae, multum enim intereſt) *Ariſto, cum hoſtem obtruncaſſet, oſtendiſſetque Alexandro caput; hoc donum rex, inquit, apud nos poculo aureo penſatur. Arridens Alexander, nempe vacuo, inquit. Ego vero tibi plenum propinabo.* FREINSHEM.

In gutture] Similis eventus certaminis ſingularis, quo Satibarzanes occidit infra VII, 4, 36. forte etiam ſimilis conditio hic fuit, ut nudo capite pugnaverint. FREINSH. Tan. Faber putat *directa in guttur haſta* ſcribendum, ut apparet ex epiſtolis ejus criticis, ſed mutatione iſta nihil opus eſt. Solent ſcriptores optimi poſt praepoſitionem *in*, ubi vulgo poni quartus ſolet caſus, ſextum uſurpare, quod jam alii ſaepe obſervarunt. Adde quoque, quae notata ſunt nobis ad Phaedrum, & fragmentum Petronii Tragurianum, ipſumque noſtrum infra l. VII. c. 4, 36. SCHEFFER. *In guttur* quarto caſu mavult T. Faber epiſt. 51. & noſter ſane l. VII. c. 4, 37. *haſtam in os dirigit.* CELLAR. At contrarium vindicant auctori noſtri Viri Doctiſſimi ad Phaedrum l. V. fab. 1, 15.

CAPUT X.

Milites, ob lunae defectum turbatos, per Aegyptios vates confirmat Alexander: Perſas vaſtatores conjicit in fugam. Darii uxor captiva, moerore confecta, ſupremum diem claudit. unde Alexandri lacrimae. Darii ſuſpiciones, luctus, & vota.

Biduo ibi [1] rex ſtativa habuit: [2] in proximum deinde [3] iter pronuntiari juſſit. Sed prima fere vigilia luna deficiens, primum nitorem ſideris ſui condidit; deinde 1 2

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *rex ſtatua* Lugd. Amſt. *ſtativa rex.* 2 Baſ. omittit *in.* 3 Fl. Voſſ. 1. 2. omittunt *iter* Pal. 1. Leid. *pron. juſſit iter.*

Pronuntiare] Alii *iter pronunciari.* MODIUS. Omiſſa hic vocula, quam alii libri bene retinent: *in proximum deinde iter pronuntiare juſſit.* haec neceſſaria, non illa ut *diem* etiam addatur. Ea venuſte ſupprimitur, lib. VI. *Pronuntiare deinde iter in poſterum jubet*, lib. VIII. *Jamque iter parare in poſterum juſſus.* in Tacito id quoque crebrum, & nempe Lipſio ſedulo notatum. ACIDALIUS. Codex Auguſtanus antiquiſſimus verius, *in proximum deinde iter pronuntiari juſſit*, quam ſcripturam etiam Acidalius laudavit. in proximum intellige *diem*, τὸ *iter* tamen M. S. omiſit, ſed ſervandum eſt. RADERUS. *Iter.* Vocem hanc merito & MSS. & Editis nonnullis inſeri, praeter Acidalii Raderique conſenſum, docebit etiam Curtianae phraſeos obſervatio, quam exhibet Index, in *pronuntiare.* FREINSH.

Luna deficiens] Illuſtrant has lunæ tenebras nobiliſſimi Scriptores: Cicero de Divinat. 1, 53. Plinius II, 70. Manil. Aſtronom. 1, 220. Lucret. V, 746. Arrian. III, 2, 4. Plutarch. cap. 56. Ptolem.

de sanguinis colore suffuso lumen omne foedavit: [1] sollicitisque sub ipsum tanti discriminis [2] casum ingens religio, & ex ea formido quaedam [3] incussa est. [4] *Diis invitis in ultimas terras* [5] *trahi se* querebantur. *jam nec flumina posse* [6] *adiri; nec sidera pristinum* [7] *praestare fulgorem: vastas terras, deserta omnia occurrere:* [8] *in unius hominis* [9] *jactationem tot millium sanguinem impendi. fastidio esse patriam;* [10] *abdicari Philippum patrem; coelum vanis cogitationibus* [11] *peti.* Jam [12] pro seditione [13] res erat: quum ad omnia interritus, *duces principesque militum frequentes adesse* [14] *praetorio; Aegyptiosque vates,* quos coeli ac siderum peritissimos [15] esse credebat, *quid sen-*

3

4

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *solicitique.* 2 Pal. 1. *causam.* 3 Sic D. sed cum rasura Fl. Leid. Voss. 1. *inconcussa.* 4 B. Leid. Voss. 1. *dis.* 5 Mer *duci* Fl. Leid. *trahi sequebatur.* 6 Bong. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 2. *adire.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *servare.* 8 Voss. 2. *in hominis unius* Lugd. Amst. Mer. omittunt *in.* 9 Lugd. Amst. *jactatione.* 10 Voss. 2. *abdicare.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Bas. Elz. Col. Frob. Mer. *petere.* 12 Frob. Amst. Lugd. *prope seditionem.* 13 Bas. Mer. Col. *rex erat.* 14 Fl. Leid. Voss. 2. D. Pal. 1. Bas. Col. Mer. *praetorio jubet.* 15 Voss. 1. & alii omittunt *esse.*

lem. Geographus 1, 4. Διαγραφὴ τῶν Ὀλυμπιάδων. Quos fere explicat Scaliger de Emend. Temp. lib. v. & Canon. Isagog. lib. III. pag. 293. ubi scribit contigisse hanc defectionem die 20. Septembris. cum quo consentit etiam Buntingus, qui eclipsin illam accurate delineavit. Videndus & Christmannus ad Alfraganum. Ex Radero FREINSHEM. Hujus eclipsios præter auctores, qui Alexandri res tradiderunt, meminere Cicero de Divinat. l. 1. c. 53. Plin. l. II. c. 70. Ptolemaeus Geogr. l. 1. c. 4. CELLAR.

Suffuso] Malim *suffusa.* Virg. Aen. l. 1. vs. 229.

Lacrimis oculos suffusa nitentes.

FREINSH. Forte *suffusa.* vide ad. l. III, 5, 3. HEINSIUS.

Discriminis casum] Sic *fortunae casum* habet Justin. l. XXVII. c. 1. & *casum ancipitis eventus* Liv. l. IV. c. 27.

Trahi se] Grassata erat, & hic quoque more suo sciolorum temeritas: atque cum ruere hoc modo orationem putaret, *querebantur* illud, quod jam per omnes libros pervasit, huc intruserat, legendo *trahi se querebantur*, nihili homines. MODIUS.

Adiri] Vane nimium exaggerant, si ita dixerunt, *adiri:* Neque enim verum, quid enim adire prohibuerit? Sed non id verbi Curtius iis tribuit: à librario affictum querelae augendae. *Vadari*, credo, auctor scripsit, aut *transiri.* sed illud potius, quod ad literas propius. Ad recentem quidem in transeundo Tigri casum respicitur, saltem in quo firmare gradum non potuerant propter & fluminis rapacitatem, & saxorum lubricitatem. ACIDALIUS. *Adiri* tamen mihi suspectum est, & fuit Acidalio, qui *vadari* putavit reponendum, aut *transiri.* RADERUS.

Servare] A libris scriptis est hoc. in editis erat *praestare.* MODIUS.

Unius hominis jactatione] Et hoc à libris scriptis est. vulgo *in unius hominis jactationem*, in quo, ut non disputem, illud tamen ferendum minime videtur, quod mox iidem *petere* pro *peti* scribunt. MODIUS. Modius ita maluit è libris, ut ait, scriptis. mihi vulgati probiores, *in unius h. jactationem*, etsi aeque & illud facias bonum, si *jactationi* substitueris pro *jactatione.* ACIDALIUS. Vetera exemplaria non improbe *in jactationem.* RADERUS. *In &c. jactationem*, recte hanc scripturam praeferunt Modianae; *unius hominis jactatione.* Acidalius & Raderus. At enim,

Humanum paucis vivit genus.

ut adseverat apud Lucan. v, 343. Julius Caesar. De qua re nos uberrime locuti sumus ad illud Taciti H. v, 25, 6. FREINSH.

Petere] Malim *peti*, ut prioribus respondeat, expressum ex Horatio *Coelum ipsum petimus stultitia.* LOCCEN. Melius alii *peti*, forte fuit *peti & jam*, ut ex isto & praecedenti verbo adcreverit syllaba. FREINSH.

Prope seditionem] Scripti, *pro seditione.* MODIUS. *Pro seditione.* Faber. l. 1. epist. 51. suadet *prope seditionem res erat*, hoc est, parum abfuit, quin seditio inter milites oriretur. Noster l. x, 6, 12. *jamque prope seditionem pervenerant.* Tacit. Hist. l. III. c. 21. *prope seditionem ventum.* Quod Ann. l. VI. c. 13. dixerat, *juxta seditionem ventum.* CELLAR. *Pro seditione* eleganter dictum Curtio vindicabitur in Indice.

Peritissimos] Aegyptii enim sibi sideralis scientiae inventionem arrogarunt. Astronomiae certe Theutem Plato in Phaedro nominat auctorem; Aristoteles Aegyptiis tribuit Mathematicas disciplinas, hoc est, Astrologiam, nam & Plato adstipulatur. Pythagoras, Plato, Democritus aliique complures Aegyptum petivere Astrologiae & Geographiae caussa. Plato x. de Legibus Aegyptum opportunam adfirmat astris considerandis. Idem Picus Mirandula propter plana camporum docet. Diod. 1, 69. etiam Aegyptiis hanc Astrologiae laudem tribuit. Alii Chaldaeis primam siderum cognitionem adsignant

ſentirent, *expromere* jubet. At illi, qui ſatis ſcirent, temporum orbes implere de- 5
ſtinatas vices: lunamque deficere, quum aut [1] terram ſubiret, aut [2] ſole preme-
retur: rationem quidem ipſis [3] perceptam non edocent vulgus; ceterum adfir- 6
mant, *ſolem Graecorum*, *lunam eſſe Perſarum:* [4] *quoties illa deficiat*, *ruinam ſtra-
gemque illis gentibus* [5] *portendi.* [6] veteraque exempla [7] percenſent *Perſidis regum*,
quos

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 1. *terra.* 2 Voſſ. 1. *ſolem* B. 2. Baſ. *ſola.* 3 Leid. *praeceptam.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. Ald. Baſ. Frob. Col. Mer. *quotieſque* Voſſ. 2. *quotieſcunque* Pal. 1. *quotienſque* Amſt. *quotiens.* 5 Baſ. *portus portendi.* 6 Voſſ. 1. *utraque.* 7 Alii *recenſent.*

ſignant. Joſeph. contra Apion. l. 1. ab Abrahamo ſiderum diſciplinam Aegyptiis traditam narrat: ab his ad Chaldaeos, inde ad Graecos profectam. Pherecydes, Pythagoras, Thales Aegyptiorum & Chaldaeorum fuere diſcipuli. Poëtae Atlantem conditorem fingunt Aſtrologiae, eoque pingunt humeris ſuſtinere coelum. De eodem Plin. l. VII, 56, 12. qui tamen l. VI, 26. Belum Jovem ſideralis ſcientiae inventorem fuiſſe refert. Servius ad Virg. Ecl. VI. vſ. 42. Prometheum laudat repertorem. Joſeph. 1, 3. Setho primam omnium ſiderum cognitionem adſcribit. Certum eſt ex coeleſtium literarum Doctoribus & Joſepho, cognitionem ſiderum ab ipſo primum Adamo traditam literis, à Setho & poſteris ad Noë, ab hoc etiam ad Abrahamum perveniſſe; à quo ad Aegyptios, ab his ad Chaldaeos, Phoenicas & Graecos. Videatur Clavius ad 1. J. de Sacroboſco. Habes ergo cauſſam, quid ſit quamobrem Alexander Aegyptios potiſſimum ſacerdotes & Vates ad interpretandas ſiderum naturas adhibuerit, quod illis in ea, utpote inventoribus & magiſtris Aſtrologiae, maxime fides adjungeretur. RADERUS. Id autem Alexandrum credo feciſſe, non quod ipſe verae ejus cauſſae ignarus eſſet, ut poſtulat Vir doctiſſimus III, 9. de Legation. qui enim poſſet, Ariſtotelis diſcipulus, ejuſque diſciplinis plures per annos imbutus? Sed ut militi eo magis eximeretur metus, quanto à pluribus, & peritioribus, ut ipſe quidem opinari poterat, res ea non ominoſa judicaretur. FREINSH.

Qui ſatis ſcirent] Qui germanas & certas defectionum Solis & Lunae cauſſas ex Mathematicorum diſciplina diſcere & pernoſſe deſiderat. Joh. Sacroboſc. evolvat. Lucret. l. V. Lucan. l. I. Ciceronem de Nat. Deor. RADERUS. Adde ex Veteribus Juſtin. l. XXII, 6. Senec. de Benef. 5. Plutarch. de Superſt. c. 13. Auguſtin. ep. 19. Dion. c. 60. Marcellinum l. XX, 3. Berneg. Orat. 7. Acad. Non praetereundum, quod Arrian. III, 2. traditum Loccenius ex hac cauſſa fuiſſe recte notat: Alexandrum Lunae, Soli & Terrae feciſſe, ut nimirum omnes placaret, qui iſtius deliquii auctores fuiſſe viderentur. FREINSH.

Lunam deficere] In oppoſitione. Hinc Alexander Lunæ, Soli, & Terræ fecit, ut omnes placaret. Arrianus. ἔθυε τῇ τε Σελήνῃ, καὶ τῷ Ἡλίῳ, καὶ τῇ γῇ. LOCCENIUS.

Terram ſubiret] Terram ſubire luna Curtio dicitur, cum in umbram terrae incidens ſolis luce privatur; cum alioqui numquam infra terram proprie dicatur exſiſtere, quae ipſa potius infra lunam eſt. TELLIERIUS.

Sole] Aut falſo, aut improprie dictum. Improprie, ſi deficere lunam voluit Curtius, quoties ſoli ſubjecta, qua parte nobis adverſa eſt, luce caret: id enim lunae *ſilentium*, non *defectio* dicitur. Falſo, ſi lunae eclipſin eam vocat, cum ſolis lumen interpoſitu ſuo nobis eripit. Neque enim haec lunae, ſed ſolis eclipſis eſt. TELLIERIUS. Hanc Aſtronomiae ignoratam rationem, quam demonſtrare occupaverat Tellierius inclementius exagitat Clericus Judicii de Curtio c. 2. §. 2.

Solem Graecorum] Xerxes quoque, cum è Sardibus caſtra moveret, & ſol defeciſſet, defectu ejus territus magos conſuluit, quid oſtentum illud portenderet: Οἱ δὲ, ut Herodotus l. VII. narrat, ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων λέγοντες Ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, Σελήνην δὲ σφέων. POPMA. *Solem Graecorum.* Ex Herodoto VII, 37. apud quem hebeſcente ſole Xerxi Vates reſponderunt, defectionem Graecarum urbium ſignificari, quod Sol eſſet praeſes Graecorum, luna Perſarum. Quod autem ſolis deficientis labores Graecis exitium portenderint, Lunae Perſis & barbaris, non ſemper uſuvenit. perinde enim ſub defectionibus lunae Graecos fuiſſe adflictos ac barbaros intelligo. ut hoc vatum Ægyptiorum commentum videri poſſit ab Alexandro fortaſſe dictatum, ut antea Hammonis ſacerdotes monuerat, quid ſibi vellet ſciſcitanti reſponderi. RADERUS. Ut ſunt vana & temporaria ominantium ludibria, dum ſemper in rem ſuam *fatis contraria fata rependunt.* nam ſic Curtius hoc loco, & alii plures *ſolem Graecorum*, & ſic Macedonum, *lunam Perſarum*, hoſtium illorum interpretantur. at contra apud Juſtin. l. XXXIII, 1. *pridie quam Æmilius Paulus eum Perſeo Macedonum rege proelium confereret Luna nocte defecit; triſte id oſtentum Perſeo cunctis praeſagientibus, finemque Macedonici regni portendi vaticinantibus.*

Lunam eſſe Perſarum] Neſcio an probe ex hoc loco conjiciat Vir doctus de coron. IX, 16. Perſicum diadema lunatum fuiſſe. Quod enim hic di-

citur,

7 quos [1] *adversis diis pugnasse, lunae ostendisset defectio.* Nulla res [2] efficacius multitudinem regit, quam superstitio: [3] alioqui [4] impotens, saeva, mutabilis; ubi [5] vana religione capta est, melius vatibus quam ducibus suis [6] paret. Igitur [7] edita in vulgus Aegyptiorum responsa rursus ad spem & fiduciam erexere torpentes. 8 Rex impetu animorum utendum ratus, secunda vigilia castra movit: dextra 9 [8] Tigrim habebat; [9] à laeva montes, quos [10] *Gordaeos* vocant. Hoc [11] ingresso iter speculatores, qui praemissi erant, sub lucis ortum, *Darium* [12] *adventare* nuntia-10 verunt. Instructo igitur milite, & composito agmine, antecedebat. Sed Persarum [13] exploratores erant mille ferme, qui speciem [14] agminis magni fecerant quip-

VARIANTES LECTIONES.

1 Lugd. Amst. *aversis* Voss. 1. *adversus deos* Leid. Voss. 2. *adv. dis.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. Lugd. *multitud. effic.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bas. Lugd. Amst. Col. Frob. *alioquin.* 4 B. 1. *potens.* 5 D. *una* correctum *vana.* 6 Pal. 1. *parent.* 7 Voss. 1. *aedita.* 8 Leid. Voss. 1. *Tygrin.* 9 Amst. Lugd. omittunt *a.* 10 D. *Scordeos* Bong. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bas. Col. Mer. *Cordeos* Ald. *Gordei* Amst. Lugd. *Cordacos* alii *Gordyaeos.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. D. *ingressus.* 12 Pal. 1. *advenere.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. *moratores.* 14 Leid. Voss. 1. 2. *magni agminis.*

citur, *lunam esse Persarum*, non sic accipiendum est, ut intelligatur symbolum, aut insigne, aut omen. FREINSH.

Nulla res efficacius] Superstitio est religio vana atque falsa, cui plus vulgus tribuit, quam rationibus & argumentis. CELLAR.

Impetu animorum utendum] Hoc ipso libro c. 1. n. 29. *ille utendum animis, dum spe calerent, ratus.* CELLAR.

Dextra Tigrim] Cum trajiceret Tigrim Alexander, & progressus est ulterius, Tigrimque à tergo reliquerit, quomodo potuit à dextra habere Tigrim? idem tamen narrat Arrianus. flexit ergo iter secundum Tigrim, quasi alveum secutus. RADER.

Quos Gordaeos vocant] Codex vetustus Cordeos. Junii Gordaeos, & Gordeos, dictos Stephano Gordiaeos. legunt alii Gordyaeos, nullo, ad rem quod attinet, discrimine. Quos enim Strabo passim Gordyaeos vocat, hi Ptolemaeo Gordaei sunt. Sed uterque Armeniae montes intelligit, de quibus infra l. v, 2. At hos non à laeva, sed à tergo potius habet, qui secundo Tigri progreditur. Gordyaeam quoque regionem Persidis agnoscit Stephanus, sed ad Tigris ostia procul hinc dissitam. Gordaeos vero montes circa Arbela qui reponat video neminem, nisi Curtium, cujus dubia est in Geographicis auctoritas. Sogdianos Arrianus vocat, qui Curtio Gordiaei. non minus aperto errore. procul hinc Sogdiana, de qua Curt. l. VII. TELLIERIUS.

Exploratores] Membranae *moratores*, quod nisi à moro aliquo est, plane quid sibi velit nescio, nisi forte *moratores* sunt, qui velitando hostem morantur, ejusque primos impetus frangunt, sed de hac re nihil memini legere alibi. nugae igitur. MODIUS. *Exploratores.* MSS. Modii, & unus Gruteri, *moratores.* quod verissimum putat amicorum nostrorum unus: explicatque, qui legitimum exercitum praecederent, & primum impetum hostis tardarent atque hebetarent. Idque confirmatum it locis Caesaris de bello Gall. II, 19. & IV, 11. item de bello Civ. II, 26. & nescio quo Hirtii: *equites praemittit, sic paratos, ut confligerent, atque omne agmen morarentur.* quibus locis legimus praemissos equites, qui hostilem impetum morarentur. At hoc loco sic accipi non posse manifestum est ex eo, quod tum temporis nondum adveniebat Darius, nec illi mille de ejus exercitu erant, sed ex Mazaeanis; qui ad urendam regionem dimissi erant. Praeterea hoc cuivis potest esse perspectissimum, Darium, qui & copiis abundaret, & quam cum strenuo res esset, non ignoraret, utique mille admodum equites non fuisse praemissurum, ad ejus hostis impetum inhibendum. sed & manifestum est ex antecedentibus & sequentibus, hos homines ne animo quidem pugnandi ibi fuisse. Itaque credam ex istorum MSS. auctoritate legendum esse *moratores*, sed longe alio sensu, eo nimirum quo vocem eam ponit Livius XXI, 47, 3. *Prius Placentiam pervenere, quam satis sciret Annibal ab Ticino profectos: tamen aliquot moratorum in citeriore ripa segniter ratem solventes cepit.* & XXI, 48, 5. *quum jam transgressos Trebiam Romanos, metantesque castra conspexissent, paucos moratorum occiderunt circa flumen interceptos.* Quibus certe locis, si recte examinas, moratores sunt qui moram nectunt; non qui ad morandum hostem relicti sunt, ut forte nonnemo velit intelligi. Possit tamen videri *moratorum* in Livio esse à Nominativo *moratus.* Thuanus tamen etiam usurpat *moratores* nostro sensu. Sic & hoc Curtii loco, quod ex ipsa re claret. Mazaeus trans Tigrim erat supra IV, 9, 14. relictus, ut totam eam regionem vastaret, per quam iter futurum erat Alexandro. Ergo à ripa Tigridis ad usque interiora, omnia vastabant, & ut quaeque corruperant, recedebant. Alexander contra summopere contendebat, ut quanta maxima celeritate posset, superveniret hostibus, priusquam omnia cor-

quippe ubi [1] explorari vera non possunt, falsa per metum [2] augurantur. His co- 11 gni-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. & alii *explorare*. 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. *augentur*.

corrumperent. ita accidit, ut reliquis cedentibus, mille isti tardi deprehenderentur ab Alexandro. FREINSH. Quidam libri MSS. *moratores*, hoc est, qui ceteris tardius recedunt. quo sensu videtur Livius usus l. XXI. c. 47. nisi Livius à moratus casum hunc formavit, sive (ut Gronovius observ. l. II. c. 8. non spernendam illam codicum scripturam interpretatur, qui legitimum exercitum praecedebant, praesidebantque in locis, ad insidias aptis, ut primum impetum hostis tardarent, atque hebetarent). Atque ita verbo morari usus est Caesar Civ. l. II. c. 26. & Hirtius de B. Gall. VIII. c. 28. CELLARIUS. Lege, *Persarum metatores*. lib. VII, 5, 10. *ex iis, qui praecesserant ad capiendum locum castris*. HEINSIUS.

Falsa per metum augurantur] Coloniens. & Sigebergens. scripti, *falsa per metum augentur*, non male etiam, si tantum *falso* pro *falsa* legas. sed nihil demuto tamen. Quid ni etiam liceat uti Curtio verbo *augurantur*, quum alii omnes pro lubidine ejusdem naturae aliis ita delectentur, ut prope interdum etiam abutantur. MODIUS. *Per metum augurantur*. Modius ex MS. docet scriptum, *falsa per metum augentur*. Codex Augustanus S. Udalrici: *Quippe ubi vera explorare non possunt, falsa per metum augurantur*. Certe *augurantur* παθητικῶς ego non memini legere. quamvis enim *auguro* apud Ciceronem & alios reperiatur, non perinde tamen patiendi figura *auguror* dici deprehendatur. RADERUS. Activum, *auguro*, est apud Virg. VII, 273. ubi Servius: *auguro dicimus secundum Plinium, cum praesagio mentis futura colligimus: auguror vero tunc, cum futurum veris captamus auguriis*. Sed vides ex locis, quae monstrat Index, hoc discrimen à Curtio non attendi. Mihi prope compertum est, fuisse; *falsa per metum figurantur*. Sic infra VII, 1, 36. *Utinam non inanes quoque species anxio animo figuraret*. Sic apud Caesarem de bell. Gall. I, 22. legimus; *Considium timore perterritum, quod non vidisset, pro viso sibi renuntiasse*. Ea enim natura metus: unde Tacit. II, 24, 6. *miracula narrabant, vim turbinum, & inauditas volucres &c. vera, sive ex metu credita*. Adde VII, 7, 24. FREINSH. *Augurantur*. Passive positum videtur hoc. sed quia tali sensu alibi non invenitur, ideo Freinshemius sibi prope ait compertum fuisse quondam *falsa per metum figurantur*. non male. quia tamen paullo longius hoc recedit à scriptura veteri, praeterea τὸ *augurantur* est in libris omnibus, ideo sic mallem totum locum emendare. *Sed Persarum exploratores erant mille ferme. Qui speciem agminis magni fecerant, quippe ubi explorare vera non possunt, falsa per metum augurantur*, illi nempe speculatores. *explorare* etiam occurrit in libris vetustis. SCHEFFER. Quamvis *auguro* active invenimus, vix tamen *augurari* invenias passive usurpatum, quae caussa est, ut Modius ex MS. quodam *augentur* commendet; Freinshemius *figurantur* ex conjectura, quemadmodum l. VII. c. 1, 36. *non inanes species anxio animo figuraret*. CELLAR. *Augurantur*. Freinshemius substituit *figurantur*. Utrumque perperam. Nam utique germana est, quam ex MS. quodam codice commendant Modius & P. Danielis lectio, *augentur*. Hoc *augentur* etiam liquido exstabat in codice MS. Theocreniano. *Falsa augentur*, hoc est, iis multa adduntur, ex natura famae, quam describit Poëta Aeneid. IV. vs. 174. Quo autem illa Curtii lectio satis stabiliatur, alia expromam loca duplicis generis. In alteris enim occurret ipsa vox *augendi* eodem sensu: in alteris apparebunt phrases idem aliis verbis significantes En loca, in quibus ipsum augendi verbum sic usurpatur. Curtius l. IV, 7, 30. *Jovis filium se non solum appellari passus est, sed etiam jussit; rerum gestarum famam dum augere vult tali appellatione, corrumpit*. Plin. l. IV. ep. 20. *Nec defuerunt, qui fictis mentitisque terroribus vera pericula augerent*. Caesar de b. Civ. l. III. c. 80. *sed eo fama jam praecucurrerat de proelio Dyrrachino, quod multis auxerat* (nempe *fama*) *partibus*. Cicero post red. ad Quirit. 2. *neminem umquam tanta eloquentia fuisse, qui magnitudinem beneficiorum non modo augere, sed enumerare aut consequi possit*. Idem l. II. de Offic. c. 20. *Neque vero verbis auget suum munus, si quo forte fungitur; sed etiam extenuat*. Livius l. IX, 38. *Ob hoc etiam aucta fama*. Duo adjungam loca, quae eumdem cum Curtianis superioribus verbis sensum habent, iisdemque propemodium verbis consignata sunt. Alter Livii est l. III, 3. *Agrestes omnia vano augentes timore*. Alter Virgil. Aeneid. VIII. vs. 556,

Vota metu duplicant & major Martis imago
Apparet.

Concludam alio loco Taciti, qui simul hinc lucem accipiet. Nempe in Agricola 25, 2. inquit. *Saepe iisdem castris pedes equesque, & nauticus miles mixti copiis, & laetitia, sua quisque facta, suos casus attollebant: ac modo silvarum & montium profunda, modo tempestatum ac fluctuum adversa, hinc terra & hostis, hinc auctus Oceanus militari jactantia comparabantur*. *Auctus* (sic enim omnes codices MSS. editique veteres legunt Bosio teste) id est, à militibus nauticis pericula laboresque maris, & res in eo gestae majores praedicabantur rebus terra gestis. Ita militari jactantia de Oceano magnificentiora praedicabantur, quam pro vero, & omnia in majus celebrabantur. Erravit proinde laudatus J. A. Bosius, qui aliam adfert explicationem in prae-

gnitis, rex cum paucis suorum adsequutus agmen refugientium ad suos; alios cecîdit, [1] alios cepit: equitesque praemisit [2] simul speculatum; simul ut ignem, 12 quo barbari cremaverant vicos, exstinguerent. quippe fugientes raptim tectis acervisque frumenti injecerant flammas: quae quum in summo haesissent, [3] ad infe- 13 riora nondum penetraverant. Exstincto igitur igne, plurimum frumenti repertum est: copia aliarum quoque rerum [4] abundare coeperunt. Ea res [5] ipsa militi ad persequendum hostem animum incendit. quippe urente & populante eo terram, 14 festinandum erat, ne [6] incendio cuncta [7] praeriperet. In rationem ergo necessitas [8] versa; quippe Mazaeus, qui antea per otium vicos incenderat; jam fugere con-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. 2. *cepit alios.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. omittunt *simul.* 3 Voss. 2. *nondum ad infer.* 4 Leid. Voss. 1. *habundare.* 5 Fl. *ipsi.* 6 Voss. 2. *incendium.* 7 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. Lugd. *praeciperet.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. *versa est.*

praefatione illi praemissa: *Auctus*, inquit, *Oceanus dicitur, quod ad eum, prout antea cognitus erat, Romanisque parebat, magna tum accessio facta.* Nec audiendi sunt Lipsius & Berneggerus, qui pro *auctus* legere malunt *victus.* Nam idem Tacitus Ann. l. 11, 82. *Romae postquam Germanici valetudo increbuit, cunctaque ut ex longinquo aucta in deterius adferebantur.* Sed haec hactenus. Redibo ad propositum, alias ejusdem generis, ejusdemque sententiae dictiones producturus in medium. Curtius semet simili loquendi genere elucidans IX, 2, 14. *Numquam*, inquit, *ad liquidum fama perducitur, omnia illa tradente majora sunt vero*, id est augentur. l. IV, 7, 8. *Haec vero majora jactabant.* Pari modo Ovid. Trist. l. V. el. 7. vs. 42.

Crede mihi, vero est nostra querela minor.

Idem 1. Trist. el. 4. vs. 49.

Multaque credibili tulimus majora.

Seneca in Troad. v. 165. *Majora veris monstra vix capiunt fidem.* Rursus Ovid. Trist. l. IV. el. 3. vs. 58.

Addebat veris multa faventis amor.

Tullius l. IV. ad Fam. ep. 9. *cum idem illud auribus percipias, quod etiam majus videri solet, minus laborare*, subaudi, ἀπὸ κοινοῦ, *solet.* Idem in Cat. 3. c. 11. *memoria vestra nostrae res alentur, sermonibus crescent.* Tacitus de Mor. Germ. 42. *sonum insuper emergentis* (solis) *audiri persuasio adjecit.* Idem Agric. 15. *Britanni conferre injurias, & interpretando accendere.* Ovid. Heroid. ep. 1. vs. 11.

Quando ego non timui graviora pericula veris?

Hinc scitissime Cæcina ad Ciceronem scribens VI. Fam. ep. 7. *calumniam timori* tribuit, quod is falsa saepius fingit pericula, interdum vero gravius, quam pro re proponit. Iterum Tacitus Agric. 25. *Paratu magno, majore fama, uti mos est de ignotis.* Idem Ann. 111. *Cuncta, ut mos famae, in majus credita.* Livius l. IV, 34. *Aliquarum navium concursum in majus (ut fit) celebrantes, navalis victoriae vanum titulum appetivere.* Justin. l. 11, 13, 1. *Fama in majus omnia extollens.* & l. XIV, 1, 1. *ne fama rem in majus extolleret.* Verendum mihi est, ne lectoris patientia sim abusus. sed Curtii locus uberioribus vindiciis mihi dignus visus. HEUMANN. Parerg. Crit. p. 101.

Simul speculatum; simul] Prius simul à nonnullis exemplaribus abest, ut monuit Junius. RADERUS. Eleganter id quidem. Vide ad l. III, 11, 4. Sed eam vocem non meminit hoc modo ante omnia positam videre Hotomann. ad Caes. l. IV. B. G. c. 13. sic tamen Curtius l. VI, 7, 15. *simul gratias agit, simul gratulatur.*

Plurimum frumenti repertum est: copia aliarum quoque rerum abundare caeperunt] Cave interpoles, quo libri fortasse quidam te inducant, *pl. f. receptum est: copiam aliarum quoque rerum abunde repererunt.* ACIDALIUS.

Festinandum] Polyaenus Strateg. IV, 3, 18. *Alexander Tigrim trajiciens, Persis terram igni populantibus, misit qui omni vi & contentione eos persequerentur, ut suae saluti consulentes, regionem intactam relinquerent.* FREINSH.

Praeciperet] Iterum *praeriperet* vulgo, qua de re jam ex animi sententia dixi. MODIUS. Qui hujus vocis elegantiam in hac significatione non adsecuti sunt, legendum existimarunt *praeriperet*, non male quidem, sed illud nitidius. Junii tamen editio retinuit *praeriperet*, quae alia hujus vocis significata sint, contra Lambinum alibi disputabimus, si locus admonebit. RADERUS.

In rationem necessitas versa] Necessitas prohibendi hostis, ne omnia incendio corrumperet, in rationem versa est propius urgendi. TELLIER.

Quippe Mazaeus] Suspectum videri potest hoc *quippe*, non solum quia paucis lineis jam tertio repetitum, sed etiam quia parum apte cohaeret. Neque enim properavit Alexander, quia Mazaeus jam inviolatam relinqueret regionem; sed potius idcirco Mazaeus reliquit, quod instantem videret Alexandrum. Verum facilius est reponendae vocis sensum indicare, quis esse debeat, quam vocem ipsam certo definire. TELLIERIUS.

Re-

contentus, pleraque [1] inviolata hosti reliquit. Alexander *haud longius centum* 15 [2] *quinquaginta stadiis* [3] *Darium abesse* compererat. itaque ad satietatem quoque copia commeatuum instructus, quatriduo in eodem loco [4] substitit. Interceptae 16 deinde Darii literae sunt; quibus Graeci milites sollicitabantur, *ut regem* [5] *interficerent, aut proderent:* dubitavitque, *an eas* [6] *pro concione recitaret*, satis [7] confisus Graecorum quoque erga se benevolentiae ac fidei. [8] Sed Parmenio [9] deterruit; 17 [10] *non esse talibus promissis imbuendas aures militum:* [11] *patere vel unius insidiis regem:* [12] *nihil nefas esse avaritiae.* Sequutus consilii auctorem, castra movit. Iter fa- 18 cienti spado [13] unus ex captivis, qui Darii uxorem [14] comitabantur, *deficere eam* nuntiat; *& vix spiritum ducere.* Itineris continui labore, animique aegritudine 19 fatigata, inter socrus & virginum [15] filiarum manus conlapsa erat; deinde & exstincta. id ipsum nuntians alius supervenit. Et rex haud secus, [16] quam si pa- 20 rentis [17] suae mors nuntiata esset, [18] crebros edidit gemitus: lacrimisque [19] obortis;

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *violata.* 2 Voss. 2. *quadraginta.* 3 D. Pal. 1. *Darion* Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Dareum à se abesse.* 4 Fl. Voss. 1. *subsistit.* 5 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *aut interf.* Mer. *interciperent.* 6 Mer. omittit *pro.* 7 D. *confusis* correctum *confisus* à manu diversa. 8 F. P. Mer. *sed &.* 9 Amst. Lugd. *terruit.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bas. Col. Frob. Mer. omittunt *non.* 11 Fl. Leid. Voss. 2. D. Pal. 1. Ald. Bas. *adfirmans patere* Voss. 1. *adfirmanti patere.* 12 Voss. 2. *vel.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. omittunt *unus* Voss. 2. *spado egiptius qui.* 14 Voss. 2. *comitabatur.* 15 P. *filiarumque.* 16 Voss. 2. *quam parentis mors.* 17 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *suae.* 18 Voss. 2. *& crebros dedit.* 19 Voss. 2. *abortis.*

Recitaret] Callidum est Eumenis illud apud Justin. XIV, 1, 10. qui, conjectis in ejus castra hujusmodi libellis, *vocatis ad concionem militibus* persuasit, *confictas has à se epistolas ad experiundos suorum animos esse. Hoc facto & in futurum providit, ut si quid simile accidisset, non se ab hoste corrumpi, sed ab duce tentari arbitrarentur.* FREINSH.

Terruit, non esse] Et hic quoque mihi cum nebulonibus istis res fuit, qui interpolarunt, ut etiam hodie vulgo legitur, *sed Parmenio deterruit esse talibus promissis imbuendas aures militum: affirmans patere vel unius insidiis regem:* malam rem. MODIUS.

Vel unius] Tacit. H. II, 75. *fluxam militum fidem, & periculum ex singulis. Quid enim profuturas cohortes alasque, si unus alterque praesenti facinore, paratum ex diverso praemium petat? Facilius universos impelli, quam singulos vitari.* Eumenes apud Justin. XIV, 1, 12. *Salutem suam in omnium potestate esse.* FREINSH.

Avaritiae] Adeo splendens hoc *aurum praestringit oculos.* Varro Fragm. & alte impressum omnibus μηδὲν εἶναι σὺν κέρδει κακὸν. *nihil esse cum lucro malum.* Sophoc. apud Athen. lib. XII. Lipsius Polit. IV, 11. Vide Reusneri Symbola in symb. Justinian. 2. *Multi nimium, nemo satis.* FREINSHEMIUS.

Nihil nefas avaritiae] Cicero pro Quinctio c. 6. *nullum est officium tam sanctum atque sollemne, quod non avaritia comminuere atque violare soleat.* Sallust. B. Catil. c. 10. *Avaritia fidem, probitatem, ceterasque artes bonas subvertit.* CELLAR.

Spado] Liquet his verbis eunuchos quoque circa reginas fuisse, & infra IV, 10, 25. Idem probatur Esther 4, 5. *Accitoque Athach eunucho, quem rex ministrum ei dederat.* Eoque respexisse videtur Terentius Eunucho 1, 2, 97. cum ait:

Eunuchum dixti velle te: quia solae utuntur his Reginae.

Hos etiam pellicibus & concubinis regis custodes adhibitos, supra ostendimus. Brisson. lib. 1. pag. 139. Adde supra ad III, 12, 17. Et Augustin. contra Faustum 30, 3. qui huc alludit his verbis: *significans virgines & pueros, qui nubendi ipsa à cordibus suis execta cupiditate, spadonum vice in ejus ecclesia semper, tanquam in domo regia conversentur.* Pertinet eodem Philostrat. in Apollon. 1, 23. FREINSHEMIUS.

Itineris] Plutarch. cap. 52. & Justin. XI, 12, 6. scribunt, ex partu obiisse. Et potest, ut animi aegritudo doloribus partus addita malum duplicarit. LOCCENIUS.

Haud secus quam si parentis mors nuntiata esset &c.] Audi iterum Cl. Clericum culpantem auctorem nostrum, Jud. c. 8, 5. quod declamatoribus nihil modicum placeat. *nemo non videt*, inquit, *haec nimia esse, quod si Alexander usque adeo humanus erat, debuisset ad virum uxorem remittere, ad patrem filias, ad filium matrem, quod tamen non fecit. Certe mulieres Darium non adjuvissent, ad bellum reparandum, nimis durus hac in re fuit Alexander, in lacrimis vero nimis humanus.* Perspicax acumen! an, quod Alexander egit, Curtius invertere potuit? namque id testantur omnes auctores, qui de eo memoriae prodidere. An, quod ne humanitatem quidem hanc vitio vertat Alexandro? id nemo fecisset, nisi qui morosam crisin

tis, [1] quales Darius profudiſſet, in tabernaculum, in quo mater [2] erat Darii, de-
21 functo adſidens corpori, venit. Hic vero renovatus eſt moeror, ut proſtratam humi vidit. recenti malo priorum quoque admonita, receperat in gremium adultas virgines, magna quidem [3] mutui doloris ſolatia; ſed quibus ipſa deberet eſſe
22 ſolatio. In conſpectu erat nepos parvulus, ob id [4] ipſum miſerabilis, quod non-
23 dum ſentiebat calamitatem, [5] maxima ex parte [6] ad ipſum redundantem. Crederes, Alexandrum inter ſuas [7] neceſſitudines flere, & ſolatia non adhibere, [8] ſed quaerere. cibo [9] certe abſtinuit: omnemque honorem funeri, patrio Perſarum more, ſervavit: dignus hercule, qui nunc quoque [10] tantum manſuetudinis &
24 continentiae ferat fructum. Semel omnino eam [11] viderat, quo die capta eſt; nec ut ipſam, ſed ut Darii matrem videret: eximiamque pulchritudinem formae
25 ejus non libidinis habuerat [12] incitamentum, ſed gloriae. E ſpadonibus, qui circa re-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. *qualis*. 2 P. omittit *erat*. 3 Voſſ. 2. *mortui*. 4 Voſſ. 2. omittit *ipſum*. 5 Bong. Leid. Voſſ. 1. 2. *ex parte max*. 6 Voſſ. 2. *in*. 7 Pal. 1. Mer. *neceſſitates*. 8 Fl. *ſed ſe quaerere*. 9 Voſſ. 1. *certa*. 10 Alii *tamen* Voſſ. 1. 2. *tantum &*. 11 Frob. Col. Ald. Lugd. Amſt. *videret*. 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. Frob. *invitamentum*.

criſin exerceat ita, ut humaniorum hac in parte perſuadeat nemini.

Priorum quoque admonita] Lege, quemadmodum & emendaram, ſi operae ſuum officium feciſſent, & nunc etiam emendo. *hic vero renovatus eſt moeror, ut proſtratam humi vidit, recenti malo priorum quoque admonitam. Receperat in gremium* &c. vulgo male: *hic vero renovatus eſt moeror, ut proſtratam humi vidit: recenti malo priorum quoque admonita receperat in gremium adultas virgines.* MODIUS.

Ipſa deberet eſſe ſolatio] Nihil habere videtur hic locus, cur ſuſpectari debeat; neſcio tamen quomodo mihi non ſatisfacio: maxime cum in ſcriptis ſit, *ſed quibus ipſe eſſe ſolatio.* conſiderent alii. MODIUS.

Inter ſuas neceſſitudines] Inter cognatos & conſanguineos ſuos. Juſtin. l. XI. c. 15, 9. *Tanta illi magnitudo animi fuit, ut quum Herculem filium, quum Aridaeum fratrem, quum Roxanam uxorem praegnantem relinqueret, oblitus neceſſitudinum, digniſſimum nuncuparet haeredem.* Sueton. Tiber. c. 50. *odium adverſus neceſſitudines in Druſo primum fratre detexit.* CELLAR.

Tantum] Bong. conjiciebat, *tantae*, me conſentiente. De re ſimili eſt locus Diodor. XVII, 38. *Itaque Alexander, etſi hanc vitae noſtrae tempeſtatem multis aetatibus praeceſſit; juſtam tamen etiam à poſteris, dignamque ſuis virtutibus praedicationem nanciſcatur.* Et ſane cum Tacito III, 65, 1. *praecipuum munus* hiſtoriae *reor, ne virtutes ſileantur, utque pravis dictis factiſque ex poſteritate & infamia metus ſit.* FREINSH.

Semel omnino] Meminere hujus hiſtoriae A. Gellius VI, 8. & Athenaeus XIII, 8. Ceteras autem captivas ut vidit Alexander, ſpecie, & ſtatura eximias, dixit joco, ὡς εἰσὶν μεγάλαι ἀλγηδόνες ὀμμάτων αἱ Περσίδες. *Quam magni oculorum dolores ſunt Perſides.* POPMA. ex Plutarch. Alex. c. 36.

Sed ut videret] Male alii *viderat*, ut olim vidi, & poſtea conſenſu unius atque alterius impreſſi confirmatus ſum. Sic enim & ipſe Alexander conciliabitur Curtio, cujus verba Plutarch. cap. 37. refert in hunc ſenſum. *Ego enim non ſolum non vidiſſe inveniar Darii uxorem, aut videre cogitaſſe: verum nec verba facientes de ejus decore, ſuſtinuiſſe audire.* Concilia, inquam, viſam eſſe ſemel, non data opera, ſed obiter, quia aderat matri Darii, ad quam viſendam Alexander venerat. Quomodo etiam explicanda videntur illa Plutarchi de Curioſitate cap. 21. *Alexander Darii uxorem, quia formoſiſſima dicebatur, noluit in ſuum venire conſpectum: ſed ad matrem ejus anum accedens, videre juvenem & pulchram non ſuſtinuit.* Sic Julianus *ex virginibus quae ſpecioſae ſunt captae, ut in Perſide, ubi feminarum pulchritudo excellit, nec contrectare illas voluit, nec videre; Alexandrum imitatus & Africanum.* Marcellin. XXIV, 16. & ex eo Fulgoſus IV, 3. FREINSHEMIUS.

Invitamentum] Ita membranae, quod probo, alii omnes *incitamentum*, minus recte. Cicero Hortenſio. *Voluptates nulla ad res neceſſarias invitamenta adferunt ſenibus.* Idem de Finibus 5. *invitamenta naturae prima.* Livius 2. A. U. C. *Patres ſatis ſuperque gratuiti favoris in multitudine credentes eſſe, largitionis temeritatiſque invitamenta horrebant.* MODIUS. Ita etiam legit & corrigit Nobiliſſ. Heinſius ad Vellej. Paterc. l. II. c. 67.

E ſpadonibus] Stephanus de urbibus à Spado vico Perſico Spadones dici tradit, in quo primum homines caſtrari coeperunt. Unde Donatus in Eunuch. Act. 1. ſc. 2. *Eunuchos*, inquit, *à Perſis inſtitutos putant ex captivis. à Babyloniis enim Hellanicus auctor*

reginam erant, [1] Tyriotes, inter trepidationem lugentium elapſus per eam portam, quae, quia ab hoſte [2] averſa erat, levius cuſtodiebatur, ad Darii caſtra pervenit: exceptuſque à vigilibus, in tabernaculum regis perducitur; gemens & veſte lacerata. Quem ut conſpexit Darius, [3] multiplici exſpectatione [4] commotus, 26 [5] & quid potiſſimum timeret, incertus; *Vultus* [6] *tuus*, inquit, *neſcio quod ingens malum praefert: ſed cave miſeri hominis auribus parcas. didici* [7] *enim eſſe infelix: & ſaepe calamitatis ſolatium eſt, noſſe ſortem ſuam.* [8] *Num, quod maxime ſuſpicor,* 27 *& loqui timeo, ludibria meorum nuntiaturus es; mihi,* [9] *&,* [10] *ut credo, ipſis quoque, omni* [11] *graviora ſupplicio?* Ad haec [12] Tyriotes, *iſtud quidem procul abeſt*, inquit: *quantuſcumque enim* [13] *reginis* [14] *honor ab iis qui parent, haberi poteſt; tuis* 28 *à victore ſervatus eſt: ſed uxor tua paullo ante exceſſit è vita.* [15] Tum vero non ge- 29 mi-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. *Thiriotes* P. *Tyriothes.* 2 Frob. *verſa.* 3 Voſſ. 2. *multiplicis doloris aſpectatione* Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. & vulgo *multiplici doloris exſpect.* 4 D. *commeatus* correctum ab alio. 5 Voſſ. 2. omittit *& q. p. t. incertus.* 6 Leid. Bong. *inq. tuus* Voſſ. 1. *tuens.* 7 D. Pal. 1. Leid. p. Voſſ. 1. 2. omittunt *enim.* 8 Pal. 1. P. *num quid maxime* Ald. Baſ. Col. Mer. Frob. *num quid quod max.* 9 Mer. omittit *&.* 10 Voſſ. 2. omittit *ut credo.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 2. Bong. Lugd. Amſt. *triſtiora* B. 2. Voſſ. 1. *triſtitiora.* 12 Voſſ. 2. *Thiriotes* P. *Tyriothes* ſic deinceps. 13 D. *regnis* correctum *reginis.* 14 Fl. Leid. Bong. *honos ab his* Voſſ. 1. Mer. *honor ab his.* 15 Fl. Leid. Voſſ. 1. *tunc.*

auctor eſt id habuiſſe. Quod & Joſeph. l. x. Ant. c. 16. teſtatur, cum ait Nabuchodonoſorem Babyloniorum regem ex Judaica gente quoſdam, nec non & ex aliis gentibus bello captos, in ipſo aetatis flore caſtrari curaſſe. Semiramidem vero omnium primam mares caſtraſſe Ammian. Marcell. l. XIV. refert his verbis: *Poſtremo multitudo ſpadonum à ſenibus in pueros deſinens, coloris obluridi, diſtortaque lineamentorum compage deformis: ut quaqua inceſſerit quiſquam, cernens mutilorum hominum agmina, deteſtetur memoriam Semiramidis, reginae illius veteris, quae teneros mares caſtravit omnium prima, velut vim injectans naturae.* Cauſſam caſtrandi Medis & Perſis fuiſſe ajunt, ut forma & levitas vultus in longius tempus proferretur, formoſioreſque diutius permanerent, atque ut Petronius arbiter Satyrico

- - - - - - Ut fuga mobilis aevi
Circumſcripta mora properantes differat annos.

Et Claudianus,

- - - - - Naſci lanuginis umbram
Servatoque diu puerili flore &c.

& *Arte retardatam Veneri ſervare juventam.* Barthius ad Claudianum, & Georgius Erhardus in Symbolis ad Petronium. POPMA.

Tyriotes] Variat paulliſper Suidas in Ἀλέξανδρος. Plutarch. cap. 52. *Tireon* appellat, quem Curtius *Tyrioten.* FREINSH.

Veſte lacerata] Vide l. III. c. 11, 25. notata. CELLAR.

Didici eſſe infelix] Ovid. lib. v. Triſt. eleg. 11. v. 4.

Jam pridem didici fortiter eſſe miſer.

RADERUS.

Noſſe ſortem] Scripti, *non noſſe*, quod etiam verum eſt, ſed illud vult dicere Curtius. MODIUS.

Num quod] Paullo aliter editi, ſed minus eleganter. *numquid quod maxime ſuſpicor, & loqui timeo, ludibria meorum nunciaturus es mihi, & (ut credo) ipſis quoque omni graviora ſupplicio.* MODIUS. Propertius l. II. el. 18. vſ. 50. *Quem, quae ſcire timet, dicere plura jubet.*

Ludibria meorum] Uxoris aut filiarum dedecora, Terent. Hecyra 1, 2, 74. *eam ludibrio haberi.* ubi Donatus: *honeſto*, inquit, *verbo & pudoris pleno uſus eſt, & nove pro vitiari.* Adde noſtri l. III. c. 12, 22. *ne quis captivo corpori illuderet.* ſed haec de contumelioſa vitiatione, non quae per amorem fit, plerumque intelliguntur. CELLAR.

Mihi] Alium longe horum eſſe ſenſum quam vulgata diſtinctio pariat, oſtendit mihi amantiſſimus Socer, ſi ſic diſtinguas, *nuntiaturus es; mihi, &, ut credo ipſis quoque, omni graviora ſupplicio.* Ut iſtud *mihi*, non pertineat ad praecedentia *nuntiaturus es*, ſed ad haec *graviora omni ſupplicio.* Confirmatur haec diſtinctio verbis Diodori XIX, 8. δεινότερα γὰρ θανάτου τοὺς μὲν ἄνδρας καὶ πατέρας εἰκὸς ἦν πείσεσθαι, γυναικῶν ὕβρεις, καὶ παρθένων αἰσχύνας ἀναλογιζομένους. *Ipſa enim morte acerbiora paſſuros viros & patres, ſi uxorum & virginum ſtupra per contumeliam illata conſiderarent.* FREINSH.

Uxor tua] Haec Statira dicta eſt, ut Plutarchus ait: οὔτε γὰρ ζώσῃ τῇ δεσποίνῃ Στατείρᾳ, καὶ μητρὶ σῇ, καὶ τέκνοις, ἐνέδει τῶν πρόσθεν ἀγαθῶν καὶ καλῶν, ἢ τὸ σὸν ὁρᾶν φῶς. Quæ cum ſoror Darii eſſet, eamdem tamen & uxorem ſibi conjunxit. Plutarchus in Alexandro: Φεῦ τοῦ Περσῶν Δαίμονος, εἰ τὴν βασιλέως γυναῖκα, καὶ ἀδελφὸν, οὐ μόνον αἰχμάλωτον ἔδει γενέσθαι ζῶσαν, ἀλλὰ καὶ τελευτήσασαν ἄμοιρον κεῖσθαι ταφῆς βασιλικῆς. Bardanes Syrus legem fuiſſe Perſis refert, qua ſorores, filias, & matres quoque in connubii jura admittere non

mitus modo, ſed etiam ejulatus, [1] totis caſtris exaudiebantur: nec [2] dubitavit Darius, [3] quin interfecta eſſet, quia nequiſſet contumeliam [4] pati. [5] exclamatque amens dolore; *Quod ego tantum nefas commiſi, Alexander? quem tuorum propinquorum necavi, ut hanc* [6] *vicem ſaevitiae meae* [7] *reddas?* [8] *Odiſti me, non quidem pro-* 30 *vocatus: ſed* [9] *finge, juſtum intuliſſe te bellum; cum feminis ergo agere debueras?* Tyriotes adfirmare *per deos patrios,* [10] *nihil in eam gravius eſſe conſultum: ingemuiſſe* 31 *etiam Alexandrum morti, & non parcius fleviſſe: quam ipſe* [11] *lacrimaretur.* Ob haec [12] ipſa amantis animus in ſollicitudinem ſuſpicionemque revolutus eſt; deſiderium 32 captivae profecto à conſuetudine ſtupri ortum eſſe conjectans. Submotis [13] igitur arbitris, [14] uno dumtaxat [15] Tyriote retento, jam non flens, ſed ſuſpirans; *videſne in te, Tyriote, locum* [16] *mendacio non eſſe? tormenta jam hic erunt; ſed ne exſpectaveris per deos, ſi quid tui tibi regis* [17] *reverentiae eſt: num, quod & ſcire expe-* 33 *to, & quaerere pudet, auſus eſt & dominus, & juvenis?* Ille, [18] *quaeſtioni corpus* 34 obferre; *deos teſtes* invocare; *caſte ſancteque habitam eſſe reginam.* Tandem, ut fides facta eſt, vera eſſe quae adfirmaret ſpado; capite velato diu flevit: [19] manantibuſque

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. *caſtris totis.* 2 Pal. 1. *dubitabat.* 3 Fl. *qui inter facta.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *perpeti.* 5 Voſſ. 2. *exclamat quoque dolore amens.* 6 P. F. Voſſ. 2. *vicem reſtitueres.* 7 Fl. Bong. D. omittunt *reddas* D. in margine exſtat *reſtitueres* Leid. *redderes.* 8 Voſſ. 1. *hodiſti.* 9 Leid. *fingis.* 10 *Nihil in eam* horum in loco in B. 1. vacuum ſpatium relictum. 11 Fl. Leid. D. Bong. *lacrimaret.* 12 Fl. Leid. D. Voſſ. 2. *ipſe* Mer. *ipſi.* 13 Voſſ. 2. *ergo.* 12 Pal. 1. *imo.* 15 D. *Tyriotum* ſed correctum *Tyriote* Fl. Leid. *Tyriotum.* 16 P. *mendacii.* 17 Vulgo *reverentia.* 18 Voſſ. 2. *& quaeſt.* 19 Bong. Voſſ. 2. *manantibus* Ald. *manibuſque.*

non diceretur impium ominoſumque. Sic Atoſſa Cyri filia Cambyſi fratri nupſit, ut Herodotus l. III. at qui & unde ſororem in uxorem ducere, in uſum venerit, eodem libro narrat. Athenienſibus etiam licebat eodem patre natas uxores ducere. Nepos in Cimone c. 1. *Habebat autem in matrimonio ſororem germanam ſuam, nomine Elpinicen, non magis amore, quam more ductam. Nam Athenienſibus licet eodem patre natas ducere.* De inceſtu Cimonis cum ſorore Cyrillus l. VI. contra Julianum: *Cimon*, inquit, *Elpinicen, eodem ſemine & ſanguine ortam, pro uxore habuit, & Perſas, immo & ipſum ſummum Jovem imitatus eodem cum ſorore toro uſus eſt.* Vide Rutgerſ. l. 1. Var. Lect. c. 9. Ab Aſſyriis vero ad Perſas hunc nefandum morem tranſiſſe Conſtant. Manaſſes in Annalibus, & Lucianus περὶ θυσιῶν de Jove tradunt. POPMA.

Totis caſtris] Hoc ego vix concoquam. quomodo ſtatim ejulatus *totis caſtris?* dum ejus cauſſa in tabernaculo regis, & ut credibile eſt, tantum non ſoli regi, adhuc exponitur. ſequitur tamen mox n. 32. *ſubmotis arbitris*, qui forte ejulatum concitaverunt. FREINSH.

Contumeliam pati] Jam in *ludibrio* expoſuimus. gravior autem eſt *contumelia*, quam *injuria*. Pacuvius in Peribaea apud Nonium: *patior facile injuriam, ſi eſt vacua à contumelia.* CELLAR.

Agere] Malim *gerere*, ſic mox l. IV. c. 11, 17. *bellum cum captivis & feminis gerere non ſoleo.* FREINSHEM. Fruſtra hic malunt *gerere.* Mela l. 1. c. 16. *genus* (ſic enim, non gens) *uſque adeo quondam armorum pugnaeque amans, ut aliena etiam bella mercede agerent.* GRONOVIUS. Lib. 11. obſerv. c. 3. Forte, *cum feminis ergo ſic agere.* HEINSIUS.

Ob haec ipſa] Sic feci, ex quibuſdam editis, conjecturam adjuvantibus Berneggerianam, manifeſto melius, quam alii, qui legunt; *Ob haec ipſe amantis animus.* FREINSH.

In ſollicitudinem] Sic Tacit. H. 11, 21, 4. *Dum atrociora metuunt, in levi cetera habentur.* IDEM.

Submotis arbitris] Excedere juſſis, qui arbitrari, & audire arcana poſſint. infra lib. V. c. 11, 4. *remotis arbitris loqui velle cum eo.* CELLAR.

Tormenta] Perſas quaeſtionem de reis per tormenta habuiſſe, teſtis eſt & Epiphanius lib. 11. contra Haereſes cap. de Manichaeis. POPMA.

Si quid tibi] Ratio loquendi poſtulare videtur: *Si qua tibi tui regis reverentia eſt.* Quomodo apud Senec. de Brevit. vitae; *Si quis inferis ſenſus eſt*, & ſimilia. Deleam etiam duo verba; *in te.* FREINSHEMIUS.

Num quod] Scripti *nunc dic*, quod gloſſam ſapit, aut ſi quid gloſſis ineptius. MODIUS.

Et dominus & juvenis] Qui poteſtatem ex victoria, incitamentum libidinis ex juventute habebat. Caſtiſſimi autem ſermonis exemplum his verbis Curtius reliquit, praeter alias imprimis hac virtute commendandus. CELLAR.

Quaeſtioni] Id eſt examini tortoris. Cicero pro Mil. c. 21. extr. *facti in equuleo quaeſtio eſt, juris in judicio.* IDEM.

Capite velato] Velabant & operiebant ſe veteres parte

busque adhuc lacrimis, veste ab ore [1] rejecta, [2] ad coelum manus tendens; *dii patrii*, inquit, *primum mihi stabilite regnum: deinde, si de me jam transactum est; precor*, [3] *ne quis Asiae rex sit, quam iste, tam justus hostis, tam misericors victor.*

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *rejectas.* 2 Voss. 2. omittit *ad coel. man. tend.* 3 Fl. Voss. 2. Bong. *ne quis potius.*

parte vestis, vel propter sacra, vel ob desperatam aliquam rem, aut malum. Plaut. Amphitryone 5, 1, 41.

Invocat deos immortales, ut sibi auxilium ferant,
Manibus puris, capite operto.

Seneca Herc. Furente versu 355.

Namque ipsa tristis, vestis obductu caput
Velata, juxta praesides adstat deos.

POPMA.

Ad coelum] Veteres orasse manibus ad coelum sublatis, Apulejus in libro de Mundo tradit. *Nam habitus*, inquit, *orantium hic est, ut manibus extensis ad coelum precemur.* Unde Virg. Aen. 1, 97.

Ingemit, & duplices tendens ad sidera palmas,
Talia voce refert.

& Aen. 11, 688.

- - - *coelo palmas cum voce tetendit.*

Idem 111, 264.

- - - - - *passis de litore palmis*
Numina magna vocat.

POPMA.

Dii patrii] De his vide Brisson. l. 11. de regn. Perf. à principio.

Justus hostis] Non qui jure gerit bellum, sed pro miti & clementi, ut eleganter apud Latinos haec vox sumitur. Terent. And. Act. 1. sc. 1. vs. 9. *quam tibi justa & clemens fuerit servitus.* Nepoti Miltiad. c. 8. *Tyrannus Justus* dicitur qui *summam potestatem bonitate erat consecutus.* sic apud Ovid. l. IV. Metam. vs. 671.

- - - - *injustus jusserat Ammon,*

i. e. severus & immitis.

CAPUT XI.

Pacem tertio quaesitam Darius non impetrat. imo ad deditionem, aut ad bellum, ab Alexandro provocatur.

Itaque quamquam [1] pace frustra bis petita, omnia in bellum consilia converterat; victus tamen continentia hostis, ad novas pacis conditiones ferendas decem legatos cognatorum principes misit: quos Alexander consilio advocato, *introduci* jussit. E quibus maximus natu; *Darium*, inquit, *ut pacem* [2] *à te jam hoc tertio peteret, nulla vis* [3] *subegit: sed justitia &* [4] *continentia expressit. Matrem, conjugem,* [5] *liberosque ejus,* [6] *nisi quod sine illo sunt, captos esse non* [7] *sensit: pudicitiae earum quae supersunt,* [8] *curam haud secus quam parens agens,* [9] reginas *appellas: speciem* [10] *pristinae fortunae retinere pateris. Vultum tuum video, qualis Darii fuit, quum dimitteremur ab eo: & ille tamen uxorem; tu hostem luges. Jam in acie stares, nisi cura*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. *frustra pace.* 2 Voss. 2. *à te tertio quaereret* alii *à te jam tertio pet.* 3 Voss. 2. *obegit.* 4 Voss. 2. & vulgo *continentia tua.* 5 D. Pal. Voss. 2. *liberos.* 6 Voss. 2. omittit *nisi quod sine illo sunt.* 7 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *sensimus.* 8 Voss. 2. *curas.* 9 Pal. 1. *reginam.* 10 Voss. 2. *fort. prist.*

Pace bis petita] Primum post pugnam Issicam l. IV. c. 4. iterum capta Tyro l. IV. c. 5. RADERUS.

Consilio advocato] Consiliariis, ut etiam l. IV. c. 13, 3. *consilium adhibet, quid optimum factu esset exquirens.* IDEM.

Jam hoc tertio] Non adverbium est *tertio*, sed subauditur nomen sexti casus, *loco, tempore,* aut *numero.* GRONOVIUS. l. 11. obs. c. 8.

Non sensimus] Vulgo, *non sensit*, ut ad Darium referatur. & quid ni ita legatur? MODIUS.

Agens] Acidalius malebat, *agis*, ut omnia sint eodem flexu. FREINSH.

Vultum tuum video, qualis Darii] Luctum adhuc prae se ferebat, qui tanquam inter necessitudines suas fleverat c. 10. num. 23. CELLAR.

Luges] At Diodorus XVII, 54. uxorem Darii vult exstinctam post hanc legationem, vel certe inter eam: eoque nullo verbo ejus meminit, dum exponit mandata legatorum. FREINSH.

cura te ſepulturae ejus moraretur. [1] *Et quid mirum eſt, ſi tam ab amico* [2] *animo pa-*
5 *cem petit? quid opus eſt armis, inter quos odia ſublata ſunt? Antea imperio* [3] *tuo deſti-*
nabat [4] *Halyn amnem, qui* [5] *Lydiam terminat.* [6] *Nunc, quidquid inter Helleſpontum*
6 *& Euphraten eſt, in dotem filiae obfert, quam* [7] *tibi tradit: Ochum filium, quem ha-*
bes, pacis & fidei obſidem retine: matrem & duas virgines filias redde: pro tribus cor-
7 *poribus* [8] *triginta millia talentum auri precatur accipias. Niſi moderationem animi tui*
notam haberem; non dicerem hoc eſſe tempus, quo pacem non dare ſolum, ſed etiam
8 [9] *occupare deberes. Reſpice, quantum poſt te reliqueris: intuere, quantum* [10] *petas!*
Periculoſum eſt praegrave imperium: [11] *difficile eſt continere, quod* [12] *capere non poſ-*
9 *ſis. Videſne, ut navigia,* [13] *quae modum excedunt, regi nequeant? Neſcio, an Darius*
ideo

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *ecquid.* 2 Mer. omittit *animo.* 3 Fl. Leid. & editt. pleraeque *tuo finem deſtinabat* Voſſ. 2. *imp. tuo Eufraten.* 4 Ald. Col. Mer. Frob. Baſ. *Alym* D. Leid. Voſſ. 2. *Alim* Lugd. Amſt. *Alyn.* 5 Fl. Leid. *Ludiam* Voſſ. 2. *Lidiam.* 6 Pal. 1. *hinc.* 7 Pal. 1. *tibi tradit Ochum.* 8 B. 1. *III talentum* P. *talentorum* Mer. *trigeſimum talentum.* 9 Voſſ. 2. *occupares* omiſſo *deberes.* 10 Fl. *potes.* 11 Bong. Fl. Leid. *difficile enim eſt.* 12 Pal. 1. *carere.* 13 Pal. 1. *quemadmodum.*

Obfert. Tibi tradit] Ita correxi haec ex membranis, vulgo, *offert, quam tibi tradit. Ochum filium* &c. ineptiſſime, ſed nec illud mihi placet. MODIUS. *In dotem filiae obfert. Tibi tradit Ochum filium, quem habes, pacis & fidei obſidem retine. Matrem &c.* Placuit Modio ſic edere: cui vulgatum viſum ineptiſſimum. Mihi contra tolerabile, quod in aliis: nihil hoc ineptius, quod ſubſtituit. Etenim quid eſt, *Tibi tradit, quem habes?* Si habet jam alter, quid alter tradat? Exemplaria reliqua vulgo: *in dotem filiae offert, quam tibi tradit. Ochum filium quem habes,* &c. Amplector. filiam in matrimonium nempe tradit. Si quid omnino mutandum tamen, aliud quidvis potius admittam prae Modiano. Vel ſcribe: *in dotem filiae offert. Tibi credit Ochum filium, quem habes: pacis & fidei obſidem retine: matrem,* &c. Vel: *in dotem filiae offert, tibi cedit. Ochum filium,* &c. quod firmari videatur Alexandri reſponſo: *Hinc me depellite, ut ſciam veſtrum eſſe, quod ceditis.* Me tamen in vulgari juvet conquieſcere. ACIDALIUS. *Quam* intellige filiam, fruſtra haec mutatum ivit Modius. FREINSHEMIUS.

Pro tribus corporibus] Pro tribus *hominibus*, ſive ut noſtrates non ſatis Latine dicunt *perſonis*, Synecdoche. Seneca quoque Epiſt. 90. pro integro animali uſus. *Mutis*, inquit, *gregibus, aut maxima corpora praeſunt, aut vehementiſſima. non praecedit armenta degener taurus* &c. CELLAR.

Triginta millia talentum] Diodorus XVII, 54. tria millia, Plutarch. vero cap. 51. 10000. talentum oblata fuiſſe auctor eſt, non adjecto, auri vel argenti. Unde Budaeus lib. IV. de Aſſe, corruptum eſſe hunc locum putat, aut certe *argenti* legendum; non *auri*, quod nullae opes eam ſummam aequare poſſint. Verum, cum varia genera talentum ſint, non ejuſdem pretii; & immenſae fuerint Perſarum opes, longa jam aetate cumulatae, vulgatam lectionem veterum codicum auctoritate confirmatam ſervavimus. POPMA. Leg. *tria millia*, ut Diodorus habet, quod & probat Glareanus. nam 30000. nimis amplus numerus, licet defendat Popma. Sed & amplior in Valerio Max. VI, 4. extr. *decies centum millia.* Puto τὸ *centum* abundare. *Decem millia* quoque habet Arrianus III, 5. Scriptores autem haec referunt ad ſecundam Darii legationem ad Alexandrum, cum tertia ſit: prima l. IV. c. 1. ſecunda l. IV, 5. haec eſt tertia, unde & legatus Darii ad Alexandrum: *Darium, ut pacem à te jam hoc tertio peteret, nulla vis ſubegit.* LOCCENIUS.

Non dicerem] Vir doctiſſimus mihique longe amiciſſimus expunctum ibat negativam: ego puto neceſſariam. Idque evidens eſt ex iis quae ſequuntur. ſi enim legas *dicerem*, certe intelligeres eum non fuiſſe tam operoſe dicturum, ut vero facit, per omnem reliquam orationem. Senſum eſſe credo: Niſi ſcirem moderationem tuam, nollem verba tecum hac de re facere, quippe conſtaret, apud animum ambitione & cupidine praecipitem nihil me profecturum. at cum ita moderatus ſis, ſpes eſt, ſi monearis & docearis fortunam non amplius eſſe tentandam, locum te daturum eſſe meis adhortationibus. Ideoque loquar apud te, ut hominem moderatum, quod apud alium, qui ita comparatus non eſſet, non facerem. Retinenda igitur hic eſt particula *non*, quam contra obiter inducendam eſſe moneo apud Hirtium de bello Alexandr. cap. 70. in his: *neque provinciarum publicas injurias condonare iis poſſe, qui non fuiſſent in ſe officioſi.* Vult enim dicere quod apud Juſtinum XXXI, 7, 5. Scipio: *privata beneficia à publicis ſecreta eſſe.* FREINSH.

Periculoſum eſt praegrave imperium: difficile eſt continere, quod capere non poſſis] Neſcio an fruſtra malim *praegrande.* Cauſſam quidem habeo verba, quae

ideo tam [1] *multa amiserit, quia nimiae opes magnae jacturae locum faciunt. Facilius* [2] *est quaedam vincere, quam tueri: quam hercule expeditius manus nostrae* [3] *rapiunt, quam continent. Ipsa mors uxoris Darii* [4] *te admonere potest;* *minus* [5] *jam misericordiae tuae licere, quam licuit.* Alexander, legatis *excedere tabernaculo* jussis, *quid* 10 *placeret,* [6] ad consilium refert. [7] Diu nemo quid sentiret ausus est dicere: incerta regis voluntate. [8] Tandem Parmenio, [9] *ante* [10] *suasissem,* ait, [11] *ut captivos* 11 *apud Damascum redimentibus redderes; ingentem pecuniam* [12] *potuisse redigi ex* [13] *iis, qui multi vincti virorum fortium* [14] *occupaverant manus. Et nunc magnopere* [15] *censerem,* 12

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. omittit *multa.* 2 Fl. Leid. Pal. 1. Bong. omittunt *est.* 3 Voss. 2. *capiunt.* 4 D. Fl. Leid. Voss. 2. *admonere te.* 5 Voss. 2. *jam nunc.* 6 Alii *ad concilium.* 7 Voss. 2. *Tum.* 8 Voss. 2. *tum.* 9 Fl. Leid. Voss. 2. *antea.* 10 P. *suasisset.* 11 Ald. *aut.* 12 Voss. 2. *posse.* 13 Fl. Leid. Voss. 2. Mer. *his.* 14 D. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *occuparant.* 15 Fl. Leid. D. Bong. *censere.*

quae subjiciuntur, *capere,* & *continere:* quibus magnitudo potius respicitur quam pondus. Etiam ipsa probare comparatio videtur: *vides ne ut navigia quae modum excedunt, regi nequeant?* quae tamen ambigue trahi pariter ad gravitatem potest. ACIDALIUS. *Periculosum est,* &c., Sic Apulejus Apolog. *Immodicae divitiae, velut ingentia & enormia gubernacula facilius mergunt quam regunt.* Tum *omnibus ad vitae munia utendis, quicquid aptam moderationem supergraditur, oneri potius quam usui exuberat.* quod Curtius mox ita exprimit: *Nimiae opes magnae jacturae locum faciunt.* Et Phaedrus fab. 38. *Magnae periclo sunt opes obnoxiae.* LOCCENIUS. Cicero pro Dejot. c. 13. *Antiochus Magnus ille rex Asiae, cum posteaquam à Scipione devictus, Tauro tenus regnare jussus esset, omnemque hanc Asiam, quae est nunc nostra provincia, amisisset, dicere est solitus, benigne sibi à populo Romano esse factum, quod nimis magna procuratione liberatus, modicis regni terminis uteretur.*

Facilius est quaedam vincere] Illud *quaedam* mihi admodum suspectum est. Quaenam illa *quaedam?* & si certa aliqua, cur non adjicit? intererat enim sententiae integritatis, ut sciretur, ne si alterius essent generis, de quibus hic agitur, sententia illa evaderet frustranea: sed & vulgo alii, cum similia proferunt, nullam adhibent distinctionem, quod ex Floro, Ovidio, aliis, Freinshemio laudatis patet. Itaque eo inducor, ut existimem scripsisse Curtium; *facilius est quidem vincere,* ita enim eleganter usurpat alibi quoque illud *quidem,* ut paullo ante. *Odisti me non quidem provocatus.* SCHEFFER. Livius l. XXXVII. c. 35. *Parari singula adquirendo facilius potuisse, quam universa teneri posse.* CELLAR.

Tueri] Lipsius Polit. IV, 9. hunc locum citans scribit *tenere,* ex memoriae, ut opinor, lapsu. Sed ad sententiam eamdem pertinent, quam & Florus firmat II, 17, 8. *Plus est provinciam retinere, quam facere.* ubi nota nostra. caussam ejus aliquam ostendunt illa Ovidii de arte II, 21.

Non minor est virtus, quam quaerere, parta tueri:
Casus inest illic; hic erit artis opus.

Aelianus Hist. var. IV, 14. elegantem similitudinem excogitavit de pecuniae adquisitione & custodia, quae pari ratione ad regnum transferri potest. *Quemadmodum,* inquit, *echinum, sic etiam nummos capere facilius est, retinere vero difficile.* FREINSH.

Ante suasissem] Evidens est, quamquam non omnibus, recte censuisse Budaeum de Asse pag. 165. orationem hanc oblique referri à Curtio, ut ostendit indubitabili argumento n. 13. hoc capite, & vero hic ipse, in voce *potuisse:* legique debere: *Ante suasisse,* & convenienter in seqq. *redderet: censere: permutet.* Non accedo Acidalio qui legit, *Et ante.* Vide etiam Varias Lect. quae nonnihil hic juvant. FREINSH. Recte Budaeus & Freinshemius censent, *suasisse.* item in sequentibus, *redderet,* & sic deinceps scribendum *Macedoniam quoque respiceret.* Puto autem totum locum ita esse formatum olim; *Tandem Parmenio ante suasisse se ait, captivos apud Damascum redimentibus redderet.* nam libri veteres quidam illud *ut* non agnoscunt, sed pro eo habent *aut,* quod ex *ait* deformatum. SCHEFFER.

Occuparent] Editi *occupaverant,* verum si dicendum est hercule, nec illud *multi vincti* satis probum mihi videtur, quid dicam tamen aliud nescio. MODIUS. Modio non probum satis illud *multi vincti,* nec quod dicat tamen habet. Ego etiam dubito, an non scribendum potius, *qui simul vincti,* expedito magis & claro sensu illo. qui nunc vincti occuparent, & quasi vincirent simul illorum manus, qui in custodiis dediti nihil adjuvare ulla opera possent ipsum bellum. Ita vinctos illos aliud esse nihil, nisi vincula suorum custodum, certe impedimenta, per quae non liceret alibi melius uti strenua virorum fortium manu. sit tamen haec sententia ipsa & ex recepta lectione. quam parum nunc abest, quin esse veriorem, & retinendam censeam. Latet fortasse vis ejus in oppositione, qua *multi* illi non invenuste opponantur *uni* isti *anui & duabus puellis,*

 de

rem, ut unam anum, & duas puellas, itinerum agminumque impedimenta, [1] *triginta* 13 *millibus* [2] *talentis auri* [3] *permutes.* [4] *Opimum regnum* [5] *occupari posse conditione, non bello: nec quemquam alium inter Istrum & Euphraten possedisse terras ingenti spatio intervalloque* [6] *discretas. Macedoniam quoque* [7] *respiceret potius, quam* [8] *Bactra &* 14 *Indos* [9] *intueretur.* Ingrata oratio regi fuit. Itaque, ut finem dicendi fecit; *& ego,* inquit, [10] *pecuniam quam gloriam mallem,* [11] *si Parmenio essem. Nunc Alexan-* 15 *der, de paupertate securus sum: & me non mercatorem memini* [12] *esse, sed regem. Nihil quidem habeo venale; sed fortunam meam utique non vendo. Captivos si placet reddi;*

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *XXX* Fl. Leid. *XXXB.* Voss. 2. *triginta millia talenta auri per opim.* Col. Bas. Mer. omittunt *millibus.* 2 Voss. 2. *talenta* B. Fl. Leid. Lugd. Amst. *talentum.* 3 D. Bong. Voss. 1. *permutet.* 4 Voss. 2. *per opimum.* Alii *optimum.* 5 Bong. D. Fl. Leid. *occupare* Col. Mer. Bas. *occupare se.* 6 Fl. Leid. Voss. 2. Ald. Col. Mer. Bas. Lugd. *desertas* Frob. *disertas.* 7 Fl. Leid. Bong. *pot. resp.* Lugd. Amst. *potius respiceres.* 8 Voss. 2. semper *Batra.* 9 Voss. 2. *tueretur* Amst. Lugd. *intuereris.* 10 Mer. *si pecuniam.* 11 D. Fl. Leid. *Parmenion* Mer. omittit *si.* 12 Lugd. Amst. omittunt *esse.*

de quibus mox subinfertur. atque hoc sane placet, quod ipsum ut placeat, clareatque magis, addendam initio copulam ajo, quae totam comprehensionem in hunc modum nectat. *Tandem Parmenio, & ante suasissem ait* &c. huic enim respondet deinceps: *& nunc magnopere censerem.* Aptandae igitur & distinctiunculae. quod per se quilibet jam poterit, ne longa nos otiosaque verborum serie chartam occupemus. ACIDALIUS. *Qui multi vincti.* Non immerito hic offendunt viri docti. mirum enim, si Curtius ita scripsit. Acidalius aliquando volebat; *simul vincti.* ego faciebam *qui inulti,* ita transpositis vocibus; *qui vincti viror. fort. manus inulti occup.* LOCCENIUS. Dubius locus Modio & Acidalio, ille nescit quid emendet; hic pro *multi vincti* reponit *simul vincti,* caute tamen, quod Curtius multos opponat tribus. itaque idem omnibus exemplaribus loquentibus servo *multi vincti,* suadetque Acidalius retinenda. Sed quid tamen aptius conjici potest: duo illa *multi vincti* expungenda puta, cum videantur tantum ex ora libri ab aliquo explicationis caussa notata in Curtium irrepsisse. RADERUS. Raderus putat duo verba *multi vincti* ex ora libri ab aliquo explicationis caussa notata, in Curtium irrepsisse. Idem tamen cum Acidalio dubitat retineri posse vulgatum. quod ibi *multi* videantur opponi *tribus corporibus;* de quibus nunc agitur. Ego suspicor librarios pro *vincti,* quod fortasse non bene expressum erat, putasse scriptum fuisse *multi,* idque deinceps peperisse variam lectionem, quae postea à describentibus addita sit verae. Sensum tamen videre facile est, idque sufficit. FREINSH. *Qui multi vincti.* Viri fortes, quorum usus poterat esse in bello, custodiendis captivis distinebantur. Sic sensus facilis & expeditus est, non autem verba Curtii, quem ita scripsisse, *qui multi vincti &c.* nemo crediderit, nisi cui elegans illius stilus ignotus est. Freinshemius bene suspicatur *multi* additicium esse, & dempta illa voce salva & sana sunt omnia. CELLAR.

Forte *inutiles.* HEINSIUS. Addimus & aliud forte: *ut ut vincti,* quam conjunctionem etsi nusquam geminet noster, eadem tamen vi significationis imbuit l. VII, 8, 21. *nam ut major fortiorque sis quam quisquam, tamen alienigenum dominum pati nemo vult.*

Desertas] Non injuria suspecta mihi vox *desertas:* nec scio tamen satis, quam reponam, cogito *dissitas,* item *disseptas,* itemque *discretas,* una harum non dubie vera. Quam mallet quisque sibi legat; vel aliam ipse inveniat magis commodam, si potest. ACIDALIUS. Locus merito suspectus Acidalio, &. mihi fuit prius quam Acidalium inspicerem, conjectat ille vel *dissitas* vel *disseptas,* vel *discretas,* quod ultimum proximum ductui literarum arripui & ipse conjeci. RADERUS.

Macedoniam quoque respiceres potius] Sic membranae. excusi libri: *Macedoniam quoque respiceret potius, quam Bactra & Indos intueretur.* Male. ut & praecedentia evincunt, & Gualterius satis ostendit. MODIUS.

Si Parmenio essem] Hoc inter apophthegmata Alexandri, maximi regum, dictum plane regium à Plutarcho cap. 51. & Apophth. cap. 38. Arriano II, 5, 2. Diod. XVII, 54. relatum. Val. Maximus VI, 4, 3. ext. vocat *vocem, nobiliter editam:* item *vocem duabus victoriis respondentem, dignamque cui tertia, sicut evenit, tribueretur.* Injuriam Plutarcho facit Patricius de Regno VIII, 20. ubi de fide agit: Dum quasi ex eo, scribit Alexandrum hoc respondisse Parmenioni *suadenti quippiam quod praeter fidem esset.* & subjungit plura in hanc sententiam. Melius Amiratus Differt. polit. V. 10. qui hoc refert inter exempla, quibus adstruit, *non eadem omnibus decora esse.* Imitatus autem videri possit Alexander Callicratidam Lacedaemonium, cui cum ex consiliariis Cleander quidam diceret, *Ego hoc facerem, si tu essem? & ego, inquit, si tu.* Plutarch. Apophth. Lacon. cap. 70. Simile Demosthenis dictum Lucianus in Encomio illius refert: *Ego persua-*

di; honestius dono dabimus, quam pretio remittemus. Introductis deinde legatis ad hunc modum respondit: *Nuntiate Dario*, [1] *[gratiarum actionem apud hostem supervacaneam esse: &] me, quae fecerim clementer & liberaliter, non amicitiae ejus tribuisse; sed naturae meae: [* [2] *nec adversus calamitates; sed adversus hostium vires contendere.] Bellum cum captivis & feminis gerere non soleo. armatus sit oportet, quem oderim. Quod si saltem pacem bona fide peteret; deliberarem forsitan an darem. verum enim vero, quum modo milites meos literis ad proditionem; modo amicos ad perniciem* [3] *meam pecunia sollicitet: ad* [4] *internecionem mihi persequendus est, non ut justus hostis; sed ut* [5] *percussor veneficus. Conditiones vero pacis, quas* [6] *fertis, si accepero; victo-* 16 17 18 19

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Pal. 1. D. & Col. quam Schragius vidit, atque ego nunc comperio Modianam esse, porroque sic citabo Mod. Amst. Lugd. omittunt haec uncinulis inclusa. 2 Iterum Fl. Leid. Mod. Bong. D. Pal. 1. Amst. Lugd. haec omittunt. 3 Pal. 1. *meam modo.* 4 Voss. 2. *interniclionem* Fl. Leid. *internitionem.* 5 Fl. Leid. D. Pal. 1. *perculsor.* 6 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *adfertis.*

suaderi mihi paterer, si Archias essem: sed quia sum Demosthenes, ignosce mihi ô infelix, ad ignaviam non nato. FREINSH.

Nunc Alexander] Haec appendix enervat praecedentis dicti venustatem. IDEM.

Honestius dono dabimus] Pari magnanimitate Pyrrhus apud Ennium lib. VI. de captivis redimendis:

Nec mi aurum posco, nec mi pretium dederitis,
Nec cauponantes bellum, sed belligerantes,
Ferro, non auro, vitam cernamus utreique &c.
Dono ducite, doque volentibus cum magneis Dis.

Et Aeneae suo applicat Virg. Aen. X, 827.

Arma quibus laetatus, habe tua: teque parentum
Manibus & cineri (si qua est ea cura) remitto.

Loquitur de Lauso, cujus cadaver gratis remittit: honestius certe, quam Achilles Homericus. FREINSH.

Nuntiate Dario] Siccine interdum obrepere in probos scriptores glossas, ut nisi manu scriptorum librorum indicio prodantur, convinci falsi, & furtive invasae possessionis aegre possint? vel haec enim quis non hactenus credidit sana omnia, cum hoc modo legerentur? *Nuntiate Dario, gratiarum actionem apud hostem supervacaneam esse, & me quae fecerim clementer & liberaliter, non amicitiae ejus tribuisse, sed naturae meae: nec adversus calamitates, sed adversus hostium vires contendere. Bellum &c.* cui inquam heic vitii aliquid subesse, umquam vel suspicari incidit? & tamen primum illa; *gratiarum actionem apud hostem supervacaneam esse*, mox haec, *nec adversus calamitatem, sed adversus hostium vires contendere* ex Justino hic sunt intrusa. apte quidem fateor, sed tamen fide pessima. MODIUS. *Gratiarum actionem apud &c.* Toto hoc capite irrepserunt Justini verba à Glareano & Junio, aliisque compluribus pro legitimis admissa. In MS. Constantiensi non apparent, & à Modio quoque ut spuria rejecta sunt. vere. nisi Justinus (nam posterior fuit) ex Curtio est ad verbum mutuatus, quod vero simile non est, cum sua ex Trogo acceperit. Nec Gualterus, qui Curtium in carmen (saepius ipsis quoque Curtii verbis in numerum coactis) transtulit, haec pro Curtianis agnovit. RADERUS. Ea igitur insiticia quo dignosci possint à genuinis & legitimis, uncis includi curamus. FREINSH.

Calamitates] Quid de hoc loco senserim notatum est ad Justin. l. XI, 12, 13. Non vult Alexander durus esse in hostem, qua calamitosus est, sed qua superbus & viribus minax. Denique paratus est, ut Virg. Aen. VI, 858.

Parcere subjectis, & debellare superbos.

Quem sensum amplectitur, qui olim *caritates* legebat: suffragantibus mihi, praeter eam rationem, quod *caritatum* nomine venirent utique & adulti liberi, quibus arma in se ferentibus haud equidem pepercerit Alexander. praeterque omnium codicum consensum, etiam Liv. XLII, 8. *Claram victoriam vincendo oppugnantes; non saeviendo in adflictos, fieri.* Istud *calamitates* accipiendum non absolute, sed cum voce sequente *hostium.* Se contendere, non adversus calamitates hostium, sed adversus eorumdem vires. Justinianus plane loquendi modus. nec enim usquam Curtio similis. FREINSH.

Et feminis] Vide Grotium de jure Belli l. III, 11, 9. Gentil. II, 21. & Clapmar. Arcan l. V, 7. FREINSH.

Armatus sit oportet] Livius V, 27. *Arma habemus non adversus eam aetatem, cui etiam captis urbibus parcitur; sed adversus armatos.* Item XXVIII, 23. *Jure belli in armatos repugnantesque caedes edebatur.* Tacit. I, 59. *Non enim se proditione, neque adversus feminas gravidas; sed palam adversus armatos bellum tractare.* FREINSH.

Amicos] Philippum medicum videtur intelligere, ac Sisenem. l. III. c. 6. & 7. CELLAR.

Percussor veneficus] Inferenda copula, *ut percussor, & venef.* [Idem ego conjeceram] nisi iterandum potius ipsum *ut.* Nam diversi veneficus & percussor, & utrumque increpat Darium di-

victorem eum faciunt. Quae post Euphraten sunt, [1] *liberaliter donat: ubi igitur me* [2] *adfamini? nempe ultra Euphraten sum. summum ergo dotis quam promittit terminum* 20 *castra mea transeunt. Hinc me depellite, ut* [3] *sciam vestrum esse*, [4] *quod ceditis. Eadem* [5] *liberalitate dat mihi filiam suam: nempe quam scio alicui* [6] *servorum suorum nu-* 21 *pturam. multum* [7] *vero mihi praestat, si me Mazaeo generum praeponit! Ite, nuntiate regi vestro; & quae amisit, & quae adhuc habet, praemia esse belli:* [8] *hoc regente utriusque terminos regni, id quemque habiturum, quod proximae lucis adsignatura fortuna*

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *liberalitate* B. 1. *liberalitati* Ald. *liber. don. u. i. m. a. nempe obliti estis nam ultra Euph. sum* D. pro *liberaliter* habet *liberalitate* reliqua margini addita hoc modo. *ubi igitur me adfatis, nempe obliti estis, nempe ultra Euph. sum* & sic habent etiam Codd. Fl. & Leid. At Voss. 2. Col. Mer. Frob. Bas. *assamini? nempe obliti estis nempe ultra.* 2 Fl. Leid. Bong. *adfatis.* 3 Voss. 2. *sentiam.* 4 Fl. Leid. F. P, *quo ceditis* Mer. *quod creditis.* 5 Col. Mer. Bas. *libertate.* 6 Bong. *servorum suorum ejus* Ald. Col. Mer. Frob. Bas. *suorum servorum.* 7 Voss. 2. omittit *vero.* 8 Alii *hoc repente* B. 1. *hoc regem te* Pal. 1. *hoc regem esse & utr.*

versa caussa: percussorem, quia milites; veneficum, quia medicos sollicitaret. Ac vide ne pro *amicos* hic plane scribendum etiam *medicos*: de quo non pugnabo tamen. ad Philippum certe medicum, sed eundem & amicum, respicitur, quem pecunia ingenti à Dario corruptum Parmenio lib. III. regi nuntiabat: quod ad milites, hi & alias alii, & nunc paullo ante Graeci literis tentati, non ut proderent modo, sed etiam vel interficerent. ACIDALIUS. *Et* inseruit Acidalius sensu postulante. nam *Percussor* ad milites sollicitatos pertinet, *Veneficus* ad Philippum medicum. CELLAR.

Liberaliter donat] Haec ironice dicta accipe: idemque eorum sensus est cum eo quem expressit Justinus XI, 12, 4. *sua sibi dari.* Athenienses apud Thucyd. IV, 20, 11. negant Boeotiorum esse agrum, quem ipsi armis obtinerent Atticis. Sic Archiepiscopus Nicaeae Nicolaus τὴν ἀνάγκην ἐς τὸ φιλότιμον διατίθησι, quae defendi non poterat urbe Andronico ultro dedita. Nicetas in Andronico. FREINSH.

Ubi igitur me adfamini? nempe ultra] Etsi nihil aliud toto hoc libro emendassem, tamen operae pretium fecisse mihi viderer: adeo corrupte haec vulgo ita legebantur: *ubi igitur me adfamini? nempe obliti estis. nam ultra Euphratem sum.* O! sed moderabo me verbis, & quod in veteri libro erat perscriptum, apponam, sic igitur ille: *ubi igitur me affaris? nempe obliti estis. nempe ultra Euphratem sum.* pessime quidem, sed tamen unde satis apparet, illud *obliti estis* à glossa manare. MODIUS. *Nempe ultra Euphratem sum.* Haec oratio non respondet reliquo vigori. Veteres quidam habent ita: *ubi igitur me adfamini? nempe obliti estis, nam ultra Euphratem sum.* Item *u. i. m. adfamini? nempe obliti estis. nempe ultra E. s.* ex quibus conjicio scripturam veram ita habuisse. *Ubi ergo me adfamini? nempe obliti estis. summum ergo dotis &c.* illud *sum* post *Euphratem* in vulgatis natum ex initialibus literis sequentis vocis *summum.* Verba autem *nempe ultra Euphratem* sunt ex glossa, qua quis sensum interrogationis, *ubi igitur me adfamini* explicaverat. SCHEFFER. Lego *ubi igitur me adfamini, nempe, quod obliti estis, ultra Euphraten.* HEINSIUS.

Eadem libertate dat mihi filiam suam: nempe quam scio alicui servorum ejus nupturam] Typographicum puto saltem mendum *libertate* pro *liberalitate.* Nam sic libri alii habent, recte. Praecessit: *Quae post Euphratem sunt, liberaliter donat.* Utrumque εἰρωνικῶς. Iidem etiam libri melius *scit*, ubi Modiani *scio*: quod nec opinor operarum σφάλμα. Tu corrige, qui vides vel à proximis verbis id flagitari: *Multum vero mihi praestat, si me Mazaeo generum praeponit.* ACIDALIUS.

Scio alicui servorum ejus] Impressi, *quam scit alicui servorum suorum nupturam.* facessant solita, dum meliora. MODIUS. *Scit*, quod etiam Tellierius tenet, elegantius est, quam vulgare *scio*, ceterum in barbaris regnis principes quoque & satrapae servi sunt, & à domini arbitrio pendent. CELLAR.

Servorum] Sic appellat Persicos proceres à re ipsa, quam licet & alias certam, ex lepida narratione colliges, quae est apud Victor. de Caesar. cap. 5. *Legatus Parthorum* ad Neronem, *forte inter epulas, aulicis, uti mos est, canentibus, cum sibi citharistam poposcisset; responso dato, liberum esse, adjecerat: sumeret ipse quem vellet è suis, ostentans qui convivio aderant, quod liber sub imperio nullus haberetur.* Idque notum est & hodie de Imperiis ad Orientem: quorum reges subditis utuntur in modum mancipiorum. Quod aliter apud Romanos se habuisse, ostendit Piso apud Tacit. II, 57, 6. & H. I, 16, 7. memorabilibus his verbis Galba: *Neque enim hic, ut in ceteris gentibus quae regnantur, certa dominorum domus, & ceteri servi: sed imperaturus es hominibus, qui nec totam servitutem pati possunt; nec totam libertatem.* FREINSH.

Hoc regente, utriusque terminos] Leviter interpunctum peccat in Modianis, quod tolle, ut jungantur *hoc regente utriusque terminos.* Qui de regno certant, eorum fines belli fortuna regit. ACIDALIUS. *Hoc regente. Hoc*, id est bello, *regente*, id est

tuna est. [[1] *Et me in Asiam non venisse, ut ab aliis acciperem; sed ut aliis darem.* 22 *Si* [2] *secundus, & non par mihi vellet haberi; facerem forsitan quae petit. ceterum, nec mundus duobus solibus potest regi: nec duo summa regna salvo statu terrarum potest habere. Proinde aut deditionem hodie, aut in crastinum bellum paret: nec aliam sibi* 23 *quam expertus est, polliceatur fortunam.*] Legati respondent; *quum bellum in animo* 24 *sit, facere eum simpliciter, quod spe pacis non* [3] *frustraretur. ipsos petere,* [4] *quamprimum dimittantur ad regem: eum quoque bellum parare debere.* Dimissi nuntiant, *adesse certamen.*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Bong. Mod. Pal. 1. D. Lugd. Amst. omittunt *& me* usque ad *polliceatur fortunam.* 2 Voss. 2. *secundus tamen.* 3 Ald. Col. *frustrarentur.* 4 Fl. Leid. Bong. Pal. 1. *ut quamprim.*

est determinante, definiente terminos. Solet quippe illud *regere* sic sollemniter de finibus usurpari. quod ex titulo *de finibus regundis* apertum est. SCHEFFER. *Hoc regente utriusque terminos regni.* Quam longe à Curtiana venustate abest illud: *bellum regit utriusque terminos regni!* igitur intrepide lego, *urgente*, quam vocem saepe noster eodem sensu adhibuit. En l. III, 5, 10. *Animum regis aegritudo corporis urgebat.* III, 7, 13. *Cum tot curis apparatuque belli regem videret urgeri.* l. VI, 1, 11. *Laconum acies pedem referre coepit, urgente hoste, ac apertius fugere.* addatur l. VIII, 4, 15. l. IX, 5, 16. l. IX, 9, 9. & 16. l. III, 8, 27. l. III, 11, 6. & 13. Sic l. V, 3, 11. *anceps oppidanos malum urgebat.* Et l. V, 9, 4. *Pertinax fortuna Persas urgere non desitit.* Pariter l. IX, 10, 7. *Ceteros ipse rex, & ab alia parte Leonnatus urgebant.* Ita enim omnino ibi legendum pro *urebant*, ut l. IX, 5, 16. qui locus est παράλληλος. Non desunt gemina aliorum auctorum exempla, maxime Virgilii, quae omnem mihi dubitationem eximunt. Verum cumulare talia nolo: nisi forte solus audiendus est Cicero l. IX. Fam. ep. 1. *Tot*, inquiens, *tantisque rebus urgemur, ut nullam allevationem quisquam sperare debeat.* Idem l. II. de Offic. c. 14. *Qui potentis alicujus opibus circumveniri urgerique videatur.* Ciceronis mentio me alius mendae admonet, quam in ejus Orat. pro Ligario c. 7. feliciter sustulit Freigius. *Scio igitur*, inquit, *Tuberonem domi manere voluisse. Sed ita quidam urgebant &c.* Male vulgo legitur, *agebant.* HEUMANN. Parerg. Crit. p. 105.

Et me &c.] Haec inclusa peregrina sunt, & omnia de verbo ad verbum Justini lib. XI. c. 12. Et non vobis, nebulones, praepostere munificos istos articulos praetruncari continuo jubetis. MODIUS.

Ut ab aliis acciperem] Seneca epist. LIII, 10. *cuidam civitati partem agrorum, & dimidium rerum omnium, promittenti*; respondisse refert Alexandrum: *Eo proposito veni in Asiam, non ut id acciperem quod dedissetis: sed ut id haberetis, quod reliquissem.* Pertinet huc Caesar de bel. Civ. III, 10. negans *esse usurum conditionibus pacis eum, qui superior videretur: neque fore aequa parte contentum, qui se omnia habiturum consideret.* Idem apud Hirt. de bel. Hisp. cap. 13. Cordubensibus *respondit, se conditiones dare, non accipere, consuevisse.* Atque eodem modo Helvetii, de quibus Caesar. bel. Gal. I, 14. FREINSH. Scribit Freinshemius ad lib. VI, 5, 6. se putare his verbis unum excidisse, & ita hunc locum legendum: *ut ab aliis leges acciperem.* Quod N. Heinsius ad marginem hoc loco etiam adnotaverat.

Facere eum simpliciter] Ingenue, sine dolo. Phaedrus l. III. f. 8, 7. *canis simpliciter.* CELLAR. Immo quod paullo ante n. 18. dixit *bona fide*; *si bona fide pacem peteret.* sic. l. VII, 2, 10. *erit hoc simpliciter etiam mihi reconciliati animi tui pignus.*

CA-

Caput XII.

Ad proelium dum Persarum ingens exercitus paratur, Macedones Panico quodam defuncti terrore, arma alacriter capessunt.

1 Ille quidem confestim Mazaeum cum tribus [1] millibus equitum, ad itinera, 2 quae [2] hostis petiturus erat, occupanda praemisit. Alexander, [3] corpori uxoris [4] ejus justis [5] persolutis, omnique graviore comitatu intra eadem munimenta 3 cum modico praesidio relicto, ad hostem contendit. In duo cornua [6] diviserat peditem; [7] in utrumque latus equite circumdato: [8] impedimenta sequebantur 4 agmen. Praemissum deinde [9] concitis equitibus [10] Menidan jubet *explorare*, *ubi*

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Bong. *equit. mill.* 2 Voss. 2. *hospitaturus erat.* 3 Mer. *corporis.* 4 Voss. 2. *Darii.* 5 Fl. *profolutis.* 6 Vulg. *divisa erant* Mer. *diversa erant.* 7 Bong. *utrimque latera* Fl. F. *utrimque lateri* Leid *utrimque latera equitae* Voss. 2. omittit *in.* 8 D. P. *impedimento.* 9 D. P. *cum Scythis* Leid. F. *cum Scitis* Voss. 2. *conscitis* B. 1. *cum scutis.* 10 Sic MSS.

Graviore comitatu] Non gratis additur, *graviorem* comitatum relictum, impedimenta leviora secuta, ut sequitur. RADERUS. Graviorem comitatum interpretor, qui valde moraturus erat agmen, quo numero sunt pecuniae, & quidquid multis jumentis opus habet: item captivorum multitudo. eos enim in quibus plurimum erat momenti, ut matrem, liberosque Darii secum duxisse ex sequentibus patet. FREINSH.

Duo cornua diviserat peditum] Correxi locum ex membranis, ut emendandum ipse quoque judicabis. Vulgo erat; *duo cornua divisa erant peditum, in utrumque latus equite circumdato.* sed quis malum ita loquitur? MODIUS. Correxisse è membranis ait Modius, si credemus adeo correxisse. nam ego priora sic adhuc corrigenda puto: *in duo cornua diviserat peditem.* posteriora nego fuisse corrigenda, *in utrumque latus equite circumdato.* aut certe ajo non necessario fuisse. Nisi enim venusta sic etiam, certe non invenusta, quantumvis idem clamet, quem (malum) ita loqui. ACIDALIUS. Secutus sum Acidalii correctionem. FREINSHEM. *In utrumque latus.* Pulcherrime alter MS. *utrimque latera equite circumdato*, Graecismo usitato. Ita scripsisse Curtium putem. Nam illud vulgatum *in utrumque latus*, nec in Modianis, nec in alterutro nostrum reperitur. GRONOVIUS. Dubitabam tamen leviter, legendumne esset, *utrimque alario equite circumdato.* Bongarsius sic voluit: *utrimque equite circumdato.* bene, si libri patiantur. BLANKARD. Gronovius ita ex MS. restituit Observ. l. 11. c. 8. *& utrimque latera circumdato*, id est circa latera constituto equite. CELLAR.

Praemissum] Sic conjunxi quae male hactenus dividebantur. Vox enim *praemissum* rectius respondet sequenti *Menidam*, quam praecedenti *agmen.* FREINSH.

Cum Scythis] Sic emendo ex eo quod libri habent *concitis*, & Musis gratia, cum bene ita emendo. MODIUS. *Concitis.* Omnia, ante Modianum, exemplaria praeferunt hanc scripturam: Modius reponit, *cum Scythis: sic emendo*, inquit, *ex eo quod libri habent* concitis, *& Musis gratia, cum bene ita emendo.* Modianae emendationi favet MS. Constantiensis & editio Antverpiensis anno 1546. ante Modium vulgata, quae ad oram habet *cum Scythis.* Quid si legas *concitis equis?* ut alibi Curtius loquitur. Quid enim hic Scythae equites, cum nullos in exercitu suo Scythas habuerit Alexander? Lego ergo hoc loco, *Menidas cum equitibus*, erat enim praefectus equitum: vel *concitis equis.* RADERUS. Posset tamen defendi lectio Modiana, nec enim opus est, ut *Scytharum* nomine intelligantur inde oriundi, sed & qui eo armatu utuntur. Sicut reperimus equites *Tarentinos*, sic Astrologis *Chaldaei*, rectoribus elephantorum *Indi* nomen dedere. Alia quoque exempla similia reperies infra ad v, 1, 22. voce *Chaldaei.* De Scythis expresse Aelianus Tact. 11, 13. οἱ δὲ τῶν ἱππέων τόξοις χρώμενοι, ἱπποτοξόται λέγονται: ὑπ' ἐνίων δὲ Σκύθαι. *Equites qui arcu utuntur, equites sagittarii dicuntur; à nonnullis Scythae.* Inter quos tamen fuisse Curtium vix mihi persuadeo, potius, scripsisse *cum citis equitibus.* Sic Plaut. Amphit. 1, 1, 90.

Equites parent citi.

quamquam paullo diverso sensu. propiore Livius XXVI, 15, 9. *eques citus ab Roma venit.* Ovid. Fast. II, 372.

Inde cito passu petitur Lucretia.

Sic Tacit. XIV, 26, 1. FREINSH. Bene illi, qui *concitis equis* restituerunt. HEINSIUS. Sic L. VII, 4, 36. *equo calcaribus concito.*

Nun-

ubi Darius [1] *esset.* At ille, quum Mazaeus haud procul consedisset, non ausus ultra procedere; nihil aliud, quam *fremitum hominum hinnitumque equorum exaudisse* nuntiat. Mazaeus quoque, conspectis procul exploratoribus, in castra se [2] recipit; [3] adventus hostium [4] nuntius. Igitur Darius, qui in patentibus campis decernere optabat; *armari militem* jubet, aciemque disponit. In laevo cornu Bactriani ibant equites, mille admodum; [5] Dahae totidem: & [6] Arachosii [7] Susiique quatuor [8] millia explebant. Hos quinquaginta falcati currus sequebantur. [9] proximus quadrigis erat [10] Bessus, [11] cum octo millibus equitum item [12] Bactrianis. Massagetae duobus millibus agmen ejus claudebant. Pedites [13] his plurium gentium non [14] mixtas, [15] sed suae quisque nationis [16] junxerant [17] copias. Persas dein-

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *consisteret.* 2 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *recepit.* 3 Leid. *adventum.* 4 Leid. Ald. Col. Mer. Bas. *nuncians.* 5 Ald. *Dahae vero* Pal. 1. Voss. 1. 2. Bas. Col. Mer. *Dachae* alii *Dacae.* 6 Pal. 1. *Argichosii* Mer. *Aracosii* alii *Archasii.* 7 Ald. *Susii* Pal. 1. omittit Bong. *Suavique* Fl. Leid. Voss. 2. *Suanique* Voss. 1. *Susanique* Col. *Suevique* Mer. *Suevi* Bas. *Suzii.* 8 Bong. Fl. Leid. Voss. 2. omittunt *millia.* 9 P. ed. Lugd. Roussini *proximus.* 10 Ald. Col. *Bassus.* 11 Pal. 1. *octo millium eq.* P. B. 1. Voss. 1. 2. *octo equitibus* F. *octo millibus equitibus* Leid. *Bes cum octo* Fl. *Bes sed octo equitibus.* 12 Voss. 2. *Batricanis.* 13 F. Pal. 1. *his plurimum* Ald. Col. *plurimum his* Mer. Bas. *plurimi his.* 14 Voss. 2. *mixtos* Bong. Ald. Lugd. *immixtos* Fl. Leid. *inmixtos.* 15 Pal. 1. *se suae.* 16 Voss. 2. *junxerat* & sic Pal. 1. D. Bong. Lugd. Rouss. 17 P. omittit *copias.*

Nuncius] Hoc malui, quam illud *nuncians*, quod membranae laudabant tamen. MODIUS.

Decernere] Dimicare, proelium committere. Vide supra l. III. c. 2, 1. CELLAR.

Aciemque disponit] *Descriptionem aciei post pugnam repertam*, ex Aristobulo refert Arrianus III, 2, 10. ubi vide. FREINSH.

Suanique] Valde vereor, ut satis proba sit haec lectio, etsi à scriptis libris est. Lugdunensem sane scripturam, quae erat *& Arachosii Susiique*, confirmat Arrianus. MODIUS. *Susiique.* Secutus Modium in prima Curtii editione, scripsi *Suanique.* Sed dum volvo scriptores Strabonem, Ptolemaeum, Aethicum, Melam, Plinium, Arrianum, Solinum, & alios, nullos usquam lego Suanos. [apud Plin. tamen VI, 11. & Ptolem. V, 9. sunt *Suani*] Antverpianus Curtius anno 1546. invulgatus, *Susios* in contextu scripsit: in ora *Suavi*, *Suani*, *Suzii.* Beatus Rhenanus ante annos quinque supra centum Argentorati *Suevos* expressit. Quid Suevis cum Indis, Bactrianis &c.? Coloniensis tamen codex vetus etiam *Suevos*, edidit; novus, *Suavos*; novissimus *Susiisque.* MS. Constantiensis *Vanique*, aeque vanum. Ego ex Suanis facio *Susianos*, ut ab regione Susia *Susiani* dicantur, quemadmodum cum Plinio VI, 27. Mela I, 2. appellat. ita syllaba haud dubie interjecta operarum negligentia extrita est. Hos infra V, 3, 16. Curtius ipse *Susianos* appellat. Ex vitiosa illa Argentina editione Aventinus, Bojaricae mirus conditor historiae, occasionem sumpsit fingendi Suevos Germanos fuisse in exercitu: & ulterius progressus Bojos & Noricos Alexandro M. bellum indixisse. *Alexander*, inquit lib. 1. *popularibus nostris etiam imperitis notior est, quam sui reges & imperatores: quorum ne nomina quidem norunt. Saxones & Suevi tum se stipendia fecisse praedicant. Noricos Bojosque eidem bellum indixisse antiquis canitur carminibus.* Et supra: *Ea tempestate Germanos in Asia militasse praeter famam vulgatissimam antiqua carmina, domestica videlicet testimonia, auctorem habeo Q. Curtium, qui inter auxilia Darii Regis Persarum, Suevos commemorat.* RADERUS. Idem Aventinus, eodem mox loco meros Germanos facit eos, qui Macedoniae Regem profligaverunt. Ridicule sane omnium prope nationum historici trahunt ad suam quique gentem, si qua antiquitatis gloriam conciliare posse videantur; aut notam habere virtutis. Ita haec una prope superest aemulatio decoris, ut quam nobis haud audemus tribuere laudem, vel per mendacium majoribus nostris vindicemus. FREINSH. *Bactriani Dahae, Arachosii.* Hi ex ultimis finibus regni Persici ad orientem, *Susii* autem Persis ab occasu adjacent, sive inter Tigrim & Persidem. CELLAR.

Item Bactrianis] Optime ita. impressi antea, *cum octo millibus equitum Bactrianis.* Pessime. MODIUS.

Non immixtos] Iterum impressi, *non mixtas*, ineptissime. MODIUS. Damnat iterum Modius impressos, qui habeant *mixtas*, ineptissime. quomodo tandem hoc vel inepte? inepte membranae potius, nisi scribas etiam *immixtas*, verba enim qui aliter strues, nisi copias junxeris mixtas, sive immixtas? ACIDALIUS. Ego scripturam hanc in variis exemplaribus deprehendo. In editis omnibus antiquioribus. *Pedites his plurium gentium non mixtas, sed suae quisque nationis junxerant copias*, vel *non immixtas.* Modius ex MS. *non immix-*

8 deinde cum [1] Mardis [2] Sogdianisque [3] Ariobarzanes & [4] Orobates ducebant. [5] Illi partibus copiarum; summae Orsines praeerat; à septem Persis oriundus, ad Cy-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. *Margdis* Col. Mer. Bas. Mod. *Marsis.* 2 Voss. 2. *Sodianis.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *Oriobarz.* S. P. *Oriob.* superscripto tamen *a* ut esset *Ariob.* 4 Pal. 1. Bong. *Oriombates* D. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Orionibates* Lugd. Amst. Col. Mer. Bas. *Oriobates.* 5 Vulgo *illis partibus copiarum Orsines p.* Voss. 2. legit *illi partibus copiarum legionis duo summae autem Ors.*

mixtos damnata impressorum lectione emendavit editos. Modio etiam suffragatur Constantiensis codex MS. jam Acidalius damnat MSS. mihi, ut fatear, quod sentio, videtur Modius mulgere hircum, Acidalius supponere cribrum, utraque enim scriptura justa est, & eruditorum, & MSS. codicum. sententia quippe eadem est auctoris, sive legas *non mixtas*, sive *non immixtas*, sive *non immixtos*, attendendum est ad duo nomina *pedites* & *copias* per appositionem accipienda. RADERUS. *Pedites.* Accipe hoc primo casu; ordo est: *Pedites plurium gentium his* (praedictis) *junxerant copias, non mixtas, sed quisque suae nationis* sc. copias. Vides non perinde esse, *non mixtas* quis legat, sive *non immixtos*, quod postremum Modius volebat, merito repugnante Acidalio. Raderus qui utramque lectionem idem velle putat, vocem *pedites* quarto casu accepisse videtur. FREINSH.

Persas cum Mardis] Nescio quid in mentem fuerit Modio, quod hic *Marsos* ex Italia & Appulia accersierit, quodque Acidalii calamus eosdem non in suum locum remiserit. Quid enim hic *Marsi? Mardi* haud dubie reponendi hoc loco: *Mardae* Arriano, Latini *Mardos* dicunt. fuere *Mardi* circa Hyrcanum mare populi, qui per juga Caucasi montis sparsi ad Bactros usque protenduntur, gens fera & sui juris. Plin. l. VI, 16. RADERUS.

Orobates] Hic Arriano III, 2, 8. est Κονδοβάτης. sicut *Orsines* Ὀξίνης, vitiose. nam apud eumdem VI, 5, 19. scribitur Ὀρξίνης. FREINSH.

Illi partibus copiarum] Adhuc impressi, *illi partibus copiarum summae Orsines praeerat.* Quae haec monstra, aut unde? MODIUS. Etiam nunc vulgatos libros acerbo judicio, si judicio tamen, damnat Modius, unde, ait, aut quae haec monstra? *illi partibus copiarum summae Orsines praeerat.* Nescio equidem unde: sed obsecro monstra tu audes ista? Tua magis, quae produxisti è membranis. quae si tibi pro Apolline Delphico semper, age vaticinare indidem, quibus copiarum partibus praefuerit Orsines. Scribunt, *illis.* quibus? inquam ego. nempe quae proxime nominatae, Persis, Mardis, Sogdianis. Abi cum isto oraculo. Non vides datos jam iis ipsis duces Ariobarzanem & Oriobatem? Si id non videras, ipsa te haec verba monere poterant insulsissimae sententiae. Cur enim partibus, & indefinite illis, non uni alicui certae dicatur praefuisse? Verum quid diutius & meo & lectoris otio abutar? Isto meridie clarius est, veram lectionem vulgatorum: qui partibus earum copiarum Ariobarzanem & Oriobatem, summae earumdem diserte praeficiunt Orsinem: aut si non hanc usquequaque veram, certe falsissimam membranarum, quae nec ipsae suis verbis sententiam bonam explicant, & optimam praecedentium implicant, tum universam turbant prorsus & corrumpunt. ACIDALIUS. *Illi partibus.* Merito vapulat ab Acidalio Modius, qui foede corrupit hunc locum, deceptus à nescio quibus manuscr. legit enim: *Illis partibus copiarum Orsines praeerat.* ut verbo dicam, pessime. Sic apud Procop. I. Pers. ἄρχοντες δὲ ἄλλοι τε ἦσαν, &c. στρατηγὸς δὲ εἰς ἅπασιν ἐφεστήκει. FREINSH.

A septem Persis] Cyrus ademptum Medis & Lydis imperium primus in Persidem intulit, cujus successor Cambyses filius à Magis, qui dolo Persarum regnum occupaverant, sublatus est. Septem vero Persae, qui Magos interemerunt, ex primatibus Persarum hi erant. Otanes, Jutaphernes, Gobrias, Megabyzus, Aspathines, Hydernes, & Darius Hystaspis filius, qui postea Oebaris equisonis commento Persarum imperium adeptus est, ut fuse in Thalia refert Herodotus. Strabo etiam l. XV. sic meminit. ὁ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσας αὐτοὺς Κῦρος ἦν. Διαδεξάμενος δὲ τοῦτον Καμβύσης υἱὸς ὑπὸ τῶν Μάγων κατελύθη. Τούτους δὲ ἀνελόντες οἱ ἑπτὰ Πέρσαι Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου παρέδοσαν τὴν ἀρχήν. Ad hunc Cyrum Persarum regem, & septem Persas Orsines genus suum referebat, ut & l. X. Curtius tradit. POPMA. *A septem Persis.* A septem regni Satrapis per stirpem longa serie ductam ortus, quoad Cyrum ipsum Persarum regem primum attingeret. sed qui illi septem Persae fuerint, quod sciam, prodidit nemo. Ipse Pasargadarum Persicae gentis Dynasta per longas temporum successiones accisam provinciam obtinuerat. Arriano *Orxines* dicitur; Latini mollierunt vocem, dixeruntque *Orsines*, in crucem demum actus est. RADERUS. *A septem Persis.* Errat scriptor Explanationum, & nescio quos sibi *septem regni Satrapas* fingit, *per* quorum *stirpem longa serie ductam ortus Orsines, quoad Cyrum ipsum Persarum primum attingeret.* Qua re merito negat, qui illi septem Persae fuerint, quemquam prodidisse. Nec enim de talibus Satrapis sentit Curtius, sed de septem Persis nobilissimo Magicidii facinore decantatissimis. Ab horum aliquo (potest & à pluribus; quid enim vetat cognatione & affinitate fuisse junctos? & vero fuisse, partim scimus) hunc Orsinem

Cyrum quoque nobilissimum regem originem sui referens. Hos aliae gentes, [1] ne [9]
sociis [2] quidem satis notae, sequebantur. Post [3] quas quinquaginta quadrigas
[4] Phradates magno [5] Caspianorum agmine [6] antecedebat. Indi, ceterique rubri
maris adcolae, nomina verius quam auxilia, post currus erant. Claudebatur hoc [10]
agmen [7] aliis falcatis curribus [8] quinquaginta: quis peregrinum militem [9] adjunxerat. Hunc Armenii, quos minores [10] vocant; Armenios Babylonii; utrosque
[11] Belitae, & qui montes [12] Cossaeorum [13] incolebant, sequebantur. Post hos [11]
ibant Gortuae, gentes quidem [14] Euboïcae, Medos quondam sequuti; sed jam de-

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *nec.* 2 Col. Mer. Bas. *satis quidem* Voss. 2. *satis notae quidem.* 3 Pal. 1. *aquas.* 4 Pal. 1. *Pharadates* Ald. Col. Mer. *Bradates* Bas. *Bardates.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. *Caspiorum* Col. *Caspaniorum.* 6 Pal. 1. *antecedebant.* 7 Pal. 1. *alii.* 8 Bong. Voss. 2. omittunt *quinquaginta.* 9 Bong. *adjunxerant.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *appellant.* 11 Ald. Col. Mer. Bas. *Bellitae.* 12 Pal. 1. Voss. 2. Mer. *Cosseorum* Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Col. Bas. *Quosseorum* P. *Segorum* B. 2. *Quosteorum.* 13 Col. Mer. Bas. *incolunt.* 14 Fl. *Euboeiae* Voss. 2. *Roboicae.*

nem vult originem habuisse; sed & Cyrum inter majores suos numerasse: cujus forte filiarum aut neptium aliqua cuidam ex Orsinis majoribus denupserit. Atque ut video, idem de hoc loco sensit Popma. De ratione autem ista loquendi vide nostrum Indicem, in *Numerus integer pro imminuto positus.* Ab iisdem VII. Persis deducebant etiam genus Cappadociae Reges, Diodor. XXXI, 3. & Pontici, Florus III, 5, 1. & Armenii, Strabo lib. XI. f. FREINSH.

Originem sui] Vidi Daviesium ad Caesarem l. 1. de b. Gall. c. 4, 2.

Post quas L. quadrigas Phradates] Valde dubito scripsisse Curtium, nec seorsum memorasse istas quadrigas, sicut fecit alibi. Ut supra: *hos quinquaginta falcati currus sequebantur*, & paullo post: *claudebat hoc agmen aliis falcatis curribus quinquaginta.* Mallem igitur sic legere hoc loco: *post quas quinquaginta quadrigae. Eas Phradates.* Et potest fieri, ut ex male conjunctis duobus vocabulis, *quadrigae eas*, postea sit ortum illud *quadrigas.* SCHEFF.

Phradates] Sic legendum. *Bradates* legitur in quibusdam vulgatis, in aliis *Cradates*, sed perperam. Orsinis enim & Phradatis, quos hic Curtius refert partibus copiarum praeesse, l. X, 1, 35. sic meminit. *Quem Orsines intuens, audieram*, inquit, *in Asia olim regnasse feminas, hoc vero novum, regnare castratum. Hic fuit exitus nobilissimi Persarum, nec insontis modo, sed eximiae quoque benignitatis in regem. Eodem tempore Phradates regnum adfectasse suspectus fuit.* POPMA.

Caspianorum agmine] Maris Caspii accolae. Mela l. III. c. 5. *intus sunt ad Caspium sinum Caspii, & Amazones, quas Sauromatidas appellant.* CELLAR.

Nomina verius] Illud *verius* cum in membranis non sit, etiam hic non esset, si operae mihi paruissent. MODIUS. Videsis Lips. Polit. l. V. D. 8.

Falcatis curribus] In excusis est, *aliis falcatis curribus quinquaginta*, qui numerus cum in veteribus libris nullus sit, rectius meo judicio aberit; nihil refert tamen. MODIUS.

Hunc Armenii, quos minores vocant Armenios, Babylonii, utrosque Belitae, & qui montes Cossaeorum incolebant, sequebantur] Distinctiuncula & hic in vulgatis integra, apud Modium vitiosa. Res ita poscit: *Hunc Armenii, quos minores vocant; Armenios Babylonii; utrosque Belitae.* In iisdem forsan etiam rectius *incolunt*, quam apud hunc *incolebant.* ACIDALIUS.

Utrosque Belitae] Belitarum nomen ignotum Geographis, incertum etiam, an *Belus* Syriae fluvius hoc nomen fecerit accolentibus. CELLAR.

Montes Cossaeorum] Cossaei Persis, & Uxiis à Septentrione finitimi, montana inhabitantes, Ptolemaeo. IDEM.

Post hos ibant] Vox *ibant* in editis non erat, at erat in non editis codicibus. MODIUS.

Gentes Euboïcae] Non videtur hic Curtius de Euboea Graeca insula quidquam cogitasse, sed de Indica regione, circa quam tam feraces vites ajunt esse, ut quotidie uvas proferant. Quia tamen Curtius Euboicos hosce cum Phrygibus conjungit in exercitu, rem mihi dubiam facit, Graecine sint Euboici origine, an Arabes & Indi, quomodo enim degeneres, nisi ab Graecis & politis gentibus descissent, & Medorum linguam, vitam, barbariem secuti essent? Certe Graecos hic intelligo jam bilingues, ut Branchidae & barbarizontes. RADERUS. *Gentes Euboïcae.* Malim *gentis*: Quae unde sequuta sit Medos, nescio quam caussam dubitandi habuerit auctor Explanationum. Apparet enim sermonem esse de Euboea Graeca insula. FREINSH. Graeci genere, ex insula Euboea, Darium quondam aut Xerxem Graecis bellum inferentem sequuti: jam vero post diuturnam barbarorum consuetudinem Graecos mores obliti. Alii in India hanc Euboeam quaerunt. Ceterum *gentis*, quam vulgare *gentes* mavult lectum Freinshemius. CELLAR.

degeneres, & patrii moris ignari. Adplicuerat his Phrygas & [1] Cataonas. [2] Parthorum deinde gens, incolentium terras, quas nunc Parthi Scythia profecti te-
12 nent, claudebant agmen. Haec sinistri [3] cornu [4] acies fuit. Dextrum [5] tenebat natio majoris Armeniae, [6] Cadusiique, Cappadoces, [7] & Syri, [8] & Medi. his
13 quoque falcati currus [9] erant quinquaginta. Summa totius exercitus, equites [10] quadraginta quinque millia: [11] pedestris acies [12] ducenta millia [13] expleverat. Hoc modo

Variantes Lectiones.

1 Ald. Col. Mer. Bas. *Cathaones*. 2 Fl. Leid. *Parthoirum* Pal. 1. *Parthiorum Parthoirum* & subdito literae *i* puncto *Parthorum* Lugdd. ambae Amst. *Parthienorum*. 3 Fl. Leid. Voss. 2. B. 1. 2. *cornus* in F. *s* exsculptum. 4 Voss. 1. *facies*. 5 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *tenebant*. 6 Pal. 1. *Caduschique & C.* Ald. Col. Mer. Bas. *Cadusiique Cap.* 7 Voss. 2. *& Sirii* Ald. Col. Mer. Bas. *Syrii*. 8 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *ac Medi*. 9 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *L erant*. 10 Vulgo *CXLV millia* MSS. omnes Col. Mer. *XLV* omisso *millia*. 11 Pal. 1. *pedestres*. 12 Vulgo *sexcenta millia* P. *exercitus CC m*. 13. Pal. 1 *expleverant*.

Degeneres] Vide quae notavi ad ista Flori l. II. c. II. 4. *frugum semina mutato loco degenerant*. FREINSHEM.

Phrygas & Cataonas] Forte *Phrygas, & Sitacinos*, vel *Sitacenos*, ut Ptolemaeus habet. LOCCENIUS. *Cataonas*. De his Strabo lib. XII. sub ipsum initium. non accedo viro docto, qui malit hoc loco *Sitacinos*, vel *Sitacenos*, quando nihil ita mutare jubet. FREINSHEM. *Phrygas & Catuonas*. Phryges noti: Cataonia est Cappadociae regio inter Taurum & Antitaurum finitima Ciliciae. CELLAR.

Parthienorum] Et hoc quoque loco verius fortasse est legere, ut in excusis est: *Parthorum*, quam ut in membranis *Parthienorum*, praesertim si Arriano credis, ad quem te remitto. MODIUS. Parthienorum regionem describet Curtius l. VI. c. 3. Plerique codices habent pro *Parthienorum*, *Parthorum*, utraque scriptura non est loco inidonea. RADERUS. *Parthorum*. Non satis expedio me ex hoc loco, praesertim illud turbat, quod subjicit: *terras, quas nunc Parthi, Scythia profecti tenent*. quae vix est ut aliter accipi possint, quam Parthos qui nunc ibi sunt, post tempora Darii eo venisse. Sed id non patiuntur praecedentia, in quibus & eam gentem quae tunc ista loca tenebat, diserte vocat *Parthorum gentem*. & infra VI, 2, 12. eamdem proponit sententiam. Quin & certum est; *etiam inter antiquos barbaros genus eorum fuisse: nam nomen Parthorum etiam sub Persico regno gesserant*. quae fere verba sunt Dionis lib. XL. nec quisquam aliorum, quod meminerim, dissentit. Quare videndum, si ita possit constitui sensus verior: *terras, quas nunc Scythia profecti tenent*. Verum quidem est, Parthos etiam ex Scythia deduci auctoribus. Justin. XLI, 1. vide. Sed cum illi sedes jam fixissent, & a conditoribus suis locis, nomine, & inimicitiis dissiderent, orta inter eos fuisse bella, quorum & Justinus XLI, 1, 9. obiter meminit, per quae bella haud dubie *Scythae regionem campestrem ac fertilem occupaverunt, graves adhuc*, aetate Curtii, *adcolae*. Si verum est quod ille scribit VI, 2, 13. quisquis es,

- - - - *si quid novisti rectius istis,*
Candidus imperti.

FREINSH. Torquet hic locus interpretes ob manifestam Curtii ἐναντολογίαν, qui jam tum *Parthorum* gentem vocat, quam nondum è Scythia profectam videtur indicare. Expedita res esset, si legeremus *quas nunc Parni Scythia &c.* sic enim nec secum, nec cum historia pugnaret Curtius, ut constabit ex iis, quae dicemus l. VI. TELLIERIUS. Haud dubie animo Curtii, quum haec scriberet, obversabatur magna illa differentia, quae erat inter Parthos, tempore Darii, & suo seculo, *Penes quos*, ut ait Justin. l. XLI, 1. *veluti divisione orbis cum Romanis facta Orientis imperium erat*. At tempore Darii *inter Orientis populos obscurissimi*, quorum campi *Assyriorum & Medorum temporibus a Scythis exsulibus* occupati Parthorum nomen ab iis accepere. *Nam Scythico sermone Parten exsules dicuntur*. Adeo ut, si vocem *nunc* ad Darii tempora referam, intelligere locum videar; *incolentium* nempe *terras, quas nunc Parthi Scythia profecti tenent*, id est, contractam Parthienen *campestrem illam regionem* l. VI. c. 2, 15. non illorum Parthorum, quos tam potentes & late diffusos noverant posteriores.

Cadusiique] Mediae Atropatenae populus juxta Caspium mare. CELLAR.

Summa totius exercitus equites XLV. millia] Quid igitur illud fuit, quod ipse Curtius, ut de Diodoro, Plutarcho, Arriano sit silentium, ante dixit? *Ceterum quum dimidio ferme major esset exercitus, quam in Cilicia fuerat*. Quid inquam? nam in Cilicia ad centum millia equitum, trecenta millia peditum habuisse in exercitu Darium, ipse quoque auctor est. Omnino igitur legero. *equites centum quadraginta quinque millia, pedestris acies sexcenta millia expleverat*. Verum ego, quod prius dixi, malo. etsi enim posterius hoc notae ut dixi suadent recipiendum, ipseque Arrianus plane confirmet. Tamen semper memores esse debemus, & in notis facilem esse errorem, & verecundius sem-

modo inſtructi decem ſtadia procedunt: juſſique *ſubſiſtere*, armati hoſtem exſpectabant. Alexandri exercitum pavor, cujus cauſſa non ſuberat, invaſit: quippe [1] lymphati trepidare [2] coeperunt, omnium pectora occulto metu percurrente. Coeli fulgor [3] tempore aeſtivo ardenti ſimilis internitens, ignis praebuit ſpeciem; flammaſque ex Darii caſtris ſplendere, velut [4] inlati temere praeſidiis, credebant. Quod

14

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voſſ. 1. *Lymfati* Voſſ. 2. *Linfati.* 2 B. 1. *fecerunt.* 3 P. *tepore.* 4 Vulgo *illatas* Voſſ. 2. *elati temere* alii & Lugd. ambae Amſt. *latis tenderent.*

ſemper mentiri Curtium, quam Graeculos, hiſtoriarum, ſive fabulae ſuae, ſcriptores. MODIUS. *Summa.* Demirari ſatis non poſſum, quo pacto error in omnia antiquiora exemplaria & edita & inedita irrepſerit, fieri enim non poteſt, ut numerus iſte exercitus Dariani, vel ipſo Curtio teſte, ſit juſtus. 245000. hic cenſa ſunt. In Cilicia 311200. numerati. Ad Arbela ſeu Gaugamela dimidio fere major exercitus erat, ut Curt. IV, 9, 3. recenſuerat, & IV, 9, 11. majores prioribus copias fuiſſe oſtendit. Itaque editio Colon. Allobrogum, equitum numerat 145000. peditum 600000. nullo tamen alio codice Curtiano ſuffragante. Juſtinus XI, 12. 5. narrat Darium poſtremum occurriſſe cum 100000. equitum, 400000. peditum. Oroſ. III, 17. 404000. peditum, 100000. equitum recenſet. Diodor. XVII, 39. & 53. 200000. equitum, 800000. peditum. Arrian. III, 2, 8. equitum 40000. peditum 1000000. ſub ſignis habuiſſe Darium affirmat. Plutarch. Alex. cap. 54. univerſim indiſtincte 1000000. ponit. Cum ergo in 1000000. conſentiant, non abſque ratione apud Curtium numerum emendes, & tres nobiliſſimos ſcriptores ſequaris. Vulcanius in equitibus vehementer aberravit à numero Arriani. nam τετρακισμυρίους non valet 400000. ut ille tranſtulit, ſed 40000. ut recte vertit ante Vulcanium Barth. Facius. Is vero numerus verusne an falſus ſit, penes Arrianum eſto. quando ſcriptores inter ſe variant. RADERUS.

Alexandri exercitum pavor, &c.] Miles Alexandri licet intrepidus adverſus hoſtem; tamen hic Panico terrore percellitur. Hoc eſt, quod Tacitus XV. Annal. dixit: *Etiam fortes viri ſubitis terrentur.* LOCCENIUS. Paullo aliter Polyaenus IV, 3. hanc hiſtoriam enarrat: *Alexander ad fluvium Tigrim praevertere Darium feſtinabat: Panicum ab extrema acie pervaſit univerſum exercitum. Rex mandavit tubicini, ut ſecuritatis ſignum promulgaret, & anteſignanis militibus, ut ante pedes arma projicerent, atque idem ſequentibus ſe dicerent. Sic omnes ex ordine hoc facientes, cauſſam terroris cognoverunt. Cum Panicum ceſſaſſet, milites ſublatis armis proceſſerunt.* Ex quo loco diſcis, pavorem illum ſubitum Graecis Πανικὸν appellari, cujus cauſſam idem Polyaenus I, 2. aperit: *Pan Bacchico exercitui noctu ſignum dedit, ut maximum & inconditum clamorem tolleret. His vero clamantibus petrae ſonum exceptum referebant, & cavitas ſaltus longe majorum copiarum fremitum hoſtibus reddebat. Quare metu perterriti, ſe in fugam conjecerunt. Cum igitur Pan hoc ſtratagema uſurparit, Echo Pani gratam & amicam eſſe fingimus: atque vanos nocturnoſque terrores exercituum Panicos appellamus.* RADERUS.

Lymphati] Subito furore correpti, quod evenire illis credebant, qui ſpeciem Nymphae in aqua conſpexiſſent. CELLAR.

Tempore aeſtivo] In quibuſdam legitur *tepore aeſtivo*, quod mihi quidem vehementer placet prae altero, quia tepor ille ſolet eſſe cauſſa illius fulgoris, ut eſt notum. SCHEFFER.

Latis tenderent] Manifeſtaria res eſt, locum eſſe corruptum. nec, quamquam pro meis copiis operam ſedulo dederim, qui ei medicinam facerem, ſatis mihi adhuc ipſe in ejus emendatione placeo. vulgo erat. *Flammaſque ex Darii caſtris ſplendere, velut illatas temere praeſidiis credebant.* peſſime, & ſine ſenſu. membranae habebant, *velut illatis temere praediis credebant*, unde fortaſſe ſuſpicetur aliquis legendum; *flammaſque ex Darii caſtris ſplendere, velut illatas temere praediis credebant.* Alius inquam hoc forte putet; ſed mihi quod ex ſcripturae veſtigiis in Dias luminis oras edidi magis impendio placet. MODIUS. Hic vero quae vulgo corruptiſſima, fecit Modius ut eſſent multo meliora. nam optima necdum ego puto, nec ipſe fuit auſus affirmare. fluctuat imo me ipſo magis, & neſcio quid alterius ſcripturae confingit etiam è membranis. hanc ipſius cauſſa vellem omiſiſſet, nec erat periculum, ne praeter eum alius de illa ſuſpicaretur. nos autem, quid habemus? Olim argutati ſumus, atque ita conabamur: *flammaſque ex Darii caſtris ſplendere, velitatis temere radiis, credebant.* Id adeo ex iiſdem Modii membranis, quae habent; *velut illatis temere praediis.* ac noſtrae lectionis ſenſus erat iſte; credebant è Darii caſtris flammas ſcintillantes exſplendere, cum radios fulgoris coeleſtis inter ſe temerario concurſu quaſi velitarentur. Ita enim videtur hoc fulgorum genus: quod ad illa referebam Ariſtotelica in libello de Mundo, ſi is Ariſtotelis eſt, tamen ſatis certo, τῶν δὲ σελάων ἃ μὲν ἀκοντίζεται· ἃ δὲ στηρίζεται. ὁ μὲν οὖν ἐξακοντισμός ἐστι πυρὸς γένεσις ἐκ παρατρίψεως ἐν ἀέρι φερομένου ταχέως καὶ φαντασίαν μήκους ἐμφαίνοντος διὰ τὸ τάχος, quae ſic Apulejus noſter vertit: *Horum pleraque jaculari credas, alia labi,*

15 Quod si perculsis Mazaeus, qui praesidebat itineri, supervenisset; ingens [1] clades accipi potuit. [2] ille segnis in eo quem occupaverat tumulo [3] sedet: contentus non 16 lacessi. Alexander, cognito pavore exercitus, *signum ut* [4] *consisterent dari*; [5] *ipsos arma deponere, ac levare corpora* jubet: admonens, *nullam subiti caussam esse* [6] *timoris*;

VARIANTES LECTIONES.

1 B. 1. 2. *cladis*. 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *nunc dum ille*. 3 Lugd. Ambae Amst. *sedit*. 4 Voss. 2. *obsisterent* Pal. 1. *consliterat*. 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. *ante ipsos* P. F. *ante ipsos coram* D. *ante ipsi* sed subditis punctis deletum *si*. 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. ambae Amst. *terroris*.

bi, stare alia: Jaculatio igitur tunc fieri putatur, cum meatu aëris impulsi generatus ignis celeritatem sui cursumque rapidae festinationis ostendit. De his quidem ardoribus indubitatim locus interpretandus: at de *velitatis*, sive *jaculatis*, quod etiam ipsum exinde conjiciebam, valde nunc haeremus. Displicet argutiola in verbis tota, quae magis jam sobrie tractamus, & vestigia propius legimus vulgatae lectionis. Sic tamen duplex quoque scriptura nata nobis. harum prior non contemnenda: *veluti laxis tenderet praesidiis. Tenderet* enim de Dario capi volo, non de castris *tenderent*. *Laxis* etiam in hac re melius: atque ita lib. III. in re simili: *Ignes deinde totis campis collucere coeperunt, omniaque velut continente incendio ardere visa, cum incondita multitudo maxime propter jumenta laxius tentoria poneret.* Jam *veluti* non ob aliam caussam, nisi ne insuper haberetur syllaba prior in *illatis*, quae scilicet orta ex isto *i*, loco suo moto. Sed altera magis mihi probata, quae quamvis licentior, est tamen aptior: *veluti laxius tenderent praesidia.* Ac praesidia capies hic de ipso toto exercitu, novo more, sed apud Curtium non plane novo. Sic enim etiam superius hoc ipso libro: *Multis tamen saluti fuere Sidonii, qui intra Macedonum praesidia erant:* id est, qui erant in exercitu, sive pars exercitus Alexandri. Alias praesidia strictioris intellectus, qui vulgo adhuc solus notus. Hunc & hinc notemus, & porro alibi inquiramus. ACIDALIUS. Varia hic variorum codicum est scriptura, quae librariorum vitio irrepsit. MS. Constantiensis habet: *velut in latis temere praesidiis.* Aliae membranae, *velut illatis temere praediis*, ubi Modius *illatas* putat scribendum. Editus, *velut illatas temere praesidiis.* Alius, *velut latis tenderent praesidiis*, quae lectio Modio arrisit, itaque edidit, nec displicuit Acidalio, qui primum argutatus putavit legendum, *velitatis temere radiis*, sed non immerito hanc ipse argutationem mox reprehendit, & locum aliter emendavit, ut legeret, *velut laxius tenderent praesidia.* Germana lectio videtur: *veluti latis tenderent praesidiis.* RADERUS. *Inlati temere praesidiis.* Prae hac lectione valide sperno aliorum commenta. haeret enim proxime membranis, & sensum habet commodissimum: Fulgore eo conspecto Macedones crediderunt Darii castra in propinquo esse, seque in praesidia hostium temere & nec opinantes incidisse. quidquid alii hoc loco comminiscuntur. Hanc meam conjecturam validissime confirmari postea vidi, Doctissimi Gronovii literis ad Amant. Socerum scriptis, ubi sic reperi: *Memini me tentasse apud te locum Curtii lib.* IV. *sed postea devenerunt in manus nostras excerpta aliquot MSS. Cod. ex quibus ita legendum est*; Coeli fulgor ae. t. i. i. p. s. flammasque splendere ex Darii castris velut inlati temere praesidiis credebant. *Eam lectionem multis firmant miscella nostra. instar omnium sit locus ex epist. ad Attic.* VIII, 15. *Neque enim eos solos arbitrabamur capi, qui in armatorum manus incidissent, sed eos nihilo minus, qui regionibus exclusi, intra praesidia, atque intra arma aliena venissent:* Ego nunc etiam video plane sic esse in editione Aldina. Adde ejusdem Observation. lib. II. c. 8. ubi pluribus haec expenduntur. FREINSH. *Veluti illati temere praesidiis.* Illapsi castris & praesidiis Persarum. Adeo fulgor internitens propinqua illa repraesentabat. Nam Ciceroni etiam castra *praesidia* sunt. pro Roscio Am. c. 43. *eorum bona venerant, qui in adversariorum praesidiis occisi sunt* (hactenus Corneliae legis verba; subdit orator) *dum praesidia ulla fuerunt, in Syllae praesidiis* (Roscius) *fuit.* De ipsa lectione, quae à multis editis non nihil discrepat, Gronovium consulas l. II. Observ. c. 8. qui tam ex MSS. quam Aldina defendit. CELLAR. Fuit etiam, quum & nos secuti ductum literarum, legeremus, si liceret. *veluti tacti praestigiis temere credebant.* sed nunc remittimus.

Nunc dum ille] Saepe etiam parva res magnas turbas dat; & corrumpendis libris est. veluti hic quoque, ubi antea erat: *ingens clades accipi potuit. Ille segnis in eo, quem occupaverat, tumulo sedit, contentus non lacessi. Alexander &c.* inficete, atque adeo inepte. MODIUS.

Contentus &c.] Et alibi *contentus* cum modo infinito componitur. Plin. epist. l. VI. ep. 31. *quasi contentus aemulum removisse.* CELLAR.

Ante ipsos arma deponere] In vulgatis *ante* non est, & abesse sane potest. in membranis autem si fuit, *inde* fortasse debuit emendari. ACIDALIUS. *Ipsos arma deponere.* Ex chartis assumpsi vocem: *ante ipsos*, quae in editis deest. Acidalius pro *ante* legendum putat *inde*, sed retineo scripturam ex scripto, & Polyaeno suffragante, qui hanc historiam IV, 3, 26. attingit & scribit, θέσθαι τὰ ὅπλα πρὸ τῶν ποδῶν, *ante pedes arma ponere.* RADERUS. Ista lectio leviter me movebat, ut dubitarem fuisse,

ris; hostem procul stare. Tandem compotes sui pariter arma & animos [1] recepere. nec quidquam ex praesentibus [2] tutius visum est, quam [3] eodem loco castra munire. Postero die Mazaeus, [4] qui cum delectis equitum in edito colle, ex quo Macedonum [5] prospiciebantur castra, [6] consederat; sive quia *speculari modo* jussus erat, ad Darium [7] rediit. Macedones [8] eum ipsum collem, quem deseruerat, occupaverunt: nam & tutior [9] planitie erat; & inde acies hostium, quae in campo [10] explicabatur, conspici poterat. Sed caligo, quam circa humidi [11] effuderant montes; universam [12] quidem rei faciem [13] non abstulit: ceterum agminum discrimina atque ordinem prohibuit perspici. Multitudo inundaverat campos: fremitusque tot millium etiam procul [14] stantium aures impleverat. [15] Fluctuari animo rex, 17 18 19 20 21

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. *recipere.* 2 Voss. 2. *totius.* 3 Alii *in eodem.* 4 Fl. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. Mer. omittunt *qui.* 5 Voss. 2. *prospiciebat.* 6 Voss. 2. *conscenderat.* 7 Voss. 2. *reddit.* 8 Voss. 2. *tum.* 9 Voss. 1. *planitia* Pal. 1. *planities.* 10 Pal. 1. *explicabantur* & sic Voss. 2. 11 Bong. *montes effud.* 12 Bong. Fl. Leid. Voss. 2. *equidem.* 13 Col. Mer. Bas. omittunt *non.* 14 Fl. Leid. *adstantium.* 15 Vulgo *fluctuare.*

se, *antesignanos arma depon.* cum idem ille Polyaenus hoc quoque nominatim tradat. FREINSHEM.

Levare corpora] Ipsa armorum depositione levarunt corpora. Quia tamen adhuc mihi displicebat ea verborum structio, divinabam, *levari torpore.* Metu enim *torpere* dicuntur, qui pertimuere. IDEM.

In edito colle &c.] Ad haecce iterum notat censor Cl. Clericus. *Haec contraria sunt, nam collis & montes impediunt prospectum.* Judicii de Curtio c. 4. §. 5. Egregie vero! Videtur autem respicere superiora, *liberque prospectus oculorum etiam in ea, quae procul recessere, permittitur.* Quasi scilicet vasta non possit esse planicies, nec permittere liberum prospectum oculorum etiam in remota procul loca, nisi eadem planicies sit infinita, & nullis usquam collibus aut montibus terminetur. At vero consederat jam Darius in illius extrema parte; ad alteram accedebat Alexander, sed superare debebat prius montes vel colles, quibus illa claudebatur. Quum in iis esset collibus, interjecta fuit inter ipsum & Darium ista planicies, adeo late patens, ut caperet aciem tam immensi exercitus, quem ducebat Darius, supra aciem centenorum millium, immo aciem & concursum duorum exercituum. Ista ergo an non satis ampla fuit, nec satis liberum habere potuit prospectum, nisi removeantur etiam illi colles, per quos transeundum erat Alexandro, ut in istam planiciem descenderet? Haeccine ergo *contraria sunt; vastam esse planitiem, quae liberum permittat prospectum etiam in ea, quae procul recessere*, eamque tamen terminari tandem *collibus* quibusdam? PERIZONIUS, Curtius Vindic. p. 180.

Sive quia] Magis per pleonasmum quam ellipsin vox *sive* adhibetur, nec tamen alteram comparationis partem desiderat. Sic Horat. l. 1. od. 32, 7.

Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religaret udo
Littore navem.

Propert. l. II. eleg. 20. vs. 28.

Seu mare per longum mea cogitet ire puella,
Hanc sequar, & fidos una aget aura duos.

Speculari modo] *Modo* in hoc significatu paullo rarius & inusitatius est, cum pro *tantum*, *duntaxat*, *tantummodo*, *solum* ponitur. RADERUS.

Effuderant] Lego *offuderant.* HEINSIUS.

Fluctuare] Vulgo minus bene, *fluctuabatur*, & mox *aestimatione* pro *existimatione.* MODIUS. Omnia exemplaria ante Modium edita, & nobis cognita hanc scripturam ostendunt, non *fluctuare*, ut Modius, non *fluctuabatur*, ut idem. Sed *fluctuari animo rex.* manu quoque exaratus, *fluctuari* habet. ita veterem scriptionem retineo, neque melius Modius scripsit *fluctuare.* sunt enim nonnulla verba, Fabio teste, quae utroque modo efferuntur. *Quod mirum minus est*, inquit Quinctil. Inst. l. IX. c. 3. *quod in natura verborum est, & quae facimus patiendi modo saepe dicere, ut arbitror, suspicor, & contra faciendi, quae patimur, ut vapulo. Ideoque frequens permutatio est, & pleraque utroque modo efferuntur: luxuriatur, luxuriat, fluctuatur, fluctuat, assentior, assentio.* RADERUS. *Fluctuare.* Sic Modius, qui vulgo ait lectum *fluctuabatur.* suppositum utrumque pro vera lectione, quae in Aldina, & omnibus, quas appellavi membranis, *fluctuari animo rex*, ut Livius lib. XXIII. *incertis adhuc viribus fluctuatus animo fuerat.* lib. XXXII. *ibi stativis rex aliquot dies habitis fluctuatus est animo, utrum protinus in regnum se reciperet, an reverti in Thessaliam praestaret.* Seneca, alii. GRONOVIUS. lib. II. Observ. c. 8.

Existimatione] Sic recte Modius, hoc est consideratione, judicio. eleganter enim verbum *existimo* pro judico, sentio, ut ex Cicerone disces. plerique tamen Codices *aestimatione* habent, nec hujus significatus est alienus a Curtio, dummodo non accipiatur pro litis aestimatione. RADERUS.

Seni

rex, & [1] modo suum; modo Parmenionis consilium sera [2] aestimatione perpendere. quippe eo ventum erat, unde recipi exercitus nisi victor, [3] aut sine clade 22 non posset. [[4] Movebat [5] etiam cum multitudo hostium, respectu paucitatis suae gentis: sed interdum reputabat, quantas res cum hac gente gessisset, quantosque populos fudisset. Itaque, [6] quum spes metum vinceret, periculosius bellum differre ratus, ne desperatio suis cresceret;] [7] dissimulato eo, *mercenarium equitem* 23 *ex* [8] *Paeonia* [9] *praecedere* jubet. Ipse phalangem, sicut antea dictum est, in duo cornua extenderat: utrumque cornu equites tegebant. [10] Jamque nitidior lux, discussa caligine, aciem hostium ostenderat: & Macedones, sive alacritate, sive taedio exspectationis, ingentem, pugnantium more, edidere clamorem. redditus 24 & à Persis, nemora vallesque circumjectas terribili sono impleverat. Nec jam contineri Macedones poterant, [11] quin cursu quoque ad hostem [12] contenderent. Melius adhuc ratus [13] in eodem tumulo castra [14] munire; *vallum jaci* jussit: strenueque opere perfecto, in tabernaculum, ex quo tota acies hostium conspiciebatur, [15] secessit.

Variantes Lectiones.

1 Voss. 1. *modum*. 2 Voss. 2. *extim.* Lugd. *existim.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. omittunt *aut*. 4 Bong. omittit usque ad *cresceret* Fl. Leid. Voss. 1. *non posset. itaque dissimulato eo* Lugd. amb. Amst. *non posset. itaque dissimulato pavore mercenarium militem.* 5 Voss. 2. omittit *etiam*. 6 Mod. Bong. omittunt usque ad *cresceret*. 7 Voss. 2. *itaque dissim.* 8 Voss. 1. D. B. 2. *Poenia* B. 1. F. *Penia* Pal. 1. *exponi & Voss. 2. ex Peoni & Mer. Peonia.* 9 Lugd. ambae *procedere*. 10 Pal. 1. *namque*. 11 Fl. Voss. 1. *qui in*. 12 Mer. *extend.* 13 Vulgo addunt *ratus Alexander* Voss. 2. *Alexander melius adhuc ratus.* 14 Pal. 1. *muniri*. 15 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. ambae Amst. *successit*.

Sera aestimatione. Etiam hic libri quidam MSS. habent *existimatione* sicut supra lib. III. c. 6. ubi vide quae notavi. SCHEFFER.

Movebat &c. itaque dissimulato] Editiones omnes haec interpolarunt, quae quidem qualia qualia, si officium nostrum faciamus, & quod justitiae proprium est, suum cuique tribuamus, Justino reddentur, unde sumta huc ab aliquo, non nimis docto, sed male sedulo inculcata sunt: quod mirum videri potest, quum saepius acciderit, à Glareano, ipsiusque adeo Glareani praeceptore Erasmo non esse animadversum. MODIUS. *Movebat.* Hanc periodum usque ad vocem *dissimulato*, ex Justino XI, 9, 2. huc fuisse transcriptam inter omnes constat: etiam MSS. falsum prodentibus: itaque inclusi uncis, ut prius alia. FREINSH.

Dissimulato eo] Pronomen *eo* non habet, unde sustineatur, editi nonnulli substituunt; *dissim. pavore*, si *diss. metu* legas eodem retento sensu, propius aberis à vestigiis antiquae lectionis. FREINSH.

Ex Paeonia] Pro *Paeonia* alii codices habent *Paeonis*, alii *Paenas*. vitiose. RADERUS. Arrian. III, 2, 27. *Ante Agrianos positi erant equites antecursores & Paeones, quos Aretes atque Aristo ducebant. Universis autem praestituti erant equites mercenarii, Menida duce.* FREINSH. Quae Macedoniae regio mediterranea erat, in septentriones vergens, nec tum forsan sub Macedonum imperio, aut non tota. unde *mercenarii* dicuntur Paeones. CELLAR.

Melius adhuc ratus] Oratio hiulca, nec cohaerens praecedentibus, quippe in quibus agebatur non de Alexandro, verum Macedonibus. Desunt ergo aliqua. Nam vocem *Alexander*, quam praemittunt quidam, MSS. non agnoscunt. SCHEFFER. Praeter Voss. 2. qui clare habet, *Alexander melius adhuc ratus.*

Vallum jaci] Aggerem circum castra duci. CELLAR.

Secessit] Pusillum est, sed moneo tamen vulgo hic legi, *successit*. MODIUS. Plerique omnes libri impressi, *successit*. Constantiensis MS. *secessit*; quod etiam Modio placet. RADERUS.

CAPUT XIII.

Consilia de nocturno proelio Parmenionis & Polypercontis Alexander damnat: somnoque refectus, interrito vultu suos ad pugnam accendit.

Tum vero universa [1] futuri discriminis facies in oculis erat: armis insignibus equi [2] virique splendebant: &, omnia [3] intentiore cura [4] praeparari apud hostem, sollicitudo praetorum agmina sua interequitantium [5] ostendebat. ac pleraque inania; sicut fremitus hominum, equorum hinnitus, armorum internitentium fulgor, [6] sollicitam exspectatione mentem turbaverant. Igitur sive [7] dubius animi, sive ut suos experiretur; consilium adhibet: [8] *quid optimum factu esset*, exquirens. Parmenio, [9] peritissimus inter duces artium belli, [10] *furto, non proelio opus esse* censebat: *intempesta nocte opprimi posse hostes.* [11] *discordes moribus*, [12] *linguis*; [13] *adhaec* [14] *somno & improviso periculo* [15] *territos*, [16] *quando in* [17] *nocturna trepidatione coituros?* [18] *At interdiu primum terribiles occursuras facies Scytharum Bactrianorumque:* [19] *hirta illis ora, & intonsas comas esse; praeterea eximiam vastorum ma-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer omittit *futuri.* 2 Voss. 2. *virique undique.* 3 B. Voss. 1. *intentione.* 4 Ald. D. Pal. 1. *praeparari. Apud hostem* vulgati omitt. *apud hostem.* 5 B. *ostendebantur* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Mer. Col. Bas. *ostendebatur.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Mer. *sollicita.* 7 Fl. *de bubiis.* 8 MS. p. L. *quod.* 9 Fl. *Paratissimus.* 10 Voss. 1. *futuro* Amst. omittit *furto.* 11 Bong. D. Leid. Voss. 1. *discordis.* 12 Leid. *linguisve.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *ad hoc* Pal. 1. *adhuc.* 14 Alii *&* *somno* Leid. *summo.* 15 Pal. 1. *territis.* 16 Col. Mer. *quin.* 17 Voss. 2. *nocturnam trepidationem.* 18 Fl. *aut.* 19 Voss. 1. *hyrta.*

Futuri discriminis] Proelii, conflictus. supra lib. III. c. 11, 26. *quae fortuna discriminis fuisset, requirebant.* & l. v. c. 4, 28. *integros quoque antea, quam discrimen experirentur, in fugam avertit.* CELLAR.

Omnia intentiore cura] Mutavi interpunctionem vulgatam, & quae non necessaria videbantur exegi. erat enim in excusis, *& omnia intentiore cura praeparari. Apud hostem solicitudo &c.* pessime, qua à distinctione, qua à locutione. MODIUS. Quid dicemus? consulto Modium hoc quoque, ut alia in eodem isto loco mutasse, an operas errasse? nam *intentiore* & libri reliqui habent, & plane sic legendum. praeter autem illud, quod corrigi aliunde poterat, aliud est etiam in hoc loco, quod ex aliis non potest. Scribunt omnes eodem modo, & ferri sane possunt: nec me fallit tamen, sic legendum potius & interducendum: *armis insignibus equi virique splendebant: & omnia intentiore cura praeparari sollicitudo Praetorum agmina sua interequitantium ostendebat. ac pleraque inania, sicut fremitus* &c. melius istud qui negabit, eum vere bonum quid sit nego scire. ACIDALIUS.

Furto non proelio] Variat nonnihil in circumstantiis Arrian. III, 2, 16. quem ipse conferes. Porro ejusmodi furta non licita tantum & honesta, sed & laude digna probat Lipsius Polit. v, 17. FREINSH.

Hostes. discordes] Distinctione vera lucem reddidi sententiae. minus apte prius cohaerebat; *hostes discordes &c.* FREINSH.

Nocturna trepidatione] Tacit. IV, 48, 3. *tenebrae insuper delectae, augendam ad formidinem.* cum seqq. FREINSH.

Intonsas comas] Plutarch. Crasso cap. 44. *cum reliqui Parthi Scythico adhuc more, ad perterrendos hostes comam alerent.* Ita *Lycurgus Lacedaemonius cives adsuefecit ad alendam comam, inquiens, ea formosos, pulchriores: deformes terribiliores reddi.* Plut. Apophth. 76. FREINSH. *Hirta illis ora &c.* Plutarch. in Crasso p. 557. Parthorum aliquas comam σκυθικῶς, *Scytharum more*, aluisse tradit, ἐπὶ τὸ φοβερὸν, *ut terribiliores hostibus essent.* CELLAR.

Eximiam] Vox haec à sacrificiis desumta, in quibus pecora eximia dicuntur majora, quae ad sacrificandum uberius pasti eximuntur. Donatus ad Terent. Hec. act. 1. sc. 1. vs. 9. & sic Virgilium l. IV. Georg. vs. 538.

Quatuor eximios praestanti corpore tauros

explicat Macrob. l. III. Saturn. c. 3. hinc numquam non de pulchritudine. Cic. in Verr. *Nice erat eximia facie.* Silius Ital. l. XVII. Punic. vs. 71.

Virgo erat eximia specie claroque parente.

& sic passim. At vero hoc loco ea significatione sumi non puto, sed potius de terribili, & formidando; ut proinde hic locus Curtii sit singularis; nam quod Cicero alicubi *eximiam injuriam* dicit, non respicit corpus aut faciem, sed magnitudinem, quae hic additur. Explico ergo; *eximiam*, quasi *extimendam*

magnitudinem corporum. vanis & inanibus militem magis quam [1] *justis formidinis caus-*
6 *sis moveri. Deinde tantam multitudinem circumfundi paucioribus posse. non* [2] *in Ciliciae angustiis, & inviis callibus; sed in aperta & lata planitie* [3] *dimicandum fore.*
7 Omnes ferme Parmenioni [4] adsentiebant: Polypercon *haud dubie in* [5] *eo consilio po-*
8 *sitam victoriam* arbitrabatur. quem intuens rex; namque Parmenionem nuper acrius quam vellet increpitum, rursus castigare non sustinebat: *latrunculorum*, inquit, *& furum ista sollertia est, quam* [6] *praecipitis mihi: quippe illorum votum unicum est fal-*
9 *lere. Meae* [7] *vero gloriae semper aut absentiam Darii, aut angustias locorum, aut* [8] *furtum noctis obstare non patiar; palam luce adgredi certum est. malo* [9] *me* [10] *fortunae*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. omittit *justis*. 2 Voss. 2 omittit *in*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Mer. D. Pal. 1. *dimicarent*. 4 Vulgo ediderunt *assentiebantur*. 5 Voss. 2. *in eo dicto cons.* 6 B. 1. *praeitis* P. *praecipis*. 7 Voss. 2. *autem*. 8 Mer. *fructum*. 9 D. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *meae*. 10 Mer. *fortuna*.

(vel potius extimescendam) *vastorum corporum magnitudinem*. ut l. IV. c. 14, 3. *nomina modo vana gentium ne extimescerent*. l. IV. c. 16, 30. *si multitudinem equitum extimuissent*.

Circumfundi] Inserendum puto *non*, ut legatur *circumfundi paucioribus non posse*, secutus non meam conjecturam sed Gualteri lectionem, qui ante CCCC. annos, & quod excedit, vixit, ac meliore forte quam nos codice Curtii à se ferme ad verbum in versus transcripti usus est, & sic habet:

Addit & à paucis hominum tot millia gentis
Hoc circumfundi, nec bello posse moveri.

A paucis Macedonum tot millia militum non posse circumdari. Sed lector eligat sensui convenientius, nihil repugno. LOCCENIUS. *Circumfundi*. Livius XXXI, 21, 10. de Gallis: *circumvenire à cornibus, & amplecti hostium aciem (quod multitudini adversus paucos facile videbatur) conati sunt*. Ceterum hunc Curtii locum tuitus sum adversus virum doctum, qui legebat, *circumfundi paucioribus non posse*; in Indice Floriano, voce *Circumfundere*. FREINSH.

Et lata planitie dimicandum fore] MSS. plerique habent *dimicarent*, unde suspicor scripsisse nostrum *dimicari* pro *dimicandum fore*, hocque posterius esse natum ex glossa. SCHEFFER.

Acrius increpitum] Lib. IV. c. 11, 14.

Latrunculorum] An ex hoc loco descriptus est Jambus?

Latrocinio clam vincas, proelio palam:

& qui sequitur:

Latrunculorum ac furum votum, fallere est.

ex verbis sequentibus. Apud Maronem Aen. IX, 150. Turnus Latinorum dux contra Aeneam & Trojanos, contemptis Graecis, haec subjicit:

- - - - *tenebras, & inertia furta*
Palladii, caesis summae custodibus arcis,
Ne timeant: nec equi caeca condemur in alvo.
Luce palam certum est igni circumdare muros.

[Quo loco obiter indicabo, quatuor verba post vocem *Palladii*, videri spuria] Potuit Curtius respexisse locum Virgilii Aen. II, 390.

- - - *dolus an virtus quis in hoste requirat?*

inquit Choroebus in nocturno proelio.

Multi victoriam quacumque gloria malunt.

Et occurrunt passim apud nobiles rerum scriptores nocturna proelia: apud Florum III, 5, 23. Plut. in Pompejo cap. 53. Orosium V, 19. Appian. de bell. Mithrid. Dionem lib. XXXVI. Eutropium lib. VI: singulare est propter umbram lunae, quae Romanis contra Mithridatem peperit victoriam. Adde Vespasianarum & Vitellianarum copiarum proelium nocturnum, apud Tacit. Hist. III, 23, 6. RADERUS.

Praeitis mihi] Elegans hoc, & Latinum hoc sensu, melius certe quam vulgatum, *praecipitis*, & sunt tamen, qui hoc malunt, sed quid nobis istos curatio est? MODIUS. *Quam praecipitis*. Gruterus dicto loco, & Gebhard. Crepund. I, 11. citant: *quam praeitis*: approbata etiam à MS. Bong. altero lectione. Et sane id verbi non raro simili sensu reperitur. ut observavit Brisson. lib. I. de Formulis. Mihi tamen praeplacet Pithoeani cod. scriptura, *praecipis*. modo enim praecessit, Alexandrum noluisse Parmenionem increpare, igitur intuitum fuisse Polyperchontem. at certe si plurali numero fuit usus, non, ut voluit, pepercisse videatur Parmenioni. FREINSH.

Absentiam] Uti in proelio ad Granicum. *aut Angustias locorum*, ut altero proelio juxta Ciliciae fauces. CELLAR.

Furtum noctis obstare] Transtulit haec in suum Panegyricum Claudianus in VI. Honorii consulatum versu 477.

Ecce virum, taciti nulla qui fraude soporis
Ense palam sibi pandit iter, remeatque cruentus,
Quantum nox tenebris, manifestaque proelia furtis &c.

Nec solum inglorium sic vicisse: sed etiam sic cecidisse. Statius Theb. III, 160.

- - - *Sed nec bellorum in luce patenti*
Conspicui fatis, aeternaque gentibus ausi,
Quaesistis miserae vulnus memorabile matri:
Sed mortem obscuram, miserandaque funera passi,
Heu quantus furto cruor, & sine laude jacetis!

Geb-

nae poeniteat, *quam victoriae pudeat. Ad haec illud* [1] *quoque accedit*, *vigilias agere* 10 *barbaros*, *& in armis stare*, *ut ne decipi quidem* [2] *possint*, *compertum habeo. itaque ad proelium vos parate.* Sic incitatos ad corpora curanda dimisit. Darius [3] illud, 11 quod Parmenio suaserat, [4] hostem facturum esse conjectans; *frenatos equos stare*, *magnamque exercitus partem in armis esse*, ac [5] *vigilias intentiore cura servari* jusserat. ergo [6] ignibus [7] tota ejus castra fulgebant. Ipse cum ducibus propinquisque a- 12 gmina in armis stantium [8] circumibat; *Solem* [9] *Mithren*, *sacrumque & aeternum* invocans *ignem*, *ut illis dignam* [10] *vetere gloria* [11] *majorumque monumentis fortitudinem* [12] *inspirarent. Et profecto*, *si* [13] *qua divinae opis auguria humana mente* [14] *con-* 13 *cipi possent*; *deos stare secum. illos nuper Macedonum animis subitam incussisse formidinem: adhuc lymphatos ferri agique*, *arma jacientes: expetere praesides Persarum imperii* [15] *deos debitas* [16] *è vecordibus poenas. Nec ipsum ducem saniorem esse. quippe ri-* 14 *tu ferarum praedam* [17] *modo*, *quam expeteret*, *intuentem*; *in perniciem*, *quae* [18] *ante praedam posita* [19] *esset*, *incurrere.* Similis apud Macedones quoque sollicitudo erat: no-

VARIANTES LECTIONES.

1 P. omittit *quoque.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. D. Mer. Elz. Lugd. Amst. Col. Bas. *possint compertum habeo* D. *possunt compertum habeo* Pal. 1. *possit compertum habeo*, alii omittunt *comp. hab.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *id.* 4 Voss. 2. omittit *hostem.* 5 Pal. 1. *vigilia.* 6 P. *in ignibus.* 7 Col. omittit *tota.* 8 Voss. 1. *circumhibat* P. omittit. 9 Fl. Leid. Voss. 1. D. *& Mithrem* Pal. 1. Voss. 2. *& meridiem* Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *& Martem* in B. 1. exsculpto *Martem Mithren.* 10 Voss. 2. *veteri* Pal. 1. *verere.* 11 Fl. Leid. Voss. 2. D. Bong. Mer. Col. *majoremque.* 12 Voss. 1. *inspicarent.* 13 Mer. *quae.* 14 Lugd. Amst. Mer. Bas. Col. *conspici.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. omittunt *deos.* 16 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Mer. Col. Bas. D. *de vecord.* deletum in eodem *de*, vulgo *à vecord.* 17 Voss. 2. *quam modo.* 18 Col. *ut praedam.* 19 P. *erat.*

Gebhard. Crepund. I, 11. Porro quem hic animum Alexandro, Justinus XI, 6, 8. Dario tribuit, eum *adfirmasse suis*, *occulta consilia victoriae furtivae convenire.* Ubi notam vide. FREINSH.

Vigilias agere barbaros, *& in armis stare*] Post vocem *barbaros* mallem collocari punctum minus. cohaeret enim illud, *in armis stare* cum sequenti *compertum est*, non praecedenti, *illud quoque accedit.* Sunt autem illa distincta, nec alterum ab altero dependet. SCHEFFER. De vigiliis Persarum videsis, quae observat Brisson. l. III. p. 346.

Ne decipi quidem possint] Sequitur vulgo *compertum habeo*, quod quidem ego à glossa esse, tam habeo compertum, quam me istum calamum tenere. MODIUS. Abesse possint haec nullo sententiae damno. sed quando in longe pluribus reperi, reliqui. FREINSH.

Solem Mithren] Haec est veterum librorum scriptura, & eo nomine Solem, quem pro Deo colebant, appellabant Persae, qui igitur in editis omnibus *Martem* substituerunt, iis, ut verba maxime conferam ad compendium, pectus non sapit; multo minus cor, quod non habent. in hoc tamen malo illud boni est, quod etiam cum fallunt nos adjuvant, ostenduntque scribendum, ut dixi, aut certe quod perinde est, sed vulgatius, *Mithram*, quod ex transpositione literarum vocis *Martem*, si adspirationis notam, quae in veteribus libris saepe omitti solet, inseras & *e* litteram in *i* mutes, conficitur. Verum esse autem, quod dixi, Mithrae nomine Solem à Persis adorari multi testantur, & in multis Strabo l. XV. his verbis: τιμῶσι (Πέρσαι) δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν, atque hinc est, quod ait Claudianus: *Et vaga testatur volventem sidera Mithram.* & Statius: *Indignata sequi torquentem cornua Mithram.* ubi etiam Lutatius Grammaticus, *Sol*, inquit, *apud Achaemenios Titan*, *apud Assyrios Osiris*, *apud Persas*, *ubi in antro colitur*, *Mithra vocatur.* Scriptor vitae Alexandri, de quo jam saepius dixi, *Persis tamen multa contentio erat*, *cupientibus regem* (Alexandrum) *in regno Persico sepelire*, *proque Deo Mithra religionibus consecrare.* atque haec quidem de hoc loco dicta sint, nunc ad alia. MODIUS.

Concipi] Sic melius habet MS. quam vulgatum *conspici.* RADERUS.

Adhuc] Vide infra l. IV, 14, 14.

Arma jacientes] Quam hoc cum probro conjunctum sit, docet Gruterus ad ista Livii l. I, 27. *arma foede jactantes.* Cujus observationi adjici potest exemplum illustre ex Val. Max. l. III, 2, 24. de Scaeva viro fortissimo. FREINSH.

Praesides Persarum imperii] Editi *praesides Persarum imperii Deos.* perinde est. MODIUS.

Expeteret] Simplex isto loco convenientius, *peteret*, neque composito Curtius hic usus. ACIDALIUS. *Quam expeteret.* Acidalius praepositionem abjicit, &, *peteret*, contra omnium codicum fi-

dem

15 noctemque, velut [1] in eam certamine [2] edicto, metu egerunt. Alexander, non alias magis territus, *ad vota & preces* [3] *Aristandrum vocari* jubet. ille in candida veste verbenas manu praeferens, capite velato praeibat preces [4] regi, [5] Jovem, 16 Minervam Victoriamque propitianti. [6] Tunc quidem sacrificio rite perpetrato, reli-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. 2. D. Mer. Bas. Col. *in ea.* 2 Pal. 1. Mer. Bas. Col. *edito.* 3 D. *Aristandum* B. 1. Voss. 2. *Aristantum.* 4 Alii *regis.* 5 D. 1. Leid. *Jovem Minervamque victoriam propitianti* Fl. *Jovem Minervam quae victoriam propitianti* Pal. 1. *Jove Minervaque victoriam propitianti* Voss. 2. Mer. Bas. Col. Ald. *Jove Minervaque victoriam propitiante.* 6 Voss. 2. *tunc vero.*

dem censet: nec male sentit, quod compositum idem paullo ante praecesserit. Sed nihil muto, cum & hoc ferri possit. RADERUS.

In Candida veste] Solennis mos Romanis sacra sic peragi. Ovid. Fast. 1, 79.

Vestibus intactis Tarpejas itur ad arces,
Et populus festo concolor ipse suo est.

Etiam spectaculis intererant candidati. Martial. Epigram. IV, 2.

Spectabat modo solus inter omnes
Nigris munus Horatius lacernis;
Cum plebs, & minor ordo, maximusque,
Sancto cum duce, candidus sederet.

Apud Graecos quoque plurimus usus albae vestis. In Panathenaeis nefas atra veste spectare. RADERUS.

Verbenas] *Sagmina* & *verbena* eadem herba. Plin. XXII, 2. *Non aliunde sagmina in remediis publicis fuere, & in sacris, legationibusque verbenae. Certe utroque nomine idem significatur, hoc est, gramen ex arce cum sua terra evulsum: ac semper & legati cum ad hostes, clarigatumque mitterentur, id est, res raptas clare repetitum, unus utique verbenarius vocabatur.* Ad quem Dalecampius: *Livio* XXX, 44, 6. *Nevio, Servio, Turnebo verbenae, non herbae privatum genus dicuntur, sed rami, virgae, frondes, omnium sacrarum arborum, ut lauri, olivae, myrti: quin etiam herbas ex puro loco decerptas, quibus festis diebus arae coronantur.* Terent. in And. IV, 4.

Ex ara hinc sume verbenas tibi.

Myrtum apud Menandrum fuisse, ex quo illa Comicus transtulit, constat. Virg. Ecl. 8, 65.

Verbenasque adole pingues & mascula tura.

Verbenas, *quasi* herbenas *dictas volunt, illasque facile accendi, & flammam concipere ob pinguedinem. Apud Tranquillum in Vespas.* 7, 2. *Serapidis templo verbenae, coronae, & panificia fuerunt.* Guilland. Graecis ἱεροβοτάνη, id est, *sacra* dicitur *verbenaca.* RADERUS.

Capite velato] Et hic ritus erat sacra facientium. Livius l. II. c. 39. *Sacerdotes quoque suis insignibus velatos, isse supplices ad castra hostium traditum est.* CELLAR.

Praeibat preces regi] Ita manu exaratus docet legendum, non ut vulgares habent *regis*, quod vel ex solennibus precum formulis Romanorum constat, quas apud Brissonium legis; & Curtius ad res Graecanicas, ut alibi quoque, transtulit lib. VI. *quorum alia ductu meo*, inquit Alexander, *alia imperio auspicioque perdomui.* RADERUS. *Praeibat preces regi.* Sic olim conjeci, quomodo postea & Acidalium vidi coniecisse, & vero Raderum ex MS. edere: qui vere adstruit ex Brissonio de Formulis lib. 1. pag. 61. ubi multa hujus phraseos exempla, constare, non aliter legendum esse. FREINSH.

Jovem, Minervam, & Victoriam] Liquido liquet hoc modo haec esse scribenda. nec recedunt longe à vulgatis, qui habebant: *Jove Minervaque victoriam propitiante*, quae quidem Glareanus ita & interpungit, & interpolat, ut risum etiam mihi & invito & occupato extorserit. pro *propitiantis* autem, ut hoc etiam addam, quod Glareanum tam graviter offendit, habebant membranae *propitiantes.* verum ego & illum cum suo *propitiantibus*, & has cum suo *propitiantes* nihil moror. MODIUS. Debet hic locus Modio non modice, qui nec vidit unum tamen, quo viso, nae ille miserum Glareanum vehementius incessisset, cujus nunc industriam acerbe ridet, & ridiculum nobis omnibus modis facere studet. Sed id, quod reliquum dico, quam erat cuivis facile tollere! nisi si dedignati forsan alii huc se demittere. Nos Curtii caussa & minora velimus, tam hercle, quam majora. Scribimus *regi*, & *propitianti.* Verba, preces, juramentum alicui praeire Latinum: alterum nec ipsum non Latinum, illo tamen eodem sensu vix Latinum. De cetero, *Jovem* quod hic addit, insolitum. Nam alibi *Minervam* saltem jungit, & *Victoriam* infra VIII, 2, 32. *Victimis Minervae Victoriaeque caesis.* VIII, 11, 24. *Arae in petra locatae sunt Minervae Victoriaeque.* An ergo Jupiter ex hoc dearum collegio excludendus, alii vidento. ACIDALIUS. *Propitianti.* Ita lego cum Acidalio, non *propitiantis.* *Jovem* Acidalius tollit, quod *hunc* alibi infra Curtius omiserit; sed MSS. habent *Jovem*, ut summum deorum, Minervam repertricem belli, Victoriam, cujus caussa bellum fit. RADERUS. *Victoriamque.* Hanc ut Deam cultam fuisse, praesertim à Romanis, ex monumentis innumeris patet. Tantummodo Symmachi epistolam ad Augustos pro restituenda victoriae ara, quam Constans diruerat, memoramus, & ex illa haec solum verba: *quis ita familiaris est barbaris, ut aram Victoriae non requirat.* CELLAR.

Al-

reliquum noctis [1] adquieturus in tabernaculum rediit. Sed nec somnum capere, nec quietem pati [2] poterat. modo è jugo montis aciem in dextrum Persarum cornu [3] demittere agitabat; modo [4] recta fronte concurrere hosti: interdum haesitare, an potius in laevum [5] torqueret agmen? tandem gravatum animi anxietate 17 corpus altior somnus oppressit. Jamque luce orta duces ad accipienda imperia [6] convenerant; [7] insolito circa praetorium silentio adtoniti. quippe alias [8] accer- 18 sere ipsos, [9] & interdum [10] morantes castigare [11] adsueverat; tunc ne ultimo quidem, [12] rerum discrimine excitatum esse mirabantur; & non somno quiescere, sed pavore [13] marcere credebant. Non tamen quisquam [14] è custodibus corporis in- 19 trare [15] tabernaculum audebat: & jam tempus instabat; nec miles injussu ducis, aut arma capere poterat, aut in ordines ire. Diu Parmenio cunctatus, *cibum ut* 20 *caperent*, [16] ipse pronuntiat. Jamque exire necesse erat: tunc demum intrat tabernaculum: [17] saepiusque nomine [18] compellatum, quum voce non posset, tactu excitavit. *Multa lux*, inquit, *est*, *instructam aciem hostis admovit: tuus miles ad-* 21 *huc inermis exspectat imperium. Ubi est vigor ille animi tui?* [19] *nempe excitare vigiles soles.* Ad haec Alexander; [20] *credisne*, [21] *me prius somnum capere potuisse*, *quam* 22 *exonerarem animum sollicitudine*, *quae quietem morabatur? signumque pugnae* [22] *tuba dari* jussit. Et quum in eadem admiratione Parmenio [23] perseveraret [[24] *quod* 23 *se-*

Variantes Lectiones.

1 P. *acquietus.* 2 Voss. 1. *poterant.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *dimittere.* 4 Voss. 2. *rejecta.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *detorqueret.* 6 P. omittit *convenerant.* 7 P. *insolita.* 8 Voss. 2. *axersere* Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *accersire* Pal. 1. *arcessire.* 9 Col. omittit *&.* 10 Voss. 2. *castigare morantes.* 11 Pal. 1. *asseverat.* 12 P. *disc. rer.* 13 Fl. *marcessere.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *ex cust.* 15 P. omittit *tabernaculum.* 16 Voss. 2. *ipsum* Bas. Amst. Lugd. *ipsi.* 17 Pal. 1. *saepius nimiaeque.* 18 Voss. 2. *appellatum.* 19 Pal. 1. *semper.* 20 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Ald. *credesne.* 21 P. *prius me.* 22 Voss. 2. *tube.* 23 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *adseveraret* Mer. *asseveraret.* 24 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *quod solutum se curis somnum cepisse dixisset* Voss. 2. *quod solutum securis somnus excepisset.*

Altior somnus] Justin. l. XI, 13, 1. Sueton. de Augusto in vita c. 16, 3. *sub horam pugnae tam arcto repente somno devinctus, ut ad dandum signum ab amicis excitaretur.* FREINSH. *Altior somnus oppressit.* Diodorus l. XVII, 56. ἐκοιμήθη βαθέως. CELLAR.

Luce orta] Indicandum, quaenam illa fuerit, qua Persarum opes concidere. Ludovic. Dulc. & Reusnerus in Diario historico referunt ad VII. Kal. Septembris sive 26 Aug. anni mundi 3634. cum his consentit in die Zwinger. Vol. 24. l. 1. ubi tamen notat alios 25 Septemb. statuere diem hujus pugnae. Buntingus in Chronol. id refert ad diem 2 Octobr. a. m. 3638. Raderus in fine Explanat. ad hunc Curtii librum ponit a. m. 3724. & Kal. Octobres, ex Scalig. de emend. Temp. l. v. ubi de initio Olympiad. & imprimis lib. eod. ubi de anno primo Calippi, & initio imperii Asiatici Alexandrei. Vide etiam quae de Lunae defectu (unde haec dies quam proxime & certissime deprehendi potest) adnotata sunt ad l. IV, 10, 2. FREINSH.

Ad accipienda imperia] Mandata, ut mox n. 21. *miles exspectat imperium.* CELLAR.

Alias] De vigilantia Alexandri singulare est, quod narrat Marcellinus l. XVI, 6. *Ille namque aenea concha supposita, brachio extra cubile praetento, pilam tenebat argenteam, ut cum nervorum rigorem sopor laxasset infusus, gestaminis lapsi tinnitus abrumperet somnum.* Hinc Sidonius Carm. v. vs. 262. Majoranum à vigilantia commendaturus sic ait:

- - - - *Totus dormitat ad istum*
Magnus Alexander.

FREINSH.

Cibum ut caperent ipsi pronuntiat] Multo melius hic quoque vulgati, *cibum ut caperent ipse pronuntiat*, ipse ultro jubet, non exspectato amplius Alexandro. ACIDALIUS. *Ipse pronuntiat.* Multo melius sic vulgati, quam Mod. *cibum ut caperent ipsi, pronunt.* ipse ultro jubet, non exspectato amplius Alexandro. RADERUS.

Excitare] Sic vulgatum, sed multo melius, quod edidi, visum *exercitare.* MODIUS.

Exonerarem animum] Idem l. VI. c. 8, 22. *conscientiam suam exonerare.* CELLAR.

Et cum in eadem] A me haec non sunt, ne forte erres, sed à membranis. editi habebant: *& cum in eadem admiratione Parmenio perseveraret, quod securus somnum cepisset.* sed nimium quantum meliora sunt illa, nisi quod illud *perseveraret* retinendum censeo. MODIUS. *Et cum in eadem admiratione*

Par-

securus somnum cepisset]; *minime*, inquit, *mirum est. ego enim, quum Darius* [1] *ter-*
24 *ras ureret, vicos* [2] *excideret, alimenta corrumperet, potens mei non eram: nunc vero quid metuam, quum acie decernere paret? Hercule votum meum* [3] *implevit. Sed hujus* [4] *quoque consilii ratio postea reddetur: vos ite ad copias, quibus quisque praeest.*
25 *ego jam adero, & quid fieri velim, exponam.* [5] Raro admodum [6] admonitu amicorum,

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *terram.* 2 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *excinderet* P. *extenderet* Voss. 2. *incenderet* alii *exscinderet.* 3 Vulgo *implevi.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. *consilii postea quoque rat. redd.* 5 Fl. Leid. D. *ratio.* 6 Bong. D. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 2. *admon. agens amicor. quam metu discriminis adeundum erat uti* Voss. 1. *adm. agitis amicor. quam metu discr. adeundum erat utique* Mer. *adm. amic. quin metu discr. adeundum erat ut.*

Parmenio asseveraret, quod solutum se curis somnum cepisse dixisset; Minime, inquit, mirum est. Illud vero maxime mirum est, ex diversitate scripturae hujus in membranaceis, & vulgo cusis libris, qui habent, *quod securus somnum cepisset*, non subvenisse Modio, utrumque glossam esse: ego fidenter esse pronuntio, deberique jam nunc & rescribi jubeo simul *perseveraret*, quod item melius in vulgatis: *& cum in eadem admiratione Parmenio perseveraret, minime, inquit, mirum est.* Quae sit admiratio ista, jam ante satis scimus, ne inculcandum nobis iterum inepti scioli putent. ACIDALIUS. *Quod securus somnum cepisset.* Observa cum Acidal. illa verba per glossema irrepsisse in contextum. Sed cum in omnibus exemplaribus apparerent, malui illa parenthesi claudere quam omittere, cum incertum sit irrepsisse, quamvis omnino id factum judicem. RADERUS. Glossema haec inclusa Acidalio aliisque videntur. CELLAR. Forte, *solitum securis somnium cepisset.* lib. v, 10. *mihi securitatem innocentia mea obtulit*, de dormiente Philota. Vel lege *solutum curis somnus cepisset.* l. vi, 8. *Illum sive securitate animi sive fatigatione resolutum somnus oppresserat.* HEINSIUS. Probabiliorem utramvis lectionem ut admittas, vestigia ejus exhibebit Cod. Voss. 2. *quod solutum securis somnus excepisset.* ut optime divinasse Nob. Heinsius videatur.

Quid metuam] Tetigit eleganter hanc historiam Sidonius Carmin. IX, 57. ubi de Dario sic:

Qui cum maxima bella concitasset,
Tota & Persidis undique gregatae
Uno constituisset arma campo;
Hoc solum perhibetur assecutus,
Dormire ut melius liberet hosti.

Quod fallor, si hactenus ita intellectum est vulgo. certe praeteriit Vir Doctiss. cujus solidi exstant in id opus commentarii. FREINSH.

Ad copias quibus quisque praeest] Non mutamus, sed mutari si quis velit, facile patimur, *praeestis.* ACIDALIUS. *Praeestis* mallet Acidalius, sed codicum omnium consensus mutare vetat, cum Acidaliana emendatio ad ligatam magis, quam solutam inclinet orationem. RADERUS. Cum Acidalio lego, *praeestis.* HEINSIUS.

Admonitu amicorum] Delirant hic membranae, quae habent: *Raro admodum admonitu egens amicorum, dum metu discriminis adeundum erat* &c. MODIUS. Neque rectum, neque verum, discrimine imminente, raro amicorum admonitu usum Alexandrum, si modo loqui nobis etiam ita licet. nam quid adeo est hoc ipsum, *uti admonitu amicorum?* tum illa, quid volunt sibi; *Tunc quoque munimento sumto?* nimirum egregie nos emendasse, parva traductione, minore unius voculae mutatione, imo minima syllabulae unius recisione legimus ad hoc exemplum: *tunc, quo raro admodum, admonitu amicorum, cum metus discriminis erat, uti solebat, munimento corporis sumto processit ad milites.* verum id ex multis patet historiae hujus locis. Unum dabo, qui sit prae omnibus. Supra hoc ipso libro: *Jamque ad regem proeliantium clamor pervenerat, cum denuntiati periculi haud sane memor, loricam tamen, quam raro induebat, amicis orantibus* (an & hic hortantibus? quia illic *admonitu amicorum:* nihil tamen mutem.) *adsumsit, & ad prima signa pervenit.* De sententia clarum nunc & liquidum: de verborum ordine si quis turbet, haud equidem negarim, leviori trajectione sic defungi posse: *Raro admodum, admonitu amicorum, cum metus discriminis erat, uti solebat, quo tunc munimento corporis sumto processit ad milites.* Denique ne hoc omittam, vox *admodum* non superflua quidem prorsus, & tamen videri possit, ex sequenti, *admonitu*, per repetitionem earumdem literarum temere nata. ACIDALIUS. *Raro admodum.* Sententia est, raro Alexander, cum discrimen etiam ultimum impenderet proelii, induere arma solebat, nisi ab amicis moneretur, quorum admonitu tunc quoque munimento corporis sumto processit ad milites. Acidalius hunc locum ita legendum censet: *tunc quo raro &c.* sensus idem cum nostro, sed magna verborum trajectio contra omnium codicum fidem, necessaria tamen, ut sensus constet, quem confirmat locus similis supra in oppugnatione Tyri: *Jamque ad regem proeliantium clamor pervenerat, cum denuntiati periculi, haud sane memor, loricam tamen, quam raro induebat, amicis orantibus, adsumsit.* nec placet Acidalio vox *admodum*, propter sequentem *admonitu*, sed Curtius saepe sine cultu cultus est, & has minutias negligit.

rum, quum metus discriminis [1] aderat, uti solebat. Tunc quoque munimento corporis sumpto processit ad milites. Haud alias tam [2] alacrem viderant regem & [3] vultu ejus interrito, [4] certam spem victoriae augurabantur. Atque ille [5] *prorupto vallo exire copias* jubet, aciemque disponit. In dextro cornu locati sunt equites, quos [6] *agema* [7] appellant. praeerat [8] his [9] Clitus: cui [10] junxit Philotae tur-

26

VARIANTES LECTIONES.

1 Lugd. Amst. *erat.* 2 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *alacres.* 3 Pal. 1. *vultus.* 4 Voss. 2. *tam.* 5 B. 2. V. C. Fl. Leid. Voss. 1. *proruto.* 6 Pal. 1. Voss. 2. Mer. Bas. Col. *agmina* Bong. P. Fl. Leid. Voss. 1. *agima.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *appellabant.* 8 Mer. *hic.* 9 Fl. *Citus.* 10 Voss. 2. *adjunxit.*

git. Alioqui obscura existit oratio. quamvis etiam cum Acidalio leviori trajectu vocum scribas, *Raro admodum admonitu amicorum, cum metus discriminis erat, uti solebat, quo tunc munimento corporis sumto processit ad milites.* Prior Acidalii lectio, quamvis trajecta, clarior & melior, vulgata tam intricata, ut vix ferenda sit. RADERUS. *Raro admodum.* Hanc lectionem merito suo traducunt Acidal. & Rader. ut intricatam & vix ferendam. Ille vero multa cum violentia, vix tamen verum Curtii sensum deprehendit; quem credo me assequutum esse ex scriptura Vett. Codd. quam inter varias redegimus, verbis etiam proxime verum constitutis: *Raro admodum, admonitu magis amicorum, quam metu discriminis, quod adeundum erat; uti solebat munimento corporis. tum quoque sumpto, processit &c.* quo loco ablativus *sumpto* eadem forma ad praecedentia refertur, quomodo *omissis*, supr. III, 13, 9. *At illi, qui sub oneribus erant, omissis per metum, capessunt fugam.* FREINSH. Freinshemius hunc locum depravatissimum ut vides emendat. in qua emendatione illud saltem monebo, videri τὸ *magis*, quoniam in nullis libris comparet, delendum. scilicet abesse potest salva sententia. sic enim & alii. Tacit. l. III. Ann. c. 17. *miseratio, quam invidia augebatur.* ipseque noster infra c. 16, 27. *Rex majore ex parte virtuti, quam fortunae suae debuit victoriam.* Deinde pro, *quod adeundum erat* propius ad scripturam veterem mutandum in, *si aderat*, denique locum totum minima mutatione ita corrigendum: *raro admodum admonitu amicorum, quam metu discriminis, si aderat, uti solebat: at tum quoque munimento corporis sumto processit.* SCHEFF. Luxatam, quae vulgo legebatur, periodum restituit Freinshemius, in contextum recepit Tellierius, quos duces sequi quam in tenebris errare, satius fuit. *sumto* autem absolute positum ad praecedens referendum est, sicut l. III. c. 13, 9. *omissis.* CELLAR.

Vultu ejus] Tersius inserta praepositione *& ex vultu ejus.* ACIDALIUS. *Et vultu.* Ita omnes edd. & membranae. Acidalius contendit legendum esse; *& ex vultu ejus*, clarius quidem hic & liquidius. Sed possis ita accipere verba Curtii, ut intelligas; milites conspecto ejus vultu, victoriam auguratos esse. RADERUS. Sic apud Hirtium de B. Afric. cap. 10. milites Caesaris nihil *solatii in praesentia, neque auxilium in suorum consilio animadvertebant, nisi in ipsius Imperatoris vultu, vigore, mirabilique hilaritate.* FREINSH.

Prorupto vallo] Mirum est, quum lectio Bong. Cod. 2. nostrorumque MSS. manifeste legant *proruto*, in mentem huc usque non venisse viris doctis, qui Curtio consuluerunt, eam optimam & veram esse lectionem, quod observavit, & exemplis adseruit Cl. Drakenborg. ad Silium Ital. l. I. vs. 373. Contrarium tamen, *prorupto*, in aliis etiam locis ex hoc eodem contra Cl. J. Fr. Gronovium, ad Tacitum ita legentem, defendit Davies. ad Caesar. de B. C. l. III. c. 25. ubi vulgo legebatur *perruptis.*

Aciemque disponit] Proderit his Curtianis conferre Diodor. XVII, 57. & Arrian. III, 2, 23. FREINSHEM.

Agema appellant] Infra *alam* ipse Curtius l. V. interpretatur. Livius duo agemata legionem appellat. l. XLII. *Delecta deinde & viribus & robore aetatis ex omni cetratorum numero duo erant agemata, hanc ipsi legionem vocabant.* Optime. Suidas in voce ἄγημα, inquit, τὸ προϊὸν τοῦ βασιλέως τάγμα ἐλεφάντων, καὶ ἱππέων, καὶ πεζῶν. *Agema est acies, quae regem praecedit, elephantorum, equitum, & peditum.* οἱ δὲ τὸ ἄριστον τῆς Μακεδονικῆς συντάξεως κραταιὸν ὁπλίσει καὶ σωμάτων ἐυεξίᾳ. *Alii dicunt esse lectissimam Macedonici exercitus partem, cum genere armorum tum robore corporis.* Eustathius Odyss. α. p. 1399. Ἄγημα τάγμα ἱππέων καὶ πεζῶν ἐπιλέκτων παρὰ Μακεδόσι, διὰ τὸ ἀγητὸν ὅ ἐστι θαυμαστὸν εἶναι οὕτω λεγόμενον. *Agema est acies equitum & peditum selectorum apud Macedonas, eo quod esset* ἀγητὸν, *hoc est admiranda.* Idem Ἄγημα λέξις τακτικὴ, παρὰ τὸ ἄγω, ἢ παρὰ τὸ ἀγῶ ἀγήσω, τὸ θαυμάζω. *Agema est vox militaris ducta ab* ἄγω *duco*, vel potius ab ἀγῶ ἀγήσω *admiror.* Accurate hoc observandum, Agema nunc peditum, nunc equitum agmen. hoc loco Curtius equites pro agemate exerte accipit. Infra vero diserte *alam peditum* agema appellat. l. V. 4, 21. *Ipse vero cum armigeris & ala; quam agema appellabant, ardua semita,* & quae sequuntur. Ubi equiti invia via, necessario pedes tantum intelligendus est. Nec est quod haereas in voce *ala*, tam ea vox pro pedite, quam equite usurpatur apud Latinos scriptores, quod multis scriptorum locis testatur Lipsius l. II. de

Mil.

27 turmas, ceterosque praefectos equitum [1] lateri ejus adplicuit. Ultima [2] Meleagri ala stabat: quam phalanx sequebatur. Post phalangem Argyraspides erant. 28 his Nicanor Parmenionis filius praeerat. In subsidiis cum manu sua [3] Coenos: post eum [4] Orestes [5] Lyncestesque. Post illos [6] Polypercon, dux peregrini militis. hujus [7] agminis Amyntas princeps erat. [8] Philagus Balacros

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *lateris.* 2 Fl. *Maleagri.* 3 Fl. *Cenes* Voss. 2. & alii *Cenus* Mer. Bas. Col. Voss. 1. *Cenos.* 4 Vulgo *Horestes* Voss. 2. *Horrestes* Lugd. *Orostes.* 5 Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *Lyncestaque* Bong. Fl. Leid. *Lyncestaeque sunt* Voss. 1. 2. D. *Lyncestesque sunt* Pal. 1. *Lync. sint.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Polipercon.* 7 Fl. Voss. 1. *agmeis princeps Amyntas* Pal. 1. *agminis Amyntas dux.* 8 Pal. 1. *& Phaligrus Balacrise os regebat* D. B. 2. Voss. 2. *Phaligrus Balacrieos* Fl. Leid. Voss. 1. *Phaligrus Baracrieos regebant* P. *Barachieos* B. 1. F. *Baracricos.*

Mil. Rom. D. 7. Itaque non est, quod mireris, etiam apud Arrianum nunc *agema* pro pedite, nunc pro equite sumi. RADERUS. Vide Indicem.

Argyraspides] At hos demum fecit Alexander in Indiam moturus. Vide Notam ad VIII, 5, 4. FREINSH.

Orestes Lyncestesque] Non sunt haec virorum nomina, sed populorum, qui alias Graeca terminatione *Orestae*, *Lyncestaeque* appellantur. Clarum id ex Diodor. XVII, 57. De ipsis populis vide Strab. lib. VII. Stephanum in Λύγκος. qui gentile format *Lyncistae* per *i.* Plinium IV, 10. & Ptolemaeum. FREINSH.

Peregrini militis] Diodor. Polyperchonta Stymphaeorum ducem facit. Certe si qua in alia re, in acierum descriptione non satis fido Curtio, vel ejus librariis. FREINSH.

Amyntas princeps] Crudum admodum hoc sit oportet, neque enim concoqui à me ullo modo potest, & qui aut quomodo erat hujus agminis princeps Amyntas, cum proelio huic interfuisse eum diserte neget Arrianus, Philotamque equitum praefectum, ut & Curtius, ibi faciat, nam quod mox sequitur, *inter haec Amyntas praefectus equitum Alexandri &c.* id vero huc non pertinet, haec propter, quod ibi etiam *Menidas* non Amyntas ex veteribus libris esse legendum didicimus. MODIUS. Venimus ad locum, qui Modio crudus, mihi crucius, & ipsa crux. Concoquere ille non potest *Amyntae* nomen, quem proelio huic certum est non interfuisse. Testis illi Arrianus, sed & noster mihi, qui supra in Macedoniam eum ablegavit: *Amyntas cum decem triremibus in Macedoniam ad inquisitionem* (forte, *anquisitionem*) *novorum militum missus.* & post reducit demum lib. V. *Ceterum quo minus damnum sentirent identidem incremento novabantur, namque Amyntas Andromenis ab Antipatro Macedonum peditum sex millia adduxit, quingentos praeterea ejusdem gentis equites.* Convenit hoc nobis: Illud minus; quid reponendum? atque ex illo conjicere vix possis, quid statuerit: ita ambigue sententiam perscripsit. Dubitet, *Philotam*, an *Menidam* substitui velit; Etsi quidem ego de Menida sensisse penitus opinor. Quod nisi est, vanum illud & exsensum totum annotamentum. Ille praecipue, verba ejus turbant; *Philotamque equitum praefectum, ut & Curtius ibi facit.* Scimus ex Arriano, nec tamen item ex Curtio, sed certe & ex Diodoro, ducem Philotam universi equitatus amicorum: sed quid huc ille? mentis ejus aut manus aberratio fuit, Philotam pro Menida scribentis. Nam hic praefectus equitum mercenariorum, Arriano ajente, nec Curtio negante. Quamquam hic simpliciter equitum scribit, non addit mercenariorum. Ac ponit eum Arrianus in dextro sane cornu, in quo collocatur & à Curtio, si nomen ejus hic recipimus, quod voluisse plane Modius videtur. Diodorus in aciei tota dispositione verbulo ejus non meminit, ad finem perstringit leviter in enumeratione amicorum, & ducum illustrium hoc proelio vulneratorum. Sed recipiamus sane Modii suasu *Menidam*, ac legamus, *hujus agminis Menidas princeps erat:* age dic modo cujus ille agminis princeps ejusne qui proxime praecessit? ita debebat, sed ibi dux aperte Polyperchon nominatus. Quid igitur? an deesse quaedam hic putabimus, in quibus agmen ipsum, cui ille princeps, sit expressum? An potius, uti Modius hinc Amyntam, sic nos indidem ipsum quoque Menidam una cum agmine suo expellemus, ut verborum eorum alibi sedem in sequentibus faciamus? Ita quidem videatur: quoniam aliquot infra loca, ubi agmina quaedam memorantur, locis quaeque suis in acie dispoisita, non memorantur una eorum duces. Ubi tamen inferantur commode satis, haud perspicio: nisi si post illa forte verba: *Sed ne circumiri posset à multitudine, ultimum agmen valida manu cinxerat. Hujus agminis Menidas princeps erat.* Verum neque hoc firmat historia, & vereor magis ne refellat. Diodorus quidem nullum & ipse ducem his assignat: nec adeo validae manus illius meminit, nisi quod post Thessalos sub Philippo, Cretenses sagittarios & stipendiarios ex Achaja ponit. Jam id contra historiam fortasse, quod in laevum cornu traduximus hoc agmen, quod relinqui melius erat in dextro, & ordine plane suo. Relinquamus, & jam ibi videamus, an quoquo modo verba liceat interpr-

cros regebat, in societatem nuper adscitos. Haec dextri [1] cornu facies erat. In lae- 29

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. B. 1. 2. *cornus* & sic mox.

pretari. Vult ne igitur illud auctor, inter omnes, quos recensuit, primum & in fronte Menidam stetisse? Nam ita certe *principem* melius accipiamus, quam pro *duce*, cujus non habet ille vim genuino significatu. Atque hoc de voce bene: de re suadere videtur Arrianus, qui universis ad hoc ipsum cornu praestitutos ait equites mercenarios, quibus hic Menidas praefectus. En verba lib. III. ξυμπάντων δὲ προτεταγμένοι ἦσαν οἱ μισθοφόροι ἱππεῖς, ὧν Μενίδας ἦρχε. Sed suadet hic, non etiam persuadet. An ergo emendatiuncula tentanda è Diodoro? hic Polyperchonti, qui ipsi Polysperchon, Stymphaeos subjicit, cui noster ἀνώνυμον, peregrinum militem. Vide ne in Amynta damnato hi Stymphaei latitent, qui literis ab illo non penitus abhorrent. Quod si est, concinnare verba possis: *post illos Polyperchon dux peregrini militis, cujus agminis Stymphaei principes erant.* Diodorus. τῶν δὲ συνεχῆ ταύτης Πολυσπέρχων τεταγμένων, ὑπ' αὐτὸν τῶν ὀνομαζομένων συμφαίων. Dubium hoc quoque tamen aeque. nec illud istis certius, an ex Arriano rursus immutandum in hanc faciem: *hujus agminis manus Amyntae princeps erat.* nam ille ecce, ἐπί δε ἡ Πολυπέρχοντος τοῦ Σιμμίου. ἐπί δε ἡ Ἀμύντου, τοῦ Φιλίππου, ταύτης δὲ ἡγεῖτο Σιμμίας, ὅτι Ἀμύντας ἐπὶ Μακεδονίας ἐς ξυλλογὴν στρατιᾶς ἐσταλμένος ἦν. Aestuo, aestuo, ac vere *velut minuta magno Deprensa navis in mari vesaniente vento.* Nec est inter historiae hujus omnes scriptores, qui ulla ratione tranquillet, aut leniat hunc aestum, quin ultro pro se quisque magis accendit, ac fluctus acriores movet. Ubique in iis video non leves dissensus, nusquam majores, crebrioresque, quam in ista parte, ut sint ipsi prorsus in hac τάξει ἄτακτοι. Paene mihi conspirasse videntur, ut nemo hic idem cum alio dicat. Neque in ordine solum rei turbant, etiam in nominibus ipsis mirifice. Ut unum atque alterum modo tangam, Orestas & Lyncestas populos facit Diodorus, cum ait: ἑξῆς δὲ τὴν τῶν Ὠρεστῶν καὶ Λυγκεστῶν τάξιν ἔστησε, Περδίκκου τὴν στρατηγίαν ἔχοντος. Hi Curtio sunt duces: *Post eum Orestes Lyncestesque.* De iisdem Arrianus plane silet. Jam Curtius ait *Philagrum Balacros* (ita enim ex priscis editionibus legendum Modio assentiamur, non ut idem edidit tamen. *Phaligrum Balacrisaeos*) *rexisse:* Diodorus horum loco nescio quid de Philippo quodam Balacri (qui sane Balacrus inter Alexandri duces apud Curtium non semel nominatus) filio suggerit: Φίλιππος δ' ὁ Βαλάκρου τὴν συνεχῆ ταύτης στρατηγίαν ἐπλήρου (emendo transiens, ἐκλήρου,) καὶ τῆς μετ' αὐτὴν Κρατερὸς ἡγεῖτο. ubi & Craterus in cornu dextro, qui apud Curtium & Arrianum in laevo. Balacros quidem & Arrianus memorat, jaculatores appellans, qui locati fuerint ante amicorum equitatum. Sed piget haec talia vel diligentius inquirendo, vel enotando prolixius consectari. Neque fructum id habeat, neque si habeat, est loci hujus aut instituti nostri. ACIDALIUS. *Hujus agminis.* Mirum in modum hic aestuant Acidalius & Modius, incerti quid nominis pro *Amynta* reponant. nam illum plane ex hoc censu ejiciunt, & in Macedoniam relegant. Acidalius modo *Menidam*, modo *Stymphaeos*, modo nescio quem vel quos substituit Amyntae, nullo tamen auctore. Mihi pro *Amynta* placet *Simmias*, quem Amyntae locum supplere jubeo, usque donec alius sese offerat. & sic jubet Arrian. III, 2, 24. *ab hoc Amyntae Philippi F.* (agmen) *Hujus agminis dux erat Simmias, quod Amyntas in Macedoniam ad conscribendum militem missus esset.* Miror quomodo sese adeo torqueant Modius & Acidalius, cum haec plana sint omnia. Confirmat nostram lectionem, quod Polyperchontem & Amyntam in uno ordine se invicem subsequentes ponit Arrianus, aeque ac Curtius. Quamvis hic quoque ferri posset *Amyntas*, si per Modium & Acidalium liceret. Nam cum legatio in Macedoniam ipsi commissa esset, jam dux factus erat sui agminis, ut colligere est ex Arriano. Cum autem in eo esset ut obiret legationem, transtulit agminis sui praefecturam in Simmiam. interim nihilominus forte à veteribus Historicis respectu prioris officii in ducum numerum relatus est. Sed malo abesse *Amyntam* in gratiam Acidalii & Modii. LOCCENIUS. Recte vidit Acidalius haec nullo modo cohaerere praecedentibus: deinde illud *princeps* novo more accipi pro duce: denique *Amyntam* hic nominari, qui tamen ei proelio non interfuerit. Postremum tamen omnium optime ordinasse videtur Loccenius. Nec alia fere Raderus adfert, quam quae viderat Loccenius. FREINSH.

Phaligrus Balacrisios] Lege *Philagus Balacros*, quemadmodum alibi emendamus, & in Lugdun. editionibus erat. MODIUS. Justa haec scriptura etiam membranis firmata. Iidem sunt quos Graeci Phalacros vocant. Strabo. Stephanus. in voce Μύκονος Arrianus. RADERUS. Diodorus non *Philagum* sed *Philippum* vocat, & non *Balacros* rexisse, sed *Balacri* filium fuisse. Mira Metamorphosis ex tota gente unum hominem facere. Φίλιππος ὁ Βαλάκρου τὴν συνεχῆ ταυτῆς στρατηγίαν ἐπλήρου. Acidalius hic emendat ἐκλήρου. sed quid est hic ἐκλήρου? Diodorus dicit supplevisse Philippum exercitum, vel succenturiasse suum agmen agmini Polyperchontis. Arrianus autem Balacros ἀκοντιστὰς *jaculatores* recenset, mox tamen, καὶ οἱ ξὺν Βαλάκρῳ ἀκοντισταὶ, *& jaculatores quibus Balacrus praeerat.*

laevo, Craterus Peloponnensium equites habebat [1] Achaeorumque: & Locrensium, & [2] Maleôn turmis sibi adjunctis. hos Thessali equites [3] claudebant, Philippo duce. Peditum acies equitatu [4] tegebatur. frons laevi cornu haec erat. Sed ne circumiri posset [5] à multitudine, ultimum agmen valida manu [6] cinxerat. cornua quoque subsidiis firmavit, non [7] recta fronte, sed à latere positis: ut, si hostis circumvenire aciem [8] tentasset, [9] parata [10] pugnae forent. [11] Hic Agriani erant, quibus Attalus praeerat; adjunctis sagittariis Cretensibus. Ultimos ordines avertit à fronte, ut totam aciem [12] orbe muniret. [13] Illyrii [14] hic erant: adjun-

30 31

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. Ald. Lugd. Frob. Mer. Col. Bas. *Acheorumque* Fl. D. *Acheorum*. 2 Vulgo *Marcon* Pal. 1. *Malconum* Frob. *Maleanensium* Col. Bas. *Malconensium*. 3 Pal. 1. *claudebant: Philippo duce peditum*. 4 Voss. 1. *tegebantur*. 5 Fl. Leid. è. 6 P. *circuerat*. 7 D. *re acta* sed deleta priori *a*. 8 Leid. Voss. 1. *tempt*. 9 Alii *paratae*. 10 Voss. 2. omittit *pugnae*. 11 Bas. *hi*. 12 Bas. *urbe*. 13 Ald. Frob. Bas. Mer. Col. *Illyrici*. 14 Voss. 1. *hinc* Bas. *hi*.

rat. ita sibi ipse non constat. Nisi ubi ἀκοντιςὰς Βαλάκρυς legendum sit Βαλάκρυ, sed in hoc nomine mira varietas. LOCCENIUS. *Philagus Balacros*. Omnia haec sunt obscurissima, nec mirum si palpamus in his tenebris. At cum idem & alii fecerint, quid vetat, ut & nos tentemus si qua eluctari detur. Nec enim largiar Radero justam hanc esse scripturam: nec si quaedam membranae sic servent, reliquas consciscere video. Et Raderus nullam gentem, quod hic oportuit, ostendit Balacrorum nomine notam: nec quisquam scriptorum eos prodit, si Arrianum III, 2, 27. excipias, mendosum tamen. nam quod ibi leguntur οἱ Βάλακροι ἀκοντιςαὶ, re ipsa sunt οἱ Βαλάκρυ ἀκοντιςαὶ, *jaculatores quos ducebat Balacrus*: ii inquam ipsi, de quibus mox III, 3, 4. idem auctor. οἱ ξὺν Βαλάκρῳ ἀκοντιςαὶ, *jaculatores quibus Balacrus praeerat*. Erat autem iste Balacrus Amyntae filius, praefectus auxiliaribus copiis ἐπὶ τῆς συμμάχυς, hi sunt, quos noster vocat, *in societatem nuper adscitos*, ut me docet Arrian. I, 8, 27. eam praefecturam in Phrygia nactus est; ut inde suspicio incesserit, Curtium scripsisse, *Phrygas Balacrus regebat, in soc. nup. adscitos*. Certe hominis hoc nomen esse, non nationis, vel ex ipso Curtio constat, qui eum nominat IV, 5, 13. & VIII, 11, 22. Philam Antipatri filiam in matrimonio ejus fuisse, ex Antonio Diogene apud Photium Cod. CLXVI. didici, quod alibi vix reperias, nam de Cratero & Demetrio, quibus postea nupsit, exploratum est. Diodor. XVII, 57. filium ei tribuit Philippum, eumque proximum à Polyperchonte locum obtinuisse scribit. Qui haec recogitantem admodum animi dubium facit, an non de illo potius accipiendus sit Curtius, praesertim cum Balacrum in Aegypto fuisse relictum, scribat Arrian. III, 1, 20. & accedat lectio quorumdam Codd. *Philacrus Balacriseos regebat*: ut credas scriptum fuisse *Philacrus Balacri*, sic appellato per Curtium homine, & expresso nomine parentis, ut in reliquis lateat vocabulum gentis in fidem adscitae, quod non expedio, & ineptiarum piget. Sabellicus Enn. IV, 5. mire retulit haec Curtiana: *Subsidio his esset*, inquit, *Cenos Orestes, & Lycesta: Peregrinum inde agmen sequi, cujus Amyntas erat princeps. Aderant Philagus & Balatros nuper in societatem asciti, & ipsi quidem moderatores*. Est & alius apud Arrian. II, 3, 2. *Balacrus Nicanoris F. Ciliciae satrapa*. Alius praeterea Nicandri F. Pyrrhi amicus, apud Dionys. sub fin. Excerpt. Valesianor. FREINSH. Locus fere insanabilis. certum autem ex Diodoro, l. I. & Arriano, & nostro alibi l. IV. c. 5, 14. VIII, 11, 22. *Balacrum* esse viri nomen, & ducis militum, non gentis. Freinshemius conjectat scriptum fuisse *Phrygas Balacrus regebat*. Tellierius ex Diodoro *Philippus Balacri*, (filius φίλιππος ὁ βαλάκρυ) *regebat* amisso gentis nomine, cujus vestigia putat quosdam Codices adjectis syllabis *Balacriseos* obscure significare. CELLAR.

Dextri cornus] Mox infra, *frons laevi cornus*, suffragante MS. Constantiensi, & docent Grammatici cornu ἄκλιτον, & *cornus, cornus*, quarto ordine, quomodo Plinius quoque non semel usurpat, ut tonitrus, tonitru. RADERUS. Si fides MS. Constantiensi sit, commoda lectio esset, *dextri cornus acies*, ut saepe hae voces commiscentur cognatione, & significatione in loco simili. sic l. III. c. 3, 26.

Malleων] Scribe *Maleων*, quod erit pro vulgato illo *Maleanensium*. MODIUS. *Maleôn*. Graeca terminatione, pro *Maliensium*, hos enim equis tum meruisse constat ex Diodoro lib. XVIII. c. 11. FREINSH. *Malieôn*. Μαλιέων. Μαλιεῖς autem Phtiotidis vel pars vel finitimi, ad sinum Maliacum habitantes. Livius l. XLII. c. 40. *Per Thessaliam & Maliensem agrum cum exercitu isti*. CELLAR.

Cretensibus] Nam hos sagittarios optimos fuisse videre est ex auctoribus, quos citat Tiraquell. ad Alex. Dies Geniales. l. VI. c. 22. FREINSH.

Aciem orbe munirent] Orbis militare verbum, sonans

juncto milite mercede conducto. Thracas quoque simul [1] objecerat leviter armatos. adeoque aciem [2] versatilem [3] posuit, ut, qui ultimi stabant, ne circumirentur; verti tamen, & [4] in frontem circumagi possent. Itaque non prima quam latera; non latera [5] munitiora fuere, quam terga. His ita ordinatis, [6] praecipit *ut*, *si falcatos currus cum fremitu barbari emitterent*; *ipsi* [7] *laxatis ordinibus impetum* [8] *occurrentium silentio exciperent:* haud dubius sine noxa transcursuros, si nemo se opponeret. *sin autem sine fremitu immisissent*; *eos ipsi clamore terrerent*; *pavidosque equos telis utrimque suffoderent.* Qui cornibus praeerant, *extendere ea* jussi, *ita* [9] *ut nec circumvenirentur*, *si artius starent*; *nec tamen* [10] *mediam aciem exinanirent.* Impedimenta cum captivis, inter quos mater liberique Darii custodiebantur, haud procul [11] acie in edito colle constituit; modico praesidio relicto. Laevum 32 33 34 35

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *abj.* 2 Leid. Voss. 1. Bong. *versabilem.* 3 Voss. 2. *ponit.* 4 Col. Mer. omittunt *in.* 5 Voss. 2. *minora.* 6 Voss. 2. Amst. Lugd. *praecepit.* 7 Voss. 2. *lassatis.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *incurr.* 9 Voss. 1. & alii *ut ne.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Mer. Bas. Col. *ultimam.* 11 Voss. 2. & aliae edd. *ab acie* P. *aciem.*

nans militum ordinem, quo circulus componatur, ut eos omni ex parte adversos hostis inveniat. Caesar B. G. l. IV. c. 37. *quum illi orbe facto sese defenderent.* Sallust. Jugurth. c. 97. *Orbes facere, atque ita ab omnibus partibus simul tecti.* Livius l. IV. c. 39. *tumulo quodam occupato in orbem se tutabantur.* CELLAR.

Versabilem] Ita membranae. vulgo *versatilem.* utrumque recte. Seneca *omnem eruditionem scito versabilem esse.* Lucretius, *magnum & versatile templum mundi.* MODIUS. *Versatilem.* Hujus verbi vim ipse Curtius exponit, *versatilis acies*, quae verti & circumagi potest: ubi ubi usus postulet. Atque ea accedit quidem quam proxime ad ἀμφίστομον Arriani, de qua, indice Radero, copiose Aelianus Tactic. cap. 38. & Sixtus Arcerius ad eumdem locum. Frontinus II, 3, 19. de hac ipsa Alexandri acie: *Alexander ad Arbela, cum hostium multitudinem vereretur, virtuti autem suorum fideret, aciem in omnem partem spectantem ordinavit, ut circumventi, undique pugnare possent.* FREINSH. *Versatilem.* Quae, si opus est, verti, & circumagi potest. vide lib. III. c. 2, 14. CELLAR.

Falcatos currus] Romani aliam rationem adversus falcatos currus pugnandi habuerunt, ut docet Veget. III, 24. Front. II, 3, 17, 18. Macedonas autem primos usos esse non persuadet Aelianus. RADERUS. Locum Aeliani non reperio. FREINSH.

Occurrentium] Tolerari quidem potest haec vox, nec sine exemplo esset etiam apud nostrum. sed cum MSS. codd. omnes nostri & Bong. insuper habeant *incurrentium*, cur id loco motum sit non video. l. IV, 15, 19. *ferociter in hostem incurrunt.* l. VIII, 1, 14. *quum leo magnitudinis rarae regem invasurus incurreret.* l. IX, 2, 19. *Elephanti in suos vehementius, quam in nos incurrerunt.*

Nec tamen &c.] Ita ut singuli militum latius spatium in sua quisque statione occuparent, ne densius & artius comprimerentur & circumvenirentur. e. c. miles, qui prius tres pedes occuparat, sex occupare jussus, manente eodem ordine & numero, in latum & longum, ita fiebat, ut media acies non exhauriretur, sed par ubique esset spatium, quamvis laxius starent. RADERUS.

Ultimam aciem] Editi, *mediam*, & recte sane. sequitur postea: *videtis ordines raros, cornua extenta, mediam aciem vanam, exhaustam*, ita enim ibi legendum, non *variam*, pro *vanam*, ut quidam. MODIUS. Membranas secutus *ultimam* Modius edidit, cum in editis tamen rectum agnoscat *mediam.* Culparem factum, nisi eo ipso occasionem dedisset mihi verioris quaerendae lectionis, & fortassean inventae. Credo enim corruptum in membranis *ultimam* fuisse pro *intimam*, quod plane idem est, ac *mediam*, & hoc ἄλογον fit istius fuisse interpretationem, atque inde in vulgatos irrepsisse. De media quidem vel interiore acie probant, & intelligi hic omnino volunt, quae Darius paullo post ad suos: *videtis ordines raros, cornua extenta, mediam aciem vanam & exhaustam.* Idemque ante ista: *contempserat paucitatem hostis, vanam aciem esse extentis cornibus ratus.* ACIDALIUS.

Haud procul aciem] Lapsus operarum & iste forsan est. Nam Modium puto *acie* voluisse: cui vulgati addunt, *ab acie*, qua particula nihil opus. non aciem constituit in collem, sed haud procul acie impedimenta. Sic enim jungenda verba: non, ut accipias, *impedimenta custodiebantur.* ACIDALIUS. *Haud procul acie.* Vulgo *ab acie* legitur, apud Modium *haud procul aciem*, quod Acidalius lapsum operarum censet, & *acie* rescribit. Pro scriptura Modiana exempla ex Livio lib. XXXI. Plinio IX, 53. & Curtio ab recentioribus Grammaticis adferuntur, sed testimonia sunt intestabilia. nullus veterum ita locutus, nec Priscanus annotavit, nec ullus

36 vum cornu, ficut alias, Parmenioni tuendum datum: ipfe in dextro ftabat. Nondum ad [1] teli jactum pervenerant; quum [2] Bion quidam transfuga, quanto maximo curfu [3] potuerat, ad regem pervenit: nuntians, [4] *murices ferreos in terram* [5] *defodiffe Darium, qua hoftem equites emiffurum effe* [6] *credebat: notatumque certo fi-*
37 *gno locum, ut fraus evitari à fuis poffet. Adfervari* transfuga [7] juffo, duces convocat: expofitoque quod nuntiatum erat, monet; *ut regionem monftratam declinent,*
38 *equitemque periculum edoceant.* Ceterum, [8] hoc [9] tantus exercitus [10] exaudire non poterat; ufum aurium intercipiente fremitu duorum [11] agminum: fed [12] in confpectu omnium duces & proximum quemque interequitans [13] adloquebatur.

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voff. 1. *jactum teli pervenerat* Voff. 2. *jactum teli convenerant.* 2 Ald. *Bio.* 3 Vulgo *poterat.* 4 Pal. 1. *inurices.* 5 Fl. Voff. 1. 2. Bong. Mer. *diffodiffe.* 6 Pal. 1. B. 1. *credebant* P. *crederat.* 7 Voff. 2. *juffus convocat duces* alii *evocat.* 8 Voff. 2. *hec.* 9 Fl. Leid. Voff. 1. 2. D. Pal. 1. Ald. Mer. Baf. Col. *tandem*, fed Ald. in fine editionis veterem lectionem effe ait *tantus.* 10 Voff. 2. Col. *audire.* 11 Voff. 2. *exercituum.* 12 Fl. Leid. Voff. 1. Bong. omittunt *in* B. 1. fuperfcriptum habet *Rex in confpectum.* 13 Voff. 1. *adloquebantur.*

ullus prifcorum. Dicamus ergo *procul acie*, non *aciem.* Apud Livium *procul muros*, refcribendum *procul muro*, ut emendatiores codices docent, ut & apud Plinium *procul Neapoli*, non *Neapolim.* Grammatici recentiores etiam hunc Curtii locum addunt, & mendum mendo confirmant. RADERUS. Adde Sanctii Minervam l. 1. c. 16.

Murices ferreos] Quae de muricibus (five, ut ibi aliquoties fcribitur, nefcio qua cauffa, *rumicibus*) & tribulis fparfis, item fudibus defixis, Lipfius Poliorc. V, 3. & II, 2. de ftylis caecis: item Rittershuf. ad ifta Salviani lib. VI. *exercitus pugnaturi ea loca, per quae venturas hoftium turmas fciunt, aut foveis intercidere, aut fudibus praefigere, aut tribulis infeftare dicuntur.* & Stew. ad Veget. III, 24. tradunt. addi poffunt illa Herodoti VIII, 28. de Phocenfibus, qui *juxta urbem Hyampolim, depreffa ingenti foffa, amphoras illic inanes depofuerunt.* in quas Theffalorum equi incidentes, crura fregerunt. Cui fimile Dio, lib. XL. de Gallis ad Alexiam: *conati noctu per munitiones Rom. in urbem pervenire magnum detrimentum paffi funt, in iis enim locis, quae equitatu accedi poterant, occultas foffas Romani duxerant: defixifque in eas ftipitibus, fuperficie tenus texerant, ut aequales reliquo circumpofito folo effent: in eas foffas equi virique imprudentes delapfi peribant.* FREINSH. Murices ita parati erant, ut in quam partem inciderint, aliquot aculeos protendant, fere ut *tribuli*, quos Vegetius lib. III. c. 24. defcribit. CELLAR.

Expofitoque] Eleganter nofter participium hoc modo abfolute ponit. nam iterum lib. V. c. 12, 7. *Darius Artabazum acciri jubet, expofitifque, quae Patron detulerat.* adi J. Fr. Gronovium ad Livium l. 1. c. 42. & fi defideras exempla, G. J. Voffium de Conftruct. c. 49. & 50.

CAPUT XIV.

Alexandri ad Graecorum, Dariique ad Perfarum exercitus, ante pugnam, orationes.

1 E*menfis tot* [1] *terras in fpem victoriae,* [2] *de qua dimicandum foret, hoc unum fupereffe difcrimen. Granicum* hic [3] *amnem, Ciliciaeque montes, & Syriam Aegyptum-*
2 *que* [4] *praeeuntibus* [5] *raptas*, ingentia fpei gloriaeque incitamenta, [6] referebat. *Re-pre-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *terris.* 2 Fl. *deaque.* 3 Pal. 1. *agmen.* 4 Alii *praetereuntibus.* 5 Mer. omittit *raptas.* 6 Mer. *refert.*

Praetereuntibus raptas] Recte ita. editiones *praeeuntibus* peffime. fimile eft Troadae Senecae, in verbis Pyrrhi ad Agamemnonem, fed nec verba fuccurrunt, nec liber Senecae ad manum eft, alias igitur hoc proferetur. MODIUS. Male, & contra fidem omnium MSS. damnat Modius *praeeuntibus*, quod recte dictum eft. HEINSIUS.

Reprehenfos ex fuga] Tac. Agric. 34. *quofquos tandem inveniftis, non reftiterunt, fed deprehenfi funt noviffime. ideo extremo metu corpora defixere in his veftigiis,*

prehensos [1] ex fuga Persas pugnaturos, quia fugere non possent. tertium [2] diem jam metu exsangues, armis suis oneratos, in eodem vestigio [3] haerere. nullum desperationis illorum majus [4] indicium esse, quam [5] quod urbes, quod agros suos urerent: quidquid non corrupissent, hostium esse [6] confessi. Nomina [7] modo [8] vana gentium ignotarum ne 3 *extimescerent. neque enim ad belli discrimen pertinere, qui ab [9] his Scythae, quive [10] Cadusii [11] appellentur. Ob id ipsum, quod ignoti essent, ignobiles esse. numquam* 4

[1] *igno-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. omittit *ex.* 2 Bong. Leid. *tert. jam diem* Pal. 1. *tertio jam die* Voss. 1. omittit *jam.* 3 Voss. 2. *jam. haerere.* 4 Col. *judicium.* 5 Bong. *quod agros quod urbes.* 6 Voss. 2. *confexi.* 7 Frob. Ald. *vero.* 8 P. *gent. ign. vana.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. *iis Scytarum* Ald. Mer. Col. *Scytharum* F. habet superscriptum *Scithae* Ald. etiam leg. vult *Scythae.* 10 B. 1. *Adusii* F. *Gadusii.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Mer. *appellantur.*

stigiis, &c. uter ab utro sumpsit? nec enim, opinor, in idem incidit uterque fortuito: praesertim, cum similitudinem Taciti de feris, noster quoque retulerit supra III, 8, 10. Porro affine est illud Arrian. I, 5. de mercenariis Persarum ad Granicum: *quorum agmen eodem loci ubi consistere jussum erat, stupore potius inopinati eventus, quam certa aliqua ratione se continebat.* FREINSH. *Reprehensos.* Retractos, per vim reductos. Plaut. Bacch. a. 2. sc. 3. vs. 130. *si ergo reprehensus, macto illum infortunio*, id est revocatus à fuga. CELLAR.

Quod agros suos urerent] Just. XI, 6. Alexander *hostem petens milites à populatione Asiae prohibuit, parcendum suis rebus praefatus. nec perdenda ea, quae possessuri venerant.* Adde Arrian. III, 4. Nullo enim certiore indicio se prodit obtinendi quae occupaveris desperatio, quam exactionibus, rapinis, atque vastationibus, quae edi tum solent maxime, ut à festinantibus. Sic apud Plutarchum Demetrius cap. 8. cum alteram Babylonis arcium, duae enim erant, occupavisset, & praesidio firmasset, *militibus permisso, ut quantum possent ex agris praedam agerent, confirmavit Seleuco regnum, quod tanquam alienum infestans, videbatur ipsi concedere.* Ceterum, Alexander factum illud Persarum callide detorquet in alienam interpretationem. ipse enim satis noverat, & modo IV, 13. Parmenioni confessus erat, hac ratione Persas vastatione paucorum reliqua conservaturos esse. Id ipsis consilium initio belli dederat Memnon, approbante Curtio supra III, 4. Fecerant id ipsum Persae contra Cyrum minorem, apud Xenoph. Ἀναβάσ. I. Et Fabius dictator bello Punico secundo. Liv. XXII, II. FREINSH.

Non corrupissent] In scriptis libris deest *non.* MODIUS.

Nomina vana gentium] Supra l. III. *ignota etiam ipsi gentium nomina ante neglecta, huc undique excita;* ut paullo ante: *Hos aliae gentes ne sociis quidem satis notae sequebantur.* RADERUS.

Qui ab his Scythae, quive Cadusii appellentur] Sic ubique: sed vera lectio, *qui ex his.* Quod sequitur *Scytharum* vocabulum mihi suspectum. Neque enim hi Alexandro vel militibus esse potuerunt adeo de nomine etiam ignoti. Quin aliud potius nomen latet alterius ignobilioris generis. ACIDALIUS. Non immerito Acidalius suspectam habet vocem Scythae, quomodo enim Macedonibus Scythae ignoti, gens Graecis auctoribus, iisque antiquissimis celebratissima, Scylaci, Herodoto, aliis, qui ante Alexandrum vixerunt, & scripserunt. nota fuere Scytharum cum Persis proelia contra Cyrum, Darium, & mox contra Zopyrionem Alexandri ducem. non fuerunt ergo ignoti Macedonibus. itaque pro *Scythis*, alia vox, sive *Dacae*, sive *Dahae*, sive *Bilthae*, aliave gens sufcienda est Scythis. RADERUS. *Scythae.* Nomen id suspectum Acidalio & Radero, quia Scythae, inquiunt, satis noti fuerant Macedonibus. Sed idem etiam de Cadusiis possit dici, quorum & ipsorum mentio est apud vetustiores Alexandro scriptores, siquidem hoc ad rem pertineat, & sane dum ait nihil interesse, *qui ab his* (sic rectius, quam Acidalii *ex his*) *Scythae appellentur*, non vult etiam ipsa nomina esse incognita, sed gentes quibus ea tribuantur. & quam late patuerit appellatio Scytharum neminem fugit. ideo praecedit, *vana ignotarum gentium nomina.* ut nomina ipsa non sint ignota, sed gentes quibus ea induntur: quae tamen quocumque vocabulo appellentur nihilo meliores sint futurae. Ipsae, inquit, gentes ignotae sunt, sed appellantur formidolosis nominibus Scytharum atque Cadusiorum, quid hoc ad discrimen belli, quomodo appellentur: num ideo fortiores erunt si his vocentur nominibus, quam si quibusvis aliis? Haec istorum, ni fallor, mens est. Quod autem hos populos nominat, verissimam ex Arriano III, 4, II. caussam adsigno: quod eo tempore magna de his gentibus fuerit opinio, apud Asiaticos, eorumque robur haud dubie multum extulerint Persae. legimus enim ibi fuso jam ad Arbela Dario, rumorem increbuisse, *Darium Alexandro obviam ire statuisse, denuoque proelii fortunam experiri velle, Scythas enim & Cadusios ei auxilio venire.* FREINSH.

Quod ignoti essent] Bene sic ratiocinatur Macedo, solent enim viri fortes, Virg. Aen. VI, 806.

- - - - - - *virtutem extendere factis.*

& hercle raro *nobilissimi in ipsis penetralibus siti* sunt, ut de se jactant Britanni in Agric. Taciti 30, 3.

 sed

[1] *ignorari viros fortes:* [2] *at imbelles,* [3] *ex latebris* [4] *ſuis erutos, nihil praeter nomina*
[5] *adferre. Macedones virtute adſequutos, ne quis toto orbe locus eſſet, qui taleis viros*
5 *ignoraret. Intuerentur barbarorum inconditum agmen: alium* [6] *nihil praeter jaculum habere; alium funda ſaxa* [7] *librare: paucis* [8] *juſta arma eſſe. Itaque illinc plures*
6 *ſtare: hinc plures dimicaturos. Nec poſtulare ſe, ut fortiter capeſſerent proelium,* [9] *ni ipſe ceteris fortitudinis fuiſſet exemplum. ſe ante prima ſigna dimicaturum.* [10] *ſpondere* [11] *pro ſe,* [12] *quot cicatrices,* [13] *totidem corporis decora: ſcire ipſos, unum pene* [14] *ſe praedae*

Variantes Lectiones.

1 Pal. 1. *ignari.* 2 Fl. *aut.* 4 Pal. 1. omittit *ex.* 3 Pal. 1. *ejus.* 5 Pal. 1. *ferre.* 6 Voſſ. 2. omittit *nihil.* 7 Voſſ. 1. *liberare.* 8 B. 1. P. Fl. *juxta.* 9 Voſſ. 2. *ni cum* Frob. Amſt. Col. Lugd. *niſi* Mer. *ne.* 10 Sic D. Pal. 1. ſed Bong. adſcripſerat in ſuo libro abundat P. *ſponderis* Lugd. Amſt. omittunt. 11 Voſſ. 2. *ſe tot vel quot.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Pal. 1. Bong. *tot.* 13 Bong. *corp. tot.* 14 Voſſ. 1. omittit *ſe.*

ſed fere cum nomine dominatum quoque protulerunt. Accidit tamen, in armata quidem virtute perraro, in aliis frequentius, ut alii habeant famam, alii mereantur: & quidam *noti magis, quam nobiles ſunt*, ut loquitur Seneca de benef. III, 28. 2. Sic in libris antiquae ſapientiae legitimae, Juſtiniano in §§. 17. conſtitutionum de Confirm. Dig. atteſtante, *multi fuerant & ipſis eruditiſſimis hominibus incogniti.* FREINSH.

Nihil praeter nomina] Supra c. 12, 9. *nomina verius quam auxilia.* RADERUS.

Tales viros] Hinc patet legendum apud Juſtin. eſſe lib. XI. quo loco eſt. *Macedones autem nunc Europae victae admonet, nunc Aſiae expetitae, nec inventas illis toto orbe pares vires gloriatur &c. nec inventos illis toto orbe pares viros glor.* quamquam hoc etiam ſcripta duo Juſtini exemplaria nos monuerunt. nec hoc tantum, ſed poſterius quoque eodem libro, ubi legitur, *& quemadmodum Dario majorem turbam hominum eſſe, ſic virium ſibi*, reponendum *ſic virorum ſibi.* Atque illud quidem, non quod in illis ita legatur, ſed quod, cum pro *virium*, *virorum* haberent, facilem nobis hujus loci emendationem fecerunt. MODIUS.

Nihil praeter jaculum] Vide Herodotum in Polymnia haec deſcribentem in exercitu Xerxis. RADERUS.

Saxa librare] Qua de cauſſa jactus eorum non admodum longe pertingebat, multumque ſuperabant, qui plumbeas glandes jaculabantur. Vide Briſſon. de regno Perſ. lib. III. pag. 297. FREINSH.

Juſta arma] Quorum momentum attigimus ſupra ad IV, 9, 2. IDEM.

Illinc plures ſtare] Hoc ſic expreſſit Juſtinus XI, 13, 10. *Dario majorem turbam hominum eſſe; virorum ſibi.* Ubi vide. IDEM.

Nec poſtulare ſe, ut fortiter capeſſerent proelium, ni ipſe ceteris fortitudinis fuiſſet exemplum. ſe ante prima ſigna dimicaturum: pro ſe quot cicatrices, totidem corporis decora] Darius ſimiliter ad ſuos de ſe ante hanc ipſam pugnam: *Nec recuſo, quo minus imitemini me, ſive fortitudinis exemplum ſive ignaviae ero.* Sed quid quaerit hic ſibi illud *pro ſe.* Diſtinguendumne aliter dicemus? *ſe ante prima ſigna dimicaturum pro ſe: quot cicatrices* &c. an delendum, ut quod in eadem cauſſa ſit cum deleto jam *ſpondere?* Videantur enim & hoc addidiſſe, qui alterum: ut Alexandrum fecerint pro ſe ſpondentem. Neutrum mihi probetur. quin & voculâ, & diſtinctiunculâ relictâ mutandum ajo *prorſus. Prorſus, quot cicatrices, totidem corporis decora.* Particulae ejus elegantem hunc uſum elegantes homines ſciunt, & nos alibi fortaſſe magis illuſtrabimus. ACIDALIUS. *Nec poſtulare ſe.* Omnibus magnis Impp. *res* potius quam *verba* cordi fuere, ut Scipioni apud Livium XXVIII, 27, 1. & apud eumdem XXVIII, 40, 7. Fabio Maximo. Annibal, Dione teſte in Excerpt. Valeſ. *militibus* (οὐχ᾽ ὅπως ἰσοδίαιτος, ἀλλὰ καὶ ἰσοκίνδυνος ἐγίγνετο, πάνθ᾽ ὅσα ἀπῄτει παρ᾽ αὐτῶν πρῶτος ἐκπονούμενος.) *ſimilem ſe praeſtabat non in victu modo, ſed etiam in periculis: primus tolerando, quae ab ipſis poſtularet.* Hinc ergo maxime ſolebant hortari ſuos: ut & Valerius Coſ. apud Liv. VII, 32, 11. *Facta mea, non dicta vos milites, inquit, ſequi volo: nec diſciplinam modo, ſed etiam exemplum à me petere.* & Julianus apud Marcellin. XXIII, 14. *Adero ubique vobis adjumento numinis ſempiterni Imperator, & anteſignanus, & conturmalis.* Philippus apud Liv. XXXI, 24, 3. *ſe intuentes pugnarent.* Andronicus apud Nicetam lib. II. *Me ſequimini paratum una vobiſcum perpeti, quidquid ſors dederit. Neque enim committam, ut quiſquam dicat, Andronicum ſolertem eſſe ad verba facienda, & acuendos militum animos: ſed ducem ignavum, & ulciſcendi hoſtis rudem. Imo & in prima acie ſtabo, ut decebit; & extremum agmen claudam, ubi oportuerit.* Qualem quidem hortationem perſpicuum eſt altiſſime penetrare militares animos. FREINSH.

Pro ſe] Haec mutat Acidalius in *prorſus*, expuncto *ſpondere.* Mihi nec lectio ſatis placet, nec correctio, illam tamen explicem, ſibi nihil depoſcere praeter gloriam ex vulneribus, quae propter illam non ſit refugiturus. & juvent ſequentia. Idem autem animi ſtatim in pueritia habuiſſe memoratur. nam *patri Philippo haſta femur in Triballis transfixo,*

praedae [1] *communis exsortem, in illis* [2] *colendis ornandisque usurpare victoriae praemia. Haec se fortibus viris dicere. si qui dissimiles eorum essent; illa fuisse dicturum:* 7 *pervenisse* [3] *eo, unde fugere non possent.* [4] *tot terrarum spatia emensis; tot amnibus montibusque post tergum* [5] *objectis; iter in patriam & penates manu esse faciendum.* Sic duces, sic proximi militum [6] instincti sunt. Darius in laevo cornu erat; ma- 8 gno [7] suorum agmine, [8] delectis equitum peditumque stipatus: contempseratque paucitatem hostis; [9] vanam aciem esse, [10] extentis cornibus ratus. Ceterum, sic- 9 ut curru eminebat, dextra laevaque ad [11] circumstantium agmina oculos manusque

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. omittit *communis.* 2 Voss. 2. *tollendis.* 3 Alii *eos.* 4 Mer. omittit *tot.* 5 P. *relictis* Voss. 2. *abjectis.* 6 Voss. 2. Ald. Col. Bas. Frob. Mer. *instructi.* 7 Voss. 1. Ald. Frob. Elz. *agmine suorum* Voss. 2. *suorum agminum.* 8 Pal. 1. *electis.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. *variam.* 10 Mer. *extinctus.* 11 D. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *circumstantia.*

fixo, cum is evitato mortis periculo claudicationem iniquius ferret, Bono animo es pater mi, inquit, ac palam progredere, ut ad singulos gressus virtutis tuae recorderis. Plutarch. de fort. Alex. II, 13. Multa in hunc sensum congesserunt Savaro ad illa Sidonii Carm. XXIII, 75.

- - - - *in corpore fortium virorum*
Laus est amplior, amplior cicatrix.

& Dempster. in antiqu. Rosini x, 10. Confer mores Tarquinii Prisci descriptos à Dione in Excerptis Vales. pag. 578. FREINSH. *Nec postulare pro se &c.* Verbum *spondere* sustulit Modius, credo, quia sic visum est, quando nullam MS. facit in notis mentionem. Tollit & Acidalius, & *pro se* mutat in *prorsus.* Quorum penes nos excerpta sunt, omnes habent. Doctissimus Freinshemius, cui nec lectio placet nec correctio, lectionem tamen sic tentat explicare, sibi nihil poscere Alexandrum praeter gloriam ex vulneribus, quae propter illam non sit refugiturus. Itaque distinxit: *se ante prima signa dimicaturum. Spondere pro se, quot cicatrices, totidem corporis decora.* Recte hoc quidem: sed longe alia sententia: nempe quas gerat in corpore cicatrices, totidem decora corporis, militibus esse debere testes, vades & obsides regiae virtutis. Quod alterum argumentum est, quo confirmat, quod se militibus exemplum fortitudinis proposuerat. sic Cicero Agraria II. *Nulli pop. Romano pro me majores mei spoponderunt.* Lib. VII. Fam. ep. 5. *casus vero mirificus quidam intervenit vel testis opinionis meae, vel sponsor humanitatis tuae.* Neque aliter ipse Curtius l. IX. *vestras manus intueor; vestram virtutem rerum, quas gesturus sum, vadem praedemque habeo.* Eodem pertinent illa apud Ciceronem pro Cluent. *At condemnavit: hanc enim damnationem dederat obsidem Balbo, & ceteris, ut destitutus ab Oppianico videretur.* Catilin. IV. *Habemus à Caesare sententiam, tamquam obsidem perpetuae in rempl. voluntatis.* Pro Cael. *Habet à M. Caelio respl. duas accusationes vel obsides periculi, vel pignora voluntatis.* Divinat. extr. in Caecil. *à nobis multos obsides habet populus Rom.* Thucydides l. I. μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὅμηρον ἔχειν. idem lib. III. οὔκουν χρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐχεγγύῳ, πιστεύσαντας χεῖρον βουλεύσασθαι. Sic etiam cicatrices Alexandri spondent pro virtute ejus apud milites. *Spondere*, inquit, *pro se* vulnerum, quae cominus proeliando acceperit, *cicatrices*, quarum quot vestigia sint, totidem in suo *corpore decora* & virtutis notas numerari. Ne quis miretur, nos alibi tres Flor. alibi unum advocare, monemus; tres illos tantummodo consultos nobis de locis antehac tentatis: unius vero excerpta perpetua optimi & antiquissimi contigisse beneficio Amplissi. Nic. Heinsii. GRONOVIUS. L. II. Observ. c. 8. Lectionem puto haud ineptam, si primum post *dimicaturum* ponatur punctum; deinde pro *totidem corporis* inverse legatur praeeuntibus MSS. *quot cicatrices corporis, totidem decora.* SCHEFFER. Antea *spondere* ad *dimicaturum* adnectebatur, melius inde sejunctum cohaeret vocibus *pro se*, ut praeclare monstravit Gronovius. sensus autem est, se nihil quam gloriam concupiscere. Cetera relinquere militibus. CELLAR.

Totidem corporis decora] In adverso nempe corpore. nam cicatrices in averso ignaviae & fugae indicia sunt. Ovid. l. XIII. Met.

- - - *sunt & mihi vulnera, cives,*
Ipso pulcra loco.

LOCCEN.

Usurpare] Forte *usurpari.* HEINSIUS.

Pervenisse eos] Editi *pervenisse eo.* MODIUS.

Sic duces, sic proximi militum instincti] Vulgo, *sic duces, sic proximi militum instructi sunt.* MODIUS.

Vanam] Forte legendum *raram.* HEINSIUS. Vides Fl. Leid. Voss. 1. & Bongarsium denotavisse *variam*, quae lectio etiam nota Modio, qui eam tangit supra c. 13, 34. sed forte magis satisfaceret, si per MSS. liceret legere cum nob. Heinsio *raram aciem*, quod explicatur *extentis cornibus.* Virgil. lib. IV. Aen. *retia rara plagae*, & mox n. 14. *videtis ordines raros*, & cap. 15, 20. *rarior acies erat.* Paullo post tamen iterum

que circumferens; [1] *Terrarum*, inquit, [2] *quas Oceanus hinc* [3] *adluit, illinc claudit* [4] *Hellespontus, paullo ante domini,* [5] *jam non de gloria, sed* [6] *de salute, &, quod sa-* 10 *luti* [7] *praeponitis, de libertate pugnandum est. Hic dies imperium, quo* [8] *nullum amplius vidit aetas, aut constituet, aut finiet. Apud Granicum minima virium parte cum hoste certavimus: in Cilicia* [9] *victos Syria poterat excipere: magna munimenta regni Ti-* 11 *gris atque Euphrates erant. Ventum est eo, unde pulsis ne fugae quidem locus est. omnia tam diutino bello exhausta post tergum sunt: non incolas* [10] *suos urbes; non cultores habent terrae. Conjuges quoque & liberi sequuntur hanc aciem: parata hostibus praeda,* 12 *nisi pro carissimis pignoribus corpora* [11] *opponimus. Quod mearum fuit partium; exercitum, quem pene* [12] *immensa planities vix caperet, comparavi: equos, arma distribui: commeatus, ne tantae* [13] *multitudini deessent, providi: locum, in quo acies expli-* 13 *cari posset, elegi. Cetera in vestra potestate sunt: audete modo vincere; famamque, infirmissimum adversus fortes viros telum, contemnite. Temeritas est, quam adhuc pro virtute* [14] *timuistis: quae ubi primum impetum effudit, velut quaedam animalia* [15] *a-* 14 *misso aculeo* [16] *torpet. Hi vero campi deprehendere paucitatem, quam Ciliciae montes abscon-*

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *terrarumque.* 2 Leid. Mer. omittunt *quas.* 3 Pal. 1. *abluit.* 4 Pal. 1. *Hellespontum.* 5 Voss. 2. omittit *jam.* 6 Pal. 1. bis omittit *de* semel Fl. & Voss. 1. 7 Voss. 1. *praeponitas* Voss. 2. *praepositis.* 8 Col. *nulla* Voss. 2. *quo vel nulla.* 9 Leid. *victo.* 10 Leid. Pal. 1. Col. *suas.* 11 Editt. aliae *opponitis.* 12 Pal. 1. *immensam.* 13 Voss. 2. omittit *multitudini.* 14 Voss. 1. *timuisti.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *emisso.* 16 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. Pal. 1. *torpent.*

rum *vanam aciem* habet, adeo ut variata tantum videatur esse Curtio *vana acies*, & *rara.*

Oceanus] Indicus, ad quem demum penetravit Alex. infra IX, 9, 1. quemque hodie navigant quotidie Lusitani & Hispani, Batavi, Britanni, multo longius progressi, quam Alex. qui auream Chersonesum, seu Malacam, Molucas & Japonas & Sinas numquam vel vidit, vel auditione perceperit. RADERUS. Hoc loco pro *domini*, malim *dominis.* FREINSH.

Nulla amplius] Mutarat hoc vulgo in *nullum* malo exemplo mehercule. nam quid est corrumpere bonos scriptores, nisi hoc est corrumpere. MODIUS. Forte *nil ulla amplius*, vel *nullum amplius ulla.* HEINSIUS.

Minima parte virium] Atqui sexcenta millia Persarum ibi fusa. RADERUS.

Diutino bello] Quadriennali, nam Olymp. CXI. anno 3. ad Granicum pugnavit, sequenti ad Issum, tertio Tyrum, Gazam, Palaestinam, Aegyptum occupavit: quarto ad Gaugamela. RADERUS.

Conjuges & liberi] Xenophon Παιδ. IV. ubi in pugna cum Croeso tradit fuisse *intercepta carpenta cum praestantissimis mulieribus*, addit: *Nam Asiatici cum expeditiones instituunt, sic eas hodieque suscipiunt, ut res maximi pretii secum sumant.* Ajunt enim, se pugnandi avidiores esse, quum eae res *adsunt, quas sibi carissimas habent.* Forte ex veteri instituto id fecerint, postquam Persarum aciem duce Cyro trepidantem, feminarum interventus restituit. Justin. 1, 6, 14. Similia de majoribus nostris memorat Tacitus Germ. cap. 7. & 8. Brissonium vide de regno Pers. lib. III. p. 312. Maximum Tyr. Dissert. XIV. FREINSH.

Pro pignoribus corpora opponimus] *Pignora* conjuges & liberi sunt: *corpus opponere*, est tueri ita, ut periculum alterius in nos convertamus. Cicero pro Marcello c. 10. *non modo excubias & custodias, sed etiam laterum nostrorum oppositus & corporum pollicemur.* CELLAR.

Pene immensa] Lege *plene immensa haec.* HEINSIUS.

Locum] Hoc enim vel praecipue ad curam ducis pertinere expertus erat malo suo Darius. Vere Vegetius III, 13. *Bonum ducem convenit nosse magnam partem victoriae ipsum locum, in quo dimicandum est, possidere.* Et similia praecipit Onosander Strateg. cap. 31. Ergo Civilis apud Tacit. H. V, 17, 3. similiter hortatur suos; *Quae provideri astu ducis oportuerit, providisse: campos madentes, & ipsis gnaros, paludes hostibus noxias &c.* Adde Florum II, 6, 16. n. Sallust. Jug. 49, 3. & Caesar. de bell. Gall. III, 23. ibi: *loca capere.* item VII, 52. *exposuit, quid iniquitas loci posset, quid ipse ad Avaricum sensisset &c.* de bel. Civ. III, 73. in quo mendum tollo, certe indico: *quod esset acceptum detrimenti, ejus* (fortunae) *juri potius, quam suae culpae debere tribui: locum se tum ad dimicandum dedisse &c.* Scribam: *locum se aptum* (aut *tutum*) *ad dim. legisse.* Adde supplementa mea Liv. VIII, 23. ubi de Xanthippo & Regulo. FREINSH.

Primum impetum] Quem & Germanis tribuunt Tacit. Germ. c. 4, 2. Cattos tamen excipiens, ibid. 30,

abſconderant. videtis ordines raros; cornua extenta; mediam aciem vanam [1] *&* [2] *exhauſtam. nam ultimi, quos locavit* [3] *averſos, terga jam praebent.* [4] *Obteri mehercule equorum ungulis poſſunt; etiamſi* [5] *nil praeter falcatos currus emiſero. Et bello vicerimus, ſi* [6] *vincimus proelio: nam* [7] *ne illis quidem ad fugam* [8] *locus eſt. hinc Euphrates;* [9] *illinc Tigris prohibet incluſos.* [10] *Et quae antea pro illis erant, in contrarium* [11] *converſa ſunt. Noſtrum mobile* [12] *& expeditum agmen eſt; illud praeda grave. implicatos ergo ſpoliis noſtris trucidabimus: eademque res & cauſſa victoriae* [13] *erit, & fru-* 15 16

Variantes Lectiones.

1 Col. Voſſ. 1. omittit *&*. 2 Voſſ. 1. *exhauſta* & ſic utrumque etiam Fl. & Leid. 3 P. Fl. *adverſos* Voſſ. 2. *adverſe*. 4 Baſ. *obtuli*. 5 Voſſ. 2. *nichil* B. 1. *nihil*. 6 Col. *vicimus*. 7 Voſſ. 2. omittit *ne*. 8 Voſſ. 2. *locus non eſt*. 9 Pal. 1. *illic*. 10 Voſſ. 2. omittit *&*. 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *verſa*. 12 Fl. omittit *&*. 13 Fl. Leid. Voſſ. 1. *erit victoriae* Voſſ. 2. omittit *erit*.

30, 3. & Seneca de Ira I, II. cum Floro l. III, 3, 5. & imprimis Gallis Livius l. X, 28, 4. & ceteri. Quin & ſecundum Juſtinum l. XLI, 2, 8. *Parthi intolerandi forent, ſi quantus his impetus eſt, vis tanta & perſeverantia eſſet.* FREINSH.

Amiſſo aculeo] Ariſtoteles de hiſt. Animal. III, 12. teſtatur, apiculam, ſi percutiat & infigat aculeum alteri, vel illi evellatur, mori: cui Menander accinit:

Κέντρον γὰρ πληγῇ περὶ κάλλιπεν ἐμματέουσα
Κέντρον δὴ ζώητε φέρει θανατόντε μελίσση.

Alii negant mori, ſed torpere, & fucos fieri: Plinium XI, 17. conſule. RADERUS. Atque hanc opinionem praeter Curtium, amplecti videtur Livius XXIII, 42, 4. eodem ſimili utens, & hinc abſque dubitatione corrigendus: *te ad unum modum ictum figentem, velut jaculo emiſſo torpere*, pro *velut jaculo*, inquam, ſcribe *veluti aculeo*. FREINSH.

Hi vero campi deprehendere] Non video quis adverſativae conjunctioni hic ſit locus, nec ſi expletive poni dicas, ullam habet elegantiam, conſuetudini Latinorum convenientem. Mallem ergo; *hi vere campi deprehendere. Vere* deprehendere, eſt, aperte, manifeſte. SCHEFFER.

Nam ultimi] Oratorium videatur hoc, & imprudenti Curtio excidiſſe, dum ingenio indulget in oratione fingenda. Sane ſuſpectum ea dubitatio facit, qui Darius ſcire potuerit de ordinibus averſis. Bonis enim oculis & vix humanis neceſſe eſt fuiſſe, qui totam aciem viſu permetiretur, & ad ultimos ordines ita penetraret, ut diſcrimina etiam agminum & poſitus eorum perviderct. Niſi ſi à transfugis accepiſſe credemus, quod ſolum excuſando Curtio dici poſſit. Ac in eadem plane cauſſa ſuperius etiam illud eſt IV, 13, 13. *adhuc lymphatos ferri agique.* Dubites enim & ibi, unde idem tam cito de formidine hoſtium cognoverit. Sed eſto apud transfugas & exploratores Curtio perfugium. Ita tamen omnia debebant temperari, ut nihil niſi veriſimile dicatur: nihil admittatur, quod vel minimam excitare ſuſpicionem queat dubiae veritatis. ACIDALIUS. Vel ex hoc loco pateat, orationes pleraſque ducum fictas à Curtio, quamvis ſubinde dicat ſummam orationis ejus ab Graecis non traditam, ac proinde non referat, ut aliarum argumenta ab illis accepiſſe credi poſſit. Sed reapſe hic deprehenſus inficiari vix poſſit ab ipſomet excogitatam hanc fortaſſe omnem paraeneſin; nec immerito Acidalius idem ſuſpicatur. RADERUS.

Bello vicerimus, ſi vincimus proelio] Livius. *uno proelio victus Alexander bello victus eſſet.* MODIUS. *Bello vicerimus.* Hanc ſententiam Alexandro tribuit Modius, ad illa Livii IX, 19, 10. *proelio victus Alexander, bello victus eſſet.* Item alius Vir ſane doctus in notis Polit. ad Tacit. II, 21. tamquam Curtius id hoc libro prodidiſſet. quod adnotare placuit propter duplex genus hominum: quorum alii leves hujuſmodi hallucinationes ingenti faſtu atque acerbitate exagitare ſolent, humanitatis obliti; alii contra ab ejuſmodi viris prolata, nulla infirmitatis humanae memoria, ne examinata quidem, ſtatim arripiunt, deinde vulgant: unde fecundiſſima fere errorum ſeges in his arvis. FREINSH. En diſtinctum *proelium à bello*: ita etiam Livius l. IX, 19. *uno proelio victus Alexander bello victus eſſet.* CELLARIUS.

Hinc Euphrates illinc Tigris] Quaſi inter utrumque amnem acies ſtetiſſet, quae vero longe ultra Tigrim erat transmota. CELLAR.

Implicatos ergo] Ergo ſciendum eſt, nimiam impedimentorum multitudinem, neceſſario maxima comitari incommoda. Apud noſtrum infra VI, 6, 15. Alexander impedimentis ignem ſubdit, quippe futuris moram agminum itinerumque. Noverat enim patrem ſuum Philippum, cum praeda ex Scythis redeuntem à Triballis opportuna loca inſidentibus paene caeſum, certe graviter vulneratum fuiſſe. Noverat quid ipſi accidiſſet ſupra IV, 9, 19. quando in tranſitu Tigris *dum ſua quiſque ſpolia*, amnis impetu provoluta, *conſequi ſtudet, major inter ipſos quam cum amne orta luctatio eſt.* Noverat, ſe ipſum contemnendo ſarcinarum damnum ſummam rerum tenuiſſe, ſupra IV, 15, 7. *Magno conſilio*, ut judicat noſter IV, 16, 28. Vide Juſtin. IX, 3, 2. & Plutarch. de fort Alex. I, 13,

17 *fructus. Quod si* [1] *quem è* [2] *vobis nomen gentis movet; cogitet, Macedonum illic arma esse, non corpora. multum enim* [3] *sanguinis invicem hausimus; & semper gravior in* 18 *paucitate jactura est. Nam Alexander,* [4] *quantuscumque ignavis & timidis videri potest; unum animal est: &, si quid mihi creditis, temerarium & vecors; adhuc* 19 [5] *nostro pavore, quam sua virtute felicius. Nihil autem potest esse diuturnum, cui non subest*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *quidem.* 2 Voss. 2. *nobis.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *sanguinem.* 4 Voss. 2. *quantumcumque magnanimus.* 5 Voss. 2. *imeo.*

atque simile aliquid diu post accidit Manlio exercitum ex Gallograecorum bello reducenti, in iisdem fere locis, in quibus & Philippus periclitatus fuerat: nam in latrunculos Thracas incidens paene caesus, fugatus, exutus impedimentis est, Livius XXXVIII, 40, 6. juncto XXXVIII, 46, 5. Arminius insidiatus Caecinae locis opportunis ante captis *non statim prorupit, sed ut haesere caeno fossisque impedimenta, turbati circum milites; incertus signorum ordo: utque tali in tempore sibi quisque properus, & lentae adversum imperia aures: irrumpere Germanos jubet.* Tacit. I, 65, 4. est enim, ut apud eumdem II, 5, 4. recte existimat Germanicus, *longum impedimentorum agmen opportunum ad insidias, defensantibus iniquum.* Caesar bell. Gall. VII, 66. *relictis impedimentis suae saluti consulant.* Annibal Alpes maximo cum periculo transiit, vide Liv. XXI, 33. quamquam impedimentorum magnam partem in Hispania reliquisset. sic enim Livius l. XXI, 60, 7. *omnibus fere caris rebus* (*ne gravia impedimenta ferentibus essent*) *circa* (scribo *citra*) *Pyrenaeum relictis.* Eumenes, quem paucissimis ducibus postpono, cum videret suos se ire implicitum impedimentis hostium, quorum diripiendorum consilium ceperant; cum apud ipsos monendo parum proficeret, clam misit ad hostes, ut impedimenta sua tuerentur, hortatus, eoque astu praevenit exitiale suorum lucrum. Poliaen. IV, 8, 5. Plutarch. Eumen. c. 17. Sed haec indigitasse sufficiat, cum in omnibus fere antiquis atque recentibus historiis, plures occurrant pugnae ob impedimenta male pugnatae. Quin & ipsa nominis notio prae se fert, quid ea res habeat incommodi. Sane ad usum quotidianum sobria & frugali sarcinarum copia maxime opus est: praesertim in hostico, aut omnium rerum sterili solo. Inde merito veritus est Annibal, sollers imperator, si quis alius, *ne exutum impedimentis exercitum nequicquam incolumem traduxisset.* Livius l. XXI, 33, 9. FREINSHEM.

Non corpora] Macedones omnes bellis prioribus attritos, praesentem Alexandri militem peregrinum esse, non Macedonicum. RADERUS.

Multum enim sanguinem] Editi, *sanguinis*, sed ignorant illud eleganter dici, qui hoc ei substituunt. MODIUS.

In paucitate] Eumdem in sensum Diol. XL. Galli *ob abundantiam suorum ne sentiebant quidem, si quos amisissent; contra Romani, quorum & ante numerus non ita magnus fuerat; & tunc subinde idem decrescebat, facile obsidione coërcebantur.* Idem vult Tacit. Hist. IV, 28, 7. paucis ut solet verbis, *superante multitudine & facili damno.* Liv. l. II, 64, 5. *Romani, quia paucitas damno sentiendo propior erat, gradum retulissent.* Idque eleganti similitudine demonstrat l. XXII, 8, 3. *ut in affecto corpore, quamvis levis caussa magis quam valido sentitur, ita quum paucis & invalidis quodcumque adversi incidit, non rerum magnitudine, sed viribus extenuatis, quae nihil quod adgravaret, pati possunt, aestimandum est.* Sic Marcellin. l. XIV, 11. *atque aegrum corpus quassari etiam levibus solet offensis, ita* &c. FREINSH.

Unum animal] Livius IX, 18, 7. de eodem Alex. *Quantalibet magnitudo hominis concipiatur animo, unius tamen ea magnitudo hominis erit. Animal* per contemptum appellat Darius: sed hircus iste Graecus, arietem Persam in terram dicerem *hircavit*, si fas, Curtius, *arietavit*, dixit. RADERUS.

Quam sua virtute] Id inculcare solent callidi Imperatores, ut eo alacrius fortunam denuo tentent victi. Quousque enim nostra culpa cladem nobis accidisse credimus, remedium aut cautelam in posterum itidem in nostra potestate sita esse opinamur. sic apud Tacit. Agric. 32, 2. *Nostris illi dissensionibus ac discordiis clari, vitia hostium in gloriam exercitus sui vertunt.* Sic Hist. II, 76, 7. *Ne Othonem quidem ducis arte, aut exercitus vi, sed praepropera ipsius desperatione victum.* Ergo Agric. 27, 3. *Britanni non virtute sed occasione, & arte ducis se victos rati, nihil ex arrogantia remittere, quominus juventutem armarent &c.* Syphax apud Liv. XXX, 4, 8. *Scire incendio, non proelio cladem acceptam; eum bello inferiorem esse, qui armis vincatur.* sic Vercingetorix consolatus suos Avarico amisso: *ne se admodum animo demitterent, neu perturbarentur incommodo, non virtute neque acie vicisse Romanos; sed artificio quodam, & scientia oppugnationis, cujus rei ipsi fuerint imperiti.* Caesar de bell. Gall. VII, 29. Contra ubi confessio imbecillitatis semel expressa est hosti, ut nulla adversarii praerogativa victus nesciat infortunii sui culpam, in quamvis aliam rem, quam suammet infirmitatem conferre, non cogitabit amplius de resistendo, sed libenter imperata faciet, exemplo pari infra VIII, 14, 42. Carthaginenses tum demum bona fide pacem oraverunt, postquam Annibal *fassus in curia est, non proelio modo se, sed bel-*

lo

subest ratio. licet felicitas adspirare videatur; tamen ad ultimum temeritati non sufficit. Praeterea breves & mutabiles vices rerum sunt: [1] *& fortuna numquam simpliciter indulget. Forsitan ita* [2] *dii* [3] *fata* [4] *ordinaverunt, ut* [5] *Persarum imperium, quod secundo cursu per ducentos triginta annos ad summum fastigium evexerant; magno motu concuterent* [6] *magis, quam adfligerent: admonerentque nos fragilitatis humanae, cujus nimia in prosperis rebus oblivio est.* 20 *Modo Graecis ultro bellum inferebamus: nunc in sedibus nostris propulsamus inlatum, jactamur invicem varietate fortunae.* 21 *Videlicet imperium,* [7] *quod mutuo adfectamus, una gens non capit.* [8] *Ceterum, etiamsi spes non subesset; necessitas tamen stimulare deberet: ad extrema perventum est.* 22 *matrem meam; duas filias; Ochum in spem hujus imperii genitum;* [9] *illos principes; illam subolem regiae stirpis; duces* [10] *vestros regum instar,* [11] *vinctos habet:* [12] *nisi quod in vobis est, ipse ego*

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. omittit *&*. 2 Vulgo *deorum*. 3 B. 1. F. *facta*. 4 Fl. Leid. D. *ordinaverint*. 5 Fl. *per sacrum*. 6 Voss. 2. *potius*. 7 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *quia*. 8 Alii *ceterum si*. 9 Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. omittunt *illos* F. P. *principem* habent. 10 Voss. 2. *nostros*. 11 B. 2. Voss. 1. 2. *victos*. 12 Sic Pal. 1. sed Fl. Leid. P. *quid* F. habet superscriptum *quae* Fl. Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. omittunt *est* Mer. *nihil quidem in nobis est*.

lo victum. Liv. xxx, 35, 8. Nobiliter apud eumdem xlii, 47, 9. melior pars senatus; *ejus demum animum in perpetuum vinci, cui confessio expressa sit, se neque arte, neque casu, sed collatis cominus viribus justo ac pio bello esse superatum.* quod expressum sentio ex Polybio xiii, 1. qui Achaeis suis id tribuit. quibus concinit Claudian. in vi. consulatum Honorii vs. 248.

- - - - *nulla est victoria major,*
Quam quae confessos animo quoque subjugat hostes.

Atque ideo Parmenionis consilium à rege spretum Arrianus l. iii, 2, 13. putat, *ne victo rursum Dario, clancularia nocturnaque à suis irruptio facta, in caussa esset, quo minus Darius confiteretur, se pariter & milites suos Alexandro & Macedonibus bellica virtute inferiores fuisse.* Vide Buchanani Hist. Scot. p. 210. FREINSH.

Nihil autem potest esse diuturnum, &c.] Idem effatum Livii: *Non semper temeritas est felix: & fraus* (f. fors) *sibi fidem in parvis praestruit, ut cum operae pretium sit, eam mercede magna fallat.* Fabius apud eumdem lib. xxii. de Minutio magistro equitum temere rem aggrediente: *Nam celerius quam timui, deprehendit fortuna temeritatem.* LOCCENIUS.

Mutabiles vices rerum] Ergo ut sapienter monet Seneca Thyeste iii, 3, 70.

Nemo confidat nimium secundis.

Willerm. Tyrius histor. Hierosol. 1, 12. *Ignorat mortalis infirmitas quid sibi pariat dies.* Laberius apud Agell.

Non possunt primi esse omnes omni tempore.
Summum ad gradum quum claritatis veneris,
Consistes aegre: & citius, quam adscendas, decides.

Bene Tiberius apud Tacit. 1, 72, 2. *Cuncta mortalium incerta, quantoque plus adeptus foret, tanto se magis in lubrico.* Exemplum notat idem Tacit. H. ii. 12, 1. FREINSH.

Deorum fata] Vulgo, *Dii fata ordinaverunt*. MODIUS. *Dii fata*. pro *Dii* alii habent *Deorum*, & profecto insolens, *Dii ordinavere fata, ut imperium concuterent.* quia tamen illud *Dii* agnoscunt plerique, puto Curtium scripsisse *fato*, non *fata*. SCHEFFER.

Secundo cursu] Haud dubie, nec enim aliter intra tempus istud tam immensam potentiam comparassent. nihil enim ad rem, si interim regum quidam privatim infelices, vel etiam cum modica imperii clade. FREINSH.

CCXXX. Annos] Non tamen ultra ducentos annos regium hoc imperium stetisse, Dionys. Halicarn. lib. 1. scribit. Curtio consentiens D. Hieron. ad Daniel. cap. 9. (ubi tamen aliorum diversa computatio) continua xiv. regum serie regnatum in Perside per ccxxx. annos, notat. At Strabo lib. xv. permixtis Persarum Macedonumque temporibus, Imperii illius annos paullo longius profert. Clemens vero Alexandrinus lib. 1. Stromat. accuratius subductis temporum rationibus, summam efficit annorum ccxxxv. In quo & variari inter alios quoque video. Nam D. Augustin. de Civit. DEI xii, 10. annos colligit ccxxxiii. Sulpicius autem Severus lib. ii. sacrae Histor. ccl. Est & inter Constantinum Manassem, & Georg. Cedrenum, non parva dissensio: quorum hic, in suis Annalibus, non nisi ccxiv. annos Persarum imperio adscribit: ille τὴν Περσῶν βασιλείαν ἐφ' ὅλαις παρατείνασαν ἔτεσι τετρακοσίοις, ait. A quibus etiam discedens Agathias lib. ii. annos ccxviii. Persarum Monarchiae tribuit. Brissonius pr. lib. 1. de regno Persico. FREINSH.

Ultro bellum inferebamus] Dario Hystaspis, & Xerxe ducibus. CELLAR.

Quia mutuo affectamus] Iterum vulgo, *quod mutuo affectamus*. MODIUS.

 Una

ego [1] *majore parte captivus sum. Eripite viscera mea ex vinculis: restituite mihi pignora, pro quibus* [2] *ipse mori non* [3] *recuso; parentem, liberos, nam conjugem in* [4] *illo carcere amisi.* 23 *Credite, nunc* [5] *omnes* [6] *tendere ad* [7] *vos manus; implorare patrios deos; opem vestram, misericordiam, fidem exposcere:* [8] *ut servitute, ut compedibus, ut precario victu ipsos liberetis.* 24 *An creditis aequo animo* [9] *iis servire, quorum reges esse fastidiunt? Video admoveri hostium aciem: sed* [10] *quo propius discrimen accedo; hoc minus iis quae dixi, possum esse contentus.* [11] *Per ego vos deos patrios; aeternumque ignem, qui praefertur altaribus; fulgoremque Solis intra fines regni mei orientis; per aeternam memoriam Cyri, qui ademptum Medis Lydisque imperium primus in Persidem intulit:* 25 [12] *vindicate ab ultimo dedecore nomen gentemque Persarum.* [13] *Ite alacres &* [14] *spe pleni, ut, quam gloriam accepistis à majoribus vestris, posteris relinquatis. In* [15] *dextris*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *majore mei parte* Voss. 1. *majore in parte.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *ipsi.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. *recusatis.* 4 B. 1. *illa.* 5 Pal. 1. omittit *omnes.* 6 Fl. Voss. 1. *hos tendere* Leid. *ostendere* Voss. 2. Pal. 1. Ald. Mer. Bas. Col. *extendere.* 7 Voss. 2. *nos.* 8 Bong. Leid. Voss. 1. *ut comp. ut serv.* Voss. 2. ter *ut* omittit. 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Mer. *his* sic mox. 10 Pal. 1. Voss. 2. F. P. *qua.* 11 Pal. 1. & vulgo *precor vos per deos patrios.* 12 Ald. *vendicate.* 13 Leid. *ita.* 14 Bong. Voss. 1. *Sps* Fl. Leid. Lugd. Amst. *spiritus.* 15 Voss. 2. *manibus.*

Una gens non capit] Capax non est, ut universale orbis imperium, aut majoris partis sine certamine possideat, ac tueatur. CELLAR.

Ochum in spem hujus imperii genitum, illos principes, illam sobolem regiae stirpis, duces vestros regum instar vinctos habet] Concinnius videri possit alio verborum positu: *Ochum in spem hujus imperii genitum, illam sobolem regiae stirpis, illos principes, duces vestros regum instar.* ACIDALIUS.

Regum instar] Quippe opulentis provinciis cum amplissima potestate praefectos. adde infra l. v. 1, 37. FREINSH.

Vinctos habet] Iterum impressi, *victos habet, nisi quod in vobis est ipse ego majore parte captivus sum.* insulse. MODIUS. *Duces vestros regum instar,* satrapas amplissimis provinciis & quasi regnis praefectos, *vinctos habet,* subaudi, *hostis. nisi quod in vobis est,* si vos excipio, qui quasi pars mei estis, *majore parte* in matre & liberis *captivus sum.* CELLAR. Lege ex MSS. *nisi quid in vobis spei est.* HEINSIUS.

Ipsi mori non recusatis] Editi, *ipse mori non recuso,* & vereor ne ita legendum sit. MODIUS. Valde metuo, ne legendum sit cum vulgatis, quod & Modius subverebatur. ACIDALIUS. Equidem legendum censeam, *mori non recuso,* ut Junianum exemplar habet & Coloniense. RADERUS. MSS. *recusatis* forte *recusarim.* HEINSIUS.

Omnes] In Bong. fuit; *omnes hos,* quae res facit ut sic ab auctore concepta credam ista: *restituite mihi pignora, pro q. m. non recuso; parentem, liberos, nam conj. in i. c. amisi. Credite nunc omnes hos &c.* FREINSH. Forte *omnes obtendere.* HEINSIUS.

Precario victu] Necessitate emendicandi victus à Macedonibus. CELLAR.

Fastidiunt] Malim *fastidiant.* FREINSH. *Quorum reges esse fastidiant.* Qui ita oderunt Graecos, ut vel reges ipsorum esse dedignentur, tantum abest ut aequo animo illis serviant. CELLAR.

Per ego vos Deos] Vulgo, *precor vos per Deos patrios,* inepte. nam quis ita agit, aut loquitur? Apulejus certe ait. *Per ego te Maternae caritatis foedera deprecor.* & iterum, *per ego te frugiferam tuam dextram istam deprecor.* MODIUS. Male edidit Freinshem. *Precor vos per Deos patrios,* sic noster l. v, 8, 16. *per ego vos decora majorum.* HEINSIUS.

Aeternum ignem] De quo prolixe Brisson. lib. II. de regno Pers. p. 164. & noster supra l. III. c. 3, 9. Adde eruditissimum opus Cunaei de republica Hebraeorum l. II, 13. FREINSH.

Solis intra fines regni mei orientis] Plebeja loquendi consuetudo, vetustis scriptoribus valde amata. Vulgus enim terrarum orbem ut discum imaginatur, cujus extremitates coelum contingant. Ad easque sidera tum oriantur, tum ex adverso occidant. Darius ergo tantum Persarum imperium esse dicit, ut ab ortu terminos, quos vulgus soli orienti constituit, longe excedat, atque ita intra fines regni Persici hoc sidus oriatur. sic l. IV. c. 8, 3. Memnonis regia *pene extra terminos solis* fuisse dicitur, id est extra fines, quos vulgus ab austro credebat terris coeloque statutos esse. Adde quae in appendice Geographiae antiquae de hac loquendi figura diximus. CELLAR.

Spe pleni] Sic edidit Freinsh. MSS. omnes *spiritus.* l. v, 8, 13. *idemque erit regni mei, qui & spiritus finis.* HEINSIUS.

Quam gloriam] Idem inculcaverat suis Xerxes apud Herod. VII, 53. *Viri praestantes existatis, neve res hactenus gestas à Persis magnas praeclarasque dedecoretis.* Hoc & in proverbium abiisse disci-

tris vestris jam libertatem, opem, spem futuri temporis geritis. Effugit mortem, [1] *quisquis contempserit: timidissimum quemque consequitur. Ipse non patrio more solum, sed* 26 *etiam ut conspici possim, curru vehor: nec recuso, quo minus imitemini me,* [2] *sive fortitudinis exemplum, sive ignaviae fuero.*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. *quisque.* 2 Voss. 2. *fortitud. sive.*

discimus ex Polybio I, 54. Φυλάξαι κỳ τὴν παροιμίαν, πατέρων δ᾽ κείμενα ἔργα. *ut veteri verbo dicitur, majorum exempla tueri.* Sic Philippus hortatur suos apud Justin. XXX, 4, 6. & 13. FREINSH.

In dextris vestris] Sic Aelian. Hist. Var. XI, 9. Sallust. Cat. 58, 10. *memineritis, vos divitias, decus, gloriam, praeterea libertatem, atque patriam in dextris vestris portare.* Simile his est istud ex Liv. XXI, 41, 17. *Unusquisque se non corpus suum, sed conjugem ac liberos parvos armis protegere putet. nec domesticas solum agitet curas, sed identidem hoc animo reputet, nostras nunc intueri manus Senatum Populumque Romanum* &c. IDEM.

Quisquis contempserit] Sallust. Jug. 87, 3. *Videre fugientes capi, aut occidi fortissimum quemque tutissimum.* Item Cat. 58, 9. *Semper in proelio his maximum periculum esse, qui maxime timent.* Livius XXII, 5, 2. *Quo timoris minus, eo minus ferme periculi esse.* IDEM.

Curru vehor] Vide supra ad III, 11, 7. & infra ad V, 12, 16. FREINSH.

Fortitudinis exemplum] Nam utraque acie ipse quoque depugnasse legitur, apud nostrum, ex quo Brisson. l. III. pag. 340. notat sua ad tempora respexisse Marcellinum XIX, 15. cum sic scriberet: *Rex enim ipse Persarum, qui numquam adesse certaminibus cogitur, his turbinum infortuniis percitus, novo & nusquam antea cognito more, proeliatoris militis ritu, prosiluit in confertos.* IDEM.

CAPUT XV.

Cruenti ad Arbela proelii descriptio. Victor Alexander Darium victum persequitur.

Interim Alexander, [1] ut & demonstratum à transfuga [2] insidiarum locum [3] circumiret; & Dario, qui [4] laevum cornu tuebatur, occurreret: [5] agmen *obliquum incedere* jubet. Darius quoque [6] eodem suum obvertit; Besso admonito, *ut* [7] *Massagetas equites in laevum Alexandri* [8] *cornu à latere invehi juberet.* Ipse ante se 1 2 3

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *ut est* Voss. 2. omittit &. 2 Vulgo *cum insid.* 3 B. 1. Fl. Leid. Voss. 1. *circumirent* Lugd. Amst. Frob. Mer. Col. Bas. *circuiret.* 4 Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *laevum.* 5 Sic Pal. 1. sed B. 1. omittit *agmen* D. *obliquum agmen* F. *agmen oblicum.* 6 Voss. 2. omittit *eodem* D. inter lineas adpictum habet *dextro.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. Mer. Bas. Ald. Col. *Massagetes.* 8 Sic Mod. Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Pal. 1. *cornu latere* Voss. 2. *cornu lateri* vulgo *cornu invehi.*

Ut & demonstratum] Ita scribo. editi, *ut est demonstratum à transfuga, cum insidiarum locum circuiret, & Dario, qui laevum cornu tuebatur, occurreret, agmen obliquum incedere jubet,* sed haec quam recte, ipsi viderint. MODIUS. *Ut & demonstratum.* Sic edidi locum, adjutus excerptis Bongars. Codicum: quae verissima & aptissima est lectio. Pessime omnes alii: *ut est demonstr. à transf. cum insid. &c.* FREINSH.

Insidiarum locum] Quo murices defossi erant. c. 13. n. 36. CELLAR.

Laevum cornu] Supra ad III, 9, 4. notavimus, Persarum ex more regem mediam aciem tenuisse. Quod si laevum cornu hic rexit, eo accidit, quod Curtius totam aciem non in tres partes, sed duas tantum dispertitus, reperit eum propiorem fuisse laevae. Possit etiam extra ordinem in id transgressus videri ea caussa, quod Alexandrum in dextro pugnaturum esse compererat. Sic contra Vejentes, tamquam acriores hostes, in dextro cornu collocatos, constitit Tullus in sinistro suo, Metio in dextra parte Fidenatibus opposito. Liv. I, 27, 5. FREINSH. At Bessus cum Massagetis steterat in Darii laevo cornu. c. 12, 6. quomodo ergo ferri potuerat in laevum Alexandri? nisi in *à latere* subsidium conciliationis fortasse quaesiveris. CELLAR.

Agmen obliquum] Polyaen. IV, 3, 17. ἐπὶ δορὺ παρήγγειλεν ἀκολουθεῖν. hoc est, *obliquato in latus dextrum agmine sequi se jussit:* non ut reddit interpres: *recta jussit sequi.* FREINSH.

A latere] Haec in editis nulla erant. MODIUS. *A la-*

[1] se falcatos currus habebat: quos signo dato universos in hostem effudit. ruebant laxatis habenis aurigae, quo [2] plures nondum satis proviso impetu [3] obtererent. 4 Alios ergo hastae multum [4] ultra temones eminentes; alios ab utroque latere [5] dimissae falces laceravere. nec sensim Macedones [6] cedebant; sed [7] effusa turbaverant 5 fuga ordines. Mazaeus quoque [8] perculsis metum incussit: mille equitibus *ad diripienda hostis impedimenta circumvehi* jussis: [9] ratus, captivos quoque, qui simul 6 adservabantur, [10] rupturos vincula, quum suos [11] adpropinquantes vidissent. Non fefellerat Parmenionem, qui in laevo [12] cornu erat: propere igitur Polydamanta mittit [13] ad regem, qui & periculum ostenderet; &, *quid fieri juberet*, consule-7 ret. Ille audito Polydamante, *abi*, *nuntia*, inquit, *Parmenioni*, *si* [14] *acie vicerimus*, *non nostra solum* [15] *nos recuperaturos*; *sed* [16] *omnia*, *quae hostium sunt*, *occupa-8 turos. Proinde non est* [17] *quod quidquam virium subducat ex acie: sed*, *ut me* [18] *& 9 Philippo patre dignum est*, *contempto sarcinarum damno fortiter dimicet.* Interim barbari impedimenta turbaverant; caesisque plerisque custodum, captivi, vinculis ruptis, quidquid obvium [19] erat, quo armari possent, [20] rapiunt: & adgregati suo-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. D. omittunt *se*. 2 Voss. 1. *pules*. 3 Pal. 1. *obterrerent*. 4 Sic Bong. & MSS. sed Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *supra*. 5 Vulgo *demissae*. 6 Mer. Col. *caed*. 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *eff. fuga turb*. 8 Voss. 2. *percussis*. 9 Voss. 2. *raptus captivis*. 10 Voss. 2. *ruptores*. 11 Mer. *propinq*. 12 Fl. Leid. Voss. 1. Pal. 1. Bong. D. omittunt *cornu*. 13 Fl. Leid. Pal. 1. Voss. 1. Bong. D. omittunt *ad regem*. 14 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. *aciem*. 15 Pal. 1. omittit *nos*. 16 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *etiam*. 17 Leid. *quo q*: Voss. 1. Bong. Lugd. Amst. *quod virium quicq*. 18 Sic Pal. 1. sed Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *ut Phil*. Voss. 2. *ut Fil*. 19 Ald. *est*. 20 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. *arripiunt* Lugd. Amst. *corripiunt*.

A latere, Sic edidit Modius adstipulantibus etiam MSS. nec sane supervacua sunt haec duo vocabula: ideo postliminio reducimus. FREINSH. Recte legit Freinsh. *à latere*. HEINSIUS.

Signo dato] *Persarum usus invenit*, *quomodo quod solus dux utile judicasset*, *per signa totus agnosceret & sequerètur exercitus*. Brisson. lib. III. p. 343. ubi signa ista dividit in vocalia, semivocalia, & muta, quorum singula deinceps latius exsequitur. FREINSH.

Ultra temonem] Excusi, *supra temones*. MODIUS.

Laceravere] Arrian. III, 3, 4. nullum effectum habuisse currus istos asserit: Diodor. XVII, 58. fere cum nostro consentit, circa prima signa terrorem atque damnum intulisse, à phalange fuisse elusos, quod ait noster infra IV, 15, 14. crudele porro fati genus, quod intulerint quibus inciderunt, apud eumdem Diodorum & nostrum hic, & mox IV, 15, 17. describitur. Quo pertinet Plutarchi Artaxerxes cap. 8. qui *ante suam phalangem Graecae aciei opposuit falcatorum curruum robustissimum quemque*, *ut nimirum priusquam manus consererentur*, *vi impetus eorum Graecos ordines dissiparet*. FREINSH.

Mille equitibus] Imo *tribus millibus*, secundum Diodor. XVII, 59. & colligi potest ex nostro infra IV, 15, 12. majorem aliquanto numerum fuisse. IDEM.

Abi, *nuntia*] Valde laudat hoc consilium Alexandri Curtius infra IV, 16, 28. apud Plutarch. cap. 59. vehementer exagitatur Parmenio, quod impedimentorum caussa turbaretur in conflictu. RADERUS. Adde Polyaen. IV, 3, 6. Sic apud Liv. VIII, 38, 17. in pari caussa A. Cornelius Arvina: *Sine modo*, *inquit*, *sese praeda praepediant &c.* & Plutarchi Eumenes cap. 32. suos argyraspidas cordate monet, *non in impedimentis*, *sed in armis esse victoriam*. Pertinent huc quaecumque de praeda ante victoriam non persequenda, de praeceptis prudentium, & magnis utramque in partem exemplis, passim monent eruditi. Affine dictum est Catonis apud Plutarch. cap. 19. qui, Celtiberis in auxilium vocatis, cum illi ducenta talenta mercedis nomine poscerent; ceterique Romani id aspernarentur: *nihil esse mali affirmavit. victoria enim parta*, *non de suo*, *sed de hostilibus bonis mercedem iis soluturum: sin secus evenisset*, *neque qui poscerent superfuturos*, *neque unde exigerent*. IDEM.

Sed etiam quae] Iterum excusi, *omnia quae*. & pro *acie*, quod praecedit, legebatur in membranis *aciem*, sed minus recte. MODIUS.

Ut me ut] Adhuc impressi, *ut me &*, venustior est repetitio τȣ̃ *ut*. IDEM.

Philippo patre] Oblitus hic est Curtius Alexandro non amplius Philippum fuisse patrem; sed Hammonem. FREINSH.

Captivi] Confer Arrian. lib. III. duobus locis, ubi nimirum Alexandri consultationem ante proelium, & ubi proelium ipsum describit. IDEM.

Lae-

suorum equitibus Macedonas, ancipiti [1] circumventos malo, invadunt. [2] laetique 10 circa Sysigambim, *vicisse Darium: ingenti caede prostratos hostes; ad ultimum etiam impedimentis exsutos* [3] *esse*, nuntiant. quippe eamdem fortunam ubique esse credebant, & victores Persas ad praedam discurrisse. Sysigambis, hortantibus captivis, 11 *ut animum à moerore* [4] *adlevaret*; in eodem, [5] quo antea fuit, perseveravit. non vox ulla excidit ei: non oris color, vultusve mutatus est: [6] sed sedit immobilis (credo, [7] praecoce gaudio verita [8] fortunam inritare) adeo ut quid mallet, intuentibus fuerit incertum. Inter haec [9] Amyntas, praefectus equitum Alexandri, 12 cum paucis turmis opem impedimentis laturus advenerat; [10] incertum suone consilio, an regis imperio. sed non sustinuit [11] Cadusiorum Scytharumque impetum: quippe vix [12] tentato certamine [13] refugit ad regem, amissorum impedimentorum testis magis, quam vindex. Jam consilium Alexandri [14] vicerat dolor: & ne cu- 13 ra recuperandi sua militem à proelio averteret; non immerito verebatur. Itaque [15] Areten, ducem [16] hastatorum, [17] quos *sarissophoros* vocabant, adversus Scythas mit-

VARIANTES LECTIONES.

1 Ald. *circumventus.* 2 Voss. 2. *laeti circa Sys. erant* Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. Bong. *l. c. Sis. erant.* 3 Voss. 1. & vulgo omittunt *esse.* 4 Voss. 2. *levare.* 5 Leid. *quod.* 6 Fl. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. omittunt *sed* Leid. *sed stetit.* 7 Ald. Voss. 2. *praecoque* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *praecoqui* Mer. *prae.* 8 MSS. & Bong. *inrit. fort.* 9 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *Minidas.* 10 Pal. 1. *at incertum* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Mer. Bas. Col. *&* *incert.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Mer. Bas. Col. Ald. *Caucasiorum.* 12 Leid. Voss. 1. ut semper *temptato.* 13 Alii *effugit.* 14 MSS. & Bong. *dol. vic.* 15 P. *Arethen* Mer. *Arotem* vulgo *Aretem.* 16 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. D. *astarum* Pal. 1. Voss. 2. *hastarum.* 17 MSS. & aliae edd. omittunt *quos* Bong. D. *sarisoph.* Pal. 1. *quae sarisoph.* Ald. *quos* Σαρισοφόρους Voss. 2. *sarissophores* Mer. *quem sarissophoron.*

Laetique circa Sysigambim] Decurtata formula, qua spadones notantur, sicut *à pedibus* servi sunt; *à latere* satellites, domestici. l. III. c. 5, 15. integra exstat l. IV. c. 11, 25. *è spadonibus qui circa reginam erant.* CELLAR. MSS. *laeti circa Sysigambim erant*, forte *errant.* HEINSIUS.

In eodem] Sive ad *animum*, sive ad *moerorem* referas, dura constructio est. Si nihil excidit, quod magis credo, tentem; *eadem quae antea fuit, perseveravit.* FREINSH.

Verita fortunam irritare] Huic respondet fere illud P. Syri

Irritare est calamitatem, cum te felicem vocas.

& illud Senecae pressius in Thyeste vs. 935.

Proprium hoc miseros sequitur vitium,
Numquam rebus credere laetis,
Tamen afflictos gaudere piget. LOCCENIUS.

Praecoce gaudio fortunam inritare. Metuens ne fortunam infestam sibi redderet praematuro & intempestivo gaudio. CELLAR.

Menidas] Hic, ut dixi, in excusis *Amyntas* legitur. sed non bene. quantum judicare valeo. examinabimus tamen rem omnem cum otio diligentius. MODIUS. Hic vero Menidam recte Modius vicarium fecit Amyntae. Sed unde aut quare *&* intrusit, quod nulli rei, nec in ullis aliis libris? Spongiam huc, ut deleatur. ACIDALIUS. Libri omnes *Amyntam* pro *Menida* habent, qui Vicarius Amyntae fuit. RADERUS. *Amyntas.* Modius *Menidam* substituit, approbante Acidalio & Radero. & certe Menidam eo in proelio vulneratum fuisse discimus mox IV, 16, 32. sed quando *Amyntam* omnes libri praeferunt, nihil hic mutandum censuimus. quippe ex multis qui tum eo nomine vocari potuerunt, etiamsi unum alterumve huic pugnae non interfuisse probemus, qui excludemus ceteros? de *Amynta* disputatum etiam supra ad IV, 13, 28. FREINSH. MSS. nostri *Menidan* praeferunt, & Alexander supra l. IV, 12, 4. *concitis equitibus Menidan jubet explorare, ubi Darius esset.*

Non sustinuit impetum] Verbum militare *sustineo*, sonans impetum incurrentium hostium fortiter ferre, non recedere. Nepos Hann. 11, 4. *quorum vim quum rex sustinere non posset.* Caesar. B. G. l. II. c. 6. *nisi subsidium sibi mittatur, se diutius sustinere non posse.* CELLAR.

Caucasiorum] Corrige *Cadusiorum*, & vide Arrianum. MODIUS. Horum tamen supra meminit. ubi omnes Darium secutae gentes memorantur, mentio nulla est. Occurrit *Cadusiorum* rescribendum, quod apud Siculum diserte duo millia Cadusiorum, & totidem Scytharum ad diripienda impedimenta à Mazaeo sunt immissa. Juniana Curtii editio exerte *Cadusiorum* praefert, in ora vero *Caucasiorum.* RADERUS.

Refugit] Sic legendum, ex fide MSS. male edidit Freinshemius *effugit.* HEINSIUS.

Sarissophoros] Vulgo, *quos Sarissophoros.* mirum ni antiquum obtinerent. MODIUS. Livius l. XXXVII.

c. 42.

14 mittit. Inter haec currus, [1] qui circa prima signa turbaverant aciem; in phalangem invecti erant. Macedones confirmatis animis in medium agmen accipiunt.
15 Vallo similis acies erat: junxerant hastas; & ab utroque latere temere incurrentium ilia suffodiebant. circumire deinde [2] currus, & propugnatores praecipitare coepe-
16 runt. Ingens ruina [3] equorum aurigarumque aciem compleverat. hi territos regere non poterant: [4] equi crebra jactatione cervicum non jugum modo excusserant; sed etiam currus everterant. vulnerati interfectos trahebant: nec consistere territi,
17 nec [5] progredi debiles poterant. Paucae tamen evasere quadrigae in ultimam aciem, [6] iis, quibus inciderunt, [7] miserabili morte consumptis. quippe amputata virorum membra humi jacebant; & quia calidis adhuc vulneribus aberat dolor, [8] trunci quoque & debiles [9] arma non omittebant: donec [10] multo sanguine effu-
18 so, exanimati procumberent. Interim [11] Aretes, Scytharum, qui impedimenta diripiebant, duce occiso, gravius territis [12] instabat. Supervenere deinde [13] missi à Dario Bactriani, pugnaeque vertêre fortunam. Multi ergo Macedonum pri-
19 mo impetu obtriti sunt: plures [14] ad Alexandrum refugerunt. Tum Persae, clamore sublato, qualem victores solent [15] edere, ferociter in hostem, quasi ubique profligatum, [16] incurrunt. Alexander territos castigare; adhortari; proelium, quod jam [17] elanguerat, solus accendere: confirmatisque tandem animis, *ire in*
20 *hostem* jubet. Rarior acies erat in dextro cornu Persarum, namque inde Bactriani [18] decesserant ad opprimenda impedimenta. itaque Alexander [19] laxatos ordines invadit,

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. omittit *qui circa prima.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. *& currus.* 3 Ald. *quorum.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Mer. *hi* Ald. Pal. 1. Col. Bas. *qui* D. *hic.* 5 Pal. 1. *progredibilis.* 6 Leid. Voss. 2. Mer. *his.* 7 P. *miserabiliter.* 8 Leid. *truncique.* 9 Alii *arma tamen non* D. P. F. Leid. Fl. Voss. 2. *arma quidem non* B. 1. 2. Voss. 1. *quidem arma non.* 10 Pal. 1. *multi sanguinis effusi.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. B. 1. 2. *Aretis* F. P. *Arethis* Mer. *Arete.* 12 Mer. *instabant.* 13 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. omittunt *missi.* 14 Voss. 1. omittit *ad.* 15 Pal. 1. *cedere.* 16 D. Pal. 1. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *incurrerunt.* 17 Voss. 1. *elanguerant.* 18 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *discesserant.* 19 Voss. 2. *lassatos.*

c. 42. *impeditus usus praelongarum hastarum: sarissas Macedones vocant.* adde notata l. III. c. 3, 5. CELLAR.

Vallo similis] Vallum inquit Isidorus est, quod mole terrae erigitur, ut custodia praetendatur, dictum à *vallis*, nam valli fustes sunt, quibus munitur. Lips. de Milit. Rom. Stewech. ad Veget. l. IV. c. 27. Phalanx ergo Macedonica in duas divisa partes falcatis quadrigis spatium medium transcurrendi dedit, utrimque sarissas longas in modum valli composuit, ut si currus in latus conarentur declinare, in aciem valli & praefixas hastis cuspides & spicula, quae velut tergum echini efficiebant, & horrebant, incurrerent. RADERUS. *Vallo similis acies.* Hastis ita varie junctis, ut rami in vallo solebant. CELLAR.

Hi territos regere] Colinaei editio, quae facile omnium optima est, *hi territi regi non poterant*, alii omnes excusi, *his territos regere non pot.* nimirum rectum est, quod expressi. MODIUS.

Amputata virorum membra] Appianus Mithridatico p. 182. Δρεπανηφόρα ἅρματα διέκοπτε καὶ διέτεμνε τοὺς μὲν ἀθρόως εἰς δύο, τοὺς δὲ ἐς μέρη πολλά. τὸ, τε γιγνόμενον ἐξέπληττε τὴν στρατιὰν, ὅτι ἴδοιεν ἡμιτόμους, ἄνδρας ἔτι ἐμπνέους, ἢ ἐς πολλὰ διερριμένους, ἢ τῶν δρεπανηφόρων ἀπηρτημένους. *Falcati currus alios in duas, alios in plures partes lacerabant, quod exercitum conterruit, dum vidit dimidiatos viros spirantes adhuc, aut in multa frusta discerptos, aut artus pendentes à curribus.* CELLAR.

Debiles arma tamen] Illud *tamen*, etsi in vulgatis libris non erat, nescio quomodo tamen recipiendum visum fuit. MODIUS. *Arma non omittebant.* Lege ex MSS. *arma quidam non omittebant.* HEINSIUS.

A Dario] *Missi à Dario* impressi, non male etiam, nisi membranas sequi verius esset. MODIUS. Ego cum Bongars. vocem *missi* expunxerim. FREINSH.

Jubet] Admodum velim exesse hanc vocem. FREINSH.

Rarior acies erat in dextro cornu Persarum. namque inde Bactriani decesserant ad opprimenda impedimenta] Siccine nunc demum ad opprimenda? Quin alii jam oppresserant, id est, invaserant. Nam eam vim id verbi habet, ut sit improviso adoriri. Malim igitur hic *obtinenda.* Res ita est. Venerant Bactriani subsidio Scythis, qui cum impedimenta diri-

vadit, & multa caede hoſtium invehitur. [1] At qui in laevo cornu erant Perſae, 21 ſpe poſſe eum includi, agmen ſuum à tergo [2] dimicantis opponunt: ingenſque periculum in medio haerens adiſſet, ni equites [3] Agriani calcaribus ſubditis [4] circumfuſos regi barbaros adorti eſſent, [5] averſoſque [6] caedendo in ſe [7] obverti coëgiſſent. Turbata erat utraque acies. Alexander [8] à fronte, & à tergo hoſtem habebat: 22 qui averſo ei inſtabant, [9] ab Agrianis [10] militibus premebantur: [11] Bactriani, impedimentis hoſtium [12] direptis reverſi, ordines ſuos [13] recuperare non poterant: plura ſimul [14] abrupta à ceteris agmina, ubicumque alium alii [15] fors miſcuerat, [16] dimicabant. Duo reges junctis prope agminibus proelium [17] accendebant. plu- 23 res Perſae cadebant; par [18] ferme utrimque numerus vulnerabatur: curru Darius, Alexander equo vehebatur: [19] utrumque [20] delecti tuebantur, [21] ſui immemores. 24 quippe amiſſo rege nec volebant ſalvi eſſe, nec poterant. [22] ante oculos ſui quiſque regis

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic D. ſed cum litura Voſſ. 1. *atque.* 2 Voſſ. 2. *dimicantes.* 3 Voſſ. 2 *gregarios.* 4 Ald. Mer. Col. *fuſos* Frob. *offuſos.* 5 Voſſ. 2. *adverſoſque.* 6 Voſſ. 1. *cedendo.* 7 Voſſ. 2. Ald. Frob. Mer. Baſ. Col. *converti* F. *everti.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. *& à fronte.* 9 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Mer. Col. Baſ. *& ab Agr.* 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. alii *equitibus.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Frob. Mer. Baſ. Col. Ald. *& Bactr.* 12 Voſſ. 2. P. *directis.* 13 Bong. *reciper.* 14 Pal. 1. *obrupta* Voſſ. 1. *arupta.* 15 Voſſ. 2. Ald. Frob. Mer. Baſ. Col. *ſors.* 16 Ald. Mer. Baſ. Col. Lugd. Amſt. *dimicabat.* 17 Fl. Leid. Voſſ. 2. Bong. Mer. Col. *accenderant.* 18 Frob. Amſt. Lugd. *fere.* 19 Fl. Leid. Voſſ. 1. B. 2. F. *utrimque* Ald. Frob. *utrumque regem.* 20 Mer. Amſt. *dilecti.* 21 Pal. 1. omittit *ſui immemores.* 22 Aliae edd. *nam ante* & ſic Voſſ. 2.

diriperent, occiſo ipſorum duce, jam territi erant ac paene profligati. His inquam ſubſidio venerant illi tantum, ut quae ab aliis occupata, cum amittendi periculum eſſet, obtinerent. Liquet ex praecedentibus his maxime: *Interim Aretes, Scytharum, qui impedimenta diripiebant, duce occiſo, gravius territis inſtabat. Supervenêre deinde à Dario Bactriani, pugnaeque vertêre fortunam.* ACIDALIUS. Acidalius pro *opprimendis* ſcribit, *obtinendis*, ſed cum omnes membranae & editiones alteram ſcripturam praeferant, religioni fuit Acidalium ſequi, praeſertim cum etiam auctori, veteri quoque ſcriptura retenta, juſta ſententia conſtat. Aretae enim inexſpectatus erat Bactrianorum adventus, ſicut Scythae Aretae. Ceterum Bactrianos non omnes qui cum Dario erant, ad impedimenta excurriſſe exiſtimo, ſed illud *mille* quod in laevo cornu Darii erat, de quo ſupra. erant in acie Bactriani admodum novem equitum millia, octo ducebat Beſſus, mille ſeparata erant, quae miſſa Scythis ſuppetias credo, quando de Beſſo hic nulla mentio, & Darius ſe ipſum nimis nudaſſet, amiſſis à ſe omnibus Bactrianis. RADERUS. *Ad opprimenda.* Acidalius legebat, *ad obtinenda*, quod jam alii oppreſſiſſent, id eſt, invaſiſſent: ego mutandi recepta cauſſam hic non video. utique enim hi quoque opprimendis impedimentis abſceſſerant, cum ii qui prius id egerant, tenendo propoſito impares eſſent. *opprimere* enim non tantum eſt invadere, ſed etiam effectu conatus potiri. FREINSH.

Adiſſet] *Adeſſet* vulgo, peſſime. MODIUS.

Obverti] Alii *converti*, & paullo ante *offuſos* pro *circumfuſos.* MODIUS.

Et ab Agrianis equitibus] Editiones, *ab Agrianis militibus premebantur: & Bactriani* &c. non aeque concinne. MODIUS. *Alexander & à fronte & à tergo hoſtem habebat; qui averſo ei inſtabant, & ab Agrianis equitibus premebantur. Bactriani impedimentis hoſtium direptis reverſi ordines ſuos recuperare non poterant.* A Modio ſic haec edita, quae non paullo melius in vulgatis: atque in his tamen etiam diſtinctiuncula ſimul & copula peccat in verum ſenſum. Scribe & interſtingue: *Alexander & à fronte, & à tergo hoſtem habebat. Qui averſo ei inſtabant, ab Agrianis equitibus premebantur. Bactriani impedimentis direptis* &c. ACIDALIUS. Non male diſtinxit Acidalius, verborum intellectus non eſt obſcurus, Agriani à tergo Alexandrum defendebant, ipſe ſe ipſum à fronte. RADERUS.

Utrumque delecti] Quidam, *utrumque regem.* ſed haec vox melius abeſt. MODIUS.

Amiſſo rege nec volebant &c.] Sic Craterus ad Alexandrum l. IX, 6, 8. *quum tam avide manifeſtis periculis offeras corpus, oblitus tot civium animas trahere te in caſum? quis enim tibi ſuperſtes aut optat eſſe aut poteſt?* Ita priſci Germani animati erant, *quibus infame in omnem vitam ac probroſum, ſuperſtites principi ſuo ex acie recedere.* Tacit. Germ. 14, 2. LOCCENIUS.

Ante oculos] Vide l. III. c. 6, 3. & 11, 9. Arrian. l. IV. Virgil IX. Aen. vſ. 70.

Tum vero incumbunt; urguet praeſentia Turni.

Notavit Herodot. VIII, 86. in pugna ad Salaminem barbaros *exſtitiſſe longe ſe ipſis praeſtantiores, Xerxem reformidantes, quod ab eo ſinguli conſpici arbitraban-*

25 regis mortem occumbere [1] ducebant egregium. maximum tamen periculum [2] adibant, qui maxime [3] tuebantur; quippe sibi quisque caesi regis [4] expetebat decus. 26 Ceterum, sive ludibrium oculorum, sive vera species fuit; qui circa [5] Alexandrum erant, vidisse se crediderunt, [6] paullulum super caput regis placide volantem aquilam, [7] non sonitu armorum, non gemitu morientium territam: diuque circa 27 equum Alexandri pendenti magis, quam volanti similis adparuit. Certe vates Aristander, alba veste indutus, & [8] dextra praeferens lauream, militibus in pugnam 28 intentis [9] avem [10] monstravit, *haud dubium victoriae auspicium*. Ingens ergo alacritas ac fiducia paullo ante territos accendit ad pugnam. utique postquam auriga Darii, qui ante ipsum sedens equos regebat, hasta transfixus est. nec aut Persae, 29 aut [11] Macedones [12] dubitavere, quin ipse rex esset occisus. [13] Lugubri ergo ululatu [14] & incondito clamore gemituque totam fere aciem adhuc aequo Marte pugnantium turbavere cognati Darii & armigeri; [15] laevoque cornu in fugam [16] effuso,

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Frob. Mer. Ald. *ducebat*. 2 Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. Bong. *adhibebant quos* Voss. 2. *adhibebant quidem* Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *adibat qui*. 3 Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *tuebatur*. 4 Pal. 1. Voss. 1. *exspectabat*. 5 Frob. Mer. Ald. Bas. Col. *regem Alex.* 6 B. 1. *paulum*. 7 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *non sono* Ald. Frob. Voss. 2. Mer. Bas. Col. *nec sonitu arm. nec* 8 P. *dextram*. 9 F. P. omittunt *avem* D. *autem*. 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *monstrabat*. 11 Fl. *per Mac.* 12 Frob. Ald. Mer. Col. *dubitare*. 13 Leid. Voss. 1. Bong. *ergo lug.* Voss. 2. omittit *ergo*. 14 Mer. *ex incond.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Mer. *levumque* alii *laevumque tuentes*. 16 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *effusum* alii *effusi*.

bantur. Item ad Thermopylas acriter ab iis pugnatum fuisse scribit Diodor. XII, 7. *dum virtutis inspectorem & testem haberent regem ipsum*. Monet Imp. Constantius Julianum Caes. prudentissime, apud Ammian. XV, 21. ut necessitate exigente intersit proeliis, *turbatos subsidiis fulciens, modeste increpans desides, verissimus testis adfuturus industriis & ignavis*. Apud Sallust. Jug. *qua in parte rex pugnae adfuit, ibi aliquamdiu certatum: ceteri omnes ejus milites primo congressu pulsi fugatique*. Livius XXXI, 37. *eo quoque superiores Macedones erant, quod & rex ipse hortator aderat*. FREINSH.

Ducebant] Ita v. l. & mox, *adibant*, *tuebantur*, quibus locis erat vulgo *ducebat*, *adibat*, *tuebatur*. MODIUS.

Expetebat] Forte *expetebant*. HEINSIUS.

Sive ludibrium oculorum] Quum Annibal ante agmen suum praemisisset boves accensas stipulas capitibus praeferentes, iisque terruisset è longinquo Romanos, Livius illud quoque *ludibrium oculorum* appellat. Quale & illud est, quum incensis funiculis & ex arboribus noctu suspensis hosti species imminentis exercitus terrorque objicitur. LOCCENIUS.

Aquilam] Eamdem historiam Plutarchus quoque memorat, sed id ait contigisse, antequam Alexander proelium iniret. RADERUS. Seneca Natur. Quaest. II, 32. *Aquilae hic honos datus est, ut magnarum rerum faceret auspicia*. Exempla plura collegit Alexander Dier. Genial. V, 13. Sidonius Carm. XI, 127.

Multos cinxerunt aquilae, subitumque per orbem
Lusit venturas famulatrix penna coronas.

Ubi doctissimum Savaronem consule. FREINSH.

Alba veste] De more, ubi vel sacrificandum, vel publice quid agendum erat. RADERUS.

Monstravit] Sciens gratum id Alexandro fore. nam & ipse, *cum ab aruspicibus cognovisset, deos omnia fausta portendere, circumferri hostias jussit, & militibus ob oculos demonstrare, ut non solum ex auditione, verum etiam ex adspectu spem bonam de periculo haberent*. Polyaen. IV, 3, 14. FREINSH.

Hasta transfixus] Ab ipso Alexandro, ut auctor est Diodorus XVII, 60. *Dumque Imperator Imperatorem infesto animo petit, misso in Darium jaculo Alexander, ipsum quidem non contingit, sed aurigam illi adsistentem feriens prosternit*. RADERUS.

Dubitavere] Alii *dubitare*, & hoc malo pro, *dubitabant*. MODIUS.

Turbavere cognati] Indiligenter hic fuerunt librarii, qui ediderunt, *Lugubri ergo ululatu, & incondito clamore gemituque totam fere aciem adhuc aequo Marte pugnantium turbavere. Cognati Darii & armigeri, laevumque tuentes cornu, in fugam effusum destituerant currum &c.* sed ego quod illi viderant minus ex membranis correxi. MODIUS. Vidit & correxit Modius, necdum ille tamen omnia, quaedam nec satis recte. dabo prius vulgatam lectionem, mox deinde censuram nostram. *Cognati Darii & armigeri laevumque tuentes cornu in fugam effusum destituerant currum*. vocem *tuentes* ejecit Modius, mallem *cornu*. Nihil enim hic cornu aciei, quod nec erat ullum jam amplius, illa tam varie turbata: certe non nunc ipsum in fugam effundebatur. ego aliud video, sic sc. emendandum, ut ad-

so, [1] destituerant currum; quem à dextra parte stipati in medium agmen [2] receperunt. Dicitur [3] acinace stricto Darius dubitasse, an fugae [4] dedecus honesta morte vitaret. Sed eminens curru nondum omnem suorum aciem proelio excedentem destituere erubescebat. [5] Dum inter spem & [6] desperationem haesitat, sensim Persae [7] cedebant, & [8] laxaverant ordines. Alexander [9] mutato equo, quippe plures fatigaverat, resistentium [10] adversa ora fodiebat, fugientium terga. Jamque non pugna, sed caedes erat: cum Darius quoque currum suum in fugam vertit. Haerebat in tergis fugientium victor: [11] sed prospectum oculorum nubes pulveris, quae ad coelum [12] ferebatur, abstulerat. ergo haud secus quam in tenebris errabant; ad [13] sonitum notae vocis, [14] ut signum, subinde coëuntes. [15] Exaudiebantur

30 31 32 33

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. *destituerat.* 2 Voss. 1. *recaep.* 3 Voss. 2. *acinate.* 4 Voss. 2. *decus.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *dumque.* 6 Mer. *dubitationem.* 7 Pal. 1. *celabant.* 8 Voss. 2. *lassavere* Mer. *laxavere.* 9 Voss. 1. *mutato quo.* 10 Alii omittunt *adversa.* 11 Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *& prosp.* Voss. 2. *sed consp.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. Pal. 1. D. Bong. *referebatur.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. & vulgo *sonum.* 14 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. Pal. 1. D. Mer. *aut sign.* Voss. 1. *haut sign.* 15 Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *exaudiebatur.*

adscribam. *Lugubri ergo ululatu, & inc. cl. g. t. f. a. a. ae. M. p. turbaverant cognati Darii: & armigeri laevam tuentes in fugam effusi destituerant currum, quem à dextra parte stipati in medium agmen receperunt.* Armigeri ad laevum Darii latus positi, occisum eum nunc rati, in fugam se dabant, curru destituto: quem alii ad dexteram stabiles & firmi in agmen suum recipiunt undique circumfusi. Verus iste sensus, qui nec aliter à Curtio expressus. *Laevam* simpliciter intelliges, vel subintelliges *partem*, uti mox *à dextera parte*, quamquam sane & hic vocula illa ipsa abesse potest, & utrobique laeva & dextera absolute capi. ACIDALIUS. Nec MSS. cum editis, nec editi & MSS. cum Criticorum censura conveniunt, constat vulgatae qualicumque scripturae sua tamen sententia. Persae, (quos priori versu nominarat) lugubri ululatu & clamore gemituque totam fere aciem a. ae. M. p. turbavere. Cognati vero Darii &c. *in fugam* effusi currum destituerant, quem ii qui à dextra parte pugnabant in suam aciem receperunt. Chartae & membranae eumdem locum his verbis consignant, *Lugubri ululatu & incondito clamore gemituque totam fere aciem adhuc aequo Marte pugnantium turbavere, cognati Darii & armigeri, laevoque cornu in fugam effuso, destituerant currum.* Paullo melius & expeditius haec scriptura habet. Acidalius optime, quamvis nulla auctoritate nixus, sed è re praesenti & ingenio. & saepe perbene, nisi quod à Curtio longius abeat, cujus ego syllabas retinendas arbitror tolerabili & vero sensu non obnitente. Alioqui nemo negat, saepe sublatis aut mutatis voculis nunc his nunc aliis, aut etiam suffectis clariorem sensum effici posse. sed id est explanare Curtium, non illius verba recensere. praesertim quando codex suffragatur. Ceterum sententiam & emendationem Acidalii etiam Siculus affirmat, cum dicit, *latus alterum laevum utique fuisse nudatum.* RADERUS. *Turbavere.* Hunc locum sic interpolat Acidalius: *Lugubri ergo ululatu & inc. cl. g. t. f. a. a. ae. M. p. turbaverant cognati Darii: & armigeri laevam tuentes in fugam effusi destituerant currum, quem à dextra parte stipati in medium agmen receperunt.* Quam emendationem mire commendat Raderus, quamquam fassus nimis à verbis Curtii recedere. Mihi ne probabilis quidem est: cum & illud *turbavere* frustra mutetur, & lectio vulgata, MSS. etiam auctoritate subnixa, commodissimum habet sensim observata saltem distinctione quam adhibuimus. FREINSHEM.

Cognati] Hi enim circa ipsum erant in laevo cornu. Diodor. XVII, 59. & Arrian. III, 2, 21. Ergo horum fuga laevum istud cornu destituit currum regis, quem ideo qui in dextro stabant, in medium sui receperunt. haec enim pars aciei pugnabat adhuc, ut ex sequentibus clarum est. IDEM.

Honesta morte] Justin. XI, 14, 3. *Darius cum vinci suos videret, voluit & ipse mori: sed à proximis fugere compulsus est.* Suetonius Caes. XXXVI, 2. Caesarem quoque ultimo proelio in Hispania de consciscenda sibi nece cogitasse refert. Multi alii in extremis saepe periculis sibi ipsi omnino violentas manus intulerunt, M. Brutus, Otho, alii, ut omittam oppida & civitates; castra tota apud Caesarem de bell. Gall. V, 37. RADERUS. De *honesta morte* vide supra ad III, 8, 21. De oppidis totis ita pereuntibus infra ad IX, 4, 6. FREINSH.

Vitaret] Forte ex praecedenti litera *evitaret.* HEINSIUS.

Resistentium ora] *Resistentium adversa ora*, editiones, sed quid, malum, eo opus est? nisi forte ora à tergo fodi solent. MODIUS.

Prospectum nubes pulveris abstulerat] Pariter l. V, c. 13, 12. *sed prospectum ademerat pulveris nubes.* CELLAR.

diebantur [1] tantum ſtrepitus habenarum, quibus equi currum [2] trahentes idemtidem verberabantur: haec ſola fugientis veſtigia excepta ſunt.

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. & alii *tamen* Mer. *tm.* 2 MSS. & vulgo *vehentes.*

Ferebatur] MSS. *referebatur.* forte *efferebatur.* HEINSIUS.

Ad ſonum notae vocis] Haec omnia antea ita legebantur: *ad ſonitum notae vocis, aut ſignum ſubinde coëuntes. Exaudiebantur tantum ſtrepitus habenarum, quibus equi currum trahentes, &c.* non recte, ſi quid judicare valeo. MODIUS. *Exaudiebantur.* Sic malui cum pleriſque editionum veterum; & cum iiſdem mox *tantum*, & *trahentes.* FREINSH.

Currum trahentes] Cujus currum? Darii ſine dubio, & ſequitur, *haec ſola fugientis veſtigia excepta ſunt*, quae profecto de nullo alio accipienda, jam vero nil de eo proxime praeceſſit. Locutus noſter eſt communiter de fugientibus, eos dixit erraſſe, coiviſſe. Quomodo nunc poteſt tam abrupte venire ad Darium ſeorſim, ne prolato quidem ejus nomine? mihi admodum perſuaſum, non pauca hoc loco excidiſſe. SCHEFFER.

CAPUT XVI.

Parmenio, in diſcrimine conſtitutus, Alexandrum retrahit. Tandem integra victoria potiti Macedones, reliquos Perſas, multis ſuorum millibus deſideratis, fuga ſibi quaerere ſalutem cogunt.

1 At in laevo Macedonum cornu, [1] quod Parmenio, ſicut ante dictum [2] eſt, tuebatur, longe alia fortuna utriuſque partis res [3] gerebatur. [4] Mazaeus, cum 2 omni ſuorum equitatu vehementer invectus, [5] urguebat Macedonum alas; jamque abundans multitudine [6] aciem circumvehi coeperat; [7] quum Parmenio equites *nuntiare* jubet *Alexandro, in quo diſcrimine ipſi eſſent,* [8] *niſi mature ſubveniretur;* 3 *non poſſe ſiſti* [9] *fugam.* Jam multum viae [10] proceſſerat Rex, imminens fugientium tergis; quum à Parmenione triſtis nuntius venit. *refrenare equos* [11] juſſi, qui vehebantur, [12] agmenque conſtitit: frendente Alexandro, *eripi* [13] *ſibi victoriam è* 4 *manibus;* & [14] *Darium* [15] *felicius fugere quam* [16] *ſequi ſe.* Interim ad Mazaeum ſuperati regis fama pervenerat. Itaque, quamquam validior erat; [17] fortuna tamen [18] partium territus, perculſis languidius inſtabat. Parmenio ignorabat quidem

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. omittunt *quod.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. omittunt *eſt.* 3 Ald. *gerebantur.* 4 MSS. noſtri Mer. *Mazeus.* 5 Sic MSS. B. 1. *arguebat.* 6 Fl. Voſſ. 1. 2. D. Bong. F. *acie.* 7 Leid. Voſſ. 2. *tum.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *ni.* 9 Fl. Voſſ. 1. D. *fuga.* 10 Pal 1. Mer. *praeceſſerat* Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. Amſt. Lugd. *praeceperat* Voſſ. 2. *perceperat.* 11 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. ſed vulgo Bong. Mer. Frob. Amſt. Lugd. *juſſit.* 12 Ald. Col. Baſ. *agmen.* 13 Voſſ. 1. *ſi.* 14 Voſſ. 2. *Darius.* 15 Mer. *facilius.* 16 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *ſe ſequi.* 17 Fl. Leid. Voſſ. 2. Bong. *tamen fort.* 18 Leid. omittit *partium.*

Siſti fugam] Scriptus codex Colonienſis, & meus, *non poſſe reſiſti fugam*, ſed ſi *reſiſti* placet, illud *fugam* placendum non eſt. MODIUS.

Praeceperat rex] Impreſſi omnes *proceſſerat*, adeo unanimi ſenſu illud *praecipere* hac ſignificatione, non uſitatum ſolum bonis auctoribus, ſed etiam elegans, è medio tollere conſpirarunt. nequicquam tamen, ſi mihi meo, meo dico, imo membranarum arbitrio Curtio opem facere liceat. MODIUS. Cum Modio faciunt MSS. noſtri.

Refrenare equos] Inhibere, à curſu fugientes perſequente revocare. Cicero Philipp. XI. c. 2. *Antonio ſe Brutus objecit, à progreſſu arcuit, à reditu refrenavit.* & pro Caelio c. 31. *magno ingenio adoleſcentes refrenandi potius à gloria, quam incitandi fuerunt.* CELLAR.

Juſſi qui vehebantur] Scripti *juſſit.* Quod non probo. quomodo enim tota ſibi hoc pacto conſtabit periodus? MODIUS. *Vehebantur* leg. *qui invehebantur.* HEINSIUS.

Quam ſequi ſe] Mallem cum Bongarſiano, *quam ſe ſequi*, elegantioris numeri cauſſa. SCHEFFER.

Fortuna partium territus] Ita Brutum ſcribit Florus IV, 7, 14. *in Caſſio etiam ſuum animum perdidiſſe.*

dem cauſſam ſua ſponte pugnae remiſſae; ſed occaſione vincendi ſtrenue eſt uſus. Theſſalos equites ad ſe vocari jubet. [1] *Ecquid*, inquit, *videtis iſtos*, *qui ferociter* 5 *modo inſtabant*, *pedem referre*, *ſubito pavore perterritos*? *Nimirum nobis quoque regis* [2] *noſtri fortuna* [3] *vincit. omnia Perſarum caede* [4] *ſtrata ſunt. quid ceſſatis?* [5] *an ne fugientibus quidem pares eſtis*? Vera dicere [6] videbatur, & ſpes languentes quoque erexerat. 6 [7] ſubditis calcaribus [8] proruere in hoſtem. & illi jam non ſenſim, ſed citato gradu recedebant, nec quidquam fugae, niſi quod [9] terga nondum verterant, [10] deerat. Parmenio tamen, ignarus quaenam in dextro cornu fortuna regis eſ- 7 ſet, repreſſit ſuos: Mazaeus, dato [11] fugae ſpatio, non recto itinere; ſed majore & ob id tutiore circumitu [12] Tigrin [13] ſuperat: & [14] Babylonem cum [15] reliquiis devicti exercitus intrat. Darius paucis fugae comitibus ad Lycum amnem con- 8 tenderat, quo trajecto dubitavit an ſolveret pontem; quippe *hoſtem jam adfore* nuntiabatur. Sed tot millia ſuorum, quae nondum ad amnem [16] pervenerant, ponte reci-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Voſſ. 1. Mer. *& quid* Leid. Voſſ. 2. P. *haec quid* Pal. *en quid &c.* D. Bong. *& quid videtis inquit.* 2 Voſſ. 2. omittit *noſtri.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. Amſt. Lugd. *vicit.* 4 Voſſ. 1. *ſtructa.* 5 Voſſ. 2. Mer. *cur ne.* 6 Mer. Ald. *videtur.* 7 Mer. *ſubitis.* 8 Voſſ. 2. *perruere.* 9 Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *nondum terga.* 10 Pal. 1. *deerant.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Mer. *pugnae.* 12 Sic MSS. 13 Mer. *ſuperarat.* 14 Fl. Leid. *Babylonam* Voſſ. 1. *Babyllonam* Voſſ. 2. *Babiloniam.* 15 Leid. D. Pal. 1. Mer. *reliquis.* 16 Fl. Voſſ. 1. *pervenerat.*

diſſe. Livius 1, 11, 3. de Cruſtumeniis: *jam alienis cladibus ceciderant animi.* Idem ſcribit 1, 25, 12. Curiatiorum ultimum *victum fratrum ante ſe ſtrage fuiſſe.* Magis autem id accidere neceſſe eſt ipſo capite jam caeſo aut pulſo, quod pluribus exemplis exſequitur Gruter. Diſcurſu XI. ad illa Taciti H. IV, 34, 9. *Credita* (an *didita*) *fama per utrumque exercitum*, *vulneratum aut interfectum*, *immane quantum ſuis pavoris*, *& hoſtibus alacritatis indidit.* FREINSH.

Sua ſponte] *Omiſſa cunctando victoria erat.* Liv. VII, 24, 4. IDEM.

Ad ſe vocari] Quid? ad ſe vocari jubet equitatum? totum, an duces modo? quod ſi hoc, cur non expreſſit? immo cur ſubjicit, unde colligas cum univerſis eſſe locutum? At hoc ſane quam putidum eſt. Equites enim in ipſo pugnae diſcrimine conſtitutos Imperator ad ſe vocet, hortandi cauſſa? non certe ſi ſapiat. Si quid video, fuit, *Theſſalos equites advectus*, *Ecquid*, *inquit &c.* Tacitus II, 45, 4. de Arminio: *equo colluſtrans cuncta*, *ut quoſque advectus erat*, *reciperatam libertatem &c.* ingerebat. Livius VII, 24, 4. *Conſul vulnere alligato*, *revectus ad prima ſigna*, *Quid ſtas miles? inquit &c.* Ita ſcilicet duces militibus in acie ſtantibus advectos paſſim legimus: non contra. Sed nimirum iſta vox, cum forte legi non poſſet, impoſuit divinatori non optimo, qui cum de vocando aliquid hic eſſe conjiceret, non gravatus eſt aliam inſuper voculam, *jubet*, inculcare: quae & ipſa qua jure, qua injuria multa hujus ſcriptoris loca obſedit. De ipſo autem Parmenionis hoc ſtrategemate vide infra ad IV, 16, 28. FREINSH. Freinshemius vere opinor putat, locum hunc eſſe depravatum, emendatque, *Theſſalos equites advectus*, *Ecquid*, *inquit.* Ac de re quidem facile convenirem, verba vero emendationis longius abire videntur. Quare mallem ita legere: *Theſſalos equites advolare*, *ubi*, *& quid*, *inquit*, *videtis.* Verbum *advolare* valde opportunum eſt hoc loco, quia praeceſſit *ſtrenue uſus*, uſurpatque noſter etiam alibi, quoties feſtinatio eſt indicanda. Scriba tamen non eſt aſſecutus, itaque fecit *advocare*, unde alius dein, *ad ſe vocare*, & alius, *vocari jubet.* SCHEFF. Aut Curtius incogitans ſcripſit, quod nulli politiorum facile perſuadeatur, aut locus hic eſt corruptus. ſenſum adſequuntur correctiones virorum doctiſſimorum; ductum literarum attendenti in mentem venit, legi poſſe *Theſſalos equites id ſpeculari jubet*, vel *jubens*, id eſt obſervare. Cic. 1. Cat. c. 2. *multorum te oculi ſpeculabuntur atque cuſtodient.* ſic ſupra noſter l. IV, 12, 18. *Mazaeus quia ſpeculari modo juſſus erat.* ſic Juſtin. l. XXV, 3. *Antigonus amiſſi regni ſpeculaturus eventum.*

Fortuna vincit] Alii libri *vicit*, quod praefero, propter ſequens, *ſtrata ſunt.* SCHEFFER.

Vera dicere] Quae res acerrimos habet aculeos, Tacit. Hiſt. l. IV. c. 78, 1. *Vera erant*, *& à tribunis praefectiſque eadem ingerebantur.* FREINSHEM.

Subditis calcaribus proruere in hoſtem] Sic plane libri, etiam optimi: ſed legendum *prorumpere*, ut apud Maronem. *Et medius denſos prorumpit in hoſtes.* GRONOVIUS ad Tacit. l. 1. Ann. c. 68.

Fugae ſpatio] *Pugnae*, membranae: ſed hoc cum mente auctoris pugnaret. MODIUS.

Darius paucis fugae comitibus ad Lycum amnem contende-

non poterant, inter mutuos gemitus deferebantur. Sitis praecipue fatigatos & faucios [1] perurebat, passimque omnibus [2] rivis prostraverant corpora, praeterfluentem aquam hianti ore captantes. quam [3] quum diu avidi turbidam hausissent, tendebantur [4] extemplo praecordia premente limo; resolutisque & torpentibus membris, [5] quum supervenisset hostis, novis vulneribus excitabantur. 13 Quidam, occupatis proximis rivis, [6] diverterant longius, ut, quidquid occulti humoris usquam [7] manaret, exciperent. [8] nec ulla adeo avia & sicca [9] lacuna erat, [10] quae vestigantium sitim falleret. 14 E proximis [11] vero itineri vicis [12] fenum ululatus feminarumque [13] exaudiebantur, barbaro ritu [14] *Darium* adhuc *regem* clamantium. 15 Alexander, ut supra dictum est, inhibito suorum [15] cursu ad Lycum amnem [16] pervenerat. 16 ubi ingens multitudo fugientium oneraverat pontem, & plerique, quum hostis urgueret, in flumen se praecipitaverant, [17] gravesque armis, & proelio ac fuga defatigati gurgitibus hauriebantur. 17 Jamque non pons modo fugientes; sed ne amnis quidem capiebat, agmina sua [18] improvide subinde [19] cumulantes. quippe, ubi intravit animos pavor, id solum metuunt, quod primum formidare coepe-

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *exurebat.* 2 Sic MSS. & Bong. sed Ald Elz. Col. Baf. Frob. Mer. & alii *viis.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. Mod. & alii *quum avide.* 4 P. *extimplo.* 5 B. 1. *dum.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *deverterant.* 7 Bong. *maneret.* 8 D. Pal. 1. *hec ulla.* 9 D. *lucuna* sed superscripto *a* ut esset *lac.* 10 Fl. Leid. Voss. 2. *ut castig.* Voss. 1. *ut vestig.* Bong. *quae castig.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. *vere* Voss. 2. *vero itineris vico.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *ulul. fenum.* 13 Pal. 1. *exaudiebant.* 14 P. *adhuc Dar. reg. clamantes.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *impetu.* 16 P. *pervenit.* 17 Ald. *granosque.* 18 Col. Baf. Frob. Mer. Ald. *improvidae fugae* Voss. 2. *propera fuge* alii *improvida fuga.* 19 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. *cumulantis* B. 1. *cumulanti.*

fericordiam, nec tam aliis esse auxilio, quam ipsi suam curare salutem. SCHEFFER.

Sitis praecipue &c.] Et haec hyperbole taedio affecit Cl. Clericum, qui eum ideo notat Judicii c. 8. §. 6. sed uti solet inique.

Omnibus rivis] *Viis* vulgo. sed illud malo. Gualterus, *omnibus accumbunt rivis.* MODIUS. *Rivis.* Sic malui cum paucis. ita mox num. 14. & certe si omnibus viis fuisset reperire praeterfluentem aquam, forte non ita sitissent. FREINSH.

Cum avide] Adhuc vulgo, *quam cum diu avidi.* nugae. MODIUS.

Nec ulla adeo avida & sicca lacuna erat] Inepte, *avida*, vulgo melius *avia*: cui tamen quomodo *sicca* haeret? Rectius *dissita* jungeretur. & utrumque illa probant superiora: *quidam occupatis proximis rivulis, diverterant longius, ut quidquid occulti humoris usquam manaret, exciperent.* At *sicca* si retines, *arida* pulcre attemperaveris ex *avida.* quae epitheta sollemnia poëtis. Martial.

Siccae quod redolet palus arenae.

Propert.

Dicebar sicco vilior esse lacu.

Sed vulgata lectio tota fortasse recta *avia & sicca*, ut utrumque dicat, & sitas longius, & ἀνύδρους fuisse. ACIDALIUS. *Avia & sicca.* Ita Constantiensis codex; Modianus, *avida.* Acidalio placet *arida.* RADERUS. *Avia.* Mod. *avida*, unde Acidal. tentabat *arida*, non inepte. nec tamen ipse vulgatam lectionem damnat; & ego praefero. FREINSH.

Darium adhuc regem] Petebant auxilium à Dario, ejusque implorabant opem contra vim Macedonum, quasi adhuc rex foret, cum is tamen jam in fuga constitutus ipse indigus esset opis alienae. SCHEFFER.

Non pons modo] Hic quiddam recepi, quiddam ejeci, quiddam mutavi. impressi enim sic habebant. *Jamque non modo fugientes, sed ne amnis quidem capiebat, agmina sua improvidae fugae subinde cumulantes.* in quibus vocem *pons* desiderari, etsi libri calamo exarati nos nulli monuissent, etiam conjectari poterat: ut contra illud *fugae*, & ineptum hic, & nulli rei, superare. proque *improvidae*, *improvide* esse reponendum. haec tamen talia non viderunt boni viri, qui ante annos 34. & quod excurrit, Curtium ita ediderunt, ut integer videri posset. MODIUS. Facilius omnino ex vulgatis rescribi *improvidâ fugâ* poterat, quam *fugae* ipsum penitus deleri. nisi forte, quia *fugientes* jam antecesserat, hoc repeti noluerunt. ACIDALIUS. *Improvide.* Alii *improvida fuga.* Alii *improvidae fugae.* servo MSS. lectionem *improvide subinde cumulantes.* RADERUS.

Intravit pavor] Nihil enim amplius providit, sed proxima arripit. Vere enim Ennius apud Ciceronem: *Pavor sapientiam omnem ex animo expectorat.* Pavoris enim & consilii prope nulla est copula. RADERUS. Haud procul abludit Livius XXIX, 32, 10. *amnis ingens fugientes accepit (neque enim cunctanter, ut quos major metus urgeret, immiserant equos)*

18 coeperunt. Alexander inſtantibus [1] ſuis, *impune abeuntem hoſtem* [2] *ſequi permitteret. hebetia* [3] *tela eſſe*, [4] *&* *manus* [5] *fatigatas*; *tantoque curſu corpora exhauſta*, *&*
19 *praeceps in noctem diei tempus* cauſſatus eſt. Re vera de laevo cornu, quod adhuc in acie ſtare credebat, ſollicitus, [6] reverti ad ferendam opem ſuis ſtatuit. Jamque ſigna converterat; quum equites, à Parmenione miſſi, illius quoque [7] partis
20 victoriam nuntiant. Sed nullum [8] eo die majus periculum [9] adiit, quam dum copias reducit in caſtra. Pauci [10] eum & incompoſiti ſequebantur ovantes victoria. quippe omnes hoſtes aut in [11] fugam effuſos, aut in acie [12] credebant cecidiſſe.
21 quum repente ex adverſo adparuit agmen equitum, qui primo inhibuere curſum;
22 deinde Macedonum paucitate conſpecta, turmas in obvios concitaverunt. Ante ſigna [13] rex ibat diſſimulato magis periculo, quam ſpreto: nec defuit ei perpetua
23 in dubiis rebus felicitas. namque praefectum equitatus avidum certaminis, & ob id ipſum incautius in ſe ruentem, haſta transfixit. quo ex equo lapſo, proximum,
24 ac [14] deinde plures eodem telo confodit. Invaſere [15] turbatos amici quoque; nec Perſae inulti cadebant: quippe non univerſae acies [16] quam hae tumultuariae manus

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *ſuis abeuntem* omiſſo *impune* Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Ald. Col. Baſ. Frob. Mer. D. Pal. 1. *ſuis ne impune abeuntem.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. *perm. ſequi* Ald. Col. Baſ. Frob. Mer. Voſſ. 2. *inde permitteret ſequi.* 3 Leid. Voſſ. 1. Bong. *eſſe tela.* 4 Mer. *tum manus.* 5 Pal. 1. *fatigatis.* 6 Voſſ. 2. omittit *reverti* ſed omiſſo ſpatio ut ſaepe. 7 Voſſ. 1. *pactis.* 8 Voſſ. 1. B. 1. 2. *hodie* F. *illo die.* 9 Sic D. ſed primo fuit margini additum *accedit* Fl. Leid. *addidit* in margine *accidit* Voſſ. 1. *addidit* Voſſ. 2. *accidit* Ald. Col. Baſ. Frob. Mer. Amſt. Elz. Lugd. *fuit.* 10 Pal. 1. *enim.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. D. *fuga.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *cecid. cred.* 13 Voſſ. 2. *rex exibat.* 14 Fl. Leid. Voſſ. 1. *dein.* 15 Leid. *turbatas.* 16 Voſſ. 2. *ſed quidem* Mer. *ſed quidam.*

quos) raptique gurgite, & in obliquum relati. Nam interdum, teſte Plin. Epiſt. VI, 16. m. *timorem timor vincit.* Utque recte notat Marcellin. XVI, 26. *nihil cavere ſolet, praeter id quod occurrit.* FREINSHEM.

Inſtantibus ſuis abeuntem hoſtem] Vel haec quoque praeſtare illis vulgatis: *Alexander inſtantibus ſuis ne impune abeuntem hoſtem inde permitteret ſequi: hebetia &c.* qui non videt, eum ego profecto non luſcitioſum, ſed caecum eſſe audacter pronuntio. MODIUS. Non tam caecus ego, ut praeſtare vulgatis haec non videam. praeſtant, ſed quantillum? Tu reducta voce *impune* ſic mecum potius & initium & reliqua deinceps, totamque periodum reſcribe & interpunge: *Alexander, inſtantibus ſuis, impune abeuntem hoſtem permitteret ſequi; hebetia tela, & manus fatigatas, tantoque curſu corpora exhauſta, & praeceps in noctem diei tempus cauſſatus; revera de laevo cornu, quod adhuc in acie ſtare credebat, ſollicitus; reverti ad ferendam opem ſuis ſtatuit.* ACIDALIUS. *Abeuntem.* Acidalius ex vulgatis bene reduxit voculam *impune abeuntem.* illud non erat neceſſarium, expuncto poſt verbum *cauſſatus* ſubſtantivo, omnia unam intra periodum redigere. FREINSH.

Hebetia tela] Livius VIII, 38, 16. *Jam viris vires, jam ferro ſua vis deerat.* & XXII, 59, 6. *nec ſuperſumus pugnae, niſi in quibus trucidandis & ferrum & vires hoſtem defecerunt.* Florus II, 6, 17. *duo maximi exercitus caeſi ad hoſtium ſatietatem, donec Annibal diceret militi ſuo; Parce ferro.* Lucanus VII, 728.

Caeſar ut Heſperio vidit ſatis arva natare
Sanguine, parcendum ferro, manibuſque ſuorum
Jam ratus.

IDEM.

De laevo cornu] Non amice ſolum, ſed & prudenter feciſſe hinc judica Quinctium conſulem, referente Livio III, 70, 11. qui collegae nuntiari juſſit: *victorem ſe jam imminere hoſtium caſtris, nolle irrumpere, antequam ſciat debellatum & in ſiniſtro cornu eſſe: ſi jam fudiſſet hoſtes, conferret ad ſe ſigna, ut ſimul omnis exercitus praeda potiretur.* Certe ejus rei neglectus praeſtantiſſimum ducem Judam, & victoria privavit, & vita. Macchab. I, 9, 16. FREINSH.

Periculum adiit] Editi *periculum fuit* perperam. MODIUS. *Periculum.* Quale adiit & Maſaniſſa eo proelio quo Annibal profligatus eſt à Scipione. Nam, ut tradit in Punicis Appianus, vetus ille belli Imperator, *inter fugiendum conſpicatus conglobatos equites Numidas, accurrit, rogavitque ne ſe desererent: quo impetrato, in perſequentes fecit impetum, ſperans ſe eos in fugam verſurum &c.* FREINSH.

Ob idipſum] Seneca de Ira I, 11. docet eam nuſquam minus utilem, quam adverſus hoſtes, licet vulgo contra videatur: idque multis rationibus & exemplis confirmat, quae cognitu conſideratuque digniſſima, diligentiae lectoris ex ipſo fonte petenda relinquo. IDEM.

Tu-

nus [1] vehementius [2] iniere certamen. Tandem barbari, quum obscura luce, fuga tutior videretur esse quam pugna, [3] diversis agminibus abiere. Rex, extraordinario [4] periculo defunctus, incolumes suos reduxit [5] in castra. Cecidere Persarum, quorum numerum victores [6] finire potuerunt, millia XL; Macedonum minus quam CCC desiderati sunt. Ceterum, hanc victoriam rex majore ex parte virtuti [7] quam fortunae suae debuit; animo, non ut antea loco vicit. Nam & aciem peritissime instruxit: & promptissime ipse pugnavit: & magno consilio jacturam sarcinarum impedimentorumque contempsit, quum in ipsa acie [8] summum rei videret esse discrimen: dubioque adhuc pugnae eventu pro victore se gessit: [9] perculsos deinde hostes fudit: fugientes, quod in illo ardore animi [10] vix credi

25 26 27 28 29

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. omittit *vehementius* spatio reliquo. 2 Leid. *in certamen.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Pal. 1. D. *dispersis* Col. *diversi.* 4 P. *def. per.* 5 Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *ad castra.* 6 Amst. *inire.* 7 Alii omittunt *quam fortunae.* 8 Fl. Leid. Bong. Amst. Lugd. *summae.* 9 Voss. 2. *percussos demum hostes* Mer. *percusso deinde hoste* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *percussos deinde hostium.* 10 Leid. Voss. 1. Pal. 1. D. *vix credi prudentius potest quam* sed in D. correctum, Voss. 2. *vix credi posset prud.*

Tumultuariae manus] Agmina fortuito, & partim sine ordine concurrentia. CELLAR.

Iniere] Colonienses membranae *injecere*, quod non temere rejiciendum arbitror. ita tamen ut nihil mutem. MODIUS. *Injecere* V. C. Colin. forte *civere.* HEINSIUS.

Extraordinario periculo] In quod extra proelium jam victor inciderat. CELLAR.

Inire potuerunt] Ita emendavi de conjectura, una litera à principio vocis *finire*, quae omnes libros possidet, abjecta. neque enim *finire numerum* Latine recte dixeris. Arbitror & apud Justinum l. XII. ubi est, *jubentes eum solum cum patre suo Ammone finire bellum*, item corrigendum, *inire bellum*, quomodo ibi in veteri meo manu exarato codice legitur. Arbitror inquam, sed arbitror tantum, neque enim eadem est utriusque loci ratio, ut videre poterit, qui Justinum videbit. MODIUS. Bongarsius ἴσως *inire.* Male. Vorstius ad Val. Max. l. v, 3. HEINSIUS.

XL. Millia] Si quis rescribat *quadringenta M.* haud difficulter adsentiar. sic enim à reliquis scriptoribus, ipsaque rei magnitudine propius abierimus. FREINSH. Diodorus c. 16. πλείους τῶν ἐννέα μυριάδων, *amplius nongenta millia*, Macedonum vero εἰς πεντακοσίους, *ad quingentos.* CELLAR.

Macedonum trecenti] Nec in hoc consentiunt auctores, Arrianus equites non plus centum ait desideratos. Siculus universe ex Macedonibus quingentos caesos. RADERUS. *Trecenti.* Etiam in proelio contra Porum amisisse traditur *trecentos equites, peditesque ultra septingentos*, quum occidisset hostium XX. M., cepisset IX. M. Diodor. l. XVII, 89. sic in victoria Marii de Cimbris apud Florum l. III, 3, 14. *Millia inde ad sexaginta ceciderunt*; hinc *trecenti minus.* Et similia quidem exempla multa passim occurrunt, ubi minimo victoris damno ingentes exercitus conciderunt. FREINSH. Ne hoc quidem credibile Cl. Clerico, ideoque & Arrianus cujus alioquin judicium miratur passim, hic vapulat. sed quid illi scriberent, qui nihil aliud memoriae proditum invenerant? certe non debuit adeo incredibile videri viro doctissimo, adeo versato, ut ipse testatur, in notis Cl. Freinshemii, qui hic loci infinitam recentium exemplorum segetem congesserat. quae non ad scopum nostrum.

Virtuti suae] Inseruntur in vulgatis post haec duae voces, hoc modo, *majore ex parte virtuti suae, quam fortunae debuit*, sed quam facile iis carere poteramus. MODIUS. *Virtuti suae.* Plutarchus de fortuna Alexandri duobus voluminibus ostendit, Alexandrum semper adversa usum fortuna, quam sola virtute ubique superarit, contra, quam multi, non bene, senserunt. Aelianus [immo Polyaenus IV, 3, 5.] stratagemate Alexandri superatum ait Darium. *Alexander*, inquit, *cum Dario signa collaturus, praeceptum dedit Macedonibus: ubi in Persarum conspectum veneritis, procidentes in genua terram manibus conterite. Ubi vero tuba signum dederit, tum consurgentes strenue & fortiter impetum in hostes facite. Macedones ita fecerunt. Persae formam adorationis conspicati, incitatum ad bellum impetum remiserunt, animisque facti sunt molliores. Darius gloriabatur & gaudebat se absque proelio victoriam obtinere. Macedones ad signum tubae exilientes vehementi impetu in hostes feruntur, & rupta phalange in fugam convertunt.* RADERUS. In extremis verbis Polyaeni pro τὴν φάλαγγα ῥήξαντες *rupta phalange*, legerim, τῇ φάλαγγι *phalange rumpentes.* Macedonibus enim haud dubie phalangem tribuit, ut ejusdem cap. num. 16. FREINSH.

Debuit, animo] Mallem, *debuit, & animo.* durior enim hic ellipsis conjunctionis videtur. Et potuit ea intercepta esse per paene similes literas in fine vocabuli praecedentis. SCHEFFER.

Non ut antea loco] Victoria ad Issum loci naturae & angustiis imputabatur. Vide l. IV. c. 5, 4. CELLAR.

30 di poteſt, prudentius quam avidius perſequutus eſt. Nam ſi parte exercitus adhuc in acie ſtante, inſtare cedentibus perſeveraſſet; aut [1] ſua culpa victus eſſet, aut aliena virtute viciſſet. jam ſi multitudinem equitum occurrentium extimuiſſet;
31 [2] victori aut foede fugiendum, aut miſerabiliter cadendum fuit. [3] Ne duces quidem copiarum ſua laude fraudandi ſunt; quippe vulnera, quae quiſque [4] excepit,
32 indicia [5] virtutis ſunt. Hephaeſtionis brachium haſta ictum eſt. [6] Perdiccas, ac [7] Coenus, & [8] Menidas, ſagittis prope [9] occiſi. Et, ſi [10] vere [11] aeſtimare Macedonas, qui tunc erant, volumus: fatebimur, & regem talibus miniſtris, & illos tanto rege fuiſſe digniſſimos.

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voſſ. 2. Bong. *culpa ſua.* 2 Voſſ. 2. *victo* Pal. 1. Bong. Ald. Col. Mer. Frob. *victor.* 3 Vulgo *nec.* 4 Col. & alii *excipit.* 5 Leid. *virtuti.* 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *Perdicca.* 7 Ald. Col. Baſ. Mer. *Cenos* Voſſ. 1. Frob. Amſt. Lugd. *Coenos.* 8 Voſſ. 2. *Menedas* aliae edd. *Menides.* 9 P. *occiſi ſunt.* 10 Col. Mer. Frob. *vero.* 11 Voſſ. 2. *extimare.*

Summae rei] *Summum rei* editiones, quod minus placet. MODIUS.

Victori aut foede] Melius hoc viſum, quam quod in editis legebatur. *Jam ſi multitudinem equitum occurrentium extimuiſſet victor, aut foede fugiendum* &c. MODIUS.

Duces] Arrian. l. III. c. 3, 11. Diodorus Siculus l. XVII. c. 61. FREINSH.

Tanto rege fuiſſe digniſſimos] Haec optima libri clauſula, proinde non conſulto faciunt, qui aliter libros Curtii diſtribuerunt. Codex Conſtant. *Q. Curtii Rufi hiſtoriarum liber explicit.* RADERUS.

Et regem. Aeque rotundum illud Ciceronis ultima Philippica: *dignus Imp. legione, digna legio Imperatore.* Virdungus ad illa Taciti Agr. 33, 4. *Neque me militum, neque vos ducis poenituit.* Libanius in Epiſt. ad Marcellin. καὶ σὲ ζηλῶ τοῦ Ῥώμην ἔχειν, κἀκείνην τοῦ σέ &c. quod ſic vertit Valeſius in praefat. edit. Marcellini: *Et tibi quod Romae es gratulor, & Romae quod te poſſidet.* &c. FREINSH.

Q. CUR-

Q. CURTII RUFI, DE REBUS GESTIS ALEXANDRI REGIS MACEDONUM,

[1] Liber V.

Caput I.

Dario Mediae fines ingresso, Arbela potitur Alexander, & Babylone, cujus situs, amplitudo, & corrupti mores describuntur.

Quae interim ductu [2] imperioque Alexandri vel in [3] Graecia, vel [4] in [5] Illyriis ac Thracia gesta sunt; si [6] quaeque suis temporibus reddere voluero; inter- 1 rum-

Variantes Lectiones.

1 Sic D. sed Pal. 1. *liber tertius* P. *explicit liber quartus Quinti Curtii Rufi historiarum Alex. Magni Macedoniae regis. Incipit Quintus* B. 1. *Q. Curtii Rufi historiarum lib.* IV. *explicit. Incipit lib.* V. sic etiam Leid. Voss. 1. B. 2. nisi quod *Q.* omittunt F. *explicit l.* IV. *incipit* V. Voss. 2. sine titulo est. 2 Voss. 1. omittit *que.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. D. *Graecis.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & alii omittunt *in.* 5 Ald. Bas. Mer. Frob. Col. *Illyricis.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Amst. *suis quaeque.*

Quae interim] Narrata Curtio à principio lib. VI. nunc majori ex parte temporis injuria deperdita. FREINSH. *Quae interim ductu imperioque Alexandri* &c. Potuit quidem geri bellum in Thracia, Graecia, Illyriis, & ubi gentium voles, Alexandri absentis auspiciis; nam saepe ductus & auspicia diversorum erant hominum; sed numquam fando auditum est, bellum illud alicujus ductu & imperio gestum, qui ipse *ad legionem*, ut loquitur Plautus, *non adesset.* At credo esse errorem veterum exscriptorum; nam pro *Alexandri* legi debet, *Antipatri.* FABER. Omnes libri *Alexandri*, manifesto errore, quem detexit Faber. l. 1. Epist. 32. quomodo enim Alexander, qui in Asia versabatur, poterat in Illyriis ac Thracia *ductu* suo res gerere? ita enim *ductu & auspiciis* apud bonos scriptores distinguuntur, ut illud semper praesentiam ducis postulet, hoc etiam ad absentem referri possit. CELLAR. Recte monet Tan. Faber in Epist. Crit. ductu Alexandri ea geri minime potuisse, quippe qui tum constitutus fuerit in Persis. Quod autem loco *Alexandri*, *Antipatri* substituit, hoc vero non persuadet. Nimirum tam diversae sunt istae voces, ut una pro alia non facile potuerit etiam ab oscitante scriba collocari. Praeterea unde notum est Antipatrum in Illyriis belligerasse? praefectum quidem rebus Graeciae Macedoniaeque novimus ab Alexandro. Sed res Macedoniae, Graeciaeque nil opinor ad Illyrios, Thracasque, quorum hic fit mentio. Quare mallem ego: *quae interim imperio Alexandri*, deleta voce *ductu.* error inde natus videtur. volebat quis interpretari vocem *imperio*, inepteque adjiciebat *ductu*, id postea receptum in textum cum non cohaereret ceteris, alius conjunctionem *que* voci imperio adjecit. Porro *imperio Alexandri* est mandato, auctoritateque ejus. sic l. x. c. 2. *exules recipi jussit, & Graeci haud ausi imperium aspernari.* SCHEFF. Qui granditatem styli nimium captant, ii ut plurimum frequenter in ἀκυρολογίᾳ incidunt, qualia in Curtio plura animadvertimus, ut hoc loco. nam qui Latine sciunt, ii norunt ea dici geri *ductu imperioque* ducis, quae ipse praesens gerit, *auspiciis* vero per legatos; quam vocem hic adhibitam oportuit, cum sermo sit de rebus ab Antipatro gestis, dum Alexander in ultima Asia esset. Ipse Curtius se damnabit prolato loco è libro VI. c. 3, 2. ubi de his ipsis rebus ita loquitur: *ut omittam Illyrios, Triballos, Boeotiam, Thraciam, Spartam, Achaeos, Peloponnesum, quorum alia ductu meo* (praesens nimirum) *alia imperio, auspicioque perdomui.* Sed & hic mallem omissam esse

se

2 rumpendae sunt res Asiae. Quas utique ad fugam mortemque Darii universas [1] in conspectu dari, & sicut inter se cohaerent [2] tempore, ita opere ipso conjungi, [3] haud paullo aptius videri potest. [4] Igitur ante, quae proelio apud [5] Arbela 3 [6] conjuncta sunt, ordiar dicere. Darius media fere nocte Arbela [7] pervenit: eodemque magnae partis amicorum ejus ac militum fugam fortuna compulerat. 4 quibus convocatis exponit; *haud dubitare se, quin Alexander celeberrimas urbes, agros-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. & vulgo *in conspectum*. 2 Fl. Leid. Voss. 1. alii omittunt *tempore* alii *cohaerent in opere*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. B. *aut*. 4 Voss. 2. *igitur autem quae* Bong. *igitur quae proelio* & sic Fl. & Leid. 5 Pal. 1. Bong. Voss. 2. *Arbelam* Ald. Bas. Frob. Mer. Col. Amst. *Arbellam* B. 2. *Harbela* F. Fl. Leid. *Harbelam* Lugd. *Arbella*. 6 Ald. *convicta*. 7 Fl. Leid. Voss. 1. *pervenerat* & sic aliae editiones.

se vocem *imperio*, quae vix differt à *ductu*. vide de discrimine *ductus* & *auspiciorum* Lips. de Mil. Rom. l. 11. Dial. 2. CLERICUS. Judicii c. 8. §. 9. *Quae interim ductu imperioque Alexandri vel in Graecia, vel in Illyriis ac Thracia gesta sunt.* Certissimum est, dum Alexander res in media Asia gerebat, nihil *ipsius ductu* potuisse geri in Europa. *Ductus* enim Latinis non adhibetur, nisi de duce exercitum ducente, ut vel ex ipso patet Curtio l. VI. c. 3. *Quorum alia ductu meo, alia imperio auspicioque perdomui.* Adeo ille non ignoravit, quod nec ignorare poterat, *ductum* ab *imperio* & *auspicio* esse diversum. quid: Viderunt ergo in prioribus verbis manifestum satis vitium Tan. Faber, Tellierius, Cellarius, Pitiscus, qui omnes non Curtio id imputarunt, ut facit Vir Cl. sed librariis, legendumque censuerunt, *ductu imperioque Antipatri*, quem in Europa reliquit Alexander rebus suis praefectum. Ex conjectura, fateor, sed quae probabilis plane est, quum alterum ferri nequeat, & in nominibus propriis, quae non semper omnibus perscribebantur literis, facilis fuit error. Si tamen alicui nimia videatur haec forsan mutatio, legat ille *jussu imperioque Alexandri*. Nam quod Vir Cl. etiam *imperio* accusat utroque in loco Curtii, quasi neque illud, nisi de praesente duce possit dici, in eo ipse errat. Notat enim illa vox proprie ipsam potestatem, & jus summi ducis, sive ille praesens sit, sive absens. Hinc *cum imperio esse* dicebantur, quibus *nominatim à populo datum erat imperium*, teste Festo. Sed disertius quod est in hanc rem jungitur *imperium auspicio*, & opponitur *ductui*, non tantum apud Curtium sed & apud Val. Max. l. 11. c. 8, 2. Ubi lis exponitur de Triumpho inter consulem, qui jacuerat aegrotus, quum pugnaretur Contra Poenos, & Praetorem, cujus ductu victoria erat parta: sed Triumphus adsignatur Consuli, quia ejus in isthoc bello *imperium* erat *&* *auspicium*, fatente Praetore. Sed & ita plane ut hic, *Ductus* & *Imperium*. Ita *Dux* & *Imperator* opponuntur apud Cicer. de Offic. l. 111, 27. ubi Regulum ex insidiis captum ait, *Duce Xanthippo, Imperatore Hamilcare*. Quod quid est aliud, quam ductu Xanthippi, at imperio Hamilcaris rem gestam. Denique sub Caesaribus ideo, victoriis ductu quorumcumque Ducum partis, non illi Duces, sed ipsi Caesares, à militibus appellabantur *Imperatores*, quia eorum imperio & auspicio, licet absentium, bellum gerebatur. Tacit. Ann. 11. c. 18. *Miles in loco proelii Tiberium Imperatorem salutavit*, quum Germanici ductu victi essent hostes, & Tiberius Romae ageret. Adde Ann. XIII. c. 41. Verum etiamsi non ea esset in re militari significatio vocis *Imperii*, vel sic nullus in iis verbis Curtium accusandi locus, siquidem saepissime eadem vocabula modo laxiore & populari sensu accipiuntur, modo peculiari, & certae arti proprio. Ita & hic *Imperium* non illo militiae proprio, sed vulgari sensu pro mandato & jussu exposuerim. ut apud Corn. Nep. in Datame c. 4. *Imperio Regis non parebat.* Tacit. Hist. 11, 11. *motis ad imperium ejus* (absentis) *è Dalmatia Pannoniaque exercitibus.* & alibi passim. PERIZONIUS. Curt. Vind.

Cohaerent ita] Editiones, *cohaerent tempore, ita* &c. recte. sequitur, *ita opere ipso conjungi.* MODIUS.

Haud paullo aptius] Tacit. XII, 40. *Haec, quamquam à duobus propraetoribus plures per annos gesta, conjunxi, ne divisa haud perinde ad memoriam sui valerent.* Item XIII, 9. *Quae in alios consules egressa conjunxi.* Sic & Vellej. 1, 14. agnoscit: *quod facilius cujusque rei in unum contracta species, quam divisa temporibus, oculis animisque inhaereat.* Itaque Euseb. in Histor. Ecclesiast. prooemio merito sperat, gratum fore, quod aliis σποράδην, *sparsim* memorata, unum in corpus redegerit. Vide & notam nostram ad ista Flori 11, 19. *Quae etsi juncta inter se sunt omnia atque confusa: tamen quo melius appareant, separatim proferentur*, ubi Sisennae locum aliter accepi quam oportuit. FREINSH.

Igitur ante exordiar dicere] Noster itaque historiae ordini convenientius, quam Diodorus, qui hic interserit bellum in Graecia ab Antipatro cum Lacedaemoniis gestum post proelium ad Arbela. LOCCEN.

Media fere nocte] Ingens certe spatium intra paucas horas emensus, milliaria German. 18. cum triente: 600. quippe stadiis Arbela distant à Gaugamelis, ubi proelium est factum, ut supra docuimus. RADERUS.

Inde:

agrosque omni copia rerum abundantes, petiturus [1] *esset. praedam opimam paratamque ipsum & milites* [2] *ejus spectare. Id suis rebus tali in statu saluti fore; quippe se deserta cum expedita manu petiturum.* [3] *Ultima* [4] *regni adhuc intacta esse; inde bello vires* [5] *haud aegre reparaturum. Occuparet sane gazam avidissima gens, & ex longa fame satiaret se auro,* [6] *mox futura praedae sibi;* [7] *didicisse usu, pretiosam supellectilem,* [8] *pellicesque & spadonum agmina nihil aliud fuisse, quam onera & impedimenta, eadem trahentem Alexandrum,* [9] *quibus antea vicisset, inferiorem fore.* Plena omnibus [10] desperationis videbatur oratio, quippe [11] Babylonem urbem opulentissimam dedi [12] cernentibus. [13] jam Susa, [14] jam cetera [15] ornamenta regni, [16] caussamque belli victorem occupaturum. At ille docere [17] pergit; *non speciosa dictu, sed usu necessaria in rebus adversis sequenda esse. Ferro geri bella, non auro: viris, non urbium tectis. omnia sequi armatos. Sic majores suos perculsos in principio rerum, celeriter pristinam*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *esse* Voss. 2. *erat.* 2 Voss. 2. omittit *ejus.* 3 P. omittit usque ad *Occuparet.* 4 Fl. Leid. D. Pal. 1. *regni sui* Voss. 1. *regni si.* 5 Bong. *aut* Voss. 1. *aud.* 6 Fl. *nox.* 7 D. Voss. 1. Amst. Lugd. *usu didic.* B. 1. *se usu did.* 8 MSS. semper *pelices.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. Lugd. *quibus rebus.* 10 Pal. 1. *desperationibus.* 11 Fl. Leid. Voss. 2. *Babylonam* Voss. 1. *Babyllonam* Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *Babyloniam.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Mer. *certantibus.* 13 Voss. 2. & omisso *Susa* Mer. & *Susa* Pal. 1. *Asiam* Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *Susam.* 14 Frob. *ceteraque.* 15 B. 1. *ordinamenta.* 16 B. 1. omittit *caussamque* spatio vacuo relicto. 17 Pal. 1. *cepit.*

Inde bello vires haud aegre reparaturum] Eleganter, & quis mutare sustinuerit? est tamen unde conjicere sic quoque liceat: *inde belli vires haud aegre repetiturum.* non minus id eleganter, nisi petendi verbum jam jam praecessisset. Ita quidem frequenter auctor, ut infra hoc libro: *itaque non illum modo, sed etiam Alexandrum spernebant, inde vires imperii repetituri, si regionis potiri contigisset.* Monere tanti fuit: ut & mutem, non omnem mihi Persarum meream Gazam. ACIDALIUS. *Bello &c. reparaturum.* Acidal. malebat; *belli vires &c. repetiturum*, fretus simili Curtii loco, quem considerabimus, infra v, 10, 4. FREINSH.

Quibus rebus] *Rebus* abesse poterat, etsi in membranis est. MODIUS.

Dedi, jam Susa] Expressi typis, *dedi cernentibus*, scripti, *dedi certantibus*, utrumque à Glossa est. MODIUS. *Cernentibus.* MSS. etiam Modii *certantibus*, i. e. contendentibus. Ennius, *Certabant urbem Romamne Remamne vocarent.* vel forte leg. *disceptantibus.* HEINSIUS.

Jam Susa] Ut Babylon caput Chaldaeae, ita Susa fuere prima & praecipua urbs Persiae, & ante Persepolim regia. CELLAR.

Causamque belli] Obscurissima verba, pro quibus mavult Tanaquil. *Gazamque Beli*, aut aliquid simile, l. 1. Epist. 51. Qui vulgatam scripturam retinent, ita interpretantur, ut ornamenta regni, & opulentas urbes caussam & incitamentum fuisse dicant. Saltim ex Persarum opinione, cur Macedones hoc bellum susceperint. CELLAR. *Causamque belli.* Nervosior mihi videretur sensus, & id unum superesse, si deleretur illud *que*; nec enim refert, utrum ad plura antecedentia respiciat, quum id Latinis sit usitatissimum. sic Virgil. l. III. Aen. vs. 305.

Et geminas caussam lacrimis sacraverat aras.

Non speciosa dictu] Livius XXII, 3, 3. ubi narrat punitam Flaminii temeritatem atque superbiam, ferox consilium sequuti, licet *ceteris omnibus in consilio salutaria magis, quam speciosa suadentibus.* Apud eumdem XXIII, 14, 2. M. Junius dictator, *ad ultimum prope desperatae Reip. auxilium, quum honesta utilibus cedunt, descendit.* Sic enim lego. male, quisquis adtexuit vocem *equo.* Vellejo quoque II, 113, 3. laudatur Tiberius *utilia speciosis praeferens.* Quod plerumque fecerunt qui alios vincere volebant, non qui se. FREINSH.

Urbium tectis] Oblique alludit probatam Themistoclis sententiam, *Patriam municipes esse, non moenia; civitatemque non in aedificiis, sed in civibus positam.* Justin. l. II, 12, 14. ubi socer meus, & Gruterus ad ista Livii l. I, 8, 6. *Ne vana vobis magnitudo esset.* Quibus junge Appianum de bell. Civ. l. I. in oratione Pompeji urbem deserentis. Atque in oratione Augusti, Dio l. LVI. ut sic intelligas verum esse, quod apud Aristidem tom. III. orat. 2. legimus: *Themistoclem comprobasse dictum, quod cum Alcaeus protulisset olim, multi postea usurparunt: non lapides, non ligna, nec fabrorum artem civitatem efficere, sed ubi viri sint, qui se ipsos servare norint, ibidem & urbes esse, & moenia.* FREINSH.

Omnia sequi armatos] *Sequi* nos rem dicimus ad nos pertinentem, quae nullo labore aut molestia nostra sese nostrae voluntati sit accommodatura. Phaedr. l. I. fab. 5.

Tum quia plus valeo me sequetur tertia.

videtur autem translatum hoc genus loquendi à

9 *stinam* [1] *reparasse fortunam.* Igitur, sive confirmatis eorum animis, sive impe-
10 rium magis quam consilium sequentibus; Mediae fines ingressus est. Paullo post Alexandro [2] traduntur Arbela, regia [3] supellectili, [4] ditique gaza repleta. [5] quatuor millia talentum [6] fuere: praeterea pretiosae vestes: totius, ut supra dictum
11 est, exercitus opibus [7] in illam sedem congestis. Ingruentibus deinde morbis, quos odor cadaverum, [8] totis jacentium campis, vulgaverat, maturius castra movit. [9] Euntibus à parte laeva, Arabia, odorum fertilitate nobilis regio; cam-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. Ald. Bas. Frob. Mer. Col. *recuperasse.* 2 Voss. 1. 2. *Arbela traditur* Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *traditur Arbella* Bong. Pal. 1. D. *Arbella traditur* P. *Harbela* &c. ut supra. 3 MSS. B. *supellectile.* 4 Voss. 2. Bas. Col. Frob. Mer. Ald. *Dariique* Lugd. Amst. *diti.* 5 Voss. 1. 2. *IIII.* 6 B. 1. *fere* B. 2. *furon* Mer. *fuere praeterea.* 7 Bas. omittit *in.* 8 Pal. 1. *totius.* 9 Voss. 2. *euntibus à leva* Lugd. Amst. *euntib. aperit se laeva* vulgo *euntib. aperit se à laeva.*

materia qualibet facili tractatu; non lenta aut morosa. Plinius Caecilius de cera

Ut laus est cerae, mollis facilisque sequatur,
Si doctos digitos, jussaque fiat opus.

Lucanus lib. IX.

- - - - calido non ocius Austro
Nix resoluta cadet, nec solem cera sequetur.

BARTH. adverf. l. LII. c. 16.

In principio rerum] Cyrum conditorem gentis ab Scythis cum exercitu deletum, ut ne nuntius quidem superesset: Cambysen prope cum toto exercitu arenis obrutum: Darium Hystaspis turpiter à Scythis fugatum: Xerxem è Graecia aegre fuga elapsum. Herodotus, Diodorus, Justinus legantur. RADERUS. Non bene, qui putat hic esse sermonem de exitio Cyri. item de cladibus Cambysis, Darii, Xerxis. hae enim nec in principio rei Persicae acciderunt: illud quem tetigit, pristinam fortunam haudquaquam reparavit. Plane adspicit initia Persarum, cum post victoriam de Medis, Harpagi transitione partam, ab Astyage fusi, mulierum contumelia pudefacti, resumpsere certamen. Vide Justin. I1, 6, 10. Sic & Romanos in omnibus magnis bellis victos vicisse Livius alicubi adfirmat. Idem XXI, 1, 3. adserit secundo bello Punico Martem adeo ancipitem fuisse, *ut propius periculo fuerint, qui vicere.* Sed & primo bello Punico plus damni sustinuisse Romanos probat Polybius l. I. FREINSH. Vel quum ab Astyage victi matrum occursu in proelium compulsi sunt: Justin. l. I1. c. 6. vel cum post cladem à Tomyri acceptam res suas brevi restituerunt. CELLAR.

Reparasse fortunam] *Recuperasse* vulgo, quod ferri poterat, nisi illo modo scripsisse Curtium ex his Galteri verbis liqueret.

Novimus afflictos fortis discrimine patres,
Indultis aliquot hostique sibique diebus
Fortunam reparasse suam.

MODIUS.

Imperium magis] Consilium sejungitur ab imperio. Livius I, 29, 5. *Nec imperium illud meum, sed consilium & imperii simulatio fuit.* Et lib. VI. *Sed imperium quam consilium segnius fuit.* & lib. XXII. *Non imperio modo, sed consilio etiam ac prope precibus agens.* Clapmar. Arcan. I, 10. FREINSH.

Ditique gaza] Ita solus Sigebergensis V. C. reliqui omnes, *Dariique gaza*, quod tamen minus placet. MODIUS.

Pretiosae vestes] Vir Eruditus Adversar. LII, 16. malebat *pretiosae vis vestis.* Cui adsentior apud auctores saepius reperiri singulari numero *vestem*, sed si id sequamur in Curtio, suffecerat legi *pretiosa vestis.* ut apud Ciceron. Philipp. II, 27. *maximus vini numerus fuit, permagnum optimi pondus argenti, pretiosa vestis, multa & lauta supellex &c.* Item in Verrem I, 10. *argenti, vestisque stragulae quod fuerit, curasse auferendum.* FREINSH. Minus generose dictum Barthio Adversar. l. LII. c. 16. videtur. qui cum Grammaticis singulari numero mavult, *pretiosa vestis.* Aut potius *pretiosa vis vestis* infra l. V. c. 9, 2. *nos vere pretiosissimam vestem induti.* Freinshemio non displicet singularis, sed sine vocis *vis* interpositione. CELLAR. Forte *vis vestis.* sic l. V. c. 6. *vestis ingens modus.* HEINSIUS.

Supra] Nisi me memoria fallit, fefellit Curtium, si tamen ab ipso haec parenthesis. Nihil enim tale supra, quod sciam. Immo contra *majorem sarcinarum commeatuumque partem* apud Arbela relictam supra IV, 9, 9. scripsit. Forte tamen capias de alio loco IV, 9, 2. ubi legis omnes Darii copias Babylonem fuisse contractas, ut ex ipsa re conjicias, quod expresse non est additum, ibi potissimum relicta fuisse impedimenta. FREINSH.

Euntibus aperit se laeva] Vitiorum antea plenior hic locus erat, quam magno vento plenum est undarum mare, nec temere tamen id à quovis adverti potuisset, nisi libri scripti ejus rei indicium fecissent. nam impressi sic habebant: *Euntibus à parte laeva Arabia, odorum fertilitate nobilis regio campestre iter est. Inter Tigrim & Euphratem jacentia tam uberi & pingui solo sunt, ut à pastu &c.* At vero membr. sic. *Euntibus à parte.laeva Arabia odorum fertilitate nobilis regio. Campestre iter est inter Tigrim & Euphratem jacens tam uberi & pinguis soli &c.* corrupte procul dubio, sed unde non omnium difficillimum fuit locum constituere. Nisi forte quis asinali

campestre iter [1] est. Inter Tigrin & Euphraten [2] jacentia tam uberi & pingui 12

VARIANTES LECTIONES.

1 P. omittit *est.* 2 Pal. 1. D. Bong. Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Bas. Frob. Col. *jacentia tam uberi & pingui* omisso *solo* F. & Mer. habent *jacens* Voss. 2. *Euphr. tam uberi & pingui sunt* vulgo *tam uber & pinguis soli.*

asinali verecundia ductus, existimet valde me peccasse, qui ex *à parte, aperit se* facere sustinuerim, & illo *jacens* hinc exterminato, quae sequuntur ita emendare, ut veteres codices bene suadent, ausus fuerim, sed hunc ego talem, si quis fuerit, si quis, ut profanum ab his sacris arceo. MODIUS. Modius, quem sine ambitiosis laudibus nomine semper appello, sine honore merito numquam nominatum volo; Modius haec restituit in hunc modum: bene, si quid aliud. In vulgatis foedae maculae: quibus elotis, si cui tamen *uber iter* minus ridet, ei legere per nos liceat: *Campestre iter est inter Tigrim & Euphratem, & uber tam pinguis soli, ut à pastu.* Traductio levis fit, atque *uber soli*, quod poëta *Uber agri.* ACIDALIUS. Modius ita legendum & distinguendum putat. *C. i. inter T. e. Euph. tam uberis & pinguis soli*, ejectis voculis *jacentia sunt*, & hanc lectionem probat Acidalius. sed ego restituo Curtio τὸ *jacentia* audacter & ita lego: *C. i. inter T. & Euphratem. Jacentia tam u. & p. soli sunt. jacentia* καθήμενα sunt pascua sive fundi. Servius ad illud Aen. 1.

Despiciens mare velivolum camposque jacentes.

Jacentes, inquit, *aut in longum expositas, aut proprium epitheton est terrarum, nam cum cetera elementa mobilia sint, sola terra stabilis est.* sic Propert. l. IV. Eleg. 5. *Stantia currenti diluerentur aqua. Stantia*, id est campi qui non moventur. ejusdem notionis est vox sedere. Silius Ital. lib. VI.

Et sedet ingentem pascens Mevania taurum.

Ubi vide Cl. Heinsium. LOCCENIUS. Hujus loci primum germana lectio constituenda est, deinde res ipsa explananda. in utroque variant libri, & critici scriptores. Vetus editorum scriptura est: *Euntibus à parte laeva, Arabia odorum fertilitate nobilis regio, campestre iter est. inter Tigrim & Euphratem jacentia tam uberi & pingui solo sunt, ut à pastu &c.* ita impressi ante Modianam castigationem, omnes quos vidi. Membranae, quas Modius laudat, ita habent. *Euntibus à parte laeva Arabia odorum fertilitate nobilis regio. Campestre iter est inter Tigrim & Euphratem jacens, tam uberis & pinguis soli &c.* sed quos ego vidi MSS. cum vulgatis antiquioribus consentiunt. Modius ergo & vulgatos & manu exaratos hunc in modum emendat. *Euntibus aperit se laeva Arabia odorum fertilitate nobilis regio, campestre est iter inter Tigrim & Euphratem, tam uber & pinguis soli, ut à pastu &c.* Arrisit haec Modii emendatio, nec male tamen illa traducit: *Campestre iter est inter Tigrim & Euphratem, & uber tam pinguis soli.* Glareanus vero omnia re inquit, ut in editis leguntur, nisi quod vox *Arabia* illum vehementer offendat. pro qua *Aturia* rescribendum putat. *Mirabilis est*, inquit, *hujus profectionis descriptio. Ego quantum conjectura consequi possum, Alexandri exercitum à Gaugamelis neutiquam motum credo, cum Alexander Arbela ad regis thesaurum piscandum isset, quod ex cadaverum odore satis clare ostenditur. Euntibus autem à Gaugamelis Babylonem, quomodo à laeva parte Arabia sit (ut hic author scribit) vix credo à quoquam Geographiae perito intelligi: etiamsi non sum nescius Arabes, Syris, Chaldaeis ac Babyloniis permixtos dici ab auctoribus. In eo tamen tractu non temere Arabes reperias. Lector etiam atque etiam consideret, num pro Arabia legendum Aturia, nomen celeberrimum apud Strabonem libro sexto, initio.* Laudat pro sua castigatione Henricus libri sexti initium apud Strabonem, atqui Geographus libro sexto toto de variis Italiae regionibus tractat, de Aturia nullam syllabam. repono in Glareano libr. XVI. ubi de Aturia Strabo. conjectura Glareani speciem veritatis habet, aut certe probabilitatis. Nam in Aturiae campis proelium est commissum, Strabonem audi lib. XVI. initio, ita narrantem. *Aturia similis est iis locis, quae circa Arbela sunt, & Lycum flumen intermedium habet. Arbela enim ad Babyloniam pertinent, & juxta eam sunt. Trans Lycum vero Aturiae campi nimium circumjacent, in Aturia quoque pagus est Gaugamela, apud quem Darius superatus amisit imperium, quare hic locus insignis est.* Dissimularunt hanc Glareani dubitationem, & emendationem Modius & Acidalius, & retinuerunt omnium codicum, editorum ineditorum, fidem & scripturam. & bona venia Glareani retineri potest. nam euntibus à Cilicia Babylonem per Mesopotamiam laeva septentrionem & montes Armeniae spectat. Continet autem Mesopotamia Armenios, Syros, & Arabes, ut docet Strabo l. I. *nam Armeniorum, Syriorum, & Arabum multum cognationis prae se ferunt nationes, sermone, vita, corporum forma, maxime ubi degunt in vicinia, idque ostendit Mesopotamia, ex tribus his conflata populis: maxima enim in his similitudo est illustris, quod si qua est varietas, pro eo atque aliae partes aliis magis ad septentrionem aut meridiem vergunt, aut in medio sunt sitae. nihilominus tamen communis affectio obtinet.* Arabes ergo in Mesopotamia. Quod si Alexandrum à Gaugamelis & Arbelis Babylonem deducas, à laeva quoque Arabiam felicem habebit, sed extra Mesopotamiam. Arabibus porro Alexander statuerat bellum facere, quod nullos ad se legatos misissent, uti Strabo est auctor, sed Curtius de Arabiae parte, quae in Mesopotamia est, differuit (non satis plane dirimens Arabiam odoriferam ab Arabia, quae est in Mesopotamia) Mesopotamiae fertilitatem & soli ubertatem descri-

bit,

gui solo sunt, [1] ut à pastu repelli pecora dicantur, ne satietas perimat. Caussa fertilitatis est humor, qui ex utroque amne manat, toto fere solo [2] propter venas aqua-

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. omittit *ut*. 2 Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *per* B. 1. *propter praeter*.

bit, cujus caussam reddit, quod tellus illis duobus fluminibus Tigri & Euphrate inundetur. RADERUS. *Euntibus à parte laeva.* Sequuti sumus pristinam scripturam, qualis nimirum fuit, priusquam interpolaretur à Modio. Est enim locus hic à librariis & criticis varie agitatus. Horum primo Glareanum ablego, qui pro *Arabia*, substituerat *Aturiam*. Sed enim in ipsa Aturia proelium id commissum fuisse, ipse, quem Glareanus citat, Strabo à princ. lib. XVI. tradidit. Deinde apponit: certissima Arabiae nota, *odorum fertilitate nobilis regio.* Nec placet, quod alii sejungunt ab invicem hunc sensum, *Euntibus campestre iter est.* Item quod simpliciter dicto *Euntibus*, nec designato loco quo, vel qua eant, statui non possit quid laevum dextrumve sit. Taceo jam, quod de *itinere* novo dicatur *uber esse*. Quae ratio movit Barthium Advers. XLII, 16. ut rescribendum crederet, *Eunt. à parte laeva Arabiam* (*odorum f. n. r.*) *campestre iter est. Inter*, &c. quam equidem lectionem (nisi mancus sit hic locus) proximam esse vero putem; unum obstat, quod repugnat locorum situs. In quo tamen quid prohibet errasse Curtium? nonne erravit & in aliis locorum descriptionibus? Et certe errori ansam praebere potuerit, quod auctores in ipsa Mesopotamia collocant Arabum gentem. Virum Doctum, qui sic faciebat, *Campestre iter est int. Tig. & Euphr. Jacentia tam uberis*, &c. ut *Jacentia* Curtio sint καθήρδυα, pascua sive fundi: merito non admittit Sebisius. FREINSH. Aliter Modius, aliter Barthius, cujus emendationem proximam vero putat Freinshemius, nisi locus sit mancus. Sed nec mancus est, & Barthii lectio non ob aliud vero proxima, quam quod minus abit à vulgata, quae vera est. Obscuritatem parit ἀσύνδετον, & interjecta laus Arabiae: ceterum simplex sensus: *Euntibus*, qua nempe duxit Alexander, *à parte laeva*, *Arabia*, *& iter campestre est.* Verbum substantivum pro bis posito accipiendum. Distinctio forte nonnihil juvet: *Euntibus à parte laeva*, *Arabia*, *odorum fertilitate nobilis regio*; *iter campestre est.* GRON. l. II. Obs. c. 12. *Euntibus à parte laeva Arabia odorum fertilitate nobilis regio*, *campestre iter est.* Ita habent omnes veteres, non video, quid desiderari queat in hac lectione. Ordo: euntibus (ab Arabia, ubi castra habebat Alexander) Arabia est à parte laeva, & iter campestre, idem, ac habent iter, facere debent per meros campos. Porro qui sint illi campi declaratur in sequentibus, ejus nempe regionis, quae inter Tigrim & Euphratem est sita. Puto plana esse omnia. SCHEFFER. Vexatus locus, sunt qui *Aturia* ex Strab. l. XVI. pro Arabia malint. Barthius *Arabiam* facit, & quae de odorum fertilitate sequuntur, parenthesi includit. Gronovius *&* interponit, vel subaudit. fac vero scripturam sine naevo esse, non tamen sine errore est Curtius, qui Arabiam odoriferam viae Arbelis Babylonem ducenti tam propinquam constituit, à qua satis longo intervallo amota erat. CELLAR. Et jam tandem satis verborum est, ut nihil novi proinde dixerit Cl. Clericus Judicii c. 2. §. 11. quem si tanti est videre poterit lector, nobis indicasse locum satis est.

Jacentia] Sic plerique MSS. forte *jacentis agri.* HEINSIUS.

A pastu repelli] Pomponius Mela de Hybernia simile quiddam scripsit: *est adeo luxuriosa herbis non laetis modo*, *sed etiam dulcibus*, *ut se exigua parte diei pecora impleant: & nisi pabulo prohibeantur*, *diutius pasta dissiliant.* GLAREAN. Adde Justin. XLIV, 4, 14. de parte, nescio qua, Hispaniae: *In hac tanta pabuli laetitia est*, *ut nisi abstinentia interpellata sagina fuerit*, *pecora rumpantur.* In nota ad eum Justini locum dicitur Curtius idem scripsisse de Arabia: nempe decepit Virum Optimum corruptum, seu mavis correctum à Modio exemplar. Nec enim dubium esse potest, quin id dixerit Curtius de terra interamna, fluminibus Tigri & Euphrate intercepta, quod Arabiae certe non congruit. FREINSH.

Propter venas] Alii *per venas.* MODIUS. *Propter venas.* Si haec communi significatu accipias, aptior certe est lectio Aldinorum & aliorum Vett. Codd. approbante etiam C. Barthio LII, 16. Adversar. *per venas.* Sed nempe aliud latet. *propter* hic significat idem quod juxta, sive prope. quomodo apud Tacitum in Indice plura loca notavimus. Sic igitur distinguendum, legendumque: *toto solo propter*, *venis aquarum resudante.* nam & postponi solere particulam istam, itidem ex uno itemque altero Taciti exemplo cognosces. Apulei. Metamorph. lib. X. *servuli cubiculum propter adstantes.* FREINSH. Putat Freinshemius scribendum: *toto fere solo propter*, *venis aquarum resudante.* verum haud persuadet. Nec enim illud tantum solum totum, quod est propter fluvios, id est in proximo, aut vicinia eorum situm, sed in universum omne, quantumcumque jacet inter ista duo flumina, humore abundat, quod ex eo constat, quoniam de eo omni dicitur, quod sit pingue. Ergo lectionem vulgatam retineo, cum in ea nulla sit difficultas. *Caussa fertilitatis est humor*, *qui manat ex utroque amne* inquit. sequitur quomodo possit manare, *toto solo resudante*, sc. humorem eum, idque propter venas, per quas manat sc. ex utroque amne. SCHEFFER.

aquarum resudante. Ipsi amnes ex Armeniae montibus profluunt, [1] ac magno 13 deinde aquarum divortio iter, quod [2] cepere, percurrunt. duo [3] millia [4] & D stadia emensi sunt, qui amplissimum intervallum circa Armeniae montes notaverunt. [5] Iidem quum Mediae & [6] Gordianorum [7] terras secare coeperunt, paullatim in 14 artius [8] coëunt, & quo longius manant, hoc angustius inter se [9] spatium terrae relin-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Pal. 1. D. *à magno* Ald. Frob. Bas. Col. Mer. *& magno*. 2 Voss. 1. *ceperunt*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. omittunt *millia*. 4 Pal. 1. *ut & quinquaginta stadia messi sint* Voss. 2. *& quinquaginta stadia mensi sunt* Bong. Fl. Leid. Voss. 1. *emensa sunt* D. vero *emensa sunt* correctum in margine *emensi* Amst. Lugd. *mensi*. 5 Leid. Fl. Col. *idem* Voss. 2. Mer. *item*. 6 Sic Pal. 1. sed D. *Gordiacorum* Fl. Leid. Bong. Voss. 1. *Gordiaeorum* Voss. 2. *Gordaniorum* Amst. Lugd. *Cordiacorum*. 7 Fl. Leid. D. Bong. *terram*. 8 Leid. Voss. 1. *quo eunt* D. *quoeunti* sed correctum *coëunt*. 9 Voss. 2. *terrae spatium* Col. omittit *spatium*.

FER. Aldini aliique veteres codices *per venas*. quod Barthius c. l. probat. Freinshemio *propter* idem est quod *prope*, *juxta*, idque absolute positum sine casu cum hac distinctione *t. f. s. p. v. a. resudante.* potest tum subaudiri, propter sive juxta illos amnes. CELLAR. Bene cepit Freinshemius τὸ *propter*, sed *venas* non est mutandum in *venis*. HEINSIUS.

Divortio] Eodem enim fonte scaturientes postea divortium faciunt, quod nemo potest, nisi qui antea una fuerunt. Divortium est intervallum amnium profluentium. *Sallustius*, inquit Servius ad Aen. III. *certissimus auctor asserit Tigrim & Euphratem uno fonte manare in Armenia, qui per diversa euntes longius dividantur. spatio medio relicto multorum millium, quae tamen terra, quae ab ipsis alluitur, Mesopotamia dicitur.* RADERUS. Hoc non exstat in Servio, sed Sen. Nat. Quaest. VII, 8. Fefellit Raderum, quod in editione Sallustiana Gruteri huic fragmento statim subjicitur nomen Servii ad Aen. III. Sed nimirum illud lemma ad sequens fragmentum, quod ibi ex Servio recitatur, pertinet. Diversis tamen fontibus nasci plerique alii tradidere. Solinus cap. 40. Eustath. ad Dionys. vers. 985. *Fontes autem horum duorum fluminum ajunt inter se distare* 1500 *stadiis.* FREINSH.

Duo M. & D. stadia mensi sunt] Sic restitui, cum vulgo *emensi sunt* legeretur. MODIUS. Efficiunt nostratia milliaria octo & septuaginta cum besse. magnopere vereor, ne hic quoque labes sit, & numerus per notarios & operas altero millesimo creverit, Diodor. enim MD stadiis ab se divertere dicit, hoc est, miliaribus Germanicis XLVII. minus besse. Plura Strabo l. II. Diversis tamen fontibus nasci plerique alii tradidere. Solinus c. 40. de Euphrate. Eustath. ad Dionys. Perieg. *fontes autem duorum horum fluminum ajunt inter se distare MD stadiis.* En & Eustathius MD stadiorum intervallum ponit, ut haud dubie apud nostrum Curtium pro *duo millia*, *mille* sit legendum. RADERUS. *Duo millia.* Ex modo relato Eustathii loco, emendari Curtianum hunc volebat Raderus, ut pro 2500. stadiis 1500. rescriberentur. Sed videntur conciliari posse scriptores hi: cum Eustathius loquatur de distantia fontium, Curtius de divortio ipsorum fluminum, qua longissime invicem discedunt. FREINSH. Forte *emensi*, omisso *sunt*. HEINSIUS.

Mediae] Tigris & Euphrates Mediam nusquam attingunt, tantum abest ut secent. Ergo pro *Mediae* legam *Armeniae*, & pro *Gordianorum*, *Gordiaeorum*. Neque id temere, siquidem praecipuos in Geographicis viros audire voluerimus. In hoc sane auctore multa temere corrupta videntur, maxime vero in Geographicis. Sero nimis, docti ei adhibuere manus. GLAREANUS. Sic equidem credebam animo, recte sentire Glareanum, & ipse jam vocem *Mediae* mutaram in *medias terras*, nempe Gordyaeorum. sed cum locum diligentius inspicerem, & revolverem auctores, dispiceremque, falli Glareanum deprehendi, qui nusquam ab Euphrate & Tigri Mediam attingi putat. Diodorum audiat scriptorem antiquissimum & doctissimum, qui II, II. ita tradit: *Post Nilum & Gangem, totius prope Asiae nobilissimi amnes sunt Euphrates & Tigris, ac fontes suos habent ex Armeniae montibus: distantque à se invicem stadia* 1500. *Ac per Mediam Paratacenamque delati, Mesopotamiam ingrediuntur.* RADERUS.

Cordiacorum] Ita membranae. impressi *Gordianorum*, Glareanus legit *Gordiaeorum*, ex quibus omnibus, quid verius sit, libenter ignorare me fateor. sed nec scire laboro, praesertim cum ipsum Strabonem & Plinium videam, de his & similibus anxie anquirere, hominis si non stulti, certe valde otiosi esse, judicare. MODIUS. Falsum. neque enim Tigris, neque Euphrates Mediam aut Gordienem, sive Corduenam, quae ultima Armeniae ad Media regio est, contingunt. Deceptus autem noster à Diodoro fuit, qui lib. II. c. II. ex Armeniae quidem montibus hos amnes, sed per Paraetacenam mediam deducit. CELLAR. Haec si paullo amplificata videre quis desiderat, adjungat §. 12. c. 2. Judicii de Curtio Cl. Clerici.

15 linquunt. [1] Vicini [2] maxime sunt [3] his campis, quos incolae *Mesopotamiam* [4] appellant; [5] mediam namque ab utroque latere [6] concludunt. [7] Iidem per Babylo-
16 niorum fines in Rubrum mare [8] prorumpunt. Alexander quartis castris ad [9] Mennin urbem pervenit. Caverna ibi est, ex qua fons ingentem [10] vim bituminis

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *vicina* & sic P. F. Mer. sed superscripto *i*. 2 Fl. *maximae*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. Mer. *in campis* Pal. 1. omittit *his* Ald. Frob. Col. *campis*. 4 Ald. Bas. Frob. Mer. Col. *vocant*. 5 Sic Pal. 1. Ald. D. *mediamnamque* & additum margini *medi amna*. 6 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. *cludunt* Voss. 2. *concludit* Amst. *claudunt*. 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & aliae editt. *eadem*. 8 Fl. Leid. Voss. 1. *inrumpunt* Bong. *irrumpunt* Pal. 1 *perrumpunt*. 9 Sic MSS. & Bong. sed Voss. 2. F. *Mennum* Ald. Bas. Col. Frob. Mer. *Memnium* Pal. 1. *Memum* P. *medium*. 10 Pal. 1. *fundit urmenem* Leid. Voss. 1. *bit. vim.*

Vicina maxime] *Vicini* impressi. sed ego membranas sequor, in quibus illud erat. cum interpretatione ad marginem *s. loca*. habebant etiam iidem impressi, *vocant*, pro *appellant*, & *concludunt*, pro *cludunt*. MODIUS. Quod in vulgatis est, hic verum est, *vicini*: cui a Modio illud immerito praelatum, etsi in membranis, & cum appicta quantivis pretii glossa. *Loca* scilicet intelligenda: pulcre. quis intelligi debere non videt *amnes*? Etiam paullo post scribendum: *Iidem per Babyloniorum fines in rubrum mare irrumpunt*: non *eadem*. nam hic quis glossae locus? loca videlicet irrumpent in mare. Quin & supra sic: *Iidem cum Mediae & Codiacorum terras secare coeperunt, paullatim in artius coëunt*. Pendent omnia ab istis: *Ipsi amnes ex Armeniae montibus profluunt*. Eodem igitur genere oratio continuanda. ACIDALIUS. *Vicini*. Ita lege, scribe, doce, non ut Modius, *vicina*, nam de amnibus agitur, & perpetuatur oratio, ut vere notavit Acidalius. RADERUS. Sed & quod sequitur *campis* perperam mutarunt quidam in *campi*. sensus est, amnes hos, postquam diu in diversum ierint, sensim deinceps jungi, sed in Mesopotamiae campis (sextus enim casus est) maxime sibi vicinos esse: *Tandem* (sic putem mox legendum, non *Iidem*, ut putabant Acidal. & Rad. minus etiamnum *Eadem*, ut ceteri) *per Babyl. fines in rubrum mare prorumpere*. FREINSH.

Quos incolae Mesopotamiam] Falsum est incolas eam regionem *Mesopotamiam* Graeca voce appellare, qui barbari sint, semperque adeo fuerint. Arabes videlicet & Armenii. Philostr. l. 1. de vita Apollon. c. 14. *Hanc vero regionem, quae propterea Mesopotamia dicitur, quod media inter duo flumina posita est: Tigris atque Euphrates ex Armenia & Tauri radicibus defluentes cingunt. Sunt autem in ea regione civitates aliquot, maxima autem ex parte pagis ac vicis incolitur, populi vero partim Armenii, partim Arabes nuncupantur, quorum magna pars sedibus incertis vagatur, tamquam in insula sese clausos arbitrantes*. Vides & Graecorum nomen, & barbaras gentes. Quare non satis considerate Curtius; in quo mendum esse arbitrarer, nisi pariter apud Arrian. legerem l. VII. τῶν γὰρ δὴ ποταμῶν τοῦτε Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος, οἳ τὴν μέσην σφῶν Ἀσσυρίαν ἀπείργουσιν (ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα Μεσοποταμία πρὸς τῶν ἐπιχωρίων κλήζεται) ὁ μὲν Τίγρης πολὺ ταπεινότερος. Uterque tamen ita defendi poterit, quod nominis barbari vim Graeco usitatiore nomine exprimere voluerit, potius quam ignotum lectori vocabulum ponere. BARTHIUS. advers. l. LII. c. 16. *Incolae Mesopotamiam vocant*. At barbari incolae, Syri, Arabes: nomen pure Graecum, quod ante Macedonum tempora vix his locis auditum fuit. Idem erravit Arrian. l. VII. p. 453. nomen hoc pariter πρὸς τῶν ἐπιχωρίων tamquam ab *incolis* impositum interpretans. CELLAR.

Mediam] *Mediam* hic adjectivum est, non substantivum: ut intelligatur, terra hisce inclusa fluminibus. GLAREANUS. Porro eamdem nominis hujus rationem tradiderunt Strabo lib. XVI. Diodor. II, 11. & XVIII, 6. Philostr. de vita Apollon. I, 14. Dio lib. XXXV. Arrian. VII, 2, 2. Tacit. VI, 37, 5. Est autem *Mesopotamia* Graecum nomen, quo illi appellarunt istam regionem, sive ab ipsis incolis vocabulo idem significante vocatam; sive alio quocumque. Alexander Imp. latina voce reddidit, apud Lamprid. cap. 56. *Terras Interamnas*. Fuit & Interamna civitas Italiae, simili de caussa sic nominata. FREINSH.

In Rubrum mare] In sinum Persicum, qui ex Erythraeo potius quam rubro mari (quale nullum est) effunditur. Vide infra l. VII. c. 9, 14. CELLAR.

Mennin] Alii *Memnium*, Modii editio *Memnin* leg. *Memnonis urbem*, vel *Memniam* [forte *Memnoniam*] *urbem*. ut Strabo lib. XVII. LOCCENIUS. Alii hic legunt, *Memnium*, alii *Memnonium*, MSS. *Mennin*. Assyriae civitas est, ubi sunt fontes bituminis. RADERUS. Strabo tamen non in hac orbis parte collocat, ubi tum Alexander egit. Quae caussa est cur nec Ortelio adsentiar legenti, *Memnonium*. Putes autem *cavernam*, quam urbi illi tribuit Curtius, adscribere Plutarchum cap. 64. *Ecbatanis*. Nisi forte ibi legendum *Batanis*. hoc enim nomine locum juxta Euphratem agnoscit Stephanus. quamquam & duplicia *Ecbatana* prodat, altera Syriae, altera Mediae, quorum haec quidem huc non pertinere constat. de illis etiam merito non creditur, cum in Syria collocet. Vide ipsum in

nis effundit, adeo ut satis [1] constet, Babylonios muros ingentis operis hujus fontis bitumine [2] interlitos [3] esse. Ceterum, [4] Babylonem procedenti Alexandro 17 Mazaeus, qui ex [5] acie in urbem eam confugerat, cum adultis liberis supplex occurrit, urbem seque dedens. Gratus adventus ejus [6] fuit regi. quippe magni operis [7] futura erat obsidio tam munitae urbis. [8] Ad hoc vir illustris, & manu 18 [9] promptus, famaque etiam proximo proelio celebris, & ceteros ad deditionem sui incitaturus exemplo videbatur. Igitur hunc quidem benigne [10] cum 19 liberis [11] excepit: ceterum *quadrato* [12] *agmine*, quod ipse ducebat, *velut* [13] *in aciem irent*, *ingredi* suos jubet. Magna pars Babyloniorum constiterat in muris, [14] avida cognoscendi [15] novum regem: plures obviam egressi sunt. Inter quos 20 [1] Ba-

VARIANTES LECTIONES.

1 Ald. Col. Mer. *constat.* 2 P. *interlidos.* 3 Alii *fuisse.* 4 Voss. 2. Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *Babyloniam* Voss. 1. ut semper *Babyllonam* Fl. Leid. Bong. *Babylonam.* 5 Voss. 1. *atciae* Voss. 2. *qui in eam ex acie urbem* Leid. Bong. *eam urbem.* 6 Voss. 1. Bong. Lugd. *regi fuit* Voss. 2. *fuit adventus ejus regi.* 7 Fl. Voss. 1. Bong. *obsidio futura* omisso *erat.* 8 Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *ad haec.* 9 Voss. 2. *propretus.* 10 Ald. Bas. Col. Frob. Mer. Amst. *cum ejus lib.* 11 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. D. *excipit.* 12 P. F. *quod ips. duc. agm.* 13 Fl. Leid. B. 1. *acie migrent* Voss. 1. B. 2. *atiae migrans* Voss. 2. *aciem migrarent* Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *acie irent.* 14 Voss. 1. *avido.* 15 P. *suum.*

in Ἀγβάζανα. Interim sciendum est, non de eadem utrumque caverna loqui. Plutarchus enim de caverna narrat, ubi *naphtha* nascatur: Curtius; ubi *bitumen.* non idem autem utrumque, praeterquam quod expresse tradit Plutarch. *naphtham similem esse bitumini*, ex eo potest intelligi, quod bitumen id adhibitum fuerit solidandis Babyloniorum moenibus; ad quod naphtha, cujus natura est, ut facillime flammam rapiat, ineptissima fuisset. Bitumen autem illud non uno certo loco, sed *illis locis passim exaestuare* Justin. I, 2, 7. tradit. FREINSHEM. Ignota urbs Geographis. Ortelius vult *Memnonium:* sed haec in Perside, Acropolis Susorum, Strabo l. XV. non Babylonia fuit. CELLAR.

Urbem] Deditam Alexandro fuisse Babylonem consentiunt conscisceuntque Plutarch. Alex. cap. 64. Arrian. III, 3, 16. & Diodor. XVII, 64. Contra quorum concentum parum mihi fidus est Frontinus III, 7, 4. quem, ut opinor, fugit memoria, cum scriberet averso flumine, Alexandrum per exsiccatum alveum introivisse. Vitio, inquam, memoriae tribuit Alexandro, quod de Cyro legerat apud Herod. I, 191. & Xenoph. lib. VII. Παιδ. ubi notabis obiter, quod apud Euseb. Berosus lib. III. scribit, Nabuchodonosorum prospicientem id accidere posse, magnis operibus praecavere voluisse. Sed & Patricius de Repub. VIII, 4. sollemne peccat arbitratus quod Aristot. Polit. III, 3. scripsit: capta Babylone, nonnullos cives id post tertium demum diem rescivisse, ad Alexandri tempora pertinere. cum id jam olim sub Cyro evenerit, ut ex Herod. I, 191. colligo. FREINSHEM.

Exemplo] Livius XXII, 22, 21. *Abelox vir prudens haud frustra videbatur socios mutasse. itaque ingenti consensu ad defectionem omnes spectare &c.* Simillima sunt, quae de Q. Metello Sullae partes optante scripsit Dio in Excerpt. Vales. FREINSH.

Cum liberis] Vetustiores; *cum liberis ejus.* id *ejus*, nuper ejecerunt. quod nollet factum scriptor Adversar. LII, 16. qui corruptam eam vocem autumat potius, quam spuriam. Sicque tentat, *cum lib. geminis.* sed pace Viri doctissimi, nimis abit haec lectio à vestigiis scripturae, sed & ipsa phrasis est horridula. Ego potius nihil mutem, aut leviter: *cum liberis suis.* IDEM.

Quadrato agmine] Sic fieri solet ubi metus periculi. Curtius &c. Verum de hoc quadrato agmine nos plura exempla ad Livium, ad Tacitum. Sic contra apud Caesarem de bel. Gal. V, 31. *Prima luce sic ex castris proficiscuntur, ut quibus esset persuasum, non ab hoste, sed ab homine amicissimo Ambiorige consilium datum, longissimo agmine, maximisque impedimentis &c.* Gruterus ad ista Ammiani XXIV, 1. *metuens ne per locorum insolentiam, insidiis caperetur occultis, agminibus incedere quadratis exorsus est.* Marii quoque circumspectam diligentiam in itinere faciendo commendat Sallust. Jugurth. cap. 45. & Marcelli Livius XXIV, 35, 7. *agmine ad omnes casus composito ibat.* Idem XXI, 34, 4. de Hannibale: *obsidibus quos dabant acceptis, & commeatu, quem in viam ipsi detulerant, usus: nequaquam, ut inter pacatos incomposito agmine duces eorum sequitur.* Ammian. XXXI, 47. de Gothis: *formas quadratorum agminum insidiarum metu servantes, ire ocyus festinabant.* FREINSH.

Velut in aciem irent] Quid hoc est? an ire in proelium? At *aciem* pro *proelio & pugna*, nescio an temere occurrat. num est, *ire in acie?* cur ergo addit *velut? quadratum* certe illud *agmen* non erat, velut *acies*, sed revera re ipsa. Libri MSS. habent *acie migrent*, *aciae migrans*, puto igitur fuisse, *Ceterum quadrato agmine, quod ipse ducebat, velut in acie migrans, ingredi suos jubet.* Sensus: jubet suos in-

[1] Bagophanes arcis & regiae pecuniae custos, [2] ne studio à Mazaeo vinceretur, totum [3] iter floribus coronisque constraverat; argenteis altaribus [4] utroque latere

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 2. *Bagosanes* Frob. *Bagistanes*. 2 Col. *studione*. 3 Voss. 1. *inter*. 4 Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *ab utroque*.

ingredi agmine quadrato. Id porro quadratum agmen ducebat ipse, illo plane modo pergens iterque faciens, sicut solebat in acie. SCHEFFER.

In muris] Qui totam etiam civitatem capiebant, tam lati erant, ut infra mox demonstrabimus. RADERUS. Ejusmodi spectandi studium exprimitur in illis Martialis x, 6.

Quando erit illa dies, quo campus, & arbor, & omnis
Lucebit Latia culta fenestra nuru.

FREINSH.

Pecuniae custos] Vide Brissonium l. 1. de regno Pers. p. 120. Cui adde Strab. l. xv. FREINSH.

Ne studio à Mazaeo vinceretur] Tacitus Hist. III. *Devicti in novo obsequio ad cuncta munia acres.* ut animos fidemque probent victori, aut probare videantur; & mite imperium experiantur. Sallust. bell. Jug. *commeatus spe amplior: quia Numidae, sicut plerique in nova deditione officia intenderant.* LOCCENIUS.

Totum iter floribus coronisque constraverat] Persis mos erat vias, quibus rex incedebat, floribus, & odoribus sternere, Herodot. de ponte, quo Xerxes Hellespontum continenti junxit, l. VII. θυμιήματά τε παντοῖα, ait, ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνῦντες τὴν ὁδὸν. i. e. *omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter consternentes.* Itaque Bagophanes arcis Babyloniae custos obviam Alexandro egressus totum iter floribus & coronis constraverat, argenteis altaribus ab utroque latere dispositis, quae non thure modo, sed omnibus odoribus cumulaverat. & l. x. Curtius tradit, vicos, per quos iter erat, floribus & coronis sterni jussisse Alexandrum. Ob laetitiam quoque publicam coronis & floribus vias stratas fuisse Herod. l. VIII. refert. nam cum Susis nuntius allatus esset, Xerxem Athenas in suam potestatem redegisse, tanto inde gaudio Persas exiliisse, ut vias omnes myrto sternerent, odoresque vicatim incenderent. POPMA ex Brisson. lib. II. pag. 271. Eumdem morem aliis quoque gentibus fuisse apparet ex citatis Casaubono in Sueton. Calig. 13, 2. Cic. in Verrem IV, 35. & Ammian. XXI, 17. quibus Bulenger. de Imperat. Rom. III, 8. adjicit Tacit. H. II, 70, 3. Sueton. Neron. 25, 3. Joseph. VIII, 11. Xiphilin. in Severo. Athenaeum ex Herodoto, Dionem in Nerone triumphante, & Tiridati diadema imponente, Gregor. Nazianzen. Steliteut. 2. contra Julian. Eumen. in Paneg, Constantin. pro Flaviensib. cap. 8. Nicetam lib. III. de Manuele Antiochiam ingresso. Raderus hinc quoque deducit morem, quo in festo, quod corporis Christi vocant, viae omnes, qua pompa incedit, flore virentique herba conspergintur. Idem observavit locum Ovidii Trist. IV, 2, 49.

Quaque ibis manibus circum plaudere tuorum,
Undique jactato flore tegente vias.

& de Ponto I, 2.

Quaque ierit felix adjectum plausibus omen,
Saxaque jactatis erubuisse rosis.

Quamquam haec potius ad jactos flores, quibus adspergebantur bene meriti, aut quibus is honos habebatur, pertinere videantur. Quo de more multa reperies apud Casaub. & Bulenger. locis citatis, sed & ad Florum II, 7, 17. olim exempla nonnulla collegimus. quibus addi potest Arrianus VI, 2, 28. & apud eumdem Indic. VI, 15, & VII, 12. legitur *Nearchus, sertis ac floribus ab omni exercitu petitus.* Sed hic scilicet honor, licet ingens, minor tamen erat eo, quo publico jussu viae, qua honorandus venturus esset, consternebantur: nam hic singulorum magis affectus spectabatur. Porro apud Bulengerum reperies etiam viam nonnumquam *croco*; ut in fragm. Sallustii II, 2, 2. alias *aurosa arena*, quin & ab Heliogabalo *scrobe auri atque argenti* fuisse stratam. FREINSH. Ritus à Diis ad homines translatus adulationis caussa. Sacrum exemplum habes apud Ciceron. Verr. IV. c. 35. De Diana Siculorum; hominibus idem honos habitus, & quidem Metello ab Hispanis Val. M. l. IX. c. 1, 5. Caligulae à Campanis Suet. c. 13. Vitellio à Cremonensibus Tacit. Hist. l. II. c. 70. Caracallae ab Alexandrinis Herodian. l. IV. c. 8. adde notata Lipsio in Tacitum c. l. & Casaubono in Suetonium. CELLAR.

Altaribus] Foedae sed veteris adulationis morem primus, quod sciam Lipsius adnotavit ad Tacit. H. II, 70, 3. ex Justino XXIV, 3, 4. Valer. Max. IX, 1, 5. Caesare de bel. Gal. VIII, 51. Sueton. Calig. 13, 2. & Galb. 18, 2. Plinio panegyr. c. 23. Item alio paneg. ad Maximianum cap. 6. Quibus addit Casaubonus ad Sueton. locum in Calig. & in Athenaeum VI, 15. Ciceron. in Verrem IV, 35. ex quo probe colligit, honorem eum diis suis primitus habuisse homines, cum imagines eorum transferrentur: postea translatum ad principes ostendit ex Plutarcho in Dion. c. 37. Itemque Suetonio Aug. 98, 2. Appian. de bel. Civ. lib. v. Philostrat. v, 9. Iterum superioribus adjicit Bulengerus Herodian. IV, 15. & Sueton. Neron. 25, 3. Adde Sallust. fragm. II, 2, 2. Iisdem in auctoribus reperies & quod de *odoribus* subjungit Curtius. Animadverti etiam hic & superiore libro altaria ea fuisse

tere dispositis, quae non ture modo, sed omnibus odoribus cumulaverat. [1] Eum 21 dona sequebantur, greges [2] pecorum [3] equorumque, [4] leones quoque & pardales [5] caveis [6] praeferebantur. Magi deinde suo more [7] patrium carmen canentes. 22 Post hos [8] Chaldaei, Babyloniorumque non vates modo, sed etiam artifices cum [9] fidibus sui generis ibant. Laudes [10] ii regum canere soliti: Chaldaei siderum motus & [11] statas [12] temporum vices ostendere. Equites deinde Babylonii, [13] suo 23 at-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. Bong. *dona eum* Voss. 2. *dona tum.* 2 Voss. 1. omittit *pecorum.* 3 Voss. 2. *equorum.* 4 Pal. 1. *leonesque.* 5 Voss. 1. *caveae his.* 6 P. *praeferebant.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. Lugd. omittunt *patrium.* 8 Leid. *Caldei* Pal. 1. omittit. 9 Voss. 1. *fidelibus.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *hi* Ald. Mer. *II.* Bas. *duo* Col. 2. 11 Fl. Leid. *statutas* in margine *statas* Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. *statutas.* 12 Leid. Voss. 1. 2. Bong. *vic. temp.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & alii *suo equorumque.*

fuisse *argentea:* quod non puto temere factum, nam si pretium metalli spectarent, ex auro facerent. forte igitur color hic placuit: ut in equis sacris, atque vestibus. FREINSH.

Ture] Ture enim Persas diis suis sacrificasse ex Sidonii Carm. 2, 88.

Fudit turicremis carchesia cernuus aris.

& hoc Curtii loco clarum est, quod tamen Brisson. se legisse non meminit l. 11. de reg. Persarum. Savaro in recitatum Sidonii versum. IDEM.

Dona] Vide Brissonium l. 1. de regno Pers. p. 26. eodem spectat Marcellin. l. XVII, 12. FREINSHEM.

Leones] Inter regia munera haec quoque censa. Adnotavit Marcellin. Chron. in anno Chr. 496. *India Anastasio Principi Elephantem, quem Plautus poëta noster Lucam bovem nomine dicit, duosque Camelopardalos pro munere misit.* Feras enim & olim & hodie nimis adamarunt magnates. Philostrat. in Apollon. 1, 23. narrat, Regem Babylonium in hortis aluisse leones, ursos, pantherasque ad venationem. idque moris etiam veteribus Medis fuisse discimus ex Xenophonte Παιδ. lib. 1. Addit Philostratus, Babylonios Reges possedisse duos Syriae vicos, quos majoribus eorum dederint Antiochus Seleucusque, *pro educandis feris, quae à Babyloniis captae per Euphratem ad eos perveniant.* FREINSHEM.

Caveis praeferebantur] Si praeferebantur, ergo non sequebantur eum, tamen supra dixerat. Mallem itaque *proferebantur.* SCHEFFER.

Carmen canentes] Editiones, *suo more patrium carmen canentes.* verum τὸ *patrium* abesse mavelim. MODIUS. *Canentes.* Ut supra III, 3, 9. Unde colligas sollemne hoc ipsis fuisse in omni insigniore pompa. Carmen autem eorum ad deorum laudes pertinuisse arbitror, & quia inter eos jam haberi volebat Alexander, per metum & adulationem ad ipsum quoque transtulerunt. FREINSH. Non temere damnem *patrium carmen*, si in scriptis inveniatur. HEINSIUS.

Chaldaei] Strabo lib. XVI. notat, duplicem intellectum esse hujus nominis. nam & Populum esse Babyloniae, sic appellatum; & Sectam. Quod certum est evenisse ex eo, quod cum essent illi populi deditissimi Astrologiae, in eorum quasi nomen adoptarentur, qui eadem studia tractarent. Idem accidit in aliis, ut *Judaei*, *Hellenes*, sive *Graeci*, *Nazoraei*, *Samaritani*, *Turcae*, *Picardi*, *Wallenses*, &c. vocentur, qui institutum cujusque eorum approbant. *Magi*, qui Magorum disciplinam exercent. *Mauri*, qui fusco colore sunt. *Aegyptii*, qui variis praestigiis victum expedientes passim circulantur. iidem à Gallis etiam *Bohemi*, *Scythae*. & *Peusinii* apud Athen. pro lictoribus, ut notat Salmasius in Solin. cap. 40. pag. 827. ut apud Roman. *Bruttii*; *Helotae*, pro servis, apud Lacedaem. apud Latin. *Syri*, *Getae*, *Sardi*. *Samnites*, gladiatorum genus: *Tarentini* & *Scythae*, equitum: *Atellani*, comoedorum. Sic est & in animalibus, arborumque foetibus, atque mercimoniis, ut appellentur ab ea regione, unde prima cujusque origo in alias transiit. *Indos* pro rectoribus elephantorum accipi, fortassis haud cuivis notum est. At facient fidem optima Vegetii exemplaria, in quibus teste Stewechio l. III, 24. legitur; *Indos, per quos regebantur elephanti*, non, ut editur. *Illos.* Quam lectionem firmat inprimis Diod. l. XVIII, 34. τὸν δ' ἐπικαθήμενον Ἰνδὸν τραυματίαν ἐποίησε. *Indum elephanto insidentem vulneravit.* Vide Indicem *India.* Sic igitur in Curtio Chaldaeorum nomine non venit peculiaris aliqua natio, sed sectae cujusdam consortium, de qua amplius dicendi campus erit ad Tacitum. FREINSH.

Laudes ii Regum canere] In Aldino codice vocula *II.* duabus grandibus literis velut numeralibus edita est. Ut hic quoque aliquid latere suspicari possis, siquidem constat, ex pluribus calamo scriptis libris eam editionem esse compositam. Et fortasse de Nino marito Semiramidis mentio hic facta est, rege longe clarissimo & fortunatissimo. Galterus videtur de mimis aliquid hic legisse, cum ait,

Occurrunt Lyricis modulantes cantibus odas
Cym Cytharis mimi.

BARTHIUS, adverf. l. LII, 16.

 Sta-

atque equorum cultu ad luxuriam magis, quam ad magnificentiam exacto, ultimi ibant. Rex, armatis [1] stipatus, *oppidanorum turbam post ultimos pedites ire* jussit: Ipse cum curru urbem, ac deinde regiam intravit. Postero die supellecti-24 lem Darii, & omnem pecuniam recognovit. Ceterum, ipsius urbis pulchritudo ac [2] vetustas, non regis modo, sed etiam omnium oculos in semet haud immerito convertit. [3] Semiramis eam condiderat; [4] vel, ut plerique credidere, Belus, cujus

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *stipatis*. 2 Fl. Voss. 2. & alii *venustas*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. B. 2. Schrag. non adnotato libro *Samerami*s. 4 Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 2. 3. Mer. *non ut* Voss. 2. Pal. 1. B. *verum ut*.

Statas temporum vices] Tempora, quae mutuo & per vices sibi succedunt, Pacatus Theodosio c. 9. *amoena litora & dispositi ad temporum vices secessus*. Eumenius Constantio c. 4. *elementa quatuor, & totidem anni vices*. Arnobius l. II. post princ. *vices temporarias* vocat. CELLAR.

Cum curru] *More Triumphantis* supra IV, 1, 1. & videtur sane hoc saepius factitasse in ingressu celebrium urbium. Nam & in introitu Hierosolymorum *curru descendentem* facit Eusebius. Et hinc est forte, quod Philostratus fine lib. II. narrat, si verum est, loco, quo Porum vicerit Alexander, ipsius effigiem *conspici quadrijugo currui superstantem*. nam sic pugnasse, non persuadeor. FREINSH. *Cum curru*. Praepositionis insolentior usus videtur pompae, & apparatus comitatum significare. CELLAR.

Postero die] Justinus 11, 14, 8. *XXXIV. continuis diebus praedam recognoscit*. totidem Oros. III, 17. ponit; alii *XL*. Curtius mox V, 1, 39. *XXXIV. dies* in urbe moratum scribit. FREINSH.

Ipsius urbis] Scriptorum, qui Babylonem calamo suo elegantius depinxere, primus omnium & antiquissimus est Moses Gen. 10. & 11. Secutus Mosen post multa saeculorum intervalla Herodotus 1, 178. Herodotum Ctesias, Ctesiam Berosus [apud Joseph. x, 13. & Eusebium] verus ille, non qui hodie spurius extat Annii Viterbiensis, Diodorus Siculus II, 7. Strabo lib. XVI. Dionysius Periegetes versu 1005. cum suo interprete Eustathio diu post nato, Josephus lib. 1. cont. Apion. Plinius VI, 26. Philostratus Apollon. 1, 18. Justinus 1, 2, 7. Orosius II, 6. Tzetzes Chiliad. IX, 275. & ante haud multos annos noster Pererius ad 11. Gen. copiosissime. Praetereo alios: ad Curtii descriptionem venio. *Pulchritudinem urbis* cum Curtio ex scriptoribus antiquis laudat D. Hieronymus ad Isa. cap. 14. describit ibi templa marmorea, aureas statuas, plateas lapidibus auroque refulgentes, & multa alia, quae paene incredibilia videntur. Sed longe planius Philostratus Apollon. 1, 18. *Regiae etiam aere adopertae fulgent; thalami vero & conclavia virorum, porticus atque atria cum argenteis, tum etiam aureis texturis, atque ipso auro tamquam picturis nitent &c.* Herodotus 1, 178. tribus verbis: ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν: *ornata est, ut nulla alia urbs, quam nos noverimus*. Sed de his infra mox plura. RADERUS.

Semiramis] Tres Babylonis conditores nominant tam sacrae, quam profanae literae. De Nimrodo testatur Moses Gen. 10, 10. quod initium regni ejus fuerit Babylon, quam idem à confusione linguarum denominat cap. 11. Semiramidem conditricem Babylonis jactitant Herod. 1, 184. Diod. II, 7. Strab. lib. XVI. Mela 1, 11. Justin. 1, 2, 7. Hieron. in cap. 2. Oseae. [Plut. de fort. Alex. 2, 8. Solin. cap. 56. L. Ampelius] Daniel vero, cap. 4. introducit Nabuchodonosorem gloriantem: *Nonne haec est Babylon magna, quam aedificavi*. Ceterum Berosus Annianus Semiramidi non adscribit nisi ampliationem urbis. de qua Ovid. Metam. IV. vs. 57.

- - - - - - *ubi dicitur altam*
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

& Pererius Nabuchodonosori restitutionem lib. XV. in Genes. disp. 4. lib. V. in Dan. pag. 351. Plerumque enim nomen Auctoris non soli primo fundatori, sed & restauratori & innovatori attribuitur. Quemadmodum Nehemias auctor murorum Hierosolym. dicitur Ecclesiastici c. 49. quos tantum refecisse legitur c. 1. & 2. & 4. Nehem. Quin etiam verba Nabuchodonosoris vesanam jactantiam redolent, & plus auctori arrogant, quam competebat. Tribuit quidem Curtius Babylonis aedificationem Belo: sed eum à Nimrodo non distinguunt Euseb. in pr. Chron. Hieron. in c. 2. Oseae. August. de Civ. DEI XVI, 17. Primus igitur Babylonis conditor esto Nimrodus, quem perperam Gerh. Mercator in Chronol. ex lib. IV. recogn. Clement. confundit cum Nino, [Idem facit & Lipsius in Monit. Polit. II, 1, 1.] quia Ninus non condidit Babylonem, sed Niniven, & cum Babyloniis, jam à Nimrodo constitutis, pugnatum venit. Oros. II, 6. Euseb. IX. Praepar. Euang. c. ult. Haec Arnisaeus de Republ. cap. 2. sect. 1. num. 7. Verum Herennius Philo à Babylone Beli filio conditam scribit, qui fuit 1800. annis antiquior Semiramide, teste Stephano de Urbib. in Βαβυλών. Sed Herod. 1, 184. inique à Stephano reprehensus, rectissime tradit Babyloniam à multis Assyriorum regibus conditam fuisse paullatim. Unde Ammian. XXIII, 20. *moenia quidem urbis à Semiramide*

cujus regia oftenditur. Murus inftructus [1] laterculo coctili, bitumine interlitus, 25
[1] fpa-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. Pal. 1. *latercula.*

ramide conftructa fuiffe ait: *arcem autem ab antiquiffimo rege Belo.* Et Orof. II, 6. *Babyloniam à Nemrod gigante fundatam: à Nino vel Semiramide reparatam.* Ac Nemrodum quidem primum conditorem faciunt & Jofephus ant. Jud. 1, 6. [Auguftin. de Civ. DEI xv, 2. f.] Zonaras tom. I. & Cedrenus in Hift. compendio. Haec Berneggerus in Juftin. I, 2, 7. Inter eos qui Semiramidi opus hoc adfcribunt, numerat etiam Hyginum fabula CCLXXV. POPMA. Sed Babylonem diluvio antiquiorem faciunt Apollodorus & Alexander ex Berofi primo Babylonicorum apud Eufebium: eamque ab iis, qui poft diluvium arca egreffi funt, inftauratam fuiffe fcripfit idem lib. II. Proxime ad veritatem accedit excerptum ex Affyriacis Abydini, relatum ab Eufebio: *Gigantes aedificaffe immenfam turrim, ubi nunc eft Babylon &c.* & Ibidem Hiftiaeus Milefius, qui etiam terram *Sennaar* nominat. Apud eumdem Eufebium eft & Cephalaeonis fragmentum, qui afferit, Semiramidem muro circumdediffe Babylonem, fequutus auctores Ctefiam, Zenonem, & Herodotum. Nabuchodonofori autem inftaurationem ampliationemque & ornatum magna ex parte urbis ejus tribuit Berofus lib. III. apud Eufebium & Jofephum. Nova opinio eft, quam nefcio unde refert Suidas in Σεμίραμις: *Prima quoque Niniven moenibus cinxit, quam mutato nomine vocavit Babylonem:* duabus nobiliffimis civitatibus perabfurde in unam confufis. FREINSH.

Vel ut plerique] Scripti codices, *non ut plerique*, fed verum illud effe evincunt fequentia. MODIUS.

Belus] Verius amplificator, quam conditor, nondum enim, quod vulgo creditur, probatum eft, Belum eumdem ac Nimrodum fuiffe, vel Nimrodo non longe pofteriorem. Vide Hift. Ant. p. 3. CELLAR.

Regia] Duae regiae erant, de quibus Philoftratus I, 18. quem fupra adduximus. Sed longe clarius Diodorus II, 8. *Regias etiam duas ex utraque pontis regione ad fluvium aedificavit &c.* RADERUS. Adde eumdem Diodorum XVIII. Plutarchum in vita Demetrii capite 8. De templo quoque Beli, quod Plin. VI, 26. fuo tempore *adhuc duraffe* fcribit, paffim legimus. Nam à Nabuchodonoforo conditum auctor eft Berofus lib. III. à Xerxe dirutum Alexander inftaurari juffit. Strabo pr. lib. VI. & Arrian. III, 3, 17. & VII, 3, 31. De eodem Daniel cap. 4. & fufe Herod. I, 181. Camerar. fubcifiv. II, 51. ab Arriano *commiffum* credit *errorem* (quod deftructionem iftius templi referat ad Xerxem, cum ante eum dirutum id fuiffe ex Daniele conftet) *in nomine, cum Xerxis vel Artoxerxis* (*quod fignificat* Bellatorem, *vel* magnum Bellatorem, *fecundum Herod.* VI, 98.) *commune nomen Regum Perfarum fuerit, ficut* Pharaonum, *Regum Aegyptiorum.* Strabo lib. XVI. & Aelian. Hift. Var. XIII, 3. etiam fepulcrum ejus ibi collocant: ex quo firmatur quod gentilibus objiciebant noftri, deorum iftorum templa non fuiffe nifi fepulcra. Vide Arnob. lib. VI. FREINSH.

Murus laterculo] Editi, *murus inftructus laterculo.* MODIUS. *Murus.* Hunc inter firmiffimos omnis aevi primo loco nominat Seneca de conftant. Sap. VI, 6. Nam & inter feptem mundi θαύματα fecundum obtinebant gradum, apud Nicetam. Sed enim Epigr. Graeca I, 54, I. ftatim primo nominant. Caffiodor. Variar. VII, 15. fextum. Plinius VI, 26. Strabo pr. lib. XVI. Hyginus fab. CCXXIII. nullo certo ordine collocant. *Laterculo coctili & bitumine* fuiffe conftructum cum noftro tradunt Herod. I, 178. Diod. I, 7. Juftin. I, 2, 7. Plin. XIII, 15. m. Propert. III, 10. Juvenal. Sat. 10, 170. & ejus Interpres, Lucan. VI, 49. Tzetzes Chiliad. IX, 275. Marcellin. XXIII, 20. Orof. II, 6. Vitruvius I, 5. Nicetas, & Gallus Confeffor cap. 3. Hyginus fab. CCXXIII. *latere cocto & fulfure vinctum* fuiffe fcripfit. fortaffe quia tefte Plinio XXXV, 15, 16. *Sulphuris & bituminis vicina eft natura.* Euftathius ad Dionyf. verf. 1005. novam ex aliorum opinione fententiam profert, interprete Radero: *Babylon facra urbs muro aheneo circumdata, ut quorumdam eft fententia, & flumine circumfufa. Hanc, inquit Dionyf. irruptis muris coronavit Semiramis. Unde quidam, uti dictum, murum urbi aheneum circumdatum fcripfere.* Aft ego, addit Raderus, facilius inducar ut credam, quod in Menaeis Macario Romano narratur à coelito, Paradifi hortum duplici *muro* cinctum à DEO fuiffe, *ferreo & aheneo*, quam Babylonis moenia fuiffe aerea. Ceterum quod ad Babylonem attinet, cum urbs centum habuerit portas, & fores aheneae effent omnes, quales Virgilius de Carthaginenfis aedis, quam Dido moliebatur, cardinibus cecinit Aeneid. I. vf. 450. Ita reor à parte moenium, portarum, inquam, nonnulli tota moenia aerea dixere. Idem Euftathius ad Periegefin Dionyfii verf. 1006. ex aliorum fententia fcribit, moenia non tantum ex coctili laterculo, fed ingentibus faxis, caefis etiam & politis, tricubitalibus, qua latitudinem, tanto altero longis, exaedificata & furrecta. Hactenus RADERUS. Qui fi omnes Babylonis portas *Belides* appellatas fuiffe putat, fallitur. certum enim eft unam tantum fuiffe, ut conjicio, quae ad Beli templum deduceret. error autem hinc eft, quod portam Graeci libentius plurali voce πύλας dictitant. Eorum fententia, quae aenea credidit Babylonis

[1] ſpatium xxx. [2] & duorum pedum [3] latitudinem ampleƈtitur: quadrigae inter ſe 26 occurrentes ſine periculo commeare dicuntur. Altitudo muri [4] c cubitorum eminet ſpatio: turres denis pedibus quam murus altiores ſunt. Totius operis ambitus CCCLXVIII. ſtadia compleƈtitur: ſingulorum ſtadiorum ſtruƈturam ſingulis diebus perfeƈtam eſſe memoriae [5] proditum eſt. Aedificia non ſunt admota mu-27 ris, ſed fere ſpatium [6] unius jugeris abſunt. Ac ne totam quidem urbem teƈtis

Variantes Lectiones.

1 Voſſ. 2. omittit *ſpatium*. 2 Voſſ. 2. omittit *&*. 3 Pal. 1. *latitudine*. 4 Leid. Voſſ. 1. Bong. Lugd. Amſt. *L. cub.* vulgo *CCCLVIII.* Pal. 1. *CCCLXIII.* 5 Pal. 1. P. *traditum*. 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *jugeri unius* Frob. Lugd. Amſt. *unius jugeri.*

lonis moenia, forte exinde nata eſt, quod cum aenea monumenta haberentur pro perennibus, atque aliqua aere exſtruƈta eſſent, ut templi fores apud Joſeph. de bel. Jud. VI, 6. firmiſſimi quique muri aenei ſunt appellati. Hinc eſt illud Horatii epiſt. I, 1, 60.

- - - - - - *hic murus aheneus eſto,*
Nil conſcire ſibi.

& alibi: *Incluſam Danaën turris ahenea* &c. De *quadrigis* praeter ceteros, & Propert. III, 9, 23. Tzetzes Chil. IX, 275. Epigr. Graec. I, 54, 1.

Καὶ κραναᾶς Βαβυλῶνος ἐπίδρομον ἅρμασι τεῖχος.
Et robuſtae Babylonis murus, curruum decurſibus aptus. FREINSH.

Latitudinem ampleƈtitur] Forte *in lat. ampleƈt.* Ut hic ſit ordo verborum, *Murus ampleƈtitur ſpatium 32. pedum in lat.* Quomodo fere Livius XXXVII, 31, 7. de Phocaea: *In ſinu maris intimo poſita haec urbs eſt, oblonga forma: duum millium & quingentorum paſſuum ſpatium murus ampleƈtitur.* FREINSH. Non conſentit Doƈtiſſimo Freinshemio Cl. Davieſius ad Caeſarem B. G. l. 1. c. 50. Sed putat, *latitudinem* ſignificare, quoad latitudinem, ut apud Gratium Cyneg. v. 31.

Et bis vicinos ſpatium protendere paſſus.

C. cubitorum] Alii habebant *L. cubit.* in quam altitudinem cum omnes conſentire dicit RADERUS, refellitur ſtatim ab omnium praecipuo Herod. I, 178. qui eis altitudinem *CC. cubitorum regiorum* tribuit. Cteſias apud Diod. II, 7. *L. orgyias.* Hyginus fab. CCXXIII. *Pedes XL.* Plinius VI, 26. & Solin. cap. 30. Herodotum ſequuntur, etiam ratione cubitorum regiorum ad Romanos expoſita. Sed & Oroſ. II, 6. *CC. cubitos* numerat. *L.* tamen *cubitos* Strabo à pr. lib. XVI. & Diod. I, 7. ex Clitarcho & iis qui cum Alexandro fuerant, determinaverunt. FREINSH.

Pedibus] *Cubitis* legebat Briſſon. lib. 1. pag. 59. ubi deſcribit hanc Urbem, ex auƈtoritate Strabonis. atque idem etiam tentat apud Plinium VI, 26. *CCCLXVIII. ſtadia.* Eumdem Briſſon. etiam de ambitu ejus Urbis diſceptantem, adi. adde Tzetzem ab Radero citatum ex Chil. IX, 275. FREINSHEM.

Totius operis ambitus 368 *ſtadia compleƈtitur*] Pauſanias in Arcadicis refert, Babylonem urbem fuiſſe πόλεων ἧς τότε ἥλιος εἶδε μεγίστην. cujus ambitus ut Strabo ait 375. ſtadia compleƈtitur, id eſt, Germanica milliaria duodecim. ut non immerito Ariſtoteles provinciam appellet. At jam nihil de ea ſupereſt, ὅτω τὰ ἀνθρώπινα περισκαιρεῖ, καὶ οὐδαμῶς ἐστιν ἰσχυρά. De amplitudine ejus Herodot. lib. 1. Diodor. l. II. Strab. l. XVI. Plin. l. VI. c. 26. Solin. & Curtius eadem fere tradunt. At de murorum & turrium altitudine & ambitus ſpatio inter eos non omnino convenit. POPMA. Reƈte Briſſonius l. 1. de regno Perſarum legendum vidit *T. o. a.* CCCLXV. *ſtadia compleƈtitur*, nam ſtatim addit Curtius: *ſingulorum ſtadiorum ſtruƈturam ſingulis diebus perfeƈtam eſſe.* LOCCENIUS. *Singulis diebus.* Non adſentior Briſſonio *haec verba indicare, numerum ſtadiorum, dierum quibus annus conſtat, numerum aequaſſe.* quaſi neceſſario haec verba vertentem annum arguant, & plures paucioreſve anno dies cum ratione *ſinguli* dici non poſſint? Certe non hoc adſpeƈtu adjecit haec verba Curtius, ſed ut doceret, quanto ſtudio atque ardore operi tum inſtiterint, quicumque tandem eos muros eduxerunt. Sic apud Ammianum XXI, 41. *Septem diebus totidem ſtadia molibus jaƈtis in mare ſolo propinquanti terrae ſunt vindicata.* Ita Beroſus lib. III. apud Euſeb. indicat, opera Nabuchodonoſori, quamquam magna & excellentia, intra 15. dies fuiſſe perfeƈta. & Livius XXVIII, 45, 19. Scipionem naves fabricantem *ita inſtitiſſe operi, ut die 45. quam ex ſilvis detraƈta materia erat, naves inſtruƈtae armataeque in aquam deduƈtae ſint.* Scribit tamen Clitarchus apud Diodor. II, 7. ambitum urbis continuiſſe *CCCLXV. ſtadia, quod anni dies ſtadiorum numero aequare ſtuduiſſet* Semiramis. Sed Curtium eo collimaſſe non putem. A quo valde diverſum tradit Tzetzes, non uno die ſingula ſtadia fuiſſe perfeƈta, ſed omnia uno anno: *Ut celerius opus conſummaretur, cuilibet ex amicis ſtadium, cum impenſis ad id neceſſariis, attribuit, & anni ſpatio negotium peragere juſſit.* FREINSH.

Unius jugeris] Diodor. II, 7. *Inter domicilia & moenia via relicta erat duorum jugerum.* RADERUS.

Per

ctis occupaverunt; per [1] xc. stadia [2] habitatur; nec omnia [3] continua sunt: credo, quia tutius visum [4] est, pluribus locis spargi. cetera serunt coluntque, ut si externa vis [5] ingruat, obsessis alimenta ex ipsius urbis solo [6] subministrentur. Eu- 28 phrates interfluit, magnaeque molis [7] crepidinibus [8] coërcetur. Sed omnium operum magnitudinem circumveniunt cavernae [9] ingentes, in altitudinem pressae ad accipiendum impetum fluminis; quod ubi adpositae crepidinis fastigium excessit, urbis tecta corriperet, nisi essent specus lacusque, [10] qui exciperent. Coctili la- 29 terculo structi sunt, totum opus bitumine adstringitur. Pons lapideus, flumini impositus, jungit urbem. hic quoque inter mirabilia Orientis opera numeratus est: quippe Euphrates altum limum vehit, quo penitus ad fundamenta [11] jacienda egesto, vix [12] sufficiendo operi [13] firmum reperiunt solum. arenae autem subinde cu- 30 mu-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *LXXX.* F. *Octoginta.* 2 Leid. Voss. 1. 2. *habitabatur.* 3 Sic MSS. Bas. Frob. Lugd. Amst. alii *contigua.* 4 Fl. Leid. D. Pal. 1. Bong. *& plur.* P. *est & plur.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *ingravat* D. *ingravit* correctum *ingravat.* 6 Sic MSS. fere, at Voss. 2. & vulgo *subministrent.* 7 Pal. 1. *crepitudinibus.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. *coherc.* 9 Pal. 1. Voss. 2. *ingentis multitudinis.* 10 Pal. 1. omittit *qui.* 11 Voss. 1. B. 1. 2. *jaciendo gestae* Fl. Leid. D. *jaciendo geste*, in ultimo correctum *egesto.* 12 Alii *fulciendo* Voss. 1. *sufficiendo* Voss. 2. P. F. Pal. 1. *sufficiendum.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Bong. *firmo.*

Per xc stadia habitatur] Vulgo, & hic melius *habitabatur.* ACIDALIUS. *Habitatur.* Melius ita quam secundum alios *habitabatur*: quamquam id antehabeat Acidalius. Sic & mox in praesenti loqui pergit: *Cetera serunt coluntque.* FREINSH.

Continua sunt] Rursum editi, *contigua.* MODIUS.

Tutius] Propter incendia. Tacitus Germ. 16, 2. de Majoribus nostris: *Vicos locant, non in nostrum morem, connexis & cohaerentibus aedificiis: suam quisque domum spatio circumdat, sive adversus casus ignis remedium, sive inscitia aedificandi.* FREINSH.

Serunt] Id ab initio sic institutum vult Curtius: postea ampliavit occasio. Diod. 11, 9. *Babylonis exigua quaedam portio nunc habitatur, maximaque intra muros pars agrorum cultui est exposita.* Accidit id post Seleuciam conditam, à qua valde exhaustam esse Babylonem, hominibus illuc commigrantibus, tradit Plinius VI, 26. & Strabo lib. XVI. IDEM.

Obsessis alimenta ex ipsius urbis, &c.] Quum Cyrus obsidione cingens Babylonem fame debellare tentasset, quam armis desperabat, incolae eius obsidionem ludibrio habebant: quod commeatus major quam in viginti annos suppeteret; ut scribunt Herodotus l. 1. & lib. III. c. 150. & Xenophon. lib. VII. Inst. Cyri. LOCCENIUS.

Subministrent] *Subministrentur* membranae. MODIUS.

Omnium] Forte *omnem.* HEINSIUS.

In altitudinem] Profunditatem, diximus ad l. IV. c. 2. CELLAR.

Ubi adpositae crepidinis fastigium excessit] Crepidines illae latitudine moenibus pares erant, c. stadiorum longitudine, ab utraque fluminis ripa ductae, ne videlicet ejus exundatio damnum urbi dare posset. Vide Diodor. l. II. unicum his rebus historicum, qui pontem ipsum quinque stadiorum longitudine fuisse auctor est. & ex cujus luculenta descriptione non difficile sit pingere situm ipsum & monumenta Babylonis. & fecere id non adeo nuper ingeniosissimi mortalium Belgae. BARTHIUS l. LII. Adv. c. 16. adde l. IV, 5, 21.

Inter mirabilia] Cassiodorus Variarum l. VII. Orbis septem miracula recensens non pontem lapideum Euphrati impositum, ut noster, inter mirabilia Orientis opera numerat, sed Babyloniae muros, quos Semiramis latere cocto ferroque construxit. *ferunt prisci seculi narratores, fabricarum tantum septem terris attributa miracula. Ephesi Dianae templum; Regis Mausoli pulcerrimum monumentum, à quo & mausolea dicta sunt; Rhodi solis aeneum signum, quod Colossus vocatur; Jovis Olympici simulacrum, quod Phidias primus artificum, summa elegantia ebore & auro formavit; Cyri Medorum regis domus, quam Memnon arte prodiga illigatis auro lapidibus fabricavit; Babyloniae muri, quos Semiramis latere cocto, sulphure ferroque construxit; Pyramides in Aegypto, quarum in suo statu se umbra consumens ultra constructionis spatia nulla parte respicitur.* Strabo etiam l. XVI. Geogr. Plinius l. V. N. H. c. 26. Hyginus fab. 223. Babyloniae muros inter septem orbis miracula referunt. POPMA. Qui de his plura desiderat adeat Doctissimum Raderum ad Martialem lib. 1. ep. 1.

Fulciendo] *Sufficiendo* excusi. MODIUS. *Sufficiendo.* Al. *fulciendo*, ex utrisque conjiciebat Bongars. *Suffulciendo* non male: nec tamen praeferam vulgato. FREINSH. Pro sufficiendo alii habent *fulciendo*, unde Bongarsius conjiciebat, *suffulciendo.* Id quod mihi quidem melius videtur. nam quod in indice Freinshemius *sufficiendo operi solum* exponit, *solum in quo possit sufficì*, h. e. *substrui opus*, nescio an loco huic conveniat. differunt profecto *substruere* & *superstruere.* Opus superstruendum fuit solo firmo, non substruendum. Praeterea sufficere non tam est substruere, quam in locum rei al- te-

mulatae, & ſaxis, [1] quibus [2] pons ſuſtinetur adnexae, morantur amnem; qui 31 [3] retentus acrius, quam ſi libero curſu mearet, [4] inliditur. Arcem quoque [5] ambitu xx. ſtadia complexam [6] habet. xxx. [7] pedes in [8] turrium fundamenta [9] demiſſa 32 ſunt: ad LXXX. [10] ſummum munimenti faſtigium [11] pervenit. Super [12] arce vulgatum Graecorum fabulis miraculum, [13] penſiles horti ſunt; [14] ſummam murorum al-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *quis.* 2 Pal. 1. *potis.* 3 Ald. *retentes.* 4 Fl. *in litus* Voſſ. 1. *inlitur* B. 1. *inlitus.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *ambitus.* 6 Pal. 1. Voſſ. 1. 2. & aliae editt. *habent.* 7 F. P. *pedum.* 8 Leid. Voſſ. 1. D. *trium.* 9 Voſſ. 1. 2. Pal. 1. Mer. B. *dimiſſa.* 10 Voſſ. 2. omittit *ſummum.* 11 Voſſ. 2. omittit *pervenit.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *arcem.* 13 Voſſ. 2. Ald. *p. orti ſunt* P. *orti ſunt penſ.* 14 Fl. *ſumma.*

terius reponere. Quare magis inclino eo, ut credam, ſcripſiſſe Curtium: *vix ſufficiunt operi firmum ſolum*, ſenſus: illi limo penitus egeſto vix ſubſtituunt è durabili materia ſolum ejuſmodi, quod poſſit eſſe firmum ſuſtinendo operi. Error in ſcriptura natus ex eo videtur, quod pro *ſufficiunt* interpretatio per verbum *reperiunt* eſſet adjecta, deinde verbo *ſufficiunt* ex ſequenti voce *operi* prima litera adhaeſerit, factumque ſit, *ſufficiunto*, unde poſt à correctore factum id *ſufficiendo*, quod in textu hodie occurrit. SCHEFFER. *Suffulciendo* mavult Bongarſius, ſed nec *ſufficiendo* inelegans eſt. ſignificat enim fundamentorum ſubſtructionem. CELLAR. Recte Bongarſ. *ſuffulciendo.* HEINSIUS.

Reperiunt] Scribendum *repererunt*, non enim de ſuis temporibus, aut Alexandri loquitur Curtius, ſed de Semiramidis. Libet vero commendare prudentiam Philippi Galteri, qui deſcriptionem hanc celeberrimae urbis cum adſequi verſu deſperaret, caute admodum tranſiit. Homo pro eo aevo & ingenioſus, eruditus & eloquens, modo argutias ſcholaſticas caviſſet, & non miſceret omnia abſque judicio, ſed id vitium temporum fuit, quo nihil diſſimulare poterant, quod ſcirent, quin quovis loco infercirent ad oſtentationem polymathiae ſcilicet. BARTH. Adv. l. LII. c. 16. *Reperiunt.* Non recte vir doctus *repererunt*, ut reſtringat eam rem ad tempus eorum, qui pontem exſtruxerunt. Sed videlicet naturam fluminis oſtendit Curtius, ut inde augeat admirationem operis. Cum Euphratis ea conditio ſit, ut altiſſimum limum vehens, ubicumque aliquid inaedificare velis, vix firmum praebeat ſolum: tamen immenſi operis pontem ibi fecerunt. Hoc inquam, miratur, inſanam aedificii molem in ſolo non ſatis fido. Oſtendit eam fluminis naturam Strabo lib. XVI. Ad foſſas juxta Euphratem faciendas *opera multa opus eſt. Nam cum terra profunda ſit, & mollis, ac facile cedat: nullo negotio ab aquis abripitur, & campos nudat, ac limus foſſas implet, eorumque ora obſtruit &c.* FREINSH.

Amnem &c.] Forte ſic legendus hic locus. *Arenae autem ſubinde cumulatae, & ſaxis quis pons ſuſtinetur adnexae, morantur, amnem, qui retentus acrius quam ſi libero curſu mearet, inlidi.* HEINSIUS.

Acrius] Ex hoc Curtii loco Gebhardus Crepund. I, 16. firmat lectionem Pal. membranarum optimarum, in illis Ovid. Metamorph. III, 568.

Sic ego torrentem, qua nil obſtabat eunti,
Lenius & modico ſtrepitu decurrere vidi;
At quaecumque trabes, obſtructaque ſaxa jacebant,
Spumeus & fervens, & ab objice ſaevior ibat.

Legit ergo Gebhardus: *obtruſaque ſaxa tenebant.* Contraria de hac re ſententia eſt Quinctiliani IX, 4. *Quanto vehementior fluminum curſus eſt prono alveo ac nullas moras objiciente, quam inter obſtantia ſaxa fractis aquis ac reluctantibus: tanto quae connexa eſt, & totis viribus fluit, fragoſa atque interrupta melior oratio.* FREINSH.

Arcem quoque] Cum tam accurate Curtius Babyloniae urbis & arcis amplitudinem tam murorum, turrium, aedificiorum, cavernarum ingentium, & pontis lapidei magnificentiam deſcribit, miror eum turris Babylonicae, de qua toties ſacrae literae meminerunt, nullam feciſſe mentionem. Strabo l. VI. Pyramidem quadratam vocat, ex latere coctili ſtructam, quae erat ſtadii amplitudine, & cujus quodque latus ſtadium obtinebat: quam Alexander inſtaurare voluit: ſed cum magni laboris & multi temporis res eſſet (nam ad expurgandam terram decem millibus hominum duorum menſium opus erat) quod inceperat, perficere non potuit: nam ilico morbus & mors eum oppreſſit. POPMA.

Ambitu] Membranae *ambitus*, & mox impreſſi *habent*, pro *habet.* MODIUS.

Triginta pedes] Quamobrem tam alta, cum faſtigium totius fabricae non ſuperaret octoginta pedes? Quia *Euphrates altum limum vehebat, quo penitus ad fundamenta jacienda egeſto*, inquit Curtius, *vix fulciendo operi firmum reperiebant ſolum.* RADER.

Vulgatum fabulis] Non fabuloſi ſunt penſiles illi horti, à tot ſcriptoribus laudati, ſed poëtae, ut ſolent, fabularum modo extollentes, quod per ſe magnum erat, ut incredibile, & majus humanis viribus praedicaverunt. Graece κῆπος κρεμαστός. Diodor. l. II, 10. κρεμαστὸς παράδεισος Joſeph. I. contra Apion. CELLAR.

Penſiles horti] De quibus Joſephus X, 11. Diodor. II, 10. Euſtath. ad Periegetem Dionyſ. verſu 1010. Plutarch. de fortuna Alex. Orat. 2. Dio Chryſoſtomus Orat. 79. in fine, qui Suſis hos per errorem collocat. Strabo lib. XVI. quamquam & Thebis in Aegypto Plinio XXXVI, 14. & in Italia, eodem XXVI,

altitudinem [1] aequantes, multarumque arborum umbra & proceritate [2] amoeni. [3] Saxo pilae, quae totum onus sustinent, instructae sunt: super pilas lapide qua- 33 drato solum stratum est, patiens [4] terrae, quam altam [5] injiciunt; & humoris, quo rigant [6] terras: adeoque validas [7] arbores sustinent moles, ut [8] stipites earum [9] VIII. cubitorum spatium [10] crassitudine aequent, in [11] L. pedum altitudinem emineant, [12] & [13] frugiferae sint, [14] ut si terra [15] sua [16] alerentur. Et quum vetustas 34 non opera solum manu facta; sed etiam ipsam naturam paullatim [17] exedendo perimat: haec moles, quae tot arborum radicibus premitur, tantique nemoris pondere onerata est, inviolata durat. quippe XX. lati parietes [18] sustinent, undecim [19] pedum intervallo distantes, ut procul [20] visentibus silvae montibus suis imminere videantur. Syriae regem, [21] Babylone regnantem, hoc opus esse molitum, 35 memoriae [22] proditum est, amore conjugis victum: quae desiderio nemorum silva-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. D. Bong. *aequantis.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Pal. 1. D. *amoenos.* 3 Vulgo *saxeae pilae quae* Fl. Leid. Voss. 1. *saxo pilaeque* D. Pal. 1. *saxo pilae quas.* 4 Pal. 1. D. *terras.* 5 Leid. Voss. 1. ut semper *iniciunt.* 6 Vulgatae omittunt *terras.* 7 Vulgo *arborum.* 8 Pal. 1. *stipes.* 9 P. *novem.* 10 Voss. 1. *grassitudine* Bong. *grassitudinem* Fl. Leid. *crassitudinem* Pal. 1. Voss. 2. *crassitudinis.* 11 Pal. 1. *mille quinquag.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *&.* 13 Bong. *aeque frugiferae* Fl. Leid. Voss. 1. & vulgo *frugiferae aeque.* 14 Vulgo *ac si.* 15 Pal. 1. *naturali.* 16 Fl. Leid. *alarentur.* 17 Pal. 1. *excidendo* Voss. 2. *excedendo.* 18 Voss. 2. *sustinent invicem undecim.* 19 P. omittit *pedum.* 20 Pal. 1. *vipentibus.* 21 Voss. 1. *Babyll.* Voss. 2. *Babilonie* Ald. Bas. Col. Frob. Mer. *Babyloniae.* 22 Pal. 1. *traditum.*

XXVI, 3. auctore fuerint alii. RADERUS ex Brisson. lib. 1. p. 55. ubi etiam citatur Lactantius III, 14. qui hortos illos in miraculis septem numeret. Adde Philostratum I, 18. & Suidam in Nabuchodonosoro. *Balneas* etiam *pensiles* habuit Romae Sergius Orata. Macrob. Saturnal. II, 11. FREINSH.

Saxeae pilae] Adhuc impressi, *saxo pilae.* MODIUS. Vide indicem, & Salmasium Plin. exercit. p. 520.

Quo rigant] Editiones, *quo rigant terras*, ut lubet sane, etsi melius abest illud *terras*, dum non etiam cum iisdem editionibus mox *arbores*, pro, *arborum* legas. hoc enim pacto tota vitiaretur sententia, quae esse debet, saxeas pilas ejus fuisse firmitatis, ut etiam gravissimas moles arborum sustineant, & vetustate ipsa, quae omnia consumit, non exedantur. MODIUS.

Arbores] Sic tenui cum veteribus, construe: *Moles sustinent validas arbores.* si pro *sustinent* malis *sustinet*, me non invito feceris. FREINSH.

Frugiferae aeque sint ac] *Aeque* ex scriptis libris addidi, mutato illud *ut* vulgato in *ac.* MODIUS.

Vetustas] Seneca Consf. ad Polyb. pr. *Nihil immortale manus mortales fecerunt: nihil perpetuum; pauca diuturna sunt: quidquid cepit & desinet, & nihil, quo stat loco, stabit, omnia sternet abducetque secum Vetustas.* Idem Epist. 91, 15. *Omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt, & inter peritura vivimus.* proinde Horatio Carm. III, 30. & Ovidio Metamorph. fine, non immerito *tempus edax* dicitur. Bene Rutilius Itinerar. versu 412.

Non indignemur mortalia corpora solvi,
Cernimus exemplis oppida posse mori.

Ἀποθνήσκουσι γὰρ καὶ πόλεις, ὥσπερ ἄνθρωποι, ut ait Mercurius in Charonte Luciani. Seneca Epist. 91, 19. *Nihil privatim, nihil publice stabile est, tam hominum, quam urbium fata volvuntur.* adde Florum l. I, 12. FREINSH. Adde nostrum l. III, 4, 10. *multa in ea regione monumenta, vulgata carminibus, vetustas exederat.* sic Cicero pro Marcello: *nihil est aut opere aut manu factum, quod non aliquando conficiat atque consumat vetustas.*

Syriae regem] Josephus X, 11. & Suidas *Nabuchodonosorum* hortorum pensilium faciunt auctorem. Plin. XIX, 5. *Cyrum*, vel *Semiramidem*, cui & Eustathius in Semiramide subscribit. RADERUS. *Syrum* etiam *regem*, nomine non edito, hortorum istorum exstructorem refert Diodorus II, 10. quem cum Curtio & Josepho de Nabuchodonosore sentire, credit Rualdus Animadvers. cap. 17. in vitas Plutarchi. Post Brisson. lib. 1. de reg. Pers. pag. 56. Quibus auctoribus ingens accedit momentum ex consensu Berosi lib. III. loco, quem Eusebius recitat, & Joseph. X, 11. Ceterum non abs re miratur Popma, in tam diligenti mirandorum Babylonicorum descriptione, praetermissam à Curtio turrim, sacris literis memoratam, cum & apud Strabon. lib. XVI. extat ejus mentio; & magis adhuc in excerpto ex Assyriacis Abydini apud Eusebium. FREINSH. *Syriae.* Assyriae voluit dicere, quas gentes saepe confundunt veteres novique scriptores. Joseph. Ant. Jud. l. X. c. 11. & contra Apion. l. 1. ex Beroso antiquissimo scriptore, Nebucadnezari indicat, quidquid magnifice de conditore moenium, hortorumque Babylonis praedicatur. CELLAR.

Amore conjugis] *Pallacae* dictae, Diodor. LOCCENIUS. *Conjugis. Concubinam* facit Diodorus II,

varumque in campeſtribus locis, virum [1] compulit amoenitatem naturae genere hujus operis imitari. 36 Diutius in hac urbe quam uſquam conſtitit rex: nec [2] ullus locus diſciplinae militari magis nocuit. Nihil urbis ejus corruptius moribus; 37 [3] nec ad irritandas [4] inliciendaſque immodicas [5] voluptates inſtructius. Liberos conjugeſque cum hoſpitibus ſtupro coire, modo pretium [6] flagitii detur, parentes maritique patiuntur. [7] Convivales ludi tota Perſide regibus perpuratiſque cordi

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *compulit naturae genium amoenitate* Voſſ. 1. *compulit amoenitate naturae gerere operis hujus* Voſſ. 2. *compulit am. nat. genium h. o.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Bong. *alio loco* Voſſ. 2. omittit *ullus.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *nihil.* 4 Mer. *illis conjuges in immodicas.* 5 Leid. Voſſ. 1. 2. *cupiditates.* 6 Pal. 1. *flagitio.* 7 Voſſ. 2. Ald. Mer. Col. *conjugales* qui tamen legi vult *convivales.*

VI, 10. Χαρὶν γυναικὸς παλλακῆς, *in gratiam mulieris concubinae.* Deceptus enim eſt vir doctus, qui nomen mulieri fuiſſe *Pallaca* credidit. At vox γυναικὸς hic per appoſitionem vim habet adjectivi. Sic enim & γαμετὴν γυναῖκα dicit Herodianus I, 16. de Martia Commodi ἣν εἶχε τῶν παλλακίδων τιμιωτάτην, ἣ οὐδέν τι ἀπεῖχε γαμετῆς γυναικὸς, ubi *mulier nupta* dicitur ad differentiam *concubinae,* ut etiam notavit in quodam Lyſiae loco Budaeus apud Stephanum in Lexico voce Γαμετὴ. Eadem igitur forma *mulierem concubinam* dixit Diodor. ad differentiam *legitimae.* quomodo *mulierem meretricem* Plaut. Mercat. IV, I, 19. Salluſt. Jug. 12, 5. *mulierem ancillam.* FREINSH.

Deſiderio nemorum] Joſeph. lib. I. pag. 1045. Διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπιθυμεῖν τῆς ὀρείας διαθέσεως τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ τὴν Μηδίαν τόποις, *quod uxor ejus montanam poſitionem deſideraret, in Medorum regione educata.* CELLAR.

Naturae genium] Optime, niſi forte verum eſt, quod Cobares ille Beſſo dicebat, unumquemque quod ipſe repererit optimum ducere: optime inquam haec à nobis ſunt emendata. legebatur antea: *compulit amoenitatem naturae genere hujus operis imitari.* tramae putidae. MODIUS. *Amoenitatem naturae.* Alii: *naturae genium amoenitate hujus operis imitari.* Venuſtius ſane. ſed in illam lectionem tot exemplaria conſpirant, ut non poſſim, quin genuinam eſſe arbitrer. FREINSH.

Ullus locus] Membranae, *alio loco.* MODIUS.

Diſciplinae militari] Nihil inimicius enim illi, quam voluptates. notum illud proverbii vice jactatum apud Florum II, 6, 21. *Capuam Hannibali Cannas fuiſſe.* Vide Gruterum Diſcurſu 26. & 38. ad Tacit. IV, 64, 7. II, 44, I. Quibus adde Livium XXIX, 34, 8. & XXXVI, II, 2. Salluſt. Catilin. II, 4. FREINSH.

Nihil ad irritandas] Melius ita, quam ut vulgo legitur, *nec ad irritandas illiciendaſque voluptates inſtructius.* MODIUS.

Cum hoſpitibus] De Babyloniorum turpitudine lege Herodot. l. I. c. 196. Tangit Scholiaſtes Juvenal. Sat. I, 104. *Meſopotameni*, inquit, *homines effrenatae libidinis ſunt in utroque ſexu, ut Salluſtius meminit.* & Cedrenus ex Caeſario Gregorii Magni fratre: *Chaldaeorum & Babyloniorum leges plenae ſunt impudicitiae atque turpitudinis.* Quo pertinet & domeſticum Beroſi teſtimonium, qui eo ipſo tempore vixit, quo urbem eam occupavit Alexander: ζῆν αὐτοὺς ἀτάκτως, ὥσπερ τὰ θηρία. Alexander Polyhiſtor apud Euſebium, eum Beroſi locum recitat: ubi & de *Belo* multa fabulatur. Haud procul ab hoc more abfuerunt Lacedaemonii, quibus Lycurgus, *ſi quis feminae conjugium averſaretur', ac nihilominus praeſtantium liberorum cupidus eſſet; lege permiſit, ut quamcumque fecundam & indolis generoſae conſpexiſſet, ejus marito perſuaſione ſuam in ſententiam adducto, ita deinde prolem ex ea procrearet.* Xenoph. in Laced. repub. Tertullianus autem in Apolog. cap. 39. commune hoc facit gentium crimen. Ubi conſtat eruditiſſimum ſcriptorem majori Catoni tribuere, quod Lucanus II, 331. & alii, minori. Sed & *Hercules Megaram uxorem ſuam nuptum dedit* Iolao. Plutarch. Erot. cap. 12. qui & cap. 23. narrat uxores proſtituentium exempla. FREINSH.

Convivales ludi] Vide Briſſon. lib. I. pag. 67. & deinceps. Curtium VI, 2, 5. Nicobule ſcripſit, Athenaeo XII, 9. referente, de Alexandro, ὅτι παρὰ τὸ δεῖπνον πάντες οἱ ἀγωνισταὶ ἐσπούδαζον τέρπειν τὸν βασιλέα. *In coena muſicos ac ludiones concertatores Regem oblectare ſtuduiſſe.* FREINSH.

Regibus] Malebat Sebiſ. *regulis.* Sed illud antepono. Movit illum, credo, quod putaret unum tantum fuiſſe Perſis regem, non plures ſimul. Hoc tamen nihil obſtat, quo minus de pluribus ſibi ſubinde ſuccedentibus Curtius accipiatur. Quin & nihil abſurditatis habuerit interpretari haec de aevo Curtii, ut complura alia hoc capite. Ejus igitur aevo, quamquam unus cum ſuprema auctoritate eſſet, quem ideo *regem regum* vocatum fuiſſe apparet, multi tota Perſide fuerunt reges: latius ſumpto Perſidis vocabulo, ut fecit Euſebius, qui omnes circumvicinas provincias hac appellatione complectitur. In ea igitur numerata ſunt *regna duodeviginti*, tempore Plinii, apud ipſum VI, 25. Et ſane ſub ipſo Dario, quantum aberat ut praefecti ejus reges dicerentur? Ipſe ſupra IV, 14, 22. *Duces veſtros regum inſtar.* De potentia Beſſi & Nabarzanis mox V, 10, 3. mira narrantur. FREINSHEM.

di sunt: Babylonii maxime in vinum, & quae ebrietatem sequuntur, effusi sunt. Feminarum, convivia ineuntium, in principio modestus est habitus; [1] dein summa [2] quaeque amicula exuunt, paullatimque pudorem [3] profanant: ad ultimum ([4] honos auribus [5] sit) [6] ima corporum velamenta [7] projiciunt. nec meretricum hoc dedecus est, sed matronarum [8] virginumque, apud quas comitas habetur vulgati corporis vilitas. Inter haec flagitia exercitus ille domitor Asiae per XXXIV. dies saginatus, ad ea quae sequebantur discrimina haud dubie debilior futurus fuit, si hostem habuisset. Ceterum, quo minus damnum [9] sentiret, idemtidem incremento [10] novabatur. Namque Amyntas [11] Andromenis ab Antipatro Macedonum

38 39 40

VARIANTES LECTIONES.

1 Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *deinde* Bong. *inde*. 2 Voss. 2. *quoque*. 3 Voss. 2. *profanat*. 4 Fl. Leid. Voss. 1. B. 1. 2. *onus* D. *onus* sed in Marg. *honos* Ald. Bas. Col. Mer. *opus* (*honos*) 5 Leid. Voss. 2. Col. Frob. Mer. Ald. *habitus sit* Fl. Voss. 1. omittunt *sit*. 6 Fl. Leid. Pal. 1. D. *una*. 7 Bong. Leid. Voss. 1. *proiciunt*. 8 Vulgo *virorumque apud quos* Bong. *virorumque apud hos quos*. 9 Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. Bas. Col. Mer. Frob. Ald. *sentirent*. 10 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *renovabatur* Ald. Col. Frob. Mer. Bas. *novabantur*. 11 Bong. Voss. 1. *Andromeni* Fl. Leid. Pal. 1. D. Bas. *Andromoeni* Voss. 2. *Andromonis* Mer. Col. *Andromoni*.

HEM. Reges sunt duces regum instar, ut l. IV. c. 14, 22. vocaverat, aut de multis, sed sibi succedentibus regibus intelligendus Curtius. CELLAR.

Quaeque amicula exuunt] Forte, *cuique amicula exuuntur*. HEINSIUS.

Pudorem profanant] Contra morem hunc detestandum multa graviter & erudite dixit Philippus Camerarius subcisiv. 1, 34.

Honos auribus sit] Omnes editi *honos auribus habitus sit*, sed sibi habeant suum *habitus*, inutilia illa terrae pondera. MODIUS.

Matronarum virorumque] Turpissimum mendum in his verbis nemini animadversum, cum Modius & Acidalius minima quaeque excussisse glorientur. Adeo blenni fuerunt correctores, ut non viderint de feminis solis loqui hoc loco auctorem, neque vero viris convenire vulgatorum corporum vilitatem. Quin extra controversiam scripsisse Curtium: *matronarum virginumque*. Praecipue cum modo de matronis & puellis idem dixerit. BARTHIUS. l. LII. Adv. c. 16. *Virginumque*. Nihil video obstare in re manifesta, quin recipiam emendationem indubitatam Cl. Barthii, quam proposuit Adversar. LII, 16. cum antea legeretur, *virorumque, apud quos &c.* Et ne quem moveat, *virginum* eum morem esse non posse, quin statim indignae sint hac appellatione; notandum est, id verbi non semper integritatem adspicere, sed notare tantum *aetatem & sexum*, ut observat Servius ad Virg. Aen. 1, 497. puellas innuptas, ut nostras *Jungfrawen*, & Gallorum *filles*. adeo ut Justinus 1, 3, 2. appellet *virgines*, quas modo *scorta* vocaverat. Quin apud Virgil. Eclog. 6, 47. *Virgo* appellatur Pasiphaë, quamvis nupta esset, & jam liberos enixa. quomodo & *puellae* vocem non raro reperiri, alio loco notavimus. FREINSH. *Virginumque*, sic recte emendavit Barthius l. LII. c. 16. Advers. quum antea *virorumque* legeretur. Virgines autem hic innuptae sunt, quamvis non integrae, quomodo etiam Justinus l. 1, 3, 2. promiscue *virgines* & *scorta* dixit, inter quas Sardanapalus vitam agebat. CELLAR. Barthius, *Virginumque*. forte *uxorumque*. HEINSIUS.

Comitas habetur vulgati corporis vilitas] Quaedam editiones habent *utilitas* male. Lactantius l. 1. c. 20. forte ad imitationem Curtii. *fuit enim Faustuli uxor, & propter vulgati corporis vilitatem lupa inter pastores, id est meretrix nuncupata*. Videtur & huc respexisse Minutius Felix Octavio, ubi sic inter alia; *Ita enim impudicitiae eorum forsitan sacra sint, apud quos sexus omnis membris omnibus prostat, apud quos tota impudicitia vocatur urbanitas*. LOCCENIUS.

XXXIV dies] Emenda partim ex hoc loco, partim ex V. C. meo Justinum l. XI. ubi ait: *domatis refectisque militibus*, 33. *continuis diebus praedam cognoscit*. & scribe: 34. *continuis diebus*. MODIUS.

Debilior futurus] Ut Hannibalis exercitus Campaniae fomentis enervatus fuit. lege Senecae epist. 51. CELLAR.

Sentiret] Lugdunenses, & reliqui excusi, *Ceterum quo minus damnum sentirent, identidem incremento novabantur*. Alia inepte, quiddam etiam barbare. MODIUS.

Namque Amyntas Andromenis ab Antipatro, &c.] Et MSS. Dan. ac Pal. & veteres quaedam editiones volunt, *Andromeni*. Vidi antiquissimam editionem, sine temporis, loci, aut typographi designatione, sine supplementis vulgaribus, in qua erat: *Andromoni*. Ipsum nomen est *Andromenes*, ut *Eumenes*, *Anaximenes*. A talibus ejusmodi genitivos formasse veteres notissimum est. Neque ex Terentio *Chremi*, *Archonidi*, ex Virgilio *Achilli*, *Ulyssi*, *Oranti*, tantopere memorabo, quam ex ipso Cicerone, *Themistocli*, *Socrati*, *Aristoteli*, *Theophani*,

41 num peditum [1] ſex millia [2] adduxit: D. praeterea ejuſdem generis equites. Cum his [3] DC. Thracas, [4] adjunctis [5] peditibus ſuae gentis [6] III. millibus & D. [7] & ex Peloponneſo mercenarius miles [8] ad IV. millia [9] advenerat, cum [10] CCCLXXX. [11] equi-
42 tibus. Idem Amyntas adduxerat L. principum Macedoniae liberos adultos ad cuſtodiam corporis. quippe inter epulas [12] hi ſunt [13] regis miniſtri: iidemque equos [14] ineunti proelium admovent, [15] venantemque comitantur; & [16] vigiliarum vices ante [17] cubiculi fores ſervant: magnorumque praefectorum & ducum haec in-
43 crementa ſunt & rudimenta. Igitur [18] arci Babyloniae, rex [19] Agathone praeſidere juſſo, cum [20] DCC. Macedonum, trecentiſque mercede conductis; praetores, qui re-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 1. 2. B. *VI.* 2 Ald. Baſ. Mer. Col. *abduxit.* 3 F. *ſex millia Trachas* P. *ſexcenta millia trachtas* B. 1. 2. *VI trachas.* 4 Elz. *adjunxit.* 5 Voſſ. 2. omittit *peditibus.* 6 Pal. *mille quingentis* D. *III dctis* Voſſ. 1. *III Dtis.* 7 Mer. *ex* Fl. Bong. *ex Peloponenſo* Voſſ. 2. *ex Peloponeſſo.* 8 Col. & Frob. omittit *ad.* 9 Fl. Baſ. Ald. Elz. Col. Frob. Mer. *advenerant* Voſſ. 2. *venerat.* 10 Pal. 1. *centum LXXX* Voſſ. 2. *LXXX.* 11 Ald. Baſ. Col. Mer. *militibus.* 12 Pal. 1. *hi duo.* 13 Ald. Baſ. Col. Mer. Frob. omittunt *regis.* 14 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. *ineuntibus.* 15 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Pal. 1. D. *venanteſque.* 16 Pal. 1. D. *vigilias vigiles.* 17 Pal. 1. *cubili.* 18 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *rex arci Babylone.* 19 Pal. 1. *Agancem praeſidem eſſe* Fl. D. *Agathone praeſide eſſe* Bong. *Agatone* Voſſ. 2. *Agatione praeſidem eſſe* P. F. *praeſide eſſe* B. 2. *praeſide ejus.* 20 Mer. *CCC.*

phani, *Ariobarzani*, ex Salluſtio & Tacito *Perſi*, omnia eodem gignendi caſu. Sic Juſtinus 1, 7. *nullus fortunae Candauli comparandus.* Pro *Candaulis.* quod non adſecutus eſt vir doctus, qui corrigit, *fortuna.* GRONOVIUS.

D] Infra l. VII. c. 1, 40. leges DC. praeterimus hujus loci ſcripturam propter auctoritatem Diodori l. XVII. c. 65. FREINSH.

Ejuſdem generis] Videtur illud dicere, gentilium & cognatorum turmas etiam in exercitu Macedonico Alexandri fuiſſe. Niſi verius & ſimplicius *ejuſdem generis* dici exiſtimemus, ejuſdem generis Macedonici equites, ut fruſtra de illius loci ſententia aliter ſenſerit vir doctus apud Vegetium II, 2. Haec Colerus ad Taciti Germ. 7, 3. Recte. Genus enim hic non familiam, aut cognationem ſonat, ſed totam gentem complectitur. Sic apud Salluſt. Cat. 39, 4. *Lentulus ſollicitabat &c. neque ſolum cives, ſed cujuſquemodi genus hominum, quod modo bello uſui foret.* Quo exemplo firmiſſime ſtabilitur mea conjectura in Hirt. de bel. Afr. cap. 19. pro his verbis: *legiones conſcriptae ex cujuſquemodi generis amplius* XII. *millibus.* legendum: *leg. conſcr. ex cujuſquemodi generis militibus*, *amplius* XII.. Video tamen non hunc Curtii locum in animo fuiſſe Stewechio, quem Colerus arguit: ſed alium infra v, 2, 6. FREINSH.

Cuſtodiam corporis] Haud tamen hi miſcendi cum aliis Somatophylacibus, Ptolemaeo, Leonnato &c. Hi enim jampridem ex illo puerorum cenſu exempti, poſt magnarum rerum experimenta, in virtutis praemium inter majorum gentium Somatophylacas, ſive corporis cuſtodes, ut Curtius vocat, cooptati ſunt. Clariſſimum id, nam alia ſciens praetereo; ex Ariſtobulo apud Arrian. VI, 5, 9. ubi tradit: Alexandrum *Peuceſtam in corporis ſui cuſtodem adſcripſiſſe*, *quem quidem jam Perſidis ſatrapam conſtituere decreverat*, *ſed antequam illi ſatrapatum deferret*, *ne hoc quidem honore fideique teſtimonio carere eum voluit*, *ob eximiam ejus operam apud Mallos praeſtitam. Fuiſſe autem illi tum temporis ſeptem corporis cuſtodes*, *Leonnatum Antei*, *Hephaeſtionem Amyntoris*, *Lyſimachum Agathoclis*, *Ariſtonum Piſaei filium: hos Pellaeos. Perdiccam Orontis ex Oreſtide*, *Ptolemaeum Lagi*, & *Pythonem Crateae F. Eordenſes. Octavum vero iis acceſſiſſe Peuceſtam*, *qui Alexandrum ſcuto ſuo protexerat.* Ubi vides in hac claſſe neminem fuiſſe praeter ſummos amicorum. Illa autem numeroſior corporis cuſtodia, ut functionis plus habebat, ita longiſſime infra hanc dignitatem erat, immo hujus aliarumque ſimilium *ſeminarium*, ut vocatur hic, & infra VIII, 6, 2. FREINSH.

Hi regis miniſtri] Forte, *hi regi miniſtri.* HEINSIUS.

Praeſidere] Ex variantibus MSS. lege, *praeſidio eſſe.* IDEM.

Praetores] Στρατηγοὺς, ut vocat Diod. XVII, 64. qui nimirum praeeſſent militibus: ut Mazaeus Satrapa provincialibus. Sic poſtea ſub Impp. Rom. quaedam provinciae ſimul praeſidem, atque ducem habuere. Aliud igitur eſt hoc loco *Praetor*, aliud *Satrapa.* Aliud etiam Φρούραρχος, quem male cum Στρατηγῷ confundit Interpres Arriani III, 3, 20. Ubi refert ſimiliter ordinatas Suſis res: *Abulite homine Perſa Satrapa Suſianis relicto*, *Mazaroque uno ex ſociis praefecto praeſidii arcis & Archelao Theodori F. conſtituto.* debuerat: *Maz. uno ex ſoc. praef. praeſidii arcis & Arch. Th. F. praetore conſtituto.* Iſti praeſidiorum praefecti à praetoribus haud aliter differebant, quam in Galliis hodie arcium atque oppidorum à Rege conſtituti praefecti, à ducibus toti provinciae praepoſitis. FREINSH. Ex Diod. l. XVII. c. 64. deſumta ſunt, qui hos στρατηγοὺς vocat, *militiae praefectos*, & imperium regio-

regioni Babyloniae [1] & civitati praeeſſent, [2] Menetem & [3] Apollodorum [4] reliquit. [5] His duo millia peditum dat cum mille talentis: utrique praeceptum, *ut in ſupplementum milites legerent.* [6] Mazaeum transfugam [7] Satrapea [8] Babyloniae donat; [9] Bagophanem, qui arcem tradiderat, [10] ſe ſequi juſſit: Armenia [11] Mithreni Sardium proditori data eſt. [12] Ex pecunia deinde [13] Babyloniae [14] Macedonibus equitibus [15] ſexceni [16] denarii tributi; peregrinus eques [17] quingenos [18] accepit: [19] Ducenis pe-

44

45

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 2. *ac Ciliciae* Voſſ. 1. Pal. 1. Ald. D. Baſ. Mer. Col. *& Ciliciae.* 2 Voſſ. 2. Fl. Leid. D. Bong. *Manetam* Pal. 1. *Meneatam* & vulgo *Menetam.* 3 Fl. Voſſ. 1. *Apollodoro* Leid. *Apollodora.* 4 Leid. Voſſ. 1. Bong. *relinquit.* 5 Leid. *II militum his cum mille talentis dat* Voſſ. 1. *his II militum cum talentis dat* Voſſ. 2. *duo millia pedum cum mille talentis dat* Ald. Col. Baſ. Mer. Frob. *his d. m. peditum dat cum m. t.* Pal. 1. *duo ſimiliter & cum mille talent. dat* D. *II ſimiliter cum ∞ talentis. dat utrique ubi tunc frui ſi militum* P. F. *duo millia ſimiliter cum ducentis talentis. dat utrique* B. 1. *II his militum cum XC talentis data facio ſi ∞* B. 2. *II is militum cum talentis dat.* 6 Mer. Col. *Mazeum.* 7 Fl. *Satrapae* Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *Satrape* F. *Satrapam.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. F. *Babylone.* 9 Voſſ. 2. *Bacoph.* Frob. *Bagiſtanem.* 10 Vulgo omittunt *ſe.* 11 Pal. 1. *Miterni* Ald. Baſ. Col. Mer. *Mythreni.* 12 Voſſ. 2. Pal. 1. omittunt *ex.* 13 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *Babyloniae tradita.* 14 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. *Macedonum* Pal. 1. *Macedonis.* 15 Fl. Leid. D. *Seſceni* Mer. *ſexcenti.* 16 D. *donum* Pal. 1. *donarii.* 17 P. *quingentos.* 18 Voſſ. 2. *accipit.* 19 Fl. Leid. Voſſ. 1. B. Amſt. *duceni.*

gionis tribuit μέχρι Κιλικίας, *uſque ad Ciliciam.* Satrapiam autem à militari imperio ſejunctam donavit rex Mazaeo transfugae, ut mox traditur. n. 44. CELLAR.

Et civitati] Membranae omnes, *ac Ciliciae*, verum nihil audio, neque enim Ciliciae praeeſſe juſſi ſunt, quos nominavit Curtius, ſed regioni Babyloniae uſque ad Ciliciam, teſte Diodoro, cujus ſunt quae ſequuntur de Alexandro. Ἀπολλόδωρον δὲ τὸν Ἀμφιπολίτην καὶ Μένητα τὸν Πελλαῖον ἀπέδειξε στρατηγοὺς τῆς τε Βαβυλῶνος καὶ τῶν σατραπειῶν μέχρι Κιλικίας. MODIUS. *Et civitati.* Nihil abſoni habet haec *lectio*, ſed neſcio quomodo praeplacet alia: *& Ciliciae*, ſive, ut ex Diod. XVII, 64. Bongarſius emendabat, *ad Ciliciam.* Quid ſi ſic legas? *qui regionib. à Babylonia ad Ciliciam praeeſſent.* Ex qua abbreviatione uſitatiſſima perfacile naſci potuit illud, *regioni Babyloniae.* Sic enim ſane Diod. *Apollodoro Amphipolitae, & Meneti Pellaeo Babylonis & Satrapiarum ad Ciliciam uſque adminiſtrationem* (evidentius, *tutelam*) *commiſit.* Nec leve argumentum eſt, quod, tradente Arriano III, 4, 13. Alexander Theſſalis equitibus domum remiſſis, *Meneti per literas mandat, ut quum ad mare pervenerint, navibus in Euboeam transvehendos curet.* Quae quidem res proprie ad Ciliciam ſpectat, ad Babyloniam neutiquam. Legimus quidem ſupra IV, 5, 9. *Ciliciam Socrati traditam:* & apud Arrian. II, 3, 2. *Balacrum Nicanoris F. Ciliciae Satrapam:* ſed interim multa potuerunt mutari. Potuit & ille Satrapa Ciliciae manere, ſicut alias quoque regiones proprios habuiſſe Satrapas conſentaneum eſt; illi autem duo majus adhuc quoquo adiſſent, in illo tractu imperium habuiſſe. ut Germanicus apud Tacit. II, 43, 2. Sed omnem omnino dubitationem praecidit Arrian. III, 3, 20. ubi diſertis verbis ὕπαρχον ſive *praetorem Syriae, Phoeniciae, & Ciliciae* vocat Menetem. Atque hanc diſpoſitionem etiam ſucceſſores ejus ſervaſſe apparet. Nam Maccab. II, 8, 8. legitur *Ptolemaeus dux Coeleſyriae, & Phoenicis.* & II, 3, 5. *Apollonius.* qui locus in Epitome temporum, ſubjuncta Euſebio, ſic citatur: Καὶ ἐλθὼν πρὸς Ἀπολλώνιον τὸν Συρίας, καὶ Φοινίκης, καὶ Κιλικίας στρατηγὸν ὑπισχνεῖται χρήματα· καὶ τὰ λοιπά. FREINSH.

Menetam & Apollodorum reliquit] Quaſi *Meneta* nomen fuerit, quod fuit *Menes.* ſcribe igitur *Meneta*, vel *Menetem* Latino flexu. non advertit hoc Modius ex illo ipſo Diodori loco, quem adducit ad hunc locum. ACIDALIUS. *Menetem.* Sic ſcribo cum Acidalio à recto *Menes.* Clarum id ex Graecis, qui de hoc homine ſcripſerunt. Porro tunc accidiſſe videri poteſt, quod narrat Plinius IX, 8, 10. de puero in Iaſſo delphino vehi ſolito, quem poſtea *Alex. Magnus Babylone Neptuni ſacerdotio praefecit, amorem illum numinis propitii fuiſſe interpretatus.* Quo tempore inter ſacerdotes Beli fuit Beroſus hiſtoricus, ut ex ipſius fragmento conſtat, quod apud Euſebium legitur. FREINSH.

Armenia Mithreni] Non ſcriptum eſt, quando Armenia ſubjugata fuerit. deditionem puto in ditionem Macedonum veniſſe poſt proelium ad Iſſum. CELLAR.

Ex pecunia deinde] Sic lege haec: *Ex pecunia deinde Babyloniae tradita, Macedonum equitibus ſexcenti denarii tributi, peregrinus eques quingenos accepit: duceni pedeſtrium ſtipendium menſum.* ſic inquam haec lege, non quia mihi ita placet ſane, ſed quia membranae jubent, à quibus recedere ſine juſta cauſſa non licet, ac ne libere quidem debet. MODIUS.

Stipen-

pedestrium [1] stipendium [2] mensum est.

VARIANTES LECTIONES.

1 B. 1. *spendium.* 2 Voss. 2. Pal. 1. *mensium* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Amst. Lugd. Bong. omittunt *est.*

Stipendium] Non autem stipendium id fuit, sed donum, ut ratio, & Diodor. XVII, 64. docent. Accepit igitur hoc loco stipendium Curtius pro voluntaria largitione? an errore & inadvertentia quadam stipendium fecit, quod liberalitas erat? FREINSH.

CAPUT II.

Militibus praemia proponit, ut iis otium excuteret. Susianam urbem ac regum Persiae thesauros recipit, & Sisygambin solatur.

1 His ita compositis, in regionem, quae [1] *Satrapene* vocatur, pervenit. fertilis 2 terra, copia rerum, & omni commeatu abundans. Itaque diutius ibi substitit; ac ne desides otio [2] demitterent [3] animos, judices dedit, praemiaque proposuit

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. *Satrapoene* Frob. *Atrap.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. Bas. Mer. *dimitterent.* 3 Pal. 1. omittit *animos.*

Satrapene vocatur] Lugdunensis *Attrapene*, Glareanus *Sitacene* legunt. mihi, quid horum verum sit, non liquet, nec vacat inquirere, nisi quod Glareani conjecturam Diodorus confirmat. MODIUS. *Satrapene.* Hanc etsi nec apud Marcianum &c. nec quemquam alium legam: & Glareanus omnino *Sitacenem* (quam regionem plerique omnes laudant, & hic Diodor. XVII, 65. pro Satrapene ponit) rescribendum putet: *Satrapenem* tamen apud Polybium & Plutarchum in vita Luculli legi putant, quos *Satrapenes* appellat Plutarchus, cujus locum quem Ortelius laudat, nondum reperi. Polybius lib. V. *Satrapeios* à Satrapene haud dubie. Et Mediae regio, cujus cultores pro Tigrane contra Lucullum propugnarunt. Eadem regio *Sitacene*, recentioribus dicitur *Apolloniatis*, ut docet Strabo. de Satrapene nihil: nisi dicas legendum *Sagapenem*, de qua Strabo lib. XVI. & est in illa vicinia. Certe quae de copia rerum & abundanti commeatu affirmantur à Curtio in Satrapene, eadem de Sitacene Siculus narrat. Interpres Polybii vocem Σατραπείους vertit *Atropazios*, quorum regio est *Atropatene* etiam Plinio VI, 13, 17. Sed hi proximi sunt populis, qui ad Pontum Euxinum colunt, pars Medorum, nihilque huc faciunt. Vel ergo iidem fuere Satrapeni & Sitaceni, vel Curtiana vertenda. RADERUS. Ego puto Diodori auctoritatem hac in re merito magni fieri à Glareano. Apud Plut. Lucullo cap. 66. pro Σατραπηνοῖς legend. Ἀτροπατηνοῖς ostendo in Commentario Critico ad Supplem. Livii. FREINSH. Ignota regio, ideoque scriptura suspecta. Diodor. l. XVII. c. 65. postquam Babylone movit regem venisse ait, εἰς τὴν Σιτακηνὴν ἐπαρχίαν, *in Sitacenam provinciam*, quam procul dubio etiam Curtius hoc loco scripserat. Nam quod Strabo tradit l. XVI. τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος εἰς Σοῦσα βαδίζουσι διὰ τῆς Σιτακηνῆς ἡ ὁδὸς ἅπασα, *e Babylone Susa euntibus, totum iter per Sitacenen est*, sunt, qui leniori mutatione *Sagapene* substituunt, cujus Strabo quoque c. l. mentionem facit. Verum, quia obscura est, & ut idem dixit δυναστεία μικρά, *parva praefectura*, malo Diodorum sequi, qui eadem de Sitacene praedicat, quae Curtius de fertilitate hujus regionis, & copia rerum tradidit. CELLAR.

Demitterent] Sive potius *remitterent.* ACIDALIUS. *Demitterent. Dimitteret* Freinshemius, melius Acidalius *remitterent.* HEINSIUS. Putabam typothetarum vitio contigisse, ut Freinshemii editionibus irrepsisset *dimitteret*, sed ex indice didici non plane inconsulto esse factum, nam *dimitteret* ad Alexandrum refert, & explicat *pateretur, sineret.* & quamvis etiam Cellarius servet, & praecedens Blancardi editio, nos tamen *demitterent* reposuimus, ut ante fuerat, quum & illud probet idem in indice Freinshemius.

Praemiaque proposuit] Multa Agesilai videtur instituta aemulatus hic Alexander. Inter quae & istud. Nam & illum Xenophon in Oratione de laudibus ipsius post initium tradit, *proposuisse turmis equestribus praemia, quaecumque ex iis equitandi artem optime teneret: itidemque pedestribus quaecumque corporibus esset egregie exercitatis.* Idem auctor de utroque Cyro tradit, eos praemiis propositis suos excitasse. Xenophonti consentit etiam Corn. Nepos in Ages. 3, 2. FREINSH. *Praemia proposuit.* Exemplum egregium habet Livius l. XXXVI. extr. de Scipione. Sueton. in Ner. c. 7. Galba. c. 6. Plin. Panegyr. c. 13. Capitolin. in Maximin. c. 6. CELLAR.

No-

ſuit de virtute militari certantibus. [1] Novem, qui fortiſſimi judicati eſſent, ſingulis militum millibus praefuturi erant, *Chiliarchas* [2] vocabant; [3] tum primum in hunc numerum copiis diſtributis: namque antea [4] quingenariae cohortes [5] erant; nec fortitudinis praemia [6] geſſerant. Ingens militum turba convenerat, egregio interfutura certamini, teſtis eadem [7] cujuſque factorum, & de judicibus latura ſententiam. quippe [8] verone, an falſo honos cuique haberetur, ignorari non poterat. Primus omnium virtutis cauſſa donatus eſt [9] Adarchias ſenior, qui [10] omiſſum apud [11] Halicarnaſon à junioribus proelium unus maxime accenderat. proximus ei [12] Antigenes [13] viſus eſt: tertium locum Philotas [14] Angeus obtinuit: quartus Amyntae datus [15] eſt: poſt hos Antigonus, & [16] ab eo Lynceſtes Amyntas fuit: ſeptimum locum [17] Theodotus: * ultimum obtinuit Hellanicus. In diſciplina quoque

(Margin: 3, 4, 5, 6)

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgatae editt. pleraeque *octo*. 2 Alii *vocabat*. 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *tunc*. 4 Pal. 1. & alii *quinquagenariae*. 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *fuerant*. 6 Sic MSS. o. 7 Pal. 1. *cuique*. 8 Col. Mer. *vero*. 9 B. 1. *Adarrihias* Fl. Leid. Voſſ. 1. B. 2. *Adarribias* P. F. D. *Adarrihas* Pal. 1. *Athareas* Voſſ. 2. *Aras*. 10 Mer. *omiſſis*. 11 Sic MSS. vulgo *Halicarnaſſon* Baſ. Lugd. Mer. Col. Frob. *Alicarnaſſon*. 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Bong. *Antigenis* Voſſ. 2. Pal. 1. Ald. Mer. Baſ. Frob. Col. *Antigonus*. 13 Pal. 1. omittit *viſus eſt* Ald. *juſſus eſt*. 14 D. Elz. *Augeus* Ald. *Angetheus* Fl. Leid. Voſſ. 2. *Angheus* Lugd. *Augaeus* Mer. *Angelus*. 15 Fl. Leid. Voſſ. 1. omittunt *eſt*. 16 Mer. *Ablynceſtes*. 17 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *Theodetus* Ald. poſt hoc nomen ſignum defectus collocavit.

Novem] Sic retinui cum veteribus, & nota lacunae, quam expreſſit Aldus mox num. 5. Nihil vidi quod perſuaderet rectius facere, qui *octo* hic repoſuerunt. FREINSH.

Quingenariae cohortes] *Quinquagenariae cohortes* vulgo, ſed hoc falſiſſimum. MODIUS. *Quingenariae*. Alii male *quinquagenariae*. Nimia enim & inſolens fuiſſet haec mutatio à quinquagenis ad mille-nos, & numerus ille cohortis nomine vix dignus. reponendum igitur olim videbam, *quingenariae*, hoc eſt, 500. aut circiter militum, quales & Romanis fuerunt, teſte Vegetio II, 6. Et nunc quia aliquas editiones ſic habere, huncque locum à Lipſio, aliiſque Viris doctis, citari videam, merito recepi. FREINSH.

Fortitudinis praemia geſſerant] Verbum jure mihi ſuſpectum. Quid enim? an cohortibus ipſis praemia dabantur? & ſi dabantur forte, quaenam? non haec certe de quibus hic ſermo. non ipſae Chiliarchae conſtituebantur (quo quid cogites abſurdius?) ſed ipſis. Ita praemia non illis, ſed illae praemia dabantur ſuis praefectis. Ipſae inquam praemia erant: &, qui eis praeficiebantur, viri fortes ac ſtrenui, in virtutis ſuae mercedem accipiebant hanc praefecturam. hanc ſententiam una minima literula impedit, quae ſimiles ſaepe alibi turbas dedit. ſcribe *ceſſerant*, & rem factam habes. *g*. in *c*. mutato: quarum literarum alterna viciſſitudine nihil in omnibus libris frequentius. Jam recte, & id perfacile capies, cohortes praefectis ſuis, tamquam praemia fortitudinis ceſſiſſe. Teneo hoc, & verum ſcio: tamen aliquis conjectare etiam poſſit, *praefecti* vocem deſiderari, ut in eumdem ſenſum ita reſcribatur: *nec praefecti fortitudinis praemia geſſerant*. Quod ego non admitto: prius, ut dixi, teneo, multis cauſſis, quae intelligenti lectori per ſe obviae. ACIDALIUS. *Praemia geſſerant*. Lego *ceſſerant*: quoniam adſignificat, Chiliarchias iſtas dari ex virtute coeptas, antea non factum. Lipſius de Mil. Rom. II, 9. Quam emendationem & Acidalius ſibi vindicat. FREINSH. Jam pridem Freinshemius poſt Lipſium viderat legendum *ceſſerant*, non *geſſerant*. Verum *praemia*, quod retinuerat, non dubitavi quin mutandum eſſet in *praemio*. Uſitata enim apud Curtium haec locutio. ut l. VI. c. 3. *quidquid ceſſiſſet alienae gloriae*. l. VII. *cetera armentorum pabulo cedunt*. TELLIER. Lipſius Mil. Rom. l. II. D. 9. primus ſcripſit *ceſſerant*, & Tellierius *praemio* tertio caſu, pro *praemia*. ſententia enim haec ſubeſt: *Chiliarchis iſtas dari ex virtute coeptas, antea non factum*, interprete Lipſio. CELLAR.

Adarchias] Hunc Curtius VIII, 1, 36. *Athariam* vocat. quare vide an hic etiam ita legendum ſit. POPMA. De pugna à ſenioribus inſtaurata vide Diodor. XVII, 27. Puto hominis hujus mentionem etiam haberi infra VII, 1, 5. ubi *Apharias* legitur. Vide Var. Lect. Denique eumdem eſſe, quem Plutarch. de fort. Alex. *Tarriam* appellat; & Diodor. XIX, 36. *Atharriam*. FREINSH.

Apud Halicarnaſon] Diodor. l. XVII. c. 27. cetera nomen Adarchiae corruptum. l. VIII. c. 1, 36. *Atharias* dicitur, forſan Acharias eſt l. VII. c. 1, 5. CELLAR.

Antigonis] Scribe *Antigenes*, & Glareani nugas mitte. MODIUS.

Philotas Anghaeus] Scribe rurſus *Philotas Augaeus*, quomodo veteres libri habent. MODIUS.

que militaris rei [1] pleraque à majoribus [2] tradita utiliter mutavit. Nam quum ante equites in ſuam quiſque gentem [3] deſcriberentur [4] ſeorſum à ceteris; [5] exempto nationum diſcrimine, [6] praefectis, non [7] utique ſuarum gentium, ſed [8] de-
7 lectis, adtribuit. [9] Tuba, quum caſtra movere vellet, ſignum dabat, cujus ſonus plerumque, tumultuantium fremitu [10] exoriente, haud ſatis exaudiebatur: ergo perticam, quae undique conſpici poſſet, ſupra practorium ſtatuit, ex qua ſignum

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 2. Bong. *à maj. pler.* 2 Mod. Lugd. Frob. Amſt. *ſumta utiliter* Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Col. Baſ. Ald. Mer. *ſumma utilitate* ſed Aldi codices nonnulli habent *tradita.* 3 B. 2. Fl. Leid. Voſſ. 1. *diſcriberentur.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Mer. *ſeorſus.* 5 P. *exemplo* Voſſ. 2. Mer. *excepto.* 6 Sic MSS. vulgo *praefectos.* 7 Pal. 1. *utrique.* 8 Sic MSS. vulgo *delectos* Pal. 1. Voſſ. 2. Mer. *electis* Frob. *electos.* 9 D. *tubae* Voſſ. 2. *Turba* ſed inducto *r.* 10 Amſt. *oriente* Col. *ex oriente.*

Ultimum obtinuit] Deficit octavus, propterea n. 3. octo pro novem legunt Bruno, Tellierius, alii, ut hiatum ſuppleant. Contra Aldus & Eraſmus *novem*, quos ſequitur Freinshemius, qui etiam cum Aldo * notula lacunam n. 5. ſignavit. CELLAR.

Sumta utiliter] Membranae *ſumma utilitate.* nihil periculi eſt hoc, an illud ſequare. MODIUS.

Equites] De equitibus diſertius Arrianus III, 3, 21. Κατέστησε δὲ καὶ λόχους δύο ἐν ἑκάστῃ ἴλῃ, οὐ πρόσθεν ὄντας λόχους ἱππικούς. *Inſtituit autem in ſingulis turmis decurias duas, cum ante nullae eſſent decuriae.* Haec ita ut verba Arriani ſonant interpretatus ſum, ut mirer quamobrem Facius & Vulcanius vocem λόχους alter *decuriones*, alter *tribunos* verterit, cum λόχος nec decurionem, nec tribunum ſignificet, ſed vere & proprie decuriam, ut Aelianus in Tacticis cap. 4. diſerte docet. Alter eorumdem error, quod confundunt λόχους καὶ ἴλας, cum λόχος proprie tantum *decuriam*, ἴλη *turmam* ſonet. Proprie loquendum erat hic, cum Arrianus dicat ab Alexandro ſingulas ἴλας, ſeu turmas, εἰς δύο λόχους, in duas decurias diviſas eſſe. Sequitur in Arriano: Καὶ λοχαγοὺς ἐπέστησε τοὺς κατ' ἀρετὴν προκριθέντας ἐκ τῶν ἑταίρων. Vulcanius interpretatus: *Ad hoc munus ex ſociis eos, qui virtute bellica praeſtitiſſent, elegit.* non proprie. melius Facius: *Quarum ductores delegit ex amicorum numero lectis, qui maxime virtute praeſtarent.* Verius tamen transtuliſſet etiam Facius, ſi λοχαγοὺς, *decuriones* proprie dixiſſet. quamvis λοχαγοὶ ductores ſint, nomen *Ductoris* generale eſt, & vocem λοχαγοὺς non exprimit, qui ſunt proprie decuriones, ſicut λόχος eſt decuria. RADERUS. Raderum verborum nimium tenacem in ipſa re offendiſſe deprehendo. Dum enim λόχους & λοχαγοὺς praeciſe *decurias, & decuriones* vult reddi, non animadvertit ſe turmas, ſeu potius *alam*, quod eſt ἴλη, viginti hominum conſtituere, quam ſcimus longe fuiſſe plurium. nec certe valde honoraſſet amicos Alexander, ſi quemque eorum decem equitibus praepoſuiſſet. Scio quidem aliquando λόχον denotare decuriam, ubi nimirum res coincidit. ſed non ſemper. Fruſtra ſumus, ſi Graecis nominibus aequipollentia apud Romanos quaerimus: cum ipſae res variaverint. Sufficit, ut quam poteſt proxime accedentes, ἴλην *alam* vertamus, λόχους *turmas: Inſtituit in ſingulis alis turmas duas, cum ante nullae eſſent turmae.* FREINSH.

Delectos] *Electos* vulgo, malo quod expreſſi. MODIUS. *Nam cum ante equites in ſuam quiſque gentem deſcriberentur, ſeorſum à ceteris exemto nationum diſcrimine, praefectos non utique ſuarum gentium, ſed delectos attribuit.* Pugnam in ſententia diſtinctiuncula facit, quam alio remove, ut illam tollas: *Nam cum ante equites in ſuam quiſque gentem deſcriberentur ſeorſum à ceteris; exemto nationum diſcrimine, praefectos* &c. Etiam hoc, ut video, in vulgatis libris diligentius obſervatum. ACIDALIUS. *Delectis.* Sic feci, cum bene huc inclinarent alii codd. & praeſertim MSS. qui iidem paullo ſupra *praefectis* maluerunt. FREINSH.

Perticam] De ſignis pugnae Lipſius de Mil. R. IV, 12. ubi hunc Curtii locum adducit. *Nec*, inquit, *huic rei aliud legi, niſi ſi forte in Curtio de Alexandro, qui cum tubae ſonus haud pariter ab omnibus exaudiretur, cum caſtra movenda eſſent*, Perticam quae undique conſpici poſſet, ſupra praetorium ſtatuit, ex qua ſignum eminebat pariter omnibus conſpicuum. *Sed id quale fuerit*, inquit Lipſius, *non dicit.* Imo dicit, & ſtatim ſequenti verſu; *Obſervabatur ignis noctu, fumus interdiu.* Hoc erat ergo ſignum profectionis: quemadmodum Iſraëlitis caſtra moventibus per diem nubes, per noctem ignis praecedebat, ſigna à DEO adſignata, & numquam à caſtris recedentia. *Igitur die qua erectum eſt tabernaculum, operuit illud nubes; à veſpere autem ſuper tentorium erat quaſi ſpecies ignis uſque mane.* Num. 10, 15. De ſignis aliorum gentium, & Romanorum, Lipſius ubertim. RADERUS. Haec igitur pertica eum in modum comparata fuerit, quo in pleriſque civitatibus paſſim prominent, quibus in extremitatibus adnexae ſunt lucernae, ſuſcipiendis funibus pice & ſulphure in alimentum clarioris flammae ſubactis: ut, in incendio vel tumultu nocturno vicatim ſuccenſi, lucem praebeant ultro citroque diſcurrentibus. Hodie tormenta diſploſa in quocumque fremitu ſatis exaudiuntur. FREINSH.

gnum eminebat [1] pariter omnibus conſpicuum: [2] obſervabatur ignis noctu, fumus interdiu. Jamque [3] Suſa adituro [4] Abulites, regionis ejus praefectus, ſive 8 Darii juſſu, ut Alexandrum [5] praeda retineret; ſive [6] ſponte, filium obviam miſit, *traditurum ſe urbem* promittens. Benigne juvenem excepit rex, & [7] eo du- 9 ce ad [8] Choaſpen amnem pervenit, [9] delicatam, ut fama eſt, [10] vehentem aquam.

VARIANTES LECTIONES.

1 P. omittit *pariter*. 2 Fl. Leid. omitt. *obſervabatur* Voſſ. 1. 2. D. Bong. *obſervatur*. 3 Fl. Voſſ. 1. *Suſa & Leid.* *Suſas &* Voſſ. 2. Pal. 1. Ald. Mer. Baſ. Col. Frob. *Suſam* Bong. *Suſam &*. 4 P. *Abulithes*. 5 Pal. 1. omittit *praeda*. 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. Mod. Amſt. Lugd. *ſua ſponte*. 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. Lugd. Amſt. *eodem*. 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *adeo haſpin* D. *ad eo h'aſpin* Ald. Mer. Frob. Col. Elz *ad Hydaſpin* Amſt. Lugd. *ad Hydaſpen* Baſ. *ad Hydaſpem* Voſſ. 2. *ad Idaſpin*. 9 Bong. Fl. Leid. *dedicata* Voſſ. 1. *delicata* Voſſ. 2. *dedicatam*. 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. D. Bong. *vehementem* Mer. B. 2. *vehementer*.

Obſervabatur] Libenter omiſerim hoc verbum; & reliqua aptius cohaereant praecedentibus. FREINSH.

Ignis noctu] Tunc enim latiſſime conſpicitur. Igitur ob evidentem uſum conſenſu receptum hoc ſignum. Vegetius l. III, 5. *Si diviſae ſint copiae, per noctem flammis, per diem fumo ſignificant ſociis, quod aliter non poteſt nuntiari.* Exemplum in Appiano l. I. bell. Civ. de Bovianis à Sylla ſuperatis: *Ille nonnullis praemiſſis, quam primam ex omnibus arcem adſcendere poſſent, jubet occupare: deinde ex fumo rem notam ſibi facere. Prodeunte igitur fumo &c.* Idem de bell. Hiſp. *Interdiu rubro panno haſtae praelongae infixo, noctu vero igne ſignum datum.* Livius l. XXI, 27, 7. *Poſtero die profecti ex loco, prodito fumo ſignificant ſe tranſiſſe, & haud procul abeſſe.* Idem XXXII, 12, 1. *Quum verticem, quem petierant, Romani cepiſſe, ac tenere ſe fumo ſignificarent.* Vide Sigonium ad Livium p. 54. Caeſar de bell. Gall. l. II, 33. *Celeriter, ut ante Caeſar imperaverat, ignibus ſignificatione facta, ex proximis caſtellis eo concurſum eſt.* Idem ibid. l. V, 48. *Fumi incendiorum procul videbantur, quae res omnem dubitationem adventus exercitus expulit.* Thucyd. l. II, 20, 5. *Ab his, qui expugnabantur, levati ſunt ignes Athenas verſus, adventum hoſtium ſignificantes.* & l. III, 4, 13. *Faces, hoſtilis adventus indices, Thebas verſus ſublatae ſunt.* Et Polyb. l. II, 26. *Cognito Conſulis adventu, id enim per nocturnos ignes intelligebatur.* Frontin. l. II, 5, 16. elegans ex hoc more ſtratagema refert: *Arabes, cum eſſet nota conſuetudo eorum, qua de adventu hoſtium interdiu fumo, noctu igne ſignificare inſtituerant, ut ſine intermiſſione ea fierent, praeceperunt: adventantibus autem adverſariis intermitterent; qui cum ceſſantibus luminibus exiſtimarent ignorari adventum ſuum, avidius ingreſſi oppreſſique ſunt.* Eum etiam morem igneorum ſignorum ad Siciliam ſuam venuſte tranſtulit elegantiſſimus Barclajus lib. I. Argen. FREINSH.

Abulites] Haec omnia ex Diodoro XVII, 65. non ſolum expreſſa; ſed propemodum etiam translata. ubi *Abuletes* vocatur. & apud Arrian. III, 4, 11. Hunc tamen poſtea Alex. cum ex Indis reverteretur, & inopia pabuli laboraret, quod non cum commeatu neceſſario occurriſſet, in vincula compegit, uti Plutarchus cap. 118. teſtatur. Arrianus VII, 1, 14. una cum filio occiſum tradit, quod res Suſianorum male adminiſtraſſent. RADERUS. Eo loco & III, 3, 20. apud Arrian. etiam ſcribitur Abulites. Interpreti Zonarae male, *Abulitus*. FREINSH.

Filium] *Oxoathrem*, ut ex Arriano III, 3, 11. conſtat. Hunc Alexander, Plutarcho cap. 118. teſte, poſtea haſta trajecit. Plutarcho *Oxyartes* dicitur. Arriano VII, 1, 14. *Oxathres*. RADERUS.

Choaſpen] Glareanus recte emendat *Choaſpen*, pro *Hydaſpen*. firmat enim emendationem, quod addit Curtius *delicatam vehentem aquam*. Choaſpes enim delicatam habebat aquam, adeo ut ob miram ſuavitatem Perſarum reges illam biberent: indeque Tibullus regiam lympham vocat l. IV. ad Meſſall. *Nec qua vel Nilus vel regia lympha Choaſpis Profluit.* LOCCENIUS. *Hydaſpen?* amnem Indiae? quid hic in Suſide Hydaſpes, mille paraſangis ab hac provincia diſſitus? ſcribe ſine omni dubitatione *Choaſpen*, quod Curtii ſequentia verba docent, *delicatam, ut fama eſt, vehentem aquam.* Quis hoc umquam de Hydaſpe? de Choaſpe vero Herodot. Clio c. 188. Euſtath. ad Periegetam p. 132. Strab. l. XV. Dices, ſi Choaſpes ex Indo aquas vehit, ergo in India natus, Mediam & Suſa tranſiit: quod & de Hydaſpe dici poteſt. Certe Ortelius dubitat, idemne ſit Hydaſpes, & Choaſpes, ſed fruſtra eſt & Ortelius, & auctor lexici Geographici, & Poëtici, qui Hydaſpen per Suſa & Mediam fluere ſcripſerunt. Nam Hydaſpes in India exiſtit, cum Aceſine miſcetur, & uterque Indo, cum quo in Oceanum evolvuntur. ut infra l. VIII. liquebit. RADERUS. *Choaſpen.* Alii male *Hydaſpen.* Ut & Ortelius notavit. quem non intellexit Raderus, cum ſcriberet, eum *dubitare idemne ſit Hydaſpes & Choaſpes. ſed fruſtra eſſe.* numquam enim id Ortelio in mentem venit: ſed hoc, corrigendum eſſe Curtii locum. Idem vitium advertit correxitque in libris Solini cap. 37. Salmaſius ille, in exercit. Plinian. FREINSH. *Choaſpen.* Qui Suſa praeterfluit, & cujus ſola aqua Perſarum reges, etiam peregre profecti, utebantur. Herodot. l. I, 188. CELLAR.

10 aquam. Hic Abulites cum donis regalis opulentiae occurrit. Dromades cameli inter dona erant velocitatis [1] eximiae; XII. Elephanti, à Dario ex India acciti, [2] non jam terror, ut [3] ſperaverant, Macedonum; ſed auxilium: opes victi ad
11 victorem transferente Fortuna. Ut vero urbem intravit, incredibilem ex theſauris ſummam [4] pecuniae [5] egeſſit. [6] L. millia [7] talentum argenti, non ſignati for-
12 ma, ſed [8] rudi pondere. Multi reges tantas opes longa aetate cumulaverant liberis poſteriſque, ut arbitrabantur, quas una hora in externi regis manus intu-
13 lit. Conſedit deinde in regia ſella multo excelſiore, quam pro habitu corporis. Itaque [9] pedes cum imum gradum non contingerent, unus ex [10] regiis pueris men-
14 ſam ſubdidit pedibus. & cum ſpadonem, qui Darii fuerat, ingemiſcentem conſpexiſſet Rex; *cauſſam moeſtitiae* requiſivit. Ille indicat, *Darium veſci in ea ſolitum: ſeque ſacram ejus menſam ad ludibrium* [11] *recidentem ſine lacrimis conſpicere non poſſe.*
15 Subiit ergo regem verecundia violandi hoſpitales Deos. Jamque *ſubduci* jubebat: cum

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *exemiae.* 2 Bong. Voſſ. 1. *jam non.* 3 Sic MSS. D. Pal. 1. Ald. ſed Lugd. Amſt. *ſperaverat* Voſſ. 2. *ſuperaret.* 4 Fl. *pecuniam.* 5 P. *geſſit.* 6 P. *L. milia* Voſſ. 1. Mer. Col. Ald. *L.* 7 Baſ. *talentorum.* 8 P. *re rudi.* 9 Leid. Bong. Voſſ. 1. *cum pedes.* 10 Sic MSS & Bong. ſed Voſſ. 2. Ald. Mer. *regis.* 11 Fl. Voſſ. 1. *reccidentem.*

Delicatam] Bongarſius conjiciebat; *regibus dedicatam*, quo ſenſu retento propius ſcripturam eſſet *regi dicatam.* Scimus enim ex Herodoto I, 188. Strabone lib. XV. Plinio XXXI, 3. Solino cap. 33. & Euſtathio ad Dionyſii verſum 1073. ex eo ſolo reges Perſarum bibere conſueviſſe. Ea tamen ipſa res argumento ſit, non male ſcribi *delicatam*, nec enim aliter eam aquam delecturos fuiſſe credibile eſt. Non praetereundum videtur quod Plutarch. de Exſilio c. 8. de eo Perſarum more dubitabundus loquitur. FREINSH. *Delicatam.* Ideo in deliciis regum habitam, ut ex Herodoto jam notavimus. CELLAR.

Dromades Cameli] Iſidorus Orig. XII, 1. *Dromeda genus eſt Camelorum, minoris quidem ſtaturae, ſed velocioris, unde nomen habet. nam δρόμος Graece curſus velocitas appellatur. Centum & amplius milliaria uno die pergere ſolet.* Meminere illorum & Livius lib. XXXVII. & Diodor. l. III, 45. uterque forma eadem, qua Curtius in ES pluraliter exeunte, non quam Iſidorus ex ſui conſuetudine ſaeculi expreſſit. CELLAR.

Ad victorem] Editi *ad victoriam.* non bene. ſed puſilla haec. MODIUS.

L millia] Totidem Arrianus l. III, 3, 18. At Juſtin. XI, 14, 9. Diodor. XVII, 66. & Plutarch. c. 66. *XL millia* habent. Bernegg. in Juſtinum, L. millia talentum efficiunt tricies millies centena millia Philippaeorum (immo tricies millies mille Philippaeos) hoc eſt, ut vulgo loquuntur, triginta milliones. RADERUS.

Conſedit in ſella regia] Philoſtr. l. II. Imag. refert in aurea ſella ſediſſe Perſarum reges. ac Xerxem ἐν χρυσῷ θρόνῳ καθήμενον navalem pugnam ſpectaſſe. Jo. Tzetzes Hiſt. Chil. I. c. 33. & aureo ſolio Alexandrum uſum, Athenaeus l. XII. Deipnoſ. Reges vero Perſarum regiam ſellam, & θρόνον βασιλείας Suſis habuiſſe ex c. I. Hiſt. Eſtherae conſtat. eamque urbem ingreſſus Alexander in regia ſella conſedit: Quod Demaratus Corinthius conſpiciens prae gaudio lacrimans dixit, maxima voluptate & laetitia Graecos caruiſſe, qui morte praerepti Alexandrum Darii ſellae inſidentem non vidiſſent. Plut. lib. I. de fortuna Alex. POPMA. *Regia ſella.* De hoc Curtii loco & ſella regia copioſiſſime diſputat Briſſonius lib. I. pag. 50. de regno Perſarum, quem conſules. RADERUS. Adde Bulenger. de Imp. Rom. II, 29. Conſedit autem ea in ſella Alexander ut opere ipſo oſtenderet, opes Perſarum imperiumque ſe tenere. Notatum aliquid ſimile in Hiſt. Miſc. XVI, 7. de Beliſario: *Carthaginem introivit, & adſcendens palatium, in Gelimeris ſolio ſedit.* oſtentui nimirum, Vandalis nunc imperitare Romanos, & horum principem Juſtinianum. FREINSH.

Regiis pueris] Cave de ſervis accipias, qui plerumque pueri dicuntur, & qui locum haberent, ſi de Perſis ageretur; nunc illi ſunt, quos ſupra l. V. c. 1, 42. dixit, *principum Macedoniae liberos adultos, ad cuſtodiam corporis*, & qui iterum deſcribuntur l. VIII. c. 6, 2.

Subiit ergo regem verecundia] Veteribus jus hoſpitalitatis ſanctum erat, eoque violare grande nefas. Inde hoſpitalitatis commercia *ſacra menſae* Valer. Maximo IV, 2, 3. Senecae de Ira, I, 2. dicta. Juvenali *reverentia menſae.* Cotys à Rheſcupore incautus in convivio catenis oneratus, praeter alia, *hoſpitales menſas* obteſtatur, apud Tacit. II. Annal. LOCCENIUS.

Hoſpitales Deos] Menſae enim (quae Perſis aureae & argenteae) Diis ſacrae, quibus ſtatuae deorum inferebantur, veluti tutelae menſarum & convivio-

cum Philotas; *minime vero* [1] *haec feceris rex*, *sed* [2] *omen quoque accipe*; *mensam*, *ex qua libavit hostis epulas*, *tuis pedibus esse subjectam*. Rex, Persidis [3] fines aditurus, 16 [4] Susa urbem Archelao & praesidium [5] III. millium tradidit: [6] Xenophilo arcis cura mandata est: [7] Macedonum aetate [8] graves praesidere arcis custodiae [9] jussi. Thesaurorum Callicrati tutela permissa: [10] Satrapea regionis [11] Susiae restituta [12] A- 17 buliti. Matrem quoque [13] Darii & liberos in eadem urbe deponit. Ac forte Ma- 18 cedonicas vestes, multamque purpuram, dono ex Macedonia [14] sibi missam, [15] cum his, quae [16] eam confecerant, *tradi* [17] *Sisygambi* [18] jussit. Omni namque honore eam, & filii quoque pietate prosequebatur. *Admonerique* jussit; *ut si cordi quoque* 19 *vestis*

VARIANTES LECTIONES.

1 Alii omittunt *haec*. 2 Pal. 1. *omnem*. 3 Fl. Leid. Bong. Pal. 1. D. *finem*. 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Bas. Frob. Mer. Col. Elz. *Susam* semper. 5 Fl. Leid. Voss. 1. D. F. B. 2. *III milia* P. *IIII milia* B. 1. *III*. 6 Bong. *Xenephilo* Voss. 2. *Xenofralo*. 7 Vulgo addunt *mille Mac*. 8 MSS. nostri & vulgo *gravibus* P. *ne gravibus*. 9 MSS. & vulgo *jussis* Ald. Bas. Mer. Col. Frob. *jussit*. 10 Sic Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Bas. Mer. Col. sed vulgo *Satrapia* Pal. 1. Voss. 2. *Satrape*. 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *Susianae*. 12 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *Abulitae* Voss. 2. *Abulite* Ald. *Albuliti*. 13 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *Darii*. 14 Mer. omittit *sibi*. 15 Vulgo *cum iis qui* Mer. *cum his qui*. 16 Alii omittunt *eam* Voss. 2. *quae fecerant* Pal. 1. *eam fecerant*. 17 Fl. D. *Sisygambim*. 18 Leid. Voss. 1. *jubet*.

viorum. Martialis de sigillo Herculis in mensa Alexandri Epigramm. IX, 44.

Hoc habuit numen Pellaei mensa tyranni,
Qui cito perdomito victor in orbe jacet.

Et Statius IV, 6, 32. de eodem

- - - - *Castae genius tutelaque mensae.*

& IV, 6, 59.

- - - - - - *Pellaeus habebat*
Regnator laetis numen venerabile mensis.

Hospitales deos vocat, quod velut convivae & hospites ad mensam invitarentur, & in ipsa mensa eorum statuae collocarentur. RADERUS. Pertinent eo extremi versus citati ab Radero epigrammatis:

Utque fuit quondam placidi conviva Molorchi,
Sic voluit docti Vindicis esse deus.

FREINSH. *Deos hospitales.* Genios mensarum praesides Arnob. l. II. p. 91. *sacras facitis mensas salinarum oppositu, & simulacris Deorum.* hinc de Hercule Epitrapezio Statius l. IV. Silv. 6. vs. 32.

- - - *Castae genius tutelaque mensae.*

& v. 60. ejusdem Silvae.

Regnator laetis numen venerabile mensis.

CELLAR.

Omen accipe] Formula sollemnis interpretantium prodigia, vel auspicia captantium. Sic apud Livium l. I, 7. ad Carmentam Euandri matrem *Hercules data dextra accipere se omen, impleturumque fata, ara condita atque dicata.*

Libavit] Epulas diis libasse Persas, & velut coenae primitias iis dedisse, docet Xenophon pr. lib. VII. Παιδ. *Cyrus ita uti constiterat, delibatis cibis prandebat; & semper ei, qui maxime indigeret, impertiebatur; quumque post libationem precatus esset, tum ipse bibit, tum ceteri, qui aderant, similiter fecerunt.* [non enim interpreti negligenda erant verba οὕτως ἐποίουν, quae libationem etiam comprehendunt] Brissonius de regno Pers. lib. 1. p. 177. FREINSH. *Libavit hostis epulas.* Forte *libavit hostis Dis epulas.* HEINSIUS.

Susa urbem Archelao] Urbs haec Persidis illustris, quod à Memnone constructa, Μεμνόνεια ab Herodoto, & Aeliano dicta. Strabo regiam Memnoniam appellavit. Nam in ea regum erant hyberna, propter amoenissimum coeli situm. Volentes autem hujus pulchritudinem exprimere nomen illi à lilio fecerunt; nam lilia à Phoenicibus *Susa* appellari magno Etymologico scriptum; τὰ λείρια ὑπὸ τῶν Φοινίκων σοῦσα λέγεται. Stephanus de Urbibus nomen habuisse tradit, ἀπὸ τῶν κρίνων, ἃ πολλὰ ἐν τῇ χώρᾳ πεφύκει ἐκείνῃ. additque σοῦσάν τε αὐτὸ καλοῦσι οἱ βάρβαροι. & Athenaeus l. XII. Σοῦσον γὰρ εἶναι τῇ Ἑλλήνων φωνῇ κρίνον. POPMA.

Xenophilo] Hujus & Callicratis nulla nec apud Arrianum III, 3, 20. nec Siculum XVII, 65. mentio: decerpsit enim sua Curtius ex pluribus. Sed ex Arriano & Plutarcho aevo posterioribus non potuit. RADERUS.

Mille Macedonum] Excusi, *Macedonum aetate graves praesidere arcis custodiae jussit*, omnia, ut verbo dicam, pessime. MODIUS. *Macedonum.* Sic malui cum melioribus libris, quam ut exprimerem certum numerum, quem suspicor ab aliis ingeniose magis, quam vere, ex prima vocis istius litera desumptum. legimus infra quoque VII, 3, 23. hos in coloniis relinqui solitos. In ceteris etiam hujus periodi magis vett. Codd. & meum judicium sequutus sum. FREINSH.

His, quae] Sic optime Pal. 1. Feminas enim fuisse consentaneum est: idque mox patebit ex notatis ad V, 2, 20. FREINSH.

Jussit] Haud dubium quin hoc verbum non iteraverit Curtius. scripsisse credam: *tradi Sysigambi jussit (omni namque honore eam, & filii quoque pietate*

vestis esset; *conficere eam neptes suas adsuefaceret*, *donoque* [1] *doceret dare.* Ad hanc vocem lacrimae obortae prodidere animum aspernantis id munus. quippe [2] non aliud magis [3] in contumeliam Persarum feminae accipiunt, quam admovere lanae 20 manus. Nuntiant qui dona tulerant, *tristem esse Sisygambin*; dignaque [4] res excusatione & [5] solatio visa. Ipse ergo pervenit ad eam, &, *mater*, inquit, *hanc vestem*, *qua indutus sum*, *sororum non solum donum*, *sed etiam opus vides.* [6] *nostri decepere*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Ald. Bas. Mer. Col. *se doceret* B. 1. *docerent.* 2 Mer. *cum non aliam contum. magis.* 3 Pal. 1. Voss. 2. omittunt *in.* 4 Voss. 1. *re ex excutione.* 5 Mer. Col. Ald. Bas. Frob. *consolatione.* 6 Pal. 1. *vestri.*

tate prosequebatur) *admonerique* &c. FREINSH.

In contumeliam] Servile enim id munus. Inde quae in servitutem incidebant, inter cetera vilia ministeria, hoc quoque memorabant, ut Hector ad Andromachen. Homer. Ιλ. Η, 454. *quando aliquis Achivorum loricatorum lacrimantem abduxerit*, *liberum diem eripiens*: & *Argis agens ad alterius telam texeris.* Briseis Ovidiana in Epist. ad Achillem versu 69.

Victorem captiva sequar, *non nupta maritum*:
Est mihi quae lanas molliat, *apta manus.*
Inter Achaeiades longe pulcherrima matres
In thalamos conjux ibit, *eatque*, *tuos* &c.
Nos humiles, *famulaeque tuae data pensa trahemus*:
Et minuent plenas stamina nostra colos.

Apud eumdem in epist. Heroid. Deianira id exprobrat Herculi, apud Omphalen famulae more colo manum admoventi, versu 77.

Crassaque robusto deducis pollice fila,
Aequaque formosae pensa rependis herae.

Valer. Flaccus III, 139.

- - - - - - *famulasque fatigat*
Velleribus.

Polyxaena in Euripidis Hecuba v. 360.

- - - - *quicumque argento me emet*,
Adigens me ad panificium in aedibus,
Verrereque domum, & *radiis textoriis insistere*,
Tristem agentem diem, *me coget.*

FREINSH. Hoc luxui & pessimis moribus tribuendum est, quia otium & voluptas in hac gente dominabantur, labore & negotiis ad servos & infimos homines relegatis. CELLAR.

Solatio] Vulgati, *consolatione* MODIUS.

Pervenit] Malui *perrexit.* FREINSH.

Etiam opus] Pheretima, mater Arcesilai regis Cyrenaeorum, multis beneficiis affecta ab Euelthone principe Salaminis, ad quem exulatum profugerat, tandem etiam exercitum pro reducendo filio rogavit, qua importuna rogatione turbatus Euelthon, fusum aureum misit & colum penso circumdatum, talia deberi munera muliebri arrogantiae rescribens, non exercitus. Herod. IV, 162. Cyrus ad ignaviam redacturus Lydos, non tantum habitum, sed & opera muliebria iis imperavit, texere & psallere. Herod. I, 155. Polyaen. VII, 6, 4. Justin. I, 7, 12. Salomon Proverb. c. ult. dum describit operas probae mulieris, *Cum lana*, inquit, & *lino occupatur*, *vestem* & *stragula ipsa sibi texit. Manum suam extendit*, ut legit vulgata, *ad fortia*, & *digiti ejus apprehenderunt fusum.* Nec dissimilia officia eidem adscribit Virgil. Aeneid. VII, 247.

Iliadumque labor vestis - - - -

& VIII, 410.

- - - - - - - *femina primum*,
Cui tolerare colo vitam, *tenuique Minerva*
Impositum.

Graecorum Regum filias & uxores non abhorruisse telas operosae Minervae, ex Homeri testimoniis & Penelopes penso notum est. De Romanorum moribus testatur Arnob. lib. II. *Matresfamilias vestrae in atriis operantur domorum*, *industrias testificantes suas.* Nam Lucretiam omnes praedicabant, quod cum ex improviso supervenissent, haudquaquam, ut regias nurus, quas in convivio luxuque viderant, tempus terentes, sed fera nocte deditam lanae inter lucubrantes ancillas in medio aedium sedentem invenerint. Livius I, 57, 8. Tatius, cum pacisceretur cum Romulo de raptis Sabinis, etiamsi eas ab omni opere immunes haberi velit, lanificium tamen iis injungi concessit. Plut. in Problem. [vel potius in Romulo cap. 35.] in cujus rei argumentum Iberorum uxores olim colum & fusum cum stamine ad maritum deferebant. Alex. ab Alex. IV, 8. Augustus ad hanc faciem filiam & neptes instituit, ut lanificio adsuefaceret. Suet. in August. 64, 4. cui soli omnes feminas olim studuisse auctor est Plutarch. de clar. Mulier. nec veste temere alia, quam domestica usus est Augustus, ab uxore & sorore, & filia neptibusque confecta. Sueton. Aug. 37, 2. unde colligit Accurs. in l. *si paterno* C. de negot. gest. fuere & texere esse proprium mulierum, cui subscribit Homer. Iliad. Ζ, 490. sub persona Hectoris increpantis uxorem: *In domum vadens tua ipsius opera cura*, *Telamque columque*, & *ancillis jube Opus accedere*: *bellum autem viris curae erit.* Imitatus est Ovidius Metamorph. XII, 474.

- - - - - - - - *Columque*
I, *cape cum calathis*, & *stamina pollice torque*,
Bella relinque viris.

Et Naumachus Poëta apud Stob. serm. 71. *Externa negotia*, *quae conficere potest* (vir) *ipsi relinques. Tibi vero*

Pag. 327.

cepere me mores. Cave, obsecro, [1] *in contumeliam* [2] *accipias* [3] *ignorationem meam.* 21 *Quae tui moris esse cognovi, ut spero, abunde servata sunt. Scio, apud vos* [4] *filium* 22 *in conspectu matris nefas esse considere, nisi cum illa* [5] *permisit: Quotiescumque ad te veni, donec, ut considerem, adnueres, restiti. Procumbens venerari me saepe voluisti;* [6] *inhibui. Dulcissimae* [7] *matri Olympiadi nomen debitum, tibi reddo.*

Variantes Lectiones.

1 Sic MSS. D. Pal. 1. Ald. sed Mod. Lugd. Bong. Amst. *ne in cont.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. Amst. *acceperis.* 3 Pal. 1. *ignorantiam.* 4 Pal. 1. *filios* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *filio.* 5 Alii *permiserit.* 6 Voss. 1. *inbui.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. Mer. *matris Olympiadis.*

vero cura rei familiaris sit, & custodia domus. Haec ex Arnis. de Repub. cap. 2. Sect. 12. num. 82. & deinceps. De Lucretia est etiam elegans Ovidii locus Fastor. II, 741.

Inde cito passu petitur Lucretia: cujus
Ante torum calathi, lanaque mollis erat.
Lumen ad exiguum famulae data pensa trahebant,
Inter quas tenui sic ait illa sono &c.

Quibus paria, quamquam de impari femina, Propertius III, 5, 15.

Tristis erat domus, & tristes sua pensa ministrae
Carpebant, medio nebat & ipsa loco.

Assyriorum feminis id haud indecorum visum ex Justino I, 3, 2. patet: ubi Arbactus *invenit Sardanapalum inter scortorum greges purpuram colo nentem, & pensa inter virgines partientem.* Quod in gynaeceis factum, ostendit Claudianus in Eutropium I, 273.

Tu potes alterius studiis haerere Minervae,
Tu telas, non tela pati, tu stamina nesse;
Tu segnes operum sollers urgere puellas,
Et niveam dominae pensis involvere lanam.

Ex eo more profecta contumelia Theodorae Augustae in Narsetem, Paul. Diac. de gestis Longobard. II, 5. *cui illa inter cetera, quia eunuchus erat, haec fertur mandasse, ut cum puellis in gynaeceo lanarum faceret pensa dividere.* Porro, Homer. Il. Z, 289. Sidonias mulieres commendat à texendi peritia. & Xenoph. lib. VI. Παιδ. innuit inter alia quae Panthea donavit viro, nec ipsa potuit fabricare, confectam ab ipsa fuisse purpuream tunicam. Idem Xenoph. Memorab. lib. V. qui est de admin. domest. feminarum opus esse vult *vestis ex lanis elaborationem.* & in pr. de Laced. Rep. scribit, Graecos, exceptis Spartanis, *puellas ab omni motu liberas lanificium exercere voluisse.* Augustum vestibus à Livia sua confectis usum, ex Suetonio meminimus. Eodem traho somnium Germanico visum apud Tacit. II, 14, 1. *sanguine sacro respersa praetexta, pulchriorem aliam manibus aviae Augustae accepisse:* ut scil. illa praetexta aviae *non modo donum, sed etiam opus* fuerit. Ut Pantheam Xenophon, sic Argiam viro suo vestem nevisse fecit Statius Thebaid. XI, 400.

- - - - - - - opus ipsa novarat
Moeoniis Argia modis, & pollice docto
Stamina purpureae sociaverat aurea telae.

& Parthenopaeo matrem IX, 691.

- - - - hoc neverat unum Mater opus.

Simile de matre Euryali Virg. Aen. IX, 488. Idem de Horatia commemorat Livius I, 26, 2. de paludamento quod sponso suo neverat. Sed & Helenam, quamvis Spartana esset, *ita domi fuisse institutam & assuefactam*, adductis aliquot Homeri locis ostendit Athenaeus V, 4. Unde patet, eum morem, cum primus obtineret Lacedaemone, Lycurgum immutasse, ut ante ex Xenophonte didicimus. Qui idem lib. histor. Graec. Leontiadem polemarchum Thebanum interemptum narrat, *adsidente uxore, quae lanificium exercebat.* Apud Romanos id exercitium matronarum omni tempore fuisse, cum adductis exemplis, patet ex Symmachi Ep. VI, 67. *Interea, Domina filia, honoratum me opimo lanificii tui monumento satis gaudeo. Una quippe & amor in parentem tuum & industria matronalis inclaruit. Sic priscae feminae vitam coluisse traduntur &c.* Idem epist. 40. ejusdem libri de eadem. *quae de contexendis in apparatu ludorum vestibus religiose à nobis voluit commoneri.* Sozomenus Hist. Eccles. IX, 3. narrat Pulcheriam & sorores *pro honestarum mulierum consuetudine, texturis & hujusmodi operibus vacavisse.* Europe apud Horat. Od. III, 27.

- - - - - - nisi herile mavis
Carpere pensum.

Qui plura desiderat, adeat Tiraquellum in leg. Connub. 10. num. 38. & deinceps. FREINSH.

Considere] Talis quoque apud Gallos reverentia liberorum erga parentes. Caesar b. G. l. VI. *suos liberos, nisi cum adoleverint, ut munus militae sustinere possint, palam ad se adire non patiuntur, filiumque in puerili aetate in publico in conspectu patris assistere turpe putant.* apud Persas aliàs patris potestas in filium tyrannica Aristotel. VII. Ethicor. cap. 10. LOCCENIUS. *Considere.* Similem apud Romanos fuisse morem indicant illa Capitolini Gordian. cap. 6. *Socero suo Annio Severo tantum detulit, ut in familiam ejus quasi filium migrasse se crederet, ut numquam cum eo lavarit, numquam illo praesente sederit ante praeturam.* & Tertull. de Orat. cap. 12. *Irreverens esse adsidere sub conspectu, contraque conspectum ejus, quem maxime reverearis, ac venereris.* Quare non frustra monet Curtius VIII, 6, 5. *honorem habitum* principum liberis, *quod licebat sedentibus vesci cum Rege.* Pertinet huc, quod eruditissimus Cunaeus de Republ. Hebr. I, 14. probat, *sedendi jus in atria sacerdotum soli regi datum, non ipsis sacerdotibus, nec aliis.* FREINSH.

C 5

Caput III.

Uxiorum regione superata, Madatem praefectum, ac deditos & captivos tum libertate tum immunitate donat: Persidemque intrare cogitans, ab Ariobarzane retrocedere cogitur.

1 Mitigato animo ejus, rex quartis castris pervenit [1] ad fluvium: Pasitigrim incolae vocant: oritur in montibus [2] Uxiorum, & per [3] L. stadia [4] silvestribus ripis praeceps inter saxa [5] devolvitur. 2 Accipiunt deinde eum campi, quos clementiore alveo praeterit, [6] jam navium patiens. [7] DC. [8] stadia sunt [9] mollioris soli, [10] per quod [11] leni tractu aquarum [12] Persico mari se insinuat. 3 [13] Alexander, amne superato, cum [14] IX. millibus peditum, & [15] Agrianis atque Graecorum [16] mercenariis [17] millibus III., additis millibus Thracum, in regionem Uxiorum

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ad Tigrin fluvium Phasimtigim* Ald. Bas. Mer. Col. *ad Tigrin fluvium Phasin Tigrin* D. *ad Tigim fluvium Fasim tigim* B. 1. 2. *Fasintigin.* 2 Voss. 2. *Usiorum.* 3 Sic MSS. & Ald. sed B. 1. *LX.* Lugd. Amst. *mille.* 4 Voss. 2. *silvestris* omisso *ripis.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. B. *divolvitur.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Bas. Mer. Col. *nam.* 7 D. Fl. Leid. Voss. 1. B. 2. *CD.* Pal. 1. *DCC.* F. *quadringenta* P. *quinquaginta millia.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *sunt stadia* Bas. *stadia.* 9 Voss. 2. *melioris* Mer. *meliorisque.* 10 Ald. *quod per.* 11 Pal. 1. Bas. Frob. Mer. Col. Ald. *levi.* 12 Fl. *Persicco.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Pal. 1. D. omittunt *Alexander.* 14 Fl. Voss. 1. *VIIII. B.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bas. Ald. Mer. Col. *Agrianis Satrianisque.* 16 D. P. F. *mercenarios* Leid. Voss. 1. B. *mercenario* Lugd. Amst. *mercenariorum.* 17 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Frob. Col. *III. millibus* sed posterius *millibus* omittunt MSS. & Mer.

Phasim Tigrim] Emenda *Pasitigrim*, ut est in editionibus quibusdam. MODIUS. *Pasitigrim.* Ne fallare, non est Tigris ille supra descriptus, qui cum Euphrate Mesopotamiam efficit &c. RADERUS. Vide omnino Salmasium in Solini cap. 37. Ubi tamen quod p. 702. c. eumdem fluvium *Choaspen* veteribus, recentioribus *Eulaeum* vocari tradit; contra quis putare possit, ex Daniele 8, 2. unde constat Susa urbem sitam fuisse ad flumen אולי, *Ulai*, quod mire congruit cum *Eulaeo*, seu *Eulaio* Graecorum. ut monet Schickardus in suo Tarich. Affert & aliam dubitandi caussam Fern. de Cordova in cap. 31. Didascal. multiplicis, quem vide. FREINSH. Post Eulaeum, sive Choaspen, hic fluvius, & ultra Susianam civitatem, adeoque alius à Tigri Mesopotamiae, quem Plinius etiam, vere an secus jam non disputamus, circa ostia Pasitigrim vocari tradit. hic Susianam ab occasu alluit, noster ab ortu pervadit, videturque Salmasio exercit. in Sol. p. 494. non alius quam Oroates, quamquam Strabo ab Oroate distinguat. Arrianus etiam *Pasitigrim* vocat l. III. at Diodor. l. XVII, 67. simpliciter *Tigrim* sine dubio mendose, quia Curtius in his Diodorum de verbo expressit. CELLAR. *Pasitigrim.* Magno taedio legendi hanc descriptionem afficitur Cl. Clericus, quia nihil intererat hoc flumen hic describi, nam Alexander nihil hic egit, nisi quod illud trajecit. Tam delicati fastidii esse, vel tantam carpendi pruriginem logices magistro, nihil non ratiocinio suo metienti, largiamur.

M. Stadia] Editi L. sed pessime, ut ex Diodoro docebo. MODIUS. *L. Stadia.* Χιλίους habet Diodorus. sed ex Curtio emendandum & conciliandum putat Salmas. ad Solin. p. 494. edit. Ultraj.

Navium patiens] Πλωτὸς, familiaris Plinio l. V. Ep. 6. Tacito, Livio, aliis formula. Eadem notione Curtius hoc libro, *solum patiens terrae l.* X. *Ungula patiens succi.* LOCCENIUS.

Arianis Satrianisque] Satriani, qui sint, an sint, ingenue ignorare me fateor. vereorque, ut hoc loco membranae satis sincerae sient. in Lugdunensibus certe editionibus horum Satrianorum nec vola, nec vestigium apparet. de cetero, male in iisdem & aliis omnibus est: *Graecorum mercenariis, tribus millibus additis Thracum.* cum sit legendum: *Graecorum mercenariorum tribus millibus additis M. Thracum.* MODIUS. Vocem Satriani Modius textu ejecit, & quinam sunt Satriani? forte *Agrianis sagittariisque* leg. nam ita Arrianus. τοὺς πεζοὺς τοὺς Μακεδόνας ἀναλαβὼν καὶ τοὺς Ἀγριάνους καὶ τοὺς τοξότας. *Pedites Macedonas recipiens & Agrianos & sagittarios.* & ita conjungit hosce Curtius lib. VIII. *Cum rex sagittarios & Agrianos jubet per ardua niti.* LOCCENIUS. *Agrianis.* Haec satis corrupta sunt in Codicibus. Alii *Satrianos* addunt, quos, ut Agrianorum istorum illegitimum partum, excesse jubeo. reliqua sic constituam: *atque Graec. mercenariis militibus, tribus additis millibus Thracum.* FREINSH.

In regionem Uxiorum] Hanc Strabo l. XV. describit inter

Uxiorum pervenit. Finitima Susis est, & in primam Persidem excurrit, artum inter se & Susianos aditum relinquens. [1] Madates erat [2] hujus regionis praefe- **4** ctus, haud sane [3] temporum homo. quippe ultima pro fide experiri decreverat. Sed [4] periti locorum Alexandrum docent, *occultum iter esse per calles,* **5** *& aversum ab urbe. si* [5] *paucos* [6] *misisset leviter armatos, super capita hostium evasuros.* Cum consilium placuisset, [7] iidem itinerum fuerunt duces. [8] M & D. [9] mer- **6** cede conducti, & Agriani fere [10] M. Tauroni praefecto dati, ac post *solis occasum* [11] *iter ingredi* jussi. [12] Ipse tertia vigilia castris motis circa [13] lucis ortum [14] superave- **7** rat angustias, caesaque materia [15] cratibus & pluteis faciendis, ut qui turres [16] admoverent, extra teli [17] ictum essent, urbem obsidere coepit. Praerupta erant **8** omnia, saxis & cotibus [18] impedita. multis [19] ergo vulneribus depulsi, ut quibus non

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *Madathes* Voss. 2. *Mandates.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. omittunt *hujus.* 3 Sic MSS. sed Bong. *temporum multorum* ut etiam aliae editt. 4 Mer. *periculosum.* 5 Voss. 2. omittit *paucos.* 6 Voss. 2. Ald. *immisiss.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *idem.* 8 Vulgo *M D.* 9 Sic Ald. D. sed posterior relicto interstitio inter *mercede & conducti.* 10 Voss. 1. omittit *M.* 11 P. *ingr. iter.* 12 Ald. *ipsa.* 13 Pal. 1. *solis.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. *superat.* 15 Voss. 2. *turribus.* 16 Voss. 2. *cepit admovere* Pal. 1. *coeperint admovere.* 17 MSS. & aliae editt. *jactum.* 18 Vulgo omittunt *impedita* Voss. 2. *& impedita.* 19 Pal. 1. omittit *ergo.*

inter Susa & Persidem jacere, montanam (ὀρεινὴν) asperam, & στενὰ ἔχουσαν δυσπάροδα: *angustias habere difficulter superabiles*, & incolas Latrones. CELLAR.

Madates] Hinc corrigi potest Diodor. XVII, 67. in cujus exemplaribus legitur ὑπὸ Μέτου; in aliis, ὑπὸ Μαδέου, scribe ὑπὸ Μαδάτου. facit hanc correctionem certiorem Xenophon, ex cujus Παιδ. lib. V. conjicere liceat, hoc nomen esse Persicum. Quid autem in aliis auctoribus addatur dematurve huic narratiunculae, quilibet harum rerum studiosus, ex ipsa collatione perfacile deprehendere poterit. Tangit & Strab. lib. XV. *Sunt & aliae complures angustiae Uxios transeunti juxta Persiam, quas Alexander vi permeavit.* FREINSH.

Susianorum Satrapae dedit] Ab uno Satrape interdum plures provinciae regebantur. sic Stasanor ὁ Ἀρείων καὶ ὁ Σαγγάρων Satrapes. Phrataphernes Παρθυαίων καὶ Ὑρκανίων, ut Arrian. l. VI. narrat. Satrapae autem provinciis praeerant, quorum muneri & officio incumbebat provincialibus imperare, eorumque utilitatibus prospicere, tributa cogere, custodibus stipendia exsolvere. Hi regem de toto provinciarum statu certiorem faciebant, & literis & per nuntios, ut se res haberent, significabant. & in consilium quoque à Persarum regibus adhibebantur. POPMA.

Temporum homo] Vulgo *temporum multorum homo*, sed ego illud *multorum* cum in membranis non inveniretur, rectius abesse judicavi. MODIUS. *Madates, &c. temporum homo.* Curtius hominem temporum dixit, qui totus ad temporum varietatem se componit ac mutat. GRONOVIUS.

Haud sane temporum multorum homo, &c.] Modius auctoribus MSS. sustulerat τὸ *multorum*; neque ullam varietatem à Modiano contextu hic exhibent codices Gruteri. Et elegantissimum esse illud, *homo temporum*, pro eo, qui ex fortuna & tempore pendet, & cum eo mutatur, dictumque ut apud Apuleium, *homo morum*; Tertullianum, *homo jocorum*; apud Aristeam, ἄνθρωποι βρωτῶν καὶ ποτῶν. in Sacris libris, ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, satis docuimus I Observ. cap. 24. Quod miror, diligenti Freinshemio, nisi oblitus est, fastidio fuisse. Vulgatum olim, quod ille post Modium explosum reduxit, sensu caret. GRONOVIUS. *Temporum multorum homo.* Id est qualis reperiri possit multis temporibus, sed qui rarissime exstat. SCHEFFER. Haud temporariae fidei, sive ex fortuna & tempore pendens. Vulgo legunt, *temporum multorum*, sed superfluam vocem (cum Modio) amputavit Gronovius. CELLAR. *Temporum homo*, ut supra *temporaria Graecorum ingenia* l. IV, 5, 11. *omnium horarum amico* Tacito. Sic infr. c. 9. *regem temporis gratia statuamus.* & l. VII, 1, 22. *malles ea tempori nostro imputare, quam animo.* HEINS.

Super capita hostium] Quod optimum in tali rerum statu, vel etiam unicum est consilium. Ita visum viro & duci sapientissimo Xenophonti lib. IV. Ἀναβασ. *Multo potius fuerit, aliquam deserti montis partem clam ipsis furtim nos occupare &c.* Fecitque Alexander cum hic, tum alibi apud Curtium. Ita liberatos exercitus Romanos à Decio primum, mox à Calpurnio meminimus ad Florum II, 2, 13. l. & à Germanis Caesar de bell. Gall. VII, 67. Idque observari praecepit Onosander Strateg. cap. 7. FREINSH.

Pluteis] De his vide Lipsii Poliorcet. I, 7. IDEM.

Saxis & cotibus] Editi voce auctius, *praerupta erant omnia saxis & cotibus impedita*, non valde repugno. MODIUS.

non cum hoste solum, sed etiam cum loco dimicandum esset, subibant tamen:
9 quia rex inter primos constiterat, interrogans tot urbium victores; [1] *an erubescerent haerere in obsidione castelli exigui & ignobilis?* [2] simul [3] jam inter haec eminus petebatur; [4] quum [5] testudine objecta [6] milites, qui ut [7] inde discederet, perpel-
10 lere nequiverant, tuebantur. [8] Tandem [9] Tauron super arcem urbis se cum suo agmine ostendit: ad cujus conspectum & [10] animi hostium labare; & Macedones
11 acrius proelium inire coeperunt. [11] Anceps oppidanos malum urguebat; nec sisti vis hostium poterat. paucis ad moriendum; pluribus ad fugam animus fuit: magna pars in arcem concessit. Inde xxx. oratoribus missis ad [12] deprecandum, triste

VARIANTES LECTIONES.

1 Bas. *an ne erubesc.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. Bas. Mer. Col. *simul admonens* Frob. *simul admovens.* 3 MSS. & Bong. omittunt *jam.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Mer. Col. D. Pal. 1. *quem* Voss. 2. *quem tandem* Bas. *quem cum.* 5 Pal. 1. D. *de testudine.* 6 Ald. Bas. Col. Mer. *milites ut inde disced. pellere* Fl. Leid. *milites decederet pellere* Voss. 1. 2. *milites ut discederet pellere* B. 1. *miles ut decederet pell.* Pal. 1. *milites descenderet pell.* D. *milites ut dicederet pell.* Frob. *quem ut inde disc. perpell.* Amst. Lugd. *quem ut inde cederet perpell.* 7 MSS. & Bong. omittunt *inde.* 8 B. 1. *tamen.* 9 Pal. 1. *Tauro* Voss. 2. *Taurum.* 10 Leid. Voss. 1. Bong. *hostium animi.* 11 Pal. 1. *Anoes.* 12 Voss. 2. Mer. *precand.*

Inter primos] *Interritus* scripti. Quod ut non placet, ita recte ex hisdem, quae sequuntur, emendavi, cum ea vulgo hoc modo male legerentur: *interrogans tot urbium victores, an erubescerent haerere in obsidione castelli exigui & ignobilis. Simul admonens, jam inter haec eminus petebatur, cum testudine objecta milites, quem, ut inde discederet perpellere nequiverant, tuebantur.* Primum enim hic post, *an, non* necessarium plane loco adjeci, & inde vocem *admonens*, non solum non necessariam, sed ita etiam turbantem totam periodum, ut facile eam scioli alicujus commentum esse appareat, abjeci, denique & quae paullo ante praecedunt paulloque post sequuntur, constitui. MODIUS. *Simul jam inter haec eminus petebatur, cum testudine objecta milites, quem ut inde cederet propellere nequiverant, tuebantur.* Quae praecedunt haec, bene à Modio restituta: haec ipsa non sane optime. Ejecit vocem *admonens*, non necessariam, ut ait, ac totam periodum turbantem. Bona verba vero: & clementer, ne qua injuria miserae fiat. Eam scioli commentum esse, mihi non fit verisimile. Glossam potius ista arbitrer, *inter haec.* Nam *simul admonens jam*, valet, interea dum admonet etiam, dum milites adhuc instigat. Is particulae *jam* usus apud Curtium etiam lib. IX. *Ille ut, antequam ultimus spiritus deficeret, dimicans jam extingueretur, clypeo se allevare conatus est:* pro dum etiam dimicaret, inter ipsum dimicandum. Apulejus fere consimiliter l. VI. *& simul dicens libellum ei porrigit.* Porro hic autem *perpellere* melius deinceps sit, etsi nec alterum malum. sed non quod ferri quoquo modo, verum quod probari maxime potest, nobis amplectendum. ACIDALIUS. Optime hoc ultimum Acidalius *perpellere*, quid enim hic *propellere* sit, an ad hostem? contra mentem Curtii est, an *repellere*? ἀκυρῶς vero *perpellere*, cum enim eum milites hortando, ut retrocederet, dum eminus impeteretur, perpellere non possent, testudine objecta tuebantur. RADERUS. *Simul jam.* Alii, *simul admovens jam.* ex quo conjecerat Bong. *Simul admonens.* Eam vocem omnino sustulerat Modius, sed intercedit Acidalius, glossam potius ista arbitratus, *inter haec.* Nam, inquit, *simul admonens jam*, valet, interea dum admonet etiam, dum milites adhuc instigat. Is particulae *jam* usus etiam infra IX, 5, 11. *ut, antequam ultimus spiritus deficeret, dimicans jam extingueretur.* pro, dum etiam dimicaret, inter ipsum dimicandum. Apulejus fere consimiliter lib. VI. *Et simul dicens libellum ei porrigit.* Ego tamen potius cum Modio voculam *admonens* exturbem, quae in his libris, cum sui similibus, saepe locum alienum insederunt; dum cetera sic ordinentur: *castelli exigui & ignobilis simul? Jam inter haec eminus petebatur.* FREINSH. Mallet Freinshemius *Castelli exigui & nobilis simul? Jam inter haec eminus petebatur*, exturbato illo *admonens.* quod conjecerat Bongarsius, ex vocabulo *admovens*, quod hic habent quidam libri post voculam *simul.* Ego puto minime contemnendum, locumque ita legendum. *Rex inter primos constiterat, interrogans &c. simul jam* (vel *simul etiam*) *admovens. Inter haec eminus petebatur.* Sententia: Rex interrogabat eos, & simul adducebat ipse quoque propius ad castellum, cum eum vident appropinquantem, obsessi petunt eum telis. Verbum *admovere* tali sensu saepissime apud nostrum occurrit. simillimus est locus l. IX. c. 4. *jam admovebat rex, quum vates admonere eum cepit ne committeret.* SCHEFFERUS. de testudine adi Lips. Poliorc. l. I. d. 5.

Qui ut] Sebisius legebat, *quem ut* &c. FREINSHEM.

Oratoribus] Legatis, quos optimi scriptores oratores appellant. Virgil. XI. Aen. vs. 100. *Jamque oratores aderant ex gente Latina* &c. saepius tamen legati

ſte reſponſum à rege redditur; *non eſſe veniae locum.* Itaque [1] ſuppliciorum metu 12 perculſi, ad Siſygambin, Darii matrem, occulto itinere, ignotoque hoſtibus, mittunt, qui peterent, *ut ipſa* [2] *regem mitigaret:* haud ignari, parentis eam loco diligi colique. & [3] Madates [4] ſororis filiam ſecum matrimonio junxerat: Darium propinqua cognatione contingens. Diu Siſygambis [5] ſupplicum precibus repugna- 13 vit, abnuens, *deprecationem pro illis* [6] *convenire fortunae, in qua eſſet:* [7] *adjecitque,* [8] *metuere ſeſe,* [9] *ne victoris indulgentiam fatigaret.* [10] *ſaepius cogitare, captivam eſſe ſe, quam reginam fuiſſe.* Ad ultimum victa, literis Alexandrum ita [11] deprecata 14 eſt; *ut* [12] *ipſam excuſaret quod* [13] *deprecaretur. petere ſe, ut illis quoque; ſi minus, ſibi* [14] *ignoſceret. pro neceſſario ac propinquo ſuo; jam non hoſte;* [15] *ſed ſupplice tantum vitam precari.* Moderationem clementiamque regis, quae tunc fuit, vel una haec 15 [16] res poſſit oſtendere, non [17] Madati modo ignovit; ſed omnes, & deditos, & captivos [18] libertate atque immunitate donavit: urbem reliquit intactam: [19] agros ſine [20] tributo colere [21] permiſit. A victore Dario plura mater non impetraſſet. Uxiorum [22] deinde [23] gentem ſubactam, [24] Suſianorum [25] Satrapiae contribuit: di- 16 viſiſque cum Parmenione copiis, illum *campeſtri itinere procedere* jubet; ipſe cum expe-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voff. 1. Bong. Lugd. Amſt. Mod. *ſuppliciorum quoque* ſed Pal. 1. & Voff. 2. omittunt *quoque.* 2 Pal. 1. *regem quoque.* 3 Alii *Madathes* Fl. Leid. Voff. 1. Bong. *Medates* Voff. 2. *Mandates.* 4 Fl. Leid. Voff. 1. Bong. *ſororis ejus.* 5 P. *ſupplicium* in F. exſculptum *i.* 6 Fl. Leid. Voff. 1. D. Pal. 1. Ald. Baſ. Mer. Col. Frob. *non convenire.* 7 Fl. Leid. Voff. 1. Bong. *adicitque.* 8 Bong. *ſeſe metuere.* 9 Fl. Leid. *nec.* 10 MSS. & aliae editt. *ſaepiuſque.* 11 Voff. 2. *precata.* 12 Fl. Leid. Voff. 1. 2. D. Pal. 1. Ald. Baſ. Frob. Mer. Col. *ipſum* Mod. *id ipſum* Ald. *ut ipſum.* 13 Mer. *deprecatur.* 14 Pal. 1. *ignoſceretur* Mer. *cognoſceret.* 15 Pal. 1. P. omittunt *ſed ſupplice* Voff. 2 omiſſo *ſed* habet *ſupplice tamen.* 16 Pal. 1. *res etiam* Leid. *reſponſit.* 17 Fl. Leid. Voff. 1. D. *Medati* Bong. *Medates* Pal. 1. Voff. 2. *Mandati.* 18 Pal. 1. Fl. Leid. Voff. 1. *& libert.* 19 D. *agro*, inter marginem tamen *agros.* 20 Mer. *tabernaculo.* 21 Pal. 1. *promiſit.* 22 Voff. 1. Fl. Leid. *dein* Bong. *inde.* 23 Voff. 1. *gente ſubacta.* 24 Ald. Baſ. Col. *Soſianorum.* 25 Fl. Leid. Baſ. Col. Ald. Mer. *Satrapae* Voff. 1. 2. *Satrape.*

legati quam oratores audiunt: Curtius utrumque nomen uſurpat, ſaepius legatorum. RADERUS.

Pro illis convenire] Qui editionibus praefuere, *abnuens, deprecationem pro illis non convenire.* Elephantino corio contecti homines. MODIUS.

Cogitare captivam ſe eſſe] Ita Tacitus l. XII. Ann. de Mithridate: *Cultu vultuque ad praeſentem fortunam adcommodato.* Si vero non ſalva dignitatis, tamen virtutis fama cordatis animis erit; qua vel ſuperent, vel ferant quamcumque ſortem. Ea ſe erexit Tullius ad Attic. l. III. ep. 5. *Inimici mei mea mihi, non meipſum ademerunt.* LOCCENIUS.

Ut ipſam] Qui vim verbi *excuſaret* non perceperunt, ſic mutavere. ſed recte ſe habet vetuſtior lectio *ut ipſum:* melius etiam ſi facias *id ipſum.* Indicem adi. FREINSH. Vulgati libri, *ut ipſam:* veteres, *ut ipſum*, atque ita etiam Eraſmus. Freinshemius mavult *id ipſum*, hoc eſt, eam rem excuſaret, quod auſa ſit deprecari. CELLAR. Recte *id ipſum* Freinshemius. HEINSIUS.

Petere ſe ut illis quoque, ſi minus, ſibi ignoſceret, pro neceſſario ac propinquo ſuo jam non hoſte, ſed ſupplice tantum precari] Interpunctionem hanc ſi retines, ad finem legas potius *precanti.* ne hoc mutes, potes illam: *petere ſe, ut illis quoque; ſi minus, ſibi ignoſceret: pro neceſſario precari.* ACIDALIUS.

Sine tributo] Contra Arrianus III, 3, 26. narrat *tributum annuum impoſitum, equos centum, jumenta quingenta, pecudum XXXM. quod pecunia ſignata carerent.* RADERUS.

Contribuit] Ab uno Satrape interdum plures provinciae regebantur. Sic Lydiae Ioniaeque totiuſque Phrygiae eumdem Satrapam, Aemilius Prob. in Datame, & Arrian. I, 5, 18. commemorant. Herod. quoque V, 127. Oroetem, νόμον τόντε Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἰωνικὸν, obtinuiſſe refert. Apud Arrian. VI, 5, 3. Staſanor, ὁ Ἀρείων, καὶ ὁ Σαγάρων Satrapes. Ibidem Phrataphernes Παρθυαίων καὶ Ὑρκανίων, Satrapes. Sed & Xerxe regnante unum eumdemque τῆς Συρίας, καὶ Φοινίκης, καὶ Σαμαρείας ἔπαρχον fuiſſe ex Joſepho XI, 8. & Eſdra 3, 6. patet. quibus in locis ἔπαρχος appellatur, qui alias *Satrapes.* Briſſon. lib. 1. de regno Perſ. pag. 113. & ex eo, hoc loco POPMA. Adde ſupra ad V, 1, 43. FREINSH. *Contribuit*, attribuit, adjecit, adjunxit, adpoſuit, quae verba ad hunc ſenſum exprimendum frequentius à noſtro ſunt repetita, l. VIII, 1, 2. *Quibus eorum, qui in defectione perſeveraverant, urbes agroſque juſſit adtribui.* l. IV, 1, 28. *Regionem quoque urbi adpoſitam ditioni*

expedito agmine jugum montium cepit, quorum perpetuum dorsum in Persidem
17 excurrit. Omni hac regione vastata, tertio die Persidem; quinto angustias, quas illi [1] *Susidas Pylas* vocant, intrat. [2] Ariobarzanes has cum [3] xxv. millibus peditum occupaverat rupes, [4] abscissas, [5] & undique praeruptas, in [6] quarum cacuminibus extra teli jactum barbari stabant, de industria [7] quieti, & paventibus similes; do-
18 nec in artissimas fauces penetraret agmen. Quod ubi contemptu sui pergere [8] vident; tum vero ingentis magnitudinis saxa per montium prona devolvunt: quae [9] incussa saepius subjacentibus petris majore vi [10] incidebant, nec singulos modo,
19 sed agmina proterebant. Fundis quoque [11] excussi lapides & sagittae [12] ingerebantur undique. nec id miserrimum fortibus viris erat; sed [13] quod inulti ferarum ritu, velut

Variantes Lectiones.

1 Pal. 1. *subsidias.* 2 Leid. *Ariobarzanas.* 3 Vulgo *XV.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. *abscisas.* 5 Bong. omittit *& undique* Fl. Leid. omitt. *&.* 6 Voss. 2. *in quam.* 7 Mer. *quietis.* 8 Pal. 1. *viderunt.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. *incussae.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. Ald. Bas. Mer. Col. *incedebant.* 11 Pal. 1. *excessi.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. Amst. *undique ingerebantur* Voss. 2. *ingrediebantur.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *quod inulti quod* & sic Bong. Ald. Bas. Mer. Frob. Col. *quod quidem ferarum.*

ejus adjecit. l. x, 10, 3. *Phrygiam minorem Hellesponto adjunctam.* Ibid. *Adpositas Thraciae Ponticas gentes obtinere jussi.* Sed & hoc verbum *contribuere*, ut singularem vim, sic elegantiam rei propriam habet, non ignoratam aut neglectam aliis etiam optimis scriptoribus. Sueton. Aug. c. 48. *Regna aut iisdem quibus ademerat reddidit, aut alienigenis contribuit.* Caesar. l. 1. bell. Civ. c. 60. *Caligurritani qui erant cum Oscensibus contributi:* i. e. conjuncti. nam sic & Livius l. xxxi, 30. *Ne in unam urbem contributi quidem majores sui deserti reliquerint.* Plinius l. iii, 3. *Praeter civitates contributas aliis.* Justin. l. xii, 5, 8. *In unam cohortem eos, qui de rege durius opinati fuerant, contribuit.*

Perpetuum dorsum] Longior tractus montium, ejusque partes superiores. supra l. iii. c. 4, 12. *Dorsum montis imminebat viae.* Sueton. Caes. c. 44. *Apennini dorsum.* CELLAR.

Persidem] At quomodo Persidem prius intrare potuit, quam Susidas pylas? Certe latet hic ingens vitium aut scriptoris, aut voluminis. Ego magnopere velim exsectis duabus vocibus legere; *Omni hac regione vastata, die quinto* (*die quinti* diceret Agellius) *angustias &c. intravit.* FREINSH. Recte corruptum locum censet Freinshemius, cum Persidem ante Susidas pylas intrare nequiverit. Mihi non est dubium, quin illud *Persidem* ex versu superiore perperam hic sit repetitum. Puto autem sic scripsisse Curtium: *omni hac regione vastata ferro, die quinto angustias*, ex *ferro* male aspecto fecit oscitans librarius *terro*, mox alius, quia sequebatur *die, tertio*, & quia statim legitur *quinto*, ideo ex superiori versu *Persidem* hic inseruit. SCHEFF.

Pylas] An & sic legendum in Diodoro xvii, 68. τὰς Σουσιάδας καλουμένας πύλας pro πέτρας? FREINSH. Arriano l. iii. p. 201. *Persides Pylae* eaedem, quae Curtio *Susides.* Diodoro Σουσιάδες πέτραι. l. xvii, 68. angustus transitus inter Susa & Persepolim, à citeriori loco, & ulteriori ex aequo denominatus. CELLAR.

XX milibus] XV editiones. & mirarer, si semel in numeris inter libros conveniret. MODIUS. *Quindecim.* Ex Diodoro, quem hic maxime sequitur, legend. xxv. quamquam Arrian. iii, 4, 2. quatuor tantum millia tribuat Ariobarzani. FREINSH.

De industria] Simulationis hujus multa passim exempla. Livius xxix, 34, 12. *Masanissa ex composito, nunc terrentis, nunc timentis modo, aut ipsis obequitabat portis, aut cedendo cum timoris simulati specie audaciam hosti faceret, ad insequendum temere eliciebat.* Proprium id esse Parthorum notavi ad Flor. iv, 10, 3. g. FREINSH.

Per montium prona] Per declives partes montium. Graecismus. Sic *inferiora vallis.* Livius l. xxi. c. 37. *intima finium* l. xxxiv. c. 47. *saeva hiemis* Mela l. ii. c. 1. *portuosa litorum* Solin. c. 2. de Italia. CELLAR.

Inulti ferarum] In editionibus erat: *sed quod inulti quidem, ferarum ritu &c.* tu lege, *sed quod inulti, quod ferarum ritu.* MODIUS. Haec imitatio Sallustii, ut videtur, apud quem Catilina sic milites suos hortatur: *Quod si virtuti vestrae fortuna inviderit, cavete inulti animam amittatis: non capti potius sicuti pecora trucidemini, quam virorum more pugnantes, cruentam atque luctuosam victoriam hostibus relinquatis.* Illud honestae mortis solatium est, non inultum in bello occumbere. LOCCENIUS. *Inulti ferarum ritu.* Explicavi haec ad Florum iii, 3, 17. m. Locis ibi citatis adde Ovid. Metam. ix, 131.

- - - - *neque enim moriemur inulti.*

Habent autem hic quidam libri vocem abundantem, *quod inulti quidem ferarum ritu*, quod non incommode mutari possit ex Bong. *quod inulti, quod fer. ritu.* FREINSH,

Alius

velut in fovea deprehenſi caederentur. Ira igitur in rabiem verſa, [1] eminentia 20 ſaxa complexi, ut ad hoſtem [2] perveniant, alius alium levantes, conabantur adſcendere: [3] ea ipſa multorum ſimul manibus [4] correpta & [5] convulſa, in eos, qui [6] commoverant, recidebant. [7] Nec ſtare [8] ergo, nec [9] niti, nec teſtudine quidem 21 [10] protegi poterant, quum tantae molis onera propellerent barbari. Regem non dolor modo, ſed etiam pudor temere in illas anguſtias [11] conjecti exercitus angebat. Invictus [12] ad eam diem fuerat, nihil fruſtra auſus: impune Ciliciae fauces intra- 22 verat: [13] mari quoque novum [14] iter in Pamphyliam [15] aperuerat: tunc haeſitabat deprehenſa felicitas; nec aliud remedium erat, quam reverti [16] qua venerat. Ita- 23 que ſigno receptui dato, *denſatis* [17] *agminibus*, *ſcutiſque ſuper capita conſertis*, *retro evadere* [18] *ex anguſtiis* jubet. xxx. fuere ſtadia, quae remenſi ſunt.

Variantes Lectiones.

1 Voſſ. 1. *minentia.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *pervenirent.* 3 Ald. Baſ. *& ea ipſa.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. omittunt *correpta &.* 5 B. 1. *convolſa.* 6 Voſſ. 2. *commoverat.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. *nec ſtare poterant.* 8 Pal. 1. omittit *ergo.* 9 Pal. 1. *verti* Voſſ. 2. *uti.* 10 Pal. 1. *tegi.* 11 Pal. 1. *conducti* Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Ald. Baſ. Mer. Col. *ejecti* Voſſ. 2. *electi.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. & aliae editt. *ante.* 13 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. *mare.* 14 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *in Pamph. iter.* 15 Fl. Leid. Voſſ. 1. *aperuenerat.* 16 Pal. 1. *quo.* 17 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *ordinibus.* 18 Vulgo *rex ex anguſtiis* Elz. *rex anguſtiis.*

Alius alium levantes] Caeſar de bel. Gal. VII, 47. *L. Fabius, &c. tres ſuos nactus manipulares, atque ab iis ſublevatus, murum adſcendit. eos ipſe rurſus ſingulos exceptans, in murum extulit.* Xenoph. Ἀναβάσ. *Cheriſophi copiae quum tubam audiiſſent, mox ſurſum via manifeſta tendebant, praetoribus ceteris per tramites non tritos, qua quiſque forte fortuna pervenerat, pro viribus ſurſum pergentibus, haſtiſque ſe mutuo ſublevantibus.* Adjiciemus Livii locum de arce Illiturgitana capta, XXVIII, 20. *Levium corporum homines, & multa exercitatione pernicium, clavos ſecum ferreos portantes, qua per inaequaliter eminentia rupis poterant, ſcandunt. Sicubi nimis arduum & leve* (ſic ſcrib.) *ſaxum occurrebat, clavos per modica intervalla figentes, quum velut gradus feciſſent: primi inſequentes extrahentes manu, poſtremi ſublevantes eos qui prae ſe irent, in ſummum evadunt.* Quem locum compara cum Curtiano infra VII, 11. FREINSH.

Manibus convulſa] Impreſſi omnes; *correpta & convulſa*, recte quidem. ſed movit me membranarum conſenſus, ut ita locum ederem, quemadmodum excuſus eſt. MODIUS.

Tantae molis] Vide Lipſ. Poliorc. l. v. d. 4. FREINSH.

Pudor] Qui hercle non minus urit animos generoſos: ut aliquando vel mortem praeoptent. ſic apud Flor. II, 6, 17. *Paulum puduit.* Et IV, 2, 34. *Curioni pudor ſuaſit, ut amiſſum ſua temeritate exercitum morte ſequeretur.* FREINSH.

Conjecti exercitus angebat] *Agebat*, vulgo. peſſime. porro pro *conjecti*, erat in ſcriptis, aut *conlecti*, aut *ejecti.* MODIUS.

Ad eam] Ex Pal. 1. eſt, quod praetuli vulgato; *ante eam diem.* FREINSH.

Mari novum iter in Pamphyliam] Per Climaca, Pamphylio mari imminentem montem, qui anguſtam viam propter litus, & inundationi obnoxiam hiberna tempeſtate relinquit. Vide ſuppl. l. II. num. 9. CELLAR.

Ordinibus] Editi *agminibus.* quod non damno; etſi illud malo. MODIUS.

XXX. fere ſtadia remenſi ſunt] Nec aliter Polyaenus. Diodorus vero ϛαδίυς τεϛαρακοϛίυς, forte & ibi τριάκοντα reponendum. LOCCENIUS. *Triginta.* Quid eſt, quod Siculus XVII, 68. unde totus hic locus expreſſus, *trecenta ſtadia regreſſum* dicat? longa locorum intercapedo eſt trecentorum ſtadiorum. Trecenta ſtadia efficiunt novem milliaria Germanica cum ſeſquiquadrante; triginta autem non plenum milliarium. Nullum tamen reor mendum intercedere, eo quod Curtius tantum de anguſtiis loquatur, per quas ad unum prope milliare eſt Alexander ingreſſus; Siculus vero de toto itinere & loco caſtris in campo delectis. RADERUS.

CAPUT IV.

Captivo quodam iter paucis cognitum aperiente, Perſarum exercitum, ipſo Ariobarzane occiſo, delet Alexander.

1 Tum caſtris undique aperto loco poſitis, non conſultare modo *quid agendum* 2 *eſſet*; ſed vates quoque adhibere coepit [1] à ſuperſtitione animi. Sed quid [2] tunc [3] praedicere Ariſtander, [4] cui tum plurimum [5] credebatur ex vatibus, poterat? [6] Itaque damnatis intempeſtivis ſacrificiis, *peritos locorum convocari* ju- 3 bet. [7] *Per Mediam iter* oſtendebant *tutum apertumque*; ſed rex [8] dimittere [9] milites inſepultos erubeſcebat: [10] ita tradito more, ut vix ullum militiae tam ſollem- 4 ne eſſet munus, quam humandi ſuos. *Captivos* ergo, *quos nuper exceperat, vocari* jubet; inter quos erat [11] quidam Graecae Perſicaeque linguae peritus, qui *fruſtra eum in Perſidem montium dorſo* [12] *exercitum ducere* adfirmat; *ſilveſtres eſſe calles, vix ſingulis pervios: omnia contegi frondibus,* [13] *implexoſque arborum ramos ſilvas* 5 *committere.* Namque Perſis ab altero latere perpetuis montium jugis clauditur, quod

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. omittit *à*. 2 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 2. *tum* Baſ. Col. Mer. *nunc*. 3 Pal. 1. *producere*. 4 Leid. omittit *tum* Fl. Voſſ. 1. *cumitum* Mer. *cui tunc*. 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. D. Pal. 1. *credebat*. 6 Pal. 1. Voſſ. 2. *ita*. 7 Vulgo *medium iter* Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. D. Bong. *per medium iter*. 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *deſerere* Pal. 1. D. *demittere*. 9 Pal. 1. omittit *milites*. 10 Pal. 1. Bong. Fl. Leid. Voſſ. 2. *itaque*. 11 Voſſ. 2. *quidam Perſicae linguae peritus*. 12 Pal. 1. *excitum*. 13 Voſſ. 2. Ald. Baſ. Col. Mer. Pal. 1. *amplexoſque*.

A ſuperſtitione] *Ex* vel *prae*. ſupereſt. CELLAR. Forte *innata ſuperſtitione*. HEINSIUS.

Praedicere poterat] In Sereniſſimae Reginae Chriſtinae Bibliotheca MS. fuit, in quo deſiderabatur *τὸ poterat*. quod ſi recipimus, leg. eſt. *praediceret*. FREINSH.

Medium iter] Per campos, & regiam popularemque viam, Graecis λεωφόρον.

Medio tutiſſimus ibis,

Inquit Phoebus apud Naſonem. RADERUS. *Per Mediam*. Extremae dementiae damnant Alexandrum, qui *medium iter*, ſic enim vulgo legitur, interpretantur *regiam popularemque viam per campos, Graecis λεωφόρον*. ſi enim tale iter ea parte patuiſſet, Alexander cum aperto diſcrimine, nulla urgente neceſſitate, nullo temeritatis praemio, impeditos illos arduoſque calles eligeret? Quanto aequiorem judicem habuit Virum praeſtantiſſimum Bongarſium, qui & veram lectionem divinavit, adjutus MSS. ſuis, in quibus erat *per medium iter*. quam lect. & alii MSS. fovent. Et ſane apertior Perſis, qua Medos adſpicit. ſitum locorum, atque deſcriptionem, quae mox num. 5. ſubjicitur, introſpice. Hinc apud Diodor. XVII, 68. periti locorum negant *alibi patere iter*, ea ſcilicet parte, qua ingredi conatus erat Alexander; ubi igitur iſta via regia? *multorum tamen dierum circuitu intrari poſſe*. Curtius etiam addidit, qua intrari poſſit, *per Mediam* ſcilicet. FREINSH. *Per Mediam*. Quo à ſeptentrione intraret Perſidem: ſed hoc incommodum viſum Alexandro, quia inſepulta occiſorum corpora relinquenda fuiſſent. CELLAR.

Deſerere] Plus dicit hoc, quam vulgatum *dimittere*. MODIUS.

Inſepultos] Vide ſupra ad III, 12, 13. & citatos à Radero Homer. Il. Ψ. verſ. 110. &c. & Ω. verſu 554. Alex. dies Genial. III, 3. Plutarch. Demoſth. c. 29. Virgil. Aen. XI, 102. FREINSH. Dignum Niciae exemplum, quod adjiciatur. Hic dux Athenienſium, quum forte reſcivit, duos ex ſuis ad Corinthum proelio inſepultos relictos eſſe, quamvis victor inhibuit exercitus curſum, maluitque victoriae laudem profundere, petendo à victis ad ſepulturam corpora, quam duos cives inhumatos relinquere. Plutarch. in vita ejus. CELLAR.

Quidam] An Pharnuches Arriani l. IV, 1, 16? FREINSH.

Perſis] Perſidem Strabo quoque lib. XV. deſcripſit, & poſt hunc Plinius VI, 27. Solinus cap. 54. Ammianus Marcellin. XXI, 18. Sed parum inter ſe & cum Curtio conſentiunt. Quidquid eſt terrarum & montium inter mare Caſpium à ſeptentrione, & ſinum Perſicum, ſeu mare rubrum à meridie, Perſidi adſignatur. Hodie tractus ille, qui eſt inter Tigrim, ſinum Perſicum, mare Indicum, ſeu rubrum, Indum & Jaxartem & Caſpium mare, à Sophis Perſiae regibus poſſidetur, quam terrarum por-

quod in longitudinem [1] MDC. stadia, in [2] latitudinem [3] CLXX. procurrit. Hoc 6 dorsum à [4] Caucaso monte ad rubrum mare pertinet; quaque [5] deficit mons, aliud munimentum, fretum objectum est. Planicies deinde sub radicibus montium spatiosa procumbit, fertilis terra, multisque vicis atque urbibus frequens. Araxes 7 amnis per hos campos multorum [6] aquas torrentium evolvit in [7] Medum: Medus [8] à mari:

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. *DC.* Leid. ∞ *DC.* Voss. 1. B. 2. *DCta milia* Ald. Mer. *MCC. stad.* P. F. *mille sexcenta* B. 1. *D. Cta.* 2 Fl. Voss. 1. *altitudinem.* 3 Fl. Voss. 1. Bong. *CLXX stadia* Frob. *CLX.* Elz. *CLXX. percurrit.* 4 P. *Causazo.* 5 Fl. Leid. *defecit.* 6 D. omittit *aquas* sed additur inter lineas. 7 Voss. 2. P. B. 1. Pal. 1. *medium* F. *medium* sed exscalpto *i* Ald. Bas. *Medum. Inde* Col. *medium. Inde* Mer. *medium Medus.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. Col. Bas. Frob. Mer. *ad mare* Amst. Lugd. *à mare.*

portionem Agrippa apud Plin. VI, 27. Medis, Parthis, & Persis attribuit. RADERUS.

Cluditur, quod] Rursum editiones, *perpetuis montium jugis clauditur, quod in longitudinem MDC. stadia, in latitudinem CLX. percurrit.* longe meliora nostra sunt. MODIUS.

M. DC. stadia] Longitudo ex Eratosthenis apud Strabon. lib. XV. sententia ad Caspias portas VIIIM. stadiorum est, milliaria nostratia CCL. Reliqua non est supra IIM. stadiorum, nostrat a LXII. & semis. Longitudo in mediterranea a Susis Persepolim stadiorum IVMCC. milliaria nostratia centum & unum supra triginta. Hinc usque ad Carmaniae fines MDC. stadia, milliaria nostratia L. & hanc postremam dimensionem accepit Curtius tantum, qua regio porrigitur in longum. RADERUS.

Hoc dorsum] Ab Occidente ergo ad Orientem per juga & dorsa montium tendamus, Susis ascendamus, per Persidem transeamus, Carmaniam superemus, Drangianam percurramus, ac tandem in Paropanisum altissimum & asperrimum montem enitamur. qui Ptolemaeo Caucasus est, totius Asiae eminentissimus, glacialis & calvus, de quo infra copiosius. Ad hunc, Larnacem Noachi applicitam ait Goropius in Indo-Scythicis pag. 473. Hanc montium catenam intelligit hic, quam dorsum appellat Curtius, per quod post terrarum inundationem reliquiae humani generis in larnace servatae paullatim ex Oriente & Paropaniso seu Caucaso ad Babylonem sunt profectae, sesque tandem in campos demisere, & Babylonem condidere. Est enim Caucasus mons Goropio ex antiquis id docenti tam longe extensus, ut Taurum etiam, qui à Pamphylia surgit, ab eodem derivari dicant, & alios quamplurimos montes ingentes, qui pro diversitate gentium diversas sortiuntur appellationes, quos Plinius V, 26. unius Tauri nomine complexus est. Idem Plinius brevius de Persarum regnis: *Namque Persarum regna, quae nunc Parthorum intelligimus, inter duo maria Persicum & Hyrcanum Caucasiis jugis attolluntur.* Strabo pr. lib. XI. clarissime: *Taurus eam continentem* (Asiam) *mediam fere cinguli in morem dividit ab occasu ad ortum porrectus, unamque ejus partem versus meridiem relinquens. Latus est Taurus saepe etiam IIIM. stadiorum, longitudine (quanta etiam Asiae est) 45600. à continente, quae Rhodo opposita est, usque ad extremitates Indiae & Scythiae Orientales.* RADERUS.

Araxes] De hoc vide Plutarch. de Fluminib. cap. 23. Strab. lib. XV. Observandum ab Herodoto I, 202. Araxen nunc Istro majorem, nunc etiam minorem dici. Nam Ister Araxe haud dubie major est circa ostia, minor circa fontes. Mela III, 5. graphice nobis fontes, cursum, & ostia Araxis proponit. Solin. cap. 15. cum Plinio VI, 9. fontes Araxis ex Heniochorum montibus, brevibus ab Euphrate intervallis derivat, atque in Caspium mare exonerat. IDEM.

In Medum] Rara Medi fluminis apud alios scriptores & geographos mentio. Strabo tamen lib. XV. non praeterit, quem Araxe excipi affirmat, non Araxen Medo, ut Curtius tradit. Ferri à mari, ait Curtius, ad Meridiem, à Septentrione ergo & Caspio mari. *Minor amnis*, inquit, *eo quem accipit.* Araxes enim major. Sed cum à mari in Meridiem fluat, quomodo rursus in Septentrionem versus in Caspium exoneratur? cum enim Araxen excipiat, & Araxes in Caspium delabatur, ubi haeret Medus? Strabonem sequamur, qui Medum in Araxen decidere docet, per quem rursus ad Septentrionem in Caspium devehitur. Quae sequuntur apud Curtium de Medo, apto ad herbas gignendas &c. omnia rectius Araxi adscribuntur. IDEM.

Araxes, Medus] Amnes Persidis, & ille quidem diversus ab Araxe Armeniae. Strabo l. XV. p. 501. πρὸς αὐτῇ δὲ Περσεπόλει τὸν Ἀράξην διέβη. *Juxta Persepolim* Alexander *Araxem trajecit.* & hunc Araxem ex Paratacene, sicut Medum ex Media deducit. Confluentes autem sic describit, ut Medus in Araxem, utpote majorem, non hic in illum infundatur. συμβάλλει δ' εἰς αὐτὸν ὁ Μῆδος. *in illum* Araxem *Medus influit.* CELLAR.

Medus à mare] Celebre est apud me membranarum imperium, eas itaque sum secutus; vulgo erat, *Inde Medus ad mare, & ad meridiem versus, minor amnis eo, quem recipit* &c. MODIUS. *A Mari.* Alii *à mare*, quomodo potuisse dicere Curtium, ostendit Ovidii in Ibin vers. 198.

Et

mari, [1] & ad meridiem verſus, minor amnis eo quem [2] accepit, evehitur; gi-
8 gnendaeque herbae non alius eſt aptior, quidquid [3] adluit floribus veſtiens. Pla-
tani quoque & populi contegunt ripas; ita ut procul viſentibus [4] continuata vi-
deantur montibus [5] nemora riparum. quippe obumbratus amnis preſſo in ſolum
dilabitur [6] alveo; imminentque colles, ipſi quoque frondibus laeti; radices [7] eo-
9 rum humore [8] ſubeunte. Regio non alia tota Aſia ſalubrior habetur; [9] tempera-
tum coelum: [10] hinc perpetuum jugum opacum & umbroſum, quod aeſtus le-
10 vat: illinc mare adjunctum, quod [11] modico [12] tepore terras fovet. His [13] expo-
ſitis captivus interrogatus à rege, *auditu ne, an oculis comperta haberet, quae dice-
ret? paſtorem ſe fuiſſe, & omnes* [14] *eos calles percurriſſe*, reſpondit: *bis captum, ſe-
11 mel à Perſis in Lycia; iterum ab ipſo.* [15] Subit animum memoria regis oraculo
editae ſortis, quippe [16] conſulenti reſponſum erat, *ducem in Perſidem ferentis viae
12 Lycium civem fore.* Igitur promiſſis, quanta & praeſens neceſſitas exigebat, & ipſius

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. & aliae editt. *ad meridiem* Voſſ. 2. *& meridiem reverſus* ſic etiam Pal. 1. 3 Vulgo *recipit* Amſt. Lugd. *accipit* Voſſ. 2. *recepit*. 3 Voſſ. 2. Pal. 1. *abluit*. 4 Ald. Col. Baſ. Mer. *continua*. 5 Pal. 1. *nemora: riparum quippe*. 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. D. Bong. *amne*. 7 Vulgo omittunt *eorum* ſed omnes Codd. habent. 8 Pal. 1. *ſubeunte regio: Non alia*. 9 Fl. Leid. Voſſ. 1. *tempera coelum*. 10 Pal. 1. *huic*. 11 Ald. Mer. *modicum*. 12 Pal. 1. *tempore*. 13 Leid. *expoſitas* Fl. Voſſ. 1. Baſ. Col. Mer. Ald. *capt. expoſ.* Voſſ. 2. *captivis expoſitis*. 14 Fl. Leid. Pal. 1. B. 1. 2. *eas* D. *eas* ſed ſuperſcripto *o*. 15 Baſ. *ſubit regis animum* Amſt. *ſubivit*. 16 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. *reſulenti*, ſed in hoc ab alia manu correctum *conſul.*

Et ſummum Lybico de mare carpat aquam.
Atacini:
Cingitur Oceano, Lybico mare, flumine Nilo.
& Plauti: *Dicant in mare Commani captos.* Ipſe tamen malit legere, ex MSS. Conſtantienſi & priſcis editt. *ad mare meridiem verſus*, quod Medus in montibus Septentrionalibus ortus ad mare Perſicum, quod è regione Caſpii eſt, verſus, iterumque flexus in Caſpium demum delabitur. RADERUS. Habent & Impr. quidam, *ad mare & ad Merid. verſus.* mihi tamen vulgata longe videtur potior. FREINSH. *Medus ad mare meridiem verſus.* Tellierius hanc ex variis optimam lectionem cenſet. Vulgo *à mari* (Caſpio) *& ad meridiem verſus.* Eraſmus, *ad mare & ad meridiem verſus.* CELLAR. *Araxes & Medus à mari &c.* non quaeram, quid ſibi velit *à mari verſus*, ubi ſermo eſt de fluvio, mendoſum enim quidpiam hic eſſe poſſet, & viri docti ſuſpicantur. Luxuriantem tantum Rhetoris ſtylum, & fluviorum inutilibus deſcriptionibus nimis gaudentis, lectori expendendum offero. CLERICUS. Judic. c. 5, §. 4.

Floribus veſtiens] Sic Juſtin. l. XII. c. 7. *mons vite hederaque veſtitus.* Noſter l. VI. c. 5, 15. *trunci multa fronde veſtiti.* CELLAR.

Continuata] Iterum vulgo *continua*. MODIUS.

Dilabitur alveo] Membranae, *preſſo in ſolum amne dilabitur.* MODIUS. *Dilabitur.* Ex Horatii loco l. III. Carm. od. 29. vſ. 34. *nunc medio alveo cum pace delabentis*, corrigendum hunc locum cenſet Bentlejus in *delabitur*, adjungens locum ex Ovid. l. II. amor. v. 13.

Quaque celer Nilus late delapſus in alveo
Per ſeptem portas in maris exit aquas.

Colles frondibus laeti] Sic *laetas ſegetes* Virgilius dixit Georg. l. I. & *pabuli laetitiam* Juſtin. l. XIV. c. 4. *oleas laetiores* Columella l. XI. c. 2.

Salubrior temperat] Haec ita legunt, & diſtinguunt editi, *regio non alia tota Aſia ſalubrior habetur: temperatum coelum*, non placet. MODIUS.

Modico tepore terras fovet] Non quod calorem inducat, ut videtur primo reſpectu ſenſus prae ſe ferre: ſed quod amoeno flamine vaporem aeſtus minuat. eodem ſenſu poſuiſſe videtur noſter l. IV, 7, 22. *ſub lucis ortum tepida manat: medio die frigida eadem fluit.* & poſt paullo, *ad lucem multum ex nocturno calore decreſcit, donec ſub ipſum diei ortum adſueto tepore langueſcat.* Contrarium vero infra l. VI, IV, 22. *Niſi ſolis ortum incolae occupaverint; vel modico tepore ſuccus exſtinguitur*, & ſic promiſcuo uſu adhibent Latini. Nam nihil huc facit, quod habet Cicero l. II. de Nat. Deorum c. 10. *Atque etiam maria agitata ventis ita tepeſcunt, ut intelligi facile poſſit, in tantis humoribus eſſe incluſum calorem.*

Interrogatur] Vulgo, *interrogatus*, quod aeque convenit. MODIUS.

Oraculo editae ſortis] Vide lib. III. c. 1, 16. CELLAR.

Lycium civem] Polyaeni interpres J. Vultejus hunc Lycium vocatum putat. male. verba Polyaeni, καὶ ὁμολογῶν ὅτι Λύκιος ἦν, ſic vertit, *Et inquit ſibi Lycio nomen eſſe.* non fuit nomine, ſed natione Lycius. LOCCENIUS. *Lycium civem fore.* Civem ergo non cognomento *Lycium*, ut perperam

ipsius fortuna capiebat, [1] oneratum; *armari* jubet *Macedonum more*, *&*, *quod bene verteret*, *monstraret iter*; *quamvis arduum & praeceps*, *evasurum se esse cum paucis. nisi forte crederet*, [2] *quo ipse pecoris caussa isset*; *Alexandrum pro gloria & perpetua laude ire non posse.* Etiam atque etiam docere captivus, *quam difficile iter esset*, 13 *maxime armatis.* [3] tum rex, *praedem* [4] *me*, inquit, *accipe*, *neminem* [5] *eorum*, *qui sequuntur*, *recusaturum ire qua duces.* Cratero igitur ad custodiam castrorum re- 14 licto cum peditibus, quîs adsueverat; & [6] iis copiis, quas Meleager ducebat; & [7] sagittariis equitibus [8] M. [9] praecepit; *ut castrorum* [10] *specie manente*, *plures de industria ignes fieri* [11] *imperet: quo magis barbari* [12] *crederent*, *ipsum regem in castris esse. Ceterum*, *si forte Ariobarzanes cognovisset*, *per callium anfractus* [13] *eum intrare*, [14] *&* 15 *ad occupandum* [15] *iter suum partem copiarum* [16] *tentasset opponere*; *Craterus in eum in-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. Lugd. *honoratum* Pal. 1. *honeratum.* 2 Fl. *quia* Leid. Bong. Amst. Lugd. *qua.* 3 Voss. 2. *tunc res Persidem* Bas. *praede* Col. Mer. *praesidem.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *inquit me.* 5 Lugd. & aliae edd. *meorum.* 6 Voss. 2. *his.* 7 Vulgo *sagittariis ducentis &.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. B. 2. *CX.* P. *centum* F. *centum & X* Pal. 1. *M.* B. 1. ejus loco quod exscalptum est, *mille.* 9 Ald. Elz. Col. Bas. Mer. Frob. *praecipit.* 10 Pal. 1. *spem.* 11 Vulgo *imperaret.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. *credant.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *eum.* 14 Pal. 1. Voss. 2. F. omittunt *&.* 15 Fl. *inter.* 16 Leid. & Voss. 1. *temptasset* ut semper.

peram putavit vir doctus. Similem historiam, ut fere solent variis accommodari miracula, de Cyro Justin. 1, 6. *Somnio monitus, ut quem primum postera die obvium habuisset, socium coeptis assumeret.* FREINSH.

Honoratum] *Oneratum* excusi. quod quidem etsi aliis non placet, mihi tamen displicere non potest. MODIUS. Non convenit prorsus *honoratum: oneratum* edendum fuit. Quod cum displicere neque Modio potuerit, non debuit etiam ipso neglectus praejudicio damnari. ACIDALIUS.

Monstraret] Rectius legas *monstrare.* FREINSH.

Nisi forte crederet &c.] Sic Appius Claudius apud Livium l. v. ad populum: *Obsecro vos: venandi studium ac voluptas homines per nives ac pruinas in montes silvasque rapit. belli necessitatibus eam patientiam non adhibebimus, quam vel lusus vel voluptas elicere solet.* sed Alexandri *Ardua per praeceps gloria vadit iter.* ita noster de illo l. IX. *Avaritia gloriae, & insatiabilis cupido famae nihil invium, nihil remotum videri sinebat.* LOCCENIUS.

Neminem meorum] Impressi *neminem eorum.* MODIUS. Impense placet *meorum.* si absint & illa, *qui sequuntur.* FREINSH.

Sagittariis equitibus] Inseritur alicubi, *& sagittariis (ducentis) & equitibus.* Male. Non noverant illi genus hoc equitum, non temere quidem alias Curtio etiam nominatum. Apud Arrianum frequentius est, qui ἱππακοντιστὰς vocat. ut lib. III. Ἀναλαβὼν δὲ τοὺς τε ἑταίρους ἱππέας, καὶ τοὺς ἱππακοντιστὰς, καὶ τοὺς τοξότας. Ubi per viam moneo corrigendum [male: sic enim & III, 4, 1. & 4.] leviter ἑτέρους. Nec vertendum fuit de sociis equitibus, aut capiendum de amicorum ala: sed hoc dicitur, & alios equites & hos sagittarios sive jaculatores cum peditibus etiam sagittariis assumptos. ACIDALIUS. Id genus equitum alii vocant ἱπποτοξότας. ut Hirtius de bel. Afric. cap. 19. *Sagittariis ac funditoribus, hippotoxotisque quamplurimis.* & ipse Caesar, de bell. Civ. III, 4. *CC. ex Syria à Comageno Antiocho missi erant, in his plerique hippotoxotae.* FREINSH.

Plures ignes] Hoc consilium Frontinus contulit in lib. II. Stratagem. num. 15. cap. 5. quod est de insidiis. Hujus generis stratagemata plura apud Livium & Romanis in historiis leges, ut de Crasso contra fugitivos pugnante, ex ipso Livio Frontinus quoque eodem cap. ostendit. RADERUS. Imitatus id est Eumenes apud Plutarch. c. 28. apud Livium XXI, 32, 12. & XXII, 42, 8. Hannibal. & XXXVI, 10, 11. *Ap. Claudius castra metatus latius quam pro copiis, & plures, quam quot satis in usum erant, ignes quum accendisset, speciem quam quaesierat, hosti fecit: omnem ibi Romanum exercitum cum rege Philippo esse.* FREINSH.

Per callium anfractus intrare] Editiones veteres *p. c. a. eum intrare.* MSS. *eum* expungunt. sed oratio plena non est. Ceterum si forte Ariobarzanes cognovisset per callium anfractus intrare? quem? inquies. Alexandrum utique. sed Alexander ipse hic loquitur. Et quamvis se ipsum intellexerit, non est ita locutus. Nec dixit *se* Curtius, quod esset ambigua oratio; vox enim *se* de Ariobarzane & Alexandro accipi poterat. Nec *eum* convenit, si, inquit Alexander, Ariobarzanes *eum*, hoc est, *se*, Alexandrum inquam, intrare. quis ita loquatur, *eum* pro *se*. Itaque recte sublatum judico, quod de Alexandro satis intelligi ex praecedentibus cernis, & mox subjectis, *& ad occupandum iter suum*, & quae sequuntur. RADERUS. *Eum* bene

16 *inlato terrore, retineret ad propius periculum* [1] *conversum agmen: sin autem ipse hostem fefellisset, & saltum occupasset; quum trepidantium barbarorum tumultum exaudisset* [2] *persequentium regem,* [3] *id ipsum iter,* [4] *quo pridie pulsi fuerant,* [5] *ne dubitaret* [6] *ingre-*
17 *di: quippe vacuum fore, hostibus in semet aversis.* Ipse tertia vigilia silenti agmine, ac ne tuba quidem dato signo, pergit ad [7] demonstratum iter [8] callium. *tridui ali-*
18 *menta portare* militem jusserat leviter armatum. Sed praeter invias rupes ac praerupta saxa, vestigium subinde fallentia, nix cumulata vento [9] ingredientes fatigabat: quippe velut [10] in foveas delati hauriebantur; & quum à commilitonibus [11] le-
19 varentur, trahebant magis adjuvantes, quam [12] sequebantur. Nox quoque, & ignota regio, ac dux, [13] incertum an satis fidus, multiplicabant metum: [14] *si custodes fefellisset; quasi feras bestias ipsos* [15] *posse deprehendi. ex unius captivi vel fide, vel*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. B. 1. 2. & multae editt. *conversurum.* 2 Amst. *persequi id* omisso *regem.* 3 Mer. *ad ipsum iret* Voss. 1. *itipsum iter.* 4 Voss. 2. omittit *quo.* 5 Col. Mer. *nec dubit.* 6 Amst. Lugd. omittunt *ingredi.* 7 Voss. 1. *demonstrantum* Voss. 2. *demonstrandum.* 8 Pal. 1. *cavum callem.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. *ingredientis.* 10 Pal. 1. omittit *in foveas.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *adlevarentur* Amst. Lugd *allev.* 12 Aliae editt. *assequebantur.* 13 Sic MSS. & Bong. sed Voss. 2. Ald. Col. Bas. Mer. *incertus* Pal. 1. *incertus an si satis.* 14 Amst. Lugd. *nisi custodes fefell.* Frob. Elz. *si custodes non fefell.* Voss. 2. *si custos fefellisset* aliae editt. *fefellissent.* 15 Bong. *depreh. posse.*

ne habet haec particula; sic modo, *ipsum regem.* FREINSH.

Craterus eum] Iterum impressi, *Craterus in eum illato terrore, retineret ad propius periculum conversum agmen.* plane inepte. MODIUS.

Persequi id ipsum iter] Impressi & scriptus liber Coloniensis. *cum trepidantium barbarorum tumultum exaudisset, persequentium regem id ipsum iter quo pridie pulsi fuerant ne dubitaret ingredi.* Sigebergensis codex. *cum trepidantium barbarorum tumultum exaudisset, persequi regem, id ipsum iter, quo pridie pulsi fuerant, ne dubitaret.* sed nihil mihi divini aut humani quisquam quidquam posthac creduat, nisi illud *persequentium regem* inepti alicujus nebulonis glossema est: nive adeo scribendum est, ut emendavi, aut certe hoc modo: *cum trepidantium barbarorum tumultum exaudisset, id ipsum iter, quo pridie pulsi fuerant, ne dubitaret ingredi.* MODIUS. *Persequentium regem.* Fallor, aut haec verba non sunt à Curtio. FREINSH. Glossema sapiunt. CELLAR. Lego. *Persequi iterum relegendo id ipsum iter.* HEINSIUS.

Ne dubitaret ingredi] Variis glossematis hic locus ante conspurcatus, neque dum opinione mea purus putus. Lectionum diversitatem apud Modium vide. Nos ex iis hoc exsculpimus, quando pertinaciter libri scripti vocem *regem* habent, ab ea fontem omnis variationis. Haec corrupta scholiis & additamentis occasionem dedit. Emendanda autem iterum *relegere.* Quod ex animi sententia dico, ac serio, spretis reliquis, ita scribo: *cum trepidantium b. t. exaudisset, relegere idipsum iter, q. p. p. f. ne dubitaret.* Non proprie, non venuste magis potuit: & inficeta prae illo, non *persequi* tantum vel *ingredi,* sed quidquid aliud excogitare ingeniosi glossographi potuissent. ACIDALIUS. Placet illud *relegere* Acidalii, sed nec Modianum *persequi,* nec vulgare *ingredi,* rejiciendum, cum non constet, quod posuerit Curtius. RADERUS.

Ne tuba quidem] *Ne tubae quidem* vulgo. MODIUS.

Tridiu alimenta] Vide, si talia desideras, Stewech. ad Veget. l. 1. c. 19. & Lipsium de Mil. Rom. l. v. §. 2.

Nix] Livius XXI, 35, 6. de copiis Hannibalis, in Alpium transitu: *Fessis taedio tot malorum, nivis etiam casus occidente jam sidere Vergiliarum, ingentem terrorem adjecit &c.* FREINSH.

Allevarentur] Melius hoc, quam ut alii *levarentur.* MODIUS.

Si custodes] Ut istos typographicos operas magnus perdat Jupiter, qui tam negligentes sunt in exprimendis ad eum modum libris, qui ipsis praeitur. Eccere hoc modo correxeram hunc locum: *Nisi custodes fefellissent, quasi feras bestias ipsos posse deprehendi.* hic illi mihi, si dis placet, pro *nisi, si* excuderunt, contraria plane sententia ab eo, quod dicere vult Curtius, & res postulat. MODIUS. *Custodes fefellissent*, Ariobarzanis excubias in saltu & aditu positas. RADERUS. *Si custodes fefellisset.* Recte sic legendum vidit Sebisius: nam profecto de duce itineris hic sermo est. Duces itineris, suspecti praesertim, & ignoti, asservabantur, quod satis constat, additis sc. custodibus. Quamobrem duo haec verba conjungi amant, ut apud Cicer. ad Attic. x, 20. *custodiae, quibus asservor.* Liv. XXIV, 45, 10. *eum interdiu solutum custodes sequebantur, nocte clausum asservabant.* Id etiam morum Alexandri fuisse satis constat ex Curtio infra IX, 9, 1. *duces secordius asservati profugerant.* Hinc

vel [1] *anima*, *pendere & regis salutem*, *& suam.* Tandem venere in jugum. à dextera iter ad ipsum Ariobarzanen erat: hic Philotan & Coenon [2] cum Amynta & [3] Polyperconte, expeditam habentes manum, [4] reliquit, monitos; [5] *ut quia* [6] *eques pediti erat mixtus*; [7] *qua pinguissimum* [8] *esset solum*, *&* [9] *pabuli fertile*, *sensim procederent:* [10] duces itineris de [11] captivis dati. Ipse cum armigeris & ala, quam *Agema* [12] appellant, ardua semita, sed longius à stationibus hostium remota, multa cum vexatione processit. Medius erat dies, & fatigatis [13] necessaria quies; quippe tantumdem itineris supererat, quantum emensi erant; sed minus praecipitis atque ardui. [14] Itaque refectis cibo somnoque militibus, [15] secunda vigilia surgit. & cetera quidem haud aegre [16] praeteriit. ceterum, qua se [17] jugum montium paullatim ad planiora [18] demittit, ingens vorago concursu [19] cavata torrentium [20] iter ruperat. [21] ad haec arborum rami alius alio implicati & [22] coëuntes, ut perpetuam [23] objecerant [24] sepem. Desperatio igitur ingens, adeo, ut vix lacrimis abstinerent, incesserat. Praecipue obscuritas terrori erat: nam etiam si qua sidera internitebant, continenti [25] fronde tectae arbores conspicere prohibebant. [1] ne

20 21 22 23 24 25

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Col. Bas. Frob. D. Mer. Pal. 1. *animo.* 2 Voss. 2. omittit *cum Amynta.* 3 Voss. 2. *Polypercota.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. D. F. B. 1. 2. *relinquit* Ald. Col. Bas. Mer. Frob. *praemisit.* 5 Bongarsiani *& quia* Fl. Leid. Voss. 1. *ut quia &.* 6 Voss. 2. *equites pediti erant mixti.* 7 Fl. *& quam* Leid. *& quum* Voss. 2. *quam* B. 1. *qua* exscalpto *m.* 8 Ald. *esse.* 9 Pal. 1. *pabulo.* 10 MSS. & aliae editt. *duces erant.* 11 Bas. *captis.* 12 Fl. Leid. Voss. 2. *appellabant* Voss. 1. *appellabat.* 13 P. *quies necessaria.* 14 Vulg. *ita.* 15 Pal. 1. *prima.* 16 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Amst. Lugd. *praeterit.* 17 Voss. 1. 2. Amst. Lugd. *mont. jug.* 18 Voss. 2. Ald. Elz. Col. Bas. Mer. *dimittit.* 19 Fl. *vacata.* 20 P. *interruperat.* 21 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *ad hoc.* 22 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *cohaerentes.* 23 P. *objecerent.* 24 Mer. *Sepem.* 25 Fl. Leid. Voss. 1. *fronte.*

Hinc est quod Xenophon Ἀναβασ. IV. Cherisophum erroris gravissimi notat, qui ducem quem verberibus affecisset, negligenter asservaverit, cum facile conjicere potuisset, illum fugiturum esse, quod & accidit. Eamdem ob caussam Carthaginenses suspectos habuere Romani, *quod quem Romam mitti placuisset &c. non custodissent*, Liv. XXXIV, 61, 6. Errorem autem ducis sui quomodo ultus sit Annibal, apud Livium XXII, 13, 9. reperies. FREINSH.

Vel anima] *Animo* legitur vulgo, sed male. hoc enim intelligi debet, ex unius aut fide pendere, aut vita, omnium salutem. MODIUS. Recte sic, non *animo.* sensus: seu fides ducem nostrum; seu vita deserat; periimus. FREINSH. Si dux fraudulenter vellet agere, aut casu in itinere interiret; & regem & se in extremis periculis fore. CELL.

Reliquit] *Praemisit* editiones, pessime. ut & mox, quum habent, *& quam pinguissimum*, pro *qua pinguissimum.* Arrianus l. III. Ἀμύνταν δὲ μετὰ Φιλώται καὶ Κοῖνον τὴν ἄλλην στρατίαν ὡς ἐπὶ τὸ πεδίον ἄγειν. αὐτὸς δὲ ἤει ὁδὸν χαλεπὴν καὶ τραχεῖαν, καὶ ταύτην δρόμῳ τὸ πολὺ ἦγε. MODIUS.

Eques] Vix hic capio, cum pedites aegerrime ex his locorum tesquis & rupibus eniterentur, quomodo equites fuerint secuti. Videtur Curtius non sine auxesi invium iter prorsus inexplicabile reddidisse praesertim equiti. RADERUS. Pro Curtio responderi possit, habuisse equos locis asperis innutritos, quales describuntur Numidae apud auctores, item Hispani, (Strabonem vide lib. III.) quorum certe multa millia per Alpes traduxit Hannibal, & ne hoc mireris, etiam elephantos, ut noveris, verum dicere Tacitum XV, 59, 3. *multa experiundo confieri*, *quae segnibus ardua videantur.* Certe in Romanis equitibus necessitas & timor id docuit, apud Livium XXII, 15, 9. *qui prope inviis callibus ad dictatorem perfugerunt.* Vide Indicem *ala.* FREINSH.

Duces erant itineris] Malim abesse hoc *erant*, quod profecto nec Curtius adjecit. ACIDALIUS. Vocem *erant* velut redundantem inductam vellet Acidalius; sed non videtur otiosa, & libri omnes editi inediti servant. RADERUS. Vulgo male *duces erant*, quod ab inepta glossa intrusum corrumpit sententiam. & video jam hoc notasse Acidalium. FREINSH.

Praeterit, *ceterum*] Male haec antea & legebantur, & interpungebantur hoc modo: *& cetera quidem haud aegre praeteriit. ceterum qua se jugum montium paullatim ad planiora demittit* &c. MODIUS.

Cohaerentes] *Coëuntes*, vulgo. recte. IDEM.

Obscuritas terrori erat] Livius l. X. *Turbida lux metum circa insidiarum faciebat.* LOCCENIUS.

Continenti fronde] Continua. Vellej. l. II. c. 109. *excisis continentibus Herciniae silvis.* CELLAR.

[1] ne aurium quidem usus supererat, silvas quatiente vento; [2] quae concutientibus 26 ramis majorem quam pro flatu sonum [3] reddebant. Tandem exspectata lux omnia, quae terribiliora nox fecerat, minuit: circumiri brevi spatio poterat eluvies; & 27 sibi quisque dux itineris coeperat fieri. Evadunt ergo [4] in editum verticem: ex quo hostium statione conspecta, [5] strenue armati, à tergo se ostendunt nihil tale 28 metuentibus; quorum pauci, qui congredi ausi erant, caesi sunt. Itaque hinc morientium gemitus; hinc ad suos recurrentium miserabilis facies; integros quo- 29 que, [6] antea quam discrimen experirentur, in fugam [7] avertit. Fremitu deinde in castra, quîs Craterus [8] praeerat, inlato; ad occupandas angustias, in quibus 30 pridie [9] haesitarat, miles [10] educitur. simul [11] & Philotas cum Polyperconte Amyntaque & Coeno diversum iter ingredi [12] jussus, alium terrorem intulit barba- 31 ris. [13] Ergo undique Macedonum [14] armis fulgentibus ancipiti malo oppressi, [15] memorabile tamen proelium edunt. ut opinor, ignaviam quoque necessitas acuit; & 32 saepe desperatio spei caussa est. Nudi [16] complectebantur armatos, & ingenti corporum mole secum ad terram detrahentes, ipsorum telis plerosque fodiebant. Ario-

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *nec.* 2 Voss. 1. Bong. Amst. Lugd. *quae concurrentibus* Fl. Leid. Ald. Frob. Mer. *qui concurrentibus* Voss. 2. *qui concutientib.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *edebant* Ald. Bas. *edebat* Frob. Mer. Col. Amst. *reddebat.* 4 Voss. 2. *inditum.* 5 Voss. 2. *strue.* 6 MSS. & Bong. *antequam.* 7 Pal. 1. *vertit fremitus.* 8 Fl. Leid. Voss. 1 Bong. *praesidebat.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. Pal. 1. D. Bong. *haeserant* Voss. 2. *haesitarant* Mer. *haesitaverat.* 10 Voss. 2. *seducitur.* 11 Ald. Col. Bas. Frob. Mer. omittunt *&.* 12 Alii *jussis.* 13 Voss. 1. 2. Bong. Amst. *undique ergo.* 14 Mer. *animis.* 15 Voss. 2. *miserabile* in margine *memorabile.* 16 Mer. *complectebant.*

Quae concurrentibus] Aurea nostra prae impressis illis, *qui concutientibus ramis majorem quam pro flatu sonum reddebat.* fateor tamen etiam haec ferri posse. MODIUS.

Eluvies] Quam modo voraginem dixerat, torrentium concursu cavatam. CELLAR.

Evadunt ergo] Ibi Alexander cippum, seu arcum, seu absidem erexit, in qua viatorem secuturum admonuit de laevo viae latere sequendo, dextro velut invio vitando. Extat inscriptio in vita S. Macarii Romani apud Rosweid. l. I. vitae Patrum p. 226. *Absidam istam fecit Alexander Philippi* [Freinshemius tamen dubitat, an eo tempore hujus nomen adscripturus fuerit Alex. idque jam supra ad IV, 15, 8. notavit] *Macedo Imperator quando persecutus est Darium Regem Persarum. Qui terram hanc ingredi voluerit, ad manum sinistram vadat. Ad dexteram enim terra invia & rupibus & angustiis est plena.* Hanc è Graeco translatam nemo dubitabit, qui auctores vitae, non interpretes legerit. RADERUS.

Integros quoque] Ipse noster interpres sui est, *antequam discrimen*, id est, *pugnam experirentur.* Nec aliter supra l. IV. c. 16, 11. *integris debiles implicabantur.* & l. VIII. c. 11, 23. *aliqua membrorum parte mulati ab integris deserti sunt.* Caesar B. Gall. l. III. c. 26. *integrae ab labore cohortes.* CELLAR.

Praesidebat] Hoc laudant membranae, vulgo est *praeerat.* MODIUS.

Necessitas] Statius X, 487.

Est ubi dat vires nimius timor

Silius I, 557.

- - - *clausos acuunt extrema pericli,*
Et fractis rebus violentior ultima virtus.

Tacitus H. III, 60, 4. *esse adhuc Vitellio vires, acres si desperassent.* & Ann. XII, 31, 5. *illi obseptis effugiis, multa & clara facinora fecere.* Sallust. Cat. 58, 10. *Necessitudo etiam timidos fortes facit.* Vide Lipsium Polit. V, 18. Veget. III, 21. *ex desperatione crescit audacia.* Hannibal hinc stimulat suos apud Liv. XXI, 44, 10. *vobis necesse est fortibus viris esse, & omnibus inter victoriam mortemve certa desperatione abruptis; aut vincere, aut si fortuna dubitabit, in proelio potius, quam in fuga, mortem oppetere.* Seneca de Clem. I, 12. *Acerrima virtus est, quam ultima necessitas extundit.* Pulchre Xenophon hist. Graec. lib. VII. quo loco narrat Thebanos, qui post profligatum Spartanorum exercitum, ipsam urbem invaserant, vix centum à viris esse repulsos, praemittit: ἔξεστι μὲν τὸ θεῖον αἰτιᾶσθαι, ἔξεστι δὲ λέγειν, ὡς τοῖς ἀπονενοημένοις οὐδεὶς ἂν ὑποσταίη. *Id partim numini potest adscribi, partim dici, desperatis neminem posse resistere.* Prudenter ergo à Scipione Numantiam obsidente, *non est permissa pugna morituris.* apud Florum II, 18, 13. ubi notam nostram inspice: FREINSH Exemplum cape in Locrensibus apud Justin. l. XX. c. 3. CELLAR.

Agmi-

Ariobarzanes tamen, [1] XL. ferme equitibus, & [2] quinque millibus peditum ſtipatus, per mediam aciem Macedonum cum multo ſuorum atque hoſtium ſanguine erupit; Perſepolim urbem caput regionis occupare feſtinans. 33 Sed à cuſtodibus urbis excluſus, conſequutis ſtrenue hoſtibus, cum omnibus fugae comitibus renovato proelio cecidit. 34 Craterus quoque raptim agmine acto ſupervenit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *decem*. 2 Sic F. ſed P. *quinque milia* Ald. Col. Mer. *quinque* omiſſo *mill.* B. 1. 2. Voſſ. 1. *II* B. Baſ. 5. *ped. mill.*

Agmine acto] Ducto. *Agi* dicuntur pecora, & jumenta, quum propelluntur. infra l. v. c. 13, 19. *reliquum agmen more pecudum agebatur.* Adde quae ad lib. III. c. 13, 10. notavimus. CELLAR.

CAPUT V.

Ad Perſepolim properans, captivorum Graecorum IV M. liberat.

Rex [1] eodem loco, quo hoſtium copias fuderat, caſtra [2] communivit. 1 Quamquam [3] enim undique fugati hoſtes victoriam conceſſerant; tamen praealtae praecipiteſque foſſae, pluribus locis objectae, [4] abruperant iter: ſenſimque & caute [5] progrediendum erat; jam non hoſtium, ſed locorum fraude ſuſpecta. 2 Procedenti ei literae [6] redduntur à [7] Tiridate, cuſtode [8] regiae pecuniae, indicantes, *eos, qui in urbe eſſent, audito ejus adventu, diripere velle* [9] *theſauros; properaret occupare: expeditum iter eſſe, quamquam Araxes amnis interfluat.* 3 Nullam

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *eodem in loco.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Ald. Baſ. *communit* Mer. *communiit* Col. *commovit.* 3 Voſſ. 2. *eum.* 4 Voſſ. 2. *arrup.* 5 MSS. B. 2. *progrediundum.* 6 Voſſ. 2. *traduntur.* 7 Bong. & MSS. *Tyridate* Ald. *Theridate.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *pec. reg.* 9 Pal. 1. & Voſſ. 2. omittunt *properaret occupare* & legunt *theſauros dimiſſos* D. *properaret occupare theſauros dimiſſos* Fl. Leid. Voſſ. 1. Ald. Baſ. Col. Mer. Frob. *theſauros properaret occupare theſauros dimiſſos* P. *theſ. prop. occ. dim. theſ.*

Locorum fraude] Hoc μεταφορικῶς. fraus enim non cadit, niſi in hominem, & humani generis hoſtes Stygios genios: nam coeleſtes non fallunt. Poterant tamen & loca eſſe ſuſpecta ab hoſtibus ad perniciem aliorum comparata & inſtincta, cum ſaepe in pontibus, ſilvis, campis, montibus fiunt, quando ſcrobes fodiuntur, murices & ſtimuli, tribulique & pali defodiuntur. RADERUS. Fraudem locis tribuit Curtius ob foſſas praealtas, ſive eas ad impedienda itinera hoſtes effeciſſent, ſive ipſius naturae impetus, ut ſupra v, 4, 23. Simili figura dici ſolent *infida loca.* ut apud Flor. III, 4, 5. *infidum glacie flumen.* in Tacito I, 61, 2. *fallaces campi &c.* FREINSH. *Fraus locorum*, pro difficultate locorum ponitur, ut apud Virg. l. IX. Aen. vſ. 396.

- - - *videt Euryalum, quem jam manus omnis*
Fraude loci, & noctis ſubito turbante tumultu
Oppreſſum rapit.

Vel pro periculo, idem Virg. l. X. Aen. vſ. 72.

Quis Deus in fraudem, quae dura potentia noſtra
Egit? id eſt in periculum, ita enim in jure lectum eſt: *Fraudi erit illa res.* Id eſt periculo, ut ibidem annotat Servius. iterum l. VII, 8, 34. *locorum fraude deceptis.*

Properaret occupare] Excuſi libri *properaret occupare theſauros dimiſſos*, ab iis nempe ſunt, qui theſaurum mendorum ingentem Curtio liberaliter donatum, nobis ex ejus monumentis eruendum reliquerunt. MODIUS. *Occupare.* Inſertae vulgo binae voces *theſauros dimiſſos:* quas plane inſititias non Modius, non alius mihi perſuadebit. Emendo ego: *properaret occupare theſauros ditiſſimos, expeditum iter eſſe.* Invitabat & incitabat eum, quod; cum iter facile, tum praeda eſſet maxima. ACIDALIUS. Libri veteres plerique poſt *theſauros* habent vocem *dimiſſos*, unde Acidalius facit *ditiſſimos.* mihi neſcio quomodo convenientius videatur, ſi legatur *theſauros ſibi commiſſos.* vitium videtur ortum ex literis primo male connexis, hoc modo: *theſauros ſibicommiſſos*, poſt per emendationem mutatis deletiſque, quae diſplicebant, ut fieret, *dimiſſos.* SCHEFFER. Placet Acidalii *ditiſſimos.* HEINSIUS.

Quamquam] Valde dubito de ſcriptura hujus loci, nec enim ita in levi habendum puto hunc fluvium, ut diceretur *expeditum iter eſſe, quamquam* in-

lam virtutem regis istius [1] magis, quam celeritatem laudaverim. relictis [2] enim pedestribus copiis, tota nocte cum equitibus, itineris tanto spatio fatigatis, ad 4 [3] Araxen prima luce pervenit. Vici erant in propinquo; quibus [4] dirutis, pon- 5 tem ex materia eorum, subditis saxis, strenue induxit. Jamque haud procul [5] urbe erant; quum miserabile agmen, inter pauca fortunae exempla [6] memorandum, 6 regi occurrit. Captivi erant Graeci ad quatuor millia fere, quos Persae vario suppliciorum modo adfecerant. alios [7] pedibus, quosdam manibus auribusque amputatis, [8] inustisque barbararum literarum notis, in longum sui ludibrium reservaverant;

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Fl. Voss. omittunt *magis* Leid. bis repetit *istius*. 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *enim*. 3 Sic MSS. 4 Sic omnes MSS. Bong. Lugd. & Amst. vulgo edunt *direptis ac dirutis*. 5 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Pal. 1. D. *urbem*. 6 Voss. 1. *memorando*. 7 Voss. 2. *peditibus*. 8 Voss. 1. *inustis*.

interfluat amnis, quem propter copiam aquarum nec nando superare possis, nec vado. Id autem sic fuisse, clarum ex sequentibus, nam Alexander ibi pontem struere necesse habuit. Scripsit omnino Curtius: *expeditum iter esse, quam qua Ar. amnis interfluat.* Hoc est, si inire rationem possit trajiciendi fluminis, ceterum iter in expedito fore. Et sane apparet Alexandrum non temere ad fluvium procurrentem, ibi substitisse hiantem & circumspicientem, quomodo transiret, sed ante capto consilio, à peritis locorum edoctum, eo animo processisse, ut ad pontem fabricandum vicorum istorum, de quibus Curtius, materia uteretur. Unde facile intelligitur fabros etiam aut praemisisse, aut secum deduxisse: denique omnia ex praeparato fuisse gesta. FREINSH. Freinshemio legendum videtur, *quam qua*, hoc est, *praeterquam qua*, quia fluvius sine ponte impeditum iter faciat. Nec tamen vulgaris scriptura nobis displicet, quod Tiridates non ignoravit, nihil facilius esse tanto exercitui, quam pontem tumultuarium flumini imponere, aut vadum, quo trajiciat, invenire. de hoc Araxe diximus modo ad cap. 4, 7. addo eumdem esse Ptolemaei *Rhogomanem*, & forsan Arriani etiam *Arosin*. Indic. Rer. p. 585. CELLAR.

Nullam virtutem regis istius, quam] Eleganter dictum. vulgo: *nullam virtutem regis istius magis quam.* inepte, si cum nostris conferantur. MODIUS. Illud *magis* ut imperiti glossema à Modio merito est inductum. RADERUS. *Quam celeritatem.* In Caesare maxime apparuit, de quo Cicero l. VIII. ad Att. ep. 9. *hoc τέρας horribili vigilantia, celeritate, diligentia est*, nam, quod Veget. l. IV. c. 31. observat, *in rebus bellicis celeritas amplius solet prodesse, quam virtus.* CELLAR.

Dirutis] Iterum vulgo, *quibus direptis ac dirutis*, & fortasse ita est legendum. MODIUS. Male Freinshemius renuentibus omnibus MSS. retinuit vulgatum *direptis ac dirutis*. HEINSIUS.

Pontem] Hic ad Augusti fere aevum permansit, nisi quod fluminis incrementa valde ruperunt. postea Augustus firmiorem subjecit. Servius in Virgil. VIII, 728. LOCCENIUS. Dubitat tamen Sebisius, an eousque durare potuerit, tumultuario tantum opere constructus. Ego plane alium pontem fuisse credo, de quo Virgilius: imo & alium fluvium. Nam de Armenio Araxe Virgilio sermo est; Curtio de Persico: quos non pro uno fluvio habendos, etiam Salmasio ad Solinum pag. 846. placuit, & multis rationibus ostendi potest. FREINSH.

Haud procul urbe] Persepoli. CELLAR.

Quatuor millia] Justinus auctor est, octingentos Graecos Alexandro occurrisse, qui poenam captivitatis truncata parte corporum tulerant, rogantes, ut sicuti Graeciam, se quoque ab hostis crudelitate vindicaret. Et Suidas eamdem historiam referens, octingentos fuisse ait, qui olim in Graecia capti à Persis, & praecisis manibus auribusque mutilati erant: quos benigne Alexander excepit, & magnis muneribus consolatus est. POPMA. *Quatuor millia.* Diodorus XVII, 69. & Justinus XI, 14, 11. non nisi *octingentos* recensent. Apud Plutarchum & Arrianum nulla horum mentio. RADERUS. *Octingentos* numerat & Suidas in Ἀλέξανδρος. FREINSH.

Pedibus, manibus, auribusque] Barbara crudelitas. simile exemplum in eadem gente notavit Seneca de Ira l. III. c. 20. *Rex Persarum totius populi nares recidit in Syria, inde Rhinocolura loci nomen est.* LOCCENIUS. Quamquam Aethiopum regi id Strabo attribuat l. XVI. locus vero est in Aegypti Syriaeque, sive Palaestinae confinio. CELLAR. Ingentem exemplorum acervum iis, qui tam crudelia desiderant, hic exhibebit Cl. Freinshemius, si eum inspicere seorsim voluerint, quae huc congerere visum non fuit, quia locus non capiebat. Adde tantummodo Brissonium lib. II. de Regno Pers. p. 267.

Inustisque] Mos notandi frontes & inurendi non Persis tantum & barbaris usurpatus, sed Graecis etiam & Romanis usitatus. Multa nos passim de stigmatis ad Martialem. Lipsius Electorum II, 15. plurima de eodem argumento. RADERUS. Vide & observationes Cujacii VII, 13. FREINSH. Juvenali hinc servi sunt Sat. XIV. v. 24. *inscripta ergastula.* Metony-

rant; & quum se quoque alienae ditionis esse cernerent; volentes regi occurrere non prohibuerant. [1] Inusitata simulacra, non homines videbantur; nec quidquam 7 [2] in illis praeter vocem poterat [3] agnosci. plures igitur lacrimas commovere, quam profuderant [4] ipsi. quippe [5] in tam multiplici variaque fortuna singulorum, intuentibus similes quidem, sed tamen dispares poenas, quis maxime miserabilis esset, [6] liquere non poterat. Ut vero *Jovem* illi *tandem Graeciae ultorem aperuisse* 8 *oculos* [7] conclamavere; [8] omnes [9] pari supplicio adfecti [10] sibi videbantur. Rex abstersis, quas profuderat, lacrimis, *bonum* [11] *habere animum* jubet; *visuros urbes suas conjugesque:* & castra [12] inde duo ab urbe stadia [13] communit. Graeci excesserant vallo, deliberaturi, quid potissimum à rege peterent: quumque aliis [14] *sedes* 9

Variantes Lectiones.

1 Leid. Voss. 1. Bong. *invisitata.* 2 Voss. 2. omittit *in.* 3 Pal. 1. *cognosci.* 4 Voss. 2. *ipsi ipse.* 5 Pal. 1. Mer. *vitam.* 6 Voss. 2. *loqui vere non poterant.* 7 B. 2. omittit *conclamavere* Voss. 1. *clamavere.* 8 Voss. 2. *omnis.* 9 Pal. 1. omittit *pari.* 10 Mer. omittit *sibi.* 11 P. *an. hab.* 12 Bong. omittit *inde* Fl. Leid. Voss. 1. *in.* 13 Mer. *communiit.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. *sedem.*

nymice. & Apulejo l. IX. *frontes literati, pedes annulati.* Plutarch. in Nicia de Syracusanorum in captivos Athenienses saevitia. *ὡς οἰκέτας ἐπόλουν, σίζοντες ἵππον εἰς τὸ μέτωπον, ut servos vendiderunt, equo in fronte compunctos.* CELLAR.

Quippe in tam multiplici &c.] Levia fuerunt adhuc, quae notavimus in hoc libro: gravius hoc erit, & quod à se dabit illis aliquod etiam pondus. Turbatus est locus, & confusus, quem digero, & dirigo traductione, distinctione. Sic mutandus enim ordo: *quippe in tam multiplici variaque fortuna singulorum intuentibus similes quidem, sed tamen dispares poenas, quis maxime miserabilis esset, liquere non poterat: omnes pari supplicio adfecti sibi videbantur. Ut vero Jovem illi tandem Graeciae ultorem aperuisse oculos conclamavere, rex abstersis, quas profuderat, lacrimis, bonum habere animum jubet.* in quo si fallor, aut fallo, nihil ipse dehinc credam, nihil umquam mihi credi volo. ACIDAL.

Similes quidem] Propter Acidalii conjecturam, etiam Radero probatam, explanandum hic est necessario quid simile distet à pari. *Par* enim esse dicitur, quod tantumdem habet aut virium, aut magnitudinis, quamquam alia sit forma aut specie: ut contra *simile* quod eamdem figuram habet, magnitudine dispari puta, duobus angulis rectis, pares sunt qui triangulum constituunt; quamquam dissimiles: quadrato quadratum simile; quamquam possit esse dispar. sic intelligenda sunt & alia exempla, ut praeclarum illud apud Quinctilian. x, 1. T. Livius *immortalem illam Sallustii velocitatem, diversis virtutibus consecutus est. Nam mihi egregie dixisse videtur Servilius Novianus, pares eos magis quam similes.* Contra Liv. XLV, 43, 2. de triumphis Pauli, & Anicii: *Similia omnia magis visa hominibus, quam paria: minor ipse imperator, & nobilitate Anicius cum Aemilio, & jure imperii praetor cum consule collatus: non Gentius Perseo, non Illyrii Macedonibus, non spolia spoliis, non pecunia pecuniae, non dona donis comparari poterant.* Hinc intelligas legendum in Apulejo de habitud. doct. Plat. *Nec solum aequalitas, verum etiam similitudo cum virtutis ingenio conjungitur.* Vitiosum enim est, quod editur ibi, *qualitas.* Sic itaque in hac miserorum turba, similis erat omnium poena, quippe mutilatio: sed tamen dispar, levius enim afflicti erant, qui aures puta, quam qui manus, pedesve, aut oculos perdiderant. & quamquam revera erat calamitatis diversitas, tamen tristi hoc spectaculo subito offuso, non liquere poterat intuentibus, quis maxime esset miserabilis in tanta turba miserorum. his igitur sic, ut debent, acceptis, inepte subjiceretur: *omnes pari supplicio adfecti sibi videbantur.* quod tamen Acidal. ea adseveratione volebat, ut si hic falleret, aut falleretur, nec credere ultra quidquam, nec credi velle pacisceretur. ego vero potius omnia alia credam. quis enim ferret ita loquentem in *disparibus poenis pari calamitate adfecti sibi videbantur?* deinde si sic volebat, cur retinuit illud *sibi?* quo expuncto, illud *videbantur* rectius retulisset ad praecedens *intuentibus.* Sed fefellit Virum eruditum & acutum, tum mens Curtii, tum ipsa vis verborum. Utraque hoc volunt: agmen hoc miserorum ipso conspectu movisse lacrimas procul visentibus. dein postquam propius suggressum, etiam clamorem eum sustulisset, mixtum commemoratione malorum suorum, & congratulatione vindictae, sic tetigisse animos audientium, ut non secus adficerentur, ac si ipsi idem supplicium in suis corporibus pertulissent. FREINSH.

Jovem illi] Scilicet Graeci captivi: conclamaverunt autem *aperuisse oculos*, id est, respexisse ad calamitatem & miseriam suam post diuturnam dissimulationem, quasi non videret. SCHEFFER. Inscriptiones JOVI VINDICI apud Gruter. & Reines. prostant. hunc putant jam vindictam sumere de damnis Graeciae à Persico exercitu illatis. CELLAR.

Ex-

des in [1] *Asia rogare*; aliis *reverti domos* placeret; [2] Euthymon Cymaeus ita locu-
10 tus ad eos fertur. [3] *Hi, qui modo* [4] *ad opem petendam ex tenebris & carcere procedere erubuimus,* [5] *ut nunc est, supplicia, (quorum nos pudeat magis an poeniteat, incertum*
11 *est) ostentare Graeciae velut laetum spectaculum cupimus. At ii optime miserias ferunt, qui abscondunt: nec ulla* [6] *est tam familiaris infelicibus patria, quam solitudo, & status*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. Mer. *Asiam.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. D. B. 2. *Euctemon Cymeus* Ald. *Euthymo Cymaeus* Voss. 2. *Eutenon bimeus* Pal. 1. *Thymaeus* Bas. Mer. Col. *Eutemon.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. *ii* vulgo *nos.* 4 Fl. Leid. Amst. Lugd. *etiam ad opem* Voss. 2. *& ad opem.* 5 Bas. Mer. Frob. Col. *nunc simplicitas nostra est, supplicia.* 6 Leid. Voss. 1. 2. *tam fam. est.*

Excesserant vallo] Vallo castrorum, in quibus rex eos alloquio dignatus erat. CELLAR.

Euctemon ita] Totum locum, quemadmodum in excusis legitur adscribam, ut emendationis ejus rationes facilius perspici à quovis possint. sic igitur editiones: *Euctemon Gymaeus ita locutus ad eos fertur; hi qui modo ad opem petendam ex tenebris & carcere procedere erubuimus, ut nunc simplicitas nostra est, supplicia quorum nos pudeat magis an poeniteat incertum est &c.* quae compara ad nostra, & intelliges, quot ex una periodo maculas elueris. MODIUS. *Nos qui modo etiam ad opem petendam ex tenebris & carcere procedere erubuimus, ut nunc est, supplicia nostra, quorum nos pudeat magis, an poeniteat incertum est, ostendere Graeciae velut laetum spectaculum cupimus.* In elegantem mehercule splendorem haec Modius è tam foedo squallore dedit. Unum nos monemus etiam, per interrogationem, si forte, efferenda. Nec ignoro enim alias, haec talia qua figura soleant dici, quae pronuntiandi sola ratio moderatur. ACIDALIUS. *Cymaeus*, gentile nomen, *Cyme*, vel *Cumae* urbs Aeoliae. CELLAR.

Ut nunc est] Haec quid sibi velint, non excogito. Puto plane Curtium scripsisse: *Ii, qui modo ad opem petendam ex tenebris & carcere procedere erubuimus, nunc & supplicia &c. ostentare Graeciae velut laetum spectaculum cupimus.* τὸ *ii* agnoscunt libri MSS. quique pro eo habent *nos*, id ex glossa acceperunt. Est autem elegans, & emphaticum, saepeque ita usurpatum optimis scriptoribus. vocula *ut* est nata ex postrema syllaba verbi *erubuimus*, postremo & conversum in *est*, quo vitio non aliud frequentius. SCHEFFER. *Ut nunc est, supplicia.* Ecquae, rogo, elegantia, aut vis inest in illo: *ut nunc est?* Non me praeterit, per illam loquendi rationem eleganter describi alias praesentem rerum statum. Cicero l. IV. ad Fam. ep. 9. *Non habet, ut nunc quidem est, id vitii res.* Ubi vide commentarium P. Manutii, qui plura hujusmodo loca congessit. Verum à Curtii loco ea dictio prorsus aliena est. Ceterum vel mediocri mentis intentione opus est, ut tibi mecum persuadeas, ita legendum esse, nec aliter Curtium scripsisse. *Hi*, nos scilicet, *qui modo ex tenebris & carcere procedere erubuimus, itane supplicia* (nostra) *ostentare Graeciae velut laetum spectaculum cupimus?* Est enim irrisionis quaedam formula, quasi dicat incongruens esse, eos, quos puduerit vel è carcere progredi in conspectum hominum, quippe manibus, auribus, pedibus mutilos, tantopere nunc gestire in Graeciam reverti, futuros popularibus suis spectaculo. laeto scilicet. *Itane, Itane vero*, urgentis sunt, aut etiam stomachantis, inquit Tursellinus c. 8. de Particulis, & exempla subjungit. Ceterum meam sententiam firmant nonnulli codices à Freinshemio laudati, in quibus non *ut nunc est*, sed *ut nunc* legitur, & post *cupimus* adjecta est nota interrogationis. HEUMANN. Parerg. Critic. p. 98. Mediocri me mente praeditum agnosco libenter, ac proinde non motum, ut perspiciam hunc locum corruptum, quod duo doctissimi viri Cl. Schefferus & Heumannus acriter contendunt; etiamsi videri possint & alii haesitasse, qui ideo sic interpolarunt, *nunc simplicitas nostra est.* At vero hanc loquendi formulam, ut elegantem, & iterum corruptam l. IX, 6, 6. librariis imputabit, & Curtio vindicabit Acidalius. Nam si non possit significare praesentem rerum statum; vel ut nunc sunt tempora; hoc patriae statu; hodie, vel simile quid, idem dubium de aliis locis moveri possit. Asinius Pollio ad Ciceronem l. X. Fam. ep. 31. *Constitui, ut nunc est, cum exercitu proficisci.* Cicero ad Att. l. XII. ep. 28. *quae si manebunt, quaerenda erit excusatio ad Brutum, sed, ut nunc est, mansurae videntur.* Simile est, quod dixit l. VIII. ad Att. ep. 23. *Certe transeunt, vel quomodo nunc est, transierunt.* Quinctilian. Decl. CCLXXVIII. *Cum honoraretur filius, ut nunc est, tuus.* Adde praestantissimum Gronovium ad Plauti Mil. Gl. act. 3. sc. 1. vs. 216. Bene vero consuluisset Vir Doctissimus, si nobis indicasset, unde hauserit illas nonnullorum codicum Freinshemianorum lectiones, in quibus *est* omissum fuit, & addita interrogandi nota. Nam ad Curtium adjecta nos non offendimus, quod monendum duximus, ne quis à nobis quid negligentia omissum suspicetur.

Atqui optime] *At ii* vulgo: minus bene. MODIUS.

Qui abscondunt] Eodem recidit illud Pindari Pythionic. III, 146.

- - - - - - - τὰ μὲν ὦν
Οὐ δύναντα νήπιοι κόσμῳ φέρειν,
Ἀλλ' ἀγαθοί, τὰ καλὰ τρέψαντες ἔξω.

Res

tus prioris oblivio. Nam qui multum in suorum [1] *misericordia ponunt, ignorant, quam celeriter lacrimae* [2] *inarescant. Nemo fideliter diligit, quem fastidit; nam & calamitas querula est; & superba felicitas. Ita suam quisque fortunam in consilio habet, quum de aliena deliberat:* [3] *& nisi mutuo* [4] *essemus miseri, olim alius alii potuissemus esse fastidio. Quid mirum est, fortunatos semper parem quaerere? Obsecro* [5] *vos, olim vita* [6] *defuncti, quaeramus locum, in quo haec* [7] *semesa membra obruamus: ubi* [8] *horribiles cicatrices celet exsilium.* [9] *Grati prorsus conjugibus, quas juvenes duximus, revertemur! Liberi in flore & aetatis & rerum* [10] *agnoscent, & fratres ergastuli detrimenta? Et* [11] *quota pars nostri tot obire terras potest? procul Europa in ultima Orien-* 12 13 14

Variantes Lectiones.

1 Pal. 1. Voss. 2. *miseria.* 2 Voss. 2. Mer. *marcescant.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. omittunt *&*. 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *miseri essemus.* 5 Voss. 2. *nos.* 6 Col. *defunctis.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. legunt *semesa obruamus grati*, omissis reliquis Voss. 2. omittit *in quo haec semesa membra obruamus*, retentis reliquis. 8 Sic legit Pal. 1. & Ald. 9 Sic MSS. D. & Bong. vulgo *ingrati.* 10 Fl. Leid. Bong. Mer. *adgnoscent fratres* Voss. 1. omittit *& fratres* vulgo *& fratres agnoscent.* 11 P. *quo ita.*

Res adversas, inquit, *nesciunt moderate ferre stulti: at sciunt sapientes, quae pulchra sunt foras & in publicum vertentes:* abstrusis scilicet tristioribus. quo ingenio proponit nobis in politica prudentia Tacit. I, 24, 1. *abstrusum, & tristissima quaeque maxime occultantem Tiberium*, & III, 18, 3. *domestica mala tristitia operientem.* Ita enim plane faciendum est in desperatis, aut cum nos credimus sufficere remedio. Alias enim gravissime peccatur cum Vitellio, apud eumdem Histor. III, 54, 1. qui *stulta dissimulatione, remedia potius malorum, quam mala differebat.* FREINSH.

In suorum] Adhuc vulgo *in aliorum*, & pro *ponunt* erat in MS. Coloniensi codice *confidunt*, non recte, me judice. MODIUS.

Ita suam quisque fortunam in consilio habet, cum de aliena deliberat: nisi mutuo miseri essemus, olim alius alii potuissemus esse fastidio] Haec cum iis, quae & praecedunt & sequuntur, in hunc modum distinguenda, magis in expedito ut sit sententia. *Nemo fideliter diligit, quem fastidit. nam & calamitas querula est, & superba felicitas. Ita suam quisque fortunam in consilio habet, cum de aliena deliberat. Nisi mutuo miseri essemus, olim alius alii potuissemus esse fastidio: quid mirum est, fortunatos semper parem quaerere?* Ubi tamen pro *semper* libentius *sibimet* reponam. Et geminam plane mendam in Manilio alicubi scio, de quo ad ipsum fortasse, cum erit commodum. ACIDALIUS. *Fortunam in consilio habet.* Suae quisque fortunae rationem habet; suam fortunam considerat, & secundum illam adversus alios se gerit. CELLAR. Supra l. III, 5, 12. *Darius ergo fortunam meam in consilio habuit.*

Nisi mutuo] Excusi minus concinne, *& nisi mutuo miseri essemus.* MODIUS.

Quid mirum est fortunatos] Puto & hic scribendum, *quid mirum & fortunatos.* longe profecto elegantius hoc est, & ex oppositione praecedentium, ostendit, factum non habendum pro iniquo. SCHEFFER.

Olim vita defuncti] Et nunc pro mortuis habiti, de sepulcro potius, quam de patria cogitemus. CELLAR.

Obruamus] Sequitur in expressis, *ubi horribiles cicatrices celet exsilium*, quae unde sint, divinare non possum. nam à Curtio non esse ut credam, & si non male huic loco conveniunt, trium manu exaratorum codicum consensus facit. MODIUS.

Grati] Reduximus veram lectionem ex MSS. nonnullis. Per ironiam autem haec dicta aculeum habent: quod qui non receperunt ingratiis mutaverunt, *ingrati.* FREINSH.

Et fratres] Hic copulam *&* non habent membranae, & omnino aliquod latens ulcus subesse videtur. MODIUS. *Ingrati prorsus conjugibus, quas juvenes duximus, revertimur. Liberi in flore & aetatis & rerum & fratres agnoscent ergastuli detrimenta.* Postremam copulam in membranis non esse Modius notat: & videri sibi aliud omnino latens ulcus subesse. Recte suspicatus ille: nobis ipsum ulcus magis notum, quod & sanamus levi manu, scribimus: *liberi in flore & aetatis & rerum patres agnoscent ergastuli detrimenta?* quod si copulam obteri non pateris, muta *ut: ut patres non agn.* quomodo Vellej. l. II. *At nunc si quis tanti habitet vix ut senator agnoscatur.* Ceterum *ergastuli detrimenta* eleganter Curtius pro ipsis captivis, & ergastulis, ut Apulejus noster l. I. Asini, *fortunae decermina*, pro mendicis, quasi fortunae recrementa. Sic enim Magnus Lipsius isthic legit, è cujus emendatione locum integrum apponam. *Ecce Socratem contubernalem meum aspicio. humi sedebat scissili palliastro semiamictus, poenali lurore ac misera macie deformatus: qualia solent fortunae decermina stipes in triviis erogare.* in quo ipso ut de aliis cum eo mihi non convenit, quae suo loco reservamus, ita neque de hac voce: de qua nonnihil nunc occasione oblata, non quaesita, breviter agemus. Ac *decermina* scribi

 Apu-

Orientis relegati, senes, debiles, majore [1] *membrorum parte* [2] *multati, tolerabimus* 15 *scilicet, quae* [3] *armatos* [4] *& victores* [5] *fatigaverunt. Conjuges* [6] *deinde, quas* [7] *captis* [8] *sors & necessitas unicum solatium adplicuit, parvosque liberos, trahimus nobiscum,* 16 *an* [9] *relinquimus? cum his venientes nemo agnoscere volet.* [10] *relinquemus ergo* [11] *extemplo* [12] *praesentia pignora, quum* [13] *incertum sit, an visuri simus* [14] *ea quae petimus?* 17 *Inter* [15] *hos latendum est,* [16] *qui nos miseros nosse coeperunt.* Haec [17] Euthymon. Contra [18] Theaetetus Atheniensis orsus est dicere. *Neminem pium habitu corporis suos* [19] *aestimaturum; utique saevitia hostis, non* [20] *natura* [21] *calamitosos. Dignum esse omni malo, qui* [22] *erubesceret fortuita: tristem* [23] *enim de mortalitate ferre sententiam; &*

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *memorum.* 2 Vulgo *mutilati.* 3 D. *armati.* 4 Voss. 2. Mer. omitt. &. 5 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. Amst. *fatigarunt.* 6 Sic MSS. & Bong. sed Voss. 2. Ald. Bas. Frob. Mer. Col. *demum.* 7 Voss. 2. *captas.* 8 Sic Pal. 1. sed Fl. Leid. Voss. 1. *fors.* 9 Fl. *reliquimus* 10 Leid. Voss. 2. Pal. 1. *relinquimus.* 11 B. 2. Voss. 1. *templo* Voss. 2. B. 1. Pal. 1. P. *exemplo* Mod. Amst. Lugd. omittunt. 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & vulgo *praesentium.* 13 P. *incertissimus.* 14 Fl. Voss. 1. Bong. *illa.* 15 Pal. 1. *haec.* 16 Pal. 1. *quae.* 17 B. 1. 2. F. Fl. Voss. 1. *Euctemon* Pal. 1. *Euthemon* P. *Teutemon* Ald. *Euthymo* Bas. Col. Mer. *Eutemon.* 18 Pal. 1. *Theat.* Leid. *Theatetis* Voss. 2. *Thetus* Ald. Bas. Frob. Mer. Col. *Theatus* B. 2. *Theateus* F. *Theatheteus* B. 1. diversa manu *Aethas.* 19 Pal. 1. *aestima saevitia.* 20 Frob. *naturae.* 21 Pal. 1. *calidosus.* 22 D. P. F. *erubescere fortuite* Voss. 2. Ald. Pal. 1. Bas. Mer. Col. Frob. *erubesceret fortunae* Fl. Leid. Voss. 1. B. 1. 2. *erubescere fortuito.* 23 Mod. & vulgatae fere omnes habent *eum.*

Apulejo potuisse non sum ejus oris, ut negem, frontis ejus multo minus, ut improbam vocem ajam. quamquam Festus à *decerpo*, ut videtur velle, quomodo formet, equidem non video, mihi autem jam olim de alia libuit suspicari, ita parum diversa, ita imo simili, ut sit eadem literula excepta una modo. Cum enim in procusis exstet omnibus, *deterrima*, *determina* inde fieri non minus ad sensum commode, ad literas vero aliquanto etiam posse commodius arbitrabar. A *tero terui termen*, & hinc *termentum* in Plauto eruditi norunt: à composito quid item in *determen* id cum *detrimento* Curtiano mire convenerit: etsi nec dissimulabo, quid de utriusque loco etiam aliud alias in mentem venerit opinari. Verebar ne Apulejus *decremina* scripsisset, Curtius *decrementa*, simili ac geminâ item formâ. Quae voces à *decresco*, sic forsan usurpatae, ut in contrariam mentem, *incrementum*, à Virgilio, Apulejo, aliis. Virgil. Bucol.

- - - - - *Magnum Jovis incrementum.*

Apul. lib. v. Venus de Cupidine suo. *Nimirum illud incrementum lenam me putavit, cujus monstratu puellam illam cognosceret.* Et Nazarius Panegyr. Constantini, Constantium juniorem vocat *incrementum maximum publici boni.* Sed haec olim ad Apulejum pueri allucinabamur: in quem certiora aliquando, magis aetate & uberiore lectione confirmati, dabimus, etsi daturi quando simus, ut res adhuc sunt meae, nescio. Ut properarem illud hortari poterat, quod observationum nostrarum quotidie numerus decrescit, dum alii, me morante, praeveniunt interim ac praecipiunt, unde periculum forte, ne frustra denique laboraverimus: ut tardem etiam, multae caussae sunt in publicum nullâ caussâ vel proferendae vel tacendae. Nec est vero unus ille, cui operam nostram mancipaverimus: & in alios distringimur jam diu, ut ad hunc respicere non vacet. Fidem tamen promissi ante triennium jam facti cum fide liberabimus, ut primum licebit, ac majore cum foenore solvemus, quod longius debemus. Non & mala nomina sunt, quaecumque lenta. de Curtii loco haec scribenti hoc nunc incidit. *retrimenta* legi posse faciliori sensu, quo & l. vi. *Purgamenta servorum* Philotae servos vocat. & l. viii. homines nescio quos viles *purgamenta urbium suarum*, quam sentinam civitatis Cicero dicebat. item lib. x. *purgamenta exsilii*, colluvies exsulum: sic hoc loco *retrimenta* sive purgamenta vulgus ergastulorum & captivorum. *Retrimenti* autem vox non protrita quidem, sed nec inusitata: Varro sesqui-Ulysse. *Retrimenta cibi.* quem etiam locum ex ἐπιστολῆς emendo. *Retrimenta cibi, qua exirent, per posticum canalem feci.* ACIDALIUS.

Multati] Semel monebo, ubicumque vulgo in Curtio legitur, *mutilare*, & *mutilatus*, ibi in membranis semper *multare*, & *multatus.* MODIUS.

Sors & necessitas] Non *fors*, pro condicione. sic l. viii, 3, 6. *patereturque sortem quamcumque iis fortuna fecisset.*

Relinquemus ergo] Excusi. *relinquemus ergo extemplo.* inepte. MODIUS.

Praesentia] Male interpreteris, (si cum vulgatis *praesentium* retineas) praesentium conjugum; frustra, praesentium nostrum. Omnino *praesentia* scribendum. Voce *pignorum* conjuges hic simul & liberi veniunt: alibi nec hi tantum, sed necessarii quicumque. ACIDALIUS. MSS. o. ut vulgo *praesentium.* Lego *pertaesi praesentium.* HEINSIUS.

Natura] Vulgo *naturae.* MODIUS.

For-

& [1] desperare misericordiam, [2] quia ipse alteri denegaturus sit. Deos, quod ipsi numquam [3] ausi optare [4] forent; obferre patriam, conjuges, liberos, & quidquid homines vel [5] vita [6] aestimant, vel morte redimunt. 18 *Quin illi ex hoc carcere erumperent, alium domi esse coeli haustum; alium lucis adspectum: [7] mores, sacra, linguae commercium etiam à barbaris expeti; quae [8] ingenita ipsi [9] omissuri [10] sint sua sponte; non ob aliud* 19

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *desperare debet.* 2 Voss. 2. & aliae editt. *quam* Bas. *qui.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *opt. ausi.* 4 Pal. 1. *fortem.* 5 Voss. 1. *vitam.* 6 Voss. 2. *extimant.* 7 Voss. 1. *morum.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & vulgo *ingentia.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. *obmissuri.* 10 Fl. Voss. 2. Ald. Bas. Mer. *sunt.*

Fortuita] Iterum vulgo *fortunae.* MODIUS. Avorum memoria excusi *erubesceret fortunae*, inde nostrates Grammatici regulam finxerunt. male. *fortuita* enim castigatiores libri omnes. CELLAR.

Tristem eum] Adhuc vulgo: *tristem enim de mortalitate ferre sententiam & desperare misericordiam, qua ipse alteri denegaturus sit.* male. MODIUS. *Tristem enim.* Malebam sic, quam *tristem eum*, ut esset confirmatio proxime praecedentium: & quoniam sic deinde in libris haberi comperi, libens rescripsi. FREINSH.

Quod ipsi numquam ausi optare forent, obferre patriam] Illud *forent* prorsus ineptum est hoc loco. scripsisset saltem Curtius *ausi forent optare*, cum trajectio non modo non sit elegans, sed plane absurda. in Pal. 1. legitur pro eo *fortem.* Puto igitur scripsisse, *quod ipsi numquam ausi optare, fore* (vel *forte jam*) *obferre, patriam &c.* sic sane elegans est oppositio inter id, quod per exspectationem magnam obvenit optanti, & quod subito per fortunam ne opinanti quidem. Quale quid his Graecis evenit. SCHEFFER.

Lucis adspectum] Pessime hic locus ita antea interpungebatur: *alium domi esse coeli haustum, alium lucis aspectum. mores, sacra, linguae commercium etiam à barbaris expeti. Quae ingentia ipsi omissuri sint sua sponte, non ob aliud tam calamitosi &c.* MODIUS. *Alium domi esse coeli haustum, alium lucis aspectum. mores, sacra, linguae commercium. etiam à barbaris expeti, quae ingentia ipsi omissuri sint sua sponte: non ob aliud tam calamitosi, quam quod illis carere coacti essent.* Pessime antehac dispunctum fuisse locum Modius ait, qui sic restituit. Ego distinctionem veterem ita bonam habeo, ut prae ea novitiam omnem spernam. Illam reduco: *Quin illi ex hoc carcere erumperent. Alium domi esse coeli haustum, alium lucis adspectum. Mores, sacra, linguae commercium etiam à barbaris expeti, quae ingentia omissuri ipsi sint sua sponte, non ob aliud*, &c. In quibus *ingentia* illud ingenuum esse numquam putem. Occultata sub eo vox alia, qua Graeci hi barbaris se opponant & praeponant. Quaecumque est, non elicio: nisi si *ingeniati.* qua tamen Apuleji & Plauti propria vix uti sustinuerit noster. Cultos quidem & ingenio elegantiori dicere voluisse videtur, aut quid simile, quo à barbarie gentium aliarum Graecos politiores distinxerit, quod aliis quaerendum linquo. Porro quod initio est, *illi*, venuste sic usurpatum, cujus gratiam & vim interiorem non quilibet persentiscat. Ita lib. III. *Si id consilium damnaret, at ille divideret saltem copias innumerabiles*, παρέλκειν videtur, & nescio quid tamen ἐνεργείας inspirat orationi. ACIDALIUS.

A barbaris expeti] Graeciam, inquam, Perside meliorem, quod an verum sit haud scias. Ovid.

> *Quid melius Roma, Scythico quid frigore pejus:*
> *Huc tamen ex illa barbarus urbe fugit.*

Perlege Eleg. 4. l. 1. de Ponto. *Cuique dulcis sua patria.* RADERUS. Hoc non intellexit Raderus, ut nuper ex vastis ejus commentariis didici. Egregie explicat Nicias apud Thucydidem VII, 11, 18. *Quotquot antea pro Atheniensibus, quamvis non essetis, habebamini, & cum ob sermonis peritiam, tum ob institutorum imitationem, toti Graeciae summo in pretio eratis.* Et Aristides rhetor in Panathenaico: *Tota vestram sapientiam & consuetudinem terra affectat, vestrumque sermonem toti hominum generi communem judicant. Ita factum est ut per vos orbis totus in unum sermonem consenserit &c.* GRONOVIUS.

Ingenita] Sic legendum videram, soceroque nunc meo ante hoc novennium, Vormatia scripseram his verbis: Ingenita *hic legendum*, *non* ingentia, *ut cuivis liquere potest.* Postea & Acidalium in voce *ingentia*, quae substituta fuerat germanae, haesisse deprehendi: & vero nuper Gronovius in eruditis ad socerum meum literis, indicato Ignatium Hannielem voluisse, *quae in Graecia nati, vel qui ipsi in Graecia nati*; subjecit: *Quis dubitabit hic Curtium scripsisse:* quae ingenita ipsi omissuri? Quo minus veritus sum suum Curtio tribuere. Notissima haec phrasis, & usu trita. Apulej. lib. IX. *ingenita mihi curiositate recreabar.* Rutilius Itiner. I, 7.

> *Qui Romanorum procerum generosa propago*
> *Ingenitum cumulant urbis honore decus.*

Arnobius lib. I. *Quisquamne est hominum &c. cui non sit ingenitum, non affixum, imo ipsis pene in genitalibus matris non impressum, non insitum, esse regem ac dominum, cunctorum quaecumque sunt moderatorem?* sic *vetera & ingenita odia.* Seneca de Benef. V, 16, 2. Justinian. Nov. 26. pr. de Thracum pugnacitate, & virtute: *Sunt enim ista ingenita & quasi patrio quodam jure huic regioni attributa.* Hoc ergo loco suadet Theaetetus, non esse deserenda

20 *aliud tam calamitosi, quam quod illis carere* [1] *coacti essent. Se certe rediturum ad penates & in patriam; tantoque beneficio regis usurum: si quos contubernii,* [2] *liberorumque, quos servitus coëgisset agnoscere, amor detineret;* [3] *relinquerent, quibus nil patria* 21 *carius est.* Pauci hujus sententiae fuere: ceteros consuetudo, natura [4] potentior, 22 vicit. Consenserunt, *petendum esse à rege, ut aliquam ipsis adtribueret sedem.* Centum ad hoc [5] electi sunt: quos Alexander [6] ratus, quod ipse praestare cogitabat, petituros, *jumenta,* inquit, [7] *adsignari quae vos veherent: & singulis vestrûm* [8] *milia denariûm* [9] *dari jussi. Quum redieritis in Graeciam, praestabo, ne* [10] *quis statum* 23 *suum, si haec calamitas absit, vestro credat esse meliorem.* Illi [11] obortis lacrimis terram intuebantur, nec aut erigere vultus, aut loqui audebant: tandem rege tristitiae caussam exigente, [12] Euthymon similia [13] iis, quae in consilio dixerat, re-24 spondit. Atque ille non fortunae solum eorum, sed etiam poenitentiae [14] misertus;

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. *quoacti.* 2 Voss. 2. omittit *que.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. B. 1. 2. *relinqueret* Pal. 1. *linqueret* P. *liquerent.* 4 Fl. Leid. Bong. D. Pal. 1. *potior* Voss. 1. *pacior.* 5 Vulgo *lecti* F. *alecti* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *adlecti.* 6 Voss. 1. *raptus.* 7 Sic Fl. Leid. Voss. 2. D. Pal. 1. Ald. Voss. 1. *adsignare* Bas. Amst. Lugd. *assignavi.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. Bong. *milia* impressi o. *mille.* 9 P. *jussi dari* Pal. 1. *dari jussit.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *qui.* 11 Pal. 1. Voss. 2. *abortis* Voss. 1. *obhortis.* 12 Bong. Bas. Col. Mer. *Entemon* Fl. *Eutenon* Voss. 2. *Emettemon.* 13 Voss. 2. *his.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. *miseretur* Ald. Pal. 1. *miseratus.*

patria & ingenita bona, cum etiam barbari, quibus nativa non sunt, ea summopere appetant. Ita noster supra III, 6, 17. *ingenitam* Macedonibus *erga reges suos venerationem* dixit. Est autem similis oppositio qualis apud Sallust. Jug. 31, 8. *servi, aere parati, injusta imperia dominorum non perferunt: vos, Quirites, imperio nati, aequo animo servitutem toleratis.* Multo enim flagitiosius est deesse bonis, velut ipso successionis jure ad nos devolutis, quam alienis & aliunde petendis. Hinc Tertullian. Apolog. cap. 6. graviter pulsat Romanos: *Nunc religiosissimi legum & paternorum institutorum protectores & cultores respondeant velim, de sua fide & honore & obsequio erga majorum consulta &c.* Hinc in omnibus fere adhortationibus promptissimus locus est, à majorum virtutibus quosque excitandi. Vide supra ad IV, 14, 25. FREINSH. Recte Freinshemius *ingenita ipsi.* l. VI, 10, 23. *jam pridem nativus ille sermo commercio aliarum gentium exolevit.* HEINSIUS.

Contubernii] Servilis conjugii, inter servos enim proprie non conjugium erat, sed contubernium. CELLAR.

Detineret] Vulgati quidam auctiores uno verbo, *amor detineret, haberent, relinquerent.* Unde fortassis emendandum: *si q. c. l. q. s. c. a. amor detineret, manerent: reliqui irent, quibus nil patria carius est,* vel *esset.* Sed fortassis inquam: nec enim certo scio. ACIDALIUS. Ego potius nihil mutem, *si quos &c. amor detineret, haberent; relinquerent, quibus patria &c.* si qui amarent tantopere conjuges, liberos, haberent sibi, fruerentur: alii, qui patriam praeponerent, relinquerent serviles istas necessitudines. aut si *relinquendi* verbum pro dimittere accipis; quaedam divortii species fecit, ut *habendi* verbo usus, sollemne illud tangeret; *res tuas tibi habe.* FREINSH. Sententia mutila. Itaque hic addunt post *detinerent, haberent.* sed quia libri veteres non agnoscunt, ideo existimo sic esse scribendum totum locum: *si quis contubernii liberorumque, quos servitus coëgisset agnoscere, amor, retineret; relinqueret, quibus nil patria carius est.* Depravavit locum particula *quis,* quam non intellexere prisco more pro *queis* positam, id est *quibus.* sententia: si quibus amor, si aliquibus est amor liberorumque contubernii, si qui amant contubernales suos liberosque, retinerent illi eos. sensus optimus. SCHEFFER.

Relinquerent, quibus nil] Ii certe conjuges liberosque in servitute susceptos desererent, qui patria sua Graecia nihil carius haberent. TELLIER. *Relinquerent.* Lego: *at reliqui redirent,* vel *abirent.* HEINSIUS.

Lecti] Alii *electi,* quidam, *adlecti,* eadem variatione, qua saepe aliàs. MODIUS.

Millia] Sic MSS. auctoribus, & ex sententia summi Gronovii ad Livium l. XXIX. c. 15. Curtio suum adsignavimus.

Dari jussi. Cum] Haec aliter distincta, & perscripta ita in membranis leguntur: *& singulis vestrûm milia denariûm dari jussi cum redieritis in Graeciam. & praestabo &c.* perperam omnia. MODIUS.

Terram intuebantur] Ut solent, quos fortunae suae poenitet pudetve. Sic apud Livium XLV, 8, 2. Perseus *terram intuens, diu tacitus flevit.* FREINSH.

Poenitentiae.] Crediderat enim eos, cum antea redi-

fertus; [1] *terna millia* [2] *denariûm singulis dari* jussit: [3] denae vestes adjectae sunt; & armenta cum pecoribus ac [4] frumento data: ut coli serique [5] adtributus iis ager posset.

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. *tria.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *denariorum.* 3 Voss. 2. *denariis.* 4 P. *frumenta.* 5 Voss. 2. *attributis his* Mer. *attributus his.*

reditum in patriam mallent, nunc accuratiori sortis suae contemplatione sententiam mutavisse. FREINSH.

Terna millia] Singulis 300. Philippaeos. summa 1200000. Philippaeorum, sive 1600000. florenorum. RADERUS. De denis vestibus, si quis dubitet, adeat Diodor. XVII, 69. FREINSH.

Caput VI.

Opulentissima Persepoli direpta, interiorem Persidis regionem petit, ac Mardorum domat gentem.

Postero die convocatos duces copiarum docet; *nullam infestiorem urbem Graecis esse quam regiam veterum Persidis regum. hinc illa immensa agmina infusa: hinc Darium prius;* [1] *deinde* [2] *Xerxem Europae impium intulisse bellum. excidio illius* [3] *parentandum esse majoribus.* Jamque barbari, deserto oppido, qua quemque metus agebat, [4] diffugerant; quum [5] rex phalangem nihil cunctatus inducit. Multas urbes, refertas opulentia regia, partim [6] expugnaverat; partim in fidem acceperat: sed urbis hujus divitiae [7] vicere praeterita. [8] In hanc totius Persidis opes congesserant barbari. aurum argentumque cumulatum erat: vestis ingens modus: supellex non ad usum [9] modo; sed ad ostentationem luxus comparata. Itaque inter

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Voss. 1. *dein.* 2 Leid. Voss. 2. *Xersem* Voss. 1. *Xerxsem.* 3 Mer. *parendum.* 4 P. omittit *diffugerant* Pal. 1. *diffuderant.* 5 Voss. 2. *& falangem* Pal. 1. Mer. *& phal.* 6 Alii *expugnarat.* 7 P. *incertae.* 8 Ald. *in hac.* 9 Fl. Leid. Voss. 2. omittit *modo.*

Postero die] De hac urbe ejusque divitiis & excidio consule Brisson. l. de regn. Pers. p. 47. adde Polyaen. l. IV. c. 3, 32. FREINSH.

Regiam veterum Persidis regum] Persepolim. Plures quidem regiae, Babylon, Susa, Pasergadum, Gabae, Strabo l. XV. p. 501. sed Persepolis praestantissima, & praecipui nominis. CELLAR.

Parentandum] Sic & Strabo lib. XV. Speciosum hoc dictu, re inane, imo perniciosum fuisse, postmodum agnovit ipse Alexander mox V, 7, 11. & apud Plut. c. 69. *Ceterum neque mihi hoc prudenter ab Alexandro factum videri potest, neque ulla de veteribus Persis hac ratione ultio sumpta fuisse,* Arrian. III, 4, 8. Neque enim jam Persarum urbem excidebat, sed suam: ut prudenter de Sardibus capti Cyro respondisse Croesum refert Herodot. I, 88. FREINSH. *Parentare* est genitoribus aliisve majoribus aut cognatis inferias facere. ut Alexander *in Ilio ad tumulos heroum parentavit.* Justin. l. XI. c. 5. qui si interempti fuerant, ultione caedis hoc peragebatur, hinc *sanguine manibus interfectorum parentare*, Justin. l. XIII, 3. quo Curtii etiam verba, quae explicamus, pertinent. Tandem simpliciter est ulcisci: infra l. IX. c. 5, 20. *internecione hostium justae irae parentatum est.* Petron. *noxio sanguine injuriae meae parentabo.* CELLAR.

Qua quemque] Sic fere Livius XXVIII, 13, 7. *qua cuique proximum fuit, in fugam effunduntur.* Cicero Verr. I, 26. f. *Iste &c. cupere aliqua evolare, si posset.* Vide supra ad III, 11, 12. FREINSH.

In hanc totius Persidis opes congesserant] Diodorus l. XVII. totius orbis ditissimam Persepolim fuisse his verbis testatur. Πλουσιωτάτης δ' οὔσης τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ τῶν ἰδιωτικῶν οἴκων πεπληρωμένων ἐκ πολλῶν χρόνων παντοίας εὐδαιμονίας. *Urbs haec omnium sub sole ditissima erat, privatis quoque domibus per multas aetates omni felicitatis genere refertis.* RADERUS.

Non ad usum] Alii, *non ad usum modo.* MODIUS. *Ad usum.* Ita Florus I, 16, 7. Scribit fuisse Samnitium *gentem aureis & argenteis armis, discolori veste, usque ad ambitum armatam.* & III, 12, 4. Ro-

inter ipsos victores ferro dimicabatur; pro hoste erat, qui pretiosiorem occupaverat praedam: & quum omnia, quae [1] reperiebantur, capere non possent; [2] jam 5 res non occupabantur, sed aestimabantur. Lacerabant regias vestes, ad se [3] quisque [4] partem [5] trahentes: [6] dolabris pretiosae artis vasa [7] caedebant: nihil neque intactum erat, [8] nec integrum ferebatur; [9] abrupta simulachrorum membra, ut 6 quisque [10] avellerat, trahebat. Neque avaritia solum, sed etiam crudelitas in capta urbe [11] grassata est: auro argentoque onusti vilia captivorum corpora trucidabant; passimque obvii [12] caedebantur, quos [13] antea pretium sui [14] miserabiles 7 [15] fecerat. Multi ergo hostium manus voluntaria morte occupaverunt; pretiosissima vestium induti, è muris [16] semetipsos cum conjugibus ac liberis in praeceps [17] jactantes. Quidam ignes, quod paullo post facturus hostis videbatur, [18] sub- 8 jecerant aedibus, ut cum suis [19] vivi cremarentur. Tandem *suis* rex *corporibus*, & *cultu*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. *recipiebant* Col. Mer. Ald. *recipiebantur*. 2 Sic MSS. vulgo *nam*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. Bong. *quemque*. 4 Voss. 1. *patres* Voss. 2. Pal. 1. *partes*. 5 Leid. *traentes*. 6 Pal. 1. *dolabra*. 7 Leid. *cedebant*. 8 MSS. o. & Bong. *neque*. 9 Voss. 2. *adrupta*. 10 Fl. Leid. *atvellerat* D. Voss. 1. 2. *advellerat* P. *advelleret*. 11 Voss. 2. *crassata*. 12 Leid. *cedebantur*. 13 Leid. Voss. 1. D. *ante* Voss. 2. *animo*. 14 Fl. Leid. Voss. 1. D. *miserabilis*. 15 Fl. *fecerant* D. *sit*. 16 Pal. 1. omittit *semetipsos*. 17 Bong. Fl. Leid. Voss. 1. 2. *jacientes*. 18 Voss. 1. B. 2. *subjecerat*. 19 Pal. 1. *una*.

4. Romanos *Armenios & Britannos, ut non in usum, ita ad imperii speciem magna nomina acquisiisse.* FREINSH.

Ad ostentationem luxus] Hoc *luxus* mihi suspectum est. Puto ab initio voci *ostentationem* adscriptam glossam *luxum*, eam post receptam in textum, dein mutatam in *luxus*, ac propterea delendam. SCHEFFER.

Jam res] Ita rectius, quam ut vulgo, *nam res*. FREINSH.

Non occupabantur] Quod alias fieri solet in ejusmodi direptionibus, ut proxima quaeque invadantur, metu ne cunctando amittatur opportunitas rapiendi, dum ceteri impigre quae possunt sibi vindicant. At in tanta rerum copia, cum viderent plus esse praedae, quam ut omnis asportari posset, elegerunt pretiosiora, despexeruntque, ne frustra se vilibus sarcinis onerarent. Ita supra l. III, 13, 11. factum. FREINSH.

Avellerat] Membranae *avelleret*, placet prius. MODIUS.

Vilia captivorum] Tacitus Hist. l. III. c. 33. *viles ad praedam, in ludibrium trahebant.* FREINSH.

Pretium sui] Nec enim aliam ob caussam miserabantur eorum victores, quam ut ex distractione corporum istorum rem facerent. IDEM.

Manu voluntariam] Haec de conjectura sic emendavi, cum supra etiam Curtium scribere meminissem, *alii foribus aedium obseratis occupant liberum mortis arbitrium.* constanter tamen in omnibus libris erat, *multi ergo hostium manus voluntaria morte occupaverunt.* Quae lectio si cui placebit, eatenus placeat, ut non oblivifcatur, quam verecunda & parum violens sit emendatio nostra. MODIUS. Venia mihi tandem unius liberioris vocis sit. Imperite nimis atque inscite veterem lectionem multis locis mutavit editionis optimae alias auctor nusquam magis, quam in hoc: ubi, si diis placet, ita correxit atque edidit ille, uti nos exhibuimus, cum antiqua lectione nihil melius, nihil nova possit inveniri pejus. Emenda iterum: *multi ergo hostium manus voluntaria morte occupaverunt:* id est, praevenerunt, etsi idem fere verbi sensus etiam in altera scriptura. Sed an recte praevenisse dici possunt mortem voluntariam? & ut interpretemur, invaserunt, adierunt; an hoc tandem hostium manu? imo sua, imo nec sua adeo, qui praecipitio se perdiderunt. Vulgata nihil clarius: anteverterunt vim hostis illata sibi sponte vi à semetipsis. Atque hic morem nota priscorum ornandi se in mortem, suprema necessitate, quo maximo cultu possent. Exempla quaedam jam nota Romanorum patrum capta à Gallis urbe apud Liv. l. v. Quinctilii Vari apud Vellej. l. II. c. 72. Cleopatrae apud Florum l. IV. c. II. & Dionem. Olympiadis Alexandri matris apud Justin. l. XIV. aliorum plurimorum apud alios multos. Unum noviter observamus, etiam militares viros, cum in aciem ad extremum discrimen exirent, ritum eumdem observasse. Nec ad alios te ducam: in nostro vide, & hoc ipso libro, neque longe ab hoc loco: *nos vero*, inquit Artabazus, *pretiosissimas vestes induti, armisque quanto maximo cultu possumus adornati, regem in aciem sequemur, ea quidem mente, ut victoriam speremus, mortem non recusemus.* ACIDALIUS.

Pretiosissima vestium] Quidam *pretiosissimis vestibus*. MODIUS.

Tandem suis rex corporibus & cultu feminarum abstinere jussit] Rectius hic scribes *suos*. quod etsi tenue,

cultu feminarum abstinere jussit. Ingens [1] pecuniae captivae modus traditur, prope ut fidem excedat. ceterum, aut de aliis quoque [2] dubitamus; aut credimus, 9 in hujus urbis gaza fuisse [3] c. & xx. millia [4] talenta: ad [5] quae vehenda (namque ad usus belli secum portare decreverat) *jumenta & camelos* [6] *à Susis & Babylone contrahi* jussit. [7] Accessere ad hanc pecuniae summam [8] captis [9] Persagadis 10 sex

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *captae pec.* 2 Sic Pal. 1. Ald. sed Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. *dubitavimus.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. *C. & XX.* P. *millia C. & XX.* 4 Alii *talentum* Fl. *talenta at.* 5 Voss. 2. *quaeque.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *& à Susis & à Babylone* Ald. Bas. Col. pro *Susis* habent *suis.* 7 P. omittit *accessere.* 8 Pal. 1. *capitis.* 9 Sic MSS. o. & editt. optimae, vulgo *Pasergadis* Amst. *Pasargadis* Voss. 2. *Parsagadis*, ut mox.

nue, tamen observet mihi diligens lector, ac sciat, accusandi casu plerumque cum *jubere* verbo Latinos usos, si infinitivum, ut loquuntur, aliquem adderent, ad quem & ipsum magis casum eum referebant: sin hunc omitterent, simpliciter isto dandi. ACIDALIUS. *Suis.* Acidalius malebat *suos:* quod accusandi casu plerumque cum *jubere* verbo Latini usi sint, si infinitivum, ut loquuntur, aliquem adderent. Sed defendit receptam lectionem Gronovius similibus exemplis Curtii VII, 1, 18. *armigero lanceam ei dare jussit* (qui tamen locus adhuc dubius est) & §. 1. Inst. de fideic. hered. *jussit consulibus auctoritatem suam interponere.* FREINSH. Graeca Syntaxis: nec tamen Latinis erubescenda. Tacit. l. XIII. Ann. c. 15. *jussit Britannico.* & c. 40. *quibus jusserat.* Sensus autem est: *rex milites suos corporibus & cultu feminarium abstinere jussit.* Plura de iis in curis Posterioribus vide. CELLAR. Vide Cl. Gronovium ad Livium l. XXVII. c. 24. & J. Perizon. ad Sanctii Minerv. l. II, 4, 6. Nobiliss. Heinsius tamen *suos* legi malebat, non quod hanc verbi constructionem ignoraret, sed quod sic omnis ambiguitas tolleretur, ideoque hoc loco convenientior esset vulgatus verbi usus.

Ceterum aut de aliis quoque dubitabimus, aut credimus in hujus urbis gaza fuisse C. & XX. millia talenta] Scribe, *credemus:* & ad finem, *talentûm*, quod aliter βαρβαρίζει. ACIDALIUS.

C. & XX. talenta] Eumdem prorsus numerum Diodorus l. XVII, 71. expressit, quae sortem efficiunt septuagies bis millies centena millia (imo septuagies bis millena millia 72000000.) quibus si addas quinquaginta millia talenta Susis exhausta, prodibunt centies bis millies centena millia (imo bis & centies millena millia 102000000) hoc est, ut hodie vulgus loquitur, duo supra centum milliones: ut taceam praedam Babylone & Damasci captam. Addas licet & 6000 (talenta) ex Pasargadis, (quae efficiunt Philippaeorum 3600000. summam.) supra ex variis praedis posuimus centum & octo miliones. Sed hoc parum est ad praedam Cyri, quam devicta Asia reportavit, ut auctor est Plinius l. XXXVI, 3. nam argenti talentûm 500000 exhausit, quae trecenties millies millena reddunt, hoc est trecentos milliones. RADERUS. Diodorus XVI, 57. scribit; *non deesse auctores, qui non minus sacrilegio* Phocensium ex templo Delphico *abreptum fuisse tradant, quam Alexander in Persarum thesauris postea acquisivit.* Non adsentior eruditissimo Viro, qui lib. IV. de Asse, *non* centum & viginti millia talenta *legit*, *refragante loquendi consuetudine dictorum*, sed centum millia & viginti talenta. Id quidem haud difficulter largiar, *talenta* sic non recte dici. quomodo & Acidalius hic adnotat; & ipse Budaeus sub fin. lib. I. legendum monet *talentûm.* Sed nimirum id potius reformandum erat, quam numerus iste tantopere minuendus, ut viginti talenta superent de viginti millibus. hic enim per millena talenta computare videmus Curtium, ut in immensa opulentia; ad quam indicandam praefatione opus sibi putavit. non itaque hic enumerasset singularia talenta, nec certe adjecisset viginti talenta centum millibus, nec plura quidem, ut arbitror. FREINSH. Centum & viginti millia talenta facere nostrorum aureorum, seu scutatorum, seu coronatorum, seu Philippaeûm (nam haec vocabula promiscue hac in re usurpantur) *septuagies bis millies centena millia*, censet Raderus. Immo Freinshemius, *septuagies bis millena millia*, 72000000. Quibus si addas quinquaginta millia talentûm, Susis excepta, fore *centies bis millies centena millia*, rursum Raderus. Iterumque Freinshemius, immo *bis & centies millena millia*, 102000000. Denique sex millibus talentûm, quae efficiunt 3600000. & rapta sunt à Pasargadis, insuper adjectis, conficiunt summam positam *centum & octo millionum*, seu *centies octies millenûm millium Philippaeûm*, ut alibi reddit Freinshemius. Sic illi. Sed & error calculi est, & summae parum Latine pronunciantur. Primam dicerent Romani, *septingenties vicies centena millia:* alteram, *millies & vicies centena millia.* Quibus junctis si insuper addas tricies sexies centena millia, conficiunt Latine enuntiata *millies quinquagies sexies centena millia*, 105600000. vulgo, *centum & quinque milliones cum sexcentis millibus aureorum.* Sic & quingenta millia talentûm, quae Cyrum devicta Asia reportasse testatur Plinius, aureorum nostrorum non *trecenties millena millia*, sed *ter millies centena millia* numerarent Romani; sive *centies vicies millies sestertiûm.* J. FR. GRONOVIUS.

Par-

sex millia [1] talentorum. Cyrus [2] Persagadum urbem condiderat, quam Alexandro 11 praefectus ejus [3] Gobares tradidit. Rex arcem Persepolis, III. millibus Macedonum praesidio relictis, [4] *Nicarthidem tueri* jubet: [5] Tyridati quoque, qui gazam tradiderat, servatus est honos, quem apud Darium [6] habuerat: magnaque exercitus parte & impedimentis [7] ibi relictis, [8] Parmenionem Craterumque prae-12 fecit. Ipse cum mille equitibus, peditumque expedita manu, interiorem Persidis regionem, sub ipsum [9] Vergiliarum sidus, petiit: multisque imbribus & prope

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. *talentum.* 2 Fl. & Leid. *Parsagadam* Bong. *Persagadam* Amst. Lugd. *Pasargadum.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bas. Col. Mer. Ald. *Globaris* vulgo *Gobares tradit.* 4 D. *Michartidem* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *Nichartiden* Pal. 1. Voss. 2. *Niarchidem* Ald. Col. Bas. Mer. Frob. *Nicartidem* Elz. *Nicatriden.* 5 Sic MSS. & Bong. sed Voss. 2. *Thiridati* Ald. *Theridati.* 6 Voss. 2. *habebat.* 7 Voss. 2. *sibi.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *Parmeniona.* 9 Pal. 1. *Vigiliarum.*

Parsagidis] Lege *Pasargadis*, & vide de illis Strabonem, Ptolemaeum, Arrianum. MODIUS. *Persagadis.* Sic omnino tenui cum multis & bonis libris; quamquam alii praeferant *Pasargadis:* quomodo nomen hoc scribi solitum à Graecis, indubitabili testimonio est Dionysius Alex. versu 1069. sicque reperitur apud Herod. I, 125. Arrian. III, 4, 7. & VI, 5, 13. Strabon. lib. XV. Maxim. Tyr. Dissert. XIV. f. & Ptolemaeum. quamquam Stephano Πασσαργάδαι sint geminato σ. quomodo & Solini cap. 55. in quem vide Salmasium pag. 1202. D. 2. Agatharchides I, 1. apud Photium Cod. CCL. Plin. VI, 26. *Passagardas* appellat, proxime à vera lectione Appian. in Mithridat. *Parsargadas.* Verum enim urbis nomen esse *Parsagada* facile credent, qui Hebraicam linguam à primo saltem limine salutarunt: viam praelucente etymo, nam *Persarum castra* significare, Diotimus ex Anaximene apud Stephanum, & Eustath. ad Dionys. vers. 1069. scribunt. adsignata etiam caussa, quod bello Cyri contra Astyagem ibi Persarum castra fuissent. quod & Strabo lib. XV. confirmat. Ita *castrorum* nomen multis civitatibus fuisse, supra ad IV, 7, 2. dictum. *Persagada* igitur, vel *Parsagada* levi, nec Hebraeis etiam inusitata, literarum transpositione, in *Pasargada* transiit: quomodo Ciliciae urbs, quae Marcellino XIV, 25. ab auctoris nomine *Anazarbus* est, in *Anavarzam* mutatur cum alibi, tum in Hist. Hierosol. Willermi Tyrensis III, 18. FREINSH. Varie scribitur, *Pasargadae* Straboni l. XV. *Passagardae* Plin. l. VI. c. 26. *Parsargadae* Arriano. Alii *Persagadae* malunt, ut sint quasi Persarum castra, ex voce Ebraeis notissima, quae turmas & militum globos significat. promiscue etiam in *um* & *ae* terminatur, ut vel ex solo nostro constat. Plinio castellum est. malo urbem dicere cum castello munitissimo, thesaurorum receptaculo. Straboni enim τὰ βασίλεια ἐν ταῖς Πασαργάδαις dicuntur, sive regiam habuisse, quod majorem capacitatem, quam castelli arguit. CELLAR.

Gobaris] Legendum *Chobaris* ut lib. VII. RUTGERS.

Arcem] Quam describit Diodorus XVII, 71. FREINSH.

Nicarthidem] Scribe *Nicarchidem* ex Arriano Indic. III, II. deductum à Nicarcho nomen, sicut Agatharcho Agatharchides. Similis formae sunt Anaxandrides, *Cleandrides*, pro quo apud Strabon. lib. V. male *Cleandrias.* IDEM.

Interiorem regionem] Septentrionalem, & à mari longius recedentem. CELLAR.

Vergiliarum sidus petiit] Curtius aestate Alexandrum interiorem Persidis regionem petiisse per Vergiliarum sidus describit: nam Vergiliarum semestre tempus, quarum ortu aestas incipit, occasu hiems, ut Plin. l. XVIII. c. 19. auctor est. Idem l. II. c. 47. *Datus est autem huic exortus Vergiliarum in totidem partibus Tauri, sex diebus ante Majas Idus. Post id, aequinoctium diebus fere quadraginta. Vergiliarum occasus hiemem inchoat, quod tempus in III. Idus Novembris incidere consuevit.* POPMA. *Vergiliarum.* Curtius hic de occasu Pleiadum seu Vergiliarum intelligendus: nam quando Sol cum Scorpione adscendit, Taurus cum Pleiadibus suis & Suculis descendit, & hiemem inchoat: est enim Taurus Scorpioni oppositus. Plinius II, 47. *Vergiliarum occasus hiemem inchoat, quod tempus in III. Idus Novembris incidere consuevit.* Et cum Curtio mire facit haec explanatio Vergiliarum occidentium. Quae enim hic ab Alexandro gesta narrantur, per hiemem facta sequentia mox verba testantur: *multisque imbribus &c.* RADERUS. Sic intelligendus geminus Livii locus XXI, 35, 6. *Fessis taedio tot malorum, nivis etiam casus, occidente jam sidere Vergiliarum, ingentem terrorem adjecit. Per omnia nive oppleta &c.* FREINSH. Sub Pleiadum occasum Cosmicum, qui in Novembrem incidebat XL. diebus post aequinoctium. Columella. l. IX. c. 14. aut paullo post illum occasum, maturiore hieme, quia jam tum cumulata nix erat, quum Persidem rex ingrederetur. Curt. l. V. c. 4, 18. Pleiadum autem ortu & occasu non poëtae modo, sed historici etiam tempora designabant. Liv. l. XXI. c. 35. *nivis casus occidente jam sidere Vergiliarum ingentem terrorem adjecit.* CELLAR.

pe intolerabili tempeſtate vexatus, procedere tamen, quo intenderat, perſeveravit. Ventum erat ad iter perpetuis obſitum nivibus, quas frigoris vis gelu adſtrinxerat. [1] Locorum ſqualor & ſolitudines [2] inviae fatigatum militem terrebant, *humanarum rerum terminos ſe videre* [3] credentem. Omnia vaſta, [4] atque ſine ullo humani cultus veſtigio adtoniti intuebantur; & *antequam lux quoque & coelum ipſos* [5] *deficerent*, reverti [6] jubebant. Rex caſtigare territos ſuperſedit: ceterum ipſe equo [7] deſiliit, pedeſque per [8] nivem & concretam glaciem ingredi coepit. erubuerunt non ſequi, primum amici, deinde copiarum duces; ad ultimum milites. Primuſque rex [9] dolabra glaciem perfringens, iter ſibi fecit: exemplum regis ceteri imitati ſunt. Tandem propemodum invias ſilvas emenſi, humani cultus rara veſtigia & paſſim errantes pecorum greges [10] repperere: & incolae, qui [11] ſparſis tuguriis habitabant, [12] quum [13] ſe callibus [14] inviis [15] ſeptos eſſe crediſſent; ut conſpexere hoſtium agmen, interfectis, qui [16] comitari fugientes non poterant; devios montes, & [17] obſitos nivibus petiverunt. [18] Inde per colloquia captivorum paullatim feritate mitigata, tradidere ſe regi. nec in deditos gravius conſultum. Vaſtatis deinde agris Perſidis, viciſque compluribus redactis in poteſtatem; ventum eſt in [19] Mardorum gentem [20] bellicoſiſſimam, & multum à ceteris Perſis

13 14 15 16 17

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. Ald. Baſ. Mer. Lugd. Amſt. *locorumque.* 2 Sic Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1. ſed Voſſ. 2. Pal. 1. Ald. *viae.* 3 Voſſ. 2. *credentes.* 4 D. Fl. Leid. *quae* Bong. Voſſ. 1. *que.* 5 Pal. 1. *defecerant.* 6 Voſſ. 1. *jugebant* Voſſ. 2. *videbantur* Pal. 1. *videbant* Ald. Elz. alii *volebant.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. B. 1. Pal. 1. *deſiluit.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. *nives.* 9 Pal. 1. *dolabro.* 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *repperere.* 11 Pal. 1. *Sparthon.* 12 Pal. 1. Voſſ. 2. omittunt *cum ſe.* 13 P. *callibus ſe.* 14 Col. *invii.* 15 Voſſ. 2. *ſpectos.* 16 Pal. 1. Voſſ. 2. *imitari fugientes* Amſt. Lugd. *fugientes comitari* vulgo *fugientes ſequi.* 17 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 2. *nivibus obſitos* Voſſ. 1. Pal. 1. B. 1. 2. *nubibus obſitos.* 18 Vulgo *deinde.* 19 Pal. 1. *Mardeorum.* 20 Fl. Leid. Voſſ. 1: 2. Bong. Lugd. Amſt. *bellicoſam.*

Iter obſitum nivibus] Num. 15. *montes obſitos nivibus.* Seneca Troad. v, 20. *nube denſa obſitus dies*, id eſt, tectus & contectus. CELLAR.

Humanarum rerum terminos] Extremitatem orbis habitabilis. IDEM.

Antequam lux & coelum deficerent] Falſo verebantur, ne hoc in Boream inſtituto itinere, in Cimmerias tenebras, & frigidae Zonae propinqua loca inciderent. IDEM.

Erubuerunt] Vide pulcherrimum cap. 15. diſcurſum Gruteri in Taciti verba XIV, 24, 1. *Sola ducis patientia mitigabantur, eodem plura, quam gregario milite tolerante.* FREINSH.

Sparſis tuguriis] Eleganter hoc, ſejunctis inter ſe, non in morem urbis aut oppidi, aut vici, unum in locum intra moenia & muros collectis & clauſis; ſed per agros & ſilvas, & ſolitudines paſſim ſparſis. RADERUS.

Comitari] Vulgo *ſequi*, & mox pro *nivibus*, erat in membranis *nubibus.* MODIUS. Alii *ſequi*, quod iſtius interpretamentum eſſe cognovi. FREINSH.

In Mardorum gentem] Non ineptam hic dubitationem ponit Glareanus, habetque ſuſpectam hanc Alexandri excurſionem, cum nulla ejus nec apud Diodorum, nec Arrianum mentio ſit. ſed enim Curtius ſua non tantum ex Diodoro hauſit, ſed multis aliis Graecis, qui hodie deſiderantur. De Mardis ſane hic etiam addubito, cum infra l. VI. c. 5. Mardorum gentem Hyrcaniae confinem ponat, & Mardos hic domitos ſcribat, ibi illam ſolam gentem nullos miſiſſe legatos, qui Alexandrum ſalutarent, ſeſeque illi dederent, doceat, regemque indignatum, *ſi una gens poſſet efficere, ne invictus eſſet.* Quid dicemus? an gentem hanc illi cognominem fuiſſe? ubi auctoritas teſtium? an hanc gentem eo uſque pertinuiſſe? ſed ibi tamquam de gente diverſa Hyrcanis vicina, valde ab hac, quae in Perſide fuit, remota, narrat. *Non haec arbitrio ſunt dirimenda meo.* Nec placet conjectura Glareani, qui aliter ibi cenſet legendum *Margi*, cum Margiana fuerit longe diverſa à Mardorum terra. illa ferax, haec ſterilis; illa vitibus conſita, & ad miraculum felix, haec unus & quidem perpetuus ſaltus, in quo incolae ritu ferarum degebant. Suidas. Μάρδοι ἔθνος τὸ πᾶν λῃσταί &c. ſubjicit deinde rurſus, quaſi alios Mardos, qui valde conveniunt cum primis his Curtianis, adeo, ut revera, quod conjeci, fuerint cognomines voce, ſed terris longe inter ſe diremti. Μάρδοι ἔθνος πολυάνθρωπον τραχεῖαν γῆν ἐποικοῦντες, καὶ μόλις ἀφ᾽ ὧν γεωργοῦσι τρεφόμενοι ἄνιπποι καὶ πένητες, ὡς καὶ τὴν πρώτην ἀπιστῶσθαι τύχην. Duo ergo Mardorum

sis cultu vitae abhorrentem. [1] Specus in montibus fodiunt, [2] in quos seque ac 18 conjuges & liberos condunt: pecorum, aut ferarum carne vescuntur. [3] Ne feminis quidem pro naturae habitu molliora ingenia sunt: comae [4] prominent hirtae: vestis super genua est: funda vinciunt frontem; hoc & ornamentum capitis & te-19 lum est. Sed hanc quoque gentem idem fortunae impetus domuit. Itaque [5] tri-20 gesimo die, [6] posteaquam à [7] Persepoli profectus erat, eodem [8] rediit. Dona deinde amicis [9] ceterisque pro cujusque merito dedit. propemodum omnia, quae in ea urbe ceperat, distributa.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *Speluncas.* 2 Voss. 2. *in quosque seque* vulgo *in quos se.* 3 Vulgo *nec.* 4 Pal. 1. *permanent.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *tricesimo.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *postquam.* 7 Leid. Voss. 1. 2. B. 1. 2. *Persipoli.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *redit.* 9 Pal. 1. *ceteris.*

dorum genera, Persicum alterum, de quo hic Curtius, alterum Hyrcanum, de quo infra l. VI. c. 5. itaque expedita ratio & dubitatio Glareani est contra Glareanum. Modius & Acidalius hujusmodi scopulos taciti transiliunt. RADERUS. *Mardorum.* Recte viderunt viri eruditi pugnam inter hunc locum, & alium infra VI, 5, 11. ubi tradit, Alexandrum tum primum invasisse Mardos, eaque in re assertorem habet Arrianum III, 5, 8. & Diodor. XVII, 77. praesentis autem expeditionis neminem, quod sciam, habet testem. Nec placet cum Radero, conjectura Glareani, qui alter ibi censet legendum *Margi*, cum Margiana longe diversa fuerit à Mardorum terra, situ cultuque, & incolarum moribus. Neque tamen accedo Radero, qui conciliandis his locis ait videri sibi duplices fuisse Mardos, cognomines voce, sed terris longe inter se diremptos: quod nimirum Suidas, ubi de Mardis agit, duabus sectionibus, utrique nomen praemittit: *Mardi Gens tota latrociniis dedita &c.* & iterum: *Mardi Gens hominum multitudine abundans &c.* Sed hoc videlicet indicio est, à diversis auctoribus, sed de una eademque gente, haec hausisse Suidam. quod vel sexcentis aliis ipsius exemplis certissime affirmare promptum esset. sic statim sequente pagina, ubi de Marino, idem facit: quo loco qui duos Marinos vellet comminisci valde falleretur. Nondum ergo defensus est Curtius: nec ego sane reperio quod pro hoc loco adferam: nisi forte per incuriam uno tempore gesta divisit, diversos auctores sequutus. FREINSH. Mardi videntur omnes latrones, & fugitivi montium incolae appellati, quod Ebraeis quoque haec vox rebelles & refractarios significat. Heic enim & ab Arriano Exped. Indic. p. 586. Persis, post à nostro l. VI. c. 5, 11. Hyrcanis; à Ptolemaeo Armeniis adjunguntur. Plinio l. VI. c. 16. à Caucaso ad Bactros usque protensi sunt. Mirum ergo haud sit, quod l. VI. c. 5. aliud bellum Mardicum à nostro describitur. Consuli potest interpres Melae Is. Voss. p. 242. CELLAR.

Specus in montibus] Tacit. l. XIV. Ann. *Mardi Latrociniis exerciti, contraque irrumpentem* (Corbulonem) *montibus defensi.* vide & Suidam in Μάρδοι. LOCCEN.

Pecorum aut ferarum carne vescuntur] Intellige, *tantum:* non cum pane, ut aratores populi. sic majores nostros victitasse retulit Caesar de bell. Gall. VI, 22. Sic Polyb. II, 17. Gallis tribuit τὸ κρεωφαγεῖν, *carnibus vesci*, tamquam proprium morem: quamquam etiam agriculturae non expertes ibi faciat, quod mitioribus populis adeo barbarum visum, ut propemodum fame se premi putarent, in quantalibet carnium copia, si deesset panis. Xenophon Ἀναβάσ. lib. 1. *Jam frumentum milites defecerat, &c. quamobrem se carnibus milites sustentabant.* Tacit. XIV, 24. *Ipse exercitusque, ut nullis ex proelio damnis, ita per inopiam & labores fatiscebant, carne pecudum propulsare famem adacti &c.* FREINSH.

Funda] Strabo lib. III. de Balearibus; *Tres fundas circum caput habent. unam longioribus habenis, ad longiores jactus; alteram brevibus, ad breviores; tertiam mediis, ad medios.* De discrimine & caussa, bene & vere: ambigo an de positu. & an non melius Diod. V, 18. qui disponit *unam circa caput, alteram circa ventrem, tertiam in ipsa manu?* Commodius hoc videatur, aptiusque. Et de capite, non novum: cum etiam Mardis, genti Persicae, simile Curtius scribat factitatum. *Funda vinciunt frontem.* Sed funda, non fundis: & vidi imaginem in columna veteri Antonini, in qua Balearis capite, & ventre, & humeris eam gestat. Lipsius Poliorcet. IV, 2. Adde Dausqueium in Silium pag. 220. & seq. FREINSH.

CA-

CAPUT VII.

Alexander in convivio, à Thaide aliisque castrensibus scortis impulsus, Persarum regiam incendit: deinde persequi Darium statuit.

Ceterum ingentia animi bona; illam indolem, qua omnes reges antecessit; illam [1] in subeundis periculis constantiam; in rebus moliendis efficiendisque velocitatem; in [2] deditis fidem; in captivis clementiam; in voluptatibus [3] permissis quoque & usitatis temperantiam; haud tolerabili vini cupiditate [4] foedavit. Hoste & aemulo regni reparante [5] tum quum maxime [6] bellum; nuper subactis, [7] quos vicerat, [8] novumque imperium aspernantibus; de die inibat convivia,

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. Voss. 2. omittunt *in*. 2 Sic Ald. Bas. Col. Frob. Mer. sed MSS. Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. & plurimae editt. *deditos*, ut etiam mox *captivos*. 3 Pal. 1. *quoque permissis*. 4 Leid. *sedavit*. 5 Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. Bong. *cum maxime* Voss. 2. Ald. Bas. Col. Frob. Mer. *tum maxime*. 6 Pal. 1. *bello*. 7 Aliae editt. omittunt *quos vicerat*. 8 Lugd. Amst. alii *novum*.

Ceterum ingentia animi bona, &c.] Praeter veteres notosque scriptores, qui facinus hoc Alexandri narrant & vituperant, vide Cael. Rhodig. Var. Lect. XIV, 15. FREINSH.

In deditos fidem] Excusi, *in deditis fidem*, *in captivis clementiam*. membranae, *in dictis fidem in captivos clementiam*. quod etsi mire placebat, vicit tamen animum, ut ita Curtium scripsisse, quemadmodum est excusum, ipse mihi persuadeam. MODIUS.

Tum cum maxime bellum; *nuper subactis novum*] Enim vero nequeo quidem risu hercle me admoderarier, cum scriptionis hujus loci, quae hactenus fuit, in mentem venit, nec satis umquam vel Glareani, vel qui ipso prior huic auctori manus admovisse putatur, Erasmi, ut levissime dicam, incuriam admirari potui. Quis enim, & non dico jam Erasmus aut Glareanus, sed omnino infimi subsellii literator, cum haec ita scripta legeret ubique: *hoste & aemulo regni reparante tum maxime bellum*, *nuper subactis quos vicerat novumque imperium aspernantibus*. Quis, inquam, haec legens, non è vestigio illa, *quos vicerat*, ut de reliquis sit silentium, advertat glossema esse vocis *subactis*? sed ad alia, ne videamur studio magis illos tales, quibus alioqui literae debent, carpendi, quam quod Curtio volumus, longius esse provecti. MODIUS. *Tum, quum maxime*, à libris olim excusis, *quum* abest, recentes vero & ex MSS. castigati id habent, & Freinshemius in Flori Curtiique indicibus ut singularem elegantiam defendit, & hunc formulae sensum docet: si umquam reparando bello incubuit, tum praecipue id egit. exemplo addit Liv. l. XL. c. 32. *vulgatum est castra amissa esse*, *& tum cum maxime ardere*. Frontini l. II. c. 9, 5. *consilium*, *quod tum cum maxime habebant barbari*: & l. III. c. 11, 4. *sacrificio tum cum maxime occupatos oppressit*. CELLAR.

De die] *De die convivia*, sunt tempestiva: quae nimirum, ut longius luxui atque voluptatibus otium esset, temporius inibantur. De his prolixe Lipsius ad Annal. XIV. Taciti Excursu A. Cui adde Cicer. in Verr. 1, 26. *mature veniunt*: *discumbitur*. item de Offic. III, 14. *Ad coenam tempori* (sic enim rectius quam *tempore*) *venit Canius*. Hirt. de bel. Hisp. cap. 33. de Scapula: *ipse de tempore coenavit*. Plaut. Captiv. 1, 2, 80. *sed si venturus*, *tempori*; & mox:

- - - venias tempori. PAR. memorem mones.

Graecis id quoque in usu fuisse, ut coenarent ἐν ὥρᾳ, docet Casaub. ad Athenaeum Animadvers. IV, 9. Pertinet huc etiam Quinctilian. Declam. 260. in. ubi de adolescente corrupto: *cum sodalibus iniit paullo tempestiviora convivia*. Sic intelligo Horatium de Arte versu 209.

- - - - - - - - - vinoque diurno
Placari Genius festis impune diebus.

Ceterum, ut de tempestivis conviviis protinus adsentior magno magistro; sic est, quod de intempestivis dubitem. sunt enim quae suadent, non opponi tempestivis, ut quomodo illa de die fuerint inita, sic haec noctu: sed intempestiva capiamus, quae temporibus, hoc est, rerum publicarum privatarumque statui non conveniunt. Atque hoc malint ipsa duo exempla ex tribus, quae adducit Lipsius. Caligula apud Sueton. cap. 45. *Senatum populumque objurgavit edicto*, *quod Caesare proeliante intempestiva convivia &c. celebrarent.* quid enim? non objurgasset, si tempestiva celebravissent? Audis quo sensu intempestiva vocet, nimirum tempori non congruentia, *Caesare proeliante*: ergo & ceteras voluptates jungit; *circum & theatra*, *& amoenos secessus*. Sic & Curtius VI, 2, 2. *intempestiva convivia* objicit Alexandro, quia rebus gerendis, quae tum urgebant, impedimento futura. Eodem certe loco statim repetit hanc vocem, ad-

via, quibus feminae intererant: non quidem quas [1] violari nefas esset; quippe [2] pellices licentius quam decebat cum armato vivere adsuetae. 3 [3] Ex his una Thaïs & ipsa temulenta, *maximam apud* [4] *omnes* [5] *Graecorum inituram gratiam* adfirmat, *si* [6] *regiam Persarum jussisset incendi. exspectare hoc eos, quorum urbes barbari delessent.* 4 Ebrio scorto de tanta [7] re ferente sententiam, unus [8] & alter, & ipsi mero onerati, [9] adsentiunt. rex quoque [10] fuit avidior, quam patientior: *quin igitur ulciscimur Graeciam, & urbi faces* [11] *subdimus?* 5 Omnes incaluerant mero: itaque surgunt temulenti ad incendendam urbem; cui armati pepercerant. Primus rex ignem [1] re-

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *violare.* 2 MSS. & Bong. semper *pelices.* 3 Voss. 2. *ex his T. & ipsa temulenta una maxime.* 4 Pal. 1. omittit *omnes.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. alii *Graecos.* 6 Pal. 1. *regia.* 7 Vulgo *re referenti* D. Ald. *referente* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Frob. Mer. Col. Bas. Pal. 1. *re ferenti* Amst. Lugd. *referenti.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. omittunt *&* in F. est superscriptum. 9 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *adsentiuntur* in F. deletum est *ur.* 10 Leid. Voss. 1. *avidior fuit.* 11 Voss. 2. *subjicimus* Pal. 1. *subicimus.*

ditis aliis, quae Lipsianam interpretationem minime omnium patiuntur: ait enim *quum intempestivis conviviis dies pariter noctesque consumeret.* Vides ergo intempestiva convivia tam diei tribui, quae alia significatione proprie *tempestiva* dicuntur, quam etiam nocti. FREINSH. *De die* est interdiu, per diem, etiam à matutino. Suet. Domit. c. 21. *lavabat de die.* contra *de nocte* est per noctem. Horat. l. 1. Ep. 2. vs. 32. Haec veteres tempestiva convivia appellabant, ante horam solitam, & justam, ut longius spatium luxuriae esset, iniri solita. CELLAR.

Feminae] Quod turpe Graecis habitum ex Aemilii Probi exordio disce: *Quem enim*, ait, *Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? &c. quod multo fit aliter in Graecia. nam neque in convivium adhibetur, nisi propinquorum &c.* Sic Lampsaci in convivio apud Philodamum, cum Rubrius filiam ejus intro vocari juberet; ille *negavit moris esse Graecorum, ut in convivio virorum accumberent mulieres.* Cicer. in Verr. 1, 26. Certe apud Babylonios id in usu fuisse, supra vidimus. Quos imitari cum voluissent Persae ad Macedonum regem Amyntam missi, debitum petulantiae suae praemium retulerunt, astu Alexandri interfecti. Vide Justin. VII, 3, 3. Nec enim, ut illi fingebant, Persicum eum fuisse morem, ostendit eo loco Amantiss. Socer. Adde Muret. Var. Lect. VII, 2. Paschal. de Coron. II, 7. In eadem illa historia Herod. V, 18. etiam Amyntam sic introducit loquentem: *Nobis, Persae, ista consuetudo non est, sed viros à feminis semovendi.* Verum Curtius innuit, Alexandrum Babylonica convivia jam celebrare occepisse. Id Verri patrique ejus objicit Cicero Verr. III, 68. *qui in patris luxurie sic vixerit, ut nullum umquam pudicum, neque sobrium convivium viderit.* Hujusmodi convivia etiam Augusto cordi fuisse ex ejus vita apud Sueton. cap. 69. constat. Quod autem subjicitur: *licentius quam decebat cum armato vivere*, in iis *τὸ quam* non apparet in MS. Christiniano. forsan & *τὸ decebat* παρέλκει. sufficit enim: *licentius cum armato vivere.* FREINSH.

Violare] Membranae *violari.* MODIUS.

Thaïs] Haec ex Attica oriunda Alexandri fuit amica, ut apud Athenaeum Clitarchus refert; quae post Alexandri mortem & Ptolemaeo nupsit, qui primus regnavit in Aegypto, filiumque Leontiscum ei peperit, & Lagum; filiam etiam Irenem, quam Solon rex Cypri duxit uxorem. Vide Plutarch. in Alexandr. & Athenaeum l. XIII. Deipn. c. 13. Diodor. l. XVII, 72. POPMA.

Referenti] Vulgo *ferente*, & mox *assentiunt* pro *assentiuntur.* Ego scriptis, nisi quod *ferenti*, quam *referenti*, scribi malim, assentior. MODIUS.

Rex quoque avidior] Vulgo *fuit avidior*, sed verbum cum Blancardo induximus tamquam inepte superfluum. CELLAR. Imo non cum Blancardo, qui nihil proprio Marte boni fecit, sed cum Cl. J. Fr. Gronovio lib. II. Observ. c. 12. in quibus intellectum voluit per artem omissum *inquit*, quo nihil in narrando frequentius.

Subdimus] Veram lectionem arbitror, Pal. 1. *subicimus*, pro *subjicimus*: quomodo in Curtianis codd. perpetuo scribi monuerunt, qui eos inspexerunt. FREINSH. Palat. MS. *subicimus*, id est *subjicimus*, quod Freinshemio videtur genuinum. Tamen & *subdere facem* alibi apud nostrum invenies l. VI. c. 6, 15. CELLAR. Cur hoc iterum Cl. J. Fr. Gronovio surripiatur non video, qui hoc ex Florentino optimo codice reponit. lib. II. Observ. c. 12.

Pepercerant] Sic est. nec te moveat quod supra V, 6, 1. legis: *excidio illius parentandum esse majoribus.* Non enim tum statim illud sequutum vult intelligi Curtius. Cujus haec verba esse potius arbitror, quam Alexandri: qui forte nihil in eum sensum dixit; aut si dixit, fuit id accendendis militum animis, ad contemnenda pericula, quae in oppugnatione nobilissimae urbis haud immerito suspicati poterant esse subeunda. Sed neque supra V, 6, 7. ubi dicit Persas ipsos aedibus suis ignem subjecisse; statim intelligendum est totam urbem periisse. FREINSH.

Multa

[1] regiae injecit; tum convivae & miniſtri, pellicesque. Multa cedro aedificata [2] erat regia: quae celeriter igne [3] concepto, late fudit incendium. Quod ubi 6 exercitus, qui haud procul ab urbe [4] tendebat, conſpexit; [5] fortuitum ratus, ad opem ferendam concurrit. Sed ut ad veſtibulum regiae ventum eſt; vident regem 7 ipſum adhuc [6] adgerentem faces. Omiſſa igitur, quam portaverant, aqua; [7] aridam [8] materiam in incendium jacere coeperunt. [9] Hunc exitum habuit regia to- 8 tius Orientis, unde tot gentes [10] ante jura petebant: patria tot regum; unicus quondam Graeciae terror; molita [11] mille navium claſſem, & exercitus, quibus Europa inundata eſt; contabulato mari molibus, perfoſſiſque montibus, in quorum

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 1. omittit *regiae injecit; tum convivae & miniſtri.* 2 Voſſ. 1. *erant regiamque* B. 2. *erat regiamque* Fl. *erat regiam.* 3 Pal. 1. *accepto.* 4 Pal. 1. *cedebat.* 5 Voſſ. 2. *ratus fortuitum.* 6 D. Fl. Leid. Voſſ. 1. *adgerantem.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Ald. *igni aridam.* 8 Fl. Leid. Bong. *materiem.* 9 Mer. *hinc.* 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. *antea.* 11 Sic P. F. B. 1. ∞ B. 2. & Voſſ. 1. omittunt *mille* Ald. Frob. Mer. Col. Baſ. *X millium* Voſſ. 2. *XM.*

Multa Cedro aedificata erat] Membranae quaedam *multa cedro aedificata erant, regiamque celeriter* &c. minus bene. MODIUS. *Cedro.* Quae *non ſentit tariem nec vetuſtatem*, Plinio XVI, 40. teſte. proinde [immo *inopia abietis*, ait Plinius.] claſſes quoque è cedro in Aegypto & Syria aedificatae. *Memorabile*, inquit Plin. *& Uticae templum Apollinis, ubi Numidicarum cedrorum trabes durant, ita ut poſitae fuere prima urbis ejus origine, annis mille centum octoginta octo.* Ingens eſt arbor, Dioſcoride etiam teſte. *maxima* (Plinii verba ſunt) *ea in Cypro traditur ad undeciremem Demetrii ſucciſa, centum triginta pedum, craſſitudinis vero ad trium hominum complexum.* Salomon etiam, ut eſt in III, 5, 6. Regum, multam cedrum ad templi molitionem & laquearia, domumque regiam adhibuit, ita ut vix nobilior cedro materia fuiſſe videatur. RADERUS. Sic in regia Ecbatanis *univerſa materia erat è cedro, aut cupreſſo.* Polyb. X, 24. FREINSH.

Aqua, aridam] Excuſi, *omiſſa igitur, quam portaverant, aqua, igni aridam materiam &c.* quomodo ſi legas, *materiam igni* accipiundum erit fere, ut *aquam manibus*, cujus prioris exemplum, cum alibi legere non meminerim, nemini temere id ſcribendi auctor ſim. MODIUS.

M. navium] Adhuc excuſi *decem milium*, ſed nihilne pudere vanitatis, cum etiam, qui mendaciſſimi inter Graecos ſunt, numquam eo impudentiae proceſſerint, ut mille ducentis navibus roſtratis claſſem Xerxis ampliorem fuiſſe dixerint. Verum ita cogitant, quid faciant, qui in typographiis praeſident, homines me hercule piſtrino digni, ut qui etiam apud Juſtin. l. II. quaſi parum eſſet in Curtio negligenter fuiſſe, auſi ſunt ſcribere. *Naves quoque decies centum millia.* credo, quia exercitus Xerxis decies centena hominum milia explebat, voluiſſe etiam ſingulis hominibus ſuam navem eſſe. ſed haec praepoſtera liberalitas, mihi nequaquam placet, quare & hic reponendum cenſeo. *Naves quoque mille numero habuiſſe dicitur.* facilis fuit ad errorem via, quod millenarius numerus, cujus nota haec eſt in libris veteribus CIↃ. interdum x littera, quae & notae quam ſimillima eſt, deſignari ſolet. MODIUS.

Contabulato mari] Sueton. Calig. 19, 5. de Bajano ſinu ponte juncto: *Scio pleroſque exiſtimaſſe, talem à Cajo pontem excogitatum aemulatione Xerxis, qui non ſine admiratione aliquanto anguſtiorem Helleſpontum contabulaverit.* Pete eam hiſtoriam ab Herodoto VII, 33. FREINSH. Ex hiſtoria Xerxis notiſſima ſunt. navigiis autem hunc pontem junctum fuiſſe, ut magnis fluminibus nunc imponuntur, docet Arrian. l. V. CELLAR.

Perfoſſiſque montibus] Xerxes Atho Thraciae montem perfodit, non tam commodioris navigationis ergo, quam jactantiae gratia, ut conjicit Herodotus VII, 24. Quo ex facto ingens poſtea campus declamationum. Himerius apud Photium Cod. CCXLIII. *τότε ἐκεῖνος παραγομεῖν οὐκ ἀπὸ ῥημάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς φύσεως ἤρχετο. ἐπετίθει γὰρ θαλάττῃ μὲν ἤπειρον, διὰ ὀρῶν δὲ μέσων ἐναυτίλλετο· θαλάττῃ μὲν ὅσα γῇ, γῇ δὲ ὅσα θαλάττῃ χρώμενος*, quod fragmentum evidenter ad Xerxem ſpectat: quem dicit non *ἀπὸ ῥημάτων* (quod corruptum eſſe arbitror) ſed ab ipſa natura incepiſſe oſtentare inſolentiam ſuam mari terram imponentem, per medios autem montes navigantem, ut ita mari tamquam terra; terra tamquam mari uteretur. Vide Senecam Suaſoria ſecunda. Tangit eam hiſtoriam & Marcianus Geographus:

Τὸν Ἄθω δὲ παραπλεύσαντι παράλιος πόλις
Ἄκανθός ἐστιν Ἀνδρίων ἀποικία.
Παρ' ἣν διώρυξ δείκνυται τετμημένη
Ἑπτὰ σταδίοις, Ξέρξην δὲ λέγετ' αὐτὴν τεμεῖν.

Atho montem praelegenti maritima civitas occurrit, Acanthus, Andriorum colonia. Juxta quam oſtenditur foſſa ſeptem ſtadiorum, ubi Xerxes montem ſecuiſſe dicitur. Eum montem cum Dinocrates (ſic enim potius, quam Staſicrates) in Alexandri imaginem redigere vellet, ita regem ei reſpondiſſe fingit Plutarch.

9 rum specus fretum immissum est. Ac [1] ne longa quidem aetate, quae excidium ejus sequuta est, resurrexit. Alias urbes habuere Macedonum reges, [2] quas nunc habent Parthi, hujus vestigium non [3] inveniretur, nisi Araxes amnis ostenderet. haud procul moenibus fluxerat, inde urbem fuisse xx. stadiis distantem, credunt 10 magis quam sciunt adcolae. Pudebat Macedones, tam [4] praeclaram urbem à [5] comessabundo rege deletam esse. Itaque res in serium versa est; & [6] imperaverunt 11 sibi, ut crederent, *illo potissimum modo fuisse* [7] *delendam*. Ipsum, ut primum gra-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Col. Amst. *ne tam longa.* 2 Haec sequentia usque ad medium primi commatis in capite sequenti omittuntur in Cod. Voss. 1. non lacerata, sed plane omissa, & in medio versu continuantur *reges verat*, quod ultimum est ex voce *decreverat* capitis sequentis. 3 Voss. 2. *invenitur.* 4 Frob. Mer. Bas. Col. Ald. *claram.* 5 Leid. D. *comesabundo* Ald. *commesab.* 6 Ald. Col. Bas. Mer. *impetraverunt* Voss. 2. *imperaverunt vel speraverunt* Pal. 1. *imperaverunt igitur.* 7 Pal. 1. *delendum.*

tarch. de fort. Alex. 2, 6. *Tu tamen, Atho montem intactum relinque. Satis est eum esse monumentum petulantiae, quam unus in eum rex* (Xerxes videlicet) *exercuerit.* FREINSH.

Fretum] Id alludit Senecio in Suasor. 2. Senecae, de Xerxe: *ille qui classibus suis maria surripuit, qui terras circumscripsit, dilatavit profundum, novam rerum naturae faciem imperavit.* FREINSH. Plinius etiam. l. IV. c. 10. *fretum* vocat, *quo montem Athon Xerxes continenti abscidit.* Mela l. II. c. 2. *navigabile fretum.* Catullus Coma Beren. vs. 45. *novum mare.* Peninsula enim Athos erat, quam in insulam redegit Xerxes. fossa autem illa oblimata postmodum fuit, nec ejus vestigium superest. adi Vossium ad Melam l. II. c. 2. CELLAR.

Longa aetate] Quadringentorum circiter annorum ad Curtium. RADERUS. Quam longa? hoc vero non exprimitur, ut facile appareat abesse quidpiam. Ideo libri alii: *Ac ne tam longa quidem.* sed hoc puto emendatorum esse, non Curtii. ipse sic videtur scripsisse: *ac ne tam longa hac quidem aetate.* Vitium ex eo natum, quia duae voces *longa hac*, junctim & sine adspiratione *longaac*, dein *longae* scriptae. SCHEFFER.

Resurrexerunt] At non urbem, sed regium in ea palatium incendio hoc absumtum fuisse scriptores tradunt, & Diodorus etiam post Alexandri mortem XIX. Persepolim ut temporum illorum civitatem memorat, etiam auctor l. II. Machab. c. 9, 2. quae auctori l. I. c. 6, 1. ubi eadem referuntur, *Elymais* est, ut probabile sit, hoc patrium nomen fuisse, sicut *Elam* Persiam sonat; alterum à Graecis impositum. *Resurgere* autem de instauratis urbibus etiam alii dixerunt. Paterc. l. I. c. 7. *vix crediderim tam mature tantam urbem crevisse, floruisse, concidisse, resurrexisse.* Propert. l. IV. El. I. v. 71. *Troica Roma resurges* (haec contraxit in pauca, quae diffuse habent Raderus & Freinshemius.) CELLAR.

Macedonum] Divinabam, *Medorum*: ut scilicet simul intelligantur & Persae. Sic mox de *Ecbatanis capite Mediae*: *Urbem hanc nunc tenent Parthi.* Et sane jure quaeras, cur hoc loco, ubi de Persepoli sermo est, mentionem faciat urbium, quas Macedones tenuerint. Si tamen *Macedonum* retineas; intelliges de successoribus Alexandri, non qui Macedoniam, sed qui has terras tenuerunt, usque ad Arsacis tempora. hoc est, de Nicatore Seleuco, Antiocho Seleuci, Seleuco Antiochi, à quo defecere Parthi. FREINSH. Hoc vero *Macedonum* ex glossa est inepti interpretis, qui cum *reges* hic videret nominatos, de Macedonum regibus accepit. Praeterea & alio vitio hic locus laborat. Vult enim dicere, alias urbes superesse, Persepoleos ne vestigium quidem adparere. At hoc non faciunt verba, ut nunc leguntur. Itaque sic censeo legenda. *Alias urbes, quas habuere reges, nunc habent Parthi.* Sensus clarissimus: habent eas Parthi, ergo supersunt. Debent autem hic intelligi urbes illae, in quibus itidem versari reges Persarum consueverunt. habuerunt autem certas aliquas, quas inhabitabant aestate, & alias, quas hieme, qua de re Brissonius est consulendus. SCHEFF.

Vestigium] Sic de Vejis Florus I, 12, 11. *Hoc tunc Vejentes fuere: nunc fuisse quis meminit? quae reliquiae? quodve vestigium? Laborat annalium fides, ut Vejos fuisse credamus.* Sic Carthaginis solo aratrum inductum esse à Modestino in l. XXI. quib. mod. usufr. amitt. didicimus. Josephus de Bel. Jud. VII, I. *ambitum civitatis* (Hierosol.) *ita complanavere diruentes, ut qui ad eam accessissent, habitatam aliquando esse vix crederent.* FREINSH.

Araxes] Verbo saltem admonere debuerant Curtius, Siculus, & qui vitam Alexandri conscripsere, alium hunc Araxem esse à nominatissimo Armeniae flumine. Id unus fecit Strabo. hinc certum videtur eumdem fuisse, quem alii Ῥώγαιν appellant, quum Ptolemaeus ipse statuit Persepolim sitam ad fluvium Ῥωγαμάντιν. atque hinc à Graecatioribus, eadem fere etymologia, hunc Araxin esse Ῥώγαιν deducit doctissime Salmas. Plin. Exercit. p. 846.

Fuisse

gravatam [1] ebrietate mentem quies reddidit, poenituisse constat, & dixisse; *majores poenas Persas Graecis daturos fuisse, si ipsum in solio regiaque [2] Xerxis [3] respicere coacti essent.* Postero die [4] Lycio, itineris, quo Persidem intraverat, duci, 12 xxx. talenta dono dedit. [5] Hinc in regionem Mediae transiit, ubi supplementum novorum [6] militum è Cilicia occurrit. peditum [7] erant [8] quinque millia, [9] equites [10] mille: utrisque [11] Plato Atheniensis praeerat. his copiis auctus, Darium persequi statuit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *ebrietatem.* 2 Leid. Voss. 2. Ald. *Xersis.* 3 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. alii *conspicere.* 4 Voss. 2. *Lecio.* 5 Mer. *hic.* 6 Fl. Leid. Voss. 2. *è Cilicia militum.* 7 Pal. 1. *erat.* 8 Fl. *V.* 9 D. P. F. B. 1. omittunt *equites.* 10 P. *M.* B. 1. Fl. Leid. ∞ F. omittit *mille.* 11 Leid. Voss. 2. D. Pal. 1. *Platon.*

Fuisse delendam] Ex necessitate fatali. Hanc enim in caussa fuisse, ut factum tam foedum committeretur. SCHEFFER.

Gravatam ebrietate] Membranae, *ipsum ut primum ad gravatam ebrietate mentem quies rediit* &c. non recte. MODIUS.

Conspicere] Vulgo *respicere*, sed male, aliud enim hoc est. IDEM.

CAPUT VIII.

Darii, suos ad pugnam hortantis, oratio.

Ille [1] jam Ecbatana pervenerat caput Mediae. [2] urbem hanc nunc tenent Parthi, [3] eaque aestiva agentibus sedes est. Adire deinde [4] Bactra [5] decreverat: 1 sed

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *in.* 2 Fl. Leid. Voss. 2. Pal. 1. D. B. 1. F. *urbs haec* P. *urbis haec.* 3 Col. Mer. *ea aestiv.* alii *aestiva gentibus.* 4 Voss. 2. semper *Batra.* 5 Voss. 1. ut monuimus capite superiore *verat.*

Caput Mediae] Locum hunc arbitrario jure constituisse me profiteor, sed tantum arbitrario, in impressis ita circumferebatur: *ille jam Ecbatana pervenerat caput Mediae. Urbem hanc nunc tenent Parthi: eaque aestiva agentibus sedes est.* Colonienses membranae hoc modo habebant: *Ille jam Ecbatana pervenerat caput Mediae urbs. haec nunc tenent Parthi eaque aestiva agentibus sedes est.* Sigebergenses vero isto: *Ille jam Ecbatana pervenerat caput Mediae urbis: haec nunc tenent Parthi eaque aestiva agentibus.* hinc videre potes & emendationem nostram, & emendationis rationem, adscripserat ad vocem *tenent* aliquis, *urbem hanc s.* inde porro hoc in contextum pervenit. Alius ad voces *caput Mediae, urbs haec.* Postremo in illis *aestiva agentibus* adhaeserat litera ultima vocis praecedentis, ad principium sequentis, atque ex eo, ab iis, quibus oratio parum plena videbatur, adjectum est in quibusdam codicibus *sedes est.* in quo quidem etiam hac caussa proclivior fuit ad lapsum via indoctis, quod illud *gentibus* apud bonos auctores, pro ignotis pene & longe dissitis accipi nesciebant. MODIUS. *Ille jam Ecbatana pervenerat, caput Mediae. Nunc tenent Parthi: eaque aestiva gentibus.* Vellem sobriè magis haec circumcidisset Modius. Mihi diligentius omnem scripturae varietatem pensitanti sic videtur: *Ille jam Ecbatana pervenerat, caput Mediae. Urbem hanc nunc tenent Parthi: eaque aestiva genti sedes.* Nam gentem ipsos Parthos accipies, qui per aestatem illuc concesserint, non ignotos alios & dissitos nescio quos populos, de quibus obscure injicit ille. ACIDALIUS. *Ille jam Ecbatana pervenerat caput Mediae urbem.* Sic expedirem distinctione: *ille jam Ecbatana pervenerat. Caput Mediae urbs haec: nunc tenent Parthi.* GRONOV. Observat. l. II. c. 12.

Ecbatana] Herodot. I, 98. *Dejoces igitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere: ut hoc uno communito exornataque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, moenia constituit ampla simul & valida, quae nunc Ecbatana appellantur, &c.* Plin. VI, 14. contra: *Ecbatana caput Mediae Seleucus condidit.* Ego interpretor prius diruta, postea à Seleuco instaurata. neque dubitandum. Alii Dario Hystaspis F. attribuunt. Est & aliud oppidum in Syria huic amplissimae civitati cognomine. Herod. III, 62. Ἐγβάτανα τῆς Συρίης. Est autem nomen compositum. prius membrum monosyllabum est, nomen fortasse proprium. Nam id asserere meum non est. Alterum constanter asserimus Chaldaïcum esse,

2 ſed veritus, ne celeritate Alexandri occuparetur, conſilium iterque mutavit. Aberat ab eo Alexander ſtadia [1] MD.; ſed jam nullum intervallum [2] adverſus [3] celeritatem ejus ſatis longum videbatur. Itaque proelio magis, quam fugae ſe [4] prae-
3 parabat. XXX. millia peditum ſequebantur, in quibus Graecorum erant quatuor
4 millia, [5] fide erga regem ad ultimum invicta. funditorum quoque, & ſagittariorum manus quatuor millia expleverat, praeter hos III. millia & [6] CCC. equites erant, maxime [7] Bactrianorum. [8] Beſſus praeerat, Bactrianae urbis [9] regioniſque prae-
5 fectus. Cum hoc agmine [10] Darius paullum declinavit via militari, juſſis prae-
6 cedere [11] lixis [12] impedimentorum cuſtodibus. [13] Conſilio deinde advocato: *ſi* [1] *me*

VARIANTES LECTIONES.

1 M.D.B.1.2. ∞. 2 B.2. *adverſis.* 3 Bong. Fl. Leid. Voſſ. 1.2. *velocitatem.* 4 Voſſ. 2. *parabat* Bong. Ald. Col. Frob. Mer. Baſ. *praeparabant.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Pal. 1. Ald. Col. Mer. Baſ. *fideliter* Voſſ. 2. *fidelium.* 6 Voſſ. 2. *trecentum.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1.2. D. Pal. 1. Col. Baſ. Ald. Mer. *Parthienorum.* 8 Vulgo *his Beſſus.* 9 Fl. Leid. Voſſ. 1.2. Bong. & alii *regionis* omiſſis *urbis*, *que.* 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. omittunt *Darius* Voſſ. 2. *Darii.* 11 B.2. Voſſ. 1. *liſis* Ald. *lyxis.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. P. B. 2. *impedimentorumque.* 13 Mer. Baſ. Lugd. alii *concilio.*

eſſe, & *palatium*, ſive *regiam* ſignificare. ביהן *Bethan*, aut *Baithan.* Unde & illa urbs ſine priore membro dicitur Βαθάνεια, vel Βατάνεια, auctore Stephano. Βάτανα bis legitur apud Iſidorum Characenum. Demetrius apud Stephan. *Agbatana duplicia ſunt: alia quidem Mediae, aliae vero Syriae.* Diverſitas prioris membri ΑΓ-Βάτανα, & ἘΓ-Βάτανα, ſatis oſtendit, vocem eſſe compoſitam. *Scaliger* ad Num. Euſeb. MCCCIX. ubi *Dejoces Ecbatanam condit.* Diodor. II, 13. antiquiorem eam urbem facit Semiramide, & propterea multo magis Dejoce. Hiſtoria Judith. cap. I. quemdam *Arpaxad* ejus conditorem tradit. Ceterum, pro *Ecbatana* in Curtianis Codd. aliquot locis ſcriptum eſt *Batana* & *Batava.* ut non immerito dubites ſic ſcripſiſſe Curtium: quando & in aliis auctoribus ita reperiri ex Scaligeri verbis didicimus, eoque modo apud Nonium in *Cercurus* ex Lucillio ſcriptum fuiſſe tradit Bapt. Pius, Annotat. poſter. ſylloge III. c. 130. *Bathanam & Babylonem ibo.* quamquam ibi reſcribendum omnibus etiam Curtianis locis putaverit *Ecbatana*, vel *Ecbatanam.* FREINSHEM.

Urbem hanc] Plures MSS. *Urbs haec:* manifeſto indicio, nihil horum eſſe à Curtio. FREINSH.

Aeſtiva agentibus] Strabo l. XI. p. 514. dicit, Ecbatana Hibernam eſſe ſedem Parthis; poſtea l. XVI. 743. Aeſtivam ſedem eſſe. Puto ſupra μνημονικὸν ἁμάρτημα eſſe Strabonis, vel vitium librarii. LOCCENIUS. *Aeſtiva agentibus.* Legerem hic *regibus*, pro gentibus. editio nupera Allobrogica pro *gentibus* repoſuit *agentibus.* non placet, niſi intelligas regibus. alii aliter edidere. Acidalius *eaque aeſtiva genti ſedes.* RADERUS. *Aeſtiva agentibus.* Alii *gentibus:* omiſſis quae ſequuntur, *ſedes eſt.* pro quo Raderus mallet *regibus*; Acidal. *genti:* ſed rectum eſt *agentibus*, ut intelligantur Parthi, non quilibet, ſed reges. adde Briſſon. de regno Perſarum l. I. p. 46. FREINSH. Parthici reges Ecbatanis aeſtiva, quemadmodum Cteſiphonte hiberna agebant, quod ibi, in boreali parte regni moderatior aeſtus: heic ad auſtrum vergente regione, hiems tolerabilior eſſet. CELLAR.

Stadia M. D.] Quadraginta ſeptem (ſtadiis minus quatuor) milliaria Germanica, Italica centum & octoginta ſeptem eoque amplius. FREINSH.

Adverſus celeritatem] Repete dicta c. 5, 3. CELL.

Triginta millia] Mihi fide hic dignior Arrian. III, 4, 12. Darium ab Ecbatanis fugiſſe, *cum exercitu equitum trium millium, peditum ſex millium.* FREINSH.

Fide] Forte, *fidei.* HEINSIUS.

Funditorum] Peculiaris iſta manus, non comprehenſa numero 30000. ſuperiorum; levis nimirum haec armatura. Adde infra ad V, 12, 4. FREINSH.

Bactrianae regionis] Impreſſi codices, *Bactrianae urbis regioniſque praefectus*, quod etiam, ſi verum amamus, verius eſt, ſic ſupra dixit *qui regioni Babyloniae ac civitati praeeſſent.* MODIUS. *Urbis.* Expungunt hoc alii: ego neceſſarium putem. tam enim urbi quam regioni vult fuiſſe praepoſitum: quod ita non ſemper ſolere notavi ſupra ad V, 1, 4. & vero nulla ſuſpicio eſt haec verba ab alio, quam auctore, hic fuiſſe inſerta. FREINSH.

Declinavit via militari] Via regia, frequenti, & ita lata, ut ordines militares capiat. infra c. 13, 23. *jumenta deceſſerant via militari.* Uſus hoc nomine etiam Sueton. Aug. c. 49. & Hyginus de Coloniis in Delmatia. at Siculus Flaccus p. 9. vocat *vias regales.* CELLAR.

Impedimentorum] Alii *impedimentorumque:* quod ſcilicet lixis ea nollent committi: ſed nihil mutandum puto. Hi enim jumentorum, curruum &c. cuſtodes, rectoreſque erant; nec tamen obſtabant, quin ubi res poſceret, extra ordinem militare praeſidium adderetur. FREINSH.

Conſilio] Ne te fallat Vir Doctus in Hiſt. Fori Rom.

[1] *me cum ignavis*, inquit, & [2] *pluris qualemcumque vitam* [3] *honesta morte aestimantibus*, [4] *fortuna junxisset*; *tacerem potius*, *quam frustra verba consumerem.* [7] *Sed majore*, *quam vellem*, *documento*, & *virtutem vestram*, & *fidem expertus*; *magis etiam* [5] *conniti debeo*, *ut dignus talibus amicis sim*, *quam dubitare*, *an vestri similes adhuc sitis.* [8] *Ex tot millibus*, *quae sub imperio* [6] *fuerunt* [7] *meo*, *bis me victum*, *bis fugientem persequuti estis. Fides vestra & constantia*, *ut regem me esse credam*, *facit.* [9] *Proditores & transfugae in urbibus meis regnant: non hercule* [8] *qui tanto honore digni* [9] *habeantur*; *sed ut praemiis eorum vestri sollicitentur animi. meam* [10] *tamen fortunam quam victoris* [11] *maluistis sequi*; [12] *dignissimi*, *quibus*, *si ego non* [13] *possim*, *dii pro me gratiam referant. & me hercule* [14] *referent.* [10] *Nulla erit tam* [15] *surda posteritas*, *nulla tam ingrata fama*; *quae non in coelum vos debitis laudibus ferat. Itaque*, [16] *etiamsi consilium fugae*, *à qua multum abhorret animus*, *agitassem*; *vestra tamen virtute fretus* [17] *obviam issem hosti.* [11] *Quousque enim in regno exsulabo*, & *per fines imperii mei* [18] *fugiam externum & advenam* [19] *regem? quum liceat experto belli fortunam*, *aut reparare quae amisi*; *aut honesta morte defungi.* [12] [20] *Nisi forte satius est exspectare victoris arbitrium*; & *Mazaei* & [21] *Mithrenis exemplo precarium accipere* [22] *regnum nationis unius. ut jam malit ille gloriae suae*, *quam irae* [23] *obsequi.* [13] *Nec* [24] *dii siverint*, [25] *ut hoc*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. omittunt *me.* 2 Leid. Voss. 1. B. 2. *pluribus* D. *pluribus* sed correctum à manu diversa Voss. 2. Mer. *plurimis.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. B. 1. 2. *honestam mortem* Mer. *morte honesta vitam pluris aestim.* 4 Voss. 2. Pal. 1. *me fortuna.* 5 Leid. *coniti* D. *conice* correctum *conici* Mer. *eo niti.* 6 Leid. *fuerant.* 7 Voss. 2. *in eo.* 8 Fl. Leid. Bong. Lugd. Amst. *quia tanto.* 9 Leid. Bong. Voss. 1. *habentur.* 10 MSS. nostri & Bong. *fort. tamen.* 11 Fl. *maluisti.* 12 Pal. 1. *quibus dignissimus.* 13 Voss. 2. *possum.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *referunt.* 15 Voss. 1. omittit *surda posteritas nulla tam.* 16 Voss. 2. & alii *etsi.* 17 Pal. 1. *obviassem* Voss. 2. *obviam isset* Voss. 1. *obviam issem hosti m.* 18 Pal. 1. Voss. 2. omittunt *fugiam.* 19 Pal. 1. *patiar regem.* 20 Leid. *ni.* 21 Fl. *Matherenis* Leid. Voss. 1. D. P. B. 2. *Mathrenis* Voss. 2. *Metrenus* Pal. 1. *Matienis* Ald. Bas. *Mithienis.* 22 Voss. 2. omittit *regnum.* 23 Fl. Leid. Voss. 1. *absequi.* 24 Leid. *Di siverint* Pal. 1. *desiverint* P. *Di sivelint* Voss. 2. *desiverit.* 25 Col. *ut decus* Frob. *ut si hoc decus.*

Rom. III, 13. qui putat fuisse hic *gregarios simul cum illustribus convocatos.* Certe enim non fuerunt. non hoc ex sua majestate duxisset Darius: & ut hoc parum validum arbitreris, ipsam historiam inspice, nullam de cujusquam gregarii admixtione suspicionem ibi reperies. nisi id unum quod sequitur: *ex multis millibus &c.* sed ea oratio etiam sibi constat, si ad duces praesentes, quamquam absentibus eorum copiis, referatur. Sane fraudi fuit Erudito Viro lectio alia & deterior quorumdam codicum: *Concilio*, quod, ut ibidem ille ostendit, *ad plebeculae temere coactae turbam fere refertur.* Scio tamen saepe confundi, seu quod promiscue usurpari solita essent; sive proclivis unius literae error multis in locis observatum ab auctore discrimen sustulit. FREINSH. *Consilio.* Amicis & consiliariis advocatis. CELLAR.

Si me cum ignavis] Coloniensis scriptus, *si cum ignavis inquit irem*, & *pluris &c.* sed hoc quidem *irem* in malam crucem hinc ire aequissimum est. MODIUS.

Etiam conniti] Vide ne legendum sit *id jam conniti.* ACIDALIUS.

Quia tanto honore] Vulgo, *qui tanto honore.* MODIUS.

In regno] Eadem fortuna Mithridatis fuit: eadem Jugurthae: quem Florus III, I, 12. *finium suorum regnique fugitivum* venuste appellat, quomodo fere Cyprianus lib. IV. de Idol. Vanit. Judaeos *soli & coeli sui profugos.* Quo loco male distinguitur: *Dispersi & vagabundi vagantur soli. Et coeli sui profugi per hospitia aliena jactantur.* Sic Curt. V, 12, 2. *Terrarum orbis exsul.* FREINSH.

Mazaei & Mithrenis] Mazaeum transfugam Satrapia Babyloniae Alexander donaverat: Mithrenem Sardium proditorem praefecerat Armeniae. Curt. l. V. c. I, 44. CELLAR.

Nec Dii siverint] Rursum editi, *nec Dii siverint*; *ut si hoc decus mei capitis*, *aut demere mihi quisquam*, *aut condonare possit: nec hoc imperium vivus &c.* pessime, qua à locutione, qua ab interpunctione. MODIUS. Rectius haec scribere, & distinguere se putat Modius, quam vulgus. Assentio, sed ita, ut sentiam, nec ipsum rectissime. facio: *Nec Dii siverint* (an *sirint*) *ut hoc decus mei capitis aut demere mihi quisquam, aut condonare possit. Nec hoc imperium vivus amittam, idemque erit regni mei & spiritus finis.* Confer haec cum Modianis & vulgatis: videbis, quid ab utrisque, & quare sim mutuatus. ACIDALIUS.

hoc decus mei capitis aut demere mihi quiſquam aut condonare [1] *poſſit:* [2] *nec hoc imperium*
14 [3] *vivus amittam, idemque erit regni mei, qui* [4] *& ſpiritus, finis. Si hic animus,* [5] *ſi haec lex, nulli non parta libertas eſt: nemo è* [6] *vobis faſtidium* [7] *Macedonum; nemo vultum ſuperbum ferre cogetur. Sua cuique dextra aut* [8] *ultionem tot malorum pariet;*
15 *aut finem. Equidem quam verſabilis fortuna ſit, documentum ipſe ſum. nec immerito* [9] *mitiores* [10] *vices ejus* [11] *exſpecto. Sed ſi* [12] *juſta ac pia bella dii* [13] *averſantur; fortibus*
16 [14] *tamen viris licebit honeſte mori. Per ego vos decora majorum, qui totius Orientis regna* [15] *cum memorabili laude tenuerunt; per illos viros, quibus ſtipendium Macedonia quondam tulit; per tot navium* [16] *claſſes in* [17] *Graeciam miſſas; per tot tropaea regum*
17 [18] *oro & obteſtor, ut nobilitate veſtra gentiſque dignos ſpiritus capiatis: ut eadem* [19] *conſtantia*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. B. 1. 2. omittunt *poſſit.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. omittunt *nec* Ald. Baſ. Mer. P. B. 1. 2. Pal. 1. Voſſ. 2. *ne.* 3 Pal. 1. *unius.* 4 Fl Leid. Voſſ. 1. 2. omittunt *&.* 5 Pal. 1. *ſe haec.* 6 Voſſ. 2. *nobis.* 7 Pal. 1. Voſſ. 2. omittunt *Macedonum.* 8 Voſſ. 2. *ultorem pariet tot malorum.* 9 Voſſ. 1. *miniciones.* 10 Voſſ. 2. *vires.* 11 Voſſ. 1. *exſpectat.* 12 Voſſ. 1. *juxta.* 13 Voſſ. 2. Ald. *adverſantur.* 14 P. omittit *tamen.* 15 Fl. Leid. Voſſ. 1. P. B. 2. F. D. *commemorabili.* 16 Voſſ. 1. *calſes.* 17 Voſſ. 1. *Graecam* Fl. P. *Graecia.* 18 Voſſ. 1. *horo.* 19 Voſſ. 2. *anim. conſt.*

Hoc decus] Diadema, ornamentum & inſigne regium. Cydarim ſupra Curtius l. III. vocarat. RADERUS.

Imperium unius amittam] Idem dixit Sueton. in Ner. cap. 42. *qui ſuum imperium unius amitteret.* POPMA. *Vivus.* Sic apud Sueton. cap. 42. Nero querebatur ſe *inaudita & incognita pati, qui imperium ſuum vivus amitteret.* Id enim nondum acciderat Romae: qui enim id tenuerant, non niſi cum ſpiritu poſuerunt, excepto Sylla, qui ſponte abdicavit. reliquis cordi fuit, quam apud Liv. XXIV, 22, 8. marito Demarata ſaepe ingerit, Dionyſii tyranni vox: *qua pedibus tractum, non inſidentem equo relinquere tyrannidem dixerit debere.* quod quidem aliter alii referunt. Cicero ad Attic. III, 10. de ſua dignitate & opibus: *Hic utrum tandem ſum accuſandus, quod doleo; an quod commiſi, ut haec aut non retinerem (quod facile fuiſſet, niſi intra parietes meos de mea pernicie conſilia inirentur) aut certe vivus amitterem?* Quare typographicum potius ſphalma arbitror, quod in Popmae notis hic Curtii locus; item iſte Suetonii ſic referuntur, ut pro *vivus* utrobique ſit expreſſum, *unius.* quamquam ſic quoque legi ajunt in Palatino primo. FREINSH.

Quam verſabilis] Sic edidit Freinſhemius. ego autem credo Curtium ſcripſiſſe *verſatilis.* nam alterum neſcio an occurrat alibi. SCHEFFER. Etiam alii hoc loco *verſatilis* & legerunt, & ediderunt. Verum perquam ſimilis huic loco eſt ſententia Senecae de Tranq. An. c. 11. *Scito ergo omnem conditionem verſabilem eſſe.*

Mitiores vices ejus] Forte *mitioris vices ejus.* HEINSIUS.

Dii averſantur] In Aldino codice legitur *adverſantur*, quod puto eſſe rectum, aliud eſt *averſantur.* averſamur enim ea, quae nobis diſplicent, & nos ab iis quaſi avertimus. non ſic averſantur bella Darii, ſed plane adverſantur Dii: hoc eſt, adverſarios ſe faciebant eorum; vertebant ſe contra bella illa; & à parte Alexandri ſtabant contra Darium. Itaque mox capite ſequenti Nabarzanes: *Diis adverſis bellum inimus.* SCHEFFER.

Stipendium Macedonia tulit] Herodotus de Perſis ſub Dario Hyſtaſpis filio Helleſpontum trajicientibus l. VI, 44. τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι δούλους προσεκτήσατο, *peditatu Macedonas ultra eos, qui jam ſerviebant, in ſervitutem redegerunt,* nam ante paullo, quum idem rex ex Scythia rediret, per praefectum Macedoniam tentaverat. Herod. l. V, 1. & 98. Juſtinus l. VII. c. 3. CELLAR.

Gentiſque] Cujus autem gentis nobilitatem laudat Darius? An Perſarum? atqui illos notaverat voce *veſtra.* an Macedonum? at quid de horum nobilitate & fortitudine ſentiat, cum in aliis orationibus, tum in praecedentibus verbis ſatis docuit. Lego indubitato: *nobilitate veſtra geſtiſque.* Iſocrates ad Philippum: μεγάλην τὴν δόξαν καὶ πρέπουσαν καὶ σοὶ καὶ τοῖς προγόνοις καὶ τοῖς ὑφ᾽ ἡμῶν πεπραγμένοις. *magnam gloriam decentem & te & majores tuos, reſque à vobis geſtas.* GRONOVIUS. Ita ſupra III, 7, 12. Siſinem Nabarzanes ſtimulat, *ut dignum aliquid nobilitate ac moribus ſuis ederet.* Ceterum ſi quis malit retinere *gentiſque* habet quo defendat. *nobilitate veſtra, gentiſque,* hoc eſt, qua privatim quiſque ob genus aut facta pollet, quaque gens univerſa ob imperii magnitudinem atque diuturnitatem celebris eſt. Hac forma legimus aliquoties in hoc auctore, *ſe urbemque dedere,* cum tamen incolis deditis, urbs utique dedita intelligeretur. item *ſe gentemque;* ut non ſolum princeps gentis ſuo nomine ſe dediđiſſe putetur, ſed & ſe, & ſimul totam gentem in fidem victoris tradere. Praeſertim autem in illa exhortatione magnam vim habet

stantia animorum, [1] *qua praeterita tolerastis*, *experiamini*, [2] *quidquid deinde* [3] *fors tulerit. Me certe in perpetuum aut victoria* [4] *egregia* [5] *nobilitabit*, *aut pugna.*

Variantes Lectiones.

1 Fl. *quam.* 2 Pal. 1. *deinde quidq.* 3 Sic Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Lugd. sed Voss. 2. Bas. Mer. Col. Elz. Amst. *fors.* 4 Pal. 1. omittit *egregia.* 5 Voss. 1. B. 2. *nobilitavit.*

habet utriusque argumenti conjunctio, ut non à privata tantum virtute, sed & gentis gloria quisque stimuletur. Sic apud Senec. Suasor. 2. *Trecenti sumus: sed viri; sed armati; sed Lacones.* Ita Livius conjungit *viros & Romanos.* FREINSH. Recte Gronovius *gestisque.* HEINSIUS.

Caput IX.

Variae Magnatum sententiae ac tumultus, ob Nabarzanis, qui cum Besso proditionis societatem inierat, consilium.

[1] Haec dicente Dario, praesentis periculi species omnium simul corda animosque [2] horrore [3] perstrinxerat, nec aut consilium suppetebat, aut vox; quum [4] Artabazus, vetustissimus amicorum, quem hospitem fuisse Philippi saepe diximus, *Nos vero*, inquit, [5] *pretiosissima vestium induti*, *armisque*, *quanto maximo cultu possumus*, [6] *adornati*, *regem in aciem* [7] *sequemur: ea quidem mente*, [8] *victoriam ut speremus*; [9] *mortem non recusemus.* Adsensu [10] excepere ceteri hanc vocem. 1 2 sed

Variantes Lectiones.

1 In D. deleta sunt *haec dicente Dario* subditis punctis, & margini adpictum: *Postquam Dareus finem dicendi fecit.* 2 Voss. 2. omittit *horrore.* 3 P. *constrinxerat.* 4 Fl. Voss. 1. Bong. *Arthab.* Leid. *Arthabazeus.* 5 Alii *pretiosissima veste* Fl. Voss. 1. 2. & multae editt. *pretiosissimam vestem.* 6 Voss. 1. *adhornati.* 7 P. *sequamur* Pal. 1. *sequimur.* 8 Fl. Leid. Voss. 2. Frob. Mer. Bas. Col. Lugd. Amst. *ut vict. sper.* Bong. *ut sper. vict.* Voss. 1. omittit *ut.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. *vel hostem* Pal. 1. *martem quidem* B. 1. *hostem* B. 2. D. *hostem* & in ora adscriptum *mortem.* Nota. Ex pluscul is ejusmodi argumentis conjecturam capio, eumdem esse Codicem, qui Bongarsio B. 2. & Grutero D. indigitatur. Nihil tamen certe possum adhuc concludere. Fr. 10 Pal. 1. *accepere.*

Saepe diximus] Ait saepe dixisse: nec vel semel invenio in hoc & superioribus libris, quos habemus. in amissis primo & secundo an usquam meminerit quis scire potest? Credere tamen id liceat: at saepe ibi fecisse, non hoc etiam licet. Igitur, si cui ita videatur, in locum τ *saepe*, reponam *supra*, quod respiciat ad priores duos, aut alterum eorum, & magis secundum, in quo conjicere possumus locum fuisse potius ei mentioni. Si minus aliis hoc videtur, at illos delere penitus jubebo. Infra VI, 5, 2. scio idem dici. ACIDALIUS. Non tamen impossibile est, duobus istis libris crebram hujus hominis factam fuisse mentionem. erat enim occasio narrandi, quo tempore, quave caussa patria pulsus Philippum adiverit, quaeque interim dum ibi esset egerit, quomodo deinde redierit. Consentaneum enim est Curtium utique primo libro de praedecessoribus Darii, deque Alexandri patre Philippo, nonnulla, & utique extrema tradidisse, ut ad sequentis historiae planiorem intellectum necessariae narrationes praestruerentur. FREINSH. Acidalius vult *supra*; forte: *nempe.* HEINSIUS.

Pretiosissima vestium] Ita melius quam *pretiosissimam vestem*, alio quoque Curtii loco V, 6, 7. adstipulante. De re ipsa vide Kirchmannum de Funer. Rom. 1, 1, 10. & Magium Miscell. II, 21. Quibus adde Xenophontem Ἀναβάσ. lib. III. qui locus huic valde est similis: postquam enim recitasset ultima verba ex oratione Cleanoris; *ubi fortissimis animis dimicaverimus*, *quidquid diis visum fuerit*, *feramus.* subjicit: *Hinc Xenophon surgit*, *quam elegantissime potuit*, *ad pugnam ornatus. Existimabat enim*, *si dii victoriam largirentur*, *pulcherrimum ornatum victoriae convenire: sin moriendum esset*, *elegantissimo se dignum cultu judicabat*, *quo ornatus diem in terris extremum clauderet.* Sic & M. Curtium *equo quam poterat maxime exornato insidentem armatum se in specum immisisse*, Livius VII, 6, 5. tradit. De Cleopatra ad Flor. IV, 11, 11. diximus. FREINSH. repete notata ad l. V. c. 6, 7. CELLAR.

Quanto maximo] Sic supra l. IV, 13, 36. *quanto maximo cursu posset.* Adde Daviesium ad Caesarem l. V. bell. Gall. c. 28.

Mortem] Scripti libri *hostem*, minus bene. MODIUS.

ſed [1] Nabarzanes, qui in eodem conſilio erat cum Beſſo, [2] inauditi antea facinoris ſocietate [3] inita, regem ſuum per milites, quibus ambo praeerant, comprehendere & [4] vincire decreverant: ea mente, [5] ut ſi Alexander ipſos inſequutus foret, tradito rege vivo, inirent gratiam victoris, [6] magni profecto cepiſſe Darium [7] aeſtimaturi; ſin autem eum effugere potuiſſent, interfecto Dario, regnum [8] ſibi oc-

3 cuparent, bellumque renovarent. Hoc parricidium cum diu [9] volutaſſent, [10] Nabarzanes aditum nefariae ſpei praeparans; *Scio, me*, inquit, *ſententiam eſſe dicturum, prima ſpecie* [11] *haudquaquam auribus tuis* [12] *gratam. Sed medici quoque* [13] *graviores morbos aſperis remediis curant; & gubernator, ubi naufragium timet,* [14] *jactu-*

4 *ra, quidquid ſervari poteſt, redimit. Ego tamen, non ut damnum* [15] *quidem* [16] *facias, ſuadeo; ſed ut te* [17] *ac regnum tuum ſalubri ratione conſerves.* [18] *Diis* [19] *adverſis bellum* [20] *inimus; & pertinax fortuna Perſas* [21] *urguere non deſinit. novis initiis &* [22] *ominibus opus eſt. Auſpicium & imperium alii trade* [23] *interim, qui tamdiu rex appelletur,*

Variantes Lectiones.

1 Voſſ.2. *Narbarzanes.* 2 P. *inaudita.* 3 Pal. 1. *intra.* 4 Voſſ. 1. D. *vincere* in hoc correctum *vincire.* 5 P. omittit *ut.* 6 Sic Pal. 1. Ald. D. MS. & alii *magno.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Bong. Mer. *aeſtimari* Voſſ. 2. *extimaturi.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 2. Bong. *ipſi.* 9 Leid. *volitaſſent.* 10 Fl. *Nabarzenes.* 11 Voſſ. 1. *autquaquam.* 12 Voſſ. 1. *gratiam.* 13 Leid. *gravores* Voſſ. 2. omittit *graviores.* 14 Voſſ. 2. Pal. 1. omittunt *jactura.* 15 Voſſ. 2. omittit *quidem.* 16 Voſſ. 2. *faciens.* 17 Voſſ. 2. *regnumque* omiſſo *ac.* 18 B. 1. *Dis.* 19 Voſſ. 2. alii *averſis.* 20 Fl. Leid. Voſſ. 1. *inimur.* 21 Voſſ. 2. *augere.* 22 MSS. noſtri D. Ald. Lugd. Amſt. Elz. Col. Baſ. *hominibus* Pal. 1. *omnibus.* 23 Leid. *interim alii trade* Voſſ. 1. 2. omittunt *interim.*

Inauditi antea facinoris] Ῥητορικώτερον hoc, & ὑπερβολικώτερον, graviora & hoc atrociora facinora memini, quando filii parentes reges & fratres ſe mutuo interficiunt regnandi cauſſa. *Inauditi* ergo *facinoris* expone rari, crudelis, atrocis, immanis. RADERUS. *Inauditi antea facinoris.* Nihil hic rhetoricum & hyperbolicum, ſi Curtii mentem percipis: qui non cum quovis facinore hoc comparat, nec in mentem ei venit id omnibus aliis, quae umquam accidiſſent, gravius praedicare, ſed ſimpliciter indicat, iſtam perfidiam ante ea tempora numquam in Perſis fuiſſe auditam, apud quos ſemper *regum eximia majeſtas*, ut infra V, 10, 2. dicit, fuerat. FREINSH.

Scio me] Hujus orationis apud Cauſſinum in Parallel. eloquentiae oeconomia eſt c. 13. p. 563. RADERUS. Foedam adulationem libertatis ſpecie incruſtat. hoc eſt quod Tacitus l. 1. Hiſt. c. 1. ait, *Malignitati falſa ſpecies libertatis ineſt.* LOCCENIUS.

Gubernator] Utitur hac ſimilitudine Cyrillus, in cap. 16. c. 1. quaeſt. 7. *Sicut ii qui mare navigant, tempeſtate urgente, navique periclitante anxiati quaedam exonerant, ut cetera ſalva permaneant: ita & nos cum non habemus ſalvandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, deſpicimus ex eis quaedam, ne junctorum patiamur diſpendia.* Τὸ δὲ μέρος ἀνάγκη κακοῦσθαι ὑπὲρ τοῦ ὅλου, ait Max. Tyrius Diſſert. XXV. *neceſſum eſt, ut pars patiatur pro ſalute totius.* Ex hac cauſſa orta eſt Lex Rhodia de Jactu, cujus adhuc in Digeſtis nonnulla ſuperant veſtigia, eruditiſſime excuſſa à ſummo Viro Jacobo Gothofredo in libro ſingulari ad l. 9. eo tit. FREINSHEM.

Diis adverſis] Forte, *averſis.* HEINSIUS. Luſus eſt frequens in his vocibus *averſus*, *adverſus* tam ſcriptorum quam interpretum, ex cognata ſignificatione, & hinc facillimo & obvio errore. ſic ſupra hujus libri c. 8, 15. *Dii averſantur* Cl. Schefferus praetulit *adverſantur*, quod cum accuſativo rarius praeterquam apud Tacitum legas.

Et ominibus] Accidit hoc loco Curtio, quod multis item aliis bonis ſcriptoribus, ut vox haec in eo perperam ſcriberetur, & pro ea in omnibus fere libris *hominibus* legeretur, non bono mehercule exemplo, recte enim & ordine facere Curtium palam eſt, cum initiis omina conjungit, verum quia de hac re multi multa, & nos alio properamus, locum notaſſe contenti, reliqua aliunde petendum relinquimus. MODIUS. *Ominibus.* Sic omnino legendum adſpiratione reciſa, quae ſaepius addita perperam, aut etiam omiſſa vitium facit auctoribus. Exemplo ſit Plinius IX, 35, 24. *Conchylia & purpuras omnis hora atterit:* pro quo male legitur *ora.* Nam de tempore ei ſermo eſt, opponitque iſta unionibus, quos dicit *aeternae prope poſſeſſionis* eſſe. De auſpiciis iſtis ſummae fortunae obiter diximus ſupra ad III, 2, 1. quam materiem prolixe tractaverunt Gruterus ibi citatus, & Dempſterus ad antiqu. Roſini II, 16. Tangit id Victor de Caeſ. cap. ult. quem adſcribo ut perſanem, olim etiam ad Florum tentatum: *quae quamquam in ejus fortuna, principis tamen conſilio accidere.* Scribe; *quae quamquam vi ejus, fortuna principis tamen &*

letur, donec [1] *Asia decedat hostis; victor deinde regnum tibi reddat. Hoc autem brevi futurum* [2] *ratio promittit. Bactra* [3] *intacta sunt: Indi &* [4] *Sacae in tua potestate: tot populi, tot exercitus, tot equitum peditumque* [5] *millia ad* [6] *renovandum bellum vires* [7] *paratas habent; ut major belli moles superfit, quam exhausta* [8] *fit. Quid ruimus beluarum ritu in perniciem non necessariam? Fortium virorum est, magis mortem* [9] *contemnere, quam odisse vitam. Saepe taedio laboris ad* [10] *vilitatem sui compelluntur ignavi: At* [11] *virtus nihil inexpertum omittit. Itaque ultimum omnium mors est, ad quam non* [12] *pigre ire satis est. Proinde, si Bactra, quod* [13] *tutissimum receptaculum est,* [14] *petimus; praefectum regionis ejus Bessum, regem temporis* [15] *gratia* [16] *statuamus. Compositis* [17] *rebus justo regi tibi* [18] *fiduciarium restituet imperium.* Haud mirum

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *ab Asia discedat* alii *Asia discedat.* 2 Voss. 2. *brevis ratio.* 3 Leid. *intecta.* 4 Voss. 2. *Sagi* alii *Sagae.* 5 Voss. 2. *militia.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Mer. Amst. Lugd. *renovandas vires* omisso *bellum.* 7 Pal. 1. Amst. *parata.* 8 Voss. 2. *est.* 9 Leid. Voss. 1. *contempnere* ut semper. 10 Voss. 2. P. Mer. Bas. *utilitatem.* 11 Leid. Voss. 1. *nihil virtus* Voss. 2. *nichil* semper. 12 Voss. 1. Bong. D. *pigere* Pal. 1. *piget ire.* 13 Voss. 2. *probatissimum* Pal. 1. *per latissimum.* 14 Voss. 2. *penitus.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *gratiam.* 16 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. omittunt *statuamus* D. adpictum habet inter lineas. 17 Fl. Leid. Voss. 1. omittunt *rebus* sed in D. additur in margine ab eadem manu. 18 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Mer. Col. Ald. *fiducia* alii *fiduciarum.*

& consilio accidere. Vim pro *efficacia*, hoc est ἀντὶ δεινότητος, quomodo isto vocabulo Marcellin. XIV, 26. utitur, posuit: ut Tacitus Varum *vi Arminii cecidisse* ait, I, 55, 3. Est ergo idem fere illorum verborum sensus, qui Tiberianorum istorum apud Tacit. III, 47, 1. *fide ac virtute legatos, se consiliis superfuisse.* FREINSH.

Indi & Sacae] Foederati potius quam subjecti imperio Persarum. Sacae autem gens Scythica Indis finitima, post Paropamisum montem: nec forsan una gens, quia *fere omnes* Scythae *etiam in unum Sacae appellati.* Mela l. III. c. 5. vulgo legunt *Sagae*, sed nusquam occurrit gens Sagarum. Sacae autem notissimi etiam infra l. VII. c. 9. commemorandi. CELLAR.

Renovandas vires] Ne Dii siverint, ut haec ita operarum negligentia legantur, nisi Curtium sexcentas praegnantes plagas placet ab Orbilio exspectare. sed emenda, ut excudendum dederam, *tot populos, tot exercitus, tot equitum peditumque milia ad renovandas vires paratas habes, ut major &c.* ita inquam lege, aut certe, ut jam dicam: *tot populi, tot exercitus, tot equitum peditumque milia ad renovandum bellum vires paratas habent, ut major &c.* prior scriptura à membranis est, posterior à Lugdunensibus editionibus. MODIUS. *Ad renovandum bellum vires paratas habent.* Libri alii, *ad renovandas vires & parata* habent, quae lectio videtur melior, cum non satis concinne vocabulum *belli* (ad renovandum *bellum*, ut major *belli*) repetatur. SCHEFFER. Forte legendum: *tot populos - - - ad renovandas vires paratos habent.* HEINSIUS.

Fortium virorum] Vide Mureti Var. Lect. l. IV. c. 2. adde Berneggerum in Tacitum Quaest. 30. FREINSH.

Vilitatem sui] Ita legendum, cum in editis libris esset, *utilitatem*, vidit & admonuit etiam nos doctissimus Faber. & hanc ejus emendationem confirmant uno ore omnes membranae. MODIUS. P. Faber. l. I. Semestr. c. 10. primus emendavit, *ad vilitatem sui*, id est, ad vitae contemtum, & mortem oppetendam. & ita Galtherus: *ut vitam ducere vile Hi reputent.* LOCCENIUS.

Itaque ultimum omnium mors est, ad quam non pigre ire satis est] Non apte, meo quidem animo, infertur *Itaque.* Non enim gnomas hasce claudit. Aptius credam *Utique.* Sane sciamus, inquit, post mortem nihil esse nostri amplius: ad eam igitur non cursu & sponte properandum, satis si non lento & invito gradu eatur, Ipsae sententiae multorum ore celebratae: quarum aliquot è plusculis scriptoribus affert ad Tacitum lib. II. Histor. divinus Lipsius: & addi cum similes aliunde plures, tum haec non absimilis ex Oedipo tragoedi cujuscunque potest:

Haud est virile terga fortunae dare.

ACIDALIUS. *Itaque.* Acidalius aptius credit *Utique.* Ego illud malim, optime cohaerens praecedentibus. *Virtus nihil inexpertum omittit, itaque ultimum omnium mors est*, non ergo praecipienda, aut priori loco tentanda quam ea, quae ordine praecedunt. quae si omnia exhausta sint, tum demum tempus est *non pigre eo ire.* FREINSH.

Pigre ire] Scripti libri *pigere ire.* MODIUS. Forte: *pigre iri satius est.* HEINSIUS.

Fiduciarium imperium] Fiduciarium, quod sub fide restitutionis concessum est. Caesar. B. C. l. II. c. 17. *Officium legati, qui fiduciariam operam obtineret.* Livius l. XXXII. c. 38. *Nabidi eam urbem velut fiduciariam dare, ut victori sibi restitueret.* etiam regnum fiduciarium dicitur Hirtio B. Alex. c. 23. quod Arsinoë, dum controversia inter Cleopatram

rum eſt, Darium [1] non temperaſſe animo, quamquam tam impiae voci quantum
nefas [2] ſubeſſet, latebat. itaque, *peſſimum*, inquit, *mancipium*, [3] *reperiſti* [4] *opta-*
10 *tum tibi tempus*, *quo* [5] *parricidium aperires!* ſtrictoque [6] acinace interfecturus [7] vi-
debatur: ni propere Beſſus Bactrianique, [8] triſtium ſpecie; ceterum, ſi perſeve-
11 raret, [9] vincturi, circumſtetiſſent. Nabarzanes interim elapſus, mox & Beſſus
[10] ſequutus, copias, quibus praeerant, *à cetero exercitu ſecedere* [11] jubent; ſecre-
12 tum inituri conſilium. Artabazus convenientem praeſenti fortunae ſententiam or-
ſus, mitigare Darium temporum identidem admonens coepit. [12] *Ferret aequo ani-*
mo [13] *qualiumcumque*, *ſuorum* [14] *tamen*, *vel ſtultitiam*, *vel errorem.* [15] *Inſtare A-*
lexandrum gravem, *etiamſi omnes praeſto eſſent*; *quid futurum*, *ſi*, *perſequuti fugam*
13 *ipſius*, *alienentur à rege?* Ea re paruit Artabazo; & quamquam movere caſtra ſta-
tuerat, turbatis tamen omnium animis, eodem in loco ſubſtitit. ſed adtonitus moe-
14 ſtitia ſimul & deſperatione, tabernaculo ſe incluſit. Ergo in caſtris, quae nullius
regebantur imperio, varii animorum motus erant; nec in commune, ut [16] antea,
15 conſulebatur. Dux Graecorum militum [17] Patron *arma capere* ſuos jubet, *para-*
16 *toſque eſſe ad* [18] *exſequendum imperium.* Perſae ſeceſſerant: Beſſus cum Bactrianis
erat; tentabatque Perſas [19] abducere, *Bactra*, *&* *intactae regionis* [20] *opulentiam*,
ſimul-

VARIANTES LECTIONES.

1 Ald. Frob. Mer. Baſ. Col. *non nunc.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Bong. *eſſet* Voſſ. 2. Pal. 1. *ineſſet.* 3 MSS. & Bong. *repp.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *exoptatum.* 5 Bong. *paricidium.* 6 Voſſ. 2. *acinate.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. *eum videbatur.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Mer. Col. Baſ. *deprecarentur triſtium ſpecie* Pal. 1. *deprecarentur triſtem ſpem.* 9 Leid. *victi* Voſſ. 2. *vincti.* 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. & plurimae editt. *conſecutus.* 11 B. 2. Voſſ. 1. *jubet.* 12 Voſſ. 2. *ferre.* 13 B. 1. *quali quoque.* 14 Ald. Mer. Baſ. Col. omittunt *tamen.* 15 Fl. Leid. Voſſ. 1. Baſ. Col. Mer. Ald. *inſtare tamen* Voſſ. 2. *inſtare tum.* 16 Fl. Leid. Voſſ. 1. *ante.* 17 Voſſ. 1. B. 2. *Quatron* Ald. *Patro.* 18 Pal. 1. *obſeq.* 19 Pal. 1. Elz. aliaeque editt. *adducere.* 20 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. alii *opulenta.*

tram & fratrem componeretur, adminiſtrabat. CELLAR.

Bactrianique triſtium] Adhuc ſcripti, *ni propere Beſſus Bactrianique deprecarentur triſtium ſpecie* &c. miramur adhuc, ſaepe praeter rem in ſcriptoribus quaedam inculcata inveniri? MODIUS. Locus procul dubio mendoſus; quod etiam annotavit Nob. Heinſius. Sed conſtantiſſime MSS. interponunt vocem *deprecarentur*, quae cum ſenſum turbet à Modio eſt eliminata, nec obtinere locum niſi mutata poteſt. An non potuit ſcripſiſſe Curtius? *ni propere Beſſus Bactrianique deprecantium priſtina ſpecie.* ut mox c. 10, 2. *priſtinae veneratio fortunae.* & plura in Indice.

Suorum tamen] Hoc *tamen* omittunt quidam impreſſi, & mox alieno loco inferciunt, *inſtare tamen Alexandrum.* FREINSH.

Perſecuti fugam ipſius] Non Alexandri, licet proxime de eo praeceſſerit, nec enim ejus fuga aliqua, ſed Darii, hoc eſt, qui eum fugientem eſſent ſecuti, ita ſupra c. 8. *bis me victum*, *bis fugientem ſecuti eſtis.* SCHEFFER. *Perſecuti fugam*, adhuc comites fugientis regis. CELLAR.

Ea re paruit Artabazo] Haeſitationem librarii ſubodoror, qui cum legere divulſam ac laceram forte veram vocem nequiret in plures eam pro captu ſuo tribuit, & ſcripſit, *à rege ea re*, cum deberet ſimpliciter *aegre.* Nam ſic omnino me auctore corrigendum: quid futurum, ſi perſecuti fugam ipſius *alienentur? Aegre paruit Artabazo* &c. nihil certius de re, de verbis. Aegre ac vix parebat Darius, quod notare voluit Curtius ac debuit, *ea re* laxum nimis, & non magnopere hic faciens ad ſtructuram exactam. *A rege* quid opus erat addi? maxime quum ad regem ipſum loqueretur; atque etiam quia dixerat jam *fugam ipſius*, cui potius *ab eo* ſubjunxiſſet. Qui aliter ſentiet, eum nihil ſentire ſentiam. quamquam de origine mendi ſic potius habendum, ſi quid refert, ut nunc in mentem venit. Exoleſcentem ac fugientem forte vocem ſatis aſſequi librarii nequivere, quorum alius inde *à rege*, alius *ea re* legit ac ſcripſit, quae poſt utraque ſimul in contextum, ut ſolet, ab aliis relata. ACIDALIUS. *A rege. ea re.* Haud dubito quin veriſſime emendaverit Acidalius: *alienentur. Aegre paruit &c.* Sic etiam ſub fin. hujus cap. *aegre à Dario impetravit &c.* FREINSHEM. Lectionem vulgatam, *ea re*, defendit tamen Gudius ad Phaedri Fab. l. 1. Fab. 11. ubi ex hoc loco eumdem Phaedrum reſtituendum putat.

Regionis opulenta] *Opulentiam* vulgo. MODIUS.
Mo-

simulque, [1] *quae manentibus* [2] *instarent pericula*, ostentans. Persarum omnium eadem fere fuit vox, *nefas esse deseri regem.* Inter haec Artabazus omnibus imperatoriis fungebatur officiis. ille Persarum tabernacula circumire, hortari, monere nunc singulos, nunc universos, [3] non ante [4] destitit, quam satis [5] constaret, imperata facturos. Idem [6] aegre à Dario impetravit, *ut cibum caperet*, *animumque* [7] *regis*. 17

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. Voss. 2. omittunt *quae.* 2 Voss. 2. *instare.* 3 Fl. *nec non* Pal. 1. *nunc.* 4 Voss. 2. *desistit.* 5 Voss. 2. *constare.* 6 Voss. 2. *& à D.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Ald. Frob. Col. Mer. Bas. *regis adverteret* Pal. 1. P. *regis averteret.*

Modii lectionem probat & confirmat J. Fr. Gronovius ad Livium lib. VII. c. 21.

Simulque quae] Quis hoc ferat? scripsit Curtius *simul quae.* FREINSH.

Nefas esse deseri regem] Digna laude vox fuisset, si, ut dixerunt, ita fecissent; sed mox rege in fugam verso sese moverunt ad motum fortunae, & inclinarunt in Bessi partes, adeoque regem in totum deseruerunt. Ut vere dixerit de illis Virg. Georg. IV.

- - - *Rege incolumi mens omnibus una est*,
Amisso rupere fidem.
LOCCENIUS.

Monere nunc singulos, nunc universos, non ante destitit, quam satis constaret] Bona lectio, nec pejor: *monere nunc singulos, nunc universos: nec ante destitit, quam satis constaret.* Utra melior non satis mihi constat. ACIDALIUS. *Non ante* malim *nec ante.* Vide indicem infinitivus. FREINSH.

Animumque regis] Haec ita esse scribenda monuit me Palmerius meus, cum alioquin in omnibus libris esset, *ut cibum caperet, animumque rebus adverteret.* supra habuisti, *cape regis animum & in eam fortunam, qua dignus es, istam continentiam perfer.* MODIUS. Leg: *animumque curis regni adverteret.* HEINSIUS.

CAPUT X.

Bessi & Nabarzanis de Dario prodendo aut occidendo nefaria deliberatio; quam miris artibus occultant.

At Bessus & [1] Nabarzanes olim [2] agitatum scelus exsequi statuunt, regni cupiditate [3] accensi: Dario autem incolumi tantas opes sperare non poterant. Quippe in illis [4] gentibus [5] regum eximia majestas est. ad nomen quoque barbari conveniunt; & pristinae [6] veneratio fortunae sequitur [7] adversam. Inflabat impios animos regio, cui [8] praeerant, armis virisque [9] & spatio locorum nulli [10] earum gentium secunda. tertiam partem Asiae tenet: multitudo [11] juniorum, exercitus, quos [12] amiserat Darius, aequabat. Itaque non [13] illum modo; sed etiam Alexandrum spernebant: inde vires imperii [14] repetituri, si regionis 1 2 3 4

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *Navaz.* 2 Voss. 2. *excogitatum.* 3 Fl. *accessit.* 4 Mer. *habentibus.* 5 Mer. *regnum eximiae majestatis.* 6 Voss. 2. *fort. vener.* 7 Pal. 1. Voss. 2. *adversa.* 8 Pal. 1. *praeerat.* 9 Leid. omittit *&.* 10 Bas. omittit *earum.* 11 Voss. 2. omittit, in margine *ramorum.* 12 Pal. 1. *admiserat.* 13 Voss. 2. *illum illis modo.* 14 Mer. *petituri.*

Illis gentibus] Vide supra ad l. III. c. 6, 17. CELLAR.

Pristinae veneratio fortunae] Non minus reges suos in adversa, quam in prospera fortuna venerantur. CELLAR.

Regio, cui praeerant] Bactrianae finitimae. IDEM.

Tertiam partem Asiae] Licet latissime extendas Bactrianam, & finitimas quoque ei regiones accenseas, ut Sogdianam & alias; tamen hoc procul à vero abest. propriae autem Bactrianae non amplissimi termini erant, ab occasu Margiana, à septentrione Oxus Sogdianam dirimens, ab ortu pars Indiae, à meridie Aria, & mons Parapamisus. CELLAR. Ut proinde non sit mirum etiam haec sugillare Cl. Clericum Jud. c. 2. §. 13.

Vires imperii] Totius Asiae, Persidis, Babyloniae,

5 gionis potiri contigiſſet. Diu omnibus cogitatis, placuit per milites Bactrianos, ad omne obſequium deſtinatos, regem comprehendere; mittique nuntium ad A-
6 lexandrum, qui indicaret, *vivum adſervari* [1] *eum.* ſi, id quod [2] timebant, proditionem aſpernatus eſſet; occiſuri Darium, & Bactra cum ſuarum gentium manu
7 petituri. Ceterum propalam comprehendi Darius non poterat; tot Perſarum mil-
8 libus laturis opem regi: Graecorum [3] quoque fides timebatur. [4] Itaque quod non poterant vi, fraude adſequi tentant: poenitentiam ſeceſſionis ſimulare decreverant,
9 & excuſare apud regem conſternationem ſuam. Interim qui Perſas ſollicitarent mittuntur. hinc ſpe, hinc metu militares animos verſant; *ruinae* [5] *rerum illos ſubdere capita; in perniciem trahi; cum Bactra pateant,* [6] *exceptura eos donis & opulentia,*
10 [7] *quantam animis concipere non* [8] *poſſint.* Haec agitantibus Artabazus ſupervenit, ſive regis juſſu, ſive ſua ſponte; [9] adfirmans, *mitigatum eſſe Darium, & eumdem*
11 *illis amicitiae gradum patere apud regem.* Illi lacrimantes nunc [10] purgare ſe, nunc
12 Artabazum orare, *ut cauſſam ipſorum tueretur, preceſque perferret.* Sic peracta nocte, ſub lucis [11] ortu Nabarzanes cum Bactrianis militibus in veſtibulo praetorii aderat, titulum ſollemnis officii occulto [12] ſceleri [13] praeferens. Darius ſigno ad

[1] eun-

VARIANTES LECTIONES.

1 Alii omittunt *eum.* 2 Voſſ. 2. *metuebant.* 3 Voſſ. 2. omittit *quoque.* 4 Leid. Voſſ. 1. Bong. *itaque quod vi non poterant* Voſſ. 2. *itaque que vi non poterant.* 5 D. Fl. Leid. Voſſ. 1. *rei ſubdere illos* Voſſ. 2. Bong. *rerum ſubdere illos.* 6 Voſſ. 2. *acceptura.* 7 Fl. Leid. Pal. 1. P. *animis quam* Voſſ. 1. 2. D. *quam animis.* 8 Voſſ. 2. *auderent.* 9 Voſſ. 1. *& firmans.* 10 Bong. D. Pal. 1. Fl. Leid. Voſſ. 1. *pergere.* 11 B. 1. *exortu* Pal. 1. D. P. B. 2. *exortum* Fl. Leid Voſſ. 1. 2. *exortum &* F. Frob. Col. *ortum* Mer. *& ortu.* 12 Voſſ. 1. *celeri.* 13 Fl. Leid. Voſſ. 2. D. Bong. *praeferentes* Voſſ. 1. *referentes.*

niae, Mediae, & quidquid Dario paruiſſet recuperaturi, ſi Bactrianam regionem occupaſſent, ſibique parere coëgiſſent. Vel: Inde vires bello acciſas inſtauraturi. RADERUS. Forte legend. *vices imp. repetituri*, hoc eſt, viciſſim repetituri imperium orbis terrarum, quod jam Alexander occupaverat. hoc enim eorum conſilium fuiſſe, ſupra quoque v, 9, 2. oſtendit, cogitabant enim idem, quod ſic expreſſit Lucan. 11, 13.

- - - *fors incerta vagatur Fertque refertque vices.*

Dubito etiam annon pro *regionis potiri* leg. *regis potiri.* h. e. regem in poteſtatem redigere. FREINSHEM. Recte Freinshemius *regis potiri.* HEINSIUS.

Sollicitarent] Ad tumultum & rebellionem concitarent. Nepos Pauſania c. 3. *Helotes ſpe libertatis ſollicitare exiſtimabatur.* Salluſt. Catil. 24. *ſervitia urbana ſollicitare*, id eſt, ſervos. adde noſtrum. lib. III. c. 5, 15. CELLAR.

Ruinae rerum] Cum nihil eſſet facilius hujus loci emendatione, fuerunt tamen ecce qui *ruina*, pro, *ruinae*, ſupponendo, & totam periodum aliter interpungendo, neſcio quod monſtrum lectionis, ſe quidem digniſſimum, ſed Curtio parum dignum, nobis peperere, ſtultividi homines. MODIUS.

Donis] Imo vero *bonis.* FREINSH. Recte Freinshemius, *bonis.* HEINSIUS.

Patere apud regem] Quis ſcit, an non & hic ultimae voces *apud regem* addititiae? nihil iis quidem video opus, & timide tamen alienas affirmarim. ACIDALIUS.

Titulum officii praeferens] Hae ſunt deteſtandae artes perfidorum & inſidiatorum, ut ſollemne officium occulto ſceleri praetexant ficto obſequio, ficta fronte, crocodyli lacrimis eum, cui inſidias tendunt, nihil tale exſpectantem perdant. Sic Abner à Joab occiſus eſt ſimulatione blandae ſalutationis. Spitamenes ab uxore ſimulato captus eſt obſequio apud noſtrum l. VIII. Dion circumventus & interfectus eſt à Callicrate ſimulatione officii. Treveris fuit ſimulatum obſequium erga Voculam, quo incautiorem opprimerent apud Tacit. IV. Hiſt. veriſſimum de his Ciceronis effatum l. I. in Verrem: *Nullae ſunt occultiores inſidiae, quam quae latent in ſimulatione officii, aut in aliqua neceſſitudinis nomine. Nam eum qui palam eſt adverſarius facile cavendo vitare poſſis. hoc vero occultum, inteſtinum, domeſticum malum non modo non exſiſtit, verum etiam opprimit, antequam perſpicere, atque explorare potueris.* LOCCENIUS. *Officii.* Simile de Caeſaris nece Sueton. c. 82. *Aſſidentem conſpirati ſpecie officii circumſteterunt.* FREINSH. *Titulum ſollemnis officii.* Sub ſpecie obeundi conſueti officii nefarium ſcelus occulte tegebat. Sic etiam Juſtin. de Olympiade l. XI. c. 7, 10. *cum titulo officii ad exſequias cucurriſſet*, idem l. I. c. 10, 16. *transfugae titulo Babylonem proficiſcitur.* in his *titulus* praetextum ſonat, & externam ſpeciem. CELLAR.

Aderat praeferens] Ita vulgo quidem, ſed legendum *aderant*, & *praeferentes*, nam ſic habent. Dan. Bong. & antiquiſſimae membranae Florentinae, qua-

[1] eundum dato, currum pristino more conscendit. [2] Nabarzanes ceterique parricidae procumbentes humi, quem paullo post [3] in vinculis habituri erant, [4] sustinuere venerari, lacrimas etiam poenitentiae indices profuderunt. adeo humanis ingeniis parata [5] simulatio est. Preces deinde suppliciter admotae, [6] Darium, natura simplicem & mitem, non credere modo quae adfirmabant, [7] sed etiam flere coëgerunt. [8] Ac ne tum quidem cogitati sceleris poenituit, quum intuerentur, qualem & regem & virum fallerent. Ille quidem securus periculi quod instabat, Alexandri manus, quas solas timebat, effugere [9] properabat. 13 14 15

VARIANTES LECTIONES.

1 B. 1. *eundem* Voss. 2. *eum*. 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *Artabazus* in F. exscalptum. 3 Pal. 1. omittit *in vinculis*. 4 Col. *sustinere*. 5 Fl. *simulatione preces*. 6 Voss. 2. Pal. 1. omittunt *Dar. nat. simpl. & mit. n. cred. modo*. 7 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *sed flere etiam* Pal. 1. *sed etiam flere omnes* Voss. 2. *fere omne* omisso *sed etiam*. 8 Voss. 1. *ac nec* Voss. 2. *at ne*. 9 Voss. 1. *operabat*.

quarum excerpta mecum communicavit eruditissimus Nicol. Heinsius. GRONOVIUS ad Senec. Controvers. 13.

Qualem & virum] Cicero apud Dionem l. XLV. c. 5. *tanto* (Antonius) *majore odio dignus est, quod vos homines tanta bonitate injuriis laedere non desinit.* FREINSH. Regem mitem & generosum, offensarum oblivifscentem, virum bonum, & natura simplicem, simulatae poenitentiae sincero adfectu credentem. CELLAR.

CAPUT XI.

Insidiae proditorum Dario aperiuntur. qui Graecorum praesens tutumque respuit auxilium; paratus perire, si salvum esse nollent sui milites.

[1] Patron autem, Graecorum dux, [2] praecepit suis, *ut arma, quae in sarcinis antea ferebantur, induerent; ad omne imperium suum parati & intenti.* Ipse currum regis sequebatur, occasioni imminens adloquendi eum: quippe Bessi facinus praesenserat. sed Bessus, [3] id ipsum metuens, custos verius, quam comes, a curru non recedebat. Diu ergo Patron cunctatus, ac saepius sermone [4] revocato, 1 2 3

VARIANTES LECTIONES.

1 Ald. *Patro* sic semper. 2 Fl. Voss. 1. Bong. *praecipit*. 3 Mer. omittit *id*. 4 Fl. Leid Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Ald. Col. Frob. Mer. Elz. Amst. *revocatus*.

Patron] Fallit Virum doctum (Raderum) memoria, cum negat apud alios scriptores hujus mentionem esse, quapropter opus est eum etiam in adsignanda ejus rei caussa falli. Meminit enim Arrianus III, 3, 15. quamquam *Paronem* pro Patrone vocet; Phocensem patria fuisse, ex eodem auctore discimus. FREINSH.

In sarcinis] Tamquam omnibus ad iter potius fugamque, quam ad proelium paratis. Nec enim fere expediebantur, hoc est, ex sarcinis atque tegminibus proferebantur, aptabanturque arma, quam ubi proelium speraretur. De quo more Lipsium in Analect. ad Milit. Roman. dial. 2. vide. Sic ergo & alia hujus auctoris loca capienda. ut supra III, 8, 25. *itineri quam proelio aptiores erant, raptimque arma capiebant.* & de Alexandri militibus in transitu Tigris supra IV, 9, 19. *cumulis sarcinarum passim fluitantibus rex monet, ut satis haberent arma retinere:* tamquam quae & ipsa inter ceteras sarcinas erant. Idque magis etiam intelligetur ex Xenophontis loco lib. IV. Ἀναβάσ. ubi similiter de fluvii transitu: *In hoc conatu quum aqua mamillas superasset, ac flumen propter ingentia saxa, eaque lubrica, esset asperum; armaque in aqua gestari non possent, quod flumen eos abriperet: ac si quis in capite gestare vellet, nudos incedere adversus sagittas & tela reliqua oporteret; retrocesserunt.* Atque hinc ex contrario cognoscitur quid sit *itineri simul & proelio paratum esse:* nempe armis non in sarcinas colligatis, sed aptatis corpori, & ad congressum paratis iter facere. IDEM.

Revocato, inter] Ita scripsi, de certissima conjectura, cum in libris esset *revocatus*, quod praeter mentem Curtii esset. neque enim hoc vult dicere, fuisse retentum sermonibus aliorum Patrona: sed illud potius, ferendo subinde alium, atque

cato, inter fidem[1] timoremque haesitans, regem intuebatur, qui ut tandem[2] ad-
4 vertit oculos, [3] Bubacen spadonem inter proximos currum sequentem *percontari* jubet, *numquid* [4] *ipse velit dicere.* Patron, [5] *se vero, sed remotis arbitris, loqui velle cum eo* respondit. [6] Jussusque *propius accedere*, sine interprete, nam haud
5 rudis Graecae linguae Darius erat; *Rex*, inquit, [7] *ex L. millibus Graecorum superstimus pauci*, [8] *omnis fortunae tuae comites*; *& in hoc tuo statu* [9] *iidem, qui florente te fuimus: quascumque* [10] *sedes elegeris, pro patria & domesticis rebus* [11] *peti-*
6 *turi. Secundae adversaeque res tuae copulavere nos tecum. Per hanc fidem* [12] *invictam oro &* [13] *obtestor, in nostris castris* [14] *tibi tabernaculum statue, nos* [15] *corporis tui custodes esse patiaris.* [16] *Amisimus Graeciam; nulla Bactra sunt nobis; spes omnis in te*, [17] *utinam & in ceteris esset. Plura dici non adtinet. custodiam corporis* [18] *tui*
7 *externus & alienigena non deposcerem, si crederem alium posse praestare.* Bessus, quamquam erat [19] Graeci sermonis ignarus, tamen stimulante conscientia indicium

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *timorumque.* 2 Pal. 1. Ald. Elz. Amst. *avertit.* 3 Sic MSS. 4 Pal. 1. *ipsi.* 5 Ald. Col. Mer. Bas. *vero se.* 6 Voss. 2. *jussus.* 7 P. *quinquaginta mille* F. *quinquaginta millia* hic spatium vacuum, dein *Graecorum* Leid. Voss. 1. *LB.* 8 D. *oms* Fl. Leid. Voss. 1. 2. & alii *omnes.* 9 Leid. Voss. 1. D. *idem.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *terras* Bong. *terrae.* 11 Mer. *perituri.* 12 Col. *invictum.* 13 Leid. Voss. 1. *optestor.* 14 Bong. *tabern. tibi.* 15 P. *cust. corp. tui.* 16 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. *omisimus.* 17 Voss. 2. omittit *utinam* Pal. 1. *ut.* 18 Voss. 2. omittit *tui.* 19 Voss. 1. *Graecis.*

que alium sermonem captasse occasionem secreto cum Dario colloquendi. MODIUS. *Revocato.* Sic olim legendum conjeceram, & postea expressum vidi in uno Elzeviriano posteriore: nescio quid sibi velint alii *sermone revocatus.* at *revocato sermone* est, cum saepe dicturus toties se repressisset, vocemque jam prodire volentem quasi reprehendisset. FREINSH.

Bubacem] An è Bubacene natum? multi enim peregrini à patria nomen traxerunt. Est autem Bubacene Asiae haud procul ab Indis à Polyperconte subacta, ut infra VIII, 5, 2. Curtius docet. RADERUS.

Ipse] Pal. 1. *ipsi.* probe. FREINSH.

Patron se vero, sed remotis arbitris loqui velle cum eo respondit.] Quia dubitare semel coepi & ad Pyrrhonios transii, non credo & isti loco ex sectae lege. Gemina illa & ab auctore esse, *loqui velle cum eo*, non queo mihi persuadere: tu quid statuas, ejicienda an retinenda putes, vide. Quorsum autem retineas, quae cum odio & taedio adsint, cum venustate & suavitate absint? ACIDALIUS. *Loqui velle cum eo.* Acidalius de his quoque verbis dubitat; sed cum sensum habeant, inque omnibus libris reperiantur, & vero si iste mos admittatur, nihil umquam suspicione vacuum sit futurum; merito ferimus. FREINSH.

Quinquaginta] Persarum *copiis* 30000. *Graecorum, mercede conducta, adjecta sunt*, ut supra III, 9, 2. refert Curtius. posset igitur non injuria, cuiquam rem attentius consideranti oboriri suspicio, ut pro *quinquaginta*, *triginta* legendum crederet. POPMA. Si tamen omnes ad Granicum, ad Issum, ad Gaugamela colligas, facile quinquaginta millia conficias. RADERUS. Imo multo plura: quando Leosthenes *Graecos conductitios, qui Persis stipendia fecerant, ad quinquaginta prope militum millia in naves impositos, invito etiam Alexandro in Graeciam incolumes reportavit.* Pausanias lib. VIII. FREINSH.

Terras] Vulgo *sedes.* MODIUS.

Omisimus Graeciam] Iterum vulgo *amisimus.* MODIUS.

Nulla Bactra sunt nobis] Quorum sc. fiducia ineamus adversus te consilium scelestе, jungamusque nos Besso. Pertinent enim haec ad significationem, verum occultam & figuratam, facinoris, quod Bessus agitabat. SCHEFFER.

Et ceteris] Adhuc vulgo, *utinam & in ceteris.* pessime. MODIUS. *In ceteris.* Melius *ceteris.* Utinam & ceteris non alibi nisi in te spes essent sitae. innuit eos, qui rebus novis cum Besso animum adjecerant. Fero tamen & vulgatum, *in ceteris:* quamquam, si quid judico, multo languidior inde sensus exit. FREINSH. Si, ut pessimam, à Cl. Modio condemnatam illam praepositionem *in* observasset Cl. Clericus, non adeo sollicite forsan de emendatione, ut nova, laborasset, quemadmodum facit Judicii c. 10. §. 6. Dissentit tamen doctissimus Heumannus, qui sic in Emendationibus ad Clerici Artem Criticam p. 178. Clericus perperam particulam *in* ejectam vult ex loco Curtii l. V, 11, 6. *Spes omnis in te, utinam & in ceteris esset.* Liquida enim est sententia: Omnem spem nos in te habemus: utinam & in ceteris (Besso, Nabarzane, & militibus tuis, Persis pariter & Bactrianis, qui defectionem

cium profecto Patronem detulisse credebat: & [1] interpretis [2] Graeci relato sermone exempta dubitatio. Darius autem, quantum ex vultu [3] concipi poterat, 8 haud sane territus, percontari Patrona *caussam consilii, quod adferret*, coepit. Ille non ultra differendum ratus, *Bessus*, inquit, *&* [4] *Nabarzanes insidiantur tibi, in ultimo* [5] *discrimine & fortunae tuae & vitae. Hic dies aut parricidis, aut tibi futurus ultimus.* 9 Et Patron quidem egregiam conservati Regis gloriam tulerat. [1] Elu-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. *interpreti.* 2 Leid. Voss. 1. 2. Bong. *rel. serm. Graeci.* 3 Vulgo *conspici.* 4 Leid. *Nabazanes* Voss. 2. *Anabarzanes.* 5 Voss. 1. *discriminae.*

ctionem & parricidium moliuntur) parem spem habere possemus! Quod scilicet aut reparare conaturi sint, quae amissa, aut honesta morte defuncturi, quod Darii eo rerum suarum statu erat consilium l. v, 8, 11. Accedit quod Clerici lectioni ipsa Latinae linguae indoles obstet. Dicendum enim fuisset Curtio *spes omnis nobis in te* (scilicet *est*) *utinam & in ceteris esset.* HEUMANN.

Et interpretis Graeci] Atqui sermo, qui referebatur, non fuit interpretis, sed Patronis, isque relatus est opera interpretis Besso. Cogitandum itaque, an non Curtius scripserit, *& interprete*, vel *ab interprete.* Ac potuit vox *Graeci* effecisse, ut glossator, qui nesciebat per eam designari Patrona, conjungeret cum praecedenti *interprete*, ac idcirco corrigeret hanc, faceretque *interpretis.* Nam quod T. Faber in epistolis Criticis sequentia potius *relato sermone* putat emendanda, & mutanda in *remotione*, id vero plane alienum est ab hoc loco. Scilicet si remotione interpretis suspicio praeberi Besso debuit delationis alicujus à Patrone factae, removendus fuit ante, quam Patron deferret. nam post delationem, & cum jam omnia interpres accepisset, frustra removebatur. Nullus itaque hic remotus interpres. Hoc vult Curtius: cum Patron Graece loqueretur cum Dario, Bessum licet imperitum sermonis Graeci, ipsa dictitante conscientia, suspicatum id, quod erat factum; postea suspicionem confirmatam per aliquem ex Persis, peritum sermonis Graeci, qui referebat Besso omnem Patronis sermonem. nequeenim interpres hic intelligendus is, qui sic specialiori notione vocatur, sed quicumque linguae utriusque peritus, quales adfuisse plures non est vero dissentaneum, cum Patron allocutus sit Darium, non seorsum & remotis arbitris, sed praesentibus pluribus, quod apparet, quia Bessus quoque & Bubaces adfuere. SCHEFFER. *Interpretis Graeci relato sermone.* At vero *remotis arbitris* & *sine interprete* collocutus cum rege fuerat. unde ergo interpres Graecus? haec ita perplexum habent T. Fabrum, ut substituat, *interpretis Graeci remotione.* Nulla enim, inquit, vehementior Besso caussa esse poterat suspicandi Patronem aliquid adversus se detulisse, quam quod interprete uti noluerat Darius. Vide epist. 51. l. 1. saepius citatam. CELLAR.

Conspici poterat] Quemadmodum ante monui lib. III. legendum; *ut unde nexus inciperet, quove se conderet, nec ratione percipi posset*, non *perspici posset*, quod ibi in scriptis erat: ita vice versa, hoc loco non *concipi*, quod vulgo haesit, sed *conspici* omnino est scribendum, vel meo periculo censeo. MODIUS. Suo periculo censet Modius *conspici* rescribendum, ego pene contra meo, *concipi* retinendum. Valet, intelligi, conjectari. Atque eadem permutatio lib. VI. nam & illic quidam: *is quod ex vultu quoque percipi poterat similis attonito*, ubi plerique tamen, & Modiani *perspici.* ACIDALIUS.

Quod adferret] qui editionibus praefuerunt, legunt, *caussam consilii quod afferret coepit*, adeo ne nunc quidem sapere occipiunt. MODIUS.

In ultimo discrimine & fortunae & vitae] Unius literulae mutatione feceris elegantiora. *in ultimo discrimine es fortunae & vitae tuae.* ACIDALIUS. *Et fortunae.* Non audio Acidalium, qui *es* pro *&* velit: nec in anterioribus potius *concipi* quam *conspici* legendum arbitror: cum enim utrumque recte dicatur, unus puto, librorum consensus est, qui monstrare possit, utrum utri praeferri debeat. FREINSH. Atqui omnium fere hic consensus est in voce *concipi.* nam sic MSS. nostri. D. Pal. 1. Ald. Frob. Amst. Col. Mer. Elz. Bas. quin & ipse in textum recepit Cl. Freinshemius, ut haec in notis transposita potius videantur, ideoque nos suo loco reliquimus.

Tulerat] Hoc est, laturus fuerat, si scilicet paruisset Darius. Hujus formulae aliquam multa in priscis scriptoribus occurrunt exempla. Ammianus XXI. 25. *Si permeato flumine nullum qui resisteret invenisset, absque difficultate penetrarat Euphratem.* & XIX, 13. *ni obstitisset violentior casus, in ipsis tentoriis obtruncarant:* & XXVI, 15. *cuncta confuderat, ni gladio perisset ultore.* Cicero Epist. Famil. 11, 4. *qui se intenderant adversarios in ejus Tribunatu.* Livius XXXIV, 29, 8. *difficilior facta oppugnatio erat, ni T. Quintius &c. supervenisset.* Florus IV, 2, 19. *peractum erat bellum sine sanguine, si Pompejum Brundisii opprimere potuisset. & ceperat. sed &c.* & IV, 3, 2. *& redierat, nisi &c.* Virg. Aen. IV, 603.

- - - *anceps belli fuerat fortuna.*

Tacit. 1, 63, 3. *trudebanturque in paludem &c. ni Caesar productas legiones instruxisset.* Senec. Consol. ad Marc. 1, 6. *detrimentum resp. ceperat, si illum* non

10 [1] Eludant licet, quibus forte [2] ac temere humana negotia volvi agique perſuaſum eſt. [3] Equidem aeterna conſtitutione crediderim, nexuque cauſſarum latentium, [4] & multo ante [5] deſtinatarum, ſuum [6] quemque ordinem immutabili lege per-

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *eludunt videlicet* Voſſ. 1. *erudan videlicet* Fl. Leid. Voſſ. 2. *eludant videlicet* & ſic D. Ald. Col. 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. omittunt *ac*. 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. omittunt *equid. aet. conſt. crediderim.* 4 Fl. Leid. D. Pal. 1. *ex multo* Bong. omittit *&*. 5 Fl. Leid. *diſtinatarum* Bong. *deſtinatorum* Col. *deſtinatum.* 6 Mer. *quaeque* Voſſ. 1. *ſuumque.*

non eruiſſes. Plin. Paneg. 8, 5. *Temere fecerat Nerva, ſi adoptaſſet alium.* Zonaras Tom. II. pag. 115, 30. εἶλον ἂν τὸν Μαγκῖνον οἱ Χαρχηδόνιοι, ἢ καὶ διέφθειραν, εἰ μὴ &c. Sic Auguſtin. Tom. II. pag. 752. a. Præterita ſubjunctivi ſic poni, nihil attinuit notari ab Acidalio: nam id nimis frequens eſt, nec à ratione loquendi omnino alienum. FREINSH.

Forte temere] Impreſſi *forte ac temere.* & mox pro *& multo ante*, erat in membranis, *ex multo ante.* MODIUS.

Eludant] Sic plane Livius l. VI. c. 41. *eludant nunc licet, religiones, quid enim eſt* &c. Simili formula Cicero Paradox. 1. *quamobrem licet irrideat, ſi quis velit* &c. Adde Liv. l. XXVI. c. 22. FREINSH.

Nexu cauſſarum latentium] Quae Curtii de fato ſententia fuerit, ex aliis etiam locis conſtat l. IV. c. 6, 17. *inevitabile eſt fatum.* & l. X. c. 1, 30. *fati inevitabilis ſors eſt.* haec Stoicae diſciplinae debuit, quibus gemina habet Seneca, & ipſe huic diſciplinae addictiſſimus. epiſt. 19. *qualem dicimus eſſe ſeriem cauſſarum, ex quibus nectitur fatum.* epiſt. 77. *rata & fixa fata ſunt, atque aeterna neceſſitate ducuntur.* & mox. *ſeries invicta, & nulla mutabilis ope illigat atque trahit cuncta.* epiſt. 101. *ſtat terminus nobis, ubi illum inexorabilis fatorum neceſſitas fixit.* Pari modo Curtius credidit, quamvis proditae fuerint inſidiae Dario, non tamen illas declinare potuiſſe. CELAR.

Eludant licet, quibus forte temere humana negotia volvi agique perſuaſum eſt. Equidem aeterna conſtitutione crediderim nexuque cauſſarum latentium & multo ante deſtinatarum ſuum quemque ordinem immutabili lege percurrere] Aurea verba, non auro comparanda ſententia. ſed ſcribe, *ſuum quaeque ordinem.* quod typographicum hic ſaltem opinarer, ni in libris reliquis & idem vulgatum mendum. At rectius illud alii, *forte ac temere*, copula inſerta. Vereor autem, ne particula etiam una deſit, qua cum prioribus verbis locus hic nectatur, ut comprehenſio ejuſmodi exiſtat. *& Patron quidem egregiam conſervati regis gloriam tulerat: Sed eludant licet, quibus forte ac temere h. n. v. a. p. e. e. ae. c. c. n. c. l. e. m. a. d. ſuum quaeque ordinem i. l. percurrere. Darius ergo reſpondit* &c. Ubi *ergo* ſcripſimus pro certe, quod item ſequens nexa ſic & apta melius ex ſe oratio. tamen id non pertendo. prioribus & ſenſu & ſtructura verborum ſimile quodam modo illud l. IV. *Denuntiato in illum diem periculo, ut arbitrabatur ipſe, defunctus: ſed, ut opinor, inevitabile eſt fatum.* in his quoque legitur *conſervati regis gloriam tulerat:* explicandum Verbum, laturus erat, ac ſubintelligendum, ſi per fata nimirum licuiſſet. ita enim apte ſubjecerit opinionem de fatali neceſſitate ſuam. ac praeteritae ſignificationis verba pro futuris accipi frequens. ita mox à paucis lineis: *quidquid ſors tuliſſet, inter ſuos perpeti malle*, valet, latura eſſet. In eadem cauſſa alia plura. l. IV. *ſi ſaniora conſilia tandem pati potuiſſet, contentus patrio, cederet alieni imperii finibus.* Ibidem *quocumque ille fugere potuiſſet, ipſum ſequi poſſe.* lib. III. *Perſas recentes ſubinde ſucceſſuros, ſi laxius ſtare potuiſſent.* lib. VII. *Admonuit, qui literas in Macedoniam ad ſuos ſcripſiſſet, iis quos ipſe mittebat, perlaturis cum fide, traderet.* Sueton. Tiber. c. 67. *Similem ſe ſemper ſui futurum, nec umquam mutaturum mores ſuos, quamdiu mentis ſanae fuiſſet.* Salluſt. Jugurtha: *Reſpondit, ubi primum per negocia publica potuiſſet, facturum ſeſe quae peteret.* Val. Max. lib. IX. c. 3. *Juraret, ſe cum primum per aetatem potuiſſet, acerrimum hoſtem pop. Roman. futurum.* Idem lib. V. c. 3. *Nonne ingenioſum & garrulum populum mutum atque elinguem hac poſtulatione reddidiſſet?* Sed haec ubique, ſi quis advertat, obvia quid hoc loco cumulemus? ACIDALIUS.

Quemque] Merulae editio; *quaeque.* quam lectionem praefert Acidalius, nimirum quia omnia fato regantur. ego communem veram puto, ut ad homines, quorum praecipua in hoc theatro ſcena eſt, tantum reſpexerit Curtius. FREINSH. Alii *ſuum quaeque*, ſed etiam *quemque*, puta hominem, bonum & aptum eſt. CELLAR.

Immutabili lege] De Fato vide Lipſium Polit. 1, 4. fatis prolixe & accurate diſſerentem. Auctoribus ibi relatis compara Marcellin. XXIII, 11. *Poſthabito tamen ſuaſore cautiſſimo* (non ſecus atque Darius Curtianus) *fidentius ultra tendebat: quoniam nulla vis humana vel virtus meruiſſe umquam potuit, ut quod praeſcripſit fatalis ordo, non fiat.* Aurel. Victor. in Numeriano: *Arduum fatalia devertere: eoque futuri notio ſuperflua.* Senecam Suaſor. III. *Hoc Ceſtius diligenter diviſit. dixit enim, deos rebus humanis non interponere arbitrium ſuum. ſi interponant, voluntatem eorum ab homine non intelligi: ut intelligatur, non poſſe fata revocari. Si non ſint fata, ſacra profutura: ſi ſint, non poſſe mutari.* ex Homer. Od. III. vſ. 147.

Οὐ γάρ τ' αἶψα θεῶν τρέπεται νόος αἰὲν ἐόντων.
Non etenim divum mens vertitur aeternorum.

Herodot.

percurrere. Darius certe respondit; *quamquam sibi Graecorum militum fides nota* 11 *sit; numquam tamen à popularibus suis recessurum. difficilius sibi esse damnare,* [1] *quam decipi. quidquid* [2] *fors tulisset, inter suos perpeti malle, quam transfugam fieri.* [3] *Sero se perire, si salvum esse* [4] *sui milites nollent.* Patron [5] desperata [6] salute re- 12 gis, ad eos, quibus praeerat, rediit; omnia pro fide experiri paratus.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *non.* 2 Alii *sors.* 3 Bong. praeter B. 1. *Se perire sero* & sic Voss. 1. Leid. omittit *se perire.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *milites sui.* 5 Voss. 1. *desperate.* 6 Leid. Voss. 1, 2. Bong. *regis salute.*

Herodot. III, 43. *intellexit non posse praestare hominem, ut alterum hominem fato impendenti eripiat.* Val. Max. I, 6, 10. *Octavius consul dirum omen quemadmodum timuit, ita vitare non potuit.* Plutarch. Camillo cap. 17. *considerato, fatum inevitabile esse.* Apulej. pr. lib. IX. *nihil fortuna renuente licet homini nato dexterum provenire: nec consilio prudenti, vel remedio sagaci divinae providentiae fatalis dispositio subverti vel reformari potest.* Adde eumdem lib. de Mundo, pag. 75. FREINSH.

A popularibus] Neque id sine ratione: nam eo facto maximopere eos offendisset: &, ut seq. cap. loquitur, *parricidio excusationem obtulisset.* Nam quanta cum invidia res ista conjuncta fuerit, satis apparet ex eo, quod infra VI, 4, 9. Nabarzanes non aliud magis praetexit facinori. Sic & Macedones infra X, 4, 5. nihil molestius tulerunt, quam regem custodes corporis ex Persis delegisse. Sertorium multi, qui cum eo fugerant, Romani postea deseruerunt *hac praecipue caussa, quod is custodes à Celtiberis undique acciverat, & Romanis à corpore amotis, eorum loco exteris se crediderat. Non enim milites aequo animo perferre poterant, se infidelitatis ab eo argui.* Appian. lib. I. Civil. FREINSH.

Sero se perire] Similiter Scipio apud Livium XXVIII, 27, 9. *Equidem si totum exercitum meum mortem mihi optare crederem, heic statim ante oculos vestros morerer &c.* ad quem locum nos ex Isocrate, Cicerone, Seneca, Plutarcho, Cassio, aliisque plura. Gruterus ad ista Sueton. Calig. LVI, 2. *sponte se periturum, si & illis morte dignus videretur.* Tiberius, qui inter initia imperii *quoties casus ita tulisset precari solitus est, tantum sibi vitae & imperii tempus, quantum reip. conduceret:* postea quoque accusato Lentulo, quasi vitae principis insidias strueret; *vita se jam dignum amplius negavit, ubi Lentulus quoque ipsi infensus esset.* Dio lib. LVII. Idem apud Tacit. VI, 2, 5. *neque sibi vitam tanti, si armis tegenda foret.* Gelon comperta conjuratione armatus in concionem ascendit, mox exutis armis, dedere se vitamque suam universis dixit, occiderent, si ita videretur. Aelian. Hist. Var. XIII, 37. Sic Eumenes apud Justin. XIV, 1, 12. *salutem suam in omnium potestate esse.* FREINSH.

Si salvum esse milites sui nollent.] Certo hic vox *milites* inculcata. Non debuit addi perpera glossa: quae recte exulat alibi. Paullo ante: *Quidquid fors tulisset, inter suos perpeti malle, quam transfugam fieri.* Nec multo post: *Sed eo rerum ventum erat, ut tam periculosum esset non credere suis, quam decipi.* ACIDALIUS. *Milites.* Posset quidem abesse haec vocula, sed cum in omnibus libris compareat, nec laedat sententiam, aut structuram verborum, quis spuriam cum Acidalio pronuntiet? FREINSH.

CAPUT XII.

Bessus Darium fictis verbis & lacrimis delusum comprehendit; aureisque vinctum compedibus in sordido vehiculo ad Alexandrum deduci curat.

At Bessus occidendi [1] protinus regis impetum [2] conceperat. sed veritus [3] ne 1 gratiam Alexandri, [4] ni vivum eum tradidisset, inire non posset; [5] dilato in [6] proximam noctem sceleris consilio, agere gratias incipit, *quod perfidi hominis insi-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. *protenus.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *ceperat.* 3 Ald. *ne non gratiam.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *nisi vivum.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. D. *delato.* 6 Voss. 2. *proxima nocte.*

Impetum ceperat] Adhuc impressi, *conceperat.* MODIUS. An *ceperat?* quomodo & alibi non semel legitur. FREINSH.

Agere gratias incipit] Et hic perfidae simulationis exemplum in Besso occurrit, *suum flagitium aliis objectare,* ut loquitur Tacitus, II Hist. de quo plura exempla notavit Muretus, lib. I. Var. lect. cap. 12. & sic,

insidias, jam Alexandri opes spectantis, prudenter cauteque vitasset. donum eum hosti 2 *laturum* [1] *fuisse regis caput. nec mirari, hominem mercede conductum omnia habere venalia: sine pignore; sine lare; terrarum orbis exsulem; ancipitem hostem; ad* [2] *nutum* 3 [3] *licentium* [4] *circumferri.* [5] Purganti deinde se, [6] *deosque patrios testes fidei suae* [7] invocanti, Darius vultu [8] adsentiebat, haud dubius, [9] quin [10] vera [11] deferrentur à Graecis; sed eo rerum ventum erat, ut tam periculosum esset non credere 4 suis; quam decipi. [12] xxx. millia erant, quorum inclinata in scelus levitas timebatur; [13] iv. millia [14] Patron habebat: quibus si credidisset salutem suam, damna-5 ta popularium fide, [15] parricidio excusationem videbat offerri. Itaque praeoptabat immerito, quam jure violari. Besso tamen insidiarum consilium purganti respondit; [16] *Alexandri sibi non minus justitiam, quam virtutem esse* [17] *perspectam. Falli eos, qui proditionis ab eo praemium exspectent: violatae fidei neminem acriorem* 6 *fore vindicem ultoremque.* Jamque nox [18] adpetebat, quum Persae more solito armis positis ad necessaria ex proximo vico ferenda discurrunt. At Bactriani, ut 7 [19] imperatum [20] erat à Besso, armati stabant. Inter haec Darius *Artabazum acciri* jubet; [21] expositisque, quae Patron detulerat, [22] *haud dubitare* Artabazus, *quin* [23] *transeundum esset in castra Graecorum. Persas quoque periculo vulgato sequuturos.* 8 Destinatus sorti suae, & jam nullius salubris consilii patiens, unicam in illa fortuna opem Artabazum ultimum illum visurus amplectitur; [24] perfususque mutuis lacrimis, *inhaerentem sibi avelli* jubet: *capite deinde velato*, ne inter gemitus digredientem velut [25] à rege [26] intueretur; in humum pronum corpus [27] abjecit.

Variantes Lectiones.

1 Pal. 1. *fuisset.* 2 Voss. 1. *mutum.* 3 Voss. 1. *licencium* Pal. 1. *licientium.* 4 B. 2. *circumferarque* Voss. 1. *circumfer.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Ald. Col. Mer. Bas. *arguenti.* 6 Voss. 2. *deos patrios* Voss. 1. *deosque patrias.* 7 B. 1. *invocati.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & multae editt. *adsentiebatur.* 9 Voss. 1. *in.* 10 Voss. 2. Pal. 1. omittit *vera.* 11 Pal. 1. Voss. 2. *defereretur.* 12 Leid. *XXX.* B. 2. *XXV.* Pal. 1. *trecenti* Voss. 2. etiam omittit *millia.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. *IIII.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. D. & Bong. praeter B. 1. omittunt *Patron.* 15 Ald. *paricidio* P. *paricidium.* 16 Voss. 2. *Alexander.* 17 sic D. in margine. MS. p. L. Heins. *perfectam* Voss. 1. etiam *perfectam* in margine *perspectam* Voss. 2. omittit. 18 Mer. *apparebat.* 19 Frob. *impetratum.* 20 Fl Leid. Voss. 1. D. *à Besso erant* Bong. *à Besso erat.* 21 Voss. 2. omittit *que.* 22 Voss. 1. *aut.* 23 Voss. 2. *in castra Graecorum transeundum esset.* 24 Voss. 1. F. *perfusisque.* 25 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Bas. Lugd. Frob. Col. Amst. *à rogo.* 26 Ald. *intuerentur.* 27 Pal. 1. *adjecit.*

---- *Quum magna malae superest audacia caussae,*
Creditur à multis fiducia.

ut loquitur Juvenalis Sat. xiii. LOCCEN. Scelus, quod ipse conceperat, in Patronem defert, quasi propter peregrinitatem suspectum. CELLAR.

Purganti deinde se] Membranae *arguenti deinde se.* quod unde sit nihil scio, nisi nescio. MODIUS.

Assentiebatur] *Assentiebat* vulgo, & mox etiam, ubi itidem est *videbat offerri*, habebant membranae, *videbatur*, quomodo si legas non *offerri* sed *offerre* scribe. MODIUS.

Triginta millia] Totus igitur exercitus erat, ne Graecis quidem exclusis v, 8, 3. Quid si rescribamus *tria millia*, ut de Bactrianis intelligatur. nam ceteros innocentes fuisse n. 6. & 7. probant. SEBISIUS. Huic ne adsentiar, facit quod tota ista argumentatio concideret, qua Darium Curtius ostendit noluisse paucorum societatem amplecti, multo pluribus neglectis offensisque. Quod autem triginta potius millia, quam triginta tria & trecentos nominavit (ad eum enim numerum superiori loco relata ratio consurgit) more consueto auctorum fecit, qui rotundo numero uti gaudent. Graecis autem exceptis tamen adhuc triginta millia barbarorum fuisse, & supra ad v, 8, 4. ostendimus, & hoc etiam loco adjuti evidenter confirmare possumus. FREINSH.

More solito] Nec Parthis patrium, aut consuetum fuisse noctu pugnare, Plutarch. in Crasso cap. 57. tradit. Cujus locum huic nostro comparat Brisson. l. iii. de regno Pers. FREINSH.

Perfusisque mutuis lacrymis] Ita scribo, ex Coloniensis libri auctoritate. Sigebergensis habebat *perfusique*, editiones *perfususque*, omnes tolerabiliter. MODIUS. Levior haec emendatio, ut *perfususque* legatur, aut *profusisque*, sed illud magis, quod & habent editiones. ACIDALIUS. Rutgersius *profusisque* legendum censet l. iii. Var. Lect. c. 4.

Capite velato - - - velut à rogo intueretur] Et vero miserabiliter scriptum, lector, & lacrimas mecum

cit. Tum vero [1] custodiae ejus adsueti, quos regis salutem vel [2] periculo [3] vitae tueri oportebat, [4] dilapsi sunt; [5] cum armatis, quos jam adventare credebant, haud rati se futuros pares. Ingens ergo in tabernaculo [6] solitudo erat, paucis spadonibus, quia quo discederent, non habebant, circumstantibus regem. At ille remotis arbitris, diu aliud atque aliud consilium animo volutabat. Jamque solitudinem, quam paullo ante [7] pro solatio petiverat, perosus; *Bubacen vocari* jubet. quem intuens, *Ite*, inquit, *consulite vobis*, *ad* [8] *ultimum regi vestro*,

9 10 11

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. *custodia.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Col. Bas. Mer. Elz. alii *periculis* 3 Pal. 1. *vide* Voss. 1. *m.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Bong. *delapsi.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. Bong. *tum armatis* vulgo *armatis.* 6 Mer. *solicitudo.* 7 Voss. 2. P. omittunt *pro solatio.* 8 Pal. 1. *at regi* omisso *ultimum.*

cum non tenes scio. sed cum humanae miseriae indolueris satis, & Darii vicem tuo etiam gemitu sublevaveris, absterge oculos atque attolle, ut videas ac dispicias, sincerane verba ista: *digredientem velut à rogo:* quae ego apta non negem plane, neque eo minus à nasutulo aliquo interpolata constanter ausim affirmare. De rogo sit aliquid, atque ipse scio, quid dici, quid interpretari, quî defendi possit: verum enim vero Curtius aliter scripsit. ac vera lectio non diu quaesita: feliciter inventa nobis. Nam vel quovis sacramento contenderim, ita rescribendum: *Capite deinde velato, ne inter gemitus digredientem vel à tergo intueretur, in humum pronum corpus abjecit.* haec Curtii mens, hic Darii adfectus, qui abeuntem amicum nec à tergo sustinebat intueri. Quod qui non assentietur mihi, sensu carentem humanitatis, & adfectus omnis expertem, non hominem profecto, sed stupidum stipitem appellabo. Non parvi emendatio haec momenti, in qua merito placeam mihi, si φιλαυτὸς haberi velim. ACIDALIUS. Certe placet emendatus Acidalii calamus *velut à tergo.* RADERUS. Fatuum illud, *velut à rege*; nec magis profecto falsum, *vel à tergo*, quo juveniliter se effert Acidalius. Unica & vera lectio est à libris Modii: *velut à rogo:* quam ille frustra traducit. & miror, potuisse in partes Raderum trahere. De Artabazo loquitur digrediente ab Dario: quomodo? non tamquam à rege, ne quidem ut à vivo, sed velut à funere aut rogo vel busto, inter gemitus & lacrimas. Ex ritu antiquis usitato. Tibullus: *Et fleat effusis ante sepulchra comis.* Petronius, cum *lacrimarum ubertim manantium* & aniculae *fletu confusae*, mentionem fecisset: *Quid vos in cellam meam tamquam ante recens bustum venistis? utique die feriarum, quo etiam lugentes rident.* Hoc non est aliquid quod dici, qui interpretari, qui defendi possit: sed hic est solus & verus Curtii sensus. Nam Darius velavit caput, more etiam inter antiquos usitato, de rebus suis desperantium & quasi fortunae se dedentium, ne intueretur amicum discedentem inter gemitus & lacrimas, sive ominis & religionis caussa, sive quod turpe judicaret cum Tito, quemquam, nedum tam fidum ac probatum, à sermone principis tristem discedere. J. F. GRONOVIUS. lib. 11. Observ. c. 12. *Vel à tergo.* Simplex & planus sensus, doctis sic emendantibus. Vulgo *velut à rege*, aut, *velut à rogo*, quasi à se tamquam à funere & busto cum gemitu, & lacrimis discedentem non sustinuerit Darius intueri. Verum & hoc duriusculum est, & à Curtii nativa simplicitate alienum. CELLAR.

Armatis] Alii auctiores, *tum*, vel *cum armatis.* forte non frustrabo inserta vocula, & potest fuisse *tot armatis.* FREINSH. *Cum armatis.* Illud *cum* pretii est nullius. Alii habent *tum:* ex quo Freinshemius conjiciebat *tot.* Ego mallem credere literas numerales hic latere, & fortassis XVM. scribendum esse, ut *quindecim millia* significentur. equidem triginta millia dicuntur supra fuisse, qui in scelus conjuraverant. Sed is numerus variat in libris. sunt qui habent tantum xxv. millia. possunt & illa quindecim millia de solius Bessi manu accipi. quamquam si de illis solis locus accipi deberet, forte rectius scriberetur IIIM. ac fortassis lectio haec verissima, confirmata etiam ex eo, quod in libris quibusdam scriptum reperiretur trecenti. nam tria I. à tribus C. in manuscript. parum differunt. Noster supra c. 8. *tria millia & trecenti equites erant maxime Bactrianorum. Bessus praeerat.* habes ecce tria millia Bactrianorum cum duce Besso, nam trecenti illi hic in rationes non veniunt. Quidquid sit, illud *cum* non aliunde, quam ex literis numeralibus male intellectis, natum, ego quidem firmiter persuasum habeo. SCHEFFER. *tot armatis pares.* Vulgo *cum armatis:* Alii *tum*, quidam abjiciunt particulam. *tot* est ex conjectura Freinshemii, & videtur numerus periodi syllabam postulare, quae aptior vix esse potest, quam *tot.* CELLAR.

Non habebant] Quippe viles apud alios, & contempti, quae inter ceteras caussa Cyrum movit, ut ejusmodi homines sibi fidissimos futuros crederet, si Xenophonti in l. VII. Παιδείας fides habenda. FREINSH.

Perosus] Simile illud Taciti l. 11. Ann. c. 31. in extrema anxietate Libonis, *ipsis, quas in novissimam voluptatem adhibuerat, epulis excruciatus.* FREINSH.

Quo &

vestro, ut decebat, fide exhibita. ego hic legem fati mei exspecto. forsitan mireris, quod 12 *vitam non finiam? alieno scelere, quam meo mori malo.* Post hanc vocem spado gemitu non [1] modo tabernaculum; sed etiam castra complevit. Inrupere deinde alii, laceratisque vestibus lugubri & barbaro [2] ululatu regem deplorare coepe- 13 runt. Persae, ad illos clamore perlato, adtoniti metu, nec arma capere, ne in Bactrianos [3] inciderent; nec quiescere audebant, ne impie deserere regem vide- 14 rentur. Varius ac dissonus clamor sine duce ac sine imperio totis castris referebatur. Besso & [4] Nabarzani nuntiaverant sui, *regem à semetipso interemptum esse.* plan- 15 ctus eos deceperat. Itaque citatis equis advolant, sequentibus, quos ad ministerium sceleris delegerant: & quum [5] tabernaculum intrassent, *quia regem vivere* spado- 16 nes indicabant, *comprehendi vincirique* [6] jusserunt. Rex curru paullo ante vectus, & [7] deorum à suis honoribus cultus, nulla externa ope admota, captivus servorum suo-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *tabern. modo* Voss. 1. *modo tabernaculum modo.* 2 P. *ululato.* 3 Voss. 1. B. 1. *incederent.* 4 Fl. Leid. B. 1. 2. *Nabazano* Voss. 1. D. *Nabarzano* Voss. 2. *Anabarzano.* 5 Voss. 2. *in tabernaculum.* 6 Pal. 1. *jusserat.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. praeter B. 1. *Deorum auspiciis ac suis* Voss. 2. *de eorum auspiciis à suis* Pal. 1. 2. 3. B. 1. Ald. Col. Mer. Bas. *deorum auspiciis à suis.*

Quod vitam] forte, *quid.* HEINSIUS.

Alieno scelere malo, quam meo] Non temere damnem, etsi suspectum, neque enim sane scelus illis αὐτοχειρία. & sic uti poterat, ne sic sceleste moreretur, aliena manu, vel hujus ipsius Bubacis. quod sollemne quidem priscis: Atque ut Florus ait. *viri fortes & sapientes in ultimis non suis manibus usi, ne violarent manus, sed in abolitione sanctissimarum pientissimarumque animarum judicio suo, alieno scelere uterentur.* At quid tamen haesito, quin aut sentiam libere, aut proferam, quod sentio liberius? Cordato lectori non diffidam, cui soli probabo vocem excidisse, quam reponimus audacter: *Alieno scelere, quam metu meo mori malo.* Id unde? qua auctoritate? Exemplo Curtii ipsius, aut Alexandri, qui lib. III. sic quoque, cum de medici fide & periculo suo anxius deliberaret: *Damnemne medici fidem? in tabernaculo me opprimi patiar? Atqui satius est, alieno me mori scelere, quam metu meo.* Is viri fortis animus, nec Darii nunc minus quam Alexandri. Illius haec etiam excusatio ad mollem spadonem. Denique Curtium qui novit, imitationem in eo sui ipsius alibi sollemnem & hîc agnoscet: lubenter quidem & cum magna voluptate. ACIDALIUS. Sic Florus l. IV, 7. de Bruto & Cassio illos *alieno scelere* usos scribit. Senec. epist. 70. *Stultitia est timore mortis mori. Venit, qui occidat. Exspecta. quid occupas? quare suscipis alienae crudelitatis procurationem.* Ita Scribonia, gravis femina, ad Drusum Libonem, secum agitantem, an ipse sibi conscisceret mortem, an exspectaret ab aliena manu. *Quid te delectat alienum negotium agere.* LOCCENIUS. *Quam meo.* Non audio Acidalium, qui inserta vocula malit, *quam metu meo.* Sane potuisset ita scribere Curtius, sed voluisse, quis monstret? & tamen sic concepta sententia Dario non indigna, ipsa autem structura verborum etiam elegantior. At supra III, 6, 6. de Alexandro sic locutus est, *satius est alieno me mori scelere, quam metu meo.* scilicet pro subjectae materiae ratione aliter ibi loqui non poterat: quae hic longe diversa aliam quoque sententiam postulavit. Sic Carthaginenses apud Florum II, 15, 9. *patriam suam malebant hostium manibus, quam suis everti.* FREINSH.

Deorum] Post hanc vocem intrudunt libri *auspiciis.* quod videtur ex inepta glossa marginali, volentis explicare quid sint deorum honores, in textum irrupisse. FREINSH.

Externa ope] De hujus quoque loci integritate multum dubito. nec abest multum, quin mutilum pronuntiem &c. Et tamen integer etiam videri locus, si recte capias, possit. *Non admota externa ope*, cujus jam scilicet egebat, à suis plane destitutus. Infra VI, 3, 13. *regem suum etiam externae opis egentem.* ACIDALIUS. Melius tamen illud *nulla externa ope*, cum Berneggero retuleris ad *captivus.* Darius fuit à servis propriis captus, nulla externa ope admota, h. e. ut servi non juvarentur juberenturve ab hostibus. FREINSH. Jure dubitat de hujus loci integritate Acidalius; nec potest explicari, priusquam emendetur. scribe, *nulla externa vi admota.* ut l. VI. c. 7. *quum ab externa vi non tutus modo rex, sed invictus, intestino facinore petebatur.* Qui ab externa vi non modo jam nihil metuendum haberet, sed etiam quoties metuendum habuisset, virtute superasset. Sic Modiani, sic Dan. sic Florentinus. nisi quod praepositionem adjecimus. Justinus l. X. *adeone vile paternum nomen apud tot numero filios fuisse, ut quorum praesidio tutus etiam adversus hostes esse debuerat, eorum insidiis circumventus, tutior ab hostibus, quam à filiis fuerit.* Quamquam & omissa praepositione possis accipere hoc posterius: quem exteri non solum

suorum, in sordidum vehiculum pellibus undique [1] contectum imponitur. Pe- 17 cunia regis, [2] & supellex, quasi [3] jure belli diripitur, onustique praeda, per scelus ultimum parta, fugam intendunt. Artabazus cum [4] iis, qui imperio 18 [5] parebant, Graecisque militibus [6] Parthienen petebat, omnia tutiora parricidarum [7] contuitu [8] ratus. Persae, promissis Bessi [9] onerati; maxime quia ne- 19 mo alius erat, quem sequerentur; conjunxere se Bactrianis, agmen eorum tertio adsequuti die. Ne tamen honos regi non haberetur; aureis compedibus Darium 20 vinciunt: nova [10] ludibria subinde [11] excogitante fortuna. [12] Et ne forte cultu regio posset agnosci; sordidis pellibus vehiculum intexerant: ignoti jumenta agebant, ne [13] percontantibus in agmine monstrari posset: custodes procul sequebantur.

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. Pal. 3. Col. Mer. *contectus.* 2 Voss. 2. *supellexque.* 3 Leid. Voss. 1. 2. Bong. *belli jure.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *his.* 5 Voss. 2. *parabant* 6 sic MSS. Pal. 1. Lugd. Bong. *Partienem* P. *Sparthienem* Voss. 2. *Parthiam.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. D. *contuitum.* 8 Voss. 2. *raptus.* 9 P. *honerati.* 10 P. *subinde ludibr.* 11 Amst. *cogitante.* 12 Pal. 1. omittit *&*. 13 vulgo *percunctantibus.*

lum fideliter custodiebant, sed etiam invictum praestabant. Sed illud magis placet. GRONOVIUS l. 11. Observ. c. 12.

Contectum] *Contectus* vulgo, nec multum refert, hoc, an illud sequaris, nisi quod mox sequitur. *Sordidis pellibus vehiculum intexerant.* MODIUS. *Pellibus undique contectum.* Haec verba puto ex sequentibus intrusa inepte, ac ejicienda. Certe si hic posuisset Curtius, non debebat paullo post tamquam rem novam memorare, quod *sordidis pellibus vehiculum intexerint.* Legitur quidem in quibusdam *contectus* in superioribus, ut referri possit ad Darium. Sed & illud à sciolo factum. Nam si Darius ita fuit contectus, quid ita hic metuunt, ne forte cultu regis agnoscatur, & vehiculum quoque contegunt? SCHEFFERUS.

Aureis compedibus] Dio Chrysostomus oratione ultima, & Justinus v, 11, 4. narrant, hujusmodi vinculis oneratos etiam, à Cyro Astyagen, ab Artaxerxe Cyrum fratrem, Antonius quoque regem Armeniae *Artavasden fraude deceptum, catenis, sed ne quid honori deesset, aureis vinxit,* ut Vellejus 11, 82, 7. refert. POPMA. Vide etiam Schegkl notam ad citatum Velleji locum, & de eodem Armeniae rege Dionem lib. XLIX. Sic apud Marcellin. XXVII, 26. Sapor Arsacem *vinctum catenis argenteis, quod apud eos honoratis vanum suppliciorum aestimatur esse solatium, exterminavit, &c.* Tertullian. de Cultu Feminarum 1, 6. respiciens ad Aethiopas Macrobios Herodoti 111, 23. *Apud barbaros quosdam, quia vernaculum est aurum & copiosum, auro vinctos in ergastulis habent, & divitiis malos onerant, tanto locupletiores, quanto nocentiores.* Quem locum illustrat alius ex Heliodori Aethiop. lib. IX. ubi de Theagene. & Plutarch. Erotico cap. 9. De Dario & Justinus XI, 15, 1. Sic in Appiani Mithridat. rex ille filium cognominem *vocatum ad se vinxit aureis compedibus, nec multo post necavit.* Adde Dempsterum ad Rosin. Ant. x, 29. Voss. ad Vellej. FREINSH. Adde Silium l. XVII. v. 625. de Syphace in triumpho Scipionis ducto:

- - - *auratae servabant colla catenae.*

CELLAR.

Caput XIII.

Alexander, audito Darii periculo, ad Persarum exercitum contendit. Bessus autem cum parricidis aliis arma vultumque metuens victoris, Darium, multis confossum vulneribus, relinquit, fugaque sibi consulere conatur.

1 Alexander, audito Darium movisse [1] ab Ecbatanis; omisso itinere, quod [2] pa-
2 tebat in Mediam, fugientem insequi pergit strenue. Tabas oppidum est [3] in Paraetacene [4] ultima: ibi transfugae nuntiant, *praecipitem fuga Bactra petere Da-*

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Voss. 1. B. 1. 2. *ab Haecbatanis* Voss. 2. *à Batrianis* Pal. 1. Ald. *à Bactrianis* P. Col. *à Batanis* Frob. *Ecbatanis* F. *ab Ecbathanis* Bas. *Batavis*. 2 Fl. Leid. Voss. 2. Pal. 1. Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *petebat*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. *in parte Lacene* Voss. 2. *in parte Latone* Pall. o. *p. Latonae* Mer. *&* *in parte Lacene* D. Ald. Col. *parte Lacenae* Bong. quem Gruterus vidit *parte Laconae* Frob. Lugd. Amst. *in Paretacene* Col. Bas. *in parte Lacaenae*. 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ultima pervenit* vulgo *ultima. quo ubi pervenit.*

Movisse] Sic simpliciter & absolute, ut l. VIII. c. 9. 1. *in Indiam movit*. Sic Silius Italicus l. VII. v. 131.

Irritus incepti movet inde, atque Appula tardo
Arva Libys passu legit.

Quod patebat in Mediam] Monuerat ante nos Glareanus, vulgatam lectionem, quae talis erat: *Alexander audito Darium movisse Ecbatanis omisso itinere quod petebat, in Mediam fugientem insequi pergit strenue.* ferri non posse. Neque enim ut ex Arrian. l. III. constat, ab Ecbatanis in Mediam porro fugit Darius, sed ex Media potius, ut ad Bactrianos se conferret. emendat itaque ille idem Glareanus, *Alexander audito Darium movisse ab Ecbatanis omisso itinere quo petebat Mediam fugientem &c.* non plane pessime, fateor, sed tamen paullo deterius, nisi sciens fallor, quam ut ego, ex Palmerii mei conjectura scripsi. Deterius inquam paullo, & à scripturra vulgata remotius, cum nostrum hoc, si unum *è* in *a* mutes, cetera cum illa plane conveniens sit. MODIUS. Arrianus contra, Alexandrum etiam Ecbatana venisse scribit. ἐλθὼν δὲ ὡς Ἐκβάτανα Ἀλέξανδρος. possis tamen interpretari Ecbatana non civitatem ipsam, sed regionem, quae etiam Ecbatana appellabatur. RADERUS. Alii *petebat*. forsan legendum *parabat*. FREINSH. Alii habent *petebat*, ex quo Freinshemius facit *parabat*; sed *petebat* rectum est. in omissa, post *petebat*, distinctione caussa est difficultatis. Nam voces *in Mediam* non referri debent ad *petebat*, sed ad antecedens *omisso itinere*. locus sic scribendus. *Omisso itinere, quo petebat, in Mediam.* SCHEFFERUS. Obscurior videtur locus ex correctione Cl. Schefferi, quem etiam sic vix assequor, & sane melior, clarior certe sic foret Glareani, de qua Modius. Freinshemii aptior, quam etiam adprobat Nob. Heinsius.

Tabas] Justinus l. XI. *Tharam, vicum Parthorum.* vocat. LOCCEN. *Tabas oppidum est.* Quae malum! hae Tabae hic in Media, vel Paraetacene? nullae Tabae in his oris. Tabas ego ternas lego apud Stephan. unae sunt Lydiae, aliae Cariae, tertiae Peraeae in Syria, nullae in Media. Proinde vere Glareanus *Ragas*, non Tabas, suffragante etiam Arriano legit. Ragas etiam Stephanus laudat. Πόλις ἐν Μηδίᾳ ἐκτισμένη ὑπὸ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος ἐκαλεῖτο δὲ Εὔρωπος, μετωνομάσθη δὲ καὶ Ἀρσάκη ἀπὸ Ἀρσάκου βασιλέως Περσῶν. *Civitas est Mediae, condita* (vel potius instaurata) *à Seleuco Nicatore, appellabatur & Europus, & Arsace, ab Arsace Persarum*, (imo Parthorum) *rege*. Polybius tamen Tagas in Hyrcania ponit. est & Ragarum mentio in historia Tobiae c. 3. *Soror filia Raguelis in Rages civitate Medorum.* Strabo l. 11. *Est & Apamea & Heraclea urbes apud Ragas.* Deinde nomenclaturam subjicit vocis. τοὔνομα δὲ ταῖς Ῥάγαις ἀπὸ τῶν γενομένων σεισμῶν γενέσθαι φασὶν, ὑφ' ὧν πόλεις τε συχναὶ καὶ κῶμαι δισχίλιαι, ὡς φησὶ Ποσειδώνιος, ἐτράπησαν. Ragas Alexander undecimis castris, hoc est XI. diebus, pervenit, uti Arrianus tradit, & Plutarchus exposuit, undecim inquit diebus tria millia trecenta stadia confecit, hoc est milliaria nostratia tria supra centum. Singulis diebus redduntur undecim milliaria cum stadiis quaternis. RADERUS. *Tabas.* Non ausim adfirmanti Radero credere, vere emendare Glareanum *Ragas*. praeterquam enim quod ea Mediae urbs non *Ragas* nominatur recto casu, sed *Rhagae*; etiam supra veri fidem non est, aliam ibi fuisse, *Tabas*. nec sane multum ad rem facit, quod Stephanus tres hoc nomine urbes alibi, nullam in Paraetacene nominet. Scribit quidem Arrianus III, 4, 16. Alexandrum Rhagas pervenisse, sed in tota ista narratione saepius à Curtio dissidet, ut hunc ex illo corrigere non satis tutum sit, aut integrum. Mox pro *praecipitem* ponerem *praecipite*. FREINSH. Glareanus *Ragas* substituit invitis, qui à libris non temere discedunt. Stephano *tres* sunt *Tabae*, in Lydia, in Caria, καὶ τρίτη τῆς Περσίας, sequor Holstenium, qui Παραιτακηνῆς reponit, ut eadem urbs sit, quam Polybius Excerpt. XXXI. vocat Τάβας τῆς Περσίδος. CELLAR.

Paratacene] Membranae *Parte Lacenae* pessime, uti

Darium. Certiora deinde cognoscit ex [1] Bagysthene [2] Babylonio, [3] *non equidem* [3] *vinctum regem*, *sed in periculo esse aut mortis*, *aut* [4] *vinculorum.* Rex ducibus con- [4] vocatis; *maximum*, inquit, *opus*, *sed labor brevissimus superest*; *Darius haud procul destitutus à suis*, [5] *aut oppressus. In illo corpore posita est* [6] *victoria nostra*: *& tanta res celeritatis praemium.* Omnes pariter conclamant, *paratos* [7] *ipsos sequi*; [5] *nec*

VARIANTES LECTIONES.

1 Ald. Frob. *Bagistene* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Amst. Lugd. Mer. *Bagistane* Voss. 2. *Bagistone* Col. Bas. *Bagisthene.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. praeter P. *Babyloniae.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. D. & Bong. praeter F. omittunt *non.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *vinculorum adfirmabat.* 5 vulgo edunt *aut vinctus aut oppr.* alii *aut oppressus est* Voss. 2. *erat oppressus.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *nostra victoria.* 7 Sic MSS. D. Pal. 1. Ald. sed. Mod. *ipsum.*

uti post in reliquis vulgati libri, cum legunt, *Tabas oppidum est in Paretacene ultima: quo ubi pervenit, ibi transfugae &c.* quis enim, per Deos, non continuo videat illa, *quo ubi pervenit*, glossema imperiti alicujus Sycophantae esse? MODIUS. Παραίτακα, inquit Stephanus, πόλις Μηδική, τὸ ἐθνικὸν Παραιτακηνός, *Paraetace urbs Mediae, gentile Paraetacenus.* sicut & regio Paraetacene. Ejusdem regionis mentio apud Strabonem l. 11. qui Παραιτακηνὴν appellitat. Ineptissimae quaedam chartae pro Paraetacene praeferunt Portae Lacenae. Morboniam petant hi calami. Arrianus *Paritacas* vocat ab Alexandro primo impetu captas. RADERUS.

Megistane Babyloniae] Scribe *ex Bagistane Babylonio*, & vide quae de eodem scribit Arrian. l. III. extr. MODIUS. Varia hujus nominis scriptura est. Nam alii atque alii codices habent *Bogisthene, Bagistene*, *Bagisthane Babylonio*, Modii *Megistane Babyloniae*, quam ipse scripturam emendat, & *Bagistane Babylonio* rescribendum monet. Atqui Arrianus *Bisthanem* appellat. ὡς δ' ἀπεῖχεν Ἐκβατάνων ὅσον τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν, ἐνταῦθα ἀπήντα αὐτῷ Βισθάνης ὁ Ὤχου παῖς τοῦ πρὸ Δαρείου βασιλεύοντος Περσῶν. Bisthanes ergo dictus est, non Bagisthanes, vel Bagostenes, vel Bagisthenes, vel Megisthanes. RADERUS. *Bagysthene.* Rectum videatur hic cum Radero sequi Arrian. III, 4, 12. qui Bisthanem hunc appellat, Ochi, qui ante Darium regnaverat, filium. Sed sunt quae dissuadent, tum, quod modo dixi, perpetuus fere horum auctorum in ista narratione dissensus: tum etiam quod hic additur *Babylonio*, quod cur illi Bisthani tribui debeat, docendum erat: Raderus *Megisthane* edidit: atque ita Modii codices habuisse affirmat. Certe Brisson. l. 1. de reg. Pers. p. 134. *Megistanem Babylonium* hic reperit, atque sic Persarum Parthorumque proceres purpuratosque interdum appellari, non paucis Graecorum Latinorumque scriptorum locis ostendit. Supra etiam v, 1, 20. habuimus *Bagophanem Babylonium*, quo & ipso loco dubitabam, an Megistanem legi rectius foret, cum aliae edd. *Bagistanem* habeant. Est & *Megistanum* mentio in Syrac. XXIII, 19. ἀνὰ μέσον γὰρ Μεγιστάνων συνεδρεύσεις. *nam inter purpuratos considebis.* Item in adjunctis Eusebianis: Μετὰ δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν διαιρέσαντες τὴν βασιλείαν οἱ Μεγιστᾶνες αὐτοῦ: *Post Alexandri vero finem dividentes imperium proceres ejus.* Et aliquanto post: Καὶ εἰσῆλθον οἱ Μεγιστᾶνες Ναβουχοδονόσορ εἰς τὴν πόλιν: *Et ingressi sunt Megistanes Nabuchodonosoris urbem* Hierosolyma. Inter Latinos est & Frontinus Strategem. 11, 9, 5. *in quemdam ex Megistanis* (Armeniis) *quos ceperat, animadvertit.* FREINSH.

Non equidem] Ita est omnino legendum. membranae tamen illud *non* non habent. Arrianus praeterea diserte nuntiasse hoc Alexandro Bagistanem refert, vinctum à Besso Darium servari. Verum, ut monui antea, quidquid dicant, legendum est, ut excusum vides. & alioquin non est novum, dissentire ab Arriano Curtium. de cetero in vulgatis libris erat: *non equidem vinctum regem, sed in periculo esse aut mortis aut vinculorum affirmabat.* Sed hoc *affirmabat* ex glossa irrepsisse non cunctanter affirmo. MODIUS. Contendunt nonnulli particulam *equidem*, non nisi cum prima persona jungi. Curtius hic aliud docet, & accipitur pro affirmatione. *non equidem*, non sane vinctum esse Darium adhuc, sed in periculo esse, ne vinciatur, aut occidatur. hic autem Bisthanes nuntiavit Alexandro, cum à Dario nondum vincto digressus est. RADERUS. Exempla ex Cicerone dabunt Gifanii observationes. Sic *equidem* non ponitur pro *ego quidem*, sed pro *& quidem.* vide Tursell. de part. LL. à Cl. Zwarzio edit. p. 122.

Superest] Haec ita edidimus volentibus bonis Codd. & egregio sensu. Ipsum quippe Darium vocat maximum opus, & brevissimum laborem eadem figura, qua infra VII, 5, 36. *Spitamenes eum* (Bessum) *tenebat, collo inserta catena, tam barbaris, quam Macedonibus gratum spectaculum.* Hic loquendi modus paullo ignotior, corrupit hunc locum, quem prae manibus habemus: itidem ut alium Livii, quem ad Flor. IV, 2, 81. l. emaculavimus. FREINSH.

Aut oppressus] Adhuc impressi: *aut vinctus, aut oppressus.* Sed illud dicit, qui hoc dicit. MODIUS.

nec labori, nec periculo [1] *parceret.* Igitur raptim agmen cursus magis quam itine-
6 ris modo ducit: [2] ne nocturna quidem quiete diurnum laborem [3] relaxante. Itaque quingenta stadia processit: [4] perventumque erat in vicum, in quo Darium
7 Bessus comprehenderat. [5] Ibi Melon Darii interpres excipitur. corpore aeger non potuerat agmen [6] sequi, [7] & deprehensus celeritate regis, transfugam se esse [8] si-
8 mulabat. Ex hoc acta cognoscit. sed fatigatis necessaria quies erat. Itaque delectis equitum sex [9] millibus, [10] trecentos, quos [11] *Dimachas* [12] appellant, adjungit: dorso hi graviora arma portabant, ceterum equis vehebantur; quum res
9 [13] locusque posceret, pedestris acies erat. Haec agentem Alexandrum adeunt [1] Orsil-

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic Fl. Leid. Voss. 1. Bong. sed Voss. 2. Ald. Mer. Bas. Col. *parcere.* 2 Pal. 1. *nec nocturna.* 3 Voss. 2. *relassante.* 4 Voss. 2. omittit *que.* 5 Ald. *Melo* Bas. *igitur Melon.* 6 sic Pal. 1. Ald. sed Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *adsequi.* 7 P. *sed.* 8 Pal. 1. Voss. 2. *assimulabat.* 9 P. *milia.* 10 F. Voss. 2. *trecentis.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *Dimichas.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. alii *appellabant.* 13 Mer. *locus & Frob.* Lugd. Amst. *& locus.*

Nec labori] Forte fuit: *neu labori, neu periculo parceret.* FREINSH.

In vicum] Nomen non exprimit. Justin. l. XI. c. 15. *in vico Parthorum Thara* vinctum fuisse scribit, non etiam ibi interfectum. FREINSH. Darius enim ex Media jam per Caspias portas ad Parthienem progressus erat, quum caperetur à conjuratis. Arrian. l. III. CELLAR.

Interpres] Reges, Persici sermonis ignaros Graecos, per interpretem audiebant: atque ita, Sylosontis Samii verba à Dario exaudita Herodotus III, 140. refert. Themistoclem quoque, ubi primum in Artaxerxis conspectum colloquiumque venit, per interpretem locutum, Plutarch. in Them. cap. 47. scribit. Sic etiam cum peregrinis egisse reges indicat Herod. lib. III. sermones à Dario, coram Graecis, habitos cum Indis narrans. Brisson. lib. I. pag. 137. FREINSH.

Dimachas] Ita emendavit etiam ante nos Vulcanius, & ante Vulcanium Glareanus, cum vulgo *Dimichas* legeretur. Qui sint autem *Dimachae* & cur ita dicti, ipse Curtius postea ostendit. MODIUS. Dimachae ἀμιπποι à Graecis dicti, qui utrumque pro rei & loci opportunitate peditis & equitis munere fungebantur: quibus non dissimiles sunt, quos nostro idiomate Dragontas appellant, qui etiam equis vehuntur, & cum res locusque postulat pedestris acies est. Dimachas autem legendum, non *Dimornitas*, aut *Diormitas*, ut quidam putant. POPMA. *Dimachas* Alexander maximus Imperatorum invenit, ut apud Sixtum Arcerium p. 156. not. ad Aelian. Julius Pollux testatur, cujus haec verba sunt: *Erat & aliud equitum genus, Dimachae dicti, ex inventione Alexandri, armorum apparatu instructi leviore, quam qui est peditum gravis armaturae, graviore vero, quam qui est equitum; exercitati in utramque, & pedestrem, & equestrem pugnam. ut & in locis equitatui aptis equis utantur: & ut ne, si in loca devenirent iniqua, & minus apta, omnino ad pugnandum inepti essent, idemque experirentur, quod Lydis quandoque accidit. Equum autem apprehendebat, ac custodiebat famulus aliquis, qui in solum eum usum una sequebatur. iste qui ex equo descenderat, confestim inter pedites armatos pugnabat.* Annotavit etiam Arcerius ex Hesychio eosdem dictos ἀμίππους. *Dimachae sunt, qui Hamippi dicti, qui quidem interdum pedites, interdum equites pugnant.* Hamippi autem, quasi dicas, *pedes simul & eques.* Non absimiles ab isto genere sunt equites, qui hodie in militia nostra *Dragons* nuncupantur, bombardas gestantes oblongas ex humeris dependentes. RADERUS. Dimachas istos eo demum tempore instituisse Alexandrum ex Arriano III, 4, 23. colligas: *quum intelligeret non posse pedites se festinanter equitantem sequi, equites circiter quingentos equis desilire jubet, & duces peditum aliosque praestantissimos quosque, ita ut pedites armati erant, equos conscendere.* Quam rem, licet alia de caussa imitatus Caesar de bel. Gall. I, 42. *commodissimum esse statuit, omnibus equis Gallis equitibus detractis, legionarios eo milites legionis decimae, cui quam maxime confidebat, imponere.* Hamippos autem istos tam ex equis pugnavisse, ex Isaeo; quam inter pedites, ex Thucydide & Xenophonte, Harpocrationis Lexicon notat: additque à Philochoro eosdem προδρόμους, sive *antecursores*, vocari. Vide etiam Tollii notas in Palaephatum. Valesium in excerpta Polybii, pag. 36. pr. & Alex. ab Alex. pag. 980. m. Valde falsus est Vir doctus in Miscellaneis, qui apud Curtium pro *Dimichas*, ut falso edebatur, dubitavit legere *Dimoiritas*, aut *Dioctinitas*, cum haec ipsa posterior vocula in Marcellino XXVII, 20. & Capitolini M. Antonino cap. 21. corrupta sit, legendumque pro ea, *Diogmitae*, ut ostendit Cl. *Salmasius* ad dictum Capitolini locum. FREINSH.

Pedestris acies erat] Leg. *pedestris acies erant.* HEINSIUS.

Ipse

[1] Orſillos & [2] Mythracenes; [3] qui Beſſi parricidium exoſi transfugerant; nuntiabantque, *ſtadia* D. *abeſſe Perſas*; *ipſos brevius iter monſtraturos.* Gratus regi ad- 10
ventus transfugarum fuit. Itaque prima veſpera ducibus [4] iiſdem cum expedita equitum manu monſtratam viam ingreditur; Phalange, *quantum feſtinare poſſet*, *ſequi* juſſa. Ipſe quadrato agmine incedens, ita curſum regebat, ut primi conjungi [5] ultimis poſſent. CCC. ſtadia proceſſerant, quum occurrit [6] Brocubelus [7] Ma- 11
zaei filius, Syriae quondam praetor. is quoque [8] transfuga nuntiabat, *Beſſum haud amplius quam* CC. *ſtadia abeſſe. Exercitum*, *utpote* [9] *qui nihil* [10] *praecaveret*, *incompoſitum inordinatumque procedere.* [11] *Hyrcaniam videri petituros. ſi feſtinaret ſequi*, [12] *palantibus ſuperventurum. Darium adhuc vivere.* Strenuo [13] alioqui cupiditatem con- 12
ſequendi transfuga injecerat. itaque calcaribus ſubditis, effuſo curſu eunt. Jamque fremitus hoſtium iter ingredientium exaudiebatur; ſed proſpectum ademerat pulveris nubes. paullisper [14] ergo inhibuit curſum, donec [15] conſideret pulvis. Jamque conſpecti à barbaris erant, & abeuntium agmen conſpexerant; [16] nequa- 13
quam futuri pares, ſi Beſſo tantum animi fuiſſet [17] ad proelium, quantum ad parricidium fuerat. Namque & numero barbari praeſtabant, & robore: ad [18] hoc refecti cum fatigatis certamen inituri erant. Sed nomen Alexandri, & fama, ma- 14
ximum in bello utique momentum, pavidos in fugam [19] convertit. [20] Beſſus, & 15
ceteri facinoris ejus participes, vehiculum Darii adſequuti, coeperunt hortari eum, [21] *ut conſcenderet equum*, *& ſe hoſti fuga eriperet.* Ille *deos ultores adeſſe* 16
teſta-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. *Orſilos.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. Col. *Mithracenis* Voſſ. 2. *Miracenis* Pal. 1. *Mythratenes* Ald. Baſ. Mer. *Mythracenis* Lugd. Amſt. Frob. *Mithracenes.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. omittunt *qui.* 4 Leid. Voſſ. 1. *iſdem.* 5 Voſſ. 2. *cum ultimis.* 6 Pal. 1. *Brozubelus* Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *Brochubelus* Voſſ. 2. *Brocobellus* Ald. Baſ. *Brocullus* Frob. Mer. Col. *Broculus* Elz. *Proculus.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. Mer. Col. Baſ. *Mazei.* 8 P. *transfugam.* 9 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. omittunt *qui nihil.* 10 Ald. Frob. Mer. Baſ. Elz. Col. *praecaverat.* 11 Leid. Voſſ. 1. *Hirchaniam.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Ald. Frob. Mer. Col. Baſ. *palantes* Voſſ. 2. Pal. 1. omittunt *palant.* 13 Fl. Leid. Voſſ. 1. *alioquin.* 14 Voſſ. 2. *vero.* 15 Voſſ. 2. *reſideret.* 16 Bong. *neque quam.* 17 Voſſ. 2. omittit *ad proelium q. a. parr. fuerat.* 18 Voſſ. 2. *haec.* 19 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *avertit.* 20 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *Beſſus vero.* 21 Voſſ. 1. omittit *ut.*

Ipſe quadrato] Vereor ut haec bene ſana ſint. Dixit eum cum expeditis equitibus iter ingreſſum, phalangem ſequi juſſiſſe, quantum poſſet: nunc ſtatim ſubjungit *ipſum* quadrato agmine inceſſiſſe. Quid ſi fuerit? *ſequi juſſa quadrato agmine. Incedens* &c. Phalangem nimirum quadrato agmine ſequi juſſit, ut Arrianus monſtrat III, 4, 23. τοὺς δὲ ἄλλους πεζοὺς, phalangem nimirum, ἐν τάξει ἕπεσθαι. ubi illud ἐν τάξει reddidit Doctiſſ. interpres; *quadrato agmine*, ex ipſa mente auctoris. FREINSH.

Primi conjungi ultimis] Ita ut non turmatim per intervalla incederent, ſed continuo agmine, ſine ulla locorum intercapedine. RADERUS.

Brocubelus] Alii *Proculus*, quod Romanum nomen eſt: at illud & barbaricum; & propius accedens ad id, quod ei homini imponit Arrian. III, 4, 11. *Antibelum* appellans. FREINSH.

Pulveris nubes] Lib. IV. c. 15, 32. CELLAR.

Nomen Alexandri] Claudianus B. Gildon. v. 384.

- - - *plus nominis horror*
Quam tuus enſis aget . . . .

FREINSH. idem fere eſt quod antea lib. III. c. 8, 7. dicebatur *fama bella ſtare.* CELLAR.

Deos ultores] Nihil huc facit aut *Arimanes* Perſarum, aut *malus genius*, ex Agathia & Plutarchi Alex. cap. 52. Nam in hoc loco ὁ Δαίμων Περσῶν, nihil aliud eſt, quam *pertinax* illa *fortuna*, quae Curtii verbis, *Perſas urguere non deſinebat*, eademque vi eſt exclamatio illa Darii, quae Annibalis, apud Liv. XXVII, 53, 12. *agnoſco fortunam Carthaginis. Arimanem* autem quamvis pro principio mali haberent Perſae, forte poſt Manichaeorum inſaniam, quae in illis partibus plurimum polluerat, non tamen ſequitur eum potius vindicem malorum ſtatuiſſe, quam bonum aliquem deum. Vindicta enim ſcelerum, cum ex juſtitia oriatur ad finem bonum, & mortalitati ſalutarem, non certe adſcriptam fuiſſe ab hominibus ratione non omnino deſtitutis, credibile eſt malo genio: quem & ii non per juſtitiam tamquam delicta ulciſceretur, ſed quod calamitatibus humanis delectaretur, mala immittere credebant, ut Vejovem ſuum Romani, & modo Indi ſuos Aygnanos, quos ideo venerantur,

 ne

teſtatur, & *Alexandri fidem* implorans, negat, *ſe parricidas velle comitari.* Tum vero [1] ira quoque accenſi, tela [2] injiciunt in regem; multiſque confoſſum vulneribus relinquunt. 17 Jumenta quoque, ne longius proſequi poſſent, [3] convulnerantur; 18 duobus ſervis, qui regem comitabantur, occiſis. Hoc edito facinore, ut veſtigia fugae ſpargerent, Nabarzanes Hyrcaniam, Beſſus Bactra, paucis equitum comitantibus, petebant: barbari ducibus deſtituti, qua quemque aut ſpes ducebat, aut pavor, diſſipabantur: [4] D. tantum equites congregaverant [5] ſe, 19 incerti adhuc, reſiſtere [6] ne melius eſſet, an fugere. Alexander, hoſtium trepidatione comperta, Nicanorem cum equitum parte ad inhibendam fugam [7] praemittit: Ipſe cum ceteris ſequitur. III. ferme millia [8] reſiſtentium occiſa ſunt; reliquum agmen [9] more pecudum intactum agebatur, jubente rege, *ut caedibus abſtineretur.* 20 Nemo captivorum erat, qui monſtrare Darii vehiculum poſſet: ſinguli, ut [10] quaeque prehenderant, ſcrutabantur; nec tamen ullum veſtigium fugae regis [11] exſtabat. 21 Feſtinantem Alexandrum vix tria millia equitum perſequuta ſunt. 22 at in eos, qui lentius ſequebantur, incidebant univerſa fugientium agmina. vix [12] credibile dictu, plures captivi, quam qui caperent, erant: adeo omnem ſenſum territis fortuna penitus excuſſerat, ut nec hoſtium paucitatem, nec multitudinem 23 [13] ſuam ſatis cernerent. Interim jumenta, quae Darium vehebant, nullo regente deceſſerant militari via, & errore delata per IV. ſtadia, [14] in quadam valle conſtiterant,

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ. 2. Mer. *ita.* 2 Fl. Leid. & alii *conjiciunt* Voſſ. 1. Bong. Lugd. Amſt. *coiciunt* Pal. 1. *iniciunt.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. & alii *convulnerant.* 4 Sic Leid. Voſſ. 1. Ald. Voſſ. 2. P. *quingentos.* 5 Voſſ. 2. *ſed.* 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. omittunt *ne.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *emittit.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Baſ. *reſiſtentia* Pal. 1. *reſtitentia* Mer. *reſiſtentium agmina.* 9 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *pecud. more.* 10 Ald. *quenque prehenderent* Bong. *queque prenderant* Fl. Leid. Voſſ. 1. D. *quaeque prenderent* Pal. 1. *quemque prenderent* Voſſ. 2. Mer. Col. *quemque prehenderent.* 11 Ald. *extabat.* 12 Ald. *incredibile.* 13 Voſſ. 2. *ſuorum.* 14 Voſſ. 2. *conſtiterant valle* omiſſis *in quadam.*

ne noceant. At bonis geniis ultionem tribuerunt omnes gentiles, adeoque iſtud in ore vulgi erat, DEUS, ſcilicet ille verus & unus (hoc enim eſt illud teſtimonium animae, de quo Tertullianus librum compoſuit) ultor erit. Ergo & ex ſuis diis, quos pro bonis habebant, Jovi, *Vindicis* cognomen Romani indederunt, *Ultoris*, Marti Flor. III, II, 5. *dii foederum ultores.* Vide Plutarch. de Cleomene cap. 73. Apophth. Lacon. FREINSH.

Teſtatur] Quantulumcumque eſt, malim *teſtatus.* ACIDALIUS. *Teſtatus* cum Acidalio lego, non ut vulgo *teſtatur.* RADERUS.

Tela injiciunt] Perditiſſimorum hominum perfidiam magis etiam aggravat canis exemplum, qui parricidis iſtis longe melior, proſperiorem quam illi meretur memoriam. Nam *Dario, cum à Beſſo multis vulneribus confoſſus eſſet, & jaceret ſtratus; omnibus mortuum relinquentibus, canis ab eo educatus ſolus permanſit fidelis, eumque tametſi non amplius ab eo nutriretur, eodem affectu obſervavit, ac ſi adhuc viveret.* Aelian. Hiſt. Anim. VI, 25, 4. FREINSH.

Qua quemque] Vide ſupra l. III. c. II. Flor. l. III. c. II, 10. *Reliquiae infelicis exercitus, quo quemque rapuit fuga, diſtractae.* FREINSH.

Incerti adhuc reſiſtere melius eſſet, an fugere] Diſtingues ita, ne *adhuc* jungas cum *incerti*, ſed cum *reſiſtere*, vel cum ipſo *melius*, quod neſcio, an hic omnino melius; ex Curtii quidem more plane ſcio, lib. IV. *melius adhuc ratus Alexander in eodem tumulo caſtra munire, vallum jaci jubet.* Alii ſic quoque ſaepius. Plinius Panegyr. *quorum utroque ita frueris, ut quum ipſe ardentiſſime diligas, adhuc tamen ardentius diligaris.* ACIDALIUS. *Incerti adhuc.* Sic bene conjungitur *adhuc.* Nam Acidalius jungebat voci *reſiſtere*, vel etiam *melius*: utrumque ſenſus penitius introſpectus renuit. FREINSH.

Reliquum agmen more pecudum intactum] Malim trajecta vocula: *reliquum agmen intactum more pecudum* &c. ACIDALIUS. Et ſic MSS.

Singuli] Malim, *ſingulos, ut quemque prehenderant.* illud *quaeque* pro *quemque* etiam ſupra V, II, 10. invito auctore nonnullos in codices irrepſerat: & hoc etiam loco multi bonique praeferunt, *quemque.* An retinenda prior lectio, & de vehiculis exponenda, ut ſcrutati fuerint vehicula, ut quaeque in manus venerant? Magis eſt, ut captivos ſingulos perſcrutati fuerint; ex iiſque quaeſiverint, ubi Darius eſſet; atque hoc praecedentia velint. FREINSH.

Ut quaeque] Vulgo, *ut quemque.* MODIUS.

Deceſſerant militari via] Viarum, ut Sic. Flaccus in

terant, [1] aestu, simulque vulneribus fatigata. Haud procul erat fons, ad quem 24 monstratum à peritis [2] Polystratus Macedo siti maceratus accessit: ac dum galea haustam aquam sorbet, tela jumentorum deficientium corporibus infixa conspexit. Miratusque confossa potius, quam abacta esse, [3] semivivi *** 25

Vete-

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic MSS. n. Pal. 1. Ald. sed Amst. Lugd. alii *aestuque simul & vul.* 2 B. 1. 2. F. *Polistratus* Voss. 1. *Polustratus* P. *plis* (ducta per syllab. *lis* linea) *Lustratus.* 3 *Semivivi hominis* Bong. omitt. *hominis.* Hic nota defectus in D. nulla novi libri; margini additum, *hic def. plura.* In Pal. 1. nota est novi libri. *Semivivi hoc pugnae* in F. spatio vacuo relicto adscriptum est: *Circa hunc defectum finit liber quintus. incipit sextus.* In ceteris Bongars. uno contextu haec cum sequentibus leguntur. Ald. Bas. pagellis vacuis relictis sic notant. *Hic extrema pars V. Libri desideratur, quae infelicem Darii exitum, & fugam Bessi, qui Regem suum prodiderat, continebat, in cujus supplicio tradendo Curtius à Plutarcho, & Arrhiano dissentit.* & mox *Hic etiam prima pars VI. Libri intercidit, qua caussae belli inter Macedonas & Lacedaemonios, & apparatus utriusque gentis referebantur.* Col. *quinti libri finis deest.* Voss. 2. sine ulla nota omissionis. In veteri Cod. Heinsiano Fl. unius tantum vocis lacuna relicta, sine ulla libri inscriptione. in margine adscriptum, *hic deest*, in Leidens. nota defectus in margine, *hic deest.* In Voss. 1. continua oratione conjuncta sunt *semivivi pugnae discrimen* &c. Mer. quoque omittit, quae in recentioribus adtexta sunt. Et cum Col. pro initio sexti libri haec obtrudunt. *Interim dum talia fierent ab Alexandro, bellum ortum est inter Macedonas & Lacedaemonios. Antipater Macedoniae praefectus in hoc bello contra regem Lacedaemoniorum obtinuit sicut hic exponitur, pugnae &c. & sic Reg.*

in lib. de Condition. agror. ait, non omnino una eademque est conditio. nam quaedam publicae sunt, quaedam privatae. Publicae, quae in solo publico sunt, per quas iter populo patet vel ad mare, vel ad oppida. quae publice muniuntur, curatores accipiunt, & auctorum nomina obtinent, quae & βασιλικαὶ dicuntur, & consulares, & militares. Isidor. l. XIV. c. ult. militares viae exitum ad mare, aut in urbes, aut in flumina publica, aut ad aliam viam militarem habent, l. 11. §. viarum D. ne quid in loco pub. de itineribus publicis. de via militari Livius Dec. IV. l. IV. *Perseus*, inquit, *ad Pieriam silvam via militari frequenti agmine equitum, & regio comitatu fugit. simul in silvam ventum est, ubi plures diversae semitae erant, & nox appropinquabat, cum perpaucis maxime fidis via divertit.* De consulari Hygin. in lib. de Limitibus const. quibusdam colonis D. M. ita constituerunt, *ut viam consularem transeuntem per coloniam contineret.* POPMA.

Aestu simul &c.] Turbaverant haec in editis. MODIUS.

Polystratus Macedo] Cum in curru vulneribus confossus Darius morti vicinus jaceret, potum petivit refectionis ergo, quem & accepit a Polystrato, sed valde turbidum & lutulentum, ut illius loci aqua ferebat. unde Cicero V. Tuscul. facete. *Darius in fuga, quum aquam turbidam & cadaveribus inquinatam bibisset, negavit umquam se bibisse jucundius, numquam videlicet sitiens biberat.* Adeo sitienti vel aqua mulsum est, ut ait Varro. LOCCENIUS.

Galea haustam] Ritu militari, quia nihil ad eam rem accommodatius ad manum erat. Vide Senec. de Benef. V, 24, 3. Tibull. II, 7, 8. Frontin. I, 7, 7. Luctat. Placid. ad Statium Theb. III, 663. Pedon. Albinov. de Obitu Maecenatis in pr. Lucan. IX, 502. aliosque, quos citat Vir multijugae lectionis & accurati judicii, Dempsterus, ad antiquit. Rosini X, 12. FREINSH.

Semivivi] Haec ultima hujus libri vox in membranis fuit, nisi quod quae deesse videbantur, à nescio quo, ex Justino vesut supplementum adjecta erant, sed haec talia satius erit, apud ipsos auctores legere, quam Curtio temere aliena, ut pannum purpurae assuere. MODIUS. Idem finis est in Constantiensi Codice. RADERUS. Nos igitur non vulgare tantum supplementum, sed etiam nostrum, auctoris verbis subjecimus: ne lectorem interrupta historiae series moraretur; & tamen alio charactere expressimus, addita etiam monitiuncula, ne quis amplius existimaret habenda pro Curtianis, quod video retro doctissimis viris accidisse non quin statim videre potuerint aliena esse, si disquirendum putassent, sed quoniam iisdem typis statim textui subnexa erant, festinantes facile fefellerunt. FREINSH. Heic scripti, etiam olim excusi libri deficiunt. Itaque difficilis connexio supplementi est conjecturis in incerto errantibus. Vocem *hominis* vel scriptam fuisse proxime, vel subauditam extra dubium est: *Corpus*, quod repertum fuerit, an *gemitus*, qui auditus, an aliud exceperit, quis divinabit? Alterum vulgaris supplementi est, alterum Freinshemiani. Nihil autem deesse videtur quam quae mortem Darii & sepulturae curam describunt, quae quantum fieri potest, Justinum & Plutarchum secuti (Diodorus enim & Arrianus vix hanc attingunt caussam) & nos breviter hic designamus. CELLARIUS.

Apud

Veteres scripti cusique hic deficiunt. quae in recentioribus adtexuntur, ut à genuinis dignosci possint, minori typo subjicimus.

*** hominis corpus, cum propius accessisset, in sordido vehiculo pellibus contecto situm reperit: atque Darium, multis quidem vulneribus confossum, adhuc tamen spirantem, esse 26 cognovit. Qui adplicito captivo, quum civem ex voce cognovisset, *id saltem praesentis fortunae solatium se habere* dixit, *quod apud intellecturum loquuturus esset, nec incassum postremas* 27 *voces emissurus. Haecque Alexandro perferri* jubet: *Se nullis in eum meritorum officiis, maximorum autem illi debitorem mori. Agere tamen ei maximas gratias pro beneficiis in matrem, conjugem liberosque suos impensis: iis enim vitam, & pristini status reverentiam dignitatemque* 28 *concessam: sibi autem à cognatis atque amicis, quibus & regna & vitam dederit, illa omnia erepta esse. precari se, ut illi victori terrarum omnium imperium contingat. Ultionem sceleris erga se perpetrati, non solum sua, sed exempli, omniumque regum caussa, non negligere, illi quum* 29 *decorum, tum utile futurum.* Jamque deficiens aquam poposcit: quam adlatam postquam bibit, Polystrato, qui eam tulerat: *Quisquis es mortalium*, inquit, *hoc mihi extremum universae calamitatis genus accidit, ut pro tanto in me beneficio dignas tibi grates referre nequeam;* 30 *at referat Alexander: Alexandro vero dii, pro ejus summa in meos humanitate ac clementia. Cui hoc fidei regiae unicum dextrae pignus, pro me dabis.* Haec dicentem, accepta Polystrati ma- 31 nu, vita destituit. Quibus Alexandro nuntiatis, ad corpus demortui perveniens, tam indignam illo fastigio mortem, lacrimis prosequutus est. demptaque sibi chlamyde, corpus illius contexit: atque regio ornatum cultu, ad matrem Sysigambin, patrio regioque more sepeliendum, atque regiis majorum suorum tumulis inferendum misit.

Apud intellecturum] Hinc quoque deprehendas, haec non esse à Curtio, apud quem paullo supra l. v, 11, 5. legitur *haud rudis Graecae linguae Darius.* FREINSH.

Exempli] Vide notam amantissimi soceri ad Justinum l. xi, 15, 10. unde haec desumta. FREINSH.

Lacrimis] Notatum id in aliis quoque, eos illacrimasse victis hostibus. Vide supra ad iii, 12, 6. Sic Eumenes *caede Crateri nuntiata advectus ad eum, atque ubi spirantem & mentis compotem vidit, equo delapsus illacrimavit, dextramque ei injecit.* Plutarch. Eumen. c. 13. Nec alienum est, quod de M. Marcello refert Val. Max. v, 1, 4. eum captis à se Syracusis *fletum cohibere non potuisse, quem si quis ignarus vir (forte* veri) *adspexisset, alterius victoriam esse credidisset.* Atque idem etiam de Scipione in excidio Carthaginis proditur. FREINSH.

Chlamyde] Idem in Marcello fecit Annibal apud Plutarch. Marc. c. 53. & Val. Max. v, 1, 6. ext. *Punicoque* (id est *puniceo*) *sagulo, & corona donatum laurea rogo imposuit.* Ubi obiter rescribe *aurea*, sic enim Plutarchum in libris Valerii, nam ipsum inspexit, legisse, & Graecis verbis ambiguum esse non potest, καὶ χρυσοῦν ἐμβαλὼν στέφανον. Sed de chlamyde: pridem Annibal Aemilium funerans apud Silium l. x. vs. 569.

- - - - - fulgentia pingui
Murice suspirans inicit velamina, & auro
Intextam chlamydem. - - - -

Sic Antonius Brutum honoravit. Plutarch. Ant. c. 28. & Bruto c. 78. Alexandri tumulum Caracallus apud Herodianum l. iv, 15. FREINSH.

JOH.

JOH. FREINSHEMII

Supplementum.

MIratusque *confossa potius quam abacta esse*, *semivivi* hominis gemitum percipit. Itaque more ingenii humani cupidus visendi quid rei vehiculo isto conderetur, dimotis pellibus, quibus obtectum erat, Darium multis vulneribus confossum reperit. regius enim cultus, & aureae catenae, quis à parricidis vinctus fuerat, dubitationem eximebant. Non erat expers Graeci sermonis Darius; gratiasque agebat diis, *qui post tanta mala*, *tamque gravia*, *hoc tamen indulsissent solatii*, *ne omnino in solitudine extremum spiritum effunderet. Itaque te*, inquit, *quisquis es mortalium*, *per communem hominum sortem*, *à qua nec maximos regum exemptos esse praesenti spectaculo moneris*, *rogo quaesoque*, *ut haec ad Alexandrum mandata mea perferas*; *nihil eorum quae longe tristissima perpessus sum*, *ne hunc quidem incomparabilis calamitatis exitum*, *ita gravem mihi accidisse*, *ut hoc unum*, *quod post tanta in me meosque merita adversus clementissimum victorem inimico vivendum fuit*; *& nunc ingrato moriendum est. Sed si qua postremis miserorum votis apud deos vis est*, *& cum ipso spiritu profusas preces mitius aliquod numen exaudit*; *ille quidem sospes & incolumis*, *longeque supra contagium meae sortis & invidiam fortunae positus*, *in solio Cyri gloriosam aetatem exigat*: *suaeque virtutis memor*, *eum matri liberisque meis locum apud se esse patiatur*, *quem illi fide & obsequio meruerint. at parricidas promptum exitium consequatur*, *quod Alexander irrogabit*, *si non misericordia infelicis hostis*, *saltem odio facinorum*, *& ne impunita in aliorum etiam regum suumque ipsius exitium erumpant.* Posthaec, quum siti angeretur, adlata per Polystratum aqua recreatus, *ergo*, ait, *hanc etiam tantis calamitatibus extremam adcedere oportuit*, *ut benemerito gratiam referre non possim*! *at referet Alexander*; *Alexandro vero dii.* Dextram deinde protendit, *eamque Alexandro*, *fidei regiae pignus*, *ferri* jubens, adprehensa Polystrati manu animam efflavit. Alexander an spiranti adhuc supervenerit, incertum est: illud constat, miserabili regis opulentissimi exitu comperto, copiosas lacrimas profudisse, statimque chlamyde sibi detracta corpus operuisse, & magno cum honore *ad suos deferri* jussisse, *ut regio Persarum more curatum monumentis majorum inferretur.* Ingratitudinem hominum, à quis pro summis beneficiis crudele exitium Darius pertulit, quamquam suopte ingenio horrendam & exsecrabilem, insigniore ad posteritatem infamia damnavit canis cujusdam mira fides, qui ab omnibus familiaribus derelicto solus adfuit, & quam in vivum prae se tulit benivolentiam, morienti quoque constanter praestitit. Hunc vitae finem sortitus est ille, quem modo contumelia adfici putabant, nisi *regem regum*, & *deorum consanguineum* salutarent: magnoque iterum experimento adprobatum est, neminem magis patere fortunae, quam qui pluribus ejusdem blandiciis inreritus, jugum illius tota cervice receperit.

Justin. 11. 15. 5. Curt. 5. 13. 5. Just. 11. 15. 6.

Plut. cap. 27. Zonaras. Just. 11. 15. 13. Arrian. 1. 5. 25. Diod. 17. 73. Just. 11. 16. 14. Plut. cap. 78. Zon. Εὐσέβ. λόγῳ. A. Just. 11. 15. 8. 2. 4. 26.

CHRISTOPH. CELLARII

Supplementum.

DArius Polystrati accedentis audita voce, praesentis fortunae id esse solatium dixit, quod ultima verba apud intellecturum sit redditurus. Perferri autem Alexandro jubet, *se nullis in eum meritorum officiis*; *maximorum illi debitorem mori*, *quae matri*, *uxori*, *liberis praestitisset. Gratiam se solam*, *quam moriens possit*, *precando referre*, *ut illi terrarum omnium contingat imperium. Curam sepulturae*, *& parricidii ultionem non multis verbis rogare*, *quod hanc humanitatis officio*; *illam exempli caussa*, *& communis regum securitatis non sit neglecturus Alexander.* Tandem hausta frigida, quam postulaverat, Polystrato quoque gratias egit, de ultima infeli-

citate ſua conqueſtus, quod referre non poſſit: velle autem, ut Alexander illi; Alexandro dii referant; in eamque rem ſe dextram, fidei regis pignus, Alexandro ferendam dare. Haec dicentem, accepta Polyſtrati manu, vox atque vita deſtituit. Quae ubi Alexandro nuntiata ſunt, viſo corpore defuncti, tam indignam iſto faſtigio mortem lacrimis proſecutus eſt, & chlamyde ſuo contectum, regioque ornatum cultu, ad matrem Siſygambim patrio more ſepeliendum, tumuliſque majorum inferendum miſit.

Apud intellecturum] Juſtinus l. XI, 15, 6. qui tamen interprete captivo Perſa cum Polyſtrate locutum eſſe addit; *adplicito*, inquit, *captivo, quum civem eſſe ex voce cognoviſſet.* Quod autem Darius ſermonis Graeci non ignarus erat, teſte Curtio l. V, 11, 5. Freinshemius Graece Macedoni Polyſtrato locutum eſſe autumat. CELLAR.

Nullis in eum meritorum] Itidem Juſtini ſunt, ejuſdem & ſequentia. IDEM.

Hauſta frigida] Plutarch. in Alex. p. 690. πιὼν ὕδωρ ψυχρὸν. IDEM.

Velle ut Alexander] Plutarch. ibidem.

Dextram fidei pignus] Juſtinus. addit Plutarchus διὰ σοῦ, *per te, te interprete.* IDEM.

Lacrimis proſecutus] Juſtinus.

Chlamyde contectum] Plutarch.

Ad Siſygambim] idem.

Q. CUR-

Q. CURTII RUFI,
DE
REBUS GESTIS
ALEXANDRI REGIS MACEDONUM,
LIBER VI.
JOH. FREINSHEMII
Supplementum.

1 DUm ea per Asiam geruntur, ne in Graecia quidem Macedoniaque tranquillae res fuere. Regnabat apud Lacedaemonios Agis Archidami filius, qui Tarentinis opem ferens ceciderat, eodem die quo Philippus Athenienses ad 2 Chaeroneam vicit. Is Alexandri per virtutem aemulus, cives suos stimulabat, *ne Graeciam servitute Macedonum diutius premi paterentur: nisi in tempore providerent, idem jugum ad ipsos transiturum esse. Adnitendum igitur, dum aliquae adhuc Persis ad resistendum vires essent: illis oppressis, adversus immanem potentiam frustra avitae* 3 *libertatis memores futuros.* Sic instinctis animis occasionem belli ex commodo captandi circumspiciebant. Igitur felicitate Memnonis invitati, consilia cum ipso miscere adgressi sunt; & postquam ille rerum laetarum initia intempestiva morte desti-4 tuit, nihilo remissius agebant. Sed ad Pharnabazum & Autophradaten profectus Agis, triginta argenti talenta, decemque triremes impetravit, quas Agesilao fratri misit, ut in Cretam navigaret, cujus insulae cultores inter Lacedaemonios & Ma-5 cedonas diversis studiis distrahebantur. Legati quoque ad Darium missi sunt, qui in usum belli ampliorem vim pecuniae, pluresque naves peterent. Atque haec eorum cepta clades ad Issum (nam ea intervenerat) adeo non interpellavit, ut etiam ad-6 juverit. quippe fugientem insequutus Alexander in longinqua loca magis magisque rapiebatur; & ex ipso proelio mercenariorum ingens multitudo in Graeciam fuga penetraverat. quorum octo millia Persica pecunia conduxit Agis, eorumque opera 7 plerasque Cretensium urbes recepit. Quum deinceps Menon in Thraciam ab Alexandro missus, barbaros ad defectionem impulisset; adque eam comprimendam Antipater exercitum ex Macedonia in Thraciam duxisset, opportunitate temporis strenue usi Lacedaemonii totam Peloponnesum, paucis urbibus exceptis, in partes traxerunt, confectoque exercitu viginti millium peditum, cum equitibus bis mille, 8 Agidi summam imperii detulerunt. Antipater ea re comperta bellum in Thracia, quibus potest conditionibus componit; raptimque in Graeciam regressus, ab amicis sociisque civitatibus auxilia cogit. Quibus convenientibus ad quadraginta pugnato-9 rum millia recensuit. Advenerat & ex Peloponneso valida manus: sed quia dubiam ipsorum fidem resciverat, dissimulata suspicione gratias egit, *quod ad defendendam adversus Lacedaemonios Alexandri dignitatem adfuissent: scripturum se id regi, gratiam in tempore relaturo. in praesens nihil opus esse majoribus copiis: itaque domos* 10 *redirent, foederis necessitate expleta.* Nuntios deinde ad Alexandrum mittit, de motu Graeciae certiorem facturos. Atque illi regem apud Bactra demum consequuti sunt; quum interim Antipatri victoria, & nece Agidis in Arcadia transactum 11 esset. Sane jam pridem tumultu Lacedaemoniorum cognito, quantum tot terrarum spatiis discretus potuit, providerat: Amphoterum *cum Cypriis & Phoeniciis navibus in Peloponnesum navigare*; Meneten *tria millia talentûm ad mare deferre* jusserat, *ut ex propinquo pecuniam Antipatro subministraret, quanta illum indigere cognovisset.* 12 Probe enim perspexerat, quanti ad omnia momenti motus istius inclinatio futura esset, quamquam deinceps adepto victoriae nuntio suis operibus id discrimen comparans,

Diod. 16, 89. Just. 12, 1, 5. Diod. 17, 62. Diod. 17, 29. Arrian. 2, 3, 10, & 18. Curt. 4, 1, 39. Arrian 2, 3, 21. 3, 5, 10. Curt. 4, 1, 39. Diod. 17, 48. Diod. 17, 62. Just. 12, 1, 8. Diod. 17, 63. Frontin. 2, 11, 4. Curtius 7, 4, 32. Arrian 3, 1, 22. Arrian. 3, 3, 20.

Plutarch. Agesilao cap. 25. * Aeschines contra Ctesiphontem. Polybius 2, 48. Aeschines. Pausanias lib. 1. Curtius 6, 1, 10.

parans, *murium eam pugnam fuisse* cavillatus est. Ceterum principia ejus belli haud improspera Lacedaemoniis fuere. Juxta * Corrhagum Macedoniae castellum cum Antipatri militibus congressi victores exstiterant: & rei bene gestae fama etiam qui suspensis mentibus fortunam spectaverant, in societatem eorum pertracti sunt. Una ex Elaeis Achaeisque urbibus Pellene foedus aspernabatur; & in Arcadia Megalopolis, fida Macedonibus ob Philippi memoriam, à quo beneficiis adfecta fuerat. Sed haec arcte circumsessa haud procul deditione aberat, nisi tandem Antipater subvenisset. Is postquam castra castris contulit, seque numero militum alioque adparatu superiorem conspexit, quamprimum de summa rerum proelio contendere statuit: neque Lacedaemonii detrectavere certamen. Ita commissa est pugna, quae rem Spartanam majorem in modum adflixit. Quum enim angustiis locorum, in quibus pugnabatur, confisi, ubi hosti nullum multitudinis usum futurum credebant, animose congressi essent, neque Macedones impigre resisterent, multum sanguinis fusum est. Sed postquam Antipater integram subinde manum laborantibus suis subsidio mittebat; impulsa Lacedaemoniorum acies gradum paullisper retulit. Quod conspicatus Agis, cum cohorte regia, quae ex fortissimis constabat, se in medium *pugnae discrimen immisit &c.*

13 14 15 16 17

CHRISTOPH. CELLARII

Supplementum.

Deest principium hujus libri, non autem admodum magnum. Ex Diodoro historiam supplemus: verba & ornatum non divinamus.

Alexandro in Asia gravibus bellis occupato, plerique Graecorum occasionem circumspiciebant, qua in libertatem se adsererent: eamque invenisse credebant in Thraciae tumultu, quem Memnon praefectus militum concitaverat. Duces ceteris Lacedaemonii erant, qui, tota Graecia temporibus serviente, soli Macedonum dominationi restiterant. A Persis pecunia sperabatur ad ampliorem belli usum. Quum ergo Antipater, quidquid militum habebat, in Thraciam duxisset, motum nuper exortum oppressurus; Peloponnesii, exceptis paucis, bello Macedonas invadunt, Agidi, Lacedaemoniorum regi, summam imperii deferentes. Quo audito, Antipater, utcumque potuit, res in Thracia componens, adversus Graecos proficiscitur, qui nescio qua pugna confisi, Megalopolim obsidione cinxerant, & jam in eo erat, ut caperent oppidum, quum Antipater ex Macedonia supervenit. Utrimque acriter pugnatur, & quamquam locus Macedonas, qui numero praevalebant, non capiebat: irruunt tamen, urgent, cedere cogunt. Quod ubi Agis conspexit, ut inclinatam suorum aciem firmaret; illico cum regia cohorte, quae ex lectissimis constabat, se in medium *pugnae discrimen immisit &c.*

Thraciae tumultu] Memnon rebellaverat. qui Diodor. XVII, 62. dicitur ὁ καθεστάμενος στρατηγὸς τῆς Θρᾴκης, *constitutus* ab Alexandro *dux militum per Thraciam*. CELLAR.

Soli restiterant] Quod ipse rex inscriptione, quam in supplementis II, 6, vides, significavit. Clarius Justin. l. XII, 1. *Philippi Alexandrique pacem soli spreverant, & leges respuerant.* CELLAR.

Pecunia sperabatur] Cujus caussa etiam Agis ad Pharnabazum navigavit. Arrian. l. II. adde Diod. loc. cit. CELLAR.

Exceptis paucis] Megalopolitanis & Pellenaeis. Aeschines contra Ctesiphont. p. 454. CELLAR.

Res in Thracia componens] Diod. l. XVII. 63.

Pugna confisi] ad Corrhagum, ignobilem locum, (Freinshemio castellum Macedoniae est) vicerunt Spartani. Aeschines c. 1. διέφθειραν τοὺς ἐπὶ Κόρραγον στρατιώτας. CELLAR.

Megalopolim] Arcadiae urbem, fidam Macedonibus ἐκ τῶν κατὰ τὸν Ἀμύντου Φίλιππον εὐεργετιῶν, *propter Philippi in ipsam merita*. Polyb. l. II. c. 48. CELLAR.

In eo erat, ut caperent] Aeschines c. 1. καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν ἐπίδοξος ἦν ἁλῶναι. CELLAR.

Acriter pugnatur] Haud procul Megalopoli: in Arcadia saltem. Plutarch. Agesil. p. 604. ἐν Ἀρκαδίᾳ. CELLAR.

Numero praevalebant] Diodorus enim Antipatro peditum XL. millia; Spartanis ac sociis tantum XX. tribuit. CELLAR.

Ca-

CAPUT I.

Proelii inter Lacedaemonios atque Macedones descriptio, & pax ab Alexandro victore Graecis, qui eo absente defecerant, concessa.

* Pugnae discrimen immisit, [1] obtruncatisque, qui promptius resistebant, magnam partem [2] hostium propulit. [3] Coeperant fugere victores: [4] & donec avidius sequentes in planum [5] deduxere, [6] multi cadebant; sed ut primum locus, in quo stare [7] posset, fuit, [8] aequis viribus dimicatum est. Inter omnes tamen Lacedaemonios [9] rex eminebat, non armorum modo & corporis specie; sed etiam magnitudine animi, quo uno vinci non potuit. Undique [10] nunc cominus, nunc eminus petebatur; diuque arma circumferens, alia tela [11] clypeo excipiebat, corpore alia vitabat: donec hasta [12] femora perfossa plurimo sanguine effuso destituere pugnan- 1 2 3 4

VARIANTES LECTIONES.

* Mod. & Rad. *Hoc pugnae.* 1 P. *obtruncatis quique.* 2 Leid. *ostium.* 3 Voss. 2. *coeperat.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Ald. Bas. Frob. Mer. Col. omittunt *&c.* 5 Pal. 1. *deducere.* 6 Bong. Fl. Leid. Frob. Amst. Lugd. *inulti.* 7 Voss. 2. *possent.* 8 Leid. Voss. 1. *equis.* 9 Voss. 2. *emin. rex.* 10 Col. omittit *nunc cominus* Voss. 1. *nunc comminus* Voss. 2. *cominus nunc.* 11 Voss. 2. *clypleo.* 12 Sic Pal. 1. Voss. 2. Ald. sed Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *femina.*

Hoc pugnae] Et hae quoque principes voces sunt hujus sexti libri; reliqua, quae desunt, à Diodoro, Plutarcho, Arriano, Justino petenda. MODIUS. Atqui nec Plutarchus, nec Arrianus ullum de hoc Antipatri & Lacedaemoniorum proelio verbum faciunt, nisi quod apud Plutarchum in Agesilao Alexander sibi nuntiatam pugnam inter Agidem & Antipatrum per contemtum pugnam murium appellavit. Non pauca videntur deesse. nihil enim de loco pugnae, nihil de ordinata utrimque acie, ducibus belli, numero copiarum, initio pugnae traditur. Ex Plutarcho pugnae locum deprehendo ad proelium Macedonibus iniquum, ex quo non sine caede suorum Antipater in planum evasit, ubi mox plenam victoriam adeptus est. Itaque illa verba *hoc pugnae discrimen immisit* refero ad Antipatrum, qui quamvis sub initium pugnae videretur superior fuisse, tamen ad angustias locorum redactus videtur laborasse, adeoque circumventus periclitari coepisse, donec fuga simulata, in aequum campum descenderet, ubi redintegrato proelio Lacedaemonios cecidit. Sic ergo Antipater, quamvis antea prope victor, haerens tamen iniquo in loco, se in periculum hoc immisit, ut per medios hostes se reciperet, quod fieri non potuit, nisi promtius rex Lacedaemonius resistentes obtruncaret, & magnam hostium partem ad loca sibi aequiora propelleret. Itaque fugam etiam simulavit, pedemque retulit, donec in patentem campum evaderet. Haec potest esse hujus loci sententia. Occurrit etiam contrarius huic sensus & intellectus, ut prima verba de Agide accipias hoste Antipatri, qui cum videret suos laborantes, & prope jam victos immisit se ipse in medium pugnae discrimen, hostem propulit, atque in fugam conjecit, resistentesque sibi acrius occidit, quam tamen fugam Antipater pro se lubens arripuit, ut in plano cum Lacedaemoniis depugnaret. Interim observa non totam Graeciam defecisse, quod aliqui tradunt, sed Lacedaemonios & Peloponnenses, ut ex Curtio l. VII. constat. RADERUS. *Pugnae.* Hanc quoque lacunam explere tentamus. Interim consulatur Diodor. XVII, 48. & XVII, 63. Ceterum adsentior Radero capienda haec de Agide, qui cum videret suos laborantes & prope jam victos, *immiserit se in medium pugnae discrimen.* quae fere verba supra quoque III, 11, 2. leguntur: *ceteros in medium belli discrimen strenue transfert.* FREINSH.

Coeperant fugere victores] Macedones, qui primum cedere coëgerant Spartanos, jam ab his vicissim pellebantur. CELLAR.

In planum deduxere] Proelium enim loco iniquo & angusto committebatur. mox num. 10. CELLAR.

Inulti cadebant] Videor bene haec mihi emendasse, sed videor solum, re enim incerta nihil affirmare audeo. Illud sane planum est, quod vulgo fertur, ferri omnino non debere. tale enim est, *Coeperant fugere victores, donec avidius sequentes in planum deduxere. Multi cadebant, sed ut &c.* MODIUS. *Inulti cadebant.* Nec sane pauci; nam quamvis Antipater victoria potitus sit, mille tamen è suis amisit. RADERUS.

Corpore alia vitabat] Corporis declinatione. vide supra lib. IV. c. 6. CELLAR. Sic Cicero I. Catil. *parva quadam declinatione, &c ut ajunt corpore effugi.*

5 pugnantem. Ergo clypeo suo exceptum armigeri raptim in castra [1] referebant, 6 jactationem vulnerum haud facile tolerantem. [2] Non tamen omisere Lacedaemonii pugnam; & ut primum sibi quam hosti aequiorem locum capere potuerunt; 7 densatis ordinibus [3] effuse [4] fluentem in se aciem excepere. Non aliud discrimen vehementius fuisse memoriae [5] proditum est. Duarum nobilissimarum [6] bello 8 gentium exercitus pari Marte pugnabant. Lacedaemonii [7] vetera; Macedones praesentia decora intuebantur: illi pro libertate; hi pro dominatione pugnabant: 9 Lacedaemoniis dux; Macedonibus locus deerat. Diei [8] quoque unius tam multiplex casus modo spem, modo metum [9] utriusque partis augebat: velut de indu-10 stria inter fortissimos [10] viros certamen aequante fortuna. Ceterum angustiae loci, in quo haeserat pugna, non patiebantur totis [11] congredi viribus. [12] spectabant ergo plures, [13] quam inierant proelium, & qui extra teli jactum erant, 11 clamore invicem suos [14] accendebant. Tandem [15] Laconum acies [16] languescere, lubrica arma sudore vix sustinens; pedem deinde referre coepit [17] urguente hoste, ac

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *deferebant.* 2 Voss. 2. & aliae editt. *nec.* 3 Fl. Leid. *effusi.* 4 Alii *ruentem.* 5 Pal. 1. *traditum.* 6 B. 1. *belligerantium.* 7 Voss. 2. *veteres.* 8 Voss. 2. *quo.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. *utriusque parti* D. *partu* in quo ad marginem *utrique parti.* 10 P. omittit *viros.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. Mer. Bas. Col. *ingredi.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. Ald. Mer. Col. Bas. *exspectabant.* 13 Ald. Col. Mer. *qui inierant.* 14 D. *ascendebant.* 15 Voss. 2. *Lacedemonum.* 16 Voss. 2. *languescere cepit.* 17 Pal. 1. D. *coepit urgente hoste ut apertius fugeret* Voss. 1. Ald. Frob. Bas. Mer. Col. *coep. ut urg. hoste apertius fugeret* Fl. Leid. *coepit ut urg. h. apertius fugerent* Voss. 2. *coepit ut urgente hoste apertius fugere* Lugd. Amst. *ac urg. hoste aperte fugere.*

Clypeo exceptum] Mos militaris vulneratos vel occisos clypeo impositos in castra referre. Virgil. x. Aen. vs. 506.

Impositum scuto referunt Pallanta frequentes.

CELLAR.

Densatis ordinibus effusi, fluentem in se aciem excepere] Monstrum in sententia. Utine densarint se simul & effuderint? verbulum corrige, *effuse*: id extrito commate refer ad sequens *fluentem*, laxam & fluxam aciem densati stipatique excipiebant. ACIDALIUS. Locum hunc cum Acidalio lego, & interpunctum emendo. RADERUS. *Effuse fluentem.* Sic scribendum esse olim ipsa res mihi indicavit, deinde Acidalii lectio, quam Raderus approbat. FREINSH. Illud *fluentem* non parum mihi suspectum est. MSS. veteres non pauci literis quadratis sunt formati. At in illis E & F parum differunt. licet ergo credere, vocabulo posteriori F accrevisse ex litera finali vocis antecedentis. Reliquum fuerit, ex puncto illo F *luentem*, quod satis clare monstrat, legendum esse *ruentem*, qua voce nihil usitatius in hoc genere. SCHEFFER. Gratis hoc Cl. Schefferus enuntiat; probandum erat sibi visos codices MSS. literis uncialibus, quum nemo de iis, ex quibus Curtius fuerat expressus, quod sciam, mentionem fecerit. *ruentem* tamen malebat etiam Nob. Heinsius, quod editiones quaedam exhibent. Utrumque sensui non adversatur, nec Curtio indignum.

Vetera] Nam in veteri quoque fama multum esse roboris, exquisitis auctorum locis prolixe ostendit Gruter. toto discursu 7. in Tacitum, quem & alibi jam citavimus. Simillimus autem huic locus est in Justino xxx, 4, 15. ubi jam & Macedonum gloria consenuerat; Romana vigente: *utrimque concitati milites proelio concurrunt, alteri Orientis, alteri Occidentis imperio gloriantes; ferentesque in bellum, alii majorum suorum antiquam & obsoletam gloriam, alii virentem recentibus experimentis virtutis florem.* FREINSH.

Libertate] Tacitus II, 46, 4. *His vocibus instinctos exercitus propriae quoque caussae stimulabant. cum à Cheruscis, Longobardisque, pro antiquo decore, aut recenti libertate; & contra, augendae dominationi certaretur.* Sed libertas fortiores stimulos habere debet. Philippus apud Justin. xxx, 4, 7. *tanto fortius hoc bellum quam illa sustinendum, quanto sit libertas imperio carior.* FREINSH.

Congredi] MSS. nostri omnes & alii *ingredi*, nec video caussam, cur hic exhiberi non possit, cum possit tam ad locum angustum, quam ad pugnam referri, & hoc verbo sic delectatus sit auctor noster. l. v, 1, 19. *Quadrato agmine, velut in aciem irent, ingredi suos jubet.* l. vi, 5, 5. *ne ipso ingrediente pedibus, senex equo vehi erubesceret.*

Plures inierant] Fuit cum mallem *inirent*, neque nunc poenitet, si invenio, cui probem. Si nemini persuadeo, promtus etiam ego vulgato iterum adhaerere. ACIDALIUS. Cum vulgatis ego, non ut Acidalius *inirent*, si quid mutandum, dicerem *inibant*, ut dicas, plures spectabant, quam pugnabant, non *pugnarent*, communis scriptura aptior. RADERUS.

Pedem deinde referre] Arbitrio meo haec quoque à me

ac apertius fugere. Insequebatur [1] dissipatos victor, [2] & emensus cursu omne spa- 12
tium, quod acies [3] Laconum obtinuerat, ipsum [4] Agim persequebatur. Ille, ut 13
fugam suorum, & proximos [5] hostium [6] conspexit, *deponi se* jussit: expertusque,
membra an impetum animi sequi possent, [7] postquam deficere [8] se sensit, poplitibus 14
semet excepit; galeaque strenue sumpta, [9] clypeo protegens corpus, [10] hastam
dextra vibrabat, ultro vocans hostem, *siquis jacenti spolia demere* [11] *auderet.* [12] Nec 15
quisquam [13] fuit, qui sustineret cominus congredi; procul missilibus adpetebatur,
ea ipsa in hostem [14] retorquens: donec lancea nudo pectori infixa est: qua ex vul-
nere [15] evulsa [16] inclinatum ac deficiens caput clypeo paullisper excepit; [17] deinde
linquente spiritu pariter ac sanguine, moribundus in arma procubuit. [18] Cecidere 16
Lacedaemoniorum [19] v. millia, & [20] CCCLX. ex Macedonibus [21] haud amplius [22] CCC.
ceterum vix quisquam nisi saucius revertit in castra. Haec victoria non [23] Spartam
modo, sociosque ejus; sed etiam [24] omnes, qui fortunam [25] belli spectaverant,
fregit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. *dissipatus.* 2 Fl. Leid. Voss. 2. Pal. 1. Ald. Col. Bas. *emensus cursu* Mer. *mensus cursu.* 3 Voss. 2. *Lacedem.* 4 Fl. Voss. 1. Bong. *Hagin* Pal. 1. *agmen* Leid. *Agin.* 5 Pal. 1. *hostes.* 6 Frob. Ald. Bas. Mer. Col. *aspexit.* 7 Ald. Frob. Bas. Col. Mer. *posteaquam.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. alii omittunt *se.* 9 D. Bong. *clypeoque.* 10 Voss. 2. *hasta.* 11 Pal. 1. Voss. 2. *audebat.* 12 Voss. 1. Fl. Leid. *ne.* 13 Pal. 1. Voss. 2. omittunt *fuit.* 14 Pal. 1. Voss. 2. *torquens.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. D. B. 1. *evolsa.* 16 Pal. 1. Voss. 2. *inclinatus.* 17 Fl. Voss. 1. Bong. *dein linquente* B. 1. *delinquente* Voss. 2. *donec aliquanto spir.* 18 Pal. 1. Bong. Fl. Leid. *excidere* Voss. 1. *excedere.* 19 Fl. omittit *V.* 20 vulgo CCCL. Voss. 1. Bong. CCC. 21 Voss. 2. *non.* 22 Pal. 1. Voss 2. *decem* P. F. *mille* B. 2. Fl. Leid. ∞ Lugd. Amst. *tria millia* Voss. 1. omittit CCC. 23 Leid. *Spartha.* 24 Leid. Voss. 1. *omnis.* 25 Fl. D. Bong. Voss. 1. *bellam.*

à me constituta sunt: cum in vulgatis codicibus exstaret, *pedem deinde referre coepit, ut urgente hoste apertius fugeret*, invenuste, & si dicendum est, plane inepte. Praeivit mihi ad emendationem Sigebergensis liber scriptus, in quo erat; *pedem deinde referre ac urgente hoste apertius fugeret.* MODIUS.

Coepit. Malim abesse. Nam infinitivus pro imperfecto indicativi ponitur. Vide indicem in Infinitiv. FREINSH.

Emensus omne] Editiones, *emensus cursu omne spatium*, & scribatur sane ita, cum nihil refert. MODIUS.

Deponi se jussit] Milites, à quibus portabatur, abire jussit, & meliori se usui patriae servare, ipse extremam pugnam experturus. Diodor. CELLAR.

Deficere se] Imo vero non *se*, sed *membra*, quae experiebatur, ut constat ex superioribus. Delenda igitur vocula *se*, quam peperit syllaba prima vocabuli subsequentis *sensit*, & sunt ex libris antiquis, qui non agnoscunt. SCHEFFER.

Sustineret cominus] Auderet propius cum eo pugnare. CELLAR.

Et CCC] Impressi CCC & LX, sed illos sexaginta ad numerum appofuerunt Macedonum virtuti nimis impense faventes librarii, qui mox etiam, ubi ego *mille* reposui, CCC legebant, cum, si verum fateri volumus, & Diodoro credimus, priora à me recte emendata sunt, & posterior ille locus, ubi *mille* pro CCC reposui, etiam aliis duobus millibus adjectis restituendus videatur hoc modo: *ex Macedonibus haud amplius tria milia*, in quo ne quid contra membranas tentare praesumar, scire licet, numerum trium milium in illis, fere his notis designari III. quam rem non capientes librarii, quod proximum erat, cum plures tribus cecidisse facile sibi persuaderent, CCC pro illis reposuerunt. Verum insignis nugator ego, qui quod facturum me non esse disertis verbis supra dixi, ita plane facio, quasi id ipsum instituti nostri pars potissima sit. quin ad alia potius. MODIUS. Mira numerorum varietas in editionibus & MSS. Codex Constantiensis Lacedaemoniorum recenset quinque millia trecentos. Macedonum tantum decem. Coloniensis editio vetus, Lacedaemoniorum *quinque millia trecentos sexaginta*, Macedonum *trecentos.* Coloniensis Allobrogum ex Lacedaemoniis *quinque millia trecentos quinquaginta*, ex Macedonibus, *tria millia.* Diodorus Siculus Lacedaemoniorum quinque millia trecentos, Macedonum tria millia quingentos. Curtius videtur pauciores ex Macedonibus caesos affirmare, cum dicat Macedonum *haud amplius.* si tria millia cecidissent, satis ampla fuisset Macedonum caedes, & cruenta victoria. Argentinensis antiqua, Lacedaemoniorum *quinque millia trecentos sexaginta*; Macedonum *trecentos.* Eumdem numerum praefert Lugdunensis vetus. Ego cum in quinque millibus trecentis plerique conveniant, & Siculus suffragetur, non admodum mendosam eam scripturam existimo. Macedonum nec mille, multo minus tria millia, minime omnium tres, sed trecentos scribi oportere censeo, cum dicat Curtius *Macedonum non amplius*, si mille, aut millia

17 fregit. Nec fallebat Antipatrum, dissentire ab animis gratulantium vultus; sed bellum finire cupienti opus erat decipi. & quamquam fortuna rerum placebat; invidiam tamen, [1] quia majores res erant, quam quas praefecti [2] modus caperet, 18 metuebat. quippe Alexander [3] hostes vinci voluerat; Antipatrum vicisse, [4] ne tacitus quidem indignabatur: suae demptum gloriae [5] existimans, quidquid cessis-19 set alienae. Itaque Antipater, qui probe nosset [6] spiritum ejus, non est ausus ipse

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *quo.* 2 Pal. 1. *medus.* 3 Pal. 1. omittit *hostes.* 4 Pal. 1. B. 1. *nec tacitus* Voss. 2. omittit *ne.* 5 Voss. 2. *extimans.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. B. 1. *spiritus.*

millia tria cecidissent, non dixisset *haud amplius*, cum amplus numerus fuisset seu mille, seu tria millia, & cruenta victoria. Si tamen cum numero Lacedaemoniorum comparentur, tolerabilis scriptura videri potest *haud amplius mille.* RADERUS. Pravatus haud dubie locus, Diodorus enim c. 63. τρισχιλίους καὶ πεντακοσίους. unde Tellierius, expunctis ccc, in contextum recipit *tria millia.* Sic vero pro *amplius* erit *minus* scribendum, quod ille posthabuit. CELLAR. Vides locum valdequam controversum, & tamen hinc etiam vapulat Curtius à suo iniquo Critico c. 3, §. 5. Judicii de Curt. sed praeterquam quod in fuga effusa plurimi obteruntur; si id non placet, Modii correctio adcommodatissima videtur. Certe reprehendere auctorem, antequam de vera lectione constat, quis aequum esse judicet?

Non fallebat Antipatrum] Locus hic lacunosus & hiulcus est. Quomodo enim vultus ab animis gratulantium dissentiebant: & quorum? cum de nulla legatione vel populorum vel civitatum Graeciae prius mentio facta sit. Desiderantur ergo vel haec, vel his potius similia verba: Reliqui Graeciae populi & civitates (praeter Spartanos & foederatos) eventum belli exspectabant, missis legatis, Antipatro victoriam, quamvis ipsum vinci maluissent, gratulati sunt. Nec fallebat Antipatrum &c. norat enim quod vulgo dicitur. *saepe dissident ab animis vultus gratulantium.* RADERUS. *Nec fallebat.* Nihil hic deest, ne fallere. Sed Curtius haec ita stricte proposuit, ut tamen non deessent verba pleno sensui, si cum judicio legantur. Ita saepissime optimi quique scriptores volunt quaedam intelligi ex consequentia verborum, quae ipsi non aperte dixerunt. Sic apud Tacit. 11, 46, 7. *missus Drusus, ut retulimus, pacis firmator*, cum id nullo expresso verbo retulisset, sed ita indicasset, ut lectori rerum simul orationisque non imperito facile intelligi potuerit. Sic apud Liv. XXXVI, 13, 4. *ad recipienda oppida &c. ierunt. Erant autem haec Aeginium, Ericinum, Gomphi, Silana, Tricca &c. Inde Pellinaeum &c.* Ubi supra nominata oppida non expresse quidem scripsit esse recepta, sed tamen ex dictis, & praesertim vocula *Inde*, intelligi voluit. Hic itaque pari modo cum de *gratulantium vultu* loquatur, ipse intelligere per te potes, eos & coram ipso stetisse, & ut ipsum convenirent, profectos esse, idque ex eorum civitatibus & aedibus adeo: sed ista omnia commemorare putidum & puerile foret. Sic in fine hujus capitis non exserte tradit Lacedaemoniorum Megalopolitanorumque legatos ad Alexandrum profectos fuisse (quae etiam caussa fuit, cur Vir quidam Eruditus putaret ibi quoque aliquid deesse) sed ex omnibus circumstantiis ab attento lectore facile colligi posse, sufficere putavit. Brevitati narrationis inservit, *si exitus rerum ita exponimus, ut ante quoque quae facta sint, sciri possint, tametsi nos reticuerimus. Quod genus, si dicam me ex provincia rediisse, profectum quoque in provinciam intelligatur.* Rhetor. ad Herenn. 1, 9. FREINSH.

Majoris res] Τὸ *res* non erat in membranis, & sane, cum praecesserit *rerum*, posset abesse. MODIUS. Ideo forte legendum *majores* (sc. res) *gesserat.* HEINSIUS. Sic hujus libri c. 2, 16. *contentum rebus, quas gessisset, in Macedoniam protinus redire.*

Antipatrum vicisse, ne tacitus quidem indignabatur] Non satis liquet hoc, quod levi mutatione sic clarabis: *Antipatrum vicisse, nec tacitus quidem, indignabatur.* Multo expressius ita, nec in eam mentem aliter Latinus. Ut vulgo est, eo traxeris, quasi non sit indignatus, ne tacitus quidem, & infra se, qui maxime & palam indignabatur, Alexander. ACIDALIUS. Verba ambigua, si non vere interpungas. Quasi diceret, Alexandrum non indignatum fuisse, quod vicisset Antipater, nec ullum etiam signum indignationis prodidisse. Alienus hic à mente Curtii & Alexandri sensus. ergo ita distingue & expone: *Alexander hostes vinci voluerat, Antipatrum vicisse, ne tacitus quidem, indignabatur.* hoc est, ne dissimulare quidem potuit invidiam, sed palam etiam in voces erupit, quod ex eo apparuit, quum non sine scommate per contemtum, ut est in Plutarchi Agesilao Μυομαχίαν appellavit. RADERUS. Non occulte, sed aperte indignabatur, & pugnam hanc Antipatri contemtim μυομαχίαν, *murium pugnam* appellabat. Plutarch. Ages. p. 664. CELLAR.

Suae demptum gloriae] Forte, *suae ademptum gloriae.* HEINSIUS.

Non gravate] Bene quod in re praesenti non adsum, cum ita largiter ab operis peccatur, si enim adsim, vix videor illis posse abstinere manum, ita quasi

ipse agere [1] arbitria victoriae: sed [2] concilium Graecorum, *quid fieri placeret*, consuluit. A quo Lacedaemonii, *nihil aliud quam ut oratores* [3] *mittere ad regem* 20 [4] *liceret* [5] precati, [6] veniam defectionis [7] praeter auctores impetraverunt. [8] Megalopolitani, quorum urbs [9] erat obsessa [10] à defectione, [11] Achaeis & Aetolis

[1] CXX.

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. Lugd. Ald. Mer. Col. Bas. *arbitrio* vulgo *arbitrum*. 2 Leid. Voss. 2. *consilium*. 3 Pal. 1. *mitteret*. 4 Pal. 1. omittit *liceret*. 5 Pal. 1. Ald. Mer. Col. Bas. *precari* D. B. 1. omittunt *precati*. 6 Sic Ald. & Frob. vulgo *non gravate veniam* D. Bong. *gratae* Voss. 2. Pal. 1. Mer. Col. Bas. *grate* B. 1. *gete* Fl. Voss. 1. *geatae*. 7 Pal. 1. *propter*. 8 Vulgo *Megalopolitanis* Ald. Mer. Col. Bas. *Megalopoltani* Bong. *Megalopelitani* Pal. 1. *Megalepelitani* D. Fl. Leid. Voss. 2. *Maegalepolitani*. 9 Voss. 2. Bong. Lugd. Amst. *obsessa erat* Fl. Voss. 1. *obsesserat*. 10 Leid. Voss. 2. *à defectionis ejus* Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *ad defectionis ejus mulctam* sed Bong. omittit *mulctam*. 11 Fl. *Achas & Eli* Voss. 1. *Achas Seteli* Voss. 2. Ald. Col. Bas. *Achasetoli* P. *Achastelli* B. 1. F. *Achaseteli* Mer. *ac Aetolii* B. 2. *Arhasseteli* Amst. Lugd. *Achaeis, & Aeleis*.

quasi de industria, quae emendaram, corrumpunt. Scripseram ego; *à quo Lacedaemonii nihil aliud, quam ut oratores mittere ad regem liceret precati, non gravate veniam &c.* excuderunt, *à quo Lacedaemonii nihil aliud quam ut oratores mittere ad regem liceret precari. Non gravitate veniam* &c. De cetero illud *non gravate*, quod reposui, de conjectura est, cum vulgo esset: *quam ut oratores ad regem mittere liceret precati, veniam.* in membranis pro *precati, geatae*, vel *grate.* MODIUS. Sequitur hic eorum exemplum Modius, quos tam saepe damnat, ac praepostera liberalitate de suo ista donat auctori *non gravate.* Jubeamus illum quoque res suas sibi vicissim habere. Nam quae ratio, quia in membranis pro *precati, geate*, vel *grate*, novas inde voces potius exsculpere, quam eam ipsam, cujus locum occupabant, elicere? Scilicet compendiose virgula τῷ p, quod ambigue tamen etiam g superimposita scriptum *precati* fuit: hoc leviter deinde in eam faciem, quam membranae exhibent, corruptum, è qua tamen facile quivis, tanto facilius Modius germanum *precati* agnosceret. Reddimus ei suum *non gravate*, quod gravate sane Curtius accepit. ACIDALIUS. *Veniam.* Omisi duo verba *non gravate*, quae inculcaverat Modius, volente cum libris veteribus Acidalio. Deinde sequentia constitui ex oratione Aeschinis contra Ctesiphontem: *Elei & Achaei omnes &c. deficiebant, & tota Arcadia, praeter Megalopolim, cujus, cum obsideretur, excidium in dies expectabatur.* huic igitur Alexander damna, quae ob fidem in ipsum pertulerat, haud dubie ab auctoribus sarciri voluit. vide Supplem. VI, 1, 14. FREINSH. Interponunt quidam cum Modio *haud gravate.* Tellierus *gratis* (imo vero Gronovius) Erasmus *grate*, quae Freinshemius libros veteres secutus expunxit. CELLAR. Vulgo *grate*, vel *non gravate* MSS. ut & Modii quidam *geatae* lege *Aegeatae*, populus nempe Peloponnesi. HEINSIUS. Procul dubio latet in his literis *gete, geatae* vox populi: etiamsi eas, & quod alii inde formaverunt *grate*, aut *gravate* ex sua editione ejecerit Doctissimus Freinshemius, quia huic loco minime convenire videbantur. Quippe de iis tam cito statuisse Alexandrum certe Curtio non apparuit. nam l. VI, 5. *Lacedaemoniorum legatos ad Darium missos in custodiam tradi jussit. ipsi in Bactrianis agenti nuntiatur* tantum *ex Graecia Peloponnensium Laconumque defectio, nondum enim victi erant, cum proficiscerentur tumultus ejus principia nuntiaturi.* Lib. VII, 4, 30. & ibidem n. 39. *Rex his laetus de Spartanis haud quaquam securus magno tamen animo defectionem illorum tulit, dicens; non ante ausos consilia nudare, quam ipsum ad fines Indiae pervenisse cognovissent.* Quod optime vidit Nob. N. Heinsius, qui ideo ita hunc locum constituit: *A quo Lacedaemonii nihil aliud, quam ut Oratores mittere ad regem liceret, precati Aegeatae veniam defectionis praeter auctores impetraverunt.*

Urbs obsessa erat] Lege & interpunge totum locum hoc modo: *à quo Lacedaemonii nihil aliud, quam ut oratores ad regem mittere liceret precati, non gravate veniam defectionis, praeter auctores impetraverunt. Megalopolitanis, quorum urbs obsessa erat à defectione, Achaeis, & Aeleis* CXX. *talenta dare jussit.* Intricata sunt omnia, fateor, praesertim si vulgatos consideres libros, in quibus est, *à quo Lacedaemonii nihil alind quam ut oratores mittere ad regem liceret precati, veniam defectionis praeter auctores impetraverunt. Megalopolitani quorum urbs erat obsessa ad defectionis ejus mulctam Achaeis & Aetolis viginti talenta dare jussi sunt.* Intricatissima, & quibus profecto Hercules aliquis Ἀλεξίκακος opus est, feci tamen & ipse quod potui: cumque in codicibus antiquis posteriora ita scripta invenissem, *Megalopolitani, quorum urbs erat obsessa à defectione ejus mulctam Achas & Elis centum viginti talenta dare jussis.* primum, ad finem primae dictionis *s* littera adjecta, dein voce *mulctam* abjecta, quam facile ipsae membranae ostendunt, glossema esse ejus, qui voluit significare mulctae nomine pecuniam hanc Megalopolitanis indictam: postremo, facto ex illo *Achas & Elis Achaeis & Aelaeis* totam periodum constitui. Erunt fortasse etiam, qui illud *à defectione* quoque suspectum habebunt, propterea quia statim praecessit, *veniam defectionis*,

 & ha-

21 [1] cxx. talenta dare [2] jussi sunt. Hic fuit exitus belli, quod repente ortum, prius tamen finitum est, quam Darium Alexander [3] apud [4] Arbela superaret.

VARIANTES LECTIONES.

1 Frob. omittit *centum.* 2 Voss. 1. & vulgo *jussis.* 3 Voss. 2. omittit *apud.* 4 Vulgo *Arbella* Pal. 1. *Harbelam.* Ald. Frob. Mer. Col. *Arbellam.*

& habeant sane per me, vel ejiciant etiam hinc, dum reliqua probent, aut certe ita scribant. *Megalopolitanis quorum urbs obsessa erat in mulctam Achaeis & Aelaeis* (sive mavis *Aetolis*) *centum viginti talenta dare jussis.* etsi priora magis probo. MODIUS. Tota haec periodus confusa, mendosa, impedita, & inexplicita, in qua miror nihil acres Acidalii nares olfecisse. Multa Modius est conatus, sed non eluctatus. Nam ex illius editione dubites, an Achaei, & Aelaei Megalopolitanis, an Megalopolitani Achaeis & Aelaeis jussi sint pendere centum viginti talenta. Constantiensis & Argentinensis vetus codex adhuc absurdiores sunt, & monstra verborum repraesentant. Sequor Glareani libros & clarissimam & certissimam scripturam, quae ita habet. *Megalopolitani, quorum urbs obsessa erat, ad defectionis mulctam Achaeis & Aetolis centum viginti talenta dare jussi sunt.* Nunc & sensum verborum accipe. Megalopolitani ab Achaeis & Aetolis & Macedonibus defecerant, & cum Agide senserant, Achaei & Aetoli illorum urbem *à defectione*, hoc est, postquam defecerant, obsederunt. confecto bello & victis cum Agide Lacedaemoniis, pacem ab Antipatro petierunt: quibus in poeanm & mulctam à communi Graecorum, sive concilio, Corinthi imperatum est, ut Achaeis & Aetolis, qui in obsidione urbis Megalopeleos impensas fecerant, vicissim ad damnum resarciendum centum viginti talenta penderentur. Interim verba, *ad defectionis mulctam*, puto glossema fuisse, in contextum à librariis praeter mentem Curtii insertum. RADERUS. Intricatissima haec, quibus aliquis Hercules Ἀλεξίκακος opus sit, ait Modius. Itaque forte melius his abstineremus manum. non placet tamen solos Megalopolitanos Lacedaemoniorum socios fuisse, quum Graeciam fere omnem faciat Justinus: non placet Aetolos sub signis Alexandri poni, qui gloriantur apud eumdem, se Philippum non timuisse, Alexandri edicta sprevisse. Florentin. *precati geatae veniam.* Dan. *gratae.* Pal. *grate.* unde fecerunt *haud gravate.* Dein Pal. *Megalepolitani.* Dan. *Megalepolitanis.* Denique Flor. *quorum urbs erat obsessa defectionis ejus Achas & Eli* &c. *dare jussis.* unde scribendum existimo: *precati, gratis veniam defectionis, praeter auctores, impetraverunt. Megalepolitanis, quorum urbs erat obsessa, defectionis rei Achaei & Elei* cxx. *talenta dare jussi.* Achaei nempe & Elei conjuncti Lacedaemoniis fuerunt, & Megalepolitanos desciscere nolentes obsederunt, agro haud dubie vastato & direpto: pro quibus detrimentis illa exacta est pecunia. Lacedaemonios *gratis* ait impetrasse veniam dicturus contrarium de ceteris. *Megalenpolin* etiam in Livii scriptis notavimus. GRONOV. lib. 11. Obs. c. 12. *A defectione.* Forte *pro defectione*, hoc est, ut alii legunt *ad defectionis mulctam.* Si tamen *à defectione* retineas, recte cum praecedenti *obsessa* junges: capiesque urbem *à defectione*, id est, post defectionem, obsessam fuisse. FREINSH. *A defectione.* Post defectionem Peloponnesiorum à fide Macedonibus promissa. quidam malunt *pro defectione*, aliterque incidunt, ut cum sequentibus cohaereat. CELLAR. *Quorum urbs obsessa erat à defectione.* MSS. o. addunt vocem *ejus.* forte, *quorum urbs diu possessa à defectionis reis, Achaei & Elii.* vel forte, *Quorum urbs obsessa erat à die defectionis ejus*, vel, quod malo, *Quorum urbs obses erat data defectionis ejus.* De Achaeis copiose Justin. l. xxxiv. HEINSIUS. Utut haec capienda sunt, rerum historia, quam ex supplementis colliges, tamen desiderat, ut *Megalopolitanis Achaei & Aelei dare* cxx. *talenta jussi* sint. quod omnium pulcherrime hic, ut solet semper, expedivit perspicacissimus Gronovius.

CA-

Caput II.

Alexander bello invictus, otio & delitiis frangitur. unde rumor in castris, qui torpentem excitat.

Sed ut primum instantibus curis [1] laxatus est animus, [2] militarium rerum quam 1 quietis otiique patientior; excepere eum voluptates: & quem arma Persarum non fregerant, vitia vicerunt. [3] Intempestiva convivia, & [4] perpotandi 2 [5] pervigilandique insana [6] dulcedo, ludique, & greges [7] pellicum, omnia in [8] externum [9] lapsa [10] sunt morem. [11] quem aemulatus [12] quasi [13] potiorem [14] suo, ita popularium animos oculosque pariter offendit, ut [15] à plerisque amicorum pro hoste haberetur. Tenaces quippe disciplinae suae, solitosque [16] parco ac 3 parabili victu ad implenda [17] naturae desideria [18] defungi, in peregrina [19] & devictarum gentium mala impulerat. Hinc saepius comparatae in caput ejus 4 insidiae: secessio militum: & liberior inter mutuas [20] querelas dolor: ipsius deinde nunc suspiciones; quas excitabat inconsultus pavor: ceteraque his similia, quae deinde dicentur. Igitur quum [21] intempestivis conviviis dies pariter no- 5 ctesque consumeret; satietatem epularum ludis [22] interpolabat: non contentus [23] artificum,

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. *lassatis.* 2 Voss. 1. *militarum.* 3 B. 1. *tempest.* 4 Fl. *perpotanti* Voss. 2. *pernoctandi.* 5 Voss. 2. *vigilandique.* 6 Mer. *cupido.* 7 MSS. nostri *pelicum* semper. 8 Pal. 1. *exterum.* 9 Voss. 2. *lassa* 10 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. Amst. omittunt *sunt.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Ald. Mer. *quemque aemulatus* P. *aemul. quemque.* 12 Voss. 2. omittit *quasi.* 13 Lugd. Amst. *potentiorem.* 14 Pal. 1. *suorum.* 15 Ald. Frob. Col. Mer. Bas. omittunt *à.* 16 Ald. *parto.* 17 Pal. 1. *nunc.* 18 P. omittit *defungi.* 19 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. praeter B. 1. sed Pal. 1. Mer. Bas. Ald. Col. B. 1. *& evictarum* vulgo *& victarum.* 20 Voss. 1. *quaerellas.* 21 B. 1. *tempest.* 22 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *interpellabat.* 23 Frob. Mer. Col. Bas. *musica artificum.*

Intempestiva convivia] Eum singulis diebus in coenam, ad quam vocavit sexagenos, aut summum septuagenos convivas, expendisse centenas minas Ephippus Olynthius tradidit, ut est apud Athenaeum lib. IV. Hae vero efficiunt aureos Ungaricos 848. semuncialem unum, duodenarios quinque, duplos duos, simplum unum. Agricola de pretio veterum monetarum lib. III. Quae de tempestivis intempestivisque conviviis contra Turnebum Adversar. VI, 16. & Manutium de Quaesitis per epist. 1, 6. disputat Lipsius, supra ad V, 7, 2. monuimus. quo pertinet & iste locus Apulei ex Apolog. prima. *Nuptiaene illae fuerunt, an aliud celebratum officium, an tempestivum convivium?* FREINSH. Nulla in veterum libris *intempestiva* convivia exstare, nisi vitio librariorum, & ubique *tempestiva* legendum esse, Salmasius in Vopisci Florian. extr. argumentis probat, suffragantibus non minori auctoritate viris Gronovio ad Quinctil. Declam. CCLX. Graevio ad Sueton. Calig. c. 45. *tempestiva* enim, hoc est, de medio die inita, in vitiis posita erant, ut opus non sit *intempestiva* illis opponi. Adde Lips. in Tacit. A. XIV. Qui vero *intempestiva* admittit, sed nocturna, *tempestivis*, tamquam diurnis opposita: cui noster obstat. n. 5. conviviis sive tempestivis legas, sive intempestivis *dies noctesque* consumtas tradens, Freinshemio sunt intempestiva, quae temporibus non conveniunt, instituta quando aliud agendum erat, sed & hoc invitis puto, quos laudavi, IIIviris. CELLAR.

Lapsa sunt] Alii omittunt, *sunt?* propius, opinor, à vero. Ego etiam altius metuo, & ita potius olim haec concepta fuisse suspicor: *quem arma Persarum non fregerant, vicerunt intempestiva, convivia & p. p. i. d. l. e. g. p. o. in externum lapsa morem &c.* FREINSH. Verbum *sunt* libri meliores non agnoscunt; Et plane abesse debet; nam respiciunt omnia praecedens *vicerunt.* SCHEFFER.

Non contentus artificum] Tota emendatio hujus loci, si verbum *interpolabat*, pro quo illae *interpellabat* scribendum suadent, eximium habeas, tota plane à membranis est. in vulgatis legebatur. *non contentus musica artificum, quos è Graecia excitaverat, turba. quippe captivae foeminarum jubebantur* &c. quibus verbis, quod venenum praesentius existimas, qui homines urbanioris notae intoxices? MODIUS. *Non contentus musica artificum, quos è Graecia excitaverat, turba.* Ita Modius corrigit, ego malim *n. c. musica, quam è G. e. t.* in universum fuerunt duodecim, ut Athenaeus l. XII. recenset. LOCCEN. *Contentus artificum.* Gisanius in Observ.

ficum, quos è Graecia [1] excitaverat, [2] turba. quippe captivae [3] feminarum [4] ju-
6 bebantur *suo ritu canere* inconditum, & abhorrens peregrinis auribus carmen. Inter quas unam rex ipse conspexit moestiorem quam ceteras, & producentibus [5] eam verecunde reluctantem. excellens erat forma, & [6] formam pudor [7] honestabat; dejectis in terram oculis, & quantum licebat, ore velato, suspicionem praebuit
7 regi, nobiliorem esse, quam ut inter [8] convivales ludos deberet ostendi. Ergo interrogata *quaenam esset?* [9] *neptem se Ochi, qui nuper regnasset in Persis, filio ejus genitam esse*, respondit; *uxorem* [10] *Histaspis fuisse.* propinquus hic Darii fuerat,
8 magni & ipse exercitus praetor. Adhuc in animo regis tenues reliquiae pristini moris haerebant. itaque fortunam regia stirpe genitae, & tam celebre [11] nomen reveritus; *non dimitti modo captivam*, [12] *sed etiam restitui ei suas opes* jussit: *virum*
9 *quoque requiri, ut reperto conjugem redderet.* Postero autem die praecepit [13] Hephaestioni, *ut omnes captivos in regiam* [14] *juberet adduci.* [15] ubi singulorum nobilitate

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *exciverat.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Bas. Col. Mer. *turbae* Voss. 2. *turbe.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *feminarum.* 4 Voss. 2. Pal. 1. *videbantur.* 5 Frob. Ald. Bas. Mer. Col. *eas.* 6 Pal. 1. omittit *formam.* 7 Voss. 1. *homnestabat.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Amst. Lugd. *convivia-les.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *neptim.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. *Histapsis.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. D. Pal. 1. Frob. Mer. Col. Bas. *nomen neptem Ochi.* 12 Ald. *sed &.* 13 Fl. Voss. 1. 2. Col. Bas. *Ephestioni.* 14 Pal. 1. Voss. 2. *deberet addutere.* 15 Fl. Leid. D. Bong. *ibi.*

serv. in Ling. Lat. *Contentus alicujus rei: pro, re aliqua. Claud. JC. l.* XXXVII. *Cum quis decedens*, §. *Nupturae. in fine de leg.* 3. *Quoniam in his expressit, ut contentus esset partis dimidiae dotis. Sic Curtius Contentus artificum. ubi vulgo tamen contra vet. lib. addunt, opera.* Hactenus Gifanius, qui si ita in MSS. reperit, mirum à nullo alio umquam hactenus animadversum fuisse. Sane in omnibus quos vidi, aut de quibus relatum mihi est, vel *turba* adjectum est, vel *turbae*, nullibi quod sciam, omissa ista voce. Ego quidem in his talibus memini diffidere. Saepissime enim adverti monstrosos ineptissimorum librariorum partus, blandiente novitate, à multis pro certissimo Latinitatis genuinae pignore excipi foverique. Ejusdem generis esse arbitror quod infra IX, 4, 11. volunt scripsisse. Curtium *majora omnium. In oculis duo majora omnium navigia submersa sunt.* Qui tersissimum auctorem tam horridi sermonis reum faciunt, nae illis aut judicium deest, aut voluntas vere de antiquorum geniis sentiendi. Sed de eo loco infra pluribus. FREINSH. Vide notas ad Vellej. Paterc. l. II. c. 88. HEINSIUS. Gifanius, & reliqui, qui hoc loco de voce *contentus* cum genitivo construxta cogitarunt, secuti sunt lectiones MSS. quae nobis praestant *turbae*, & vocem *feminarum* omittunt, & distinguunt, *turbae quippe captivae jubebantur suo ritu canere.*

E Graecia] Livius XLV, 32, 1. de Pauli Aemilii ludis: *Nam & artificum omnis generis, qui ludicram artem faciebant, ex toto orbe terrarum multitudo, & athletarum, & nobilium equorum convenit; & legationes cum victimis: & quidquid aliud deorum hominumque caussa fieri magnis ludis in Graecia solet.* Ibi enim ejusmodi hominum maxima erat copia, quia *ibi ludicras quoque artes exercere honestum erat.* Auctor de Causs. corruptae Eloqu. x, 7. FREINSH. *E Graecia excitaverat.* Alii *exciverat*, quod praefero, nam excitantur, qui per otium, ignaviam, aut similes caussas manent in occulto, ac proferre se nolunt, quod hic non attenditur, sed id solum, quod ad se evocaverit è tam longinquis terris. id autem est *excire.* SCHEFFER.

Feminarum] Lubenter cum lib. Bong. exesse jubeam hanc vocem. nam video inde receptam fuisse, quod in aliquibus scripserant *turbae* pro *turba.* quam vocem proinde non ad *artifices* referendam putarunt, sed ad *captivas*, & cum à *turbis captivis* non admodum suave carmen expectarent delicati homines, restrinxerunt eum chorum, adjectione voculae, ad feminas. FREINSH. *Captivae foeminarum*, captivae foeminae, Graecismus. CELLAR.

Producentibus eam] Editiones *producentibus eas.* MODIUS.

Verecunde reluctantem] Sic de Aspasia *ad coenam Cyri inter alias mulieres introducta*, Plutarch. Artaxerxe cap. 42. *parantibus adducere ipsam cubiculariis: Vae ei, inquit, mihi qui admoverit manus.* Addit-que Cyrum inde etiam indolem mulieris perspexisse atque aestimasse. Videatur Fr. Junius de Pictura veterum pag. 261. f. FREINSH.

Conviviales ludos] Ita scripti codices, sed vulgatum illud *convivales* usitatius videtur bonis auctoribus. Sic Tacitus dixit, *convivales fabulas.* MODIUS.

Nomen reveritus] Quid non recipiunt in contextum nostri magistelli? quum ad vocem *nomen*, *sc.* neptem

litate ſpectata, ſecrevit à vulgo, quorum eminebat genus. [1] Decem hi fuerunt; inter quos repertus eſt [2] Oxathres Darii frater, non illius fortuna, quam indole animi ſui clarior. [3] Sex & viginti millia [4] talentum [5] proxima praeda [6] redacta erant: 10 [7] è quîs duodecim millia in congiarium militum [8] abſumpta ſunt. [9] par huic [10] pecuniae ſumma cuſtodum fraude [11] ſubtracta eſt. [12] Oxydates erat nobilis Perſes, 11 [13] qui à Dario capitali [14] ſupplicio deſtinatus, cohibebatur in vinculis; huic [15] liberato [16] ſatrapeam Mediae adtribuit: fratremque Darii recepit in cohortem amicorum, omni [17] vetuſtae [18] claritatis honore ſervato. Hinc in [19] Parthienen 12 per-

VARIANTES LECTIONES.

1 P.F.B.1.2.& vulgo *mille* Leid. Voſſ.1.∞. 2 Sic Fl. Leid. Voſſ.1. Bong. ſed Ald. *Oxyatrès* P. omittit Pal.1. *Meathles* Voſſ.2. *Menathres*. 3 Leid. *XXVI.* Fl. Voſſ.2.P. omittunt *millia* Aldus totum hunc verſiculum omittit. 4 Frob. Mer. Col. Baſ. *talentorum*. 5 Voſſ.2. Pal.1. *è proxima*. 6 Fl. Leid. Voſſ.2. D. Baſ. Col. Mer. *reducta*. 7 Fl. *queis è* D. *quis è* Leid. Voſſ.1. *qui ſe* Pal.1. Voſſ.1. *quis* Mer. Col. Baſ. *equis*. 8 Fl. Leid. Voſſ.1. D. B. *adſumpta* Mer. Col. Baſ. F. *aſſumpta*. 9 Voſſ.1. *per*. 10 Voſſ.2. *pecunia*. 11 Pal.1. *ſub detracta*. 12 Fl. Leid. Voſſ.1. Bong. Amſt. Frob. Lugd. Col. Mer. Baſ. *Oxidates*. 13 Lugd. Amſt. alii omittunt *qui*. 14 Voſſ.2. *judicio*. 15 D.B.1.F. *liberto*. 16 Sic MSS. Frob. Ald. Lugd. Mer. Col. Baſ. ſed Voſſ.2. *ſatropeam* vulgo *ſatrapiam*. 17 Mer. *vetuſtate*. 18 Fl. Leid. Voſſ.1.2. D. Bong. Mer. Col. *caritatis*. 19 Pal.1. *in Perthienem* Ald. & Elz. omittunt *in*.

neptem Ochi, aliquis annotaſſet, indigniſſimum facinus futurum judicarunt, ſi non è veſtigio ea pro Curtii verbis haberentur, & ex animi ſententia non deberent hujuſmodi homines, cum oculos domi non habeant, foris utendos rogare? enimvero deberent. MODIUS.

M. hi fuerunt] Vulgo x. impoſuit illis, quod ut dixi etiam antea millenarius numerus ſimili ferme cum denario nota à librariis deſignatur. MODIUS.

M. hi fuerunt &c. Prolixius erit adſcribendus locus, ut ratio lectori facilius conſtet emendationis. hanc puto certam me habere, nec levem; quippe in ordine turbato, & ἀνακολουθία manifeſta. Quis non videt, male cohaerere iſta? *Oxidates erat nobilis Perſes, à Dario capitali ſupplicio deſtinatus, cohibebatur in vinculis.* Jam quis credat captivorum recenſioni interſeruiſſe Curtium de praeda inde in militum congiarium abſumta partim, partim cuſtodum fraude ſubtracta? ἀπροσδιόνυσον hoc, & indecorum. Nec eſt per auctorem aliter, neque poteſt ex ipſa re, quin illa cohaeſerint de Darii fratre, & nobili altero Oxidate. At nunc quomodo divulſa? tranſpoſita liquet, & fas nobis ſit reſtituere, priſtina ſerie verborum ex ingenio retexta. Scribe totum locum de integro: *M. hi fuerunt; inter quos repertus eſt Oxatres Darii frater, non illius fortuna, quam indole animi ſui clarior. Oxidates etiam nobilis Perſes, à Dario capitali ſupplicio deſtinatus, cohibebatur in vinculis, huic liberato - - - - - - honore ſervato. XXVI. millia talentum - - - - - fraude ſubtracta eſt. hinc in Parth.* Quae inſititia ante, ut nunc traduximus, haud dubie in natalem reduximus locum. De quo ſi quis tamen haeret, illud quidem conſentiet ſtatim, captivorum ſic recte continuatam enumerationem. Omnino enim Oxathres & Oxidates iſto conjungendi modo. ACIDALIUS.

XXVI. Acidalius hunc & ſequentem numerum tranſpoſitos fuiſſe judicat, & omnino cohaerere vult de Oxathris & Oxydatis fortuna narrationem, quem plane ſecutus RADERUS. Aldus totum eum verſum aut non reperit in libris ſuis; aut ſi reperit, pro ſpurio habuit: omiſit enim. Hoc quidem patet, etiam ita ut illi volunt tranſpoſitum, non admodum concinnum eſſe aut congruum antecedentibus & ſequentibus verbis. Sane de Oxydatis fortuna diu ante tradidit Arrian. III, 4, 17. cum adhuc viveret Darius. Et ſi haec non reſecemus ad vivum, tamen vitioſus adhuc eſſe videtur locus. apparet enim totam eam pecuniae vim, ex Curtii ſententia, tum fuiſſe alienatam atque exhauſtam. ea ratio ut conſtet, aut pro *XXVI.* legendum eſt *XXIV.* aut *XIII.* pro *XII.* FREINSH.

XII. millia] Neceſſario hic emendandus in XIII. millia, nam addit *par huic pecuniae ſumma cuſtodum fraude ſubducta eſt.* Si autem ſummam XII. millium addas, & parem facias ſummae diſtributae in militem, non erunt XXVI. millia, ſed XXIV. itaque vel hic lege XIII. M. vel ſupra XXIV. millia. LOCCENIUS.

Congiarium militum] Quamquam diſtinguunt Latini ſaepe numero, ut *donativum* militi, *congiarium* plebi addatur (vide Tac. XII. Ann. c.41. Plin. Paneg. c.13.) tamen etiam laxiore uſu vocis, quae militi donantur, congiaria ſunt. Quinctil. l. VI. c.3. etiam dona, quae Auguſtus amicis miſit, *congiaria* vocat, additque *congiarium eſſe commune liberalitatis, atque menſurae.* CELLAR.

In vinculis] De carceribus Perſarum non omiſit exactiſſimus Briſſonius l. II. de regn. Perſ. p. 258. FREINSH.

Vetuſtae claritatis] *Vetuſtate caritatis*, in membranis, qui ſcripſit, aliud, opinor, egit. MODIUS.

Hinc in Parthienen] Sive Parthiam, anguſtam illo tempore regionem, poſt uſque ad Caſpias Pylas ampliatam. Strabo l. XI. Hinc Curtius Juſtino,

perventum est, tunc ignobilem gentem; nunc caput [1] omnium, qui post Euphraten & Tigrim amnes siti rubro mari terminantur. 13 Scythae regionem [2] campestrem ac fertilem occupaverunt; graves [3] adhuc adcolae. sedes habent & in Europa, & in Asia: qui super [4] Bosporum colunt, [5] adscribuntur Asiae; at qui in Europa sunt, à laevo Thraciae latere ad [6] Borysthenen, atque inde ad Tanaïn alium amnem, recta plaga [7] adtinent. 14 Tanaïs Europam & Asiam medius interfluit. nec dubitatur, quin [8] Scythae, qui Parthos condidere, non à Bosporo, sed [9] ex [10] regione Europae [11] penetraverint. 15 Urbs erat ea tempestate clara [12] Hecatompylos,

VARIANTES LECTIONES.

1 Cellar. edit. *omnino.* 2 Voss. 2. *non campestrem at fertilem.* 3 Sic MSS. & Bong. praeter P. qui omittit *adhuc* Ald. Frob. Mer. Col. *adhuc incolae* Bas. *adhaec incolae.* 4 Voss. 2. Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *Bosphorum mare* Pal. 1. *Possorum mare.* 5 vulgo *ascribuntur* P. *asscrib.* 6 Voss. 1. 2. *Boristenem.* 7 sic Fl. Leid. Voss. 1. Pal. 1. D. Bong. Voss. 2. Ald. Frob. Mer. Bas. Col. sed alii *pertinent* 8 Voss. 1. *scite.* 9 P. omittit *ex.* 10 Voss. 1. 2. P. Lugd. Amst. *Eur. reg.* 11 Voss. 2. *penetraverunt.* 12 Bong. *Haesatomphilos* Fl. Leid. *Haecatomphilos* Voss. 1. 2. *Hecatomphilos* D. *Hecatomphylos* Pal. 1. *Haec tomphylos* Ald. Mer. Col. Bas. *Atomphilos.*

no, & Arriano conciliatur. Illi enim quum Pylas praetergressum Darium in Parthiae vico captum vinctumque tradunt, Parthiam sui aevi, hoc est, auctam ampliatamque intelligunt; Curtius autem Parthienen, ut Alexandri temporibus angustis finibus circumscripta fuit. CELLAR.

Caput omnium] Justinus l. XLI, 1, 1. *velut divisione orbis cum Romanis facta, imperium Orientis* iis asserit. Tacitus l. 11, 60, 5. Parthis *vim*, Romanis *potentiam* tribuit. Ut mirari Livii l. IX, 18, 5. stomachum libeat, *repertos ex Graecis, qui Parthorum contra nomen Romanum gloriae faverint.* Nec ambigam, hos Graecos Strabonem imitatum l. 11. ubi Parthos *tantum possidere terrarum, tot gentibus dominari* affirmat, *ut ob imperii magnitudinem, Romanorum potentiae quodammodo pares sint.* Reineccius de regno Parthico. FREINSH.

Graves adhuc adcolae] Non satis fido istis verbis, suspicor leviter, *gnavi adhuc agricolae.* ut commendet eos à peritia agriculturae, qua excellant suo etiam tempore. Certe studium illis & vita in illa maxime, qui propterea campestrem fertilemque, ut hic ait, regionem occuparint, & ut l. VII. inter bona sua praecipue jugum boum numerent & aratrum. ACIDALIUS. Romanis provinciis vicini Crassum victum occiderunt Parthi, etiam aevo Neronis & sequentibus annis Romanis infesti. RADERUS. *Graves adhuc adcolae.* De Scythis intellige, qui accolae tum Parthorum, nec imperio eorum subjecti, & saepius hostes. Justinum lib. XLI. & XLII. & Tacit. VI, 36, 5. VI, 44, 1. &c. inspice. Proinde jocabatur Acidalius, cum emendandum suspicaretur, *gnavi adhuc agricolae.* Nec serio rem dispexit Raderus, qui accolas Romanis fuisse tradit Parthos: cum Curtio de Scythis Parthorum accolis sit sermo. FREINSH. Divide Scythas: qui occupavere regionem, jam non erant accolae, sed incolae, caeterorum demum pars accolebat. CELLAR.

Bosphorum] Editi *Bosphorum mare.* MODIUS.

Boristhenen] *Tricosi sunt qui negant Boristhenem esse, qui hodie* Neper, *aut* Nieper *vocatur. Nam de Borysthene ita scribit Periegetes Dionysius* vers. 3, 11.

Ubi Borysthenis fluvii extensa aqua

Miscetur Euxino, arietis ante frontem (promontorio nomen est) *Hodie in toto illo tractu nullus magnus fluvius in Euxinum exoneratur è regione* τοῦ κριοῦ μετώπου (frontis arietis) *in fine Tauricae Peninsulae, praeter* Neper. *Ergo* Neper *est Borysthenes, &* Bog, *qui in illum illabitur, is est Hypanis: quod & doctis quoque placere video.* Scalig. in Euseb. num. MCCCLXII. FREINSH.

Medius] Inde *terminus gentium*, hoc est Europaearum atque Thracicarum, appellatur Floro III, 4, 6. IDEM.

Parthos condidere] Persas etiam à Scythis conditos Marcellinus XXXI, 6. tradit. Quod non quidem est impossibile: tamen magis Parthos ab eo, vel auctore certe, quem ibi sequitur, intelligi, credibile est. Et vulgo notum, circum ea tempora Persarum Parthorumque nomina promiscue à Graecis Latinisque fuisse usurpata, sicut etiam aliquanto prius Persarum & Medorum, ex eadem caussa. Vide eruditissimas Cl. Salmasii notas in Tertullian. de Pallio cap. 2. ubi *Scythae exuberant Persas.* Et ipse Marcellin. praeced. cap. dixerat Persas vicinos populos *in gentilitatem nominis sui traxisse.* IDEM.

Ex regione Europae] Cur vero non ex Asiae Scythia, quae multo propinquior erat? ut vero supra vidimus, familiaris error Curtio, ut quae ad Tanaim & Euxinum Pontum sunt, regionibus tribuat, quae circa Caspium mare existunt. Alioqui non negamus longiores migrationes Europaeorum, quam vel à Tanai, vel à Scythia, trans Bosporum in Europa sita, in Parthienem. Quem vero Curtius *Bosporum* opponit, Asiatica regio est, terra Cimmeriorum. CELLAR.

Hecatompylos] Vox ipsa Graeca est, & è Graecia profectos conditores ostendit. urbem significat, quae centum habeat portas. Sed Polybius X, 25. aliam etymi caussam adfert: *In media Parthia haec urbs sita est: cum autem diverticula viarum ad omnes regio-*

pylos, condita à Graecis: ibi ſtativa rex habuit, commeatibus undique advectis. Itaque rumor, otioſi militis [1] vitium, ſine auctore percrebuit, *regem* [2] *contentum rebus*, *quas geſſiſſet*, *in Macedoniam* [3] *protinus redire ſtatuiſſe*. Diſcurrunt [4] lym- 16 phatis ſimiles [5] in tabernacula, & itineri ſarcinas aptant: [6] ſignum datum crederes, ut vaſa colligerent. Totis caſtris tumultus hinc contubernales ſuos requirentium, hinc [7] onerantium plauſtra, perfertur ad regem. Fecerant fidem [8] rumori 17 temere vulgato Graeci milites, *redire* juſſi *domos*, quorum equitibus ſingulis [9] denariorum ſena millia [10] dono dederat. [11] Ipſis quoque finem militiae adeſſe credebant.

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *viritim* Pal. 1. D. *ritum* Voſſ. 1. 2. *vicium*. 2 Bong. *contentum eſſe*. 3 P. omittit *protinus*. 4 Voſſ. 2. *lymphaticis* P. *lymphantis*. 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. omittunt *in*. 6 Sic D. ſed ſuperſcripto *o* quaſi eſſet *ſigno dato* quomodo habent Voſſ. 2. Pal. 1. Baſ. Mer. Ald. Frob. Col. 7 Bong. *honerantium*. 8 Mer. *rumore*. 9 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *denarium*. 10 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. D. omittunt *dono dederat* Pal. 1. *data*. 11 Col. Baſ. *ipſi*.

regiones ibidem coëant, ex eventu ipſo centum portarum nomen locus invenit. Strabo lib. XVII. à Caſpiis portis ad Hecatompylon regiam Parthorum (ita appellat) 1260. ſtadia auctore Apollodoro numerat, hoc eſt, 12. ſtadia ſupra 39. milliaria Germanica. Diodorus XVII, 75. Hyrcaniae quidem aſſignat, ſed Parthiam quoque Hyrcaniae nomine complectitur. A quibus autem Graecis condita ſit, nondum legi. Urbis Stephanus quoque mentionem habet, ſed ſimplicem, ut & Ptolemaeus. RADERUS. Quod Strabo regiam eam Parthorum vocat, id confirmat lectionem MSS. apud Athen. XII, 2. *Parthorum reges &c. hyemant Babylone*, ubi vulgo lacuna eſt, χειμάζουσι δ' ἐν Βαβυλῶνι (.... τὸ λοιπὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ) quam optime explent γρ. διάγουσι δ' ἐν Ἑκατομπύλῳ τὸ λοιπόν. *in Hecatompylo autem reliquum anni exigunt.* Fuit & Thebarum Aegyptiarum cognomen *Hecatompylos*, à centum portis quas habebant: quod cum hac urbe Parthica non eſt confundendum. Ceterum non credo Radero Diodorum Hyrcaniae aſſignare Hecatompylon, minus etiam, Parthiam quoque Hyrcaniae nomine complecti. Hoc enim vix pro ſano fecerit. Sed certe non fecit. tantum dixit Alexandrum in itinere cum Hyrcanos peteret, veniſſe Hecatompylon: nimirum priuſquam Hyrcaniam intraret, per Parthiam ducens, ut ita examuſſim Curtio adſentiat. Dubito autem an hanc urbem intellexerit Vincent. Belvacenſ. in Speculo hiſt. lib. XXX. cap. 89. ita ſcribens: *Tartari Perſidem invaſerunt. civitatem in ea centum portarum, quae vocatur Saphan acceperunt.* FREINSH.

Condita à Graecis] Sed quibus? nomen à Macedonibus impoſitum, largior: urbem jam tum Alexandri temporibus claram à Graecis conditam fuiſſe, unde probabitur? CELLAR.

Viritim] Sigebergenſis Codex MS. *ocioſi militis vitium*, quod quidem niſi forte dormiens haec ſcribo, ferri non incommode poſſet, ſimile habes alibi. MODIUS. Offendi jam olim vehementer ad vocem *viritim*, cujus inſolens hic uſus, nec qui ferri poſſet, ut ego ſentiebam. Itaque varie mutabam, nec inepte quidquam: omnia tamen fruſtra, quando alia tandem ſcripta lectio reperta in Modii Sigebergenſi bono ſane libro. Is pro ea *vitium* habet: ſane bene. Nec enim ferri modo poteſt, quod Modius ait, ſed ferri una, & praeferri omnibus debet ipſiſſima Curtii ſcriptura. *Rumor otioſi militis vitium*, vere. Sic libro VIII. c. 9. idem *Otium ſerendis rumoribus natum* ait. Et huc trahas illud è Taciti Annal. XIV. ambiguae adhuc lectionis: *Haec more famae, credentium otio augebantur.* quod eo modo noſter hic ipſe Modius in Novantiquis cenſuit emendandum, cum vulgo ſcribatur: *Haec in ore famae credentium otio agebantur.* Sed de illo exſpecta nos ad ipſum Tacitum ſuo proprie loco. Curtii quidem etiam noſtri iſtud ex lib. VIII. huc accommodaveris. c. 1. *prudens otii vitia negotio diſcuti, edicit ut omnes in veſtibulo regiae praeſto ſint.* ACIDALIUS. Non *viritim* ut vulgo. Conſtantienſis codex *vitium*. quam ſcripturam, ſupra quam dici poteſt recte commendat Acidalius. RADERUS. *Vitium.* Haud dubie vera haec eſt ſcriptura, quam in Cod. Sigebergenſi Modio repertam merito vulgatae praefert Acidal. Raderus etiam ex Conſtantienſi codice firmat. Sic apud Tacit. XIV, 58, 4. *Haec more famae, credentium otio augebantur.* FREINSH.

Lymphatis] Vide l. IV. c. 12, 14. CELLAR.

Signum datum] Editiones, *ſigno dato*, ſed ita plena non erit oratio. MODIUS.

Sena millia] Diodorus XVII, 74. ἐδωρήσατο δὲ τῶν μὲν ἱππέων ἑκάστῳ τάλαντον, τῶν δὲ πεζῶν μνᾶς δέκα. *Equitibus ſingulis talentum dono dedit, peditibus denas minas.* Adde Plut. Pompejo c. 56. Talentum igitur, & ſena millia denariorum eamdem ſortem efficiunt. De peditibus autem tacuiſſe Curtium, cum equites nominaſſet, mirum mihi fit; & libenter hominum aut temporum injuriam incuſem. FREINSH.

Quam

18 bant. Haud secus quam par erat [1] territus [2] Alexander, qui Indos atque ultima Orientis peragrare [3] statuisset, [4] praefectos copiarum in praetorium contrahit: [5] obortisque lacrimis, *ex medio gloriae spatio* [6] *revocari se*, *victi magis*, *quam* 19 *victoris fortunam in patriam* [7] *relaturum* conquestus est. *nec sibi* [8] *ignaviam militum obstare*, *sed* [9] *deorum invidiam*; *qui fortissimis viris subitum patriae desiderium admovissent*, *paullo post in* [10] *eamdem* [11] *cum majore laude famaque* [12] *reditu-* 20 *ris*. Tum vero pro se quisque *operam suam* offerre: [13] difficillima quaeque poscere; polliceri *militum quoque obsequium*, *si animos eorum leni & apta oratio-* 21 *ne permulcere voluisset*. *Numquam infractos & abjectos recessisse*, [14] *quoties ipsius alacritatem & tanti* [15] *animi* [16] *spiritus haurire potuissent*. *Ita se facturum esse* respondit. [17] *Illi* [18] *vulgi aures* [19] *praeparent sibi*. satisque omnibus, quae in rem videbantur [20] esse, compositis; *vocari ad concionem exercitum* jussit, apud quem talem orationem habuit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. *territos*. 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. omittunt *Alexander*. 3 Voss. 2. Pal. 1. *statuit*. 4 Pal. 1. *praetores*. 5 Pal. 1. *abortisque* 6 Voss. 2. Pal. 1. *revocare*. 7 Pal. 1. *relaturus*. 8 Voss. 2. *militum ignaviam*. 9 Voss. 1. *deum*. 10 Fl. Leid. Voss. 1. *eadem*. 11 Pal. 1. omittit *cum*. 12 Pal. 1. *rediturus*. 13 Mer. *& difficil*. 14 Pal. 1. *quo*. 15 Leid. *animis*. 16 Mer. *spem*. 17 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. Lugd. Amst. Frob. Col. Bas. Mer. *illi modo* Voss. 2. Pal. 1. Ald. *illi vero*. 18 Col. *vulgati* alii omittunt *vulgi*. 19 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. praeter B. 1. *praepararent*. 20 plurimae editiones omittunt *esse*.

Quam par erat] Scripti *parebat*. quod rectum esse pareret, nisi l. III. dixisset Curtius. *At Darius audita Memnonis morte, haud secus quam par erat motus*. MODIUS.

Deûm invidiam] Membranae non omnes deos accusant, sed eos tantum, qui à Macedonibus non starent. legunt enim *eorum Deûm*. MODIUS. Impie & irreverenter, non autem praeter morem gentilium hominum, quibus solenne erat de Diis suis ita sentire, atque dicere. supra l. V. c. 8, 15. *si justa ac pia bella Dii aversantur*. & l. VII. c. 7, 7. *Deos quoque incusans querebatur*. l. X. c. 5, 10. *invidia Deûm ereptum esse rebus humanis*. Florus l. I. c. 13, 8. de Gallorum Senonum incursione, *sive invidia Deûm, sive fato*. Rufus Festus c. 24. *Cari victoriam ad invidiam coelestis indignationis pertinuisse credendum est*. CELLAR.

Infractos] Eleganter hoc, ut omnia Curtius, non vulgari intellectu, quo pro fortibus, & nequaquam fractis accipitur. Contrario hic sensu accipe, ut sequens etiam vox *abjectos* declarat. Ita alii melioris aevi scriptores locuti Cicero, Livius, Virgil. l. XII. vs. 1.

Turnus ut infractos adverso Marte Latinos
Defecisse videt.

Nec enim subscribo Servio, qui *infractos* explicat non fractos, certe illud *defecisse* ostendit fractos. RADERUS. *Infractos & abjectos*. Infractos valde fractos, timidos, desperantes, ut *in* augeat, non minuat vim simplicis. Vide Virgil. l. IX. Aen. vs. 499. Vell. Pat. l. II. c. 37. & 39. CELLAR.

Modo aures] Excusi, *illi modo vulgi aures*. recte, etsi abesse poterat illud *vulgi*. MODIUS. Recte *vulgi aures*; nam sic alibi saepe noster de militibus. Supra n. 9. *secrevit à vulgo, quorum eminebat genus*. l. X, 5, 3. *Dimissoque vulgo velut omni vitae debito liberatus*. Ovid. Metam. XIII. vs. 123.

- - - - - *vulgique secutum*
Ultima murmur erat.

HEINSIUS. Ovid. l. XIII. vs. 1.

Vulgi stante corona.

Virg. l. II. Aen. vs. 99.

Spargere voces
In vulgum ambiguas, & quaerere conscius arma.

& mox vs. 119.

Vulgi quae vox ut venit ad aures.

CA-

CAPUT III.

Hortatoria Alexandri ad milites oratio, ut bellum, in Aſia inchoatum, perſequantur & abſolvant.

Magnitudinem rerum, quas geſſimus, milites, intuentibus [1] *vobis, minime mirum eſt, & deſiderium* [2] *quietis,* [3] *& ſatietatem gloriae occurrere. Ut omittam* [4] *Illyrios, Triballos,* [5] *Boeotiam, Thraciam, Spartam,* [6] *Achaeos,* [7] *Peloponneſum: quorum alia ductu meo, alia imperio auſpicioque perdomui. ecce* [8] *orſi bellum*[9] *ad Helleſpontum. Ionas, Aeolidem ſervitio barbariae* [10] *impotentis* [11] *exemimus;* [12] *Cariam, Lydiam, Cappadociam,* [13] *Phrygiam,* [14] *Paphlagoniam, Pamphyliam,* [15] *Piſidas, Ciliciam, Syriam, Phoenicen, Armeniam, Perſidem, Medos,* [16] *Parthienen* [17] *habemus in* [18] *poteſtate. plures* [19] *provincias complexus ſum, quam alii urbes ceperunt. & neſcio, an* [20] *enumeranti mihi* [21] *quaedam ipſarum rerum multitudo ſubduxerit. Itaque ſi crederem, ſatis certam eſſe poſſeſſionem terrarum, quas tanta velocitate domuimus;* [22] *ego vero, milites, ad penates meos, ad parentem ſororeſque, & ceteros cives, vel* [23] *renitentibus vobis erumperem: ut ibi potiſſimum parta vobiſcum laude & gloria fruerer; ubi* [24] *nos uberrima victoriae praemia exſpectant:* [25] *liberorum, conjugum, parentumque* [26] *laetitia; pax; quies; rerum per virtutem partarum* [27] *ſecura poſſeſſio. Sed in novo, & (ſi verum fateri volumus) precario imperio, adhuc jugum ejus*

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *nobis.* 2 Mer. *quieti.* 3 Leid. *ad ſocietatem.* 4 Sic MSS. & Bong. ſed Ald. Col. Mer. Baſ. Frob. *Illyricos.* 5 Fl. *Boetiam.* 6 Ald. Mer. *Acheos.* 7 Fl. *Meloponenſum* Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. Bong. *Peloponnenſum* D. *Peloponenſum* Baſ. Col. *Peloponeſum.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. D. *orſum.* 9 B. 1. Lugd. Amſt. *ab Helleſponto* Fl. Leid. Voſſ. 1. B. 2. *ad Helleſponto* D. *Helleſponto* ſuperſcripta noviſſimae literae hac nota *ū*. 10 Fl. Leid. Voſſ. 2. D. Bong. *impotentes* B. 1. *impotentis* ſed ſupraſcripta literae *i* alia *e.* 11 Pal. 1. *excomimus.* 12 Ald. *Carium.* 13 Voſſ. 1. 2. *Frigiam.* 14 Fl. *Papagoniam* Voſſ. 1. *Pagoniam.* 15 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Col. Baſ. Mer. Ald. Frob. *Piſides* 16 Sic MSS. & Bong. 17 Voſſ. 2. Pal. 1. *habentes.* 18 Voſſ. 2. *poteſtatem.* 19 Pal. 1. Voſſ. 2. *regiones.* 20 Voſſ. 2. *nemeranti* P. *enumerati.* 21 Frob. *quaſdam ipſarum multitudo.* 22 Voſſ. 2. *ego enim vero* Pal. 1. *enim ô milites.* 23 Voſſ. 1. Fl. Leid. Mer. Baſ. Ald. *retinentibus* Voſſ. 2. *retinentibus nobis.* 24 Pal. 1. *vos liberrima.* 25 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *liberum.* 26 D. *laetia.* 27 Pal. 1. *ſecuta.*

Alia ductu] Sueton. in Auguſto 21, 1. *Domuit autem partim ductu, partim auſpiciis ſuis &c.* Apud Plin. III, 20. exſtat de eodem Auguſto vetus inſcriptio: *Quod ejus ductu auſpiciiſque gentes Alpinae omnes, quae à mari ſupero ad inferum pertinebant, ſub imperium pop. Rom. ſunt redactae.* Ductu, id eſt, per ſe ipſum; auſpiciis, quando per legatos bellum agitur, ut notum eſt. Tamen apud Plautum confunduntur. Soſia enim de hero Amphitruone loquens, Amphitr. I, 1, 41. qui contra Theleboas militaverat, ait: *ut geſſerit remp. ductu, imperio, auſpicio ſuo.* & ipſe Amphitruo II, 2, 25. *eos auſpicio meo atque ductu, primo coetu vicimus.* Nam vere Creontis Thebani regis auſpiciis bellum patratum fuerat. Pichena ad illa Taciti II, 41, 1. *Ductu Germanici, auſpiciis Tiberii.* Lipſius oſtendit Curtium hoc loquendi genus ad res Graecanicas tranſtuliſſe à more Romano, quem ipſe diligenter explicat in opere de Militia Rom. II, 12. FREINSH. *Ductu*, quibus ipſe rex praefuerat bellis: *imperio & auſpicio*, quae per duces ſuos geſſerat. Adde principium l. v. & ejuſdem lib. c. 9, 4. inſcriptio apud Plinium l. III. N. H. c. 20. *quod ejus ductu auſpiciiſque gentes Alpinae omnes ſub imperium P. R. ſunt redactae.* CELLAR.

Ab Helleſponto] An non rectius ita, quam ut alii *ad Helleſpontum?* MODIUS.

Quaedam ipſarum rerum] Vulgo, *& neſcio an enumeranti mihi quaſdam ipſarum multitudo ſubduxerit.* Nos ſcriptos libros ſequimur, quia ſcripti ſunt. MODIUS. *Quaedam.* Malim *quaſdam*, niſi intelligas loca vel regna. Lycaoniam certe praetermiſit, niſi ſub Cappadocia comprehendas. praetermiſit & Lyciam, cujus mentio ſupra III, 3, 1. RADERUS. *quaſdam* etiam hic edidit olim Frobenius. FREINSH.

Retinentibus] Adhuc vulgo *renitentibus*, ſed plus eſt *retinere*, quam *reniti.* MODIUS.

In novo] Ergo illi populi videntur Alexandro *jam domiti, ut pareant; non victi, ut ſerviant.* quod de

ejus rigida cervice subeuntibus barbaris, tempore, [1] *milites, opus est, dum mitioribus* 7 *ingeniis* [2] *imbuantur, & efferatos* [3] *mollior consuetudo* [4] *permulceat. Fruges* [5] *quoque maturitatem statuto tempore exspectant: adeo etiam illa sensus omnis expertia, tamen* 8 *sua lege mitescunt. Quid? creditis tot gentes, alterius imperio ac* [6] *nomine adsuetas, non sacris,* [7] *non moribus, non commercio linguae nobiscum cohaerentes; eodem proelio domitas* [8] *esse, quo victae sunt?* [9] *Vestris armis* [10] *continentur, non suis moribus;* [11] *& qui praesentes metuunt, in absentia hostes erunt. Cum feris bestiis res est, quas* 9 *captas & inclusas,* [12] *quia ipsarum natura non potest, longior dies mitigat. Et adhuc sic ago, tamquam omnia subacta sint armis,* [13] *quae fuerunt in ditione Darii. Hyrcaniam Nabarzanes occupavit; Bactra non possidet solum* [14] *parricida Bessus; sed etiam* [15] *minatur:* [16] *Sogdiani, Dahae, Massagetae,* [17] *Sacae, Indi sui* [18] *juris sunt.* 10 *Omnes* [19] *hi,* [20] *simul terga nostra* [21] *viderint, sequentur. Illi enim ejusdem nationis sunt; nos alienigenae & externi.* [22] *suis autem quique parent placidius: etiam quum*

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Elz. Bas. Mer. Col. sed Voss. 2. ut vulgo *milite.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & plurimae editt. *imbuuntur.* 3 Leid. Voss. 1. 2. Bong. Mer. *melior.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. & vulgo *permulcet.* 5 Voss. 2. Pal. 1. *vero.* 6 Sic MSS. D. Pal. 1. Ald. sed Bas. *nomini.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. omittunt *non.* 8 Voss. 2. omittit *esse.* 9 Voss. 2. Pal. 1. *nostris.* 10 Voss. 2. omittit *continentur.* 11 Leid. Voss. 2. Pal. 1. D. Ald. *sed.* 12 Voss. 2. Pal. 1. Ald. *quas ips.* 13 Voss. 2. *quaeque* Pal. 1. Mer. *quoque.* 14 Voss. 2. *parricidas* Ald. *paricida* P. omittit. 15 Pal. 1. *minitatur.* 16 Fl. Leid. Voss. 2. *Sogdianide* D. Pal. 1. Bong. Voss. 1. *Sogdianidae* Ald. Mer. Bas. Col. *Sogdiani, Dacae.* 17 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Mer. Bas. Col. *Sagae.* 18 Pal. 1. *jure.* 19 P. *isti.* 20 Sic Fl. Leid. Voss. 1. Mod. Amst. Lugd. sed vulgo *simul si.* 21 Fl. Leid. *viderunt si sequentur* Voss. 1. D. Bong. *viderint si seq.* B. 1. *vid. sin equentur.* 22 Fl. Leid. Voss. 1. *suisque autem placidius paret* F. *suis enim quisque pl. paret* B. 1. 2. Voss. 2. D. Pal. 1. *suisque autem pl. parent* P. *Syrisque autem pl. parent* Lugd. Amst. *suis quisque autem pl. parent.*

Britannis recens subactis Tacit. Agric. 13, 2. Adde nos ad Flor. l. IV, 12, 2. FREINSH.

Precario imperio] Quamquam enim Persarum rex magnis aliquot proeliis victus erat; multas tamen nationes habebat id imperium, quarum unaquaeque suis viribus bellum gerere contra Macedones potuisset: itaque recte dicit *precario* potius *imperio* eas teneri, quam vi, si verum fateri oporteat. Quamquam enim postea *de armis suis* subjiciat, intelligit tamen in illis ad obtinendum tantum imperium plus terroris esse, quam virium. PREINSH. *Precario imperio.* Nullae preces adhibitae in subigendis barbaris: tanta tamen earum gentium multitudo erat, tantaque potentia, ut fama potius & terrore, quam vi armorum, numeroque Macedonum subjectae ac domitae essent. CELLAR.

Melior consuetudo] *Mollior*, legunt alii omnes, verum mihi placuit insane, quod excusum est. opinor etiam tibi, lector, praesertim si habes in memoria, quomodo veteres Latini voce *melior* usi sint, cum dixerunt, *melior Deus, melior natura*, & quae infinita bonos auctores tractanti se offerunt. MODIUS.

Statuto] Numquid melius *stato?* ut alibi in his libris. Vide Fr. Junium de Pictura Veterum pag. 58. pr. FREINSH.

Et qui praesentes] *Sed qui* vulgo. male. Notavi simile quid in prooemio Justini, monuique: quo loco est in editis, *cognitione quaeque digna excerpsi, sed omissis his.* legendum: *& omissis his.* MODIUS.

In absentia] Clarius & venustius fuerit, *in absentis*, sive *absentes*, atque ita credimus omnino Curtium scripsisse, ACIDALIUS.

Cum feris bestiis] Cum efferatis hominibus. infra l. VIII. c. I. Clitus. *mittor ad feras bestias praecipitia ingenia sortitas.* Sogdianos intelligens. Ignatius Epist. ad Romanos: Ἀπὸ Συρίας μέχρι Ῥώμης θηριομαχῶ . . . ἐνδεδεμένος δέκα λεοπάρδοις, ὅ ἐστι στρατιωτικὸν τάγμα. quod ne novum glossema putes, interpretationis caussa adjectum, Hieronymi versionem ex lib. de Scriptura Eccles. adjungo: *ligatus cum decem leopardis, hoc est, militibus.* CELLAR.

Simul terga nostra] Et hic quidem, quamquam in re tenui, velim dari quemvis arbitrum, qui arbitretur, melius hoc sit, an quod dicam jam: *omnes hi simul, si terga nostra viderint, sequentur.* illud procul dubio praeferet, & merito. Hoc enim à vulgo est, illud ab antiquis monumentis. MODIUS. *Simul terga.* Hunc quoque locum occupaverat nullo jure *si* particula: ut supra ad III, 12, 19. notavimus; & hic à Radero, item Amst. & Lugd. edd. praetermissam video. aliae habebant, *simul si terga &c.* FREINSH.

Sequentur] MSS. optimi *si* (vel *sin*) *sequentur*, lego *insequentur.* HEINSIUS.

Suis quisque autem placidius] Excusi, *suis autem quique parent placidius.* MODIUS.

Time-

quum [1] *is praeest, qui magis timeri potest. Proinde, aut quae cepimus,* [2] *omittenda sunt; aut quae non habemus, occupanda.* [3] *Sicut in corporibus aegris,* [4] *milites, nihil quod nociturum est,* [5] *medici relinquunt; sic nos quidquid obstat imperio, recidamus. Parva saepe scintilla contempta magnum excitavit incendium. Nihil tuto in hoste despicitur: quem spreveris, valentiorem negligentia* [6] *facies.* [7] *Ne Darius quidem hereditarium Persarum accepit imperium: sed in sedem Cyri, beneficio* [8] *Bagoae castrati hominis, admissus, ne vos magno labore credatis Bessum vacuum regnum occupaturum. Nos vero* [9] *peccavimus, milites, si Darium ob hoc vicimus, ut servo ejus traderemus imperium. qui ultimum ausus scelus, regem suum, etiam* [10] *externae* [11] *opis egentem,* [12] *certe, cui nos victores pepercissemus; quasi captivum in vinculis habuit:* [13] *ad ultimum, ne à nobis conservari posset, occidit. Hunc vos regnare patiemini? quem equidem* [14] *cruci adfixum videre festino, omnibus* [15] *regibus gentibusque* [16] *fidei, quam violavit,* [17] *meritas poenas solventem. At hercule, si* [18] *mox eumdem Graecorum urbes, aut Hellespontum vastare nuntiatum erit vobis; quo dolore adficiemini, Bessum praemia vestrae* [19] *occupasse victoriae? Tunc ad repetendas res festinabitis;*

11 12 13 14 15

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. praeter F. *hic* Voss. 1. 2. *his.* 2 D. *committenda* sed jugulata principe litera & alteri superscripta *a* P. F. *amittenda* quomodo & Pal. 1. in quo inversa haec duo membra leguntur. *cum quae non habemus occupanda, aut quae cepimus amittenda sunt* Voss. 2. *aut quae non habemus occupanda sint, aut quae cepimus omittenda sunt.* 3 Pal. 1. Voss. 2. omittit *sicut.* 4 Voss. 2. omittit *milites.* 5 Voss. 2. *& med.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. D. *facias.* 7 Pal. 1. *nec Dar.* 8 Voss. 2. *Bagrae* Pal. 1. *Bagorae* Ald. *Bagoe.* 9 Pal. 1. *peccamus.* 10 Voss. 1. *externe.* 11 Pal. 1. Bas. *opus.* 12 P. omittit *certe.* 13 Col. *aut ultim.* 14 Ald. Mer. Col. Bas. Frob. *crucifixum.* 15 Pal. 1. *gentibus regibusque.* 16 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *& fidei.* 17 Voss. 2. *& meritas.* 18 Voss. 2. *eumdem mox.* 19 Fl. Leid. Voss. 1. *occupavisse.*

Timeri] Sensus: etiam asperum & immitem principem, dum indigena sit, tolerari prae externo & alieno, quantumcumque humano & leni. FREINSH.

Medici] Ex Hippoc. Epidem. 6. 2. IDEM.

Parva scintilla] Est dictum vulgi sermone tritum. Horat. epist. *Et neglecta solent incendia sumere vires.* Ovid. Met. l. VII. *Parva sub inducta latuit scintilla favilla.* POPMA. Add. Cic. Philipp. V, 11. Flor. l. III, 5, 14. FREINSH.

Nihil tuto] Securitas fugienda. ut docet Lips. Polit. V, 16. Livius l. XXI, 43. *saepe contemtus hostis cruentum certamen edidit.* Vellej. l. II, 118. *Neminem*, ait, *celerius opprimi, quam qui nihil timet; & frequentissimum initium esse calamitatis securitatem.* CELLAR.

Ne Darius quidem hereditarium imperium] Darius in sedem Cyri beneficio Bagoae castrati hominis admissus, Ἀστάνδης fuit: qui exuto vestitu tabellarii, regiam arrectamque Cidarim sumpsit, ut supra l. IV. diximus. Plut. l. II. de Fort. Alex. Darium Bagoae eunuchi beneficio ad regni culmen evectum narrans; καὶ στολὴν, inquit, ἐκδυσάμενος Ἀστάνδου περιέθετο τὴν βασιλικὴν, καὶ ὀρθοστάδην κίδαριν. Et Strab. l. XV. ὃν ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. POPMA.

Sedem Cyri] Quod Curtius hic *sedem Cyri* dixit, Plutarch. l. II. de Fortuna Alexandri Κύρου θρόνον vocat. Horat. l. II. od. 2. *Cyri solium.* POPMA. Vide Brisson. l. I. de regn. Pers. p. 51.

Bagoae castrati hominis] Artaxerxem Ochum Persarum regem Bagoas eunuchus & Chiliarchus veneno sustulit, & ceteris filiis interfectis minimum natu Arsen in solio collocavit. Hoc quoque post triennium dejecto, Darium Codomannum in fastigium regni evexit. Diod. Sic. l. XVII, 1. CELLAR.

Ultimum ausus scelus] Quo gravius admitti non potest: parricidium nempe: quod infra l. VIII. c. 8, 2. *ultimum facinus* vocatur. Senec. de Clem. I, 23. *multo minus audebant liberi nefas ultimum admittere, quamdiu sine lege crimen fuit.* De parricidio ibidem disserit. CELLAR.

Externae opis] Forte, *externe opis.* HEINSIUS. & sic Voss. 1.

Ad ultimum] Denique, tandem ut l. III. c. 1, 7. l. VI. c. 5, 7. CELLAR.

Cruci adfixum] Elegantius hoc, quam *crucifixum* illud, quod in editis est, eadem ratio in iis, quae sequuntur, *omnibus regibus gentibusque, & Fidei* (sic enim capitali litera scribendum, non quomodo operarum negligentia legitur *fidei*) *quam violavit meritas poenas solventem.* Nam haec quoque meliora sunt vulgatis. *omnibus regibus gentibusque fidei, quam violavit.* MODIUS.

16 *nabitis; tunc arma capietis. Quanto autem praestat territum adhuc & vix mentis suae compotem opprimere?* [1] *Quatridui nobis iter superest, qui tot proculcavimus nives; tot amnes superavimus; tot montium juga* [2] *transcurrimus. Non mare illud, quod exaestuans* [3] *iter fluctibus occupat,* [4] *euntes nos moratur; non Ciliciae fauces &* 17 *angustiae includunt: plana omnia & prona sunt. In ipso limine victoriae stamus. pauci nobis fugitivi & domini* [5] *sui interfectores supersunt. Egregium me hercule opus, & inter* [6] *prima gloriae vestrae numerandum posteritati famaeque tradetis;* [7] *Darii quoque hostis, finito post mortem* [8] *ejus odio, parricidas esse vos ultos; neminem impium effu-* 18 *gisse* [9] *manus vestras. Hoc perpetrato, quanto creditis Persas obsequentiores fore, quum intellexerint, vos* [10] *pia bella* [11] *suscipere; & Bessi sceleri, non nomini* [12] *suo, irasci?*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *qui quat.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. *transcucurrimus.* 3 Voss. 2. *inter.* 4 P. *nos euntes* B. 1. omittit *nos.* 5 Voss. 2. omittit *sui.* 6 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. sed Pal. 1. Ald. Bas. Col. Mer. Frob. Lugd. Amst. *praemia.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. Mer. Col. Bas. *Darium q. hostem* Amst. *Darii q. hostes.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *illius.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Lugd. Amst. *vestras manus.* 10 Mer. *& pia.* 11 Voss. 1 *suspicere.* 12 Voss. 2. *ejus.*

Mare quod exaestuans iter] Mare Pamphylium, cujus fluctibus angustum iter ad Elimacem montem tegebatur, quum Macedones transirent. Supplem. 11, 9. CELLAR.

Prima gloriae] *Praemia gloriae*, editi. sed nemo mihi eripiet, quin illud *prima* prae omnibus praemiis hic primum esse debeat. MODIUS. Alii *praemia*, non istud quidem male, sed tamen illi non praetulerim. FREINSH.

Darii quoque hostis] Membranae, *Darium quoque hostem &c.* Quae lectio si vera esset, copula aliqua desideraretur, quae committeret orationem. sed neque desideratur copula, neque vera est ista lectio. MODIUS. *Darii.* Multi & meliores libri *Darium quoque hostem.* & sane oritur dubitatio sic fuisse, omissa voce *parricidas*, quae mox sequitur. FREINSH. Recte Freinshemius. HEINSIUS.

Non nomini suo] Persico nomini, & nationi, ut non opus sit ad Bessum referre, & per *ejus* exponere. ad *Persas* potius reducatur pronomen, ut vim nativam reciprocandi retineat. CELLAR. Nec opus est, ut *suo* per *ejus* exponatur, si fides habeatur Cod. Vossiano secundo, sic exhibenti; sed recte & melius ad Persas refertur, nec ulla est sensus ambiguitas.

CAPUT IV.

Zioberis miri fluminis descriptio. Alexander Nabarzani per literas salutem quaerenti veniam pollicetur. Deinde mari Caspio & Hyrcaniae proximus, quosdam Darii praefectos recipit in gratiam.

1 Summa militum alacritate, [1] jubentium, *quocumque vellet,* [2] *duceret,* oratio ex- 2 cepta est. nec rex moratus impetum; tertioque [3] per Parthienen die ad fines

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. Mer. Col. *subeuntium* Bas. *subclamantium.* 2 Leid. Voss. 1. Col. *ducere.* 3 Voss. 2. omittit *per.*

Jubentium] Membranae iterum *subeuntium.* MODIUS. *Jubentium.* MSS. *subeuntium* recte: Claudian. Consulatu Manlii vs. 173. *subit ille loquentem Talibus.* HEINSIUS. *Subeuntium.* ita Gronovius l. 11. Obs. c. 4. trium codicum MSS. auctoritate. vulgo *jubentium* legunt. CELLAR. J. F. Gronovius trium MSS. codicum auctoritatem jactans pro *jubentium* scribi jubet *subeuntium.* Addere possum quartum. Nam & Theocrenianus codex habebat *subeuntium.* Nihilominus rejiciendam arbitror hanc lectionem, quam temere Gronovio dicto audiens recepit Cellarius, priore, eademque vera, ejecta. Repugnat enim Gronoviana lectio indoli Romani sermonis, certe Curtii nostri, apud quem eamdem dictionem reperias l. ix, c. 4, 23. Idque simili in argumento: *Non alias tam alacer clamor ab exercitu est auditus, jubentium, duceret diis secundis, & aequaret gloria, quos aemularetur.* Supra quoque dixerat l. iv, 1, 29. *Igitur conclamant, duceret, quo videretur.* Item l. v, 1.

[1] fines Hyrcaniae penetrat; Cratero relicto cum [2] iis copiis, quibus praeerat, & [3] ea manu, quam Amyntas ducebat, additis [4] sexcentis equitibus, & totidem sagittariis: ut ab [5] incursione barbarorum Parthienen tueretur. 3 [6] Erygyium *impedimenta*, modico praesidio dato, [7] *campestri itinere ducere* jubet. Ipse cum phalange & equitatu CL. stadia [8] emensus, castra in valle, qua Hyrcaniam adeunt, [9] communit. Nemus [10] praealtis [11] densisque arboribus umbrosum est, pingue vallis solum rigantibus aquis, quae ex petris [12] imminentibus manant. 4 Ex ipsis radi-

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *finem.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *his cop.* 3 vulgo *ex.* 4 Ald. Bas. Col. Mer. Frob. *sex millibus.* 5 Voss. 2. *incursu.* 6 Fl. *Frigum* Leid. *Phrigum* Voss. 1. *Riphum* Ald. *Phrygium* D. *Phrygum* Voss. 2. Pal. 1. *Phorigium* Col. *Phorygium* Mer. *Phrygiam* Elz. *Erigium* Alii *Erigyum.* 7 Pal. 1. omittit *campestri itinere.* 8 B. 1. *mensus.* 9 Mer. *communiit.* 10 Mer. *praealtum.* 11 Voss. 2. omittit *densisque.* 12 Sic omnes MSS. Bong. Amst. vulgo tamen *eminentibus.*

v, 13, 5. *Omnes pariter conclamant, paratos ipsos sequi: Nec labori nec periculo parceret.* Ubi *jubendi* verbum sub *clamandi* vocabulo latitare, satis est perspicuum: sicut idem sub voce respondendi latet, cum C. Nepos in Themist. c. 11, 6. *Deliberantibus*, inquit, *Pythia respondit, moenibus ligneis se munirent.* id est, edito responso jussit, se munirent. Rursus Curtius l. v, 4, 12. *Jubet, monstraret iter.* Sic & Tacit. Ann. XIII, 15. *Nero Britannico jussit, exsurgeret, progressusque in medium cantum aliquem exciperet.* Nimirum particula *ut* elegantiae caussa est praetermissa, quam alias quoque post *jubendi* verbum recte omitti, docet ipse Curtius l. VIII, 1, 38, ubi Alexandrum refert *jussisse, ut* Clitus *convivio excederet.* Alia auctorum loca, qui *jubendi* vocem cum particula *ut* conjungunt, produxit in Antibarbaro p. 238. & Curis posterior. p. 180. ipsemet Cellarius. Concludam Ovidii loco, ubi post *jubeo* pariter vocula *ut* subintelligitur. l. VI. Met. vs. 508.

Absentes pro se memori jubet ore salutent.

HEUMANN. de Art. Crit. p. 20. Forte cuiquam Cl. Heumannus *Minerva & Musis refragantibus* in hoc loco explicando versatus esse videatur, qui *notat depravandi peccatum* in summo Gronovio, quem ut columen suum unice amarunt & expoliverunt castiores Musae & Minerva, quum hic solos secutus sit Codd. MSS. quod eo magis virum doctissimum debuisset movere, Theocreniano suo suffragante. nam profecto si iidem Codd. *jubentium* prae se ferrent, haud mutasset Gronovius; sed cur à rariori usu vocabuli, praeeuntibus MSS. recederet caussa etiam non fuit. Nam sibi fraudi est Cl. Heumannus, si credit, eo contigisse, quod vir hic summus constructionem verbi *jubendi* cum particula *ut* ignoraret, aut id, quod ipse docuerat, latuisse Cl. Cellarium. Movit profecto viros praestantissimos constans Codd. MSS. lectio, in quibus non tam facile vox usitatissima *jubentium* potuit mutari in vocem hanc *subeuntium* tam insolenti significatione: & huic subscribere videtur Basil. edit. quae habet *subclamantium*, quod procul dubio glossema est alicujus, explicantis sensum hujus vocis *subeuntium.* Sic *subire orationem* pro excipere Cic. l. 1. de Divinat. *sermonem subit* idem l. XI. Fam. ep. 6. Claudiani locum pro *respondere* ex IV. Cons. Hon.

- - - - - dicturum plura parentem
Voce subit. - - - -

Itidem alium Cons. Manlii vs. 173. qui omnem eximunt dubitationem, jam adduxit accuratissimus Latinitatis instaurator Gronovius, & annotatis suis comprobavit Nobilissimus Heinsius. Sic *subire* pro impellere Virg. l. 11. Aen. vs. 575. *Subit ira cadentem Ulcisci patriam.* Ut proinde haec depravandi nota non fuerit benemerito subeunda, etiamsi adsensum viri docti non haberet.

Ea manu] Non dubito sic scribendum supra v, 4, 14. *Cratero relicto cum peditibus, quis adsueverat, & eis copiis, quas Meleager ducebat.* Et de hac ipsa re Arrian. III, 5, 2. Κράτερον δὲ τήν τε αὐτοῦ τάξιν ἔχοντα, καὶ τὴν Ἀμύντου &c. *Craterum cum suo & Amyntae agmine, cumque equitibus* &c. & vero absurdus vulgatorum sensus *ex manu*, qui vellet sexcentos, seu ut alii codd. habent, sex ista millia equitum &c. fuisse ex manu, quam Amyntas ducebat, quod ita non fuisse constat. FREINSH.

Sexcentis equitibus] Editiones, *sex millibus equitibus*, adeo etiam Curtium βαρβαρίζειν placuit istis beluis, qui in typographiis praesident. MODIUS. *Sexcentis.* Ita melius quam aliorum *sex millibus.* Arrianum vide lib. III, 5. FREINSH.

Erygyium] Hic à Sabellico Ennead. IV, 5. vitiatos codices sequuto, perperam appellatur *Phrygius.* De aliis Edd. vide in variis. Sed & Indicem consule. FREINSH.

Imminentibus] *Eminentibus*, editiones Lugdunenses. Verum quid ad nos, *imminuerint*, an *eminuerint* petrae, de quibus sermo est. MODIUS. *Eminentibus.* Melius *imminentibus.* ita supra III, 4, 12. *Dorsum montis imminebat viae, crebris oberrantibus rivis, qui ex radicibus montium manant.* Sane Gebhardus in Crepund. III, 23. citans hunc locum ait: *Sic eleganter Curtius* imminentes petras *dixit.* FREINSH.

radicibus montium [1] Zioberis amnis [2] effunditur, qui tria fere ſtadia in longitudinem univerſus fluit; deinde ſaxo, quod alveolum [3] interpellat, [4] repercuſſus, duo itinera velut diſpenſatis aquis aperit. 5 [5] Inde torrens, & ſaxorum, [6] per quae [7] incurrit, aſperitate violentior, terram [8] praeceps ſubit. Per ccc. ſtadia conditus labitur: rurſuſque velut ex alio fonte conceptus [9] editur, & novum alveum intendit; 6 priore ſui parte ſpatioſior. quippe in [10] latitudinem [11] XIII. ſtadiorum diffunditur: rurſuſque [12] anguſtioribus [13] coërcitus ripis iter cogit; tandem in alterum amnem [14] cadit, [15] cui [16] *Rhidago* nomen eſt. 7 Incolae adfirmabant, [17] *quaecumque dimiſſa eſſent in cavernam, quae* [18] *propior eſt* [19] *fonti, rurſus* [20] *ubi aliud os amnis* [21] *aperit,* [22] *exſiſtere.* Itaque Alexander, *duos* [23] *tauros, qua ſubeunt aquae terram,*

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voſſ. 1. Bong. *Ziobetis* Voſſ. 2. *Zoberis* Pal. 1. *Obentis.* 2 B. 1. *effundit.* 3 Sic MSS. Bong. Pal. 1. D. ſed vulgo *interpolat.* 4 Ald. *repercurſus.* 5 Voſſ. 2. omittit *inde torrens.* 6 Mer. *per quam.* 7 Pal. 1. *currit.* 8 *Subit praeceps* Pal. 1. *praeceps ſubiit.* 9 Fl. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. *edit.* 10 Voſſ. 1. *altitudinem* Voſſ. 2. *latitudine.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *decem & trium* P. *triginta & trium.* 12 Pal. 1. *velut anguſtioribus.* 13 Leid. Voſſ. 1. *cohercitus.* 14 Fl. Voſſ. 1. B. 2. *cadat* & ſic B. 1. niſi quod ultimo *a* ſuperſcriptum eſt *i.* 15 Fl. Leid. D. Bong. omittunt *cui.* 16 Leid. Voſſ. 1. Pal. 1. D. *Ridagno* Voſſ. 2. *Ridagus* Bong. *Ridagrio* Ald. *Rhindaco.* 17 D. Pal. 1. *quicumque dimiſſo* Ald. Col. Frob. Baſ. Mer. Elz. Leid. Voſſ. 1. 2. *quicumque dimiſſi* Fl. *quicumque dimiſſa* ſic B. 1. ſed ſuperſcripto *e* ſyllabae *qui.* 18 Pal. 1. *propior eſſet* Voſſ. 1. *propior eſt* ſic D. ſed deleto *r.* 19 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. Frob. Col. Mer. Baſ. vulgo *fontem.* 20 Voſſ. 2. Ald. Col. Mer. Baſ. *ſibi* Voſſ. 1. B. 1. *ſubi* Frob. *per.* 21 Voſſ. 2. Ald. Col. Baſ. Mer. *apertum* Fl. Leid. Voſſ. 1. Amſt. Lugd. *aperitur* Frob. *in apertum.* 22 Pal. 1. omittit *exſiſtere.* 23 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. omittunt *tauros.*

Zioberis amnis] Στιβοίτην vocat Diodorus, Arrianus μεγάλην θάλασσαν, non expreſſo ejus nomine. LOCCEN. *Zioberis.* Diodoro XVII, 75. eſt *Stiboetis*, Στιβοίτης. Cujus quidem vocis ductus etiam in Curtiano nomine apparent, quod facilius corrumpi potuit, quam illud Graecum. Certe non longe abludit *Zibetes*, quomodo Boccatium legiſſe pro Zioberi Raderus ait. Item *Ziobetis* & *Obetis* Manuſcriptorum. FREINSH. Longam hic fluviorum, quibus eadem natura eſt, deſcriptionem Cl. Freinshemii omiſimus, & mirum, ſi illa non affecerit taedio Cl. Clericum, ſi perlegerit, qui offenſus Curtiana περιφράσει, vellet liberaliter & hanc condonare in cap. 5. Judicii de Curt. §. 5. cui ſatis fuerat dicere hunc fluvium, poſtquam terram ſubiit, iterum exſiſtere; reliqua ſunt ipſi viſa inutilia, & captanda Rhetori, non Hiſtorico: mallem dixiſſet, Logices Critico, nihil venuſtatis aut elegantiae gratia admittenti.

Alveolum interpolat] Ubique fere turbae & confuſio in verbis *interpolat*, & *interpellat.* ſuppoſitis invicem ſibi, nec locum ſuum tuentibus prae injuria alterna. Hic quidem *interpellat* eſſe verius putem, quod praeferunt quidam è vulgatis. Atque idem recte l. IV. repoſitum à Modio. *Nec ſaxa coteſque, quae interpellent ſpecus, obſtant.* ubi vulgo *interpolent.* Illud etiam inferius legitur hoc libro: *otium interpellandum erat bello.* quo loco non conſtituo, an melius *interpolandum.* bonum & elegans utrumque. at alibi non niſi alterum legendum. l. IV. *ſilentium gemitu interpolabo.* lib. VI. *ſatietatem epularum ludis interpolabat.* in Manilio dubitavi quoque jam olim. lib. III. *interpellatum variantium forte dierum*, dubitavi an non rectius *interpolatum.* Maxime ob praecedens verbum *mutatur*, ſed hoc ſuo quoque, cum Dii volent, loco diſpiciemus. ACIDALIUS. *Interpellat.* Conſtantienſis manu exaratus exerte habet *interpellat*, quomodo etiam Acidalius legendum putat. RADERUS. Sic & in Var. noſtris legebatur: itaque maluimus prae illo *interpolat.* FREINSH.

Conceptus editur] Colon. & meus ſcripti *conceptas edit.* Sigeberg. *conceptus edit.* MODIUS.

Rhidago] Nec hoc nomen apud alios memini legere. Nam quod nonnulli Rhindacum ex Rhidagone (videtur igitur illud *Rhidago* pro primo caſu accipere, quod ego cum Sabellico Enn. IV, 5. pro tertio habebam) faciunt, procul à vero abeunt. Rhindacus enim Stephano eſt civitas inter Helleſpontum & Phrygiam, unde Rhindaceni populi ſeu cives. Plinio idem nomen eſt fluvius inter eumdem Helleſpontum & Phrygiam, (ſed hic noſter) mille prope paraſangis abeſt ab Helleſponto & Phrygia. Glareanus Syderin à Plinio dictum putat, conjectura dubia & incerta. RADERUS. Neque hujus apud alios occurrit mentio, nec apud Diodorum, qui tamen *Zioberis*, vel, ut ipſe vocat, *Stiboetae* mirandam naturam ſcripſit. CELLAR.

Quaecumque dimiſſa] Longe aliter impreſſi, hoc modo. *incolae affirmabant, quicumque dimiſſi eſſent in cavernam, quae propior eſt fonti, rurſus per aliud os amnis in apertum exiſtere.* omnia inſulſe plane, inepte, perperam. MODIUS. *Quaecumque dimiſſa.* Sic malui ſenſu, & nonnullis editt. volentibus, longo melius, quam ut habebant alii: *quicumque dimiſſi.* Id autem de pleriſque eorum fluviorum, quos

terram, *praecipitari* jubet, quorum corpora, ubi rursus erumpit, expulsa videre, qui missi erant, ut exciperent. [1] Quartum jam diem eodem loco quietem militi 8 dederat; quum literas [2] Nabarzanis, qui Darium cum Besso interceperat, accipit; quarum sententia haec erat: *Se Dario non fuisse inimicum; immo etiam quae credidisset* [3] *utilia esse suasisse: & quia fidele consilium regi dedisset, prope occisum ab eo. Agitasse Darium, custodiam corporis sui, contra jus fasque, peregrino militi tra-* 9 *dere, damnata popularium fide, quam per* [4] *ducentos & triginta annos inviolatam regibus suis* [5] *praestitissent. Se in praecipiti & lubrico stantem consilium à praesenti ne-* 10 *cessitate* [6] *repetisse. Darium quoque, cum occidisset* [7] *Bagoan, hac excusatione satisfecisse popularibus*, quod [8] insidiantem sibi interemisset. *Nihil esse miseris mortalibus* 11 *spiritu carius. amore ejus* [9] *ad ultima esse* [10] *propulsum. sed ea magis esse* [11] *sequutum,* [12] *quae coëgisset necessitas, quam quae optasset. In communi calamitate suam quemque* 12 *habere fortunam. Si venire se juberet, sine metu esse venturum. Non timere, ne fidem datam tantus rex violaret: deos* [13] *à deo falli non solere. Ceterum si, cui fidem* 13 *daret, videretur indignus, multa exsilia patere fugienti: patriam esse, ubicumque vir fortis*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *quarto jam die.* 2 Fl. Leid. *Nabazanis.* 3 Ald. *utillima.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Mer. Col. Bas. *II. & CCC.* F. P. Voss. 2. *duo millia & CCC.* B. 1. 2. *II. & CCC.* 5 Lugd. Amst. alii *Persae praestitissent.* 6 vulgo *reperisse.* 7 Pal. 1. *Bogran.* 8 Sic Ald. Col. Mer. Frob. Bas. sed Voss. 2. Pal. 1. *insidiantem peremisset* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. & aliae edit. *insidiantem interemisset.* 9 B. 1. *ad ultimum* exsculpto *a.* 10 B. 1. omittit *propulsum. sed ea magis esse.* 11 Voss. 2. *securum.* 12 Pal. 1. omittit *quae coëgisset necessitas* Fl. Leid. etiam sequentia *quam quae* Voss. 1. 2. Bong. etiam sequens *quam.* 13 Pal. 1. D. *adeo.*

quos sub terra condi modo diximus, asseverari; facile reperiet, qui citatos ibi scriptores volet evolvere. FREINSH.

Rursus erumpit] Ad *erumpit* amnem potes intelligere: tamen quia aquas terram subeuntes praemisit, concinnius *erumpunt* legas: nisi vel hoc ipsum ideo de industria vitatum: ne in sensu pareret ambiguitatem, & temere de corporibus taurorum, non de aquis caperetur. ACIDALIUS. Si ad proximum referas, *erumpunt* erat dicendum. Curtius amnem respexit, ut putat Acidalius. RADERUS.

Ducentos & triginta annos] *Hoc Q. Curtius justissimo, & ne minimum fallenti calculo tradidit. cui etiam adsentitur B. Hieronym. ad c. 9. Damels.* Atlas major Mercatoris in regno Persico. Vide supra l. IV, 14. 20. FREINSH.

Praestitissent Persae] Vox *Persae* à me ex membranis assumta est in contextum. MODIUS.

Repetisse] Longe hoc malo, quam *reperisse*, quod laudant editi. MODIUS. *Repetisse.* Prorsus (cum Modio) & ipse malo *repetisse*, prae vulgatorum *reperisse.* quod tamen neque ipsum inelegans praepositione mutata: *consilium è praesenti necessitate reperisse.* id est, quaesisse, & invenisse consilium è re nata, atque ut praesens necessitas subjiciebat. ACIDALIUS. Acidalius & *è necessitate reperisse.* & *à necessitate repetisse* laudat, cum utrumque in eumdem sensum cadat. Nam *reperisse* refertur ad *necessitatem*, quae ut praesens tempus ferebat, consilium etiam ingerebat: *repetisse* etiam à necessitate, quid illa suggeret tali tempore; nempe ut Darium insidiatorem vitae meae interficerem, sicut ille Bagoam sibi insidiantem interfecerat. RADERUS. Excusat autem se à necessitate, quae summum quibusvis factis praestare creditur patrocinium. Sic apud Thucyd. 1, 12, 18. Athenienses: *Nec invidiosum est, aliquem qui in summum periculum deducatur, consulere utilitatibus suis.* Poplicola apud Dionys. v, 64. f. *Necessitati impares sunt humani ingenii vires: omnesque tum demum de decoro despiciunt, cum jam versantur in tuto.* FREINSH.

Quum occidisset Bagoan] Ne quis haereat post paullo legens Bagoam à Nabarzane, mortuo jam ante Dario ad Alexandrum adductum, duo fuere Bagoae cognomines, uterque Eunuchus, ille à Dario occisus senior, hic paene puer Alexandro à Nabarzane donatus. ut ex ratione temporum apud Siculum constat. RADERUS. Bagoas, qui Dario regnum dederat, quum & hunc veneno sublaturus esset, coactus ab eodem est poculum ipsum, quod miscuerat, ebibere, & vim suae vitae inferre. Diod. l. XVII, 5. CELLAR.

Amore ejus] Darii, an vitae? Darii hic accipio, affirmat Nabarzanes se studio servandi Darii ad ultimum periculum adductum, sed tandem necessitati magis, quam voto paruisse. RADERUS. *Amore ejus.* Nimirum spiritus atque vitae suae, non sane Darii, quod persuadere nobis vult Raderus. FREINSH.

Patriam] Ovid. Fast. 1, 493.

Omne

14 *fortis sedem* [1] *elegerit.* Nec dubitavit Alexander fidem, quo Persae modo accipiebant, dare, *Inviolatum, si venisset, fore.* Quadrato tamen agmine, & [2] com-
15 posito ibat; speculatores subinde praemittens, qui explorarent loca. levis armatu-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *sibi elegerit.* 2 Voss. 1. *incomposito.*

Omne solum forti patria est, ut piscibus aequor.
Πατρὶς γὰρ ἐστι πᾶσ' ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ.

Iterum gnome communis, de qua multa passim gnomologi. RADERUS. Tencteri apud Tacit. H. IV, 64, 6. *Quomodo lucem diemque omnibus hominibus, ita omnes terras fortibus viris natura aperuit.* FREINSH.

Sedem sibi legerit] Iterum editi, *sedem elegerit.* elige de duobus utrum melius videbitur. MODIUS.

Nec dubitavit] Miror Sabellicum Enn. IV, 5. cum Nabarzanis literas verbis Curtianis recitasset, contra manifestam auctoris mentem subjicere: *Adhaec nihil Macedo respondit.* cum Curtii verba eundem plane sensum habeant, quem illa Virgil. Aen. III, 610.

Ipse pater dextram Anchises, haud multa moratus,
Dat juveni atque animum praesenti pignore firmat.

FREINSH.

Quo Persae modo accipiebant] Haec verba in libris scriptis non erant, dubitari tamen vix debet, quin Curtii sint. MODIUS. Observa hic vocem compositam dividi, & dictionem *Persae* interponi, id quod frequens apud historicos & poëtas. Sic Terent. Eun. *Thais maximo me orabat opere.* Livius *ignaros omnium se venum à principibus datos.* qua de re fusius Auson. Popma frater meus l. 1. c. 16. de Usu Antiquae Locutionis. POPMA. Reliqua sunt ex Brissonio l. 1. p. 107. *Quo Persae modo.* Sic Cornel. Nepos in Datame x, 1. Scilicet ut dextram rex daret, aut praesenti; aut per internuntium. Vide Brisson. l. 1. p. 107. Qui ibi citatus ex Diodoro locus, non est in lib. XVIII. ut ex Brisson. Popma & Raderus edidere, sed in cap. 34. lib. XVI. Praeter auctores quorum Brissonius meminit, huc pertinent excerpta ex Ctesiae Persicis cap. 8. *Illos & mutuo & cum Amorge dexteras in amicitiae testimonium jungere voluit.* & Xenophon lib. I. Ἀναβάσ. *adeoque dextram ipsi & dedi, & accepi:* Cyrus de Oronte loquitur. & in hist. Graec. lib. IV. paullo post pr. *datis* (Spithridati nimirum) *acceptisque dextris, Cotys dimissus fuit.* Polyb. V, 54. de Antiocho Magno: *rebellem exercitum duris verbis increpitum in fidem data dextra recipit. dextram Pharnabazo porrigente, suam vicissim ei porrigit Agesilaus.* Idem & aliis gentibus observatum. Anchisae suo tribuit Virg. Aen. III, 610. loco praecedenti nota recitato. Item Aeneae I, 412.

- - - - *cur dextrae jungere dextram Non datur.*

& III, 83.

Jungimus hospitio dextras - - -

Admetus ita fidem Themistocli dedit. Corn. Nepos Themist. 8, 4. In Appiani Punicis Lentulus, pacem cum Carthaginensibus dissuadens: *At fides firma est, ac dextera.* Chalcocondylas lib. III. de Temire. *Dubitabat autem quo pacto eum mori cogeret, qui olim regi, privato adhuc, dextram societatis dedisset, ne pactis contravenire videretur.* Hist. Miscella XXII, 10. de Hizid. *obtinuit Damascum & dextras accepit ut principaretur.* S. Paulus ad Galat. 2, 9. *dextras dederunt mihi & Barnabae societatis,* de Petro & Jacobo Apostolis agit. Liv. XXX, 12, 11. de Sophonisba & Masanissa: *quum modo dextram amplectens, in id, ne cui Romano traderetur, fidem exposceret.* & mox: *data dextera in id quod petebatur obligandae fidei.* Idem XXX, 13, 5. de Scipione & Syphace: *recordatio hospitii, dextraeque datae, & foederis publice ac privatim juncti.* Probus Themistocle: *inde non prius egressus est, quam rex* (Molossus) *eum data dextra in fidem reciperet.* Cicero ad Caesarem pro Dejotaro cap. 3. *Per dexteram te istam rogo, quam regi Dejotaro hospes hospiti porrexisti: istam, inquam, dexteram, non tam* (hoc *tam* omittendum putem) *in bellis, & in proeliis, quam in promissis, & fide firmiorem.* Idem in Verrem V, 40. *Ubi fides? ubi exsecrationes? ubi dextrae, complexusque?* Idem Philipp. XI, 2. *dextrae, quae fidei testes esse solebant, perfidia sunt & scelere violatae.* Id. ad Attic. epist. VII, 1. *Ubi illae sunt densae dexterae.* Euseb. de vita Constantini II, 15. φιλικὰς αὖθις ὠρέγοντο δεξιάς. Hesychius in Δεξιάς. συνθήκας. *Dextrae dicuntur, conjunctio manuum dextrarum in foederibus, in signum, firma fore quae convenerunt.* Apud Homer. Ιλ. Ω. vers. Achilles:

Sic fatus Priami dextram, ne forte timeret,
Prendit, & hoc dubiam firmavit pignore mentem.

Ubi notat Eustathius, non in vola manus, sed in junctura, fuisse fidei sedem, Plinius XI, 45. indistincte: *dextra in fide porrigitur.* FREINSH.

Quadrato agmine] Livius XXXV, 3, 2. *Inde quadrato agmine ad Pisas duxit.* Contra ibid. XXXV, 1, 4. *Superior aliis: nam & acie frequenti armatis adversus longum & impeditum turba pecorum agmen, & recenti milite adversus fessos longo itinere concurrerat.* Quae addenda notatis supra ad V, 1, 19. FREINSH.

Levis armatura ducebat agmen] Hoc est praecedebat justam militum aciem. nam *agmen quadratum,* est acies justorum militum, seu juste armatorum, in itinere constituta. *ducere* autem hic est, *anteire, antecedere.* SCHEFFER.

Et

matura ducebat agmen; phalanx eam ſequebatur; poſt pedites erant impedimenta. & gens bellicoſa, & [1] natura ſitus difficilis [2] aditu, curam [3] regis intenderat. Namque perpetua [4] vallis jacet, uſque ad mare Caſpium patens. Duo terrae ejus 16 [5] velut brachia excurrunt: [6] media flexu [7] modico ſinum faciunt, lunae maxime ſimilem, quum eminent cornua nondum [8] totum orbem ſidere implente. [9] Cercetae, 17 Moſyni, & [10] Chalybes à laeva ſunt: [11] ab altera parte [12] Leucoſyri, & [13] Amazonum campi; & illos qua [14] vergit ad ſeptentrionem; hos ad occaſum converſa [15] proſpectat. Mare Caſpium dulcius ceteris, ingentis magnitudinis [16] ſer- 18 pentes alit: [17] piſces longe diverſi ab aliis coloris. [18] quidam *Caſpium*, quidam *Hyr-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Bong. Mer. *naturae.* 2 Pal. 1. *aditus.* 3 Mer. Baſ. *regi.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. B. 2. D. *valles.* 5 Voſſ. 2. *velut media brachia.* 6 Pal. 1. omittit *media* Voſſ. 2. tranſpoſuit. 7 Leid. *modica.* 8 Voſſ. 2. omittit *totum.* 9 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *Cerc. & Moſſyni* Voſſ. 2. *Cerceae Moſim* Pal. 1. *Corc:e Moſin* Ald. Baſ. Mer. Frob. Col. Elz. Lugd. Amſt. *Cerc. Moſſini.* 10 Leid. Voſſ. 1. 2. *Calibes* Ald. *Calybes.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. Ald. Mer. Baſ. Elz. *& ab alt.* 12 Pal. 1. *Leucoſin* Voſſ. 2. *Lecoſiri.* 13 Pal. 1. *Amozonum.* 14 Frob. *vergunt.* 15 Frob. *proſpectant.* 16 Voſſ. 2. omittit *ſerpentes* Ald. Baſ. *piſces.* 17 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *piſcium in eo longe diverſi ab aliis colorem* Ald. Col. Frob. *Piſces longae diverſi ab aliis coloris* Pal. 1. *piſcis in eo longe diverſum colorem* & ſic etiam D. niſi quod obelis configit duas noviſſimas literas F. P. *piſcium in eo longe diverſi ab aliis color eſt* B. 1. 2. Amſt. Lugd. *piſcium in eo longe diverſus ab aliis color* Mer. *piſcis eſt in eo longe diverſi ab aliis coloris* vulgo *piſcium longe diverſus ab aliis color.* 18 Ald. Frob. Col. Mer. Baſ. *qu. C. qu. Hyrcanum* Amſt. Lugd. omittunt *quidam Caſpium.*

Et gens bellicoſa] Nihil hac corruptius periodo, ut vulgo legitur, nam & male diſtincta eſt, & ipſa verba male ita concepta ſunt, *& gens bellicoſa, & naturae ſitus difficilis aditu curam regi intenderat.* MODIUS.

Lunae] Strabo lib. XI. An de hoc ſitu locutus? *Sequitur Hyrcania. exinde mare altum jam fit, donec Medicos & Armenios attingat montes. Horum montium radices in lunae formam curvantur, quae ad mare deſinentes, intimum maris ſinum efficiunt.* RADERUS. Sic & Plin. VI, 13, 8. *ubi cepit in latitudinem pandi, lunatis obliquatur cornibus.* FREINSH.

Moſyni] Ammianus Marcellinus & Strabo *Moſynaecos* vocant. LOCCEN. *Moſyni.* Sic potius quam *Moſſini* ſcribendum, certum eſt, quantum quidem ad priorem ſyllabam attinet, ex Tibullo IV, 1, 147.

Quaque Hebrus, Tanaiſque Getas rigat atque Moſynos.

A Graecis fere *Moſynoeci* dicti ſunt, quod in turribus habitarent, quae gentili lingua *Moſyni* dicerentur. De iis latiſſime ſimul, optimeque tradit Reineccius in regno Sarmatico: qui hoc loco ſit inſtar omnium. FREINSH. Grandi errore mare Caſpium cum Ponto Euxino confunditur. Omnes enim hae gentes ad Pontum fuere, non ad mare Caſpium, & *Leucoſyri* pars Cappadocum erant. *Amazonii* campi ibidem ad Thermodoonta fluvium. CELLAR.

Qua vergit ad] Editi, *& illos qua vergunt ad ſeptentrionem; hos ad occaſum converſa proſpectant.* perinde eſt, utcumque legatur. MODIUS.

Piſcium in eo] Mendoſiſſime ſic locus hic antea legebatur. *Piſces longe diverſi ab aliis coloris: quidam Caſpium quidam Hyrcanum appellant.* Quare auro contra expendenda ſit noſtra emendatio. Si cui Achilles det aurum, Hector qui expenſus fuit. Recte enim ſi de me mihi credis, cum in membranis eſſet: *piſcium in eo longe diverſi ab aliis colore: quidam Hyrcanum appellant.* Recte inquam, & illud *quidam Caſpium* ex gloſſa eſſe vidi, & reliqua integritati ſuae reſtitui. MODIUS. *Piſces.* Valde hic turbant libri: planum eſt fuiſſe; *ſerpentes alit, & piſces longe diverſi ab aliis coloris.* FREINSH.

Quidam Caſpium] Haec verba omittuntur in quibuſdam editt. quae res movit Sebiſium, ut reliqua quoque delenda opinaretur. praeſertim cum crederet Caſpium & Hyrcanum mare non pro uno eodemque uſurpare auctorem, infra VII, 3, 21. ubi certe manifeſtam antitheſin inſtituit inter Caſpium & Hyrcanum. Sed poſſit dici, eum ex diverſis auctoribus ea hauſiſſe, & cum alii Caſpio, alii Hyrcano mari eamdem rem adſcriberent, etiam re, ut nomine, ſeparatos iſtos ſinus, cum iſta ſcriberet, crediſſe, praeſentis loci immemorem. ſic ſupra etiam nobis in Mardos duplicem Alexandri expeditionem ex una fecerat. Vel potius cum Mela III, 5. dicemus, Caſpium mare interdum generaliter ſumi, ut & Caſpius ſinus proprie ita dictus, & Hyrcanus, & vero Scythicus eo nomine comprehendatur: interdum primum horum ſinuum *proprie & totius nomine Caſpium appellari.* Et hoc verum eſt. Utcumque autem ea ſe habeant, illud utique conſtat, idem mare ab aliis Caſpium vocatum, ab aliis Hyrcanum. *Ita multis ante Alexandri expeditionem annis ſcripſerunt, in quatuor ſinibus, qui ex Oceano ſubeunt continentem, hunc maxime ad Boream vergere. Hyrcanum pelagus &*

Hyrcanum appellant: alii sunt, qui [1] *Maeotim paludem in id cadere* putent: & argumentum [2] adferunt; *aquam*, [3] *quo dulcior sit quam cetera maria*, *infuso paludis humore* [4] *mitescere*. [5] A Septentrione ingens in litus mare incumbit, longeque agit [6] fluctus, & [7] magna parte exaestuans stagnat. idem alio coeli statu recipit in se fretum, eodemque impetu, quo effusum est, relabens, terram naturae suae [1] red-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Meotiam* Ald. *Meotida* Bong. *Meotiam* Pal. 1. *Maeotidem* Mer. Bas. Frob. Col. *Maeotida* Elz. *Maeotin*. 2 Voss. 1. *adferent*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *quod* Frob. Col. Bas. Mer. Pal. 1. Ald. *quae*. 4 Voss. 1. *intescere* 5 Lugd. Amst. *ad septentrionem*. 6 Pal. 1. *fructus*. 7 Pal. 1. *magis exaestuans*.

& Caspium pariter nuncupant. Plut. Alex. cap. 78. Sic Arrian. VII, 3, 25. *Cupiebat enim etiam illud mare, quod Caspium simul & Hyrcanium appellatur*, (sic enim vertendum fuerat) *cui mari committatur cognoscere: utrum ponto Euxino, utrum ab orientali mari Indos versus circumductus Oceanus in sinum Hyrcanum refundatur* (*quemadmodum etiam Persicum, rubrum mare alii vocant, sinum Oceani esse compererat*) *Neque enim adhuc inventa erant Caspii maris initia*. Corrigendus leviter idem Arr. V, 4, 6. *Indicum sinum cum Persico confluere, Hyrcaniam cum Persico sinu conjungi*. lege, τ δ' Ὑρκάνιον τῷ Ἰνδικῷ: *Hyrcanium* (nempe sinum) *cum Indico*. Adde Strabon. lib. XI. Qui Hyrcanium mare pro Pontico accipiunt, non mihi magis, quam Radero ad III, 1, 12. & Sebisio persuadent. Cum aliis etiam facit Dionys. versu 49. *Caspio profundum fluentem intromittit mari*: *Quod etiam Hyrcanium alii nuncuparunt*. Plin, VI, 13, 5. *mare id pluribus nominibus accolarum appellatum*: *celeberrimis duobus, Caspio & Hyrcano*. Diodor. XVII, 75. *Hyrcaniam ingressus, oppida illius cuncta usque ad mare Caspium, quod & Hyrcanum appellitant, subegit*. Zonaras in Alex. *barbari quidam circa pelagus Hyrcanum, quod & Caspium dicitur*. Sic & hodie multis nominibus vocari, ab accolis gentibus inditis, apud Ortelium, & in Atlante Mercatoris leges. FREINSH.

Maeotim] Hanc credo fuisse rationem, propter quam nonnulli Caspium mare cum Pontico confuderint, quod viderent Curtium illi tribuere Maeotidis influxum, quem constat ad Ponticum spectare: deinde etiam dulcius ceteris facere, quod itidem Ponto convenit. Sed enim id ex aliorum opinione se scribere testatur Curtius. Eos autem Macedonas fuisse, cum Alexandro militantes, prodit Strabo lib. 11, qui multa finxerint, quo latius orbem domuisse viderentur; Jaxarti Tanais nomen, Caucasi Parapaniso indiderint. Idem & Plutarchus arguit, in Alex. cap. 78. *descendit in Hyrcaniam. Sinum illic maris Ponto* (*ut apparebat*) *invenit non minorem, sed cetero mari dulciorem. Verum certi nihil habuit de eo discere. Omnino conjecit Maeotim lacum illuc restagnare. Atqui non praeteriit physicos veritas &c.* De argumento autem, quo illi apud Curtium contendunt Maeotim illabi Caspio mari, dulcedine nimirum aquarum, vide prolixe differentem Stuckium in Periplum Ponti Euxini ab Arriano scriptum, ubi de sapore Pontici maris. FREINSH. *Maeotim*. MS. *Maeotiam*. vide quae dixi ad Claudianum IV. Consul. Honorii vs. 180. HEINSIUS.

Quo dulcior] *Quae dulcior*, vulgo. MODIUS. Legam *quod dulcior sit*, vel certe *quia*, nam vulgati *quae* repraesentant. Vidi & alibi *argumento*, quod valeat, in argumentum, pro argumento. ACIDALIUS. Si dulcior est, quod alii dubitant, magis id fluminibus, quae in illud mare exonerantur, imputandum erit. sunt autem Rha, Wolga, Cyrus Araxes, Oxus, Jaxartes, & alia. CELLAR. *Et argumentum adferunt aquam, quo dulcior sit quam cetera maria, infuso paludis humore mitescere*. ita edidit distinxitque Freinshemius. Sed est locus hic sine dubio depravatus. Ecquid enim sibi volunt ista, *aquam mitescere, quo sit dulcior?* An mitescere alio fine aquae possunt; vel an omnino finis hic, ut mitescant? Putem ego unum idemque esse in aquis si mitescunt, & si fiunt dulces. itaque sic verba haec distinguo, atque lego. *& argumentum adferunt aquam, quod dulcior sit, quam cetera maria. Infuso paludis humore mitescere*. sententia, pro argumento suo adferunt, ipsam Caspii maris aquam, propterea quoniam est dulcior, quam aqua marium aliorum. Id porro dicunt fieri non aliam ob caussam posse, quam quia in id Maeotis palus infunditur. illud *quod* agnoscit etiam codex Bongarsii. SCHEFF. Videtur hic Acidalii correctionem non vidisse.

Ad Septentrionem] *A Septentrione* editiones Lugdunenses. MODIUS. Non constituo, hoc quod scripti libri, an *à Septentrione*, quod impressi habent, melius. illud plane & facile statuo, voculam deinceps transponendam: *recipit se in fretum*, quod cum sententia manifeste velit, mirum est, non alios antehac vidisse. ACIDAL. Recte Acidalius, *mare late stagnans recipit se in fretum*, non ut vulgo, *recipit in se fretum*. nec enim aestus recipit in se fretum, sed fretum recipit in se reciprocantem aestum. RADERUS. *Recipit se in fretum*. In quale? iterum videtur Pontum & quae adjacent Bosporana freta cum Caspio mari confundere. CELLAR.

Non

[1] reddit. & [2] quidam credidere, [3] non Caspium mare esse; sed ex India in Hyrcaniam

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. *reddidit.* 2 Voss. 1. *quidem.* 3 Ald. omittit *non.*

Non Caspium] Ea dubitatio orta ex eo, quod longinqua ea loca sint, & insuper feris gentibus, cum quibus nullum fere nostro orbi commercium est, habitata. Quae eadem caussa confudit veram de *portis* etiam *Caspiis* narrationem. quae quoniam & ipsae ad res Alexandri pertinent, hoc loco non incommode tractari potest. Nam, ut Aen. Silvius cap. 33. de Asia fatetur, *de portis Caspiis multa memoria est. Nemo tamen satis explicat, ubi terrarum existant.* Et sane fallitur Raderus, quod in Prolegom. cap. 8. dum *perpetuam vallem*, cujus hoc in Curtii capite ter recurrit mentio, pro Caspiis pylis accipit. Primo igitur in Ptolemaei tabulis inter Mediam & Parthicam collocantur. Ibidem ponit eas & Strabo lib. XI. & Arrian. III, 4, 16. ubi Darium in fuga sua, & Alexandrum in persequendo per eas Parthienen ingressos narrat. cui consentiunt Diognetus & Beton itinerum Alex. mensores apud Plin. VI, 17. circa fin. & Erathostenes apud Strab. lib. XI. Item Plinius VI, 14. qui sic describit: *Caussa portarum nominis eadem quae supra* (scilicet Caucasearum VI, 11.) *interruptis angusto transitu jugis, ita ut vix singula meent plaustra, longitudine VIII. M. pass. toto opere manu facto. Dextera laevaque ambustis similes impendent scopuli, sitiente tractu per XXXVIII. M. pass. Angustias impedit corrivatus salis* (Vide eumdem XXXI, 7.) *e cautibus liquor, atque eadem emissus. Praeterea serpentium multitudo, nisi hieme, transitum non sinit.* Plinium, ut solet, sequitur Solin. cap. 47. Duris apud Strabon. lib. I. Rhagades Mediae sic dictas ait, *quod terrae motibus rupta fuerit terra apud Caspias portas.* De iis Dionysius versu 1034. *usque ad portas Caspias, quae sunt profundis sub rupibus Claustra terrae Asianae; qua via extensa est & in Boream & in Austrum euntibus, illa quidem ad Hyrcanos, haec vero ad montes Persicae terrae.* Ubi Eustath. *Adeo autem angustus est iste locus, ut & portae ibidem opponantur, ad prohibendum Borealium ad objectas gentes transitum.* Hi ergo omnes Caspias portas eo quem diximus loco, inter Mediam atque Parthiam constituunt. ubi cum nulli habitent Caspii, caussam nominis non reperio. nisi forte cum Silvio dicas, ideo sic vocatas videri, quod per eas nonnullis gentibus transitus sit ad mare Caspium. Quod ipsum etsi veteribus scriptoribus traditum sciam, tamen quomodo accipiam, non dispicio. *Babyloniis* enim & *Persis*, nam ii nominantur, via alia longe propior & commodior eo est, nisi tabulae Geographicae fallunt. Cum autem longe hinc Caspii montes absint, quo loco mare istud maxime ad Occidentem vergit, ibi quoque alias angustias Caspiarum portarum nomine indigitatas reperio. De quibus libenter acceperim, quod Eustathium ad Dionys. Periegesin adnotasse memoravi. Is enim locus ad prohibendum septentrionalium gentium transitum idoneus est, eoque portis occlusus ab Alexandro traditur. At in prioribus Caspiis pylis, quae nec ad Septentriones vergunt, si idem tentasset, etiam insanire videretur, qui Parthos Medosque, utrosque ipsius in imperio sitos, inexpugnabili munitione secluderet. Quae ratio, conjuncta aliis, efficit, ut non dubitem, omnes eos, qui Alexandri Claustra in Caspiis pylis nominant, de eo loco accipiendos esse. Nec minus Ammianum XXIII, 18. de regno Persico: *Ab Arctoo cardine, adusque Caspias portas. Cadusiis conterminat, & Scytharum gentibus multis, & Arimaspis &c.* quod falsum est, si de aliis portis, quam his, intelligis. Quod igitur iis claustris ab imperio Persico semoverentur homines immani barbarie efferi, fabula orta est, Alexandrum ibi reclusisse Gog & Magog, vel, ut alii, Japeti de gente nepotes, vel denique Judaeos de decem tribubus, olim in Mediam & finitimas regiones abductis: quam ex pseudo-Methodio, Josepho Gorionis Fil. & Petro Comestore refert, & refutat Raderus cap. 8. Prolusionum. Quibus similia Theodor. à Niem de Schismate II, 30. etiam Augustinum citans. quem ego longe diversum de Gog & Magog sentire, in opere de Civ. DEI XX, II. reperio. Videatur & Orosius, qui ab Ocho reclusos ibi Judaeos scribit, ex Euseb. num. MDCLVIII. Vide & notas in Itiner. Benjamini, quas edidit l'Empereur, ad pag. 96. Sed illa, licet fabulis perfusa sint, tamen ex vero situm locorum designant, & castellum ab Alexandro ibi potissimum exaedificatum fuisse, ratio & auctores probant. Quapropter & Bonfinius Rer. Ungar. II, 8. p. *his adstipulari fortasse non absurdum* putavit. Vincentium tamen Belvacensem immerito culpat Raderus, nam ille cap. 89. lib. XXX. aperte fabulam illam respuit. *Fratres nostri*, inquit, *s. ordinis praedicatorum in Georgia* civitate Triphelis (lego *Georgiae civ. Tiphlis*) *quae prope montes Caspios est, per septem annos commorati sunt, diligenter à Georgianis & à Persis, & etiam à Judaeis de inclusione illa inquisierunt, & dicunt omnes etiam ipsi Judaei, quod nihil penitus inde sciunt. nec unquam istud in suis historiis invenerunt. Hoc autem scriptum habent tantummodo, quod Alexander ille quosdam homines immundos & horribiles prope montes Caspios habitantes, qui alios homines & etiam se invicem comedebant, intra montes illos habitare coëgit, & etiam ibi portas extrui fecit. quae videlicet adhuc Portae Alexandri dictae sunt. Unamque illarum Tartari confregerunt.* Intelligit civitatem fortem*, de qua paullo ante locutus, *Drubaldi* eam vocavit, pro *Derbenthi. Emporium Derbentum* vocat ex Jovio

caniam cadere, cujus [1] fastigium, ut supra dictum est, perpetua valle [2] submittitur.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *vestigium.* 2 Leid. Voss. 1. *summittitur* Pal. 1. *sumitur.*

vio Surius in Comment. ad Ann. MD. De qua audiamus Schickardum, in prooemio Tarich regum Persicorum, ubi videmus, eam traditionem etiam ad Muhammedem impostorem pervenisse. refert enim Alexandrum *homines offendisse montanos, & ignoti sermonis, quibus bellum inferre cogitarit; sed à Deo prohibitum fuisse, ne quidquam illis noceret. ideo saltem eos à suarum regionum termino seclusisse, ferramentis inter vicina saxa, velut obicibus interjectis, & cupro interfuso munitis, quod claustrum isti transmontani perfringere nulla vi queant.* Ubi subjungit Schickardus: *Nil dubito quin Caspias pylas, juxta mare Hyrcanum sitas, intelligat, quae vulgo* Derbenth, *id est angustiae, & à Turcis* Demir-capi, *hoc est ferrea porta nominantur: quam Geographorum aliqui prave* Amirali *nuncupant, post eas Alexander Judaeos reclusisse creditur; quamvis id neget Fr. Vincentius Belvacensis, in Spec. Hist. l.* XXX. *c.* 89. *Est is unicus* (unus ex tribus) *è Tataria transitus in Persiam, ut annotavit Haytho c.* 47. *locus ipsa natura munitissimus, & vere mirabilis, qualem orbe toto alium non credo reperiri, quem pulchre descripsit* il magnifico messer Josaphat Barbaro, *Reip. Venetae legatus ad Persas, in suo* Viaggio, *fol. mihi* 50. Profecturo ex Persia (*sic enim reddimus Italica à Schickardo relata*) Turcia, Syria, & superioribus regionibus in Scythiam, una istius loci porta intrandum, & per aliam itidem exeundum est. Quae res ignaro loci mira, & pene impossibilis videatur. Hoc autem eo accidit, quod à mari de Bachu (*sic enim Caspium hodie vocant*) ad mare magnum via recta, puta si per aërem transiri possit, quingenta computantur millia, omni, quod interjacet, spatio montibus atque vallibus consito. *Et post pauca:* Ubi occurrit mons quidam altissimus, ita ut adscensus ejus descensusque bidui iter efficiat. *item fol.* 51. *b.* Unum de Derbentho dico, quod mirum videtur: ab una portarum istarum sub ipsos usque muros euntibus, uvae pomaque omnis generis, & praefertim amygdali reperiuntur. Ab altera vero nihil pomorum neque arborum cernas, praeter cotonea silvestria: eaque loci facies ab isto latere per decem, vel quindecim, usque ad viginti millia continuatur. *Atque post hunc P. Jovius hist. l.* XIV. *fin.* Abruptae Caspii montis rupes, usque adeo ad mare coarctant iter, ut exesi fluctibus, devoratique in profundum ejus litoris margines, vix duorum stadiorum aditum transeuntibus relinquant. Ea enim forma Derbenthum in edita montium crepidine situm est, ut duobus ex quadrato lapide muris, ad mare deductis, inferiora aedificia, & navigiorum stationem, tamquam duobus brachiis complectatur, non majore quam trecentorum passuum intervallo. quod spatium singulis utrimque ferreis portis, superstantibusque propugnaculis, ita munitur, ut perpetuis custodiis, nisi clara luce & explorato litore viatores, nec admittantur, nec recepti intra portam, altera prius emittantur, quam portorium persolvant. *Hactenus Schickardus.* Quantum ad portas ferreas, addendus locus Josephi pag. 985. A. Hunc esse locum quem *Caspiam viam* appellat Tacitus, firmiter mihi persuadeo. *Hiberi*, ait VI, 33, 4. *locorum potentes Caspia via Sarmatam in Armenios raptim effundunt.* Deque eodem iterum loqui credo H. I, 6, 4. *numeri, quos idem Nero electos praemissosque ad claustra Caspiarum* (scil. portarum) *& bellum quod in Albanos parabat &c.* cum Suetonio loquens in Nerone 19, 4. atque iis *qui in Armenia cum Corbulone res gessere*, ut constat ex Plinio VI, 13, 14. quamquam hic contendat, non *Caspias* eas *portas*, sed *Caucaseas* dici debuisse. At praeter quod illis viris, qui in ipsis iis locis non oscitanter versati sunt, sed ut ipse fatetur, *res* ibi *gessere*, merito amplior fides debetur; etiam locorum situs contra Plinium testimonium perhibet. Nero enim Albanos petebat, quos haud obscurum est eo tempore omnia post Caspias pylas, atque adeo ipsas tenuisse: at inter has & Caucaseas portas tota Albania; vel si alio itinere tenderet, Iberia interjacet. quomodo igitur penetrasset ad Caucaseas pylas, nondum subactis potentissimis gentibus, cum quibus maxime bellatum ibat. Sane turbavit Plinium, quod sciret alias illas Caspias portas, quae à plurimis veterum ita vocarentur, longe ab iis regionibus distare; Albaniam autem Caucaso connecti noverat. De Caucaseis igitur pylis interpretor τὰ καλούμενα κλεῖθρα Σκυθῶν in Appiani Mithridatico. Et sane ab eo demum tempore angustias montis Caspii, Caspias portas vocari coepisse, videre videor. cum ii, qui res ibi gererent, nomen aliud aptius non invenirent, quam ut a Caspio monte Caspias dicerent, sicut ab Amano Amanicas. Nisi tamen & Clitarchus apud Strab. lib. XI. de iis sensit: Thalestrim inde venisse scribens, quamquam enim longe distarent à Thermodonte, tamen inde proficiscenti per has iter fuisse potuit. Magis tamen est, ut de aliis illis pylis ad Parthiam loquatur, quando per eas transire potuit, Alexandrum quaerens, qui tum ibi forte res gerebat. Per eas igitur & Sarmatae apud Tacitum in Armeniam effusi sunt, quomodo diu postea *Hunni, qui dicuntur Saber, transeuntes Caspias portas* (has ipsas nimirum) *Armeniam & Cappadociam, Galatiam & Pontum depopulati sunt.* Hist. Miscell. XV, 14, & XXII, 33. *Anno vicesimo tertio imperii Constantini* (quarti) *egressi sunt Turci à Caspiis portis, & occiderunt in Armenia multos.* Vide Gregoram pag. 26. f. Has

titur. Hinc rex xx. stadia processit semita propemodum [1] invia, cui silva imminebat, 20

VARIANTES LECTIONES.

1 D. *in via.*

f. Has *à Lazorum gente pro munitione Romana* sub Justiniano custoditas fuisse, Jornandes de Reb. Get. docet, ubi tradit ipsum Alexandrum eo loco portis constitutis, Pylas Caspias nominasse, ipse tamen etiam cum Caucaso confundit. Porro ea munitio anno Christi 1583. in Turcae potestatem pervenit, quod sic narrat Leunclav. in suppl. Annal. Turc. Osman bassa *nocte quadam cum paucis suorum versus Temircapim, hoc est, portam ferream, sive Derbentum, aufugit. Id situm est ad mare Caspium, quod ipsorum lingua Beher-culzum, sive Culzum denizi dicitur.* & mox: *Osman vero bassa quum Temircapim venisset, astute sibi Schemhalin Chanem, hoc est regulum sive principem Derbenti, amicum reddidit, natione Tatarum: cujus & filiam duxit uxorem, quae post instinctu mariti patrem veneno sustulit.* Sed & prius Turcarum in potestate fuit, nam *eam gentem, regnante apud Francos Pipino, à Caspiis portis egressam*, Otho Frising. apud Aeneam Silvium cap. 4. de Europa, & cap. 100. de Asia, scribit. quamquam Silvius, Plinium, ut videtur, secutus, potius *à Caucaseis* mallet. Cum Othone prope consentit Soiter. lib. 1. de B. Pannon. in pr. & Blondus in pr. libri de Gestis Venetorum: *Fueruntque ipsi Turci Scythae ex his, quos Alexandrum Macedonem inter Hyperboreos montes ferreis clausisse repagulis, cum alii tradunt scriptores, tum beatus Hieronymus affirmat.* Nisi quod ex ea, quae Plinium decepit, ratione, videtur potius Hyperboreos montes, quos recentiorum industria fabulosos deprehendit, quam Caspias portas nominare. Hieronymus Epitaphio Fabiolae paullo cautius: *ab ultima Maeotide inter glacialem Tanain, & Massagetarum immanes populos, ubi Caucasi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent.* Quae respiciens haud dubie Isidorus IX, 2. *Ugnos &c. qui prius in ultima Maeotide inter glacialem Tanain & Massagetarum immanes populos habitaverunt. Deinde pernicibus equis Caucasi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibente ruperunt.* At claustra, si qua iis in locis fuerunt Alexandri, opus est fuisse citra Caucasum, siquidem credimus probatissimis scriptoribus, qui negant Alexandrum ad Caucasum penetrasse. Fuerunt igitur sane in Caspii montis pylis. Idem judicium est de istis Marini Sanuti in Secret. Fidel. Cruc. III, 13, 5. De duce Tartaro sub Octota, quam Haytho *Hoccotam* vocat: *pervenit ad magnum montem Caucasum, ubi Alexandretam* (an *Alexandreiam*) *Alexander aedificavit, quae postea porta ferrea dicta est. Haec transitum prohibet de profunda Asia ad majorem.* De eadem Tartarorum expeditione loquitur, de qua Vincentius loco supra citato. At ibi videmus *portas* istas *ferreas* non ad Caucasum montem, sed in Caspio fuisse. Ex dictis apparet large errare Marium Nigrum Geogr. lib. v. *Heraclea civitas Graeca Arsacia à Parthis vocitata, Rhages prius, quoniam ibi terrae motu fracta sit tellus, quo & urbes plurimae, & vici duo millia, ut scribit Posidonius* (apud Strabon. lib. 1.) *subversi sunt. Flumina quoque cursus mutavere. Cui rupturae Alexander Macedo portas apposuit, interioribus gentibus iter intercludens.* Non enim ad alium locum decantatae istae portae spectant, quam ad Derbenthum. Quo traho & ista ex Procop. lib. 1. de bello Persico: *Ascendenti quoque Iberorum montes semitae quaedam in angustia multa stadiis supra quinquaginta producitur, ea siquidem via in abrupto quodam ac penitus invio desinit loco: exitus autem nusquam apparet, praeterquam porta quadam à natura inventa, quae Caspia antiquitus dicitur &c. Quod Alexander Macedo animadvertens, muniminis ac brevitatis gratia dicitur eas aedificasse, praesidio ibidem relicto, quod postea quum alii plures, tum Aribazutes habuere. is genere Hunnus &c.* Nam etiam infra eodem libro Cabadem dicentem facit se tenere easdem portas Caspias ad prohibendum incursum Massagetarum, hoc est, juxta Albanorum, sive, ut postea vocati sunt, Alanorum gentem, quam eum tractum late incoluisse, ex Marcellino XXXI, 5, & 6. constat. immo eosdem & Alanos & Massagetas fuisse vocatos, idem, ni fallor, Marcellinus; certe ex Dione Xiphilinus in Adriano, Zonaras tom. 2. & Gregoras VI, 17. tradunt. Oportet igitur portas istas medias fuisse Persicum inter imperium & Alanos. de quibus etiam Benjamini Itinerarium: *Alaniae regio montibus cingitur, nec ullum exitum habet praeter portas ferreas, quas Alexander fixit.* Hodie Georgianos eum tractum habitare constat inter auctores. His igitur tribuit claustra Alexandri M. Paulus Venetus in Chorographia Tartariae I, 14. Et specialius adhuc regno Abcae (ut in versione Germanica legitur, quae sola nunc ad manus est) hoc est parti Georgiae Haytho cap. 5. & 47. Quamquam ibi difficultatem movet, quod videtur confundere aditus ex Sarmatia & Hiberia in Asiam majorem. Scribit enim tres eos esse, primum à Turquestania per Persiam: alterum vocari Ledorbent (forte fuit *Loderbent*, ubi nomen Derbenthi agnoscis, cum articulo Italico, qua lingua primitus iste liber conscriptus fuit) propter mare, ubi Alexander aedificarit urbem Portas ferreas, ut legatur in historiis regni Cumaniae; tertium transire per mare magnum & regnum Abcas. Et mox subjicit, per Derbentum potuisse transiri per hiemem, nisi Abcas fossis & munitionibus iter praestruxisset. Ut ita rursus videatur confundere duo ista claustra, quae modo distinxerat. In quibus non simplex est difficultas. nec auxilio sunt recentiorum tabulae, quando limites regnorum ab Haythone

nebat, [1] torrentesque & eluvies iter [2] morabantur. [3] nullo tamen hoste obvio,
21 [4] penetravit; tandemque [5] ad ulteriora perventum est. Praeter alios commeatus,
quorum [6] tum [7] copia [8] regio abundabat, pomorum quoque ingens modus nasci-
22 tur, & uberrimum gignendis [9] uvis solum est. Frequens arbor faciem quercus
habet, [10] cujus folia multo melle tinguntur: sed nisi solis ortum [11] incolae occu-
23 paverint, vel modico [12] tepore succus exstinguitur. xxx. [13] hinc stadia processe-
rat; quum [14] Phrataphernes ei occurrit, seque & eos, qui post Darii mortem
profugerant, dedens: quibus benigne exceptis ad oppidum Arvas pervenit. [15] hic
24 ei Craterus & [16] Erigyius occurrunt. [17] Praefectum [18] Tapurorum gentis [19] Phra-
daten

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *terrentes.* 2 Voss. 2. *morantur.* 3 Voss. 2. *nullus.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *penetrat.* 5 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. Ald. alii *in loca tuta.* 6 Pal. 1. *cum.* 7 P. omittit *copia.* 8 Bas. omittit *regio.* 9 P. *vivis* B. 2. *huvis* Voss. 1. *hujus.* 10 Pal. 1. *cui.* 11 Voss. 2. *in colle.* 12 Fl. Voss. 2. B. 1. *tempore* P. *tpr.* 13 Voss. 2. Pal. 1. alii *hic.* 14 Leid. Voss. 1. *Phratafernes* P. *Pharatennes* Voss. 2. *Phrataphrenos.* 15 Voss. 2. *his* B. 1. *hinc.* 16 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Bong. *Eriguus* Amst. *Erigyus* vulgo *Erigonus.* 17 Fl. Leid. Voss. 1. B. 2. *praefecto.* 18 Leid. Voss. 1. 2. Bong. Mer. Col. Bas. *Taurorum.* 19 Fl. Leid. Voss. 1. *Pharadatem* Voss. 2. *Pharadantem* B. 1. 2. *Phardatem* Pal. 1. *Phradantem* & sic mox.

thone longe aliter constituuntur, quam illae repraesentent. Totum autem illud Cumaniae regnum, quod cap. 5. describit Haytho, nec ibi, nec apud Venetum reperio: Sanutus autem collocavit juxta Tanaim. Sed Haytho dicit, quosdam populos regno Cumaniae subjectos usque ad Caucasum pertinere. Unde videatur illud regnum circa eum montem esse collocandum, & fortasse appellationem habuisse à Cumania castello, de quo Plin. VI, 11. *Portae Caucasiae, magno errore à multis Caspiae dictae, ingens naturae opus montibus interruptis repente, ubi fores obditae ferratis trabibus, subter medias amne Dyriodori fluente, citraque in rupe castello, quod vocatur Cumania, communito, ad arcendas transitu gentes innumeras.* Atque ita hae tertiae essent angustiae, quae Caspiarum portarum nomine innotuerunt. Sed vereor, ne erret Plinius, & ii, quos erroris arguit, non de eo loco, quem ipse describit, sed de Caspii montis angustiis sentiant. de qua controversia supra dictum est. Sunt igitur Caucasiae pylae, quae, si Plinio credimus, ab aliquibus appellatae sunt Caspiae. Sunt & eae, quas inter Mediam & Parthienen sitas Geographi sic vocarunt: sunt denique in ipso monte Caspio, loco qui *Derbent* nunc dicitur, quo vocabulo Turcis angustiae signantur. Sic *ad superandum Haemum in Thraciam & Macedoniam euntibus, unus aditus à Trajano plerisque putatur factus, ubi adhuc quadrato lapide porta maxima spectatur.* Et mox: *locum hunc Turci comites nostri nominabant Capi Derbent, hoc est, portam faucium vel angustiarum.* Ait Leunclav. in Pandect. Turc. Ecloge MSa, ex Hodoeporico Constantinopolitano Stephani Gerlachii Theologi: Der *Persice porta*, bent *ligamen*, *quasi porta ligata ac serata.* Essent plura, quae de tam illustri loco dicerem, nisi nimis arctis cohiberer terminis, quos tamen sentio me non mediocriter nunc excessisse. FREINSH.

Ex India] Hoc putabat & Arrian. V, 4, 6. quamquam VII, 3, 25. dubie sentiens. Varias veterum ea de re sententias necessario omittimus. & jam relatae sunt aliquae supra ad VI, 4, 18. Antiquissimam autem Herodoti I, 203. *Hoc mare per sese est, nec cum ullo alio commiscetur:* recentiores approbant, Paulus Venetus I, 14. Haython cap. 5. & ex iis Sanutus & Mercator. FREINSH. Quod periplum hujus maris nullum fecerant Macedones, sed diversis tantum ex terris accesserant, factum, ut quidam in plura illud maria diviserint, quod ab oriente est, ex Indico Oceano, aliud ex boreali derivantes. Sed unum lacum majorem esse undique terris cinctum hodie notissimum certissimumque est. CELLAR.

Ad ulteriora] *Ad cultiora.* Sic VII, 3, 17. apud Liv. XXVIII, 11. *in loca culta* bene habent MSS. vulgo, *in loca tuta.* Sic igitur etiam hic malui, quam *ad ulteriora.* FREINSH.

Quorum tum copia] De veritate scripturae hujus non dubitem, etsi concutiunt quidam omissione *τ tum*, ut scribendum forte, *quorum copia regio abundabat*, Ego nolim, non verborum equidem, sed sententiae caussa. ACIDALIUS.

Quercus] Idem Diodor. XVII, 75. forte eo respexit Virg. Ecl. 4, 30.

Et durae quercus sudabunt roscida mella.

In Lydia copiosum mel ex arboribus colligi scribit Auctor Mirabil. Auscultat. cap. 18. FREINSH.

Oppidum Arvas] Et hoc Geographis ignotum est, Arrianus *Zadracarta* vocat urbem, juxta quam Craterus regi occurrerit. CELLAR.

Taurorum] Et hoc loco, & infra aliquam multis, ita ex membranis, cum vulgo *Tapyrorum* legeretur, scripsi, sed male, ut postea deprehendi. repone igitur ubique *Tapyros* denuo in suum locum, & vide Arrian. l. III. MODIUS. *Tapur.* Hyrcaniae finitimae, ut ex hac expeditione apud nostrum & Arria-
num

daten adduxerant. hic quoque in fidem receptus multis exemplo fuit experiendi clementiam regis. [1] Satrapem deinde Hyrcaniae dedit [2] Menapim. exsul hic 25 regnante Ocho ad Philippum pervenerat: [3] Tapurorum quoque gentem Phradati reddidit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. *Satrapen.* 2 Fl. Leid. *Menanapi* B. 1. *Menapi* Voss. 2. *Menapem* Voss. 1. D. *Manapi* Pal. 1. *Manapin.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Bas. Mer. Col. *Taurorum.*

num patet. Ptolemaeus autem Margianae conjungit. CELLAR.

Satrapem] Forte *Satrapiam.* HEINSIUS.

Menapim] Arrianus III, 4, 26. *Post haec Ammynapem Parthum, qui sibi una cum Mazaeo* (scribe Μαζάκη *Mazace*) *Aegyptum tradiderat, Parthorum & Hyrcanorum satrapem constituit. Ammynapes* Arriano, qui *Menapis* Curtio, adjectione literae *A.* quae in ejusmodi nominibus est frequentissima. Sic *Axuerses* & *Amistris* alibi vocantur; qui frequentius *Xerxes* & *Esther*, quod me docuit Scaliger in Eusebium. Apud Stephanum in Ἀμαζόνιον *Mazaeum* pro *Amazaeo.* apud Strab. & Plin. VI, 13, 6. *Amardi* & *Mardi.* apud Plin. VI, 7. *Riphaei, Arimphaei.* Sic *Derceto* aliis *Atergatis* est. Ut propemodum suspicer illud *A*, ubi praeter rationem additum est, nihil aliud esse quam articulum, qui Hebraeis fere est ה, & in illas quoque gentes pervenisse videtur, si non eadem scriptura, certe vicino sono. Hujus corruptionis exemplum tetigimus in voce *Derbent*, quae apud Haythonem, utpote Italice conceptum, est lo Derbent, & deinde etiam in versionibus in unam vocem coaluit *Loderbent.* Ejusmodi vitia in Cedreno, & aliis ejusdem commatis Graecis scriptoribus non pauca corrigit Leunclav. in Pandect. Turcic. quae res opinionem meam haud mediocriter firmat. Contra accidit, ut qui in uno aut altero ejusmodi vocabulo falsi fuerunt, si moneantur id eo accidisse, quod articulum voci junxerint, deinceps omnia ejusdem soni vocabula suspecta habent, & interdum etiam radicales literas detrahunt. quod accidisse credo in iis, quibus A. quod habebant, violenter ademptum est. FREINSH.

CAPUT V.

Artabazo summa cum animi benevolentia excepto, Graecis, qui Darium adjuverant, parcit Alexander, & Mardorum gente debellata, Amazonicae cujusdam reginae petitioni satisfacit.

Jamque [1] rex [2] ultima Hyrcaniae intraverat, quum [3] Artabazus (quem Dario 1 [4] fidissimum fuisse supra diximus) cum propinquis Darii, ac suis liberis, modicaque Graecorum militum manu occurrit. Dextram venienti obtulit rex; quip- 2 pe & hospes Philippi fuerat, quum Ocho regnante exsularet; & hospitii pignora [5] in regem suum ad ultimum fides [6] conservata vincebat. Comiter igitur [7] exce- 3 ptus,

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. omittunt *rex.* 2 Voss. 1. 2. *Hyrc. ult.* 3 Voss. 2. *Artabarzus.* 4 P. *fidelissimum.* 5 Voss. 2. omittit *in* Pal. 1. *erga regem.* 6 Voss. 2. *servata fides.* 7 D. *rexceptus* sed confixa litera *r.*

Hospes Philippi] Historiam habes apud Diodor. l. XVI, 53. FREINSH.

Fides vincebat] Hoc explicandum, ne etiam pervertatur. Ista enim vera mens: Alexandro duplici nomine carus & gratus Artabazus: & ob hospitii cum patre jus, & magis ob fidem, quam ad ultimum regi suo constantem exhibuisset. Hospitii pignore commendatum validius egregia sua virtus commendabat, & fides tam certa unius in regem suum, quantumvis hostem Alexandri. Alia scriptura alienam sententiam gignit. *Fides conservata vicerat.* ACIDALIUS. *Fides vincebat.* Hoc est, praepollebat apud Alexandrum, ut ob hospitii memoriam eum amaret; & magis etiam propter fidem in regem suum. Eo magis, quod etiam apud Graecos id usu receptum esset. Unde Agesilaus ad Pharnabazum, referente Xenoph. lib. IV. Ἑλλην. *Non ignorare te arbitror etiam Graecis in urbibus hospitiorum necessitudines inter homines contrahi. Nihilominus ubi bellum inter urbes ipsas geri coeptum est, una cum patria quilibet hospitibus bellum facit. Quin etiam si res ita ferat, nonnumquam mutuo se hospi-

ptus, *Tu quidem*, inquit, [1] *rex perpetua felicitate floreas. ego ceteris laetus, hoc uno torqueor, quod praecipiti senectute, diu frui tua bonitate non possum.* [2] nonagesimum 4 & quintum annum agebat. Novem juvenes, [3] eadem matre geniti, patrem comitabantur: hos Artabazus [4] dextrae regis admovit, precatus *ut tam diu viverent,* 5 *donec utiles Alexandro essent.* Rex [5] pedibus iter plerumque faciebat: tunc *admoveri sibi & Artabazo equos* jussit; ne ipso [6] ingrediente pedibus, senex equo vehi 6 erubesceret. [7] Deinde ut castra sunt posita, *Graecos*, quos [8] Artabazus adduxerat, *convocari* jubet: [9] at illi, *nisi Lacedaemoniis fides daretur*, [10] respondent, [11] *se,* 7 *quid agendum ipsis foret, deliberaturos.* Legati erant Lacedaemoniorum missi ad Darium, quo victo [12] adplicaverant se Graecis mercede apud Persas militantibus. 8 Rex *omissis sponsionum fideique pignoribus, venire* [13] *eos* jussit, *fortunam quam ipse dedisset habituros.* Diu [14] cunctantes, plerisque consilia [15] variantibus, tandem 9 *venturos se* pollicentur. At Democrates Atheniensis, qui maxime Macedonum opibus semper [16] obstiterat, [17] venia desperata, gladio se transfigit. ceteri, sicut 10 constituerant, [18] ditioni Alexandri [19] se ipsos permittunt. [20] mille & [21] D. milites erant. praeter hos legati ad Darium missi [22] xc. In supplementum [23] distributus miles:

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. Mod. Col. Bong. Lugd. *rex deos quaeso* Voss. 2. Pal. 1. *rex deorum quaeso.* 2 B. 1. *nonagensimum.* 3 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. *omnes eadem.* 4 Fl. Leid. Bong. *dexterae* Voss. 1. *dextere.* 5 Voss. 2. Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *iter pedibus faciebat plerumque.* 6 Voss. 2. Pal. 1. *gradiente.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *ut deinde.* 8 Leid. *Artabatus.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. D. *at illi nisi fides Laced. est* (in hoc suprascriptum *&*) *inopensibus daretur* Voss. 2. *ac illi non fides Lacedaem. daretur* Pal. 1. *& quoque Peloponnensibus* Bong. *at illi nisi fides quoque Laced. & iorpensibus* F. *Pelopensibus* exscalpta priore lectione. vulgo *fides quoque daretur.* 10 Leid. *respondens.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *siquid.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. Pal. 1. Ald. Frob. Col. Mer. Bas. Amst. *adplicuerant.* 13 Voss. 2. *ipsos.* 14 Ald. *cunctantis.* 15 Mer. *narrantibus.* 16 Pal. 1. *obsisterat.* 17 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. *desperata venia.* 18 Pal. 1. *dictioni.* 19 Fl. Leid. Voss. 2. *ipsos se* Pal. 1. *& ipsos se* Voss. 1. D. *ipsos sem* sed in hoc jugulata extrema litera. 20 Voss. 2. *decem milia* Frob. Col. Bas. Ald. *X. millia.* 21 Mer. *centum.* 22 Voss. 2. *XC. milia.* 23 Pal. 1. *distributio: milites.*

hospites occidunt. Caussam reddit Badius apud Livium XXV, 18, 9. *publicis foederibus ruptis dirempta simul & privata jura esse.* ubi itidem pugna hospitis cum hospite narratur. FREINSH.

Eadem matre] *Artabazo è Mentoris & Memnonis sorore undecim filii, & decem filiae prognati fuerant.* Diodor. l. XVI, 53. FREINSH.

Deos quaeso] Absunt haec ab editis, sed desunt quoque. MODIUS.

Omnes eadem] Iterum vocem *omnes* ex membranis inserui. IDEM.

Lacedaemoniis quoque] Membranae, *Lacedaemoniis quoque & Sinopensibus*, optime. Arrian. τοῖς Σινωπέων δὲ ἀφῆκεν. ὅτι Σινωπεῖς οὔτε τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων μετεῖχον. MODIUS. *Lacedaemoniis.* Vera haud dubie lectio est, quam exhibet optimus Cod. Dan. *nisi fid. Laced. est inopensibus daretur*: si leviter emendes. *& Sinopensibus*, de quibus Arrianus III, 5, 10. si tamen id recipimus, eliminanda est ex seq. vers. vox *Lacedaemoniorum.* FREINSH.

Deliberaturos] At sic *qui deliberant desciverunt* inquit Tacitus Hist. II, 77, 6. FREINSH.

Quam ipse dedisset] Supra IV, 11, 21. ubi ait, *se in Asiam non venisse, ut ab aliis acciperet, sed ut aliis daret*, quibus in verbis excidisse unum puto *ut ab aliis leges acciperet.* FREINSH.

Democrates] An Demochares frater Demosthenis? de quo Plutarchus in Demosthenis vita. Nam de Democrate nihil memini legere. RADERUS. At ille Democrates neque frater fuit Demosthenis, sed sororis filius, ut ex Cicer. de Orat. II, 23. & Bruto cap. 83. ὁ τοῦ Δημοσθένους ἀδελφιδοῦς est Aeliano Histor. Var. III, 7. ex quo capite liquet eumdem esse quem Parrhesiasten vocatum adfirmat Seneca de Ira III, 23. Sed & ipse Plutarch. in vita Demosth. cap. 9. in libello de Decem Oratoribus, expresse tradit, sorore ejus genitum fuisse, ubi etiam ait Antipatro oratore, ab Atheniensibus petenti restitisse. Superfuit igitur Alexandro. nam id post mortem regis accidit, ut ex ejusdem libri cap. 7. constat. Immo ex cap. 10. diu postea vixisse. Ergo non potest substitui huic Democrati. FREINSH.

M. D. milites] Vulgo, *decem milia & quingenti milites erant.* pessime. antea enim dictum est 4000. Graecorum Darii fugam fuisse prosecutos. Neque hi omnes Artabazum postea comitati sunt, sed pro parte tantum. Vide Arrian. l. III. MODIUS. *Mille D.* Sic legendum, licet reclament vulgati codices fere omnes. Nam Curtius paullo ante VI, 5, 1. refert Artabazum *cum modica Graecorum militum manu*

miles: ceteri remiſſi domum, praeter Lacedaemonios, quos *tradi in* [1] *cuſtodiam* juſſit. Mardorum erat gens confinis Hyrcaniae, cultu vitae aſpera, & latrociniis 11 adſueta. haec ſola nec [2] legatos miſerat; nec videbatur imperata factura. Itaque rex indignatus, ſi [3] una gens poſſet efficere, ne invictus eſſet; impedimentis cum praeſidio relictis, [4] invicta manu comitante procedit. Noctu iter [5] fecerat, & 12 prima luce hoſtis in conſpectu erat: tumultus magis quam proelium fuit. Deturbati ex collibus, quos occupaverant, barbari [6] profugiunt; proximique vici ab incolis [7] deſerti capiuntur. Interiora regionis ejus haud [8] ſane [9] adire ſine [10] magna 13 vexatione exercitus [11] poterat. Juga montium praealtae ſilvae, rupeſque inviae [12] ſepiunt; ea quae [13] plana ſunt, novo munimenti genere [14] impedierant barbari. Arbores [15] denſae ſunt [16] ex induſtria conſitae, quarum teneros adhuc ramos 14 [17] manu flectunt, quos intortos rurſus [18] inſerunt terrae; inde velut [19] ex alia radice [20] laetiores virent trunci. hos qua natura fert, adoleſcere non ſinunt; quippe 15 alium alii quaſi nexu conſerunt, qui ubi multa fronde veſtiti ſunt, operiunt terram. itaque [21] occulti nexus ramorum velut laquei perpetua ſepe iter [22] cludunt. [23] Una 16 ratio erat caedendo aperire ſaltum: ſed hoc quoque [24] magni operis. crebri namque nodi [25] duraverant ſtipites, & in ſe implicati arborum rami ſuſpenſis [26] circulis ſimiles, lento vimine fruſtrabantur ictus. Incolae autem ritu ferarum virgul- 17 ta ſubire ſoliti, tum quoque intraverant ſaltum; occultiſque telis hoſtem laceſſebant. Ille [27] venantium modo latibula ſcrutatus, pleroſque confodit: ad ultimum [28] *circumire ſaltum milites* jubet, *ut ſi qua* [29] *pateret*, *inrumperent*. Sed ignotis lo- 18
cis

Variantes Lectiones.

1 Voſſ. 2. *cuſtodia.* 2 Voſſ. 1. *glegatos.* 3 Pal. 1. *ima.* 4 MS. p. *invita.* 5 Voſſ. 1. *ferat.* 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. *profugerunt.* 7 Leid. *devii.* 8 Voſſ. 2. *ſana.* 9 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. *adiri.* 10 Voſſ. 2. omittit *magna.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. & alii *poterant.* 12 Fl. *ſaepiunt.* 13 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. P. *plena.* 14 Amſt. *impediverant.* 15 Pal. 1. *dempſae.* 16 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Lugd. Amſt. *de induſtria.* 17 Voſſ. 2. *flectunt manu.* 18 Voſſ. 2. Pal. 1. *inferunt.* 19 D. *dex alia* ſed inducta litera *x* P. F. *de alia.* 20 Pal. 1. *laxiores* 21 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *occultu ramorum* Pal. 1. *occulto connexu r.* Voſſ. 2. Ald. Frob. Mer. Col. Baſ. *occultus connexus r.* 22 Fl. Leid. Voſſ. 1. *cludit* Voſſ. 2. Pal. 1. *claudit iter* B. 1. habet ſuperſcriptum *dunt* ut ſit *cludunt* Ald. Frob. Col. Mer. Baſ. *iter claudit.* 23 Voſſ. 2. *vana.* 24 Voſſ. 2. Pal. 1. omittunt *magni.* 25 Voſſ. 2. & vulgo *nudaverant* vel *nodaverant.* 26 P. *cirrulis.* 27 Pal. 1. *venantis.* 28 Voſſ. 2. Pal. 1. *circumvenire* vulgo *circuire.* 29 Ald. *paterent.*

manu Alexandro occurriſſe; & Arrianus III, 5, 7. Graecos mercenarios, qui cum Artabazo erant, circiter 1500. fuiſſe ait, qui ſe ipſos Alexandro permiſerint. POPMA. Conſentit & Diodor. XVII. 76. FREINSH.

Ceteri] Pertinet haec vox ad legatos, quos domum remiſit, exceptis Lacedaemoniis. Arrian. ubi modo vide. FREINSH.

Invicta] Repetita videtur haec vox ex ſuperiore linea: ſane aliud hic fuit, quod jam non divino, niſi cui placeat, *reliqua manu*, quod equidem ſenſus videtur requirere. FREINSH. Lego *incita manu*, ut ſupra l. IV, 12, 4. legendum eſt *concitis equitibus. incitato gradu accurrere.* Senec. in Troad. *inciti & alacres Delphini.* HEINSIUS. Merito haec vox Freinshemio ſuſpecta eſt, nimis tamen recedit *reliqua*, quam ſubſtituit. Mallem *indicta*, ut ſignificetur imperata, juſſa, certorum nempe ad haec electorum. SCHEFFER. *Expedita manu.* Adhuc omnes legerunt *invicta manu.* Spuria vox *invicta*, ſine dubio ex praecedente *ne invictus* redundans. locus tamen quod ſupplendus eſt, Freinshemius *reliqua* ſupponit, ſcitius T. Faber. l. 1. epiſt. 51. *expedita.* Relinquuntur enim impedimenta, relinquitur praeſidium: quid ſupereſt niſi manus *expedita?* CELLAR.

Tumultus] Forte, *cum tumultus.* HEINSIUS.

Adiri ſine] Iterum vulgo; *interiora regionis ejus haud ſane adire ſine m. v. e. p.* non aeque bene. MODIUS.

Laetiores trunci] Supra l. V. c. 4. *colles frondibus laeti.* CELLAR.

Quaſi nexu conſerunt] Forte; *quaſi nexu mutuo conſerunt.* HEINSIUS.

Occulti ramorum] Sic dictum, ut *clauſa domorum* & ſimilia, pro his tamen habent libri editi, *itaque occultus nexus ramorum, velut laquei, perpetua ſepe iter claudit.* MODIUS.

Duraverant] Vulgo *nodaverant.* Sed & hoc & illud aliorum, *nudaverant*, pariter ineptum. Quis

nodos

cis plerique oberrabant. [1] excepti sunt quidam; inter quos equus regis, [2] *Bucephalam* vocabant: quem Alexander non eodem quo ceteras pecudes animo aestimabat. [3] nam ille nec [4] in dorso insidere suo patiebatur alium; & regem, quum vellet [5] adscendere, sponte [6] sua genua submittens excipiebat, credebaturque sentire quem veheret. 19 Majore [7] ergo quam decebat, ira simul ac dolore stimulatus, *equum vestigari* jubet; *& per interpretem pronuntiari, ni reddidissent, neminem esse victurum.* 20 Hac denuntiatione territi, cum ceteris donis equum adducunt. Sed [8] ne sic [9] quidem mitigatus, *caedi* [10] *silvas* jubet, *adgestaque humo* [11] *è montibus planitiem ramis impeditam exaggerari.* 21 [12] Jam [13] aliquantulum altitudinis opus creverat,

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *exceptique* Voss. 2. *excepti quidam sunt.* 2 Sic MSS. o. vulgo *Bucephalum.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. alii *namque* Voss. 2. *nam nec ille.* 4 Pal. 1 omittit *in.* 5 B. 1. *escendere* sed superscripto *a.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Lugd. Amst. omittunt *sua.* 7 D. P. F. omittunt *ergo.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. D. *nec sic* Voss. 2. Pal 1. *non sic.* 9 Voss. 2. Pal. 1. omittunt *quidem.* 10 Voss. 2. Pal. 1. *silvam.* 11 Voss. 2. Pal. 1. Mer. *& montibus.* 12 Pal. 1. *jamque* Voss. 2. *namque.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. *aliquantum.*

nodos nodare dicat? quid autem ad rem si nodi stipites nudarunt? quos tamen illi quomodo nudarunt? Emendo, *duraverant.* ACIDALIUS. *Nodi nudaverant.* Delendum est τὸ *nodi*, quod librarius ob sequentis vocis similitudinem importune iteraverat. Totum igitur locum lego hoc modo. *Crebri namque nodaverant stipites, & in se implicati arborum rami &c.* RUTGERS. Var. L. l. III. c. 4. Acidalii conjecturam optimis libris confirmari videns recepi. FREINSH.

Bucephalam] Aliae editiones *Bucephalum* habent. Graecis vel Βυκέφαλος vel Βυκεφάλας, ita Latinis utrumque expressum. De hoc Bucephalo plura in Prolusionibus cap. 8. Hic de aliis hoc genus equis eruditis, variasque artes doctis traderem, nisi jam pridem Lipsius Epistolarum volumine ad Belgas tertio, epistola 56. ad contubernales, bene longa, laborem meum occupasset, memorandaque è variis scriptoribus prodidisset, quo lectorem etiam curiosissimum remittimus, ubi de hoc ipso Bucephalo narrat. Sed miror ab ipso hunc Curtii locum non animadversum. RADERUS. Vide citatos à Radero Plutarch. Alex. cap. 9. Plin. VIII, 42. Agell. V, 2. Strab. lib. XV. Solin. cap. 47. Graecum Aristophanis Scholiasten in Nubib. p. 123. Italum auctorem de Re Equestri p. 12. M. Fuggerum de Cura Equorum p. 17. & Tzetz. Chil. I, 28. Quibus utiliter addas Majolum dier. Canicul, V, I. Camerar. Subcis. I, 21. Salmuthi notas in Pancirolli res deperditas, cap. de equis. Patricium de Regno III, 2. Oppian. Cyneget. I, 229. ubi ait *Bucephalam adversus arma dimicasse,* quod interpretare ex Herod. V, III. ubi similia de equo Artybii. Plutarch. de Solert. Animal. cap. 34. Festum, Etymologicum Graecum, ubi nominis ratio redditur. Arrian. V, 3, I. &c. ubi inter alia, non à *Mardis*, ut Curtius, sed ab *Uxiis* exceptum fuisse scribit. Diodor. XVII, 76. Piccartum apud Becman. in Origin. Latinae linguae: ubi & fabula de Megapolitanorum ducum insignibus. Pierii Hieroglyph. lib. IV. quos, si vacat, inspicere poteris. Ego enim sentio cum Aeliano Hist. An. VI, 44. *Quod longe lateque pervagatum est, qualis in Alexandrum Bucephalus fuerit, propterea nihil mihi jucunditatis ad narrandum habere videtur.* Illud notatu dignum, Romae collem Quirinalem, hodie *montem Caballum* dici: quae appellatio sub Impp. ceperit, *à duabus statuis marmoreis Alexandri Magni regis Macedonum, equum Bucephalum domantis, quas Alexandria Constantinus Imp. Romam transtulerit, atque in medio thermarum à se in Quirinali extructarum collocaverit,* ut ex Onuphrio, & Georg. Fabricio in sua Roma, adnotat Rosinus Antiquitat. I, 6. Merulae Cosmogr. in sexta regione urbis habet aliquid de Alexandri statuis. Imaginem earum formis aereis expressit Ant. Lafrerus Sequanus. Eum etiam in nummis suis exprimi curasse Alexandrum, colligo ex Zamosii Analect. Antiquit. Daciae cap. II. ubi dicit; *equum habet Alexandri moneta.* Sed & Lazius Rer. Graecar. lib. I. nummi talis effigiem exhibet. FREINSH.

Ascendere] Membranae *descendere*, unde scribi, fortasse posset antique *escendere.* MODIUS.

Sentire] Ita de elephante Martialis Spectac. 17.

Quod plus & supplex elephas te, Caesar, adorat,
Hic modo qui tauro tam metuendus erat:
Non facit hoc jussus, nulloque docente magistro;
Crede mihi, numen sentit & ipse tuum.

Nec illud ejusdem est abs re de spectaculo etiam aliarum ferarum, Epigr. I, 105.

Haec clementia non paratur arte:
Sed norunt cui serviant leones.

De elephanto Pori regis mira narrat Curtius ipse VIII, 14, 39. RADERUS. Plurima ejusmodi observarunt Aelianus in Hist. Animal. Plutarch. de Solertia Animal. & alii complures, veteres novique. FREINSH.

Aliquantulum] Addenda praepositio; *in aliquantulum*

verat, quum barbari, [1] desperato regionem, quam occupaverant, posse retineri, gentem suam dedidere. Rex obsidibus acceptis [2] *Phradati tradere eos* jussit. Inde quinto die in stativa revertitur. [3] Artabazum deinde, geminato honore, 22 [4] quem Darius habuerat [5] ei, remittit domum. [6] Jam ad urbem Hyrcaniae, in qua regia Darii fuit, ventum erat. ibi [7] Nabarzanes accepta fide occurrit, dona ingentia ferens. inter quae Bagoas erat specie singulari spado, atque [8] in ipso flo- 23 re pueritiae; cui [9] & Darius [10] fuerat adsuetus, & mox Alexander adsuevit: ejusque maxime precibus motus Nabarzani ignovit. Erat, ut supra dictum est, 24 [11] Hyrcaniae finitima gens Amazonum, circa [12] Thermodoonta amnem [13] Themiscy-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Ald. Bas. Frob. Mer. Col. *desperati.* 2 Pal. 1. Voss. 2. *Pharadanti.* 3 Voss. 2. *Artabazo.* 4 Voss. 1. B. 1. Ald. Lugd. Elz. Frob. Mer. Col. Bas. *quam.* 5 Voss. 2. Pal. 1. *eum.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Mer. *jamque* Pal. 1. *tandem.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. D. *Nabazanes.* 8 Voss. 2. omittit *in.* 9 Pal. 1. omittit *&*. 10 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *adsuet. fuerat* B. 1. omittit. 11 P. omittit *Hyrcaniae.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. D. P. *Thermodanta* Pal. 1. Ald. *Thermodonta* Voss. 2. *Termodonta.* 13 Voss. 1. 2. *Themiscirae* Pal. 1. *remiscire* Mer. *Themisyrae* Ald. *Themiscyro.*

tulum. sup. IV, 2, 19. *in altitudinem montis opus excreverat.* ACIDALIUS. *In aliquantum* Tellierius, procul dubio Freinshemii sequutus consilium, edidit. vulgo negligitur *in.* CELLAR.

Desperato regionem] Editiones, *desperati regionem, quam occupaverant, posse retineri.* Malo prius, sic legit apud Tacitum recte flos Belgicae nostrae vir summa mihi familiaritate, dum fata deusque sinebant, conjunctus J. Lipsius, *mox comperto publicam pecuniam avertisse.* pro quo vulgo *compertum* scribitur. MODIUS. Hunc loquendi modum apud alios etiam animadvertes. Horat. Epist. I, 10. *excepto quod non simul esset.* Livius. *nondum comperto quam regionem hostes petissent.* Tacit. l. II. *audito castellum --- obsideri.* RADERUS. Absolute ut Justin. *cognito quod illatum Croeso bellum esset.* id est postquam cognitum fuit. Sic nostrum interpretamur, postquam desperatum fuit. Erasmus legit *desperati*, & active, *qui desperant*, interpretatur. dure. CELLAR.

Tradere] Immo *tradi* potius, si consuetum loquendi morem attendas. Sed ne id quidem huic loco accommodum, quem enim id jusserit, & cur non potius ipse praesens traderet? mirum, ni scripserit Curt. *Phradati parere eos jussit.* De re vide Arrian. III, 5, 9. cui hic satrapa, eo loco, & paullo supra est *Authophradates.* FREINSH.

Geminato honore] Geminis provinciis praefecit. RADERUS. Quae explicatio nullo certo fundamento nixa, mihi non satisfacit; & tamen non habeo melius dicere. FREINSH. Multipliciter aucto, ut *tergemini honores* sunt maximi & summi Horatio Od. I. 1. Adde Barth. Adverf. XXI. c. 12. CELLAR.

Quem Darius] Iterum editiones, *geminato honore quam Darius habuerat ei.* MODIUS.

Urbem Hyrcaniae] Modus loquendi qualis apud Virgilium Aen. III, 293.

--- *Buthroti ascendimus urbem.*

vulgo, *Buthrotum.* Hyrcania enim non est gentis & provinciae, ut supra, sed civitatis nomen. Multae enim regiones communia habent nomina cum suis urbibus primariis (ut Babylonia, Bactra &c.) Proinde Hyrcaniam hanc Ptolemaeus metropolim appellat in Hyrcania. Arrian. vero III, 4, 5. eamdem suo proprio nomine dictam ait *Zadracarta*, & *Zeudracarta. Motis inde castris in Hyrcaniam progressus Zadracarta urbem petit.* & infra III, 4, 12. disertius. *His rebus peractis, ad Zeudracarta maximam Hyrcaniae urbem, ubi regia erat, exercitum duxit.* Eadem ergo urbs & *Zadracarta*, & *Zeudracarta* (nisi codices fallunt) & *Hyrcania* dicta. RADERUS. Hujus urbis iterata mentio est apud Justin. XXXVIII, 9, 3. & 7. de ea igitur capiendus Appian. fine Syrac. de Demetrio: *captus vixit in Phraatae regia.* A Scythis *Carizath* dici, Thevetus apud Ortelium tradit. FREINSH. Cui nomen erat *Zeudracarta*, sive *Zadracarta* Arrian. Ut non opus sit cum Radero hoc loco Hyrcaniam nomen urbis facere, & poëtae figura Aen. l. III. vs. 293. explicare, quamquam Ptolemaeus urbem hujus nominis memoravit. CELLAR.

Darius fuerat & mox] Adhuc editiones, *cui & Darius fuerat assuetus, & mox Alexander assuevit.* MODIUS. Non potest abesse, quamquam defuit in membranis, quod abest, non superest in vulgatis: *fuerat assuetus.* ACIDALIUS.

Adsuevit] Frustra ergo Plutarch. cap. 37. eum à nefario hoc flagitio vindicat. FREINSH.

Finitima] Error insignis, natus ut puto ex eo, quod Curtius legerat à quibusdam Amazonas haud procul mari Caspio collocari: id autem cum & Hyrcanum dicatur, persuasit sibi, quae Hyrcano mari finitimae essent, easdem & juxta Hyrcaniam colere debere. FREINSH. Solenne Curtio, ut quae vicina Ponto sint, ad mare Hyrcanum transferat. Thermodoon enim amnis Cappadociae & Ponti Polemoniaci est. etiam Themiscyra Ama-

 zonum

25 miscyrae incolentium campos. Reginam habebant [1] Thalestrin, omnibus inter Cauca-

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic MSS. Bas. Lugd. Amst.

zonum campus circa illum fluvium. Strabo l. 11. & l. XI. An vero umquam fuerint Amazones, non disputamus, nec tot auctorum conspirationi contradicimus. Valde autem suspectum nobis est, Alexandri temporibus tam potens mulierum regnum in Pontica ora fuisse, à Thermodoonte nempe, aut amplius, ad Phasim usque Colchidis amnem. Neque enim ante haec Medicum Lydis de superiori Asia certantes, & Halym constituentes communem terminum, leguntur cum feminis belligerasse: nec post Alexandrum Antigonus, Mithridates aliique, regnorum his locis sedem figentes, mulierum repugnantiam experti sunt. CELLAR. Haec Curtio non magis imputanda sunt, quam omnibus veteribus scriptoribus, sed huic uni sc. maledixit Clericus Judicii de Curt. c. 3. §. 7. 8.

Amazonum] De hac si velimus accurate tradere, una volumen ingens impleverit. Nos ergo contenti erimus ostendere loca auctorum, qui affirmare videntur, eas adhuc tempore Alexandri, aut post etiam superfuisse. Deinde eorum, qui meliore judicio usi, haud ita proni sunt ad credendas fabulas. Igitur Amazonum Alexandri temporibus, aut postea mentionem faciunt Ammian. Marcellin. l. XXII, 14. Antigenes apud Plutarch. Alex. c. 81. Apollodorus l. II. Appianus Mithridatico. Caesarius quaest. 47. Cedrenus in Alex. Clitarchus apud Plutarch. Alex. 81. & Strabon. l. XI. Diodorus, XVII, 77. Hispani in descriptione orbis recens reperti. Hypsicrates apud Strabon. lib. XI. *Jacobus de Vitriaco* Histor. Hierosol. cap. 90. *Jornandes* de reb. Get. c. 8. *Isidorus* IX, 2. ex Servio ad Virgil. Aen. I, 494. *Ister* apud Plutarch. *Justinus* XII, 3, 6. *Metrodorus* Scepsius apud Strab. *Onesicritus* apud Plut. *Orosius* III, 18. *Philostratus* in Heroicis, ubi de Achille. *Plinius* VI, 13, 5. *Plutarchus* Pomp. c. 58. ex Theophane ut videtur. *Polycritus* apud Plut. *Pomponius Mela* I, 20. *Ptolemaeus* Geogr. V, 9. *Reineccius* in regno Amazonico. *Stephanus* de Urbibus. *Aen. Silvius* c. 20. de Asia. *Theophanes* apud Strab. ex quo Plutarch. & Appian. ni fallor. *Vopiscus* Aureliano c. 34. *Zonaras* tomo II. ex Plutarcho. Ex diverso negant id *Anticlides* apud Plutarch. Alex. c. 21. quidam apud *Aristidem* in Panathenaico. *Aristobulus* apud Plut. *Arrianus* VII, 3, 4. *Chares* apud Plut. *Duris* Samius ibid. *Goropius* lib. VIII. qui *Amazonica* inscribitur. *Hecataeus* Eretriensis, *Isangelus*, *Lysimachus*, *Philippus* Chalcidensis, *Philippus* Isangelus, *Philon* Thebanus, *Ptolemaeus* Lagi, apud Plut. Alex. c. 81. *Servius* in Virgil. Aen. I, 494. *Strabo* lib. XI. Sed & alia quaestio oritur, an umquam fuerint Amazones? quod Straboni praecipue non videtur verisimile. Goropius, si quae fuerint, conjugatas fuisse putat. Contra fuisse quales vulgo creduntur, adstrui possit praeter superiores, auctoritate *Aeschyli* Eumenid. versu 688. Supplic. vs. 293. & Prometheo. vs 696. *Ammonii* apud Harpocrationem. *Apollonii* Argon. 2, 994. & ejus *Scholiastae*. *Atheniensibus* apud Herodot. IX, 37. & Arrian. VII, 3, 5. *Atticae picturae* in Poecile porticu apud Pausan. in Atticis: quam Cimoni tribuere videtur Arrian. VII, 3, 4. nam illud γέγραπται ἡ μάχη, potius exponam, *Picta est pugna*, quam cum interpretibus, *scripta est*. Pictor enim fuit Cimon, idem ille, ni fallor, cujus apud Plinium XXXIV, 8, 5. mentio. *Aristidis* Panathenaico. *Augustini* Quaest. ex utroque Testam. c. 115. *Bionis* apud Plutarch. Theseo c. 27. *Caesaris* apud Sueton. in vita 22, 4. *Q. Calabri*, *Callimachi*, *Callippidis* apud Strabon. lib. XII. *Chronici Abbatis Stadensis* in Roboamo: nisi ibi pro *Saturnia conditur ab Amazonibus*, *ab Aboriginibus* scribendum. *Chronici Alexandrini* in posteris Sem. *Chronologicorum Excerptorum* Latinobarbarorum, apud Scaligerum, in posteris Japhet. *Clementis Alexandrini* Admonit. ad gentes. & Stromat. lib. I. & IV. *Clidemi* apud Plut. Theseo c. 30. *Cornelii Taciti* III, 61, 3. IV, 56, 1. *Daretis* Phrygii. *Dictyos* Cretensis lib. III. & seq. *Diodori* Siculi II, 44. III, 52. IV, 16, 28. *Dionysii* historici apud Diod. III, 52. *Dionysii* Periegetae versu 656. *Dresseri* in anno Mundi 2073. & post annum 2456. *Ephori* apud Scholiast. Apollonii, & Stephanum. *Eudoxi* apud Strab. lib. XII. *Euripidis* Hercule Fur. versu 407. & Hippolyto vs. 10. & 307. & 582. & Ione 1131. *Eusebii* num. 810. 833. 870. & 938. *Eustathii* in Dionys. *Glycae* Annal. part. 2, ubi de Alexandro. *Hellanici* apud. Plut. Theseo c. 27. & 29. Strab. lib. XII. *Herodori* apud Plut. Ibidem. *Herodoti* IV, 110. & apud Strab. lib. XII. *Hippocratis* in lib. de Aëre &c. & lib. de Articulis. *Homeri* Iliad. III, 189. VI, 186. & ejus *Scholiastae*. *Hygini* fab. 30. 163. 223. & 225. *Jornandis* de rebus Get. c. 7. & 20. *Isaei* apud Harpocration. & Suidam. *Isocratis* orat. 8. *Justini* II, 4, 10. XLII, 3, 7. *Lysiae* Oratoris. *Marsi* apud Martial. IV, 29. *Martiani* Capellae de nupt. Philol. lib. IX. *Megarensium* in Atticis Pausaniae. *Menecratis* apud Plut. Theseo cap. 28. *Metrodori* Scepsii apud Strab. lib. XII. Nicolai Damasceni in Excerpt. Vales. pag. 512. *Orosii* I, 15. & 16. *Ottonis* Frisingens. II, 25. *Ovidii* in epist. Cydippes versu 119. *Palaephati* apud Strab. lib. XII. *Pausaniae* in Achaicis, Messeniacis, & Eliacis prioribus. *Pherecydis* apud Scholiast. Apollonii & Plutarch. Theseo c. 27. *Pindari*. Nem. IV, 3, 61. Olymp. 13, 124. & apud Pausan. in Achaic. *Platonis* lib. VII. de Legibus. *Plinii* VII, 56. *Plutarchi* in Theseo c.

31.

Caucasum montem & [1] Phasin amnem [2] imperitantem. Haec cupidine visendi regis accensa finibus regni sui excessit; & quum haud procul [3] abesset, praemisit indicantes, *venisse reginam adeundi ejus cognoscendique avidam.* Protinus facta potestate veniendi, ceteris jussis subsistere, [4] ccc. feminarum [5] comitata processit. Atque ut primum rex in [5] conspectu fuit, equo ipsa [6] desiluit duas lanceas dextra praeferens. Vestis non toto Amazonum corpore obducitur; nam 26 27

Variantes Lectiones.

1 Sic MSS. Voss. 2. *fasin.* 2 Voss. 1. *imperitatem.* 3 D. *abesset.* 4 Voss. 1. 2. B. 1. 2. *tercentis* D. *trecentis* P. F. *centis.* 5 Ald. Frob. Amst. *comitatu.* 6 Mod. *conspectum.* 7 Sic MSS. Ald. Frob. Col. Mer. Bas. Lugd. Amst. sed vulgo *desiliit* P. *dissiluit* B. 2. *desilivit* Voss. 2. *prosiluit.*

31. *Polyaeni* Strateg. I, I, 3. *Pomponii Melae* I, 17. & 18. *Pretis Joannis* in epistola Hebraica, quam edidit Munsterus fine Cosmogr. *Propertii* III, 14, 15. IV, 4, 71. *Sallustii* apud Servium in Virg. Aen. XI, 659. *Solini* cap. 40. *Statii* Silv. I, 6, 24. *Stephani* in Ἀκμόνια. Σίβυρσα. Μύρλεα. Σμύρνα. Ἔφεσος. *Jo. Tzetzae* II, 36. & XIII, 450. *Isaaci Tzetzae* in Lycophronis Cassandram. *Virgilii* Aen. II, 659. *Xenophontis* Ἀναβάσ. lib. IV. Nos in re tam ambiguae fidei abunde praestiterimus, si tot & tantis scriptoribus credamus, haud omnino ex vano haustam fuisse istam opinionem: nam ut in miraculum Graecula vanitate corruptam esse non putemus, quis à nobis exigat? Mulieres autem militasse quandoque multis fidisque probatorum scriptorum testimoniis certum est. Eusebius ex Philochoro scribit, *Bacchum cum viris & feminas armasse*, cui consentit & Polyaen. Strateg. I, I, 3. Ex recenti memoria est, quod in obsidione Famagustae, cum 29. die Junii anno 1571. iterum impressionem in muros facerent Turcae, etiam feminas urbanas cum armis, alias cum saxis & aqua, ad juvandos suos accessisse fides fit, ex *relatione fatta per il S. Conte Nestor Martinengo, al sereniss. Prencipe di Venetia.* Eodem anno quum Turcae oppidum insulae Corcyrae nigrae, sive Curzolae, *quod ipsum quoque Curzolae nomen habet, à viris desertum, adgrederentur: à feminis, animose patriam defendentibus, memorabili cum marium Curzolanorum, & ipsorum hostium infamia, femineique sexus immortali laude, rejecti fuerunt.* Leunclav. in supplem. Annal. Turcic. Quomodo olim Argivae feminae, apud Plutarch. de Virtut. Mulier. cap. 8. (quo libro & alia continentur, huc pertinentia) & Pausaniam in Corinthiacis. Sic in obsidione Belgradi, nisi me fallit memoria, mulierem uno foenariae falcis ictu, duobus Turcis, qui vallum conscendebant, capita praesecuisse, Pantaleon in reb. gestis ordinis Joannitarum memoriae prodidit. *In Bohemia tenuisse feminas principatum legimus. & in Hungaria Mariam viriliter imperasse, quae non* reginam *sed* regem *se appellavit. In regno Neapolitano duas Joannas rerum potitas scimus, quarum altera nostra aetate, altera paulo ante, res magnas gessit. Sed puella Franciae, de qua suo loco dicemus, non parum dubietatis affert, cujus ductu saepe Anglorum copiae nostro aevo profligatae fuerunt.* Aeneas Silvius c. 20. de Asia & de Bohemis feminis c. 7. hist. Bohem. Cui similis de Lemniadibus est fabula apud Statium Theb. lib. V. 105. & Plut. Erot. c. 14. Insigne exemplum Blancae Scardeoniae, vide apud Lipsium Monit. Polit. II, 16, 19. De Mysis mulieribus Philostrat. in Heroicis, ubi de Achille, & de iisdem & aliis Tzetzem XIII, 450. &c. De Agilaeis Caesarium apud Glycam Annal. part. 2. ubi de Alexandro, & Cedrenum pag. 127. De Zenobia, Vopiscum in Aureliano vide. De Semiramide, & Tomiri notum. Margaritae trium regnorum, Daniae, Sueciae, & Norvagiae reginae historia ex Munsteri Cosmographia peti potest. Complures etiam Polyaenus lib. VIII. Strategematum celebrat. Item Zwingerus in Theatro: & Tiraquell. tom. II. pag. 15. FREINSH.

Thalestrin] Sive *Minotheam*: nam binominem faciunt Justinus XII, 3. 5. & Orosius III, 18. Straboni lib. XI. est *Thalestria.* Ottoni Frisingensi II, 25. corrupte *Alestra.* Cedreno *Thaleuta.* FREINSH.

Adeundi ejus] Membranae, *adeundi eos.* Verum male. MODIUS.

Comitata processit] Vulgo *comitatu processit*, corrigendus autem videtur hinc Justinus l. XII. ubi est. *Ibi & occurrit Thalestris sive Minothaea Amazonum regina cum trecentis milibus mulierum.* reponendum *cum trecentis mulierum.* MODIUS. Libri alii habent *comitatu*, quod praefero. nam *trecentis feminarum comitata* genus loquendi nostro minus suetum. Magis illud alterum, *comitatu trecentarum feminarum*, quam lectionem fecit dubiam, quod solis numeris ccc. positis incertum esset, *trecentisne*, an *trecentarum* esset legendum. SCHEFFER.

In conspectum] Dum libros veteres testes laudare possum, nihil verebor ita scribendum esse pronuntiare, etsi vulgo *in conspectu* legebatur. MODIUS. Ita l. III. *Darium in Ciliciam fore.* Cic. l. XV. epist. 4. *in Tusculanum essem futurus.* Nihil hoc loco clarius, qui Curtianam lectionem confirmat. RADERUS.

Duabus lanceis] Sic & apud Virg. Aen. I, 317. describitur Aeneas:

Bina manu lato crispans hastilia ferro.

Ubi Taubmanni notam vide. FREINSH.

Vestis non toto Amazonum corpore obducitur] Vulgo pleraque exemplaria *non toto Amazonum corpori obdu-*

nam laeva pars ad pectus est nuda, cetera [1] deinde velantur. nec tamen sinus 28 vestis, [2] quem [3] nodo [4] colligunt, infra genua descendit. [5] Altera papilla intacta servatur, [6] qua muliebris sexus liberos [7] alant: aduritur dextra, ut arcus 29 facilius [8] intendant, & tela vibrent. Interrito vultu regem [9] Thalestris intuebatur, [10] habitum ejus haudquaquam rerum [11] famae parem oculis [12] perlustrans. quippe [13] hominibus barbaris in corporum majestate veneratio est; magnorumque

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. & vulgo *inde.* 2 Voss. 2. & Pal. 1. omittunt *quem.* 3 Voss. 1. Pal. 1. Ald. *modo.* 4 Voss. 2. *colligitur.* 5 B. 1. *alterna.* 6 Pal. 1. *quae.* 7 Voss. 2. Pal. 1. *alat.* 8 P. *intendatur.* 9 Voss. 1. 2. *Talestris.* 10 Voss. 2. omittit *habitum ejus.* 11 Voss. 1. *fame.* 12 Mer. *perlustrat.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. & aliae editt. *omnibus.*

obducitur. mendose nec syntactice. Goropius vero legit *non toto corpore.* fuit qui rescribendum putaret, *non ex toto, Amazonum corpore obducitur.* sed non ex elegantia Curtiana. RADERUS.

Nodo colligunt] Versum Maronis adspexit *nodoque sinum collecta fluentem.* ACIDALIUS.

Tela vibrent] Forte *librent.* HEINSIUS.

Habitum] Non respicit ad *venustatem* formae, sed *dignitatem*, ut distinguit Cicer. Offic. 1, 36. quae non est nisi in iis, qui praeter reliquam corporis symmetriam, etiam eminenti statura sunt. hos igitur praecipue venerabantur barbari: in tantum ut apud Saracenos in eligendo rege maximam proceritatis rationem olim habitam Munsterus scripserit Cosmogr. III, 2. f. εἶδος illud ἄξιον τυραννίδος, *formam imperio dignam* cum Euripide vocare solent. Ita supra IV, 1, 25. conspecto Abdolomino Alexander; *famae generis* inquit, *habitus corporis non repugnat.* Apud Cathaeos etiam *regem pulcherrimum eligi, Onesicritus auctor est* apud Strab. lib. XV. quod & in Aethiopia solere, quidam affirmant apud Aristot. Politicor. IV, 4. & Athenaeum lib. III. Adde Tiraquell. in L. Connub. 2, 1. 2, 44. Fr. Junium de Pictura veterum, pag. 230. & seq. Marselaer in Legato 1, 12. Certe, *augustissima quaeque species plurimum creditur trahere de coelo.* ut est in Pacati Panegyr. cap. 6. Inde & supra III, 12, 17. Sysigambis, mulier, ut omnia docent, haudquaquam rudis sensus, Hephaestionem pro rege habuit, quod habitu corporis Alexandro praestaret. Accidit Philopoemini Achaeorum Stratego celeberrimo apud Plut. in vita c. 2. ut apud hospitem Megarensem coenaturus, ab illius uxore juberetur ligna findere: cum viro supervenienti, & inexpectato spectaculo attonito dixit, *deformitatis suae se poenas pendere.* Sic apud Josephum Antiquit. XVIII, 12. Artabanus viso Asinaeo *apud amicos dictitabat, nihil esse in tantillo corpore, quod tam vasto animo respondeat.* Etiam Agesilaus ea de caussa despectus Aegyptiis fuit, ut Plutarch. in vita cap. 66. & Athenaeus XIV, 1. tradunt. & Rumetrudae Rodulfi Herulorum Regis germanus, apud Warnefrid. Hist. Longob. 1, 20. Apud Joseph. Jud. 1, 5. Sabinus vir longe fortissimus adeo exili erat habitu, ut qui eum vidissent, ne conditione quidem gregarii militis dignum fuissent arbitrati. Apud Romanos *aetas Galbae & irrisui & fastidio erat, assuetis juventae Neronis, & imperatores forma ac decore corporis (ut est mos vulgi) comparantibus.* Tacit. Hist. 1, 7, 5. Contra Ariobarzanes *ob insignem corporis formam, volentibus Armeniis praeficitur*, apud eumdem II, 4, 1. Nec omisit id in suo Trajano extollere Plinius Paneg. IV, 7. *jam firmitas, jam proceritas corporis, jam honor capitis, & dignitas oris, nonne longe lateque principem ostentant.* Nec in suo rege divinus ille Samuël 1, 10, 23. *Stetitque in medio populi* (Saul) *& altior fuit universo populo ab humero & sursum. Et ait Samuel ad omnem populum, Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis illi in omni populo.* Adde ibid. 1, 16, 6. & 7. Idem de Xerxe prodidit Herodot. VII, 187. *In exercitu Xerxis nemo erat, qui aut specie, aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere.* Multa in eum sensum lectu digna collegit Schönborn. Polit. II, 26. quae malo indicare, quam exscribere. Recte igitur in politissimo opere de Rep. Hebraeor. 1, 14. Cunaeus Curtium tacite reprehendens, cum locum Samuëlis supra relatum recitasset: *Quare profecto non jam barbarorum illud duntaxat, sed hominum etiam excultissimorum est, majestatem corporis venerari, magnorumque operum illos capaces putare, quos eximia specie natura donavit. Aristotelis, maximi auctoris, scitum est, si qui nascantur tanto aliis corpore excellentiores, quanto simulacris hominum antecellunt deorum imagines, dignos videri reliquos, qui his serviant.* De Pori regia forma narrabit Curtius infra VIII, 14, 13. Saepe tamen falluntur, qui ex solo adspectu judicant. Pulchre Tacit. Agric. 40, 4. *adeo ut plerique, quibus magnos viros per ambitionem aestimare mos est, viso adspectoque Agricola, quaererent famam, pauci interpretarentur.* FREINSH.

Omnibus barbaris] Editi libri *quippe hominibus barbaris*, verum illud vult dicere Curtius, omnes omnino barbaros, tam feminas quam viros ex corporum majestate quemquam judicare. MODIUS.

Barbaris in corporum majestate. Sic ignoti faciem intuentes Agesilai contemnebant. Nepos c. 1. brevis enim & claudus erat. Contra Porum sui venerabantur propter corpus rarae magnitudinis. l. VIII. c. 13. CELLAR.

Haud

que operum non alios capaces putant, quam quos eximia ſpecie donare natura dignata eſt. Ceterum interrogata, *num aliquid petere vellet:* haud dubitavit fateri, 30 *ad* [1] *communicandos cum rege liberos ſe veniſſe: dignam, ex qua ipſe* [2] *regni generaret heredes.* [3] *feminini ſexus* [4] *ſe retenturam; marem reddituram patri.* Alexander, 31 *an cum ipſo militare vellet?* interrogat: [5] & illa cauſſata, *ſine* [6] *cuſtode regnum reliquiſſe;* petere perſeverabat, *ne ſe inritam ſpei* [7] *pateretur abire.* Acrior ad Venerem 32 feminae cupido quam regis, [8] ut paucos dies [9] ſubſiſteret, perpulit. XIII. dies in obſequium deſiderii [10] ejus abſumpti [11] ſunt. Tum [12] illa regnum ſuum; rex [13] Parthienen petiverunt.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voſſ.2. *communicandum.* 2 Pal.1. *regis* Voſſ.2. *regeneraret.* 3 Sic MSS. Vulgo *feminei.* 4 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1.2. D. Ald. ſed Lugd. Amſt. omittunt *ſe.* 5 Pal. 1. *at illa.* 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. *cuſtodiae.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 2. Bong. *abire pateretur.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. Bong. *ac ut p.* Ald. Baſ. Mer. Col. *at ut paucos.* 9 Ald. Baſ. *ſuſtineret* Col. *ſubſtineret.* 10 Ald. Baſ. Mer. Col. omittunt *ejus.* 11 Pal. 1. omittit *ſunt.* 12 hoc loco in D. inter lineas exſtat ab eadem manu *poſtquam utero ſe habere comperit.* 13 Pal. 1. *Parthienon.*

Haud dubitavit] Diverſum plane narrat Arrianus VII, 3, 2. Alexandrum juſſiſſe reginae nuntiari, *ſe ad eam generandae prolis cauſſa profecturum.* FREINSH.

Reddituram] Ex more Amazonum, ſi fides Philoſtrato in fine Heroicorum, & Jornandi de reb. Get. cap. 7. vide Caeſar. Quaeſt. XLVII. propius vero, quam alii, qui debilitaſſe eas mares liberos, aut interfeciſſe tradunt. Eamdem conſuetudinem hodie quoque Regis Monimotapae Amazonas ſervare ſcribit Eduard. Lopez de regno Congi II, 9. Cui affine eſt quod narrat M. Paul. Venetus III, 37. de duabus inſulis inter Soccoteram & Cheſmacoram, quarum incolae Chriſtiani ſint: nam alteram earum à viris, alteram à mulieribus habitari: has numquam inſulam virorum ingredi: illos autem quotannis per tres menſes quemvis cum uxore ſua degere, de hinc ſua in loca reverti. Liberos mares apud matres ad duodecimum uſque aetatis annum educari, poſtea ad patres tranſmitti. FREINSH.

Cum ipſo militare] Sociam belli ac militiae ſe ipſi jungere. SCHEFFER.

Cauſſata] Cedrenus tamen ait Alexandrum eam *ſociam belli adſciviſſe.* FREINSH.

Sine cuſtode] MSS. *ſine cuſtodiae* leg. *ſine cuſtodia.* HEINSIUS.

Quam regis] *Ob immodicam forte illam vini appetentiam, ad Venerem ideo proclivis non fuit, quoniam, ut explicat Ariſtoteles in quaeſtionibus phyſicis* (Quaeſt. 11. & 32. ſect. 3.) *hominum ejuſmodi genitura in aquam eliqueſcat. Hieronymus in Epiſtolis Theophraſtum referre tradit, Alexandrum ad Venerem ignavum fuiſſe. Cum ergo mater Olympias curaſſet &c.* Athenaeus X, 10. Cui adde Plutarch. Sympoſ. 1, 6. FREINSH.

XIII. dies] Hinc quoque emendandus Juſtinus l. XII. ſcribendumque: *ob hoc XIII. diebus otio datis à rege.* ubi vulgo eſt *XXX. diebus.* MODIUS. *Tredecim. Trogus XXX. ſcribit: quod tempus ad conceptum deprehendendum magis idoneum fuiſſe mihi videtur, quam quod Curtius poſuit.* Sabellic. Ennead. IV, 5. Sed hodie etiam apud Juſtinum *tredecim dies* eduntur: & Diodor. XVII, 77. cum Curtio conſentit. FREINSH.

Regnum ſuum] Placet hic adnotare, quod alibi non reperi, ex Mart. Capellae lib. IX. de nupt. Philol. *Quid Amazones? nonne ad calamos arma tractabant? quarum una, quae concipiendi ſtudio venerat, cum Alexandrum ſalutaret donata tibicine, ut magno munere gratulata diſceſſit.* FREINSH.

Caput VI.

Macedones Alexandri offenduntur moribus, qui ut seditionem averteret, ad bellum Besso inferendum mentem convertit. quod & strategemate inchoat: ac Satibarzanem, quod defecisset, primum persequitur: Barbaros à montibus dispellit: Artacacnam expugnat.

1 Hic [1] vero palam cupiditates suas solvit; continentiamque & moderationem, in altissima quaque [2] fortuna eminentia bona, in superbiam ac lasciviam 2 [3] vertit. Patrios mores, [4] disciplinamque Macedonum regum salubriter temperatam, & civilem habitum, velut leviora magnitudine sua ducens; Persicae regiae,

Variantes Lectiones.

1 D. *vero rex.* 2 Voss. 1. *fortunam.* 3 Voss. 2. Pal. 1. *convertit.* 4 P. omittit *que.*

Hic vero] Concinunt in hanc rem praeter proprios hujus historiae conditores, Athenaeus lib. XII. *Alexander Asia subjugata Persica stola est usus.* & mox: *Ephippus scribit Alexandrum sacras etiam vestes in conviviis gestasse, nunc quidem Ammonis purpuream, per ambitum divisam, & cornua, tamquam deum: nunc vero Dianae, cum curru vectaretur: saepius sub extima veste stolam Persicam ostentasse, ab humeris superne, cum arcu, & sibyne: aliquando & indumentum Mercurii; cetera, ferme quotidie chlamydem purpuream, tunicam albo distinctam, causiam, quae diadema regium sustineret: & amicis ad eum convenientibus, talaria, petasum in capite, in manibus caduceum, nonnumquam leonis pellem, & clavam, ut Herculem.* Joannes Antiochenus in excerptis Valesii: *Alexander Macedo exstincta Persarum dominatione, atque occiso Dario, mente corruptus ad voluptates corporis declinavit. Nam & Persicam vestem induit, ac decem mille juvenes corporis custodes habuit, ac trecentis pellicibus est usus: adeo ut Macedonici imperii forma in Persicam migrasse videretur.* Cedrenus: *Non desunt, qui eum Dario devicto in deterius mutasse animum, ac se voluptatibus corporis dedisse affirment: Etenim qui olim Darii filias ne videre quidem sustinuisset, is & Persico amictu postea usus, decem millia juvenum praesidii loco circa se habuit, ac CCC. pellicibus usus est, Macedonicamque regum consuetudinem in Persicam mutavit.* Aelian. Hist. Var. IX, 3, f. post descriptionem tabernaculi custodumque ejus: *neque quisquam facile ad regem accedere audebat. Magnus enim timor existebat ex eo, quod superbia & fortuna in tyrannidem elatus esset.* Suidas Ἀλέξανδρος, ex eodem fonte, quo Antiochenus & Cedrenus: *postquam omnes gentes subegit, animo corruptus est, & in corporis voluptates delapsus est, Persica stola induta, & decies mille juvenum custodia munitus, & trecentis pellicibus utens, ita ut omnem Macedonicam Regum consuetudinem cum Persica commutarit.* De tabernaculo ejus barbaricae opulentiae luxu decantatissimo varii passim, quibus jungi potest Plinius XXXIV, 8, 2. FREINSH.

Altissima quaque] Sigebergensis liber, *in altissimam quamque fort.* Quod si placet, etiam illud erit placendum, ut *imminentia*, non *eminentia*, legatur. ac tum quidem hoc lucri feceris, ut te mente viduum hominem merito omnes appellent. MODIUS. Hoc *quaque* mihi suspectum est. Puto Curtium scripsisse, *in altissima quoque fortuna*, sensu longe efficaciori, & emphatico magis. Est enim ea sententia, nullam esse tam alte constitutam fortunam, ut non longissime supra eam emineat id bonum, si quis in ea uti possit moderatione & continentia. SCHEFFER.

Disciplinamque] Palatinus primus conjunctionem *que* hic non agnoscit. Adducor itaque ut credam, Curtium sic locum hunc scripsisse, atque distinxisse. *Patrios mores, disciplinam Macedonum, Regum salubriter temperatum & civilem habitum.* Sane disciplina Macedonum vix dici potest temperata, cum fuerit severa, & adstricta, habitus vero regum vere temperatus, & de eo maxime agitur per oppositionem fastus Persici hoc loco. SCHEFFER.

Civilem habitum] Vide quae huc pertinentia veterum monita affert Justus Lipsius lib. II. Civilis Doctrinae cap. 15. & in Notis ad idem illud caput. FREINSH. *Civilem.* Civibus cum principe communem. Supra l. III. c. 6, 19. *cultus habitusque paullulum à privato abhorrens.* CELLAR.

Persicae regiae] Persicorum regum arrogantiam divinae magnitudini se aequantium imitabatur. CELLAR. *Persicae regiae par Deorum potentiae.* Non dubito illatinum pronuntiare istud dicendi genus: *aemulabatur fastigium Persicae regiae potentiae par Deorum.* Absit igitur, ut Curtium ita scripsisse credam. Rescribo: *Persiae regum.* Eruditae enim aures, tantum abest, ut abhorreant, ut etiam vehementer probent hoc loquendi genus: Alexander *aemulabatur Persiae regum fastigium par* (id est, quod par erat) *Deorum potentiae.* Innuit enim Curtius adorationem. Quare statim addit. *Jacere humi venerabundos pati coepit.* Vide & l. VIII, 5, 6. HEUMANN. Parerg. Crit. p. 109. Merito dubitet

giae, par deorum potentiae [1] faſtigium aemulabatur. Jacere humi [2] venerabundos pati coepit: paullatimque ſervilibus miniſteriis tot victores [3] gentium imbuere; & captivis pares facere [4] expetebat. Itaque purpureum diadema diſtinctum albo, quale Darius habuerat, capiti [5] circumdedit, veſtemque Perſicam ſumpſit; [6] ne omen quidem veritus, quod à [7] victoris inſignibus in devicti tranſiret habitum. & ille ſe quidem [8] Perſarum ſpolia geſtare dicebat: ſed cum illis quoque [9] mores induerat; [10] ſuperbiamque habitus animi inſolentia ſequebatur.
Lite-

Variantes Lectiones.

1 Voſſ. 2. Pal. 1. *faſtigia.* 2 Sic Ald. Frob. Mer. Baſ. vulgo *venerabundos ipſum* Pal. 1. Voſſ. 2. *venerabundus coepit ipſum* Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *venerabundus ipſum* omiſſis ſequentibus *pati coepit.* 3 Pal. 1. omittit *gentium.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. D. *exſpectabat.* 5 Pal. 1. *circundidit.* 6 Fl. *nemōn* Leid. Voſſ. 1. 2. P. F. B. 2. D. Pal. 1. *nemo non* B. 1. *ne onem* ſuperſcripta ſyllaba *mi*, quaſi eſſet *neminem.* 7 Pal. 1. *victoribus.* 8 Leid. Voſſ. 1. *ſpolia Perſarum.* 9 Pal. 1. *moribus.* 10 Pal. 1. *ſuperbiam: quae.*

tet quis, an non magis illatinum reddiderit hunc locum Vir Doctiſſimus, dum corrigit *Perſiae regum.* quum nullus Geographorum, aut qui de rebus Perſicis mentionem fecerunt, umquam *Perſiam*, ſed ſemper *Perſidem* appellarint. nam Plauti unus & alter locus magis ad ridiculos ſcenicos referendus eſt, quam ut exemplo ſit. Utique ſi *Perſia* Latine diceretur, non tam conſtanter eam vitaviſſent Livius, Nepos, Curtius, Juſtinus, & alii, qui numquam hac terminatione, quam non potuiſſent non aliquando revocare, uſi ſunt. potuiſſet Vir Doctiſſimus hoc loco corrigere, *Perſidis regum* ex l. IV, 10, 6. Sed non opus eſſe videtur; ſiquidem duriuſcula illa geminatio adjectorum hoc loco eo ſit, ut reſpondeat praecedentibus, in quibus *Perſica potentia*, *Macedonum diſciplinae*, *regia civili* opponuntur. ut proinde non ſit ſollicitanda haec conſtructio, quum eam intactam reliquerint codices. Si vero geminatio adjectivi offendit, quod & Servius in Latinitate vitioſum cenſuit ad Virg. Eccl. III, vſ. 38. conſule indicem Gifanii ad Lucretium, in voce *Epitheta*; & abunde exemplorum etiam ex Curtio noſtro exhibebit Sanctii Minerva l. II. c. 8.

Jacere humi venerabundos] Quod interpunctioni, quod emaculationi feci ſedulo. impreſſi habebant *jacere humi venerabundos pati coepit paullatimque.* in quo illud *pati coepit* primum de gloſſa ſuſpectum habui, ſed tantum ſuſpectum, donec membranarum, in quibus non erat, judicio exemta dubitatio eſt, nec ſi advertas animum, aliter hic legi poterat. qui enim pati coepit hoc, quod fieri quidem expetebat, ſed nemo tamen Macedonum, de quibus ſolis ſermo eſt, facere ſuſtinebat? MODIUS. *Jacere humi.* Προσκυνεῖν vocabant, quod Graecis hominibus indignum inviſumque erat. Nepos Conon. c. 3. CELLAR.

Pati cepit] Sic edidi Vett. ſequutus. quae verba recentiores ſine cauſſa eliminarunt, cum potius extrema hujus periodi vocula *expetebat*, ejicienda foret. FREINSH.

Purpureum diadema] L. III. c. 3. Adde Lipſium ad Tacit. Ann. l. VI. c. 37.

Veſtemque Perſicam] Quam eamdem fuiſſe cum Medica, quantum quidem tum temporis regium ornatum contingebat, facile oſtendi poteſt. ut argutari videatur Plutarchus, alias quoque amori hujus regis nimium deditus, in excuſationem ejus adferens; non Medicum veſtitum, quod plane barbaricus eſſet, adſciviſſe, ſed eum cum Perſico temperaſſe, quaſi hic minus barbaricus fuerit. Olim certe Perſas Medis frugaliores fuiſſe, in confeſſo eſt, ſed nemo negat, cum imperio & luxum ad eos tranſiiſſe. Xenophontem fine Cyropaed. & Strabon. lib. XI. circ. fin. vide. Atque hinc eſt, ut nihil referre putarint auctores, Medicam eam veſtem appellarent; an Perſicam. Immo Arrianus, acerrimi vir judicii, interdum *Medicam* vocat, ut IV, 2, 3. Interdum *Perſicam* ut VII, 5, 23. Et Aelianus, quam Hiſt. Var. I, 22. *Medicam ſtolam*, eam I, 32. *Perſicam* appellat. FREINSH.

Ne omen quidem] Senſum hunc attigit & Juſtin. XII, 3, 8. *velut in leges eorum, quos vicerat, tranſiret.* Arrian. IV, 2, 3. *Cidarim Perſicam, iis quos proelio vicerat ademptam, cum eo ornatu, quem ipſe olim victor geſtare ſolebat, commutare non erubuit.* Tertullian. de Pallio cap. 4. *vicerat Medicam gentem, & victus eſt Medica veſte, triumphalem cataphractam amolitus, in captiva ſarabara deceſſit.* Pertinet huc Polybii judicium IX, 10. *Quoties aliquis, relictis populi vincentis inſtitutis, eorum qui vincuntur mores aemulatur, ſine controverſia dici poteſt, delictum heic verſari ejus qui ita faciat: quum praeſertim ſimul illa ſubeunda ſit, quae talia ſolet comitari, invidia: res una omnium maxime potentatu praeditis fugienda.* Eodem tendit quod infra VIII, 5, 19. Calliſthenes: *Non pudet patriae: nec deſidero, ad quem modum rex mihi colendus ſit, à victis diſcere.* A ſimili argumento cavillatur Marius apud Salluſt. Jugurth. 85, 19. *Neque literas Graecas didici. parum placebat eas diſcere, quippe quae ad virtutem doctoribus nihil profuerunt.* Collaudavit tamen Peuceſtam Alexan-

 der,

6 Literas quoque, quas in Europam mitteret, [1] veteris anuli gemma [2] obſignabat: [3] iis, quas in [4] Aſiam ſcriberet, Darii anulus imprimebatur; ut appareret, unum 7 animum duorum non capere fortunam. Amicos vero & equites, [5] cumque his principes militum, aſpernantes quidem, ſed recuſare non auſos, Perſicis [6] orna-8 verat veſtibus. Pellices [7] ccc. & LX, totidem [8] quot Darii fuerant, regiam imple-

VARIANTES LECTIONES.

1 D. *veteres* ſed correctum *veteris.* 2 Pal. 1. *abſignabat.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Mer. Lugd. *his.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Bong. *Aſia.* 5 Sic Ald. Frob. Col. Mer. Baſ. ſed vulgo *unaque* alii *his unaque* Voſſ. 2. P. F. *hi namque* Fl. Leid. *hii namque* Voſſ. 1. *hunamque* D. Pal. 1. *his namque* B. 1. 2. *huncque.* 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Pal. 1. *oneraverat.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. B. 1, 2. CCCC. P. *quadringenti* F. *quadringentae* Voſſ. 2. *quadringenta.* 8 Pal. 1. *quae* Voſſ. 1. *quod.*

der, quod Perſiae factus ſatrapa, linguam Perſicam didicit, veſtitumque ſumſit: atque Perſarum etiam hoc facto conciliavit amorem. Arrian. fin. lib. VI. FREINSH.

Literas] Huic affine eſt, quod Plutarch. in Phocion. c. 22. & Aelian. Var. Hiſt. 1, 25. narrant, *nulli praeter Phocionem cum ſcriberet* τὸ χαίρειν, id eſt, ſalutem, *appoſuiſſe Alexandrum* in diebus Genialibus & Antipatrum addit. Simillimum autem quod Polyaeno l. IV, 3, 24. teſte, *ſi in Macedonibus, aut etiam Graecis judicium exerceret, mediocre vulgareque forum probabat: ſin inter barbaros, ſplendidum & imperatorium.* Item quod *cernens Hephaeſtionem ad inſtitutum ſuum ſe accommodantem, Craterum vero patriis inſiſtentem moribus; hoc interprete Graecis & Macedonibus reſponſa dabat, illo barbaris.* Plutarch. cap. 83. Hujus rei vera cauſſa fuit, quod nondum volebat ſupra Graecos & Macedonas, libertati, aut civili imperio adſuetos, tam ſuperbo & dominico verius quam regio faſtigio, ſe efferre. Sed ita *paullatim,* ut loquitur ſupra num. 3. ſibi ſtruebat gradum, ut quae in aliis diu vidiſſent, ſi poſtea in ſe quoque experirentur, non ita haberent pro novo & inaudito more. Populos enim illos, tot per annos civiliter habitos, non audebat ad duriora ſubito vertere. Sic fere Auguſtus in provinciis templa ſibi decerni paſſus eſt: *in urbe pertinaciſſime abſtinuit hoc honore.* Sueton. Aug. 52, 2. immo & in Italia ſecundum Dionem lib. LI. abſtinuit. FREINSH.

Darii anulus] Briſſon. l. 1. p. 141. Conſule & Kirchm. de An. c. 6. de Philippi ſigillo Plutarch. c. 14. FREINSH.

Unum animum duorum non capere fortunam] Par illud Taciti: *unum imperium unius animo regendum.* LOCCENIUS.

His unaque principes] Ita hoc ſcripſi ex ductu literarum, quae in membranis erant. & ita loquuntur optimi Latinorum. remove igitur mihi vulgatum illud, *cumque his principes militum.* MODIUS.

Aſpernantes] Non tamen omnes. quippe certum eſt Peuceſtam non ſpreviſſe. Ceterum valde hic pugnant auctores. Juſtinus XII, 3, 9. cum noſtro conſentit, amicos Alexandri Medicas veſtes accepiſſe. Verum Arrianus & Diodorus ſcribunt unum omnium Macedonum Peuceſtam Perſicum habitum ſumpſiſſe: & ipſi nonnihil inter ſe diverſi. Nam Arrian. extremo lib. VI. ſcribit eum collaudatum *recepta Medica veſte,* ſic enim potius interpretandum, quam cum aliis *mutata.* forte in ipſo quoque textu μεταλαβὼν potius τὴν Μηδικὴν ſcribendum eſt, quam μεταβαλὼν, niſi forte & hoc eumdem ſenſum reddat, ut Latinorum *mutare.* Curtius ſupra III, 7, 11. *exſilium patria ſede mutaverat.* hoc eſt, relicta patria in exſilio remanſerat. ſic etiam mutare Medicam veſtem fortaſſe recte dixeris; durum tamen certe eſt. At Diodor. XIX, 14. ait dici *Alexandrum huic ſoli ex Macedonibus induſiſſe, ut Perſicam geſtaret ſtolam.* qui ſi ita ſcripſit, falſus eſt. Sed quod hi de *ſolo* Peuceſta narrant, confutat Plutarch. c. 83. qui Hephaeſtionem ea quoque inſtituta ſequutum ait, adjecta inſigni veritatis nota, ea de cauſſa Alexandrum ad reſponſa barbaris danda, illo potiſſimum interprete uſum. Porro etiam diu ante Alexandrum, *Pauſaniam abjecto popularium & gentilium pallio ſtolam Perſicam induiſſe;* & mox ejus exemplo Alcibiadem, apud Athenaeum libro XII. traditur. Aliis etiam Graecis, ſi legationem apud Regem obirent, ſolebat dono dari Medica ſtola. Auctor Aelian. Hiſt. Var. 1, 22. FREINSH.

Oneraverat veſtibus] *Ornaverat* impreſſi libri, ſed quia inviti qui ornantur, onus magis geſtant quam ornamentum, quippe quibus ingratus eſt omnis cultus: feci non invitus, ut membranas ſequerer. incertus auctor nondum editus de vita Alexandri. *Membra papiri tegmine, vel quod eſt verius pudore velantur, feminae noſtrates non ornantur ut placeant, quae quidem ornamentorum cultum magis oneri deputant quam decori.* Dixit etiam noſter Arbiter. *Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput, circaque oneratas veſte cervices laticlaviam immiſerat mappam.* MODIUS. *Ornaverat.* Alii *oneraverat,* quod videtur convenientius, quoniam praecedit *aſpernantes.* SCHEFFER.

CCC. & LX.] Quaſi non ſatis ei ſit malarum mercium, cui tot ſint domi ſcorta, ſcortea adjiciunt auctarium lenunculae membranae, & conciliant Alexandro etiam alteras C, leguntque CCCCLX. verum

plebant; quas spadonum greges, & ipsi muliebria pati adsueti, sequebantur. [1] Haec luxu & peregrinis [2] infecta moribus veteres Philippi milites, rudis [3] natio 9 ad voluptates, palam [4] aversabantur; [5] totisque castris unus omnium sensus ac sermo erat, *plus amissum victoria, quam bello* [6] *quaesitum esse.* [7] *Tum maxime vinci* 10 *ipsos*, [8] *dedique alienis moribus & externis:* [9] *tantae morae* [10] *pretium, domos quasi in*

VARIANTES LECTIONES.

1 Pal. 1. Ald. Frob. Col. Mer. Bas. Elz. *hoc* Voss. 1. omittit periodum usque ad *totisque*, sed infra adscripta sunt alia manu & atramento quasi obsoletiore. 2 Pal. 1. Ald. Col. Bas. Frob. Mer. *infecti.* 3 Pal. *natio voluptatesque* Bong. Voss. 2. *natio voluptates* F. *ratio voluptates* Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *naturae voluptates.* 4 Voss. 2. Ald. *advers.* Mer. *versab.* 5 Voss. 2. *totis.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. Lugd. *esse quaesitum.* 7 Sic Pal. 1. Ald. sed Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *cum* Col. Mod. Lugd. Amst. *tum cum.* 8 Pal. 1. *dumque* Voss. 2. *denique.* 9 Fl. Leid. Bong. *quo tantae* Voss. 1. *quotante more* Voss. 2. *qu. tantae* Pal. 1. *quod tantae* D. *quos tantae.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. D. Mer. omittunt *pretium.*

verum si Plautinus ille bonum nolebat, cui admixtum erat malum, multo minus debemus etiam nos rem quaqua malam recipere, praesertim quum ante jam dixerit Curtius, *tum regiae pellices CCC. & LX. vehebantur, & ipsae regali cultu ornatuque.* MODIUS. *Pellices CCCLX.* Ad numerum dierum anni: in tot enim dies annum Persae dividebant. Diodor. XVII, 77. *Concubinas insuper, prout Darius consueverat, circumducere secum cepit: quarum turba dierum numero haud inferior erat.* Hic tamen observa Curtium de annis Persarum inconstanter loqui, aut certe mendum chartas ejus occupasse, nam supra III, 3, 10. numerat distincte 365. dies, cum dicit: *Magos trecenti & sexaginta quinque juvenes sequebantur, puniceis amiculis velati, diebus totius anni pares numero.* lege quae ad V, 1, 26. annotavimus, ubi itidem numerus mendosus, & pro 368. rescribendum 365. non 8. Hoc capite rursus pellices 360. rotundo numero posuit. Ita quinarium vel neglexit, vel certe sibi ipse non constat. RADERUS. Credo hunc esse locum, quem intelligit Tiraquellus ad Alexandri dies genial. III, 24. lit. b. ubi post citatum auctorem in lib. III. verbis modo relatis, addit: *Idem tamen Curtius libro IX. dicit iis in 360. dies annum esse descriptum.* Certe Scaliger de Emend. Temp. lib. III. docet, Persis, Chaldaeis, Armeniis, Syris, Hebraeis, Aegyptiis, unum eumdemque annum fuisse, numero dierum parem nostro. Unde videretur hoc in loco Curtii vitium esse scripturae, nisi defendi posset eo, quod tantum numerum pellicum hic indicaverit, nullo ad dies anni respectu habito. Et quamquam hoc Diodorus fecerit, necesse tamen non est idem & in Curtio tradi. Accedit quod & ab aliis quorum ad lib. III. habita est mentio in pellicum numero variant. Ergo nihil hic muto. Quamvis & Reineccius in regno Macedonico Diodori verba de 365. pellicibus accipiat: cujus verba adpingam. *Concubinas Diodorus Alexandro tribuit 365. in quibus commemorantur Thais Attica, quae postea nupsit Ptolemaeo Lagi: Campaspe Larissaea, Aeliano Pancasta: qui quidem addit, eam primam fuisse mulierum, cujus commercio Alexander uteretur. Hanc concessit postea Apelli &c.* Plinium XXXV, 10. vide. Fabulosum haud dubie est, quod Camerar, Subcisiv. III, 69. narrat, *Alexandro puellam pulcherrimam à Rege Indorum muneri datam fuisse, ut voluptatibus suis inserviret, quae Napelli veneno nutrita, hocque alimento, cui assueta natura esset, absque noxia uteretur &c.* sed Alexandrum monitu Aristotelis ab ea abstinuisse. Si recte memini, desumptum hoc est ex Epistola de rebus Indicis, quae falso Alexandro adscribitur. FREINSH.

Haec luxu] Gratas gratias Musis, cum bene haec emendavimus, miseris modis alioqui vulgo habita, imo miserrimis. Sic enim ibi legebantur, *hoc luxu & peregrinis infecti moribus veteres Philippi milites, rudis naturae, voluptates palam aversabantur.* Quomodo autem si luxu & peregrinis moribus erant infecti, quae prima apud illos sunt, voluptates aversatos dicemus? deinde quid quaerit sibi illud *rudis naturae?* nimirum recte nos. MODIUS.

Infecta] Alii *Hoc luxu &c. infecti.* Malim *Hoc luxu &c. infectum*, uti ad ipsum regem referatur. Sic supra IV, 7, 31. *immortalitatem affectantem, contumacius &c. aversati sunt.* FREINSH. Forte *haec luxu & peregrinis intacti moribus.* HEINSIUS. *Infecta* est imbuta, vitiosa & corrupta. Sed dubitatio inde oritur, quod vitia vitiis *infecta*, id est, corrupta dicuntur. sic etiam pene Virg. l. VI. Aen. vs. 742.

Infectum eluitur scelus.

Rudis natio ad voluptates] Asperis enim locis, Thraciae & Illyrici finibus, plerique exciti erant. CELLAR.

Tum maxime] Distingue ita: *Tum cum maxime vinci ipsos, dedique alienis moribus, & externis, quos tantae morae pretium: domos quasi &c.* vulgo erat, *Tum maxime vinci ipsos dedique alienis moribus & externis: tantae morae pretium, domos quasi &c.* in membranis legebatur: *Tum cum maxime vinci ipsos dedique alienis moribus & externis, quot tantae morae &c.* illo igitur *quot* in *quos* mutato omnia constitui. MODIUS. *Dedique alienis moribus.* In Palatino primo est, *dumque*, quod longissime abest à vulgato *dedique.* Itaque vix dubito, quin ei subsit scriptura vera, non intellecta aliis, scripserat nimi-

in captivo habitu [1] *reversuros. pudere jam* [2] *sui. regem victis quam victoribus similio-*
11 *rem ex Macedoniae imperatore Darii* [3] *satrapen factum.* Ille [4] non ignarus, & principes amicorum, & exercitum graviter offendi, gratiam liberalitate [5] donisque [6] recuperare tentabat. sed, [7] opinor, liberis pretium servitutis ingratum est.
12 Igitur ne in seditionem [8] res verteretur; [9] otium [10] interpellandum erat [11] bello,
13 cujus materia [12] opportune alebatur. Namque Bessus veste regia sumpta, [13] *Artaxerxen appellari se* jusserat; Scythasque & ceteros Tanaïs adcolas contrahebat. Haec [14] Satibarzanes nuntiabat: quem receptum in [15] fidem, regioni, quam antea

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *reversos.* 2 Pal. 1. *suum.* 3 Sic MSS. o. 4 Pal. 1. *vero.* 5 Pal. 1. Voss. 2. omittunt *que.* 6 Bong. *reciperare* Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. *reparare.* 7 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. sed Pal. 1. *ut opinor.* 8 P. *reverteretur.* 9 Voss. 2. *ocius* Pal. 1. *otius* Mer. *otio.* 10 Mer. *interpolandum.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Pal. 1. D. *bellum.* 12 Voss. 1. *oportunae.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. *Artaxersen* Pal. 1. D. *Artaxersem* Voss. 2. *Artasersen.* 14 Fl. Leid. B. 1. 2. D. *Satabarz.* sed in D. jugulato medio *a* Pal. 1. *Sabersanes* P. *Sadibarz.* F. *Satharz.* Voss. 2. Ald. Mer. Frob. Bas. Col. Lugd. Elz. Amst. *Nabarzanes.* 15 Voss. 2. *fidem regni* Pal. 1. *fide regno quod.*

rum Curtius *Tum cum maxime vinci ipsos ducique alienis moribus.* Ut *vinci moribus* pro *vinci à moribus*, ita *duci moribus* pro *duci à moribus*, quod quia in altero *dedi moribus* (nec enim *moribus dedi* sensum habet isto quidem loco, qui possit cum praecedente cohaerere) non procedit, ideo manifestum est, hanc lectionem esse veram, illud *duci* est intelligendum, quomodo victi & captivi ducuntur, rectissimeque τῷ vinci subjungitur. *Dedi* autem, quod nunc legitur in vulgatis, glossa est alterius. SCHEFFER.

Captivo habitu] Vestitu eorum, qui victi erant. CELLAR.

Reciperare] Membranae, *reparare*, & paullo ante *gravatum* pro graviter. MODIUS. Constantiensis MS. *reparare*, vetustiores codices retinent *recuperare*. *Recipere* tamen vox non improba est, qua subinde Tacitus usus est, unde nomen *reciperatio* apud Festum, cum inter civitates peregrinas lex convenit, ut res privatae reddantur singulis, recipianturque. RADERUS.

Ingratum] Sic Arminius apud Tacitum l. II. Ann. 9, 4. *irridet* in Flavio fratre *vilia servitutis praemia.* Comparavimus olim hunc locum cum Floro l. IV, 2. *gravis erat liberis ipsa beneficiorum potentia* &c. ubi vide. FREINSH.

Liberis pretium servitutis] Florus l. IV. c. 2. *gravis erat liberis ipsa beneficiorum potentia.* Arminius apud Tacit. Ann. l. II. c. 9. aucta stipendia, torquem & alia militaria dona, quibus Romani fratrem ornaverant, irridet, tamquam *vilia servitutis pretia.* CELLAR.

Alebatur] Suspecta fuit haec vox & Sebisio, & mihi: ille rescribebat *habebatur*; ego *dabatur.* nam quod editur, vix est ut defendi possit. FREINSH. *Alebatur.* Non video, cur hoc defendi non possit, aut cur *dabatur*, *habebatur*ve melius sit. cum praesertim non inobservatum transmiserint, quod est lib VII. *ita bellum vitando alemus.* Sic Plancus ad Ciceronem, *ne videar mea patientia etiam bellum alere*, Livius l. XXXI. *patienter rursus eum in Hellespontum trajicere, occupantemque Graeciae opportuna loca vires colligere, bellum aluere.* GRONOVIUS. Ad Senec. l. VI. de Benef. ubi ex hoc locus restituitur.

Artaxerxen appellari] Ut titulus majestatem adderet personae. nam Persis moris fuit, cum ad regnum venirent, mutare nomen, praesertim non educatis in spem regni, ad delendam sc. opinionem injuste occupati regni, & abjectionis vilitatisque. Vide Joh. Mercerum ad Aristaeneti epist. 19. l. 1. ita Darius ante dictus Codomannus. LOCCENIUS. *Artaxerxen.* Quod nomen etiam ante eum & Ochus adsumpserat apud Ctesiam. Consilii rationem aperit Justinus l. x, 3, 1, *Darii nomine, ne quid regiae majestati deesset, honoratus.* Sic apud Diodorum in excerptis belli servilis, duo mancipia alter *Antiochum* se vocari jussit, alter *Tryphonem.* Est enim in ea re non nihil momenti, adeo ut Regillianum solius occasione nominis ad imperium evectum legamus in Pollionis Triginta Tyrannis loco nono. Frustra igitur putat vir doctus Hist. Fab. tom. III. p. 200. quia Artaxerxes appellari voluerit, Bessi nomen non ipsi proprium, sed dignitatis fuisse, ut hodie Turcis Bassa. FREINSH. Justin. l. x. c. 3. Ochus Artaxerxis Diodor l. xv, 40. & major Ochus itidem Darii, cognomine Nothi, nomen assumserant. CELLAR.

Tanaïs] Negant Geographi Tanaim ullum ad Bactra esse, quamvis enim Europam ab Asia dividat, ut supra Curtius docuit, non tamen in illis apud Indos regionibus id fieri omnes testantur. Scythae tamen illic degebant, qui postea legationem ad Alexandrum misere, ab eodem demum victi. RADERUS. *Tanaïs accolas.* Non veri Tanais, Europam & Asiam dividentis, sed quem falso ita nominabant Macedones, Iaxartis Plin. l. VI. c. 16. CELLAR.

Satibarzanes] Editi *Nabarzanes*, male. antea enim de Nabarzane actum est, & sequitur de illo mox

tea obtinuerat, praefecit. Et quum grave ſpoliis [1] adparatuque [2] luxuriae agmen 14 vix moveretur; *ſuas primum, deinde totius exercitus ſarcinas, exceptis admodum neceſſariis*, [3] *conferri* [4] juſſit *in medium.* Planities [5] ſpatioſa erat, in [6] quam vehi- 15 cula onuſta [7] perduxerant. Exſpectantibus cunctis, quid deinde eſſet imperaturus; *jumenta* juſſit *abduci*; *ſuiſque primum ſarcinis* [8] *face* [9] *ſubdita, ceteras incendi* [10] praecepit. Flagrabant [11] exurentibus dominis, quae ut [12] intacta ex urbibus 16 hoſtium raperent, ſaepe flammas [13] reſtinxerant; nullo ſanguinis [14] pretium [15] audente deflere, quum regias opes idem ignis exureret. [16] Brevis deinde [17] ora- 17 tio mitigavit dolorem; habileſque militiae, & ad omnia parati, laetabantur, *ſarcinarum potius, quam diſciplinae feciſſe jacturam.* Igitur Bactrianam regionem [18] pe- 18 tebant. Sed Nicanor, Parmenionis filius, ſubita morte correptus, magno deſiderio ſui adfecerat cunctos. Rex ante omnes moeſtus, cupiebat quidem ſubſiſtere 19 funeri adfuturus; ſed penuria commeatuum feſtinare cogebat. Itaque Philotas cum II. millibus & DC. [19] relictus, ut juſta fratri perſolveret: ipſe contendit ad Beſſum. Iter [20] facienti literae ei adferuntur à [21] finitimis [22] ſatraparum; è qui- 20 bus cognoſcit, *Beſſum quidem hoſtili animo occurrere cum exercitu: ceterum* [23] *Satibarzanen, quem* [24] *ſatrapen* [25] *Ariorum ipſe praefeciſſet, defeciſſe ab eo.* Itaque 21 quamquam Beſſo imminebat, tamen [26] ad Satibarzanen opprimendum [27] praeverti optimum ratus, [28] levem armaturam & equeſtres copias educit, totaque nocte [1] ſtre-

Variantes Lectiones.

1 Mer. *apparatumque* Baſ. *apparatu.* 2 Voſſ. 1. *luxoriae* & ſic D. ſed ſuperſcripto *u.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. *referre.* 4 Voſſ. 2. ſic diſtinguit *juſſit. In medium planities.* 5 F. *ſpecioſa.* 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. *qua.* 7 Ald. Frob. Baſ. Mer. *perduxerat* Col. *praeduxerat.* 8 haec vox exſtat in D. ſed cum litura. 9 Voſſ. 2. Ald. Col. Mer. Baſ. *ſubducta.* 10 Ald. Baſ. Frob. Mer. Col. *praecipit.* 11 Voſſ. 2. *extantibus.* 12 Voſſ. 2. Pal. 1. omittit *intacta.* 13 Ald. *reſtrinxerant.* 14 Voſſ. 2. *pretio* in margine *pretium adeunte* 15 Pal. 1. *ardentu.* 16 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. P. *brevi.* 17 Leid. *horatio* Voſſ. 1. 2. D. Ald. Mer. Col. Baſ. *ratio.* 18 Pal. 1. Ald. *petebat.* 19 Voſſ. 2. omittit *& relictus.* 20 Fl. Leid. Voſſ. 2. D. *facienti ei* Voſſ. 1. *faciendi ei.* 21 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. Bong. *finibus.* 22 Voſſ. 1. B. 2. *Satrapharum.* 23 Sic MSS. Ald. *Sarib.* F. *Sartib.* Mer. Col. Baſ. *Satribarz.* Voſſ. 2. *Nabarz.* 24 Sic Col. Frob. Mer. Baſ. Amſt. Lugd. Fl. Leid. Voſſ. 1. B. 2. D. *Satrapham* ſed in hoc inducto *h.* 25 Voſſ. 2. omittit *Ariorum.* 26 Leid. Voſſ. 1. omittunt *ad.* 27 Pal. 1. *praeſenti* Voſſ. 2. *praeveniri.* 28 Voſſ. 1. D. *laevem* Voſſ. 2. Pal. 1. *levi armatura copias equeſtres ducit.*

mox *Caeterum Satibarzanes, quem Satrapen* &c. MODIUS.

Luxuriae] Illuſtre exemplum apud Aelian. l. x. Var. Hiſt. 3. & Plutarch. Alex. c. 72. & Phylarch. cum Agatharchide apud Athenaeum l. XII. FREINSH.

Conferri juſſit] Alexandraei hujus facti meminit & Polyaenus Strateg. l. IV, 3, 10. Sic etiam ante Alexandrum Graeci à Xenophonte perſuaſi: *plauſtra tentoriaque cremaverunt.* Deinde vaſa ſupervacanea cum indigentibus communicant, cetera in ignem abjiciunt. Xenoph. Ἀναβ. l. III. Scipionis imperio *Scorta, calones, ſarcinae, niſi ad uſum neceſſariae amputantur* ad Numantiam. Flor. l. II, 18, 10. ſic Caeſar Bell. Civ. l. III, 6. *concionatus apud milites, quoniam prope ad finem laborum & periculorum eſſet perventum, aequo animo mancipia atque impedimenta* in Italia *relinquerent, ipſi expediti naves conſcenderent.* Adde Frontinum l. IV, 1, 7. FREINSH. MSS. *referre.* forte, *deferri.* HEINSIUS.

Brevis deinde oratio] Membranae, *brevi deinde ratio mitigabat dolorem, habileſque militiae & ad omnia parati &c.* quam quidem lectionem probarem, niſi noſtram mallem. Simile autem mendum latet etiam apud Arbitrum eo loco, *praeterea curandum eſt ne ſententiae emineant extra corpus rationis expreſſae*; nam & hic quoque *orationis*, non *rationis* ſcribendum eſt. MODIUS.

Satrapen] Eſt & *ſatrapiae*: quod potius videtur cum verbo *praefeciſſet*, ut alterum *ſatrapen* cum ſimplici *feciſſet.* ACIDALIUS. Ego plane mihi perſuadeo fuiſſe *Satrapem &c. refeciſſet.* dixit hoc paullo ſupra VI, 6, 13. *regioni, quam antea obtinuerat praefecit.* id nunc aptiſſimo vocabulo *reficere* dixerit. Ita *refecti* Coſſ. dicuntur, iterum facti. FREINSH. *Satrapiae Ariorum.* Vulgo *ſatrapen*, quod ſi retinetur, vel ſimpliciter *feciſſet* poſtea cum Acidalio, cujus etiam conjectura altera de *ſatrapia* eſt; vel *refeciſſet* ſcribendum erit cum Freinshemio, id eſt, denuo feciſſet, nam & ſub Dario hanc praefecturam adminiſtraverat n. 13. CELLAR.

Ad Satibarzanen] Iterum membranae; *tamen Sati-*

22 [1] strenue facto itinere, improvisus hosti supervenit. Cujus cognito adventu Satibarzanes cum II. millibus equitum (nec [2] enim plures [3] subito contrahi po-23 terant) Bactra perfugit, ceteri proximos montes occupaverunt. Praerupta rupes [4] erat, qua spectat Occidentem: eadem qua vergit ad Orientem [5] leniore submissa fastigio, multis arboribus obsita, [6] perennem habet fontem, ex quo [7] lar-24 gae aquae manant. Circumitus ejus XXX. [8] & II. stadia comprehendit. in vertice herbidus campus. *In hoc multitudinem imbellem considere* [9] jubent: ipsi, qua rupes 25 erat, arborum truncos & saxa obmoliuntur. XIII. millia armata erant. In [10] horum [11] obsidione Cratero relicto, ipse Satibarzanen sequi festinat. & quia longius [12] eum abesse cognoverat; ad expugnandos eos, qui edita montium [13] occupave-26 rant, [14] redit. Ac primo [15] *repurgari* [16] jubet, *quidquid ingredi possent:* deinde ut occur-

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. Bong. *itinere strenue facto* Voss. 2. omittit *itinere*. 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. Lugd. omittunt *enim*. 3 Voss. 2. Pal. 1. omittunt *subito*. 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. Bong. *est*. 5 Voss. 2. Pal. 1. Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *leviore*. 6 Bong. *peremnem*. 7 Fl. Leid. Voss. 1. *large*. 8 Voss. 2. omittit *&*. 9 Mer. *jubet*. 10 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Mer. *quorum*. 11 Mod. & alii *obsidionem*. 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *abesse eum*. 13 Fl. *occupaverunt* Leid. *occupavere*. 14 Voss. 2. *rediit*. 15 Pal. 1. Voss. 2. *expugnari* Ald. *expurgari* B. 1. P. *repugnari*. 16 Pal. 1. *jubet quae ingredi posset* Ald. *jubet ut quicquid ingredi posset* P. *quicquid ingredi possent* omisso *jubet*. ceteri Bong. *jubet, ut quicquid ingredi possent.*

Satibarzanem opprimendum praevertit. pessime, ut sequentia declarant. MODIUS.

Ipsi, qua rupes erat, arborum trunc.] Qui attentius hoc legit, neque praetervolat oculo vel animo, eum necesse est offendi. quo enim consilio illi saxa & arborum truncos obmoliebantur ea parte, qua erat rupes? hic quidem nulla munitione opus, ubi rupes ipsa satis arduum munimentum. Contra potius, *qua rupes deerat*, illic natura deficiente, manu & arte subveniendum erat. Sed non ita tamen auctor scripsit, cujus haec è conjectura nostra non arbitraria, sed certa lectio: *qua rupes sederat*, hoc est, ubi leniore fastigio erat submissa, quomodo paullo ante locutus, in ipsa descriptione: *praerupta rupes erat, qua spectat Occidentem: eadem qua vergit ad Orientem, leniore submissa fastigio multis arboribus obsita.* Ecce, qua rupes humilior, arbores ad manum, quas excisas cum saxis pariter intercludendo aditum moliebantur. ACIDALIUS. *Qua rupes erat.* Qua aditus erat ad rupem; vel qua rupes erat, id est, per totam undique rupem, & omnes ejus partes, ut quidem Raderus explicat. Melius Acidalius, *nulla munitione opus, ubi rupes ipsa satis arduum munimentum. Contra potius, qua rupes deerat. illic natura deficiente, manu & arte subveniendum fuisse. Sed non ita tamen auctor scripsit, cujus haec à conjectura nostra non arbitraria, sed certa lectio*, qua rupes sederat. *hoc est* ubi leniore fastigio *erat* submissa, *quomodo paullo ante locutus, in ipsa descriptione.* Bongarsio videbatur post vocem *rupes* aliquid deesse. FREINSH. Forte, *qua rupes deerat*. HEINSIUS. Locus sine dubio depravatus. Acidalius veram putat scripturam, *qua rupes sederat.* mihi longius à veteri scriptura haec abesse videtur, quam ut vera possit credi. Scribo itaque, *qua rupes cesserat, aut qua rupes desierat.* SCHEFFER. *Qua rupes erat.* Circa totam undique rupem. CELLAR.

In quorum obsidionem] Vulgo *in horum obsidione.* MODIUS.

Repurgari] *Repugnari* scripti libri, verum non recte, ut apparet. Porro vide, si videre vacat, aestuantem hic misere Glareanum. MODIUS. Vulgo *repugnari*, & *quacumque*, & *posset.* Dicam quod sentio. non mihi totus hic locus satisfacit: quem & vereor, ut satis integrum habeamus. Certe ante *eum* deesse videtur nescio quid, quo significet ad obsidendam Artacaenam, quae Artacoana Arriano, Diodoro Chertacana, Craterum missum. Nam paullo inferius ecce: *Hinc ad Craterum, qui Artacaenam obsidebat, redit.* Nisi enim & hic diserte missum eo praedicat, intelligamus apud regem in oppugnatione rupis haesisse, in cujus obsidionem antea fuerat relictus. Hoc igitur omissum turbare & sequentia potuit, ut nec verba nunc fortassis omnia, nec sententia compareat satis expedita. ACIDALIUS.

Ingredi possent] Lege *ingeri posset*, nam ante dixit de barbaris *ipsi qua rupes erat arborum truncos & saxa obmoliuntur*, haec *repurgari jubet*, & auferri, ne ingredientibus ingererentur. LOCCENIUS. *Ingredi.* Vir doctus corrigit *ingeri*, & accipit de saxis & lapidibus aliis, quae barbari in subeuntes ingerere potuissent, ea removeri repurgarique jussisse Alexandrum. Sed quis repurgatoribus iis securitatem praebuit, ut barbari illi placati & propitii aspicerent se exarmari, neque telis suis in ipsos illos repurgatores uterentur. Rectum haud dubie est *ingredi*, ut & Raderus bene sentit, nempe, *qua via patebat, priusquam ad cautes & rupes accedere-*

occurrebant inviae cotes, praeruptaeque rupes; inritus labor videbatur obſtante natura. Ille, ut erat animi ſemper obluctantis difficultatibus; quum & progredi 27 arduum, & reverti periculoſum eſſet, verſabat ſe ad omnes cogitationes, aliud atque aliud, ita [1] ut fieri ſolet [2] ubi prima quaeque [3] damnamus, ſubjiciente animo. haeſitanti, quod ratio non potuit; fortuna conſilium ſubminiſtravit. Ve- 28 hemens Favonius erat, & [4] multam materiam ceciderat miles, [5] aditum per ſaxa molitus. haec vapore torrida [6] inaruerat. Ergo [7] *adgeri alias arbores* jubet; *&* 29 *igni* [8] *dari alimenta:* [9] celeriterque [10] ſtipitibus cumulatis faſtigium montis aequatum eſt. tunc undique ignis injectus cuncta [11] comprehendit. flammam in ora ho- 30 ſtium ventus ferebat; fumus ingens velut quadam nube abſconderat coelum. ſona- 31 bant incendio ſilvae; atque ea [12] quoque, quae [13] non incenderat miles, concepto igne proxima quaeque adurebant. Barbari ſuppliciorum ultimum, ſi qua [14] intermoreretur ignis, effugere tentabant; [15] ſed qua flamma dederat locum, hoſtis

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Frob. Col. Mer. Baſ. ſed aliae editt. *ut ſolet.* 2 Voſſ. 2. *ut.* 3 Pal. 1. *damnantur.* 4 Pal. 1. *multa materia miles.* 5 Voſſ. 1. *additum* Mer. *aditumque.* 6 Ald. *intraverat* Pal. 1. *aruerat* Leid. Voſſ. 1. Bong. *jam inaruerat* Voſſ. 2. *jam aruerat.* 7 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. aliique, ſed vulgo *adgerari.* 8 Sic Ald. ſed Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. Voſſ. 2. & vulgo *dare.* 9 Pal. 1. *celeriter qua* Voſſ. 2. *celeriter qui.* 10 P. *ſtipentibus.* 11 Voſſ. 2. *comprehendens.* 12 Voſſ. 2. omittit *quoque.* 13 Ald. Frob. Col. Mer. Baſ. omittunt *non.* 14 Voſſ. 2. Pal. 1. alii *intermoraretur* Ald. Col. Baſ. Mer. *intromitteret* Frob. *intermitteret.* 15 Voſſ. 2. *ſi.*

deretur, repurgari jubet: exſcindi ſilvas, fruteta, ſenticeta, ut non ſinguli, ſed plures una ſimul incedere poſſent. Eſt ergo hic *quidquid* pro *quouſque*, vel *quacumque* poſitum, aut *quaecumque* (loca ſcil.) *ingredi poſſent.* Quo exemplo ſupra III, 9, 6. *quidquid in illis anguſtiis adiri poterat.* Livius VIII, 39, 5. *quidquid progrediebantur, magis magiſque turbatos hoſtes cernebant.* qui hoc *quidquid* alibi reddit per *quoad.* XXXIV, 47, 1. *Bojorum Ligurumque agros populatum eſſe, quoad progredi ſilvae paludeſque paſſae ſint.* Juſtinus per *quatenus.* XII, 10, 4. *Quatenus aut terrarum ſolitudines prodire paſſae ſunt.* Non ergo eſt quod Acidalio accedamus defectum hunc locum habenti. Nam ad illud, quod pro argumento adfert, mox num. 33. dici Craterum in obſidione Artacacnae relictum fuiſſe, quod ante nullibi ſit expreſſum, jam ſupra ad VI, 1, 17. reſpondimus, multa apud auctores proponi tamquam dicta, quae intelligenda ſint ex conſequentibus, diſertis verbis non tradita. De repurgando itinere ſimiliter Livius XLIV, 4, 8. *per invia tranſgreſſus, praemiſſis qui repurgarent iter, Attalum & Miſagenem, cum ſuae gentis utrumque auxiliaribus, praeſidio eſſe ſaltum aperientibus jubet.* FREINSH. *Quidquid ingredi.* Forte, *quidquid ingredienti obeſſet.* HEINSIUS. Quouſque patebat iter ante praerupta montium, ſed tum ſaxis, & arborum truncis impeditum. CELLAR.

Inaruerat] Sebiſius malebat *inarſerat.* Materiem aridam concepiſſe ignem fortuitum, quo viſo Alexander putaverit occaſionem expugnandae rupis ſibi dari, atque incendio alimenta ſuggeri juſſerit. Id mihi jam minus, quam olim, diſpliceat, reputanti multoties factum narrari, ut ſpontaneo incendio per nimii aeſtus vaporem ſilvae conflagraverint. niſi mox ſequeretur ſtipitibus cumulatis ignem demum injectum. Sed hercle modo etiam *igni dari alimenta* juſſerat, quod qui potuit, ſi nullus adhuc ignis fuit excitatus? Atque hoc adnumerari poteſt diverſis artibus, quibus ad expugnandos hoſtes in locis inacceſſis, duces veteres uſos, ad Flori III, 10, 6. notavimus. FREINSH. Non dubitem, quin cum Sebiſio *inarſerat* ſit legendum. ſed obſtat, quod *tunc* demum, cum ſtipites cumulati, *ignis injectus* dicatur, quod Freinshemius notavit. neque debuit ab hac ſententia diſcedere ob ſuperiora *jubet igni dari alimenta.* non enim eum intelligit ignem, qui tum flagrabat, ſed qui paullo poſt erat futurus. Conſiliumque Alexandri natum non ex igne fortuito, ſed arefactione fortuita per Favonium materiae, quae alias concipiendo igni fuit inepta. SCHEFFER.

Non incenderat] Diſerte contra editiones, in illis enim illud *non* non erat, ſed peſſime, ut videre poterit, qui totum locum intentiore cura conſiderabit. corrigendus in eadem re & voce prope Silius noſter vſ. 69. l. 1. reponendumque eſt. *inaccenſi flagrant altaribus ignes*, pro vulgato *inaccenſis* MODIUS.

Quaeque adurebant] Qui? non poteſt dici miles, ſic enim ut *incenderat* ſingulari, ſic & *adurebat* ſcribere debuerat. neque aliud quid ſupereſt, quo commode referas. Itaque metuo, ne ſit à gloſſa, qua quis illud *incenderat* exponere volebat; locumque totum ita lego: *Sonabant incendio ſilvae, atque ea quoque, quae non incenderat miles* (ſc. ſonabant incendio) *concepto igne proximo quoque.* SCHEFF.

Intermoreretur] Elegans hoc prae vulgato illo *inter-*

32 hostis obstabat. Varia igitur caede consumpti sunt. alii [1] in medios ignes; [2] alii in petras praecipitavere se; quidam [3] manibus hostium se obtulerunt: [4] pauci 33 semiustulati [5] venere in potestatem. Hinc ad Craterum, qui [6] Artacacnam obsidebat, redit. Ille, omnibus praeparatis, regis exspectabat adventum, captae urbis 34 titulo, sicut par erat, cedens. Igitur Alexander *turres admoveri* jubet; ipsoque adspectu [7] territi barbari, [8] è muris supinas manus tendentes, orare coeperunt, [9] *iram in* [10] *Satibarzanen defectionis auctorem reservaret*; *supplicibus* [11] *semet dedentibus parceret.* Rex data venia, non obsidionem modo solvit, sed omnia sua in-35 colis reddidit. Ab hac urbe digresso supplementum novorum militum [12] occurrit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pal. 1. Bong. *medio ignis* B. 1. *medio ignes* sed superscripto *i*, ut sit *ignis*. 2 Pal. 1. omittit *alii in petras praec. se* Voss. 2. omittit *alii in petras* Bong. D. Voss. 1. omittunt *in* Amst. omittit *se* Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Mer. habent *petris*. 3 Fl. Leid. Voss. 1. D. *manibus hostium obtulerunt* Pal. 1. *manibus obtulerunt* Bong. *host. man. se obt.* 4 Voss. 1. *paucis.* 5 Voss. 1. *venenere.* 6 Voss. 2. *Nabarzanen* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *Artacacna* Ald. *Artabazana cava* Mer. *Artacava.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *barb. territi.* 8 Voss. 2. *de muris.* 9 Mod. Col. Frob. Mer. Bas. Col. Amst. Lugd. *ut iram.* 10 Voss. 2. semper *Nabarzanen* Ald. *Sarib.* Col. Mer. Bas. semper *Satribarz.* 11 Voss. 2. *& semet.* 12 Voss. 2. *currit.*

intermitteret. Sic dixit Plautus; *nam si ignis vivet, tu extingue extempulo*, & Petronius; *jam & Tricliniarches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat.* MODIUS.

Caede] Minus proprie *caedem* dixerit omnia haec genera mortis. Scribo, *Varia igitur clade consumpti sunt.* Et id verum mihi sane liquet. ACIDALIUS. Similis hypotyposis est in Marcellin. XVII, 30. FREINSH.

In petras praecipitavere] Secutus sum excusos codices, ut probiores, uno eo excepto, quod vocem *se*, quae post *praecipitavere* in illis sequebatur, omittendum duxi: cum alios item bonos, ita ut ego nunc Curtium volo loqui, meminissem. Membranae habebant *alii in medio ignis, alii petris praecipitavere. Quidam* &c. male. MODIUS.

Artacacnam] Variant hic impressi codices. In nonnullis est, *Artaacnam*, in aliis *Artacacnam*, quam lectionem ut veriorem secuti sumus, cujus & Plinius in Commentatione Indiae lib. VI. cap. 23. meminit: tametsi Diodorus XVII, 78. hanc urbem ejus regionis insignem & situ munitissimam *Chortacana* vocat, Arrianus III, 5, 14. *Artacoanam*, in qua Regia Ariorum erat. POPMA. Cod. Constantiensis praefert *Artacrana*, apud Srabonem lib. XI. est *Arctacana*. *Articaudnam* putant apud Ptolemaeum. RADERUS. *Artacana* est Marcellino XXIII, 24. FREINSH. Videsis Cl. Clericum Curtium nostrum in hoc loco omissionis reum agentem Judicii de Curt. c. 5. §. 13.

Cedens] Vide Lips. Polit. l. III, 11.

Ipsoque adspectu] Gaudet hac voce noster pro conspectu: ut lib. III, 9, 11. *funditorum maxime adspectu fugerant territi.* Sic l. III, 2, 10. *cujus cum universae adspectu admodum laetus.* ut etiam l. IV, 4, 5. *utrisque laetus belluae adspectus.*

Auctorem] Egregium exemplum est apud Plutarch. Apophth. Rom. c. 34. Pompejus *cum Mamertinos universos constituisset necare, quod stetissent ab adversariis, Sthenis injuste Pompejum agere dixit, qui ob unum sontem, multos innocentes occidere vellet. se solum in culpa esse, qui amicis persuasisset, inimicosque vi adegisset ad factionem Marianam.* quo dicto sibi & civitati veniam impetravit. Conf. Liv. XXIV, 47, 4. de Arpinis, & quae notavi ad Surii Comment. An. MDII. Vide omnino caput 19. discurs. Gruteri in Tacitum. ubi prolixe ostenditur, aequum esse, ut suos auctores poena teneat. FREINSH.

Ab hac urbe] Diu me & acriter hic locus torsit: neque dum inveni, in quo penitus acquiescam. Primum offendebar, quod ait *peregrinus miles*, & mox, *gentis ejusdem.* Cur gentem ipsam non nominavit? (forte ex verbis istis, *ex Lydia*, conjicias eam gentem intelligi) Offendebar & ibidem hoc quod, cum *miles* dixisset, *equites* subjungit. An equites ergo non sub nomine militum? sunt vero: sed noster etiam alias equitem à milite discernit, ut hunc de pedite magis capiat. Ita V, 1, 41. VI, 6, 7. & 9. VI, 8, 18. X, 9, 12. Hoc igitur planum: alterum, de nomine gentis omisso, leve. Sed illis quid faciemus? *Thessali equites centum & triginta cum Philippo erant.* Quid enim sibi volunt? scimus equitibus Thessalis praepositum Philippum. è multis id locis constat, ex isto IV, 13, 29. maxime: *Hos Thessali equites claudebant Philippo duce.* Quid autem hoc ad milites novos, qui nunc primum advenisse memorantur? An is sensus in hoc loco, Philippum è Thessalia recentes hos centum & triginta adduxisse? sic videtur. At inquit, *Erant cum Philippo:* nec mentio usquam, si memini satis, ab Alexandro Philippum digressum. Ita verba magis hoc innuerint, ex omni Thessali equitatus numero centum & triginta jam saltem Philippo superfuisse: reliquos scilicet variis superioribus proeliis absumptos. At quid hoc dici attinebat

rit. [1] Zoilus D. [2] equites ex Graecia adduxerat: III. millia ex Illyrico Antipater miſerat. Theſſali equites C. & XXX. cum Philippo erant: Ex Lydia II. millia, & [3] DC. peregrinus miles [4] advenerant: CCC. equites gentis ejuſdem ſequebantur. [5] Hac manu adjecta [6] Drangas [7] pervenit. bellicoſa natio eſt. Satrapes erat [8] Barzaëntes, ſceleris in regem ſuum particeps [9] Beſſo. Is ſuppliciorum, quae meruerat, metu profugit in Indiam. 36

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voſſ. 1. Ald. Baſ. *Zolus.* 2 Voſſ. 2. *milites.* 3 Mer. *II.* 4 Pal. 1. *advenerat.* 5 Voſſ. 2. *hic.* 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Amſt. Lugd. *Drancas* Ald. Col. Mer. Baſ. *Dracas.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. omittunt *pervenit.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong, *Barzanenſes* Voſſ. 2. *Barzaneſces* Ald. Col. Frob. Mer. Baſ. *Nabarzanes* D. *Barrenenſes* Pal. 1. *Barſene* Alii *Bazaëntes.* 9 Pal. 1. *bello.* Mer. *cum Beſſo.*

nebat iſto loco? Importune inſerat enumerationi ſupplementi, niſi aliud praeterea addat. Quod ſi is ſenſus, addidiſſe profecto mihi aliquid videtur, & videor id ipſum hic videre, ſed divulſum à prioribus & trajectum. Liceat enim conjicere, in hanc ſententiam ſic illa cohaeſiſſe: *Theſſali equites centum &c. erant: CCC. equites* (poſſis & debeas *equites* hic omittere) *gentis ejuſdem ſequebantur.* Id enim nunc dicat: equitatum Theſſalum, qui cum Philippo, ad centum & triginta recidiſſe: his in ſubſidium & ſupplementum veniſſe novos Theſſalos trecentos. Sed haereo adhuc ego de interpretatione verborum priorum: quorum ſi iſta vera; de traductione recte. Quo firmem, non habeo, & facilius invenerit alius, quo infirmet. Si tamen aliquid in re; quae traduximus & conjunximus, iis vel praeponi vel poſtponi debebunt interjecta adhuc iſta; *Ex Lydia duo millia & DC. peregrinus miles advenerant.* Rogo conſiderent alii diligentius, & vel haeſitantem me confirment ſine mea laude, vel refellant errantem ſine mea fraude. ACIDALIUS. Acidalii notam quamvis haud approbarem, tamen inſerui, quia in loco ſane obſcuro nihil occurrebat aptius, & dignae videbantur Viri ſane Docti dubitationes, quibus animum alii adverterent. Poſtea vero incidi in locum Arriani, ex quo fere decidi poſſint. Eſt autem III, 5, 13. *Alexander omnes jam copias conjunctas habens in Bactra movet. Eo loci Philippus etiam Menelai filius ad eum ex Media venit, equites mercenarios habens, quibus ipſe praeerat, & Theſſalos, qui voluntarii remanſerant, ac peregrinos Andromacho duce.* Sic igitur ſe res habet. *Ab hac urbe digreſſo*, non tamen jam capta, ſed in prima profectione, cujus ſupra VI, 6, 25. meminit (ſic enim proxime concilietur Arriano) occurrerunt novi milites. Horum praefecti videntur fuiſſe Zoilus, cujus apud Curtium; & Andromachus, cujus apud Arrianum mentio: Philippus autem ſummae copiarum iſtarum praepoſitus. Cum hoc igitur *erant*, ait Curtius, hoc eſt, explicante Arriano, *remanſerant* CXXX. Theſſali, qui ſponte haeſerant apud Philippum: quo tempore *Alexander ubi in Ecbatana venit, Theſſalos equites alioſque ſocios in maritimam oram remiſit, ac praeter integrum ſtipendium duo millia talentum militibus donavit. Quicumque autem illorum privatim* (ſive *viritim* potius) *ſtipendia mereri vellent conſcribi juſſit. neque pauci nomen dederunt.* Arrian. III, 4, 13. Tangit & Curtius VI, 2, 17. Hi igitur, quia denuo nomen dederunt, ſacramento jam ſoluti, novos inter milites à Curtio recenſentur. Et quia illi Ecbatanis dimiſſi, ideo poſteriore loco addit Arrianus Philippum ad Alexandrum veniſſe *ex Media.* Peregrini autem militis ducem Andromachum fuiſſe, ex Curtii atque Arriani comparatione colligi poteſt. FREINSH.

Theſſali equites] Non recentes ex Theſſalia, ſed qui ceteris in Media dimiſſis voluntarie remanſerant. Arrianus Θεσσαλῶν τοὺς ἐθελοντὰς ὑπομείναντας. Philippus autem, qui ex Media adducebat, eidem eſt Menelai filius. CELLAR.

Drangas pervenit] Sic legendum, non ut in quibuſdam impreſſis, Draucas, vel Dracas. Dracarum enim in deſcriptione Indiae nulla mentio apud Plinium, vel alium Geographorum. Strabo l. XV. Κρατερὸς δ' ἀπὸ τοῦ Ὑδάσπου ἀρξάμενος δι' Ἀραχωτῶν ᾔει καὶ Δραγγῶν εἰς Καρμανίαν. Arrianus Drangas vocat Zarangas. Diognetus & Beton itinerum Alexandri menſores meminere etiam Drangarum & Zarangarum apud Plinium l. VI. c. 17. & 23. in eo tractu Indiae, quem ſubegerat. POPMA.

Bazaëntes] Scribe Barzaëntes, & vide Arrianum. editi libri adhuc, *Nabarzanes*, ſuum retinebant. MODIUS. *Nabarzanes.* Sic quidem impreſſi codices. Alii *Bazaëntes.* At legendum *Barzaëntes*, qui enim tum Drangarum provinciam obtinebat Barzaëntes, unus ex iis erat, qui Darium fugientem oppreſſerant. Is cognito Alexandri adventu ad Indos, qui cis flumen Indum incolunt, profugit; quem comprehenſum ab Indis, & ad ſe retractum Alexander ob perfidiam ejus in Darium interfici juſſit. ut l. III. Arrianus refert. POPMA.

Particeps Beſſo] Vide c. 7. 6. *fortibus viris & illuſtribus particeps.* l. VI, 10, 20. *conſcius Dymno.*

Caput VII.

Conjurationem in Alexandrum Dymnus Nicomacho, hic per Cebalinum fratrem Alexandro detegit. Hinc mors Dymni, qui ipse sibi manus infert.

1 Jam nonum diem ſtativa erant, quum externa vi non [1] interritus modo rex, ſed 2 invictus, inteſtino facinore petebatur. [2] Dymnus modicae [3] apud regem auctoritatis & gratiae, exoleti, cui [4] *Nicomacho* erat nomen, amore flagrabat; 3 obſequio uni ſibi dediti corporis [5] victus. Is, quod ex vultu quoque perſpici poterat,

Variantes Lectiones.

1 Sic Voſſ. 2. Pal. 1. Bong. Frob. ſed Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. D. & vulgo *tutus* Pal. 2. *at tutus* Pal. 3. *teritus* Ald. Col. Mer. *territus.* 2 Voſſ. 2. ſemper *divinus* Fl. *Dimnus.* 3 Voſſ. 2. *auctoritatis apud regem.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 1. *Nichomaco* Voſſ. 2. *Nicomaco.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pall. o. D. Bong. *vinctus.*

Tutus modo] *Interritus*, impreſſi, quod unde huc invaſerit, plane divinare non queo. MODIUS. Neſcio quid monſtri alit vulgatum *interritus*, pro *tutus*, quod in ſcriptis. Sed & hoc tranſponendum videatur ſic potius: *externa vi non invictus modo rex, ſed tutus.* Ita ſenſus enim velit, etſi de verborum ordine ſcio auctores aliquando ita variare. Ait, non modo numquam victum externo tali ſcelere, ſed nec umquam, reapſe nimirum, attentatum, quod tunc domeſtico ſit petitus. Quid autem, ſi ex utraque lectione conglutinatis ipſis binis vocibus unam facias? Haud equidem difficulter ex *interritus* & *tutus* fiat *intentatus.* Calidum hoc eſt, & ſit fortaſſe nimis callidum: valde tamen ſuſpicioni favet & litterarum in hanc vocem tacita conſpiratio, & magis ipſa ſententia: quae omnino vult, non invictum modo regem externis inſidiis, ſed etiam prorſus intentatum. Quomodo vocabulum primo diſſilierit, mox in diverſa literae abierint, & nata denique ſit ex librariorum haeſitantia diverſitas, in promtu erat oſtendere, niſi nollem videri plus aequo conjecturae iſti tribuere, & vident tamen omnes mediocriter in hoc ſtudio verſati. ACIDALIUS. Acidalius ordinem verborum immutat, & non incompoſite diſponit. Conſtantienſis MS. *non tutus modo rex, ſed invictus*, quae ſcriptura haud dubie vulgari praeferenda, uti Acidalia Modianae & ſcriptae praeſtat, quamquam parum inter ſe differant, & intellectus loci utramque admittat. Acidalius ex *interritus* & *tutus* cudit *intentatus*, ſed non placet tam procul abire à ductu literarum. RADERUS. *Non interritus modo.* Vulgo, *non tutus modo*, ſed ſtatim ſe prodit ejus lectionis tepor, quamquam Aldi judicio bonae: ideo mutarunt varie. Acidal. invertit ordinem *non invictus modo, ſed tutus*, quod quidem meliorem paullo ſenſum habet, atque à Radero receptum eſt. Idem Acidal. ex vet. lectione *non interritus modo*, cum recenti conjuncta, excudere tentat *intentatus.* Sed hoc à ſcriptura longe abit, & longius adhuc à bono ſenſu. Non enim *intentatus* externa vi fuit, unde enim tot proelia, vulnera, pericula? deinde ridicule haec opponuntur *intentatus* & *invictus.* Quidam MSS. habere dicuntur, *non territus modo.* Sed vera lectio eſt *non interritus modo.* Alexandrum nulla vis externa terruit, nec hoc ſolum, ſed etiam ubi ingruiſſet, non vicit. Idem jam petitur domeſticis inſidiis, & quod hoſtes non potuerunt, amici moliuntur. Ita juſta verba ſenſus, & juſtum ordinem verba conſequuntur. Nam *interritum* eſſe, minus eſt, quantum ad hunc locum attinet, quam *invictum.* Multos enim vis hoſtilis etſi non terruit, obruit tamen & oppreſſit. At hunc, quem tantum extulerat animi magnitudo, ut periculum omne deſpiceret, tantum fortuna, ut nulla vi ſuperaretur, inteſtinum facinus petit. Inducta eſt haec comparatio ad duplicem finem, ut videamus nihil in humanis rebus tutum eſſe, &, ut huc trahere liceat verba Livii XXX, 44, 6. *qui foris hoſtem non habet, domi invenire:* deinde ut ipſa facinoris magnitudo objiciatur animis, ex praeſtantia viri, contra quem admittebatur. Atque haec pro ſtabilienda vera lectione neceſſario prolixius dicenda fuerunt. Similis illa periodus Ammiani XXIX, 1. f. de Valentiniano: *ſecurus interim hoſtium externorum, inteſtinis paene perierat fraudibus.* FREINSH. Forte *ab vi*, vel *interim non tutus modo.* HEINSIUS. Et optimus Gronovius etiam legit *ab externa vi non tutus modo*, in notis, quas adduximus ad l. V, 12, 16.

Modicae auctoritatis] At Siculus c. 79. φίλων τις τ͂ βασιλέως, *ex amicis regis.* Non autem primae cohortis, quod noſter *modicae* vocabulo ſignificavit. Ceterum verbo moneo, in Curtii libris *Dymnus* per y ſcribi, in Graecis autem Diodori & Plutarchi per jota. CELLAR.

Victus] *Vinctus* membranae, ſolenti errore, quo voces *vinctus*, *junctus*, *victus* invicem in alterius locum invadunt. emendandum & apud Manilium 4. à fine l. IV.

Atque Adamantaeis diſcordia vincta catenis.

Ubi vulgo *victa* eſt. emendandi in ſimilibus innumeri alii, quibus perſequendis non eſt nunc otium.

MO-

terat, similis adtonito, remotis arbitris cum juvene secessit in templum, *arcana se &* [1] *silenda adferre praefatus:* suspensumque exspectatione *per mutuam caritatem & pi-* 4 *gnora utriusque animi* rogat, [2] *ut adfirmet jurejurando, quae commisisset, silentio esse tecturum.* Et ille ratus, nihil, quod etiam cum [3] perjurio detegendum foret, in- 5 dicaturum, *per praesentes deos* [4] jurat. Tum Dymnus aperit, *in tertium diem* [5] *in-* 6 *sidias regi comparatas,* [6] *seque ejus consilii fortibus viris & illustribus esse participem.* Quibus juvenis auditis, *se vero fidem in parricidio dedisse* constanter abnuit, *nec ulla* 7 *reli-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Leid. Voss. 1. B. 2. *silentia* B. 1. *silenti* superscripta syllaba *da.* 2 Voss. 2. Pal. 1. *adfirmet ut.* 3 Ald. *perjuro.* 4 Voss. 2. Pal. 1. 2. *adjurat.* 5 Leid. Voss. 1. 2. *regi insidias.* 6 Bong. Gruteri *sequi ejus consilium* Voss. 2. *seque consilium.*

MODIUS. *Victus.* Melius cum membranis Modianis, *vinctus.* Nam ea metaphora frequens in amoribus. Sic apud Tacit. IV, 10, 2. *corrupta ad scelus Livia, Sejanum Lygdi quoque spadonis animum stupro vinxisse.* Ovidius:

Ipse ego praeda recens factum modo vulnus habebo,
Et nova captiva vincula mente feram.

FREINSH.

Et pignora utriusque animi rogat, ut adfirmet jurejurando, quae commisisset, silentio esse tecturum] Consideranda hic duo proponimus. Primum pignora utriusque animi nulla omnino esse inter amasiam & amicum, ut praeter alios docere nos possit vel unus Lucianus amoribus. Interim suspicio non evanida animo inhaeret, scripsisse Curtium *per pignora unius utriusque.* Hoc est per mutuam dilectionem, quam sibi perperam spondebat Dymnus. Vox ea, quam nos inferendam ducimus, facile ex more antiquorum librariorum in UTRIUSque correpsit, grandibus videlicet literis ita exaratis, quae erant repetendae. Quod genus aliquoties à nobis notatum, & in Pandectis Florentinis obvium est. Unus etiam animus duorum à nobis supra illustratus haberi scilicet pro summo inter duos affectu. Et quo magis quis Curtii lector attentus est, eo magis hoc probaturum arbitror. Videtur vero nullius pretii esse illud *commisisset,* quod in omnibus libris inibi legitur. Nam cum de re futura loquatur Dymnus, *commiserit* scribendum rei ordo poscebat. Verum potius suspicio subit, duas voces coaluisse imprudentiori librario, & legendum *commissa essent,* quae sane & ad futura extrahi possint. Ea enim conditione sese elocuturum praefert insanus amator. BARTHIUS, Adversar. l. XXVII. c. 15. *Pignora utriusque animi.* Vir Doctus Advers. XXVII, 15. suspicatur leg. *pign. unius utriusque an.* cui non accedo. Simplicius est explicare de benevolentia, utriusque mutuis officiis testata. sic mox n. 9. ut hoc loco *pignora animi* vocat, *benevolentiae pignus* dixit. Altera ejus conjectura probabilior, quo mox pro *commisisset,* malebat *commissa essent.* Sed tamen vulgatum rectum est: & ejusmodi temporum enallage alibi quoque in his libris defenditur. FREINSH. *Quae commisisset.* Quae concrediturus esset. Barthio l. XXVII, 15. suspecta vox est, & vel *commiserit,* vel *commissa essent* mavult, ut nobis videtur, sine caussa. CELLAR.

Praesentes Deos] Nicomachus ratus nihil dicturum, quod cum perjurio, seu violato etiam jurisjurandi sacramento esset aperiendum, jurat per *praesentes deos,* qui in illo templo, ad quod deductus erat, colebantur. Non est assecutus vim verborum Glareanus, quod ingenue fatetur. Ferebat ita veterum consuetudo Macedonum, uti ducti ad templum tactis altaribus & simulacris jurarent, quod erat per praesentes deos jurare. Justinus XXIV, 2, 8. *Quo perducto in sanctissimum Jovis templum veterrimae Macedonum religionis, Ptolemaeus sumptis in manus altaribus contingens ipsa simulacra & pulvinaria deorum inauditis ultimisque exetrationibus adjurat, se sincera fide matrimonium sororis petere.* Videtur & Ovidius de Trist. II, 53. ad formulam per praesentes deos jurandi alludere, quamvis Augustum alloquatur:

Per mare, per terras, per tertia numina juro,
Per te praesentem conspicuumque deum.

RADERUS.

Ejus consilii viris fortibus & illustr. participem] Rarus loquendi modus: *sum tibi consilii particeps.* Auctor Declamationum, quae vulgo Quinctiliano (sive is pater, sive avus Fabii fuit) adscribuntur, ita locutus traditur raro exemplo, quod proinde observandum, nescio an etiam imitandum. Decl. 3. *mater in ruris operibus marito particeps.* RADERUS. Non video, à quo illa, *fortibus viris & illustribus* regantur, puto igitur deesse *cum,* legique oportere, *se ejus consilii fortibus cum viris &c.* Nam ut per ellipsin credamus omissum, vix persuademur. Sic enim & paullo post: *sciscitari inde pergit, cum quibus tantae rei societatem inisset.* SCHEFFER. At cur non eadem difficultas oborta est, cum paullo ante hujus libri c. 6. extr. legissent. *Bazaëntes sceleris particeps Besso?* ut sibi constet Curtius.

In parricidio] Non venustius tantum, sed & rectius sit, *in parricidium,* quomodo volo prorsus emendari. ACIDALIUS. Cujus judicium sequutus est Raderus. Facerem, si aut librorum auctoritas adstipularetur; aut illud vulgatum plane non subsisteret. FREINSH. *In paricidio* silentium promisisse

8 *religione, ut scelus tegat, posse constringi.* Dymnus, & amore & metu amens, dextram exoleti complexus, & lacrimans, orare [1] primum, *ut particeps consilii operis- 9 que fieret. si id sustinere non posset; attamen ne proderet se, cujus [2] erga ipsum benevolentiae praeter alia hoc quoque haberet fortissimum pignus, quod caput suum permi- 10 sisset fidei adhuc inexpertae.* Ad ultimum [3] aversari scelus perseverantem [4] metu 11 mortis terret: *ab illo capite conjuratos pulcherrimum facinus inchoaturos.* Alias deinde *effeminatum & muliebriter timidum*, alias *proditorem amatoris* appellans, nunc ingentia promittens, interdumque regnum quoque, versabat animum tanto faci- 12 nore procul abhorrentem. Strictum deinde gladium modo [5] illius, modo suo admovens jugulo; supplex idem & infestus expressit [6] tandem, *ut non solum silen- 13 tium, sed etiam* [7] *operam* polliceretur. namque abunde constantis animi, & dignus, qui pudicus esset, nihil ex pristina voluntate mutaverat. sed, [8] *se captum Dymni a- 14 more*, simulabat *nihil recusare.* [9] Sciscitari [10] inde pergit, *cum quibus tantae rei societatem inisset. plurimum referre, quales viri tam memorabili operi admoturi manus 15 essent.* Ille, & amore & scelere male sanus, simul gratias agit, simul gratulatur; *quod* [11] *fortissimis juvenum non dubitasset se* [12] *jungere Demetrio corporis custodi*, [13] *Peucolao, Nicanori.* [14] *adjicit his* [15] *Aphoebetum*, [16] *Loceum*, [17] *Dioxenum*, [18] *Ar- 16 chepolim*, [19] *&* [20] *Amyntam.* Ab hoc sermone dimissus Nicomachus, ad fratrem, [1] *Ceba-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. Pal. 2. 3. Ald. Col. Frob. Bas. *primum coepit.* 2 Voss. 2. omittit *erga.* 3 Voss. 2. Ald. Bong. Gruteri Pall. o. *adversari.* 4 Leid. Voss. 1. *mortis metu.* 5 Voss. 2. *illi.* 6 Sic Fl. Leid. P. F. D. Pal. 1. Voss. 2. & aliae editt. *ut tandem* Voss. 1. B. 2. omittunt *tandem.* 7 P. *asperam* B. 1. 2. *aperam* sed superscripto *s* ut sit *asperam.* 8 Sic Voss. 2. Gruteriani & editt. Col. Frob. Mer. Bas. sed B. 1. & alii omittunt *se* Ald. *si captum* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. D. *captus.* 9 Voss. 1. Col. *scitari.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. vulgo *deinde.* 11 D. Bong. Grut. Pal. 1. *fortissimus.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Amst. *adjungere.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. *Peuculao* Voss. 2. Bong. Gruteri Pal. 1. 2. *Penaculo* Pal. 3. *Petulao* Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *Peculao.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. *adicit.* 15 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. D. Pal. 1. *Apoeb.* P. 2. Bong. Gruteri *Apocbetum* Frob. *Aphobetum.* 16 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *Joceum* B. 1. *Lorcum* Bong. *Lorcmum* D. Pal. 1. Voss. 2. *loceum* Bong. Gruteri *Loctum.* 17 Ald. Frob. Mer. Bas. *Diosemum* Fl. Leid. D. Pal. 1. F. P. 1. *Idioxenum* Voss. 1. *Adioxenum* Pal. 3. *Idcoexum* B. 1. *Idoxeum* Bong. & vett. edd. Gruteri & Col. *Diosenum* vulgo *Diogenum* Elz. *Diogonum.* 18 Voss. 1. 2. Bong. D. Pal. 3. *Arcepol.* Pal. 1. 2. Bong. Gruteri *Arcopolim.* 19 Fl. omittit *&.* 20 Voss. 1. Bong. D. Pal. 1. 2. *Amint.*

misisse in caussa parricidiali, sive conjuratione. CELLAR.

Sustinere non posset] Quis Curtii gnarus dubitet eum scripsisse, *si id non sustineret*, & deinde glossam fuisse adpositam *non posset: Si id non sustineret, non posset.* Unde homines ingeniosi videntes, id non subsistere, fabricaverunt hanc lectionem, quae jam editiones obsidet. FREINSH.

Regnum quoque] Post has voces commate opus est, sententia enim haec esse debet: Dymnum ingentia, & in ingentibus regnum etiam promittentem versasse animum Nicomachi. MODIUS.

Versabat animum] Plane ut Maro lib. IV. Aen. vs. 290.

In partesque rapit varias, perque omnia versat.

Namque abunde constantis animi] Pro integris ubivis haec expressa sunt. At mihi clarum videtur, ante τὸ *namque* quaedam excidisse. Alioquin nihil est, quod illa particula conjungat, potiusque *tamen*, vel *at* requiratur. BARTHIUS, Adversar. l. XXVII. c. 15. *Namque.* Optime haec vox connectit sequentia superioribus: de cujus elegantia alibi quoque egimus. Respondet enim tacitae objectioni, aut dubitationi, & explicat, quo consilio silentium & operam spoponderit ille, quem toto animo ab eo scelere abhorruisse dixerat. Nihil ergo deest ante istam particulam, quod putaverat Adversariorum scriptor, l. XXVII, 15. quia sensus alias *tamen*, vel *at* requirit. FREINSH.

Fortissimis] Valde blanditur illud MSS. *fortissimus*, ut ad exoletum referas, quem ille male sanus amator gaudio promissae operae sic extollat. Rectius tamen ad conjuratos refertur, quos ita commendat, ut ampliorem homini faciat animum. & tamen priori conjecturae egregie favet Plutarch. de Amici & Adulat. Discrimine, cap. 23. ὥς πυ καὶ Πλάτων φησὶ, τ ἐραστὴν κόλακα τῶν ἐρωμένων ὄντα &c. FREINSH. Male edidit Freinshemius *fortissimus.* HEINSIUS.

Dioxenum] Sic exserte Pal. 2. & reliqui eodem alludunt; Editi corrupte *Diosemum*, aut *Diogenum.* FREINSH.

Dimissus Nicomachus ad fratrem] Male in Freinshemiana haec cohaerent, nam verba, *ad fratrem*, spectant

[1] *Cebalino* erat nomen, quae acceperat, defert. Placet *ipsum subsistere in tabernaculo; ne, si regiam intrasset, non adsuetus adire regem, conjurati* [2] *proditos se esse rescíscerent.* Ipse Cebalinus ante vestibulum regiae, neque enim [3] propius aditus ei 17 patebat, consistit; [4] operiens aliquem [5] ex prima cohorte amicorum, [6] quo introduceretur ad regem. Forte ceteris dimissis, unus [7] Philotas, Parmenionis filius, in- 18 certum quam ob caussam, [8] substiterat in regia. huic Cebalinus, ore confuso magnae perturbationis notas prae se ferens, aperit, quae ex fratre compererat; & *sine* [9] *cunctatione* [10] *nuntiari regi* jubet. Philotas [11] laudato eo, protinus intrat ad 19 Alexandrum; multoque invicem de aliis rebus [12] consumpto sermone, nihil eorum, quae ex Cebalino cognoverat, nuntiat. Sub vesperam eum prodeuntem in 20 vestibulo regiae [13] excipit juvenis; *an mandatum exsequutus foret* requirens. Ille, 21 *non vacasse sermoni suo* [14] *regem*, caussatus, discessit. Postero die Cebalinus venienti in regiam praesto est: intrantemque admonet *pridie communicatae cum ipso rei.* Ille, *curae sibi* [15] *esse*, [16] respondit: ac ne tum quidem regi, quae audierat, aperit. Coeperat Cebalino esse suspectus. Itaque non ultra [17] interpellandum 22 ratus, nobili juveni, [18] *Metron* erat [19] ei nomen, super armamentarium posito, *quod scelus pararetur*, indicat. Ille Cebalino in armamentario abscondito, proti- 23 nus regi, corpus forte curanti, *quid* [20] *ei index detulisset*, ostendit. Rex, ad com- 24 prehen-

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic Fl. Leid. Voss. 2. D. Pall. o. Bong. semper, vulgo *Ceball.* Voss. 1. *Ceballimus* Bong. Gruteri *Ochalmo* Mediol. Grut. *Crebalion.* 2 Voss. 2. *se proditos esse* Voss. 1. omittit *esse.* 3 P. B. 2. *proprius.* 4 Sic Voss. 2. Ald. Mer. Elz. sed Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. Grut. Frob. Col. Amst. *opperiens.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. D. P. F. & Bong. praeter B. 1. *amicorum ex prima cohorte.* 6 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Bong. Grut. Pal. 1. 2. Ald. Mer. Col. sed Bas. Lugd. Amst. Frob. alii *à quo* B. 1. alii *ut.* 7 Fl. D. *Phylotas* semper. 8 Leid. Voss. 1. Bong. *subsisteret* Voss. 2. *substiteret* B. 1. *subsisterat.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *dilatione.* 10 Ald. Mer. *nuntiare regi* Amst. *regi nuntiari* Voss. 2. *nuntiari jubet regi.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *conlaudato.* 12 Leid. Voss. 1. 2. *sermone consumpto.* 13 Voss. 2. *excepit.* 14 Voss. 2. *regem sermone suo* Bas. *rem.* 15 D. *esset.* 16 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. *respondet.* 17 Ald. Col. Mer. Bas. *interpol.* 18 Bong. Grut. *Metrano* Mer. *Metion* Bas. *Metrion.* 19 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Grut. D. Pall. o. sed Ald. Col. Frob. Mer. Bas. Lugd. Elz. Amst. *nomen ei.* 20 Fl. Leid. Voss. 1. omittunt *ei.*

spectant ad sequentia *defert, quae acceperat.* Itaque post *Nicomachus*, comma est scribendum. SCHEFFER.

Cebalino] Sic edidi cum MSS. non, ut editi, *Ceballino.* Juvat Plutarch. cap. 87. & Diod. XVII, 79. quorum illi est Βάλινος; huic Κιβάλινος, unica *l.* FREINSH.

Ex prima cohorte] Plures amicorum cohortes fuisse docebit Lipsius ad Tacit. l. VI. Ann. c. 9. Curtius vero per *amicos* (quae vox crebro in hisce libris occurrit) non simpliciter tales intelligit, sed ἑταίρους, id est, socios regis. Nam ita vocabantur intimae admissionis apud Alexandrum; imo & ipsi milites, utrique tamen per gradus distincti. Harpocration in voce Πεζέταιρος ex Anaximene: Ἀναξιμένης ἐν πρώτῳ Φιλιππικῶν περὶ Ἀλεξάνδρου λέγων φησίν. ἔπειτα τοὺς μὲν ἐνδοξοτάτους ἱππεύειν συνεθίσας ἑταίρους προσηγόρευσε. τοὺς δὲ πλείστους καὶ τοὺς πεζοὺς εἰς λόχους καὶ δεκάδας, καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς διελὼν πεζεταίρους ὠνόμασεν. ὅπως ἑκάτεροι μετέχοντες τῆς βασιλικῆς ἑταιρείας προθυμότατοι διατελῶσιν ὄντες. Vides equestris dignitatis homines dictos ἑταίρους, vulgum vero militum ad distinctionem nobiliorum πεζεταίρους. Omnes tamen sine discrimine socios vocatos, ut hoc modo regiae societatis participes ad munia militaria exsequenda alacriores redderentur. LOCCEN.

Perturbationis notas] In ore indicia adfectuum apparent. Pacatus Paneg. Theodosii c. 37. *ita intimos mentis adfectus proditor vultus enuntiat, ut in speculo frontium imago exstet animorum.* CELLAR.

Metron erat nomen] An *Metroni?* ut supra *Nicomacho erat nomen.* certe MS. habet *Metron ei nomen erat*, unde existimem *Metroni* scriptum fuisse Curtio. ita certe mecum legit Acidalius, quamvis non inficias eam, lege etiam Grammatica recte dici, *Metron nomen erat*, sicut & *Metroni.* RADERUS. *Metron.* Raderus cum Acidalio legit; *Metroni*, cum & in Constant. MS. legatur *Metron ei.* Idque praeferam vulgato *Metron erat nomen ei.* in quo nulla Curtianae venustatis in oratione disponenda vestigia. Ita bis hoc ipso cap. *Nicomacho erat nomen: Cebalino erat nomen.* FREINSH.

Super armamentarium] Praefecto armamentarii. armamentarium autem locus est, in quo arma recon-

prehendendum Dymnum miſſis ſatellitibus, armamentarium intrat. ibi Cebalinus 25 gaudio elatus, *habeo te*, inquit, [1] *incolumem ex impiorum manibus ereptum.* Percontatus deinde Alexander, quae noſcenda erant, ordine cuncta cognoſcit. Rurſuſque inſtitit quaerere, *quotus dies eſſet, ex quo* [2] *Nicomachus ad eum detuliſſet indicium?* 26 Atque illo fatente, *jam tertium eſſe*; exiſtimans, haud incorrupta fide tanto [3] poſt 27 deferre, quae audierat, *vinciri eum* [4] juſſit. Ille clamitare [5] coepit, *eodem tempo-* 28 *ris momento, quo* [6] *audiſſet, ad* [7] *Philotan* [8] *decurriſſe: ab eo* [9] *percontaretur.* Rex [10] item quaerens, *an Philotan adiſſet? an inſtitiſſet ei, ut* [11] *perveniret ad ſe?* perſeverante eo adfirmare, quae dixerat; manus ad coelum tendens, manantibus lacri- 29 mis, [12] *hanc ſibi à cariſſimo quondam amicorum relatam gratiam* querebatur. Inter haec Dymnus, [13] haud ignarus quam ob cauſſam accerſeretur à rege, gladio, quo forte erat cinctus, graviter ſe vulnerat; [14] occurſuque ſatellitum inhibitus, per- 30 fertur in regiam. Quem intuens rex, [15] *quod*, inquit, *in te, Dymne*, [16] *tantum cogitavi nefas; ut tibi Macedonum regno dignior Philotas me quoque ipſo videretur?* Illum jam defecerat vox. itaque edito gemitu, vultuque [17] à conſpectu regis aver- 31 ſo, ſubinde conlapſus exſtinguitur. Rex, [18] Philota [19] *venire in regiam* juſſo, *Cebalinus*, inquit, *ultimum ſupplicium* [20] *meritus, ſi in caput meum* [21] *praeparatas inſidias biduo* [22] *texit; hujus criminis reum* [23] *Philotan* [24] *ſubſtituit: ad quem protinus in-* 32 *dicium detuliſſe ſe adfirmat. quo propiore gradu amicitiae me contingis, hoc majus eſt diſſimulationis tuae facinus; & ego Cebalino magis, quam Philotae* [25] *id convenire fateor.*

Faven-

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. *incolumen.* 2 Leid. Voſſ. 1. *Nichomacus.* 3 Voſſ. 2. *poſſe differre.* 4 Fl. Leid. Voſſ. 2. *juſſerat* Voſſ. 1. *juſſit at.* 5 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. MSS. o. Grut. Ald. Frob. Col. Mer. Baſ. ſed vulgo omittunt edd. *coepit* 6 Pal. 2. *adiſſet, an inſtitiſſet* intermediis omnibus omiſſis. 7 Sic MSS. o. 8 Voſſ. 2. *detuliſſe* Lugd. *decucurriſſe.* 9 Sic Pal. 3. ſed Ald. *ab eo percunct.* Pal. 1. *habeo percomperta* Leid. Voſſ. 1. *percomperta* Voſſ. 2. *praecomperta* D. Bong. & Grut. *ab eo percompertum.* 10 Voſſ. 1. omittit *item* Amſt. *iterum.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. *pervenirent.* 12 Voſſ. 2. omittit *hanc.* 13 Bong. omittit *haud ignarus.* 14 Mer *occurſu.* 15 in D. ſemper *quid* loco *quod.* 16 B. omittit *tantum.* 17 D. P. omittunt *à* B. 1. habet *adſpectu.* 18 Baſ. *Philotas.* 19 Bong. *in reg. ven.* 20 Ald. *meritus eſt* Frob. Col. Mer. Baſ. *meritus eſſet.* 21 Voſſ. 2. *comparatas.* 22 Fl. Leid. Pall. o. Bong. Gruteri Ald. Frob. Col. Mer. Baſ. *texiſſet* Voſſ. 2. *praetexiſſet* B. 2. *ter iſſet.* 23 Leid. Voſſ. 2. Bong. *Philotreum.* 24 P. *conſtituit.* 25 Voſſ. 2. omittit *id convenire fateor.*

duntur, Diodoro c. 79. ὁπλοθήκη. CELLAR.

Ille clamitare] Pergunt editi, jurati credo Curtio corrumpendo operas conferre, *ille clamitare coepit.* MODIUS.

Decurriſſe] Bong. malebat *detuliſſe.* ſic mox num. 31. FREINSH. Perinde eſſe videtur. nam detuliſſe eſt. c. 8, 10. *auditis, quae ad eum delata erant.* & ibid. n. 14. *credulos eſſe debere, vana quoque deferentes admittere.* Attamen etiam l. VII, 1, 29. eſt decurriſſe. *ut ad Philotan decurrerent, qui placere vellent.* & placet hic feſtinationis verbum.

Item] Forſan *iterum.* ACIDALIUS. Quem ſequutus Raderus ſic expreſſit. Sed certe fuit *item item*, hoc eſt *idemtidem*, ut nunc malunt ſcribere. Saepius enim quaeſiit, ut ſolet, ubi objicitur animo res inopinata, & minime exſpectata. *idemtidem* eſt ſubinde repetitis vicibus. ſic infra VI, 9, 24. *Soletis idemtidem à me petere.* Firmat emendationem & quod ſequitur: *perſeverante eo adfirmare*, quod arguit, non ſemel interrogatum fuiſſe. FREINSH. Magis placet Acidalii *iterum*, vel forte *interim.*

Inſtitiſſet ei] An urſiſſet Philotam, ut denuntiaret. *Inſiſto* cum dandi caſu ad perſonam relato rarius apud ſcriptores reperies, ut dicant *inſiſto tibi*, id eſt, urgeo te, & ut hic apud Curtium. RADERUS. Ad verbum *inſtare* referendum eſſe hoc praeteritum docebit exemplum ex Cicerone pro Quinctio c. 10. *verum quoniam tibi inſtat Hortenſius, ut eas in conſilium.*

Ut perveniret ad ſe] Haec ex gloſſa ſuſpicor adjecta, quemadmodum & illa: *adfirmare, quae dixerat.* SCHEFFER.

Cariſſimo] Ut patet ex Plutarch. cap. 16. & 19. FREINSH.

Meritus ſi] An mirum eſt, ſi hoc maio, quam vulgata illa? *Cebalinus, inquit, ultimum ſupplicium meritus eſſet, ſi in caput meum praeparatas inſidias biduo texiſſet &c.* MODIUS.

Non

Faventem habes [1] *judicem, si quod* [2] *admitti non* [3] *oportuit, saltem negari potest.* Ad 33 hoc Philotas haud sane trepidus, si animus vultu [4] aestimaretur, *Cebalinum quidem scorti sermonem ad se detulisse; sed ipsum tam levi auctori nihil credidisse* respondit; *veritum, ne jurgium inter amatorem & exoletum, non sine risu* [5] *aliorum, detulisset. Quum Dymnus* [6] *interemerit se ipsum, qualiacumque erant, non fuisse reticenda.* com- 34 plexusque regem orare coepit, *ut praeteritam vitam potius quam culpam, silentii tamen, non facti ullius, intueretur.* Haud facile dixerim, crediderit ne ei rex, an 35 altius iram suppresserit; dextram reconciliatae gratiae pignus [7] obtulit; & *contemptum magis, quam celatum indicium esse* [8] *videri sibi* [9] dixit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *indicem.* 2 P. F. *amitti.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Pall. o. Bong. Grut. D. Ald. Col. Mer. Bas. *potuit.* 4 Voss. 2. *extim.* 5 Voss. 2. omittit *aliorum.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *interemerit semet* Amst. Lugd. *semet interemerit.* 7 Leid. Voss. 1. D. *optulit.* 8 Voss. 2. *sibi videri* Fl. omittit *sibi.* 9 MS. p. *dixerit.*

Non oportuit] Mitte hic nugas Glareani, & ita lege, ut excusum est, quicquid somnient illi, qui *non potuit* pro eo nobis reponunt. MODIUS.

Non fuisse reticenda: complexusque regem] Valde hic festinantur omnia, defensio, objectorum remotio, preces, complexus etiam, atque interim nullae Alexandri partes. Ego nihil video, quod mutare sententiam cogat, qua olim ante verba, *cum Dymnus*, aliquid intercidisse credidi. Nam quomodocumque interpreteris, non sane cohaeret oratio, & omnino non omisit Curtius interferere verba regis. Deinde quid hoc, quod nulla dum impetrata venia in amplexus regis ruit, itane solent supplices, quibus laesae majestatis crimen intenditur? Si genua complecti fecisset, scirem quid diceret. At hoc quod dicit valde dubito, an licuerit etiam *carissimo quondam amicorum.* Ipse quidem infra VI, 10, 11. non regem se amplexum dicit, sed *dextram* ejus. Sane pro Tiridate magni regis fratre, rege ipso, anxie paciscebantur Parthi apud Tacit. XV, 31, 1. *ne complexu provincias obtinentium arceretur.* Severus, teste Spartiano cap. 2. *quum eum quidam municipum suorum Leptitanus, praecedentibus fascibus, ut antiquum contubernalem, ipse plebejus, amplexus esset, fustibus eum sub elogio ejusdem praeconis cecidit; Legatum P. R. homo plebejus temere amplecti noli.* Tanti amplexus praesidum aestimabatur erga provinciales: immo erga regem exterum. Idne temere licuisset subdito adversus suum regem, eumque Alexandrum, supra mortale fastigium se efferentem. nec jam Philippi, sed Hammonis filium? Ego sane (quando haec studia ad vitae communis usum produci possunt & debent) valde pro *scholastico* facturum putem, qui in ejusmodi periculo Curtianum hunc Philotam imitaretur, quantacumque etiam prius gratia floruisset. Ergo geminas hic lacunas intercedere suspicor, alteram ante *cum Dymnus*; alteram ante *complexusque.* FREINSH. Incertum cujus haec verba sint, Philotae, Alexandri, an Historici. Mutila enim esse, etiam Freinshemius agnovit, & post illum alii editores, nemo vero ausus fuit supplere. CELLAR. Non quidem audax ego, sed si verba sub Philotae persona continuentur, quasi diceret: *nunc quidem liquere, quum Dymnus interemerit se ipsum, qualiacumque erant, non fuisse reticenda*, sensus sibi constare mihi videtur.

Complexus regem] Non cohaeret cum prioribus. videtur ergo, tum ante *quum Dymnus*, & ante *complexus* aliquid deesse. Consule Freinshemium. CELLAR. Nisi plane caecutio, non haec tam hiulca sunt, quam forte sunt visa: nam festinatus complexus absque impetrata venia, ardori consueti amici potius condonandus, quam ad omnes severitatis leges exigendus fuisse videtur; praesertim cum coram rege, nondum in judicio, res agatur, & carissimis suis amicis familiarior fuerit Alexander, quam reges plerumque solent.

Videri sibi] Si tollas illud *sibi*, ex vulgari usu vocem *videri* transfers ad forensem. quo & usus Curtius tam hic, quam infra VI, 11, 34. *satis quaesitum videri. Videri* enim judicis vox est, caussa cognita pronuntiantis. Clarum id ex Cicer. Academ. Quaest. II, 47. ubi, *quae jurati judices cognovissent, ut ea non esse facta, sed ut* videri *pronuntiarent*, à majoribus institutum ait. Sic apud Festum; *parum cavisse videri pronuntiat magistratus, cum de consilii sententia capitis quem condemnaturus est.* Sic intelligendus Cassius apud Tacit. XIV, 43, 4. *Pronuntiemus ultro, dominum jure caesum videri.* l. IV. C. ad l. Corn. de Sicar. *eum, qui inferendae caedis voluntate praecesserat, jure caesum videri.* Plin. XIV. 13. *Cn. Domitius judex pronuntiavit, mulierem videri plus vini bibisse, quam valetudinis caussa.* Vide omnino Cujac. Observ. III, 29. Polletum in Histor. Fori Rom. V, 15. & Savaron. ad Sidon. Epist. III, 12. FREINSH.

CA-

Caput VIII.

Amicorum regiorum consilio Philotas, Parmenionis filius, conjurationis auctor & particeps creditus, capitur, ac velato capite in regiam abducitur.

[1] Advocato tamen [1] consilio amicorum, cui [2] tum Philotas adhibitus non est, [2] *Nicomachum introduci* jubet. Is eadem, quae detulerat ad regem, ordine exposuit. Erat Craterus regi carus in paucis, & eo Philotae ob aemulationem [3] dignitatis adversus. [3] neque ignorabat, saepe [4] Alexandri auribus nimia [5] jactatione virtutis atque [6] operae gravem fuisse: & [7] ob ea non quidem sceleris, sed con- [4] tumaciae [8] tamen suspectum. Non aliam premendi inimici occasionem aptiorem futuram ratus, odio [9] suo pietatis praeferens speciem; *Utinam*, inquit, *in princi-* [5] *pio quoque hujus rei nobiscum deliberasses. Suasissemus, si Philotae velles ignoscere,* [10] *patereris potius ignorare eum, quantum deberet tibi; quam usque ad mortis metum adductum* [11] *cogeres* [12] *potius de periculo suo, quam de tuo cogitare beneficio. Ille enim sem-* [6] *per* [13] *insidiari tibi poterit; tu non semper Philotae poteris ignoscere. Nec est quod existi-*

Variantes Lectiones.

1 Amst. *concilio.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. MSS. Gruteri o. *tamen.* 3 Voss. 2. *nec.* 4 Ald. *Alexandro.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. MSS. Gruteri o. Ald. Mer. Bas. Col. *actione.* 6 Voss. 1. Mer. Col. Bas. Ald. *opere.* 7 Voss. 2. *ab.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 3. *tamen esse susp.* Pal. 1. 2. Bong. Grut. *tum esse susp.* 9 P. *suae.* 10 Sic Fl. Leid. Voss. 1. MSS. Grut. Ald. Mer. Bas. sed vulg. *paterere.* 11 Sic MSS. nostri D. Pal. 1. Ald. sed. B. 1. omittit *cogeres* Pal. 2. *cogites* Pal. 3. *cogeretur* Bong. Grut. *cogens.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *saepius.* 13 Voss. 2. *tibi insid.*

Advocato consilio] Vide supra l. IV. c. 11, 2. CELLAR.

In paucis] Adeo ut aequipararet eum Hephaestioni, quem quantum dilexerit, satis ostendit Curtius l. x. 4, 11. Plutarch. c. 83. Diodor. XVII, 114. FREINSH.

Jactatione] Colonienses membranae, *taxatione*, & eadem manu adscriptum, *vel jactatione*, Sigebergensis *actione.* MODIUS. *Jactatione virtutis.* De Philotae jactantia apud Plutarchum c. 86. & quantum ea res damni adferat ministris regum, exemplis multis ostendit Gruter. Disc. in Tacitum c. 33. FREINSH.

Utinam in principio quoque &c.] Intricata satis haec sunt. Et sane floriditas Curtiana talibus declamatorio affectui obnoxia magis est, quam summorum auctorum auctoritas ferat. Praecipue de Orationibus hoc dictum volumus, fictis declamationum flosculis ex umbra scholae ostentandis. Sensus hujus periodi, fortassis non cuivis liquidus, hic est: Velle Craterus sese ait, antequam Philotam evocatum sententia absolvisset, Regem concilium hoc amicorum convocasse. tum enim inter eos sese hoc Regi consilium daturum fuisse; uti vel plane dissimularet, Philotam sese jure suspectum habere conjurationis initae, vel, quod reliquum est & animo habet, non audet primore loco eloqui, ne praeceps odium inimicum absolveret potius, quam condemnaret, sed per ambages demum eo venit, ut morti admovendum indicet fuisse. Sic namque futurum, ut gnarus quantum deberet regi Philotas, ut à quo meritâ & propinquâ jam morte sit absolutus, saepius extremi sui periculi recordaretur, quam regiae clementiae, quorum prius in posterum illum à tali conamine abstineret, alterum ad porro tale quid audendum incendere poterat. Consumta enim misericordia nullam super spem veniae esse: Et tantae audaciae, potentiae animi tam magni virum invitum summi supplicii debitorem jam Regi futurum, quam in comperta re tam socordem vindicem expertus esset, ut uno verbo placatus ignosceret capitali crimini, quin postea violentiori affectu eo rem deducturum, ut sera indulgentiae poenitudo Regem sit secutura. Haec mens est acutissimae calumniae, quam miro artificio ex laudabili Regis indulgentia Craterus invidia ardens derivat. BARTHIUS, Adversar. l. XXVII. c. 15.

De periculo suo] Pro istis erat in editis, *paterere potius ignorare eum, quantum deberet tibi, quam usque ad mortis metum adductum, cogeres potius de periculo suo, quam de tuo cogitare beneficio*: unde forte legendum, *paterere potius ignorare eum, quantum deberet tibi, quam usque ad mortis metum adductum cogeres saepius de periculo suo, quam &c.* Forte inquam ita legendum; sed nihil affirmo, eoque nec muto. MODIUS.

Tantum

existimes, eum, qui tantum [1] *facinus ausus est, venia posse mutari. scit eos, qui* [2] *misericordiam consumpserunt, amplius sperare non posse. At ego, etiam si ipse vel* 7 *poenitentia, vel beneficio tuo victus quiescere volet; patrem ejus Parmenionem, tanti ducem exercitus, & inveterata apud milites tuos auctoritate, haud multum* [3] *infra magnitudinis tuae fastigium positum,* [4] *scio non aequo animo salutem filii sui* [5] *debiturum tibi. Quaedam beneficia odimus. meruisse mortem confiteri pudet. Superest, ut ma-* 8 *lit videri injuriam accepisse, quam vitam. proinde scio, tibi cum illis de salute esse pugnandum. Satis hostium superest, ad quos persequendos ituri sumus: latus à domesticis* 9 *hostibus* [6] *muni. hos si* [7] *submoves, nihil metuo ab externo.* Haec Craterus. [8] Nec 10 ceteri [9] dubitabant, *quin conjurationis indicium suppressurus non fuisset, nisi auctor, aut*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. Pal. 1. 2. Bong. Grut. omittunt *facinus.* 2 Mer. *materiam.* 3 Voss. 2. *in.* 4 Voss. 2. *si.* 5 P. *dedituram.* 6 Mer. *muniendum.* 7 Ald. Frob. Mer. Bas. Col. *submoveas.* 8 Bong. Grut. Pal. 3. D. Bong. *ne.* 9 Mer. *dubitant.*

Tantum ausus] Vulgo, *tantum facinus*, & ita Terentius, *Eho mea tu, tantum facinus ne audivi quidem.* verum ego, ut alias dixi, nihil temere contra membranas recipiendum censeo, sine quo alioqui stare posset oratio. MODIUS. MSS. omittunt vocem *facinus*, quod plerique omnes antiqui codices addunt, & fieri potest, ut ex glossemate irrepserit. RADERUS.

Parmenionem] Arrianus l. III, 5, 21. scribit, propter eum metum maxime interfectum mox fuisse Parmenionem. FREINSH.

Beneficia odimus] Quod fit praesertim in magnis beneficiis, & quae gravant capientem. Tacit. IV, 18, 3. *Beneficia eo usque laeta sunt, dum videantur exsolvi posse: ubi multum antevenere, pro gratia odium redditur.* Lipsius ad ista Senecae de Benef. II, 24, 1. *Tutius est quosdam offendere, quam demeruisse. argumentum nihil debentium odio quaerunt.* Interdum etiam *gravis est ipsa beneficiorum potentia*, ut ait Florus IV, 2, 92. Evenit ergo quandoque, *ut quosdam habeamus infestissimos, non post beneficia tantum, sed propter beneficia.* Seneca de Benef. III, 1, 1. Hoc sensu Senec. Tragoedus Medea vs. 504.

Ingrata vita est, cujus acceptae pudet.

Et Oedip. vs. 701.

. . . . *quisquis in culpa fuit*
Dimissus odit.

Quae verba huc non absurde trahas, licet illic alio sensu posita. Vide & 19. Epist. Senecae in fine. FREINSH. *Quaedam beneficia.* Quibus probrosum & infame est indiguisse. Simili modo Tacit. l. IV. Ann. c. 18. *beneficia eo usque laeta sunt, dum videntur exsolvi posse, ubi multum antevenere, pro gratia odium redditur.* CELLAR.

Scito tibi] Sic de conjectura scripsi: cum in libris omnibus invenissem, *scio tibi*, quod minus placebat. MODIUS. *Scio.* Legendum *scito*, nam hic *scio* locum habere non potest, ut in superioribus. Raderi editio habet *scias* in contextu, *scio* in margine, quae est lectio MSS. CLERICUS, Judic. c. 10, 7. Recte Clericus hoc loco legendum esse contendit *scito*, pro *scio.* Nam paullo post rursus regem Craterus appellat, vel potius allocutionem continuat: *latus*, inquiens, *à domesticis hostibus muni.* Nec ignota cuiquam esse potest illa loquendi ratio per *scito*, quod ter in eadem epistola usurpare placuit Ciceroni l. V. ep. 7. HEUMANN. Parerg. Crit. p. 178.

Hostibus] Illud *hostibus* futilis glossa est librarii, qui *domesticos* non omnes hic censeri putabat; recte quidem, si acumen in repetitione ex superiori eadem voce petendum animadvertere potuisset. C. BARTHIUS, Adversar. XXVII, 15.

Nihil metuo ab externo] Non video, cur ipse hic de suo metu nominatim agere debuerit. Quid enim? si aliud judicium fuisset aliorum? Suspicor itaque, sententiam protulisse generatim, *nihil metus ab externo*, pro nullus metus est ab externo, externum non metuimus. SCHEFFER.

Suppressurus] Rectissima praesumptio, quamquam (ut sunt res hominum) non ubique certa. Reperitur enim, qui nullo malo consilio pressit, sed ut diligentius rem exploraret, quod de Marcello scribit Procopius lib. III. Gotthic. in conjuratione contra Justinianum. Sed ibi omnia cum fide prudenter acta, simile nihil habent cum Philotae negotio, cujus summa defensio est, se non credidisse tam levi auctori. Cur enim ab ipsius incredulitate cum summa negligentia conjuncta (ut jam abfuisse dolum largiamur) incolumitas regis pendeat? Certe legi Juliae olim aequum visum est, in adulterio uxoris dissimulato *puniendum esse maritum, cum excusare ignorantiam suam non potest, vel adumbrare patientiam praetextu incredibilitatis*, ut est in l. 29. de Adult. Hoc in privato crimine, si cum Majestate compares, cujus incolumitati totius reip. salus innititur. Nullo igitur modo excusandus est Philotas, aut pro insonte habendus. Jurisconsultorum aliqui nulla distinctione omnes, qui insidias in principem reticeant, eadem poena afficiendos putant, qua sceleris complices; *quando male-*

aut particeps. Quem enim pium & bonae mentis, non amicum modo, sed [1] *ex ultima* 11 *plebe, auditis quae ad eum delata erant, non protinus ad regem fuisse cursurum? Ne* [2] *Cebalini quidem exemplo, qui* [3] *ex fratre comperta ipsi nuntiasset, Parmenionis filium, praefectum equitatus,* [4] *omnium* [5] *arcanorum regis arbitrum? simulasse etiam non* 12 *vacasse sermoni suo regem,* [6] *ne index alium internuntium quaereret. Nicomachum, religione quoque deûm adstrictum, conscientiam suam exonerare* [7] *properasse:* [8] *Philotan,* [9] *consumpto per ludum jocumque pene toto die, gravatum esse pauca verba,* [10] *ad ca-* 13 *put regis pertinentia, tam longo & forsitan supervacuo inserere sermoni. At enim* [11] *non credidisse talia deferentibus* [12] *pueris! cur igitur extraxisset biduum, tamquam indicio haberet fidem? dimittendum fuisse Cebalinum, si* [13] *delationem ejus damnabat.* 14 *In suo quemque periculo magnum animum habere; quum de salute regis timeretur, cre-* 15 *dulos esse debere;* [14] *vana quoque* [15] *deferentes admittere.* Omnes igitur *quaestionem de eo, ut* [16] *participes sceleris indicare cogeretur, habendam esse* decernunt. Rex admonitos, [17] *ut consilium silentio premerent*, dimittit. [18] *Pronuntiari* deinde *iter* 16 *in posterum* [19] *diem* jubet; ne qua novi initi consilii daretur nota. Invitatus est etiam

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. omittit *ex.* 2 Voss. 2. *Cebalinus.* 3 Lugd. *à fratre.* 4 Voss. 2. omittit *omnium.* 5 Voss. 1. 2. *archanorum.* 6 Voss. 1. *ut.* 7 P. *properassent.* 8 Sic MSS. Voss. 2. *Fil.* 9 Voss. 2. *absumto.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. Pal. 1. *pertin. ad cap. reg.* 11 Fl. Leid. Voss. 2. Ald. Bas. Mer. Col. Frob. MSS. Grut. *si non credidisset* Voss. 1. *non credidisset.* 12 Mer. *pro veris.* 13 Mer. *dilat.* 14 F. D. *una.* 15 Frob. Bas. alii *deferenteis* Fl. Leid. MSS. Grut. Ald. Mer. *deferentis* B. 1. 2. *deferentis* sed superscripto *e.* 16 Voss. 1. *particeps.* 17 Fl. Leid. D. Pal. 1. 2. Bong. Grut. *uti cons.* 18 Lugd. Amst. *pronuntiare.* 19 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omnes omittunt *diem.*

maleficium committitur in personam, cujus potestati debet esse subjectus ille, qui rescivit de facinore. Bartol. in l. Utrum ad L. Pompei. Cujus animam licet Baldus in l. 31. Depos. ea caussa in inferno torqueri autumet; certum tamen est, vix esse, ut cui tali in casu penitus ignosci debeat. Sane pro diversitate circumstantiarum alii atque alii gravius puniendi sunt. Merito igitur jure Impp. in l. Quisquis §. penult. C. ad L. Jul. Maj. eamdem poenam interminati sunt *consciis*; ut vicissim indicibus impunitatem & praemia. Inter Caesaris interfectores etiam conscii proscripti sunt, ut scimus ex Dione XLVI, 8, 9. & Appiano, itemque Suetonio Ner. cap. 3. FREINSH.

Auctor aut particeps] Immo ut Plutarchus testatur ὄργανον fuit ἀπὸ μείζονος ἀρχῆς ἀφιέμενον. *instrumentum à majore principe* (Parmenione sc.) *motum.* LOCCEN.

Nuntiasset] Sola interpunctione lucem reddimus loco parum alias intellecto. Comparationem enim odiosam instituit inter quemvis ex vulgo, & Philotam ea nobilitate, ea apud regem gratia, tot praemiis auctum, tot honoribus: ut appareat gravissimum esse delictum, quod tam multiplici nexu regi devinctus, quae ad caput illius pertinebant, texisset: cum alii omnes, quamquam longe minori vinculo adstricti, pro nefario scelere id habituri fuissent. *Ne Cebalini quidem exemplo*, (sic enim cum MSS. legendum) motum fuisse Parmenionis filium. nam haec ita cohaerent. *fuisse cursurum? Ne Ceb. quidem ex. qui ex fr. comp. i. nuntiasset, Parm. fil. Pr. equ. o. a. regis arbitrum? simulasse etiam &c.* Confer. Tacit. 1, 42, 5. FREINSH.

Conscientiam suam exonerare] Quae taceri nefas esset, indicare. Repetitur hujusdem libri c. 10. n. 9. eodem sensu verbum *exonerare.* CELLAL.

At enim non credidisse] Impressi, *at enim si non credidisset talia deferentibus pueris, cur igitur &c.* inepte, perperam. MODIUS.

Magnum animum habere] Intellige, *debere*, ut in altero mox membro subjicitur, *cum de salute regis timeretur, credulos esse debere*, quod omisit in priore, ne cogeretur eamdem vocem in una periodo iterare. RADERUS. Nervosior simplex verborum sensus, neque enim interpolata vox *debere* requiritur, nisi ad debilitandum sententiae acumen, quod aurito probabitur facile.

Credulos esse debere] Tullius etiam scorto credit de conjuratione Catilinae, additque Orat. III. in Catil. *Ego non arbitrabar in tantis reipublicae periculis mihi esse nimiam diligentiam pertimescendam.* Claudius Imperator hic praeceps erat: *Nulla adeo suspicio, nullus auctor tam levis exstitit, à quo non mediocri scrupulo injecto ad cavendum ulciscendumque compelleretur.* ut refert Suetonius. LOCCEN.

Invitatus] Ne quidquam de mutato regis animo suspicaretur. Domitianus *Actorem summarum* pridie quam in crucem ageret, sibi familiariter in toro assidere jussit, partibus etiam eum de coena dignatus, securumque & hilarem dimisit. Eadem bene-

etiam Philotas ad ultimas [1] ipſi epulas, [2] & non coenare modo, ſed etiam familiariter [3] conloqui cum eo, quem damnaverat, ſuſtinuit. Secunda deinde vigilia, 17 luminibus exſtinctis, cum paucis in regiam coëunt Hephaeſtion, & Craterus, & Coenus, & [4] Erigyius: hi ex amicis; ex armigeris autem Perdiccas & Leonnatus. Per hos [5] imperatum, *ut, qui ad* [6] *praetorium excubabant, armati vigilarent.* [7] Jam ad omnes aditus [8] diſpoſiti milites; *equites quoque itinera obſidere* juſſi; 18 ne quis ad Parmenionem, qui tum Mediae magniſque copiis praeerat, occultus evaderet. [9] Attarras [10] autem cum trecentis armatis intraverat regiam: huic decem 19 ſatellites traduntur, quorum ſingulos deni armigeri ſequebantur. [11] Ii ad alios 20 conjuratos comprehendendos diſtributi [12] ſunt: Attarras, cum trecentis ad Philotan miſſus, clauſum aditum [13] domus moliebatur, quinquaginta juvenum promptiſſimis ſtipatus. nam ceteros cingere undique domum juſſerat, ne [14] occulto aditu Philotas poſſet elabi. Illum, [15] ſive ſecuritate animi, ſive fatigatione reſolu- 21 tum ſomnus oppreſſerat; quem Attarras torpentem adhuc occupat. Tandem 22 ei

VARIANTES LECTIONES.

1 Ald. Frob. Mer. Col. Baſ. *ipſius.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. MSS. Grut. Amſt. Lugd. *& rex non.* 3 Ald. Frob. Mer. Col. Baſ. Elz. *alloqui.* 4 Fl. Voſſ. 1. 2. MSS. Grut. omnes *Eriguus* Ald. Mer. Col. Baſ. *Erigonus* Bong. *Erignus*, alii *Erigyus.* 5 Fl. Leid. D. Pal. 1. 2. *imp. ut qui praetorium* Voſſ. 2. *imperatum qui praetorium* Ald. Frob. Mer. Baſ. Col. *imp. ut qui juxta praet.* Bong. Grut. *imperatum cum cubabant* omiſſis intermediis. 6 in F. exſculptae ſex ultimae literae, & earum loco ſubſtitutum *erant.* 7 D. ed. Mediol. *jam erant ad* MSS. Grut. *jam erant milites equites ad* Voſſ. 2. *jamque ad.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. Mer. *diſpoſiti erant equites* Voſſ. 2. *diſpoſiti erant milites equites* alii *diſpoſiti equites.* 9 D. Bong. *Atharras* Bong. Grut. *Atarcao* Pal. 2. *Atareas* Voſſ. 2. *Athareas* Pal. 3. *Attaras* Ald. *Tarrias* P. *Atharas* Fl. Leid. *Atarras* & ſic mox. 10 Col. omittit *autem.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. Mer. Baſ. Lugd. Amſt. *hi.* 12 Voſſ. 2. Bong. Grut. Pal. 1. 2. omittunt *ſunt.* 13 Voſſ. 2. omittit *domus.* 14 P. Baſ. *occultu.* 15 Voſſ. 2. *ſine.*

benevolentiae ſigna erga Aretinum Clementem indemnatum exhibuit. Sueton. c. 11. ut & Mithridates tetrarchas Galatiae uno convivio omnes trucidavit, praeter tres qui effugerunt, ut eſt apud Appianum in Mithridaticis. Abſalomus, ſanctiſſimi regis degener & impius filius, per ſpeciem convivii Ammonem fratrem interemit. In plura paſſim hoc genus exempla diſſimulatae crudelitatis & ſimulatae amicitiae apud ſcriptores incides. RADERUS. Sic Ochus *ſeptum altis parietibus locum cinere complevit, ſuppoſitoque tigno prominente, benigne cibo & potione exceptos in eo collocabat; è quo ſomno ſopiti in illam inſidioſam congeriem decidebant:* Val. Max. IX, 2, 6. ext. ubi obiter moneo, deceptum nominis ſimilitudine Dario Hyſtaſpis & ſeptem Perſis adſcripſiſſe, quae ad ſecundum Darium pertinebant. Hoc enim clariſſimum eſt. nam neque ille Darius, qui Magos ſuſtulit, Ochus antea vocatus eſt, neque etiam conjuratos ita peremiſſe legitur. FREINSH.

Ultimas ipſi epulas] Totus locus contaminatiſſime ita vulgo legitur. *Invitatus eſt etiam Philotas ad ultimas ipſius epulas: & non coenare modo, ſed etiam familiariter alloqui cum eo, quem damnaverat, ſuſtinuit.* MODIUS.

Luminibus exſtinctis] Non tempus ſignificatur, ſed occultatio intrantium, hoc eſt, ſine conſuetis luminibus, quae noctu praeferri ſolebant, coivere, ne obſervarentur. CELLAR.

Diſpoſiti equites] Neſcio, an membranas ſequi ſemper verius ſit, vulgata ſane ſcriptura, quae eſt: *jam ad omnes aditus diſpoſiti milites, equites itinera &c.* mihi diſplicere non poteſt. MODIUS.

Singulos deni] Eleganter *deni:* aliud eſt decem, aliud deni. Decem non plures umquam ſignificat; deni poſſunt eſſe viginti, triginta, centum, mille, & amplius in decem diviſi. Hic pro centum vox ſumitur. Decem erant ſatellites quaſi duces, quibus ſingulis deni armigeri additi ſunt, qui efficiunt centum. ita boni ſcriptores ſemper & locuti ſunt & loquuntur. Poëtae tamen ſuo more voce nonnumquam abutuntur, ut denos, vel ſenos, vel id genus vocabula, pro decem aut ſex uſurpent. RADERUS. *Singulos deni.* Primo electi fuerant decem, quibus maxime fidebatur, ii deinde jubebantur ſinguli denos alios ex amicis notiſque ſuis adſciſcere. Hoc & alibi factum, fictumve. Nam & Xenophon in Cyropaed. pag. 23. A. & Livius X, 38, 12. Suetonius Othone cap. 5. & alii ſimilia exempla habent, quod ſatis ſcio. Eſt is *mos militaris, quo vir virum legit*, de quo Tacit. H. I, 18, 2. Liv. IX, 39, 6. Cic. pro Milone cap. 21. FREINSH.

Aditum moliebatur] Magno conatu movebat, vi aperiebat. CELLAR.

[1] ei sopore discusso quum [2] injicerentur catenae; *Vicit*, inquit, ***bonitatem tuam, rex***, [3] ***inimicorum acerbitas.*** nec plura [4] loquutum capite velato in regiam [5] adducunt. Postero die rex edixit, [6] *omnes armati* [7] *coirent.* Sex millia fere militum venerant: praeterea turba [8] lixarum calonumque impleverant regiam. Philotan armigeri agmine suo tegebant, ne ante conspici posset à vulgo, quam rex adloquutus milites esset. De capitalibus [9] rebus vetusto Macedonum modo [10] inquirebat exercitus, in [11] pace erat vulgi. [12] nihil potestas regum valebat; nisi prius valuis-

23 24 25

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. omittit *ei.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. MSS. Grut. omnes *inicerentur.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. Pal. 3. B. 1. 2. Elz. alii *inimicorum meorum.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. 2. Bong. *elocutum.* 5 vulgo *abducunt.* 6 P. Frob. Mer. Bas. *ut omnes.* 7 Voss. 1. *cohirent* Bong. Grut. *essent.* 8 Ald. *Lyxarum.* 9 Ald. *reges* P. F. D. *regibus* Frob. Col. Bas. *rebus reges* Voss. 2. *rebus rex.* 10 Voss. 2. *inquirebat & exercitus* Frob. Col. Bas. *inquirebant. Exerc.* Mer. *inquirebat. Ex.* 11 Bong. Grut. Mer. Col. Bas. Ald. Frob. *parte.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. MSS. Grut. Bong. *& nihil.*

Inimicorum meorum] Lege, *vicit, inquit, bonitatem tuam rex inimicorum meorum acerbitas, nec plura elocutum capite velato in regiam adducunt.* editi libri habebant, *vicit, inquit, bonitatem tuam rex inimicorum acerbitas: nec plura locutum capite velato in regiam abducunt.* MODIUS.

Vicit, inquit, bonitatem tuam rex inimicorum acerbitas] Ita Florus l. IV, 1, 2. *clementiam Caesaris vicit invidia.* Quod & de suis inimicis metuens Demosthenes ep. 2. scribit. *Μὴ κυριωτέραν τὴν τούτων ἔχθραν τῆς παρ' ὑμῶν χάριτός μοι γενέσθαι. Ne committatis, ut illorum odia plus valeant, quam vestra benevolentia.* LOCCEN.

Capite velato] Non ex more quodam, sed ne agnitus, nondum comperta caussa cur comprehensus esset, vulgi ceterorumque consternationem concitaret; vel etiam injuriam suam querens, quod fecit apud Liv. XXIII, 10, 7. Decius Magius: & alius apud Tacit. Annal. v. Ad prius spectant exempla Laeti Praef. Praetorio, apud Capitolin. Pertin. cap. 11. Antonii, apud Plut. cap. 15. Scipionis, apud eumdem Apophth. Rom. cap. 23. & nebulonis cujusdam apud Diodor. in fin. Excerpt. Vales. Aeschinis apud Plutarch. in Vitis X. Oratorum 8, 5. & nescio cujus apud Apulej. in Edit. Beroaldi pag. 358, f. diversas caussas habuerunt. Inter sacra caput velari consuesse liquet ex nostro IV, 13, 15. & Torrentio in Sueton. Vitell. 2, 13. FREINSH.

Sex millia] Quid ita? sex millia tantum habuit sub signis Alexander, cum paullo ante VI, 6, 35. plures sex millibus in supplementum Zoilo duce acceperit? Codices nonnulli, quod deterius est, tantum quinque millia numerant, & quidem MSS sed nullum, ut reor, mendum in numero, nullus error in scriptura, si recte attendas. Nam quamvis praeceperit rex, ut omnes armati convenirent, intelligendi sunt tamen Macedones potissimum, quorum judicio stabant rei, lege enim Macedonica judicati sunt, non aliorum Graecorum, nec peregrinorum militum, aut mercede conductorum. Interfuere tamen alii praesertim ex ducibus, non Macedones, ut infra VI, 9, 35. ipse Philotas testatur. Rex ipse Macedones judicaturos affirmat infra VI, 9, 34. eoque rogat Philotam, qua lingua uti velit in dicenda caussa. RADERUS.

De capitalibus] Capital profecto fecerunt hi, qui principes hunc locum ita interpolarunt; *De capitalibus rebus reges vetusto Macedonum modo inquirebant. Exercitus in parte erat vulgi &c.* nam quae haec est proh Deûm atque hominum fidem, non dico jam audacia, sed temeritas? Itane vero agitis impudentissimi nebulones? atqui ut de veterum librorum consensu taceam, aliud sane res ipsa clamat. Denique si reges inquirebant de rebus capitalibus, quomodo addit Curtius? *nihil potestas regum valebat, nisi prius auctoritas valuisset.* Aut quomodo erit exercitus in parte vulgi, ubi vulgus nullum est nisi militare? quod vos si intelligi dicitis, scire lubet, quid illud exercitus sibi velit. sed nec dicitis, & si diceretis maxime, & verissimum alioqui esset, audiendos censerem, adeo nihil umquam tantillum bonae rei à vobis proficiscitur. MODIUS. Modius hunc locum sic restituit: *D. c. rebus vetusto M. m. inquirebat exercitus.* & hoc confirmat Diodorus: *τὴν κρίσιν ὑπὲρ τούτων τοῖς Μακεδόσι ἐπέτρεψε. Rex Macedonum judicio cognitionem permisit.* Porro *in pace erat v. n. p. r. v. n. p. v. a* postrema verba sic lego: *nisi ipsius* (scilicet vulgi) *valuisset auctoritas.* LOCCEN.

In pace erat vulgi] Apud Macedones rex ipse populum, seu exercitum, foris, plebem domi consulere debebat, in cujus pace, auctoritate, potestate reus erat, donec juberet reum vivere vel mori. RADERUS. Mirum horum verborum interpretamentum Raderi. Ego sic capiebam, quasi dixisset, *Id in pace erat vulgi:* quam tamen voculam pro more suo omisit. *Id*, ea res, nimirum ut judicaret in capitali caussa. *in pace* dixit, hoc est, tempore pacis, vulgi id erat. Exemplum ejus moris apud Probum Eumene; *Hic, qui deseruerant, exercitu suffragium ferente, capitis absentes damnantur, in his Eumenes.* Idem & Diodor. XVIII, 37. narrat. Vide insignem locum Polybii V, 27. ubi de Leontio.

valuisset [1] auctoritas. Igitur [2] primum Dymni cadaver infertur, plerisque, quid 26 [3] patrasset, quove casu exstinctus esset, ignaris.

VARIANTES LECTIONES.

1 Sic Ald. MSS. Gruteri omnes, nulla alia voce adjecta. 2 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *Dymni primum* Voss. 2. ut semper *Divini.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Mer. *parasset* D. Pal. 3. *perasset* Voss. 2. Pal. 1. 2. Bong. Grut. *passus.*

tio. FREINSH. Id, sive ea res, videlicet judicare in caussa capitali, pacis temporibus erat penes populum. CELLAR.

Nisi prius] Bona haec lectio & vera, quam nuper explicavimus in Indice Floriano, vocab. *Auctoritas.* Ubi Florus plebem *auctoritate* Menenii revocatam scripsit; hoc est, persuasione viri gravis & prudentis reductam. Sic apud Cicer. Offic. III, 27. de Regulo, qui captivos negabat reddi debere; *Cujus cum valuisset auctoritas:* hoc est, cum persuasisset patribus ita faciundum. Hujus igitur loci sensus hic est: Rex pro potestate necem reo inferre non poterat, nisi prius populo approbasset sententiam. Sic apud Sulpic. Sever. lib. II. Hist. Sacr. haec opponuntur: potestate *regis usuri*, *ubi* auctoritate *sua parum* valuissent. Politici, qui hoc loco utuntur, ut regi persuadeant, eum auctoritati parandae, tamquam munimento potentiae incumbere debere, mentem hujus scriptoris non sunt assequuti. Multo minus Surius, qui ad Ann. MDLX. ex *Apostolicae sedis auctoritate* probare vult potestatem. FREINSH. Macedonum reges non habebant potestatem damnandi aut absolvendi capitali crimine, nisi auctoritas, & approbatio populi, vel militum accessisset. CELLAR.

Patrasset] Rectius hoc, si milites spectas, patratum enim nescio quod magnum scelus à Dymno suspicabantur. Sin rem intueris, melius tum erit, si cum membranis *parasset* legas. parati enim, non patrati facinoris poenas dederat Dymnus. MODIUS.

CAPUT IX.

De conjuratione adversus Philotam expostulatoria Alexandri ad milites oratio. coram quibus Philotas adductus defensionem parat.

Rex deinde in concionem procedit, vultu praeferens dolorem [1] animi. Amicorum quoque moestitia exspectationem [2] haud parvam rei fecerat. [3] Diu rex demisso in terram vultu adtonito stupentique similis stetit. tandem recepto animo; *Pene*, inquit, *milites*, [4] *paucorum hominum scelere vobis ereptus sum. Deûm providentia & misericordia vivo. Conspectusque* [5] *vestri venerabilis* [6] *cogit*, *ut vehementius* 1 2

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. omittit *animi.* 2 Sic Col. Mer. Bas. Pal. 3. sed Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. D. Pal. 1. 2. Bong. Grut. Elz. *haud parvam ei fecerat* Amst. *ejus* vulgo *haud parvam fecerat.* 3 Voss. 2. *diu demisso rex* vulgo omittunt *rex* alii *dim.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. omittunt *paucorum.* 5 Sic Fl. Leid. Bong. MSS. Grut. omnes, sed Voss. 1. 2. & editt. pleraeque *vester.* 6 Sic Leid. Voss. 2. MSS. Grut. omnes Ald. Mer. sed Voss. 1. B. 2. *coget* B. 1. omittit, vulgo *coëgit.*

Rei] Sic esse legendum non dubitabis, cum variarum libellum introspexeris. Ego libens etiam praecedens vocabulum mutem; *haud parvae rei.* FREINSH.

In terram] Nihil huc pertinent oratoriae morae, priusquam incipiant loqui. Sed gestus hic ex interiori affectu nascitur, ut supra ad V, 5, 23. notatum est. Quo pertinent exempla Virgiliana à Radero adducta Aen. I, 565.

Tum breviter Dido vultum demissa profatur.

Et Aen. III, 320.

Dejecit vultum, & demissa voce locuta est.

FREINSH.

Hominum scelere] Ita opponuntur Dii hominibus. de cetero libri impressi habebant; *paucorum hominum scelere.* MODIUS.

Vestri] Excerpta Var. Lect. Bongars. notant in MSS. esse *vestri:* adscriptumque est nomen Gellius. opinor Virum illum Clarissimum id adnotasse, quod pro vera haberet eam lectionem, *conspectus vestri*, pro *consp. vester.* & ex Agellio defendere statueret, in cujus Noct. Attic. XX, 6. ejus generis exempla reperiuntur. Atque sic etiam locum hunc scripsit C. Barth. Adverf. XXVIII, 6. apud quem bonos scriptoris hujus Codd. fuisse novimus. Item Rubenius Elector. I, 33. ut putem genui-

mentius [1] *parricidis iraſcerer;* [2] *quoniam ſpiritus,* [3] *immo unus vitae meae fructus eſt, tot fortiſſimis* [4] *viris,* [5] *& de me optime meritis, referre* [6] *adhuc gratiam* [7] *poſſe.*
3 [8] Interrupit [9] orationem militum gemitus, obortaeque ſunt [10] omnibus lacrimae. Tum rex, [11] *quanto,* inquit, *majorem in animis veſtris motum excitabo, quum tanti ſceleris auctores oſtendero: quorum mentionem adhuc reformido; & tamquam ſalvi eſſe*
4 *poſſint, nominibus abſtineo? Sed vincenda eſt memoria priſtinae caritatis, & conjuratio impiorum civium detegenda. Quomodo autem tantum* [12] *nefas ſileam? Parmenio, illa aetate, tot meis, tot parentis mei meritis devinctus, omnium nobis amicorum vetu-*
5 *ſtiſſimus, ducem* [13] *tanto ſceleri ſe praebuit. Miniſter ejus Philotas* [14] *Peucolaum, & Demetrium, & hunc Dymnum, cujus corpus adſpicitis, ceteroſque* [15] *ejus amen-*
6 *tiae in caput meum ſubornavit.* Fremitus [16] undique indignantium querentiumque tota concione obſtrepebat: qualis ſolet eſſe multitudinis, & maxime militaris; ubi
7 aut ſtudio agitur, aut ira. Nicomachus deinde, & Metron, & Cebalinus producti, quae quiſque detulerat, exponunt. Nullius eorum indicio Philotas [17] particeps ſceleris [18] deſtinabatur. itaque indignatione [19] preſſa vox indicum ſilentio excepta

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Voſſ. 2. ut vulgo *parricidiis.* 2 Fl. Leid. Voſſ. 1. Bong. D. Pal. 3. Mer. *quam.* 3 Ald. *unus, unus* Baſ. Col. Frob. Lugd. Amſt. *imo vitae meae unus fructus eſt.* 4 Voſſ. 2. omittit *viris.* 5 Ald. Mer. Col. Baſ. Frob. omittunt *&.* 6 Voſſ. 2. *adhec.* 7 Fl. Leid. Voſſ. 2. MSS. Gruteri o. praeter Bong. Ald. Mer. *poſſem* Voſſ. 1. B. 2. *poſſent* Bong. *poſſet.* 8 Voſſ. 2. Ald. Col. Baſ. *interrupitque.* 9 D. Pal. 3. *rationem.* 10 Voſſ. 1. omittit *omnibus.* 11 Ald. Frob. Baſ. Col. Mer. *inquit quanto.* 12 Voſſ. 2. *facinus.* 13 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. F. *ſe ſceleri tanto.* 14 Fl. Leid. Voſſ. 1. Ald. D. Pal. 1. & 3. Mer. Baſ. Col. *Leucolaum* Voſſ. 2. Pal. 2. Bong. Grut. *Lencolaum.* 15 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Pal. o. Amſt. Lugd. Elz. alii *ejuſdem amentiae* Ald. Frob. Mer. Col. Baſ. *ejuſdem amentiae comites.* 16 Voſſ. 2. omittit *undique.* 17 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Bong. *inparticeps ſceleris deſtinabatur* ſed in B. 1. exſcalpt. τὸ *in* Verum in D. iterum ad marginem notatum *in-particeps* ceu rara vox Pal. 3. *inparticeps deſtinab.* Bong. Grut. Voſſ. 2. Ald. Frob. Mer. Col. Baſ. *in participes ſceleris.* 18 Voſſ. 2. *deſtinabant.* 19. Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Grut. o. Bong. Mer. *expreſſa.*

genuinam eſſe lectionem, prae illa editionum, *veſter.* Ita ſupra IV, 12, 9. dicere maluit *originem ſui* quam *originem ſuam.* Plinius Epiſt. IX, 19, 7. *Memoria noſtri durabit, ſi vita meruimus.* FREINSH.

Quoniam ſpiritus, immo unus vitae meae fructus eſt] Haec verba merito doctis ſuſpecta ſunt: nam nulla ratione id quod minus dictu ſequitur, praecedente eo, quod majus, cum particulae *immo* natura prorſus clare repugnet. Lego: *Quoniam ſperatus, immo unus &c.* Sententia apta. Primum ſpes ſuas, deinde omnem vitae fructum homo ambitioſus militibus oggerit. Notandum vero hac quoque occaſione *ſpiritum* aliquando latius vitae curſum deſignare. Avienus orâ maritimâ *regionis ejus, quam vetuſtis paginis Aequam per omnem ſpiritus noſtri diem, ſecretiore lectione acceperam.* BARTHIUS, l. XXVIII. Adverſ. c. 6.

Spiritus] Suppoſititium eſt, libenterque verbum vicarium ei dem, *ſupremus.* Ruben. d. l. At Barthius *ſperatus* legit: ego illud longe praeferam, qui ſciam eo ordine ſaepe conſurgere orationem. FREINSH. Suſpecta vox *ſpiritus.* Barth. Adverſar. XXVIII, 6. legit *ſperatus.* Rubenius, quem Tellierius ſequutus eſt, *ſupremus.* Freinshemius in Rubenii magis, quam Barthii ſententiam inclinat. CELLAR. Forte legendum *praecipuus, immo unicus.* HEINSIUS.

Autem] Malo *enim.* BONGARSIUS.

Ejuſdem amentiae] *Ejus amentiae comites,* vulgo, quod qui probabit, illum ego jam non amentiae comitem, ſed ipſam eſſe amentiam audacter pronuntiabo. MODIUS.

Particeps deſtinabatur] Editi, *nullius eorum indicio Philotas in participes ſceleris deſtinabatur.* ſed quid illis facias, qui nullius boni conſilii participes ſunt? MODIUS. Quod vulgo eſt *in participes ſceleris* ferri poſſit, ſi *inter* emendes. ACIDALIUS. *Particeps.* Ita in Codice Conſtantienſi exaratum eſt, & Modius legit. vulgo *in participes,* ſcriptum cum Acidalio reor, *inter participes.* RADERUS. Sic mox VI, 9, 5. *inter conjuratos.* MSS. lectio eſt *inparticeps,* unde fieri quidem poſſet *in parte cepti ſcel.* ſed non placet. FREINSH. *Deſtinabatur.* Deſignabatur ut ſocius ſceleris. Vide ſupra l. IV. c. 8. 6. CELLAR.

Itaque indignatione] Ordo turbatior, quia ſenſum facit valde ambiguum & obſcurum. Eſt autem talis: itaque vox indicum, preſſa indignatione, excepta eſt ſilentio, id eſt, quia indices per indignationem non nominaverant Philotam, ideo tacuit exercitus, nec ſignum de ſe gravioris alicujus commotionis edidit. Ideo rex, ut acueret eum in Philotam, ſubjicit quae ſequuntur. SCHEFFER.

Preſſa

cepta est. [1] Tum rex, *qualis*, inquit, [2] *ergo animi vobis videtur*, *qui hujus rei* 8 *delatum indicium* [3] *ad ipsum suppressit? Quod non fuisse vanum*, *Dymni exitus declarat. Incertam rem deferens* [4] *tormenta non timuit Cebalinus: Metron* [5] *ne momen-* 9 *tum quidem temporis distulit exonerare se*, [6] *ut eo*, *ubi lavabar*, *inrumperet. Phi-* 10 *lotas* [7] *solus nihil timuit*, *nihil credidit. ô magni animi virum! Iste*, [8] *si regis* [1] *peri-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. D. *tunc.* 2 Fl. Voss. 1. Bong. Cl. *erga*, sed in hoc correctum *ergo* B. 1. *erga* superscripto *me* Leid. *erga me.* 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & pleraeque editt. *id ipsum.* 4 Gruter. o. omittunt *tormenta.* 5 P. *nec.* 6 Voss. 2. omittit *ut.* 7 Voss. 2. *solum.* 8 D. Bong. Grut. Pal. 1. 3. Fl. Leid. Voss. 1. 2. & editt. aliae omittunt *si.*

Pressa] MSS. *expressa* lib. IX. c. 3. *Ne sic quidem ulli militum vox exprimi potuit.* Ibid. *voces necessitate expressas.* nos ad Paterculum. HEINSIUS.

Ad ipsum] Planius, & nisi valde fallor, verius *ad ipsum*, quam *id ipsum*, & firmante postea uno MSS. recipiendum putavi. FREINSH.

Incertam rem] Locus oppido obscurus, & qui fortasse, ut in omnibus membranis etiam scribitur, ita legendus sit. *Incertam rem deferens tormenta non timuit Cebalinus. Ne momentum quidem &c.* Vide tamen Glareanum, qui dum negativam delendam censet, & sic lucem de tenebricoso suo lumine Curtio accendere nititur, etiam majores ei tenebras offundit. MODIUS. Quis ille, qui rem deferens incertam tormenta non timuisse dicitur? Addi nomen debuerat. nec potest vero capi de Philota: quod cum putaret Glareanus, intricavit se magis & locum, quam expedivit. Etiam Modius haeret, cui obscurum oppido locum esse penitus assentior; illud quoque fere, ut in membranis scribitur, ita legendum. Earum ista scriptura: *Incertam rem deferens tormenta non timuit Cebalinus. Ne momentum quidem*, &c. Ita quidem hercle distinguendum potius. Nam deferebat à fratre audita Cebalinus. At idem etiamne ad Alexandrum irrupit ipse commodùm lavantem? Id vero falsum. Non enim hic ipsi regi, sed Metroni cuidam indicium deferebat, qui recta protinus Alexandro. Hujus omissum nomen inferendum rursus, & omnia sunt plana. Periit illud affinitate literarum, quae excipiebant. Ita vero scribe nunc & interpunge. *Incertam rem deferens tormenta non timuit Cebalinus. Metron ne momentum quidem temporis distulit exonerare se, ut* (fortasse *quin* melius) *eo, ubi lavabar irrumperet.* ne dubites, audi & recognosce superiora, quae probant non modo, sed flagitant, sed exposcunt. *Coeperat Cebalino esse* (Philotas) *suspectus, itaque non ultra interpellandum ratus, nobili juveni* (*Metroni erat nomen*) *super armamentarium posito, quod scelus pararetur indicat. Ille Cebalino in armamentario abscondito protinus regi corpus forte curanti, quid index detulisset, ostendit.* Satin clare, satin ordine ista Curtius? ille quidem plene omnia haec & plane. Nam Arrianus breviter, nec adeo diserte. Diodorus paullo disertius ac prolixius, idem mutile tamen saepe, neque hic nomen exprimit ejus, qui judicii Cebalini index. Unum fuisse ex regiis pueris ait, sed bene, quod ex Curtio nobis & hoc & alia constant, ne foris quaeramus, cujus abunde est copia domi. ACIDALIUS. Torsit hic locus & Glareanum, & Modium, propter nomen Metronis omissum, quod reposuit Acidalius. RADERUS.

Tormenta non timuit] Imo timuit, & propterea conjurationem patefecit, quam si suppressisset, merito etiam timuisset, ne suspectus fieret, ut Philotas factus est. Proinde vere Glareanus negantem particulam inducendam putavit, & est comparatio inter Cebalinum, Metronem, & Philotan. Cebalinus quamvis adhuc incertam rem deferret, tamen timuit tormenta, si non deferret. Metron etiam timuit, & statim irrupit ad me, quamvis importunus, ubi lavabar. Solus Philotas nihil timuit, nihil credidit. En opposita sunt *timuit*, & *nihil timuit.* Quod si dicas retinendam voculam, *non*, esseque hunc intellectum: Cebalinus non timuit tormenta, quamvis rem adhuc incertam, ut de qua certo nondum constaret, deferret, & calumniator deferri posset, quod innocentes per invidiam traduceret, & suspectos faceret. Metron etiam non timuit, quamvis invocatus penetraret ad balneum Alexandri. sed quae sequuntur de Philota non habebunt locum: *solus Philotas nil timuit.* tollenda ergo sine controversia vox *non.* RADERUS. *Non timuit.* Cave negationem tollas, ni sententiam deteriorem velis reddere. Cebalinus rem detulit, etiam cum periculo tormentorum, per quae inquiri poterat, si quid in ejus delatione suspectum fuisset: quod evincunt etiam illae voces; *incertam rem deferens.* Nisi enim statim patuissent insidiae, torqueri potuisset, ut cujus ope, consilio, quibus indiciis tantam rem detulisset, cognosceretur. FREINSH.

Metron] Certissimam Acidalii correctionem sequuti sic edidimus, quod & Raderus jam fecerat. Omnia urgent & postulant ita legi: etiam illud; *Philotas solus nihil timuit*, quod *solus* valde tepidum foret, si unum tantum nominasset, qui timuerit. Sed robustissimum hoc, quod dicitur irrupisse quidam ad regem, ubi lavabatur, quod non Cebalino, sed Metroni convenire, ex ipso Curtio satis perspicue constat. FREINSH.

Solus] Invidiose hoc & acerbe, Cato apud Sallust. Catil. 52, 10. in Caesarem: *Sin in tanto omnium metu-*

[1] periculo [2] commoveretur, [3] vultum [4] non mutaret? indicem tantae rei [5] sollicitus [6] non 11 *audiret? Subest nimirum silentio facinus, & avida spes [7] regni praecipitem animum ad ultimum nefas impulit. Pater [8] Mediae praeest. ipse [9] apud multos copiarum duces* 12 *meis praepotens viribus, majora, quam capit, [10] spirat. Orbitas quoque [11] mea, quod sine liberis sum, spernitur. Sed [12] errat Philotas. in [13] vobis liberos, parentes, con-* 13 *sanguineos habeo: Vobis salvis, orbus esse non possum.* Epistolam deinde Parmenionis interceptam, quam ad filios Nicanorem & Philotan scripserat, recitat; haud 14 sane indicium gravioris consilii [14] praeferentem. Namque summa ejus haec erat: *primum [15] vestri curam agite: deinde vestrorum: sic enim quae destinavimus, [16] effi-* 15 *ciemus.* Adjecitque rex, *sic esse scriptam, ut sive ad filios pervenisset, à consciis pos-* 16 *set [17] intelligi: sive intercepta [18] esset, falleret ignaros. At enim [19] Dymnus, quum ceteros [20] participes sceleris indicaret, Philotan non nominavit. hoc quidem illius non innocentiae, sed potentiae indicium est, quod sic ab iis timetur etiam, à quibus prodi* 17 *potest, ut [21] quum de se fateantur, illum tamen celent. Ceterum Philotan ipsius indicat*

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. *periculum.* 2 Sic MSS. n. sed D. Pal. 2. 3. Ald. Elz. alii *cum moneretur* Pal. 1. Bong. Grut. *cum moverentur.* 3 Mer. *ultimum.* 4 Sic Pal. 3. Ald. sed Fl. Leid. Voss. 1. 2. & reliqui Grut. & Bong. omittunt *non* mox iterum. 5 Pal. 1. *solus* Bong. Grut. *solitus.* 6 Iterum MSS. o. omittunt *non.* 7 Voss. 2. *regit* & distinguit post *animum.* 8 Ald. Mer. *mediae.* 9 Voss. 2. omittit *apud.* 10 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. o. Bong. Lugd. Amst. sed Ald. & alii *sperat* Pal. 3. *sperat* sed huic superscriptum *spirat*, alii *aspirat.* 11 Mer. *mea (sine liberis sum.)* 12 Voss. 1. 2. Mer. *erat.* 13 Voss. 2. *nobis parentes, liberos.* 14 Grut. Voss. 2. Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *ferentem.* 15 F. *vobis.* 16 Ald. Mod. Frob. Mer. Col. Bas. *faciemus.* 17 Leid. *intellegi.* 18 Voss. 2. *si esset.* 19 Voss. 2. *Divinus.* 20 Voss. 1. *particeps.* 21 Voss. 2. Bong. Grut. Ald. Pal. 1. 2. Frob. Mer. Col. Bas. *dum.*

metu solus non timet, eo magis refert, nec mihi nec vobis timere. FREINSH.

Regis si periculo] A membranis haec sunt, vulgo legitur, *iste regis periculo cum moneretur, vultum non mutaret?* aliqua quidem sententia, sed non optima. & nescio quid factum sit, ut sequentia omnia usque ad illud *facinus* ab eisdem membranis absint, unica pro ipsis voce *occultum* supposita, hoc modo. *Iste regis si periculo commoveretur vultum non mutaret? occultum facinus & avida spes regni &c.* Nescio, inquam, nescio, quid hic factum sit, tantum suspicor latere aliquid, quod in hoc tempore non capio. MODIUS. *Iste.* Veram puto lectionem, quam & libri praeferunt: *Iste si regis periculo commoveretur &c.* Longe certe deterior illa. *Iste regis periculo cum moneretur.* Hoc enim vult efficere: Philotae non esse curae salutem regis, atque id deinde trahit in crimen conjurationis. FREINSH.

Avida spes regni] Videtur Curtius ante oculos habuisse istud Sallustii: *Natura mortalium avida imperii, & praeceps ad explendam animi libidinem*, quae & multos praecipitavit. LOCCEN.

Capit, spirat] Editi *sperat*, sed sic Apulejus, *jam jam sursum respicit, & Deam spirat mulier.* & Silius meus: *& fratrem spirat in armis.* MODIUS. *Spirat.* Hoc malui, quod calidius est, & *avidae* illi *spei* magis congruit: lentius erat illud vulgatorum, *sperat.* FREINSH. Vulgo *sperat*, Freinshemio debemus calidiorem vocem *spirat* prae lentiore vulgata. CELLAR. Et cur non Modio?

Orbitas] Nam illa contempta, & injuriae obnoxia, tamquam nullo vindice. Ut contra *liberi subsidia* sunt *dominationi*, ut vocantur Tacito 1, 3, 1. Quem ad locum elegantissimi ingenii virum C. Forstnerum vide. In eam sententiam Euripides τύραννοι παῖδες, ἔρυμα δώμασι, id est, vertente Lipsio: *munimen aulae regii sunt liberi.* Suetonius de Galba 17, 1. *Despectui esse non tam senectam suam, quam orbitatem ratus, Pisonem &c filiumque appellans produxit in castra.* & de eodem Tacit. Hist. 1, 16, 5. Hac de caussa Nerva, qui propter senectutem minime *honorabatur, sed contemtus erat, in Capitolium conscendit, ibique magna voce, Quod felix &c. Trajanum adopto.* Xiphilin. ex Dione. FREINSH.

Quod sine liberis sum] An non haec explicatiuncula vocis *orbitas?* FREINSH.

In vobis] Sic Clearchus ad suos milites: *Vos ego mihi patriam, vos amicos, vos socios duco; vobiscum ubicumque fuero, honoratum me fore existimo.* Xenophon Ἀναβάσ. l. 1. FREINSH.

Vobis salvis orbus esse non possum] Similiter Cicero ad Quintum fratrem l. 1. ep. 3. extr. *filiam meam, & tuam, Ciceronemque nostrum, quid ego, mi frater, tibi commendem? quin illud moereo, quod tibi non minorem dolorem illorum orbitas adfert, quam mihi, sed te incolumi orbi non erunt.* Ceterum *orbus* hic singulariter sonat, non qui liberos amisit, sed qui nullos genuit. CELLAR.

Conso-

dicat vita. [1] *Hic Amyntae, qui mihi consobrinus fuit,* [2] *& in Macedonia capiti meo impias comparavit insidias,* [3] *socium se & conscium adjunxit. Hic* [4] *Attalo, quo graviorem*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *hec* Ald. Mod. Mer. Col. Bas. omittunt *hic.* 2 Voss. 2. *ei qui &c.* 3 Voss. 1. *socium se & consocium* Mer. *socium & consocium.* 4 Voss. 2. *Artaleo.*

Consobrinus] Consobrini dicuntur, qui ex duabus sororibus geniti sunt, adeoque Amyntas ex sorore Olympiadis natus est, materque Amyntae matertera Alexandri fuit, & Alexander, rex Epiri, avunculus. Soror autem Olympiadis apud Justinum VII, 6. fuit Troas, quam Arisba, rex Molossorum duxerat: ita Amyntas Arisbae regis & Troadis filius, consobrinus Alexandri fuit. Vocat eumdem consobrinum diserte etiam Justinus l. XII. *tunc*, inquit, *Parmenion, & Philotas, tunc Amyntas consobrinus, tunc noverca fratresque interfecti, tunc Attalus, Eurilochus, Pausanias, aliique Macedoniae principes exstincti occurrebant.* RADERUS. *Consobrinus.* Amyntas Perdiccae Maced. regis F. fuit sub tutela Philippi patrui. Filiae nuptiis ab eo honoratus, Alexandro successori vitae insidias parat, caede ejus regnum ad se retracturus: quibus detectis & poenas scelerati conatus luit, & in amicum Philotam, Parmenionis F. occultum Regis odium concitat. Polyaenus VIII, 59. Justinus. Orosius III, 14. Curtius pro sororio *consobrinum* Alexandri vocat, corruptis haud dubie exemplaribus. Reinecc. in regno Macedonico. Quod de *consobrino* apud Curt. dicit, idem & apud Justin. XII, 6, 14. & Oros. III, 18. exstat. Ergo nullum in scriptura mendum est; sed *consobrinus* pro patruele ponitur; quod à plerisque, & Trebatio, factum testatur Paulus in l. 10. de Gradibus. quomodo & Eutrop. lib. VI. M. Lucullum, Lucii *consobrinum* vocat. Fallitur ergo & Raderus, qui inde argumentatur Amyntam Olympiadis sorore, & Arisba rege Molossorum genitum. Nam Perdiccae filium diserte facit Arrianus apud Photium, Polyaenus, & ipse Curt. VI, 10, 24. Non autem est Amyntas, qui Dario militavit, nam ille apud Memphim occisus est; alterum Alexander sustulit, ut ex Justino constat. Ille Antiochi filius fuit, Arrian. I, 6, 6. hic Perdiccae. An autem idem sit, qui cum Parmenione & Attalo in Asiam à Philippo praemittitur, apud Justin. IX, 5, 8. & Orosium III, 14. dubitari potest. FREINSH.

Attalo] Hujus Attali sororem Philippus pater, expulsa cum filio Olympiade, in matrimonium accepit. Plutarch. cap. 15. non sororem Attali, sed sororis filiam Cleopatram ductam ait, ita ut Attalus Cleopatrae avunculus fuerit. Odium autem Alexandri in Attalum inde exarsit, uti tradit Plutarchus: In nuptiis Cleopatrae, quam Olympiadi superinduxit, Attalus seu frater, seu patruus, seu avunculus sponsae, in epulo nuptiali cum vino incaluisset, hortatus est Macedones, ut justum à diis ex Philippo & Cleopatra regni exposcerent haeredem & successorem. quo dicto non immerito inflammatus Alexander: *Quid*, inquit, *scelus, nos tibi spurii videmur?* simulque cum dicto craterem, Lapitharum ritu in os Attali jaculatus est. Quare incensus ipse Philippus, filium stricto ferro insecutus est, sed felici per iram & vinum casu, pede offenso prolapsus, Alexandro spatium dedit se subducendi, qui interim in patrem jocatus: *Hic*, inquit, *Macedones parabat ex Europa in Asiam transmittere, qui è lecto in lectum sine lapsu transire non potuit.* Indeque cum matre patria excessit, & Olympiadem in Epiro collocavit, ille in Illyricum se contulit, aegre inde à patre etiam vocante reductus. Idem Athenaeus XIII, 1. Attalus interim cum Parmenione & Amynta in Asiam adversus Persas missus, occiso Philippo, res novas moliri coepit, & regno tendere insidias, quod non ignorabat Alexander, qui illum submisso cum armatorum manu (immo dolo, non vi, caesus est Attalus.) Hecataeo in Asia sustulit. Quod describit Diodorus XVII, 5. Idem Attalus, impurissimum monstrum, Pausania juvene ludibrio convivarum objecto, occasionem praebuit Philippi regis occidendi, qui cum vindicare injurias Pausaniae de Attalo saepius questi negligeret, pro reo ipse reus poenas morte luit, ut Justinus IX, 7, 5. prolixe denarrat. RADERUS. Quod de Attali cum Philippo conjunctione varie traditur, alii Cleopatrae fratrem, alii patruum, avunculum alii faciunt. id totum accidit ex ἀκυρίᾳ vocabulorum, quibus cognationum affinitatumque gradus exprimimus. Cum enim à diversis auctoribus Cleopatrae vocetur ἀδελφὸς, ἀδελφιδοῦς, θεῖος, dispiciendum est, quo gradu proprie fuerit. Tradit Athenaeus lib. XIII. post pr. Cleopatram Attali fuisse ἀδελφιδῆν, quod reddiderunt neptem ex fratre, potuissent & ex sorore: (si Latini sic loquerentur) nam utrumque significat. Sed mirum hoc, quod Cleopatra sit Attali ἀδελφιδῆ, & idem Attalus eidem ἀδελφιδοῦς, ut vocatur à Diod. XVI, 94. & Gemisto. An igitur exemplum est l. 14. de Grad. Cognat. an & ἀδελφιδοῦς patruum significare potest? an errat Diodor. an vitium est in scriptura, & ἀδελφὸν dicere voluit, ut mox XVII, 2.? Hoc certe magis est, ut videatur. Scimus enim ἀδελφοῦ, ut & *fratris* vocabulum late protendi. Sic Salvatoris nostri fratres legimus, cum ipse nec consanguineum ullum haberet, nec uterinum. Sed ἀδελφὸν etiam de nepote ex fratre aut sorore dici memini, sic utique apud Gregoram III, 5. Theodora Theodori Imp. filia dicitur Asanis Bulg. regis ἀδελφή, soror, non ἀδελφιδῆ, neptis ex sorore, ut quidem

erat.

18 *viorem inimicum non habui, sororem suam in matrimonium dedit.* [1] *Hic, quum scripsissem* [2] *ei, pro jure tam familiaris usus atque amicitiae, qualis sors edita esset Jovis* [3] *Hammonis oraculo, sustinuit* [4] *rescribere mihi:* se quidem gratulari, quod in [5] numerum deorum receptus essem: ceterum misereri eorum, quibus vivendum 19 esset sub eo, qui modum hominis excederet. *Haec sunt* [6] *etiam animi pridem alienati à me & invidentis gloriae meae indicia:* [7] *quae quidem,* [8] *milites, quamdiu licuit, in animo meo* [9] *pressi. Videbar enim* [10] *mihi partem viscerum meorum* [11] *abrumpere;* 20 *si, in quos tam magna* [12] *contuleram, viliores mihi facerem. Sed jam non verba punienda sunt; linguae temeritas* [13] *pervenit ad gladios. Hos, si mihi creditis, Philotas in me acuit. Id* [14] *si ipse admisit, quo me conferam, milites? cui caput meum credam?*

Variantes Lectiones.

1 Pal. 3. *nunc cum* Pal. 2. *hnic cum.* 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2 Grut. o. Bong. *&c.* 3 Voss. 2. *Amonis* Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. Ald. *Ammonis.* 4 Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *scribere.* 5 Voss. 2. *numero.* 6 Leid. Voss. 1. Ald. *etiam pr. animi* Col. Bas. Lugd. Frob. Amst. *animi etiam.* 7 Voss. 2. omittit *quae* Fl. Leid. Ald. Frob. Mer. Col. Bas. Lugd. Amst. Elz. *quae equidem* Voss. 1. *qui equidem.* 8 P. *quamd. lic. mil.* 9 Voss. 2. *pressit.* 10 P. omittit *mihi.* 11 Voss. 2. *arrumpere.* 12 P. *contumelia mihi facerem viliores.* 13 Voss. 2. Bong. Grut. *praevenit gladios.* 14 editt. pleraeque *si ipsum dimisero* Ald. *si ipsum dimisi* Fl. Leid. Voss. 1. D. *si ipsi admisit* Voss. 2. *si mihi ipsi amisit* Pal. 1. *is mihi ipsi admisit* vel *dimisit* Pal. 2. *si ipse admisit* Pal. 3. *si in spem admisit* Bong. Grut. *si in spem admisit* Mer. *si ipse dimisi.*

erat. Contra autem & ἀδελφὸν de fratre patruele dici animadverti, quomodo Plutarcho Alex. cap. 2. Arymbas est ἀδελφὸς Ὀλυμπιάδος, qui haud dubie ejusdem *patruelis* fuit, si Justino VII, 6, 10. credimus. sic infra Amyntas regis *frater* dicitur VI, 10, 24. Cicero Philipp. II, 38. *filiam ejus, sororem tuam.* quae erat patrui filia. Adde Vellej. II, 8, 2. Pighium Annal. Rom. DCLXXVIII. ubi de Lentulo Sura. Ciceron. Ep. famil. V, 1. V, 2, V. 3. Eo sensu Augustin. epist. 170. ad Severinum: *secundum carnem fratres sumus.* & apud Justin. XVII, 13, 16. *Alexandri* Epirotae *frater* dicitur *Aeacides,* quum patruelis esset. Θεῖος autem etiamsi avunculum à patruo non distinguat, tamen in gradu suo manet. Proinde definimus Attalum illum non fuisse fratrem Cleopatrae, non ejus fratre, vel sorore genitum, sed potius θεῖον, sive μητράδελφον, sive πατράδελφον: hunc tamen magis, quando & Athenaei verba eo inclinare videntur. FREINSH.

Hic Attalo. Attalus ille est, cujus sororem vel sororis filiam Cleopatram rex Philippus Olympiadi Alexandri matri superinduxerat, & qui Alexandrum gravissime offendit, quum ex illa successorem Philippo precaretur. Post Philippi necem in Asia per Parmenionem sublatus est. Vide supplem. l. 1. n. 7. & 10. CELLAR.

Sororem in matrimonium dedit] Imo ipse Parmenio filiam, conciliante opinor filio, dedit. Quaeris sponsae nomen? Juxta tecum quaero. Plures habuit sorores Philotas, alteram Attalo, alteram Coeno nuptam. RADERUS.

Viliores mihi facerem] Id est contemnerem, ut exponit Freinshemius. Quamquam non bene video, quomodo hic stare possit illa expositio. Agitur hic enim de poena, quam licet non sine caussa posset sumere de talibus, noluisse tamen ait. At hoc non est contemnere tales, sed eis potius parcere, delictaque eorum dissimulando transmittere. Itaque *viliores* hic intelligo demta priori auctoritate, per manifestationem criminum ejusmodi, & necessario adjiciendam poenam. Qua si semel fuissent affecti, non poterant deinde haberi digni beneficiorum à rege in ipsos collatorum. Atque sic videtur accepisse locum hunc, & scribam codicis Palatini, qui addidit. *contumelia mihi facerem viliores.* SCHEFFER.

Viliores mihi facerem. Aspernarer, contemnerem. Ovid. Heroid. III. vs. 41.

Qua merui culpa fieri tibi vilis Achille.

CELLAR.

Si ipsum dimisero] Mirum quid sibi quaerant membranae cum hac scriptione, *si admisit, quo me conferam?* MODIUS.

Id si ipse admisit. Pronomen à praecedenti voce repetii, cetera à MSS. Editi *si ipsum dimisero,* sensu non quidem inepto: sed qui longius abit à libris. Quem nos elicimus, Antipatri est apud Plutarch. Apophthegm. cap. 50. qui *occisum ab Alexandro Parmenionem cum audivisset, dixit: Si Parmenion insidiatus est Alexandro, cui tandem credendum erit?* FREINSH.

Equitatui] In proelio Issico, *Universo equitatui sociorum Philotas Parmenionis F. praeerat.* Arrianus III, 2, 23. qui tamen τῶν ἑταίρων dixit, quod interpretes *sociorum.* Sed illud ἑταίρων *amicorum* reddere debuerant, ut in aliis ejusdem auctoris locis, III, 11, 27. & VII, 4, 32. jam inter has notas animadverti. idque vel ex hoc Curtii loco clarescceret. *optimae exercitus parti, principibus nobilissimae juventutis.* Vides de Macedonibus sentire regem. ergo & apud Arrianum evidenter distinguuntur. cum enim hunc *amicorum* τῶν ἑταίρων equitatum jam in dextro cornu collocasset; statim n. 24. *socios* equites, τοὺς ξυμμάχους posuit. FREINSH.

Unum

credam? Equitatui, optimae exercitus parti, principibus nobilissimae juventutis unum 21 *praefeci: salutem, spem, victoriam meam fidei ejus tutelaeque commisi.* [1] *Patrem in* 22 *idem fastigium, in quo me ipsi posuistis, admovi:* [2] *Mediam, qua nulla opulentior regio* [3] *est; tot civium sociorumque millia imperio ejus ditionique subjeci. Unde praesidium petieram,* [4] *periculum* [5] *exstitit. Quam feliciter in acie* [6] *occidissem, potius* 23 *hostis praeda, quam civis victima? nunc servatus ex periculis, quae sola timui, in haec incidi,* [7] *quae timere non debui. Soletis idemtidem à me, milites, petere,* 24 *ut saluti meae parcam. Ipsi mihi praestare potestis, quod suadetis ut faciam. ad vestras manus, ad vestra arma confugio: invitis vobis* [8] *salvus esse nolo; volentibus, non possum, nisi vindicor.* Tum *Philotan*, religatis post tergum manibus, [9] obsoleto ami- 25 culo velatum, jussit *induci*. Facile adparebat, [10] motos esse tam miserabili habitu, non sine invidia paullo ante conspecti. Ducem equitatus pridie viderant; sciebant, 26 regis interfuisse convivio. repente [11] non reum modo, sed etiam damnatum, [12] immo [13] vinctum, intuebantur. Subibat animos Parmenionis quoque, tanti 27 ducis,

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *partim.* 2 P. B. 1. Pal. 3. Fl. Leid. Voss. 1. *Media.* 3 Fl. Leid Voss. 1. Pal. 3. D. à secunda manu Bong. *est, & tot.* 4 Bong. *in periculo* Pal. 1. Bong. Grut. *periculumque.* 5 Ald. Frob. Mer. Col. Bas. Amst. Lugd. Elz. *existit.* 6 Voss. 2. *cecidissem.* 7 Voss. 2. omittit *quae.* 8 Mer. *salvum.* 9 Voss. 2. *absoletum.* 10 Ald. *motus.* 11 Sic Pal. 3. sed Ald. Mer. Col. Bas. Elz. alii *non reum quidem modo, sed* B. 2. omitit *non* B. 1. adscripsit orae *non solum* Fl. Leid. Voss. 1. *rep. reum quidem sed* & sic D. Bong. cui à manu aliena *non reum* quomodo etiam in Voss. 2. Pal. 1. 2. 12 B. 1. 2. *inmo.* 13 Leid. *victum.*

Unum] Addit hoc non temere diligentissimus auctor. sed quia post Philotae necem duos deinceps rex praeposuit, idem consilium sequutus, quo & Aegypti administrationem pluribus credidisse supra notavimus. Docet hoc unus, quod sciam, Arrianus III, 5, 24. *Post haec Alexander equitatui duos ex amicis Hephaestionem Amyntoris filium, & Clitum Dropidis praefecit, divisisque in duas partes sociorum copiis (neque enim Philotam volebat tot equitibus, qui alioqui praestantissimi totius equitatus & dignitate, & bellica virtute erant, solum praefectum esse) ad eos pervenit &c.* Ubi iterum pro *sociorum* copiis, *amicorum* lege; & adverte simile Curtianae observationi, de eorum dignitate & praestantia elogium. Ceterum quid est illud de Philota, quem jam occisum narraverat? De eone ultra jam quaestio esse potest, quotae copiarum parti praeponatur? Graeca sic habent; ὅτι οὐδὲ Φιλώταν ἂν ἠβούλετο ἕνα τοσούτων ἱππέων &c. ἐξηγεῖσθαι. Vanum est dicere, ne Philotae quidem, dum viveret, totum eum equitatum commisisse: contrarium enim & ipse Arrianus jam affirmavit, & ad finem Philotae sic fuisse Curtius hic, & n. 26. indicat. Hoc quoque loco de ea re non cogitare Arrian. patet; nam Philotae morte exposita, tum demum de successoribus ejus, & divisa in duos potestate loquitur. Credo scripsisse; ὅτι οὐδὲ φίλων ἂν ἠβούλετο ἕνα &c. *neque enim quemquam amicorum volebat unum tot equitibus &c. praefectum esse.* Nimirum Philotae negotio monitus nolebat in unius deinceps manu tantam esse vim copiarum; ut si movere quid vellet, regi possit esse formidabilis. FREINSH. Mallem, *unum eum praefeci.* Longe profecto cordatior sic, atque validior esset oratio. SCHEFFER.

Petieram] Bongars. *petieram in periculo*, auctius: & ut opinor melius. FREINSH.

Non reum modo] Praeclari nostri nugaevenduli, qui editionibus praefuerunt: *non reum quidem modo, sed etiam damnatum, immo vinctum intuebantur.* MODIUS.

Immo vinctum] Hoc enim aliquanto amplius est, quam damnatum. Damnati enim demum vinciebantur exsecutionis gratia, si soluti caussam dixissent. Unde intelligas cur Philotas infra VI, 10, 4. dicat: *vincti hominis non supervacuam solum, sed etiam invisam defensionem esse, quae judicem non docere videatur, sed arguere.* quippe qui jam praedamnasset reum. Et Amyntas VII, 1, 20. *sine praejudicio dicimus caussam, liberis corporibus.* Saepe tamen & ex vinculis caussam dicebant, praesertim in gravioribus criminibus: & ubi suspicio suberat, ne fugeret reus, aut per vim eximeretur. Caesar de bel. Gal. I, 4. Helvetii *moribus suis Orgentorigem ex vinculis caussam dicere coëgerunt.* Quod quamquam moribus Helvetiorum tribuat, idem tamen & apud Romanos saepe observatum est. Sane D. Paulum, quamquam civis Rom. esset, ex vinculis caussam dixisse, constat ex Actor. 26, 29. Item Vibium Serenum ex Tac. IV, 28, 4. & Plemi-nium Liv. XXIX, 19, 5. item apud alias nationes, vide Xenophont. pag. 450. D. Unde pro re absurda apud Plautum Trucul. 4, 3, 62.

Callicles, vide quaeso homini ne facias injuriam.
Reus solutus caussam dicit: testes vinctos attines.

In priori versu legendum omnino est, *vide quaeso mihi,*

ducis, tam clari [1] civis, fortuna: [2] qui modo duobus filiis, [3] Hectore [4] & Nicanore, orbatus; cum eo, quem [5] reliquum calamitas fecerat, absens diceret
28 caussam. Itaque Amyntas, [6] regis [7] praetor, [8] inclinatam ad misericordiam concionem rursus aspera in Philotan oratione commovit. *Proditos eos esse barbaris:* [9] *neminem ad conjugem suam, neminem in patriam, & ad parentes fuisse rediturum. velut truncum corpus dempto capite, sine spiritu, sine nomine,* [10] *aliena terra*
29 *ludibrium* [11] *hostis futuros.* Haudquaquam [12] pro spe ipsius, Amyntae oratio grata regi fuit: quod conjugum, quod patriae admonitos, pigriores ad cetera [13] mu-
30 nia exsequenda fecisset. Tunc Coenus, quamquam Philotae sororem [14] matrimonio secum conjunxerat, tamen acrius quam quisquam in Philotan invectus est:
31 *parricidam esse regis, patriae, exercitus* clamitans: saxumque, quod [15] forte ante pedes jacebat, [16] eripuit, emissurus in eum; ut plerique credidere, tormentis subtrahere cupiens. sed rex manum ejus inhibuit, [17] *dicendi prius caussam debere*
32 [18] *fieri potestatem reo, nec aliter judicari passurum se* adfirmans. Tum dicere

[1] jussus

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 1. *cujus.* 2 Voss. 2. omittit *modo* Grut. o. vet. ed. Mediol. B. 1. *quo modo* F. *quomodo* Fl. Leid. P. B. 2. *qui quomodo.* 3 D. *Haectore* Voss. 2. *Filota.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. Grut. o. *ac N.* 5 P. *cal. reliq.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. o. & Bong. *regius.* 7 Voss. 2. Pall. o. Bong. Grut. *praefectus.* 8 Sic MSS. n. Grut. Bong. Frob. Mer. Bas. Col. vulgo *inclinantem* Ald. *inclynatam.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & Grut. o. omittunt *neminem.* 10 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Mer. sed vulgo *in aliena.* 11 B. 1. *hostes* Bong. Gruteri *hostibus.* 12 vulgo *pro re* Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Mer. Col. Bas. *prospere* Voss. 2. Grut. o. *pro specie* alii *prosper.* 13 Voss. 2. *munimina.* 14 Pal. 1. 2. Bong. Grut. *in matrimonio.* 15 Voss. 1. *fortae* Ald. Mer. Col. Bas. *ante forte.* 16 Sic MSS. nostri D. Pal. 3. Ald. alii *arripuit.* 17 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. Pal. 1. Bong. Grut. sed Ald. B. 1. & vulgo *dicendae prius caussae.* 18 Mer. Ald. *fieri reo potestatem* Fl. Leid. Voss. 1. vulg. omittunt *reo.*

mihi, pro *vide quaeso homini*, quod obiter moneo. Sueton. Nerone cap. 36, 3. *Conjurati è vinculis triplicium catenarum dixere caussam.* Sic L. Cornelia cavebatur, ut occiso domino, *de his, qui ante quaestionem habitam fugerint, si aperto testamento liberi scripti inveniantur, lege de Sicariis judicium fiat: ita ut ex vinculis caussam dicant.* Et l. 2. de Custod. reor. servus capitali crimine postulatus, si non defendatur, ex vinculis caussam dicere jubetur. Ex quibus tamen animadvertas regulariter non ita fuisse; sed ut soluti responderent. Hinc igitur illa Philotae vincula, quod jam judicio regis praedamnatus esset: hinc & obsoletum illud amiculum, cui falso aliam caussam attribuunt. FREINSH.

Qui modo] Alii habent, *quo modo*, alii, *qui quo modo*, quod posterius non displicet. Nisi malumus servata lectione recepta punctum interrogationis collocare post vocabulum *caussam*, & illud *qui* pro *quomodo* explicare, ut cohaereat *qui caussam diceret absens*, id est, quo modo posset dicere caussam cum filio, cum sit absens, haecque omnia ignorat. SCHEFFER.

Hectore & Nicanore] Hector Nilo mersus interierat, l. IV. c. 8, 7. Nicanor morbo decesserat VI, 6, 18. CELLAR.

Cum eo quem] Membranae, *cum is, quem reliquum calamitas fecerat, absente diceret caussam.* scilicet esse & illis suas culpas. MODIUS.

Amyntas] Si diligenter rem introspicias, satis apparebit non esse pro eodem habendum, qui infra ab initio lib. VII. caussam dicit. Est & alius Amyntas Arrhabaei filius apud Arrian. 1, 4, 17. & 1, 5, 7. ubi de pugna ad Granicum. FREINSH.

Fuisse rediturum] Illud *fuisse* à sciolo adjectum, nam antecedit *proditos esse*, non *fuisse*. SCHEFF.

Pro spe] Alii *pro re*, quidam conjunxere utramque lectionem *prospere:* Sed illa vera est. Amyntae oratio haudquaquam pro spe ipsius grata regi fuit. Omnia hic clara sunt. FREINSH. *Pro spe.* Recte formavit Freinshemius. Nam impressi habent *pro re.* licet Virgilius dixerit lib. IV. Aen. vs. 337. *Pro re pauca loquar.* & Terent. *Pro re nata fieri melius non potuit.* tamen minus concinne conjungitur *pro re* cum relativo *ipsius*, quam hoc, *pro spe.* sic *pro tempore, pro materia* & similia apud Latinos. Adi J. Fr. Gronovium ad Livium l. 1. c. 21.

Manum ejus] Alia & scriptura, & distinctio est in editis, *saxumque quod forte ante pedes jacebat, arripuit, emissurus in eum, ut plerique credidere, tormentis subtrahere cupiens. Sed rex manum ejus inhibuit, dicendae prius caussae debere fieri potestatem, nec aliter judicari passurum se affirmans*, partim male, partim mediocriter, partim pessime. MODIUS. *Dicendi caussam.* hoc malui. sic supra l. IV, 3, 22. *sacrum repetendi.* FREINSH.

Dicere jussus] Quid aliud facerem non habebam, nec videor tamen mihi male fecisse, membranae (vulgatos enim libros, in quibus erat, *tum dicere rursus permissus Philotas*, nihil moror) membranae

inquam

[1] juſſus Philotas, ſive conſcientia ſceleris, [2] ſive periculi magnitudine amens & adtonitus; non adtollere oculos, non hiſcere audebat. Lacrimis deinde manan- 33 tibus, linquente animo in eum, à quo tenebatur, incubuit: [3] abſterſiſque amiculo ejus oculis, paullatim [4] recipiens ſpiritum ac vocem, dicturus videbatur. Jam- 34 que rex, intuens eum, *Macedones*, inquit, *de te judicaturi ſunt: quaero, an patrio ſermone ſis apud eos uſurus.* Tum Philotas, *praeter Macedonas*, inquit, *pleri-* 35 *que adſunt, quos facilius, quae dicam, percepturos arbitror, ſi eadem lingua fuero uſus, qua tu egiſti. non ob aliud, credo, quam ut oratio tua* [5] *intelligi* [6] *poſſet à pluribus.* Tum rex, [7] *ecquid videtis*, [8] *adeo etiam ſermonis patrii Philotan* [9] *taedere?* 36 [10] *ſolus quippe faſtidit eum* [11] *dicere. Sed dicat ſane utcumque* [12] *cordi eſt; dum memineritis, aeque illum à noſtro more,* [13] *atque ſermone abhorrere.* Atque ita [14] concione exceſſit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Vulgo *rurſus permiſſus* & ſic Pal. 3. Ald. *rurſu perm.* B. 1. *rurſus* omiſſo *permiſſus* Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Pal. 1. 2. D. Bong. Grut. *orſus* omiſſo *permiſſus.* 2 vulgo *ſeu.* 3 Voſſ. 2. *exterſiſque* P. *abſterſoque.* 4 Voſſ. 2. *reſpiciens.* 5 Leid. Voſſ. 1. *intellegi.* 6 Voſſ. 2. *poſſit.* 7 Voſſ. 1. 2. B. 2. *haec quid* P. *en qnid.* 8 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Gruter. B. 2. ſed Pal. 3. Ald. alii *odio* B. 1. *ido* & ſuperſcr. *odio.* 9 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Grut. Bong. *tedere* vulg. editt. *teneri.* 10 Mer. *ſolum.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 2. D. Bong. *diſcere.* 12 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Pal. 2. 3. Bong. *ei cordi.* 13 Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Pal. 1. 2. Bong. *quo à* Voſſ. 2. B. 1. Pal. 3. *quam à.* 14 Voſſ. 2. *à concione.*

inquam habebant, *tum dicere ſus Philotas*, unde quid potius ſcribendum conjicerem, quam quod excuſum eſt? praeſertim cum alibi in ſimili re dicat Curtius, *Igitur Alexander ex cuſtodia educitur: juſſuſque dicere, quamquam &c.* MODIUS.

Patrio ſermone] De Macedonum lingua Athenaeus III, 33. *Atticos etiam pleroſque novi, eo quod cum Macedonibus verſati ſint & permixti, à Macedonicis vocibus & loquendi proprietate non abhorrere.* Strabo quoque cum ſubjectas Macedonibus gentes enumerat, pleraſque duplici ſermone uſas ſcribit, patrio nempe, & Macedonico. Quod vero Lazius de Graecia tradit, parum à vero arbitror, Macedonum & Graecorum linguas tam diſtinctas fuiſſe, quam ſint hodie Latina & Germanica. Omnes ſcriptores, qui de dialectis Graecae linguae agunt, Macedonicam inter Graecas numerant, niſi quod ſingulari dialecto, ut Laconica, Boeotica, Sicula, cum reliquis uteretur. Facile tamen conceſſerim rudes literarum Macedones elegantem & Atticum ſermonem non intellexiſſe, nec Atticos Macedonum, ut hodie, qui in principum palatiis verſantur, aegre Helvetiorum, qui in agris dumtaxat vixerunt, nuſquam umquam emigrarunt, aut peregrinati ſunt, voces aſſequuntur, nec Helvetii palatinorum. Quemadmodum & vulgaris Graecorum hodierna, non parum diſtat ab erudita, ut aegre ſe mutuo intelligant: videturque communis Graecorum ἡ κοινή. RADERUS.

Patrii ſermonis] Cujus uſum diligenter retineri, ex dignitate populorum eſt. ut oſtendit Clapmar. de Arc. rerump. III, 22. De Latinae linguae obſervantia apud Rom. Lipſium de recta Pronunc. L. L. conſulito. FREINSH.

Taedere] Veram puto ſcripturam aliorum Codd. *Ecquid videtis adeo etiam ſermonis patrii Philotam taedere.* Certe rotundior eſt, & omnino melior; ideo recepi. Ut prius fuerit, in variis reperies. FREINSH.

Solus quippe faſtidit eum dicere] Libri manu ſcripti, *ſolum quippe faſtidit eum dicere*, ſed inutili plane ad hanc rem ſententia. MODIUS. *Eum.* Non damno *eum*, malo tamen *eo*. *Dicere* eſt cauſſam agere. Nolebat ſcilicet agere patrio ſermone. ACIDALIUS. Approbante Radero. Poſſit etiam legi *faſtidit eum.* expuncto *dicere.* FREINSH. *Faſtidit eo dicere.* Ita Acidalius, quem Tellierus ſequitur. Vulgo *eum*, pro *eo*. Freinshemius cenſet legi etiam poſſe *faſtidit eum*, expuncto *dicere.* CELLAR.

CAPUT X.

Apologetica Philotae oratio, qua conjurationis accusationem pro lite refellit.

1 Tum Philotas, *Verba*, inquit, *innocenti reperire facile est; modum verborum* 2 *misero tenere difficile. Itaque inter optimam conscientiam, & iniquissimam for-* 3 *tunam destitutus, ignoro,* [1] *quomodo* [2] *& animo* [3] *meo, & tempori* [4] *paream. Abest quidem optimus caussae meae judex: qui cur me ipse audire noluerit, non me hercule* [5] *excogito; quum illi* [6] *utrimque cognita* [7] *caussa tam damnare me liceat, quam absolvere; non cognita vero liberari* [8] *ab absente non possum,* [9] *qui à praesente damnatus sum.* 4 *Sed quamquam vincti hominis non supervacua solum, sed etiam invisa defensio est,* [1] *quae*

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. D. Pal. 1. 2. Fl. Leid. Voss. 1. *& quomodo.* 2 Voss. 2. *& quo animo.* 3 Voss. 2. *in eo obsequar &.* 4 B. 1. omittit *paream.* 5 Voss. 1. *exquogito.* 6 Sic Fl. Leid. Voss. 1. Bong. D. Pal. 1. Lugd. sed pleraeque editt. *utique* Voss. 2. *utcunque* Amst. *utrumque.* 7 Voss. 1. *caussata.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. o. Ald. Mer. omittunt *ab.* 9 Ald. *quin à* Voss. 2. omittit *à* Elz. *quia.*

Modum verborum] Tacit. Ann. IV, 69, 3. *Quando moesta, ubi semel prorupere, difficilius reticentur.* Appian. in Pun. de Hannone. ἅιτε γὰρ συμφοραὶ ποιοῦσι μακρολόγους; *miseriae disertos* (loquaces) *faciunt.* RADERUS. Sic apud Thucydid. III, 9, 32. Plataeenses: *Hominibus in hanc conditionem redactis, ut necessarium, ita difficillimum est finem loquendi facere, quia cum fine loquendi finiri vita periclitatur.* Synesius Epist. 119. οὐδὲν γὰρ ἂν γένοιτο τοῦ παθόντος ῥητορικώτερον. *Nihil enim possit eo esse, qui perpessus sit, disertius.* In eamdem sententiam Nazianzenus: οὐδὲν τοῦ πάσχειν εὑρετικώτερον. FREINSH.

Utrimque cognita] Ita habent omnes scripti codices; in excusis tamen erat, *cum illi utique cognita caussa.* MODIUS. Quid ita Modius *utrimque* maluerit, quam quod in excusis esse idem notat, *utique*, non mehercule exputo. Vix illud interpretere ullo pacto ut quadret: hoc rei convenientissimum omnibus modis. Nec ego jam quidquam dubito reponere, qui illud tamen dubito adhuc leviter, an non & sequentia, quae τελείᾳ σιγῇ nunc disjuncta, tenore uno continuanda: *cum illi utique cognitâ caussâ tam damnare me liceat quam absolvere; non cognitâ vero liberari ab absente non possim, qui a. p. d. sum.* ACIDALIUS. *Utrimque.* Legerim cum Acidalio *utique.* Possit tamen ferri etiam Modiana scriptura, *utrimque*, hoc sensu; cum illi utrimque ex accusatione & defensione cognita, seu ab accusatoribus & defensoribus agitata caussa. RADERUS. Alias de Alex. tradit ex Plutarcho cap. 75. Zonaras, tomo II. eum consuevisse, dum accusator diceret, aurem altera manu obstruere, reo se illam servare professum. Cujus hic non fuit memor. FREINSH. *Utrimque.* Id est, ex accusatione & defensione cognita, inquit Raderus: atqui nulli tales hic accusatores. Rex ipse accusabat. Rei ceteri adeo non accusabant, ut ne nominarint quidem. Mallem igitur *utrumque.* Sed quia MSS. hoc ignorant, ideo vera lectio censenda *utique.* SCHEFFER.

Non cognita vero] Delirant hic membranae, in quibus legitur: *nam si cogitavero liberari absente illo non possum, quo praesente damnatus sum.* MODIUS.

Sed quamquam vincti hominis non supervacua solum, sed etiam invisa defensio est &c.] Non arguta magis haec quam vera lectio: quam tamen ita esse non potui persuadere cuidam, in aliam sententiam, non minus equidem acutam, Curtio tamen alienam, transpositione & correctione non prorsus inepta, sed omnino supervacua, torquenti. Legi ille sic volebat, & debere pertendebat: *sed quamquam vincti hominis non invisa solum, sed etiam supervacua defensio est, qui judicem non docere videtur, sed se arguere.* Nempe, ajebat, qui vinctus caussam dicit, praejudicio vinculorum se magis ipsum arguit, quam oratione judicem instruit. Atque hinc proximo libro Amyntas, vinculis solutus, eleganter: *sine praejudicio dicimus caussam, liberis corporibus animisque: habitum etiam in quo te comitari solemus reddidisti.* Aciem hominis vide: sed teneat ipse hoc, quamdiu volet, & amet suum solus sine rivali, nobis hebetioribus acumen placet expressae figurae, magis acre & penetrans, & prorsus à mucrone ingenii Curtiani. Vincti hominis defensionem liquet esse supervacuam, utpote jam damnati. eadem autem cur invisa? non enim docere videtur judicem, sed arguere. Quomodo tamen arguere? vinctus reus cum se defendit, judicem sane arguit & accusat, à quo injuste damnatus vult videri. Damnati excusatio judicis accusatio est. Et huic tamen sensui conveniunt, quae in altero orationis membro: à quibus abhorret nimium quan-

[1] *quae judicem non docere videtur, ſed arguere; tamen* [2] *utcumque licet* [3] *dicere, memet ipſe non deſeram, nec committam, ut damnatus etiam mea ſententia videar. Equidem cujus criminis reus ſim, non video. inter conjuratos nemo me nominat: de me Nicomachus nihil dixit: Cebalinus plus quam audierat, ſcire non potuit. Atqui conjurationis caput* [4] *fuiſſe credit rex! potuit ergo Dymnus eum praeterire,* [5] *quem ſequebatur? praeſertim quum quaerenti ſocios,* [6] *vel falſo fuerim nominandus; quo facilius, qui* [7] *verebatur, poſſet impelli. Non enim* [8] *detecto facinore nomen meum praeteriit, ut poſſet videri ſocio peperciſſe; ſed* [9] *Nicomacho, quem taciturum arcana* [10] *de ſemetipſo crede-*

5 6 7

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Bong. D. Pal. 1. 3. *qui.* 2 Bong. Grut. Mer. *utrumque.* 3 Fl. Leid. Voſſ. 1. Grut. o. Ald. Col. Frob. Mer. Baſ. *me dicere* Pal. 3. *me docere.* 4 Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. D. Pal. 1. Mer. *feciſſe.* 5 Voſſ. 2. P. F. Col. Mer. *quem inſequeb.* D. *quae inſeq.* Bong. Grut. Pal. 1. *que inſequebatur.* 6 Mer. omittit *vel.* 7 Sic Ald. Bong. omittit F. Fl. Leid. Voſſ. 1. *qui temptabatur* Mer. *qui tenebatur* Voſſ. 2. ut pleraeque editiones *qui tentabatur.* 8 Voſſ. 2. *dejecto.* 9 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. & omnes editt. excepta Amſt. *Nicomachus* Pal. 3. *ſe Nicomach.* 10 Amſt. *cred. de ſem. ipſo.*

quantum, imo cum quibus directo pugnat alterius, quem me deferere ſentio, nova lectio & interpretatio. ACIDALIUS.

Vincti hominis invisa defenſio] Galtherus: *Infirma hominis defenſio vincti.* Male. Emendandum *Inviſa hominis defenſio vincti.* Sequentium verborum ſenſus poſtulat: *Judicem enim non docere videtur, ſed arguere.* idque ideo, quia vinctus jam videtur praedamnatus. Conſule Polletum Fori Rom. l. IV. c. 6. LOCCENIUS. *Sera poſt damnationem innocentiae defenſio eſt.* Quinctil. Decl. 372. Senec. Med. 198. *Vox conſtituto ſera decreto venit.* ȣ̓ γάρ ἐςιν ἐν καιρῷ τοῖς ἀτυχȣ̃σι ἀντιλογία. Appian. in Punic. Ovid. Metam. IX, 371. *Si qua fides miſeris, hoc me per numina juro Non meruiſſe nefas.* Vide Gruter. Not. ad Senec. t. I. p. 964. FREINSH.

Quae judicem] *Qui judicem* membranae, perinde eſt. MODIUS.

Utcumque licet dicere] Neſcio, an non aliquid hic abſit. Ego certe puto, Curtium ſcripſiſſe, *tamen utcumque cum liceat dicere*, ut ſit ſententia, cum tamen mihi ſit qualiſcumque tandem venia dicendi conceſſa. SCHEFFER.

Vel falſo] Sic Catilina *nominat ſocios: praeterea multos cujuſque generis innoxios, quo legatis animus amplior eſſet.* Salluſt. Cat. 40, 9. FREINSH.

Verebatur] Sic Aldus, quod retineo. Senſus eſt, eum, qui dubitabat, metuebat ſe jungere. FREINSH. Qui metuebat ſe jungere, inquit Freinshemius. ſed illud *vereri* ſic poni ſimpliciter haud exiſtimo. itaque cum plerique libri MSS. conſentiant in vocem *tentabatur*, eam praeferrem. *Tentari* eleganter dicitur, qui adduci ad negotium difficile, neque ſat honeſtum quaeritur. SCHEFFER. *Qui verebatur.* Mira hoc loco lectionis diverſitas, ſenſu aeque diverſo, quae tamen utraque percommoda eidem actioni, ſed diverſo modo. Aldus ex ſuis Codd. exhibet *verebatur* ſuffragante Bongarſio. reliqui MSS. *tentabatur* habent, quod vulgo obtinuit. Et ſane illud *tentabatur* nemo tentaret, niſi fidem faceret varia lectio. nec facile quis alterutrum eligens perſuadeat plane. placet tamen magis, neſcio unde, cum Cl. Freinshemio legere *verebatur*, etiamſi obſtet Doctiſſ. Schefferus, qui videtur vereri, ut hoc verbum ſic ſimpliciter ſumatur apud Latinos. Terent. Adelph. Act. 5. ſc. 3. vſ. 41. *Video ſapere, intelligere, in loco vereri.* Sic in fragmentis Petron. *commiſſa verens reſerare miniſter.* Virg. l. VI. Aen. vſ. 313.

Nec veriti dominorum fallere dextras.

neque hoc opus eſt, quum *vereri* ſignificet *in metu mali eſſe ab aliquo.* ut explicat ſummus Perizonius ad Sanctii Minervam p. 281. & certe ellipſis hoc loco clara eſt, *verebatur* ſc. *dolos, inſidias, malum, vitae ſuae, ne quid inde, culpam admittere, ut tuto faceret*, & ſimilia, quae obvia paſſim. Imo ſi etiam paſſive malit quis ſumi; *verebatur* ſc. ne proderet rem, habebit auctoritatem A. Gellii l. XV, 13. Qui hoc verbum communibus adſignat. ſed nec illud hoc loco deſideratur.

Socio peperciſſe] Hic locus corruptiſſimus ab interpunctione, ſic legitur vulgo, *non enim detecto facinore nomen meum praeteriit, ut poſſet videri ſocio peperciſſe Nicomachus, quem taciturum arcana de ſemet ipſo credebat. Confeſſus &c.* MODIUS. Olim per interrogationem efferenda mihi videbantur haec: alia nunc mens attentius conſideranti. Majus enim vitium, nec in diſtinctione tantum, ſed ipſa ſcriptura. Ut Nicomachus ſubtraxiſſe Philotae nomen dicatur, ineptum, neque quidquam cohaeret locus, ſi ſic amplius feramus. ut apte ex ſe apta omnia, ſic locum integrum reſcribe: *Atqui conjurationis caput me fuiſſe credit rex. Potuit ergo Dymnus eum praeterire, quem ſequebatur? praeſertim quum quaerenti ſocios vel falſo fuerim nominandus, quo facilius, qui tentabatur, poſſet impelli. Non enim detecto facinore nomen meum praeteriit, ut poſſet videri ſocio peperciſſe: ſed Nicomacho, quem taciturum de ſemet ipſo credebat confeſſus aliis nominatis, me unum ſubtrahebat. Quaeſo, commilitones, ſi Cebalinus non me-*

8 *credebat*, [1] *confessus*, *aliis* [2] *nominatis*, *me unum subtrahebat*. *Quaeso*, *commilitones*, *si Cebalinus me non adisset*; *nihil me de conjuratis scire voluisset*; *num hodie di-*
9 *cerem caussam nullo me nominante? Dymnus sane &* [3] *vivat adhuc*, *&* [4] *velit mihi* [5] *parcere. quid ceteri?* [6] *qui de se confitebuntur*, *me videlicet* [7] *subtrahent! Maligna* [8] *est*
10 *calamitas*; *&* [9] *fere* [10] *noxius* [11] *quum suo supplicio crucietur*, *adquiescit alieno. Tot conscii*, [12] *ne in* [13] *equuleum quidem impositi verum fatebuntur? Atqui nemo parcit mo-*
11 *rituro*; *nec* [14] *cuiquam moriturus*, *ut opinor. Ad verum crimen*, *& ad unum* [15] *revertendum mihi est. Cur rem delatam ad te tacuisti? cur tam securus audisti? hoc qualecumque est*, *confesso mihi ubicumque es Alexander*, *remisisti: dextram tuam amplexus*
12 [16] *reconciliati pignus animi*, *convivio quoque interfui. Si credidisti mihi*; *absolutus sum: si pepercisti*; *dimissus. vel judicium tuum serva.* [17] *Quid hac proxima nocte*, *qua digressus sum à mensa tua*, *feci? quod novum facinus* [18] *delatum ad te mutavit animum tuum? gravi sopore adquiescebam*, *quum me malis* [19] *indormientem meis* [20] *ini-*
13 *mici vinciendo* [21] *excitarunt. Unde & parricidae & proditori tam alta quies somni? Scele-*

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *confessis.* 2 Fl. *nominatus* & sic F. D. à manu prima. 3 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. & Bong. Mer. *viveret.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. D. Bong. Pal. 1. Mer. *velut* P. *vellet.* 5 Leid. F. Mer. *parceret* Voss. 1. B. 2. *parceri* Voss. 2. P. *parcerent.* 6 P. *quid de.* 7 P. 1. *subtrahunt* Voss. 2. *subtraherent.* 8 Sic MSS. sed pleraeque editt. omittunt *est.* 9 alii *vere.* 10 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Frob. Col. Mer. Bas. sed vulgo *noxia.* 11 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. o. Ald. Col. Frob. Mer. Bas. sed vulgo *cum quis suo suppl. acquiescit pro alio cruciatus.* 12 Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. Pal. 1. 3. *nec* Mer. omittit *ne.* 13 Voss. 1. Ald. *eculeum* Amst. Lugd. alii *equuleo q. positi.* 14 Voss. 2. Pal. 1. Bong. Grut. *cuidam* Pal. 2. *quidem* Pal. 3. *quoiquam.* 15 Lugd. Amst. alii *praevertendi.* 16 Voss. 2. *reconciliasti.* 17 Leid. *quid ac* Voss. 1. *qui hac.* 18 P. *ad te delatum.* 19 Voss. 2. *indormiente.* 20 Voss. 2. omittit *inimici vinciendo.* 21 Leid. Bong. *excitaverunt.*

me adisset &c. Ita Curtius, ita Philotas voluit, qui ista scilicet, *unum me subtrahebat*, per εἰρωνείαν. ACIDALIUS.

Sed Nicomacho] Ipsa certissima historiae necessitas coëgit ut hanc Acidalii conjecturam reciperem. antea fuerat: *pepercisse. Nicomachus*, inepte, & falso. Lectionem Acidal. firmat & Pal. 3. quodammodo: qui habet *se Nicomachus.* FREINSH.

Adisset, nihil me] Lego *adisset, & nihil*, conjunctionem intercepit ultima syllaba verbi *adisset.* nam ut à Curtio per figuram credatur omissa, caussa nulla est, cum figura nullum hic habeat usum, quippe quae vix soleat adhiberi, nisi ubi concitate quid dicendum. SCHEFFER.

Et fere noxius] Editi libri, *vere noxius*, pessime. MODIUS. Locum hunc lego: *Maligna calamitas ea vere: noxius cum suo supplicio cruciatur, adquiescit alieno.* HEINSIUS.

Cruciatum] Ut verum sensum assequare, lege, *cruciatur.* Nam is iste: Noxius dum supplicio suo torquetur, in alieno interim solamen habet & levamen. ACIDALIUS. *Naturali quodam deploratae mentis affectu, morientibus gratissimum est commori.* Seneca Epit. controv. 9, 6. FREINSH.

Ne in equuleo quidem positi] Iterum editi, *ne in equuleum quidem impositi*, & nescio quid simile alibi habemus in Curtio. MODIUS.

Moriturus] Verissime diluit, quod supra l. VI, 9, 16. jaciebatur, *metu potentiae ejus Philotan à consciis non nominatum*; moriturus enim, cum jam ultra nihil pati possit, nullius potentiam curare potest. Ita Caligula *sciebat innumerabilia esse, quae objicere ei nemo, nisi periturus, auderet.* Seneca de Ira III, 19. Virg. Aen. IV. vs. 604. *Quem metui moritura?* Certe per amicitiam aliquando accidit, ut conscii celarentur: quomodo in conjuratione contra Claudium, *de se Novius confessus conscios non edidit.* Tacit. l. XI, 22, 1. Apud Livium XXIV, 5, 8. Theodorus *de se ipso haud cunctanter fassus conscios celabat.* Plura collegimus ejusmodi exempla, quae parcam Tacito l. IV. Ann. 45, 3. FREINSH.

Praevertendum] Melius hoc, quam vulgatum *revertendum.* Columella, *non intempestivum nos ad ea praeverti, quae videntur hunc publicum errorem corrigere posse.* MODIUS. Modius *praevertendum* legit; mihi vulgata placet. FREINSH.

Vinciendo excitaverunt] Vulgo, *cum me malis indormientem meis inimici vinciendo excitarunt.* recte. MODIUS.

Unde & parricidae & proditori tam alti quies somni?] Parum aut nihil ad rem vox *proditori.* An enim proditor Philotas? & ille vero quorum? sui, an sociorum? Si ad regem trahis, non prodere cogitabat hunc, sed perdere. Minus ergo, quam pro sceleris gravitate. Quid autem tricor? egregie hoc etiam emendamus, unius syllabae detractione: *Unde & parricidae & prodito tam alti quies somni?* Valde ἐνεργητικῶς, & ex intimis affectibus Naturae. Non cadit securitas, & securitas usque ad somnum, & somnum denique tam profundum, non

Scelerati conscientia obstrepente quum [1] *dormire non* [2] *possint; agitant eos furiae,* [3] *non* 14 *cogitato modo,* [4] *sed &* [5] *consummato parricidio. At mihi securitatem primum innocentia mea; deinde* [6] *dextra tua* [7] *obtulerant: non timui, ne plus alienae crudelitati apud te liceret, quam clementiae tuae. Sed ne te mihi credidisse poeniteat, res ad me* 15 [1] *defe-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *condormire.* 2 Fl. Leid. Voss. 2. Mer. *possunt* Voss. 1. *possent.* 3 Sic Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Grut. o. Frob. Col. Bas. sed vulgo *non consummato modo, sed & cogitato* Mer. *non citato modo, sed & consummato.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. *sed etiam.* 5 Ald. *consumato* Voss. 2. *confirmato.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *tua dextra.* 7 Sic Ald. Mer. Frob. Col. Bas. Lugd. Amst. sed Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. o. Bong. & alii *obtulerat.*

non haec, inquam, cadit in parricidam, & parricidam quidem tum, qui se proditum jam sciat & delatum. Hoc ex sequentibus ita elucescit, ut qui non videat, non luscum oporteat esse, non lusciosum, sed plane coecum, & supra omnia omnino exempla coecitatis. ACIDALIUS. *Et proditori.* Omnino vera est Acidalii conjectura. legendum *& prodito. Non cadit,* ait Acid. *securitas, & securitas usque ad somnum, & somnum denique tam profundum, non haec, inquam, cadit in parricidam, & parricidam quidem, qui se proditum jam sciat & delatum.* Quod si syllabam abjici nolis, eodem sensu fieri possit, *& prodita re.* FREINSH. Acidalius *& prodito,* quia & parricida, & proditor, quamdiu se proditum non sentiat, securius possit dormire. Tellierius sequitur Acidalium, Freinshemius *& prodita re* putat legi posse. Nihil muto. non enim ex proditione sceleris, & manifestatione impedimentum somni probat, sed ex sola scelerati conscientia. CELLAR.

Alti quies somni] Vide l. IV. c. 13, 17. CELLAR.

Condormire] Sic scribo & interpungo. editi libri habent, *scelerati conscientia obstrepente, quum dormire non possint, agitant eos* &c. inepte. MODIUS. *Dormire.* Eodem modo Cicero pro Roscio cap. 23. docet Cloelii Tarracinensis filios de caede patris delatos publico judicio fuisse absolutos, quod *aperto ostio dormientes,* in eodem conclavi *reperti* essent. cui narrationi subjicit haec verba (nam alia ut nimis longa omisi) *Nolite enim putare, quemadmodum in fabulis saepenumero videtis; eos qui aliquid impie scelerateque commiserint, agitari & perterreri furiarum taedis ardentibus. sua quemque fraus & suus terror maxime vexat: suum quemque scelus agitat, amentiaque afficit; suae malignae cogitationes conscientiaeque animi terrent: hae sunt impiis assiduae domesticaeque furiae, quae dies noctesque parentum poenas à consceleratissimis filiis repetant.* Idem narrat Val. Max. VIII, 1, 13. Iisdem furiis agitatus est Alcmaeon μητροκτόνος, de quo Virg. Aen. VI, 445.

Moestamque Eriphylen
Crudelis nati monstrantem vulnera cernit.

Plura Pausanias in Arcadicis, Thucydides lib. II. Hyginus fab. 23. alii. Orestis, qui matrem Clytemnestram interfecit, furias describit Euripides in Oreste, vers. 35.

Inde tabescens saevo morbo languet
Afflictus Orestes, cadens in lecto
Jacet, sanguis enim maternus exagitat eum
Furoribus: vereor enim nominare deas
Eumenidas, quae eum certatim exterrent.

Nero matrem occisurus insidiis, *cum magna trepidatione vigilavit, operiens coeptorum exitum.* Sueton. 34, 6. & mox: *Neque tamen sceleris conscientiam, quamquam & militum, & Senatus Populique gratulationibus confirmaretur, aut statim, aut umquam postea ferre potuit, saepe confessus exagitari se materna specie, verberibus furiarum ac taedis ardentibus: quin & facto per Magos sacro evocare manes & exorare tentavit.* Plura quidem parricidarum exempla in promptu sunt, sed isthaec ad hunc locum illustrandum sufficiant. RADERUS. Adde Gruterum ad Livium l. 1, 51. & Discurs. 30. ad Tacit. XV, 36, 3. Sallust. de Catilina 15, 3. *animus impurus, diis hominibusque infestus, neque vigiliis, neque quietibus sedari poterat, ita conscientia mentem exercitam vastabat.* FREINSH.

Non consummato modo] Quin ita legendum sit, amplius dubitari non debet, scribunt tamen alii, *non cogitato modo, sed & consummato parricidio,* praepostere. MODIUS. Quidam libri invertunt, *non cogitato modo, sed & consummato.* Verum aliud postulat epanorthosis, quum de furiis consummatum parricidium ulciscentibus non dubitetur. CELLAR. Praefero, quod habent MSS. plerique *non consummato modo, sed & cogitato,* hoc enim tamquam magis dubium, rectius firmatur emphatico illo *&.* Praeterea plus convenit negotio praesenti, cum parricidium non fuerit consummatum, & in eo sit positum pondus argumenti, quod etiam qui meditantur tale quid, non possint quiete dormire. SCHEFFER.

Sed ne te mihi &c.] Istud vero non mutandum. nam aliena mens, etsi non importuna: *sed ne me tibi credidisse poeniteat.* tamquam praecisio sit, qua sermonem abrumpat de venia, quam antea rex dedisset. Verum de fide reconciliatae mihi gratiae tuae plura non dicam, ne credidisse tibi poenitere videar. Ac praeeunt huc ista, quae proxime praceunt: *ac mihi securitatem primum innocentia mea, deinde tua dextera obtulerat. Non timui, ne plus alienae credulitati apud te liceret, quam clementiae tuae.* in quibus & legendum forte potius *attulerat.* hoc

Mmm autem

[1] *deferebatur* [2] *à puero, qui non testem, non pignus indicii exhibere poterat, impletu-*
16 *rus omnes metu, si coepisset audiri. Amatoris & scorti jurgio interponi aures meas*
[3] *credidi infelix, & fidem ejus suspectam habui, quod non ipse deferret, sed fratrem*
17 *potius subornaret. timui, ne negaret mandasse* [4] *se Cebalino; & ego viderer multis*
18 *amicorum* [5] *regis fuisse* [6] *periculi caussa. Sic quoque quum laeserim neminem, inveni,*
qui [7] *mallet perire me, quam incolumem esse. quid inimicitiarum creditis* [8] *excepturum*
19 *fuisse, si insontes lacessissem? At enim Dymnus se occidit?* [9] *num igitur facturum*
[10] *eum divinare potui?* [11] *minime. Ita quod solum indicio fidem fecit, id me, quum à*
20 *Cebalino* [12] *interpellatus sum, movere non* [13] *poterat. At* [14] *hercule, si conscius Dymno*
tanti sceleris fuissem, biduo illo proditos esse nos, dissimulare non debui: Cebalinus ipse
21 [15] *tolli de medio* [16] *nullo negotio potuit.* [17] *Deinde post delatum indicium,* [18] *quo peri-*
turus eram, cubiculum regis solus intravi, ferro quidem cinctus. cur distuli facinus?
22 *an sine Dymno non sum ausus? ille igitur princeps conjurationis fuit. sub illius umbra*
Philotas [19] *latebam, qui* [20] *regnum* [21] *Macedonum adfecto.* [22] *Et quis è vobis cor-*
ruptus [23] *est donis? quem ducem, quem praefectum impensius colui? Mihi quidem* [24] *obji-*
citur, quod societatem patrii sermonis asperner; quod Macedonum mores [25] *fastidiam.*
23 [26] *sic ergo imperio, quod dedignor, immineo. Jam pridem nativus ille* [27] *sermo com-*
mercio

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. *praeferebatur.* 2 P. omittit *à puero.* 3 Voss. 2. P. *inf. cred.* 4 Fl. Leid. Voss. 1. *sese.* 5 Voss. 2. omittit *regis.* 6 P. *caussa periculi.* 7 Voss. 2. *mallent.* 8 Ald. Frob. Mer. Col. Bas. *accept.* 9 Voss. 2. *non.* 10 Mod. *eum hoc* Voss. 2. omittit *eum.* 11 Amst. Lugd. alii omittunt *minime.* 12 Ald. Mer. Col. Bas. *interpolatus.* 13 Sic MSS. n. Grut. o. Frob. Bas. Col. Mer. sed Pal. 3. & vulgo *potuit.* 14 Fl. Bong. D. *Hercules.* 15 Fl. Voss. 1. D. P. B. 2. *tollit.* 16 Fl. Leid. *nullo quae* Bong. Grut. o. *nulloque.* 17 Fl. Leid. Voss. 1. 2. & multae editt. *denique.* 18 Fl. Leid. Voss. 2. *operiturus* Voss. 1. D. Bong. *opperiturus* omisso *quo* Ald. Frob. Col. Mer. Bas. *quid opperiturus.* 19 Voss. 2. *latebat.* 20 P. *regno.* 21 Voss. 2. omittit *Macedonum.* 22 Fl. *haec quis* Leid. Voss. 1. 2. & vulgo *ecquis.* 23 Pal. 1. 2. Bong Grut. *ex donis.* 24 Leid. Voss. 1. D. *obicitur.* 25 Voss. 2. *fastidivi.* 26 Voss. 1. 2. Leid. & vulgo *sic ego* Pal. 3. *si ego.* 27 Voss. 1. *sermone.*

autem etsi non absurdum, non tamen verum. ACIDALIUS. Acidalius tamen rescribit *credulitatem*, quod fateor etiam non male convenire. RADERUS. *Crudelitati.* Apud Acidal. verba ista recitantem excusum est *credulitati*, quod ut saepe factum in his vocibus errore mutatum credidi. Si enim consulto mutasset, indicaturus fuit. Retinendum ergo *crudelitati*, & est ipsa sententia, quam expressit supra VI, 8, 22. quod & Raderus vidit. FREINSH.

Ne te mihi] Simplicissimus sensus: Ne te poeniteat excusanti tum mihi credidisse, sive ne temere aut frustra credidisse videaris, iterabo hic excusationem apud Macedones, ut constet & his, merito habitam mihi fidem, nec sine vera caussa, quae audieram, silentio me pressisse. ACIDALIUS. *Ne te mihi.* Propterea, quod credideris sine ratione, dabo ecce caussas, quibus appareat, merito te hoc fecisse. SCHEFFER.

Mallet] Voss. 2. *mallent.* & recte puto, ut videatur invidiose dictum in eos, quos in consilium advocaverat rex, postquam ipsi ignoverat.

Hoc divinare potui] Haec supra sic emendavi. MODIUS.

Denique post] Gaudeo, cum recte hunc locum emendavi. impressi legunt, *deinde post delatum indicium, quid opperiturus eram?* &c. pessime. bis enim sic idem diceretur, quod nec Curtius velit, nec ipse sinam. MODIUS. Etiamsi bis dicetur idem, & quantumvis Modio non sinente, placet mihi tamen impensius vulgata lectio, quam reddo Curtio volenti, *denique post delatum indicium, quid opperiturus eram? Cubiculum regis &c.* suus cuique sensus; mihi meus, quem non pauciores, spero, quam Modii sequentur. ACIDALIUS. *Quo periturus.* Alii *quid opperiturus.* quam lectionem laudat Acidalius. Ego cum Modio illam malim, quae MSS. firmata, vim etiam ex eo capit, quod supra dixerat *moriturum nemini parcere.* Indicium, ait, delatum est, quo, nisi innocens essem, periturus eram; quid igitur distuli facinus occasione oblata? scilicet quod innocentiae meae fiderem. FREINSH.

Impensius colui] Membranae, *volui*, sed ita mutanda essent etiam alia, scribendumque, *cui praefecto impensius volui.* quod minus tamen placet. MODIUS.

Sic ego imperio] Praefero quod est in Merulae editione: *sic ergo.* SCHEFFER.

Immineo?] Aptius visum ita legi, quam sine nota interrogandi. MODIUS.

Cum

mercio aliarum gentium [1] *exolevit; tam victoribus, quam victis peregrina lingua discenda* [2] *est. Non me hercule* [3] *ista me magis* [4] *laedunt, quam* [5] *quod Amyntas, Perdiccae filius, insidiatus est regi; cum quo* [6] *quod amicitia fuerit mihi, non recuso defendere,* [7] *si fratrem regis non oportuit diligi à nobis. sin autem in illo fortunae gradu positum* 24 25

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. *exoluit.* 2 P. omittit *est.* 3 Mer. *iste.* 4 Pal. 3. *dedunt.* 5 Mer. omittit *quod.* 6 Ald. omittit *quod* Voss. 2. *quidem quae.* 7 Voss. 2. Bong. Grut. Pal. 1. 3. *sed fratrem.*

Cum quo quod amicitia fuerit mihi, non recuso defendere, si fratrem regis non oportuit diligi à nobis] Vix germana ista, *non recuso defendere.* Dicturus fuisse magis videtur, non defendam, non excusabo: ut negatio forsan expellenda, sine qua fiat illa fere sententia. Scilicet ita defendebat, quia constaret satis, omnibus omnino diligendum fuisse fratrem regis. quod si is non fuerit; nullam inquit, defensionem se adhibiturum. Imo vero sic ait: aliam se veram & legitimam allaturum, nisi ista ipsa sit, quod & jure amatus, & amandus necessario fuerit ille. Atque ea vera profecto sententia, veris & sinceris verbis. Tamen in mentem veniebat, *non recuso defendere*: id est, satisfacere pro ea culpa, si culpa fuit. Haud inepte sane, tamen hercle frustra. ACIDALIUS. *Non recuso defendere, si fratrem regis non oportuit diligi à nobis. Defendere* est idoneis caussis demonstrare, verbum maxime aptum huic loco & personae. At tota haec oratio plena amarulentis sarcasmis est in eos, quos moriturus vir fortissimus sciebat ex invidia Regis iracundiae faces subdere, nec tamen aperte audebat criminari. Itaque invidiam illis, quam potest acutis punctionibus facere non destitit. Quare legendum. *Sed fratrem Regis non oportuit diligi à nobis.* Hoc est, sed inimicorum nostrorum tanta me calumniandi vecordia est, ut ipsum etiam fratrem Regis dilectum à me in nefas trahere audeant. itaque defensionem omitto. *Sed* & *si* in scriptis libris una eademque figura notantur, unde hic error provenit. BARTHIUS, Adverf. l. XXVIII. c. 6. *Defendere.* Satis vexatus est hic locus. nam alii negationem tollunt ex illis, *non oportuit*; alii ex prioribus, *non recuso:* frustra. Verissime Rubenius Elector 1, 33. *dependere*, literula immutata, sed longe commodiore sensu. Ego paratus sum, inquit, luere hanc culpam, & poenas pendere, si nefas amare eum, quem rex amat. Quam emendationem nullo merito improbat Vir Doctus Adversar. XXVIII, 6. nec enim nesciebat vim vocis *defendere* Rubenius, sed propter sequens membrum, *sin autem*, locum hunc tueri non posse animadvertebat. Quapropter etiam omnino retinenda *si* particula; *si fr. regis non oportuit diligi.* quamquam etiam MSS. habeant, *sed fratrem.* Nec cum aliis admittam eam notionem verbi *defendere*, ut sit *pro ea culpa satisfacere, si culpa sit.* Pertinet huc locus Cicer. Fam. Epist. 1, 9. *dependendum tibi est, quod mihi pro illo spopondisti.* FREINSH. Barthius l. XXVIII, 6. *defendere sed.* Tellierius *dependere* (quod est Rubenii) id est poenas subire, *si fratrem* &c. CELLAR. *Non recuso defendere.* Aliquando suspicabar, delendum esse *non*, ut legatur *recuso defendere.* sed cum ita flaccescat oratio, jam non dubito Curtium scripsisse *non defendo.* Nimirum aliquis *defendendi* verbum elucidaturus in margine adscripsit *excuso*, id enim *defendo* hic significat. Postea librarius id è margine traduxit in ipsam orationem, factumque inde tandem est Latinitatis caussa: *non recuso defendere.* Falsam Casparis Barthii de hoc loco conjecturam non attingo, alibi demonstraturus, quam male vir ille de Curtio meritus sit, cujus quippe pleraque omnia, quae notavit loca, non correxit, sed foede corrupit. Tantum addo similem è Curtio locum, ubi l. VII, 1, 27. alius ita loquens inducitur: *An vero Parmenionis, quem tibi proximum esse voluisti, filium, omnes paene amicos tuos dignatione vincentem, cultum à nobis esse miraris? Tu hercule, si verum audire vis, rex, hujus nobis periculi caussa es. Quis enim alius effecit, ut ad Philotam decurrerent, qui placere vellent tibi.* HEUMANN. Parerg. Crit. p. 127.

Si fratrem Regis] Ut hic locus probe intelligatur, removenda necessario sunt Raderi errata, quibus multipliciter obscurat verum ejus sensum. Ergo totam ejus notam adscribo. Attalum, inquit, fratrem matris novercae Cleopatrae, avunculum Alexandri, si recte loquamur. Sensus est: si fratrem regis Attalum diligi non oportuit, fateor me peccasse diligendo consobrino regis Amynta: si autem Attalus non solum diligendus, sed etiam venerandus fuit propter gradum honoris & propinquitatis, nemo aegre feret, si etiam Amyntas dilectus & cultus fuit. Attalus Justino IX, 7, 3. frater regis ex noverca fuit: *Alexandrum quoque regni aemulum fratrem ex noverca susceptum timuisse*, & quae sequuntur. Aliis non frater regis, sed reginae Cleopatrae fuit, imo (ut Plutarchus & Athenaeus notant) avunculus. Itaque haud scio, an non haec omnia, usque ad illa verba, *an impiorum amicis insontibus quoque moriendum est*, ad Amyntam solum sint referenda. Ubi ergo, inquies, ad Attalum respondet. Eamdem reor utriusque defensionem fuisse; perinde enim Attali & Amyntae amicus fuit, non conscius, non socius insidiarum: In eadem caussa, eadem aut innocentiae, aut culpae est defensio. Quamquam non abest

ſitum etiam venerari neceſſe erat; [1] *utrum, quaeſo, quod non divinavi, reus ſum? an impiorum amicis inſontibus quoque moriendum eſt? Quod ſi aequum eſt, cur tamdiu vi-* 26 *vo? ſi injuſtum,* [2] *cur nunc demum* [3] *occidor? At enim ſcripſi,* [4] *miſereri me* [5] *eorum, quibus vivendum eſſet ſub eo, qui ſe Jovis filium crederet! Fides amicitiae, veri conſilii periculoſa libertas,* [6] *vos me decepiſtis! vos, quae ſentiebam, ne reticerem, impu-* 27 *liſtis! ſcripſiſſe me* [7] *haec fateor regi, non de rege* [8] *ſcripſiſſe. non enim faciebam invidiam, ſed pro eo timebam. dignior mihi Alexander videbatur, qui Jovis ſtirpem* [9] *ta-* 28 *citus agnoſceret; quam qui praedicatione jactaret. Sed quoniam oraculi fides certa eſt; ſit deus cauſſae meae teſtis. retinete* [10] *me in vinculis, dum* [11] *conſulitur* [12] *Hammon* [13] *in arcanum & occultum ſcelus. Interim, qui regem* [14] *noſtrum dignatus eſt filium, nemi-*

VARIANTES LECTIONES.

1 Bong. Gruter. *unum.* 2 Fl. *cur non nunc.* 3 Ald. *occider.* 4 P. *miſerrime.* 5 Voſſ. 2. *horum.* 6 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Ald. Frob. Col. Mer. Baſ. Grut. o. praeter Pal. 3. omittunt *vos.* 7 Sic MSS. noſtri, Bong. Grut. o. ſed editt. plurimae habent *hoc.* 8 Sic Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Grut. o. ſed Ald. & pleraeque edd. omittunt *ſcripſiſſe.* 9 Voſſ. 2. omittit *tacitus.* 10 Voſſ. 1. omittit *me.* 11 Ald. *conſumitur.* 12 vulgo eſt *Hammon interim*, omiſſis mediis, Voſſ. 2. Ald. Mer. *admodum* B. 2. *ammodum* Grut. o. Fl. Leid. Voſſ. 1. *Ammo, dum* Col. Baſ. *Hammonius.* 13 Sic Frob. vulgo omittuntur, ſed Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *archanum & occultum ſcelus* Grut. o. Ald. Col. Mer. Baſ. *arcanum & occultum ſcelus.* 14 Voſſ. 2. *noſtrum ſuum dignatus.*

abeſt ſuſpicio locum eſſe mendoſum, & aliquid deſiderari. Hactenus RADERUS. Qui duo illa probe, de eadem defenſione ſimilium criminum: & quod denique videtur videre, haec omnia ad Amyntam ſolum eſſe referenda. nam in aliis errat, quod ſimpliciter indicabimus citra inſectationem Viri Docti & diligentis. Ergo *fratrem matris novercae Cleopatrae, avunculum Alexandri*, minime dicemus, *ſi recte loquamur.* Verum Attalus nequaquam frater regis fuit, ſed Amyntas, qui hic nomine fratris intelligitur, frater enim patruelis fuit. patrueles autem ſupra ad VI, 9, 17. interdum ſolo fratrum nomine venire notavimus, quo loco de Attalo nobis inquiſitum eſt. Quem neque Curtius hoc loco fratrem regis intelligit, neque adeo Juſtinus IX, 7, 3. ſed Caranum, ut diſerte idem auctor XI, 2, 3. *Aemulum quoque imperii Caranum fratrem ex noverca ſuſceptum, interfici curavit. qui paucis ante regis obitum diebus è Cleopatra Philippo natus erat.* ut mirum ſit confundi cum Attalo, à quo nomine, genere, aetate, denique aliis omnibus tam erat diverſus. Denique ſatis elumbis eſſet argumentatio: ſi frater regis Attalus diligendus fuit; ergo & Amyntas conſobrinus: praeſertim ſi perpendas, qua occaſione proferatur. Sic igitur habe, verba iſta *regis fratrem*, non ad alium quam Amyntam pertinere, fratrem regis, nempe patruelem. FREINSH. MSS. plerique *ſed fratrem*, unde ſuſpicor eſſe veram ſcripturam, *ſi & fratrem*, hoc eſt, ſi non oportuit diligi eum, qui non modo alias fuit vir magnus, ſed & regis frater. vitium ortum ex eo, quia iſtae voculae ab inepto librario junctim primo ſcriptae *ſiet*, deinde emendatae mutataeque in *ſed.* SCHEFFER.

Utrum] Ὕπȣλον iſtud. Emendo veriſſime *iterum.* Reſpicit ad illud prius, n. 19. *Num igitur facturum eum hoc divinare potui.* ACIDALIUS. Si cui tamen adhuc placeat vulgata lectio, me adſentientem habet: nam neſcio quomodo vox ſequens, *quaeſo*, repudiat alteram. FREINSH. Leg. *futurum quaeſo quod non divinavi, cur reus ſum?* HEINSIUS.

Vos me decepiſtis; vos] Eleganter repetitur illud *vos.* vulgo tamen eſt. *fides amicitiae, veri conſilii periculoſa libertas me decepiſtis: vos quae &c.* inficete. MODIUS.

De rege ſcripſiſſe] Editi libri, *ſcripſiſſe me hoc fateor regi, non de rege.* MODIUS. *Scripſiſſe.* Nihil erat neceſſe geminare verbum *ſcripſiſſe:* quod vulgati poſteriore loco venuſtius omittunt. At ſententia duplex poteſt eſſe. Ad regem ſcripſi, non ad alium de rege: quod ſi factum, invidiam iſſe factum videri queam. Nunc quia ad ipſum, pro fama ſcilicet ejus timuiſſe me, & de exiſtimatione fuiſſe ſollicitum apparet. Aliter paullo & multo fortaſſe verius ita: ſcripſi regi, ſed non regi, nec de rege, ſed amico. Id praecedentia requirere videntur: *Fides amicitiae &c.* ACIDALIUS. Acidalius alteram vocem *ſcripſiſſe* proſcribendam putat, ego nihil alieni loci occupare exiſtimo. RADERUS. Prior interpretatio vera eſt. Illud etiam *ſcripſiſſe* recte repeti Radero placet, & auctoritate MSS. defenditur. FREINSH. *Non de rege.* Regi ſoli; non ad alios obtrectandi cauſſa. CELLAR.

Hammon interim] Quas ego condignas diras devotiones ei imprecer, qui princeps haec ita corrupit? *Dum conſulitur Hammon in arcanum & occultum ſcelus. Interim qui regem, noſtrum &c.* MODIUS. Vulgatam lectionem reducturus, deprecor ante diras, quas non condignas ſatis imprecari ſe poſſe Modius ait illi, qui princeps eam cudiſſet. Mitte devotiones tuas, niſi vis expetere in te ipſum. Corrupta tu cenſes? ut cenſeres, quid movit? *Interim* particula credo maxime. cujus tamen

neminem eorum, qui [1] *stirpi suae insidiati sunt, latere patietur.* [2] *Si certiora* [3] *oraculis creditis* [4] *esse tormenta; ne* [5] *hanc quidem exhibendae* [6] *veritatis fidem deprecor. Solent rei capitis adhibere* [7] *vobis parentes.* [8] *duos fratres ego nuper amisi; patrem* [9] *nec ostendere possum, nec invocare audeo; quum & ipse tanti criminis reus* [10] *sit. Parum est* [11] *enim tot modo* [12] *liberorum parentem, in unico filio adquiescentem, eo quoque orbari,* [13] *ni ipse in rogum meum imponitur. Ergo,* [14] *carissime pater, & propter me morieris, & mecum. Ego tibi vitam adimo, ego senectutem tuam exstinguo! Quid enim me procreabas infelicem* [15] *adversantibus diis? an ut hos* [16] *ex me fructus perciperes, qui te manent? Nescio,* [17] *adolescentia mea miserior sit, an senectus tua: ego in ipso robore aetatis eripior; tibi carnifex spiritum adimet, quem si fortuna* [18] *exspectare voluisset,* [19] *natura reposcebat. Admonuit me patris mei mentio, quam timide & contanter, quae Cebalinus detulerat ad me, indicare debuerim. Parmenio enim, quum audisset, venenum à Philippo medico regi parari, deterrere* [20] *eum voluit epistola scripta,*

29 30 31 32 33 34

VARIANTES LECTIONES.

1 P. *stirpem suam.* 2 Pal. 3. *sed.* 3 Voss. 2. *oracula.* 4 P. *ejus.* 5 Voss. 2. omittit *hanc.* 6 P. *virtutis.* 7 Voss. 2. *nobis.* 8 Voss. 2. omittit *duos.* 9 Pal. 2. *ost. nec poss.* Voss. 2. Pal. 1. Bong. Grut. *ost. non poss.* 10 Voss. 2. *esset.* 11 Alii omittunt *enim.* 12 Fl. Leid. Voss. 1. 2. *liberum.* 13 Fl. Leid. Voss. 2. Bong. Grut. o. *nisi.* 14 P. F. *Kme.* 15 Amst. Lugd. alii *aversantibus.* 16 P. *fructus ex me.* 17 Leid. B. 1. 2. D. *adulesc.* 18 Voss. 2. omittit *exspectare.* 19 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Bong. Grut. Pal. 1. 2. Frob. Col. Mer. Bas. *natura poscebat* B. 1. P. *nature poscebat* D. *naturae poscebat.* 20 Voss. 2. Amst. Lugd. *voluit eum.*

men idem non inelegans usus & apud alios saepe, & apud Senecam unum frequentissime. Sciunt quiqui non duro nimis ingenio, aut memoria fluxa: quae mihi tamen ipsi non nunc ita constat, ut exempla in numerato habeam, quae alioqui plurima notavi. Nam ista hic ibidem *in arcanum & occultum scelus* glossam esse, vel quoquomodo irrepsisse, temere nemo, ne Modius quidem ipse crediderit. Nimis honesta locutio. *Oraculum consulitur in aliquid:* quae facile absterrere quemvis poterat, ne vim inferret; me certe invitavit, & sic cepit, ut defendam ab alio illatam. Sed in hac tanta tumultuariae paene scriptionis properatione, sero in memoriam redeo loci Curtiani l. IV. quem illic emendatum, hîc etiam tum emendandum destinabam. Scilicet in eo de particula *interim* suspicabamur, quae si restitueretur, ita fere usurpata esset, ut hîc volumus usurpatam. Verba sunt, *haud alias tam alacrem viderant regem, & vultu ejus interrito, certam spem victoriae augurabantur.* Inseruimus ibi tum praepositionem, *& ex vultu:* nunc hoc amplius, *interrito* illud mutandum censemus in *interim.* Nam de interrito vultu minus hîc quam pro re: quippe in tanta regis alacritate, quantam haud alias in eo milites vidissent. Mihi valde sic placeat: & spero non aliis item elegantibus ingeniis displiciturum. ACIDALIUS. *In arcanum.* Et ego sane hanc lectionem suspectam habere non possum, nisi quod vox *interim*, quae & Modium offendit, locum suum non digne tueri videatur. Acidalius tamen ejusdem non inelegantem eumdem usum & apud alios saepe, & apud Senecam unum frequentissime reperiri affirmat. Illud ei non concesserim supra IV, 13, 25. pro *& vultu ejus interrito &c.* legend. *& ex vultu ejus interim &c.* FREINSH. Pessima distinctio, quam miror Freinshemium servasse. scribendus locus est hoc modo: *Retinete me in vinculis, dum consulitur Hammon in arcanum & occultum consilium interim. Qui &c.* Ordo: retinete me interim, dum consulitur. Nec est insolens etiam optimis scriptoribus, illud *interim* sic rejicere in finem. SCHEFFER. Leg: *dum consulitur Hammo, num arcanum & occultum scelus initum.* lib. III, 7, 13. *suspicionem initi scelesti consilii praebuit.* l. V, 9, 2. *inauditi facinoris societate inita.* l. VI, 7, 14. *cum quibus tantae rei societatem inisset.* l. VI, 8, 15. *ne qua initi consilii daretur nota.* l. VIII, 7, 1. *occidendi te consilium inivimus.* Vide indicem in *scelus.* HEINSIUS.

Adhibere vobis parentes] Nihili verbum in hac re, *adhibere.* Mihi liquet, *exhibere* corrigendum; cui respondet, quod hic jam habes, *ostendere.* sic & VII, 2, 12. in simili paene caussa: *Jussus est fratres suos exhibere.* Nec in dissimili adeo, quamquam non eadem, supra VI, 10, 15. *pignus indicii exhibere.* Ceterum hic an non adstricte nimis scriptum, *solent exhibere parentes?* Non hercle vero parentes tantum: sed omnino propinquiore cognatione reum contingentes: & statim subditur de ipsis fratribus. Unam alteramque voculam puto periisse, quam conjectura quilibet facile revocarit. ACIDALIUS. *Exhibere.* Sic cum Acidalio emendo. RADERUS. Acidalii priorem emendationem, licet Radero probatam, non admitto: praesertim cum loca, quae firmandae suae sententiae adducit, de alia longe caussa dicant: posteriorem plane rejicio; nam *parentes* etiam largius pro cognatis propinquisque fa-

mi,

35 *scripta, quo minus medicamentum biberet, quod medicus dare* [1] *constituerat. Num creditum est patri meo? num ullam auctoritatem* [2] *ejus literae habuerunt? Ego ipse, quoties quae audieram detuli,* [3] *cum ludibrio* [4] *credulitatis repulsus sum.* [5] *Si & quum* 36 *indicamus, invisi; & quum tacemus, suspecti sumus; quid facere nos oportet?* Quumque unus è circumstantium turba [6] exclamasset, *bene meritis* [7] *non insidiari.* Phi- 37 lotas, *Recte*, inquit, *quisquis es, dicis. Itaque si insidiatus sum, poenam non deprecor; & finem facio dicendi, quoniam ultima verba gravia sunt* [8] *visa auribus* [9] *vestris.* [10] Abducitur deinde ab [11] iis, qui custodiebant eum.

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. *constitueret.* 2 Voss. 2. *lit. ejus.* 3 Pal. 3. Mod. *& cum.* 4 Leid. Voss. 1. 2. Bong. Grut. o. praeter Pal. 3. *crudelitatis* in B. 1. tamen emendatum *credulit.* 5 Sic MSS. nostri Mod. Pal. 3. & editt. sed Grut. Ald. Col. Bas. *sic &.* 6 F. *proclamasset* ab hac voce usque ad illam *quid quaestione* desunt omnia in B. 1. 7 Voss. 2. P. omittunt *non* Mer. *non licuisse insidiari.* 8 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Grut. o. Col. Frob. Mer. Bas. sed reliquae editt. omittunt *visa.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Grut. omittunt *vestris.* 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. *adducitur.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Mer. *his.*

mi, ut hodie Latini sermonis traduces linguae servant, in Indice, deo dante, monstrabimus. Exempla autem rei, praeter ea, quae ex Cic. pro Sylla cap. 31. pro Flacco cap. ult. & pro Sextio cap. ult. ex Val. Max. VIII, 1, 2. (nam illud ex Lipsii Monitis de Eponina, huc non pertinet) adducit Raderus; vide apud Fr. Pollet. Histor. For. Rom. II, 1. & in Comoediis Plautinis passim. FREINSH. Pro *adhibere* mallet Acidalius *exhibere*, sed repugnat Freinshemius. Neque ego putem in ipso esse vitium magis, quam in voce *vobis.* Cur enim tandem vobis? an apud nullos alios id in usu, quam Macedonas solos? Atqui res ipsa testatur diversum. Quare putem scripsisse nostrum *adhibere verbis*, ut sit sententia, solent non tantum verbis & oratione se tueri, sed cum verbis adhibere etiam parentes, ut eorum praesentia, conspectu, intercessione judicem commoveant. SCHEFFER. *Adhibere parentes.* Cognatos advocare, ut judices lacrimis eorum ad misericordiam inflectant. *Parentes* enim hoc loco cognati sunt, non soli genitores, ut usi hac voce sunt Capitolinus in Marco c. 5. Lamprid. in Alex. Spartian. in Juliano c. 4. Eutropius l. 1, 7, 4. Fratres enim aeque intelligit, Hectorem & Nicanorem, ut ipse explicat, ac patrem Parmenionem, quamquam non negamus, posteriori aevo, quam Curtiano, usitatiorem hanc notionem fuisse. CELLAR.

Num ullam auctoritatem ejus literae habuerunt] Haec verba mihi suspecta sunt, tamquam glossatoris, non Curtii. SCHEFFER.

Invisi] Sane haud displicet conjectura fratris mei Melchioris, *inrisi.* quo participio & Tacitus usus IV, 9, 2. *ad vana & toties inrisa revolutus.* Aut si quis participium spernat, fieri possit *inrisui*, quod firmatur fere simili loco Plinii. *Plerisque ultro etiam irrisui sumus, ista commentantes, ac frivoli operis arguimur.* nam ineptam diligentiam contemptus potius sequitur quam simultas. Volunt hoc & praecedentia: *cum ludibrio credulitatis repulsus sum.* Sic supra VI, 7, 33. ait, *veritum ne jurgium inter amatorem & exoletum* non sine risu *aliorum detulisset.* FREINSH. *Inrisui.* vulgo *invisi*, pro quo Melch. Freinshemius censuit *inrisi* legendum. Frater Joannes, si quid mutandum, *inrisui*, nomen pro participio. Sensus utriusque bene convenit cum *ludibrio*, quod praecesserat: Latinitas cum Plin. l. XXII, 6. *plerisque*, dicenti, *ultro etiam irrisui sumus.* Tellierius quoque *irrisui* in contextum recepit. CELLAR.

Gravia sunt auribus] Vulgo, *gravia sunt visa auribus vestris*, sed hoc *visa* à glossa esse tam mihi liquet, quam meridie lucere. Praesertim cum in membranis pro eo *invisa* legatur, quod est glossema vocis *gravia.* Vide tamen origines mendorum. intelligebant correctores illa, *gravia & invisa* simul stare non posse, igitur posteriore voce, ut vides, interpolata, locum emendarunt, aut corruperunt potius. & negabimus hos tales praeclare de Curtio meritos? MODIUS. Omnino generalis haec sententia, & optime sic à Modio constituta. quam pessime destruit iterum Lugdunensis quicumque est editor; & ad praesentem concionem adstringit, recepto in textum *vestris*, scilicet utrumque suo more secutus editionum genus, ne alteri forte praejudicaret, & ipse vero medium (quod ille ajebat) ubique secaret. Nunc hinc, nunc illinc stat: utrimque alterius caussam dicit. Hic Modio se dat, cum *visa* rejicit; cum *vestris* etiam tenet, vulgo gratificatur. Abi inepte, quo dignus es, nec arbitrum ingere te doctis, qui suo judicio melius stabunt. ACIDALIUS. *Vestris.* Nondum video cur voculam hanc expunctam velint, & generalem hanc sententiam non ad praesentem concionem restringendam: *ultima verba gravia sunt auribus.* Immo potius grata sunt, si impatientiam auditoris fine molesti sermonis solantur. Respicit Philotas ultima sua verba, quibus succlamatum est. Ego sane tantum absum, ut libris habentibus hoc pronomen adimi censeam, ut potius addendum putem non habentibus. Simillima scena apud Liv. XXXVIII, 33, 9. *objecti multitudini iratae, quum aversis auribus pauca locuti essent, damnati omnes.* FREINSH.

CA-

Caput XI.

Concio à quodam Belone accensa, in Philotam surgit. Is paullo post, ut se cruciatibus liberaret, fictae conjurationis circumstantias aperit. cumque aliis, qui accusantur, saxis à Nicomacho obruitur.

Erat inter duces manu strenuus [1] Belon quidam, pacis artium & civilis habitus 1 rudis, vetus miles; ab humili ordine ad eum gradum, in quo tunc erat, promotus: qui tacentibus ceteris, stolida audacia ferox, admonere eos coepit; *quoties* [2] *quisque diversoriis*, [3] *quae occupassent*, [4] *proturbatus esset*, [5] *ut purgamenta* [6] *servorum Philotae* [7] *reciperentur eo, unde commilitones* [8] *expulisset. Auro argentoque vehicula ejus onusta totis vicis stetisse:* [9] *ac ne* [10] *in vicina quidem diversorii quemquam commilitonum* [11] *receptum* [12] *esse; sed per dispositos, quos* [13] *ad somnum habebat, omnes procul* [14] *relegatos, ne* [15] *femina illa murmurantium inter se silentio verius, quam* [16] *sono excitaretur. Ludibrio ei fuisse rusticos homines*, [17] Phrygasque & Paphlago- 2 3 4

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. o. Bong. *Bolon* Mer. *Bellon.* 2 Sic Ald. Col. Frob. Mer. Bas. sed Fl. Leid. Voss. 1. 2. & editi omnes *suis quisque* Voss. 2. *quisquis.* 3 Voss, 1. *quas.* 4 Sic Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Lugd. Amst. sed Voss. 2. Mer. *perturb.* vulgo *deturb.* 5 Lugd. Elz. alii *& purg.* 6 Mer. *suorum.* 7 Mer. *reciperent.* 8 Mer. *expulissent.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Col. Frob. Mer. Bas. Lugd. Amst. *at ne* Ald. *anne.* 10 Sic Ald. Fl. Leid. Voss. 1. Grut. o. *in viciniam* Pal. 3. *vicinam* vulgo *in vicinia* Voss. 2. omittit *in.* 11 Mer. *retentum.* 12 Voss. 2. *esset.* 13 Fl. Voss. 1. Bong. D. Pal. 2. 3. Mer. *supra somnum* Voss. 2. omittit *ad* Leid. *supra somnium.* 14 Fl. Leid. Voss. 1. F. *religatos.* 15 MS. Voss. 2. F. *femina ulla* Ald. Frob. Bas. Mer. Col. *fremitu ullo.* 16 Ald. Col. Frob. Mer. Bas. *somno.* 17 Voss. 2. *Frigasque & Paflag.*

Civilis habitus] Apud Curtium vox *habitus* multa significat. I. *vestem*; l. III, 7. *vulgari habitu.* II. *corporis formam ac staturam: la taille*; supra c. 13. & l. III, 31. *corporis habitu praestabat.* l. VII, 33. *Si Dii habitum corporis tui &c.* III. *situm statumque corporis, la posture.* l. VIII, 15. *durante adhuc habitu in quo &.* IV. *insigne* cujusque gradus ac muneris proprium. l. VII, 3. *habitus quoque reddetur armigeri*, nempe *lancea.* V. *statum* Metaphorice, id est, conditionem. l. III, 31. *pro habitu praesentis fortunae.* VI. *qualitatem* sive *indolem.* l. V, 22. *nequaquam pro naturae habitu molliora ingenia sunt.* VII. *vivendi modum*, ut hoc loco *civilis habitus.* & supra c. 14. *civilem habitum.* TELLIER. *Civilis habitus.* Vivendi rationis, quae inter cives esse debet, in humanitate & mitiore affectu consistens. CELLAR. Divisionem Tellierii Raderum secuti non facile assequetur Lector, sed index exhibebit, & loco suo singula adsignabit. Et ut Belon à Curtio, sic Marius describitur Vellej. Paterc. l. II, 11. *quantum bello optimus, tantum pace pessimus, immodicus gloriae, insatiabilis, impotens, semperque inquietus.*

Vicina] Cum sic haberet Aldus, non potui mutare: est enim hoc huic loco prae ceteris accommodatissimum. FREINSH. *Vicina.* cum Aldo & Freinshemio. forte *vicina q. diversorio.* HEINSIUS.

Sed per dispositos, quos ad somnum habebat] Pro *ad somnum* in aliis legitur *supra somnum.* Unde mihi fit suspicio, verba ista, *quos ad somnum habebat*, esse & ipsa glossatoris. Curtius profecto non videtur tali modo fuisse scripturus, sed vel hoc: *sed per quos dispositos ad somnum habebat.* vel isto: *sed per quos ad somnum habebat dispositos.* Et longe absunt elegantius, cum quo fine fuerint dispositi, ex sequentibus satis intelligatur. SCHEFFER. MSS. *supra.* Sic in fragment. Tragur. *puer super hoc positus officium.* Statius Theb. V, vs. 136. *super somnos.* infra noster hoc cap. n. 27. dixit *supra coenam.* l. VIII, 4, 3. *super vinum & epulas.* Adde indicem. Vetus inscriptio apud Gruter. p. MCXI. *supra cubicularios.* & altera apud eumdem p. DLXXX, 12. *supra cocos.* & p. DXCIX. *supra velarios.* HEINSIUS.

Ne femina illa] Editi, *ne fremitu ullo murmurantium inter se silentio verius, quam somno excitaretur.* quae cum vitii manifestissima viderem, nec tamen quo pacto emendarem, haberem, subvenit commodum deficientibus reliquis Sigebergense exemplar, in quo diserte legi, ut expressi, sciunt mecum, qui viderunt. MODIUS.

Ludibrio ei fuisse rusticos] Vocula hic etiam certo excidit, qua reposita fit totum elegantius: *Ludibrio ei fuisse se: rusticos homines Phrygas & Paphlagonas appellatos.* Macedones suos etiam Philippus joco noto rusticiores dicebat, qui scapham scapham appellarent; quo, si forte, potuit alludi. ACIDALIUS. *Fuisse rusticos.* Sic recte: quamquam Ael-

phlagonas *appellatos: qui non erubeſceret, Macedo natus, homines* [1] *linguae ſuae per* 5 *interpretem audire.* [2] *Cur Hammonem conſuli vellet? eumdem Jovis arguiſſe mendacium, Alexandrum filium agnoſcentis:* [3] *ſcilicet veritum ne* [4] *invidioſum eſſet, quod* 6 *dii obferrent. Quum inſidiaretur capiti regis & amici, non conſuluiſſe eum Jovem: nunc ad oraculum mittere, dum pater ejus* [5] *ſollicitaretur, qui praeſit in Media; & pecunia,* [6] *cujus cuſtodia commiſſa ſit, perditos homines ad ſocietatem ſceleris impellat.* 7 *Ipſos* [7] *miſſuros ad oraculum,* [8] *non qui Jovem interrogent, quod ex rege* [9] *cognove-* 8 *rint; ſed qui gratias agant: qui vota* [10] *pro incolumitate regis optimi perſolvant.* Tum vero univerſa concio accenſa [11] eſt; & à corporis [12] cuſtodibus initium factum, [13] clamantibus, *diſcerpendum* [14] *eſſe parricidam manibus* [15] *eorum.* Id quidem Philotas, qui graviora ſupplicia metueret, haud [16] ſane [17] iniquo animo audiebat. 9 Rex in concionem reverſus, ſive ut in cuſtodia quoque [18] torqueret; ſive ut diligentius

VARIANTES LECTIONES.

1 P. omittit *linguae ſuae.* 2 Ald. *cum Amm.* Fl. Leid. *ne cum Amm.* Voſſ. 1. 2. Bong. Grut. o. *ne cum Hamm.* Col. Baſ. Mer. *Cum Hamm.* Frob. *Cui Hamm.* 3 Voſſ. 2. *ſolis.* 4 Leid. *invidoſum.* 5 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Mer. Baſ. Lugd. *ſollicitetur.* 6 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1. D. Pall. o. ſed Bong. *cujus cuſtodiae* vulgat. o. *quae ejus cuſtodiae* Bong. Grut. *ejus cuſtodiae* omiſſo *quae.* 7 Mer. *miſſurus.* 8 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Grut. o. Mer. *qui Jovem interrogent non.* 9 Voſſ. 2. Bong. Grut. Pal. 1. *cognoverant.* 10 Voſſ. 1. *per.* 11 Voſſ. 2. omittit *eſt.* 12 Mod. *cuſtodibus maxime.* 13 Mer. *clamantium.* 14 Leid. omittit *eſſe.* 15 Lugd. Amſt. alii *ipſorum.* 16 B. 2. omittit *ſane.* 17 Leid. *iniquanimo* Voſſ. 1. *in quo animo.* 18 Sic Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. Grut. o. Ald. Frob. Col. Mer. Baſ. ſed vulgo tamen *torqueretur.*

Acidalius mallet, *fuiſſe ſe: ruſtic.* Quo ſane facto periret elegantia ſenſui, nec quidquam ad rem facit Philippi jocus, qui ruſticos eſſe Macedonas dicebat, & ſcapham ſcapham appellare, in Plut. Apophthegm. cap. 31. illud enim ad laudem potius pertinebat: Philotas opprobrii cauſſa aliena vilium & rudium populorum nomina iis indidit. FREINSH. Ruſticos Macedones, hoc eſt, ab urbibus & aula remotiores, ideoque à vitae elegantia alienos ita ludibrio Philotae fuiſſe, ut viliſſimarum gentium nomine Phrygas eos ac Paphlagonas appellaret. notum eſt de Phrygibus proverbium *fero ſapere*, quod ſtuporem in iis arguit. Paphlagones male audiebant διὰ τὸ τῆς φωνῆς ἀπηχές. *propter abſonum linguae ſtridorem*, ut Suidas refert. Forte etiam ut accolae Phrygum, eodem vitio notati ſunt. CELLAR.

Per intertretem] Hoc eſt, internuntium & medium aliquem, ut videtur intellexiſſe Freinshemius. At vero *interpretem* hic intelligendum proprie, ac de eo, qui exponit ignotum alterius ſermonem, vel illud oſtenderit, quod praemittitur, tamquam abſurdum, iniquum, ſuperbum de Philota, fuiſſe natum Macedonem, hominem ejuſdem linguae. Ut vix dubitem, quin ſcripſerit Curtius *per interpretem adire*, eſt autem *adire* optimis ſcriptoribus. *Agere cum aliquo, negotiorum cauſſa quem compellare.* Sic noſter l. VIII. c. 13. *Legati Abiſari adiere regem.* Itaque ſententia; Philotam agere ſuperbe etiam in ipſa defenſione ſua praeſentique negotio, quod compellare Macedonas noluerit ſermone patrio, verum eo, qui exponi debuerit per interpretem. SCHEFFER.

Nam cur Hammonem] Vulgo, *Cur Hammonem conſuli vellet?* Sigebergenſes membranae. *Nec vero Hammonem conſuli vellet.* mihi, ut verum fateor, nec hoc, nec illud ſatis placet. MODIUS.

Eumdem Jovem arguiſſe] Neſcio quomodo hiulca maleque cohaerentia haec videntur. Et quid hic nominatim memoratur Jupiter, cum proxime anteceſſerit de Hammone? videtur itaque hic locus ita formandus. *Cur Hammonem conſuli vellet eumdem, cujus arguiſſet mendacium, Alexandrum filium agnoſcentis.* Oratio planiſſima, longe melior vulgatâ. SCHEFFER.

Cujus cuſtodia] Aliter impreſſi, & forte etiam rectius: *& pecunia, quae ejus cuſtodiae commiſſa ſit.* MODIUS. Verba haec conſtituimus, ut in MSS. eſſe dicuntur. FREINSH. Libri veteres alii, *quae ejus cuſtodiae commiſſa ſit.* Alii omittunt *quae*, alii *cujus cuſtodiae.* Veriſſima lectio videtur, *& pecunia, ejus cuſtodiae commiſſa, perditos hom.* SCHEFFER. Forte *quae cuſtodia ei commiſſa.* HEINSIUS.

Manibus eorum] Alii *ipſorum*, puto ex gloſſa eſſe annexum, & idcirco, parum huc nimirum faciens, delendum. SCHEFFER.

Rex] An repeti placet ex praecedenti dictione, *At rex.* profuerit hoc vinciendae ſententiae: cujus tamen rei non admodum ſtudioſus eſt Curtius. FREINSH. Freinshemio videtur *at rex* vinciendae ſententiae aptius, quaſi *at* excidiſſet propter eamdem ſyllabam in praecedenti verbo. CELLAR.

Torqueretur, ſive] Iterum impreſſi, *Rex in concionem reverſus, ſive ut in cuſtodia quoque torqueret, ſive ut*

gentius [1] cuncta cognoscerent; [2] concilium in posterum diem distulit: [3] & quamquam in vesperam inclinabat dies, tamen *amicos convocari* jubet. & ceteris quidem placebat, *Macedonum more obrui saxis*; [4] Hephaestion [5] autem & Craterus & Coenus *tormentis veritatem exprimendam esse* dixerunt: & illi quoque, qui aliud suaserant, in horum sententiam [6] transeunt. [7] Consilio ergo dimisso, Hephaestion cum Cratero & Coeno ad quaestionem de Philota habendam consurgunt. Rex Cratero [8] accersito, & sermone habito, cujus summa non edita est; in intimam diversorii partem secessit, & remotis arbitris in multam noctem quaestionis exspectavit [9] eventum. Tortores in [10] conspectu Philotae [11] omnia crudelitatis [12] instrumenta proponunt. Et [13] ille ultro, *quid cessatis*, inquit, *regis inimicum*, *interfectorem*, [14] *confitentem occidere? quid quaestione opus est? cogitavi*, *volui*. [15] Craterus exigere, *ut quae confiteretur*, *in tormentis quoque diceret*. Dum corripitur, [16] dum obligantur oculi, dum vestis exsuitur, [17] *deos patrios*, *gentium jura*, nequidquam apud surdas aures invocabat. Per ultimos deinde [18] cruciatus, [19] utpote damnatus, & inimicis in gratiam regis torquentibus laceratur. Ac primo quamquam hinc ignis, illinc verbera, jam non ad quaestionem, [20] sed ad poenam [21] ingerebantur; non vocem modo, sed [22] etiam gemitus [23] habuit in potestate: sed [1] post-

Variantes Lectiones.

1 Voss. 2. *acta*. 2 Sic Fl. Leid. Voss. 1. D. Pal. 3. & editt. pleraeque, sed Voss. 2. Frob. *consilium*. 3 vulgo omittunt *&*. 4 Fl. Leid. Grut. o. *Hephaestio* Voss. 1. 2. *Ephestio* Ald. *Hepheftion* ut semper, Bong. Frob. Col. Bas. Mer. *Ephestion*. 5 Bong. *quidem*. 6 Amst. *transierunt*. 7 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Grut. o. Mer. sed vulgo *concilio*. 8 Fl. *arcessito*. 9 Mer. *adventum*. 10 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. *conspectum*. 11 Amst. *omnis*. 12 Voss. 2. Elz. alii *tormenta*. 13 Fl. Leid. Voss. 1. *illo*. 14 Elz. Amst. *conscientem*. 15 Voss. 2. *erat herus*. 16 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Grut. o. Mer. Bas. Col. Lugd. Amst. *& dum*. 17 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. o. Bong. sed vulgo *gentium jura deos patrios*. 18 Fl. Voss. 1. *cruciatos*. 19 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. Pal. 3. Col. Frob. Mer. Bas. Lugd. Amst. *utpote & damnatus*. 20 P. omittit *sed ad poenam*. 21 Voss. 2. Mer. *ingrediebantur*. 22 Voss. 2. *omnes*. 23 Voss. 2. *in pot. habuit*.

ut diligentius cuncta cognosceret, consilium in posterum diem distulit. Quamquam in &c. pessime. MODIUS.

Concilium] Recte de concione, cum *consilium* mox de amicis regis ad consulendum adhibitis. errarunt autem in his vocibus frequentissime librarii, sed explicuit differentiam doctissime, ut omnia, J. Fr. Gronovius ad Livii l. XLIV. c. 2. & ex hoc loco patet, concilium non differre à concione, ut recte censet Cl. Davies. ad Caesarem l. II. Bell. Civ. c. 30. & merito ridiculus est J. Goduinus, ibid. qui *in concilium paucos convenire* affirmat; *cum in consilium pauci*, *in concilium omnes coëant*.

Obrui saxis] Hoc parricidarum reorumque majestatis & caedis supplicium, vel ut telis confoderentur. Hoc supplicium etiam Orestes timuit apud Euripidem:

- - - κυρία δ' ἡ δ' ἡμέρα,
Ἐν ᾗ διοίσει ψῆφον Ἀργείων πόλις
Εἰ χρὴ θανεῖν λευσίμῳ πετρώματι,
Ἢ φάσγανον θήξαντ' ἐπ' αὐχένος βαλεῖν.
- - - *haec dies autem dicta*
In qua ferent sententiam Argivi,
An oporteat nos mori lapidante saxo;
An acuto ense ferire collum.

RADERUS.

Coenus] Mirum hoc de Coeno, qui modo ipsum tormentis subtrahere volebat, eum jam contra aliorum sententiam suadere quaestionem. Nisi forte hoc voluit ad purgandam suspicionem, quam incurrere illo consilio potuisse supra ad VI, 9, 31. notavi; nescio quid pro illo, an Curtio dici possit. FREINSH.

Dixerunt] Forte *duxerunt*. HEINSIUS.

In intimam] Plut. cap. 88. narrat non quidem interfuisse quaestioni, sed exaudivisse foris, velo discretum, *quod visum arceret*, *auditus non adimeret*, ut loquitur Tacit. XIII, 5, 2. FREINSH.

In conspectu &c.] Exempla ejusmodi saevitiae apud Langlaeum Semestr. IX, 13. Herald. ad lib. I. Arnobii. Gebhard. Crepund. I, 15. satis explicantur. FREINSH.

Tum corripitur] Adhuc impressi, *dum corripitur*, *dum obligantur oculi*. & quid ni ita legatur potius? MODIUS.

In potestate] Ut nec clamaret, nec ingemisceret. ut *plerique* in l. I. §. 23. de Quaestion. Philotas ergo primum sano adhuc & integro corpore fortissime & constantissime verbera, faces, & cruciatus pertulit; at ubi corpus exulceratum est, coepit fateri. His plane contraria scripsit Plutarchus Alex. cap. 88. *Inde correptum torserunt assistentibus quae-* *stioni*

[1] poſtquam intumeſcens corpus ulceribus, flagellorum ictus nudis oſſibus [2] incuſſos ferre non poterat; *ſi tormentis adhibituri modum* [3] *eſſent*, *dicturum ſe*, *quae* 18 [4] *ſcire* [5] *expeterent*, *pollicetur. ſed finem quaeſtioni fore*, *jurare eos per Alexandri ſalutem* volebat, *removerique tortores.* Et utroque impetrato, Cratero inquit, *dic* 19 *quid me velis dicere.* Illo indignante [6] *ludificari eum*, [7] rurſuſque [8] revocante tortores; *tempus petere* coepit; *dum* [9] *reciperet ſpiritum*, *cuncta quae ſciret*, *indicaturus.* 20 Interim equites, nobiliſſimus quiſque, & [10] ii maxime, qui Parmenionem propinqua cognatione contingebant, poſtquam Philotan torqueri fama vulgaverat, legem Macedonum veriti, qua cautum erat, ut propinqui eorum, qui regi inſidiati [11] erant, [12] cum ipſis necarentur; alii ſe interficiunt; alii [13] in devios montes vaſtaſque ſolitudines fugiunt: ingenti per tota caſtra terrore diffuſo, donec 21 rex tumultu cognito, *legem* [14] *ſe ſupplicio conjunctis ſontium remittere* edixit. Philotas, [15] verone an mendacio liberare ſe [16] à cruciatu [17] voluerit, anceps conjectura eſt, quoniam & vera confeſſis, & [18] falſa dicentibus, idem doloris finis oſtenditur. 22 Ceterum, [19] *Pater*, inquit, *meus* [20] *Hegelocho quam familiariter uſus ſit*, *non ignoratis.*

VARIANTES LECTIONES.

1 Mer. Baſ. *poſteaquam.* 2 P. *incuſſus.* 3 Mer. *eſſet.* 4 Voſſ. 2. *ſciret.* 5 Voſſ. 2. Mer. *expectarent.* 6 Sic MSS. noſtri, Grut. o. Frob. Mer. Col. Baſ. ſed vulgo omittunt *eum.* 7 Pal. 3. *rurſus.* 8 F. *revocare* Ald. Col. Er. Baſ. *renovante* Mer. *renovare.* 9 P. *reciperit.* 10 Voſſ. 2. Pal. 1. 2. D. Bong. Grut. Mer. *hi* Bong. *hii.* 11 Fl. Leid. Voſſ. 1. 2. *eſſent.* 12 Voſſ. 2. *connecarentur* omiſſ. *cum ipſis.* 13 Voſſ. 2. omittit *in.* 14 Sic Ald. Frob. Col. Baſ. ſed vulgo *ſupplicii conjunctis ſontium* Fl. *ſupplicio conjunctorum ſontium* Leid. Voſſ. 1. 2. Bong. Pal. 3. *ſupplicio conjunctorum ſontibus* uti & Pal. 2. ſupraſcriptum Pal. 1. D. *ſupplicio conjunctorum inſontibus* Mer. *ſupplicium conjunctis ſocium.* 15 Voſſ. 2. *vero ſe.* 16 Amſt. Lugd. alii omittunt *à* Voſſ. 2. *an à.* 17 B. 1. omittit *voluerit.* 18 Mer. *fama.* 19 P. F. *inquit pater* Fl. addit *confeſſio Philotae.* 20 Fl. Voſſ. 1. D. Bong. *Egelicho* Leid. Pal. 3. Amſt. Lugd. *Egelocho* Voſſ. 2. *Egelico* Col. Mer. Baſ. *Egiloco* Ald. *Hegelochus* Frob. Elz. *Egilocho* Pal. 1. 2. Bong. Grut. *Egiloco.*

ſtioni regis amicis, & Alexandro pone obtenſam aulaeam exaudiente. Quo tempore eum dixiſſe ajunt, cum miſerandis & abjectis vocibus precibuſque Philotas Hephaeſtionem compellaret; adeone mollis tu, Philota, & effeminatus tantas res moliebare. Alias cap. 85. ut ſtrenuum, ferreum, & laborum tolerantem laudarat Plutarchus. Ne tamen videantur pugnare inter ſe Curtius & Plutarchus, dici poteſt, primum tormenta fortiter à Philota exantlata, dein lacerato & exulcerato corpore ad preces deſcendiſſe. RADERUS.

Per Alexandri ſalutem] Per Genium, ſeu Τύχην regis, aut Caeſaris jurabant veteres Pagani; per ſalutem Principis Chriſtiani, ut docet Tertullian. Apologet. c. 32. *Juramus, ſicut non per genium Caeſarum, ita per ſalutem eorum, quae eſt anguſtior omnibus geniis.* Arcad. & Honor. l. 41. Cod. de Tranſact. *Qui nomina noſtra placitis inſerentes ſalutem principum confirmationem initarum juraverint eſſe pactionum.* Ita Theodoſius minor Eudociam conjugem ſuam adegit, ut per ſalutem ſuam juraret, ſe comediſſe pomum. RADERUS.

Ludificari eum] *Ludificor* & active & paſſive dicitur. Utrovis modo hic ſumas licet. Si paſſive, *eum* ad Hephaeſtionem pertinet, ac pro *ſe* poſitum eſt; quod Curtio non infrequens. ut notatum eſt l. III. ſin active accipi placet, *eum* ad Philotam refert. TELLIER. Lego, *ludificari reum.* HEINSIUS.

Propinqui eorum] Hanc legem, ut nimis rigidam, poſtea abrogavit Alexander. Unde auctor ſubjungit: *legem ſe ſupplicii conjunctis ſontium remittere.* & l. VIII, 8, 8. ad Hermolaum Alexander: *Olim iſtum morem occidendi cum ſceleſtis inſontes propinquos parenteſque ſolvi.* Quod etiam juſtitiae convenientius, ut poena teneat ſolos delicti auctores. LOCCEN. Adde P. Fabr. Semeſtr. l. III. c. 8. FREINSH. Forte. *Ut propinqui reorum.* HEINS.

Legem ſe ſupplicii] Ita emendavit Palmerius meus. membranae habebant, *legem ſe ſupplicio conjunctorum ſontibus remittere edixit.* editi libri, *legem ſe ſupplicio conjunctis ſontium remittere edixit.* ineptiſſime & hi, & illae. MODIUS. Ordo eſt: remittere ſe legem conjunctis ſontium, & hoc quidem planum: quo autem pertinet illud *ſupplicio?* num ad *conjunctis*, ut *conjuncti ſupplicio* ſint, qui ſubire idem ſupplicium coguntur? Atqui ſic non hic intelligendi, ſed qui conjuncti propinquitate. Conjungebantur enim non ob ſupplicium idem, ſed ſupplicium idem ſubibant, quia erant conjuncti. Metuo igitur, ne exciderit particula, legendumque ſit: *legem ſe de ſupplicio*, & hoc eo magis, quia libri quidam habent *ſupplicii*, quod illius *de ſupplicio* interpretamentum atque gloſſa eſt. SCHEFF.

Et vera confeſſis, & falſa dicentibus idem doloris finis] Ulpianus in l. 1. §. 23. de Quaeſt. Val. Max. l. VIII. c. 4. & Langlaeus l. IX. Semeſtr. c. 1. 2. plura

ratis. Illum dico [1] *Hegelochum, qui in acie cecidit:* [2] *ille omnium malorum* [3] *nobis* [4] *caussa fuit. Nam quum primum* [5] Jovis filium *se salutari jussit rex, id indigne ferens ille*, hunc igitur regem agnoscimus, [6] *inquit*, qui Philippum dedignatur patrem? actum est [7] de nobis, si ista perpeti possumus. Non homines solum, sed etiam deos [8] despicit, qui postulat deus credi. [9] Amisimus Alexandrum, amisimus regem: [10] incidimus in superbiam, nec [11] diis, quibus se [12] exaequat, nec hominibus, quibus se eximit, tolerabilem. Nostrone [13] sanguine deum fecimus, qui nos fastidiat? qui gravetur mortalium [14] adire [15] concilium? Credite mihi, & nos, si viri sumus, [16] à diis [17] adoptabimur. Quis proavum [18] hujus Alexandrum, 23 24 25 26

VARIANTES LECTIONES.

1 D. *Egelochum* Voss. 2. *Eligiocum* reliqui ut modo. 2 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. o. Mer. Bong. omittunt *ille*. 3 Voss. 2. omittit *nobis*. 4 Fl. Leid. Voss. 1. B. 1. 2. *fuit caussa*. 5 Voss. 1. *Jocus* Mer. (*Jovis filius*.) 6 Voss. 2. omittit *inquit*. 7 Pal. 1 Bong. Grut. Mer. omittunt *de*. 8 Voss. 2. *decipit*. 9 Sic Fl. Leid. Voss. 1. 2. sed D. Pal. 1. 2. Bong. Grut. *Amisimus Alexandrum incidimus* Pal. 3. *Alexandr. amisimus regem inc.* Amst. Lugd. alii omittunt *Amisimus Alexandrum*. 10 Voss. 2. omittit *incidimus in superbiam*. 11 B. 1. *diis* intermediis omissis usque ad *Deum fecimus*. 12 Leid. *exsequat*. 13 Pal. 2. *sanguine se Deum jactat qui nos fast. &c.* ad oram vero exstat lectio vulgata Pal. 3. *Deum fecimus qui gravetur* omissis intermediis Voss. 2. D. Pal. 1. Bong. praeter B. 2 omittunt *fecimus* Mer. *sanguine se jactat Deum qui &c.* 14 Pal. 1. *adiit*. 15 Voss. 2. *consilium*. 16 Voss. 1. *adhis*. 17 Voss. 2. *id optabimus*. 18 Ald. Frob. Col. Mer. Bas. *ejus*.

plura notarunt de quaestionum & tormentorum lubrico & ancipiti modo. LOCCEN.

Amisimus regem] Editiones *Amisimus Alexandrum, amisimus regem*, & forte ita legendum est MODIUS. Non forte, sed certo, sed omnino legendum vulgata iteratione: *Amisimus Alexandrum, amisimus regem*. Sed has non necessarias mutationes nec vacat omnes persequi, nec est sane hic propositum nobis. Indignitas tamen rei saepe cogit, ut vindicem & retraham vel in transitu, quae immerito multa nimis in exsilium acta. ACIDALIUS.

Nostrone sanguine Deum fecimus, qui nos fastidiat?] Pro *fecimus* libri alii habent *jactat*, alii omittunt plane. Mihi vel ex hoc ipso, quod in aliis sit *jactat*, in aliis *fecimus*, liquet, neutrum esse Curtii, eumque id per retinentiae figuram omisisse, quod apponendum fuit, ut fit in oratione indignantium. Ergo locum ita lego: *Nostrone sanguine Deum? qui qui nos fastidiat? qui gravetur mortalium adire concilium?* debent omnia intelligi, ut dicta sint per indignationem. Cur, ait, nos fastidit, qui tamen eum Deum fecimus? & cum ipsum fecerimus, cur non facere & nos possimus, modo velimus esse viri, nec ferre Alexandrum has injurias, & vel per caedem ejus ulcisci. Neque est, ut metuamus poenas. Quis enim proavum ejus, quis deinde Archelaum ultus est? SCHEFFER.

Quis proavum hujus] Lege, *quis proavum hujus Alexandrum*. MODIUS. Videndum quomodo Alexander Amyntae F. Philippi, patris Alexandri M. dicatur proavus Alexandri M. cum tantum fuerit patruus ejus, Philippi nempe patris frater. Amyntas enim Philippi pater Amyntae Aridaei F. trigeminos habuit liberos virilis stirpis ex Eurydice Illyride, Alexandrum, Perdiccam, & Philippum Alexandri M. patrem. qui omnes ordine post Amyntam patrem regnarunt. Idem Amyntas auctore Justino l. VII. ex Cygaea alia conjuge tres itidem mares, Archelaum, Aridaeum, & Menelaum. Itaque patruus fuit, non proavus Alexander Amyntae filius. Nec potest intelligi prior Alexander Amyntae Alcetae F. Quia inter Alexandrum Amyntae, & Alexandrum Alcetae sex reges intercesserunt, nec praeter Alexandrum M. & Amyntae F. Alcetae fuit ullus Alexander in stirpe Carani. Alexandrum ergo patruum Alexandri M. à Curtio proavum dictum censeo, non ordine natorum, sed regni administrati. Ita omisso Alorite, Alexander Amyntae F. Philippi frater, Alexandri patruus, ejusdem est & proavus. Patruus, quia Philippi frater fuit, proavus, quia ante Philippum regnavit Perdiccas, Avus ratione regni, patruus ratione sanguinis. Ante Perdiccam (omisso Ptolemaeo) Alexander itidem patruus sanguine, proavus ratione regni & regum. Alorites autem omittitur, quod non fuerit ex genere Carani. RADERUS. *Proavum hujus Alexandrum.* Duos hoc nomine Macedoniae reges offert historia, ad quos ista trahi possint, Alexandrum cognomento Divitem, & alium, Philippi fratrem, hujus Alexandri patruum. De hoc Raderus accipit, & ut omnia rectius quadrent, miram genealogiae rationem comminiscitur, proavum dici contendens, qui tot ante gradibus regnum tenuisset, quasi contendas Vespasiani patrem recte dici Vitellium, avum Othonem, proavum Galbam. Verum etiam sic opus habet ejecto Ptolemaeo Alorite, quod ille non fuerit, ut illi quidem fingere lubet, ex genere Carani. At si genus aspiciendum est, cur à successionibus regum appellationes cognationis trahit: aut si attendenda successio, cur generis requirit pro-

drum, quis [1] deinde [2] Archelaüm, quis [3] Perdiccan occisos ultus est? hic quidem interfectoribus patris ignovit. (27) *Haec Hegelochus dixit* [4] *supra coenam: & [5] postera die prima luce à patre accersor. Tristis erat, & me moestum videbat. audieramus enim, quae sollicitudinem incuterent.* (28) *Itaque ut experiremur, utrumne vino gravatus effudisset illa, an altiore concepta consilio;* [6] *accersiri eum placuit.* [7] *Venit: eodemque sermone ultro* [8] *repetito adjecit*, se sive auderemus [9] duces esse, [10] proximas à nobis [11] partes vindicaturum; sive deesset animus, consilium silentio esse tecturum. (29) [12] *Parmenioni*, vivo adhuc Dario, intempestiva res *videbatur*; non enim sibi, sed hosti esse occisuros Alexandrum: Dario vero sublato praemium regis occisi Asiam, & totum Orientem interfectoribus esse [13] cessurum. [14] *Adprobatoque* (30) *consilio*, [15] *in haec fides data est & accepta. Quod ad* [16] *Dymnum pertinet, nihil scio; & haec confessus* [17] *intelligo* [18] *non prodesse mihi, quod* [19] *prorsus sceleris* [20] *expers sum.*

Variantes Lectiones.

1 Pal. 1. Bong. Grut. Voss. 2. *demum.* 2 Fl. *Archilaum.* 3 Sic MSS. sed Mer. Bas. *Perdicam.* 4 Sic Fl. Leid. Voss. 1. Ald. Mer. Bas. Elz. Lugd. sed Voss. 2. B. 1. & vulgo *super.* 5 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Erasm. *postero.* 6 Sic Voss. 2. Pal. 3. Bong. Grut. sed Pal. 1. *arcessiri* Fl. Leid. Voss. 1. Bong. Amst. Lugd. *accersi.* 7 Fl. Leid. Voss. 1. Grut. o. Ald. Bas. Erasm. Elz. alii *ac venire* Voss. 2. *at venire.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Grut. o. Ald. Col. Bas. Mer. *petito.* 9 Voss. 2. *esse duces.* 10 Fl. *proxima.* 11 Pal. 1. *partis.* 12 D. Bong. praeter B. 2. *Parmenio.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. Amst. Lugd. alii *cessura.* 14 Voss. 2. omittit *que.* 15 Voss. 2. *in hoc fides tanta est* Fl. Leid. Bong. Lugd. Amst. *in haec fides & data.* 16 Voss. 2. *Divinum* ut semper B. 1. P. *Dampnum* D. F. B. 2. Fl. *Damnum* in Leid. est correctum. 17 Voss. 1. D. *intellego.* 18 Pal. 1. 2. Bong. Grut. *nil.* 19 Fl. D. Bong. praeter F. *persus.* 20 Voss. 1. *expressum.*

propinquitatem? Certe si nullum aliud esset argumentum, hunc Alexandrum à Curtio non indigitari, nisi hoc unum, quod tam male asseritur, sufficere potuisset. Sunt autem praeter id duo satis valida. primum quod ante ceteros hujus casum ponit, etiam vocula deinde innuens, priorem interfectum; alterum, quod posterioris Alexandri mors non neglecta, sed vindicata fuit, à fratre Perdicca, qui percussorem ejus Aloriten Ptolemaeum regno simul vitaque privavit, ut apud Diod. xv, 77. legimus. Ergo potius ad Alex. divitem, qui & Philellen, ista verba pertinere videntur. quem quod *proavum* appellat Curtius, cum esset abavus; nihil mirum aut insolens facit. Inculcandum enim est denuo, quod de confusis cognationum vocabulis supra semel iterumque monuimus. Eadem plane videtur esse caussa Libanii Declamat. xvi. qui eum Alexandrum, quem nostri proavum vocat Curtius, *avum Philippi* appellat, πρόγονον. haec enim vox etiam pro ulterioris gradus avis accipi potest. quomodo & Latina apud Juvenal. viii, 134.

De quocunque voles proavum *tibi sumito libro.*

FREINSH. Abavum, an patruum? hos solos hoc nomine usos novimus, non proavum. Nec unus in ea gente Perdiccas aut Archelaus. Priores occisos à suis esse non constat: Posteriores occisi quidem, sed patrui tantummodo. Nec Archelaus rex, sed privatus fuit, Justin. l. vii. c. 4. Hegelochus autem voluit regum exempla impune interfectorum proferre. CELLAR.

Archelaum] De rege Archelao Curtium sentire necesse est, cum hic exempla eorum referat, qui reges impune occiderunt. De Perdiccae nece diversa sentiunt auctores, quos vide in Reineccii regno Macedonico. FREINSH.

Interfectoribus] Soli Alexandro Lyncistae. Justinus xi, 2, 1. *Ante omnia caedis conscios ad tumulum patris occidi jussit, soli Alexandro Lyncistarum fratri pepercit.* Et ipse Curtius iv, 7, 27. *Philippi autem omnes interfectores luisse supplicia.* Justinus tamen vii, 9, 1. etiam Olympiadem, adeoque ipsum Alexandrum conscium fuisse caedis Philippi testatur, imo Pausaniam percussorem Philippi ab Olympiade fuisse subornatum & immissum in Philippum conscio etiam ipso Alexandro. Quae omnia Alexander dissimulavit. RADERUS. Intelligit igitur hic solum Lyncestem Alexandrum, de quo mox vii, 1, 5. quod autem *interfectoribus* ignotum, plurative dixit, facit ad intendendam vim orationis. Tale est illud apud Tacitum i, 10, 6. *Interfectos Egnatios, Julos &c.* cum unus Egnatius, unus Julus fuisset interfectus, & alia sexcenta. FREINSH.

Accersi eum placuit] Cum nescio quibus mihi rem esse malim, quam cum operis typographicis. Ecce enim, cum haec vulgo ita legerentur. *Accersiri eum placuit ac venire: eodemque sermone ultro repetito adjecit &c.* quo pacto nullo modo ferri poterant, emendassemque de consilio Palmerii, *Accersi eum placuit, venit, eodemque &c.* fecerunt ex eo illi, quod vitiose excusum hinc te, lector, corrigere velim. MODIUS.

Proximas à nobis partes] Secundas à ducibus Parmenione, & Philota in perpetranda regis caede partes. CELLAR.

Proximi sceleris] *Prorsus* antea legebatur. quod nemini

sum. Illi rursus tormentis admotis, quum [1] ipsi quoque hastis os oculosque ejus everberarent; [2] ut hoc quoque crimen confiteretur, expressere. 31 [3] Exigentibus deinde, *ut ordinem* [4] *cogitati sceleris exponeret; quum diu Bactra retentura regem viderentur, timuisse* respondit, *ne pater* LXX. *natus* [5] *annos, tanti exercitus* [6] *dux, tantae pecuniae custos, interim exstingueretur,* [7] *ipsique, spoliato tantis viribus, occidendi regis caussa non esset.* 32 [8] *Festinasse ergo se, dum praemium* [9] *haberet in manibus, repraesentare consilium,* [10] *cujus patrem fuisse auctorem nisi crederent, tormenta quamquam* [11] *tolerare non posset, tamen non* [12] *recusaret.* 33 Illi conlocuti *satis quaesitum videri*; ad regem revertuntur. 34 qui postero die & *quae confessus* [13] *erat Philotas recitari*; *& ipsum* quia ingredi non poterat, jussit *adferri.* Omnia [14] agnoscente [15] eodem, 35 Demetrius, qui proximi sceleris particeps esse arguebatur, producitur: multa adfirmatione, [16] animique pariter constantia, & vultu abnuens, [17] *quidquam sibi in regem*

VARIANTES LECTIONES.

1 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Ald. Col. Mer. Bas. *ipsis.* 2 Voss. 1. Bong. Amst. Lugd. *expr. ut hoc q. cr. conf.* 3 Voss. 2. *gentibus.* 4 Voss. 2. *excogitati.* 5 P. *annos habens.* 6 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. D. Pal. 1. *dux tantus, tantae* Pal. 3. *dux tantus, tantaeque.* 7 Voss. 2. *ipsi.* 8 Ald. *festinasset.* 9 Fl. Leid. Voss. 1. Bong. *in manib. haberet. Repraesentare* B. 1. *in manibus haberet. Repraesentasse* D. Pal. 2. *haberet repraesentare* Voss. 2. Pal. 1. Bong. Grut. *repensare* Ald. Col. *hab. in man. Repraesentare.* 10 Sic Ald. Mer. Col. Bas. sed vulgo *c. p. fuisse auctorem si crederent* Fl. Leid. Bong. Voss. 1. *c. p. fuisse nisi crederent* Pal. 3. Bong. Grut. *c. p. non fuisse nisi crederent* Voss. 2. *c. p. non f. ni crederent* Pal. 1. *patrem non fuisset nisi crederent* omisso *cujus.* 11 Fl. Leid. Voss. 1. Lugd. Amst. *jam tolerare* Voss. 2. omittit *quamquam tolerare.* 12 Sic Fl. Leid. Voss. 2. Bong. Grut. o. sed pleraeque editt. *recusare.* 13 Voss. 2. *fuerat.* 14 Mer. *ignoscente.* 15 Fl. B. 1. *eodem & prius* Voss. 2. *eo Demetrius* B. 2. P. F. D. Bong. Grut. *eo Dem.* Pal. 1. *eodem & prius Demetrius* Leid. omittit *Demetrius.* 16 Pal. 1. 2. Bong. Grut. Voss. 2. *animi pariter & const.* Fl. Leid. Bong. D. Pal. 3. *animique pariter & constantia.* 17 D. *quicquid.*

nemini animadversum demiror sane. quomodo enim prorsus sceleris expers dici poterit, qui tantum facinus mente agitabat? MODIUS. Mihi liquet legendum *prioris.* Sic mox num. 35. *qui proximi sceleris particeps esse arguebatur.* FREINSH. *Prorsus sceleris expers,* illius nempe conjurationis, cujus Dymnus socius fuerat: aliam enim ipse jam confessus est. CELLAR.

Ipsis quoque] Vulgo *ipsi quoque*, quod sane de illis talibus ducibus, etsi Philotae inimicis, credere tamen non possum, eo usque crudelitatem suam extendisse, ut funestissimorum tortorum carnificumque munia ipsi obirent. MODIUS.

Occidendi regis caussa] Forte *occasio*, vel *ansa.* HEINSIUS.

Repraesentasse] Plerique habent *repraesentare*, unde suspicor scripturam veram, *repraesentare se consilium.* Librarius ineptus junctim scripsit ista duo vocabula: inde vitium exortum. SCHEFFER. *Repraesentare consilium.* Consilium exsequi, in opus & effectum dare. Ita J. Fr. Gronovius interpretatur, cui summo viro hujus periodi, misere alias vexatae emendationem debemus in libro de Pecunia Veteri l. 1. c. 6. At nescio quomodo Freinshemii notas ad hunc locum citet Cl. Daviesius ad Hirtii Comment. de bello Alexandrino c. 70. cum hic non repraesententur.

Auctorem si] Membranae, *cujus patrem fuisse auctorem nisi crederent &c.* Sed pessime. MODIUS. *Patrem fuisse auctorem.* Melioribus libris constanter abest vox *auctorem*, quod suspicionem mihi non ineptam, ut puto, parit, esse eam glossema vocis *patrem*, quam non vulgari significatu hic positam, aliquis adpicto receptiore vocabulo exponere voluerit. Sensus igitur est: Totum se consilium exposuisse, suum illud esse, nec quemquam alium auctorem ejus nominare posse: nimirum illius ultimi, quo occupare destinaverat patris obitum. At si alios forte conscios aut suggestores ab eo velint exprimere, nec se *patrem* (h. e. auctorem) ejus fuisse credant, non se recusare tormenta. Ea notione Ovidius de Ponto IV, 5, 29.

Quidque parens ego vester agam - - -

Graeco more. Athenaeus princ. operis: Ἀθήναιος μὲν ὁ τῆς βίβλου πατήρ. Maximus Tyrius Sermone octavo: ἀλλὰ εἴτε Μαντινική, εἴτε καὶ Λεσβία τὶς ἦν ἡ τοῦ λόγου μήτηρ. FREINSH.

Recusaret illi] Puto & huic loco accidisse, quod superiori, scribendumque esse; *recusare, & illi conlocuti &c.* Debet sane τὸ *recusare* superioribus respondere; in iis vero *repraesentare*, non *repraesentaret.* SCHEFFER.

Et ipsum] Forte *sed ipsum.* HEINSIUS.

Demetrius] Omnia quae ad hanc conspirationem pertinere videbantur, contraxisse Curtium apparet. Nam Arrianus III, 5, 25. non eodem loci, quo Philotae detecta fuerat conjuratio, hoc est, apud Zarangaeos, sed in Arimaspis fuisse comprehensum tradit, suffecto in locum ejus Ptolemaeo Lagi filio. FREINSH.

Et vultu] Forte *& vultus.* HEINSIUS.

36 *regem* [1] *cogitatum esse; tormenta etiam* deposcebat *in semetipsum.* quum Philotas circumlatis [2] oculis incideret in Calin quemdam, haud procul stantem, *propius eum* jussit *accedere.* [3] Illo perturbato, & [4] recusante [5] transire ad eum, *patieris,* 37 inquit, *Demetrium mentiri, rursusque* [6] *me excruciari?* Calin vox sanguisque [7] defecerant; & Macedones Philotan inquinare innoxios velle suspicabantur: quia nec à Nicomacho, nec ab [8] ipso Philota, quum torqueretur, [9] nominatus esset [10] adolescens. qui ut praefectos regis circumstantes se vidit, *Demetrium & semetipsum* 38 *id* [11] *facinus cogitasse* confessus est. [12] Omnes ergo à Nicomacho [13] nominatos, more patrio,

VARIANTES LECTIONES.

1 Voss. 2. *conflatum.* 2 Fl. Leid. Mer. Bong. *oculis ut incidere* Pal. 2. 3. Voss. 1. *oculis incidere.* 3 Pal. 3. *ille.* 4 Leid. Voss. 1. D. Pal. 1. 3. Bong. Grut. Ald. Mer. Col. Bas. *recusanti.* 5 B. 1. omittit *transire* Bong. Grut. *pertransire.* 6 P. & vulgo omittunt *me* Voss. 2. *me cruciari.* 7 Voss. 2. *defecerat.* 8 Fl. Leid. Voss. 1. 2. D. Pal. 1. Bong. Mer. *illo.* 9 P. *nominandus.* 10 Fl. Leid. *adulescens.* 11 Voss. 2. omittit *facinus.* 12 Voss. 2. *qui.* 13 Fl. Leid. Voss. 1. 2. Bong. *nominati.*

Ut incideret] Illud *ut* in vulgatis codicibus omissum, elegantiae hujus periodi multum delibabat. MODIUS. Verbum *incidere* vim proprie non eam habet, ut opera dedita quaeratur, sed casu offeratur. Ideo malim hic, *ut inciderat*, quod est, cum incidisset. ACIDALIUS. *Incideret.* Alii *ut incideret*, unde Acidalius, *ut inciderat.* forte pro *incideret* legendum *incidens*, aut etiam prorsus expungendum. FREINSH.

Vox sanguisque defecerat] Prae timore & conscientia sceleris. infra l. VII. c. 7, 26. *ille exsanguis adtonitoque similis stabat per metum etiam voce suppressa.* Ammian. de Chonodomarco l. XVI. c. 33. *trahebatur pallore suffusus, claudente noxarum conscientia linguam.* Idem lib. XVII. c. 25 de Zizai Sarmata. *Amisso vocis officio prae timore.* Adde Tacit. III, 10, 4. & XV, 66, 3. Vide Paraei Mellificium Atticum p. 284. ita fere Justin. l. XXXII, 2, 3. *Demetrium turba querelarum confusum repente obticuisse.* FREINSH.

Nominati patrio more] Editi, *omnes ergo à Nicomacho nominatos more patrio dato signo saxis obruerunt*, quod perinde est. MODIUS. *Omnes ergo à Nicomacho nominati more patrio, dato signo, saxis obruti sunt.* Alium morem Arrianus ingerit, qui non saxis ait obrutos, sed confossos telis, sive κατακοντισθῆναι: quod sequenti quidem libro apud nostrum Lyncesti Alexandro evenit: etsi & ibidem in Polemonem saxa moliuntur, suo quidem, ut iterum addit, more. De cetero, cavillari Curtium hic & insimulare negligentiae possis, qui dicat a Nicomacho nominatos omnes supplicio affectos. Id vero falsum, ac duplici quidem modo. Nec enim illi omnes, neque rursus ii tantum. Primum non omnes. Impunis enim Amyntas, qui superius & ipse à Dymno inter conscios Nicomacho detectus. Et verisimile, quotquot ab illo Nicomachus hic acceperat, eorum neminem subtraxisse, ut nec addidisse quemquam, de quo alter forte tacuisset. Ille autem supra: *Simul gratulatur, quod fortissimus juvenum non dubitasset se adjungere Demetrio corporis custodi, Peucolao, Nicanori. Adjicit his Aphebetum, Loceum, Diogenem, Archepolim, Amyntam.* Hic postremus certe libro deincipe caussam pro se dicit, & absolvitur. Ac suspicari liceat, praeter hunc alios etiam fortasse nonnullos judicium ac supplicium effugisse. De quibus quicquid sit, Amyntas certe palam non una interemtus. Non igitur omnes prorsus, qui à Nicomacho nominati. Jam neque illi tantum. nam etiam Philotas ipse, & Calis: quos manifestum item est ab indice nequaquam nominatos. Quid verbis igitur istis ancipitibus faciemus? Excidisse Curtio imprudenti ipsi credemus? an fraudem hanc ei librarios fraudsos? huc inclinem magis. At emendationem quam opportunam inveniemus? Audacia magna utendum sit; quam ego hujusmodi vix mihi permiserim. *à Macedonibus damnati.* Mos quidem ille Macedonum vetustus, ut ipsorum cognitio esset, quem & noster ipse nos docuit hoc libro. *De capitalibus rebus vetusto Macedonum modo inquirebat exercitus. In pace erat vulgi. Nihil potestas regum valebat, nisi prius valuisset* (nescio quid occulti hic mendi) *auctoritas.* Itaque & Alexander, *Macedones*, inquit, *de te judicaturi sunt*, & ipsi *Macedones Philotam inquinare innoxios velle suspicabantur.* sed utcumque hoc firmemus, à recepta lectione nimium recedit. An ergo potius? *omnes ergo etsi à Nicomacho nominati.* Sic omnem facillime eludamus objectionem, neque Curtium tamen scripsisse sic facile probemus. Alii viderint hoc. ACIDALIUS. Duplex hic in Curtio (certe non in Curtio) peccatum, quod Acidalius quoquo modo castigare conatus est. Primum, quod omnes à Dymno nominatos affirmet signo dato saxis obrutos, cum Amyntas fuerit absolutus. Deinde quod praeter hos à Dymno delatos etiam Philotas & Calis sint occisi. Primum Acidalius librariorum vel operarum fraude errorem admissum putat, qui Amyntam adjecerint, vel certe Curtio imprudenti excidisse. Labes has duobus modis emaculare studet, è quibus tamen illi neuter satis (nec immerito) placet. Nam in vicem illorum Curtii verborum, *à Nicomacho nominati*, ista substituit,

patrio, dato sign[...]axis obruerunt. Magno non [1] modo salutis, sed [2] etiam 39 [1] vitae

Variantes Lectiones.

1 Fl. Leid. Voss. [...]ong. Lugd. omittunt *modo*. 2 Voss. 2. *jam*.

[...] *damnati*: sed quia longius à [...]stituit, à *Macedon*[...] emendavit. *Omnes ergo etsi* Curtio abeunt, [...]inati. Duas ut vides voculas *à Nicomacho non*, *etsi*, & *non*: Neque tamen ad Curtium a[...]fiisse facile, inquit, probemus. Curtium ita [...] *alii viderint hoc*. Ego sic existi- itaque conclu[...]omnino in his Curtii verbis erro- mo, vel null[...]l per aliquem sciolum adjectum rem inesse [...]*am*, quod & ille postea sit in judi- vocem *Ar*[...]us, quamvis absolutus. Nullus error cium proc[...]rimus, Amyntam alium fuisse à Ni- erit, si [...]ominatum, non hunc judicio absolu- comach[...]um reliquis damnatum & occisum, ad- tum, se[...]s duos tantum cognomines fuisse, non eoque [...]amdemque. Multi enim eadem tempesta- unum [...]ntae fuerunt, & crebrum apud Macedo- te A[...]men Amyntae, quod supra demonstravi- nes [...] Et hic inter conjuratos Nicanor etiam ex- mu[...]tur, cum & Parmenionis F. paullo ante ex- pri[...]nus Nicanor diceretur, & alius rursus Nicanor sti[...]gius bellator laudatur, sicut & multi Attali. [...]it ergo hic vel ὁμωνυμία, vel certe Amyn- [...]ae nomen glossae caussa ab imperito adjectum. Nam hunc Amyntam qui absolutus est l. VII, I. hic nullo modo Curtius intellexit, quod vel inde certissime constat. Primum quod occiso demum Dymno, & Philota sub quaestione laborante hic captus sit, ex eo maxime, quod frater ejus natu minimus Polemon cum aliis profugerit, & suspi- cionem Alexandro conjurationis, & Alexandri a- micis injecerit, non, quod nominatus à Dymno sit. Deinde quod nec in accusatione Alexandri ulla mentio facta sit Dymni, quasi Amyntae nomen ediderit, nec Amyntas in caussa dicenda ullum de Dymni delatione vel indicio verbum fecerit, quod tamen imprimis grave fuisset argumentum, & so- lum difficillimum, quodque Philotas maxime in sua defensione ursit. Vel ergo alius Amyntas huic [...]gnominis, vel ab librariis adjectus. Omnes au- [...]minatos ait interfectos, non

Omnes ergo. Adversus molitiones Acidalii, qui argutatur, Curtium hic duplici nomine accusari posse negligentiae, quod omnes à Nicomacho no- minatos saxis obrutos scripserit, quasi aut omnes illi, aut praeter eos nemo fuisset punitus; bene tuetur auctorem Raderus. nihil hic esse mutandum, nec pro *à Nicomacho nominatos*, audacissima con- jectura legendum *à Macedonibus damnatos*. neque *etsi à Nicom. non nominatos*. Sed & Amyntam, quem à Nicomacho nominatum Acidalius evasisse supplicium putat, non esse eum, cujus statim libro seq. ampla habetur mentio. Deinde hic dici, *omnes à Nic. nominatos*, non propter Calin & Phi- lotam, de quibus jam per se constabat, sed De- metrium & alios cum eo antea nominatos FREINSH.

Saxis obruti sunt] Qualis mos patrius fuerit, Cur- tius paullo post etiam declarat, cum ait, *& ceteros quidem placebat Macedonum more obrui saxis*. quo vero supplicii genere Philotas & ceteri conjuratio- nis participes affecti sint, auctores inter se dissen- tiunt. Curtius Macedonum more saxis obrutos ait. Diodor. Sic. l. XVII, 80. capitali supplicio affe- ctos. At Arrianus l. III, 5. Philotam caeterosque omnes insidiarum conscios à Macedonibus jaculis confossos. POPMA. Brisson de regno Persarum l. II. p. 262.

Magno non modo salutis, sed etiam vitae periculo libera- tus erat] In speciem blanditur doctissimi viri P. Rube- nii conjectura, *sed etiam invidiae*. Sed vera, pa- ce ejus manium dicam, non est. Ut quid enim dicat post salutem demum de invidia? vera sen- tentia altius in *vitae* vocabulo latet. *Salu*[...] senti conjuratione dicta est; *vita* [...] quod post eam victurus [...] ait Curtius, non so[...] sed vitae etiam [...] convicto h[...] tantum [...] fui[...]

[1] vitae periculo liberatus erat Alexander: quippe [2] Parmenio Philotas, princi-
pes amicorum nisi palam sontes, sine indignatione totius exe[rcitus] non potuissent
40 damnari. Itaque anceps quaestio fuit: dum inficiatus est faci[nus], crudeliter tor-
queri videbatur: post [3] confessionem, [4] Philotas [5] ne amicor[um] quidem miseri-
cordiam meruit.

VARIANTES LECTIONES.

1 Amst. *invidiae.* 2 Mer. *Armenio.* 3 Voss. 2. *confexionem.* 4 Grut. o. Voss. 1. *neque Phil. amicorum mis.* & sic Bong. nisi quod in B. 1. deest *neque* Fl. *neque etiam Phil.* eid. Mer. *etiam* [...]*rum miseric.*

quam viros insontes ob invidiam aut metum exstinxisset. Idem nostro aevo factum vidimus. Non enim falso conquerebatur Domitianus apud Sueton. 21, 1. *Conditionem principum miserrimam, quibus de conjuratione comperta non crederetur, nisi occisis.* Certissima igitur est emendatio Viri ingeniosissimi: quamquam eam refellere conetur Doctus Adversariorum scriptor lib. XXVIII. cap. 6. defensa vulgari lectione *etiam vitae.* Ei jam respondimus quaerenti, cur post salutem Curtius demum dicat de invidia. Quod autem ipse vitam sic distinguit à salute, ut totius vitae cursum atque ordinem designare dicat, id vero non magnopere ad rem facit, nec à vita sufficienter distinguit salutem. nam si semel salutis fecisset naufragium, certe jam de eo vitae tempore atque ordine supervacaneum erat quaerere. Post haec scripta, cum viderem jam in Edit. receptam esse Rubenii correctionem, ego quoque exprimendam putavi. FREINSH.

Rubenii Elect. c. 33. haec corre[ctio] [...] laudavit Freinshemius, expressit T[...] est, quam [...]go *vitae periculo*, quod tamen Ba[...]rius. Vul[...] XXVIII. c. 6. defendere prae illo co[...]s Adv. l. [...] LAR. Adsentitur Cl. Rubenio etiam C[...]r. CEL[...] in epist. quarum Syllogen publici juris [...] Pontanus [...] simus A. Matthaeus. [...]t doctis[...]

Philotas] Hic vero dele vocem *Philo*[...]tam manifesta temerariae glossae, ut m[...], quae haud etiam pridem deprehensam. Curtius [...]m sit, si addidisset, non eo quo nunc est loco, se[d] [...]idem statim posuisset. Sed nec addidit, nec o[...] [in]itio cum in medio non alium quam Philotam [...]uit, rit. ACIDALIUS. Eademque erat Bonga[...] [...]na tentia, vocem eam aut ex glossa esse, aut [...]en superiori proximae interjiciendam. Cui etiam [...]ae pra n. 30. eliminandum id nomen videbatur, [...] his; *nec ab ipso Philota.* FREINSH.

Tacit. 1[...] [illegible]
lificium Attic[...] [illegible]
2, 3. *Demetrium tur*[...] [illegible]
obticuisse. FREINSH.

Nominati patrio more] Editi[...] [illegible] *macho nominatos more patrio dato* [...] [illegible] *runt*, quod perinde est. MODIUS. [...] *Nicomacho nominati more patrio, dato signo, obruti sunt.* Alium morem Arrianus ingerit, q[ui] non saxis ait obrutos, sed confossos telis, sive κατακοντισθῆναι: quod sequenti quidem libro apud nostrum Lyncesti Alexandro evenit: etsi & ibidem in Polemonem saxa moliuntur, suo quidem, ut iterum addit, more. De cetero, cavillari Curtium hîc & insimulare negligentiae possis, qui dicat a Nicomacho nominatos omnes supplicio affectos. Id vero falsum, ac duplici quidem modo. Nec enim illi omnes, neque rursus ii tantum. Primum non omnes. Impunis enim Amyntas, qui superius & ipse à Dymno inter conscios Nicomacho detectus. Et verisimile, quotquot ab illo Nicomachus hic acceperat, eorum neminem subtraxisse, ut nec addidisse quemquam, de quo alter forte tacuisset. Ille autem supra: *Simul gratulatur, quod fortissimus juvenum non dubitasset se adjungere Demetrio corporis custodi, Peucolao, Nicanori.*

ctione nimium [...] [...]n ergo potius? *omnes ergo etsi à Nicomacho nominati.* Sic omnem facillime eludamus objectionem, neque Curtium tamen scripsisse sic facile probemus. Alii viderint hoc. ACIDALIUS. Duplex hic in Curtio (certe non in Curtio) peccatum, quod Acidalius quoquo modo castigare conatus est. Primum, quod omnes à Dymno nominatos affirmet signo dato saxis obrutos, cum Amyntas fuerit absolutus. Deinde quod praeter hos à Dymno delatos etiam Philotas & Calis sint occisi. Primum Acidalius librariorum vel operarum fraude errorem admissum putat, qui Amyntam adjecerint, vel certe Curtio imprudenti excidisse. Labes has duobus modis emaculare studet, è quibus tamen illi neuter satis (nec immerito) placet. Nam in vicem illorum Curtii verborum, *à Nicomacho nominati*, ista substituit,